De Huisvriend. Jaargang 1890

bron
De Huisvriend. Jaargang 1890. H.A.M. Roelants, Schiedam 1890

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/_hui002189001_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

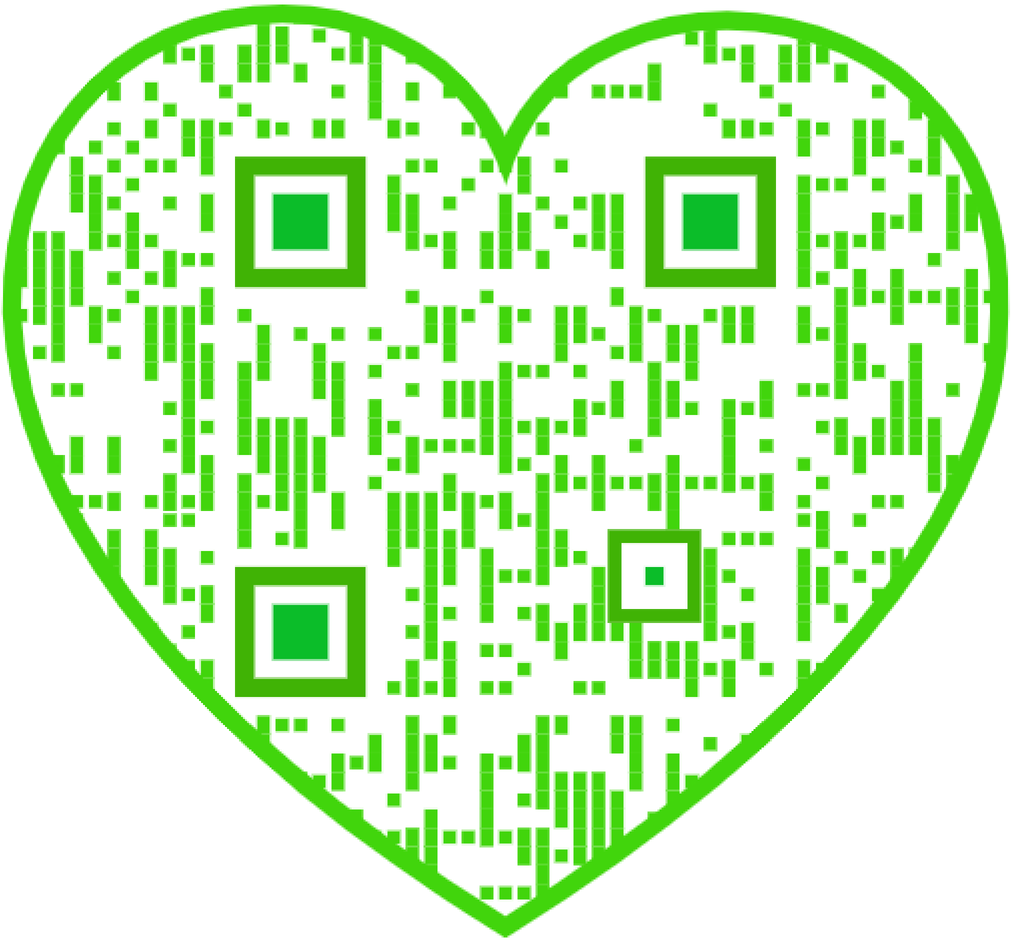

INHOUD.

Bladz.

A.

ACHTERBUURT. (Venetiaansche) Met Plaat	460
ADVERTENTIES (Amerikaansche)	392
ALI. Zie: Landquist. (Ernst)	
ALLE HANDEN AAN HET WERK. Met plaat	46
ALLEEN. Met plaat	437
AMERIKAANSCHEN TREIN (Een etmaal in een)	276
AMSTELAAR. Vacantie voor den Markies. Een levensbeeldje	438, 459
ARBEIDSCONGRES. (Het) Met plaat	130

B.

BANANA NAAR ZANZIBAR. (Van)	142
BAS (F. de). Laatste levensjaren en dood van Koning Willem III. Met platen	442
BEDORVEN. Zie: Haverschmidt.	
BEDRIEGER BEDROGEN. (De)	40
BLINDEMANNETJE. Met plaat	472
BLOEMENMEISJE. (Venetiaansch) Met plaat	315
BLOEMMARKT. (Op de) Met plaat	216
BLÜCHER (Van)	79
BOA CONSTRICTOR. (De) Zie: Veth.	
BOOMSTAMMEN. (Versteende) Met plaat	206
BORDEAUX-WIJNEN. (De prins der)	150
BOSCH IN ZUID-AMERIKA. (Tropisch) Zie: Veth.	
BOSCH. (Door het) Met plaat	322
BUITENLEVEN IN ENGELAND. (Het)	345

BUIJS BALLOT. (Prof. C.H.D.) Met portret	110

C.

CAFÉ BAUER TE BERLIJN. (Het) Met plaat	182
CAMPBELL. (Dr.) Met portret	169
CAPRIVI. (Generaal von) Met portret	139
CARNAVAL. Met plaat	99
CHAPPUIS. (H. TH) Ook een verhandelaar	202
CHINEEZENWIJK TE SAN-FRANCISCO. (Een nacht in de)	177, 183
CIRCUS BALLET. (Voor het) Met plaat	180
COQUETTES. Met plaat	288

D.

DAMESHOEDEN IN DEN SCHOUWBURG. (De)	359
DANKBAARHEID. (Uit) Tooneelspel in vier bedrijven	10, 30, 50, 62, 82, 111
DANSERESSEN (Javaansche) op de Wereldtentoonstelling te Parijs	253
DIERENWERELD. (Uit de)	317
DISSERTATIE. (Eene rollende)	171
DORPSHERBERG. (Twist in een) Met plaat	377
DORPSKERK. (In de) Met plaat	262
DRINKBAK. (Bij den) Met plaat	136
DUIF. (De Witte) Met plaat	302
DUIN. (Op het) Met plaat	177

E.

ECHOS uit de Modewereld door Coquette	19, 79, 119, 159, 199, 239, 280, 320, 360, 399, 440
EFFECTENHOEK. (In den) Met plaat	170
ELECTRISCH LICHT EN DE KLEUREN (Het)	72

ENGELSCH TOONEEL IN SCHAKESPEARE'S TIJD. (Het) 47

ETERS. (Grage) Met plaat 82

Bladz.

F.

FOOIEN! (O die) Met plaat	309

G.

GABRIËLLE	137
GEHEIM. (Milly's) naar M.H. Foote	13, 36, 54, 72, 91, 117, 122, 156, 162
GEWEERFABRIEK. (In een)	216, 231, 251
GOUD	379
GROOTMOEDER NAAR 'T BESJESHUIS. Met plaat	62

H.

HAAIENVANGST. (Een)	232
HART. (Geen)	416
HAVERSCHMIDT. (Fr.) Bedorven. Met plaat	2, 22
HEINE IN DEN KAUKASUS. (Heinrich)	276
HELGOLAND. (Een kijkje op) Met platen	322
HELGOLAND. (De 'Treppe' op) Met platen	324
HELGOLAND. (De 'Falm' op) Met plaat	325
HENKERSTEG (De) te Neurenberg. Met plaat	90
HOE MEN REIST	437
HONIGH VAN REUTH. (W.F.L.) Uit het kunstenaarsleven	334
HOOGESCHOOL. (Bologna en haar) Met platen	421
HUIS TE HOORN. (Het) Met plaat	18
HUSSITENKRIJG. (Uit den) Met plaat	347

I.

Ingesneeuwd	296, 310, 327, 342
Italianen en Wijn	220

J.

Jaar (Achttien)	317
Jachtmes. (Het)	428
Java. (Een uitstapje in het hart van)	197, 207
Joyeuse sortie. (Een)	154

K.

Kever der oude Egyptenaren. (De heilige) Zie: Veth.	
Kinderkamer. (Een) Met plaat	369
Koffiehuizen. (Venetiaansche)	314
Knoopen. (De Vier)	28
Koning Willem III. (Laatste levensjaren en dood van) Zie: F. de Bas.	
Kopje! (Oók een) Met plaat	250
Kunstenaarsleven. (Uit het) Zie: Honigh van Reuth.	
Kunstenmakers in Bosnië. (Rondreizende) Met plaat	382
Kwartelgevecht. (Een) Met plaat	233

L.

Lahndal. (Herinneringen aan het) Zie: Werner	
Landquist. (Ernst) Zie: Ali.	
Lente, Met plaat	162
Leven in twee deelen. (Een)	282, 302
Licht (Het) in de natuur	42
Lieveling. (Aller) Met plaat	142
Leugenaar. (De)	348, 370, 382

LORRE'S HULP. Met platen	363
LUCHTSCHIPPERS. (Goed nieuws voor)	402

M.

MARGUERITE. Met plaat	391
MARKIES. (Vacantie voor den)	438
MARKT. (Naar de) Met plaat	428
MEER. (Huiswaarts op 't) Met plaat	402
MELATI VAN JAVA. Haar straf	233, 243
MONTESQUIEU. (De edelmoedigheid van)	398

N.

NAVORSCHER. (De) Met plaat	294
NISIDA. (Op)	430

O.

OOGEN (Onder vier) Met plaat	130
OMAR MOSKEE te Jeruzalem. (De) Met plaat	59
OPGEPAST. Met plaat	210
OUDHEIDKUNDIG MUSEUM 'Het Steen' te Antwerpen. (Het nieuwe) Met plaat	462
OVERSTROOMING	211

P.

PAPA! (Gezondheid) Met plaat	33
PARK. (In het) Met plaat	342
PETROLEUM en Planten	294
PHILOSOPHIE (Turksche)	253
PIANO. (Professor's)	97, 106
PIANO'S. (De voorlooper onzer)	367
POOLSCH LANDSCHAP. (Een) Met plaat	68

PRUISISCHE WERVERS in de vorige eeuw 147
PRIJSVRAGEN. (Vermakelijke) 292

Q.

QUISCALUS Major. Zie: Veth.

R.

RAADHUIS te Bern. (Het) Met plaat 193
ROMEOTJE en JULIATJE. Met plaat 106
RUST. (In zoete) Met plaat 191
RIJKSMUSEUM. (XVIIe eeuwsche kamer in het) Met plaat 146
RIJKSMUSEUM. (Een schilderachtig hoekje in het) Met plaat 28

S.

SANTA LUCIA 262
SCHERMEN. (Achter de) Met plaat 288
SCHIETWEDSTRIJD. (De Federale) Met plaat 308
SCHILDERKUNST. (Iets over de Grieksche) Met pl. 404
SCHOUWBURGBRAND te Amsterdam. (De) Met pl. 102
SIERAAD. (Haar schoonste) 333
SLUIMER. (In zoete) Met plaat 259
SNEEUWWITJE. Met plaat 268
SPERWER en DUIF. Met plaat 242
SPOORBRUG tusschen Frankrijk en Engeland. (De) 196
SPIJSUITDEELING. Met plaat 222
STADSSCHOUWBURG te Worms. (De) 273
STAL. (Naar) Met plaat 416

	Bladz.
STRAATZANGERES. (Italiaansche) Met plaat	359
STRAF. (Haar) Zie: Melati van Java	

T.

TELEFOON. (Per)	268
TEN KATE. (Jan Jacob Lodewijk) Met portret	21
TOCHT (Een barre) Met plaat	40
TORPEDO-BOOT ‘El Peral’ te Cadix. (De Spaansche onderzeesche) Met plaat	68
TORPEDO-KONING. (De)	397
TROOST. Met plaat	250

V.

VACANTIE voor den Markies. Zie: Amstelaar	
VALKEN en Valkeniers. Met plaat	202
VEEKONING. (Een)	296
VERHANDELAAR. (Ook een) Zie: Chappuis	
VER-HüELLBANK. (Op de) Met plaat	54
VERTELSELS. (Grappige) Met plaat	122
VESTAALSCHE. (De) Met plaat	362
VETH. (Dr. H.J.) De Boa Constrictor. Met pl.	148
VETH. (Dr. H.J.) De Heilige kever der oude Egyptenaren. Met plaat	85
VETH. (Dr. H.J.) De Waternoot. Met plaat	332
VETH. (Dr. H.J.) Een uitgestorven vogel. Met plaat	267
VETH. (Dr. H.J.) Het waterzwijn. Met plaat	8

VETH. (Dr. H.J.) Quiscalus Major. Met plaat	391
VETH. (Dr. H.J.) Tropisch bosch in Z.-Amerika Met plaat	226
VETH. (Dr. H.J.) IJsvogels. Met plaat	49
VOGEL. (Een uitgestorven). Zie: Veth.	
VOGELS. (De levensduur der)	253

W.

WALS. (De geschiedenis eener)	393
WATERNOOT. (De) Zie: Veth.	
WATERZWIJN. (H.A.) Zie: Veth.	
WEERPROFEET. (Een)	110
WEDSTRIJD tusschen Transvalers en Engelschen in Swaziland. Met plaat	116
WELKOM. (Altijd) Met plaat	196
WERKSTAKING. (Een Amerikaansche)	222, 254
WERNER. (H.M.) Herinneringen aan het Lahndal	86, 131, 150
WESTERMAN. (Dr. G.F.) Met portret	228
WORSTELAARS. (Japansche) Met plaat	396

IJ.

IJSSELDIJK. (Aan den) Met plaat	333
IJSVOGELS. Zie: Veth.	
IJVERZUCHT. Met plaat	42

Z.

ZANGERES. (Arabische) Met plaat	407
ZEE. (Londen aan)	292
ZEGGEN. (Hoor! niet) Met plaat	186
ZOMERAVOND. Met plaat	282

DE KUNSTPLATEN,

in dezen Jaargang voorkomende, zijn naar Schilderijen of Teekeningen van:

Aranje. (J.)
Artz. (D.A.C.)
Beyer. (F.W.)
Bernard. (E.)
Bisschop-Swift. (Mevr. Kate)
Blunck.
Borselen. (J.W. von)
Both. (A.)
Boucher.
Briët. (Arthur)
Chattel. (Fred. J. du)
Eerelman. (O.)
Eichstardt. (Rud.)
Ende. (F. van)
Fehr. (Friedrich)
Freibach. (K.)
Frese. (E.J.)
Gasparini. (Luigi)
Goodman. (Mej. M.)
Haaxman. (P.)
Havenith. (H.)
Henkes. (G.)
Hollarik. (E.)
Juillerat. (E.)
Kallmorgen. (Fr.)
Kampf. (A.)
Kate. (H.F.C. ten)
Kate Mz. (J.H. ten)
Klinkenberg. (J.C.K.)
Knöchl. (H.)
Lanzerotte. (E.)
Lieberman. (M.)
Litooschenko.
Lonza. (A.)
Lossou. (H.)
Makoluski.
Martini. (G. de)
Masiera.
Max. (Gabriël)
Melchers. (G.)
Millet. (T.D.)
Morot. (A.)
Nakken. (W.C.)

Nordenberg. (C.H.)
Reinicke. (René)
Restig. (H.)
Rochegrosse.
Ruben. (T.)
Schäfer. (M.)
Seeger. (H.)
Schlitt. (H.)
Schröder. (A.)
Seifert. (A.)
Selzam. (E.)
Simm. (Fr.)
Swieszewski. (A. von)
Tadema. (L. Alma)
Telbin. (W.)
Tom. (J.B.)
Truphême. (A.)
Tuke. (H.S.)
Vogel. (H.)
Wagner. (P.)
Weiser. (J.)
Witkamp Jr. (E.)
Zimmermann. (J.F.)

[De Huisvriend 1890]

H.K.H. Prinses Wilhelmina.

Bedorven, door Fr. Haverschmidt.

Een aardig paar daar boven op den zeedijk: hij, een jongen van een jaar of acht, met een donkeren krullebol en groote oogen, niet minder donker, en zijn zusje, een paar jaren jonger, met blonde lokken en helder blauwe kijkers, maar allebei met rozen van gezondheid op de wangen. Nu is dat ook geen wonder. Hoe kan een mensch bleek zien, als hij elken dag de frissche zeelucht inademt? En dat het blonde haar bij de kleine meid al even prettig krult, als het zwart bruine bij hem, spreekt ook wel van zelf. Er is geen kapper, die zijn werk zoo goed doet, en zoo goekoop meteen, als de wind, en dien hadden de kinderen daar op den dijk meest altoos uit de eerste hand, zooals hij nog frisch en ferm van den oceaan komt. Om de waarheid te zeggen, gaat hij wel eens wat al te ferm op het land af. Wie nooit vlak aan zee gewoond heeft, weet eigenlijk niet wat of waaien is; en dan moet gij, evenals onze beide kleinen, op een puntje van de wereld wonen, dat een heel eind ver spits in zee uitloopt. Dan hebt ge 't van alle kanten, en de molen achter den vuurtoren, die al draaide toen het hier nog maar een visschersdorpje was, en lang dus voordat de toren gebouwd werd, kan zich niet herinneren, ooit een dag bij gebrek aan wind te hebben moeten stilstaan. En hoe vaak hij wel zonder een enkel lapje zeil zichzelven bijna in brand gemaald heeft, om nog te zwijgen van de wieken, die hij heeft laten vliegen!...

Dicht bij den molen staat een machine; die keert een vierhoekig vlak naar den wind toe, en daar kan men aan zien, hoe hard of het waait. Maar de kinderen hebben hun eigen manier, om zich van den winddruk te vergewissen. De trap op, die u van het tuintje achter het huis boven op den dijk brengt, en dan beproefd of ge tegen den storm in kunt. Soms is het met den besten wil onmogelijk om het verder dan een paar passen te brengen, en dàt is pleizierig als ge dan, willens of niet, rechtsomkeert moet maken en de wind pakt u van achteren, en roef, daar gaat het den dijk af! Honderd schreden links is een oude batterij, en als ge die kunt halen, dan zijt gij geborgen. Gij gaat onder de aarden borstwering liggen en laat den vijand veilig over u heen blazen, of kruipt bij een van de beide kanonnen op en kijkt hem, terwijl gij u goed vasthoudt, vlak in het gezicht. Hij perst u de tranen in de oogen, maar dat is niemendal. Hij meent het zoo erg niet, en als hij eenmaal aan land is, dan doet hij weinig kwaad meer, behalve des Zondags, wanneer er heeren naar de kerk gaan met hooge hoeden op. Daar heeft de wind een hekel aan, en als hij ze krijgen kan, namelijk die hooge hoeden, dan neemt hij ze, wip, mee en laat ze voor zich uitspringen en rollen, totdat ze van wanhoop in het kanaal tuimelen.

In zee, op de kust, is hij minder onschuldig. Och hemel, vooral wanneer het stormt uit het Noordwesten, dan gaat er wat om op de buitengronden! Daar is menige rijke lading gebleven en menig arm zeeman, en al zijn de kinderen nog klein, het is geen nieuws meer voor hen om te kijken naar stukken wrakhout, die aanspoelen, en hoe er iets op een kar vervoerd wordt naar het drenkelingenhuisje. Anders, er zijn mooier begrafenissen te zien, maar dan moet men in de voorkamer zijn, of beter nog op de stoep voor het huis; want wanneer de stoet voorbijgaat, worden al de vensterluiken in de buurt eerbiedig gesloten. Daarom op de stoep, en liefst op de leuning van het hek, terwijl de treurmuziek in de verte nadert, en achter de lijkkoets komen verscheiden rijtuigen met officieren, ten minste als het een hooge van de marine is

die begraven wordt. In de haven ligt meer dan een oorlogschip, en in het dok liggen er ook, maar onder kappen, zoodat ze wel wat lijken op de arke Noachs, waar vrouw Haak zoo prettig van vertellen kan.

Vrouw Haak is de waschvrouw. Die is te zien achter het huis, op het straatje dat ge daar hebt, eer men aan den tuin komt. De kinderen maken bellen van het zeepsop uit haar tobbe, en als ze ruzie onder elkaar krijgen, haalt vrouw Haak een paar witgekookte armen uit de tob, strijkt er het schuim af en geeft den jongen een draai om zijn ooren. Dit verhindert evenwel niet, dat zij aangenaam vertelt, van den vliegenden Hollander, en van een schip dat was in Noorwegen gebouwd en het was zóó groot, dat als een knaapje in den mast klom om den wimpel te klaren, dan kwam hij eerst als grijsaard weer beneden. Vrouw Haak heeft een man gehad, die zit nu aan de Kaap, en de laatste berichten, die zij van hem heeft, zijn, dat hij met de wilden het binnenland ingegaan is om menscheneter te worden, en dat was het iets voor hèm geweest, meent vrouw Haak.

De kleinen zijn dol op haar, vooral wanneer zij weer een gedroogd scharretje voor hen meebrengt. Dat gaat dan mee naar de batterij en daar wordt huishoudinkje gespeeld. Een enkelen keer mogen de buurkinderen meedoen, mits ze óók wat inleggen: een rauwe peen of een pijp anijsdrop. Peen of pijp en schar wandelen beurtelings van mond tot mond, of één neemt de leiding van den maaltijd op zich en bijt zoo eerlijk mogelijk ieders aandeel van den algemeenen voorraad af. Zoo vliegt het uur tusschen de schooltijden om. Meester is een lange magere man met een bril op. Hij leest des Zondags in de kerk uit den bijbel voor, en altijd eerst de Tien Geboden, die de kinderen dan ook al uit het hoofd kennen. Er is een gerucht, dat meester ook op het Nut leest, en dan in het grappige, maar de kinderen hebben van dat grappige nooit iets gemerkt. De meester is streng, en de jongen moet gedurig op de bank staan. Het is een vervelende straf, maar men kan op dat hooge standpunt het dak zien van den schoenmaker, en soms zitten er musschen op en dat geeft nog wat afleiding. Voor de meisjes is er een kleine kweekeling met een groot hoofd, maar die knijpt haar, als zij de tong tegen hem uitsteken. Dat is ook vervelend, en het is aardiger in de batterij of boven op den zeedijk.

Waar het ook aardig is, dat is thuis; maar de kinderen mogen er meestal niet naar hartelust leven maken, want moes heeft veel last van hoofdpijn. Zij is een klein en fijn vrouwtje, en toen zij jong was en haar wangen waren nog niet ingezonken, toen moet haar gezicht veel geleken hebben op dat van

haar dochtertje. Maar Suze (zoo heet de kleine meid, en de naam van den jongen is Frits) Suze is groot voor haar leeftijd, en zij belooft haar moeder boven het hoofd te zullen groeien. Frits lijkt meer op zijn vader. Ten minste er hangt een daguerreotype in de voorkamer, en als men die goed naar het licht keert, dan kan men nog wel zien, dat er iemand op was afgebeeld, met groote donkere oogen. Eigenlijk is het niet geheel zeker, of men het nog wel zien kan, maar aan één ding behoeft men niet te twijfelen, namelijk dat het iemand was, die goud aan den kraag van zijn jas had, en over het geheel was er veel goud aan de jas. De jas is er nog, boven in de kast op het kamertje dat naar zee uitziet. Daar zat vader altoos te werken, zegt moes, en nu zit zij er zelve soms uren lang alleen, en kijkt naar buiten, en als de kinderen op den dijk haar zien, dan juichen zij en zwaaien met hun wapperende zakdoeken, en moes knikt en lacht tegen hen, maar zij kan het zoo droevig doen. Zij denkt om vader, dat weten Frits en Suze wel, en die vader, dien zij zich niet herinneren, heeft voor hen iets beklemmends. Zij zijn wel een beetje trotsch op hem, want moes zegt dat hij zoo knap was en zoo braaf, en vrouw Haak zegt het ook, en hij had een gouden kraag en gouden knoopen op zijn jas, maar het geeft toch een benauwd gevoel dat moes altoos tranen in haar oogen krijgt, als zij van hem spreekt, en dat hij nu in den Hemel is en hen overal zien kan, zonder dat zij iets van hém zien, zooals men hun verzekerd heeft. Op het kamertje van vader heeft men uitzicht over de geheele ree. De zon schittert op de duinen van het eiland aan den overkant en tusschen de beide oevers golft de zee, die prachtig groen en blauw kan zien. De bruinvisschen komen dikwijls boven water, en aan den kant, op de vooruitstekende brekers, staan visschers, die netten vol glinsterende geep aan den wal halen, of er zijn mannen en jongens die hengelen naar pieterman, en als zij er een hebben opgehaald, dan slingeren zij hem tegen de steenen, of slaan hem dood met den klomp, want hij zou hen leelijk steken als hij nog leefde. Doch het mooiste van alles zijn de schepen, die binnenkomen of naar buiten gaan. Zij voeren vlaggen van alle landen in de wereld, en Frits zou u dadelijk kunnen zeggen, of het een vol schip is, dan wel een bark of een brik.

Wanneer de wind lang tegen geweest is, zoodat er haast geen plekje ruimte overschiet in de haven, van al de visschers en colliers, en Noren die houtvaren, en al die schepen gaan nu tegelijk uit, dan is het niet om te zeggen wat een levendig gezicht of de zee oplevert. Maar als gij het aan de kinderen vraagt, dan hebben zij nog wel zoo graag, dat er oorlogschepen komen, uit de Oost, of dat ze weggaan, en alle menschen stroomen naar den dijk, en er zijn mannen met verrekijkers, en vrouwen en meisjes staan te huilen, maar het oorlogschip groet met het kanon: ‘Boem!’ Dat is dan zooveel als ‘Adju!’ namelijk als ze weggaan.

Dit alles is recht prettig, maar moes heeft er weinig oog voor als ze boven op vaders kamertje zit, en als het kanon ‘boem’ zegt, dan drukt ze de hand op het hart, of het haar pijn deed. Want zij denkt aan het kanon, dat haar man gedood heeft, met nog vijf anderen, en het was bij ongeluk, want het was een nieuwerwetsch kanon en ze zouden het beproeven, maar toen sprong het uit elkander en haar man, die er achter stond, was dood. Suze was pas geboren, en men durfde het niet aan haar moeder zeggen, voordat zij sterk genoeg zou zijn om het te verdragen, en het heette dat het schip onverwachts naar Engeland was gezonden, zoodat hij geen tijd had gehad om afscheid van haar te nemen. Maar toen zij het later hoorde, bleek het toch dat zij het nog niet had kunnen verdragen, want zij werd erg ziek, en na dien tijd was zij nooit weer dezelfde geweest van vroeger. Zij was wel goed voor de kinderen, maar met

den besten wil kon zij tegen geen drukte, en hoe graag zij ook met hen speelde, het was haar dikwijls een uitkomst, als zij naar buiten verlangden en het weer liet het toe, wat al licht het geval was, of het moest al héél boos zijn. Regende het zóó hard, dat er geen denken aan was om op den dijk te spelen, of in den tuin (het was gelukkig een tuin, waaraan niet veel te bederven viel, want er wilde niets in groeien, behalve brandnetels, tegen de schutting waar de wind niet komen kon, en ja, dan stond daar ook een witte roos, en het heugde vrouw Haak dat die nog eens gebloeid had), of in den winter wanneer het al te fel vroor, dan had men ook altoos nog de keuken, en Mijntje die bij het fornuis aardappelen zit te schillen en aan de kinderen uitlegt, wat of er op de tegeltjes staat, waarmee de schoorsteen is opgezet Men ziet er schepen en bloempotten en de heele bijbelsche geschiedenis, met de hoofdstukken er onder, alles in het blauw, maar in de geschiedenis heeft Mijntje het niet verder gebracht dan tot Adam en Eva, en als Frits en Suze er meer van willen weten, dan moet vrouw Haak er bij te pas komen. Die weet letterlijk alles, van Jonas in den walvisch, en van Simson en Goliath, en Mijntje meent, vrouw Haak kon best catechiseerjuffrouw worden, maar zìj kan pannekoeken bakken en smeerbollen, en dat is óók wat. Op dit punt zijn de kinderen het met haar eens, en zoolang ze leven, zullen ze denken aan die avonden, als Mijntje aan het bakken geweest is en mee binnen komt zitten, met een hooge kleur van het heete vuur, en moes is vroolijker dan anders, en er wordt gekiend of ganzenbord gespeeld. Ach, waarom gaat dat alles zoo spoedig voorbij, en komt er een vroeg en onherroepelijk einde aan hun blijde jeugd? De dood heeft moes al lang gewenkt, zonder dat de kinderen het merkten, en zij zelve begreep het ook niet goed; doch ten laatste zei hij zóó duidelijk: ‘ga mee!’ dat zij het wel verstaan moest, en zij ging.

Alles lag onder de sneeuw en de zee was vol schotsen, zoodat er nergens een schip te ontdekken viel (maar men had het toch niet kunnen zien van het kamertje boven, want er zaten dikke ijsbloemen op de glazen), toen oom Gijs binnenkwam en een scherpe kou meebracht in het, mogelijk wel wat heet gestookte vertrekje, waarin Mijntje met de kinderen zat. Eerst hadden zij samen een poosje geschreid. Het was heel naar met moes, had de dokter gezegd, en vrouw Haak was nog eens om den dominee gegaan. Terwijl zij er op uit was, had moes met een zwakke stem naar de kinderen gevraagd, maar oom Gijs vond dat ze zich daar nu van moest losmaken

en hij had Mijntje lastgegeven om met de kleinen naar boven te gaan. Zij schreiden dus een poosje, en toen dat wat geduurd had, merkte Frits op, hoe de kast op een kier stond, waarin vaders mooie jas met goud hing, en in den hoek moest de sabel hangen, dat wist hij. Het was een echte sabel, waar men iemand mee doodhakken kon, en als men haar een eindje uittrok, dan zag men dat de kling van boven blauw was en met figuren. Dit was nu een groote verzoeking, en Mijntje was te bedroefd om aan de kinderen iets te weigeren, zoodat zij dus juist bezig was om de sabel voor hen te ontblooten, toen oom Gijs de deur opendeed. Hij had een stroef gezicht, en als het mogelijk was dat er nog wat verandering in kwam, dan zou men gezegd hebben dat het nu nog stroever stond, zoodat ze dus niet anders dachten, dan dat hij er heel wat van zeggen zou, dat zij zoo aan de sabel zaten. Maar hij deed het niet en zei alleen, zoo droog als een mensch, of een onmensch, een boodschap doen kon, dat ze nu wel naar beneden konden gaan, want dat het net was afgeloopen met moeder. Vaders sabel viel kletterend op den grond, en Mijntje greep de kinderen, die er niets van vatten, ieder bij een hand, en hoe of ze zoo hollend de trap zijn afgekomen zonder te vallen? Maar een volgend oogenblik waren zij in de slaapkamer achter, en vrouw Haak lag op haar knieën met het hoofd voorover op een stoel, en in het ledikant lag moes, met het doode gezicht naar de deur gekeerd, of zij stervend nog gehoopt had, een laatsten blik te mogen slaan op haar kinderen.

Dus ging zij heen, en met haar verdwijnt uit het oog van Frits en Suze het oude gezellige huis, met den houten, groengeverfden gevel, en de voorkamer, waar men op het schoorsteenstuk Jezus ziet, die de kinderkens tot zich laat komen; ook de gang en dat trapje, waar zij schooltje op speelden, met Suzes poppen en met de kat, en Suze was de kweekeling en kneep de poppen, maar de kat liet zich niet knijpen, zoo gek was ze niet! Dit alles verdwijnt, en Mijntje wordt het laatst gezien zittende op de vensterbank van een bovenverdieping bij vreemde menschen, met haar rug naar de straat en een spons in den mond, terwijl zij met een zeem de ruiten doet. Als zij, ondanks die ongunstige houding, de kinderen ziet, in den zwaren rouw, opent zij den mond om hun wat toe te roepen, en zoo gaat het haar met de spons als de raaf die de kaas liet vallen, hoewel het geen vos is maar een korporaal van de mariniers, die het verlorene opraapt, en dat geeft dan een vroolijke woordenwisseling tusschen die twee, zoodat het veel pleizieriger afloopt. Al het oude verdwijnt, de dijk met de batterij, en de zee met de schepen, en ten slotte verdwijnt ook vrouw Haak. Zij doet de kinderen uitgeleide naar de stoomboot, en drukt aan den hofmeester op het hart om goed voor hen te zorgen, en dat er een heer aan den steiger zal staan om hen af te halen, met een gezicht net als een doodbidder. En de hofmeester belooft dat hij op Frits en Suze zal passen, of het zijn eigen waren; en dan moeten zijn kinderen het zeker goed bij hem hebben, want hij goot hen zoo vol met koffie en bier, en gaf hun zooveel boterhammen en klontjes suiker en beschuitjes, dat de maag hun geheel en al van streek was, toen de boot eindelijk haar bestemming bereikt had en oom Gijs nam de beide kleinen in ontvangst. Hij geleek bij die gelegenheid sprekend op de beschrijving, die vrouw Haak van hem gegeven had, en het Joodje aan den kant, dat kwam toeschieten met de vraag of meneer ook wat te bezorgen had, kreeg zoo'n verbazende snauw, dat hij niet laten kon hem even terug te troeven met: ‘Na, waar zie je me voor aan; denkje dat ik een Christen ben?’

Oom Gijs verbeeldt zich zeker, dat hij zelf er een is, en wel een Christen van den echten stempel. Dat zullen de kinderen spoedig bemerken. Hij zal hun bij herhaling onder het oog brengen, dat hij volstrekt niet verplicht was hen bij zich in huis te nemen, want dat hij eigenlijk niet eens familie van hen is. Zijn stiefmoeder was de eerste vrouw geweest van hun grootmoeders tweeden man, en het was dus van weerskanten dubbel en dwars afgestorven, maar hij had altoos de vriendschap met de familie aangehouden, en omdat er in het geheel geen bloedverwanten waren die in aanmerking konden komen, had hij zich de benoeming tot voogd laten welgevallen. Frits en Suze mochten evenwel niet uit het oog verliezen, dat het een goedigheid van hem was, en dat niets hem verhinderde om hen in een weeshuis te plaatsen. Dit legde hij hun al uit, terwijl zij in de wachtkamer zaten van het station, waarheen hij hen, zoo akelig als ze nog waren van al de weldaden van den hofmeester, door een warnet van lange en slijkerige straten had voortgedreven. Of zij wel wisten wat een weeshuis was? Zij hadden er geen andere voorstelling van dan als van een heelen troep kinderen, die, twee aan twee, eerst de meisjes en dan de jongens, de kleinsten voorop en de grootste jongens met hoeden, maar allen in wonderlijke jakjes of rokjes, en met een plechtigen weesvader in de achterhoede, des Zondags twee keeren naar de kerk moesten, en zij konden niet zeggen dat dit hun erg aanlachte. Doch het bleek, dat zij nog alleen maar kennis hadden gemaakt met den mooien kant van het weeshuisleven. Immers oom verzekerde hun, dat de kinderen in zoo'n gesticht bitter weinig eten kregen, maar des te meer klappen, en hij wilde dat ze zich dit nu eens voor al in de ziel prentten, dat, wanneer zij hem niet stipt geliefden te gehoorzamen, hij hen onmiddellijk naar zoo'n godshuis zou sturen. Er brandde een groote kachel in de wachtkamer, en ten overvloede was het er om te stikken van de benauwdheid, door het geweldige rooken dat er gedaan werd, maar de kleinen beefden toch of ze half bevroren waren, terwijl zij oom Gijs beloofden, dat zij goed zouden oppassen om niet naar het weeshuis te moeten.

Oom Gijs had hun nog wel wat meer kunnen vertellen, maar hij vond het zeker niet noodig dat kinderen zulke dingen al weten, namelijk dat hij er volstrekt geen schade bij zou lijden, als hij hen bij zich in den kost nam. Hij was tegen een zachte opvoeding, en daar bedoelde hij mee, dat jonge menschen in een bestendige vrees moeten worden gehouden. Dit had hij zich tot beginsel gesteld, en als man van karakter week hij geen oogenblik van zijn beginsel af. Er zat een heer in den trein, die de kinderen in een reisdeken wilde stoppen, maar oom verzocht

hem beleefd om het te laten. Een mensch kon zich altoos nog vroeg genoeg verwennen, werd er op een toon bijgevoegd, dien de man met de reisdeken zich wel eens had mogen aantrekken; doch in plaats van dat, wikkelde de onverlaat zich in het versmade voorwerp, bromde iets tusschen de tanden en sliep in. Hadden Frits en Suze ook maar kunnen slapen, doch zij durfden niet, uit angst voor oom, die hen uit zijn gemakkelijke hoekje zat aan te kijken, met een paar oogen of hij zeggen wilde: bij de minste ongehoorzaamheid stuur ik je dadelijk naar het weeshuis. Zij verademden niet, voordat zij, na nog eens in het pikdonker (want

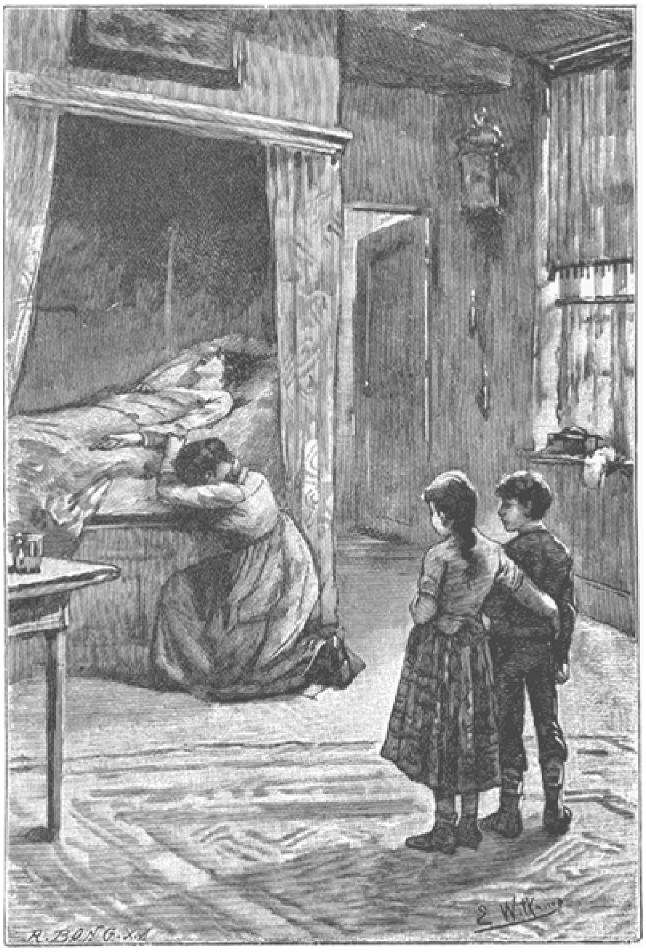

Maar een volgend oogenblik waren zij in de slaapkamer achter, en vrouw Haak lag op haar knieën met het hoofd voorover op een stoel. (Zie blz. 4.)

het was lichtemaan en het gas brandde dus niet) door een menigte morsige straten te hebben gedraafd, en na aan een pokdalige juffrouw met een statige muts op te zijn voorgesteld, welke juffrouw van oordeel was dat zij op staanden voet naar bed moesten (waar zij trouwens niemendal tegen hadden), naast elkaar onder de dekens lagen. Zij kropen er heelemaal onder, opdat niemand hooren zou hoe ze schreiden; want zij dachten nog eens om vrouw Haak, en om Mijntje, en om moes, totdat zij eindelijk in een dommel raakten, vol verwarde droomen, waarin zij misschien de zee terugzagen en de batterij, en al zulke dingen meer, die zij nu wel nimmer in de werkelijkheid zouden terugzien.

Het was een heel andere plaats, waar zij thans kwamen wonen. Hier was de lucht minder frisch, en vooral in dat gedeelte waar oom Gijs zijn huis en zijn fabriek had.

Men zag er in den naasten omtrek niets dan fabrieken, en die brachten behalve een regen van roet, waardoor tot de madelieven in de bleek bij het plukken zwart afgaven, een soort van sterken drank voort, die wijd en zijd de wereld door verzonden werd. Het gebruik van dezen drank moest zeer weldadig zijn, dat de menschen er overal zooveel van noodig hadden; en dat het bepaald een edel vocht was, kon men hieruit opmaken, dat de dieren het niet lustten, maar er waren verscheiden menschen, die er van dronken totdat zij nog onredelijker werden dan de dieren. Men begon met er vroolijk van te worden, doch veelal op een overdreven en onzinnige manier, en als men er dan nog meer van nam, en men was er niet al te best aan gewend, dan werd men lastig en twistziek, en velen geraakten er door in de gevangenis. Men kon er zich evenwel ook aan gewennen, en dan leverde het meer dan één voordeel op, zooals bijvoorbeeld dat men weinig eten noodig had, en dat men doorgaans in een soort van soes verkeerde, waardoor men zich de wereldsche dingen bijzonder weinig aantrok. Als men maar bleef doordrinken, dan gaf men er niets meer om, of de zaken al verliepen en of de vrouwen de kinderen gebrek leden, en sommigen brachten het zóóver, dat zij, om iets te noemen, hardop konden lachen en zingen, in dezelfde kamer waarin een van hun liefste betrekkingen lag te worstelen met den dood. Er was dus veel vraag naar dezen drank, en de fabrieken die hem voortbrachten hadden het druk, de gansche week door, en zelfs op Zondag konden zij niet geheel stilstaan, hoewel dat laatste de schaduwkant was van de zaak, vond oom Gijs, die er op gesteld bleek, om den dag des Heeren te heiligen. ‘Ik maak er beslist een gemoedsbezwaar van,’ placht hij te zeggen, en men kon hem dat ook wel aanzien; want op dien dag was hij haast nog stroever en ongemakkelijker dan in de week. Als hij dan uit de kerk kwam, sloot hij zich met de pokdalige juffrouw, die de huishouding waarnam en bij die gelegenheden haar statigste muts droeg, en met de beide kinderen in een binnenkamer op, waar de gordijnen neergelaten waren (zeker omdat het gezicht op de zwarte fabriek hun te veel verstrooiing of hem te groote ergernis zou geven), en dan las hij met een vreemden galm uit een boek voor, over de geduchte oordeelen die er te wachten waren en waaraan zoo goed als niemand ontkomen zou. De pokdalige juffrouw, die den verschrikkelijken naam van juffrouw Berebijt droeg, was bij de kinderen in

zware verdenking, dat zij onder de voorlezing geregeld in slaap raakte, en eens begon zij te snorken, maar zij hield vol dat Frits het gedaan had, en die kwam toen tot den avond in het turfhok te zitten.

Van Maandag tot Zaterdag gingen de kinderen zes uren naar school, behalve op Zaterdag, want dan duurde het maar drie uurtjes; doch oom Gijs, die tot in merg en been doordrongen was van de waarheid, dat ledigheid des duivels oorkussen is, wist er raad op, om dit gebrek aan voldoende inspanning van de jonge hersentjes behoorlijk aan te vullen. Vooreerst was hij met den meester overeengekomen, dat Frits en Suze tusschen de schooltijden met strafwerk, of als ze dat bij ongeluk eens niet verdiend hadden (wat oom zich bezwaarlijk van zulke verwaarloosde kinderen kon voorstellen), met een toereikend aantal sommen zouden worden beziggehouden. Des Zaterdags kregen zij verder huiswerk genoeg op, om er niet vóór den nacht mee klaar te kunnen zijn, en de overige avonden vlogen, of kropen misschien ook wel eens, om met het onderwijs, dat juffrouw Berebijt aan Suze gaf, in breien, stoppen en andere vrouwelijke kunsten, en met behulp van de schoonschriften, die oom zelf de goedheid had aan Frits ten taak te stellen. Zoodoende zou deze spoedig een nette hand krijgen, waardoor hij oom ter zijde zou kunnen staan met overschrijven, en kortom, in alle opzichten opende zich voor hem en zijn zusje een liefelijk verschiet, wat ook te wenschelijker was, omdat het heden, ondanks ooms beginselvastheid in zake van opvoeding, voorloopig althans voor hen niet veel aangenaams opleverde. Toen het lente werd en ik weet niet wie, en niemand weet het, het sein gaf dat het weer de tijd was voor tollen en touwtjespringen, was het een hard geval, de andere jongens en meisjes tegen twaalven als duiven uit de til naar buiten te zien vliegen, en om dan, met een besten taatstol of een heerlijk springtouw in den zak, honderdmaal te moeten schrijven: ‘ordentelijke kinderen komen met schoone handen op school’, of te zitten uitrekenen: wanneer een bakker zooveel mud tarwe heeft, en hij bakt uit ieder mud zooveel broodjes, en in ieder broodje zitten gemiddeld zooveel krenten, hoeveel krenten hij dan wel met al die mudden tarwe verbakken zal. Dit is te meer tergend, als gij een gloeienden zin hebt in een krentenbroodje, en zelfs in meer dan een, en gij moogt nog blij toe zijn, dat ge om half negen ten minste een dun oudbakken boterhammetje meegekregen hebt voor tusschen schooltijd, maar dat ge mogelijk al onder weg naar school (het ontbijt was wat schraal uitgevallen, vondt ge) hebt opgegeten. Ook dit is niet alles, in den zomer, wanneer er overal vliegers in de lucht staan, of heele benden kinderen komen de stad in met groote bossen paarden- en boterbloemen, tusschen oom Gijs en juffrouw Berebijt naar de oefening te moeten, waarbij de menschen als haring op elkander zitten, en er altoos weer een nieuwe spreker optreedt, als de vorige uitgesproken is en men dacht dat het goed en wel gedaan was. En in het najaar geen meezenknip te mogen hebben, of de meisjes, die het in den winter wagen een oogenblikje in een slee te gaan zitten, als toonbeelden van de diepste gemeenheid te zien voorstellen, of op de kermis te hooren afgeven, als op enkel en alleen het werk van den Satan, en op Sinterklaas met al zijn lekkernijen als op een valstrik van de Jezuïeten, waarvoor ieder Protestant zich ten strengste moest in acht nemen... Neen, al deze dingen waren nauwelijks te vergoeden, ook niet met de scheutigste uitdeeling van traktaatjes op de zondagschool, en met den Nieuwjaarsdag, als de kinderen moesten zorgen, dat zij een langen gelukwensch voor oom Gijs en de juffrouw op schrift en in het hoofd hadden, waarvoor zij dan elk een gulden ontvingen, dien zij wel niet te zien kregen, maar die naar ooms verzekering

voor hen belegd werd in de spaarbank. Het was wel een bewijs voor de gunstige nawerking ook nog van de zeelucht, dat Frits en Suze in den vollen zin des woords tegen de verdrukking, waaronder zij nu verkeerden, bleven ingroeien. Hun eetlust hield zich, vonden oom Gijs en juffrouw Berebijt, alleronfatsoenlijkst goed, en het was van belang om te zien (maar ze moesten er thuis menig scherp verwijt over hooren), zulke beenen, armen en halzen als er onder hun telkens uitgelegde, en met altoos nog te smalle stukken verlengde, kleeren te voorschijn kwamen. Vergeten we trouwens niet, hierbij op te merken, dat het niet uitsluitend het verleden was, waardoor zij verhinderd werden om er onder te verkwijnen. Zoo hevig kon oom niet dreigen met weeshuis en bovenaardsche strafgerichten, en zoo venijnig kon juffrouw Berebijt Frits en Suze niet bespieden, of zij wisten wel gelegenheid te vinden, om nog wat van het jonge leven te genieten. Helaas, ik moet het zeggen: zij begonnen nu iets te kennen, waaraan zij vroeger nooit gedacht hadden. Zij leerden namelijk op een zeldzame manier liegen. Niemand gaf hun opzettelijk les in het vaardig gebruik van dat hulpmiddel der verdrukten, (want dat juffrouw Berebijt hun wel eens scherp verbood, om er iets van aan oom te laten merken, dat zij een glaasje madera uit de karaf had genomen tegen het hartwater, of dat oom zelf hen africhtte, om zonder blikken of blozen aan bezoekers te zeggen, dat hij niet thuis was, terwijl hij binnen op zijn gemak de krant zat te lezen, zulke kleinigheidjes mochten geen naam hebben), neen, maar geheel uit zich zelf bereikten zij een trap van slimheid en bedrog, die een mensch had kunnen doen duizelen; doch zij lachten in het vuistje, als zij zagen hoe veilig zij daar maar al te dikwijls waren. Zoo ontdekte Frits bijvoorbeeld dat men soms net doen kon of men in de kerk geweest was, wanneer men maar zorgde, dat men wist wat voor tekst de dominee had behandeld, en wat voor psalmen er waren gezongen. Dit had daarbij het dubbele voordeel, dat men de kerkcenten opstak, om er zich 's Maandags zoethout en pepermuntballen of andere levensbenoodigdheden voor aan te schaffen. Later kwam hij zelfs op een nog winstgevender wijze om de centen te besteden, ten minste wanneer het geluk hem diende. Hij had gezien, dat sommige jongens ergens onder kerktijd om geld speelden, en eindelijk vond hij een manier uit om de centen zoo op te gooien, dat hij bijna zeker was van te winnen. Ik weet niet hoe het kwam, maar hij voelde, dat dit laatste eigenlijk niet in den haak was. Daarom liet hij er niets van blijken aan Suze, die hem overigens trouw ter zijde stond, en terwijl zij, met hun kerkboekjes onder haar manteltje, de wacht

hield, in haar onnoozelheid wel eens een gebedje deed, dat oom en de juffrouw er toch niet achter mochten komen hoe zij gefopt werden. Arme kinderen, waarom scheen er niemand te zijn, die haar gebedje hoorde en die een goeden engel zond, om hen nog bijtijds te redden van het pad des verderfs, dat zij blindelings afholden?

Want een goede engel was het juist niet, die op zekeren dag de ontdekking deed, dat Frits en Suze er witte muizen op nahielden, in een gescheurden Keulschen pot, op den zolder van de fabriek, en dat er daar in een hoekje nog andere schatten verborgen lagen, zooals een paar halfverrotte sinaasappelen, een oude rooverroman, een roestig pistool zonder slot en een onvolledig spel kaarten. Wanneer oom Gijs bemerkt had dat zijn brandkast opengebroken was, had hij moeielijk woedender kunnen worden dan hij bij die gelegenheid was. Toen Frits en Suze uit de school kwamen, waren de witte muizen allen in de maag van de kat, en wat er brandbaar was van de gevonden goederen lag in het vuur onder den distilleerketel. Alleen het pistool moest nog dienst doen, als bewijsmiddel tegenover de jeugdige misdadigers, en het kwam dan ook niet voor den dag of zij vielen door de mand. Maar zóó verstokt was die diepgezonken Frits, dat toen zijn oom hem een pak slaag had gegeven waarvan hij kromp, en de waardige man maakte zich gereed om ook Suze haar behoorlijk aandeel toe te dienen, het kleine monster op zijn grijzen weldoener aanviel en hem een schop gaf tegen een van zijn schenen, die oom Gijs brullen deed van pijn. Suze bleef daardoor werkelijk vrij van klappen, maar Frits werd van den eenen hoek in den ander gesmeten en kwam eindelijk terecht in een kelder, waarin hij zoolang opgesloten bleef, zonder eten en drinken, tot men ongerust over hem begon te worden. Want hij had het beneden zich geacht om te schreien, en hoewel juffrouw Berebijt verscheiden malen aan de deur ging luisteren, ten einde zich het genoegen te gunnen van hem om genade te hooren smeeken, er kwam geen geluid uit den kelder, en op het laatst waren ze zoo goed niet of ze moesten hem er uithalen, bont en blauw geranseld, en naar het scheen meer dood dan levend, doch zonder een enkel zweempje van berouw. Om kort te gaan, dit tienjarig ventje was op den verkeerden weg, en toen hij twaalf werd, was hij er weer een heel eind op gevorderd. Hij had nog steeds de donkere oogen van voorheen, maar het leek wel of zij veel dieper lagen dan vroeger. Hij keek er u niet langer recht mee aan, en de meester en de dominee, en iedereen die wel eens acht gaf op den zonderlingen gloed waarvan ze konden branden als de jongen op een nieuwen streek betrapt werd, begonnen het nu eens te worden met oom Gijs, die het al van den aanvang af voorspeld had, dat er niet veel goeds van hem was te verwachten. Een wonder van lankmoedigheid was het, dat oom nog altoos geen gevolg gaf aan zijn bedreiging, om den rekel naar het wees- (of wat daarvoor in de plaats was getreden, sedert Frits duidelijk toonde dat dit geen indruk meer op hem maakte) naar het verbeterhuis te zenden. ‘Stuur mij maar naar het oorlogschip,’ dwong de ondankbare knaap, zoo dikwijls het weer tot een uitbarsting kwam. ‘Dat zou je wel willen,’ sarde oom dan (ten minste Frits vond het sarren), ‘dat zou je wel willen; onder vloekers voor de hel opgroeien. Maar, jongentje, daar is je ziel mij dan toch nog te lief voor. Van mij zou zij geëischt worden, als ik je liet gaan. Zoodra je van school bent, kom je bij mij op het kantoor, en dan zal ik eens zien, of ik je niet klein kan krijgen.’

Het uur sloeg waarop Frits van school ging. Hij zou nog avondlessen hebben, en inmiddels nam oom hem meer rechtstreeks onder handen. Voor Suze was deze scheiding van haar gevaarlijken kameraad een niet ongezegend keerpunt in haar

leven. Naarmate Frits ondeugender en woester werd, waren haar toch al de moed en de lust ontgaan om altoos met hem mee te doen, en nu sloot zij zich vanzelf aan bij meisjes, die haar beter gevoel versterkten. Zij kreeg een vriendinnetje, wier ouders, door haar lief gezichtje aangetrokken, haar nu en dan bij zich aan huis noodigden, en oom Gijs, die zaken deed met den rijken gastheer, dorst er zich niet tegen te verzetten. Daarbij kwam dat juffrouw Berebijt in klimmende mate last kreeg van het hartwater, zoodat zij misschien wel meer dan ooit behoefte had om alleen te zijn, met de maderakaraf. Van nu aan liepen de paden van broer en zuster uit elkander. Er kwam een dag, waarop Frits met de uiterste verbazing hoorde, dat Suze verlof kreeg om muziek te leeren. Het bleek dat zij bepaald de beschermelinge was geworden van haar vriendinnetjes mama. Een zomer volgde, waarin zij met de geheele familie naar buiten mocht, twee maanden lang! Toen zij terugkwam scheen zij een ander meisje te zijn geworden. Zij had gewonnen aan manieren, maar ook haar hart was zachter en zuiverder gestemd. Oom Gijs had het te druk om er veel op te letten, en juffrouw Berebijt leed te veel aan haar kwaal (hoewel zij zich soms verwonderde dat Suze haar ongevraagd allerlei kleine diensten bewees), maar daar hadt ge bijvoorbeeld den pomper in de fabriek. Deze mensch had tot levenstaak zes dagen in de week, van den morgen tot den avond, op een plank heen en weer te loopen, met een zwaren slinger in zijn hand, en op die wel wat eentonige wijze hield hij, behalve een oude moeder, een vrouw en eenige kinderen in het leven. Eigenlijk mocht men niet zeggen van de kinderen, dat hij ze in het leven hield, maar doordien er jaarlijks een bij kwam, bleef zijn hoopje toch nog al voltallig; doch het ergste was dat zijn vrouw veel met een open been sukkelde, en dan mocht zij dat been niet bewegen, en raad nu eens wat de kerel op een morgen aan den meesterknecht vertelde? Dat Suze (het was de laatste maal dat hij 'Suze' zei, later sprak hij uit zijn eigen altoos van 'juffrouw Suze,' wat men mogelijk nog niet achter zoo'n pomper zou gezocht hebben), nu, dat Suze bij hen op de kamer geweest was, en hij mocht beroerd worden als zij niet nog eerder in den Hemel kwam dan haar oom met al zijn vrome praatjes, en de mottige juffrouw er bij. Dat was nu een heel onbetamelijke uitdrukking, en de meesterknecht vroeg den ander dan ook, of hij soms gedaan wou krijgen, maar de pompers waren toen juist niet voor het opscheppen, en zoo kon de man dus weer aan het pompen gaan, wat hij nog doen zou, als hij er niet

kort daarop aan overleden was. Maar om tot Suze terug te keeren: het kwam ook bij háár uit, dat, als de grond goed is, en iemand houdt maar een klein oogje op het onkruid, dan groeit de tarwe er in dat het een lust is. Zóóver kon zij het niet brengen, dat oom haar toestond, zich met al de wereldsche pracht te omhangen, die de mode destijds voorschreef (ik meen dat het toen juist de bloeitijd was van een bewonderenswaardig soort van hoepelrokken); vergeleken bij haar meer bevoorrechte kennisjes zag zij er dus tamelijk sober gekleed uit, doch, om er niet van te gewagen, dat zij er slag van had, met behulp van bijna geen enkel versiersel, een goed figuur te maken (zij had trouwens een allerliefst figuurtje, en dat scheelt altoos iets, als het op bevalligheid aankomt), ten overvloede keken er zoo'n gezonde natuur en zoo'n goed humeur en zoo'n vriendelijk hart tusschen de blonde krullen haar blauwe oogen uit, dat... ja, dat zij Frits maar even zacht smeekend of vroolijk glimlachend behoefde aan te zien, en de booze geest in zijn binnenste kwam tot bedaren of kroop beschaamd weg, om straks, helaas, opnieuw te toonen, dat hij nog niet voorgoed overwonnen en alles behalve uitgebannen was.

Ach neen, hij was niet verbannen, en hoe kon hij ook? Hij was zoo sterk geworden, en hij had zich zoo vastgenesteld, in de jaar of drie, vier, die Frits onder ooms bijzondere leiding op het kantoor had doorgebracht! Aan den eenen kant had oom zijn neef allengs ingewijd in sommige verborgenheden van den handel, waarvan hij met een zekeren nadruk en een meer dan gewoonlijk uitgestreken gezicht gezegd had, dat het ‘handel’ was, en neef had oom volkomen begrepen; met andere woorden, het toch al wankelende geloof van dezen jongen mensch in eerlijkheid en goede trouw, en bij name zijn laatste greintje van innerlijk ontzag voor oom Gijs, waren reddeloos verloren gegaan; maar ter anderer zijde had oom volgehouden hem, beurtelings met zalvende vermaningen en met grove bedreigingen, te dwingen tot een leven van slaafsche onderworpenheid en vreugdeloos werken. Vandaar bij Frits, na dagen van dof en wanhopig gehoorzamen, tijden, waarin hij zijn meester geregeld op allerlei manier om den tuin leidde. Dan praatte hij oom naar den mond, maar veroorloofde zich ondertusschen achter zijn rug ongeregeldheden van steeds bedenkelijker aard, Ik vrees, dat hij oom bestal. Hij deed het zeker. Hoe kwam hij anders aan het geld dat hij, vooral wanneer hem boodschappen in naburige steden waren opgedragen, verteerde? Hij speelde nog altoos. De staatsloterij hielp ook hem dieper zinken. Misschien trok hij wel eens wat, doch wij weten, wat men op die manier wint, is, vooral in jonge handen als van Frits, louter kwikzilver, dat u zoo weer door de vingers glipt; en in welke poelen valt het dan? De sterk ontwikkelde jongeling van zeventien, achttien jaar had een afgelegen kamertje, waarvan het venster zonder geraas opengincg, en wanneer alles in huis sliep, deed dat venster zijn dienst. Eens klopten de stille wakers oom Gijs op, want dat zij iemand over den muur van de achterplaats hadden zien klimmen. Groote ontsteltenis, die niet verminderde, toen oom, bij zijn onderzoek door het huis, Frits geheel gekleed en niet volkomen nuchteren te bed vond. Hij was blijkbaar juist van buiten gekomen en hals over hoofd in de veeren gedoken! Herhaling van vroegere geweldige tooneelen, want ook nu bleek het, dat den huichelaar te spelen eigenlijk niet in den aard van Frits lag. Hij liet zich een poos gedwee uitmaken voor al wat leelijk was, en toen maakte hij zich gereed om oom bij al de trappen neer te smijten wat de gekrenkte voogd voorkwam, door zich zoo snel als hij kon uit de voeten te maken. Het was geen geheim meer in de stad, dat de oude man veel verdriet van zijn neefje beleefde. Er werd op gewezen,

als op een vernieuwde proef, hoe weinig vaak de meest christelijke opvoeding en de uitnemendste weldaden vermogen. Evenwel waren er enkele dwarsdrijvers, die zoo al niet de partij voor Frits opnamen, dan toch beweerden, dat het volstrekt niet louter lievigheid van oom Gijs was, als hij de weezen bij zich hield, en zij wilden wel eens weten, wat dat voor een stumperd van een toezienden voogd was, van wien laatst iemand gezegd had dat hij, daar in die plaats waar de kinderen vandaan waren, den godganschelijken dag niets anders deed dan trekjesmaken op de sociëteit.

Dus werd er buitenshuis gepraat, en wat ging er onder dit alles om in Suze's binnenste? Zooals meest met naastbestaanden, hoorde zij het kleinste deel van wat er gebeurde, en van wat er door verontwaardigde vrienden der deugd ten overvloede bij vermoed en verzonnen werd. Doch al was zij ook geneigd, het beste te hopen van haar broer, het kon haar niet ontgaan, hoe zijn stemming en zijn inborst er niet bij wonnen. Bij tusschenpoozen gemelijk en opvliegend, of stil en afgetrokken, en dan den indruk gevend, of er iets was waarvoor hij niet dorst uitkomen, deed hij haar wel eens bij zich zelve vragen, of dat nu diezelfde Frits was, van wien zij zich toch stellig herinnerde dat hij eenmaal een vroolijke, lieve jongen was geweest. 't Is waar, voor háár was hij altijd nog het best te spreken; ja, als zij er over nadacht, kon zij zich geen enkel boos woord te binnen brengen, dat hij ooit met opzet tot haar gericht had. Hij stopte haar dikwijls kleine geschenken, in den laatsten tijd wel eens kostbare presenten toe, waarvan zij echter zelden gebruik durfde maken. Soms voegde hij er uitdrukkelijk bij: ‘Laat oom er niets van merken, dat gij het van mij hebt.’ Dat hij niet eerlijk aan het geld gekomen was om het te koopen, daar dacht zij natuurlijk niet aan. Zij schreef zijn waarschuwing op rekening van ooms dwingelandij.

(*Slot volgt.*)

Het waterzwijn.
Door Dr. H.J. Veth.

Het waterzwijn is de reus onder de knaagdieren, daar het bij eene lengte van ruim een meter, eene hoogte van een halven meter kan bereiken. En het is niet alleen het grootste dier zijner orde, het is ook het plompste. Te verwonderen is het dan ook niet, dat de ontdekkers der nieuwe wereld dit dier voor eene soort van varken hielden. Zelfs Linnaeus

meende nog het tot de zwijnen te moeten rekenen. Het is als het ware een rivierpaard in het klein, en tot de vergelijking met dit in werkelijkheid zoo geheel anders gebouwde dier geven niet alleen de plompe lichaamsvorm en de hangende buik met de korte ledematen, maar ook de levenswijze aanleiding.

Het waterzwijn, Hydrochoerus Capybara, heeft kleine ooren en een gespleten bovenlip; de teenen - vier aan de vóór -, drie aan de achterpooten - zijn door korte zwemvliezen verbonden, en van hoefvormige nagels voorzien, terwijl de staart ontbreekt. Het tandstelsel, hoewel een echt knaagdierengebit, heeft veel eigenaardigs door de buitengewoon breede, van voren gegroefde snijtanden en de geplooide kiezen, waarvan de achterste verreweg de grootste zijn. De borstelige haren zijn dun

HET WATERSWIJN Naar J.F. Zimmermann. (Zie blz. 8.)

gezaaid; hunne kleur is donkerbruin, hier en daar wat naar het roode of gele trekkend.

Even als alle overige soorten, die tot de halfhoevige knaagdieren worden gebracht, is ook het waterzwijn een bewoner van Zuid-Amerika, waar het in moerassige streken bij rivieren en meren wordt aangetroffen. Het gaat des nachts op voedsel uit, hetgeen voornamelijk uit waterplanten bestaat; gedurende den dag vindt men het in het dichte struikgewas langs den oever. Humboldt vond in sommige streken nog troepen van vijftig tot tachtig stuks en vernam van de Indianen dat de waterzwijnen op bepaalde tijden bij honderden op de groote grassteppen worden aangetroffen. In het water bewegen zij zich zeer vlug; zij kunnen het zwemmen lang volhouden en steken slechts den neus boven water. Hun voornaamste vijand is wel de jagoear, dikwijls kunnen zij dezen ontkomen door onder water te blijven, hetgeen zij ongeveer tien minuten kunnen uithouden. Toch meent men dat zij voor dit gevaarlijkste der Amerikaansche roofdieren wel de voornaamste prooi uitmaken. Op het land bewegen zij zich slechts langzaam, worden zij opgejaagd, dan springen zij onder een luiden schreeuw, als 'ap' klinkende, in het water. Veelal zitten zij op de wijze der hazen rechtop. Zij graven geen holen, gelijk dit door zoovele anderen knaagdieren gedaan wordt. Het tranige vleesch wordt door de Indianen gaarne tot voedsel gebruikt.

Verstandelijk staat het waterzwijn op een lagen trap, het is vredelievend en dom. Sedert het nu en dan levend naar Europa gebracht is, waar het den gevangen staat goed schijnt te kunnen verdragen, is het gebleken, dat het zich toch wel min of meer aan den mensch kan hechten. Zoo verhaalt Brehm van een voorwerp, dat hij langen tijd verpleegde, het volgende: 'Het was mij in hooge mate genegen, kende mijne stem, kwam nader, wanneer ik het riep, verheugde zich, wanneer ik het streelde en liep mij na als een hond. Zoo vriendelijk was het niet tegen iedereen: zijn verpleger, die het verjagen wilde, sprong het zelfs eenmaal naar de borst; dadelijk beet het toe, gelukkig meer in zijn jas dan in zijn lichaam. Onderworpen kon men het juist niet noemen: het gehoorzaamde slechts wanneer het wilde. Zijne kalmte was meer schijnbaar dan werkelijk. Zoodra ik het riep sprong het al schreeuwende in het water, dook onder en kwam aan den anderen oever langzaam te voorschijn, dan kwam het bij mij en bromde of grinnikte op eene hoogst eigenaardige wijze door den neus. De tonen, die het op deze wijze voortbrengt, laten zich nog het best vergelijken met het geruisch, dat ontstaat, wanneer men de tanden op elkander wrijft.' Het houdt van de warmte, maar is toch ook niet bang van de koude. Nog in November stort het zich zonder vrees in het ijskoude water. Gaarne wentelt het zich in de modder en het zou zeer onrein zijn, wanneer het zich niet zoo dikwijls te water begaf. Van andere dieren neemt het geen notitie. Het laat zich van alle kanten besnuffelen, zonder ook slechts naar den nieuwsgierige te kijken. 'Ik twijfel echter niet', zegt Brehm, 'dat het zich kan verdedigen, want zoo dom en zachtzinnig als het er uitziet, is het niet.'

Uit dankbaarheid. Tooneelspel in vier bedrijven.

PERSONEN.

MEVROUW AERSCHOT.
GUSTAAF, haar zoon.
ADRIANE DUFORT, haar pleegdochter.
DE HEER VAN OVEN.
MEVROUW VAN OVEN.
FANNY, hun dochter.
FRANS, hun zoon.
MEVROUW DE WEDUWE BORSTEL.
KAPITEIN HAZEN.
VROUW SNOEK.
DOORMAN.
KEETJE.

Eerste bedrijf.

Het tooneel stelt voor een meer degelijk dan fraai gemeubelde kamer. Adriane en Keetje zijn bezig die in orde te brengen.

Keetje.
Neen Jaantje, onder ons gezegd en gebleven, 't wordt me hier te druk, veel te druk en als je mij geen handje hielp, dan viel ik er dood bij neer, vooral nu mijnheer Gustaaf er is. Neen, nu lijkt het wel een koestal, overal eindjes sigaren, overal boeken. 't Is schandalig, als ik 't zoo maar eens zeggen mag, schandalig. Wat zegt u er van Jaantje?

Adriane.
Och, Keetje ik geloof maar dat het 't beste is wat voort te maken, als mevrouw komt en de kamer is niet gedaan, dan....

Keetje.
Dan heî je 't lieve leventje weer aan den gang maar een mensch is toch zoo niet of hij wil toch wel eens een praatje hoûen. Foei, foei, dan had ik toch liever in 't geheel geen zoon dan één die den boel zoo verrinneweert, zou de Franschman zeggen.

Adriane.
't Gaat ons niet aan, Keetje!

Keetje.
Niet aangaan! Zie nu eens aan, dat kleed, Alle menschen, 't lijdt meer in een week dan anders in een maand, van zijn vuile.... pooten had ik haast gezeid, maar zeg eens Jaantje hoe vind je 'm anders?

Adriane.

Och zoo, gewoon!

Keetje.

Loop heen! met je gewoon! Daar heb ik, als ik 't zoo maar eens zeggen mag, niets aan. Nu, ik kan 't niet helpen maar ik vind hem erg, heel erg in zijn nadeel veranderd. Hij ziet er uit, als ik 't zoo maar eens zeggen mag of alles hem te veel is, of hij voor alles zijn neus optrekt. Vroeger was hij zoo aardig en vriendelijk tegen iedereen, weet je dat nog Jaantje?

Adriane.

Zullen we dat tafelkleed eens in den tuin uitslaan?

Keetje.

Goeie gunst! Daar heeft hij weer een inktvlak op gemaakt. 't Is zonde, dat heeft mevrouw als ik 't zoo maar 's zeggen mag reeds bijna twintig jaar gehad. Hoe kan de appel zoo ver van den boom vallen? Mevrouw is wel soms een echte drukjesmaakster maar ze is altijd even netjes en precies en de jonge heer houdt niets van kouwe drukte maar rineveert den boel in een oogenblik. Alleen in zijn kleeding is hij erg in de puntjes, hij ziet er erg deftig uit, als ik 't zoo maar 'es zeggen mag en grootsch is hij geworden, hij spreekt nooit meer de booien aan.

Adriane.

Dat is ook niet noodig, Keetje!

Keetje.

En dat hoeft jij me niet te vertellen juffrouw Jaantje, ik ben niet voor niemendal met nieuwejaar vijf-en-vijftig jaar geworden om niet te weten dat de heeren geen praatjes met de booien behoeven te houden, al hebben ze hun ook gekend van dat ze pas - als ik 't zoo maar 'es zeggen mag - uit de kool gekropen waren, maar zij spraken vroeger toch graag met met de... de...

Adriane.

Met de halve booien, bedoel je, zooals ik.

Keetje.

Dat zeg ik niet, maar je herinnert het je nog wat goed, dat er een tijd was toen meneer Gustaaf als ik 't zoo maar 's zeggen mag met niemand zoo graag sprak als met jou!

Adriane.

Kom, dat hebt ge je verbeeld, Keetje! Ik ben immers nog minder dan een flinke, heusche meid. Die verhuurt zich zelf voor een bepaald loon, zij kan gaan of blijven, is niemand dank verschuldigd, en ik eet hier mevrouw's genadebrood.

Keetje.

Foei, zeg dat niet! Je verdient kost en kleeren dubbel en dwars. Ja, je doet als ik 't zoo maar 's zeggen mag veel meer dan menige meid. Tegenwoordig, hebben die niets dan grootheid en pret aan 't hoofd en armen vol met allerlei prullen uit de guldensbazar; zij hebben strooken en andere hebbedingen aan de rokken achter hun aanslepen, maar in hun latafel vindt men geen stukje linnen. En dan willen ze naar de café's santans, en naar buiten en als ze naar de komedie gaan, dan is 't schellinkie hun te min, maar werken dat kan mevrouw doen.

Adriane.

Ik heb naar al die dingen nooit verlangd, Keetje; alleen zou ik wel eenige zekerheid willen hebben over mijn toekomst. Zoolang ik mijn handen kan uitsteken vrees ik wel niet maar...

Keetje.

En je kunt ze goed uitsteken hoor! Je bent van all markten thuis. Natuurlijk ben je te grootsch om voor keukenmeid of kamenier te gaan, maar je zoudt een prachtig loon brijgen.

Adriane.

Dat weet ik wel en ik zou niet te trotsch zijn om te dienen; waarop zou ik het wezen?

Keetje.

En waarom blijf je dan langer hier, als ik 't zoo maar 's vragen mag?

Adriane.

Uit dankbaarheid! Mevrouw zou me met recht van ondank kunnen beschuldigen als ik heenging na zoovele weldaden te hebben ontvangen.

Keetje.

Kom, wat dankbaarheid! Je droomt, je verdient toch dat beetje kost en afgedragen kleeren, al ik 't zoo maar 's zeggen mag, dubbel en dwars.

Adriane.

Dankbaarheid is een schuld, die in 't oneindige loopt en nimmer afgedaan kan worden.

Keetje.

Mevrouw zou 't niet kunnen stellen buiten ons beiden, want mevrouw is een best mensch maar zij houdt er van zich allerlei drukjes - als ik 't zoo maar 's zeggen mag - op den hals te halen. Heeft ze toch niet meer dan drie maanden lang die mevrouw Borstel en haar lastigen bengel van een zoon, hier gelogeerd, haar huis gehuurd, den zoon zelf op school gebracht.

Adriane.

En dan kapitein Hazen met zijn zes kinderen wat heeft ze hem geholpen toen zijn vrouw dood was.

Keetje.

Eerst met een huishoudster, en als ze een vrouw voor hem gaat zoeken, dan kiest ze jou!

Adriane.

En ik moet hem natuurlijk nemen uit dankbaarheid, hem en zijn zes kinderen, maar heb

geen zorg, Keetje, dat strijdt tegen mevrouw's principes een tweede huwelijk.

Keetje.
Omdat niemand haar sedert zij weeûw is, ooit gevraagd heeft. Weet je wat ik niet begrijp. Jaantje, mevrouw is zoo goed voor iedereen en voor de armen in 't bijzonder. En toch loopen ze liever weg dan dat ze iets van haar ontvangen. Begrijp je dat?

Adriane.
Jawel Keetje, maar ik mag 't niet zeggen. Laat ons liever voortmaken!

Keetje.
Ja, ik begrijp 't eigenlijk ook maar men kan niet alles zeggen zonder te spreken hé? Praten en breien zeggen de meisjes uit Leien. En ik ben wel niet van Leiden maar houd er ook van, als ik 't zoo maar... Daar wordt gebeld, nergens komt zoo vroeg bezoek als hier.

(af)

Tweede tooneel.

Gustaaf komt binnen; hij bemerkt Adriane niet, werpt zich in een leuningstoel, stoot een tafeltje met bloempot omver, slaat zijn asch uit op het tapijt. Adriane brengt alles zwijgend in orde.

Gustaaf.

(zich uitrekkend)

Ben je daar Keetje?

Adriane.
Neen, mijnheer, ik ben 't!

Gustaaf.
Zoo! Is mijn moeder nog niet bij de hand?

Adriane.
Mevrouw brengt haar dagelijksch armenbezoek.

Gustaaf.
En aan den arme, die toevallig haar zoon is, denkt ze niet. Komt men daarvoor uit het buitenland terug?

Adriane.
Zal ik voor mijnheer de kachel aanmaken?

Gustaaf.
Ga je gang!

(haar terugroepend)

Ben je tegenwoordig werkmeid bij mijn moeder?

Adriane.
O neen, ik help maar een handje in de huishouding.

Gustaaf.
Ik geloof, dat het wel twee handen zijn en nog wat er bij, maar tot loon krijg je zeker een man naar mama's keuze?

Adriane
Van die belooning heb ik nog niet vernomen.

Gustaaf.
Je mag kiezen tusschen kapitein Hazen, die is niet jong, niet mooi, heeft zes lappen op den mouw, maar hij draagt een mooi uniform en heeft zijn brood voor acht. Dan is er Frans van Oven, die is mooi, jong, geestig en heeft een betrekking hoe klein dan ook, keus genoeg dus!

Adriane.
Ik zou de kachel aanmaken, mijnheer!

Gustaaf.
Wacht daarmee! Niets vindt ik tegenwoordig banaler dan trouwen, of het moest verliefd zijn wezen. Alles is banaal in de wereld, maar ook vervloekt vervelend. Verveelt u zich nooit, juffrouw Dufort?

Adriane.
Ik heb mijn werk, mijnheer!

Gustaaf
Bah, ik verveel mij het meest als ik wat uitvoer. Als ik luier, dan verveel ik mij 't minst.

Adriane.
Ieder zijn smaak, mijnheer!

(zij knielt voor de kachel neer.)

Gustaaf.
Wat doe je daar?

Adriane.
Het vuur aanmaken, dat wilde u immers.

Gustaaf.
Ja zeker, onmiddellijk!

Adriane.

(maakt zwijgend het vuur aan).

Gustaaf.
Adriane!

Adriane.
Wat belieft mijnheer?

Gustaaf.
Hou op met dat gerammel. Ik kan dat poseeren als meid niet verdragen, kom met mij praten!

Adriane.
Heusch, ik heb geen tijd, mijnheer!

Gustaaf.
Je moet tijd hebben, als ik het verkies.

Adriane.
Ik moet zorgen dat de kamer in orde en het vuur aan is, tegen dat mevrouw 't huis komt en haar ben ik gehoorzaamheid schuldig.

Gustaaf.
Waarom? Je bent toch niet in haar dienst?

Adriane.
Uit dankbaarheid.

Gustaaf.
Naar den drommel met je dankbaarheid. Waarom ben je mij niet dankbaar?

Adriane.
De huisdeur gaat open, mevrouw komt thuis. De kachel is aan mijnheer!

(af)

Gustaaf.
Onuitstaanbaar schepsel. 't Is het eenige wat me niet verveelt, haar te plagen, maar zij wil niet boos worden en dat geeft een pover amuzement. Was ze wat minder dankbaar; daar hoor ik mama aankomen, en liefst met gezelschap! Zeker ook weer een dankbare. Je stikt hier in de dankbaarheid. Ik maak dat ik wegkom!

(af)

.

Derde tooneel.

Mevrouw Aerschot en mevr. Borstel opkomend.

Mevr. A.

Och kom Sophie, maak zoo'n drukte niet van zoo'n kleinigheid, 't heeft immers niets te beduiden minder dan niets.

Mevr. B.
Maar lieve mevrouw, hoe kan u dat zeggen, minder dan niets! Eerst heeft u mij drie maanden lang met mijn ventje gelogeerd, toen is u dagelijks met mij uitgeweest om een huis te zoeken en het te meubelen en daarna mijn jongen op school te doen. Wat moeiten, en lasten en zorgen heeft u zich getroost voor mij en u noemt dat minder dan niets?

Mevr. A.
Je moet niet denken dat ik 't doe om dank in te oogsten, 't is een levensbehoefte voor mij andere menschen pleizier te doen; alles heb ik voor de menschen over, alles. Maar dit neemt niet weg dat het je goed doet te zien hoe je moeite geapprecieerd wordt. Ik heb zooveel staaltjes van het tegendeel ondervonden. Als ik je dat allemaal eens vertelde Sophie, zou ik werk hebben tot van avond en misschien nog niet klaar zijn.

Mevr. B.
Hoe is 't toch mogelijk ondankbaar te wezen! Ik begrijp 't niet.

Mevr. A.
En ik begrijp nog minder dat mij de lust tot weldoen nog niet vergaan is. Ik spreek niet eens van mijn eigen armen, dat volk weet niet beter, dat verwaarloost zijn eigen welzijn en mijn raadgevingen om zijn eigen wil te volgen.

Mevr. B.
't Is onbegrijpelijk zoo'n ondankbaarheid!

Mevr. A.
Maar erger is 't menschen van beschaving zoogenaamd, bewijzen te zien geven van de zwartste ondankbaarheid. Daar heb je de Bergwinkels, die lui kwamen uit de Oost, je begrijpt, hoe ze er uitzagen.

Mevr. B.
O ja, onmogelijk, onmogelijk!

Mevr. A.
Nu, ik heb ze in de kleeren gestoken, dagen lang ben ik met hen in de weer geweest, ik heb kamers voor hen gehuurd en ik kende ze niet eens; ze waren me eenvoudig gerecommandeerd door vrienden, en verbeeld je eens, later maakte ik een kleine aanmerking op een der jongens, en toen verzocht mijnheer mij, mij niet te mengen in zijn wijze van opvoeding.

Mevr. B.
Durfde hij dat doen?

Mevr. A.
En hij liet me voelen dat ik indirect oorzaak was dat hij alles te duur had moeten be-

talen; natuurlijk liet ik mij met dat volk niet meer in.

Mevr. B.
Of u gelijk had!

Mevr. A.
Ze zijn naar Amsterdam getrokken en ik hoor er niets meer van. Later hebben ze mij wel eens geschreven. Ik heb ze niet geantwoord.

Mevr. B.
Dat was naar verdienste.

Mevr. A.
Ik zou er zoo honderd kunnen noemen; ik geloof niet dat er iemand is, die mijn goedheid niet met ondank beloond heeft.

Mevr. B.
O mevrouw dat hoop ik u anders te toonen.

Mevr. A.
Zoo hebben ze allemaal gesproken; wij zullen zien. Daar heb je nu de van Ovens, hoe heb ik mevrouw niet opgepast in haar laatste ziekte, hoe heb ik haar man, toen zijn zaken wankelend stonden, niet bijgestaan, hem een aanzienlijke som geleend.

Mevr. B.
Toch niet zonder interest?

Mevr. A.
Een matige, alleen om hem te helpen. En wat doen ze nu voor mij? Niets, niets! Zij slaan mijn besten raad in den wind, mevrouw doet niet als klagen, Fanny kleedt zich als een modepop, Frans haalt mijn zoon telkens over om uit te gaan, mijnheer verkiest de societeit boven een gezellig whistpartijtje met mij.

Mevr. B.
't Is schandelijk, maar ieder zal u de eer geven die u toekomt; men behoeft maar te zien wat u voor Adriane doet.

Mevr. A.
Och, ik kon moeielijk anders handelen; ik heb ze letterlijk uit het slijk gehaald. Haar vader was een arme muziekonderwijzer, die de tering had. Ik heb hem bijgestaan, wat ik kon in zijn laatste dagen en toen hij stierf beloofd, dat ik voor zijn dochter zou zorg dragen.

Mevr. B.
Juist weer iets voor u.

Mevr. A.
En ik heb mijn belofte zoo goed ik kon vervuld, ze was toen veertien jaar en nu is ze drieen-twintig, en ik heb haar behandeld al die jaren lang als mijn dochter.

Mevr. B.

Maar zij is toch wel dankbaar?

Mevr. A.
Behalve dat zij mijn zoon - maar wat ik zeg is natuurlijk groot geheim?

Mevr. B.
Dat spreekt, dat spreekt!

Mevr. A.
Hij was jong, goedig, zij zag er lief uit.

Mevr. B.
Dat doet ze nog.

Mevr. A.
Vindt u? Och! Hij maakte wat gekheid met haar. Zij nam 't voor ernst op en dacht er aan met hem te trouwen.

Mevr. B.
Hoe is 't mogelijk te trouwen!

Mevr. A.
Ik heb 't bijtijds ingezien en er een stokje voor gestoken, hem weg gestuurd. Ja, ja ik heb maar een zoon en toch weet ik meer dan iemand wat moederzorg is.

Mevr. B.
Ach ja, ik heb er ook maar een en nu we er toch over aan het praten zijn, wou ik u vragen of de directeur der inrichting, waar hij nu is, hem niet zou willen toestaan om de veertien dagen bij me 't huis te komen.

Mevr. A.
Dat is zwakheid Sophie en niets anders. Die jongen heeft mannelijke leiding noodig. Vertrouw op mij, ik ben ook weduwe, ik heb ook een zoon groot gebracht. Laat hem gerust op kostschool en zie hem eens in de maand, dat is meer dan genoeg.

Mevr. B.
Och, 't is zoo hard, 't ventje is nooit van me af geweest.

Mevr. A.
Die flauwe sentimentaliteit zal hem heelemaal bederven; ik ben nooit sentimenteel geweest. En hoe bevalt je de slager?

Mevr. B.
Om u de waarheid te zeggen vind ik zijn vleesch niet bijzonder; ik heb dus maar eens bij Goeijink laten halen en die bevalt me veel beter.

Mevr. A.
Bij Goeijink, hoe kom je daaraan? Die man heeft me leelijk behandeld, dat had ik je verteld.

Mevr. B.
Ik had 't vergeten mevrouw en uzelf neemt niet bij Jansen.

Mevr. A.

Maar ik heb beloofd hem te recommandeeren, en 't zal me pleizier doen als je niet meer naar Goeijink gaat.

Mevr. B.
Dat wil ik wel doen maar het vleesch van Jansen kan ik niet eten; ik heb maar zoo weinig noodig en als 't dan niet smakelijk is.

Mevr. A.
In je positie mag je niet al te kieskeurig wezen. Is daar iemand? Ha, kapitein Hazen!

Vierde tooneel.

Kapitein Hazen, vorigen.

Mevr. B.

(zacht tot mev. A).

Is dat die onlangs zijn vrouw verloren heeft?

Mevr. A.
Juist, en ik vrees dat hij er hard over denkt een andere te nemen, maar je weet hoe ik over tweede huwelijken denk. Ik vind ze in de hoogste mate ongepast, onzedelijk, een invretende kanker der maatschappij.

Mevr. B.
Och mevrouw, is dat oordeel niet te hard?

Mevr. A.
Vraag jij dat Sophie, jij een weduwe! Ik doe wat ik kan om hem van dat heillooze voornemen af te brengen. Ik ben een moeder of liever een grootmoeder voor zijne kinderen. Ik heb hem aan zijn derde huishoudster geholpen.

Kap. H.

(binnen komend)

Mevrouw, uw dienaar!

Mevr. A.
Zoo kapitein, hoe maakt u het?

Kapt. H.
Ellendig mevrouw, ellendig! De juf is weg, ze heeft mij met al mijn kinderen laten zitten.

Mevr. A.
U had toch niet gewild dat zij ze meegenomen had?

Kap. H.

Voor mijn part had zij 't maar gedaan! Ik weet toch niet wat met die stumperts te beginnen. De meid zegt dat ze er niet op gehuurd is om op hen te passen en laat mij hun kousen aantrekken, wasschen, boterhammen snijden en dat op een Zaterdag.

Mevr. B.
O foei, hoe vreeselijk!

Mevr. A.
Maar wat is er toch gebeurd? Die juf scheen me toch zoo fatsoenlijk toe en zoo goed, zoo vol zorg.

Kapt. H.
Ja voor zichzelf! Ik heb ze betrapt dat ze een pond suiker afwoog en het in haar werkmandje stopte met twee worsten en...

Mevr. A.
Wel foei, kapitein, moet u naar zulke dingen kijken?

Kap. H.
Gister heeft zij door zorgeloosheid de kleine meid bont en blauw laten vallen. Ik houd 't zoo niet langer uit.

Mevr. B.
Mevrouw, als u 't goed vindt, dan kom ik van middag nog eens aan, ik moet nu weg.

Mevr. A.
Heel goed Sophie, heel goed, je kent den weg! En beloof je me nu, dat je Jansen alleen voortaan begunstigt? Hij was zoo blij met de recommandatie. Uit dankbaarheid stuurde hij me een ossentong. Je begrijpt wat ik een gek figuur zou maken als je naar een ander ging. Dat heb ik toch wel aan je verdiend? En laat Victor gerust op school! Hij is er goed; tot ziens, beste!

Vijfde tooneel.

Kapitein Mazen, mevr. Aerschot.

Kapt. H.
Mevrouw, nu kunnen we vrij spreken, en ik zeg 't u nog eens. Zoo houd ik 't niet langer uit, ik moet trouwen! De eene juf stal, de andere verwaarloosde mijn kinderen, de derde doet beide dingen tegelijk en alle drie zijn ze brutaal als koetspaarden. Ik geef den drommel aan die juffenboel en zoek een vrouw.

Mevr. A.
Bedaard kapitein, bedaard, en als uw vrouw dat alles tegelijk doet, wat dan? Men wisselt van huishoudster, maar niet van vrouw.

Kap. H.
Een vrouw heeft dezelfde belangen als ik, en zoo ik er een trouw met ontwikkeld plichtsgevoel, dan zal zij mijn kinderen liefhebben.

Mevr. A.
Liefde van een stiefmoeder, dan liever haat van een huishoudster.

Kapt. H.
Maar mevrouw hoeveel weduwnaars hertrouwen niet en genieten op nieuw levensgeluk.

Mevr. A.
U kent mijn principes aangaande tweede huwelijken.

Kap. H.
Maar zijn ze niet te absoluut. Ik ken geen grooter geluk dan een vrouw te mogen ontvangen uit uw hand.

Mevr. A.
Wacht daar uw leven lang op, mijnheer!

Kap. H.
Zet de kroon op uw weldaden jegens mijn kinderen, waarvoor ik u nooit dankbaar genoeg kan zijn, door hen een moeder te geven. Wie zou 't beter kunnen dan gij?

Mevr. A.
Heeft u er een op het oog.

Kap H.
Oprecht gesproken ja; o mocht u mijn keuze billijken, dan kende mijn geluk geen grenzen.

Mevr. A.
En wie is zij dan?

Kap. H.
Juffrouw Dufort.

Mevr. A.
Adriane! Wat een gedachte! Zij hangt van mij af en ik zou haar door een tweede huwelijk tot stand doen komen? Hoor eens kapitein, als u de dwaasheid had, Adriane te huwen dan zeide ik u de vriendschap op!

Kap. H.
Mevrouw!

Mevr. A.
Dit is de zuivere waarheid. Ik zal u een nieuwe huishoudster bezorgen, ik zal u een meisje sturen om op de kinderen te letten, ik zal van middag een paar aan tafel nemen, ik zal uw kleinste van nacht in mijn kamer laten slapen....

Kap. H.
O mevrouw!

Mevr. A.
Dat alles heb ik met liefde voor u over maar u aan een vrouw helpen, dat nooit!

Kap. H.
't Spijt me mevrouw, u is zoo goed!

Mevr. A.
En die goedheid wil u erkennen door mij in Adriane mijn rechterhand te ontnemen. Mooie dankbaarheid!

(*Wordt vervolgd.*)

Milly's geheim.
Een levensbeeld uit Amerika's verre westen.
Naar het Engelsch van Mary Hallock Foote.

Inleiding.

Oostelijk Amerika generaliseert het Westen evenzeer als Engeland gewoon is, Amerika te generaliseeren: het wijdt zijne aandacht aan teekenachtige uiterlijke verschillen, die gemakkelijk waar te nemen zijn over eene breedte van het vasteland. Onder andere ongegronde veronderstellingen houdt Oostelijk Amerika het b.v. voor uitgemaakt, dat er niets vrijers en eenvoudigers denkbaar is dan het maatschappelijk leven van het verre Westen, vertegenwoordigd door het flanellen overhemd en het golvende halslint, en door de afwezigheid van gepolijste laarzen en gepolijste manieren.

De ervaring heeft geleerd, dat geene maatschappij zoo raadselachtig is in hare verhoudingen, zoo streng in hare eischen van zelfbedwang, als eene maatschappij die er geene stelsels op nahoudt, die nog in een toestand van gisting verkeert. De middelbare leeftijd heeft besloten of geleerd, zich te ontdoen van velerlei dingen, waarmede de jeugd zich nog steeds blijft vermaken; en de oudere maatschappijen,

met al hare onuitwischbare grieven en hare diepgewortelde verwikkelingen, zijn vrijer en blijmoediger dan de nieuwe.

Als men zich van zulk eene pioniers-gemeente een juiste voorstelling wil maken, moet men aan het oorspronkelijke, uit het Westen geboortige element het zoogenaamde 'zachtvoetige' element toevoegen, dat zichzelf bewust is, dat zich om de pas opgerichte standaards schaart, terneergeslagen door de teleurstelling of overspannen door het succes, als tusschenzetsel geplaatst - om een beeld uit de vrouwenwereld te bezigen - tusschen een nog niet verlaten verleden en een aarzelend aanvaard heden.

Men moet er, in 't algemeen gesproken, bijvoegen de behoefte aan homogeniteit bij een bevolking, die inderhaast gerecruteerd is uit onderscheidene Staten, steden en nationaliteiten, met een overblijfsel van jeugd, energie, onbekwaamheid of tegenspoed ter harer beschikking; er ook bijvoegen de zwaarmoedigheid van een land, dat gedrukt werd door te veel natuur, - niet de Moeder Natuur der Christelijke dichters, maar de natuur der donkere, oude mythologiën, - het schouwspel eener schepping, die inderdaad niet veel meer dan zes dagen oud is. Als Adams hemelsche bezoeker (in het zevende boek van het 'Verloren Paradijs') zich verwaardigt om te verhalen hoe de wereld het eerst geschapen werd, geeft hij eene verbazingwekkende beschrijving van de zesde en laatste groote handeling: toen de aarde voortbracht het levend gedierte naar zijnen aard, onafhankelijk van luchtstreken en gewoonten, kruipend, wriemelend, heenkrabbelend over de zode, die gespleten was om den doorgang te vergemakkelijken. Het leven op de oppervlakte zal geen kinderspel geweest zijn, in de eerste dagen althans niet, na die heftige en gemengde geboorten.

Uit historisch oogpunt is het leven van het Westen, evenals de geschiedenis van den Mensch, een lyrisch gedicht, een gezongen verhaal van grootsche ondernemingen. In maatschappelijk opzicht is het een Genesis, een vormlooze opsomming van allereerste pogingen, tragisch, wonderbaar, vol zorgen en smarten, nog onbeschreven, behalve als typen van een streven naar verwarring en mislukking, met schrille lichteffecten van karakter en verheven persoonlijke volmaaktheid. De eenige welgeslaagde karakterschetsen dienaangaande in de litteratuur hebben dat leven op deze episodische manier behandeld.

Maar wanneer men den blik voorwaarts wendt

naar de geschiedenis in tijdvakken, dan heeft het Westen een toekomst, in maatschappelijk opzicht, vol ontzaglijke beloften. Het zal alle elementen van grootheid bezitten, zoodra het heengeworsteld is door het tijdperk van onberaden plannen en door die latere periode van stoffelijke voldoening, die den overgang vormt tot den leeftijd der kracht. Het Oosten ontzegt het alle aanspraak op bescheidenheid; maar er bestaat evenzeer een nederigheid die den trots nabootst, als een trots die de nederigheid nabootst. Men heeft nooit kunnen beweren, dat het verstoken was van edelmoedigheid, van liefdadigheid, van toewijding, van humor van een bijzonder krachtig allooi, van een zucht naar zelfverbetering, van iets overwinnelijks, dikwijls iets aandoenlijks, van moed en van geestdrift. Het bezit dat mengsel van contrasteerende nationale typen, dat ons den gouden draad van het genie geeft. Kortom, het Nieuwe Zuiden is daar zoekende naar zijn toekomst, - geen toekomst van veroveringen, maar van geduld en zwaren arbeid.

Het Westen kan niet beoordeeld worden naar de van heimwee overvloeiende verhalen uit een Oostersch oogpunt. De ware toon zal getroffen worden, wanneer de snaar niet langer tot stomheid gedoemd wordt door de aanraking eener vreemde hand, die rondtastend zoekt naar beuzelachtige harmoniën door middel van nietige, ziekelijke klanken; wanneer wij onzen novellist van de berghellingen langs de Stille Zuidzee hebben, krachtens zijn bloed een wereldburger, door meer dan één geslacht geacclimatiseerd in de zware lucht der vlakten, geboren onder de traditiën eener oudere beschaving, - of, beter nog, met een woesten klank, even onbedwongen als die, welke tot ons komt van de sombere Noordsche steppen.

De toestand.

I.

De 'overland' trein, die in het najaar van 1879 in westelijke richting heenreed met den vierentwintig-jarigen Francis Embury, snorde voort met den rhythmus van zeker veelgeneuried lied, dat zich in het hoofd van den jonkman hooren liet met eene even duidelijke en hartstochtelijke herhaling, als het eens in het brein van den dichter zelf moet hebben weerklonken:

> 'O. mijn nichtje, hoe enghartig! O, mijne Amy. - n i e t meer mijn!'

Wij, wier aardige jonge nichtjes thans reeds dames van middelbaren leeftijd beginnen te worden, en die niet meer huiveren bij het dreunende metrum van 'Locksley Hall', glimlachen misschien om deze woorden, - maar zij hadden een ontzaglijke beteekenis voor den neef van Miss Catharina Mason, van Mamaroneck, in het graafschap Westchester:

> 'O, die sombere moerassen! O, dat barre. kale strand!'

Wij weten dat er geene moerassen zijn in den omtrek van Mamaroneck; maar moerassen of polders, Amy of Catharina, de trein rammelde voort, even onverschillig voor den nieuwen als voor den ouden last; en wat de somberheid en de barheid en

de kaalheid en de enghartigheid betrof, niets daarvan behoefde op rekening van jeugdige ellendigheid gesteld te worden.

Doch het ware te ver gedreven geweest, zelfs met oogmerk om haar in een slechter daglicht te plaatsen, als men er op had aangedrongen, dat Catharina Mason zich zou hebben ‘gepaard met een clown’. De clown van Westchester County, van welken aard zijn karakter ook moge zijn, heeft voor zoover wij weten geen aantrekkelijkheden voor de ouders van mooie nichtjes, en zoo waren Mr. en Mrs. Ennis Mason er volstrekt de menschen niet naar, om het zich bijzonder druk te maken over een huwelijksverbintenis voor hunne dochter. Het was alleen op eene negatieve wijze, dat zij er zich mee bemoeiden, en, zooals door hun teleurgestelden jongen bloedverwant met bitterheid werd opgemerkt, om reden de pretendent tot hunne eigene familie behoorde.

De moeielijkheid zelve was wanhopig eenvoudig. Eleanor Mason, Catharina's oudste zuster, was met haren vollen neef in 't huwelijk getreden, na vrij wat kalme, maar buitengewoon ernstige discussie, die over de hoofden van de jongere leden der familie was heengegaan. Francis Embury was geen volle neef; maar toen zijn beurt kwam, had Mrs. Mason zonder eenigen vorm van discussie verklaard, dat zij niet nog meer neven uit hare familie, ze mochten dan vol of niet vol zijn, in de hoedanigheid van schoonzoon wenschte te bezitten. Haar echtgenoot had op afdoende wijze verklaard, met dat oordeel in te stemmen, en de Embury's, vader en moeder, waren ook niet achtergebleven met hunne bezwaren.

Men had er op kunnen wijzen, hoe Eleanors huwelijk, dat op den duur een gelukkig huwelijk gebleken was, met al de gewone zegeningen - en ook eenige ongewone - er bij, een voldoend familie-precedent opleverde, maar de wederzijdsche ouders weigerden zeer onlogisch het als zoodanig te beschouwen. Zij bespraken het geval met hunne kinderen onder vier oogen, en in deze conferentiën werd een zonderling licht geworpen op de familie-geschiedenis. een veld van nasporing waarvoor de jongelieden gewoonlijk onverschillig zijn, totdat zij zelven hoofden van huisgezinnen worden en beginnen uit te zien naar neigingen in hunne kinderen, of naar verschoonende redenen voor die neigingen, wanneer zij ze gevonden hebben. Oude eeden van stilzwijgendheid werden verbroken; herinneringen, die de hoofden der familie als Sibellynsche boeken gesloten hielden tegen den dag van twijfel en verwarring, werden geraadpleegd; en aan den hemel der jeugd, met rooskleurige droomen getint, pakten zich onweerswolken saam, op welke de vaders en moeders niet in gebreke bleven met profetische duidelijkheid te wijzen.

De jonge man was razend - tegen zijne ouders, tegen hare ouders, en tegen het meisje zelf, dat haar moed en haar zelfvertrouwen verloor en haar hoop varen liet.

Zij wischte de rimpels weg van haar fraai voorhoofd, dat verre verheven was boven zulk een heftige behandeling, en hechtte zich meer dan ooit aan hare moeder, die, met bijna even veel verdriet als zij zelve, haar den slag had helpen dragen. Het ligt in den aard van sommige meisjes om op die wijze ‘slaafsch’ te zijn, evenals het strookt met den aard der jonge mannen, die onder hun gebrek aan geest lijden, om haar koud, karakterloos, enghartig - in één woord, om haar ‘ledepoppen’ te noemen.

HET HUIS TE HOORN. Naar Fred. J. du Chattel.

Catharina's gedrag kwam niet overeen met den geest van haren tijd en haar land; zij wilde geen partij kiezen voor het geluk en voor haren minnaar. De uitspraak van den familieraad gaf voor haar den doorslag, en Frank Embury spoedde zich heen, dwars door het vasteland, met den eersten den besten trein die naar het Westen ging.

De groote mijnwoede van 1879-80 was toen in haar opkomst. Er viel niet aan te twijfelen of velen van de jongelieden, die zich toentertijd bij den stroom naar Leadville aansloten, deden dit, evenals Frank, in de overtuiging van het waardelooze van al wat het leven hun had overgelaten, vooral wat het vrouwelijk gedeelte betreft; en ze waren daardoor des te meer geneigd tot onverschilligheid bij hun jagen naar dat ironische soort van fortuin, dat zich, naar men beweert, op de halfstok geheschen banier der liefde vasthecht.

Een schok door het hart, in een tijdperk wanneer de bloedsomloop versterkend krachtig is, heeft menig goed echtgenoot en nuttig burger behouden en wel te midden van een winstgevenden werkkring geworpen; maar een gemiddeld resultaat in zulke gevallen zal moeielijk te verkrijgen zijn, zoolang het openbaar worden der proefneming nog altijd van haar al of niet Welslagen afhankelijk blijft. De mislukkingen worden alleen ruchtbaar door particuliere mededeelingen, die niet gemakkelijk zijn na te sporen of te controleeren. In het geval van Frank Embury scheen er vermoedelijk niets ergers uit zijn ongeluk te zullen voortkomen, - zooals zijne ouders zich vleiden, - dan een kleine tijdelijke bemoeienis met een arbeid op een gebied, dat tot dusver volstrekt niet naar des jonkmans smaak was geweest. Hij herinnerde zich dat hij een beroep had, - gekozen om zijne familie genoegen te doen en waarmede hij sedert dien tijd gepronkt had, onder verschillende voorwendsels, die niemand dan hem zelvert bevredigden. Hij wist misschien niet, dat er zich in het kamp reeds meer dan twintig gegradueerden, alleen van de Columbiasche Mijnschool, bevonden, ongerekend de vertegenwoordigers van alle andere inrichtingen in het land, die de eer hebben om telkens een jaarlijkschen oogst van burgerlijke en mijn-ingenieurs voort te brengen. Maar al had hij het geweten, is het toch niet waarschijnlijk, dat dit feit hem zou weerhouden hebben om zich in de armen van zijn noodlot te werpen. De malcontenten uit alle rangen en standen gaan onvermijdelijk naar het Westen, altijd wanneer zij nog jong en niet te ruim met aardsche goederen bedeeld zijn.

Frank zette zich neer in een van die gemeenten, die spreekwoordelijk bezig zijn om om de leus ‘vrijheid, blijheid’ te beoefenen. Hier waren geen vaders en moeders, bedaagd genoeg om der jeugd den moed harer plotselinge opwellingen te benemen. Mannen die niet veel ouder waren dan hij zelf, gaven den toon aan in de maatschappij en in de zaken, wierpen zich hals over kop in allerlei bondgenootschappen, zoowel offensieve als defensieve, verklaarden den oorlog, en lachten elkander in het gezicht uit over hunne mislukte schoten. Leven en dood werden ieder oogenblik, zonder bedenken, op het spel gezet bij quaestiën, die een gevolg waren van de zelfzucht der jeugd, van hare rechten en previlegiën en van hare hooghartige aanspraken. Maatschappelijke verwikkelingen, waaraan gansche geslachten achtereen geduldig geplukt en gepeuterd hebben, werden door deze haastig gebakerde burgervaderen in een ommezientje opgelost.

Over het land heen zagen tal van familiën en huisgezinnen in angstige spanning toe, terwijl het spinnewiel snorde en de draad dezer broze jonge levens vliegensvlug gesponnen werd, en terwijl de scharen, die in oudere gemeenten gewoon zijn een

weinig te knarsen en een kort oogenblikje van te voren te waarschuwen, zoo haastig hun werk deden.

Embury kwam juist bijtijds aan, om met een ouderen gegradueerde van zijn eigen hoogeschool te twisten over de onheilspellende onderscheiding om dertienden essayeur in het kamp te worden. De jongelieden kwamen tot de slotsom, het betwiste getal tusschen hen beiden te verdeelen, en zoodoende werd elk hunner de twaalf-en-halfde. De firma Williams & Embury nam een patent als essayeurs van metalen, of als experts bij het onderzoek van mijnen, - hoewel er alle reden bestaat om te veronderstellen, dat in laatstgenoemde hoedanigheid de ervaring der twee jonge compagnons, als een geheel beschouwd, niets anders kan geweest zijn dan een kostbare wijze van raadseltjes raden voor wie zich van hunne tusschenkomst bediende.

De stad verkeerde in een toestand van chaotische uitbreiding, met schaterende lachbuien over haar eigen onhandelbaarheid. Het was een moeielijke kunst, genoeg eten te krijgen; maar het was totaal onmogelijk, er een behoorlijke plaats te vinden om zijn eten, genoeg of niet genoeg, te verorberen. Oude, mislukte grappen over de ‘Negen-en-veertigers’, die tegen vijf dollars per nacht in vaten sliepen, met hunne voeten buiten den rand, werden weer opgerakeld, met kinderachtige opgetogenheid over dien humor. Jongelieden met zachte, blanke handjes, zoo kersversch uit de Oostelijke hoogescholen en balzalen gekomen, betrapten er zich zelven op, dat zij even gemakkelijk de braadpannen hanteerden, alsof zij jaren lang als de verklaarde gunstelingen van mooie keukenmeisjes rondom fornuizen en rechtbanken hadden gezworven; en beter dan een roos in een knoopsgat was de knoop zelf, wanneer zij zóó kon vastgenaaid worden, dat zij er niet meer afsprong.

Het Clarendon Hotel was destijds in aanbouw; het Windsor Hotel had men toen nog niet eens ontworpen. Rijen mannen in drievoudige gelederen schaarden zich langs de toonbanken in elke restauratie, of liever elken etenswinkel, - want aan tafels en stoelen dacht men toen nog niet, - lachend, stootend, duwend, gebaren makende, door fooitjes en vloeken invloed trachtende te oefenen op den onaandoenlijken stroom van slechte spijzen, die dampend binnenkwamen uit de rookende keukens. Veel tijd en veel zielskalmte werd er verspild bij deze telkens wederkeerende kibbelarijen, en had men het eten eenmaal bemachtigd, dan was het nog afschuwelijk. Onze beide jonge mannen namen daarom eene destijds in het kamp niet ongebruikelijke levenswijze aan, ‘oude vrijersleven’ geheeten, in de twee ledige, holle kamers, om welke zij tegelijk met verscheidene andere candidaten aanzoek hadden gedaan, nog eer het huis onder de kap was.

Frank, die geen talent voor koken had, was niet in staat om iets in te brengen tegen zijne plicht-

matige bestemming als bordenwasscher. Hij begon derhalve dan ook het eerst te walgen van deze onderlinge huishouding, en hij was het, die de gansche stad afliep, elk uur dat hij voor zulke nasporingen kon uitsparen, in de hoop dat hij de vurig verbeide vrouw zou vinden. De Chineesche arbeiders waren buiten dit kamp van idealisten gebannen; er was gebrek aan vrouwelijke kookkunst, en ook aan bordenwasschende vrouwen, zooals de arme Frank dacht.

Omstreeks dien tijd daagde er een schemering van hoop voor hem op uit de 'Tentbakkerij,' zooals zij genoemd werd, alwaar men, in het witte photographische licht van een linnen tentdak, brood en pastei kon koopen, dat het aangename aroma van 'eigen-gebak' had. Hij overreedde Williams om zijne keteltjes en sauspannen op zijde te zetten, en het tweetal deed zich nu thuis te goed aan schoojongensmaaltijden, uit boterhammenpapieren, waarbij zij in hun onderhoud voorzagen met kruidkoeken en met vleeschspijzen in kannen, en - inmiddels reikhalzend verlangden naar den smaak van een heetgeroosterden biefstuk. Zij waren het er over eens, dat deze staat van zaken zoo niet langer kon voortduren, en sloegen middelerwijl met hongerige magen de vorderingen van het in aanbouw zijnde nieuwe hotel gade, dat een geheel blok van de Harrison Avenue met de onbekrompen belofte van gastvrijheid vervulde.

Onder de bedrijven was er in het kamp een klein maar dapper weeuwtje aangekomen uit - laat ons zeggen Denver, om niet persoonlijk te wezen. Zij was eene vrouw van practischen aanleg, wat haar niet belette om beslist mooi te zijn. Mrs. Fanny Dansken was niet in gebreke gebleven om spoedig de voordeelen op te merken van het nieuwe kamp, als een plaats waar zij gelegenheid zou hebben om schielijk wat geld te verdienen op eene wijze, die zij bedacht had, en om het er te beleggen - wie kon zeggen met welke kansen? Hare manier van geld verdienen was al zeer eenvoudig voor de meeste vrouwen, en onder gewone omstandigheden zijn er weinig moeielijker manieren; maar Mrs. Dansken nam zich voor, de gewone angstvallige orde van zaken bij de uitoefening van het beroep van commensalen-houdster om te keeren en, in plaats van zelf te gaan zoeken, toe te staan dat men haar kwam zoeken. In die onherbergzame, hongerige, onsamenhangende gemeente van mannen had zij reden om te gelooven, dat hare proefneming iets éénigs zou zijn.

Zij sloeg van den beginne af een hooge toon aan, een belachelijk trotsche toon zelfs, als men hare hulpmiddelen in aanmerking nam; maar zij droeg er terdege zorg voor, dat niemand dan de bewerkster van den toestand er het vermakelijke van kon doorzien. Zij vertrouwde wel in staat te zullen zijn zich staande te kunnen houden totdat zij sterk genoeg was om, financieel gesproken, hare riemen binnenboord te halen en hare zeilen te hijschen voor den opkomenden bries, die zich over de geheele fondsenmarkt deed gevoelen, van Wallstreet tot de Gouden Poort. Dan zou het tijd genoeg zijn om anderen in de grap te doen deelen.

Zij opende haar huis op de Harrison-Avenue, aan de westzijde, een paar blokken voorbij de nog in staat van geraamte verkeerende verdiepingen van haren reusachtigen concurrent, het Clarendon Hotel. No. 9 had den gewonen vierkanten houten voorgevel, met een dun kwastje er over, zoodat het nieuwe dennenhout met zijn kille bleekheid nog door het laagje loodwit heen schemerde. Aan dit oorspronkelijk uit vier kamers bestaande huis wist zij een langen uitbouw te doen toevoegen, die zich aan de achterzijde uitstrekte over het stuk grond, waarop het gebouw aan alle kanten vrij stond. Uit de keukendeur liep een pad naar eene nog onvoltooide, evenwijdig met

de Harrison-Avenue aangelegde straat, waar de gebouwen tot nog toe te ver uiteenstonden om het uitzicht te beletten over zulk een woestijnachtige vlakte, dat de nieuwe bewoonster een gevoel van heimwee kreeg als zij er naar keek, schoon zij toch niet iemand van fijngevoelige zenuwen was en reeds sedert tal van jaren geen enkele bepaalde plaats haar tehuis had kunnen noemen. Op den achtergrond verhieven zich de bergen, die een voortdurenden nadruk bijzetten aan de menschelijke gewrochten; want elk stuk bewerkt materiaal, aangevoerd voor het bouwen en voltooien van deze schrale, piepjonge nederzetting, elk onderdeel dat bijdroeg tot haar onverzadelijk leven, van de piano in hare danszalen tot de eierschalen en lompen op hare vuilnishoopen, was over die plompe, onwrikbare bergen gekomen, langs wegen welker beschrijving overbodig zou zijn voor hen, die met zulke wegen bekend zijn, en onmogelijk voor hen, die ze niet kennen. De tocht op zichzelf vormde een stilzwijgende verbintenis tusschen de burgers. Ieder wist hoe de anderen het daar gehad hadden, en kon binnen zekere grenzen gissen, waarom zij herwaarts gekomen waren. Het was niet voor hunne gezondheid, zooals zij schertsend erkenden, terwijl zij om zich heen zagen naar die zwaargebouwde voedstervrouwen: de Breeca- en Freyer- en Carbonate-heuvelen.

Mrs. Dansken bemerkte, zooals zij van te voren wel vermoed had, dat zij, bij de berekening van het aantal harer kostgangers, het puikje der stad voor zich zou kunnen nemen. De beslissing omtrent de keuze moest natuurlijk wel eenigszins haastig toegaan; maar alles in aanmerking genomen, maakte zij zeer weinig vergissingen. Het sprak van zelf, dat een plaats aan hare tafel goed betaald behoorde te worden, afgezien van het voorrecht zelf. Blijkbaar was het geluk wel zoo goed, haar een handje te willen helpen bij de keuze harer eerste kostgangers, en deze deden anderen van hetzelfde allooi komen. En zoo duurde het dan ook niet lang, of een gezelschap van door de zon gebruinde gezichten, dat nergens anders toonbaar zou zijn geweest, schaarde zich 's avonds bijeen in den lichtkring van de purperroode kap der lamp: de zon en het middenpunt van Mrs. Dansken's dineertafel.

Het is belachelijk, het is erbarmelijk, als men er aan denkt, hoe weinig moeite het kostte om iets te scheppen, dat op een gezellige omgeving geleek in dit tehuis van vrijwillige bannelingen. Een lamp met een zacht en vriendelijk schijnsel; een knap vrouwtje van elders aan het hoofd eener tafel, die met kristalhelder glaswerk en vlekkeloos linnen prijkte en - met het beste wat een pas opkomende markt had aan te bieden; stoelen die zonder wibbelen op hunne vier pooten konden staan; een goede

gezondheid, de eetlust der jeugd, en niet te veel bekendheid met elkander; ver afgelegen ouderlijke huizen en beminden en vrienden op den achtergrond, wien al dit vreemdsooortige met teedere getrouwheid werd overgebriefd. En daarbuiten: de kille lucht der voorjaarsschemering op een hoogte van elfduizend voet (Amerikaansch) boven de oppervlakte der zee; zes duim dik sneeuw op de breede trottoirs, bergen die witter waren dan de wolken en als bezaaid met zwarte plekjes verbrand woud; de rook uit de smeltovens, die log en langzaam naar boven kronkelde; stemmen en voetstappen, allen van vreemdelingen; - en over dit alles heen een atmospheer van onzinnige vroolijkheid en van fantastisch succes.

II.

Mrs. Dansken stond op zekeren morgen in het laantje achter hare keukendeur, waar zij naar de begrafenis keek, aan den anderen kant der straat, van een welbekenden ‘jumper’ of gelukzoeker, die door een kogel was neergeveld bij gelegenheid van een geschil over een betwist stuk land. Het armzalige huisje scheen geen ruimte genoeg te hebben voor het verdriet zijner achterblijvende vrouw, die zoo eensklaps weduwe geworden was. Zij liep blootshoofds te schreien in het bleekroode schijnsel der middagzon, terwijl de confrères van wijlen haar echtgenoot, met de ordeteekenen en schootsvellen der br□ Vrijmetselaren getooid, de doodkist op hunne schouders namen en in den met pluimen en vederbossen getooiden lijkwagen schoven. De kinderen uit de buurt waren te hoop geloopen om het schouwspel aan te zien, en bleven den lijkstoet volgen, toen deze zich langzaam door de straat bewoog onder het geroffel der trommels, het klagelijk piepen der fluiten en het dreunend geschetter der koperen instrumenten. De weduwe en haar kroost werden opeengestopt in de volgkoets, die door liefdadige buren edelmoediglijk verstrekt was, wat echter zóóveel geld gekost had, dat de weezen er gemakkelijk een maand van hadden kunnen leven. Zij zaten er behoedzaam in, naast en tegenover elkaar, alsof zij bang waren om zoo'n prachtstuk te zullen bederven met hunne schamele rouwkleederen, en zij bekeken het smerige bekleedsel der koets met een eerbiedigen schroom, die zelfs door de eerste overstelping van hun verdriet niet weggenomen kon worden.

Mrs. Dansken sloeg haar boezelaar voor haar gezicht en lachte dat zij schudde. Toen zij weer opkeek, zag zij een jonkman bij de deur van het hek, die het huis bestudeerde alsof hij zich eens goed wilde vergewissen van de plaatselijke gesteldheid. Hij glimlachte vergenoegd, met den hoed in de hand, bij het zien van haar innemend figuurtje op het zonnige tuinpad; en misschien slaakte hij wel een zucht van verlichting, nu zij niet, zooals hij eerst meende te moeten veronderstellen, had staan schreien.

‘Is dit No. 9?’ vroeg hij. ‘Ik schijn in de verkeerde straat te zijn uitgekomen.’

‘Ja, onze voordeur is aan den kant der Harrison-Avenue, - maar dat maakt niet uit. Wilt ge zoo goed zijn om binnen te komen?’

‘Dus is u Mrs. Dansken? Ik ben er verzekerd van, dat u het is!’ Hij zag glimlachend neer op het glanzend bruine hoofd en het witte katoenen boezelaar, waarvan het bovengedeelte over een welgevormde buste was vastgespeld.

Mrs. Dansken schoot in een lach. ‘Dan behoef ik niet te zeggen dat ik het ben, als gij er zoo zeker van zijt.’ Zij liepen de keuken en hare aangrenzende omgeving door, en kwamen zoo in het voorgedeelte van het huis.

‘Ik mag u wel excuus vragen, dat ik er zoo op aandring om te weten of gij Mrs. Dansken zijt; maar ik ben zoo geweldig nieuwsgierig of gij kamers voor ons beschikbaar hebt, voor mijn compagnon en mij.’

‘Ja, misschien wel, als ik weet wie gij zijt. Gij weet wel, dat er heel wat menschen zijn zooals gij.’

‘En maar ééne zooals gij, helaas!’

Dat was de manier, waarop Mrs. Dansken gaarne behandeld wilde worden. Zij nam den nieuwen commensaal eens nauwlettend op, zooals hij daar in de schaduw van hare deur stond. Hij zag er bijzonder goed uit, zoo ver als dat ging; maar Mrs. Dansken liet zich bij de keuze harer commensalen niet leiden door hunne heldere oogen of door het aantal palmen, waarmede zij boven hunne laarzen uitstaken. Zij liet dezen eenen zijne geloofsbrieven indienen, te beginnen met zijn naam, Mr. Francis Embury, No. 174 van een fatsoenlijk klinkende straat, met ‘New-York’ in potloodletters er bijgevoegd op het kaartje, dat hij haar ter hand stelde. Van zijn compagnon, Hugh Williams, wist zij reeds iets af; inderdaad, de jonge Embury was niet geheel een vreemdeling voor haar, zooals zij hem gelegenheid gaf te veronderstellen, terwijl zij met de meest mogelijke kalmte zijn voorstel zat te overwegen. Was zij van haren kant ten volle berekend voor haar aandeel in de onderhandeling, zij meende tevens duidelijk te bespeuren, dat hij zijnerzijds mede niet onervaren was in het bepleiten zijner belangen. Hierin vergiste zij zich echter. Frank was eenvoudig een dier innemende jongelui, die van nature met de kunst van overreding bedeeld zijn, doch die zich buitengewoon hardnekkig betoonen, wanneer dezelfde soort van drang op hen zelf wordt toegepast.

(*Wordt vervolgd.*)

Het huis te Hoorn.

Het in de nabijheid van Den Haag gelegen dorp Rijswijk, een welvarend plaatsje met ongeveer 2500 inwoners, telt vele schilderachtige plekjes, waarvan onze talentvolle landgenoot Fred. J. du Chattel er een op het doek gebracht heeft. Onze naar die schilderij vervaardigde gravure geeft een gezicht op het ‘Huis te Hoorn’ en zijne fraaie, boschrijke omgeving. Met schalksche coquetterie spiegelt het zich in de vaart, die rustig voortkabbelt tusschen het oude landgoed en den grooten weg, waarmede het door een steenen toegangsbrug verbonden is. Vorm en stijl van het Huis te Hoorn doen duidelijk zien, dat het nog een dier ‘hechte, sterke en weldoortimmerde’ burgerkasteelen is, die aan den bloeitijd van de Republiek der Vereenigde Provinciën herinneren, maar thans meer en meer verdwijnen. Beroemd is ook te Rijswijk het Huis te Nieuwburg, door Frederik Hendrik gesticht en indertijd aan Prins Willem III

toebehoorende, waar in 1697 de 'vrede van Rijswijk' gesloten werd, die een einde maakte aan den oorlog van ons land, Engeland en Spanje tegen Frankrijk, - een vrede echter, waarvan Willem III aan den Raadpensionaris Heinsius schreef: 'God zegene den gesloten vrede en beware ons dien lang in zijne genade; doch ik beken, dat de manier, waarop die gesloten is, mij voor de toekomst niet weinig bekommert.' De geschiedenis heeft hem maar al te zeer en al te spoedig gelijk gegeven.

Echos uit de Modewereld, door Coquette.

Het gezegde van E. von Haegeman: 'Ook de kleeding is een beeld van het karakter', is maar al te waar. Modepoppen zijn zeker verachtelijke wezentjes, die door elke verstandige vrouw met zekeren tegenzin worden opgemerkt, doch een weinig coquetterie hoort nu eenmaal bij de schoone sexe.

Niets is terugstootender dan eene vrouw, 'die zich hangen laat' - zooals men 't noemt, want gemis aan behaagzucht ontaardt al licht in slordigheid; - eene huisvrouw, die slordig in hare kleeding is, wordt dit spoedig in haar huis, en verstoort de harmonie van 't gezellig leven. En wat is prettiger voor een man, als hij van zijn kantoor of werkzaamheden terugkomt, dan een net, opgeruimde kamer met een net, opgeruimd vrouwtje te vinden?

Al beweert Worth, die halfgod der Parijsche dames, ook, dat de vrouwen zich enkel fraai kleeden om elkander de oogen uit te steken, wij, Hollandsche dames, zijn zoo niet. Wij kleeden ons voor onze mannen, en waar deze rubriek schijnbaar voor de lezeressen van 'De Huisvriend' bestemd is, wordt ze in werkelijkheid in 't leven geroepen, ten dienste der lezers. Mochten zij zich later eens beklagen, dat de wenken, die 'coquette' er in geeft, hun soms vrij duur te staan komen, want dat vrouwlief meer werk maakt van haar toilet, nu zij telkens de nieuwste modellen onder de oogen krijgt, en hoort wat er in de toongevende steden gedragen wordt, laten zij dan bedenken, dat 't alleen is om aan haar heer en meester welgevallig te wezen, dat zij zich zoo aantrekkelijk mogelijk tracht voor te doen. En dat de kleeding daar veel aan doet, behoeft geen betoog.

De twee smaakvolle toiletten, die wij heden te bewonderen geven, werden gecreëerd, zooals de Franschen zeggen, door een der eerste faiseuses te Londen. Het eene bestaat uit gestreepte zwarte zijde, men kan er echter ook gebrocheerde zijde of satijn voor nemen, die beide zeer in de mode zijn. Het lijf, dat van voren vierkant uitgesneden is, heeft van achteren de Medicis kraag, die veel gedragen wordt, ook voor sorties; het lijf is verder gegarneerd met gitten, die vervangen kunnen worden door k nt. De mouwen, die tegenwoordig meest van een andere stof dan de japon gemaakt worden, zijn doorschijnend; Russische tulle, die heel grof is, met groote mazen, is er het best voor geschikt, daar men er op verschillende plaatsen lintjes doorhaalt.

Is men van plan bloemen te dragen, dienen de lintjes zwart te zijn, liefst moiré, anders staat groen - vooral vert saule, heel mooi - ook vieux rose, maar dan dient vooral de waaier in overeenstemming te zijn. Een roode waaier b.v. zou bij rose lintjes in de mouwen, afschuwelijk staan; heeft de waaier geen bepaalde kleur, of is

die b.v. wit, staat een strik met tal van lissen van 't zelfde lint als in de mouwen, heel elegant. Het is juist in de kleinigheden, die betrekkelijk weinig kosten, dat de vrouw haar smaak kan toonen, en 't zijn ook juist diezelfde kleinigheden, die 't geheele toilet bederven.

't Andere costuum is van gebrocheerde zijde, met effen voorstuk en zouavenjakje met balletjes franje. Licht groen en rose zouden hier geschikte kleuren voor zijn; men zou 't ook van zwart satin merveilleux kunnen nemen en 't voorstuk geheel van zwarte tulle met groote moezen; ook zou 't jakje van gebloemd fluweel kunnen zijn, afgezet door gitten. Voor oudere dames zou dit toilet prachtig zijn in 't marron of donkergrijs, maar dan zonder 't jakje en met eenvoudige, lange mouwen. Dan zou men er open, Grieksche mouwen bij kunnen maken, die zeer in de mode zijn.

Onlangs zag ik een allerliefst rosé toiletje, de rok was van effen crêpon, een goedkoope en lieve stof; 't lijf was van achteren geregen en was gemaakt van satinet met een stuk van gerimpeld surrah, - 't onderkleed - als ik 't zoo eens noemen mag, was heel eenvoudig, daarover kwam een soort van polonaise in den vorm eener oud-Grieksche tunica of eigenlijk wijd hemd; laag, zoodat het surrahstuk er boven uitkwam, om het middel was een zwart fluweelen ceintuur; de mouwen waren lang en wijd, met breede manchetten van gerimpeld surrah. Deze tunica was van dezelfde rose stof als de onderrok, maar dan geborduurd met kleine rose bouquetjes. 't Was een eenvoudig model, dat veel cachet had, van achteren hing het in wijde draperieën, even lang als de rok.

De avondjaponnen zijn alle veel gedrapeerd, de wandelcostuums zijn daarentegen heel eenvoudig; de rokken nauw en glad, de lijven zeer aansluitend, doch dikwijls met ruime vestjes van surrah. Een der nieuwe tinten is Tour Eiffel, een soort van roodbruin, iets als chaudron of acajou.

Op de jaquettes, die steeds veel gedragen worden, ziet men veel koetsierskragen van 3, 5 of 7 verdiepingen, van onderen uitgeslagen. Astrakan is dezen winter weer het modebont in Parijs, en lakensche costuums van vieux bleu er mee gegarneerd en met mouwen van fluweel worden veel gedragen. Men draagt er dan een kapotje bij van laken of fluweel, ook vieux bleu met strik of vleugeltjes, of wel een grooten, ronden hoed bijna bedekt met veeren.

Voiles met groote, chenille moezen hooren bij 't toilet, doch ze flatteeren niet en zijn meer vreemd dan mooi. In sorties is dit jaar veel luxe, men ziet ze van pluche, van zijde, van Gros de Naples en meer kostbare stoffen, meest gevoerd met thibet, omdat de zijde nu van buiten is, ook dikwerf geborduurd met gouddraad. Dan iedereen convenieert zooveel weelde

niet, en men maakt nu pélérines van dikke wol, die heel warm zijn en netjes staan; ze worden van dezelfde wol gemaakt, die men gebruikt voor kinderspreitjes en met grove haken gehaakt.

Een aardig en tamelijk goedkoop werk is ook een ‘cloud’; dat is een enorme bouffante, groot genoeg om hoofd, schouders en armen te bedekken; men neemt er een nieuw soort van pluizige wol, ‘Ostrich

EENVOUDIGE AVONDTOILETTEN.

wool’ genaamd, voor en houten pennen, zoo dik als een pink; men zet met 50 à 55 steken op en breit recht toe recht aan, tot 't lang genoeg is; dan haalt men een lint door een uiteinde, zoodat 't een kap vormt en maakt het dicht met een strik, 't andere uiteinde laat men zoo. Drie kluwen à gld. 0.65 ieder zijn genoeg voor zulk een ‘cloud’. Ze zijn uitnemend geschikt voor 's avonds en ook voor zieken. daar ze licht en toch warm zijn. 't Mooist zijn ze van crême wol, doch van rose of blauw kan men ze ook maken.

Bij Ten Kate's portret.

De gelederen beginnen onheilspellend te dunnen. Slag op slag worden ze neergeveld, de besten en grootsten uit het heilige der heiligen onzer letteren. Hoe betrekkelijk kort geleden nog slechts hadden we den te vroegen dood van onzen éénigen Vosmaer te betreuren; spoedig, veel spoediger dan wij hadden kunnen vreezen, werd hij gevolgd door den zeldzaam fijn bewerktuigden Alberdingk Thijm; - en nu is ook Ten Kate heengegaan, onze Jan Jacob Lodewijk ten Kate, onze vaderlandsche bard bij uitnemendheid, onze volksdichter in den edelsten en verhevensten zin. Maandag 30 December des vorigen jaars hebben eenige weinigen zijner vele vrienden hem grafwaarts gedragen, stil en eenvoudig, zooals men een uitgebluschte

JAN JACOB LODEWIJK TEN KATE.
Overleden 26 December 1889.

lamp ter zijde zet, met een weemoedige herinnering aan het heerlijke licht, dat zij een tijdlang geschonken heeft.

Iets aan die vriendelijk dankbare herinnering toe te brengen, is het doel van deze regelen bij Ten Kate's beeltenis. Wijder strekking hebben ze niet. Den rouw, die ons hart vervult, in een stroom van woorden uit te storten, zou even banaal als overbodig wezen. De weeklagende vraag, wie de door hem opengelaten plaats zal innemen en vervullen, mag bij een dichter allerminst ter sprake komen. Een Dante, een Schiller, een Victor Hugo, een Vondel, - zij hebben geen opvolgers, die hunne erfenis aanvaarden en hun werk voortzetten. Een dichter leeft zijn eigen leven, schept zich zijn eigen taak, en vindt in en door zich zelf zijn hoogste loon. Hij is een bloem van den dag:

> Wanneer de wind zich over 't veld laat hooren,
> Dan knakt haar steel, - haar schoonheid gaat verloren!

En zoo er elders, hier of daar in onze nabijheid, eerlang een ander zanger opstaat, die in zijn lied iets van de tonen des ouden harpenaars weet na te doen trillen, mogen we ons reeds rijk bevoorrecht achten. En dezen éénen troost hebben we: de mensch zij broos en vergankelijk, het genie blijft onsterflijk en openbaart zich in steeds nieuwe uitingen. Het Leven zij kort, - de Kunst is eeuwig.

Een woord van herinnering dus slechts aan den grijzen, zeventigjarigen zanger, die thans voor altijd de harp aan de wilgen heeft gehangen. Van herinnering allereerst aan zijn levensmorgenstond, die weinig voorspelde van den kostelijken overvloed, waarmede zijn middag eenmaal zou prijken. De kleine Jan ten Kate een d i c h t e r worden? Ge zoudt het hem niet aangezegd hebben, wanneer ge hem spelend zaagt ronddartelen in het ouderlijk huis te 's Gravenhage, als de zoon van een hoofdcommies bij het Ministerie van Marine, of later, op zijn dertiende jaar, toen hem op het comptoyr van de firma Vriesendorp en Gaade een kruk der minste bedienden werd ingeruimd. Van onder op beginnende, zou de jonge Ten Kate voor den handel opgeleid worden. Mochten zijne broeders Herman en Mari de schilderkunst als hun loopbaan gekozen hebben, - de vader van onzen Ten Kate zocht voor zijn zoon Jan volstrekt geen hooger ideaal, dan hem eenmaal te zien opklimmen tot den rang van een ervaren boekhouder, van een degelijk koopman, misschien... tot chef van een gerespecteerd handelshuis. Maar de Muzen hadden het anders beschikt! Zij wenkten den rijkbegaafden jonkman tot zich, en haar roepstem bleek - als altijd - ook nu onwederstaanbaar.

Wie zal zeggen, hoe jong Ten Kate nog was, toen hij zich reeds d i c h t e r, dichter bij de gratie Gods, gevoelde? Hij zelf zal het zich misschien in later leven niet meer bewust zijn geweest. Maar de goddelijke vonk van het scheppend genie droeg hij in zijn ziel met zich om, en die vonk liet zich niet smoren door grootboeken en journalen, liet haar gloed niet beperken door de enge kluisters der kantoorwanden. Nauwelijks 14 jaren telde onze Ten Kate, toen zijn eerste vers gedrukt werd, in den jaargang 1834 van de ‘Boekzaal der geleerde wereld’; en weinig tijds later zond hij bij den Haagschen uitgever Van Stockum zijn eersten bundel gedichten in 't licht, die door het groote publiek in 't algemeen, en de ‘luyden van letteren’ in het bijzonder, met welwillende heuschheid werden ontvangen. Maar verzenmaken is geen broodwinning, dacht de oude heer Ten Kate; en als een wijs vader liet hij zijn zoon voortploeteren bij Vriesendorp en Gaade. Doch over zijn vrijen tijd bleef de jonkman meester, en daarmede wist hij kostelijk te woekeren, vooral toen

de dichters van het Haagsche letterkundige genootschap 'Oefening Kweekt Kennis' de deuren van hun kunsttempel voor hem ontsloten, hem met toejuiching en aanmoediging begroetten, en hem als een der hunnen in hun midden opnamen. Ten Kate heeft die broederlijke ondersteuning steeds met dankbare waardeering herdacht.

Maar met dat al zag hij in den 'dichtlievenden koopman', zooals het in die dagen heette, het einddoel zijner wenschen niet. Een schooner loopbaan lachte hem aan. Welke? De studie. En geene andere studie kon voor zijn fijnbesnaard gemoed aanlokkelijker zijn dan die der theologie: deze zou hem de gansche wereld van kunst en letteren en wetenschap ontsluiten, en hem tevens voorbereiden tot de in zijne oogen zoo heerlijke en heilige taak des Evangeliedienaars.

En zoo vinden wij Ten Kate dan - na eene zorgvuldige propaedeutische voorbereiding onder leiding van Ds. Heldring in de pastorie te Hemmen - als candidaat voor het admissie-examen aan de Utrechtsche hoogeschool, dat hij met glans aflegde; in Mei 1844 als proponent beroepbaar; en een jaar later als herder en leeraar op zijn eerste standplaats: het eiland Marken. Intusschen was, naast de theologie, de poëzie zijn eerste liefde gebleven, en hetgeen hij tusschen 1838 en 1844 voor onze Nederlandsche letteren, meest in verzen, gedaan heeft, zou voldoende geweest zijn om menigeen een onvergankelijken dichterkrans rond de slapen te vlechten. Uit dien tijd dagteekent ook, in samenwerking met Winkler Prins en Gouverneur, zijn critische 'Braga', een tijdschrift 'heel op rijm', waarin Ten Kate en zijne medestrijders zoowel afbrekend als opbouwend te velde trokken tegen de overblijfselen uit den pruikentijd. Een nieuwe aera voor onze litteratuur was van die worsteling der geesten het gevolg.

In 1847 werd Ten Kate van Marken naar Almkerk beroepen; in 1850 vertrok hij van daar naar Middelburg, en tien jaar later aanvaardde hij den veelomvattenden werkkring als predikant bij de Ned. Herv. gemeente te Amsterdam. Doch onder al die wisselingen bleef hij zijner Muze getrouw en was zijn dichterlijke geest steeds met verbazingwekkende rusteloosheid werkzaam. Zijne 'Bijbelsche Legenden', zijn 'Jeruzalem Verlost' naar Tasso, zijn vertaling van Dante's meesterwerk, zijn 'Juni-oproer' (1848), zijne diep aandoenlijke 'Durgerdammer visschers', en zooveel meer, dagteekenen uit die dagen. Maar onder - en wellicht ook door - zijn arbeid in de hoofdstad des Rijks, in het brandpunt van ons intellectueel en maatschappelijk leven, heeft Ten Kate's genie zich het machtigst ontwikkeld. Hij voltooide er in 1865 zijn voortreffelijkste werk, zijne 'SCHEPPING', dat ten eeuwigen dage als de heerlijkste paerel aan zijn rijk getooide dichterkroon zal blijven fonkelen, en waarvan hij zelf aan 't eind getuigt:

'Dát was mijn bede! of vóór mijn dood
Een leste en beste Lied mocht trillen,
Waar al mijn denken, weten, willen,
Mijn hoofd en hart, in overgoot,
Tot lof des Goeden, Wijzen, Sterken,
Die Lied en Liefde en Leven geeft,
Wiens glorie in Zijn werken leeft,
En - in de werken Zijner werken!

Zijn l e s t e lied is het niet gebleven, maar zijn b e s t e voorzeker. Zangerigheid is altijd Ten Kate's schoonste gave en zorgvuldigste streven geweest, - maar vooral door heel dit onvolprezen epos ruischen de liefelijke, steeds wisselende tonen eener hemelsche, goddelijke muziek. Is er ooit in onze taal melodieuser poëzie geschreven

dan de Beurtzang der Planeten in het Vierde Tafereel, dan het Vogelen-choor in het Vijfde Scheppingslied, of dan dat klassiek geworden:

‘Tweeling is de Mensch geboren;
maar toch in zijn tweeheid één:
Helft en Weêrhelft, ééne ziele,
beide elkanders vleesch en been’....

met het alles kronende slot:

‘Hij voor allen; zij voor de enklen -
en toch beiden voor elkaar;
Niet gemengd, en toch vereenigd,
immer Hier en - eeuwig Dáár!’

Zoo is zijne ‘Schepping’ Ten Kate's beste lied gebleven, dat hem den meesten roem heeft doen verwerven en hem tot in verre geslachten met waardeering zal doen huldigen door ieder, die oor en hart heeft voor wat liefelijk is en wèl luidt. Zijn later uitgegeven ‘Planeten’ en zijne aan de ‘Nieuwe kerk te Amsterdam’ gewijde zangen, bevatten tal van schoone gedeelten, maar kunnen niet in zoo hooge mate als de ‘Schepping’ aanspraak maken op den naam van een volmaakt, afgerond kunstwerk.

Vele eerbewijzen van vorsten, grooten en machtigen dezer aarde zijn Ten Kate te beurt gevallen, maar zij waren onvoldoende om hem de telkens hernieuwde smarten en zorgen dezes levens te vergoeden. Alleen in hooger troost vond hij kracht en steun, om ten einde toe met opgeheven hoofde zijn vaak zeer doornig pad te blijven bewandelen. Nog op zijn 70sten verjaardag - 23 December des vorigen jaars - hebben zijne vrienden en vereerders uit heel het land zich opgemaakt, om hun dichter een huldeblijk te bieden, dat hem zijn levensavond kon helpen verhelderen en vervroolijken... doch het genot dier gave is hem ontzegd gebleven: drie dagen later. op den tweeden Kerstdag, blies de grijze, moêgestreden bard den laatsten adem uit. Duizenden betreurden zijn heengaan als dat van een broeder, van een vader. Want hoewel als predikant in eene vaak door twist en tweedracht verdeelde gemeente werkzaam, wist hij zich met groot beleid steeds verre van den kerkelijken strijd te houden, zoodat hij onder bijna alle partijen en richtingen zijne vrienden telde. Ten Kate's eigen ‘richting’ - liefde door vrede en waarheid - vindt haar zuiverste, zij het dan ook weemoedigste uitdrukking in zijn zwanenzang:

Hoevelen zijn weg, die ik teêr heb bemind!
'k Ben e e n z a a m , - maar toch niet a l l é é n ,
Want daaglijks vertroost mij een blijvende Vrind:
‘Geduld nog een weinig! Gij zijt toch Gods kind,
Ik leide U naar 't Vaderhuis heen!’

AMSTERDAM, 4/I '90.
H.J.H.

Bedorven,
door Fr. Haverschmidt.
(*Vervolg en slot van bladz.* 8.)

O die ongelukkige oom Gijs! Tevergeefs deed zij haar best om eenige verandering te brengen in dat

gevoellooze wezen. Hij had geen oog voor haar oplettendheden. Daarentegen had hij dagelijks twist met juffrouw Berebijt, die gaandeweg en vooral tegen den avond zenuwachtiger werd. Zij kreeg van die aandoeningen, waardoor zij de borden en schotels liet vallen, en op een middag onder de thee tuimelde zij van haar stoel in den kolenbak. Zulke verrassingen maakten oom nog grimmiger, en altoos moest Suze het dan in de eerste plaats ontgelden. Hij verweet haar, dat zij te lui was om de juffrouw het werk uit de handen te nemen, en dat zij niet vergeten moest, hoe het op stuk van zaken genadebrood was dat zij at. Doch wanneer Frits er bij was, zou hij het wel gelaten hebben om zoo iets te zeggen. Eens dat haar broeder er toevallig op inkwam, terwijl oom haar weer tot tranen toe gekrenkt had, gaf het jonge mensch een vuistslag aan de tafel, zooals het overgeërfde meubelstuk er waarschijnlijk nog nooit een ontvangen had, en daarbij stiet hij een vloek uit, die oom wezenlijk deed verbleeken. Een vloek bij hem, oom Gijs, aan huis! Dat was voor de eerste maal. De goede man gevoelde er zich geheel van ontdaan, en zijn voornemen, om den volgenden Zondag aan het Nachtmaal te gaan, moest hij tot zijn innige spijt opgeven. Doch na die ontmoeting paste hij op, om Suze nooit anders dan bij haar broers afwezigheid te beleedigen.

Meer dan eens beproefde de zuster met Frits een vertrouwelijk gesprek aan te knoopen, en dan te zien of zij hem niet zachter en gelukkiger stemmen kon. Zij raadpleegde haar moederlijke vriendin en die nam een predikant in den arm, van wien zij hoopte dat hij meer invloed op den weerbarstigen knaap zou hebben dan zijn eigen dominee, die hem trouwens van de lijst zijner leerlingen geschrapt had, omdat Frits toch nooit op de catechisatie kwam. Dit was ooms grootste grief: de jongen kwam in kerk noch kluis; maar zoo waren de tijden tegenwoordig; het opkomend geslacht wilde van God noch zijn gebod hooren. Zeker was, dat Frits geen lust had om te luisteren naar ooms dagelijksche voorlezing over de oordeelen die aanstaande waren. Als oom den bril opzette, ruimde hij de kamer en het was al wel wanneer hij niet in de gang een schel gefluit of een operadeuntje liet hooren.

Voor Suze was dit gedrag van Frits zeer hinderlijk. Zij had geen groote achting voor haar oom, en zijn godsdienstige begrippen waren de hare niet, doch zij kon niet gelooven, wat Frits volhield, dat oom Gijs een doortrapte huichelaar was. Dat iemand bidden kon zonder er iets van te meenen, scheen haar ondenkbaar. Zij herinnerde zich haar eigen gebedjes, als zij haar broertje hielp om oom te bedriegen, en hoe zij toen ter goeder trouw tegelijk vroom en ondeugend was geweest. Dat maakte haar zacht in haar oordeel over het tegenstrijdige in ooms handelwijs, en even innig als zij zijn gebreken verfoeide, kon zij wenschen, dat de in zijn oog goddelijke bedreigingen, die hij aan zijn huisgenooten voorlas, zijn eigen verstokt gemoed nog eens weldadig mochten treffen.

‘Gij zijt een dweepstertje, Suze!’ was het antwoord van Frits op haar vriendelijke redeneering. - ‘En wat zijt gìj, Frits?’ vroeg zij treurig. ‘Ik kan mij soms zoo ongerust over u maken. - ‘Wat ìk ben Suze?’ hernam hij, ‘maar dat heeft oom immers al honderdmaal verzekerd: ik ben brandhout voor de hel. Of neen, wil ik het u eens kort en goed zeggen? Misschien had er wat beters van mij kunnen groeien, maar ik ben bedorven; en van een bedorven mensch komt niets terecht’. - ‘Frits!’ riep Suze, met tranen in haar oogen. Maar hij was al weg, en in weken had zij geen gelegenheid om met hem te spreken.

Helaas, toen de gelegenheid zich opdeed, hoe was alles toen veranderd! Als een loopend vuurtje ging het door de stad: Frits is opgepakt; bij het afgaan van de beurs; valsche wissels gemaakt. 'Jongens, jongens, wat een slag voor dien braven oom Gijs.' - 'Och kom, hij mag blij zijn, dat hij den deugniet kwijt is. Was dat een leven, dat de man in den laatsten tijd had?' - 'Nu hij zal vooreerst geen last meer van neef hebben. Je begrijpt dat heertje gaat de doos in.' -

En die dat zeiden, hadden het goed geraden. De omstandigheden waren niet in het voordeel van Frits, en het was alleen uit aanmerking van zijn minderjarigheid, dat het hof hem veroordeelde tot niet meer dan twaalf maanden eenzame opsluiting. Toch was het een afgrijselijk oogenblik, toen Suze voor het laatst kwam, om afscheid van haar broeder te nemen. Zij hing aan zijn hals en schreide of het hart haar breken zou. Frits slecht geworden, Frits onteerd in het oog van alle menschen. Haar lieve Frits! Want zij gevoelde, dat zij hem nog liefhad, en zij wilde niet ophouden te gelooven, dat hij toch niet gansch en al verachtelijk, dat hij niet reddeloos verloren was. Neen, dat wist zij beter. Als hij in de gevangenis maar eerst tot inkeer kwam. Dan, later, wanneer hij zijn straf ondergaan had, en zijn schuld aan de maatschappij was betaald, dan zou hij zeker wel weer een goed en gelukkig mensch worden. Oom zei: God had hem losgelaten. Maar wat wist oom daarvan? Zij hoopte nog voor hem. Zij vertrouwde nog op zijn toekomst. - Dat had zij Frits willen zeggen, daarmee hem troosten, toen zij bij hem werd toegelaten, daags voordat hij naar de strafgevangenis ging. Helaas, hoe verweet zij zich achterna hare zwakheid! Maar bij het zien van dat bleeke, verwilderde gelaat, had zij er geen woord kunnen uitbrengen. En Frits liet haar stil uitschreien. Hij ondersteunde haar, terwijl zij aan zijn borst stond te snikken. Zelfs drukte hij een kus op haar voorhoofd. O wat voelde zij nog lang daarna de aanraking van die droge brandende lippen! Maar geen geluid kwam er ook uit zijn mond. Alleen, toen men haar weg wilde brengen, en zij hem nog eens en nòg eens om den hals viel, verbeeldde zij zich hem met een heesche stem te hooren herhalen: 'Bedorven, Suze, bedorven!'

Hij had het wel mogen zeggen. Hoe ingekankerd slecht hij was, bleek hieruit, dat hij zich ook in de gevangenis bleef misdragen. In een vlaag van ziedende drift vergreep hij zich aan den commandant, en het gevolg was, dat zijn straftijd met zes maanden verlengd werd. Niets kon meer verdiend heeten. Twee dagen te voren nog had hij een brief ontvangen van oom Gijs, waarin die uitmuntende voogd hem zijn goddeloos leven weer eens goed voor oogen had gehouden, en hem onder anderen

ook geschreven had, hoe er geen dag voorbij ging waarop hij zijn knietjes niet boog, om vegiffenis af te smeeken en bekeering voor zijn diepgevallen neef. En in plaats van zich nu door zulke hartetaal te laten vermurwen, was Frits zich als een bezetene gaan aanstellen, en had den kostelijken brief in honderd stukken gescheurd. Anders, geheel onvatbaar voor betere aandoening, wilden enkelen van de bewaarders gelooven, was de booswicht toch niet. Een paar lettertjes van zijn zuster konden hem week maken, en eens, onder de godsdienstoefening, barstte hij plotseling en heftig in tranen uit. De predikant verwonderde er zich over, want hij was op dat oogenblik pas aan de inleiding van zijn toespraak, en hij meende wel dat het de beschrijving was van een zeestrand, waartoe zijn tekst juist aanleiding had gegeven. Doch toen hij Frits opzocht en weer eens terugkwam op de ontroering, die deze had laten blijken, wilde de ongelukkige van niets weten, en zoo moest het dan geen oprecht berouw zijn geweest, waarvan zijn tranen hadden getuigd.

Was het werkelijk geen berouw, wat hem had doen weenen, terwijl hij had gedacht aan de oude batterij op den zeedijk, en aan vrouw Haak, die hem en Suze thuis kwam halen, want moeder wachtte hen met het eten en Mijntje had pannekoeken gebakken? Och, zulke laffe dingen had hij den vreemden dominee toch niet kunnen oververtellen! Maar toen het hem voor den geest was gekomen, had hij gewenscht dat hij dood was neergevallen. En hij had zich herinnerd, hoe hij eens als jongen van zeven jaar, terwijl ze den vuurtoren waren gaan bekijken, op de borstwering van den omgang was geklommen, en dat ze hem er doodsbleek van schrik hadden afgehaald, want hij had kunnen vallen, en dan zou hij dood geweest zijn. Dood? Maar dat was toch beter geweest, dan zooals nu, in de gevangenis en voor altoos bedorven!

De maanden in een cel gaan wel langzaam om, maar er komt toch eens een einde aan. Frits werd ontslagen. Wat zou hij nu beginnen? Oom Gijs had zijn hand van hem afgetrokken, doch de vraag was, of hij daar veel bij verloor. Te meer omdat Suze niet stil had gezeten, en, door tusschenkomst van hare vriendin, iemand had weten te vinden, die den ongelukkige een plaatsje toestond op zijn kantoor. Indien Frits toen gewild had... Maar hij had het immers zelf erkend: hij was bedorven, hopeloos bedorven. Geen maand was hij in zijn nieuwe betrekking, of de kas van zijn patroon kwam niet uit. Er moest oneerlijkheid gepleegd zijn, en wie kon het anders hebben gedaan dan het jonge mensch, dat al eens gezeten had? Ik geloof niet dat de zaak grondig onderzocht werd, maar de boekhouder verklaarde niet te willen blijven, als hij langer met iemand werken moest dien hij niet vertrouwen kon, en Frits stond op straat. Hij had twee vonnissen tot zijn last. Het hielp hem dus niet, of hij er al aan dacht om soldaat te worden. Eindelijk, nadat hij een tijd had rondgezworven, zonder dat iemand begreep waar hij van leefde, kreeg Suze een brief, die haar deed weten dat hij buitenslands was, bij een reizende kermistroep. Hij schreef het haar met een enkel woord, opdat zij niet al te ongerust over hem zijn zou: hij had het goed, en als hij het niet minder kreeg, behoefde zij niet bang te zijn dat hij ooit terug zou komen. ‘Ik mag het lijden’, gromde oom; ‘hoewel hij nu, dat spreekt, met lichaam en ziel aan den satan verkocht is.’

Suze geloofde het niet; zij wilde het niet gelooven. Dit bloeiende kind van voorheen was tot een jonkvrouw gerijpt, nog altoos schoon, en misschien was zij schooner, dan zij voorspeld had te zullen worden, maar het frissche rood van haar wangen was toch merkelijk verminderd, en er kon een innige smart spreken uit haar donkerblauwe oogen. Arme Suze, God alleen wist, hoe zij leed. Buitenshuis was zij gezellig, en zij

ging er zelfs voor vroolijk door. Ook oom Gijs en de juffrouw hadden geen reden om het aan haar te wijten, als de avonden in hun woning nog steeds radeloos vervelend bleven. De lamp zoo laat mogelijk op. Er stond trouwens een gaslantaarn op den wal, en daarbij kon oom, als hij binnen was, best zien om zijn pijp te rooken, of nu en dan onder de voorbijgangers iemand op te merken, waaraan hij een hekel had en tegen wien hij graag eens zijn gal mocht uitspuwen. En wat juffrouw Berebijt betreft, die had er ook nog het spattende pitje onder den trekpot bij, zoodat zij dus over een meer dan voldoende verlichting kon beschikken, terwijl zij, om beurten indommelde, met een benauwd keelgeluid wakker schrikte, uit een zakflaconnetje haastig iets tegen het opkomend hartwater nam, en dan weer van voren af aan indommelde. Verder had de schemer nog dit voordeel, dat Suze vrij haar gang kon gaan, als zij het al te kwaad kreeg, en zij wilde wel eens even schreien, zonder dat iemand er hinder van had. Maar ik moet zeggen, zij wist zich nog al in te houden, en dan gingen de breinaalden: tip, tip, tip; en nog eens, God alleen wist, hoe het daarbinnen kon stormen en wat zij leed, terwijl die naalden zoo vlug gingen.

Ja, ja, zij had haar pakje wel, maar ik heb al gezegd, zij droeg het zoo goed en zoo blijmoedig mogelijk, en oom had eens geschreven, van dag in dag uit de knietjes te buigen (gelijk hij het genoemd had) om te bidden voor iemands bekeering, doch, hoewel zij er nooit over geschreven of gesproken had, het zou mij verwonderen, als zij ooit insliep zonder de stille zucht, of er voor haar broeder nog eens een tijd mocht komen, dat hij het hoofd weer zou kunnen opheffen, als een die dood was geweest en hij was weer levend geworden, hij was verloren maar gevonden.

Over andere bijzonderheden uit dezen tijd van haar leven ga ik heen. Er was meer dan een, die haar gaarne zijn hand zou hebben geboden, om haar gelukkig te maken en in haar bezit gelukkig te zijn, doch zij voorkwam elke teedere toenadering. In hoeverre haar dit soms zelfverloochening kostte, weet ik niet, maar zij was als een die wachtte, en die geen nieuwe taak van gewicht op zich durfde nemen, voordat zij gereed zou zijn met het werk, dat zij nu nog onder handen had. Immers zij liet het niet bij een lijdelijk hopen en vragen. Hoe menig brief ging er van haar naar den vreemde, maar om meestal als onbestelbaar terug te keeren, en wat al betrekkingen knoopte zij aan, ten einde op de meest kiesche manier Frits de boodschap te doen toekomen, dat zijn zuster hem nog altoos liefhad en dat zij

alles zou doen, wat in haar macht was, om zijn geluk te bevorderen. Geen antwoord ooit bewees dat zij een stap nader kwam tot haar doel: haar broeder weer hersteld te zien in wat zij zijn wezenlijke eer achtte. Doch het eerste uur moest nog komen, dat zij den moed opgaf en aan hem vertwijfelde. - Zoo werd zij meerderjarig. Oom Gijs moest, graag of niet, afstand doen van zijn voogdij en uitkeering van haar vermogen. In hoever de rekening klopte, mocht oom voor zijn geweten verantwoorden en voor den toezienden voogd, die echter niet in persoon had kunnen verschijnen, (want hij zat met het pootje, en diende tegenwoordig zijn

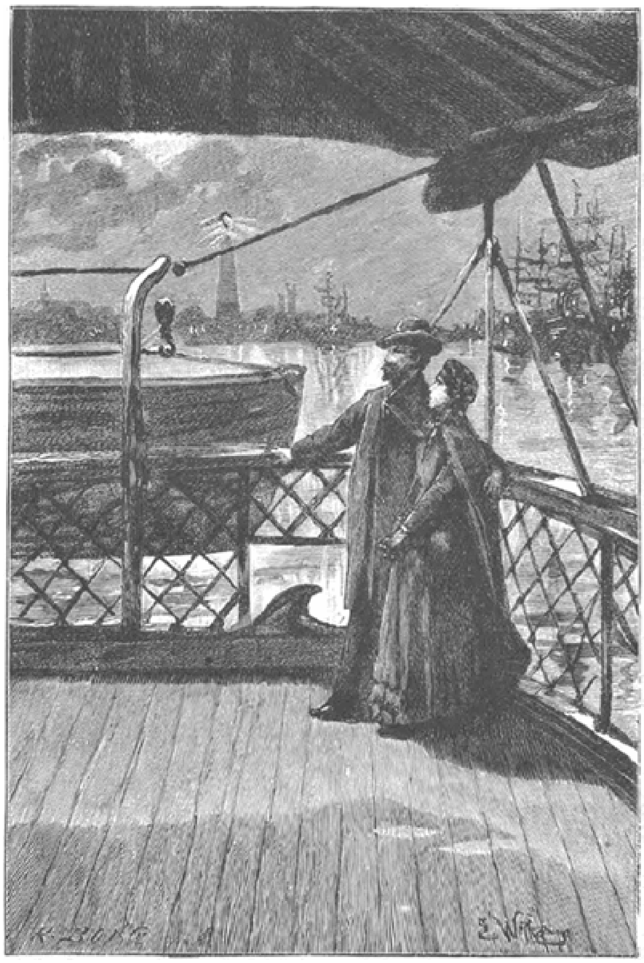

Wat er nu in hen omgaat, terwijl zij daar in den vallenden nacht op het dek staan, hij met den arm om haar henen, enz. (Zie blz. 28.)

trekjes altoos te maken bij zich, op zijn eigen kamer); Suze gevoelde slechts dankbaarheid, dat zij nu vrij was om te gaan waarheen zij wilde, en zij maakte dan ook aanstonds van die bevoegdheid gebruik, om oom Gijs en juffrouw Berebijt aan elkaars gezelschap over te laten. Had de strengste zedemeester van haar kunnen eischen, dat zij haar jonge leven verder in hun zielloos bijzijn zou versuffen? Oom en de juffrouw schenen het te vinden, en de vinnigheden, die zij tot het oogenblik van haar vertrek hooren moest, over weldoeners die in hun grijsheid verlaten worden, en dwaze maagden die zich in de armen der wereld werpen, deden haar met dubbele beslistheid haar koffer pakken en het huis vaarwel zeggen, waarin zij zestien jaren lang de zon nooit anders had zien schijnen, dan door een lucht bezwangerd met kolendamp en kwaadaardige vroomheid of vrome kwaadaardigheid.

Ik weet een hoekje in ons land, niet zoo heel ver van zijn oostelijke grenzen: daar zou ik nog wel eens een paar weken willen doorbrengen. Er is heide, gij vindt er graan- en boekweitvelden, en houdt gij veel van gras en bloemen te plukken, ook daaraan kunt gij er uw hart ophalen. Nergens misschien zijn meer nachtegalen, maar wat gij vooral moeielijk elders in Nederland zoo prachtig zoudt terugvinden, dat zijn de eikeboomen die hier hun schaduw uitbreiden over schilderachtige ouderwetsche hoeven en schaapskooien, of die fier hun reuzenkruinen uitsteken boven de beuken, dennen, berken en andere kinderen van het woud. Eén eik is er, dien ik meer dan allen liefheb. Wie er ooit behoefte gevoelt zijn krachten te herstellen met buitenlucht, rust en gezonde voeding, hem zou ik onder dien eik willen tooveren. Honderde jaren zeker staat hij daar al, en hij is van dat lange staan geweldig dik geworden, maar hij ziet er uit, of hij het nog honderden jaren zal kunnen volhouden. Langs zijn voet gaat een straatweg, die vrij wat stiller is geworden sedert de spoortrein het landschap doorijlt, maar er bengelt toch nog menig vrachtwagen onder den eik door, en des Zondags bij mooi weer staat het er vol van rijtuigen, want dan komen er van wijd en zijd zich overtuigen, dat er in het logement achter den boom nog een goede kelder is en een voortreffelijke keuken. De kastelein is in zijn goedhartige welgedaanheid een levend uithangbord, maar de eer van het huis komt misschien nog meer toe aan de weergalooze bekwaamheid in koken en braden van moeder de vrouw, en aan de flinke en vriendelijke bediening van de dochter. Hier is het goed, vooral in de week, want op Zondag kan het er wel eens wat druk loopen. Dan heeft het er haast iets van een kermis. Doortrekkende muzikanten ontstemmen de vogeltjes, met het Duitsche volkslied zoo valsch mogelijk te blazen, en een bende nagemaakte Zigeuners wekt de verbazing der boerenjongens, en uw afschuw of medelijden, door met een paar kleine kinderen allerlei halsbrekende kunsten te verrichten.

Doch ik vergeet, dat dit laatste sedert de invoering van de wet op den kinderarbeid niet meer mogelijk is, en tot mijn verontschuldiging dient alleen, dat die wet nog niet in werking was getreden, toen

Suze, niet ver van den eik waarover ik gesproken heb, getuige was van een, in haar oogen aandoenlijk tooneeltje. Zij behoorde al een week of drie, in gezelschap van eene bevriende familie, tot de gasten van het veelgeprezen logement, en menige weldadige wandeling had zij al genoten, door het bosch, in het park van het kasteel, naar den watermolen die haar aan een schilderij van Hobbema deed denken, of voorbij den geweldigen steen, die misschien eens tot altaar had gestrekt van Heidensche offeraars. Ditmaal was zij er alléén op uit geweest, ook om het Zondagsgewoel bij de uitspanning te ontwijken, maar de avond begon te vallen, en men had haar bij herhaling gezegd, om haar niet volkomen ongedeerd gebleven gezondheid niet bloot te stellen aan al te sterke verkoeling. Zij was dus op den terugweg, en al niet ver meer van het logement verwijderd, toen zij, aan een kromming van het voetpad gekomen, op een bank onder den beuk een jongen man zag zitten, eenigszins vreemd gekleed: een kort fluweelen jasje, witte broek en hoed, lage schoenen en bontkleurige kousen, alles tamelijk haveloos. Zijn ellebogen rustten op de knieën en zijn gezicht was verborgen in zijn handen, maar Suze had hem niet ontdekt of hij hief het hoofd op, want uit de richting van het logement kwam het doordringend geluid van een schreiend kind. Het had er veel van dat de kleine klappen kreeg, of bang was ze te zullen krijgen, en dat hij nu uit al zijn macht om genade riep. Ook bleek dit geheel overeenkomstig de waarheid. Eensklaps toch vertoonde zich op het pad, tegenover Suze, een vrouw, op het gezicht af te oordeelen half landloopster, half straatkunstenares, wier toch al niet aanminnige trekken de hoogste woede uitdrukten, en die er juist in slaagde om een jongentje in te halen en bij zijn kraag te vatten, dat vruchteloos met schoppen, krabben en bijten zich aan den stevigen greep van de dame poogde te onttrekken. De eerste van de gevreesde oorvegen kwamen neer, en het ventje, dat hoogstens vijf jaar kon zijn, zette een keel op, die het orgel, in de verte bij het logement, onhoorbaar maakte. Doch op hetzelfde oogenblik was de man van de bank tusschenbeide gekomen en had met eenige woorden, die Suze niet verstond, en een volkomen duidelijk gebaar, de vrouw genoodzaakt haar prooi los te laten. De kunstenares verwijderde zich nu in allerijl, alsof zij iemand ging halen om haar te helpen, maar de jonge man scheen zich daar niet aan te storen. Hij troonde het schreiende kereltje mee naar de bank, ging zitten, plaatste den knaap op zijn knie, en begon een liedje voor hem te zingen. Suze meende dat zij door den grond zou zinken. Het was een liedje van haar moeder, en die manier waarop de vreemde het zong, en die stem.... Dat kon geen vreemde zijn! Dat... Maar nu zag zij het ook, al maakte de baard hem haast onkenbaar. Zijn oogen waren het waarmee hij haar, niet minder ontzet, aankeek. Frits was het!

Zij wist niet wat zij deed, maar zij vloog op hem toe en viel op haar knieën en greep zijn arm en staarde hem in het ontstelde gezicht. Zijn lippen beefden, doch zij sprong weer op, en met een kreet van vreugde, die de Engelen, als zij hem hoorden, goed moet hebben gedaan, riep zij: ‘Goddank, Goddank; het is Frits, mijn lieve Frits!’ Daarop lag zij in zijn armen, bewusteloos.

Hij tilde haar op en liep met haar het bosch in. Honderd passen van de bank stroomt het frissche water over een steenen bedding onder den weg door. Hij legde haar aan den kant in het hooge gras en besproeide haar gelaat. Spoediger dan hij had durven hopen kwam zij nu bij. Toen waagde hij het weer, haar op te nemen en droeg hij haar nog een eind verder. Het was blijkbaar zijn bedoeling, haar te onttrekken aan de nieuwsgierigheid van den kleinen jongen, die hem eerst was nageloopen en wel eens

op den voet gevolgd kon worden door andere leden van den kermistroep. Doch nu verloren zij elkander uit het gezicht en Frits voelde zich geruster. Weer zette hij Suze op den zachten grond, zoodat zij leunen kon tegen een boomstam, en terwijl hij zelf tegenover haar plaats nam, om zich te herstellen van de bovenmatige krachtsinspanning, sloeg hij haar bleeke trekken met angstige maar zwijgende bezorgdheid gade. Eindelijk vroeg zij om wat water. Hij wist het haar niet spoediger te bezorgen, dan met behulp van een paar groote bladeren, die hij in het holle van zijn beide handen legde, en toen zij zich op die wijze verkwikt had, vermocht zij hem eerst weer te zeggen, hoe gelukkig zij was, dat zij hem teruggevonden had. - 'Gij moet er maar niet te blij om zijn, Suze'; gaf Frits ten antwoord. 'Ik ben er niet op vooruitgegaan, en alles behalve een geschikte broer voor een fatsoenlijke jonge dame'. - 'Gij zijt beter dan gij denkt, Frits', hernam zij. 'Meent gij, dat ik niet gezien heb, hoe goed gij voor dat arme kind waart? - Is dat ùw kind?' voegde zij er na eenige aarzeling, en niet geheel zonder ongerustheid, bij. - 'Neen', antwoordde hij, met iets dat op een glimlach leek. 'Ik ben gelukkig niet getrouwd. Dat moest er nog bijkomen. Maar het is waar, al de kinderen van de bende noemen mij "papaatje".' - 'Ziet ge; gij zijt dan toch nog de oude, goedhartige Frits.' - 'Ik ben de oude Frits die niet deugen wilde, omdat... omdat hij bedorven werd, Suze. Gij weet niet wat voor een losbol ik ben, en daarom is het ook maar beter, dat niemand u in mijn gezelschap ziet. Gij kunt mijn hulp nu verder ook wel missen, zie ik. Adieu! Denk maar niet meer om mij. Houd het er voor dat ik gestorven ben. Ik zal wel zorgen, dat ik niet meer over de grenzen kom. Adieu!'

Hij wilde heengaan, maar zij was opgerezen en hield hem terug. 'Frits gij gaat niet, voordat gij mij beloofd, voordat gij mij gezworen hebt, dat gij uw tegenwoordig leven zult laten varen. Gij zijt te goed, om als een vagebond door de wereld te trekken. Onze afkomst is anders; gij hebt wat beters geleerd; op behoorlijke manier kunt gij uw brood winnen, en gij weet ook wel, Frits, dat uw ouderlijk erfdeel tot uw beschikking ligt.' - 'Dat kunt gij wel houden, Suze.' - 'Het komt mij niet toe, maar al werd het mij toegewezen, gij zoudt het kunnen krijgen met alles wat mij behoort, als gij maar een ander leven woudt beginnen en zien om een fatsoenlijk en nuttig mensch te worden in de maatschappij.' - 'Laat mij gaan, Suze; er is geen denken aan. Wie wil nog langer te doen hebben met een eerlooze, een gevonnisden dief?' - 'Ik, Frits, uw

zuster, uw Suze, die gij vroeger liefhadt, en die nooit opgehouden heeft u lief te hebben. Och, blijf bij mij, och ga met mij mee, en wat ik kan zal ik doen om u te helpen'. - 'Gij weet niet, wat gij zegt, Suze!' antwoordde Frits, zichtbaar getroffen door den hartelijken, smeekenden toon, waarop zijn zuster tot hem gesproken had. 'Al wilde ik nog mijn best doen, gelijk ik waarachtig gedaan heb toen ik uit de gevangenis kwam, wat zou het geven? Ik heb het toen al ondervonden, niemand vertrouwt mij meer.' - Maar wij zullen gaan naar een stad, waar ze ons niet kennen'. - 'Ons land is zoo klein, Suze. Men weet overal wie iemand is, en mij in het bijzonder, ze kennen mij als den bonten hond, en wat voor kennissen zijn dat dan nog, die ik heb?' - 'Daar valt mij iets in,' riep Suze, 'ga naar Amerika; daar zijt gij immers nooit geweest, en daar is wel brood voor iemand, die wat heeft om te beginnen, en die niet tegen arbeid opziet.' - 'Naar Amerika? Ik heb er ook wel over gedacht,' hervatte Frits. 'Doch wat zou het mij baten? Ik ben het werken ontwend, ik kan niet meer ordentelijk oppassen. Nooit heb ik het gekend. Wie zou het mij geleerd hebben? Zie Suze, als ge mij morgen met de zakken vol geld daarginds aan den wal zet, ben ik overmorgen weer doodarm. Ik ben een lichtmis en een deugniet, en van zoo iemand kunt gij niet verwachten, dat hij zich een dag goed zal houden'. - 'Ook niet als er iemand was, die veel van hem hield en die hem dag en nacht met haar liefde bewaakte? Als moeder nog leefde, Frits, zoudt gij dan zoo spreken?' - 'Moeder?...' Zijn gezicht veranderde wonderlijk. Het laatste spoor van trotsche schaamteloosheid was er van geweken. Hij keerde zich om en schreide. Zij greep zijn hand, zij bracht ze aan haar lippen. Maar hij trok die hand ijlings terug, alsof zijn aanraking Suze bezoedelen zou. 'Frits! Moeder is in den hemel. Maar ik ben nog bij u in deze wereld. In naam van moeder zeg ik u: ik zal u nooit verlaten. Als gij naar Amerika gaat en gij wilt beproeven om daar uw best te doen, dan, lieve Frits, er mag van komen wat wil, maar dan ga ik met u.' - Hij zag haar aan. Hij weende als een kind. Toen blikte hij op naar den hemel. De duivel in zijn binnenste was overwonnen. 'Ik zal mijn best doen, Suze. God hoort het mij zeggen. Ik zal mijn best doen, Suze. Maar ga gij met mij mee.'

't Was in den nazomer geweest, dat Suze en Frits elkaar terugvonden, doch het werd diep in den herfst, eer zij de groote reis konden aannemen. De schok van het eerste wederzien wierp Suze op het ziekbed, en slechts langzaam keerden haar krachten terug. Toch kwam het niet in haar op, van haar voornemen af te zien om Frits naar Amerika te vergezellen. Bij herhaling gaf hij het haar opnieuw in bedenking. Zelfs voegde hij zich bij de vrienden die het haar afrieden, maar zij liet zich door niemand terugbrengen van haar plan. En dit te minder omdat zij met een onbeschrijflijke blijdschap opmerkte, hoe gelukkig Frits zich gevoelde als hij bij haar was, en hoe hij al het mogelijke deed om zijn belofte aan haar te houden, en te voorkomen, dat zij een oogenblik berouw zou krijgen over haar goed vertrouwen in hem. Dit laatste ontging dan ook niet aan de enkelen dien het vergund werd, hen meer van nabij gade te slaan. Het was blijkbaar, dat Frits door de beste voornemens bezield werd en dat het ongeregeld leven, in de laatste jaren door hem geleid, ook lang niet al zijne goede eigenschappen had doen verloren gaan. Oom Gijs zelfs moest hem den lof geven, van nu ten minste een toontje lager aan te slaan, en werkelijk, ofschoon Frits overtuigd was dat zijn misstappen voor een deel de vrucht waren van ooms onverstandige en liefdelooze leiding, hij achtte zich niettemin verplicht, en hij behaalde de overwinning

op zich zelven, om, voordat hij vertrok, zijn voogd een brief te schrijven, waarin hij hem bedankte voor alles, wat deze ooit ten beste voor Suze en hem gedaan had en, onder verzekering van zijn leedwezen, vergiffenis vroeg voor het vele verdriet, dat hij zijn oom berokkend had. Aan juffrouw Berebijt zond hij ten overvloede een gemakkelijken stoel, waarbij Suze een eigengewerkt ruggekussen gevoegd had. En nu was de dag gekomen, waarop zij de oude wereld zouden verlaten. Of juister, den volgenden morgen zou hij aanbreken; doch het schip, dat hen wegvoeren moest, lag al op de ree, en passagiers zoowel als bemanning waren aan boord.

De meesten hadden de kooi opgezocht, maar Frits en Suze stonden nog steeds op het plekje, waar zij de zon in de nevelen, die over de zee hingen, hadden zien ondergaan, (hoe dikwijls hadden zij er samen als kinderen naar staan kijken!), en nu gingen hun blikken langs de rei van lichten op den wal. Daar lag de plaats, waar zij geboren werden. Ginds schitterde de vuurtoren, hier hadt ge de roode lantaarn op den hoek van het havenhoofd, en daartusschen in verbeeldden zij zich nog iets te kunnen onderscheiden van de welbekende kerktorens en den ouden molen. Op die hoogte moest de batterij geweest zijn, de hunne, en daarachter stond het huisje van vrouw Haak! Zij hadden den dag besteed met de tooneelen hunner kindschheid nog eens op te zoeken. Veel was veranderd. Waar de ouderlijke woning gestaan had, was nu een Beiersch bierhuis, en de oude batterij scheen wel een fort geworden en bleek tot de tanden bewapend met getrokken geschut, waarvan de schildwacht hun vertelde, dat het tot achter de duinen op het eiland aan den overkant droeg. De plaats, waar vrouw Haak haar wasch placht te bleeken en waar haar scharretjes hadden hangen te drogen, was niet meer te onderkennen, en in de buurt, die daar dichtbij was blijven staan, herinnerde zich niemand, dat er ooit een vrouw Haak geweest was. Maar eindelijk, ja, was er toch nog een oude ziel, die op het vermoeden kwam: het moest dan die weduwe geweest zijn, die hertrouwd was met een gepensioneerd bottelier van het oorlogschip, en haar tweede man had een houten been gehad. Toen vielen alle buurvrouwen in: ‘O, was het die?’ en ‘Lieve deugd, die menschen waren lang dood; maar er was nog een zoon van over, die voer voor derden stuurman.’ En nu kwam het uit, dat deze zoon zich aan boord bevond van hetzelfde schip, waarmee Frits en Suze de reis zouden doen. Frits heeft den derden stuurman gesproken. Het kan wel waar zijn, dat zijn moeder vroeger met een Haak getrouwd was geweest, en hij meent haar ook wel eens van een

paar kinderen te hebben hooren vertellen. Dat is alles wat zij teruggevonden hebben van het onherroepelijk verleden. Op het zandige kerkhof hebben zij tevergeefs gezocht naar hun ouders graf. - Wat er nu in hen omgaat, terwijl zij daar in den vallenden nacht op het dek staan, hij met den arm om haar henen, ook om haar te beter te bedekken met zijn mantel, dien hij haar over de schouders heeft geworpen?

'Kom, Suze', is het ten laatste, 'gij moogt niet langer boven blijven, het wordt te koud voor u, en morgen zullen wij al vroeg in de weer moeten zijn, om een laatsten groet te brengen aan het vaderland.' - 'Ik zeg het zonder weemoed vaarwel, Frits: al mijn hoop is op de toekomst.' - 'En gij hebt wel verdiend, zusterke, dat zij u geluk geeft. De Hemel is niet te goed voor u.' - 'Foei, Frits, zeg dat niet. Maar als gij het wilt, zal ik God bidben, dat Hij er u en mij brengt, vroeg of laat, naar dat het Hem behaagt; als gij en ik er maar met elkander mogen zijn.' En Frits hielp haar naar beneden. Daarna klom hij zelf nog eens naar het dek. Hij kon toch niet slapen. Zijn gedachten waren bij het verleden met al zijn bedorven geluk, maar ook bij het nieuwe leven dat nu voor hem lag, en dat, ja hij wilde het, en ook hij bad er om, voor Suze en hemzelven weer alles goed zou maken. Toen zijn oog de lichten nog eens zocht, waren ze verdwenen. Een dikke nevel was komen opzetten, en had tot zelfs de lantaarns van de naastbij gelegen schepen onzichtbaar gemaakt. Op eenigen afstand luidden er bellen en uit de verte klonk de waarschuwing van een misthoorn.

Men heeft zich later verdiept in gissingen, hoe de zaak zich had toegedragen, maar men is er nooit recht achtergekomen. Natuurlijk had er een verzuim plaats gegrepen, maar of het aan deze zijde begaan werd, dan wel van den anderen kant, daarover hebben de advocaten van de beide partijen lang gepleit, en over en weer hebben zij er een aardig sommetje aan verdiend. Maar er moest toch iets gebeurd zijn dat niet in orde was, hielden de deskundigen vol; anders had die groote Fransche boot, ondanks al het leven dat er van weerskanten gemaakt werd, niet zoo maar regelrecht tegen het schip, dat op uitzeilen lag, kunnen instoomen. Overigens was het ongelooflijk, verklaarden ooggetuigen, in zoo'n verbazend korten tijd als het schip naar den kelder was gegaan. Die boven waren hadden maar even den tijd om op de stoomboot over te springen, en over het algemeen kwamen de mannen er met zwemmen, of doordat de sloepen van den Franschman hen opnamen, levend af. Maar van de vrouwen en de kinderen, en kortom van allen die in de hutten waren, werd niemand gered. Er kwamen ook nog een paar om, die op het oogenblik dat het ongeval plaats vond naar beneden snelden, waarschijnlijk om hun betrekkingen bij te staan. Een (wist de derde stuurman te verhalen) had het in zijn hand gehad, om het leven te behouden. 's Avonds had de stuurman nog een gesprek gehad met dien heer, en deze had hem gezegd, dat hij en zijn zuster uit de havenplaats afkomstig waren. Toen nu de aanvaring gebeurde, had hij eenvoudig het voorbeeld van den stuurman behoeven te volgen, die hem trouwens nog de hand had toegestoken, om in het want van den Franschman te klimmen. Maar hij had gezegd: 'Dankje! Alles is nu toch bedorven!' en daarop had hij zich naar beneden gespoed.

Was alles bedorven? Of had veeleer een God het gebed verhoord, waarmee de zuster was ingeslapen, om haar broeder en haar, vroeg of laat, naardat het Hem goeddacht, maar haar niet zonder hem, te brengen in zijnen Hemel?

Februari 1878.

De vier knoopen.

Op de hooge 'Karlsschule' te Stuttgart, alwaar, naar men zich wellicht herinnert, ook Schiller in zijn jonge jaren zijne opvoeding genoot, was het den leerlingen geoorloofd, des Zondags hun vest met slechts d r i e knoopen te sluiten, om hun jabot breed naar buiten te laten komen, doch in de week moesten zij vier knoopen van hun vest dichtdoen. Maar de modepopjes onder de jongelui knoopten ook op de schooldagen in de week slechts drie toe, en verlustigden zich dan in hun wijd uitpuilend boezemsieraad. Eens werd een van Schillers kameraden door den wachthebbenden officier daarover terechtgewezen, en verontschuldigde de nalatige zich met het voorwendsel, dat de knoop 'toevallig was opengesprongen.' Den volgenden dag was het Zondag; Schiller had verzen zitten schrijven en kwam, zonder te denken aan de militaire voorschriften, met een gesloten vest op de parade. Kapitein Schmeckenbacker zette een onheilspellend gezicht.

'Schiller!'

'Kapitein?'

'Wat voor dag hebben we vandaag?'

'Hm.... Zondag.'

'Met hoeveel knoopen moet het gilet des Zondags gesloten zijn?'

'Hm.... met drie.'

'Hoeveel hebt gij er dicht?'

'Ik? Een - twee - drie - vier!'

'Hoe komt dat?'

'Wel - dan is er toevallig een dichtgesprongen!' luidde Schillers antwoord, dat als pendant op het excuus van den vorigen dag niet kwaad gevonden was.

Een schilderachtig hoekje in het Rijksmuseum te Amsterdam.

'Wer's Alter nicht ehrt ist des Alters nicht werth'

Gelijk men weet is het Rijksmuseum gesplitst in verscheidene afdeelingen, die ieder onder leiding staan van een afzonderlijken directeur, terwijl 't beheer over alles te zamen eenhoofdig is. Zóo een afdeeling voor de schilderijen, zóo een voor de prenten, teekeningen en boeken, zóo een voor de Nederlandsche oudheden, zóo een voor de pleisterafgietsels enz. Hetzij men bevrediging van kunstgevoel, hetzij van weetgierigheid op geschiedkundig gebied zoekt, van ieders gading is er en niemand, kan men zeggen, gaat onvoldaan van hier. En zóo behoort het

ook te wezen; een nationaal museum staat gelijk met een school voor 't volk. Kunstenaar en handwerksman moeten er uit de oud-vaderlandsche kunst en kunstvlijt nieuwe gedachten kunnen vergaâren en zoodoende leering putten uit den geest en het vernuft hunner voorgangers, terwijl de tafereelen die er de groote daden van een klein volk vereeuwigen ons aanhoudend moeten aansporen, niet te teeren op den roem van het voorgeslacht, maar zijner waardig te wezen, door op elk gebied terdege zelf de handen uit

EEN SCHILDERACHTIG HOEKJE IN EEN DER ZALEN VAN HET RIJKSMUSEUM TE AMSTERDAM.

de mouwen te steken en tweedracht in ons volk buiten te sluiten.

Hen die niet in de hoofdstad wonen en slechts nu en dan het museum komen bezoeken is het zeker niet ongevallig even met ons een kijkje te nemen in een der meest schilderachtige gedeelten van het museum.

Wij bevinden ons in de afdeeling Nederlandsche oudheden of zooals officieel de lange benaming luidt: in het ‘Nederlandsch museum voor geschiedenis en kunst’. Laat ons de oostelijke overdekte binnenplaats, met de oude scheepsmodellen en de buitgemaakte oorlogsvlaggen oversteken en wandelen we vervolgens door de zalen met kerkelijke kunst en die waarin het burgerlijk leven van onze voorouders is uitgedrukt. Het lokaal waar we een oogenblik willen vertoeven, is een der laatstgenoemden en op den plattegrond van den gedrukten ‘Wegwijzer’ aangeduid met n°. 158; de eene helft herinnert ons het voorhuis of portaal van eene 17e eeuwsche

woning, het andere deel heeft veel overeenkomst met een tevens tot woonvertrek dienende keuken uit hetzelfde tijdvak.

De schikking der voorwerpen is zeer oordeelkundig en met gevoel voor het schilderachtige van een oudhollandsch binnenhuis is dit keuken-vertrek ingericht. Schilders van 'intérieur' moeten dunkt ons watertanden op het zien van zooveel teekenachtige motieven gelijk hier zijn bijeengebracht.

In den hoek van het vertrek staat een oude fraaie wenteltrap met rijk gesneden leuning; zij leidt naar eene galerij, voorzien van dezelfde sierlijke kolommetjes of balusters als de leuning. De trap, waarvan de slanke stander of spil een allerbevalligste lijn vormt, is een bijzonder knap werkstuk en verraadt de meesterhand van den maker. Neemt men de eenvoudigheid der voorvaderlijke zeden en de schier aangeboren kunstvaardigheid van het voorgeslacht in aanmerking, dan is 't veilig aan te nemen dat men hier toch slechts het werkstuk voor zich heeft van een gewoon handwerksman. Ter zijde een glazendeur, met in lood gevatte ruitjes, waarboven men een aardig tafreeltje in houten snijwerk bespeurt, een ouderwetschen reiswagen met zes paarden bespannen voorstellende. Bijgaande plaat verduidelijkt onze beschrijving; zooals men ziet teekent de trap zich af tegen een witten muur, waardoor de sierlijkheid der lijnen nog beter tot haar recht komt. Daar de plaat niet genoeg ruimte aanbood, heeft men daarop moeten weglaten de 17e eeuwsche schouw, naast de andere zijde der trap, versierd met gebeitelde kraagsteenen en natuurlijk voorzien van het noodige haardgerei uit denzelfden tijd. Dit alles bij elkaar genomen vormt een tafereeltje het penseel van onzen grooten Jan Steen waardig en in zijne verbeelding bevolkt menig toeschouwer, de omgeving van wenteltrap en haard met Jan's huisgenooten, die, dank zijn penseel, voor de meesten onzer gemeenzame bekenden zijn. Wil men een meer

nuchter standpunt en alleen op practisch nut letten, welnu, zie hier dan een voorbeeld uit velen, hoe een trap tevens een kunstvoorwerp kan wezen, met andere woorden, hoe het nuttige en noodzakelijke steeds met het schoone te vereenigen is.

Uit dankbaarheid.
Tooneelspel in vier bedrijven.
(*Vervolg van bladz.* 13.)

Zesde tooneel.

Vorigen. Adriane, dan Gustaaf.

Adriane.
Mevrouw, mijnheer Gustaaf laat u verzoeken hem een oogenblik te woord te staan.

Kap. H.
Mevrouw, ik dank u voor uw bereidvaardige hulp en beveel mij met mijn kinderen in uw welwillendheid aan.

Mevr. A.
Reken daarop, kapitein! Adriane zie eens naar de kachel, Jacob zal u uitlaten.

(zij belt)

.

Kap. H.

(met een zijdelingschen blik op Adriane).

O mevrouw 't is niet noodig.

Mevr. A.

(tot Adriane).

Maar kind wat ziet het er hier uit, 't is schande; wat zal mevrouw Borstel er van gedacht hebben, al zoo laat en de kamer niet gedaan. Daar ligt asch, daar aarde! Is die bloempot omgevallen? En wat liggen die boeken daar onderste boven!

(Adriane brengt alles zwijgend in orde.)

Mevr. A.
Foei, foei, wat een treurig teeken des tijds, die verwaarloozing van alle plichten, die schandelijke onachtzaamheid. Heb ik dit aan je verdiend. Je behandelt me als ware je een meid, niets beter.

Gustaaf.
Als u aan 't knorren is, mama, dan vergist u zich in 't adres; de kamer zag er pijnlijk netjes uit toen ik binnenkwam; wat er aan ontbreekt dankt ze aan mij.

Mevr. A.
't Doet er niet toe, zij moet zorgen dat alles in orde blijft. Je wilde mij spreken? Laat ons alleen, Adriane!

Gustaaf.
Heeft u eindelijk een oogenblikje tijd om mij audientie te verleenen?

Mevr. A.
Hoe mal om mij dat te laten vragen terwijl ik menschen bij me had!

Gustaaf.
Heb ik minder rechten dan uw overige onderdanen.

Mevr. A.
Wat belief je, onderdanen?

Gustaaf.
Wel zeker en uw koningschap is dienstvaardigheid of weldadigheid, ik weet het niet precies. Mag ik daarvan ook profiteeren? 't Is zoo banaal goed voor anderen te zijn, voor zijn eigen zoon, dat is iets nieuws.

Mevr. A.
Ik wou dat je dien naren, spottenden toon liet varen, 't Is een nieuw aanwendsel, dat tegenover je moeder niet te pas komt. Zeg me spoedig, wat je op 't hart hebt want over een half uur verwacht ik....

Gustaaf.
Een meer bevoorrecht onderdaan?

Mevr. A.
Den rentmeester.

Gustaaf.
Dat is getroffen, dan kan u dadelijk de zaak met hem bespreken. Ik heb geld noodig.

Mevr. A.
Alweer.

Gustaaf.
Moeder, hoe banaal om a l w e e r te zeggen. 't Is veel oorspronkelijker n u p a s .

Mevr. A.
Is 't ook banaal te antwoorden dat ik niets geef?

Gustaaf.
Natuurlijk; u heeft altijd genoeg geld voor uw armen maar vraagt niet of uw zoon niet armer is.

Mevr. A.
Gus, wat ben je hard voor je moeder.

Gustaaf.
Als 't u blieft geen scènes. Daar is niets banaler. Geef mij 't geld dan ben ik gered, geef het niet en ik neem dienst naar den Oost. Ik heb een wissel geteekend en die vervalt morgen.

Mevr. A.
Maar 't is vreeselijk en van hoeveel?

Gustaaf.
Tweeduizend gulden.

Mevr. A.
Maar dat kan ik niet geven.

Gustaaf.
Och moeder, wat is er toch dwazer dan zuinigheid, 't geld is er immers voor om te rollen. Ik benadeel alleen mijzelf, als ik te veel geld uitgeef. Ik verklein mijn eigen erfdeel. Is dat zoo erg?

Mevr. A.
En waarvoor heb je dat uitgegeven?

Gustaaf.
Och ik heb 't verspeeld.

Mevr. A.
Mijn zoon een speler! Hoe ben je er toe gekomen?

Gustaaf.
Wel, uit verveling, anders niet.

Mevr. A.
Maar zoo kan ons geheel fortuin er aan gaan.

Gustaaf.
Dat kan wel, mettertijd. Ik hoop dat u het lang onder uw berusting houdt, u past er beter op dan ik.

Mevr. A.
Zwijg met dien ongepasten scherts! En als ik je niets geef?

Gustaaf.
Ik heb 't u reeds gezegd, dan ga ik naar Harderwijk.

Mevr. A.
En als ik betaal?

Gustaaf.
Dan doe ik 't niet.

Mevr. A.
En verder?

Gustaaf.

Dat weet ik nog niet.

Mevr. A.
Ga je voort met datzelfde ellendige nuttelooze leven?

Gustaaf.
Waarmee anders? Ik kan niets beters.

Mevr. A.
Schaam je zoo te spreken met je grooten aanleg.

Gustaaf.
Dat helpt wat, die aanleg. 't Beste ijzer roest als men het niet gebruikt en zoo is mijn aanleg ook verroest. 't Is te laat.

Mevr. A.
Neen, 't is niet te laat. O Gustaaf, ik bid je neem iets ter hand.

Gustaaf.
Moeder geen scènes! Wat kan ik doen? Ik wilde studeeren maar u zond me niet naar de academie uit vrees voor het groenloopen en de studenten-uitspattingen. Ik wilde ingenieur worden en u was bang dat ik dan naar Indië of Panama zou gaan en er de gele koorts krijgen. Ik mocht geen dokter worden uit vrees voor besmettelijke ziekten, geen officier vanwege den oorlog, en toen ik 't maar aan u overliet wat ik worden moest, zei u dat ik rijk genoeg was om niets te doen. Nu doe ik niets, dan u herinneren dat ik rijk ben, en 't is nog niet goed.

Mevr. A.
Maar 't kan zoo niet voortgaan. Zoovele betrekkingen staan voor je open, al kunt ge je niet voor iets bepaalds uitgeven. Burgemeester bijvoorbeeld?

Gustaaf.
Ik ben er niet ernstig en ouderwetsch genoeg voor.

Mevr. A.
Lid van de kamer?

Gustaaf.
Daarvoor ben ik niet slaperig genoeg.

Mevr. A.
Journalist?

Gustaaf.
Daarvoor haat ik te veel het banale en daarvan alleen leven de kranten.

Mevr. A.
Word dan letterkundige.

Gustaaf.
Dan zou ik criticus worden als alle mislukten, en dat brengt niets op als soms een pak slaag.

Mevr. A.
Diplomaat?

Gustaaf.
Ik kan niet schaken en niet liegen.

Mev. A.
Maar dan weet ik niets meer. Heb je in niets lust?

Gustaaf.
Lust? neen niet in 't minst, maar om u pleizier te doen, wil ik me wel aan iets wijden.

Mevr. A.
En dat zou wezen?

Gustaaf.
Zend Doorman weg en ik word uw of liever mijn eigen rentmeester.

Mevr. A.
Dat kan niet.

Gustaaf.
Omdat u me niet vertrouwt.

Mevr. A.
Neen dat niet... maar ik kan hem niet wegzenden, zoo'n oud gediende, zoo'n eerlijk man.

Gustaaf.
Oud, eerlijk! Hoe banaal! Oud word ik mettertijd en eerlijk zal ik toch stellig zijn met uw geld, en als u een waarborg wil dan desnoods....

Mevr. A.
Wat desnoods?

Gustaaf.
Dan zal ik me een kogel aan het been laten leggen en trouwen.

Mevr. A.
Heusch, Gustaaf je zoudt dat willen en met wie?

Gustaaf.
Met wie u daartoe aanwijst, anders deugt het toch niet.

Mevr. A.
En je meent het, met een vrouw mijner keuze.

Gustaaf.
Natuurlijk, moet uw keus met mijn smaak overeenkomen, maar ik zeg 't u dadelijk, ik ben niet moeilijk; ik wil niets dan een vrouw, die geen jeune amoureux van mij verwacht en mij vrij laat. Ik gun haar dezelfde voorrechten.

Mevr. A.
O mijn jongen wat treurige principes.

Gustaaf.
Vindt u? Denkt u dan misschien dat ik nog doe aan verliefdheid, sentiment of wat voor ouderwetsche dingen meer? Ik heb de liefdesmazelen gehad en ben er nu doorheen.

Mevr. A.
Bedoel je die zotte historie met Adriane? Deed ik het niet om je bestwil?

Gustaaf.
O zeker, en ik ben er u dankbaar voor; 't is een voorrecht, niet meer vatbaar te zijn voor een ziekte, en nog wel voor een, die zooveel ellende na zich sleept als verliefdheid. Ik heb het alleen aan u te danken dat ik de man werd, die ik nu ben. Verbeeld u als ik in die mazelen gebleven was dan had ik Adriane getrouwd en zou u nu om geen f 2000 vragen, die ik verspeeld heb.

Mevr. A.
En toch kan alles nog goed worden. Ik zal een lief vrouwtje voor je zoeken. Hé, wat dunkt je van Fanny van Oven, een lief aardig meisje.

Gustaaf.
Mij wel; kan u ze voor mij krijgen?

Mevr. A.
Stellig, haar ouders hebben groote verplichting aan mij.

Gustaaf.
Zoo de beste reden! Maar u vergeet, wat ik begonnen ben te zeggen. Ik kom dan in Doorman's plaats.

Mevr. A.
Dat is moeilijker, ik heb verplichting aan hem.

Gustaaf.
Ik begrijp niet op welke manier. Hij is altijd goed betaald. Geef hem pensioen desnoods, dat zal u goedkooper uitkomen dan als ik aan 't spelen blijf.

Mevr A.
Daar belt hij. Ik zal met hem spreken.

Gustaaf.
Voorloopig bedank ik u voor 't mij welwillend toegestaan gehoor en die vage belofte. Tot straks!

Mevr. A.
En je geeft me geen hand, geen zoen.

Gustaaf.
Och moeder, boven die banaliteiten ben ik verheven sints ik de mazelen heb gehad. En u immers ook?

Zevende tooneel.

Mevrouw Aerschot. Doorman.

Doorman.
Dienaar Mevrouw!

Mevr. A.
Ga zitten Doorman, Wat voor nieuws?

Doorman.
Niets mevrouw, ik kwam u spreken over een zaak van persoonlijk belang.

Mevr. A.
En ik moet het ook over een heel ernstige zaak.

Doorman.
Ik ben tot mevrouw's bevelen.

Mevr. A.
Mijn zoon heeft f 2000 noodig op morgen.

Doorman.
Zij zullen er zijn mevrouw, maar zou 't niet tijd worden mijnheer Gustaaf te waarschuwen dat hij niet zoo mag blijven voorthollen omdat...

Mevr. A.
Hij heeft uw waarschuwing niet noodig. Hij wil zich rangeeren en trouwen.

Doorman.
Toch niet met juffrouw Dufort?

Mevr. A.
Hoe komt ge daaraan? Met juffrouw van Oven.

Doorman.

Een charmante partij; allerliefst allerliefst; maar een jong huishouden kost meer dan f 2000 of zal meneer Gustaaf die zelf verdienen.

Mevr. A.
Dat is zijn plan! Dat wil zeggen, voortaan wil hij zelf zijn zaken behartigen.

Doorman.
Een zeer billijke wensch! Ik zal niets liever doen dan mijnheer Aerschot mijn plaats inruimen, ik kwam u juist zeggen dat ik mijn ontslag vroeg...

Mevr. A.
Werkelijk? hoe toevallig!

Doorman.
Nog toevalliger is 't dat ik mijn ontslag even als mijnheer zijn aanstelling tot voorwaarde maak van mijn aanstaand huwelijk.

Mevr. A.
Wat, denk je aan trouwen Doorman?

Doorman.
Waarom ik niet als elk ander?

Mevr. A.
Wel dat doet me genoegen. Niets staat je geluk in den weg. 't Spreekt van zelf dat ik nooit de diensten zal vergeten, die je me bewezen hebt sints ik door den dood van mijn oom, in het bezit kwam van mijn vermogen en het je ook zal bewijzen.

Doorman.
Mevrouw is wel goed! Ik had misschien gemeend meer onmisbaar te zijn maar daarvan ligt de schuld aan mij, die zoo ijdel was zich dat te verbeelden.

Mevr. A.
Je begrijpt, 't is het behoud van mijn zoon.

Doorman.
Ik heb mevrouw gediend, zooveel ik kon, ik heb haar alles opgeofferd, zelfs mijn geweten.

Mevr. A.
Verwijtingen Doorman, verlang ik niet.

Doorman.
't Was mijn bedoeling ook niet, vergun mij slechts een vraag! Als ik meneer Gustaaf uw zaken toevertrouw, moet hij dan alles weten, wat ons beiden bekend is?

Mevr. A.
Wat bedoel je?

Doorman.
Moet hij weten dat het erfdeel van zijn oom, waaraan hij zoo druk bezig is, te knagen, hem eigenlijk niet behoort, dat een wettige erfgenaam nog in leven is, die van daag of morgen alles kan opeischen?

Mevr. A.
Je lijkt krankzinnig.

Doorman.
Ik moet hem toch naar waarheid verslag geven van den stand der zaken.

Mevr. A.
Hij zal 't niet gelooven dat die erfgenaam bestaat.

Doorman.
Meer nog, dat ik hem ken en de bewijzen bezit om hem van zijn rechten te overtuigen.

Mevr. A.
En zult ge daarvan gebruik maken?

Doorman.
't Hangt er van af, of u mij zoo goed van dienst wil wezen als u 't uw zoon is.

Mevr. A.
Waarmee?

Doorman.
Met mijn aanstaand huwelijk; ik heb mijn keus laten vallen op een meisje arm in geld, rijk aan deugd.

Mevr. A.
Natuurlijk, men tracht bij een huwelijk altijd dat te winnen, waarvan men zelf zoo goed als niets bezit.

Doorman.
't Eenige wat mij troost over mijn gemis aan dat artikel is, dat ik het verloor in uw dienst. Mag ik u den naam noemen mijner aanstaande bruid? Misschien raadt u het reeds? U heeft haar gevormd tot een waar pronkjuweel.

Mevr. A.
Adriane?

Doorman.
Juffrouw Dufort om u te dienen.

Mevr. A.
Dat jonge meisje?

Doorman.
Is dat uw eenige tegenwerping. Ik vrees haar jeugd niet, integendeel. Heeft u geen ander beletsel.

Mevr. A.
Wel zeker niet! Als gij Adriane trouwen wilt, dan gun ik ze u gaarne en zal er voor zorgen dat ik haar toestemming krijg.

Doorman.
Is u daar zeker van?

Mevr. A.
O ja, 't is het eerste wat ik van haar verlang in ruil van mijn goedheid, en ze zal niet weigeren uit dankbaarheid.

Doorman.
En uit dankbaarheid mevrouw, zal ook ik mij terugtrekken, uw zoon in mijn plaats stellen zonder hem vooraf kennis te geven van ons geheim.

Mevr. A.
Noem het zoo niet. Ik zelf zal 't hem zeggen maar later! Dus ge zweert mij dat die erfgenaam niet zal optreden, dan als gij hem waarschuwt?

Doorman.
Hoe zou hij 't kunnen? Hij weet niets van zijn rechten.

Mevr. A.
Ge staat er dus voor in?

Doorman.
Met mijn eerewoord.

Mevr. A.

(verachtelijk)

Uw eerewoord!

Doorman.
Had mevrouw die belofte liever op het hare?

Mevr. A.

(ter zijde)

Ellendeling! Goddank dat ik me van je kan loskoopen.

(luid)

Het blijft dus afgesproken, Gustaaf trouwt met Fanny, hij neemt het bestuur der zaken op zich. Gij zegt hem niets, vóór zijn huwelijk. Is hij eenmaal getrouwd, dan kan ik verder zien, en gij....

Doorman.
Ik trouw met Adriane Dufort.

Mevr. A.
Afgesproken! Laat mij nu alleen!

Doorman.
Mijn dank voorloopig! In mij althans zal u nooit een ondankbare zien.

Scherm valt.

Tweede bedrijf.

Zelfde kamer van het Vorige bedrijf.

Eerste tooneel.

Mevrouw Aerschot. Adriane. vrouw Snoek.

Mevr. A.
Blijf even Adriane, ik moet die vrouw spreken en dan heb ik met jou nog wat af te handelen. Wel vrouw Snoek, wat heb je op 't hart?

Vrouw S.

(huilend)

Och mevrouw, omdat het bij ons zoo ellendig is, mijn man heeft het op de borst; mijn jongste heeft de koorts en nu...

Mevr. A.
Aan wie heb je dat alles te wijten? Heb ik niet alles gedaan wat ik kon om jelui te verlichten? Heb ik geen goede betrekking aan je man gepresenteerd, heb ik je kinderen niet dagelijks soep en vleesch gezonden en waarom doe ik 't niet meer?

Vrouw S.
Ach mevrouw, we konden het niet helpen.

Mevr. A.
Wat kon je niet helpen, dat je eigenwijs was en dat je liever die oude moeder bij je thuis hield, dan haar in het gesticht te laten gaan, waar zij het goed kon hebben.

Vrouw S.
't Mensch is al zoo oud en zoo aan ons gewend, en heit zoo'n aardigheid aan de kinderen en ze is zoo bang voor het gesticht.

Mevr. A.
Zijn me dat redenen? Schaam je er voor? Hebben ze daar niet alles volop, terwijl bij jelui armoede troef is?

Vrouw S.
We hadden het beste voor haar over. We hielden zoo veel van haar, 't is zoo'n goed mensch, niets sikkeneurig.

Mevr. A.

Nu ja, maar ik heb geen tijd om je praatjes aan te hooren; je kunt alles volop krijgen, ik zal den dokter zenden, maar niet zoolang je moeder in huis blijft. Begrepen?

Vrouw S.
Ja mevrouw! En daarom kwam ik u dan ook zeggen als dat moeder zelf, uit haar eigen zelf heit gezeid... ach God! 't is zoo hard voor het ouwe mensch, maar zij heit gezegd, als dat ze naar het gesticht zou gaan....

Mevr. A.
Wel, dat is heel verstandig van je moeder; dat toont dat ze veel meer verstand heeft dan jelui allemaal. Ik zal er voor zorgen hoor.

Vrouw S.
En zal zij 't daar goed hebben, mevrouw? Och ze is al zoo oud en zoo zwak....

Mevr. A.
Nu huil er niet om! 't Is niet voor mijn plezier, maar voor jelui bestwil, dat ik er op aandring. Ben je daar wel van overtuigd?

Vrouw S.
O jawel mevrouw, mijn man is ziek, er komt geen verdienste in huis en de kinderen huilen van honger. Anders zouden we nooit.... nooit....

(schreit bitter).

Adriane.

(ter zijde).

Als ik rijk was, zou ik van soep- en broodkaartjes geen ketens maken om iemand aan vast te leggen.

Mevr. A.
En nu, vrouw Snoek! Ga maar naar huis, ik zal er nog van daag werk van maken. Hier heb je een gulden om vast het een en ander te koopen. Goeden dag, 't beste!

Vrouw S.
Vriendelijk bedankt mevrouw, vriendelijk bedankt. O als 't niet om de zieken was!

Tweede tooneel.

Mevrouw Aerschot. Adriane.

Mevr. A.
Ga daar zitten, Adriane, ik heb een verstandig woord met je te spreken.

Adriane gaat zitten en ziet mevrouw afwachtend aan.

Mevr. A.

Die vrouw heeft veel verplichting aan mij en dat erkent ze; 't ware verstandiger als zij er altijd van was doordrongen geweest. En toch Adriane, hoe goed ik ook voor haar ben geweest, 't is niets in vergelijking met hetgeen jij aan mij te danken hebt.

Adriane.
Ik ben er van overtuigd, mevrouw!

Mevr. A.
Je vader was een muziekmeester uit België overgekomen, die hoe langer hoe meer aan lagerwal geraakte; toen hij stierf was jij een veertien-jarig kind, dat geheel broodeloos achterbleef met geen ander vooruitzicht dan het weeshuis of... misschien iets ergers. Ik heb je in mijn huis gebracht, nadat ik je vader in zijn ziekte bijstond, zooveel ik kon. Ik heb zijn stervensuur verlicht door hem te beloven, voor je te zorgen als voor mijn eigen kind. Ik heb je onder mijn leiding genomen en je gemaakt tot wat je bent, een flink meisje dat de handen goed kan uitsteken. Alles ben je aan mij verplicht!

Adriane.
Ja mevrouw!

Mevr. A.
Eten, kleeding, onderricht, verzorging alles heb ik je gegeven, negen jaren lang.

Adriane.
Ja mevrouw.

Mevr. A.
Ik heb je bewaard van de straat, van armoede en schande, je gemaakt tot een fatsoenlijk meisje.

Adriane.
Ja mevrouw.

Mevr. A.
Alles heb je mij te danken in een woord! Alles! wat je bent, wat je kent, wat je draagt, alles zonder eenige nagedachte, of vooruitzicht op belooning, heb ik je gegeven, en ik maak er je geen verwijt van o, neen! Dit doe ik nooit, dat weet je wel!

Adriane.
Ik zal blijde wezen op de een of andere wijze te erkennen, dat u uw goedheid aan geen ondankbare verspilde.

Mevr. A.
Je zoudt een monster wezen als je hart die behoefte niet gevoelde en je moet blijde wezen als ik je zeg, wat ik van je verlang.

Adriane.
Het zal mij een vreugde zijn, u een wederdienst te kunnen bewijzen zoo 't in mijn macht is.

Mevr. A.
Ik vraag je geen dienst; ik wil mijn weldaden de kroon opzetten door je ten huwelijk te geven aan een achtenswaardig man. Ik reken dus op je jawoord.

Adriane.
Mevrouw, ik weet nog niet eens welken bruidegom u mij bestemt.

Mevr. A.
Ik heb hem voor je gekozen, dat moet je genoeg zijn. Maar wil je zijn naam weten? Die is Doorman.

Adriane.
Hij, mevrouw, hij?

Mevr. A.
Nu wat zou dat?

Adriane.
Dien man trouw ik nooit.

Mevr. A.
En waarom niet.

Adriane.
Omdat ik hem niet liefhebben zelfs niet achten kan.

Mevr. A.
Is dat alles?

Adriane.
Is dat niet genoeg, mevrouw?

Mevr. A.
Liefhebben is heelemaal onnoodig! Dat komt misschien later, misschien ook niet, maar men kan 't best zonder dat stellen. En achten! Hoe durf jij oordeelen over een man van rijpen leeftijd, dien ik sints jaren ken? Dat is ten hoogste ongepast. Ik neem je redenen dus niet aan en zal mijn rentmeester je jawoord overbrengen.

Adriane.
Neen mevrouw! Alles zal ik doen om mijn schuld van dankbaarheid jegens u af te lossen, maar over mijn leven beschik ik niet op die wijze. Ik heb nooit anders als afkeer voor dien man gekoesterd.

Mevr. A.
Uitvluchten. Ik wensch dat huwelijk; in plaats van met beide handen de gelegenheid aan te grijpen om mij genoegen te doen, verwerp je mijn goede bedoelingen. Is dat misschien dankbaarheid?

Adriane.
Mevrouw, vergeef me! Maar zelfs dankbaarheid heeft grenzen. Nooit mag men, zelfs aan haar zijnen plicht opofferen.

Mevr. A.
Wat weet je van plicht! Je hebt maar een plicht, mij genoegen te doen. Dat is de reden van je bestaan.

Adriane.

Mijn plicht is den man, dien ik trouw zweer lief te hebben en te achten, en dat kan ik niet doen als hij Doorman heet.

Mevr. A.
Je moet het kunnen! Geef me een geldiger reden op! Verwacht je een betere partij? De mannen zijn dun gezaaid voor meisjes zonder stand, zonder geld, zonder schoonheid. Of reken je misschien nog op een dwaasheid van mijn zoon? Stel je dat heelemaal uit het hoofd! Gustaaf gaat zelf binnen kort trouwen.

Adriane.
God beware er me voor! Zulk een gedachte heb ik nooit gekoesterd! O mevrouw, laat mij u dienen levenslang als uw dienstmeid, laat mij Keetje's plaats innemen, ik vraag geen loon, geen hoop op eenige vergoeding. Ik zal blijde u alles ten offer brengen, maar verlang niet dat ik mijn leven keten aan een man voor wien ik niets voel, uit dankbaarheid.

Mevr. A.
In welk boek heb je die mooie volzinnen gevonden? Je zult mevrouw Doorman worden, hoor je, mevrouw, ik zal je zoo benijdenswaardig maken als ik maar kan, je zult geacht, rijk, vrij zijn.

Adriane.
Geacht, wat baat dat, als ik me zelf veracht, rijk, als ik mij verkocht heb en vrij naast dien man!...

Mevr. A.
Je weet mijn wensch, ga heen en kom mij niet onder de oogen, dan als je ja wilt zeggen.

Adriane.
Laat mij bedenktijd ten minste!

Mevr. A.
Ik geef je veertien dagen uit al te groote goedheid.

Adriane.
En zoo ik blijf weigeren.

Mevr. A.
Dan ben je een monster van ondankbaarheid en zoo zal ik je overal brandmerken.

Adriane.
O mevrouw, laat me niet ondankbaar schijnen. Ik wil alles voor u doen, alles voor u verdragen....

Mevr. A.
Behalve wat ik van je verlang! Houd dat soort dankbaarheid voor je.

(Wordt vervolgd.)

Gezondheid, papa!

't Is eigenlijk wel een beetje groote-menschenachtig voor zoo'n klein ding; maar och, op een verjaarfestijn kunnen zulke grapjes er voor een enkelen keer wel mee door. En daarbij speelt het familietooneel, blijkens de costumes, een paar eeuwen geleden: in de dagen toen ‘hoofsche manieren’ reeds bij het kleine menschdom als een der eerste eischen van beschaving en goede opvoeding beschouwd werden. Nu, wat dat aangaat, hebben mama en tante - de familietrekken der zusters zijn te duidelijk om nog eenige aanwijzing te behoeven - alle eer van haar werk! Natuurlijk zijn de dames niet in gebreke gebleven om in de eerste plaats zelven, met al het daarbij gebruikelijke ceremonieel, den heer des huizes beiden als echtgenoot en broeder te complimenteeren met de heugelijke viering van zijn geboortefeest, en

GEZONDHEID, PAPA! Naar A. Schröder. (Zie blz. 33.

hare goede wenschen uit te spreken voor den bloei en de welvaart van zijn huis en zijne bezittingen. En even natuurlijk werd die morgentoost door den feestvierenden jongen edelman op niet minder weidschen trant beantwoord, en heeft hij, zoowel zijne gemalin als hare zuster, recht hartelijk dank gezegd voor hare goede intenties ten opzichte van zijn persoon en zijne goederen.

Maar nu moet ook de beurt aan het kleine edelvrouwken komen. En meesterlijk speelt ook zij haar rolletje in de algemeene vertooning af. Op gracieuse wijze de plooien van haar gebloemden sleepjapon bijeenhoudend, treedt zij naar voren, begroet haren papa met eene welbestudeerde reverentie, en verrast hem met de voordracht van eenige statige dichtregelen, haar door den kapelaan van het adellijk slot op de lippen gelegd, ter verheerlijking van den langverbeiden feestdag. En dan volgt het pièce de résistance: het met knaleffect uitgevoerde slotnommer van het programma. Den half gevulden roemer van de tafel nemend, komt zij een paar schreden nader, houdt den beker voor zich uit en brengt haren vader met een hartelijk: ‘Gezondheid, papa!’ haren kinderlijken feestdronk toe. Papa schept behagen in de kleine comedie en neemt er zijnerzijds onmiddellijk deel aan, door zijn bokaal op te vatten, zich halverwege tot haar neder te buigen en met het aardige kind naar oudvaderlandsch gebruik eens ferm te klinken. En dan ledigen beiden in één teug hunne bekers, tot groot vermaak van de lachende dames.

‘Gezondheid, papa! Beleef nog veel vreugde aan uw snoezig dochtertje!’

Milly's geheim.
Een levensbeeld uit Amerika's verre westen.
Naar het Engelsch van Mary Hallock Foote.
(*Vervolg van bladz.* 18.)

Zij wierp hem een glimlach toe uit hare smalle, glinsterende oogen, die aardige kleine eendenpootjes aan de hoeken vertoonden. Hij bleef steeds even vriendelijk dringend. Hij vroeg haar verlof om nog dien eigen avond aan tafel zich zelven en zijn compagnon aan de huisgenooten voor te mogen stellen. Zij waren uitgehongerd, verklaarde hij. Zij hadden van broodkorsten en schillen geleefd, zonder iets misdaan te hebben om zulk een lot te verdienen.

Mrs. Dansken kon hun slechts een zeer klein gedeelte van een gemest kalf aanbieden, zeide zij, als zij besloten waren om reeds dien eigen avond te komen; en daarop maakte zij met een preutsch trekje gewag van kalfszwezerikken, waarbij de jonkman bijna begon te schreien van verrukking, zoodat het onmogelijk was daar zijn lachen bij te bedwingen. Zij lachten samen even hard, alsof zij elkaar reeds jaren kenden, en de zaak was beklonken.

Mrs. Dansken was gewoon, haar nieuws, als het goed nieuws was, te deelen met hare niet zeer spraakzame helpster in de keuken, Ann Matthews, eene oude meid uit de huishouding harer moeder. Voor het medenemen dezer bedaagde dienstbode had zij zich aanzienlijke kosten getroost, met een profetischen blik op de veelbelovende ondernemingen in een kamp zonder keuken.

Ann's uitstekende bekwaamheid in de kookkunst was een talent, dat zijne bezitster had helpen staande houden in de donkerste uren van een min of meer gemelijk karakter. Op die wijze kon zij vleierij aanvaarden zooals een zwart gewaad de

zonnestralen in zich opneemt, en Mrs. Dansken gaf haar die vleiende woorden in het universeele geloof aan de onfeilbaarheid van dit krachtige geneesmiddel, hoewel Ann, in tegenstelling met den reiziger uit de fabel, haar mantel omsloeg lang nadat zij door en door warm was. Ann zou door hare vroolijke en luchthartige landgenooten uit Cork een 'iezegrim' zijn genoemd; maar zij beroemde er zich op, dat zij afkomstig was 'uit het graafschap Tyrone, onder de groene boschjes', en indien hare lippen ooit vertrouwd waren geweest met den Blarney-steen, zou de tooverkracht op haar scherpe tong hare werking verloren hebben.

'Nu, Ann, wat zegt ge wel van onzen jongste?' vroeg de vrouw des huizes op haar minzaamsten toon, terwijl zij de keuken binnenstapte. 'Ik zag u op den uitkijk staan, toen wij langs het venster gingen.'

Dit was een welgemikte steek onder water, maar de uitdaging werd zonder dralen aangenomen.

'Mij op den uitkijk staan, hè? Voor geen tien van zulke snuiters! Ik zag u beiden lachend het pad opkomen, terwijl zij achter u de Doodenmarsch speelden. Het is zonde en jammer van Gods eigen wereld, dat er zooveel narigheid in is; en er valt nog naar heel wat meer te kijken dan naar zoo'n lorrigen jongen als hij.'

'Och, ik ben niet zoo verzot op begrafenissen als gij, Ann. Ik voor mij kijk vrij wat liever naar "zoo'n lorrigen jongen", die plan heeft om mij veertig dollars per week in den zak te steken!'

'Veertig dollars, zegt ge?'

'Er zijn er twee zoo: Mr. Embury en Mr. Williams, compagnons.'

'En waar zult ge met al dat geld heen? Het weggooien aan allerlei dwaze luchtkasteelen, als water dat door een muizengat wegloopt, - en dan zult ge het voor de laatste maal gezien hebben! Gij deedt beter met het in een reet van den vloer weg te stoppen. Daar zou het ten minste veilig zijn.' Waaruit men zien kan, welk oordeel over Mrs. Danskens geldbeleggingen werd geveld, en welk een aanmoediging zij in den boezem harer familie vond.

Weinige weken later bleek het noodzakelijk, een tweede verdieping op het hoofdgebouw van No. 9 te zetten, en hiermede verklaarde Mrs. Dansken de uiterste grens harer onderneming bereikt te hebben. Zij had nu een volmaakt gezelschap; kwam er meer bij, dan zou het een bende geworden zijn. Thans begon zij op hare eigene manier, waarbij zij volstrekt niet besluiteloos in het duister rondtastte, haar ideaal van huiselijke gezelligheid en gemak te verwezenlijken. Het werd voor hare commensalen een zeker soort van liefhebberij, hare maatregelen met nieuwsgierigheid en belangstelling gade te slaan. Zij nam niet te veel hooi op haar vork, en daardoor verviel zij nooit in de ontmoedigende en erbarmelijke methodes van meer hoogvliegende bestuurderessen eener huishouding. Van artistieke beginselen had zij geen last, zooals zij het noemde; en evenmin maakte zij aanspraak op eenig hooger licht langs dezen of genen

gebruikelijken weg. Zij vleide hare bewonderende omgeving door een beroep te doen op hunne eigene vroegere peilen en maatstaven, die vermoedelijk hooger waren dan de hare. Werd dit of dat zus of zoo bij hunne mama's aan tafel of in de huiskamer gedaan? - niet dat men kon hopen, meer dan een aanwijzing te geven, maar iemands aanwijzingen konden daarom toch wel de juiste richting nemen. Zij was niets anders dan een navolgster, maar zij stelde een zeer hoogen prijs op goede modellen, als zij die kon machtig worden.

Mrs. Dansken had een bepaald plan met deze vriendschappelijke raadplegingen, dat verre verheven was boven wat men uitsluitend de practische, zakelijke zijde harer natuur had kunnen noemen. Hare jongelui waren, zooals zij gaarne placht op te merken, nu eenmaal gewoon, zich na afloop der werkuren ijlings huiswaarts te spoeden, om bijtijds aanwezig te zijn aan de theetafel in de veelbesproken kleine zitkamer, die als 't ware aller gemeenschappelijk eigendom was geworden, wijl ieder, althans door zijn advies, aan hare stoffeering en inrichting had medegewerkt.

Menigeen hunner zou, gedreven door zijne dwaze jeugdige spilzucht, er zeer gaarne op een meer tastbare wijze aan hebben medegewerkt, - doch op het stuk van geschenken aannemen, was de vrouw des huizes onverbiddelijk. Zij aanvaardde de hulp van lange armen en sterke ruggen, als er schilderijen en gordijnen moesten opgehangen worden, en van praatzieke tongen bij alle gelegenheden, wanneer hare eigene niet de ‘bestendig overheerschende’ kon wezen, - maar zij handhaafde steeds met de meeste kracht hare onafhankelijkheid van hunne zakken, uitgenomen natuurlijk de wekelijksche storting, waardoor zij haar eigen zak moest vullen èn nog iets overhouden bij wijze van appeltjes voor den dorst.

No. 9 verkreeg langzamerhand de reputatie van een der deftigste huizingen uit het geheele kamp. Op de buitenzijde van een woning in Leadville kon men nooit eenige rekening maken; doch er bestond een verwoede naijver wat de betrekkelijke verdiensten der binnenhuizen betrof. De jongelui bluften met omzichtigheid; maar toch gaf dit aanleiding tot het praatje, dat Mrs. Fanny Dansken haren huiselijken kring aantrekkelijk maakte door middelen, welke veel krachtiger waren dan die der gewone commensalen-houdsters op de grenzen. Welbeschouwd zijn de invloedrijkste gaven juist die, welke een vrouw opgang doen maken onder andere vrouwen. Schoonheid of persoonlijke bekoorlijkheid vermogen oogenschijnlijk meer tegenover mannen; doch vrouwen weten, en mannen ontdekken, dat deze triomfen onbeteekenend en tijdelijk zijn, vergeleken bij het slechts door weinigen bezeten geheim van een aangeboren meesterschap over de hulpmiddelen van het moderne leven.

De dames die in Leadville de rol van maatschappelijke baanbreeksters vervulden, begonnen Mrs. Dansken's ‘middagjes’ - met den moed eener onverschilligheid, die wel een weinigje aan het onbeschaamde grensde, had zij laten weten dat zij 's Zaterdagsmiddags ‘thuis’ was - te erkennen als een der instellingen van het kamp. Gezwinder dan ooit misschien repten Mrs. Dansken's jongelui, voor zoover zij er eenigszins tijd toe konden vinden, op den ‘dag’ hunner ‘kostvrouw’ zich huiswaarts, ten einde niet verstoken te blijven van het streelende genot om kopjes thee en schaaltjes beschuit rond te dragen, die zij achtereenvolgens zelf ledigden, en later over hunne dienstverrichtingen te gichelen met hunne gastvrouw, in de al te schaarsche en al te korte oogenblikken rondom het vuurtje in de huiskamer, tusschen de invallende schemering en het sein voor het diner.

Zij bezwoeren elkander, dat zij het beste vrouwtje van de wereld was, - de rechte vrouw op de rechte plaats; en daar zij de rechte mannen op de rechte plaats waren, kon er geen verschil rijzen over elkaars wederzijdsche geschiktheid. Al de schertsende, guitige veranderingen van haar vroolijk, kloekmoedig gezichtje kenden zij reeds van buiten. Het was volstrekt geen bijzonder merkwaardig gezicht, als men het trek voor trek beschouwde; maar toch hield het iemands belangstelling gaande. Mrs. Dansken bezat juist dat eigenaardige voorkomen, zoowel wat haar gelaat als hare gestalte betrof, dat als voor het costuum van haren tijd geknipt was, onverschillig door welke mode dat costuum ook werd voorgeschreven. Hiermede is niet gezegd, dat zij misdeeld was van individualiteit, maar wel dat hare individualiteit zich kenmerkte door eene lenigheid en eene zekere gehardheid, die haar voldoende in staat stelden om zich te verheffen boven sommige toevallige indrukken, die dat costuum op den beschouwer maakte. Zij had buitengewoon kleine handen, welgevormd volgens het begrip dat men eigenaardig Amerikaansch heeft genoemd, en zij wist er zich met bekoorlijke gemakkelijkheid van te bedienen. Zij waren eigenlijk nog aangenamer om te bespieden dan haar gelaat; en de jongelui verzekerden haar dikwijls, dat zij een tweede kop koffie bij het ontbijt altijd als iets zeer begeerlijks beschouwden, om redenen van aesthetischen aard.

Het spreekt natuurlijk van zelf, dat haar naam zich in Oostelijke richting verbreidde met eene buitensporige ophemeling van hare voortreffelijke eigenschappen: wijdloopig verheerlijkt in brieven aan moeders en zusters, die deze merkwaardige vrouw bespraken met een soort van twijfelzucht, wat in de gegeven omstandigheden maar al te verklaarbaar was, en die zich hoofdschuddend afvroegen of zij wellicht evenveel bekoorlijkheden als deugden bezat.

Dat Mrs. Dansken's proefneming met zoo goeden uitslag bekroond werd, lag hieraan, dat zij - om in de taal van het kamp te spreken - er zichzelve bij had ingezet voor al hetgeen zij waard was. De moeders hadden geen reden van angstige onrust; het was Mrs. Dansken volstrekt niet om de dierbare zonen dier moeders te doen, maar alleen om een weinigje van hun dierbaar geld.

Dit puikje der huisvrouwen dacht er in de verste verte niet aan, zich ten koste van hare jongens, zooals zij ze noemde, te verrijken op eene wijze, waardoor zij per slot van rekening zeer slechte zaken zou gemaakt hebben. Wat dwaasheden van ernstiger aard aangaat: Mrs. Dansken was een knappe vrouw, van omstreeks vierendertigjarigen leeftijd; het huwelijk op zich zelf had geen illusiën voor haar, en zij zou er evenmin aan gedacht hebben om het overblijfsel van haar gelaatskleur aan een rozeroode muts

op te offeren, als om zich voor het overig deel haars levens te onderwerpen aan de minder aangename samenwoning met een echtgenoot, die blijkbaar veel jonger dan zij was. De leeftijden harer jongens waren allerbekoorlijkst, - maar het waren geen leeftijden die overeenkwamen met haren eigene.

Nu, dit alles pleitte slechts voor haar gezond verstand en haar goed geloof. Zij wist dat zij zich bevond in een land van opgeschroefde woorden, waar knollen even goed waren als citroenen, zoolang men laatstgenoemden nog niet krijgen kon; maar zij verlangde volstrekt niet, voor iets meer door te gaan dan voor het rechtschapene, slimme knolletje dat zij was, en een knolletje van het laatste jaar bovendien. Hare jongelui waren, zooals zij bemerkte, er meer op aangelegd om bedreigd te worden door de tragische ontgoochelingen der plaats, dan door hare goedkoope verzoekingen; en kloekmoedig nam zij het besluit, dat zij, zoo de gelegenheid er haar toe gegeven werd, even loyaal voor hen zou zijn, als zij voor haar waren geweest. Inmiddels verzorgde zij hen met de grootst mogelijke toewijding. Zij draafde her- en derwaarts, de geheele stad door, om de een of andere verrassing voor die grage eters op te sporen. Iedere negotiant en winkelier der stad kende haar en hield van haar, niet alleen om hare aangename, vleiende manieren, maar ook om hare scherpzinnigheid in het onderscheiden tusschen een namaakseltje en een echt koopje, ook al werd het eerstgenoemde op de uitlokkendste manier aangeboden. De lichtzijde van haar karakter kwam uit in den zonneschijn van vriendelijke, bewonderende blikken en van de ridderlijke waardeering, die zij zich verworven had, - en wel door de wijze waarop zij zaken deed. Het was juist het succes dat zij zich had voorgespiegeld; alleen was het nu nog zooveel bekoorlijker. Hare jongens hadden haar leven ontdaan van al het egoïstische en geldzuchtige, en een waas van grootmoedigheid geworpen over haar klein, onopgesmukt programma.

Toen de dames, die voor het nieuwe ziekenhuis werkten, zich ook bij haar voor eene bijdrage aanmeldden, beduidde zij haar, dat zij het te druk had om te werken en te arm was om geld te geven; maar zij gaf haar tevens de verzekering, dat zij met haar mede arbeidde op hare eigene wijze, door mannen buiten het ziekenhuis te houden en buiten de plaatsen die er de voorportalen van zijn. Het was gelukkig voor Mrs. Dansken, zeiden de dames tot elkander en vervolgens ook tot andere dames, dat zij de gelegenheid had om hare zaken en hare liefdadigheid op zulk een geschikte manier te vereenigen. Hare kleine snoeverij ging in telkens wijder kring van mond tot mond en kwam eindelijk en ten laatste ook haren jongens ter oore, tot haar zeer groot leedwezen. Zij dreven de grap niet te ver, wijl zij zagen dat het geval haar onaangenaam aandeed. Het kwam dan ook werkelijk nooit of nimmer in haar op, zich te beroemen op iets dat zij voor hen deed. Zij betaalden een aanzienlijken prijs voor het allerbeste dat zij in staat was hun te verschaffen, en het stuitte haar tegen de borst, aan hare tevredenheid over haar eigen aandeel in den koop ruchtbaarheid te geven. Toch was er één dienst, waarmede zij hen openlijk bedreigde, als de gelegenheid het meebracht. Het was een deel harer verplichtingen, zoo verklaarde zij, hen in de omgeving, werwaarts zij geroepen was, te beschermen - bij afwezigheid van hunne vrouwelijke familieleden en van wettige voorwerpen hunner genegenheden - tegen het Westelijke huwelijk, dat in de uitkomst reeds zoo dikwijls noodlottig voor Oostelijke jongens is gebleken.

‘Niet alleen dikwijls, maar ik zou bijna durven zeggen altijd,’ liet zij er op volgen. ‘Aan Oostelijke vrouwen moge in het Westen behoefte bestaan, maar aan Westelijke

vrouwen heeft men in het Oosten nimmer behoefte. Waarom? Omdat er daar reeds vrouwen genoeg zijn, - vrouwen die er zich geacclimatiseerd hebben, naar lichaam en ziel. En hoe loopt het af? *Of* gij verloochent uw Oosten ter wille van uwe vrouw, óf uwe vrouw ter wille van uw Oosten!'

'Er schijnt nog al vrij wat verloochening bij in 't spel te wezen, van welken kant men de zaak ook bekijkt!' schertste Hugh Williams, de krachtige en kalme vrijgezel van het gezelschap, te midden der algemeene stilte, die op Mrs. Danskens woorden volgde.

'Neemt u zelven in acht, beste jongens! en gaat huiswaarts en trouwt met uwe eigene meisjes, tot geluk van alle daarbij betrokken partijen. En *ik* zal er de zegenbeden uwer bezorgde ouders mede verdiend hebben!'

'Maar hoe weet gij eigenlijk, dat eenigen onzer juist herwaarts zijn getogen ter oorzake van onze eigene meisjes? Hebben wij wel meisjes, in het Oosten of het Westen?' vroeg Williams.

'Hoevelen uwer, - dat zou ik wel eens willen weten! Laten de vrije jongens onder u hunne handen eens opsteken!'

Met een soort van wedstrijd in het opsteken van handen werd die oproeping beantwoord. Elk paar handen in de kamer ging omhoog, onder een uitbundig gelach, - elk paar, op één na. Met een bloedrood gelaat was Frank Embury eensklaps opgesprongen, om het vuur op te poken.

'Och, mijn arme jongen!' dacht Mrs. Dansken, toen zij zag, dat juist haar lieveling door den pijl van het toeval getroffen was. 'Gij zijt de éénige, op wien ik een wakend oog zal moeten houden!'

III.

Omstreeks dezen tijd, het voorjaar van 1880, waren er in het kamp geen meisjes, die men met fatsoen noemen kon, en niet meer dan een dozijn getrouwde dames. Vier dezer jeugdige matrones bevonden zich ten huize van Mrs. Dansken op een harer Zaterdagen, terwijl de jongelieden thuis waren, die zooveel mogelijk partij trokken van hunne bescheiden voorrechten. Een hunner, een knap blond mannetje, Blashfield geheeten (een soort van allemansvriend, hoofdzakelijk wegens de ongekunstelde wijze waarop hij zich aan de algemeene spotzucht wist prijs te geven en zich met engelengeduld dit lot kon getroosten, wanneer het hem trof), deed zijn uiterste best om danswijsjes voort te brengen op een viool, terwijl de dames - uit New-York, of Chicago, of St. Louis, al naar het toeval meebracht - zich van haren kant evenzeer inspanden om, steeds met elkaar in 't rond stappend, de dansen te beproeven, die toen in de mode waren. De jongelui zaten onrustig toe te kijken,

luidkeels bewerende dat het op die wijze nooit lukken zou; en de dames werden ten slotte gescheiden en verdeeld, zoover als het gaan wilde, onder het óvertalrijke heerenpersoneel.

Blashfield's muzikale voordrachten werden met zóóveel ondankbaarheid ontvangen, dat hij plotseling zijn viool neerlegde en zijn aandeel vroeg in den dans, op muziek die dan maar door zijne critici geleverd moest worden. Eene der dames trok daarop hare handschoenen uit en speelde met veel gloed en hartstochtelijken nadruk eenige walsen op Mrs. Dansken's gehuurde piano. Nu was op eenmaal het ijs voor goed gebroken. De gelukkige matrones, blozend als schoolmeisjes in de zeer warme kamer, gingen stilzwijgend van hand tot hand, terwijl er op het laatst niets anders gedaan werd dan dansen.

Het late voorjaarsschemerlicht, verlengd door de teruggekaatste helderheid der sneeuw, verdween allengs - en nog altijd woelde en krioelde 't er alles dooreen bij het schijnsel van het vuur, met een potsierlijke beweging van schaduwen, die langs de muren boven hunne hoofden huppelden. De geest der vreugde was nog niet geweken toen de dames huiswaarts togen, ieder aan den arm van een echtgenoot, die haar was komen afhalen, terwijl Ann, haar hoofd om den hoek van de deur der eetkamer stekend, de vraag deed hooren: ‘of er van avond soms nog tijd zou te vinden zijn om te eten?’

Dit was de oorsprong van een reeks danspartijen, die, met den onvermijdelijken spotlust bij alles wat het kamp toentertijd deed, den naam kregen van het ‘Assembly.’[1)] De samenkomsten hadden plaats om de veertien dagen, in de eetzaal van het nieuwe hotel; en hier deden dan op de Assembly-avonden de Cymons en Coelebs van een ruw menschengeslacht - in flanellen hemden, het moet erkend worden, en ‘hun eigen haar dragend’ - aanzoek om de handen van de levendige Jocasta's en Pamela's, in costumes die zij zonder schroom konden opofferen aan den nieuwen dennenhouten vloer van het Clarendon-hotel. De dames vonden het vermakelijk en streelend, dat zij weder eens behandeld werden als jonge meisjes die haar eerste bal bezoeken. Het behoorde tot de kleine dwaasheden der plaats, dat deze bescheidene en tot hiertoe onopgemerkte dames zich tijdelijk tot vertegenwoordigsters der vrouwelijke idée zagen aangesteld. Het was eene aangename verantwoordelijkheid zoolang zij duurde, en misschien was het ook goed dat zij niet langer duurde, - want dit ontwikkelingstijdperk eener nieuwe maatschappij, wanneer gehuwde vrouwen zonder blikken of blozen de plichten van jonge meisjes waarnemen, is een der kortsten.

Vóór de herfst aanbrak, was er veel van de naïeveteit te loor gegaan. De tijd van onderlingen naijver en van kieskeurigheid had een aanvang genomen. Toen de dames allengs meer pracht begonnen ten toon te spreiden, werden zij openlijk gecomplimenteerd over hare costumes, die zooveel bijdroegen tot den roem van het kamp, en aan de verschijning van den eersten zwarten rok werd een gemengd nieuwtje in de courant gewijd. Ook waren er nog grooter veranderingen, die deden zien hoe in de nieuwste maatschappij de oude proefnemingen herhaald worden in de volgorde, waarmede de geschiedenis ons vertrouwd heeft gemaakt.

Het kamp verdeelde zich in clubs. Zoo had men er de ‘IJzermijn-Club’, de vermaarde ‘Chrysolita-Club’, de ‘Avondster-Club’, enz. Chicago had zijn club, en St. Louis en New-York óók; en de maatschappij van het kamp, samengesteld uit deze Bonden met hunne onderscheidene volgelingen, deed het tijdperk der oligarchie

1) Assembly-bals heeten de soirées dansantes der groote wereld in Amerika.

herleven, onder omstandigheden - dit moet erkend worden - die aan de Renaissance iets boertigs gaven.

Die schilderachtige maar oudmodische manier van doen werd wellicht door de aanwezigheid van het aristocratische element in buitengewone mate bevorderd. Er waren vele jonge Zuidelijken, afkomstig uit familiën die de oorlog in tegenspoed en armoede had gedompeld; deze brachten de feudale begrippen en de behoefte aan persoonlijke onderscheiding mede. Er waren zonen van Noordelijke familiën, in denzelfden geest van exclusivisme grootgebracht, maar toch meer met de neiging tot een practische opvatting van het leven bedeeld. Die jonge heerschappen, althans velen hunner, waren voor het oogenblik genoodzaakt hun eigen hout te hakken, hun eigen middagmaal te koken en hunne eigene kleederen te herstellen; maar zij deden al deze dingen tot hunne eigene verbazing en tot bewondering van hunne vrienden, zoodat zij zich niet in het minste of geringste vereenzelvigden met de hoedanigheid of de positie van een werkman.

Geen der maatschappelijke hulpmiddelen van het leven op de grenzen zal ooit in tooverkracht evenaard worden door de ‘club.’ Geen dezer illustreert zóó volkomen het jongens- en meisjes-element, dat zoo duidelijk uitkomt in het leven van het Nieuwe Westen, - het Westen met zijn mijnen en ingenieurs en militairen, niet het landbouwende Westen. Zij doet een beroep op de instincten: loyauteit en persoonlijk initiatief in mannen, en trouw en concentreering van gevoel in vrouwen.

De vrouw, die, zooals de ‘Pilgrim's Scrip’ zegt, ‘waarschijnlijk het laatste zal zijn, wat door den man beschaafd wordt’, is in het oogloopend gelukkig in een club, en is daar nooit meer zich zelve, - want zich zelve te verliezen, staat voor een vrouw gelijk met zich zelve te vinden. Wanneer een Oostelijke vrouw naar het Westen gaat, wordt zij als door één en denzelfden ruk gescheiden van haar familie, hare verwanten, hare traditiën, haar kring, hare genegenheden, van welken aard of naam ook, en van alles wat haar tot hiertoe in de gelegenheid heeft gesteld om de scherpe hoeken en kanten van haar karakter zoo min mogelijk te doen uitkomen: - de steun, de verklaring, de vergoêlijking, als zij die noodig heeft, voor hare persoonlijkheid. Plotseling ziet zij zich nu geheel alleen staan, in het volle licht van een nieuwen levenskring, waar geen traditiën bestaan en geen achtergronden te vinden zijn. Al hare kanten en hoeken komen dan scherp uit, terwijl er van hare fijnere trekken niets te bespeuren valt. Het bezit van een echtgenoot is niet voldoende om haar minder in 't oog te doen vallen; hij is niets anders dan een tweede figuur, naast de hare in de ledige ruimte geplaatst, ja, dikwijls dient hij slechts tot een tweede mikpunt voor aanvallen. Hoe eer hoe liever tracht

zij zich zelve te verliezen in de club van haren echtgenoot. Volgaarne onderwerpt zij zich aan alle beperkende bepalingen, zoo die haar slechts helpen onttrekken aan de algemeene waarneming, die natuurlijk met een algemeene critiek gelijk staat. En zóó geruststellend is het gevoel van steun, zulk een gewaarwording van bevrijding geeft de halve duisternis, zóó prikkelend werken de vertrouwelijkheden en de innige vriendschapsbanden van zulk een intiemen kring, dat men er zich volstrekt niet over behoeft te verwonderen, indien deze voorrechten slechts met eenigen naijver aan anderen worden toegestaan, en wel alleen aan dezulken, die evenzeer in staat geacht kunnen worden om ze te beschermen als om ze te genieten.

Want men begrijpt wel, dat niet Jan-en-alleman geschikt is om tot een club te behooren. Het is een quaestie van temperament, van afkomst, van godsdienst zelfs, van vorderingen in de lessen der menschelijkheid. Het element dat van praatjes op straat houdt en toch niet gaarne bepraat wil worden, het achtbare Samuel Pepy's element, zal er buiten blijven; zoo ook het element dat zijne vrienden gebruikt voor bijoogmerken; evenzoo het element dat naar populariteit jaagt - de leden van een club zijn nooit populair; zoo ook het meerendeel van het grofste en het scherpste, het meerendeel van het menschelijke en democratische in ons moderne leven. De club is de vesting op den heuvel, opgesteld tegenover de rumoerige, zonnige, praatzieke straten van de groote, vrije stad op de vlakte. Toch zal zij vele jaren lang op de feudale grens blijven bestaan.

(*Wordt vervolgd.*)

De bedrieger bedrogen.

De hertog van Orleans stapte eens op zijne reis door een klein stadje bij een kastelein af en gebruikte alleen een kop bouillon, waarvoor de man hem maar even 500 francs in rekening bracht. De hertog maakte geen enkele tegenwerping, doch liet den maire van het plaatsje bij zich komen en gaf dezen 1000 francs voor de armen, met verzoek dat hij daarvan ook den gebruikten kop bouillon voor hem betalen zou. De maire was een ‘goed verstaander’, die aan een ‘half woord’ genoeg had: hij betaalde den hebzuchtigen kastelein.... 5 francs, en gaf de overige 995 aan de armen.

Een barre tocht.

De overgang is geweldig groot voor den bibberenden regisseur, dien we hier in het hartje van den winter, lang na middernacht, den schouwburg zien verlaten, waar zooeven de laatste groote repetitie der nieuwe ballet-pantomine is afgeloopen. Als man van het vak in de tooneelwereld, is hij aan groote contrasten en scherpe tegenstellingen gewoon, - doch het verschil tusschen de tooverlandschappen en feeëntempels, welker Oostersche glans hij zoo pas tot den hoogsten luister heeft helpen opvoeren, en de barre, huiveringwekkende werkelijkheid van den stormachtigen winternacht is onzen ‘tooneelschikker’ toch wat al te kras. In den vooravond heeft het duchtig gesneeuwd, zoodat de straat, de huizen en de met hulsttakken beladen vrachtwagens, die ginds gereed staan, met een zwaar donzen kleed overspreid zijn. Thans echter valt er geen sneeuwvlok meer te bespeuren; de wind is geheel bedaard, en aan den smetteloos donkerblauwen winterhemel fonkelt

een heir van gouden en zilveren sterren. Ontegenzeggelijk vormt dit alles saam een zeer schilderachtig geheel; maar wie uit een goed verwarmde zaal en een gezellige omgeving zoo eensklaps in dit winternachtelijk tafreel overstapt, moet toch onwillekeurig even griezelen, ook al is hij bedeeld met den gevoeligen kunstenaarsblik voor het artistiek schoone, die bij een regisseur altijd mag en moet verondersteld worden. Onze vriend heeft thans echter oog noch hart voor het hem omringende natuurschoon: met een rilling van koude zet hij den kraag van zijn winterjas tot over zijn ooren op, neemt zijn parapluie onder den arm, steekt de handen in de zakken en aanvaardt op een sukkeldrafje den barren tocht naar huis,

EEN BARRE TOCHT. Naar W. Telbin.

waar moeder de vrouw hem bij het blozend lachende kacheltje zit te wachten met een kop sterke koffie en een paar lekker gewarmde pantoffels. Zulk een thuiskomst wenschen wij hem althans van ganscherharte toe.

IJVERZUCHT. Naar Rud. Eichstardt. (Zie blz. 42.)

Ijverzucht.

Dat die oude lobbes van een Bello de zon niet in 't water kan zien schijnen, laat zich maar al te goed begrijpen! Zooals ge ziet, vindt hij zijne jonge, en laat ons er maar bijvoegen, lieve meesteres daar staan met zijne drie gezworen vijandinnen in de armen, met de drie welbekende poesen, die hem bij zijne verschijning, ook zelfs zonder eenige kwade bedoeling zijnerzijds, altijd begroeten met een angstig gekrol of een dreigend geblaas. Eén enkele oogopslag is voor hem, terwijl hij argeloos den hoek van het huis omslaat, voldoende om het sluwe drietal onmiddellijk te herkennen: de zwartbonte aan den eenen, de grijsgevlekte aan den anderen kant, en de cypersche als de deugd in 't midden. Zoo hij nog een oogenblik mocht twijfelen, zou het verraderlijk gesis der grijsgevlekte, die zich over den heerlijk geronden arm van het meisje heenbuigt, den armen Bello al spoedig uit den droom geholpen hebben. En nu die drie jonge monsters, zegt hij bij zich zelven, daar geliefkoosd en vertroeteld te moeten zien aan de borst van mijne goede meesteres, die ik altijd zooveel trouw en gehechtheid heb betoond, en die zoo hartelijk met mij spelen en stoeien kon!.... Het raadsel martelt zijn hondenziel meer dan hij zeggen kan. En ondertusschen staat het plaagzieke meisje hem met een spottend lachje aan te zien, en verlustigt zij zich onbeschrijflijk in het wreede spelletje, dat zij met den beklagenswaardigen Bello drijft.

Eén troost - als hij voor zulk een troost vatbaar ware - zou den arme resten: dat hij niet de éénige is, die de poesjes benijdt!

Het licht in de natuur.

Nog liggen de donkere schaduwen van den nacht over de aarde uitgebreid. Alles wat leeft is in diepe rust verzonken. In het binnenste des wouds, onder de struiken verborgen, sluimert het wild, moede van de vervolgingsjacht van den mensch. In de twijgen daar boven hoort men het weemoedig geluid van den droomenden woudbewoner. En tusschen de bladeren rusten duizenden insecten, onzichtbaar, als moede van het gonzen en slechts wachtende op den morgen, om in vroolijke bewegelijkheid hun levenstaak weer te volbrengen. Zelfs de woudpriesters zwijgen. De bladeren van het geboomte hangen als moede ter neder, door geen ademtocht bewogen. De bloemen sloten in den donker hare knoppen om door zachten sluimer weer nieuwe frischheid te erlangen tot hooger bewondering.

Ginds in het Oosten breekt de nacht. Een zachte lichtgloed, die steeds duidelijker zich afteekent, kleurt het hemelgewelf door een lichten blos. Aurora schuift met hare rozenkleurige vingeren het vale schaduwgordijn op zijde. Hoor! een heraut kondigt de nadering van de dagvorstin aan! Zij beklimt haar hemeltroon, van goud en purper schitterend. Alles ontwaakt tot nieuw leven in den glans van hare heerlijkheid! De bloemen openen hare kelken om met volle teugen van den stralengloed te ontvangen. En de dauwparelen op de bladeren geven in duizendvoudige schittering met woeker terug, wat uit net oosten haar tegenstraalde. De bezielde schepping viert hoogtijd. Kevers, bijen en andere luchtbewoners gonzen van bloem tot bloem door de frissche, verkwikkende atmospheer. De grootere woudbewoners jubelen in de takken en smelten hunne gevoelens tot een verhevene harmonie samen. Ook de met minder welklinkende stemgeluiden gezegende schepselen kunnen den heilzamen indruk des

lichts niet verbergen. De toovermacht, die alles ten leven wekt, tot vurig, bezield leven, is het licht!

Licht!
Wat is licht?
Diepten der hemelen
Diepten der zeeën,
En gij, o aarde,
Antwoordt mij,
Wat, wat is licht?
Zie, als het daagt in het Oosten, dan juicht
Gij heemlen; dan tintelt van vreugd
Het grondeloos blauw uwer spheren; dan kleedt
Gij de wiegende wolken in purper en goud
En gij bloost:
Liefelijk bloost gij,
Gelijk eene maagd,
Die den beminde
Van verre ziet komen,
Glanzend van liefde
Ziet komen tot haar!
Zie, als het daagt in het Oosten, de zee!
Uit den afgrond des afgronds
Ruischt er een liefdegemurmel, en grootsch
Glimlacht de onmeetlijke vlakte.

En de aarde!
Hoor! als de morgen,
Met zijne lippen van dauw en van rozen
Haar wakker kust, -
Hoor, wat een hymne er dan opstijgt van de aarde:
Duizend millioenen van zielen
Zingen: wees welkom, o licht!
Bosschen en bergen en dalen,
En stroomen en beken,
En alle de ontwakende vogels,
En alle de ontluikende bloemen,
Zingen: wees welkom, o licht!
- Aarde, zee en hemel
Gij, die juicht van vreugde,
Als het licht verschijnt;
Aarde, zee en hemel
Weet gij dan wat licht is?

(V. BEERS.)

Is het geen heilige vraag, die in ieder bij het aanschouwen van de toovermacht des lichts in de vrije natuur zal opkomen: ‘wat is licht?’ Bij den dichter moet onwillekeurig die vraag opwellen, zelfs als hij leeft in de verhevene sferen des gevoels. En ook bij het onontwikkelde natuurkind wekt de ontwakende schepping eene zoo bewonderende belangstelling, dat het zich niet aan de begeerte ontworstelen kan, den machtige te leeren kennen, die hemel en aarde met nieuw leven bezielt.

De oudste voorstelling, die de mensch zich van de werkingen in de natuur maakte, is, zich deze als den arbeid van personen te denken. En het licht, die levenskracht bij uitnemendheid, moest wel van de hoogst denkbare wezens uitstralen. Zoo werden zon, maan en sterren tot godheden verheven. Men vond niets eerwaardiger in het

heelal dan het licht, en het is natuurlijk, dat tal van volken, geheel onafhankelijk van elkander, er toe kwamen, de zon

als het hoogste wezen, den vriendelijksten God, dien des lichts, te vereeren.

Aan het licht verbond zich de gansche rij der natuurfeesten, die onze Germaansche voorvaderen vierden. Als de zon in het najaar, na dag aan dag gedaald te zijn en van achter de donkere wolken nauwelijks meer zichtbaar werd, eindelijk de overwinning op de machten der duisternis behaalde, hieven de noordelijke volksstammen een jubelkreet aan.

In het eerste vernieuwde rijzen der zon zagen zij het teeken van verjongd leven. Zij juichten, nu hun die blijde boodschap verkondigd werd, zij vierden feest, met zoete hope vervuld. De goede goden hadden de overwinning behaald en zouden de menschheid weer zegenen. Het werd blijde in hunne zielen, en men wilde elkander verblijden. Feestmalen werden er aangericht, geschenken werden er gegeven, gelukwenschen werden er uitgesproken. Wel was de natuur nog niet mild en zacht, wel stond de zon nog laag aan den hemel, maar men was overtuigd van de verdere overwinning van den Lichtgod. En aan den huiselijken haard werd dan het midwinterfeest met gulle vroolijkheid en volle liefde gevierd.

't Was het eerste van den jaarkring der natuurfeesten. Het lente-feest, het midzomerfeest en andere volgden. Alle feesten ter eere van den God des lichts! De oude volken leefden met de natuur mede en in die natuur is het licht heerscher.

Al zijn nu de tijden veranderd, al is de zonnegod van zijn troon gestooten, in bewondering van het licht doen wij niet onder voor de oude volken. Op de vraag, ‘wat is licht?’ nog thans even belangwekkend als in de oudste tijden, stellen wij ons evenwel niet tevreden met het antwoord van vroeger. De bewondering van onze eeuw zoekt haar grondslag in het wezen der dingen. En wat de wetenschap leert kennen op dit gebied, is niet minder verheven dan het antwoord, dat de phantasie der dichters gaf op de vraag ‘wat is licht?’

Wat is licht? Wie is het, die ons dat licht toestraalt van den hoogen hemel?’

Dat de zon, de maan en de sterren geen persoonlijke wezens zijn, dat het rijden van de zonnekoets langs den hemelboog slechts een phantastische voorstelling is, werd reeds tal van eeuwen erkend. Doch wat is de zon, die ons licht geeft en warmte? En op deze vraag geeft ons eerst de wetenschap van den tegenwoordigen tijd een eenigszins voldoend antwoord.

De zon vertoont zich voor ons oog als een gloeiende bol aan den hemel. De lichtende oppervlakte van dien kogel, die wij met het bloote oog of met een kijker kunnen waarnemen, heet de p h o t o s p h e e r of l i c h t k r i n g . Haar licht overtreft in sterkte elk kunstlicht en het electrische licht is het eenige, dat niet geheel onzichtbaar wordt bij het onverzwakte zonnelicht. Toch is het laatste nog meer dan 200 maal zoo krachtig als electrisch koollicht. En boven de maan en de sterren staat de zon nog veel meer verheven. Volgens Zöllner zou het licht der zon 619000 maal zoo krachtig zijn als dat der maan en 5000 millioen malen zoo krachtig als van de planeet Jupiter. Eerst 619000 manen zouden onzen dag kunnen verlichten zooals thans de zon doet.

De meerdere kennis van de zon begint eerst met de uitvinding der verrekijkers. Vóór dien tijd was het geheel onmogelijk, zich eenige wetenschap van die verafzijnde hemellichamen te verschaffen. Doch thans is het licht ons een bode, die berichten brengt van de verste bekende hemelbollen.

De oude sterrenkundigen, die zich aan de phantasierijke meeningen van het heerschend geloof onttrokken hadden, leerden reeds, dat de zon een reusachtige,

gloeiende kogel moest zijn. Al was hunne voorstelling der zaak nog onbepaald en vaag, al grondvestten zij hunne meening niet op voldoende feiten, toch waren zij der waarheid reeds zeer nabij gekomen. 't Is wel opmerkelijk, dat zij in dit opzicht reeds hooger stonden dan tal van nieuwere sterrenkundigen.

Hooren wij thans wat Pater S e c c h i te Rome, een der ijverige waarnemers en beste kenners van de zon, over het wezen van dit hemellichaam zegt. Volgens dezen deskundige is de zon een lichtgevend lichaam van buitengewoon hooge temperatuur. In dit lichaam hebben de scheikundigen vele op aarde bekende stoffen ontdekt, doch ook nog onbekende stoffen gevonden. Die elementen bevinden zich op de zon, zooals uit het licht kan blijken, in gasvormigen toestand, en wel van buitengewoon hooge temperatuur. Deze lichtende, gloeiende massa is het, welke de photospheer of lichtkring van de zon vormt.

Het lichaam van de zon is niet in rust. Voortdurend hebben er uitbarstingen op de zon plaats en metallische dampen worden tot buitengewone hoogten buiten de zon geslingerd.

Deze metallische dampen, als natrium, ijzer, calcium en andere, koelen daardoor af, verdichten en worden zwaarder. Wanneer zij nu nederdalen en door hunne zwaarte in de atmospheer der zon doordringen, beletten zij deze op die plaatsen in de vrije uitstraling van licht. Hierdoor ontstaat er een plek op de zon, waar zij geen of weinig licht uitstraalt, en deze plek doet zich aan ons oog voor als een z o n n e v l e k . De zonnevlekken zijn aldus slechts bijkomende verschijnselen op de zon. Zij zijn bewijzen voor de hevige catastrophen, welke er op de zon plaats hebben. De menigvuldigheid dier vlekken is evenredig aan de hoeveelheid uitbarstingen op de zon.

Over het inwendige van de zon kunnen wij niets met zekerheid zeggen. De temperatuur van de oppervlakte der zon is, trots haar voortdurend warmteverlies, nog buitengewoon groot, en voor het inwendige der zon kunnen wij die niet geringer aannemen. Daardoor kunnen ook hier geen vaste stoffen bestaan. Misschien komen deze alleen nog op zeer groote diepten onder buitengewone drukking voor. Doch het gedeelte, dat wij van de zon kennen, is ongetwijfeld gasvormig en vloeibaar.

De oorzaak van de hooge temperatuur der zon moet in de aantrekkingskracht gezocht worden. Eens heeft zich toch de zon waarschijnlijk uitgebreid tot de uiterste grenzen van ons planetensysteem. De zon heeft zich daaruit samengetrokken tot de tegenwoordige grootte en dit ging gepaard met buitengewone warmte-ontwikkeling. Hoe hoog die temperatuur is, valt niet te zeggen; doch zeker zal zij eenige millioenen graden volgens onzen thermometer bedragen. Daardoor zullen alle ons bekende stoffen daar in dampvorm aanwezig zijn. Aldus Pater Secchi.

Hoewel deze hypothese niet in alle bijzonderheden

door de sterrenkundigen gedeeld wordt, zijn de meesten het toch daarmede eens, dat de zon een lichaam in gloeiend vloeibaren toestand is, met een atmospheer van buitengewoon hooge temperatuur omgeven. ZÖLLNER, eveneens een beroemd kenner der zon, beschouwt o.a. de zonnevlekken als te ontstaan door plaatselijke afkoelingen aan de oppervlakte der gloeiend vloeibare massa. Die afkoeling heeft eene verdichting van deze en een slakkenvorming ten gevolge, en die afgekoelde slakken, welke op de oppervlakte der gloeiend vloeibare zon drijven, veroorzaken het verschijnsel der zonnevlekken.

Dat de onafhankelijke wetenschappelijke geesten, hoewel in de bijzonderheden verschillend, het toch in hoofdzaak over het zonne-vraagstuk eens zijn, is wel belangrijk.

De zon is de hoofdbron van licht en warmte in ons planeten-stelsel en dus ook voor de aarde. De maan heeft haar bekoorlijken zilverglans geleend van de zon. En de avond- en morgenster, hoe schitterend en met fierheid aan den hemel staande, prijkt met den weerschijn van haar koninklijke moeder, de zon.

Wij kunnen verder gaan. De kaars op uw slaapvertrek, het gas in uwe huiskamer, het electrisch licht op de pleinen, de steenkolengloed in uwe kachel, die alle hebben wij oorspronkelijk aan de zon te danken. En niet alleen dit. Ook aan haar danken wij de beweging der lucht, de stroomen der zeeën, de verkwikkende regens. Zelfs het forsche stoomtuig, dat hijgend en zuchtend langs de ijzeren tweelingslijn daarheen snelt, heeft zijn arbeidsvermogen aan de zon te danken.

Zegt de dichter te veel, als hij de zon de bron van alle leven en beweging noemt? En wij billijken de vraag, die er gedaan wordt: 'wat is licht?'

Volgens de natuurkunde is het licht een trillingsverschijnsel. De groote wereldruimte is gevuld van eene ondenkbaar fijne stof, die men ether noemt. De trillingen van de atomen der zon worden op dien ether overgebracht en deze plant ze in golven door de wereldruimte voort en ook naar onze aarde en de andere planeten. Hier brengen de ethergolven de moleculen der lichamen, waarmede ze in aanraking komen, meer of minder in trilling. Zij doen aldus, naar den aard der lichamen, warmte of licht daarbij ontstaan. Warmte en licht van de voorwerpen zijn beide dus trillingstoestanden van de moleculen of fijnste deelen dier lichamen. Licht, hitte en koude duiden slechts den verschillenden graad van trillingen aan, waarmede de moleculen van een lichaam zich bewegen.

Niets gaat er in de natuur verloren en ook de beweging des ethers niet. In alle richtingen doorstroomen de ethergolven de ruimte en duizendmaal duizendvoudig worden zij door de voorwerpen op aarde teruggekaatst of overgenomen. Wanneer een voorwerp de ethergolven terugkaatst op hare oppervlakte en ons oog deze opvangt, zien wij daardoor het voorwerp. Wij noemen dit, dat het licht door het voorwerp wordt teruggekaatst. De maan en de planeten zien wij aan den hemel door het licht, dat zij van de zon ontvangen en op hare oppervlakte naar ons oog terugkaatsen. Door den toestand der oppervlakte van de lichamen wordt de ethertrilling een eigenaardig karakter gegeven en zoo kunnen wij door het teruggekaatste licht de voorwerpen onderscheiden, die het terugkaatsen. Het licht is de trouwe bode, die alles overbrengt, wat hij ondervonden heeft. En de mensch heeft zelfs geleerd, dien bode zelf zijne bevindingen te laten opteekenen. Dit doet hij met onberispelijke nauwkeurigheid. Gij weet, mijne lezers, dat wij de photographie (phòtós = licht, graphien = schrijven, dus = lichtteekening) bedoelen.

Wij zagen, hoe het opgaan der zon het sein was van nieuw leven in de natuur, hoe licht en warmte de goede geesten waren, die de levende wereld uit den sluimer opwekten. En wanneer wij de werking van deze op zich zelve onzichtbare tooverfeeën een weinig nauwkeuriger nagaan, dan eerst bemerken wij, welke diensten zij aan de schepping bewijzen.

Een der belangrijkste stoffen, waaruit de planten bestaan, is het bladgroen of chlorophyl, waaraan de planten hare groene kleur te danken hebben. Voor de vorming van het bladgroen is licht een onmisbaar vereischte. Chlorophylplanten, die in de duisternis groeien, blijven bleek. De aardappels, die in den kelder in het voorjaar soms uitloopen, vormen zwakke, witte planten. Het is onder den invloed van het licht, dat het koolzuur uit den dampkring in de planten een groot deel van de zuurstof verliest en aan de lucht weder afstaat, terwijl de koolstof als een belangrijk voedingsdeel der plant achterblijft en in verschillende verbindingen de vaste massa van de plant vormt. Onder den invloed van het licht ontstaat in de bladgroenkorrels het zetmeel. Planten, die in de duisternis opgegroeid zijn, bevatten, in plaats van bladgroen, eene gele kleurstof (xantophyl); zij worden geëtioleerde planten genoemd. Deze geetioleerde planten vormen, wanneer zij aan het licht blootgesteld worden, eerst bladgroen, terwijl daarin vervolgens zetmeel ontstaat. In de duisternis verdwijnt het gevormde zetmeel weder. In de groene planten wordt aldus over dag zetmeel gevormd, dat des nachts geheel of ten deele in andere stoffen, die in scheikundige samenstelling met het zetmeel overeenkomen, maar er van verschillen door hare oplosbaarheid, als suiker, dextrine enz., wordt omgezet. Daar het zetmeel een der voornaamste materialen is, waarvan later nieuwe organen zullen worden opgebouwd, kan men zeggen, dat die verrichtingen bovenal geschikt zijn om te verhoeden, dat het zetmeel zich in de bladen ophoopt, waardoor de planten, die ieder jaar hare bladeren verliezen, een zeer aanzienlijk verlies aan bouwstoffen zouden lijden. Zoo zoekt men dan ook in de afgevallen bladeren tevergeefs naar zetmeel.

De koolstof der planten is het belangrijkste materiaal voor onze brandstoffen. De turf, de steenkool en het anthraciet zijn plantenproducten, welke door scheikundige werkingen een hooger gehalte van koolstof hebben verkregen. De verbranding dezer stoffen bestaat in eene verbinding van de koolstof met de zuurstof der lucht. Het zijn dus de zonnestralen, die als het ware in de planten waren vastgelegd en welke wij thans in een gewijzigden vorm terug ontvangen. De beweging van de locomotief is zonnewarmte, welke in de planten, die de steenkolen vormden, is bewaard en thans door menschelijke kunst in beweging wordt omgezet. Is het te veel gezegd te beweren, dat de aarde alle leven en beweging dankt aan de zon?

't Is een herfstavond. De donkerheid slaat haar mantel over de aarde. Wij wandelen langs den zoom van het woud. Vrees voor geestverschijningen bezielt u waarschijnlijk niet, maar toch! zie daar op het donkere mosbed die vurige massa! Een gloeiende klomp, schitterend met zachten glans! De pijnen fluisteren zoo geheimzinnig, en de massa staart ons als met vurige oogen aan! Wanneer gij zwak van geest waart, zoudt gij vreezen en beven. Thans strekt gij uwe hand uit naar de verschijning. Geen hitte belet u te naderen of doet u de hand terugtrekken. En weldra vertoont gij ons dat lichtend element uit den donker. Het schittert in uwe handen met zachten glans, doch brandt niet. Bij nader onderzoek blijkt, dat een stuk

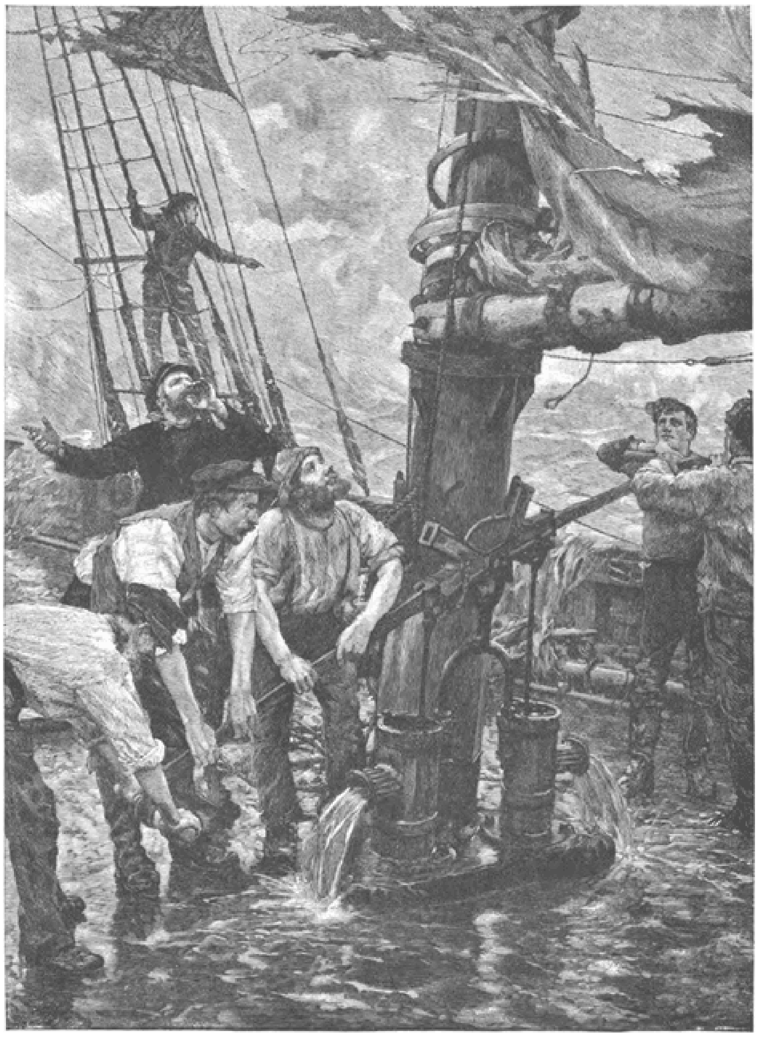

ALLE HANDEN AAN HET WERK! Naar H.S. Tuke (Zie blz. 46.)

vermolmd hout, door den herfstwind afgeslagen, die zonderlinge verschijnselen veroorzaakte. Men noemt dit in den donker lichtende hout g l i m h o u t.

Waardoor ontstaat dit lichtverschijnsel? Vooraf zij opgemerkt, dat men het niet alleen bij hout, doch ook bij andere stoffen waarneemt. Plantaardige en dierlijke stoffen worden vooral lichtend, als zij tot verrotting overgaan. Men meent evenwel, dat niet de rottende stof, doch wel de microscopisch kleine plantjes, welke de verrotting bevorderen, dit licht uitstralen.

Eenige diersoorten, zooals de glimwormen, die men op een zomeravond als lichtende stippen door het gebladerte ziet zweven, geven eveneens een zacht licht.

Bovenal verdient onder de lichtgevende dieren vermelding de Cucuyos, een insect, dat in Mexico wordt aangetroffen, en om haar sterk lichtgevend vermogen door de dames tot versiersel gebruikt wordt.

De Cucuyos zijn gemakkelijker in de behandeling dan de glimwormen, worden met suikerriet gevoed en ontvangen dagelijks een bad, hetgeen voldoende is om ze in het leven te houden. Het licht, dat zij verspreiden, gaat voornamelijk uit van twee, op het hoofdgeplaatste lichaampjes. Als het dier op een bord met water geplaatst wordt, kan men op korten afstand in de duisternis daarbij lezen.

Eenige plantensoorten bezitten de eigenschap, om des nachts na een warmen dag, zelfs een vrij helder licht af te geven. Sommige steensoorten, edelgesteenten en ook schelpen, geven licht, als zij eenigen tijd aan het zonnelicht zijn blootgesteld geweest. Wij weten, dat er lucifersdoosjes en andere kleine voorwerpen in den handel gebracht zijn, die, wanneer zij des daags in het zonnelicht hebben gestaan, des nachts nog licht uitstralen, zoodat zij zichtbaar zijn. Een verfstof is er uitgevonden, die met dit doel gebruikt wordt.

Men noemt dit verschijnsel van het nalichten der voorwerpen phosphoresceeren, omdat het bij phosphorus reeds sedert lang werd waargenomen. De ouderwetsche lucifersdoosjes leverden daarvan een algemeen bekend voorbeeld. Doch waarin bestaat eigenlijk dit verschijnsel? - Niets gaat er verloren in de natuur. Ook de trillingen van den ether, die het licht overbrengen, niet. Deze trillingen nu kunnen op de atomen der lichamen overgaan. Hier blijven zij bestaan, totdat ook deze de beweging weer hebben medegedeeld aan andere atomen. Als licht gaan de trillingen in dit geval meestal verloren, doch zij gaan in warmte of andere verschijnselen over. Niet altijd is dit evenwel *direct* het geval. Wanneer bij de atomen van een lichaam die trillingen, welke licht veroorzaken, nog voortduren, ook nadat de oorzaak dier trillingen reeds ophield, heeft men nalichten of phosphorescentie. En evenals de lichamen de warmte nog eenigen tijd behouden, nadat de verwarming ophield, zoo behouden de lichamen ook nog eenigen tijd licht, nadat de bron van verlichting is weggenomen. Bij de meeste lichamen duurt dit evenwel een zoo ondenkbaar korten tijd, dat het niet dan met de fijnste werktuigen en proeven valt waar te nemen. Doch bij andere houdt dit langer aan en hierdoor wordt het verschijnsel der phosphorescentie teweeggebracht.

Op zee kan het lichtgeven van kleine diertjes het zoogenaamde zeelichten ten gevolge hebben. In onze gewesten bestaat dit in een zwakken lichtschemer, die des avonds bij kalm weder op de golven speelt, bovenal in het kielzog van een schip of op plaatsen, waar de golfslag op een rif breekt. Doch in de tropische gewesten gloeit in de gunstigste toestanden bij het lichten de zee tot op groote diepte, terwijl elke golfslag vonken rondstrooit in de lucht. Wie van den boeg van het schip het schouwspel waarneemt, schijnt het toe, dat onophoudelijk het vaartuig vlammende golven doorklieft. Millioenen bij millioenen van licht uitstralende diertjes dansen op het water in den stillen nacht en schijnen met het heirleger des hemels een naieve concurrentie te voeren.

Stel u voor op zulk een schoonen nacht de tropische zee te doorklieven, door een zachten bries voortgestuwd. Een lichtzee boven onze hoofden en onder onze voeten, daar ernstig, in majesteit schitterend; hier vroolijk spelend in regelmatigen rythmus. In de eindelooze ruimte verliest zich onze gedachte; de geest doolt rond op het veld des onderzoeks. In het volle licht staan wij voor vraagstukken, die niemand kan oplossen. Wat de wetenschap ook moge onderzocht en gevonden hebben, omtrent het wezen van het licht is nog veel in raadselen gehuld, En met den dichter stamelt ook de man der wetenschap in oprechte bekentenis de bede:

Wat is licht?
Diepte der hemelen,
Zeg ons, ja zeg ons
Wat, wat is licht?

H. BLINK.

Alle handen aan het werk!

Het geldt een strijd op leven en dood; een ontzettende storm heeft het trotsche fregat aangegrepen, de orkaan loeit als uit duizenden vervaarlijke monden, hemelhoog slingeren de baren zich opwaarts, de wind buldert over den Oceaan en werpt het notedopje, dat zich op zijn weg durft bevinden, nu eens in de diepte, om het een oogenblik later op te stuwen als een berg zoo hoog!

Wie zijn het die 't wagen den toorn te tarten van storm en golven? Eenige mannen, slechts door weinige planken gescheiden van de matelooze diepte der zee! Ontzetting en angst heerschen op het schip, maar toch geeft men den strijd niet op, neen! alles moet beproefd worden, alles om het afgrijselijke lot te ontkomen, dat hun toegrijnst in elke verheffing der golven, hen dreigt in elken moordkreet der winden.

Alles kraakt, de trotsche masten buigen zooals zij het nog nimmer deden, zelfs niet in het statige pijnbosch, waarin zij zich eenmaal verhieven, de zeilen zijn gescheurd en fladderen als zegeteekenen van den woesten Stormgod langs het ontredderde touwwerk.

Toch is de moed der stoere mannen niet gebroken: de strijd staalt hun krachten, het gevaar doet hun borsten hooger zwellen, hoe zwaarder de kamp hoe roemvoller de overwinning, en het schip houdt den ongelijken strijd vol, den strijd van menschelijke kracht en menschelijken wil tegen de redelooze elementen, en de overwinning blijft onzeker, ja, zij schijnt zelfs den onvervaarden stuurlieden niet ongunstig. 't Is of de woede van den wind gaat bedaren, of de hevigheid van den storm vermindert; wel raast hij nog, wel geeselt hij onbarmhartig het arme schip, maar toch, het ervaren oog der varensgezellen ziet dat het ergste voorbij is, dat het nu slechts de naklanken zijn van het helsche concert dat daar straks onder het zwarte hemelgewelf werd opgevoerd; maar plotseling klinkt een stem nog somberder, nog wanhopiger dan zooeven die van den orkaan.

'Een lek!'

De zee, onmachtig om den welbestuurden bodem in zijn wateren te verzwelgen, bedacht een ander, een verraderlijk en boos middel, zij trachtte binnen de veste te komen en door list te bereiken wat door geweld onoverwinbaar bleek, daar stort zij zich in de zijden van het schip. Zij zal het komen vullen, van binnen zal zij het bestoken en dan, dan.... is er aan geen redding meer te denken! Maar nog geven de

mannen zich niet overwonnen, de strijd heeft een ander aanzien verkregen, dat is alles!

De pompen worden gezet en daar klinkt het bevel, ‘alle handen aan het werk!’ stuurlieden en matrozen, kinderen en ouden, allen zetten de handen aan het werktuig dat hen alleen van dood en vernieling kan redden. Wie zal het winnen? Zij werken en zwoegen, de handen doen zeer, de armen verstijven, steeds grooter en grooter wordt de binnendringende zee, het onttakelde schip kreunt en zucht door het geweld van het monster, dat in zijn ingewanden woelt. En de mannen arbeiden onverpoosd! Ginds in 't vaderland wachten vrouwen en kinderen, ouders en vrienden, het leven in al zijn glans en vreugd, hier de dood in zijn afgrijselijksten vorm, - hun arbeid slechts kan hun de redding schenken, en daarom, hoe vermoeid ook en hoe moedeloos, toch blijven onvermoeid en moedig ‘alle handen aan het werk!’

Het Engelsch tooneel in Shakespeare's tijd.

Het is een onaangename, een vochtige Februaridag, zóó mistig en ongezellig als zulke dagen slechts in Londen wezen kunnen, tegenwoordig evengoed als in vroeger dagen, toen de maagdelijke koningin Elisabeth roemrijk over Engeland regeerde (1558-1603). Door de hoofdstraten der groote stad - groot, al was zij omstreeks het jaar 1600 ook tienmaal kleiner dan thans - verdringt zich eene bedrijvige menigte; voertuigen van allerlei aard drukken hunne wielsporen in den doorweekten bodem der nog ongeplaveide straten; in plompgevormde karossen, op paarden, op muilezels, in draagstoelen, laten de aanzienlijken, de vrouwen, de magistraatspersonen, de advocaten en de overige lords en gentlemen zich tusschen den stroom der volksmenigte doordragen. Een rumoerig, maar van leven tintelend verkeer heerscht overal in het oude Londen met zijne kleine houten huizen, dat reeds meer en meer door de golven van den overzeeschen wereldhandel bespoeld wordt.

Een dichte drom van menschen vormt zich voor het vroegere klooster Blackfriars, bij den stadsmuur der City, waarin sedert 25 jaren door tooneelspelers gedurende de namiddaguren voorstellingen gegeven worden. Het is de eerste en de grootste schouwburg der stad, die er omstreeks dezen tijd (1600) elf bezit; het is de schouwburg waar Shakespeare sedert eenige jaren met zoo groot succes zijne tooneelstukken doet opvoeren, en waar hij zich ook als tooneelspeler bijval weet te verwerven. Hier speelt de troep van den Lord-Kamerheer graaf Leicester, want de acteurs stonden in den dienst van voorname heeren, die in het tooneel behagen vonden, in geval zij niet in vagebondeerende benden met verlof der hooge overheid op de binnenpleinen der logementen en voermansherbergen hunne stukken vertoonden. Voor de vaderen der goede stad Londen was dit trouwens een bijster onheilig drijven, en zij lieten het slechts tegen eene zware belasting voor de armenkas toe, en dan nog alléén wanneer de hooge heeren voor hunne tooneelspelende ‘dienaren’, die zij betaalden, een koninklijk patent konden vertoonen, krachtens welke vergunning zij dan ook openbare voorstellingen tegen entréegeld mochten geven. ‘Oude Bess’, zooals koningin Elisabeth in de volkstaal heette, begunstigde als eene bijzondere vriendin der dramatische kunst de schouwburgondernemingen buitengewoon, zoodat onder hare regeering het tooneel een ongemeene vlucht genomen had. Zij had niet alleen aan den troep van den Lord-Kamerheer veroorloofd om ‘in stad en Rijk tot vermaak en genoegen der koningin en tot verlustiging harer trouwe onderdanen te spelen,’ maar

ook de tooneelspelers van den Lord-Admiraal bezaten een zoodanig privilegie in Londen en hadden een gevestigd tooneel in de 'Roos' en in de 'Hoop', onder de verstandige directie van den pandleener Henslow. Maar ontegenzeggelijk was Blackfriars de grootste en meestbezochte schouwburg van het toenmalige Londen; directeur er van was de voortreffelijke tooneelspeler James Burbadge, dezelfde die in 1594 het Globus-Theater gesticht had. Hier werd des zomers onder den blooten hemel en daarna des avonds bij licht gespeeld; in Blackfriars daarentegen vonden de voorstellingen gedurende den winter alleen des namiddags plaats, - ook verheugde het zich in de weelde van eene nagenoeg volledige bekapping met een strooien dak en in eene reeds meer volmaakte inrichting zoowel van de ruimte voor de toeschouwers als van het tooneel.

Van alle kanten verzamelt zich nu het publiek voor dezen populairen Muzentempel, waarop een roodzijden vlag wappert, ten teeken dat er eene voorstelling plaats zal vinden.

Aan den ingang is de kas, d.w.z. een tooneelbeambte verzamelt hier in een grooten blikken bus de entréegelden, verschillend in bedrag naar gelang van den rang. Men kan reeds voor een penny, zegge voor vijf centen Nederlandsche munt, in de p i t of het staanparket komen, waarmede de plaats bedoeld wordt waar het strooien dak der groote loods een einde neemt en de geharde naturen even ongevoelig voor een stortbui als voor een stormvlaag zijn. Voorts zijn er staanplaatsen op de zijgalerijen, tegen zes pence per stuk, en een aantal zitplaatsen vóór het gordijn, die een shilling oftewel zestig cents kosten.

In een ommezien is deze p i t met zijne drie afdeelingen stampvol menschen. Vooraan de 'onderstaanders' of 'grondelingen,' hardhandige kunstenthousiasten en trouwe schouwburgbezoekers, die een soort van opperheerschappij over het publiek uitoefenen, rumoer maken wanneer het hun belieft, en stilte gebieden als het rumoer van anderen hun ongelegen komt. Zij geven het sein tot toejuiching of afkeuring gedurende den loop der voorstelling; zij spotten of lachen over een tooneelspeler, of zij overstelpen hem kwistig met hunne onstuimige huldeblijken. Achter hen dringen zich een massa leerjongens, matrozen, zakkendragers, beurzensnijders en gauwdieven van allerlei soort opeen, die hun best doen om door de ruwe ontboezemingen hunner gevoelens de 'onderstaanders' te overstemmen, maar toch over 't algemeen voor hunne vuisten en wellicht ook voor hunne hoogere kunstkennis eerbied blijven koesteren. Op de zijplaatsen der twee galerijen heeft meestal de rustige en eerzame burger met zijne vrouw post gevat; daartusschen zijn echter ook dubbel-

zinnige sujetten zoowel van het mannelijk als van het vrouwelijk geslacht te bespeuren.

Een dikke tabakswalm vervult reeds meer en meer deze ruimte, want iedereen rookt in den schouwburg, ook de burgervrouw uit de City, ja zelfs de aristocratische Lady, die zich herwaarts begeven heeft. Onder de zijden en fluweelen halve maskers, welke de dames algemeen in den schouwburg dragen om onbekend te blijven, steekt bijna altijd de witte steenen kop van een klein eindje pijp buiten den mond uit. Het rook en is dan ook een nieuwe en met ongelooflijken hartstocht in alle standen gehuldigde mode. In de tabakswinkels der Londensche hoofdstraten komen de klanten niet alleen bijeen om over de gebeurtenissen van den dag te spreken, maar er worden daar ook werkelijke rookacademieën gehouden. Op een blok mazelenhout snijdt men hier de tabaksbladeren fijn, die men in zijn pijp stopt; met een zilveren tang legt men er daarna de kool op, en onderhoudt het vuur met jeneverboomhout. Volleerde rookers hebben zich de kunst eigen gemaakt, den rook uit de pijp in sierlijke kringen of in lange strepen van zich af te blazen, welk kunststuk nu in de schouwburgen aan de gewone rookers met trots vertoond wordt.

Het is reeds lang over drieën, op welk uur de voorstelling beginnen moet. Maar het gordijn beweegt zich nog niet, en het parterre, dat zich volstrekt geen dwang pleegt aan te doen, geeft zijn ongeduld te kennen. Men roept om het sein tot den aanvang, om muziek, om de proloog, waarmede elke voorstelling, en vooral die van een nieuw stuk, wordt ingeleid. Het tumult neemt de afmetingen en het karakter van een oproer aan. Er vliegen appelen, noten en koolstronken, ja zelfs kiezelsteenen tegen het gordijn, en onder woest gebrul slaan de grondelingen met hunne stokken de maat van een straatdeun op den vloer en tegen het houten beschot.

Eindelijk wordt het den schouwburgdirecteur toch te bar en laat hij het gordijn naar rechts en links uit elkaar schuiven. Een tooneelspeler in een zeer fraai costuum, waaraan over 't algemeen veel zorg besteed wordt, verschijnt op de planken onder den brullenden bijval van het parterre. Met moeite maakt hij zich verstaanbaar en deelt hij aan het geëerde publiek mede, dat de optredende koninginnen en prinsessen nog niet ge..... geschoren zijn, weshalve deemoedig verzocht wordt om eenige weinige minuten geduld. Men had namelijk toentertijd, evenals in de oudheid, nog geene tooneelspeelsters voor de uitvoering eener vrouwenrol. Deze werden altijd door jonge en duur betaalde mannen gespeeld. Het was dus voor het publiek in den Blackfriars-schouwburg volstrekt niets bijzonders, dat koningin Catharina of Porcia vóór haar optreden eerst geschoren moesten worden. Men klapte in de handen en lachte er om, onder het uitschreeuwen van allerlei vuile aardigheden; maar men oefende zich toch zonder morren in het gevraagde geduld. Buitendien bleef nu het gordijn geopend; de muzikanten achter op het tooneel, Italiaansche fluitspelers, violisten en trompetters, speelden er dapper op los, en daarmede ving er een scène aan, die hare nieuwe bekoring op de gezamenlijke schare toeschouwers uitoefende. Er begon een komedie vóór de komedie.

Beschrijven wij allereerst de inrichting van het oud-Engelsch tooneel, zooals het zich na het openschuiven van het gordijn aan het publiek vertoonde. Die inrichting was zelfs in den gevestigden schouwburg van Blackfriars nog geheel zooals zij bij de rondtrekkende tooneelspelerstroepen zonder veel moeite en kosten, op de binnenplaatsen der logementen, volgens de van oudsher gebruikelijke wijze placht gemaakt te worden. Op zulk een plaats, die tusschen de gebouwen met de daaraan

aanwezige houten galerijen lag ingesloten, scheidde een lichte leuning de ruimte, voor de toeschouwers bestemd, van het verhoogde tooneel af. In Blackfriars was het een traliewerk. Ter rechter- en ter linkerzijde van het tooneel, waarover zich ook nog de door het publiek bezette zijgalerijen uitstrekten, hingen aan laatstgenoemden de tapijten, die de plaats van onze coulissen vervingen. Op den achtergrond van het tooneel, dat in verhouding tot zijne breedte een zeer geringe diepte bezat, zoodat alles zoo dicht mogelijk bij de toeschouwers geplaatst was, juist in het midden, liepen de galerijen in elkaar en vormden zij een balkon of vooruitspringend bordes, dat als het ware weder een klein tooneel op zich zelf was en voor een hoogere verdieping van de eigenlijke schouwplaats doorging. Twee pilaren droegen dit uitstek en rustten op twee breede, hooge treden, die naar eene omhulde binnenruimte (onder dit balkon, tusschen de zuilen) voerden, dat eveneens als bijtooneel dienst deed en met een afzonderlijk gordijn gesloten bleef tot op het oogenblik dat het in gebruik werd genomen. Zoo was de geheele localiteit, waarop de voorstelling plaats vond, in drie deelen verdeeld, allen van elkaar afgezonderd en toch in nauw verband met elkander. Het toenmalige tooneel was namelijk bedacht op eene practische opklimming en veelzijdigheid in de plaatselijke voorstelling der handeling, zoodat zich daaruit de onophoudelijk wisselende en dikwijls onvoorbereid plaats grijpende scènerie in de Shakespeareaansche drama's laat verklaren, die op onze moderne, niet van verdiepingen voorziene tooneelen een overmaat van veranderingen der decoratiën ten gevolge heeft. In Shakespeare's tijd was dit niet het geval. De bovenbedoelde middelste voorsprong op het tooneel beteekende b.v. al naar het noodig was een muur of een balkon, zooals in ‘Romeo en Julia’, of een werkelijk tooneel, zooals in ‘Hamlet’, of een huis, zooals in ‘Othello.’ In het onderste achtertooneel werd somwijlen tegelijkertijd eene andere scène afgespeeld, en evenzoo op de vrije voorruimte van het podium; zoo kon men dus, als de omstandigheden het vereischten, op eenmaal drie scènes in de drie afdeelingen voor den toeschouwer opvoeren. In zoo verre was de toenmalige tooneelinrichting nog feitelijk op de leest der oud-Grieksche, middeneeuwsche en geestelijke schouwspelen, de zoogenaamde mysteriën, geschoeid. De veelzijdigheid van de gelijktijdig gespeelde scènes bracht het zelfbedrog der phantaisie teweeg. In dezen vorm voert men ook thans nog de ‘Passionsspiele’ te Oberammergau op, terwijl toch voor het overige ons tooneel alle hulpmiddelen aanbiedt, om den toeschouwer als 't ware te verplaatsen in de werkelijkheid van datgene, wat hem voor oogen gevoerd wordt.

(*Slot volgt.*)

IJsvogels,
door Dr. H.J. Veth.

De groep der ijsvogels omvat een aantal soorten, die zich meer door kleurenpracht dan door schoonheid van vorm onderscheiden. Om op deze laatste eigenschap te kunnen roemen, daarvoor zijn de veel te groote snavel en de veel te kleine pooten beletselen. Ongeveer een honderd-vijf-en-twintigtal soorten zijn er bekend, en de zeer koude streken uitgezonderd, is er nauwelijks een land op de geheele aarde te vinden, waar er niet eene of meer worden aangetroffen. Verreweg het talrijkst vindt men ze in de tropische

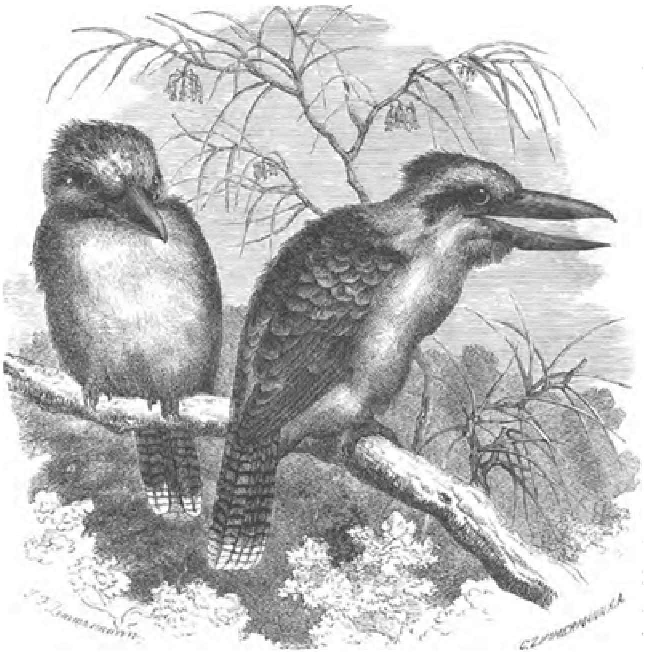

DE BOSCH-IJSVOGEL. Naar J.F. Zimmermann.

gewesten, en het klinktzeker vreemd, dat de naam van ijsvogels gegoven wordt aan dieren, die met weinig uitzonderingen nooit ijs gezien hebben. Dergelijke verkeerde namen zijn echter niet zelden; men heeft namelijk den naam van de meest algemeene Europeesche soort, die niet ten onrechte ijsvogel wordt genoemd, overgebracht op hare verwanten uit andere gewesten, die geen Hollandschen naam bezaten, zonder op de mindere gepastheid dier benaming te letten. Dat men in eene aan soorten zoo talrijke groep weder onderverdeelingen heeft gemaakt, is zeer natuurlijk. Wij willen ons hier echter niet met die talrijke ondergeslachten ophouden, maar er alleen op wijzen dat de ijsvogels in twee groote afdeelingen worden gesplitst, die in levenswijze zeer van elkander verschillen, en in verband daarmede ook in hun maaksel eigenaardige bijzonderheden vertoonen. Van elk dezer twee afdeelingen, die wij visschende en jagende ijsvogels zouden kunnen noemen, in aansluiting aan de zeer geschikte namen 'Martins-Pêcheurs' en 'Martins-Chasseurs' der Franschen, willen wij eene enkele soort wat nader bespreken.

De eerste onderafdeeling, die der visschende ijsvogels, is gekenmerkt door den langen en rechten snavel, die niet zeer zwaar en sterk zijdelings samengedrukt is, en verder door de zeer gladde, dicht tegen het lichaam liggende en vettige vederen. De soorten dezer groep leven in de nabijheid van water, tot zelfs hoog in het gebergte,

zoolang er nog slechts visschen worden gevonden. Zij leven afzonderlijk of bij paren en zijn stille dieren, die zich zoo weinig mogelijk met hunne soortgenooten of met andere dieren bemoeien. Het zijn echte zwerfvogels, die zich slechts aan eene bepaalde plaats binden, zoolang zij voor hunne jongen hebben te zorgen. Zij kunnen nauwelijks loopen en ook in het vliegen zijn zij geen meesters, daarentegen kunnen zij duiken en ook een weinig zwemmen. Geestelijk staan zij niet hoog; hunne meest in het oog loopende eigenschap schijnt een onbegrensd wantrouwen te zijn, zegt Brehm. Daarentegen zijn zij bijzonder aan hunne jongengehecht. Meestal plaatsen zij zich op een tak boven het water of vliegen zij heen en weder om plotseling op een vischje, op een insect of een schaaldier neêr te storten. Daarbij verdwijnen zij gewoonlijk voor eenige oogenblikken onder de oppervlakte van het water en werken zich dan met krachtige vleugelslagen weder omhoog. Daarop wordt gewacht, totdat de gevangen visch gestikt is, om dien dan met den kop naar voren in te slikken; soms wordt de visch ook wel met den kop tegen een tak doodgeslagen. Voor den mensch kunnen zij evenmin nuttig als schadelijk worden genoemd.

Als voorbeeld dezer eerste groep moge onze gewone ijsvogel, Alcedo ispida, genoemd worden. Deze fraai gekleurde vogel is zoo algemeen bekend, dat het overbodig zou zijn hem uitvoerig te beschrijven, wie toch heeft hem niet gezien met zijn fraaie kleurschakeeringen van blauw en groen en zijne kaneelbruine onderzijde? Zoo al niet in gevangen staat in eene diergaarde of elders, dan toch zeker des winters op het ijs, hetzij men hem daar dood aantrof of uitgeput door honger, bij wakken of bijten, om te zien of er nog een vischje te verschalken viel, dat zij elders niet kon bemachtigen omdat overal de wateren waren toegevroren. Daar de anders zoo terug-

getrokken levende vogel dan meer in de nabijheid der menschen komt en gewoonlijk wordt waargenomen, wanneer er ijs is, is hierin de oorsprong van zijn naam te zoeken. Onze ijsvogel bewoont geheel Europa, alleen het hooge Noorden uitgezonderd, en het westelijk gedeelte van Midden-Azië.

Het wijfje maakt haar nest in steile, leemachtige wanden, waar geen waterrat, geen wezel of ander roofdier haar kan komen storen, en waarin zij met haren snavel een gang graaft van ongeveer een meter lengte, welke langzaam stijgende in eene kleine holte eindigt. Een eigenlijk nest wordt niet gemaakt, maar allengs ontstaat er een onderlaag van uitgespogen graten en schubben, waarop de eieren gelegd worden. Deze zijn meestal zeven in getal en schitterend wit van kleur; hoe de kleine vogel met zijne korte vleugels en stijve veeren deze eieren, die buitendien zeer groot zijn, alle kan bedekken en verwarmen, is werkelijk een raadsel. Het wijfje verlaat gedurende het broeden slechts zelden het nest en wordt gedurende dien tijd door het mannetje gevoed. Hetzelfde nest wordt gedurende verscheidene jaren gebruikt, zoolang als de vogel niet gestoord wordt. De jongen worden in het begin met insecten gevoed, vooral glazenmakers, die daartoe vooraf van hun kop en vleugels worden ontdaan. Het duurt lang eer de jongen het nest verlaten; zij zijn in den aanvang buitengewoon leelijk en geheel naakt, allengs gaan zij er uitzien alsof zij geheel met stekels ware bedekt; dit zijn namelijk de vederen die in zeer lange scheeden verborgen zijn.

Bij de oude Grieken werden de ijsvogels of Alcyonen, gelijk zij hen noemden, in hooge eer gehouden en bijna als heilig beschouwd. Velerlei werd hun toegeschreven, zoo begunstigden zij de vischvangst, en waren zij in staat de stormen op zee tot bedaren te brengen, zij vermeerderden verborgen schatten en brachten vrede in huis, aan ieder, die er een bij zich droeg, verleenden zij schoonheid, en ook nog na hun dood waren zij in staat den bliksem af te weren. Nog bij vele volken is het geloof aan dergelijke wonderen in meerdere of mindere mate in stand gebleven.

De tweede afdeeling, die der jagende ijsvogels, heeft een veel breederen snavel; ook zijn de pooten grooter en steviger en de vleugels veel beter tot vliegen ingericht. De vederen zijn losser en bezitten niet den vroeger vermelden vettigen glans. De jagende ijsvogels komen voor in Afrika, Zuid-Azië en Australië; in Europa en Amerika worden zij niet aangetroffen. Over het geheel zijn het meer boschvogels, hoewel sommige soorten zich toch ook wel met de vischvangst bezighouden; de overige voeden zich vooral met insecten of, althans de grootere soorten, met kleine gewervelde dieren. Zij zijn veel bewegelijker dan de visschende ijsvogels, in overeenstemming met hunne veel meer ontwikkelde vleugels. De meeste soorten broeden in holten van boomen, enkele ook in natuurlijke holten in de aarde of in steenen; daarbij bouwen zij een min of meer volkomen nest. Den gevangen staat verdragen zij veel beter dan de soorten der eerste groep.

Eene der meest bekende soorten, waarvan eene afbeelding hiernevens gaat, is de groote boschijsvogel, Dacelo gigas, de lachende Hans der Australische kolonisten. Door pracht en kleuren munt deze soort niet uit: vuilwit, bruin en zwart zijn hare voornaamste tinten, alleen zijn eenige der vleugeldekvederen blauwachtig gezoomd. Deze boschijsvogel bewoont vooral Nieuw-Zuid-Wales en is daar eene algemeen bekende verschijning, niet het minst om het eigenaardige geluid dat hij doet hooren. Geven wij thans het woord aan 'the old Bushman', een bekend jager, die onzen vogel door en door kende.

‘Een uur voor het opgaan van de zon wordt de jager gewekt door de meest vreemde geluiden, alsof een troep wilde duivels hem krijschende, schreeuwende en lachende omgaf; dit is het morgengezang van den lachenden Hans, die aan zijn gevederde lotgenooten het aanbreken van den dag verkondigt. Des middags hoort men hetzelfde wilde gelach en als de zon in het Westen ondergaat, klinkt het weder door het woud. Ik zal nooit den eersten nacht vergeten, dien ik in Australië in de open lucht doorbracht. Na een onrustigen slaap ontwaakte ik tegen den morgen, maar gedurende eenigen tijd kon ik mij niet voorstellen waar ik was, door de buitengewone geluiden, die mijn oor bereikten: het helsche gelach van den boschijsvogel, het heldere gefluit van den ekster, het heesche gekakel der wilde hoenders, het gekrijsch van duizenden papegaaien. Al deze geluiden, die door het bosch weergalmden en zich tot een koor vereenigden, vormden een der meest vreemde concerten, die ik ooit hoorde en op dat morgenuur beschouwde ik het als een welkomstgroet aan den vreemdeling in dit land der wonderen. Na dien tijd heb ik het honderd malen gehoord, maar nooit meer met dezelfde gewaarwordingen als toen. De lachende Hans is de klok van den “bushman”. Volstrekt niet schuw, maar integendeel gezellig van aard, vindt men hem steeds bij de legerplaats en wordt hij daarom, evenals om zijne vijandschap tegen slangen, in de Australische bosschen als een heilige vogel beschouwd.’

Uit dankbaarheid.
Tooneelspel in vier bedrijven.
(*Vervolg van bladz.* 33.)

(*Vervolg van bladz.* 33.)

Derde tooneel.

Vorigen. Doorman.

Doorman

(zijn hoofd door de deur stekend).

Mag ik binnenkomen?

Mevr. A.

Kom maar binnen!

Doorman

(ter zijde).

't Gaat niet op rolletjes. Moed gehouden!

Mevr. A.

Ik heb mijn pleegdochter uw voorstel overgebracht.

Doorman.

En ik mag toch hopen?

Mevr. A.

Wel zeker, zij vraagt bedenktijd. Het arme kind is zoo uit het veld geslagen door uw verrassend verzoek, door de eer, die u haar bewijst.

Adriane.

Een eer, die ik niet verdien, mijnheer. Ik weet nog niet, wat ik u zal antwoorden, maar wees verzekerd, zoo het j a zal zijn, dat dit enkel is omdat mevrouw het verlangt, dus uit dankbaarheid. Is u van zulk een j a gediend?

Doorman.
Ik verlang zoo vurig naar dat j a , dat ik naar het soort niet vraag.

Adriane.
Ge hoort het, mevrouw, en zult nu begrijpen, waarom ik hem zelfs niet achten kan.

Doorman.
Ik vraag uw achting niet; slechts uw hand.

Mevr. A.
En ik verkies niet, dat gij op dien toon spreekt van den man wiens naam ik u heb aangeboden.

Adriane.
Ik wil hem in de gelegenheid stellen zijn toekomstige vrouw te leeren kennen, en daardoor meteen mijn kennis van hem te verrijken.

Doorman.
Ik heb die nadere kennis niet noodig om u lief te hebben.

Mevr. A.
Laat mij met mijnheer alleen, Adriane.

(Adriane af) (tot Doorman)

. Ge hoort het, Doorman, hoe zij uw aanzoek opneemt. Blijft ge bij uw plan?

Doorman.
Niets kan er mij van afbrengen.

Mevr. A.
Maar wat hebt gij toch allen in dat schepsel gezien. Mijn Gustaaf, kapitein Hazen en gij! Reeds drie heeft zij weten te vangen.

Doorman.
Wat die anderen in haar vinden, weet ik niet, maar ik zie in haar een bekoorlijkheid, die alles te boven gaat. Maar hoe staan de zaken nu? Wanneer krijg ik mijn antwoord?

Mevr A.
Over een maand.

Doorman.
Dat is veel te lang, veel te lang, en 't andere huwelijk dat u aan het maken is, krijgt dat zijn beslag?

Mevr. A.
Ik hoop nog vandaag; zoo dadelijk komt de familie van Oven om de jongelui gelegenheid te geven mekaar te leeren kennen.

Doorman.

Welnu, mevrouw, ik hoop 't beste voor u, maar zoo mijn huwelijk niet tegelijk besloten wordt met Gustaaf's ondertrouw, dan zal ik hem alles moeten zeggen,

Mevr. A.
Een dreigement?

Doorman.
Min of meer! Ik wil u echter niet haasten en geef u tijd; ik sta er op tegen de receptie van uw zoon, mijn verloving te vieren.

Mevr. A.
Wacht ten minste tot na hun huwelijk.

Doorman.
Neen, daarvan hangt te veel af.

Mevr. A.
Stil, ik hoor hem komen, zeg er niets van.

Vierde tooneel.

Vorigen. Gustaaf.

Gust.
Goedendag, Doorman! mama! Ik dank u voor de prompte afdoening dier schuld. Vertrouw op mijn dankbaarheid.

Mevr. A.
Beste jongen, ga je nu kleeden, dadelijk komen de van Ovens.

Gust.
't Is waar ook, dat was de voorwaarde; ik woû dat u alles voor me klaarmaakte en me zei: Nu is 't de trouwdag. Zoo'n vrijerij en engagement, plus de receptie en de bruidsdagen, is voor mij het toppunt van banaliteit.

Doorman.
Een kort engagement is 't beste voor u, meneer Gustaaf; hoe korter, hoe beter.

Mevr. A.
Neen, zeker niet, ge moet mekaar toch leeren kennen.

Gust.
Wel, integendeel, hoe minder getrouwde menschen mekaar kennen, hoe beter en hoe minder vervelend.

Doorman.
En juffrouw van Oven's kennis vereischt geen lange studie.

Gust.
U schijnt ze reeds beter te kennen dan ik.

Mevr. A.

Maak voort, Gustaaf, ze komen dadelijk, toevallig heet het.

Gust.
Dan moeten ze mij ook nemen zooals ik toevallig ben.

Mevr. A.
Ik hoor de bel. Ze zijn het.

Doorman.
Onze afspraak blijft onveranderd.

Vijfde tooneel.

Vorigen. Adriane.

Adriane.
Mijnheer, mevrouw en juffrouw van Oven zijn in den salon.

Mevr. A.
Ik ga ze ontvangen, kom je spoedig, Gustaaf?

Gust.
Wel zeker, moeder! Ik heb *A* gezegd, nu ga ik in eens door tot aan *Z!*

Mevr. A.

(af).

Gust.
Wat scheelt er aan, je ziet bleek, juffrouw Adriane?

Adriane.
Meneer is wel vriendelijk op mijn gezicht te willen letten.

Gast.
Mijn huwelijk zal op u toch zoo'n indruk niet maken. Die zou grooter zijn dan die 't op mij maakt.

Adriane.
Ik heb genoeg te doen met mijn eigen huwelijk.

Gust.
Ga je dan ook trouwen?

Adriane.
't Schijnt zoo!

Gust.
Wel, dat is gezellig. Natuurlijk met kapitein Hazen, dat is nog gezelliger, in een slag vrouw en moeder van zes beminnelijke wezens te worden.

Adriane.
't Is meneer Hazen niet.

Gust.
Frans van Oven dan en je wordt mijn schoonzuster. Hoogst vereerd!

Adriane.
't Is de rentmeester.

Gust.
Ha, nu nog mooier, die kan haast je grootvader wezen. Een hoogst verstandig, beredeneerd huwelijk, zooals alle huwelijken moeten zijn. Ik wensch je van harte geluk en zegen met je edel voornemen. Wat een heerlijk leven wacht je naast dien man!

Adriane

(half schreiend).

O, ik bid je, spot niet!

Gust.
Adriane!

Adriane

(ter zijde).

Ik zou me verraden. Dankbaarheid kom mij ter hulpe!

(luid)

Ja, 't is een goede partij voor een arme weeze.

Gust.
Uitstekend; een goede partij! Of een huwelijk gelukkig of ongelukkig zou zijn, daaraan hecht u evenmin als ik, dat is zoo in-banaal. Fanny van Oven en Adriane Lefort doen uitstekende partijen, dat is genoeg.

Adriane.
Stil, ik hoor ze komen.

Gust.
Ik zal haar levenslang hooren en zien, ik ben nog niet op een ontmoeting met haar gesteld. Veel genoegen met uw mooie partij, juffrouw Adriane, en wat wenscht u mij?

Adriane.
Ik heb niets te wenschen, daarvoor ben ik te arm.

Gust.
Dat spreekt. Wat ben ik naast Doorman.

(af)

Adriane.

Ik kan niet langer; 't Is zoo vreeselijk. Ik moet Doorman trouwen en ik kan, ik mag niet. Mijn hart en ziel zijn geheel vervuld van een ander! Bij hem is die genegenheid dood, niets dan spijt voelt hij, daar ik zijn liefde heb versmaad. Hij moest eens weten, waarom. Uit dankbaarheid! O God! ware dat geen dankbaarheid geweest als ik hem had lief-

gehad en gesteund? Zou hij dan geen nuttig, goed mensch zijn geworden! O, Gustaaf! als je wist hoe je mijn alles bent, sints het oogenblik dat ik je voor 't eerst zag, en je mij, verlaten kind, het eenige gaf, waarnaar zij smachtte, een vriendelijk woord, dat geen aalmoes was. En nu wordt hij Fanny's man; hij zal dieper en dieper zinken naast die modepop, alles wat goed is in hem gaat verloren en ik.... moet het aanzien, uit dankbaarheid. Ik mag het niet toonen hoe lief ik hem heb, uit vrees dat de oude liefde weer ontwaakt.... Hoe sprak hij straks mijn naam uit? Zou 't waar zijn, wacht hij op een teeken van mij om nogmaals zijn liefde te bekennen.... 't Baat niets, ik moet zwijgen uit dankbaarheid.

Zesde tooneel.

Adriane. Fanny.

Fanny.
Ha, Adriane, dat treft heerlijk! Ik moet je spreken. Verbeeld je, zij hebben mij de kamer uitgezonden, ik weet heel goed waarom. Denk je dat ik niet begrijp wat er gaande is? O, ik vind 't zoo ijselijk verrukkelijk.

Adriane.
Dat u de kamer is uitgezonden?

Fanny.
Neen, ik ga trouwen met meneer Gustaaf! Hoe dol gezellig, vindt je niet?

Adriane.
En u kent hem nauwelijks?

Fanny.
Wat zou dat? Ik heb hem een paar keer gezien. Hij is zoo vreeselijk gedistingueerd, maar het voornaamste is dat ik eindelijk ga trouwen. Verbeeld je, ik ben reeds diep in de negentien, bijna twintig. Is dat niet verschrikkelijk? En dan zoo'n heerlijke partij. Mevrouw Aerschot is ontzaggelijk rijk. We zullen equipage houden en ik ga oud porcelein verzamelen, dat is zoo vreeselijk chique. Ik was bepaald dood gegaan, als ik nog een jaar was blijven zitten, en nu zoo'n magnifique huwelijk! O, ik ben zoo innig gelukkig. Wat kan ik meer verlangen?

Adriane.
Wel, als u geen andere eischen stelt, niets meer.

Fanny.
En weet je wat ik zoo verrukkelijk vind? De mode is nu juist ijselijk elegant voor de bruidstoiletten. De stoffen zijn zoo allergruwelijkst fijn. Wat dunkt je, welke kleur zal ik nemen? Is meneer Gustaaf bruin?

Adriane.

Neen, blond!

Fanny.
Heerlijk! Dan kies ik ivoorwit. Was hij nu bruin, dan zou ik crême hebben moeten nemen, en dat had ik afschuwelijk gevonden, want onze naaister is laatst ook getrouwd in crême, en dat staat zoo ordinair. Op de receptie neem ik rose zijde, heel bleek gebrocheerd satijn. Bij Hirsch hebben zij het keurig! Wat heb ik dikwijls allervreeselijkst verlangd dat noodig te hebben. Je hebt zoo'n goeden smaak, Adriane, je moet mij helpen kiezen. Hoe goddelijk, hoe ijselijk gezellig!

Adriane.
't Doet me pleizier te hooren, dat het voorgestelde huwelijk nog al in uw smaak valt.

Fanny.
Dol, dol! Alles bevalt mij daarin, alles!

Adriane.
't Is te hopen dat het zoo van weerszijden mag gaan.

Fanny,
Twijfel je daaraan? Zie ik er uit als iemand die zijn futur zal tegenvallen? Staat dit japonnetje mij niet allersnoepigst?

Adriane.
't Kan niet mooier.

Fanny.
En wat zullen mijn vriendinnen vreeselijk opkijken als ik ze vóór ben. Ik zie hun gezichten reeds als ze van mijn engagement hooren. En dan moeten we ons inrichten. Ik neem geen bepaalden stijl voor mijn huis, alleen wat ik mooi vind. 't Is zoo vreeselijk vervelend als je die mooie dingen ziet in de winkels, en dan denkt dat je ze misschien nooit zult mogen koopen. 't Is om het geduld te verliezen, maar nu koop ik alles. En mijn uitzet laat ik uit de hand borduren. Dat is zoo ontzaglijk gezellig en dan verdient zoo'n meisje er nog wat mee. Dat is meteen een goed werk. Als ik gelukkig ben, wil ik dat anderen het ook zijn.

Adriane.
Voor uwe mama is het een groote drukte.

Fanny.
Och wat, ik doe alles buiten mama om. Jij moet me helpen in alles, Adriane!

Adriane.
Met genoegen, maar ik moet nu weg, ik heb veel te doen. Tot uw dienst, juffrouw van Oven!

Fanny.
Hoe heerlijk dat ik niet langer meer dien burgerlijken naam zal dragen. Fanny Aerschot van Linden, zoo zal ik me altijd later noemen; en op mijn visitekaartjes moet ik een kroontje hebben. O wat is dat trouwen toch heerlijk! Vind je het ook niet verrukkelijk, Adriane?

Adriane.

Ik heb 't nog nooit gedaan, juffrouw!

Fanny.
Dat is waar ook! Jammer dat men 't maar eens kan doen, neen toch niet, men doet het wel eens meer, maar als weduwe is 't toch half werk, geen wit, geen oranjebloesem.

Zevende tooneel.

Vorigen. Mevr. van Oven ondersteund door haar man. Mevrouw Aerschot.

Fanny.
Scheelt er iets aan, mama?

Van Oven.
De schrik, de agitatie, de verrassing.

Mevr. A.
Een kleine appelflauwte meer niet. Ik laat je wat tot jezelf komen, Lina. Een heel dringende zaak roept mij! Kom, Fanny, ga met mij mee, wat in den tuin wandelen.

Fanny.
O verrukkelijk mevrouw! Dol graag!

Mevr. A.

(Zacht tot Adriane).

Zeg mijn zoon, dat hij ons over een kwartiertje komt opzoeken, maar heel toevallig.

Van Oven.
Och, Adriaantje, een glas water als je belieft.

(Adriane helpt mevrouw bijbrengen. Zij opent zachtkens de oogen en duistert):

Zijn we alleen?

(Adriane af)

Mevr. van O.
Hoe vindt je het? Verschrikkelijk?

Van Oven.
Wat kunnen we er aan doen?

Mevr. van O.
Zoo'n mauvais sujet, zoo'n nietsdoener!

Van Oven.
Hij zal wel iets ter hand nemen. Maak je niet zoo benauwd om niets.

Mevr. van O.

Ik ben 't weer, die het zegt! Om niets! Je weet niet, wat een moeder angstig en bezorgd maakt om haar lieveling.

Van Oven.
Och kom, zij zal 't niet erg vinden.

Mevr. van Oven.
Omdat zij even oppervlakkig en lichtzinnig is als haar vader. Ik ben de eenige, die alles zwaar inziet, maar naar mij luistert niemand. Ik ben een nul voor 't cijfer, een voetveeg, een zwak, ziekelijk schepsel, dat niets in te brengen heeft. Als ik dood was, kon ik niet minder rekenen. Mijn man en mevrouw Aerschot hebben alleen alles te zeggen.

Van Oven.
Maar lieveling!

Mevr. van O.
Geen lieve woordjes, als 't je be-

lieft, ik weet wat ze beteekenen. Zeg ze mevrouw Aerschot! Je ziet uit haar oogen. Haar wil is je een wet.

Van Oven.
Maar kan ik anders! Wij kunnen het aanzoek toch niet weigeren?

Mevr. van O.
En 't is onze plicht. 't Zou Fanny's ongeluk zijn.

Van Oven.
Och kom! zoo erg is 't niet, en bedenk toch welke verplichtingen we hebben aan mevrouw Aerschot.

Mevr. van O.
Wacht tot ik dood ben, dan kan je ze allen tegelijk afdoen door met haar te trouwen.

Van Oven.
Och vrouw, dat kan nooit, je weet hoe zij tegen een tweede huwelijk is.

Mevr. van O.
Maar jij niet! Ach God! terwijl ik nog leef, denkt hij reeds aan zijn tweede vrouw; was ik toch maar niet altijd zoo zwak en ziekelijk. Zoo is 't geen leven; òf beter, òf dood!

Van Oven.
Maar engel!

Mevr. van O.
Noem haar een engel, ik weet heel goed dat ik een lastpost, een sta-in-den-weg voor jou ben; dat ik een leelijke oude vrouw lijk, al ben ik ook werkelijk jonger dan mevrouw Aerschot. Hoe kan 't anders? In mijn trouwen ben ik dat geworden, tien jaren lang rheumatiek, een keer heupsontwrichting, twee operatiën, zeven bevallingen en wat er bij komt; dat blijft een mensch niet in de koude kleeren zitten. Maar dat jij 't me nu verwijten moet! Was ik toen ik met je trouwde geen mooi meisje?

Van Oven.
Een snoeperig wijfje.

Mevr. van O.
Dat zeg je met een vuur als wildet je zeggen en nu het tegendeel; maar daar ben ik al lang overheen, ik zou er niet over klagen, als ik wat meer geteld werd, maar jij en je dochter je weet niet hoe je alles buiten mij om zult behandelen. Waarom me niet bekend dat het heele huwelijk reeds beklonken is, en dat ik alleen voor den vorm hier ben uitgenoodigd.

Van Oven.
Ik zweer je!

Mevr. van O.
Zweer niet, dan zou je misschien eindelijk nog zweren dat het huwelijk je niet onaangenaam was.

Van Oven.
Om je de waarheid te zeggen, onze Fanny kon veel slechter treffen. Zij komt in een goede familie, zij krijgt een knappen man.

Mevr. van O.
Dacht ik het niet? Die slang heeft hem omstrikt, mijn arme goede man. Zie je dan niet in dat zij misbruik maakt van onze dankbaarheid. Haar zoon heeft veel geld verteerd, hij is aan 't hollen geweest en nu moet hij stilstaan. Wie moet dat verdienstelijke werk doen; eene vrouw? Maar voor dat werk is mijne dochter te goed. Niemand zal 't aan willen. Fanny moet het doen, omdat wij dankbaar moeten zijn. Maar 't gebeurt niet, zoolang ik haar moeder ben.

Van Oven.
Waarom dat zoo even niet gezegd?

Mevr. van O.
Vraag je dat nog? Wel, omdat ik flauw viel van schrik. 't Staat je mooi misbruik te maken van mijn ziekelijken toestand. Waarom moet ik 't zeggen? Ik heb geen verplichting aan mevrouw Aerschot.

Van Oven.
Maar Lina....

Mevr. van O.
Ik weet wat je zeggen wilt, man en vrouw zijn één, anders ben je niet van die opinie, je laat het me genoeg voelen dat je Nummer één bent zonder mij, en nu laat ik het jou over de belangen van je dochter te bepleiten, ik ben te zwak om een veer weg te blazen.

Van Oven.
Niet om van die zwakte partij te trekken.

Mevr. van O.
Zei je iets?

Van Oven.
Neen, maar ik bid je blijf bedaard! Als we moeten weigeren, zie je, dan dienen we het zeer kiesch te doen en het samen te bespreken, welke redenen wij zullen opgeven om de ware te verbloemen.

Mevr. van O.
Er is een geldige reden, Fanny houdt niet van hem.

Van Oven.
Ben je daar zoo zeker van?

Mevr. van O.
Ze kent hem niet.

Van Oven.
En als ze hem kent?

Mevr. van O.

Je zoekt uitvluchten. Geef me een andere reden!

Van Oven.
Maar onze dankbaarheid.

Achtste tooneel.

Vorigen. Mevr. Borstel komt binnenvliegen.

Mevr. B.
Is mevrouw Aerschot thuis? O, 't is een schande, een schande! Mijnheer, mevrouw van Oven, neem me niet kwalijk, maar ik ben buiten mezelf.

Mevr. van O.
Het fleschje, Reindert, ik word weer naar.

Mevr. B.
't Is ongehoord, zulk een misbruik van de dankbaarheid.

Mevr. van O.
U ook al?

Mevr. B.
Mijn oogen gaan open! Zij overlaadt de menschen met weldaden om ze allen aan zich dienstbaar te maken.

Mevr. van O.
Juist wat ik al lang gedacht heb! Spreek gerust, mevrouw, wij zijn in 't zelfde geval.

Mevr. B.
O, 't doet me goed, mijn hart eens te kunnen luchten. Verbeeld u, ik ben weduwe met een zoontje.... ach God! een weduwe is zoo diep beklagenswaardig! Zij staat zoo alleen, zonder steun of hulp.

Mevr. van O.
Getrouwde vrouwen niet minder in sommige gevallen.

Mevr. B.
O neen, dat is heel wat anders. Ik kwam hier vreemd in de stad. Mevrouw Aerschot deed alles voor me, wat geen zuster zou doen. Zij huurde een huis en meubelde het. Ik had liever binnenshuis willen wonen, maar dat vond ze niet goed. Ik betaalde veel geld, moest alles mooi vinden wat zij mooi vond, maar enfin! Ik was ingericht naar haar smaak en niet naar den mijne.

Mevr. van O.
Daaraan ken ik haar! Luister goed toe, Reindert.

Mevr. B.

Mijn kamers zijn boven een café, geen nacht haast kan ik slapen om 't geweld dat ze beneden maken. Zij hebben een naar uitzicht maar zij heeft ze uitgezocht, en ik heb me nooit beklaagd uit dankbaarheid.

Mevr. van O.
Natuurlijk! Ga voort, mevrouw, o ik begrijp het zoo goed.

Mevr. B.
Ik dronk slechte koffie, flauwe melk, ik brak twee tanden stuk op dat taaie vleesch, ik betaalde meer dan anderen, doch ik durfde niet van leverancier veranderen, omdat zij mij dien gerecommandeerd had... ik zweeg en verdroeg...

Mevr. van O.
Uit dankbaarheid.

Mevr. B.
Maar ziet u, ik ben moeder.

Mevr. van O.
Evenals ik.

Mevr. B.
Alles wil ik doen, maar mijn kind opofferen uit dankbaarheid.... dat nooit.

Mevr. van O.
Hoor je van Oven, hoor je!

Mevr. B.
't Ventje is op de kostschool door haar aangewezen; ik kon hem niet missen, hij is zoo zwak en ik ben zoo alleen, maar toch, ik zou er in berust hebben als hij 't goed had gehad op de school, maar daar komt hij thuis met bebloed hoofd, de meester had hem geslagen, nadat hij veertien dagen op water en brood had gezeten. Zoo'n arm schaap!

Mevr. van O.
Vreeselijk, vreeselijk.

Mevr. B.
Hoor verder! De jongen is weggeloopen naar zijn moeder en de meester stuurt een boodschap niet aan mij maar aan mevrouw Aerschot, alsof zij de belanghebbende is en zij schrijft me een brief, dat zij van middag Victor zal komen halen om hem naar de kostschool terug te brengen en den mesjeu excuus te vragen. Ik schrijf haar terug, dat ik van plan ben Victor voorloopig thuis te houden. Daar krijg ik weer bladzijden vol verwijtingen alsof ik 't ondankbaarste creatuur der wereld ben.

Van Oven.
Maar als dat geen bemoeizucht is dan weet ik er geen naam aan te geven.

Mevr. van O.
Eindelijk! Zie je nu, die vrouw stel je boven je eigen, goede Lina. Maar bedaard Mevrouw, u is en blijft de moeder, niemand kan u dwingen uw kind naar de school terug te sturen.

Mevr. B.
Maar dan bekladt ze mij overal als een monster van ondankbaarheid.

Van Oven.
Zij maakt van de dankbaarheid een onmogelijken plicht.

Mevr. van O.
En wat zijn uw zorgen bij de onze mevrouw? Onze lieve oudste dochter moet gekoppeld worden aan haar losbol van een zoon.

Mevr. B.
Tegen wil en dank?

Mevr. van O.
Ja zeker tegen wil en dank.

Mevr. B.
En ook uit....

Mevr. van O.
Helaas! ja, uit dankbaarheid!

(Wordt vervolgd.)

Op de Ver-Hüellbank.

Wie in vroeger jaren de altijd zoo aantrekkelijke wandeling van Den Haag naar Scheveningen deed, werd, als hij bijna aan het einde van zijn tochtje was gekomen, onaangenaam getroffen door een gedeelte van den weg, waar het oog niet veel anders ontmoette dan de naakte, kale duinen. Nu zijn duinen wel een zeer eigenaardig attribuut van ons Hollandsch strand en onze Hollandsche zee, - maar tegenover den met natuurschoon zoo rijk bedeelden en vaak door dichters bezongen weg tusschen de residentie en het aloude ‘Schevelinge’, maakten die sombere, doodsche zandhoopen toch een wel wat pover effect. ‘Als die omtrek eens wat verfraaid kon worden!’ zuchtte de een; ‘zou men daar de natuur niet wat te hulp kunnen komen?’ peinsde een ander; ‘waarom laten de heeren in. Den Haag daar niet eens een mooi plantsoen aanleggen?’ vroeg een derde. Maar het bleef bij zuchten en peinzen en vragen, - totdat een verdienstelijk Hagenaar, Jonkheer H.C.A. Ver-Hüell, de koe bij de horens pakte, een ontwerp tot verfraaiing van dien geheelen barren en zandigen omtrek opmaakte, en - wat meer zegt - door zijne ijverige, volhardende en rustelooze bemoeiingen dat ontwerp ook tot uitvoering wist te brengen. Ver-Hüell was hier in den vollen zin des woords een man van initiatief, en aan dat initiatief hebben Den Haag en Scheveningen het te danken, dat de voormalige woestenij in eene liefelijke lustwarande is herschapen en thans een der schilderachtigste punten in den omtrek der residentie mag heeten. Zoowel met het oog op de bewoners van Den Haag en Scheveningen zelven, als op de duizenden bezoekers uit ons eigen land en uit den vreemde, die hier jaarlijks vertoeven, kan het heilzaam optreden van Jhr. Ver-Hüell in den vollen zin des woords een w e l d a a d genoemd worden.

De vorstelijke residentie wenschte te toonen, dat zij die weldaad op prijs stelde, en wilde aan hare dankbaarheid door een zichtbaar en duurzaam huldeblijk uiting geven. Op welke wijze? Al spoedig was men het er over eens, dat er een aan Jhr. Ver-Hüell gewijd monument behoorde te verrijzen op de eigen plek, die door zijne goede zorgen in zulk een bekoorlijk landschap was herschapen. Maar waaruit zou dat monument bestaan? Een gedenknaald, een buste, een fontein, of zoo iets? Dit alles zou misschien zeer fraai, maar stellig niet zeer practisch zijn geweest, niet in den geest van den hervormer der omgeving. Daarom was het een gelukkige gedachte, toen men besloot om te midden van diezelfde duinen, waar Ver-Hüell zooveel gelegenheid had gegeven tot genieten, nu ook een rustplaats aan te brengen, vanwaar men al het door hem aangebrachte schoon in ongestoorde kalmte zou kunnen overzien en bewonderen. Aan dat prijzenswaardige denkbeeld heeft de gemeente 's Gravenhage op onbekrompen wijze uitvoering gegeven door de plaatsing der marmeren V e r - H ü e l l b a n k , waarvan wij in dit nummer eene afbeelding geven volgens de voortreffelijke schilderij van den Haagschen kunstenaar P. Haaxman.

De schilderij geeft eene nauwkeurige voorstelling van een gedeelde der witmarmeren bank, die daar ter eere van den wakkeren Ver-Hüell geplaatst is. En wie zich op die rustplaats neerzet, heeft naar alle kanten een heerlijk uitzicht op het schoonste wat de natuur hier in deze bevoorrechte omgeving heeft bijeen gebracht: op de zee, de duinen, de plantsoenen, den naburigen vijver, en op het maatloos hemelruim, dat zich over dit alles heenwelft. Menig lezer of lezeres van ‘De

Huisvriend' zal zich voorzeker met dankbare waardeering de genotvolle oogenblikken herinneren, in stil gepeins op deze zoo schilderachtig gelegen rustplaats doorgebracht, en ten volle instemmen met de erkentelijkheid der vele duizenden, die Jhr. Ver-Hüell door zijne welgeslaagde bemoeiingen aan zich heeft weten te verplichten.

Milly's geheim.
Een levensbeeld uit Amerika's verre westen.
Naar het Engelsch van Mary Hallock Foote.
(*Vervolg van bladz.* 40.)

Een werkelijke club komt gemakkelijk bijeen op een basis van gemeenschappelijk belang of gerief; maar er wordt een dieper beweegreden vereischt om haar tot iets wezenlijks te vormen, om haar een kracht ten goede of ten kwade te doen zijn. Zij moet evengoed een ziel als een lichaam hebben. In dit opzicht was Mrs. Dansken's huis op een zand-

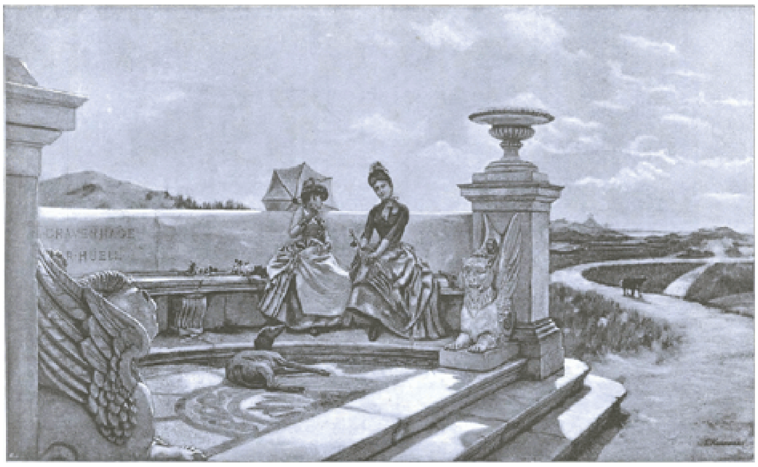

OP DE VER-HÜELLBANK. Naar P. Haaxman.

grond gebouwd. De éénige beginselen waarop het berustte, waren persoonlijk gemak en het verdienen van geld. Al het andere was jongensachtige galanterie en overdrijving, voortspruitende uit de aandoeningen, die elke vrouw, wanneer zij althans niet onnatuurlijk is, kan doen ontstaan in een edelmoedig en onbesmet jeugdig hart. Voor zoover zedelijken steun betrof, wist Mrs. Dansken dat zij reden had om tevreden te zijn; maar zij had hare kleine kwellingen, van die soort welke de mensch zelfs met de volhardendste inspanning niet van zijne deur kan houden. Dank zij het welslagen van hare proefneming, had zij aanzienlijke geldsommen bespaard, welke zij onmiddellijk belegd had met een moed, die een beter succes had verdiend. Verscheidene van de bij haar inwonende jongelui hadden al eens pogingen gedaan om te hooren, of zij ook plannen tot verhuizing had; maar zij zag nog geen mogelijkheid, zeide zij, om dit jaar of het volgende het kamp te verlaten, en de jongelui waren onedelmoedig genoeg om te betuigen, dat zij dit met veel blijdschap vernamen.

Ook had er zich een huiselijke moeielijkheid voorgedaan, die haar geheele plan schipbreuk dreigde te doen lijden. Zonder Ann Matthews konden de werkzaamheden der huishouding niet geregeld in gang blijven; en hetzij door de uitwerking der sterke berglucht in dit bijzonder hoog gelegen land, hetzij door de overstelping van haar werk, dat haar veel meer drukte gaf dan waaraan zij vroeger gewoon was geweest, - genoeg, Ann's krachten begonnen zichtbaar te verminderen. Al wat op medelijden of bijstand van de zijde harer meesteres geleek, wees zij hooghartig van de hand; doch door zelve de handen uit de mouw te steken, als die van Ann te kort schoten, wanneer zij er onder het een of ander voorwendsel slechts even mogelijkheid toe zag, gelukte het Mrs. Dansken, hare huishouding geregeld op gang te doen blijven en hare welbeproefde, oude dienstbode te beschermen tegen de critische opmerkingen der jongelieden.

‘Waarom laat ge u zoo door haar afbeulen, en waarom doet gij al haar werk?’ vroegen zij, met alle blijken van dieper inzicht in al zulke regelingen, van welke men niet kan verwachten, dat een huishoudster er zich mede vereenigt.

‘Zij beult mij niet af! Zie ik er uit als iemand die afgebeuld wordt? Zij is zenuwachtig, het arme, oude schepsel! Het klimaat hier doet haar kwaad.’

‘Maakt het klimaat ú nooit zenuwachtig?’

‘Vraag dat aan Ann,’ zeide Mrs. Dansken. Ann zou geantwoord hebben, dat, als er ergens zenuwen in huis waren, hare meesteres ze in eigendom bezat.

Mrs. Dansken zelve had ontdekt, dat het voor eene vrouw op den duur geen houdbare positie is, het middenpunt te wezen van een kring licht ontvlambare jonge geesten, wier lichamen men beloofd heeft op een bestendig hoog peil van gerief in een feitelijk zeer ongeriefelijke plaats te zullen houden. Maar zij was vast besloten, haren post te blijven bezetten, doch aan niemand te laten blijken, hoeveel het haar kostte. Zij kon dit echter niet verbergen voor Ann, die er vast van overtuigd was, dat hare meesteres een stelselmatigen zelfmoord beging, hetgeen voor haar een prikkel te meer was in den wedstrijd tusschen het tweetal, wie zich het meest zou inspannen en de andere het meest zou sparen; doch een oprecht, hartelijk woord van genegenheid werd zelden tusschen haar beiden gewisseld. Op een Zondagmorgen, toen zij in het bijgebouw samen bezig waren de bedden op te maken, voer Ann als gewoonlijk met heftigheid uit tegen de jongelui en tegen de eischen die zij, met goedvinden der meesteres, aan haren tijd en hare krachten stelden.

‘Hoe meer gij voor hen doet, hoe meer gij zult moeten blijven doen! Is het niet genoeg dat gij hun kost en inwoning geeft, en moet gij ze bovendien nog voeden met de woorden uit uwen mond en den adem uit uw lichaam? Hoor ik u daar beneden niet gansche avonden achtereen het vleesch van uwe beenderen afpraten?’

‘Bedoelt ge, dat ik ter wille mijner schoonheid wat meer moest slapen, Ann?’

‘Nu, geloof maar wat ik u zeg: gij zult hier in deze negerij niet veel schoonheid opdoen, en niet veel anders óók, - gezwegen nog van het geld, dat gij den eenen dag verdient, om het den anderen dag weer te verliezen.’

‘Wat wij hier in huis noodig hebben, is: jeugdige werkkracht!’ zeide Mrs. Dansken op beslisten toon.

Ann keek haar van onder hare zware wenkbrauwen eens goed aan. Zij hield haar hoofd gebogen en haar mond wijd open, daar zij alle krachten inspande om een kussen onder haar kin vast te houden, terwijl zij de plooien van de sloop gladstreek.

‘In de plaats van oude Ann, bedoelt ge zeker?’ vroeg zij vinnig.

‘Gij weet heel goed, dat ik niemand in Ann's plaats wil hebben dan Ann,’ antwoordde hare meesteres. ‘Waar dient het dus toe, al zulke dwaze praatjes uit te kramen? Gij zijt doodmoede, en ge zegt van mij, dat ik het óók ben. Misschien hebt ge wel gelijk. Ik moet dus op de een of andere wijze iemand zien te vinden, die ons beiden wat werk uit de hand neemt, opdat wij meer rust kunnen nemen. Er zullen tegenwoordig hier wel meisjes te krijgen zijn.’

‘Meisjes zijn er overal te vinden, - hetzij men het groene hout wil hebben, of desnoods het dorre. Maar ik wil er u mijn woord op geven, dat gij niet veel rust zult krijgen door hetgeen gij hier opvischt!’

‘Nu, 't is toch altijd wel eens te probeeren: baat het niet, het schaadt ook niet,’ sprak Mrs. Dansken met een zucht. ‘Wij moeten dezen winter meer hulp hebben, met de kachels en bij het water dragen.’

Zij zuchtte dien avond nogmaals, zeer onverhoeds, te midden van den kring, die zich in de verschillende eigenaardige houdingen van verzadigde menschen overal in de stoelen had neergevlijd, onder den storenden invloed der Zondagsgewoonte van twee maaltijden per dag, beiden op een ongeschikten tijd. Zij lachte en ontworstelde zich aan hare oogenblikkelijke afgetrokkenheid, wijl er van alle kanten naar de reden harer verzuchting gevraagd werd.

‘Och, het ontbijt te laat en het middagmaal te vroeg, en niets in huis om u bij de thee te geven!’

‘Kom, kom, onze eetlust zal u niet zoo diep hebben doen zuchten,’ zeide Frank Embury. Hij keek Mrs. Dansken aan met een min of meer teedere uitdrukking in zijne groote, goedige oogen. ‘Wat scheelt er aan, als het niet te veel gevraagd is?’ voegde hij er bij, terwijl zijne stem iets zachter dan anders klonk.

Mrs. Dansken daarentegen zette haar eigen stem

meer kracht bij, en wierp hem tegelijkertijd een glimlach toe. ‘Wij hebben hier in huis behoefte aan jonge krachten,’ herhaalde zij.

‘Zoo, mevrouw? Zijn wij, door elkaar gerekend, niet jong genoeg voor u?’ vroeg Williams.

‘De quaestie loopt hier over mijne jeugd, niet over die van de heeren. Ik ben misschien jong genoeg om uwe kostvrouw te wezen, - maar niet om de dienstbode van uwe kostvrouw te zijn.’

‘Ann's dienstbode, wilt gij zeggen.’

‘Nu goed, Ann's dienstbode dan. Ik zou gaarne een paar jonge voeten - niet met laarzen aan, als 't u belieft! - tip, tip, 's morgens de trap op hooren gaan, vóór ik uit bed ben, en niet slof, slof, - arme Ann! - met een kreunenden zucht op de bovenste treê. Ik moet letterlijk her- en derwaarts vliegen, om haar af te houden van dingen, die zij weet dat zij toch niet doen kan, met haar zieke knie en haar gevatte koude.’

‘Waarom laat ge haar niet stilletjes haar gang gaan en een martelares wezen, als zij dat zoo graag is?’

‘Omdat zij zich ziek zou werken, en dan zou i k de martelares worden, waarin ik echter volstrekt geen lust heb!’

‘Maar waarvoor is het eigenlijk noodig, zooveel werk in een huis te doen?’ Deze nimmer sluimerende quaestie werd, zooals het altijd gaat bij een huiselijke crisis, ook hier op de gebruikelijke wijze te berde gebracht door de mannelijke leden van het gezin. ‘Al dat vegen en borstelen, bijvoorbeeld; het is eigenlijk niets anders dan een hoopje stof van de eene plaats naar de andere jagen!’

‘En wie vult de lampetkannen, als ik het vragen mag?’ liet Embury zich weer hooren. ‘Ik wil er op zweren, dat ik dezen morgen den rand van Mrs. Dansken's japon boven aan de trap zag verdwijnen, toen ik mijn kan binnenhaalde!’

Mrs. Dansken vroeg of hij er wel zoo zeker van was, dat hij haar japon van die van Ann kon onderscheiden.

‘Wij zullen het beurtstelsel invoeren,’ zeide Williams, ‘en met den kleinste beginnen. Blasshy, gij zult wel zoo goed zijn om morgenochtend uit bed te springen, als gij hoort roepen: “Uw beurt!”’

‘Het beurtstelsel is verouderd. Wij zullen naar beneden gaan in een democratisch lichaam -’

‘In Blasshy's lichaam -’

‘Gij zult wel stillekens boven blijven, in uwe bedden, waar gij behoort te zijn!’ zeide Mrs. Dansken. ‘Ik ben er niets op gesteld om hier een optocht te hebben van halfgekleede jongelui, die vóór het ontbijt het huis doorwandelen. Ik doe dan mijn eigen wandeling, en ik vind het niet betamelijk, dat iedereen mijne papillotten ziet.’

‘Vul de waterkannen liever om den anderen dag; niets eenvoudiger dan dat, zou ik zeggen!’

‘Uiterst eenvoudig, zult gij zeggen, wanneer het water bevriest en mijne porceleinen lampetkannen van twee en een halven dollar stuk springen.’

‘Waarom hebt gij eigenlijk die lampetkannen? Neem liever emmers. Wij hadden óók emmers,’ zeide Williams, zijne ervaringen uit vroeger tijd raadplegend.

‘Emmers zijn zoo morsig,’ merkte Mrs. Dansken aan.

‘Zeg, Frank, waren onze emmers ooit morsig?’

‘Ik zou wel eens willen weten,’ sprak Mrs. Dansken, ‘wie de verdwaasde schepsels geweest zijn, die de Chineezen uit dit kamp verjaagd hebben? Waren het mannen met geliefde zusters? waren het mannen met moeders en vrouwen?’

‘Mannen met vrouwen noemen zij “de oude vrouw.” Vrouwen kunnen goedkooper werken dan Chineezen, niet waar? en men behoeft hare hulp niet te betalen tegen den prijs van mannenarbeid.’

‘En de rest van u liet hen geheel hun eigen weg gaan, als gewoonlijk.’

‘Eenigen onzer waren hier niet; en wij zijn hier ook niet gekomen om voor burgemeesters en stadsraadsheeren te spelen. En wij meenen te kunnen bewijzen, dat het geen misslag was. Het Chineesche element -’

‘O, van het Chineesche element wist ik reeds alles af, toen de oudste uwer nog moest komen kijken! Van mijn standpuntje beschouwd, is het een misslag geweest; intusschen, misslag of niet, het zal mij zeer aangenaam zijn, als gij allen uwe oogen open houdt en aan de wateremmers.... waterkannen, wil ik zeggen, denkt, wanneer gij iemand van het vrouwelijk geslacht ontdekt, die er jong en sterk en niet al te toeschietelijk uitziet!’

IV.

Het was Mrs. Dansken zelve, die het eerst in aanraking kwam met de persoon, welke aan al de bovengenoemde eischen beantwoordde. Zij bevond zich op zekeren dag bij Daniël en Fisher, de groote huishoudelijke bazaar van het kamp, om er naar wandel-jacquettes te zien. De winkelbediende had er een uitgespreid over de gewatteerde schouders eener vrouwelijke costuumpop, met een rose katoenen kleedje aan. ‘Dit is een heel elegant model,’ zeide hij, op het jacquette wijzend, - ‘volgens de nieuwste Engelsche coupe. Zoudt u het niet eens willen aanpassen?’

Mrs. Dansken schudde ontkennend het hoofd, maar hield toch nog steeds hare oogen op het jacquette gevestigd, terwijl zij er over nadacht of het eigenlijk wel de moeite waard zou zijn om, nu de winter reeds zoo na op handen was, nog een najaarsmanteltje te koopen.

De bediende, die hare aarzeling aan een andere oorzaak toeschreef, opende de deur eener achterkamer, waar tapijten pasklaar gemaakt werden en de naaimachines zich heenwerkten door breede banen ruw beddetijk, waarbij zij aanhoudend stofdeeltjes voortjoegen in de lange, glimmende lichtstralen, die door de hooge vensters zonder gordijnen naar binnen vielen.

‘Miss Robinson!’ riep hij, ‘zoudt ge eens even hier willen komen?’

‘Geef u toch vooral geen moeite meer,’ zeide Mrs. Dansken; ‘ik zal het jacquette toch maar liever niet nemen.’ Maar zij achtte zich toch verplicht om nog even te blijven, totdat Miss Robinson te voorschijn kwam, die onder het loopen de voorzijde van haar armoedig zwart tricotje van draadjes en pluisjes zuiverde.

De winkelbediende bield het jacquette wijd uit; het meisje stak zonder een woord te spreken hare

armen in de mouwen, en bleef toen naast de wanstaltige stroopop staan, terwijl zij met hare onberispelijke vormen de smaakvol gesneden plooien van het jacquette vulde.

'Gij ziet dat het onverbeterlijk is,' sprak de bediende, toen Miss Robinson zich langzaam op de hakken harer laarsjes ronddraaide.

'Ik zie dat het figuur van deze jonge dame onverbeterlijk is,' antwoordde Mrs. Dansken. De oogen der beide vrouwen ontmoetten elkaar met een kouden blik.

'Niet zooveel beter dan het uwe, zou ik zeggen,' sprak de bediende, zijwaarts naar Miss Robinson ziende.

Mrs. Dansken begreep, dat zij zelve de aanleidende oorzaak was van deze zeer vrijpostige spraakzaamheid. Het was een van die dagen, waarop zij het leven in alle opzichten iets diep verachtelijks vond; en nu sloot zij natuurlijk het meisje en het jacquette en den man die zijn best deed om het te verkoopen, daarbij in.

'Het zou mij volstrekt niet kleeden; dank u zeer!' voegde zij er bij, met een korte, vluchtige buiging voor Miss Robinson. De bediende glimlachte geduldig toen hij het jacquette weer opvouwde. Een poosje later vond hij er aardigheid in, terwijl hij aan de deur van het atelier stond, naar Miss Robinson te kijken, die druk bezig was om een langen zoom over de stikplaat van haar naaimachine te laten glijden. Hij sneed een ongelooflijk aantal grappen en kwinkslagen op, waarbij de andere meisjes opkeken en lachten; alleen de persoon, waarvoor ze eigenlijk bestemd waren, hield voortdurend het hoofd gebogen en bloosde van ergernis.

Mrs. Dansken had een advertentie in de couranten laten zetten, die met groote zorg zóódanig ingekleed was, dat sollicitanten van verdacht allooi geen lust zouden gevoelen om er werk van te maken. Twee of drie opzichtig gekleede jonge vrouwen kwamen in antwoord op die advertentie zich aanmelden, - hoofdzakelijk uit nieuwsgierigheid, naar het scheen. Zij begon den moed reeds te laten zakken, toen zij, in den namiddag van den vierden dag, in hooge mate verrast werd door een bezoek, blijkbaar ter goeder trouw, van Miss Robinson. Het meisje zag er zeer netjes uit met haar klein, eenvoudig hoedje en in hare zwarte kleeding. Mrs. Dansken meende op te merken, dat haar gewaad in sommige opzichten eenigermate aan rouw deed denken. De korte namiddag begon reeds voor de schemering plaats te maken, en zij had hard geloopen, zooals men aan haar frissche, hoogroode kleur wel zien kon. Zij keek, met een min of meer vorschenden blik, om zich heen in de gezellige huiskamer, die door den gloed van het haardvuur beschenen werd; Mrs. Dansken beviel haar veel beter, nu zij nu zoo op haar gemak scheen, dan bij de onderhandeling over het jacquette van Engelsch model.

Maar... het meisje zag er bedenkelijk lief uit! Mrs. Dansken zeide haar open en rond, dat zij van haar zelve eenige mededeelingen omtrent haar persoon en haar verleden hoopte te zullen vernemen, vooral daar zij, volgens haar zeggen, vroeger nooit 'onder de menschen' geweest was en dus geen adressen voor het verkregen van informatiën kon opgeven. Dit scheen Miss Robinson dan ook verwacht te hebben. De beide vrouwen hadden samen een langdurig onderhoud in de slaapkamer van Mrs. Dansken, waarheen zij, toen het etensuur naderde, de wijk namen, om geen stoornis te moeten vreezen.

Aan tafel was de vrouw des huizes geheel vervuld met de vraag: zou zij het doen? Zij was gewoon om, bij wijze van amusement voor de familie, van alle kleine huiselijke voorvallen den grootst mogelijken ophef te maken. Alles van dien aard

was koren op haar molen. Het zou haar niet in de gedachten gekomen zijn om over Miss Robinson te beschikken - ook al ware haar geval minder belangwekkend geweest - zonder er eerst uitvoerig over te debatteeren in de raadsvergadering rondom haar haardvuur. Zij deelde aan haren huiselijken kring mede, dat zij de 'jonge werkkracht' gevonden had; doch liet er op volgen, na van alle kanten gelukgewenscht te zijn, dat het van hen zou afhangen, of zij het met haar zou durven wagen.

'Zij is geen dienstbode; zij is nu eens recht een van de buitenkansjes dezer plaats en - het mooiste meisje, dat ik mij ooit herinner gezien te hebben.'

'O, bedenk u daar nog eens op, Mrs. Dansken!' werd haar toegeroepen.

'Gij kunt niet half gelooven hoe mooi zij is, of het moest wezen dat gij haar reeds gezien hebt. Hèbt gij haar gezien?' Er waren nadenkende gezichten in de groep.

Mrs. Dansken kreeg een kleur. 'Nu, als gij mijne jonge dame kent, moet gij beter weten dan ik, of het mogelijk zou zijn, haar hier te nemen.'

'Maar wie is de jonge dame, Mrs. Dansken?'

'Zoekt nu geen uitvluchten.'

'Is zij dat meisje met koperkleurig haar, dat aan een naaimachine werkt bij Daniel en Fisher?' vroeg Hugh Williams droogjes.

'Nu ja, dat geloof ik wel,' zeide Mrs. Dansken, eenigszins verlicht door zijn toon van spreken. 'Heur haar heeft wel een ietwat metaalachtigen tint. Wat weet gij van haar?'

'Zij heeft eens eenige monsterzakken voor mij gemaakt. Zij waren goed en sterk genaaid, en ik had pleizier in de wijze waarop zij een jongen melkmuil afsnauwde, die haar wat al te vrijpostig met zijn raad wilde dienen.'

'Die vaardigheid in het afsnauwen maakt haar nu juist voor mij niet bruikbaarder,' zeide Mrs. Dansken. Zij bemerkte aan daarop volgende uitdrukkingen, dat er eenige onschuldige aardigheden waren gedebiteerd omtrent het meisje, ten koste van Williams; de anderen hadden er misschien wel aan willen meêdoen. Zij zelve bleef er buiten, maar zij vond het nooit aangenaam om uitgesloten te zijn van iets, dat hare club belang inboezemde. 'Het is inderdaad zeer potsierlijk, dat ik mij nog moeite geef om u met mijne ontdekkingen bekend te maken. Het schijnt veeleer dat zij door ú ontdekt is.'

'Geen onzer heeft ooit een woord tot haar gesproken, Mrs. Dansken,' zeide Blashfield, op zijn goedhartigen, beslissenden toon, 'behalve Williams over die zakken. Zij is een zeer bekoorlijke jonge dame. Ik weet zeker, dat zij op straat nooit naar een jongmensch zal kijken!'

Bij die zedige bekentenis van Blashfield ging er een algemeen gelach op.

'O, maar zóó zal het nooit goed gaan,' sprak Mrs. Dansken hoofdschuddend. 'Zij is volstrekt geen jonge dame. Gijlieden zijt toch niet van plan, haar als zoodanig te behandelen, wel? als ze hier in huis komt om Ann een handje te helpen? Hoe zult gij haar behandelen? - dat zou ik gaarne eens willen weten.'

'Precies zooals gij verkiest,' zeide Williams, die altijd heel beleefd was.

'Och neen, dat geeft niets. Gij zijt begonnen met grappen over haar te maken -'

'Dat kunnen wij toch laten, zou ik zeggen.'

'Het is àl te erg, - en ik heb haar zoo noodig! Ik heb aan de wezens, die vóór haar hier geweest zijn, kunnen zien, wat mij boven het hoofd hangt, als ik deze eene niet neem.'

'Maar waarom neemt gij haar dan niet? Ik kan met den besten wil van de wereld niet zien, wat er tegen is!'

'Wat er tegen is? Overmaat van belangstelling. Gij zijt op uw qui vive, elk uwer in het bijzonder.'

'Omdat gij ons niets van haar wilt vertellen. Gij maakt onze nieuwsgierigheid gaande, maar laat ons overigens even wijs als we waren. Heeft zij geen geschiedenis?'

'Ja, zij heeft een geschiedenis - en een heel aandoenlijke ook. Ik heb anders niet veel op met de geschiedenissen van zulke meisjes, in 't algemeen gesproken -'

'Van welke meisjes, Mrs. Dansken?' viel Frank haar hier in de rede, vrij onbeschaamd, zooals Mrs. Dansken vond. Op bitsen toon gaf zij dan ook ten antwoord:

'Van zulke meisjes!'

'Ik dacht, dat zij niet tot die "zulke" behoorde.'

'Dat zal zij wel moeten, als zij hier komt. Zij komt niet als een protegée van mij, of als een jonge dame in behoeftige omstandigheden!'

'Maar wat is zij dan nu? Wat is hare tegenwoordige positie, behalve dat zij aan de naaimachine werkt bij Daniël en Fisher?'

'Als gij slechts zoo goed wilt zijn om te luisteren, zult gij het hooren, - dat wil zeggen, indien haar geschiedenis waar is. Zij heet, om daarmee te beginnen, Milly Robinson. Zij is uit Canada geboortig, - uit het Engelsche Canada, niet uit het Fransche. Daardoor laat zich haar eigenaardige tint verklaren, bedoel ik, evenals die onverstoorbare blik, dien zij heeft. Zij had een broeder, die hier in de mijnen is gaan werken. Deze schreef haar, dat het hem goed ging, en zond haar geld, om naar hem over te komen. Zij kwam hier aan in het laatst van April, met ongeveer vijf dollars in haar zak, en met die blozende wangen, die zij niet in haar zak kon steken. Zij schijnt verwacht te hebben, dat haar broeder de eerste persoon zou zijn, dien zij ontmoette toen zij uit den trein stapte, en dat zijne mijn zich aan de overzijde der straat zou bevinden. De mijn bleek in werkelijkheid een speculatie-onderneming te zijn, op vijftig mijlen afstands, en niemand ter wereld hier wist iets van haren broeder af. Zij was volkomen broodeloos door dien staat van zaken, met de reis en al het andere achter den rug. Wel een maand lang heeft zij ziek gelegen in het Zusters-Hospitaal. De Zusterswaren zeer goed voor haar. Ik geloof dat zij haar bij zich in huis namen, en zij schreven ook een brief aan het adres van Milly's broeder. Eerst een heele poos later kwam er antwoord, van zijn compagnon. De broeder was dood, en de compagnon schijnt al het geld ingepalmd te hebben. Diens geschiedenis kwam hierop neer, dat de broeder zijn aandeel in de zaak verkocht, de opbrengst

binnen den tijd van een groote week aan het Bassin “er door lapte”, en daarop naar de Gunnison vertrok, vroeg in het voorjaar, terwijl er nog zeer veel sneeuw lag. Hij ging op reis in zulk een toestand, dat hij bijna al zijne plannen moest zien mislukken, en zoo dwaalde hij ook van den rechten weg af, en viel hij van zijn paard af en zijn paard óp hem -’

‘Welk een levendigen verhaaltrant heeft Mrs. Dansken toch!’ merkte Hugh Williams aan.

(*Wordt vervolgd.*)

De Omar-moskee te Jeruzalem.

H a r â m is in Oostersche landen een woord van veelzijdige en uitgebreide beteekenis. Al wie gedurende een eenigszins langen tijd zijn verblijf vestigt onder de ‘geloovigen van den Profeet,’ heeft ruimschoots gelegenheid om dat Arabische woord H a r â m te hooren en zelfs vaak te moeten uitspreken. Het verboden vleesch van zeker viervoetig gedierte is volgens de opvatting en omschrijving der Muzelmannen een Harâm; een valsche eed is een Harâm; de pyramiden der oude Egyptenaren noemt de Oosterling Harâm, maar evenzoo heet de beroemde tempel van Mekka en de heilige stad zelve ‘het huis’ en ‘de stad van den Harâm’. Daarvan afgeleid, heet het vrouwenverblijf bij de Mahomedanen dan ook de ‘h a r e m ’. Aan al deze en dergelijke veelbeteekenende uitdrukkingen ligt een gemeenschappelijk stamwoord ten grondslag, dat oorspronkelijk in de meest verschillende opzichten betrekking heeft op al datgene, wat volgens de voorschriften van den Islam verboden is en - als een bepaalde plaats gedacht - wat door onbevoegden en vooral door ongeloovigen n i e t b e t r e d e n mag worden.

Zoo hebben de Arabieren ook in Jeruzalem sedert hun eerste optreden in de heilige stad een zeker gedeelte daarvan met den naam H a r â m betiteld. Het is het zoogenaamde H a r â m e s c h - s c h e r ì f of ‘het eerwaardige heiligdom’, het derde na zijne twee mededingers, de beide ‘eerwaardige heiligdommen’ in de profetensteden Mekka en Medina.

Den reizigers naar Palestina is dit Harâm zeer goed bekend, alwaar aan den zuidoostelijken kant der stad Jeruzalem, op een verhoogd standpunt en daardoor boven de lang uitgestrekte muuromwalling uitstekend, de Mahomedaansche Omar-Moskee gebouwd is. Niet de Moskee zelve, maar vooral de plek, waarop zij verrezen is, verleent aan de heilige plaats den naam Harâm, daar het den Arabischen Muzelmannen in goede herinnering gebleven was, dat op het met breede, vierkante blokken geplaveide terras in langvervlogen tijden de oude, wijd en zijd beroemde tempel van Koning Salomo in al zijn glorie

geprijkt had. En Salomo gold en geldt nog bij de geloovigen tot op den huidigen dag niet slechts als een grootmachtig vorst, vol pracht en heerlijkheid, wiens wijsheid zijne destijds levende tijdgenooten met hooge bewondering vervulde; maar ook als een geweldig heerscher over de geesten, die zijne bevelen gehoorzamen en zich tot op het huidige oogenblik in allen oodmoed voor zijnen wil buigen, als knechten voor hunnen heer. De Koning der geesten droeg een kostbaren, geheimzinnigen zegelring aan zijne hand, welke ring zulke wonderbare tooverkrachten bezat, dat hij zelfs het doode tot een nieuw leven kon opwekken. Als iemand hem nu maar eens kon terugvinden en weder te voorschijn brengen! Die man zou gelukkig te noemen zijn, want alle schatten der aarde zouden zich voor zijn oog onthullen en de verborgenste dingen aan het

DE OMAR-MOSKEE TE JERUZALEM, (Zie blz. 59.)

licht komen. Geen wonder dus, dat de Arabieren sedert hun eerste intrede te Jeruzalem de standplaats van Salomo's tempel terstond als een hoogheilig H a r â m beschouwden, hetwelk door de Oostersche phantasie al spoedig met Koning Salomo en met zijn leven en zijne daden, ja tot zelfs met zijn dood in verbinding werd gebracht.

Door welke poort men ook uit het binnengedeelte der stad tot dit Harâm opklimt, om er door de bewakers der heilige plaats in kinderlijk vergenoegde stemming ontvangen te worden, overal is het uitzicht over het terras heen rijk aan Bijbelsche poëzie. De vlakte van het Harâm zelf is tegenwoordig nog altijd betrekkelijk zeer uitgestrekt: hare grootste lengte bedraagt 488, hare grootste breedte 817 meter.

Onder de verschillende bouwwerken, die deze vlakte bedekken, trekken zelfs uit de verte slechts twee de bijzondere opmerkzaamheid: de rotskoepel van de Koebbel-es-Sachra of de zoogenaamde Omar-moskee, en de opeengestapelde deelen der El-Aksa-moskee met haar langgerekt lichaam, beiden in den echt Arabischen stijl der ornamentiek gehouden, maar feitelijk toch oudere werken uit de Byzantynsche periode.

De Moskee van den rotskoepel, in den vorm van een achthoek op een ongeveer tien voet hoogen onderbouw opgetrokken, met vier hooge trappen in de richting der vier hemelstreken, mag op een zeer hoogen ouderdom bogen en dagteekent minstens van het jaar 830 na Christus' geboorte. Slechts korten tijd hebben de Kruisvaarders de halve maan op de spits van den koepel door het kruis kunnen vervangen. De vrome ridders beschouwden de moskee als den ‘Tempel des Heeren’ en lieten een gesmeed ijzeren traliewerk rondom de rots in haar midden opslaan, dat tot op den huidigen dag in wezen gebleven is, als een merkwaardig aandenken aan de Christelijke heerschappij uit de dagen der elfde eeuw. De bovengenoemde donkerkleurige rots vormt als het ware de reliquie der moskee, en eene menigte Christelijke legenden en Mahomedaansche dwaasheden staan in verband met deze zeven voet boven den moskeevloer uitstekende rots, die als een bergtop uit de diepte verrijst. De Moslims beweren, dat dit steenen gevaarte in de lucht boven een afgrond zweeft, uit het Paradijs hierheen verplaatst zou zijn en met eigen tong kan spreken. Van den top zou Mahomed, de profeet, ten hemel gevaren zijn, waarbij de engel Gabriël heel wat werk had om de rots van eene deelneming aan dit profetisch uitstapje naar het Paradijs af te brengen.

De Christelijke sage vond in diezelfde rots menige gelegenheid tot Bijbelsche herinneringen. Hier zou Abraham zijn zoon Izak hebben willen offeren; ook de Koning Melchizedek moet op die rots in de Omarmoskee den Heer een altaar gebouwd hebben; hier heeft later de arke des Verbonds gestaan, en hier zou eigenlijk het middenpunt der wereld zijn te vinden.

De Christelijke ridders zagen, zooals reeds vermeld is, in het naar Mahomedaanschen trant ombouwde heiligdom den werkelijken tempel van Salomo, en deze was het, die aan de hier gestichte Orde der Tempelridders zijnen naam leende. De heilige rots werd daarom dan ook in het wapenschild der Tempelheeren opgenomen.

Eerst omstreeks het jaar 1860 werd het Harâm, dat na de dagen der Kruisvaarders eeuwen lang in het bezit der Mahomedanen gebleven en voor iederen Christelijken bezoeker onverbiddelijk gesloten was, ten gevolge van een staatkundig verdrag met Turkije weder voor de Christenen ontsloten, die in onze dagen in scharen daarheen trekken, om er in de Mahomedaansche heiligdommen hun Christelijk geloof te komen sterken.

GROOTMOEDER NAAR 'T BESJESHUIS. Naar Luigi Gasparini. (Zie blz. 62.)

Grootmoeder naar 't besjeshuis.

De nood klom al hooger en hooger
In 't groote gezin van haar zoon:
Geen werk, haast geen brood, en zes kindren, -
'Hoe wordt er hier hulpe geboôn?

Hoe 't spoedigst de zorgen te mindren
Van hem en zijn wakkere vrouw?
Zóó blijven, neen, kan het niet langer,
Al zwoegen ze ook ijvrig en trouw!'

Dus peinsde het stokoude grootje,
Dat meê at van 't karig stuk brood,
Haar liefdrijk om Godswil geboden, -
'Wat lenigt hier 't beste den nood?'

'Veel eters en - bijna geen eten!
Veel monden, maar niets in de kas!....
Licht zou het wat leniging geven,
Wanneer er één mond niet meer was....'

Zoo mijmert en prevelt zij zachtkens,
Gebukt in haar krakenden stoel.
Men sprak haar reeds dikwijls van 't Armhuis, -
Zou dit haar niet leiden naar 't doel?

Hard is het wel, ja! - bij de besjes
Om 't brood der genade te gaan;
Doch waar vindt zij elders een uitweg?....
Lang houdt haar gepeinzen niet aan.

En of ook al grooten en kleinen
Haar dringen en bidden om strijd,
Dat grootje toch bij hen mocht blijven, -
Zij maakt zich tot heengaan bereid.

Het uur slaat van scheiden....
Met tranen
En snikken geleidt men haar uit, -
En nú nog beproeven ze de oude
Te brengen tot ander besluit.

Maar grootmoeder heeft reeds den kleinste,
Haar afgod, voor 't laatst nog gekust, -
En sterk door haar liefde, vertrekt zij
Naar 't Armhuis, kloekmoedig, gerust....

Doch nauw in haar kluisje gekomen,
Gaan oogen en handen omhoog:
'Geef Gij nu, o Heer! dat mijn offer
Mijn dierbren ten zegen zijn moog!....'

A.

Uit dankbaarheid.
Tooneelspel in vier bedrijven.
(*Vervolg van bladz.* 54.)

Negende tooneel.

Vorigen. Kapitein Hazen. Keetje.

Kapt. H.
En ik zeg je, ik moet mevrouw spreken onmiddellijk.

Keetje.
Maar meneer kalm wat! U weet, haastige spoed is zelden goed! Mevrouw Aerschot wandelt in den tuin met juffrouw van Oven en hier zijn menschen.

Kapt. H.
Wat drommel! 't Kan me geen lor schelen! Ik moet ze spreken. Is me dat een beroerde boel.

Mevr. van O.
Och man, 't fleschje, ik val weer flauw.

Kapt. H
Uw dienaar, dames, mijnheer! Neem me niet kwalijk maar ik ben zoo geagiteerd. Is mevrouw hier niet.

Keetje.
Mevrouw is in den tuin heb ik u al gezeid.

(ter zijde)

Is me dat een drukjesmaker.

Kapt. H.
Dan zal ik hier wachten als u 't goed vindt. Misschien is 't zoo beter, dan kom ik wat tot kalmte.

Mevr. B.
Bevalt het meisje u niet, kapitein?

Kapt. H.
Pardon, o ja mevrouw Borstel, gister het genoegen gehad u te zien. Het meisje, vraagt u? Heeft mijn pendule gebroken, mijn jongste kind van de trappen laten vallen, en heeft me toen in den steek gelaten met een bankje van *f*25, dat ik ze liet wisselen.

Allen.
Ongehoord!

Kap. H.

Het kan niet langer zoo gaan, ik moet trouwen, of mevrouw het graag heeft of niet, ik kom er toe. Alle meisjes en juffen, die ze mij bezorgt, zijn de eene al slechter dan de andere, 't is alles hetzelfde vervloekte tuig. Pardon, dames! maar ik ben mezelf niet meer. Ik mag toch mijn kinderen niet opofferen, aan den wensch van mevrouw Aerschot, enkel en alleen... uit dankbaarheid. Ik moet trouwen.

Mevr. B.
Dat had u al eerder moeten doen.

Mevr. van Oven.
En waarom liet u het dan?

Kap. H.
Omdat mevrouw Aerschot tegen tweede huwelijken is en ik aan haar te veel verplichting heb, dan dat ik haar voor het hoofd durfde stooten. Zij heeft veel voor me gedaan, sints mijn vrouw stierf, zij heeft de zorg voor mijn kinderen op zich genomen, alles geregeld, mij de eene juf na de andere bezorgd.

Van Oven.
Die geen van allen deugden. Wel almachtig! wat een wijf, nu begin ik haar te doorzien. En alles op voorwaarde dat u niet trouwde. Wat voor reden had zij daartoe?

Kapt. H.
Het strijdt tegen haar principes.

Mevr. B.
Omdat zij zelf niet hertrouwd is, gunt zij anderen dat geluk ook niet. Hoe dikwijls heeft ze mij het ongepaste van een tweede huwelijk niet onder het oog gebracht.

Kap. H.
U ook, mevrouw?

Van Oven.
Maar toch zonder u te overtuigen, naar ik hoop.

Mevr. B.
Och meneer, de bescheidenheid....

(ter zijde)

helaas! de gelegenheid heeft me altijd ontbroken om te weten of ik al dan niet overtuigd was.

Kap. H.
Maar ik vraag u in gemoede af, is zulk een dwang, dien zij den menschen uit naam der dankbaarheid op de schouders legt, niet schandelijk? Zij overlaadt ons met weldaden alleen om zich daarop te beroepen ten einde ons wetten te stellen.

Van Oven.
Juist, dat is het rechte woord, wetten stellen.

Allen.
Uit dankbaarheid.

Kap. H.
Maar 't is wel geweest, ik laat me niet langer ringelooren en ga weer een vrouw zoeken.

Mevr. B.
En ik laat mijn zoon thuis blijven.

Mevr. van O.
En mijn Fanny trouwt met geen Gustaaf.

Van Oven.
Maar onze dankbaarheid?

Kap. H.

(ter zijde).

Uit dankbaarheid zal Adriane weigeren mij te trouwen.

Mevr. B.

(ter zijde).

Uit dankbaarheid zal hij mij niet vragen.

Mevr. van O.
Uit dankbaarheid durft Fanny Gustaaf's aanzoek niet afslaan.

Tiende tooneel.

Vorigen. Doorman (terwijl Adriane af aan toe binnenkomt een blaadje met glazen en karaffen arrangeerend.)

Doorman.
U allen vereenigd? Recht aangenaam, recht aangenaam! Uw gezichten staan niet zoo vroolijk als men 't zou verwachten op 't oogenblik dat men zulk een belangrijke gebeurtenis verwacht als een verloving.

Allen.
Een verloving? Van wie?

Doorman.
Van wie? Misschien ben ik indiscreet! Ik bedoel de mijne met juffrouw Lefort.

Adriane.
Nog niet, mijnheer!

Kap. H.
Juffrouw Lefort. Is dat waar, hoe komt u op het denkbeeld?

Adriane.
Uit dankbaarheid.

Mevr. van O.
Wat zijn we dan met veel dankbaren bij elkander, of is u niet dankbaar, meneer Doorman?

Doorman.
Meer dan iemand anders, mevrouw!

Mevr. van O.
Laat ons dan de handen in elkaar slaan om ons van dat zware juk te bevrijden.

Kap. H.
En zorgen dat de heilige plicht in geen tyrannie ontaardt.

Van Oven.
Juist geen tyrannie.

Mevr. van O.

(tot Doorman)

Dus u doet mee?

Doorman.
Pardon, mevrouw, ik ben werkelijk dankbaar.

Mevr. van O.
En zijn wij dat dan niet? Maar we hebben kinderen.

Van Oven.
Juist, vrouw, juist!

Mevr. van O.
Ik offer mijn dochter niet op uit dankbaarheid.

Mevr. B.
En ik niet mijn zoon, uit dankbaarheid.

Kap. H.
En ik niet mijn kinderen, uit dankbaarheid.

Doorman.
't Gaat hier uitstekend.

Kap. H.
Juffrouw Lefort, wat zegt u?

Adriane.
Niets, mijnheer, volstrekt niets.

Mevr. B

(fluisterend tot kapitein H.)

Ze zijn het al met mekaar eens, en niet... uit dankbaarheid.

Mevr. van O.
Dus het blijft afgesproken. We zullen flink en ferm onze bezwaren blootleggen en weigeren langer te worden geregeerd... uit dankbaarheid.

Elfde tooneel.

Vorigen. Mevrouw Aerschot, daarna Gustaaf en Fanny.

Mevr. A.
Gij allen hier, mijn beste vrienden! Welk een verrassing! op dit schoonste oogenblik mijns levens.

Kap. H.
Flink nu.

Mevr. B.
Zegt u het dan!

Mevr. van O.
Moet ik nu de kastanjes weer uit het vuur halen. Spreek toch van Oven!

Mevr. A.
Ik zie het, ge zijt in angstige verwachting. Ik kom u het engagement bekend maken van mijn zoon met juffrouw Fanny van Oven. Mijn beste Lina, mijn goede mijnheer, laat me u geluk wenschen!

Mevr. van O.
Ik val flauw

(zij valt in van Oven's armen en fluistert hem toe)

: Lafaard, verdedig je kind!

Mevr. A.
Och, de aandoening, anders niet. Adriane, een glas water, spoedig.

Mevr. B.
Ik feliciteer u hartelijk, mevrouw, maar ik kwam u over iets anders spreken, u weet wel, over mijn zoontje.

Kap. H.
En ik over die vervloekte duizendpoot.

Mevr. A.
Och, kapitein, en jij ook, Sophie, je begrijpt dat ik er nu niet naar gestemd ben, ik zal alles met je zoontje in orde brengen. Bevalt het meisje u niet, kapitein, ik heb er nog juist een ander, dat toevallig vrij is.

Mevr. B.
Maar dat is mijn bedoeling niet.

Kap. H.
En de mijne evenmin.

Mevr. A.
Dat bespreken we morgen. Nu vieren wij 't heugelijke feest, en familie, begrijpt u?

Kap. H.
Dat is een wenk om heen te gaan.

Mevr. B.
Ik wacht nog even.

Mevr. van O.
Man, zeg toch iets!

Van Oven.
Maar wat?

Mevr. van. O.
Dat Fanny hem niet hebben wil.

Mevr. A.
Daar komen ze! Och, mevrouw, kom toch bij en zie wat een mooi paar! Zij waren het dadelijk eens, Fanny zei onmiddellijk ja.

Mevr. van O.
Maar dat kan niet.

Mevr. A.
Vraag haar zelf.

(Fanny en Gustaaf komen gearmd binnen. Adriane leunt tegen een stoel en verwijdert zich ongemerkt)

Mevr. B.

(tegen kapitein Hazen)

We hebben hier niets meer te maken.

Kap. H.
Mag ik het genoegen hebben u te reconduiseeren?

Mevr. B.
Heel graag

(samen af.)

Mevr. van O.
Fanny, hoe kon je zoo gauw besluiten?

Fanny.
Zoo gauw, vindt u dat gauw! Waarom zou ik neen zeggen, ik vind het allerverrukkelijkst, om te gillen, een man, die niets te doen heeft, hoe ijselijk gezellig. Kom papa, mama, geeft me een zoen, ik ben heusch geëngageerd.

Mevr. van O.
Maar ik geef mijn toestemming niet, nooit.

Fanny.
Stel u zoo mal niet aan, mama! Ik ben doodelijk van hem. Hij is zoo vreeselijk lief; als ik hem niet krijg dan laat ik me dood hongeren.

Van Oven.
Jong mensch, je bent me welkom als schoonzoon.

Gust.

(ter zijde).

't Is nog banaler dan ik dacht.

Handjes drukken, omhelzingen, enz.

Mevr. van O.
Dat komt er nu van als men de opvoeding van zijn eigen kind uit zwakte niet kan nagaan.

Doorman.
Ik zou me erg vergissen, maar zij ten minste neemt hem niet... uit dankbaarheid.

Derde bedrijf.

Een kamer bij de van Ovens op den dag der receptie; links een tusschen bloemen en groen geplaatste canapé met een halven cirkel van stoelen; rechts een tafel beladen met huwelijks-cadeaux.

Eerste tooneel.

Frans van Oven, Gustaaf.

Frans.
Wel, kerel, wat een gewichtige dag voor je, in stalen pen, met witte das, een bouquetje op

de borst, op een canapé geplakt uren lang, zonder andere bezigheid dan je handschoenen te laten voelen aan andere handschoenen, toebehoorend aan handen, die je half of in het geheel niet kent.

Gust.

Zwijg er maar over, 't is beroerd genoeg.

Frans.

Nu, 't is mijn zuster, en ik zeg er geen kwaad van, maar of ze mij de moeite waard zou wezen er zoo'n marteling voor te doorstaan, dat ben ik zoo vrij te betwijfelen.

Gust.

Ik begrijp ook niet hoe ik er toe gekomen ben.

Frans.

Bruidegomachtig zie je er nu ook precies niet uit. Je kijkt meer of 't de vervaldag is van een wissel, dien je niet betalen kunt, dan je bruidsreceptie.

Gust.

Vervalt dan ook vandaag niet de wissel op mijn jeugd, mijn toekomst?

Frans.

Maar protesteer hem dan.

Gust.

Waartoe zou 't dienen? 't Is toch maar uitstel van executie; hoe eer ik de bittere pil doorslik hoe beter!

Frans.

Ha, ha, dat moest Fanny hooren. Zij, een bittere pil.

Gust.

Zij niet, maar de malle drukte van dat huwelijk.

Frans.

Doet zij je dat alles niet met geduld verdragen?

Gust.

Wel zeker, zij is 't verguldsel van die pil

(ter zijde)

. De drommel hale verguldsel en pil.

Frans.

Ik zie 't al, je bent niet zoo verliefd als ik. Helaas, ik kan 't niet op mijn bruid zijn.

Gust.

Fanny is zoo verstandig mij vrij te geven van de banaliteit, verliefdheid in de bruidsdagen.

Frans.

Mijn bruid zal zij wel nooit worden, maar dat hoeft ook niet, buiten dat kan ik toch wel smoorlijk op haar zijn.

Gust.
Wie is die z i j ?

Frans.
Een weergaasch mooi snoetje, een lieve meid. Je kent ze wel, misschien nog van meer nabij dan ik. 't Is die vleugeladjudant van je moeder.

Gust.
Adriane, noem je haar zoo?

Frans.
Juist, Adriaantje, vind je ze niet verduiveld aardig? Maar ongemakkelijk! Verbeeld je, ik heb haar een tientje geboden voor een kus.

Gust.
Heb je dat gedurfd?

Frans.
Où est le mal? Ik mag zoo'n beetje preutschheid wel, dat maakt het pikant; vruchten, die te dicht bij den weg hangen, smaken niet.

Gust.
En wat heeft zij je geantwoord?

Frans.
Och zoo... als je maar volhoudt, dan lukt het wel.

Gust.
Dat is niet waar, dat lieg je!

Frans.
Maar Gustaaf, wat overkomt je! Als 't mijn zuster gold, je bruid, kon je niet erger opvliegen. 't Gaat jou immers niet aan, volstrekt niet.

Gust.
Je hebt gelijk, 't gaat mij niet aan, ik ben bruidegom... van een ander, maar het kind is aan mijn moeder toevertrouwd.

Frans.
Mag ik daarom geen gekheid met haar maken? Laat dat haar over, zij is meerderjarig.

Gust.
Maar je bedoelingen?

Frans.
Naar den duivel met je bedoelingen. Ik ben smoorlijk van haar, zie je, meer niet.

Gust.
Frans, vergeet niet, dat zij op 't oogenblik in het huis van je ouders vertoeft, en dus 't allereerst door jou geëerbiedigd dient te worden.

Frans.

Maar Gustaaf, ik begrijp je niet. Je hebt den mond altijd vol van banaliteit Maar is dit niet het toppunt van banaliteit zoo'n toon aan te slaan enkel en alleen omdat ik een aardig juffertje onder de kin strijk? Waarom neem je 't zoo hoog op?

Gust.

Zij is 't pleegkind mijner moeder.

Frans.

Zeg liever de zondebok, dat is geen reden. Ik schiet je toch niet onder de duiven, hè?

Gust.

Wat denk je van mij? Ik ben de bruidegom van je zuster. 't Is belachelijk maar je hebt gelijk, 't gaat mij niet aan, ik zou haar en mijn bruid compromitteeren als ik haar onder mijn bescherming nam, maar ik weet niet wat ik zeg, die receptie, ik zie er tegen op als tegen een hoogen berg.

Frans.

Arme kerel! Ik beklaag je, neem het maar niet te serieus op, Fanny zal 't ook niet doen.

Gust.

Waren we maar terug van die lamme huwelijksreis; is er iets banalers dan dat gesjouw door Europa met je koffers en je vrouw.

Frans.

Komt die tijd, dan komt die plaag. Nu, bonjour, ik ga me opknappen om straks deftig op stok te gaan zitten. Ik ga juffrouw Adriane vragen een strik in mijn das te leggen, anders zit die nooit goed.

Gust.

(alleen).

Ik dacht niet dat het zoo zwaar was, ik geloof werkelijk dat ik verdriet heb, of neen, ik ben zenuwachtig. Tegenwoordig heeft men immers geen verdriet maar alleen zenuwen, men is ook niet vroolijk of gelukkig meer, alleen maar opgewekter van zenuwen. 't Is gemakkelijk, valeriaan spoelt alles weg, genoegen en verdriet, en als dat niet helpt dan bromkali of morphine; men kan alles kunstmatig hebben, alles, zelfs liefde. Zou zij werkelijk die strik in zijn das leggen, zou zij het laten omdat zij vandaag Doorman haar jawoord moet geven? Ik had dat Frans moeten zeggen, maar ik kon 't niet; het eene is mij even hatelijk als het andere.

Tweede tooneel.

Gustaaf, Frans, Adriane.

Adriane.

Mijnheer, ik verzoek u mij van dergelijke aardigheden te verschoonen.

Frans.

Mijn engeltje, als je wist wat ik voor je voelde.

Adriane.
Stellig geen achting en dat is 't eenige wat ik van u verlang.

Frans.
Meer dan achting, liefde! Verhoor mijn bede!

Adriane.
Mijnheer, ik zal me verplicht zien uw ouders te waarschuwen, als u mij niet met rust laat.

Frans.
Als je eens wist hoe allersnoeperigst dat booze lipje je staat.

Adriane

(tot Gustaaf).

Mijnheer Aerschot, hier is het bruidsbouquet, dat zoo pas uit Nice is aangekomen.

Gust.
't Is goed, leg maar neer.

Frans.
Kom je mijn das toestrikken?

Adriane.
Mijnheer, ik heb veel te doen en in elk geval vervul ik hier niet de betrekking van uw kamenier

(zij gaat naar de tafel met geschenken en verschikt er 't een en ander.)

Frans.
Wacht maar, nuf, ik zal 't je betaald zetten.

(af)

Gust.
Adriane, zeg me een woord, wil je dat ik dien kwast voor goed van zijn dwaasheden genees?

Adriane.
Mijnheer, 't is niet aan u hem dat te beletten, maar wel aan uw aanstaande schoonouders.

Gust.

Of aan Doorman? Misschien ben je ook wel met die grappen gediend; ik heb de kennis van je heelemaal verleerd.

Adriane.

Ik ben doof geworden voor alle beleedigingen, die ik, weerloos meisje, hier telkens van mannen ontvangen moet.

Gust.

Zoek je troost bij den uitverkorene van je hart, den man, dien je trouwen wilt uit dankbaarheid.

Adriane.

Dus uit plicht.

Gust.

En niet uit liefde?

Adriane.

Wat gaat u dat aan? Vraag ik waarom u juffrouw Fanny trouwt? Uit dankbaarheid of uit liefde?

Derde tooneel.

Vorigen. Fanny in groot toilet.

Fanny.

Adriane, waar ben je?

Adriane.

Wat belieft u, juffrouw? Ik heb zoo pas uw bouquet aan mijnheer Aerschot gebracht.

Fanny.

Is Gustaaf hier! Och, zie me aan! Vindt je niet, dat mij die japon ontzettend leelijk kleedt. Ik heb van mijn leven zoo iets afschuwelijks niet gezien. En kijk die coiffure eens; ik weet niet wat je vandaag scheelt, Adriane, maar je handen beven zoo vreeselijk.

Adriane.

Ik kan 't niet helpen, juffrouw, maar waarlijk 't staat niet kwaad.

Fanny

(met de voeten stampend).

Zeg liever, dat het affreus, abominable, exécrable is. Ik zie er uit als een hottentot, en 't is jou schuld, Adriane, en van niemand anders.

Gust.
De juffrouw is misschien geagiteerd vanwege haar aanstaand huwelijk.

Fanny.
Wat, gaat dat mijn haar aan! O, 't is ijselijk dat ik vandaag mijn beau jour niet heb. Maar zeg

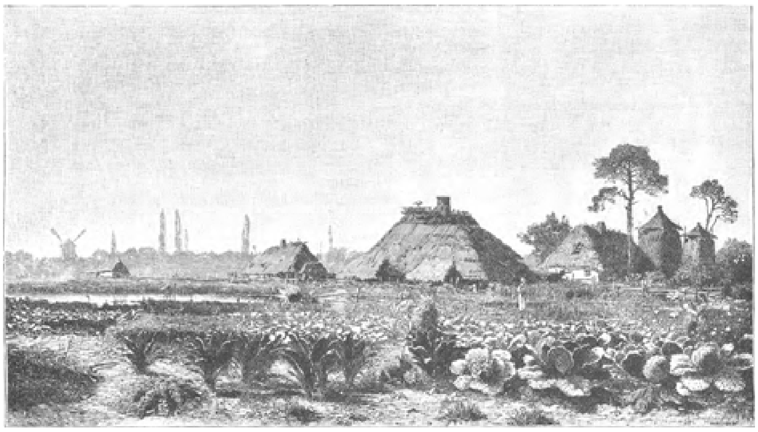

EEN POOLSCH LANDSCHAP. Naar A. von Swieszewski. (Zie blz. 68.)

toch iets, Gustaaf! Hoe vind je mij, of kan 't je niet eens schelen hoe je bruid er uitziet?

Gust.
Ik vind je allerliefst, Fanny, zooals altijd.

Fanny.
Dat is een allervreselijkste leugen, o ik ben zoo zenuwachtig, Adriane heeft me een uur lang gemarteld. Geef me wat eau de Cologne! Ik voel dat ik ga schreien, dan ben ik verloren! Ik ben al leelijk genoeg vandaag en kan de roode oogen wel missen. Adriane, haal wat ether! Ik ben zoo nerveus, zoo allervreselijkst nerveus; ik mag niet schreien en ik kan niet anders.

Gust.
Niets staat poëtischer dan bruidstranen, laat ze dit bouquet besproeien, dan glinsteren ze als parels.

Fanny.
Is dat het bruidsbouquet! O hoe ontzettend burgerlijk, juist iets voor een zwarte bruid. Niets dan oranjebloesem, en dat is zoo vreeselijk ouderwetsch. Waarom geen gardenias, en hoe heeten ze ook meer? Alles loopt me vandaag tegen. Heb je gezien welk een ellendige collectie cadeaux ik gekregen heb? Afschuwelijk, verbeeld je toch eens, twee zilveren stellen en een zilveren milieu.

Gust.
En al die mandjes en vazen van majolica en gepolijst koper, die zilveren vorken en lepels.

Fanny.
Zwijg daarover! Bah! alles nuttige cadeaux. Hoe ordinair zilveren vorken en lepels.

Gust.

Moesten zij misschien van tin zijn?

Fanny.

Men geeft ze eenvoudig niet. Die heeft men. Ik haat alles wat nuttig is! Kijk me nu eens aan! Wat een massa boheemsch kristallen bowls en schotels en glazen, dan nog zilveren aspergelepels, sardinetrommels, beschuitvazen. 't Lijkt wel een winkel! Niets chique, niets à parts! En maar dertig bouquetten, bij mijn nichtje Cato waren er voor 't minst vijftig. Ach, ik had nooit gedacht dat het zoo vreeselijk ellendig was te trouwen.

Gust.

Ik ook niet.

Adriane

(binnenkomend een kelkje in de hand).

Als 't u belieft, juffrouw, de ether.

Fanny.

Neen, weg daar mee, 't ruikt zoo aller-

vreeselijkst onaangenaam

(fluisterend)

. Geef me liever het morphinespuitje van mama.

Adriane.
Maar juffrouw!

Fanny.
Gauw, haal 't! Ik word zoo ellendig, ik houd 't niet langer uit. Je kijkt ook niet naar me om, Gustaaf, als dat nu reeds zoo begint op onzen receptiedag.

Gust.
Hoor eens, Fanny, wanneer je nu reeds begint de rol van je moeder te spelen en mij die van je vader op te dragen, dan moet je mij waarschuwen. 't Is nog tijd om elk onzen weg te gaan.

Fanny.
Wat zeg je, ons engagement verbreken, maar dat gaat niet, op den receptiedag. De cadeaux zijn gegeven, over een uur komen de gasten. Meen je dat?

Gust.
't Hangt van je zelf af, Fanny!

Fanny.
Ik zal mij niet zoo dwaas aanstellen, maar je maakt mij de receptie zoo ijselijk ongezellig.

Gust.
Dat spijt me zeer, Fanny! maar je moet mij nemen zooals ik ben, dat heb ik je vooruit gezegd.

Fanny.
Ja, maar alles is zoo vervelend, die cadeaux en die modiste, en Adriane en dat bouquet. Maar ik heb mijn handschoenen niet aan, waar is Adriane nu, och die handschoenen?

Gust.
Er zitten zeker twintig knoopen aan.

Fanny.
Neen, vier en twintig; help je ze dichtmaken, dat is zoo vreeselijk leuk, vind je niet?

Gust.
Mag ik nog eerst iets anders om je arm sluiten, mijn bruidscadeau?

Fanny.
O wat een goddelijke armband! Ach, Gustaaf, je bent toch een engel, wat is 't heerlijk te trouwen. Wat zijn die diamanten ontzettend prachtig. Kom, ik moet ze mama laten zien.

Gust.
Zijn je zenuwen wat gekalmeerd?

Fanny.
Geheel en al, maar spreek nooit meer van een verbreking van ons engagement, 't zou mijn dood wezen. Verbeeld je eens, wat dat een gepraat zou geven!!

Gust.
Laat je het daarom alleen?

Fanny.
O neen, ik hou zoo dol van je, innig, innig, zie je! Kom lievert, beste man!

(Gearmd af).

Vierde tooneel.

Adriane, later Mevrouw Aerschot.

Adriane

(binnenkomend).

Ze zijn weg, gearmd, vertrouwelijk, gelukkig zoo 't schijnt! Gelukkig? O mocht hij 't worden? maar 't kan niet naast die pop, met haar mooie kleeren, haar diamanten en haar morphinespuitje. O God! wat bevat dit kleine ding vreeselijke bedreigingen voor hun toekomst. Lager, altijd lager, zoo zal het gaan met hem! Al zijn edele hoedanigheden, zijn goed hart worden gaandeweg verstikt, en ik moet het aanzien, zwijgend... uit dankbaarheid. Vreeselijke plicht! Wat belette mij daar straks hem om bescherming te vragen, hem het recht daartoe te geven en dan samen van hier gaan, verre weg. waar wij zouden werken voor ons dagelijksch brood! 't Kost mij een woord. Hij heeft mij nog lief! Ach, ik denk slechts aan hem, ik vergeet mijzelf, vandaag wacht Doorman mijn jawoord... ook al uit dankbaarheid. Ik hoor mevrouw! Wat zal 't nu wezen?

Mevr. Aerschot

(in gala kleeding, zwarte zijde met witte handschoenen, kanten kapsel).

Men had me gezegd, dat je hier was, Adriane, je bent van morgen vroeg uitgegaan om mijn aanstaande dochter te helpen. Ik had je eerst willen spreken. Dan zal ik 't nu maar doen.

Adriane.
Wat is er van uw dienst, mevrouw?

Mevr. A.

Ik heb je al dien tijd met vrede gelaten, ik heb niet gevraagd naar je beslissing, maar vandaag moet ze vallen. Ik kan immers Doorman je jawoord geven?

Adriane.
Neen, mevrouw!

Mevr. A.
Hoe, je durft nog weigeren?

Adriane.
Ik kan niet anders, mevrouw.

Mevr. A.
Dat is je geen ernst; je zult je niet kanten tegen mijn uitdrukkelijk verlangen. Ik wensch dat huwelijk en reken er op dat je het sluit. Heb je vergeten, hoe ik je van de straat opgeraapt, met weldaden overladen, met goedheden overstelpt heb? Ben ik je geen moeder geweest en heb ik door iets zulk een bloedige beleediging verdiend...

Adriane.
Mevrouw...

Mevr. A.
Als je blijft weigeren, noem ik je een monster van ondankbaarheid.

Adriane.
Daar ik mijn leven niet wil verbinden aan den man van uw en niet mijn keuze?

Mevr. A.
Omdat je het geluk, de toekomst, die ik je aanbied, versmaad! Hoe durf je beter weten dan ik, waar je geluk ligt? Durf je daarover oordeelen? Wat een waanwijsheid! Zou ik je iets aanraden, wat je niet tot geluk strekte? Vertrouw je mij zoo weinig?

Adriane.
O mevrouw, vergeef me! Doch zoo alleen belangstelling in mijn toekomst u doet handelen, laat dat huwelijk dan rusten, 't zou mij diep rampzalig maken. Laat me u dienen mijn leven lang, zonder eenige belooning, zonder eenige hoop op verandering van mijn lot, ik heb het u reeds gezegd. Ik zal blijde wezen u mijn krachten, mijn jeugd te kunnen opofferen, maar laat mij niet mijn leven verbinden aan dien man.

Mevr. A.
En als 't geen zuivere belangstelling was, die mij deed aandringen op dat huwelijk, als ik slechts in de tweede plaats aan jou geluk dacht maar allereerst aan het mijne en aan dat van mijn zoon...

Adriane.
Ik begrijp u niet.

Mevr. A.
Luister dan toe! Dit huwelijk is voor mij een zaak van het grootste gewicht, ons beider toekomst hangt er van af. Heb ik dan het recht niet verkregen om van jou 't offer van je zelf aan ons geluk te vragen? Een woord van je en Gustaaf en ik zijn gered!

Adriane.

En dat woord is mijn ja aan Doorman?

Mevr. A.
Niets anders. Slechts als hij je hand krijgt, wil hij een geheim houden, waarvan ons bestaan afhangt. Ik heb je alles gezegd, Adriane, hoeveel 't mij ook kost, en nu vraag ik je in volle recht: mag je nu langer weigeren?

Adriane.
U vraagt veel, mevrouw!

Mevr. A.
En dank je mij niet alles, alles? Is het te veel?

Adriane.
Te veel of te weinig! Ik kan er niet over oordeelen, vóór ik alles weet.

Mevr. A.
Dat nog! Heb ik me niet genoeg voor je vernederd! Wil je mij voor je op de knieën zien, mij de vrouw, aan wie je zoo oneindig veel verplicht ben? Ik zal voor je in het stof liggen, als je het verkiest, als je dat tot voorwaarde stelt van je toestemming.

Adriane.
Wanneer ik mijn leven moet geven, dan mag ik toch wel weten, waarvoor!

Mevr. A.
Is mijn woord niet genoeg of... vrees je medeplichtige te worden aan een slechte daad. Vertrouw je mij zoo iets slechts toe? O, je bent een adder, dien ik aan mijn boezem gekoesterd heb. Je volgt het voorbeeld van alle ondankbaren, je wilt je op mij wreken voor al mijn weldaden, je wilt mij straffen voor mijn goedheden.

Adriane.
O neen, ik wil slechts weten of ik mij mag opofferen.

Mevr. A.
Waarom zoudt gij 't niet mogen?

Adriane.
Om mijn eer, om mijn geweten, om God!

Mevr. A.
Die allen schrijven dankbaarheid als een eerste, een heilige plicht voor.

Adriane.
Tot zekeren grens.

Mevr. A.
Je durft mij wantrouwen... mij! Je beleedigt een moeder op den eeredag van haar zoon. Je bederft mij de schoonste uren van mijn leven, je stort me in het ongeluk. Met een woord kun je die oude schuld van dankbaarheid jegens mij afdoen, en je aarzelt nog... Ik geef je een half uur en dan kom ik je beslissing halen.

(af)

Vijfde tooneel.

Adriane alleen, daarna Doorman.

Adriane valt laid snikkend in een stoel, het gelaat verborgen tegen de leuning. O, ik kan niet meer, ik ben zoo moe... zoo moe... Was er ooit een wezen meer verlaten dan ik?
Doorman komt binnen, ziet grijnzend rond, nadert haar ongemerkt en fluistert: Adriane, mijn liefste bruid!

(Zij springt op en ziet hem verbaasd aan.)

Wat zie ik, tranen, mag ik ze drogen?

(Hij maakt een beweging om haar te omhelzen).

Adriane.
Terug, zeg ik u, terug, hoe durft ge mij...

Doorman.
Wat zou ik durven? Zijn we dan niet verloofd?

Adriane.
Neen, duizendmaal neen.

Doorman.
Is 't vandaag niet de dag, waarnaar ik zoo langen tijd heb verlangd?

Adriane.
Dat verlangen is geen reden om mij te beleedigen.

Doorman.
U beleedigen, mijn duifje?

Adriane.
Wat doet ge anders?

Doorman.
Is dat u beleedigen, als ik u liefheb en hart en hand aanbied?

Adriane.
Mij tot een middel gebruiken voor een laagheid. Dat is de grofste beleediging, die men een arm maar fatsoenlijk meisje kan aandoen. Meneer Doorman, u weet, dat ik dit huwelijk verafschuw. Waarom er mij zedelijk toe te dwingen? Mij juist?

Doorman.
Omdat ik niet anders kan! O, ik weet wat die vrouw u doet lijden, zij heeft u al haar weldaden verweten, zij heeft u bitter gegriefd, alles gedaan wat ze kon om u tot dit gehate huwelijk te dwingen. Is 't zoo niet?

Adriane.
Ja, maar als ge dat alles weet, hoe kunt ge nog langer op mijn jawoord aandringen, dat ik, ondanks al dien dwang, niet geven wil?

Doorman.
Ge weet niet, Adriane en zij ook vermoedt niet, hoeveel van ons huwelijk afhangt.

Adriane.
Dat heeft ze mij ook gezegd. Haar geluk en dat van... Gustaaf hangt er van af.

Doorman.
Heeft ze dat gezegd? Ha, ha! Kom, Adriane, ik zal oprecht met u zijn en dan zult ge uw *ja* niet zeggen om haar te verplichten, maar om u op haar te wreken.

Adriane.
Ik heb mij niet op haar te wreken, ik wil niets liever dan dankbaar zijn.

Doorman.
En toch blijft ge op uw stuk staan?

Adriane.
Zeker, mijn neen, blijft neen! Liever ga ik voor ondankbaar door, liever zie ik haar haar lot ondergaan dan mij te verkoopen voor een geheim dat ik niet ken.

Doorman.
En wat wilt ge dan doen?

Adriane.
Nog heden dit huis verlaten.

Doorman.
En dan zal ik mijn geheim zeggen, mevrouw Aerschot diep vernederen, Gustaafs huwelijk verbreken. Kunt ge dat aanzien?

Adriane.
Ik moet het wel, want elk woord van u vermeerdert mijn afkeer voor dit huwelijk. Of het geheim, waarover gij beschikt, is mijn offer niet waard, of 't is een misdaad, en dan wil ik geen medeplichtige zijn.

Doorman.
En als dat geheim u de middelen geeft om u los te koopen van de vrouw, die uw erkentelijkheid verandert in afschuwelijken dwang, die elke weldaad tot een beleediging gemaakt, elke bete broods tot een steen, dien zij u naar 't hoofd slingert, elk kleed in een kluister waarmee zij u aan zich verbindt? Ge zijt arm, Adriane, maar ge kunt rijk worden.

Adriane.
Door u te trouwen.

Doorman.
Nadat ge met mij getrouwd zijt. Gij kunt u wreken door overgroote barmhartigheid of door wreede hardvochtigheid. Gij zult gloeiende kolen op haar hoofd kunnen stapelen of haar ter aarde vernederen. Ik zal die macht in uw hand leggen.

Adriane.
Wanneer?

Doorman.
Als ge mijn vrouw zijt. Ik zal alles in uw handen stellen; ge zijt haar geen dank schuldig. Gij hebt haar honderdvoudig vergolden, wat zij u schonk, dat beetje eten, die kleeding en huisvesting, maar op andere wijze kunt ge haar alles doen betalen.

Adriane.
Ge spreekt in raadsels.

Doorman.
Ik zal openlijk met u spreken en u alles zeggen, oordeel dan zelf of ge ooit wijzer stap kunt doen.

Adriane.

Maar maak het kort! ik heb geen tijd!

Doorman.
Zoo kort mogelijk! Mevrouw was een arme officiersweduwe, die met haar zoontje de huishouding kwam waarnemen bij haar achterneef, Johan Reijnders.

Adriane.
Dat weet ik.

Doorman.
Die achterneef was oud en schatrijk en had geen nadere familieleden dan mevrouw. Hij had echter een zoon gehad, die voor jaren naar Japan was vertrokken en van wien hij nooit meer iets had vernomen. Kort vóór zijn dood hoorde hij echter dat die zoon overleden was, maar vrouw en kinderen had nagelaten, en hij voegde bij zijn testament de bepaling, dat men alles in het werk moest stellen om ze terug te vinden. Aan zijn erfgenamen zou dan het groote vermogen te beurt vallen dat nu mevrouw Aerschot's eigendom werd. Begint ge mij te begrijpen?

Adriane.
Nog niet!

Doorman.
Gustaaf was toen nog een kind, hij weet niets van die bepaling af. Mevrouw deed geen stappen om die nakomelingen op te sporen. 't Was tijd genoeg als zij uit hun eigen kwamen opdagen meende zij. Ik stond echter niet stil.

Adriane.
En zijn uw pogingen bekroond?

Doorman.
Met het beste gevolg; die zoon werd slechts overleefd door zijn eenige dochter, die haar opvoeding in Frankrijk ontving, op haar beurt trouwde en een dochter naliet, en dat eenig kind leeft nog en is dus de erfgenaam van mijn ouden meester.

Adriane.
Kent zij haar rechten?

Doorman.
Van dit oogenblik ja!

Adriane.
Ben ik het... ik?

Doorman.
Ja gij en niemand anders! Gij zijt de eenige afstammeling en erfgenaam van Johan Reijnders van Linden! Het vermogen dat Gustaaf druk bezig is door te brengen, behoort aan u!

Adriane.
Is dat waar, werkelijk waar?

Doorman.
Ik bezit alle stukken, die uw afkomst op onwederlegbare wijze verzekeren.

Adriane.
O, God zij gedankt en geprezen! Ik weet nu wat mij te doen staat, ik ben meerderjarig, ik kan beschikken over mijn vermogen en ik sta het haar af; dat zij rijk zij, Gustaaf en Fanny bovendien! maar ik heb dan mijn schuld afgedaan en ik ben vrij, vrij, eindelijk vrij; vrij om te werken, vrij om te rusten, vrij om uit te schreien. O meneer Doorman, ik dank u, voor die vrijheid!

Doorman.
Nog niet mijn kind! nog niet! Meent ge dat ik mijn kostbaar geheim zoo maar in uw lieve handjes zou hebben gelegd zonder eenigen waarborg? Je hebt grootsche plannen, die meer je goed hart dan je helder verstand eer aandoen. Maar zeg eens, hoe wilt ge zelfs tegenover mevrouw uw rechten bewijzen op hetgeen gij zoo edelmoedig wilt wegschenken?

Adriane.

Mijn rechten! Maar ik ben toch het kind mijner ouders.

Doorman

Hebt gij de huwelijks-akte uwer ouders? Weet ge zelfs of zij àl dan niet getrouwd waren.

Adriane.

O schande, mijne ouders durft ge honen!

Doorman.

In zaken moet men 't kind bij zijn naam noemen. Weet ge ten minste waar zij getrouwd zijn?

Adriana.

Wacht... ik heb 't geweten... ik...

Doorman.

Ge weet niets, en al weet ge dat, dan moet ge mij de geboorte uwer moeder, het huwelijk uwer grootouders bewijzen en nog veel meer bovendien. Ik heb alle stukken. Zoodra wij getrouwd zijn, zal ik voor de erkenning uwer rechten zorgen. Ge kunt dan edelmoedig zijn zooveel ge wilt.

Adriane.

Maar hoe kan mevrouw dat huwelijk verlangen?

Doorman.

Zij weet er natuurlijk niets van dat gij de erfgenaam zijt.

Adriane.

En dus moet ik medeplichtige wezen van het sluwste verraad en moet ik mijn weldoenster in een val lokken? Ik heb u nooit kunnen achten Doorman, maar nu veracht ik u uit het diepst mijner ziel.

Doorman.

Wat deert me dat als je maar toestemt mijn vrouw te worden.

Adriane.

Wat zult ge doen, als ik blijf weigeren?

Doorman.

Dat zeg ik u niet, want ik begrijp dat ge niets haastigers hebt te doen dan aan mevrouw te vertellen dat gij de erfgenaam zijt en van uw rechten geen gebruik zult maken.

Adriane.

Wie zou me dat beletten?

Doorman.

Geef bewijzen van uw bewering. Ik zal u in uw gezicht uitlachen en verklaren dat ik gelogen heb om u tot toestemming te bewegen. De stukken zijn goed bewaard.

Adriane.

Maar zoo zie ik nergens uitkomst.

Doorman.

Dan, als ge mijn wil doet, met mij kunt gij alles, zonder mij niets.

Adriane.
Welnu, 't zij zoo! Alles beter dan onoprechtheid en bedrog.

Doorman.
Is dat uw laatste woord?

Adriane.
Mijn laatste.

Doorman.
Bedenk u nog eens, daar is mevrouw!

(Wordt vervolgd.)

Een Poolsch landschap.

Ook al stond het er niet met zoovele woorden onder, men zou bij de beschouwing van dit landschap zich wel verplaatst gevoelen naar een omgeving in of nabij Rusland. Het landschap heeft het eigenaardig Tartaarsche of Mongoolsche karakter, dat een onafscheidelijk kenmerk is van het vaderland der Slawen, die in de 9de eeuw de vruchtbare vlakten aan den Weichsel bewoonden. Het gaat den Polen als ons, wat de gesteldheid van den bodem betreft: hooge bergen en diepe valleien heeft men er niet te zoeken. Het gansche land vormt een groote vlakte, die alleen in het zuiden eenige sporen van verheffing toont. De Weichsel deelt het rijk in twee nagenoeg gelijke helften en neemt rechts den San, Wieprz en Bug-Narew, links de Nida en Bzura op. De landbouw is het hoofdmiddel van bestaan, maar men vindt er ook veeteelt, handel in hout en belangrijke ijzermijnen. De Poolsche industrie is, tengevolge van de tolvrijheid met Rusland, zeer toegenomen.

De Spaansche onderzeesche torpedo-boot El Peral te Cadix.

Onder de nieuwere aanvalsmiddelen ter zee beginnen tegenwoordig de duikende of onderzeesche torpedo-booten meer en meer de aandacht te trekken.

Zoo maakt o.a. in Spanje de duikende torpedo-boot El Peral veel opgang. Zij werd uitgevonden door den luitenant der Spaansche marine Peral, professor in de natuurkunde aan de Marine-Academie; de uitvinder is geboortig uit Sevilla en zes en dertig jaar oud.

Omstreeks vijf jaar geleden vatte luitenant Peral het plan op, een onderzeesch vaartuig te construeeren. Onder de grootste geheimhouding begon hij zijn ontwerp uit te werken, uit vrees dat zijne uitvinding ontijdig bekend zou worden en dat anderen daarvan dan gebruik zouden maken. Toen echter tusschen Duitschland en Spanje het bekende conflict over de Carolina-eilanden ontstond, achtte luitenant Peral het

oogenblik gekomen, om zijn ontwerp aan den Minister van Marine bekend te maken. Terstond werd de uitvinder naar Madrid ontboden, waar een commissie van deskundigen werd aangewezen, om de uitvinding te onderzoeken. Nadat deze door de hoogere marine-autoriteiten was goedgekeurd, werd op 23 October 1887 in het marine-etablissement te La Carraca de kiel voor het vaartuig El Peral gelegd. Eerst den 8sten September 1888 werd dit te water gelaten.

Zooals uit de gravure blijkt, heeft het vaartuig den vorm van een sigaar; het is van voor- tot achtersteven 74 voet lang, terwijl de breedte 9¼ voet bedraagt. Het wordt voortbewogen door twee schroeven, waartoe de beweegkracht wordt ontleend aan electrische batterijen, die in het vaartuig aanwezig zijn. De boot is verder voorzien van een mechanisme, door middel waarvan zij ter diepte van eenige meters onder den waterspiegel kan wegduiken, terwijl zij eindelijk de noodige toestellen bezit tot het onder water voortschieten van torpedo's, met het doel vijandelijke schepen te vernielen. De inwendige inrichting en de machinerieën worden strikt geheim gehouden; slechts aan enkele personen is de wijze bekend, waarop het mechanisme werkt.

De boot wordt bestuurd van uit een uitkijktoren in het midden, alwaar zich de commandant bevindt. Deze heeft vóór zich een stelsel van spiegels, waarin hij de geheele omgeving van het schip door terugkaatsing kan waarnemen. Behalve de commandant zijn nog twee man noodig om het vaartuig te behandelen; het heeft intusschen voldoende ruimte om desnoods vijftig man te kunnen bergen. De inwendige hoogte is zoodanig, dat men er juist rechtop kan staan.

De boot werd het eerst beproefd in het dok van La Carraca, terwijl later andere proeven zijn genomen in de baai van Cadix, beide met goed gevolg. Bij de laatstbedoelde gelegenheid bleef de boot drie kwartier onder water, zich voortbewegende met een snelheid van ongeveer 6 mijlen in het uur. De uitvinder beweert intusschen, dat de dubbele snelheid kan worden verkregen. Het verdient opmerking, dat de heer Peral zooveel vertrouwen heeft in de veiligheid van zijn vaartuig, dat bij eene volgende gelegenheid zijn vrouw en drie andere dames hem op een onderzeesch uitstapje zullen vergezellen.

Men zal nu met deze duikende boot een reeks van torpedo-aanvallen gaan uitvoeren tegen den romp van een oud schip, dat in de baai verankerd ligt. Dit zal de ernstigste proef der boot zijn, want - evenals van elk ander, tot dusverre uitgevonden onderzeesch vaartuig - is de groote schaduwzijde hiervan, de onmogelijkheid op eenigszins belangrijken afstand onder water voor zich uit te zien, en het voorwerp te vinden, bijv. het vijandelijk schip, dat men wil opzoeken. Het is vermoedelijk hieraan toe te schrijven, dat verschillende andere onderzeesche torpedo-booten, bijv. die van Nordenfelt, tot een hoogen graad van volkomenheid zijn gebracht, maar toch niet in staat zijn geweest, een omwenteling in de oorlogvoering ter zee teweeg te brengen, zooals aanvankelijk door sommigen werd verwacht. Enkele rijken, zooals Rusland, Frankrijk, Turkije en Spanje, zijn reeds in 't bezit van zulke onderzeesche booten; andere daarentegen, zooals o.m. Engeland en ook Nederland, beschouwen de uitvinding nog niet voldoende

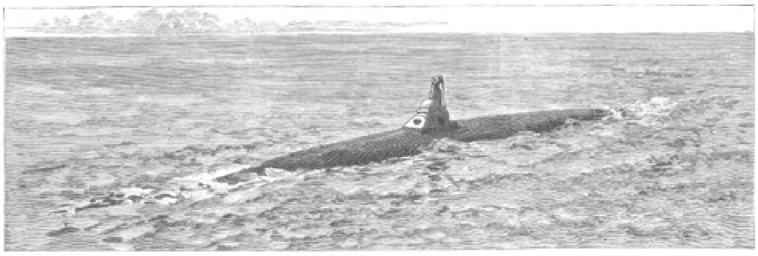

DE SPAANSCHE ONDERZEESCHE TORPEDO-BOOT 'EL PERAL' TE CADIX.

ontwikkeld, om er groote uitkomsten in den zeeoorlog van te mogen verwachten.

Het voorstel van luit. Peral is, de kust van Spanje

te voorzien van eenige duizenden van zulke booten, waardoor die kust onaantastbaar zou worden, teger een uitgaaf - zooals hij beweert, - die slechts half zoo groot zou zijn als de prijs van een enkel eersteklasse gepantserd slagschip.

Het Engelsch tooneel in Shakespeare's tijd.
(*Vervolg en slot van bladz.* 48.)

Hoe naïef daarentegen stelde in Shakespeare's tijd de ruwe en eenvoudigste aanduiding de sterkste eischen aan de verbeeldingskracht van het publiek! Geene decoratiën, maar een nedergelaten houten bord met een opschrift als ‘Bosch,’ ‘Zaal,’ ‘Plein’ enz., wees de plaats der af te spelen handeling aan. De verandering van tooneel werd eenvoudig door de verwisseling der borden met een ander opschrift bewerkstelligd. In Blackfriars en in Globus, waar de voor goed gevestigde inrichting ook reeds aanleiding tot een streven naar meerdere volkomenheid gegeven had, verstond men zich evenwel op eenige sterkere aanduidingen van dien aard. Zoo beteekende een lichtblauw gordijn op het kleine achtertooneel, dat het tooneel bij dag, een donkerblauw, dat het bij nacht plaats had; een gordijn in een hoek, dat de toeschouwers zich de plaats der handeling in een afgelegen oord moesten voostellen. Men zette misschien ook wel reeds in de sterfscène van Desdemona een bed op het tooneel, om een slaapkamer voor te stellen; of een houten tafel om aan een herberg, een tafel met schrijfgereedschap om aan een gerechtszaal te doen denken. Ja, men liet zelfs reeds geschilderde kerktorens, regenbogen, zon en maan verschijnen. Maar hoe weinig beteekende dit alles nog in vergelijking met de verfijnde bewerking en inrichting der decoratiën en machineriën in onzen tijd!

Op de onderste der beide omloopende galerijen in de zaal, daar waar deze zich over de tooneelruimte uitstrekten, waren plaatsen voor de koningin of andere voorname dames en heeren, die van het overige publiek afgezonderd wenschten te zijn. Dat deel van het aanzienlijker publiek, dat daarin geen plaats gevonden of opzettelijk niet genomen had, deed het op het tooneel zelf. Dit was een gebruikelijk voorrecht der adellijke en tooneellievende bamboucheurs te Londen. Het waren jonge heerschappen van het Hof, beschermers en vrienden der tooneelspelers, zooals de Lords Southampton, Pembroke, Rutland; de fatten, de mode-cavaliers, die zich hier voor de zijtapijten, waarachter gedurende de voorstelling de medespelers gereed stonden om op te treden, liefst gelaarsd en gespoord op den grond plachten uit te strekken. Achttien pence of ook wel twee shillings kostte hier de plaats, en wie nog een klein driepootig voetebankje om op te zitten wilde hebben, betaalde twaalf pence bovendien. Een vroolijk, maar brooddronken volkje, die voorname theatergarde! Deze zijn het, die in de ‘Dichterclub’ met de schrijvers, met tooneelspelers, kunstvrienden, advocaten en boekhandelaars de opwekkendste en levendigste intellectueele spiegelgevechten leveren, over politiek, litteratuur en tooneel babbelen, of op nieuwe rooverijen pochen, die werkelijk toentertijd te Londen zóó in gang en zwang waren, dat in elken eenigszins fatsoenlijken winkel ten gerieve der strijdlustige liefhebbers een voorraad stevige knuppels gereed gehouden werd.

Thans zijn zij, nadat het gordijn geopend is en zij zich aan den vrijen aanblik van het parterre-publiek prijsgegeven weten, brandend van verlangen om zich met dat publiek in vertrouwelijke betrekking te stellen. Sommigen gaan wel voort met

kaartspelen, of dobbelen om een drinkgelag voor dien avond, maar de meesten wenden zich tot de 'onderstaanders' beneden voor het tooneel, die hun hunne uitdagende groeten toeschreeuwen. Zij lachen er hartelijk om, antwoorden met grappen, die ook niet altijd zeer fijn en zeer geestig zijn, dampen hun lange rookwolken in het gezicht, en spoedig ziet het er uit alsof de heide partijen handgemeen zullen worden. Een rotte appel vliegt uit het parterre een edelen ridder achter het oor, vlak tegen de bloem, die de kleur zijner dame heeft, en deze is misschien op de galerij en ziet achter haar fluweelen masker den smaad, dien haren aanbidder wordt aangedaan. Hij zelf rolt woedend met de oogen en zoekt overal naar den roekelooze, die zijne bloem beleedigd heeft. Het hoongelach van het geheele parterre doet het vuur van zijn toorn nog te hooger opvlammen. Hij slaat de hand aan zijn degen, - pats! daar treft hem een tweede, nog veel sappiger appel, die in honderd stukjes naar alle kanten uiteenspat. Al de daardoor bemorste cavaliers springen op; van hunne lippen vloeit een stroom van bittere vloeken tegen het onhebbelijke volk der grondelingen. Men scheldt elkaar wederkeering uit voor al wat leelijk is, onder het juichend handgeklap van het geheele publiek, dat aan dergelijke 'voorspelen' reeds lang gewoon is. Het bombardement der leerjongens en matrozen tegen de aristocratie op het tooneel wordt hoe langer hoe erger, nog doller dan straks tegen het gordijn. De cavaliers, die met het oog op dezen gebruikelijken tooneelsport zich meerendeels voor den schouwburg bij de fruitvrouwen behoorlijk met noten en appelen geproviandeerd hebben, werpen daarvan met volle handen op de hoofden der aanvallers. Te midden van het helsche rumoer staan een paar Lordszoons bij het zijtapijt te lachen, dat zij zich de zijden moeten vasthouden. Daar steekt een hunner plotseling de hand in zijn wambuis en laat hij een regen van zilveren pasmunt uit zijn verheven standplaats over de hoofden der menigte beneden hem nedervallen. Terstond verandert nu het tooneel; er doet zich een ander geschreeuw hooren, een soort van gejuich, nu het gepeupel in rondwentelende menschenkluwens om de zilverstukken plukhaart.

Gelukkig weerklinkt thans het trompetgeschal ten teeken dat de voorstelling een aanvang neemt. Het scheren van de koningin en de prinsessen moet dus afgeloopen zijn. De bruisende golven in het parterre komen tot kalmte; de schouwburglions op het tooneel nemen weder hun voetbank in, of maken het zich gemakkelijk in half zittende, half liggende houding. Over hunne laarzen stapt plechtig de 'prologus' heen, in een zwartfluweelen mantel en een met veeren gepluimden baret op. Hij is de onvermijdelijke voorlooper van het stuk, dat gespeeld zal worden. Hij

verraadt in halve woorden den inhoud er van, doet met veel pathos de daarin gelegde moraal uitkomen, laat het niet ontbreken aan lof voor den dichter, en roept ten slotte toch zoowel voor dezen als voor de acteurs de toegevendheid van het hooggeëerde publiek in. Dit heeft hem bedaard aangehoord en is daardoor in een zeer welwillende stemming gekomen, en terwijl hij nu na zijne aanspraak plechtstatig weder heenschrijdt, verwacht iedereen in ‘het huis’ met ongeduld het eerste optreden der tooneelspelers. Spoedig volgt thans ook het begin der voorstelling, en in de grootst mogelijke stilte, met onafgebroken inspanning, wordt nu de loop van het stuk gevolgd door het publiek, dat hoog en laag, aristocratie en gepeupel, omvat en welks gedragingen van te voren niet konden doen veronderstellen, dat het zulk eene levendige belangstelling aan een ernstige en zinrijke voordracht van verscheidene uren zou kunnen wijden.

Maar het is een nog hoogst naïef publiek, dat in één adem lachen en weenen kan, al naarmate het door de voorvallen op het tooneel daartoe genoopt wordt. Het wil gaarne in een volksstuk zijn bijtenden humor en zijne taal hooren; maar het wordt onmiddellijk daarna door een poëtische taal geroerd en door een tragische scène aangegrepen. Vandaar dan ook de dikwijls zoo rijke afwisseling der tooneelen en der daarin uitgedrukte, steeds scherp tegenover elkaar staande gewaarwordingen, zooals de drama's van Shakespeare ze opleveren en zooals hij, zonder eene verzachting en beperking in den geest onzer moderne begrippen, meerendeels onbegrijpelijk en stuitend voor ons hedendaagsch publiek zou zijn.

Destijds evenwel kende de schouwburg in zijn ruwen eenvoud geen zinbedwelmende bekoring en was eene tooneelvoorstelling louter door haren inhoud en door de kunst der vertooners vol aantrekkingskracht. De gevolgtrekking ligt dus voor de hand, dat de dramatische poëzie toen slechts op haar hoofddoel het oog gericht hield en de tooneelspeelkunst hare hoogste triomfen trachtte te vieren zonder virtuosen-kunststukken. Het is dan ook duidelijk na te gaan, dat het verval van het oud-Engelsch tooneel eerst bij het opkomen der decoratiepraal onder koning Jacobus, den opvolger van Elisabeth, een aanvang nam. Het zinrijke, echt populaire karakter van het tooneel ging over 't algemeen met de moderne ontwikkeling der uiterlijke opsiering meer en meer verloren. Het schouwburgbezoek is daardoor een privilegie van weinigen geworden, want de toegangsprijzen moesten natuurlijk wegens den in zwang gekomen tooneelopschik wel verhoogd worden. Voor de ontwikkeling der groote massa is dit te bejammeren. Uitte zich ook, zooals wij gezien hebben, de ruwheid van het oud-Engelsche schouwburgpubliek vrij drastisch, toch geschiedde dit in den regel slechts op eene natuurlijke, oorspronkelijke wijze, en de groote toevloed zelfs van het publiek uit de laagste klassen der maatschappij naar de dramatische voorstellingen doet ons zien, dat, ondanks de uiterlijke onhebbelijkheid in gedrag en manieren, de smaak voor eene poëtische en artistieke opwekking der verbeeldingskracht bij deze volksmenigte in niet geringe mate aanwezig was.

Een Spaansche.

Een Spaansche, - meer niet. Het onderschrift van zulk een plaat behoort zoo vaag en zwevend mogelijk te zijn. Want voor de verdere omschrijving heeft Masiera, die de figuur in beeld bracht, aan de fantaisie des beschouwers een onbeperkte speelruimte gelaten. Een Spaansche vrouw? Buiten kijf zouden slechts zeer weinige burgeressen

van Madrid of Barcelona u niet met diepe verontwaardiging en ergernis aanzien, zoo gij haar Masiera's teekening als h e t t y p e der Spaansche vrouw woudt voorleggen. En stel u ook niet voor, dat ge, het Iberisch Schiereiland bereizend, in de straten van Valladolid of Saragossa de signora's in zulk een onmogelijk gewaad zult zien rondwandelen. Ge zoudt evengoed de beeltenis in costuum eener Amsterdamsche of Haagsche ‘chanteuse’ van den zooveelsten rang kunnen teekenen, en deze schets voor het type van ‘een Nederlandsche’ kunnen doen doorgaan. En juist op dit terrein toch, dat onder alle hemelstreken vrij wel met dezelfde figuren schijnt bevolkt te zijn, hebben we blijkbaar de herkomst dezer Spaansche te zoeken, wier gansche verschijning aan de wereld van het voetlicht doet denken.

Toch draagt zij in alles de sporen van haar nationaal karakter. De lijnen van het gelaat in 't algemeen, zoowel als de vorm der oogen, het beloop van den fijnbesneden neus en de trek om de halfgeopende lippen; de mantilla, haastig over een stoel geworpen, maar die zij zich straks rondom hoofd en schouders zal plooien met een gratie, waarvan men alleen in haar vaderland het geheim schijnt te kennen; de zessnarige mandoline, die zij een oogenblik uit de hand heeft gelegd, om een ons onbekenden aanbidder met veelbeteekenenden blik een dronk toe te brengen, - dit alles is door en door Spaansch, en evenals de hartstocht, die uit haar wezen spreekt. De Italiaansche vrouw moge het door hare teedere, smachtende bekoorlijkheid vaak winnen in schoonheid van de Spaansche, - wat hartstocht, gloeienden, ontembaren hartstocht betreft, heeft de laatstgenoemde haar wedergade niet. Zoowel in liefde als in haat. In den haat wellicht nog het meest. Van de liefde der Spaansche vrouw geeft schier elke bladzijde der werken van Vega en Calderon en Zorilla en Guevara en Tellez ons de roerendste schilderingen. Is die liefde niet spreekwoordelijk geworden als de vurigste, maar vluchtigste tevens? Maar ook van den haat der Spaansche vrouw hebben èn de legende èn de geschiedenis tallooze feiten in herinnering doen blijven, waarvan er hier een enkel moge vermeld worden.

‘De Fransche soldaten - zegt in haar onnavolgbaar dorren stijl een kroniek uit den jare 1807 - waren in het begin van deze eeuw in Spanje zóó gehaat, dat zij zelfs nadat Koning Jozef tijdelijk den troon had bemachtigd, geen oogenblik veilig waren voor dolk of vergif. Zij wisten het zóó goed, dat zij bijna nooit iets gebruikten, of hun gastheer moest hen voorgaan. Dat echter dit middel niet baatte, kan blijken uit het volgende geval. Zeven huzaren werden in een dorp in Andalusië door eene rijke dame zeer vriendelijk en schitterend onthaald. Juist die ongewone vriendelijkheid deed hen bijzonder op hunne hoede zijn; maar alle achterdocht week, toen de gast-

vrouw niet alleen zelve mee at en dronk, maar ook, op uitdrukkelijk verlangen der gasten, haar vier kinderen liet aanzitten. Na afloop van den maaltijd zong zij een Spaansch lied bij de mandoline; haar stem werd echter hoe langer hoe zwakker, het speeltuig ontviel haar, en met haar laatste krachten nam zij een vol glas en dronk het uit op: “Onzen Koning Ferdinand!” Toen zakte zij ineen, en stierf met deze woorden op de lippen, die zij onder een duivelachtigen glimlach uitbrulde: “Ik ben vergiftigd; mijn kinderen zijn vergiftigd; maar, God en den heiligen zij lof! gij zijt het óók!” Zoo was het. Al de gasten stierven aan de gevolgen van het arsenicum. Een der huzaren reed nog naar het naastbijzijnde hospitaal; maar nauwelijks had hij 't gebeurde medegedeeld, of ook hij bestierf het.’

Dat was de wraak eener Spaansche vrouw. Hoe moet een vrouw kunnen liefhebben, die zóó haten kan!

Het electrisch licht en de kleuren.

Het toenemend gebruik van electrisch licht zal velerlei verrassende uitkomsten, met name voor de schouwburgen en andere dergelijke inrichtingen ten gevolge hebben, en ook, wanneer het in balzalen wordt toegepast, eene zorgvuldige keuze van kleuren voor de dameswereld volstrekt noodzakelijk maken. De waarnemingen die men in dit opzicht gedaan heeft, zullen hier in 't kort vermeld worden.

De gelijkenis van het electrisch licht met het - betrekkelijk witte - maanlicht, of eigenlijk het overheerschen van de violette stralen in het electrisch licht, heeft ten gevolge dat alle lichte en koude kleuren - lichtgeel, lichtgroen, lichtblauw, wit enz. - in hunne uitwerking buitengewoon versterkt worden, maar daarentegen alle donkere en warme kleurschakeeringen er onder lijden. Intusschen, niet alleen de kleuren, maar ook de oppervlakkige gesteldheid der verlichte voorwerpen is van wezenlijken invloed op hun voorkomen, dewijl zijden, fluweelen en wollen stoffen van een en dezelfde kleur onder electrische verlichting geheel verschillende indrukken teweegbrengen, de lichtkleurige fluweelen en zijden stoffen er echter toch in den regel bij winnen, terwijl bruinroode, donkerblauwe en olijfgroene stoffen even geregeld in hunne werking verkort worden. De werking van zilver, paarlen en diamanten wordt door electrisch licht verhoogd, terwijl goud, robijnen en granaten al naar mate ze donkerder zijn in tint verliezen.

Gelijksoortige als de hier medegedeelde verschijnselen zijn bij de tot dusver gedane pogingen, om het electrisch licht in schouwburgen toe te passen, waargenomen geworden. Witte costumes maken een indruk van doorzichtigheid; lagen blanketsel op de gezichten verdeelen zich volgens de verschillende kleuren; scherp belijnde gelaatstrekken komen forsch uit, en bij de slagschaduwen ontbreekt de zoogenaamde halve schaduw; alleen de zoogenaamde kernschaduw wordt voortgebracht. Levendige bewegingen en gebaren der acteerenden, die met het halfdonker der gasverlichting volkomen in overeenstemming waren, moeten, om het gevaar te ontgaan van door de electrische verlichting tot in het bespottelijke verscherpt te worden, eene belangrijke tempering ondergaan. Voegt men hier nog bij, dat tot dusver het voor de schouwburgen zoo hoogst gewichtige vraagstuk om bij electrisch licht naar verkiezing verschillende graden van helderheid voort te brengen, nog niet opgelost is, dan bemerkt men, dat er tot op het tijdstip, waarop het electrisch licht voor

tentoonstellingen en schouwburgen goed bruikbaar geworden zal zijn, nog heel wat bezwaren uit den weg geruimd moeten worden.

De moeielijkheden, die uit de veranderende werking van het electrisch licht op kleuren enz. voortspruiten, zal men door de aanwending van gekleurde middenstoffen (in plaats van de tegenwoordige ongekleurde glazen ballons), die de koude stralen opslorpen, meester moeten worden. Het probleem van de wijziging der lichtsterkte overeenkomstig de behoeften der voorstellingen, moet in een Londenschen schouwburg reeds daardoor opgelost zijn, dat men in de van koperdraad vervaardigde leiding een inrichting aanbrengt, die het mogelijk maakt, een zoogenaamden tegenhouder (in den vorm van een spiraal van ijzerdaad) snel uit of in te schakelen. Maar al had men in die beide opzichten reeds het doel bereikt, dan zouden er zich nog belangrijke quaestiën voordoen bij het decoratieschilderen en bij de inrichting der machineriën, die voor het veranderen der scènes gebezigd worden. Het tooneelperspectief zal in het vervolg aanmerkelijk veranderd moeten worden, daar het electrisch licht de decoratiën om zoo te zeggen dichter bij het oog brengt. De op de coulissen en het achterdoek geschilderde figuren en meubelen, die zich bij gaslicht bedriegelijk waar, natuurlijk en optisch onberispelijk voordoen, worden in het electrisch licht tot caricaturen, en nog meer is dit het geval met de door de zoogenaamde verzetstukken voortgebrachte tafreelen van plastischen aard, die volkomen vlak en plat schijnen.

Maar ook de geheele manier, waarop de tooneeldecoratiën tot dusver meestal plachten bewerkt te worden, zal moeten veranderen wanneer het electrisch licht ‘op de planken’ burgerrecht wil verkrijgen. De grove lijnen en klodders, waarvan men zich nog bij het thans in zwang zijnde decoratief bedient, zullen door met groote fijnheid bewerkte en veredelde voorstellingen vervangen moeten worden, en de knaleffecten der decoratieve schilderkunst, die zich in de stralen der gezellige gasvlam zoo betooverend voordoen, zullen veroordeeld worden om uit de nabijheid der electrische straal voor altijd te verdwijnen.

Milly's geheim.
Een levensbeeld uit Amerika's verre westen.
Naar het Engelsch van Mary Hallock Foote.
(*Vervolg van bladz.* 59.)

Mrs. Dansken schonk hem een vriendelijk glimlachje en vervolgde: ‘Na de Zusters verlaten te hebben, ging zij naar Daniël en Fisher; maar zij zegt, dat zij het werken aan de naaimachine op den duur niet kan uithouden. Ik bracht haar onder het oog, dat, als hare gezondheid ondermijnd was, de betrekking hier niet geschikt voor haar zou zijn; doch zij

verzekerde mij, dat huiswerk juist was wat zij noodig heeft, hetgeen dan ook trouwens volkomen waar is. Maar ik betwijfel toch, of zij wel om gezondheidsredenen het werken aan de naaimachine in dien winkel vaarwel zegt. Zij schijnt met een goede dosis gezond verstand bedeeld te zijn. Zij is volkomen bereid om de betrekking aan te nemen op mijne conditiën: hard werken en goed loon, - zonder dat er sprake van was, of zij er vroeger al dan niet aan gewoon is geweest. Ik zeide haar, dat zij bij Ann zou moeten slapen en, evenals deze, in de keuken eten. Zij zal dus in alles volkomen gelijk wezen aan het Iersche dienstmeisje, met een tulen mutsje op en een wit boezelaar voor, dat bij uwe moeder thuis de trappen veegt. Maar wat ik nu gaarne zou willen weten, is dit: kunt gij haar op denzelfden voet behandelen? Of zijt gij van plan, een heldin van haar te maken?'

'Dat willen wij wel doen, als gij er op gesteld zijt.'

'Ik spreek met den meest mogelijken ernst. Het is een toestand, - dát kan ik u verzekeren!'

'Een zeer goede toestand, hoop ik, voor Miss Robinson.'

'Gij hebt goed lachen, - maar het is toch volstrekt zoo eenvoudig niet.'

'Ik zou zeggen, dat het wel even eenvoudig voor ons als voor haar zal zijn. Zoudt gij het meisje werkelijk gaarne willen hebben, Mrs. Dansken?'

'Ja, werkelijk, Mr. Williams; of liever, om eerlijk te zijn, ik zou haar niet alleen gaarne willen hebben, maar ik kan haar niet missen!'

'Gij wenscht dus de diensten eener jeugdige helpster aan te werven, maar de jeugdige helpster zelve geheel buiten de onderhandeling te laten?'

'Volkomen juist! - Het klinkt niet bijzonder vriendelijk, wel?'

'Het klinkt een beetje moeielijk; maar als zij er geen bezwaar tegen heeft, en het in haar eigen belang is -'

'O, volstrekt niet! Het is in mijn belang - en in het uwe.'

'Wat hebben wij er mee te maken?'

'Begrijpt ge dat niet? Het is de wolf, dien ik in de schaapskooi loslaat. Hier is een meisje, bevallig, onbeschermd, zooals zij altijd zijn, die zich door het huis beweegt alsof zij met stomheid geslagen is; niemand weet wat zij is, of waarover zij denkt. Zij is een wandelend raadsel, terwijl gij volkomen open kaart speelt. Zij dient, en gij aanvaardt hare dienstbewijzen. Begrijpt gij nu niet, welk een toestand dat is? Een zeer aangename meisjeshulp in een land waar geen meisjes zijn!'

'Mrs. Dansken, gij zijt een vrouw met verbeeldingskracht!'

'In het geheel niet. Ofschoon, ik geloof dat ik indruk op mij zelve gemaakt heb, zoo niet op u. Ik zal haar niet durven nemen!'

'O, maar dat moet gij! Ter wille van den toestand.'

'Nooit! Tenzij gij u bereid wilt verklaren om een plechtigen eed af te leggen - een eed van sta-vast - een hechten, sterken en weldoortimmerden eed -'

'Dadelijk dan maar. Wij zullen hem in koor afleggen.'

'Op die manier komt gij er met mij niet. Ik verwacht van u, dat gij hem afzonderlijk en ieder voor zich zult afleggen, op uw persoonlijke en heilige eer. Ik heb mijne voorwaarden voor u reeds kant en klaar. Ik wil zoo duidelijk mogelijk zijn. Vooreerst moogt gij Milly niet "Miss Robinson" noemen. Gij moogt haar naam niet telkens uitspreken met allerlei soorten van grappen, en elkander ook niet met haar plagen. Gij moogt niet met haar spreken, uitgenomen over dingen die haar werk betreffen; geen pogingen aanwenden om haar te ontzien, of steelsgewijze haar werk voor haar

te doen, of belangstellend te onderzoeken of zij wel gelukkig is, of hoe zij het hier uithoudt, of u met haar bemoeien op eenigerlei wijze, manier of wat dan ook. Is het nu genoeg?' besloot Mrs. Dansken lachend.

'Het is genoeg om er mij een voorgevoel van te geven, dat ik er vermoedelijk van door zal gaan met die Miss Robinson - ik wil zeggen met die Milly - vóór zij hier een week in huis is geweest,' zeide Hugh Williams.

Ongevoeligheid behoorde niet tot Mrs. Danskens karaktertrekken. Als zij vroolijk was, was zij aanstekelijk vroolijk; en wanneer zij in een sombere stemming verkeerde, zorgde zij wel, dat al de huisgenooten er getuigen van waren. Maar zelfs in de geestdrift over haar koopje - zij had een aandoenlijk geloof in koopjes - besefte zij, dat er iets niet in den haak was.

Hugh Williams was verzot op dit kleine, bedrijvige vrouwtje, en vond het jammer van haar, en nog meer van hare jongens, dat zij nu aan haren invloed in huis zulk een knak zou toebrengen. Hij trachtte haar de gelegenheid tot een terugtocht te openen, nu het gebrek aan doorzicht nog voor een aardigheid kon doorgaan. Maar Mrs. Dansken weigerde zijne hulp. Zij had gemeend, onbaatzuchtig jegens hare huisgenooten te zijn, en misschien was zij dat dan ook, zoover als hare gedachten reikten; zij gevoelde, dat er onrecht gepleegd was zoowel aan haar oordeel als aan hare beweegredenen, en zij veroorloofde zich de vrijheid, een weinig te pruilen over hare vergissing. Zij betoogde met nadruk, dat het haar volkomen ernst was met de belofte, die zij voornemens was den jongelieden hoofd voor hoofd af te vorderen, alvorens de raadselachtige Milly den drempel des huizes zou overschrijden. Die gelofte werd onnadenkend en spottend door allen afgelegd, behalve door Williams, die als zijne meening te kennen gaf, dat zulk een verbintenis i e t s of n i e t s moest beteekenen, en dat hij er in beide gevallen niet mede te maken wilde hebben. Toen hij dien avond van Mrs. Dansken afscheid nam, nadat hij nog ruim een uurtje bij het vuur was blijven zitten, na het vertrek der anderen, voelde hij zich gedrongen, de volgende toelichtende verklaring te wagen:

'Waarde Mrs. Dansken, de grootste aantrekkelijkheid van dit huis heeft altijd hierin bestaan, dat wij allen solide lui zijn. Er heeft nooit iets gehaperd aan onze onderlinge vertrouwelijkheid. Wij zijn allen solide voor u, solide voor elkander, solide voor de oude Ann. Denkt gij, dat één onzer de oude meid zou willen afdanken, - gesteld al, dat haar kookkunst niet zoo volmaakt meer is, als zij altijd was, - of van de buitenwacht zou willen aanhooren, dat zij niet het humeur van een engel heeft?'

Mrs. Dansken begon zenuwachtig te lachen. 'En

nu zoudt gij gaarne willen weten, of de toekomstige Milly in die algemeene soliditeit zal worden opgenomen?'

'Ja.'

'Dat hangt er van af. Misschien is zij reeds solide in eenig ander opzicht.'

'Aan hare geschiedenis zou men het niet zeggen.'

'Nu, vindt gij niet, dat wij genoeg hebben gehad van Milly Robinson voor één avond?'

'Ik vind dat wij er reeds meer van gehad hebben, dan noodig was. Het spijt mij, dat gij haar nemen gaat.'

'Ik moet haar hebben. Het is onmogelijk om op de tegenwoordige manier voort te blijven gaan, en in het kamp is geen degelijke, vertrouwbare hulp te krijgen - dank zij uwen anti-Chineeschen landgenooten!'

'Kunt gij niet van elders iemand hier laten komen, die niet zoo.... zoo intressant zou zijn?'

'Zij zal volstrekt niet intressant wezen, als maar niemand uwer het haar maakt!'

'Maar gij zelve hebt haar reeds zoo gemaakt.'

'Daar had ik mijne redenen toe. Zij is mijn dienstmeisje, Mr. Williams. Als gij uwe beloften in gedachten wilt houden en haar stillekens haar gang laat gaan, zal ik het wel met haar kunnen vinden.'

'Zal zij uw dienstmeisje zijn? Zijt gij van plan haar als zoodanig te behandelen, en dat te blijven doen, evenals gij met Ann doet? Gij kent onze jongens: recht door zee gaat bij hen boven alles!'

'Wat ter wereld bedoelt ge nu? Dent ge dat ik van plan ben, het meisje te gaan trappen? Ik ben eenvoudig voornemens, haar te behandelen zooals alle andere menschen hunne dienstmeisjes behandelen.'

'Hoe behandelen de menschen hunne dienstmeisjes in een plaats als deze, waar, zooals gij zelf zegt, geen meisjes zijn? Wij beiden zien den toestand in; maar gij ziet hem alleen met betrekking tot ons. Denk eens een oogenblik na: zou het niet veiliger zijn - voor ons - als gij hem beschouwdet uit het oogpunt van de jonge vrouw?'

'Wat zoudt ge dan wel willen dat ik deed? Haar 's avonds in de huiskamer laten zitten, om het gezelschap bezig te houden? Ik geloof dat gij krankzinnig zijt, wat die Milly Robinson betreft. Intusschen, niet over ú maak ik mij ongerust!'

V.

De eerste avond van Milly Robinson's vuurproef, toen zij in de eetkamer verscheen, geweldig blozend boven de soepterrine, vond Mrs. Dansken de teruggetrokkenheid harer commensalen wel wat overdreven. Het was evenwel niet waarschijnlijk, dat het meisje er iets van bemerkte. Hare hoogroode kleur was het eenige teeken van verlegenheid, dat zij blijken liet. Zij had zeer goede manieren. Haar lange, zachte, stille voetstap en hare kalmte van beweging hadden iets rustigs, en dit bewees, dat zij er volstrekt het meisje niet naar was om zich door hare nieuwe positie van de wijs te laten brengen. En was zij nu, welbeschouwd, eigenlijk wel zoo verontrustend mooi? Rozeroode wangen en koperkleurig haar, zelfs met gouden adertjes er in, pasten nu juist niet zoo bijzonder goed bij elkaar. Groote handen gaven aanleiding om aan groote voeten te denken. Alles saamgenomen, was Mrs. Dansken wel wat

beschaamd over hare eeden en bezweringen. Zij had evenwel geen reden gehad om te veronderstellen, dat de jongelui ze zich al te zeer zouden aantrekken. Na afloop van het diner drentelden zij in de huiskamer rond, waar zij hunne sigaren aanstaken, zooals hun van ouds vrijstond; Embury was bezig het vuur op te poken, lachende, met zijn gezicht naar de kamer, - toen Mrs. Dansken de uitdrukking van dat gezicht eensklaps zag veranderen.

Milly had de portière ter zijde geslagen en stond, met het koffieblad op hare hand, om zich heen te zien naar een tafel. Er was iets bewonderenswaardigs in hare onwillekeurige aarzeling, tegenover een kamer vol vreemdelingen, die zich allen omgewend hadden om naar haar te zien, onvoorbereid als zij waren op háre verschijning in plaats van de welbekende figuur der oude Ann. Hare oogen zochten die van hare meesteres, die haar zwijgend naar eene lage tafel bracht, waarop zij haar blad kon nederzetten. Daarna keerde zij zich om en verliet zij op eene zeer wellevende wijze de kamer, na nogmaals een blik op hare meesteres geworpen te hebben, als om te vragen of nu alles in orde was.

De lampen in de huiskamer waren nog niet aangestoken. Het schijnsel van het vuur wierp een rooden gloed op haar figuurtje, terwijl zij daar een oogenblik zoo stond, als om de kamer te overzien, met hare zwarte kleeding en haar breed wit boezelaar tegen het matte blauw, groen en oranje van het gordijn. Amberkleurige lichtstralen speelden in hare groote oogen onder de zachte schaduwen, die er zich boven welfden; al de tinten in de kamer, uit den schemerenden vuurgloed afkomstig, schenen in heur haar saam te vloeien.

De laatst aangekomene van Mrs. Dansken's commensalen was een jonkman, van wien men niets anders wist dan dat hij Strode heette. Williams had niet aan Mr. Strode gedacht, toen hij het huis als solide beschreef. Strode werd, krachtens eene stilzwijgende afspraak, als een vreemdeling beschouwd, vooral omdat hij blijkbaar behoorde tot een van die clubs in het kamp, met welke Mrs. Dansken's club nooit in aanraking kwam.

Toen het gordijn achter Milly dichtviel, liet deze jonge man zijne tanden zien bij wijze van een waardeerenden glimlach en sloeg hij, als tot applaus, onhoorbaar de handen op elkaar. Geen enkele andere glimlach werd er in de kamer gezien. Mrs. Dansken. merkte dit zeer goed op, gelijk zij zoovele dingen opmerkte, ook wel eens wanneer het te laat was.

‘Zij zijn solide voor Milly,’ was de gevolgtrekking, die zij in stilte bij zich zelve maakte; en zij ergerde zich nu over dit bondgenootschap van een vreemde, tegenover haar club, eer nog de meesteres der club hare toestemming had gegeven.

‘Hebt gij ooit iets volmaakters gezien?’ riep zij uit. ‘De geheele kamer was vervuld met uwe drukte, ieder uwer keek naar haar, en zij - zij zag hier geen sterveling! En hebt gij haar wel naar mij zien kijken?’ Zij weidde lang en breed uit over de manieren van het meisje, die haar, verzekerde zij, tot eene volmaakte dienstbode stempelden, om daaruit een argument te putten alsof de hoedanigheden, welke

EEN SPAANSCHÈ. Naar Masiera. (Zie blz. 71.)

deze hooggeprezen manieren bij de dienstbode doen ontstaan, niet grootendeels dezelfde zijn als die, welke de volmaakte meesteres kenmerken, wijl er voor ieder toe vereischt wordt: zelfbeheersching, tact en opmerkzaamheid voor de wenschen van anderen, gepaard met eene totale afwezigheid van alles wat naar geraas en drukte zweemt. Mrs. Dansken hield zich volkomen overtuigd, dat dit een onderwerp was, waarin hare jongelieden tot dusver niet veel belang gesteld hadden; en het standpunt, dat zij bij de gedachtenwisseling innam, won niet in populariteit door het feit, dat Strode haar eenige bondgenoot was.

Embury zat aan de piano, waar hij zich beproefde te accompagneeren bij een deuntje dat hij floot, toen Milly terugkwam om het koffieblad te halen. ‘Ga voort!’ was Mrs. Dansken genoodzaakt te fluisteren. De jonkman beantwoordde dien wenk niet met een bijzonder dankbaren blik.

‘Dit zijn de eerste beginselen; over een poosje zullen wij wel aan onze lieveling gewoon zijn,’ sprak zij, toen Milly de kamer verliet.

‘Hoe gemakkelijk weten dames toch bijnamen te bedenken!’ mompelde Embury glimlachend.

‘Ik denk, doordat we, toen wij kleine meisjes waren, er geen schoppen voor kregen, zooals kleine jongens,’ zeide Mrs. Dansken met hare gewone openhartigheid.

Toen de jongelui zich dien avond naar hunne kamers begaven, vond ieder hunner zijn kaars aangestoken, het vuur zorgvuldig aangelegd, de venstergordijnen neergelaten, de sprei - een der lastigste, tijdroovendste weeldeartikeltjes van de vrouw des huizes - netjes opgevouwen en ter zijde gelegd. Ieder voor zich liet met welgevallen het oog gaan over hare schikkingen, of liever, vergewiste zich met groot genoegen van dezen laatsten stap in de richting van het ideaal hunner kostvrouw, waarvoor de nieuwe dienstmaagd verantwoordelijk moest zijn. Ieder hunner goot zijn kostbare lampetkan ledig en zette haar in het portaal voor zijne kamerdeur neder.

Bij die gelegenheid werden er over en weer glimlachen gewisseld.

‘Ik zal morgenochtend mijn pantoffels eens in de turfbak laten liggen, alleen om te zien wat er mee gebeurt,’ zeide Blashfield tot zijn naasten buurman.

‘De oude Ann zou ze op den mesthoop gooien!’

‘Maar dat zal Milly niet doen, domoor!’

‘Blasshy, wij zullen u moeten aanklagen,’ zei een andere stem.

‘Waarom?’

‘Wegens het ijdellijk misbruiken van Milly's naam!’

‘Hoor eens, jongens! ik zal een knoop in mijn horlogeketting moeten leggen, om altijd te blijven denken aan -’

‘'k Deed mijn best om te vergeten,
Maar 't was moeite tevergeefsch!’

zong de andere stem.

Toen de jongelieden den volgenden morgen beneden kwamen om te ontbijten, had ieder, met uitzondering van Williams, een stukje blauw lint in zijn knoopsgat. Iemand had - dat kon men duidelijk aan de uitgerafelde randen zien - een halslint opgeofferd. Mrs. Dansken durfde niet vragen naar de beteekenis van deze decoratie; doch toen Milly weg was, kwam het aan den dag, dat zij Mrs. Dansken's zoete jongetjes waren en een eed hadden afgelegd, dien het blauwe lint hen ontwijfelbaar

in gedachten zou helpen houden, aangezien het zulk een uiterst glibberige eed was: Blashfield had hem reeds den eersten avond den besten schromelijk geschonden!

Mrs. Dansken nam de linten in beslag alvorens de jongelui het huis verlieten, en bond ze tot een soort van bouquetje saam, dat zij aan tafel op haar borst droeg, tot onbeschrijflijk vermaak van de jongens, die haar den eed vergaven ter wille van het genoegen, dat zij er aan hoopten te beleven.

Ann, het spreekt wel van zelf, was bitter jaloersch; te meer nu zij geene enkele houdbare beschuldiging kon vinden, om tegen de nieuwe gunstelinge in te brengen. Zij noemde haar 'de Hertogin' en wilde er niet van hooren, dat zij vroeger nooit sonder de menschen' zou zijn geweest.

'Kijk maar eens naar hare handen!' zeide Ann.

'En wat zou dat? Kijk eens naar de mijne! Kijk maar naar ieders handen in deze plaats, met dit water, - en gesteld nu eens, dat zij wèl onder de menschen is geweest, wat maakt dat dan nóg uit?'

Dat maakte echter wel degelijk zeer veel uit voor Ann, wier welbeproefde diensten geheel in de schaduw werden gesteld door die van de zoo gevierde 'allemansvriendin'. Hare onbetwiste reputatie op het stuk van kookkunst zelfs was bijna niet in staat, haar te doen berusten in het vermoeden, dat zij in de hoedanigheid van kamermeisje nooit als onberispelijk was beschouwd.

Met een zucht van verlichting merkte Mrs. Dansken op, dat Milly weinig notitie nam van Ann's vijandelijkheid. Het meisje had zekere koele zelfgenoegzaamheid over zich, of liever, zekere ongevoeligheid, die haar iets zonderling onafhankelijks gaf te midden van dit huiselijk leven, waarvan zij aan alle kanten was buitengesloten. Haar kameraad had geen gemeene zaak met haar gemaakt; hare meesteres - dit had zij van het eerste oogenblik af reeds bemerkt - wilde zich eenvoudig blijven beschouwen als een der handelende partijen bij een koop, krachtens welken, zooals Hugh Williams het had uitgedrukt, de diensten eener jonge vrouw gekocht werden, maar de jonge vrouw zelve niet in aanmerking kwam. Mrs. Dansken bewonderde Milly's philosophie. 'Ik zou mij in hare plaats óók zoo gedragen hebben,' verzekerde zij zichzelve; maar zij betrapte er zich op, dat zij veel meer over het meisje dacht dan zij voornemens was geweest, veel meer inderdaad, dan voor hare rust wenschelijk was. Feitelijk was Milly buitengesloten, maar met dat al was zij er toch. Hare meesteres verbeeldde zich, dat het meisje iets geheimzinnigs, iets bovennatuurlijks over zich had, iets dat blijken gaf van eene ervaring boven haar leeftijd, wat haar staande hield in de doodsche eenzelvigheid van haar leven. Want zij had geen steun van buiten; hare betrekking tot het kamp had blijkbaar een einde genomen op den eigen dag, waarop zij den drempel van No. 9 overschreed om er voor goed te blijven. Doch dan bedacht Mrs. Dansken weer, hoe lichtelijk eene oudere vrouw zich vergissen kan in dingen, die een jong meisje betreffen; hoe geneigd zij is om bedoelingen (of de afwezigheid van bedoelingen) te overdrijven, en haar voor onnoozel of glui-

perig te houden, wanneer zij enkel verlegen en bedeesd is.

Er was dan ook niets, dat zoozeer alle gedachte aan somberheid buitensloot, dan het voorkomen van deze huishoudelijke sphinx. Zij bloosde en straalde als een wintersche zonsopgang. Het werk dat twee vrouwen overstelpend hadden gevonden, ging, tusschen drie verdeeld, vlot van de hand, en Milly's aandeel scheen eenvoudig de lichaamsoefening, die voor hare krachtige jeugd een behoefte was. Zij ging het huis door, van boven tot onder, met haar oogopslag vol krachtig innerlijk leven; door allen gezien, maar zelve naar niemand ziende; al de huisgenooten hoorende spreken, maar zelve nooit sprekende; zich moeite gevende tot het aanbrengen van geriefelijkheden, die haar zelve geheel onthouden bleven. Men huivert bij de gedachte, hoe uitgeteerd haar arm, jong egoïsme moet geweest zijn; hoe weinig woorden er gedurende de eerste maanden van haren diensttijd tot dit jonge meisje gesproken werden, die eenige persoonlijke waarde of beteekenis voor haar zelve hadden; hoevele woorden er losweg over haar hoofd heen werden gewisseld tusschen de vroolijke, bevoorrechte jongelieden en de meesteres, die de voorzienigheid des huizes was.

Was de reden van al dit verschil te zoeken in het feit, dat de eene dienstbaar was en de anderen hare diensten genoten?

De eed werd nagekomen met zekeren ironischen bluf. Mrs. Dansken zelve daarentegen kon nooit Milly's naam met rust laten. Zij prees en roemde het meisje voortdurend, maar.... altijd in hare hoedanigheid van dienstbode. Misschien legde zij hier wel wat al te veel nadruk op, want op zekeren avond, toen Milly's naam weer op het tapijt werd gebracht, als gewoonlijk in verband met hare uitstekende bruikbaarheid, zeide Williams op zijn bedaarde manier, dat men uit de opmerkingen, die betreffende haar gemaakt werden, zou kunnen afleiden, dat Milly Robinson geboren was met den titel: ‘Mrs. Dansken's Tweede-Meisje’.

‘Toen Frank en ik er ons eigen huishouden op na hielden,’ vervolgde hij, ‘kookte ik gewoonlijk de soep, maar daarom heb ik mij toch nooit voor kok uitgegeven, - in de algemeen gebruikelijke beteekenis van dat woord althans niet. Ik bleef altijd nog een klein deeltje van mijne individualiteit bewaren, juist voldoende om Frank aan zijn werk te houden, dat in vaten wasschen bestond, zooals gij weet.’

‘Dat is een uiterst kinderachtig argument. Als gij hier waart gekomen en mijn pot gekookt hadt, zou ik u voor mijn kok hebben uitgegeven en u dan ook als zoodanig behandeld hebben, wat trouwens eene niet zeer slechte behandeling zou geweest zijn: - vraag er Ann maar eens naar!’

‘Illustratie is geen argument, natuurlijk. Ik wenschte u slechts te vragen, of gij van meening zijt, dat wij streng overeenkomstig onzen werkkring moeten geclassificeerd worden,’ zeide Williams.

‘Dat hangt van den werkkring af. De werkkring van eene dienstbode maakt haar tot eene dienstbode gedurende den tijd dat zij het is, tenzij de werkkring verwaarloosd wordt; in dat geval is de dienstbode eene slechte dienstbode, en deed zij beter met een anderen werkkring te beproeven.’

‘En als ik er dan nu eens van doorging met Milly - wat ik dan ook van plan ben te doen, gelijk gij weet, zoodra gij slechts een ander meisje kunt vinden, - en wij kwamen dan een poos later terug en vroegen u om plaats te maken aan tafel voor Mrs. Williams, dan zou het andere meisje de dienstbode zijn, en Mrs. Williams -’

‘“Illustratie is geen argument,” Mr. Williams, en er is geen enkel argument of geene enkele illustratie in aantocht, hoop ik. Ik heb de positie van den beginne af

zoo vastgesteld, omdat ik maar al te goed wist, hoe het met u, theoretici, gaan zou. Wacht maar totdat gij uwe eigene dienstboden hebt, en uwe eigene vrouwen om ze te regeeren. Ik denk dat de vrouwen het wel met mij eens zullen zijn.'

'Nu ja, maar wij hebben het nu dusver nog niet tot vrouwen gebracht. Tot zoolang is het voor ons een abstracte quaestie.'

'Het is nooit een abstracte quaestie. Het is altijd een quaestie van een bijzonder persoon, wanneer gij met hen in hetzelfde huis gaat wonen. In dit geval is het een quaestie van een zeer mooi meisje.'

'Het is heel best mogelijk, dat zelfs een mooi meisje een menschelijk wezen kan zijn,' zeide Frank Embury.

'Wij kunnen ons altijd verzekerd houden, iets van Frank te hooren, wanneer het mooie meisje een kampioen noodig heeft,' zeide Mrs. Dansken. 'En wat is er hier in Milly's positie - die toch altijd, bedenk dit wèl, in ieder geval vrijwillig is! - dat u als iets onmenschelijks toeschijnt?'

'Ik geloof dat ik een of twee mooie meisjes ken, die niet gaarne met haar van betrekking zouden verwisselen.'

'Wij kunnen nu eenmaal in deze wereld onze posities niet verruilen, beste jongen! Wij hebben onze kleine geschiktheden en óngeschiktheden, en wij zullen ons op den langen duur dáár het gelukkigst gevoelen, waar wij behooren.'

'Ik zou zeggen, dat het nu toch al tamelijk wel tot den langen duur gekomen is met Milly Robinson. Hoelang is het reeds geleden, sedert hare geschiktheid voor deze betrekking ontdekt werd, en wat was de betrekking die zij bekleedde vóór zij hier kwam?'

'Nu, toen ik haar het eerst zag,' antwoordde Mrs. Dansken lachend, 'paste zij een keurig netjes gemaakt wandeljacquette aan, dat men mij bij Daniël en Fisher met alle geweld wilde verkoopen.'

'Watblief, Mrs. Dansken?'

'Zij paste jaquettes aan voor de klanten bij Daniël en Fisher,' zeide Mrs. Dansken, bij wijze van nadere toelichting. 'Hoe zou dàt uw mooi meisje bevallen?' Niemand antwoordde hierop; en Mrs. Dansken, die zeer goed gehumeurd scheen, vroeg hun toen, of zij wel ooit de geschiedenis van de prinses en den verlangstoel gehoord hadden. 'Ann placht mij die geschiedenis te vertellen, toen ik nog een kleine dreumis was. Zoudt gij naar een vertelling kunnen luisteren, gesteld dat ik er mij de helft nog van kan herinneren, en de andere helft er bij maken?

Nu, er was eens een koning, die zes schoone dochters had; en in een der kamers van het paleis stond de verlangstoel op een verhevenheid, met een gordijn er voor, en op haar zestienden verjaardag

kreeg elk der prinsessen achtereenvolgens verlof om op den verlangstoel te gaan zitten en voor heel haar leven een wensch uit te spreken. De jongste prinses was een gekkinnetje. Zij lachte wat om dien dwazen ouden stoel en om de wenschen harer zusters naar diamanten en kasteelen en schoone jonge echtgenooten, die op den behoorlijken tijd wel van zelf zouden komen. Zij zeide, toen haar beurt gekomen was, dat zij nu eens een wensch zou wenschen, die toonen zou wat de oude stoel doen kon.

Nu huisde er in dat gedeelte van Ierland een zeer rijke en zeer machtige prins, dien men echter betooverd had, zoodat hij genoodzaakt was zijn halve leven door te brengen met het land rond te zwerven in de gedaante van een vreeselijk wilden, ijzergrauwen stier, waarom hij dan ook “de Grauwe Stier van Oranje” werd genoemd. Toen nu de jongste prinses op den stoel had plaats genomen, werd zij op het laatst zeer bleek en sprak zij den wensch uit, hoe ook haar vader en moeder en al hare gelukkige zusters weenden en smeekten, dat zij de bruid mocht worden van den Grauwen Stier van Oranje. En daarop sprong zij uit den stoel en huppelde zij om al de anderen heen, bewerende dat alles toch maar gekheid was, - dat de stoel zoo doof als een kwartel was en de Grauwe Stier wel nooit iets van haren wensch zou te hooren krijgen.

Maar met dat al kwam hij dien eigen nacht nog aandraven; trappelend en stampend en loeiend liep hij om het huis heen en eischte hij de prinses op. En de prinses ging zich in allerijl achter het bed harer moeder verbergen. Toen namen de hofdames in plaats van de prinses eene dochter van de geitenhoedster, en trokken haar de kleederen der prinses aan en brachten haar naar buiten; en toen de Stier haar op zijn rug, over de heuvelen en door de dalen, gedragen had naar zijn kasteel, gaf hij haar een ivoren staf en gebood hij haar, onder verbeurte van haar leven, hem te zeggen wat zij daarmede nu wel zou doen, en daarop antwoordde zij snikkend, dat zij hem het liefst aan hare moeder wilde geven, om er de geiten mede te slaan, als zij 's avonds in 't hok moesten. Toen nam de Grauwe Stier haar weder op zijn rug, en holde hij nogmaals met haar over bergen en door dalen, en smakte hij haar neer voor de deur van 's konings paleis, “hard genoeg om alle beenderen in haar lichaam te breken”, en eischte hij weder zijne prinses op. Nadat de hofdames de geschiedenis van de dochter der geitenhoedster gehoord hadden, namen zij de dochter van den schaapherder en gelastten zij haar om, als de Grauwe Stier haar een ivoren staf mocht geven, vooral te zeggen dat zij daarmede hare melkwitte veulentjes zou besturen, waardoor zij het leven harer lieve jonge prinses zou kunnen redden. Maar zij dacht evenzeer aan haar eigen leven, schijnt het, als aan dat der prinses; of misschien was zij ook wel zóó bevreesd, dat zij niets anders dan de waarheid kon zeggen. Althans toen de Grauwe Stier haar den staf in de hand drukte en haar met zijne vreeselijke oogen aanstaarde, repte zij met geen enkel woord van melkwitte veulens, maar bekende zij fluisterend, dat zij er haars vaders lammetjes mede zou drijven. Dientengevolge werd zij dan ook op dezelfde wijze teruggebracht als de eerste, en voor de deur neergesmakt; en dezen keer stond de Stier letterlijk als een razende te brullen om zijn prinses. Men bracht een vreeselijken nacht in het paleis door, want de prinses was weer “gek” geworden en zeide, dat zij nu niet verder gediend bliefde van die ongelukkige plaatsvervangsters. Zij vatte den Stier bij de horens, zooals hij daar stond, en voort vloog ze, in de kleeren die zij aanhad; en toen háár de ivoren staf gegeven werd, zeide zij, zonder een zweem van aarzeling, dat die haar zeer goed te pas zou komen

om er de kamenier mee te slaan, die heur haar opmaakte, wanneer zij er krulletjes in brandde. Daardoor wist de Grauwe Stier, dat hij nu eindelijk de rechte persoon voor zich had; en als gij nu de toepassing niet vat -'

'Maar wat is er van de ondeugende kleine prinses geworden?'

'O, er gebeurden wonderen om haar te redden van de straf, die zij eigenlijk verdiend had, - dat gedeelte herinner ik mij niet meer; dat kon ik mij nooit voorstellen wezenlijk gebeurd te zijn, zooals het andere. Maar ik wensch u opmerkzaam te maken op de vernuftige proef van den Grauwen Stier om echt en valsch goud van elkaar te onderscheiden. En daar begint mijne illustratie nu, vat ge wel? Want wanneer de wreede noodzakelijkheid ons in een dichte plaats opsluit en ons den staf der gelegenheid in de handen geeft, ontdekken wij eensklaps tot onze aangename verrassing, dat wij zijn wat wij zijn, niets meer of minder, en sommigen onzer worden onderneemsters van zeer gerenommeerde kosthuizen, en sommigen onzer bedienen aan tafel in die kosthuizen, en dat doen wij dan veel beter, dan wanneer wij geboren prinsessen waren geweest.'

'En ik hoop, dat gij uzelve meer eerbiedigt, dan wanneer gij achter het bed waart gaan wegkruipen en iemand anders in uwe plaats voor de wreede noodzakelijkheid liet opdraaien.'

'Natuurlijk doen wij dat. Ik zeg niet, dat wij veel beter zijn dan prinsessen; wij zijn het alleen op eene andere wijze. Wij zouden niet van positie kunnen veranderen zonder onszelven te verraden. Nu houd ik vol, dat Milly Robinson - die in den laatsten tijd schering en inslag van al onze gesprekken schijnt te moeten zijn - op de een of andere manier een soort van dressuur heeft ondergaan, die het haar mogelijk maakt om in dit huis de levenswijze te leiden, van welke gij dagelijks getuigen zijt. Het is bewonderenswaardig; maar ik voel er mij toch niet door geroepen om met háár iets meer medelijden te hebben dan met mijzelve!'

'Ik zie niet in, waarom gij geen medelijden met u zelve zoudt hebben, als gij daar lust toe gevoelt. Gij zijt niet voor Leadviller commensalenhoudster in de wieg gelegd, wel, Mrs. Dansken?'

Mrs. Dansken bloosde. 'Ik weet niet, waar ik voor in de wieg ben gelegd. Ik weet dat ik eene *pro tem.* ben, en niet eens zoo bijzonder *tem.* Zooals gij zegt, het is beter dan achter moeders bed te kruipen; maar ik besef werkelijk niet, dat daar iets buitengewoons in gelegen is, zoolang men geen moeders bed heeft om achter te kruipen! Mijne zienswijze is eenvoudig deze: uwe moeders zouden niet zoo goed geslaagd zijn ter plaatse waar ik geslaagd ben, dank zij u, beste jongens, - en toch is het ook weer niet geheel en al aan ú te danken. Uwe zusters zouden

mij, in Milly's plaats, waarschijnlijk niet zoo goed passen als Milly. Maar ik vertrouw, dat gij niet zult denken dat dit op eenigerlei wijze tegen haar getuigt. Ik denk het althans niet; ik zou mij niet kunnen voorstellen, dat een uwer zusters jacquetjes stond te passen bij Daniël en Fisher.'

De jongelieden vonden die tweede herinnering aan het jacquette niet kiesch; en Mrs. Dansken was hiervan voor zichzelve óók overtuigd, wijl het passen van jacquettes op hare taille nooit de aangewezen werkkring van Milly was geweest. Zij vergaf hun uit dien hoofde de heftigheid van hun antwoord. Maar de gemoederen waren nu over en weer te zeer opgewonden voor onderlinge consideratie, en nog veel minder voor strenge rechtvaardigheid jegens de eigenlijke oorzaak van het gekibbel.

Hoe weet ik met zekerheid wat zij eigenlijk was of is? Ik kan in dit opzicht alleeen op haar eigen verhaal afgaan. Zij laten er zich veel op voorstaan, dat zij nog nooit onder de menschen geweest zijn, schoon de meesten van dat slag in haar vroeger leven nooit zooveel gemak of goede verzorging genoten hebben.'

'"Dat slag" - "zij"! Wie zijn die "zij", Mrs. Dansken?'

'Iedereen buiten ons,' zeide Mrs. Dansken.

Het werd eensklaps stil in de kamer toen zich het sluiten van een kast liet hooren en de deur, waarmeê men uit de eetkamer in de keuken kwam, bedaard gesloten werd.

De partijen keken elkander vrij verbluft aan.

'Maakt u niet ongerust, beste jongens! Zij zou alleen de stem van hare natuurlijke vijandin gehoord kunnen hebben.'

De stem der 'vijandin' had in dit geval een verre draagkracht.

(*Wordt vervolgd.*)

Van Blücher.

Toen Blücher nog luitenant was, werd hij door een musketkogel aan den voet gewond. De chirurgen, die toenmaals nog flink het scheermes hanteerden, onderzochten de wond en begonnen eindelijk na een zeer geleerd vertoog te snijden. Blücher liet dit rustig toe. Toen echter de operatie meer dan een half uur geduurd had en de artsen hoofdschuddend voortgingen met snijden, vroeg Blücher eindelijk waar dit wel moest eindigen. 'Nu,' antwoordde een der artsen met bedrukt gelaat de pincet in de van bloed rood gekleurde hand opheffende: 'we zoeken den kogel en kunnen dien niet vinden.' 'Den kogel, waarom mij dit niet dadelijk gezegd? Den kogel heb ik in den zak!'

Voor de komst zijner kwelgeesten had Blücher den kogel reeds zelf uit de wond gehaald.

Echos uit de modewereld, door Coquette.

'De mode is dit jaar grilliger dan ooit,' wordt ons uit Parijs gemeld en met echt Hollandsche verontwaardiging, roepen wij uit: 'Lieve deugd, waar moet het naar

toe?' De drie toiletjes, die wij hier te zien geven, zijn te duidelijk, dan dat ze veel uitlegging behoeven. Dat aan den rechterkant is gemaakt van gebloemd fransch popeline, een stof, die hoe langer hoe meer in den smaak komt. Deze japon zou heel mooi zijn in 't grijs met staal- of zilveragrement; voor jonge meisjes zou men niets lievers weten te bedenken dan een avondjaponnetje van rose popeline met crême entre-deux afgezet; voor heel gekleed met kanten mouwen.

De japon in 't midden van onze plaat, is van laken, de kleur is 'mastic' (een donker geel naar 't bruin zweemende) het is geheel en: 'cuirasse' gemaakt, zonder naden; de sluiting is onder den arm en op den schouder; de mouwen zijn van 'vert russe', of kunnen ook van donkerder fluweel genomen worden; de rok bestaat, zooals trouwens de meeste rokken nu - van achteren uit breede platte plooien, die als een waaier uitloopen. De mouwen zijn meest wijd van boven, nauw van onderen en worden daar aan den binnenkant met 9 kleine knoopjes dichtgemaakt.

't Derde toilet eindelijk bestaat uit een eenvoudigen rok, van onderen belegd met zwart passementerie of borduursel, dat men echter ook gekleurd kan nemen; 't lijf is glad met een vestje van 't borduursel. Er hoort een fluweel of pluche manteltje op met astrakan mouwen.

Men zou 't borduursel onder aan den rok ook door een breeden rand astrakan kunnen vervangen.

De rokken worden nu weer iets wijder gedragen met golvende plooien op de heupen, de lijven daarentegen zijn nauwsluitender dan ooit. Soutache is nog steeds in de mode en wordt met kwistige hand aangebracht.

Voor de beste japonnen neemt men veel borduursel van gouddraad; iets nieuws is 'Broderie Buffalo Bill', dat uit leêren bloemen en dito franje bestaat; de bloemen zijn òf uitgeslagen òf omgefestonneerd òf geborduurd òf bewerkt met goud en zilverdraad.

De kleur is wit of licht geel. Men neemt er een rand van op den rok, een vestje in lijf en manchetten.

Nu 't voorjaar aankomt en de vogeltjes hun nestjes bouwen, denken wij menschenkinderen er ook aan, dat 't wel eens aardig is een 'eigen nestje' te hebben en menig geëngageerd paartje heeft trouwplannen.

Terwijl *hij* ''t hoofd vol ernst en wijsheid' heeft (om eens met ten Kate te spreken) zweven *haar* allerlei wolken van zijde en tulle voor den geest, - helder wit gelijk wolken bij gunstig weer.

De sombere, - de donkere - die toch vaak den huwelijkshemel verduisteren, zijn nog niet te bespeuren, 't allerminst door haar oog. Neen, zij denkt 't meest aan - - - - - - - 't bruidskleed, en ik zie in gedachte menig lezeresje van de 'Huisvriend' blozen, terwijl ze deze regelen doorloopt.

En nu 't hooge woord er uit is, zullen wij een oogenblik bij dit gewichtigste aller gewichtige kledingstukken stilstaan.

Men neemt nu weer trouwjaponnen in den vorm van eene 'robe princesse', heel aansluitend en eenvoudig. Van achteren met drie plooien vanaf de taille, die den sleep vormen. Van voren met ontelbare knoopjes dichtgemaakt en aan beide zijden een dikke

ruche, die dun aan den hals begint en dik eindigt; - deze ruche loopt tot onder aan den rok en langs den sleep, zoodat de voorbaan vrij blijft. Op den schouder rechts en aan de taille links, kleine bouquetjes van oranjebloesem, desnoods met strikken met lange uiteinden. De mouwen zoo aansluitend mogelijk met 9 knoopjes aan den binnenkant, evenals men dat bij andere japonnen draagt.

Wat de stof betreft, is de keuze natuurlijk heel groot, doch gewerkt popeline zeer aan te bevelen.

COSTUMES VOOR JONGE MEISJES.

De schoenen zijn thans heel eenvoudig, de groote rozetten zijn verbannen en hebben plaats gemaakt voor kleine strikjes, zoodat men nu meer van de mooie zijden kousjes ziet dan vroeger.

De bruidsbouquetten liefst heel klein, men neemt wel eens een bouquet van gemaakte oranjebloesem, waar tusschen men hier en daar een stukje echte steekt, doch dat is toch minder aan te bevelen.

Voor toiletjes voor bruidsmeisjes raden wij ‘Phrygné’ aan als kleur, 't is iets tusschen ‘fraise écrasée’ en ‘abricot’ in en flatteert zeer. Met een weinig crême kant opgemaakt is het allerliefst.

GRAGE ETERS. Naar H. Rettig. (Zie blz. 82.)

Grage eters.

Ge kunt u wel voorstellen, waar die zes verlangende oogen zoo onafgewend op gevestigd zijn. De plaats, vanwaar gij nu het hongerige groepje achter de gedekte tafel bijeen ziet, wordt ingenomen door de moeder der beide meisjes, die om en bij den haard druk in de weer is om de laatste toebereidselen voor het welkome middagmaal te maken. Een kwartier geleden heeft de schoolbel het sein gegeven, dat het etensuurtje was aangebroken, en zijn de kinderen, vergezeld van hun onafscheidelijken viervoetigen vriend, thuisgekomen uit de koude winterlucht met blozende wangen, schitterende oogen en - grage magen. De heerlijke geuren, die uit den omtrek van het haardvuur opstijgen, hebben die begeerige magen nog te meer geprikkeld; kinderen als deze zijn nog niet beschaafd of verwend genoeg, om door de etenslucht hun eetlust te laten bederven. Integendeel, zij genieten er dubbel door: eerst de voorsmaak, en dan het genot zelf. Zoo zitten zij beiden met gretige blikken, maar overigens zoo bedaard en rustig als men slechts verlangen kan, te wachten op het oogenblik, dat moeder de noodige borden en schotels op tafel zet. En de hond, die geldige redenen heeft om zich óók als een lid van het huisgezin te beschouwen, neemt almede een plaats achter de tafel in, en geeft daarbij in kalmte en geduld niets toe aan zijne kleine vriendinnetjes. Nu, terwijl wij een kijkje hebben genomen, zal het maal wel gereed gekomen zijn. Smakelijk eten! roepen wij van ganscher harte het geheele gezin toe, den hond incluis.

Uit dankbaarheid.
Tooneelspel in vier bedrijven.
(*Vervolg van bladz.* 68.)

(*Vervolg van bladz.* 68.)

Zesde tooneel.

Vorigen. Mevrouw Aerschot.

Mevr. A.
Adriane, hebt ge mij gered?

Adriane.
Mevrouw, die man is een schurk, zoo ik zijn hand aanneem welke waarborg heeft u dan, dat zijn geheim bewaard blijft?

Mevr. A.
O ge weet alles, Adriane, red mij, red mijn zoon!

Adriane.

Antwoord mij eerst op mijn vraag, mevrouw! Die man is te diep gezonken dan dat ik waarde hechten kan aan zijn woorden. Welken waarborg heeft u dat mijn offer niet vruchteloos zal zijn?

Mevr. A.
Hij heeft beloofd...

Adriane.
Een belofte van hem! Hij heeft stukken in handen, eisch dat hij u die uitlevere, op 't oogenblik dat ik hem mijn hand beloof.

Mevr. A.
Hoort ge dat, Doorman?

Doorman.
Mevrouw en juffrouw Lefort hebben te kiezen, zich toe te vertrouwen aan mijn eerlijkheid of...

Adriane.
Hoe kan men zich toevertrouwen aan iets dat niet bestaat?

Mevr. A.
O Adriane, beleedig hem niet langer, vergeet niet wat ge mij verplicht zijt.

Adriane.
Maar mevrouw, u kan niets beslissen vóór dat uw zoon alles weet.

Mevr. A.
Ik verwacht geen raad van je, alleen hulp.

Doorman.
De vijf minuten zijn haast om.

Mevr. A.
Adriane, Adriane! ik bid je, wend het gevaar van ons af, jij alleen kent het!

Adriane
Voor een oogenblik slechts; als een zwaard van Damocles zal 't steeds boven uw hoofd zweven, zoolang gij uw zoon er niet van in kennis hebt gesteld.

Mevr. A.
Adriane, ik bid je bij alles wat je liefhebt.

Adriane.
Dat is bitter weinig.

Doorman.
Nog één minuut.

Mevr. A.
Bij de liefde die je mijn zoon toedraagt....

Adriane.
Dat gaat te ver! Ik heb neen gezegd en blijf er bij, wat er ook komen moge.

Mevr. A.
Ondankbare slang!

Adriane.
Ik verlaat liever uw huis mevrouw.

Zevende tooneel.

Vorigen. Gustaaf.

Gust.
Wat gebeurt hier, den vrede van mijn receptiedag verstoord, wat is er, Adriane?

Adriane.
't Is niet aan mij 't u te zeggen, mijnheer!

Mevr. A.
O God! wat zal er nu gebeuren?

Doorman.
Ik moet u alleen spreken, meneer Gustaaf.

Mevr. A.
Nog kunt ge hem redden, Adriane!

Adriane.
Niet door bedrog zal ik 't doen.

Gust.
Moet ik u féliciteeren met uw engagement en wil mijn verstandige moeder haar toestemming er niet toe geven? Zij heeft groot gelijk.

Adriane.
Vraag 't haar zelve!

Doorman.
Eerst een oogenblikje met u alleen, meneer Aerschot.

Gust.
Haast je dan wat, zoo dadelijk komen de gasten, er wordt gebeld en mijn bruid wacht me!

Mevr. A.

(valt half bewusteloos op de kanapé)

Te laat, te laat! Alles verloren, dat huwelijk...

Adriane.
Mevrouw!

Mevr. A.

Weg van me! Ik kan je niet zien, monster!

Adriane.
Laat mij u alles vertellen!

Mevr. A.
Ik wil je niet aanhooren; 't is toch je bedoeling Gustaaf's huwelijk te doen verbreken om nog eens te trachten hem in je strikken te vangen.

Adriane.
O mevrouw, hoe afschuwelijk!

Mevr. A.
't Is niets te afschuwelijk voor een ondankbare.

Adriane.
Ik zal zwijgen, meer kan ik niet doen voor 't oogenblik.

Mevr. A.
Je hebt ons in 't ongeluk gestort, je bent oorzaak van alles, ô waarom heb ik je uit het slijk opgehaald?

Achtste tooneel.

Mevrouw Aerschot. Adriane. Mevrouw Borstel. later Kapitein Hazen.

Mevr. B.
O mevrouw, ik kon 't niet langer aanzien, ik heb 't kind teruggezonden om u niet boos te maken en nu is hij weer terug; ze hebben hem mishandeld en nu blijft hij bij mij....

Mevr. A.
Bewaar uw dwaze onverstandige taal voor betere oogenblikken. Hoe zult gij uw kwaden jongen zelf kunnen regeeren?

Mevr. B.
Dan zal ik zien dat een ander het doet, maar reeds genoeg heb ik last ondervonden van uw

weldaden. 't Ware beter geweest, als u zich nooit met mij had bemoeid. Dan had ik mijn vrijheid behouden en veel geld gespaard bovendien.

Mevr. A.
En daarvoor komt ge op den receptiedag van mijn zoon in 't huis van vreemden mij verwijten doen?

Mevr. B.
De familie van Oven is mij niet vreemd. Wij sympathiseeren met elkander, we hebben beiden hetzelfde leed; te lang hebben wij het zwijgend gedragen uit dankbaarheid. Hun dochter is opgeofferd, maar mijn zoon zal 't niet worden.

Mevr. A.
Verlaat mijn tegenwoordigheid; ik heb aan mijn eigen zorgen genoeg, de wereld is vervuld van ondankbare, onkiesche schepselen als gij...

Mevr. B.
Ik ben lang genoeg dankbaar geweest, ik heb mijn kamers opgezegd, al mijn leveranciers afgedankt en ga nu op kamers wonen totdat...

Mevr. A.
Totdat u een man vindt. Ik wil niets meer met u te doen hebben, ik ken u niet meer...

Kap. H.
Mevrouw Aerschot, ik kom u bedanken voor de verleende hulp en verklaren dat ik ze niet meer noodig heb; ik wensch zelf mijn huishouden te regelen en verlang van u geen lessen voor mijn kinderen.

Mevr. A.
Kapitein, ik begrijp u niet!

Kap. H.
Uw goedheid jegens mij geeft u het recht niet hen te laten bespieden, om mij dan met klachten lastig te vallen. Ik heb ze toegestaan naar den tuin van het Zwaantje te gaan met de kinderen van den bakker. Reeds te veel heeft u mij geschaad in plaats van mij te helpen. Ik zie 't nu in, uw gedienstigheid was slechts een voorwendsel om het recht te hebben mij wetten te stellen.

Mevr. B.
O kapitein, juist wat ik ondervonden heb. Geen grooter ramp dan haar iets verplicht te zijn.

Mevr. A.
Ik zal den heer van Oven verzoeken u zijn huis te doen verlaten. Ge zijt de verachtelijkste wezens der aarde, ondankbaren!

Kap. H.
De heer en mevrouw van Oven zijn 't met mij eens. Zij ook zuchten onder het juk dat de dankbaarheid hen oplegt.

Negende tooneel.

Vorigen. Mevrouw van Oven.

Mevr. van O.
Och, help me! Ik ben zoo van streek, eerst de aandoeningen van den dag en nu vraagt de bruidegom mijn man te spreken. 't Slaat dadelijk twee uur, dan komen de gasten...

Mevr. A.

(ter zijde)

O God, hij vertelt alles aan van Oven.

(luid)

Mevrouw, ik wil met die menschen niet langer onder een dak vertoeven. Dat zij zich verwijderen of anders zal ik heengaan.

Mevr. van O.
Het zijn mijn vrienden.

Mevr. A.
Het zijn ondankbaren.

Mevr. B.
Wij hebben haar de dankbaarheid opgezegd. De kapitein en ik.

Mevr. A.
De schande komt op u neer. Ik heb niets te maken met uw dankbaarheid.

Mevr. van O.
Wat voor dankbaarheid, dat u mijn dochter opoffert aan uw nietsdoener van een zoon?

Mevr. B.
Dankbaarheid, omdat u mij handen vol geld deed uitgeven en mijn kind op een ellendige school liet mishandelen?

Kap. H.
Dankbaarheid, omdat u mij meiden heeft gegeven, die mij bestelen, omdat u mijn kinderen belastert, onder voorwendsel mij goeden raad te geven...

Mevr. A.
Maar wat heb ik u gedaan, dat ge zoo tegen mij uitvaart. Niets als goeds! Eens hebt ge mij vol vuur bedankt, nog zoo kort geleden, en nu...

Tiende tooneel.

Vorigen. Gustaaf, Van Oven.

Gust.
Moeder, mijn huwelijk zal geen voortgang hebben, 't is ten minste uitgesteld.

Mevr. van O.
Wat zegt ge? Hoe komt het?

Van Oven.
Er doen zich moeielijkheden voor van financieelen aard, maar ik vind dat er geen reden is de receptie niet te laten doorgaan.

Mevr. van O.
Maar wat is het dan? Ik heb 't recht er iets van te weten, of heb ik niets meer te zeggen in mijn huis. Het huwelijk is buiten mij om besloten en nu breekt gij 't af ook zonder mij te kennen.

Mevr. A.
Wat heeft hij je gezegd, Gustaaf?

Gust.
Dat ik jaren lang genoten heb van een fortuin, dat een ander toebehoort.

Mevr. A.
Een ander, die wellicht niet eens bestaat.

Gust.
Maar op wiens komst wij dagelijks voorbereid moeten wezen. Aan die wisselvallige kans durf ik geen huishouden toevertrouwen.

Mevr. B.
Andermans geld, hoort ge, kapitein, daarvan is het gemakkelijk weldaden bewijzen.

Kap. H.
We zijn hier te veel, mevrouw, laat ons gaan! Mag ik u mijn arm aanbieden.

Mevr. B.
Heel graag, ik ben zoo geagiteerd

(gearmd af.)

Elfde tooneel.

Mijnheer en mevrouw van Oven. Mevrouw Aerschot. Gustaaf. Frans. Fanny.

Fanny en Frans

(naar binnenstormend).

Maar waar blijft ge toch allen. De eerste rijtuigen komen reeds. Naar uw plaats, naar uw plaats. Kom, Gustaaf!

Gust.

Bedaard, Fanny, we moeten eerst weten of de receptie door kan gaan.

Mevr. A.

Waarom zou ze niet doorgaan, niet waar, van Oven, gij hebt er immers niets tegen.

Van Oven.

Ik, neen, mevrouw... maar...

Mevr. van O.

Maar ik wel, en heel veel ook.

Gust.

Ik laat het over aan 't oordeel van mijnheer en mevrouw van Oven en ook van Fanny. Zij hebben hier het recht te beslissen.

Frans.

Maar de rijtuigen komen.

Gust.

Fanny, hebt ge moed, met mij een betrekkelijke armoede te deelen, en om morgen of overmorgen van mijn geheel vermogen afstand te doen?

Fanny.

Waarom zou ik dat moeten?

Mevr. A.

O, Gustaaf, waarom vernedert ge mij!

Gust.

Ik verneder u niet, moeder, ik zal u geen verwijt doen; de hoofdschuldige ben ik, die slechts mijn genoegen zocht en alles op uw schouders liet neerkomen.

(Adriane staat half verscholen achter de portière en volgt aandachtig Gustaafs bewegingen.)

Gust.

De zaak is in 't kort deze: het kan zijn dat er iemand opkomt om oudere rechten te bewijzen op het fortuin van mijn moeder, dan zijn wij arm niet alleen, maar ik ben zedelijk verplicht terug te

geven wat ik er van heb verbruikt. Wij moeten dien erfgenaam zoeken, en in afwachting daarvan is 't onze plicht - de mijne althans - te trachten het vermogen van dien andere niet nog meer te verminderen. Daarom moet ik mij een vrij en onafhankelijk bestaan scheppen. Wilt gij op die voorwaarde mijn leven deelen, Fanny?

Mevr. van O.
Fanny, bedenk je goed. 't Is zoo naar als die receptie niet doorgaat.

Van Oven.
Je ouders laten het aan je over, Fanny!

Fanny.
En zal ik dat heerlijke leven niet kunnen leiden, waarover ik zooveel illusiën had? Gustaaf niets doen, dat staat zoo chique, 's winters in de stad, 's zomers op een badplaats, equipage houden, toiletten van Hirsch van 400 gl. op zijn minst.

Gust.
Dat kan ik je niet meer geven, Fanny.

Fanny.
Wat heb ik dan aan trouwen? Laat de receptie dan maar niet doorgaan. Zeg dat ik ziek ben geworden. Bah, wat is dat ellendig!

Gust.
Beter ten halve gekeerd. Je hebt gelijk, Fanny. Ik ontsla je van je woord.

Frans.
Foei, Gus, wat doe je nu banaal!

Twaalfde tooneel.

Vorigen. Doorman.

Doorman

(binnenkomend).

Heeren, Dames! 't Spijt me zeer van de stoornis, maar ziet u, 't is beter dat men alles vooruit weet.

Gust.
Had je dat maar eer bedacht. Doorman, ik was een ander man geworden, de weelde had mij niet bedorven.

Mevr. A.
Maar wat moet er nu gebeuren?

Gust.
Ik zal trachten te werken, mij onafhankelijk te maken van de komst van dien erfgenaam en hem intusschen zoeken.

Doorman

(tot mevrouw A.)

Hij weet niet, dat de stukken bij mij zijn. Ik blijf uw zaken waarnemen, alles blijft het oude, alleen verliest u een schoondochter, en dat is zoo erg niet.

Frans.
Maar Gustaaf, maak je zoo moe niet om dien erfgenaam, misschien komt hij in 't geheel niet opdagen. Niemand zou zoo handelen.

Gust.
Juist daarom, ik haat banaliteit. Ik wil me onafhankelijk maken, wat er ook gebeure!

Adriane.

(ter zijde)

Bravo! bravo!

Van Oven.
Fanny, bedenk je! Die man is meer waard dan zoo even.

Fanny.
Foei, wat heeft men aan een man alleen? Dat is zoo ijselijk saai. Er moet meer bijkomen.

Mevr. A.
Wie had gedacht aan zulk een storing van 't feest? Fanny, houd je dan niets van hem?

Fanny.
't Spijt me vreeselijk, maar ik offer mij niet op, daar houd ik niet van.

Gust.
Laat ons nu onze maatregelen nemen om de wereld niet tot onze vertrouwde te maken.

Mevr. A.
Daar zorgen Hazen en Borstel voor.

(Van Oven af.)

Gust.

(Adriane ziende gaat naar haar toe fluisterend):

Heb je alles gehoord? Deed ik goed!

Adriane.
Ik had niet anders van je verwacht, Gustaaf, God zegen je!

(Zij geeft hem de hand.)

Gust.
Die handdruk en dat woord geven mij moed en hoop.

Mevr. A.
Allen weg, allen! Je hebt overwonnen, Doorman!

(Zij valt in een fauteuil.)

Adriane.
Kan ik u helpen, mevrouw!

Mevr. A.
Gij mij helpen! Van alle ondankbaren, die ik vandaag ontmoette, zijt gij de ondankbaarste!

Scherm valt.

Vierde bedrijf.

Hetzelfde vertrek van het eerste bedrijf. Adriane zit te naaien, Keetje met stoffer en blik in de hand haar aanziende.

Eerste tooneel.

Keetje.
Wel, wel, wat is die boel hier toch veranderd; ik weet niet hoe 't komt, maar als ik 't zoo eens zeggen mag, ik kan me hier niet meer terecht vinden. Mevrouw is veranderd als een blad aan den boom. Vroeger was zij, als ik 't zoo maar eens zeggen mag, de weldadigheid in persoon. Zij liep de lui na, en niet alleen arme lui, maar ook anderen, maar nu, jawel, kom er eens mee aan! Mevrouw ziet naar geen arm mensch meer om; als ik eens een boodschap heb van den een of ander, dan krijg ik den wind van voren. 't Is waarlijk of 't mijn schuld is, als ik 't zoo eens zeggen mag. Hoe is mevrouw zoo veranderd, nadat het huwelijk van meneer Gustaaf afgesprongen is? Niet omdat hij weg is, want dat was hij vroeger altijd, en daar maalde mevrouw, als ik 't zoo maar eens zeggen mag, geen sikkepitje om. Weet u 't niet, juffrouw Adriane?

Adriane.
Och Keetje, ieder mensch verandert wel eens.

Keetje.
Ei, ei, en daarom is u ook zeker zoo veranderd, hé, want ik zeg altijd maar, als ik 't zoo eens zeggen mag, verandering doet leven, en zooals u veranderd bent, Jaantje, daar is mevrouw nog niemendal bij.

Adriane.
Ben ik heusch veranderd?

Keetje.
Dat zou ik denken. Mevrouw kan je, als ik 't zoo eens zeggen mag, niet luchten of zien. Zij zegt je de hardste dingen, jaagt je telkens het huis uit en toch blijf je hier en altijd even vroolijk en opgeruimd. Vroeger keek je zwart om elke aanmerking en was altijd zoo stil als een kachel midden in den zomer. En nu hoor ik je zingen en lachen. Je bent tien jaar jonger geworden. Kijk, daar draag je warempel bloemen op de borst. Er moet wat wezen, de oude Kee wordt niet licht bedrogen.

Adriane.
En wat zou er zijn?

Keetje.
Wel 't eenige wat jonge meisjes verandert, een vrijer.

Adriane.
Ach kom een vrijer? En waar zou die zitten?

Keetje.
Ja, dat weet ik niet, maar waar hij ook zitten mag, zijn stem hoor je nacht en dag. Daar zit, als ik 't zoo maar eens zeggen mag, een vogeltje diep in je hart te zingen, en dat vogeltje zingt zoo hard dat je niet meer luistert naar hetgeen mevrouw zegt.

Adriane.
Zou je dat werkelijk denken, Keetje?

Keetje.
Laat ons daar later maar eens over praten, ik hoor mevrouw komen.

Adriane.
Heb je een warme stoof, Keetje? Mevrouw is zoo kouwelijk.

(zij staat op, schuift een stoel naar de kachel, Keetje gaat voort met haar werk.)

Tweede tooneel.

Vorigen. Mevr. Aerschot.

Mevr. A.
Foei, wat is 't hier nog koud.

Adriane.
O mevrouw, ik zal de kachel wel dadelijk rood krijgen.

Mevr. A.
Ik verkies geen roode kachels; 't is laat genoeg om 't hier warm te hebben.

Adriane.
Hoe heeft u geslapen, mevrouw?

Mevr. A.
Ellendig, zooals altijd, maar wat gaat dat jou aan, hoe ellendiger ik slaap, hoe liever jij 't hebt.

Keetje.
Foei, mevrouw, foei, 't is zonde zoo iets te zeggen.

Adriane.
Hier is de stoof, mevrouw!

Mevr. A.
Ik heb er geen noodig; ik begrijp niet wat je langer bij mij in huis doet. Ik ben van je hulp niet gediend; je eet mijn genadebrood, want met dat beetje werk kan je toch je verplichting jegens mij niet afkoopen.

Adriane.
Daar ben ik van overtuigd, mevrouw!

Mevr. A.
Toon het dan; een vol jaar is verloopen sints dien ongeluksdag, en nog spreek je het woord niet uit, waarop Doorman al zoo lang geduldig wacht. Daarmee kun je mij en mijn zoon verlossen, van een onverdragelijk juk. Spreek het uit of ga heen!

Adriane.
Waar zal ik heen gaan?

Mevr. A.
De wereld staat voor je open, je hebt mij immers niet noodig; 't is zoo gemakkelijk rond te komen als men niet gehinderd wordt door gewetensbezwaren of door verplichtingen van dankbaarheid.

Adriane.
Mijn plaats is bij u.

Mevr. A.
En ik duld je daar niet; 't is mij onverdragelijk de beide menschen aan wie ik mijn ongeluk dank steeds om mij heen te zien, jou en Doorman.

Adriane.
Och mevrouw, ik val u immers niet lastig.

Mevr. A.
Maar je herinnert mij onophoudelijk mijn ongeluk. Ik was op het toppunt mijner wenschen; mijn zoon getrouwd met een net meisje, het geheim bewaard, wij algemeen geacht en gezien, maar ach! nu is alles heen, mijn zoon is weg, zijn huwelijk verbroken. Ieder weet dat ik onrechtmatig het vermogen van een ander bezit, een vermogen dat mij ieder oogenblik kan worden opgevraagd.

Adriane.
Maar mevrouw welke zekerheid had u dat mijnheer Doorman toch niet den erfgenaam had laten verschijnen als hij met mij getrouwd was?

Mevr. A.
Hij zou mij alle stukken uitleveren.

Adriane.
En u had dan rustig het goed van een ander bezeten....

Mevr. A.
Waarvoor ziet ge mij aan, mij? Neen dat nooit maar ik had de zaak zelf in handen genomen, ik had den erfgenaam zelf in kennis gesteld van zijn rechten ik had de eer aan mij gehouden.

Adriane.
Welke zekerheid had u bij een man als hij?

Mevr. A
Foei wat een wantrouwen, zoo jong en reeds zoo achterdochtig, schaam je! Maar ondankbaren zijn tot alles in staat.

Adriane.
Waar blijft nu zijn erfgenaam? Waarom dwingt u hem niet, desnoods gerechtelijk hem te noemen.

Mevr. A.
Dat zal Gustaaf doen als hij zich zelf een onafhankelijk bestaan heeft verworven. Ten minste dat heeft hij mij beloofd, maar waarom zeg ik je dat alles, je verdient niet iets van mijn zaken af te weten.

Adriane.
Mag ik u een raad geven?

Mevr. A.
Ik wil niets van je hebben, niets, en daarbij ik mag niets doen, Gustaaf regelt alles. Ik ben een onbeduidend wezen, die nog minder telt als mevrouw van Oven. Was ik maar dood, het leven is verschrikkelijk als men omringd is door ondankbaren, die ik eens overlaadde met mijn goedheden, die mij nu overstelpen door hun ondank.

Ondank is alles wat ik te dragen heb, ondank van mijn zoon, ondank van mijn bedienden, ondank van mijn vrienden, ondank van mijn armen.

(*Slot volgt.*)

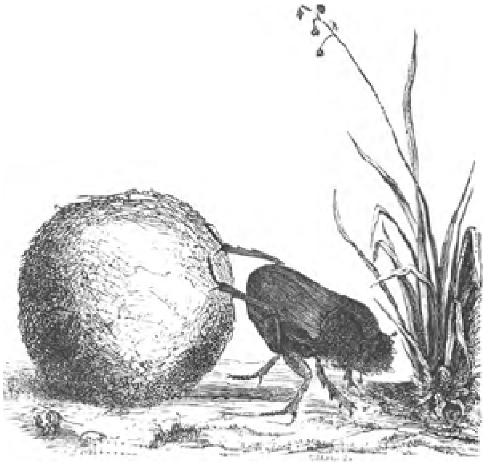

DE HEILIGE KEVER DER OUDE EGYPTENAREN.

De heilige kever der oude Egyptenaren, door Dr. H.J. Veth.

De orde der schildvleugelige insecten of Coleoptera omvat de dieren, die wij gewoon zijn kevers of torren te noemen. Ofschoon de leden dezer orde in verstandelijke ontwikkeling en merkwaardige levenswijze bij vele andere insecten achterstaan, zijn er toch vele onder, die ook in de genoemde opzichten den opmerkzamen waarnemer belang inboezemen. Het aantal soorten dezer orde is verbazend groot: reeds meer dan honderd duizend zijn er beschreven en nog jaarlijks neemt dit aanzienlijk toe. Of zij blijken zal de talrijkste orde te zijn, is vooralsnog niet uit te maken, maar komt mij toch wel waarschijnlijk voor. Men bedenke echter, dat de torren nevens de vlinders van oudsher de troetelkinderen der verzamelaars van insecten geweest zijn, waardoor zij veel ijveriger zijn verzameld, dan b.v. de vliegen en wespen.

Onder de meer bekende torren neemt de Heilige kever der Egyptenaren een eerste plaats in. Zijn wetenschappelijke naam is Scarabaeus of Ateuchus sacer. Hij is volstrekt niet de eenige van zijn geslacht, daar er reeds meer dan zeventig soorten van Ateuchus bekend zijn, die over Zuid-Europa, Midden-Azië en geheel Afrika verspreid zijn. Het zijn zwarte, donkerbruine of metaalglanzende kevers van middelbare grootte, die, voor zoover bekend, in levenswijze weinig verschil aanbieden, en waardoor wij ons tot de bepaling van de meest bekende soort kunnen bepalen. Indien onze afbeelding werkelijk den Ateuchus sacer voorstelt - waar ik echter bij de geringe verschillen tusschen onderscheidene soorten niet met zekerheid voor durf instaan - is het dier niet geheel

in natuurlijke grootte afgebeeld, gewoonlijk althans wordt hij anderhalf maal zoo groot.

Het geslacht Ateuchus behoort tot dezelfde familie als onze mestkevers, meikevers en gouden torren, en is gekenmerkt door een halfcirkelvormigen kop, welke aan de voorzijde in zes diep ingesneden tanden uitloopt, korte sprieten, die uit negen leedjes bestaan, het gebrek aan voeten bij de sterk gebouwde voorste ledematen, en het bezit van een stevigen doorn aan het einde van de scheen bij de vier overige slanke pooten. In het Hollandsch worden zij wel eens mestpillenkevers of pillendraaiers genoemd, naar de kogelvormige ballen, die zij ten behoeve hunner nakomelingschap vervaardigen, en aan welk werk zoowel mannetje als wijfje deelneemt. De Ateuchus sacer behoort tot de zwarte soorten en is een bewoner van de kustlanden der Middellandsche zee.

Bij de vervaardiging zijner ballen gaat de Ateuchus volgenderwijze te werk: met de tanden van het kopschild wordt een zekere hoeveelheid mest, liefst rundermest, van den voorraad afgenomen en met de pooten tot een bal gemaakt. Het wijfje legt nu in het midden een ei en daarop wordt de bal in den heeten zonneschijn geruimen tijd rondgewenteld. Dit geschiedt, doordat de eene kever, gelijk op onze afbeelding, den bal voorttrekt, terwijl de andere dien van achteren voortduwt, door den kop onder tegen den bal te drukken. Door dit rollen in de zon wordt een tweeledig doel bereikt, vooreerst wordt het uitkomen van het ei bespoedigd en ten tweede wordt de bal door een harde verdroogde korst omgeven. Zoodra dan ook de zon verdwijnt vóór de bal gereed is, hetzij door regen, hetzij doordat de avond invalt, zoo houden de kevers dadelijk met hun arbeid op, om dien later weder te hervatten. De uitgekomen larve, veel gelijkende op die onzer meikevers, voedt zich nu met de weekere inwendige massa, waaraan zij juist voor hare ontwikkeling genoeg heeft, terwijl de korst later als cocon voor de pop dienst doet. Deze korsten zijn soms zoo hard, dat ze moeten worden doorgezaagd, om het inwendige te kunnen waarnemen.

Zoodra de kogel gereed is, welke dan een doorsnede van ongeveer vijf centimeters bezit, graven de kevers met hunne voorpooten een diepe buis in den grond, waarin zij den bal begraven. Op dezelfde wijze wordt een tweede en een derde bal gemaakt, en zoo wordt deze moeielijke arbeid voortgezet tot alle eieren gelegd zijn. Wanneer een bal onder het omwentelen in een gleuf of kuil valt, waar de kever dien niet weêr uit kan halen, dan heeft men waargenomen, dat zij andere individuën hunner soort te hulp roepen, om met vereenigde krachten den bal weêr te voorschijn te brengen.

Gelijk algemeen bekend is, vereerden de oude Egyptenaren een groot aantal dieren, en zoo was dit ook met dezen kever het geval. Hij was bij hen, waarschijnlijk door de overeenkomst van het getande kopschild met een stralende zon, het symbool van de zon en van de schepping der wereld. Buitendien komt hij nog als zinnebeeldige voorstelling van andere zaken en personen voor; daar er in Egypte nog andere soorten, b.v. een fraaie goudgroene, van dit geslacht voorkomen, is het wel mogelijk, dat niet al deze voorstellingen op den Ateuchus sacer betrekking hebben. Ontelbare nabootsingen van dezen heiligen kever worden in Egypte in steen of gebrande aarde aangetroffen. Oorspronkelijk dienden deze als amulet, later als pronk- of zegelsteen; voor deze doeleinden zijn zij dan ook meestal van een gat voorzien om ze aan een koord te kunnen rijgen. De onderzijde dezer Scarabaeën is glad en daarop bevinden zich namen van goden of vorsten, soms ook van privaatpersonen, veelal echter ook andere opschriften of heilige symbolen. Zij zijn meestal ongeveer 1,5 centimeter

lang, maar men vindt ook veel grootere, tot tien centimeter lang. Ook in Azië, Griekenland en Italië vindt men dergelijke Scarabaeën, uit karneool of andere edele steenen vervaardigd.

Herinneringen aan het Lahndal.
Schetsen uit Nassau,
door H.M. Werner.

Het Lahndal ten westen van Nassau.-Ems en omstreken.

Het stadje Nassau heeft, bij al de voorrechten, waarop het zonder tegenspraak kan bogen, evenwel het nadeel gelegen te zijn in de nabijheid eener grootere stad, die bijna alles tot zich trekt.

Evenals bij ons Delft, gelegen tusschen de vorstelijke residentie en de tweede handelsstad des Rijks, steeds Delft blijft, en nooit een tweede Haag of Rotterdam zal worden, evenmin wordt het Bad-Nassau ooit eene tweede badplaats Ems.

Niet alleen de ligging is echter hiervan de oorzaak, nog andere gewichtige omstandigheden werken daartoe mede. Evenzeer toch als Delft de ressources mist, die Den Haag tot de gewone en zoo zeer gewilde verblijfplaats van Hof en Regeering en van vele adellijke en gefortuneerde ingezetenen hebben gemaakt, of de gunstige ligging derft, die Rotterdam tot koopstad van den eersten rang heeft gestempeld, evenzeer ontbreken te Nassau de wereldberoemde warme bronnen, die Ems tot eene der grootste en meest bekende badplaatsen van Europa hebben verheven.

Wijselijk heeft men evenwel te Nassau dit nadeel tot een voordeel weten te maken, door eenvoudig - en dit geldt vooral van de hôtels - het groote Ems niet na te apen, maar laag bij den grond te blijven, dat wil zeggen: huiselijk, gezellig en zoo billijk mogelijk in prijs. Hierdoor trekt Nassau jaarlijks eene menigte gasten, die verplicht zijn te Ems eene kuur te doen, doch die om verschillende redenen, maar doorgaans in het welbegrepen belang hunner beurs, aan een séjour te Nassau boven dat te Ems de voorkeur geven, en die zich dan dagelijks eens, soms zelfs tweemaal, per trein heen en weder begeven, om te Ems aan de voorschriften van hunnen geneesheer te voldoen,

Maar bovendien komen er nog telken jare vele gasten te Nassau, die nu wel enthousiast zijn over fraaie natuur, en dwepen met eenzame wandelingen in bosschen, over bergen en door dalen, waarop men niets ontmoet dan betrekkelijk armoedige dorpen, wier eenvoudige, schamel gekleede bewoners met

hunne paarden, koeien en ossen nagenoeg de eenige stoffage uitmaken van het rustige en kalme landschap, doch die in dit alles alleen behagen scheppen, mits het slechts is voor een zeer korten tijd. Zonder menschen te zien, dat wil zeggen: menschen uit de groote wereld met fraaie toiletten, en de noodige verveling op het gelaat, kunnen zij het op den duur niet uithouden; woelige drukte, opeenhooping van menschen, fraaie winkels, muziek - zoo heel mooi is niet noodig, want het is toch niet bepaald de bedoeling, om er naar te luisteren, - enz. moet hen af en toe levendig voor oogen stellen, dat zij nog in de, wat zij noemen, beschaafde wereld zijn. Maar alle dagen die drukte en dat gedraai om je heen, om niet te spreken van dat peperdure hôtel, dat eigenlijk de grootste grief is, zie, dat is ook niet alles; dus naar Nassau en niet naar Ems, maar dan toch vele uitstapjes van Nassau naar Ems, twee-, driemaal in de week, desnoods dagelijks. Van deze gasten, die half in Ems leven, en waarvan men er jaarlijks ook eenigen aantreft, heeft Nassau ook al profijt.

Al behooren wij nu niet tot deze laatste soort, en al trekt ons de natuur meer aan, dan eene formeele drukke badplaats in optima forma, zoo spreekt het toch van zelf, dat wij kunnen noch willen nalaten, om al zeer spoedig na onze komst te Nassau een eerste bezoek aan de alom bekende badplaats te brengen.

Ems, op beide oevers van de Lahn gelegen, telt tegenwoordig circa 7000 inwoners, en bestaat uit drie deelen: Bad-Ems, in de lengte langs de rivier gebouwd, en dorp-Ems, meer in de diepte aan de monding van de Emsbach, beiden op den rechter oever; en Spiess-Ems op den tegenovergestelden oever aan den voet en tegen de helling van den Malberg gelegen. Bad- en Spiess-Ems zijn eigenlijk niets anders dan eene aaneenschakeling van groote hôtels, privaat-hôtels, villa's en winkels, allen verrezen met het doel, om de ruim 12000 gasten, die jaarlijks de badplaats bezoeken, te kunnen herbergen en van het noodige voorzien.

Ems was waarschijnlijk reeds aan de Romeinen bekend; verschillende daar in den grond gevonden oudheden: Romeinsche munten, urnen, vaatwerk, enz. strekken hiervoor tot bewijs, doch met zekerheid vindt men eerst in het jaar 1172 van de warme baden aldaar melding gemaakt. Het plaatsje was eeuwen lang gemeenschappelijk eigendom van Nassau en Hessen-Darmstadt, in 1803 kwam het evenwel geheel aan Nassau, tot het daarmede in 1866 bij Pruissen werd ingelijfd.

Ofschoon de Lahn zelve bij Ems vrij breed is, is het Lahndal hier zeer eng; vooral op den rechteroever stijgen de rotsen als het ware loodrecht uit de rivier omhoog, nauwelijks plaats genoeg overlatende voor het Kurhaus, de winkelcolonnade, de Kursaal met groote restauratie, de Kurgarten of de Anlagen, het hôtel de Vier Thürmen - een prachtig gebouw door den veldmaarschalk von Thüngen in het begin der 18e eeuw gebouwd - en de nieuwe Roomsch-Katholieke kerk, hetgeen zich alles achter elkander langs de rivier uitstrekt, en waar achter nog juist de noodige ruimte is voor eene tamelijk breede straat en eene rij hôtels en winkels.

Op den linkeroever verheft zich de boschrijke en dichtbegroeide Malberg, terwijl het Lahndal, zoowel boven als beneden Ems sterke krommingen maakt, zoodat de badplaats als het ware in een langwerpig, vrij eng keteldal is ingesloten. Dit is oorzaak, dat het er 's zomers bij groote hitte onuitstaanbaar warm is, veel warmer en benauwder dan te Nassau, waar het dal veel breeder en ruimer en de bergen minder steil zijn. Overigens is het klimaat te Ems zeer zacht, wijl het stadje door de bergen geheel gedekt is tegen alle ruwe winden en plotselinge temperatuurveranderingen; de lucht is er mild en gezond en een weinig vochtig, zoowel door de ligging aan de Lahn en

de nabijheid van den Rijn - van waar de meeste luchtstroomen komen, daar de wind te Ems doorgaans west of zuidwest is, - als door de, uren in den omtrek, aan alle zijden omringende bosschen.

Het voornaamste gebouw alhier is het Kurhaus, in het laatst der 18e eeuw gebouwd, doch dikwijls vergroot en bijgebouwd. Men vindt er circa 60 baden en vier warme drinkbronnen, in warmtegraad en koolzuurgehalte onderling verschillend. Ook het in 1853 gebouwde nieuwe badhuis op den linkeroever van de Lahn en onderscheidene groote hôtels hebben hunne eigene warme bronnen.

In den laatsten tijd heeft Ems eene bijzondere beteekenis en aantrekkingskracht gekregen door het voortdurend bezoek van wijlen Keizer Wilhelm I; de grijze vorst vertoefde er gaarne en veel, en dat trok natuurlijk steeds vele badgasten, zoowel Duitschers uit belangstelling, als Engelschen uit nieuwsgierigheid. Ook in 1870, vóór het uitbreken van den oorlog met Frankrijk, bevond hij zich dáár, en een eenvoudige vierkante marmeren steen in den grond, kort bij het Kurhaus, waarop gebeiteld staat: '13 Juli 1870, 9 Uhr 50 Minuten Morgens', duidt de plaats aan, waar Koning Wilhelm van Pruissen stond, toen het laatste gesprek met den Franschen ambassadeur Benedetti, in zake de Hohenzollernsche troonsopvolging in Spanje, plaats vond, en waar de Koning den gezant den rug toekeerde, zijn adjudant graaf Lehndorff toevoegende: 'zeg aan dezen heer, dat ik hem verder niets meer heb mede te deelen,' hetgeen de onmiddellijke aanleiding was tot het uitbreken van den grooten krijg.

Over het algemeen genomen is Ems eene vroolijke en aangename badplaats, al staat het in dit opzicht ook zeker bij Wiesbaden, en mogelijk ook bij Baden-Baden ten achteren. De Kurcapelle vergast er ons driemaal daags op eene uitvoering, en, wanneer men op dit punt niet te veel eischend is, moet men bekennen, dat deze muziek voor eene badplaats niet slecht is. De Anlagen bij het Kurhaus zijn zonder twijfel schoon, en spreiden iederen zomer een rijkdom van planten en gewassen en een overvloed van met veel kennis van zaken gekweekte en bevallig geschikte bloemen en sierplanten ten toon, aan wier onderhoud dagelijks met de grootste zorg de hand wordt gehouden. En de vroolijke villa's tegen de berghelling aan den overkant, door hunne tuinen en fraaien aanleg omgeven, wedijveren hiermede, en komen verrassend schoon uit tegen het donkergroen van de bosschen van den Malberg.

Keurige en welvoorziene magazijnen en winkels

wisselen af met colossale hôtels en restauraties, en, ofschoon galanteriën, manufacturen, enz. tamelijk duur zijn - eene eigenaardigheid aan iedere badplaats eigen - zoo valt dit den Hollander toch in den regel nog mede, en kan hij doorgaans hier voor één mark evenveel bekomen als bij ons voor één gulden. En dat licht niet aan de kwaliteit der voorwerpen, enz., maar eenvoudig aan het verschil van muntstandaard. Vraagt men aan een Duitscher, die eene reis door Nederland maakte, hoe hem dat bevallen is, dan zegt hij: zeer goed, uitstekende hôtels, restaurants, enz., zeer goed eten, voortreffelijke wijn, aber furchtbar theuer! Vraagt men aan een Hollander, die voor het eerst eene reis door Duitschland maakte, en natuurlijk vooraf berekende hoeveel deze reis hem ongeveer kosten zoude, ná zijne terugkomst, of zijne berekening is uitgekomen, dan zegt hij: ongetwijfeld, 't is mij meegevallen, bij slot van rekening heb ik veel minder verteert, dan ik berekend had.

Doch voor degenen, die tegen bergen beklimmen niet opzien en voor wie groote wandelingen eene welkome uitspanning zijn, is dit alles nog maar bijzaak; zij ontvlieden weldra het enge, warme dal, om in de frissche, reine lucht daar boven het natuurschoon en de prachtige vergezichten met volle teugen te genieten, en van verschillende zijden het heerlijke panorama te bewonderen, dat Ems van de hoogte te aanschouwen geeft.

Men gaat dan bijv. eerst naar den Concordiatoren, die wij reeds op den Burgberg te Nassau in de verte zagen liggen, en klimmen daartoe langs de Grabenstrasse achter het Kurhaus de Bäderlei op, hetzij langs den rijweg, hetzij rechtsom langs de steenen trappen en vervolgens zig-zagswijze langs het smalle, doch fraai beschaduwde voetpad, dat natuurlijk iets korter maar ook steiler is. Halverwege komen wij eerst aan de Heinselmanshöhlen, kleine zuilengangen in den berg, waarvan de diepte nog onbekend is. Het bijgeloof heeft ze met de in de sage welbekende berggeesten, de Heinselmannetjes, bevolkt, en weet te verhalen van eene soort Melusine, die hier eenmaal woonde, en waarmede een kleermaker uit Nassau o.a. eene ‘wenig lohnende’ ontmoeting had. Deze keerde namelijk eens tamelijk vol zoeten (of zuren?) wijns van Lahnstein terug. Terwijl hij langs den berg voorbij ging, zag hij licht in de richting der holen en ging daarop af, denkende dat daar een zwaantje was, waar nog wel iets voor den nadorst zoude te bekomen zijn. Eensklaps bevond hij zich toen in eene glinsterend verlichte ruimte en ontdekte eene wonderschoone jonkvrouw, die op hare gouden lokken eene gouden kroon droeg, doch van onderen in eene slang eindigde. Zij bood hem goud en edelgesteenten ten geschenke aan, gaf hem kostbaren wijn te drinken en verhaalde hem, dat zij eene betooverde prinses was en slechts door drie kussen van een kuischen jongeling kon onttooverd worden. Onze kleermaker gevoelde opeens, dat hij de edele ridder was, die haar verlossen moest, en gaf haar dan ook twee zoenen op den fraai gevormden mond, doch toen kreeg hij plotseling een afkeer van het slangmensch en zette daardoor het verlossingswerk niet verder voort. Op hetzelfde oogenblik verdween de jonkvrouw, het was eensklaps donker om hem heen, en - den volgenden morgen ontwaakte de kleermaker met gescheurde kleederen en bloedend aangezicht, liggende tusschen de rotsen. Hoe deze gebeurtenis zich werkelijk zal hebben toegedragen, is zeer begrijpelijk, en de moraal der geschiedenis ligt ook niet diep.

Bij deze holen staat een paviljoen, de Mooshütte genaamd, vanwaar men een prachtig uitzicht heeft op Ems en het Lahndal. De berg heeft voorts zeven toppen en heet daarom ook wel: ‘die sieben Köpfe.’ Op den ondersten top is een gedenkteeken

opgericht ter eere van den Fransch-Duitschen oorlog van 1870 en van de daarin gesneuvelde krijgers uit Ems. Op den hoogsten top, in drie kwartier uurs uit Ems te bereiken, staat de Concordiatoren, een uitzichtstoren, waarbij men eene goede restauratie aantreft, benevens eene gelegenheid om in een oogwenk voor één mark een portret te laten vervaardigen, ter herinnering aan het bezoek te dezer plaatse. Dat men van dezen toren een verrukkelijk en onbeschrijflijk schoon uitzicht in den omtrek heeft, behoeft nauwelijks vermelding. Het oude stadje Dausenau met zijn scheven toren en ouden ringmuur, op den rechter Lahnoever halverwege Ems en Nassau gelegen, ligt in de diepte vóór ons, en is bergaf in korten tijd te bereiken In diezelfde richting ziet men in de verte de ruïne van den burcht Nassau. Aan de andere zijde vloeit de Lahn als een zilveren draad door het bevallige en dichtbebouwde Ems, en zien wij de toppen van de fraai begroeide Winterberg en Malberg. Links daarvan ontwaart onze blik het Lahnsteiner Forsthaus, het ydillische Braubachthal en zelfs in de verte de bergen, die den Rijn insluiten, terwijl aan den tegenovergestelden kant, over de met den lichtgroenen wijnstok beplanten Bäderberg, Kemmenau en de Kemmenauer schöne Aussicht zich voor ons oog ontplooien.

Zulk een uitzicht, bij fraai en helder weder genoten, loont de moeite van het klimmen volkomen, en zulke uitzichten zijn in het Lahndal bij honderden te genieten, doch elk in 't bijzonder levert een geheel verschillend panorama op, het eene al schooner en uitgebreider dan het andere, en allen zonder onderscheid zijn indrukwekkend en onvergeetlijk voor hen, die een open oog en een gevoelig hart hebben voor de onbeschrijflijke en nooit volprezen majesteit der Goddelijke Schepping!

Lang staat men aan den grond genageld;
Straks zinkt men in aanbidding neer,
En stamelt: ‘Heer! hadde 'k ooit getwijfeld,
Hier vindt 't geloof zijn grondslag weer;
Hier zie 'k Uw Almacht zich ontvouwen
Voor mijn kortzichtig, menschlijk oog;
Hier wint mijn ziel weer 't oud vertrouwen,
En trekt Uw Liefde haar naar omhoog.’

Aan de andere zijde van de Lahn is een beklimmen van de Malberg en de Winterberg zeer aan te bevelen, op beider toppen treft men restauraties en heerlijke uitzichten aan; terwijl voor grootere tochten, hetzij te voet of te paard, per ezel of met rijtuig, vooral in aanmerking komt: eerstens Kemmenau en de Kemmenauer schöne Aussicht - ook uit Nassau over Dausenau, te voet in ruim twee uur, te bereiken, - het hoogste punt uit den omtrek, van waar de gezichtskring zich bij helder weder uitstrekt in het noorden tot aan het Zevengebergte, in het westen tot aan den hoekigen bergrug van den vulkanischen

Eifel, en den wijd uitgestrekten Hundsrück, terwijl in het zuiden over een uitgebreid en afwisselend heuvelland de majestueuse Taunus, en in het noordoosten de blauwgrijze toppen van het liefelijk Westerwald den horizon beperken. En te midden van dit grootsche panorama kronkelt de oude vader Rijn krachtig doch rustig voort, het geheel eene onweersprekelijke levendigheid en liefelijkheid verleenende, die nog vermeerderd worden door het wonderbare lichteffect door de vriendelijke zonnestralen getooverd op den zilveren stroom, de grauwe koppen der bergen en de bruine en leikleurige steile rotsvlakken te midden van het donkere groen der bosschen en de meer heldere tint der wijnbergen.

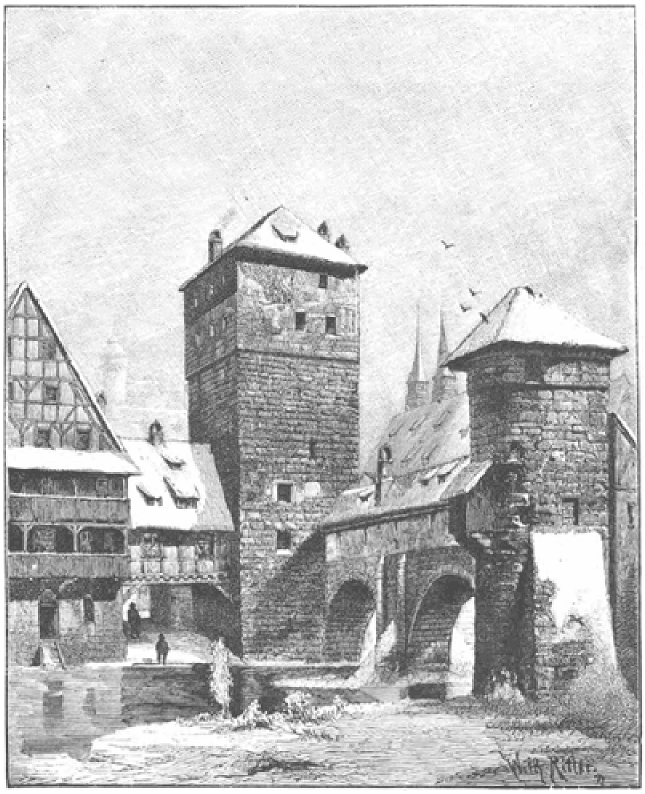

DE ‘HENKERSTEG’ TE NEURENBERG. (Zie blz. 90.)

Waarlijk dit uitzicht, waarbij eene restauratie aanwezig is en dat men ten overvloede aldaar ook nog door eene telescoop kan bewonderen, verdient den naam van ‘schöne Aussicht’ ten volle.

Voor dergelijke tochten zijn voorts nog aan te bevelen: het Coblenzer Forsthaus en Arenberg met het zeldzame, uit allerlei kleine steentjes geconstrueerde en rijk versierde kerkje de rothe Hahn, eene wandeling van eene kleine twee uur, als men ten minste bij het Forthaus den veel korteren boschweg inslaat in stede van den grooten weg te volgen. Verder: het Lahnsteiner Forsthaus en Frücht - waar het graf van den Freiherr von Stein, zooals wij vroeger reeds vermeldden, gevonden wordt - op den linker Lahnoever achter den Malberg, en van daar door het romantische Schwiezerthal naar Miellen aan de Lahn en voorts over Nievern naar Ems terug; enz., enz.

Eindelijk kan men nog met den spoortrein uitstapjes maken, zoowel naar de fraaie stad Coblenz met Ehrenbreitstein, als naar het prachtige keizerlijke slot Stolzenfels bij Capellen aan den Rijn, als ook naar den ouden, hoogst merkwaardigen Marksburg

bij Braubach - de eenige middeleeuwsche burcht aan den Rijn, die nog grootendeels in zijn oorspronkelijken toestand aanwezig is en nooit verwoest werd, zoomede naar de Königsstuhl bij Rhens - een in 1843 uit basaltsteen geheel in den vroegeren stijl herrezen, achthoekig gebouw op dezelfde plaats, waar zich voorheen verhief de oude in 1376 door Keizer Karel IV opgerichte, doch later door de Franschen verwoeste Königssthul, waar o.a. de Keizers van het Duitsche Rijk door de Keurvorsten verkozen werden, - enz.; om van grootere tochten langs den Rijn, naar het Brohlthal en de Lachersee, naar Rheinstein en het Niederwald - reeds vroeger door ons beschreven (zie: Huisvriend, 1888, blz. 216 en 256) - en meer anderen niet te gewagen.

Doch wij dwaalden onwillekeurig in onze gedachten wel wat ver van huis, en vergaten een oogenblik, dat de meeste onzer landgenooten wel naar Nassau gaan, om natuurlijk ook Ems en zijne onmiddellijke omgeving te zien, maar in den regel niet, om van dáár uit de fraaie Rijnoevers tevens van nabij in oogenschouw te nemen. Wij keeren dus in allerijl naar Ems terug.

Ook voor degenen, die niet van vér wandelen houden en voor wie het klimmen en dalen, ten minste als het een weinig lang duurt, óf te vermoeiend, óf naar hun zin te inspannend is, biedt Ems nog afwisseling genoeg aan. Een klim toch van een klein kwartier langs den gemakkelijken, weinig steilen, zig-zagweg naar het Schweizerhaus tegen de helling van den Malberg gelegen - waar men een heerlijk uitzicht en eene voortreffelijke restauratie, benevens eene vrij aanzienlijke en bezienswaardige verzameling mineraliën aantreft - zal wel niemand afschrikken, en van daar kan men weder in een groot kwartier, langs een fraaien beschaduwden weg, steeds langs de helling van den berg en zonder verder klimmen, de aan de westzijde van Ems gelegen restauratie Lindenbach bereiken. En het Schweizerhaus, èn Lindenbach worden des zomers dagelijks door honderde

vreemdelingen en badgasten bezocht, en zijn dit in elk opzicht volkomen waard.

Het menschelijk vernuft heeft evenwel in de laatste jaren een middel uitgedacht, om in een oogenblik zonder eenige vermoeienis of gevaar en voor een bagatel geld boven op een tamelijk hoogen en steilen berg te komen, en deze vinding is ook sedert 1887 op den Malberg toegepast door de constructie eener zoogenaamde Drahtseilbahn tegen de steile helling. De inrichting is zeer eenvoudig; de baan loopt in rechte lijn van onderen naar boven, is 540 meter lang met eene helling van 40° tot 54°, en heeft dubbel spoor. Zoowel boven als onder bevindt zich een station, en aan elk station is een wagen, die, behalve de beide balcons, in vier compartimenten is ingedeeld, en zóó geconstrueerd, dat ieder compartiment een paar treden hooger is, dan het voorgaande, zoodat, niettegenstaande de wagen tegen de vrij sterke helling oploopt, alle passagiers toch horizontaal zitten of staan. De beide wagens zijn ieder van twee tandraderen voorzien en te zamen verbonden door een Drahtseil, een stevig, van ijzerdraad gevlochten koord, dat op het bovenste station om een groot, ongeveer horizontaal geplaatst, ijzeren rad loopt. De bovenste wagen wordt van onderen met water gevuld en krijgt daardoor steeds een voldoend overwicht op de onderste, onverschillig hoe groot het aantal passagiers in beide wagens is. Laat men nu den bovensten wagen los, dan daalt deze langzaam naar beneden en trekt tegelijkertijd den onderste omhoog. De wagen, die beneden komt, wordt daar weder van het water ontlast en is dan opnieuw gereed, om op zijne beurt door den andere te worden opgetrokken. Het traject duurt telkens 10 minuten en een retourbillet kost maar ééne mark.

Tegenwoordig treft men dergelijke spoorbaantjes reeds op onderscheidene plaatsen aan - zelfs is men thans bezig er een te maken van Heidelberg naar de Molkenkur en het Heidelberger slot, - en gaat er de nieuwigheid wat af, doch bij het zien van zulk eene inrichting voor het eerst van zijn leven, is het niet te verwonderen, dat zij vele menschen met huivering vervult en dat menigeen onmiddellijk tot het (evenwel doorgaans niet onherroepelijk) besluit komt: ‘in dat ding krijgen ze mij nooit, want als dat koord eens brak!’ Ja, als dat koord eens brak, wat dan? Dat koord is eerstens berekend op eene tienmaal grootere last, als die het te torschen heeft, doch als het, niettegenstaande dat toch breekt, want alles is mogelijk, dan storten beide wagens hals over kop naar beneden, zoude men zoo oppervlakkig zeggen, doch het aardige van het geval is juist, dat zij dan beiden geheel uit eigen beweging onmiddellijk stilstaan. Want, behalve dat iedere wagen van eene rem voorzien is, waarmede de conducteur hem ieder oogenblik kan doen stilstaan of de beweging naar believen beperken, heeft de wagen ook nog eene automatische rem, die dadelijk in werking treedt als de snelheid van beweging grooter wordt dan anderhalve meter per seconde, dus ook wanneer het koord breekt of niet meer werkt.

Deze vernuftige vinding maakt, dat het vervoer met eene Drahtseilbahn, hoe angstig het er ook uitziet, veel veiliger en minder gevaarlijk is, dan dat met eene gewone tandradbaan, ja, zelfs met een gewonen spoortrein, of liever nog, dat er eigenlijk niet het minste gevaar bestaat.

Laten wij er dus heel gerust in gaan zitten, of, als wij niet aan duizeligheid lijdende zijn, ons plaatsen op het onderste balcon. Ongemerkt worden wij opgetrokken, en het is voor ons oog, of het liefelijke Ems met zijne kerken, huizen en gebouwen, met zijne tuinen en parken, met zijne vriendelijke Lahn, enz. steeds meer en meer in de

diepte terugwijkt; ieder oogenblik wordt het stadje al kleiner en kleiner, de scherpte der lijnen en tinten al flauwer en flauwer, en daar de menschelijke beweging langzamerhand aan het waarnemingsvermogen ontsnapt en alle leven en geluid daar beneden allengs niet meer tot ons oor doordringt, wordt het geheel steeds stiller, rustiger en kalmer voor ons oog, terwijl het panorama aan weerszijden en op en over de bergen op den achtergrond zich meer en meer uitbreidt en op den voorgrond treedt.

Zulk eene, gedurende tien minuten steeds voortdurende verandering van tableau, terwijl men zelf rustig en als het ware onbeweeglijk staat, is een geheel eigenaardig en onbeschrijflijk genot, dat men slechts op deze wijze zoo volkomen genieten kan. Bij het dalen kan men dat alles, natuurlijk in omgekeerden zin waarnemen, hetgeen niet minder indrukwekkend is.

Boven op den Malberg gekomen, hetzij dan te voet, of met de Drahtseilbahn, treft men bij het station een tamelijk grooten vijver aan, die gevoed wordt door water, dat langs de rotsen vloeiende een aardigen waterval vormt, en waarop zwanen en eenden zwemmen, die gewoon zijn, in den vorm van brood, enz., een klein tolgeld van den vreemdeling te vragen. In de onmiddellijke nabijheid is van ruwe rotsblokken weder een Aussichtsthurm gebouwd, schuin tegenover den Concordiatoren gelegen, en een niet minder schoon uitzicht dan deze, doch nu natuurlijk naar de andere zijde, opleverende. Voorts komt men langs een fraaien, breeden, des avonds electrisch verlichten weg door het bosch in enkele minuten aan de groote restauratie, tevens hôtel, op den Malbergkopf, waar men heerlijk kan uitrusten onder het hoog geboomte, en volop genieten van de frissche, hooge berglucht, terwijl dit oord vooral voor de jeugd eene bijzondere aantrekkingskracht heeft door de vele spelen, als schommels, wipplanken, enz., die daar in de open lucht zijn aangebracht.

Eene wandeling van daar door het dichte, schaduwrijke bosch naar het Lahnsteiner Forsthaus, en dan bergaf langs den breeden weg, van Braubach komende, naar Ems tenig, is voor goede wandelaars zeer aan te bevelen. Men komt dan te Ems juist tegenover het station uit.

Wij gaan thans met den trein naar Nassau terug, en zullen wellicht later eens zien, wat het Lahndal ten oosten van dit stadje ons te genieten geeft.

De ‘Henkersteg’ te Neurenberg.

Een lang en veelbewogen leven heeft zij achter zich, de goede oude stad Neurenberg. Wat zou ze, als ze spreken kon, al niet kunnen verhalen van hare vroegere macht, van hare groote mannen, die deels

als kooplieden in langvervlogen eeuwen de wereldmarkt beheerschten, deels als kunstenaars de Duitsche kathedralen en vorstelijke paleizen met de heerlijke gewrochten hunner hand versierden, of als uitvinders aan de toenmalige industrie eene nieuwe richting gegeven hebben! En allerwegen is zij vol merkwaardigheden uit de grijze oudheid. Een der belangwekkendste plekjes echter wijst men den vreemdeling in het schilderachtige stadsgezicht aan den ‘Henkersteg’, die als het oudste overblijfsel der Neurenberger vestingwerken beschouwd wordt en na de verwoesting der stad door de soldaten van Keizer Hendrik V ontstaan moet zijn. De eene toren dezer op onze plaat afgebeelde vesting deed in later jaren dienst als woning van den beul, en de aldaar langs de Pegnitz loopende weg werd uit dien hoofde de ‘Henkersteg’ of beulsweg genoemd. Merkwaardiger nog, uit historisch en staatkundig oogpunt beiden, is de indrukwekkende Keizersburcht, omlijst door de slanke torens der St. Sebaldskerk en door tallooze gevelspitsen van oude, patricische huizen, en bekranst met tallooze wingerd- en klimopranken en door wapenschilden bekroonde bastions. Als gij het binnenplein van den ouden Keizersburcht hebt betreden, wordt u een welkomstgroet toegewuifd door het geurige groen van een eeuwenouden lindeboom, die door Keizerin Kunigunde, de gemalin van Hendrik II, daar geplant moet zijn. Meer dan twintig Duitsche Keizers hebben op dien burcht met hun hofstoet verblijf gehouden; want reeds in officieele stukken uit het jaar 1051 wordt dit slot genoemd, en de groote Barbarossa heeft het reeds aanmerkelijk laten vergrooten. Op den Areal aldaar stond ook de burcht der Hohenzollerns, de bakermat van het tegenwoordige Duitsche Keizersgeslacht, - en die herinnering alleen is genoeg om, bij het enkele noemen van Neurenberg's naam, alle Germaansche harten met verdubbelde snelheid te doen kloppen.

In zoete rust.

Stil! wek hem uit zijn slaapje niet:
Het voedt en sterkt zijn teedre krachten!
Blijf liever hier een wijle wachten
Tot gij de jonge moeder ziet,
Die 'k mee zoo gaarne eens zou begluren,
Wanneer zij straks 't aanvallig wicht
Half dommlend uit zijn bedje licht,
Om 't in verrukking aan te turen.
Als dan de kleine, mollige armen
Zich vriendlijk strenglen om haar heen,
Of 't dartlend kind met arm en been
Zich loswringt uit dat zoet omarmen,
Dan kom ik fluks mijn aalmoes vragen
Te midden van den overvloed,
Die 't hart zoo zalig kloppen doet!
Och, 'k weet van ouds, dat ik 't mag wagen:
Dat ik met hem mag spelen, stoeien,
Zooveel ik kan, zoolang hij wil,
Totdat zijn bolle wangen gloeien - -
Maar later.... Stil! hij slaapt! wees stil!

H.V.

Milly's geheim.
Een levensbeeld uit Amerika's verre westen.
Naar het engelsch van Mary Hallock Foote.
(*Vervolg van bladz.* 79.)
Tweede gedeelte.

De ontwikkeling van den toestand.

I.

Het zal ongeveer twee of drie maanden na Milly's komst geweest zijn, toen Mrs. Dansken zich begon te verbeelden dat de toestand 'gespannen' was geworden. Het weder was nu buitengewoon koud; het ijs op een watervat, dat men dien eigen morgen nog gevuld had, was zóó dik, dat men zich genoodzaakt zag het met een oud hakmes stuk te stooten. Bij die gelegenheid had Milly zich in hare hand gesneden, en naar aanleiding daarvan was het onderwerp der wateremmers bij vernieuwing op het tapijt gebracht. Mrs. Dansken was weder even onverbiddelijk en logisch als gewoonlijk.

Was het den jongelieden wel ooit in het hoofd gekomen om te vragen, hoe het oude vrouwtje, dat hun waschgoed bezorgde, het aanlegde om bij dit winterweder hare tobben gevuld te krijgen, terwijl de beek een halve mijl van haar huisje verwijderd was? Mrs. Dansken zelve had er niet eens aan gedacht om dienaangaande een opzettelijk onderzoek in te stellen. Zij beschouwde al zulke dingen als iets waarmede zij volstrekt niet te maken had; en zoo hadden hare jongelui ook niets te maken met de wijze waarop hunne lampetkannen gevuld werden. Beide soorten van werkzaamheden werden betaald, zonder dat er gevraagd behoefde te worden naar de wijze hoe en waarop ze geschiedden. Maar om des lieven vredes wille, - zouden zij haar eens willen zeggen, hoe zij een schoon overhemd konden aantrekken, zonder ooit te denken aan de vrouw, die het gewasschen had, een klein vrouwtje, niet half zoo groot als Milly, en een oud vrouwtje bovendien? 'En wat dat onnoozele schrampje aangaat, dat Milly zich heeft toegebracht, - och, het komt eigenlijk niet te pas om over zulke dingen te spreken, maar dan moest gij de vingers en handen van vrouw Murphy eens zien! Wanneer gij alleen zulke diensten wilt aanvaarden, die niets kosten, zult ge voortaan uwe eigene overhemden moeten wasschen.'

Na afloop van het ontbijt stelde Strode aan Mrs. Dansken een onaangebroken potje vaseline ter hand.

'Waar is dat voor?'

'Voor vingers en handen waarover het eigenlijk niet te pas komt om te spreken.'

'O, ik heb haar reeds zelve wat gegeven. Zelfs zulk een hardvochtig schepel als ik, kan nog wel een weinigje vaseline missen. Wees zoo goed, het te behouden, of geef het aan Milly. Als wij hier een inzameling voor hare wonden gingen houden, zou zij zich wel van top tot teen kunnen zalven, als een bruid van de Fidsji-eilanden!'

Dezen keer was er stellig en zeker bij beide partijen misnoegen in 't spel. Maar het kleine oude waschvrouwtje verhaalde aan Mrs. Dansken, met tranen van dankbaarheid, toen zij haar wekelijksche

vracht kwam brengen, hoe vriendelijk de jongelieden waren geweest, - hoe zij een man hadden gezonden om een kanaaltje te graven van de beek naar haar huisje, zoodat zij het benoodigde waschwater nu vlak voor de deur had.

Mrs. Dansken wist, dat dit afleiden van een beek zeer veel moeite en geld kostte; maar zij deed toch geen poging om aan de dankbaarheid der weduwe afbreuk te doen door twijfel te opperen omtrent de beweegredenen harer weldoeners. Mrs. Dansken hield zich overtuigd, dat de eene beweegreden even goed was als de andere, zoolang het resultaat slechts hetzelfde bleef.

Toen de Kerstdagen in aantocht waren, werd de quaestie der geschenken ter sprake gebracht. De jongelui maakten bijtende toespelingen op de leefregels van het huis, en vroegen of het niet te zeer tegen hun eed zou strijden, wanneer zij zoowel het kamermeisje als de keukenmeid bedachten. ‘Natuurlijk niet, maar alleen als ‘kamermeisje’, luidde de verklaring. Maar hoe moesten zij het nu aanleggen om duidelijk te doen begrijpen, dat de attentie eenig en alleen het kamermeisje betrof, met volkomen uitsluiting van de mooie Miss Robinson?

‘Wel, dat is gemakkelijk genoeg,’ verzekerde Mrs. Dansken, op een even ernstigen toon als de hunne. ‘Laat de attentie den vorm aannemen van een algemeen geschenk van u allen aan Milly, en niet van ieder uwer afzonderlijk aan Miss Robinson.’

Het zou nog al moeielijk gaan, brachten de jongelui hiertegen in, een enkel geschenk te vinden, dat hen allen kon vertegenwoordigen.

Zouden zij het zoo moeielijk vinden, zulk een geschenk voor Ann te bedenken?

De zitting werd opgeheven met iets van de oude vroolijkheid; alleen drong Miss Dansken er nog op aan, dat het vooral gepaste cadeaux moesten wezen. De voorwaarde werd aangenomen, zonder dat er nog in het bijzonder gesproken werd over hare toepasselijkheid op het geschenk voor Milly. Maar het duurde niet lang, of er deed zich een gelegenheid op tot nadere toelichting van Mrs. Danskens zienswijze over deze zaak.

Enkelen harer commensalen, waaronder Frank Embury, waren gewoon, nu en dan te komen kloppen aan de deur der zitkamer, waarheen zij wel eens de vlucht nam om zich in hare rekeningen te verdiepen, iets aan haar toilet te veranderen, of met Ann over huishoudelijke geheimen te raadplegen. Zij had zich in deze dagen meer tot de oude vrouw aangetrokken gevoeld, en hield veel van een rustig praatje met haar over dingen, waarin zij over en weer belangstelden vóórdat er vreemdelingen in huis waren gekomen.

Nadat Frank bescheiden had aangeklopt, trad hij binnen met een stapel boeken onder den arm; zij ontglipten hem en vielen op den grond terwijl hij een stoel nam. Mrs. Dansken droeg zorg om er niet al te opmerkzaam naar te kijken, in de meening dat zij voor haar zelve bestemd waren. Frank kon die gedachte als 't ware op haar gelaat lezen; en dit maakte het nog moeilijker voor hem om te zeggen dat zij voor Milly bestemd waren.

Mrs. Dansken bedwong zich onmiddellijk en bekeek de boeken met de vriendelijkste belangstelling. ‘Is dit het gemeenschappelijke geschenk?’ vroeg zij, niet weinig verwonderd over de keuze eener nieuwe uitgave der Romans van Miss Austin.

‘Neen,’ zeide Frank, ‘het is iets dat ik van plan ben op mijn eigen houtje te doen, - of liever, iets waarvoor ik gaarne uwe hulp zou inroepen.’

‘Dus zoudt ge willen, dat ik u hielp om deze boeken aan Milly Robinson te geven?’

‘Juist, - dat wil zeggen, dat zij natuurlijk eerst aan de officieele geschenken-censuur zullen onderworpen worden.’

Mrs. Dansken was niet gesteld op zulke omschrijvingen van haar persoon, schoon zij ze soms voor anderen met het meeste gemak kon vinden en - gebruiken.

‘Frank!’ riep zij uit, ‘er schijnt werkelijk zekere koppigheid bij u in 't spel te zijn, dat gij zóó aandringt op dat soort van dingen. Dit zijn boeken die ge aan uwe zuster kondt geven. Waarom wilt gij haar juist boeken geven?’

‘Ik wilde haar liever geen prullen geven. Dit genre schijnt zij tegenwoordig te lezen.’

‘Wel heb ik van mijn leven! Hoe weet gij, wat zij leest?’

‘Nu, daar ben ik toevallig achter gekomen,’ zeide Frank.

‘Maar deze boeken gaan de bevatting van een meisje als Milly ver te boven! Hebt gij zelf ooit wel iets van Miss Austin gelezen?’

Frank moest erkennen, dat dit niet het geval was.

‘Ik óók niet; maar ik heb mij altijd verbeeld, dat zij tegenwoordig als een soort van antiquiteit beschouwd wordt, evenals oude miniatuurportretjes en schilderijtjes op fluweel.

O, maar ge behoeft niet te denken, dat zij een antiquiteit is! Mijne zusters lazen haar in een oude editie, die aan een mijner tantes toebehoorde: kartonnen bandjes, papieren etiquetjes op de ruggen en roodgemarmerd op snede.’

‘Nu ja, uwe zusters mogen zich natuurlijk met haar Miss Austen in kartonnen bandjes amuseeren. Ik bedoelde ook niet dat zij een antiquiteit is voor iedereen. “Trots en Vooroordeel!” “Gevoel en Verstand!” Zeg eens, Frank, denkt ge, dat, als Milly Robinson zich door een van deze boeken heeft heengewerkt - wat ik betwijfel of zij wel ooit zal doen - dat zij dan ook maar het flauwste begrip zal hebben zelfs van wat de titel zeggen wil?’

‘Dat zou ik u niet met zekerheid kunnen zeggen,’ sprak Frank op mistroostigen toon. Hij had zelf niet veel vertrouwen in zijne keuze, wat hem noopte om toegevend te zijn voor kwade buien, nu die keuze met een critisch oog bezien werd.

‘Enfin, geef haar de boeken, als gij dat zoo gaarne doen zoudt,’ zeide Mrs. Dansken, die bij het zien van zijne teleurstelling de zaak nu zoo bespottelijk niet meer vond. ‘Zij zelve zal er het meeste verdriet van hebben.’

‘Ik zou gaarne willen, dat gij ze haar gaaft.’

‘Neen, dat doe ik zeker niet! Zij zou denken dat ik een loopje met haar nam.’

‘Behoud ze dan voor u en lees ze zelf,’ zeide Frank, min of meer boosaardig.

‘Neen, gij moet dat bewonderenswaardige vrouwmensch maar weer medenemen en iets van Mrs.

Whitney kiezen, - neen, Mrs. Whitney schrijft over dienstmeisjes uit de hooge kringen. Ik ben bang, dat zij daardoor gedemoraliseerd zou worden. Worden de boeken van Grace Aguilar niet meerendeels door jonge meisjes gelezen?'

'Door jonge dienstmeisjes, bedoelt ge?'

'Ik vrees, dat er niet veel van zou terecht komen, als wij samen een commissie voor de keuze van meisjesboeken vormden, Frank,' zeide Mrs. Dansken, die hem nu geheel vergaf, dat hij in den loop van dit gesprek uit zijn humeur was geraakt. 'Weet gij soms eenige boeken, die men zonder schade kan laten lezen en die gemakkelijk te begrijpen zijn?'

'Dat is de soort die ik lees,' zeide Frank. 'Ik vrees, dat het "Wekelijksch Licht des Huizes" nu juist niet zoo onschadelijk is.'

'Leest Milly dat?'

'Ik geloof ja, - soms.'

'Nu, ik zal eens wat toezicht houden op haar lectuur, om u genoegen te doen. Maar ik zou wel eens van u willen weten, hoe het komt dat gij er zooveel meer van weet dan ik.'

'Ik weet er niet veel van. Gij zoudt daar gemakkelijk het binnenspoor van mij kunnen vinden.'

Mrs. Dansken scheen door die uitdrukking getroffen te zijn. 'Het binnenspoor! Ja, natuurlijk, er zijn twee wegen om daar te komen. Denkt ge dat ik niet weet, dat mijn weg de ware niet is? - Frank,' riep zij uit in een vlaag van pijnlijk vertrouwen, 'kon ik maar even ingenomen zijn met het meisje als met de kribbige oude Ann, - kon ik maar maken, dat zij van mij hield en mij vertrouwde, zooals Ann doet! Och, dan zou ik wel alles van haar weten, - meer dan één uwer te weten zou kunnen komen. Maar dat kan ik niet; goede menschen hebben, geloof ik, geen dingen waar ze wel of niet van houden.' (Mrs. Dansken sprak altijd met toegevendheid van goede menschen, als een ras op zich zelf, dat slechts in enkele opzichten met het overig deel des menschdoms in verband stond.) 'Ik zou Milly zoo gaarne doen gelooven, dat ik van haar houd; maar zij heeft zoo haar eigen begrippen. Ik zou mij wel van haar willen ontdoen, als ik het maar met mogelijkheid zonder haar kon stellen. Ik wil eigenlijk liever niet zien, welk een gansch anderen staat van zaken zij hier in huis heeft teweeggebracht. En toch.... tóch heb ik soms dagen.... och ja, dat komt allemaal van de zenuwen, weet ge? Hebt ge er u óók wel eens op betrapt, dat gij bezig waart een afkeer in uw binnenste aan te kweeken? Gij kunt niet begrijpen, hoezeer dat iemands gedachten in beslag neemt. Het werkt even afmattend als de eerste periodes van een liefdesgeschiedenis.'

'Hoe zonderling gaan de vrouwen toch in haren huiselijken werkkring met elkaar om!' zeide Frank. 'Zij zijn er altijd zoo persoonlijk bij. Mannen denken er nooit over, of zij elkaar bevallen of niet. Zij gaan toch even goed met elkaar om.'

'Dat doe ik óók. Heb ik geen prachtige manier van omgaan met de menschen? Ik heb nooit een woord met Milly gehad, - en toch komen er wel eens ochtenden, dat ik wakker word en bij mij zelven denk: nu zal ik weer naar beneden moeten gaan en weer moeten zeggen: "goeden morgen, Milly!" en haar aankijken zonder hare oogen te ontmoeten. Nooit of nimmer kijkt zij mij aan! - Daar, ik wou dat zij goed en wel mijn huis uit was en dat er weer even hard gewerkt moest worden als vroeger!'

'Mrs. Dansken, gij zijt bepaald van streek!'

‘Dat heb ik u ook reeds gezegd. Ik heb mij niet weten te bedwingen. Ziet gij niets geheimzinnigs, niets gevaarlijks in haar, Frank? Eerlijk en rond gesproken, afgezien van al onze kibbelarijen, vindt gij haar een hef meisje?’

‘Ik weet niets van haar af, Mrs. Dansken, en van meisjes in 't algemeen niet. Gij weet wel, dat zij één en al raadselen en mysteries voor ons zijn!’

‘“Zij”, “ons”!’ riep Mrs. Dansken met onverholen verbittering. ‘Ik vraag uwe gedachten niet over Milly Robinson als h u w e l i j k s p a r t i j !’

‘Bedoelt ge dan soms of ik ook zou denken, dat zij lepels steelt?’ hernam Frank.

‘Behalve lepels, zijn er hier in huis nog wel andere dingen, die voor een meisje van Milly's positie niet te pas komen.’

‘Goede hemel, Mrs. Dansken! Heeft één onzer dan een positie, die wij geheel alleen kunnen handhaven? Zijn wij dan steenblokken, die men allen naast elkaar in een vierkant heeft opgesteld?’

‘Frank, ik wenschte dat gij een blok steen hadt in plaats van dat weeke hart.’

Frank kreeg een kleur van boosheid. ‘Ja, als de menschen over de weeke harten van andere menschen spreken, bedoelen zij in den regel hunne zwakke hoofden.’

Mrs. Dansken begon hier eens hartelijk om te lachen; en nog vóór Frank de achtenswaardige Miss Austen weer wegdroeg, was de twist uit de wereld gemaakt.

‘Houd een wakend oog op hare opvoeding, als gij daar lust in hebt,’ luidden Mrs. Dankens woorden bij het afscheid. ‘Ik zal er mij niet mee bemoeien. Ik zou het niet gaarne op mijn geweten hebben, dat, als ik zelf niet goed ben, ik anderen weerhoud van goed te zijn.’

Ondanks de kleine kibbelarij begreep Frank, dat het Mrs. Danskens voornemen was, hem te vertrouwen in alles wat Milly betrof. Hij was een te jeugdig philosoof op het stuk van vrouwen, om te kunnen uitmaken, hoeveel er in haar bekentenis een trouw verslag was van wat er in haar binnenste omging, en hoeveel haar ontsnapt was onder den drang der zucht tot tegenspraak en der zelfontdekking. Zijn eigen eenvoudig oordeel over de zaak was, dat, als zij niet langer wilde onthouden dat zij zoo en zoo over Milly dacht, er van zelf aan die gedachten wel een einde zou komen.

Gedurende de eerste dagen na het onderhoud van Mrs. Dansken met Frank, waarin zij haren afkeer aan den dag had laten komen, voelde zij dien afkeer verflauwen. Zij verslapte in waakzaamheid; zij bezigde met betrekking tot Milly geen aanduidingen meer als de Sphinx, het Luchtverschijnsel, of de Volmaakte Schat, - zij noemde haar bij haren naam, heel eenvoudig en menschelijk, zonder schetterende adjectieven. Zij keek het voorwerp van haren afkeer in het gelaat en zag niets anders dan een mooi meisje in een houding van kalme, wanhopige lijdelijkheid en van aanhoudend, hard werk. Zij kon zich niet beschuldigen, dat zij te kort geschoten was in haar

aandeel van de overeenkomst, op grond waarvan Milly volgaarne tot haar gekomen was; en evenmin had Milly, van haren kant, ooit een klacht of een woord van protest doen hooren.

Waarom zou Mrs. Dansken er dan tegen op hebben gezien, het meisje op de trap tegen te komen, of alleen met haar te wezen in hare slaapkamer, waar zij bezig was aan die vertrouwelijke diensten, welke wij als onbeteekenend plegen te beschouwen, maar die bij een gedwongen verhouding inderdaad even moeilijk zijn aan te nemen als te bewijzen?

II.

Op Kerstochtend, na een laat ontbijt, werd de boom ontstoken in de donker gemaakte huiskamer, en schaarden de huisgenooten er zich omheen. Ann en Milly kwamen binnen nadat de anderen reeds hadden plaats genomen; zij bleven een weinig ter zijde staan, maar niet vlak naast elkaar.

Twee der jongelieden zamelden de vruchten van den boom in en legden ze op den schoot van Mrs. Dansken, die op de eereplaats in de kamer gezeten was en de namen aflas, welke op een aan de geschenken gehecht briefje stonden. Zij was niet voornemens geweest, de uitwerking van het ‘souvenir’ der jongelieden op Milly gade te slaan; maar toen de gewichtige doos haar ter hand werd gesteld, met een mof en een muts van lang, donker bont er in, die Mrs. Dansken gekozen had met het oog op de kleur van Milly's haar, werd zij overmeesterd door een gevoel van nieuwsgierigheid, hoe het meisje zich in dit geval wel gedragen zou. De wijze waarop een geschenk wordt aangenomen, behoort tot de blijken van afkomst en opvoeding, meer nog zelfs dan de wijze waarop het gegeven wordt, wijl de passieve partij altijd de moeilijkste is.

‘Van de heeren hier, Milly,’ zeide Mrs. Dansken. ‘Wilt ge het niet eens open doen?’ voegde zij er bij, toen het meisje de doos had aangenomen en haar ietwat linksch vasthield, waarbij zij er veeleer mistroostig dan verheugd uitzag.

Milly ging zitten - de stoel stond niet heel dicht bij haar - en plukte aan het touwtje. Een paar jongelui keken naar haar; maar de meesten vonden elders iets, dat hun aandacht trok. Ann zag met toegevende blikken naar Milly's cadeau, terwijl zij haar eigen geschenk over haren arm hield: een met bont omzoomden zijden mantel, van beter qualiteit dan die harer meesteres, zooals de laatste schertsend had opgemerkt, bewerende dat zij Ann's mantel zou moeten leenen, als zij eens heel netjes wilde wezen.

‘Laat iemand uwer dat touwtje eens doorsnijden,’ verzocht Mrs. Dansken ten behoeve van Milly. Zij zag daarbij Frank Embury aan, die onmiddellijk een anderen kant uitkeek. Het touw werd doorgesneden en de muts van haar papieren omhulsels ontdaan.

‘Laten wij haar u nu eens opzetten, Milly,’ sprak zij. ‘Wij moeten hun toch laten zien, hoe zij u staat. Ik gevoel mij er verantwoordelijk voor, omdat ik haar gekozen heb.’ Zij was Milly behulpzaam om zich van hare dankbaarheid te ontlasten, alsof die de oorzaak van hare gedrukte stemming was. Maar veel waarschijnlijker kwam het Mrs. Dansken voor, dat het meisje pruilde omdat zij Ann's cadeau mooier dan het hare vond.

Milly liet zich gewillig optooien met haar kostbaar geschenk ten aanschouwe der gevers. Er was niets geweest van Milly voor de jongelieden. Als iets dat van zelf sprak, kwam hún de vrijheid van geven toe. Zij behoefde alleen aan te nemen en dankbaar te zijn. Zij stond op, met een verlegen en onrustig gezicht, en zeide, zonder hare oogen op te slaan, dat zij den heeren wel zeer verplicht was. En daarop keek zij plotseling Frank Embury aan. Zijne oogen ontmoetten de hare met eene onverklaarbare uitdrukking van nederigheid, van verontschuldiging: Milly begreep wellicht wat die blik bedoelde.

Mrs. Dansken zag het; maar verdraagzaam en geduldig als zij nu eenmaal was, bedwong zij zich en maakte zij geen opschudding.

Er werd dien avond gedanst in de huiskamer van N°. 9. Ann, wier krachten waren uitgeput door de zorgen voor het Kerstmaal, had verlof gekregen om naar bed te gaan. Om 10 uur klopte een kellner uit het Clarendon-hôtel aan de keukendeur met een zak koekjes en een vorm met ijs. De meesteres, altijd op haar hoede, schoon men midden in een quadrille was, gaf Embury een wenk.

'Ga Milly even helpen,' fluisterde zij. 'Wijs haar eens, hoe zij den room moet kloppen.'

Frank zag in die opdracht evenzeer een bekrachtiging van het nieuwe verdrag tusschen hen, als een offer aan den geest van den dag. Maar eerst keek hij haar met een uiterst onnoozel gezicht aan, als om te vragen: 'Meent ge dat werkelijk?' Bereidwillige blikken van andere, niet in de quadrille meewerkende jongelieden, die tegen de muren van Mrs. Danskens huiskamer bijeen stonden, gaven blijk van hunne begeerte om zich nuttig te maken, maar werden lachend afgewezen.

Terwijl de dans werd voortgezet, lieten zich van achter de portière der voorkamer onderdrukte geluiden van stemmen en voetstappen en het zachte gerammel van zilverwerk hooren. Eene nu en dan daar tusschen klinkende botsing van borden verried voor het oor van de vrouw des huizes de onervaren bewegingen eener mannelijke hand. Mrs. Dansken begon al dat waken en spieden moede te worden. 'Wat heb ik er eigenlijk mede te maken?' vroeg zij zich af. 'Laat de natuur haren gang gaan!' Maar de gangen der natuur zijn verward, bij toestanden die niet met de wettelijke instellingen strooken: als de gehuwde vrouwen zich de plaatsen der jonge meisjes bij den dans toeëigenen, en als het jonge meisje des huizes er geen vrienden heeft en geen belangstellenden in haar lot, behalve de jongelui die er wonen. Mrs. Dansken had den toestand geschapen, had het wagentje in gang gebracht, vertrouwende dat zij het veilig zou kunnen besturen en er voor zich zelve goede zaken mede maken. Maar de waakzaamheid van het wantrouwen is nooit zoo zeker of zoo onvermoeid als de waakzaamheid der liefde. Mrs. Danskens stelsel berustte op al die hulpmiddelen, met weke wij de gevolgen van het een of andere fundamenteele gebrek in onze plannen hopen te bestrijden.

Om elf uur, toen het souper was afgeloopen, zeide de meesteres: 'Gij kunt nu wel naar bed gaan, Milly; ik zal u morgenochtend niet vóór half zeven roepen.'

Geen enkele meesteres, zelfs de geduldigste niet,

zou gaarne worden toegelachen op de manier waarop Milly glimlachte, wanneer Mrs. Dansken eens haar best deed om wat zij noemde ‘lief’ voor het meisje te zijn. In zulke oogenblikken was er aan Milly zelve niets liefs en niets aangenaams, hoe mooi zij ook was. Die indruk bevlekte al de vroegere bladzijden in Mrs. Danskens ‘boek der gedachtenissen’ van het jonge meisje; zij scheen altijd en immer geglimlacht te hebben op die onaangename manier, zonder hare oogen op te slaan.

IN ZOETE RUST. Naar Mevrouw Kate Bisschop-Swift. (Zie blz. 91.)

Milly sloot de zilverkast, legde den sleutel op zijn plaats en keerde naar de keuken terug. Hier herinnerde zij zich, dat zij nog geen spaanders had om den volgenden ochtend de kachels aan te maken; zij nam daarom een ouden omslagdoek, die aan een spijker achter de deur hing, wikkelde er haar hoofd en hare schouders in, en ging zoo naar buiten.

Het was een heldere, maar doordringend koude nacht. Haar adem ging als een wolkje voor haar uit in den maneschijn, toen zij het smalle padje tusschen de keuken en de houtloods overliep. Aan de deur der schuur ontmoette zij Mr. Embury, met zijne handen vol hakhout en krullen, waaruit een regen van stof over zijn fijnen pantalon viel.

'Ik hoorde u zeggen, dat gij uwe spaanders vergeten hadt; en het is zoo laat, weet ge, en zoo vreeselijk koud....'

Inderdaad, wat hij hier op dit oogenblik deed, optredend als de bediende van Mrs. Danskens dienstmeisje, maakte een woord van verontschuldiging noodzakelijk, ook tegenover het dienstmeisje zelve.

Hij was blootshoofds. De nachtwind speelde met de korte lokjes op zijn voorhoofd. Hij zag er zeer knap en vriendelijk uit, maar - dat gevoelde hij wel - tevens als iemand die zich volstrekt niet op zijn plaats bevindt.

Milly hield haar boezelaar wijduit. 'Naar binnen! naar binnen! gauw!' beval hij haar; 'gij zult hier doodvriezen!'

Zij lachte hartelijk, terwijl zij voor hem uitliep naar de keuken en de deur achter hen beiden dicht deed. Frank bedacht nu, dat hij nog nooit te voren haar lach gehoord had, - hij had in het kamp nooit den onschuldigen lach van een meisje gehoord.

Milly trok van achter het fornuis een bak te voorschijn, waarin Frank zonder gedruisch de spaanders uitstortte. De keukenlamp, die niet walmde, gelijk keukenlampen gemeenlijk plegen te doen, maar stil en helder brandde, bracht den toestand van zijn pantalon aan het licht.

'Wil ik even naar boven gaan en uw kleederborstel halen?'

'Neen,' zeide hij, het stof met zijne handen afkloppend.

'Wil ik u dan afschuieren? Ik heb hier in de kast een schoonen schuier.'

Lachend ging hij rechtop staan, om zich te laten afschuieren. 'En hoe moet dit?' vroeg hij, met een blik op hetgeen hij uit zijn handvol spaanders op den grond gemorst had. 'Ann zal wel begrijpen, dat zoo iets niet door u gedaan kan zijn!' Instinctmatig, en zonder er zich de minste moeite voor te geven, was hij even geheimzinnig en vertrouwelijk, alsof hij zijn leven lang aan keukencomplotten had meêgedaan.

'Dat zal ik altemaal wel opvegen,' zeide Milly. 'Ik ben u werkelijk zeer veel verplicht,' voegde zij er bij; en ofschoon zij hem aanzag alsof zij verwachtte dat hij haar goeden nacht zou zeggen, bemerkte Frank dat zij vergenoegd en tevreden was.

'Het is te laat voor u om nog op te zijn! Gij zult wel erg moede wezen,' zeide hij, zijn eenen voet op den rand van het fornuis zettend en met zijn arm op zijn knie leunend, in de houding van iemand die een praatje wil maken.

Milly tilde zachtkens een der deksels van het fornuis op en pookte de kolen op tot een gloed. De keuken, met haar laag gedraaide lamp en haar ééne, door de maan bestraalde venster aan het donkere einde, zag er bijzonder gezellig en huiselijk uit.

'Eigenlijk zou ik meest altijd liever op blijven zitten dan naar bed gaan,' zeide Milly peinzend.

'Wordt gij niet vreeselijk slaperig, als gij zoo 's avonds niemand bij u hebt om mee te praten?'

'Ja, niemand anders dan Ann; ik denk dat het komt doordien zij bijna altijd ziek is, maar zij is vreeselijk kribbig. Zij zou het geheele bed wel willen hebben. Ik wou dat zij het maar had! Ik zou vrij wat spoediger in slaap vallen op den grond, als het er maar niet zoo koud was.'

Frank wist niet, wat hij hierop moest zeggen. Er was eene huiveringwekkende openhartigheid in dit alles, als een onthulling van den ondergrond des levens in dit huis. Een plotselinge overgang van mannenstemmen en voetstappen uit de huiskamer in de eetzaal bracht hem tot het besef van zijn eigen positie. Milly zag hem met een uitdrukking van ongeveinsden schrik aan. Zij haastte zich om zoo stil mogelijk het

deksel weder op den kolengloed in het fornuis te leggen; en terwijl zij de lamp uitblies en de provisiekamer binnensloop, ging een jonkman, die tot dusver onbedreven was in de kunst om ijlings de wijk te nemen naar de benedenverdiepingen van de woningen zijner vrienden, zijn gloeiend gelaat afkoelen in het maanlicht te midden van Mrs. Danskens waschtobben en watervaten, - waar hij kon nadenken over het feit, dat van al de mannelijke personen in huis, hij was uitverkoren als de waardigste om de vertrouwde van de vrouw des huizes te wezen.

Verscheidene dagen achtereen na het tooneel met de houtspaanders was er in Franks houding jegens Milly een toon van bijzondere hooghartigheid. Vóór dien avond had hij ternauwernood zes woorden tot het meisje gesproken, behalve die welke Mrs. Dansken van haar eigen standpunt mocht hebben uitgelokt; maar toch werd de verandering in zijn manier van doen door Milly even duidelijk gevoeld, of hij haar op den schouder had getikt, als om er haar aan te herinneren. Zij ergerde zich aan 's jonkmans opzettelijk vertoon van voorname waardigheid en bootste het getrouwelijk na, voor zoover het teruggetrokkene in hun omgang aan de eene, die diende, gelegenheid gaf om de manieren na te bootsen van den ander, die gediend werd.

Van die houding vol waardige hooghartigheid sloeg Frank plotseling over tot een hevigen aanval van heimwee. Visioenen van zijne nicht, van de moerassen en van de kust gingen over hem heen als een groote golf van bitterheid, die de getijdemerken uitwischte, welke het rusteloos rijzen en dalen van zijn geest had achtergelaten. Hij was oprechtelijk zeker van zijne zaak; zóó zeker en zóó ongelukkig, en zóó eenzaam in zijn ongeluk, dat hij op zekeren dag - toen hij zich met zijne kostvrouw op weg had begeven voor een sledevaart naar de ‘Sodabronnen,’ en zij reeds meer dan een mijl ver stilzwijgend waren voortgereden - zich genoopt voelde, zijn hart eens voor haar uit te storten. Het was een natuurlijk maar hoogst ongelukkig incident in zijne vriendschap met Mrs. Dansken, dat haar thans tot waarborg strekte van zijne tegenwoordige trouw en volmaakte rondborstigheid, van zijne zorg en toewijding, en dat haar later overtuigde van zijne dubbelhartigheid.

Geen trouweloosheid is zóó teleurstellend als die, waaraan eene volkomen oprechte natuur zich bij sommige gelegenheden kan schuldig maken. Toen Frank van die sledevaart thuis kwam, was hij dieper dan ooit geworteld in Mrs. Dansken's vertrouwen en in zijn eigen geloof aan de ongeneeslijkheid zijner oude liefde. In zijn medelijden met zichzelven was hij zeer teerhartig en toegevend voor het slachtoffer. Hij gevoelde dat hij aanspraak had op alles wat de vriendschap eener vrouw kan doen voor iemand, die

door de liefde van eene vrouw in het ongeluk is gestort. En terwijl hij zoo teerhartig jegens zich zelven was, bleef hij niet in gebreke om het ook jegens anderen te zijn. Hij gevoelde zich zeer oud en zeer menschlievend wanneer hij aan Milly dacht. Hij besloot dat hij alles zou trachten te vergeten wat met dat bespottelijke tooneel in de keuken in betrekking stond, en - bovenal! - nu ook niet langer in haar bijzijn of in een toevallige ontmoeting met haar iets hinderlijks zou zien. Had hij eigenlijk wel iets meer gedaan dan haar eenvoudig een handje te helpen, zooals een man het in alle omstandigheden jegens vrouwen verplicht is? Zou hij niet weder op volkomen dezelfde manier handelen, wanneer hetzelfde geval zich later nogmaals voordeed? - met dit onderscheid, dat hij dan niet weer de vlucht zou nemen tusschen de waschtobben en de arme Milly niet alleen laten met de gedachte dat hij zich schaamde om in haar gezelschap gezien te worden. Als zijn goeden naam niet bestand was tegen een dergelijken samenloop van omstandigheden, wat had men dan eigenlijk aan een goeden naam?

Mrs. Dansken stak hem haar hand toe, onder aan de groote trap, toen zij na afloop van de sledevaart elk huns weegs gingen. Omdat het een mooi handje was, en omdat de eigenaresse van dat handje hem zulke vriendelijkheden bewezen had, die hij nooit zou kunnen vergelden, boog hij zich even en drukte hij er een kus op. Juist terwijl zij in die houding stonden, die zoo goed paste voor een rijzig jonkman met een innemend profiel en voor een klein vrouwtje met een mooie blanke hand, werd de deur der eetkamer geopend en verscheen Milly Robinson met een pas gestreken tafellaken over haar arm.

‘Neem mij niet kwalijk,’ sprak zij, terwijl zij Mrs. Danskens uitvorschend starenden blik ontweek.

‘Nu, wat is er?’

‘De wasch is nog niet thuis, Mrs. Dansken, en dit is het laatste tafellaken dat ik in de kast vind, - maar 't is in het midden een weinig gesleten.’

‘Leg er dan maar een servet over, - dat met de vogeltjes.’

‘Ik dacht dat ge die liever niet alle dagen gebruikt woudt hebben,’ zeide Milly, geprikkeld door het bedekte verwijt, als zou de stoornis eigenlijk noodeloos zijn geweest.

‘Wij hebben ook niet alle dagen een halfsleet tafellaken!’ antwoordde de meesteresse bits.

Frank lachte dat hij schudde terwijl hij de gang doorliep naar zijne kamer; maar tusschen de beide vrouwen was het kwaad water.

(*Wordt vervolgd.*)

Professor's piano.

Professor Hoogakker heeft, zooals heel de wetenschappelijke wereld weet, gedurende tal van jaren den leerstoel in de Wis-, Natuur- en Practische Werktuigkunde bekleed aan de beroemde oude Hoogeschool te... laat ons zeggen 's Gravenbosch, en in den laatsten tijd zijne bijzondere aandacht gewijd aan de verdere ontwikkeling en verbetering van den p h o n o g r a a f. Na zijn terugkeer van een kort uitstapje naar Noorwegen, verleden jaar zomer, ging hij op een goeden avond een bezoek brengen aan zijn collega in de Geologie, professor Reinouts. Een nicht van dezen laatste,

zekere juffrouw Mathilde van Staalhoven, stond in de nabijheid van haren oom, en toen Dr. Hoogakker een blik sloeg op deze jonge dame, die ongeveer negentien jaar oud was en een buitengewoon lief gezichtje had, kwam er in zijn hart een gevoel van leedwezen op, omdat de Voorzienigheid hem enkel neven geschonken had.

Na de geologische onderwerpen te hebben afgehandeld, gingen de beide heeren eindelijk tot de nieuwtjes van den dag over. ‘Die jonge Dubois heeft óók geen mooi gebruik van zijne capaciteiten gemaakt!’ merkte professor Reinouts op.

‘Niet? Wezenlijk niet? Hoe is dat toegegaan? Ik ben zoo geweldig met het nieuws ten achteren geraakt daar in Noorwegen.’

‘Wat?! Weet gij daar nog niets van?’ riepen oom en nicht uit één mond; en Mathilde vouwde haastig een krant open van een dag of tien geleden, waarin professor Hoogakker een verhaal las van een grooten diamanten-diefstal, door een ongefortuneerd man van nog jeugdigen leeftijd en zijne echtgenoote gepleegd. De vrouw was opgespoord en herkend als Mevrouw Dubois; maar haar man en de diamanten waren spoorloos verdwenen.

‘Er waren geene overtuigende bewijzen tegen haar, ziet ge, en daarom lieten zij haar gaan,’ zeide professor Reinouts. ‘Maar de politie zal natuurlijk wel een wakend oogje op haar houden; vroeger of later zal zij naar hem toe gaan, en dan wordt hij gesnapt! Zij was eene juffrouw Nijmand en heeft familie hier in 's Gravenbosch. Ik geloof dat hij hier met haar in kennis is gekomen. Het is een vreeselijk ding voor hen!’

‘Dat arme meisje!’ zeide professor Hoogakker.

‘Zij heeft het zich zelve te wijten,’ hernam de andere professor, met een blik op zijne nicht. ‘Zij is met hem getrouwd tegen den raad van al hare familieleden en vriendinnen in!’ Professor Hoogakker, die begreep dat er iets hatelijks aan deze opmerking ten grondslag lag, poogde een veiliger onderwerp van gesprek te zoeken en zeide daarom met een vriendelijk glimlachje: ‘Ik zie, dat een andere discipel van u, die veelbelovende jonge Kwintus, dezer dagen een betrekking in Amerika heeft gekregen.’

‘Spreek mij niet van dien Kwintus!’ riep zijn collega met een plotselinge opwelling van woede; ‘ik wil zijn naam niet hooren!’

Er ontstond een oogenblik stilte. Mathilde had niet op of om gekeken, maar was onbewegelijk op haar stoel blijven zitten. Professor Hoogakker, van nature een vredelievend man, zeide eenige onverschillige woorden, om te toonen dat hij zich niet beleedigd gevoelde, en nam daarna afscheid van oom en nicht. Mathilde schonk hem een bijzonder vriendelijk glimlachje en drukte hem de hand met iets dat naar hartelijkheid geleek. Hij kon duidelijk bemerken, dat zij haar best wilde doen om de ruwheid van haren oom goed te maken.

‘Dus heeft Dubois diamanten gestolen, en zal Kwintus de geologie gaan onderwijzen aan de jonge Yankees!’ sprak de professor bij zichzelf, terwijl hij huiswaarts wandelde. En daarop vroeg hij zich met verwondering af, of het ook mogelijk kon zijn, dat

professor Reinouts die Amerikaansche betrekking voor zichzelven gewenscht had!

De gemeubileerde kamers, waar de hoogleeraar in de practische werktuigkunde enz. zijn intrek genomen had, waren wel ruim en hoog, maar altijd tot overladens toe gevuld met vreemdsoortige instrumenten, flesschen, potjes en teekeningen. Toen hij binnen kwam, was juffrouw Liester, zijne kostvrouw, juist bezig naar een ledig hoekje van de tafel te zoeken, waar zij een theeblad met zijn bescheiden souper kon neerzetten. Hij nam bedaard plaats, even verstrooid en werktuigelijk als altijd, terwijl zij, geheel en al vervuld met haar eigen nieuws, hem op blijden toon mededeelde: 'Mijnheer, ik heb de kamers op de tweede verdieping verhuurd aan een heer, die Voorkamps heet.'

De professor scheen wakker te worden, sloeg de oogen op en mompelde droomerig: 'Zoo? Wezenlijk?' Doch dadelijk daarna scheen er plotseling een denkbeeld door zijn brein te vliegen en vroeg hij op een ongewoon belangstellenden, gejaagden toon: 'Zoudt ge nu boven misschien ruimte kunnen maken voor die oude piano, juffrouw? Ik heb er hier wezenlijk geen plaats voor!'

Juffrouw Liester was er gaarne toe bereid, en bood aan, het instrument dan maar terstond een trap hooger te brengen.

'Ik zal het er morgenochtend in stukken heen dragen, en het dan zelf wel ineen zetten, als gij daar niets tegen hebt,' sprak de professor.

Overeenkomstig die afspraak nam professor Hoogakker den volgenden ochtend zijn piano uit elkaar; en na haar bij gedeelten naar boven te hebben gebracht, bouwde hij haar weer op in de voor den heer Voorkamps bestemde zitkamer. Het was evenwel niets anders dan een masker, een zielloos lichaam, een geraamte, die piano: zij bezat snaren noch hamers, en onder het gesloten klavier zette de professor een wonderlijke machinerie ineen, die in de verste verte niet geleek op de gewone inrichting van een piano. Dit mechaniek, dat ieder deskundige onmiddellijk zou herkend hebben als een gedeelte van een reusachtigen phonograaf, bestond hoofdzakelijk uit een groote schijf van kalfsvel of perkament, uitgespannen bij wijze van een tambourijn, een lange gegroefde metalen cilinder, en verscheidene lange, smalle strookjes bladtin. Na al die stukken en brokken met de grootst mogelijke nauwkeurigheid ineengezet te hebben, plaatste de professor er het afsluitende paneel weer voor en begaf hij zich naar het uiterste einde der kamer, waar hij langzaam en zeer duidelijk eenige versregels van Vondel reciteerde.

Nadat die zonderlinge vertooning was afgeloopen, keerde hij naar de piano terug, maakte het onderste paneel op nieuw los en draaide een schroef in het binnenwerk om. Langzaam en duidelijk weerklonk nu uit het inwendige zijner piano de echo der woorden:

'Waar werd oprechter trouw,
Dan tusschen man en vrouw
Ter wereld ooit gevonden!
Twee zielen, gloênde aaneengesmeed,
In lief en leed
Te zaâm verbonden!'

De stem was helder, maar min of meer eentonig, en had dien lichten neusklank, dien men bij alle phonografen kan waarnemen, - wat misschien een kenmerk van hun Amerikaanschen oorsprong is.

De professor luisterde met een van vreugde stralend gelaat naar die caricatuur zijner eigene woorden, en in de opgeruimdste stemming keerde hij naar zijn studeerkamer terug, na zijne machine zorgvuldig weer onzichtbaar gemaakt te hebben. Hij kon er zich nu van verzekerd houden, dat het groote werk, waaraan hij gedurende de laatste twaalf of veertien maanden onafgebroken bezig was geweest, boven verwachting slagen zou. De phonograaf, die geheimzinnige beluisteraar en overbrenger van 's menschen woorden, zou nu weldra met nieuwe vermogens begiftigd worden! De bescheiden phonografen van andere uitvinders onthouden en herhalen slechts wat er rechtstreeks en onmiddellijk t o t en i n hen gesproken wordt; maar de phonograaf van professor Hoogakker, met zijn grootere schijf en veel gevoeliger mechaniek, was bestemd om ieder woord terug te geven, dat gesproken werd in het lokaal waar hij stond. Zulk een machine - als zij ten minste aan zijne nu wèlgegronde hoop en verwachtingen beantwoordde, - zou den geheelen inhoud van een tooneelstuk herhalen, of al de beraadslagingen eener zitting van de Tweede Kamer weergeven! Daarom zou er voortaan een Hoogakker-phonograaf geplaatst worden in elke gerechtszaal en de loop van het proces, door middel van telephoons, naar al de daghlad-bureaux overgebracht worden! Doch alvorens zijn geliefkoosd instrument aan de wereld voor te stellen, had de professor besloten, het eerst eens aan een beslissende proefneming te onderwerpen; en daar hij nog altijd voor teleurstelling en zelfbedrog meende te moeten vreezen, reikhalsde hij naar een gelegenheid om zijn phonograaf eens bij vreemden in huis te plaatsen, waar het instrument gesprekken kon opvangen en overbrengen, waarmede hij onmogelijk van te voren bekend had kunnen zijn.

Vroeg in den avond verscheen de nieuwe commensaal. De professor luisterde in angstige spanning naar den klank van woorden of gesprekken; doch daar de heer Voorkamps geheel alleen was, bleef natuurlijk alles stil. Later in den avond evenwel hoorde de verheugde professor een voetstap de trap opgaan, hoorde hij iemand aankloppen en binnentreden, en vernam hij het voor hem zoo welkome gemompel van een ernstig gesprek. Maar nu duurde het niet lang of er liet zich weder een voetstap op de trap hooren, - neen, tweeërlei voetstappen, en twee stemmen, die zachtkens spraken. Ging die Voorkamps nu reeds weer uit met zijn vriend? De voetstappen verdwenen in de richting der huisdeur; deze werd stil en behoedzaaam dichtgetrokken, en er kwam niemand terug. Onmiddellijk sloop de professor nu als een dief de trappen op, haalde uit het binnenste der piano een strook bladtin, wier fijne inkervingen de geheimzinnig overgebrachte spraak van den phonograaf vormden, en maakte het instrument in orde om een volgend verslag in zich op te nemen. Zoodra hij weder in zijn eigen kamer gekomen was, schoof hij de kostbare strook in een kleineren phonograaf, bracht dien in beweging en zette er zich met een hoopvollen glimlach voor neer.

Nauwelijks was er een minuut verloopen, of de machine begon te spreken. Men kon de twee stemmen der samensprekenden duidelijk onderscheiden; en zonder een enkel woord te missen, was de professor in staat den loop van het volgende gesprek na te gaan:

A. Zoo, zijt gij daar, Henri?

B. Ja, hier ben ik. Ik moet u wel bedanken voor het huren der kamers. Maar is er hier niet heel wat volk in huis? Denkt gij, dat het hier volkomen veilig is?

A. Volkomen! De menschen in het benedenhuis zijn den ganschen dag uit; en op de eerste verdieping woont niemand anders dan die oude Hoogakker, die zoo goed als doof en blind is voor het weinigje dat hij opmerkt van hetgeen er voorvalt om hem heen.

'Hm!' kuchte de professor, met een zweempje van gekrenkt eergevoel.

B. De oude Hoogakker? Groote goden, Willem! - maar die zal mij herkennen!

A. Geen sprake van! Ik zelf zou u niet herkend hebben met dien baard.

'Wie ter wereld kan dat wezen?' dacht de verbaasde professor, die vruchteloos moeite deed om den phonographischen neusklank weg te denken en de stem te herkennen, die er achter school.

B. En hoe gaat het haar? Weet zij het? Hebt gij haar gezien?

A. Ja, ik heb haar gesproken. Zij zegt dat gij in geen geval pogingen moet doen om haar te ontmoeten; dat zou niet raadzaam zijn: men houdt haar zoo in 't oog. Maar Donderdagmorgen zal zij stellig en zeker komen!

B. Ik zou ook niet zonder haar weggaan, wat er ook gebeure! Hoe gruwelijk hard is het, dat ik de stoute schoenen niet kan aantrekken en haar op staanden voet medenemen!

A. Och, dat kunt ge wel, - als gij er maar niet tegen opziet om naar de gevangenis te gaan.

'Gevangenis?!' herhaalde de professor, voor wien het met elk woord zekerder was geworden, dat de spreker de ongelukkige Dubois was. En in zijn angst over deze ontdekking miste hij de volgende vraag, en hoorde hij er alleen het antwoord op:

B. En dan te moeten wachten tot Donderdag! O, die wetten en reglementen zijn toch onuitstaanbaar!

A. Als ik u was, zou ik maar niet klagen over onze wetten en reglementen, nu gij plannen smeedt om er u zoo ernstig aan te vergrijpen, met een eindelooze reeks van straffen en boeten in het vooruitzicht! Zorg maar, dat gij den Officier van justitie uit de handen blijft!

B. Ik bekommer mij niet over straffen of boeten wanneer ik eenmaal goed en wel in volle zee ben! Er bestaat geen tractaat van uitlevering voor misdaden van mijne soort.

'Wat zou hij toch bedoelen?' peinsde de verbaasde luisteraar.

A. Ik zou u raden om geen 'hei!' te roepen vóór gij over de brug zijt. Maar kom nu mede. Ik kwam u halen voor een wandeling. Gij moogt u niet overdag op straat wagen, zooals gij weet; maar gij zult morgenavond geheel van streek zijn, wanneer gij al dien tijd in deze muffe kamer opgesloten blijft.

De professor zat nu voor den zwijgenden phonograaf en tuurde als een wezenlooze op het stilstaande mechaniek. Door den schrik en het afgrijzen over deze onthullingen vergat hij zelfs, zich te verheugen in het succes zijner uitvinding. Hij was als de

mythische bezitter van de een of andere bovennatuurlijke macht, die altijd en immer een vloek in zijn geschenk verborgen vindt.

Was dit inderdaad Dubois, naar wiens stem zijn spion had geluisterd? En zoo ja, nam de rampzalige jonkman dan voorbereidende maatregelen voor nieuwe misdadige ondernemingen? Wat had zijn medeplichtige bedoeld, toen hij zeide: ‘Als ik u was, zou ik maar niet klagen over onze wetten en reglementen, nu gij plannen smeedt om er u zoo ernstig aan te vergrijpen, met een eindelooze reeks van straffen en boeten in het vooruitzicht’? Een eindelooze reeks van straffen en boeten? Voor welke misdaden zijn in een beschaafd land de straffen eindeloos? De professor was even onbekend als al zijne andere, onder de bescherming der wetten levende landgenooten met de doolhoven van het Strafwetboek; maar hij had een stellige overtuiging, dat er alleen voor vergrijpen van staatkundigen aard geen uitlevering werd toegestaan. Samenzweringen en ontploffingen, en geruchten van zulke dingen, waren toentertijd schering en inslag. Had die rampzalige jonkman (de professor zag maar al te goed in, dat de man, die hem ‘oude Hoogakker’ kon noemen, nog jong moest wezen) deelgenomen in de een of andere samenzwering? Zou het een dynamiet-complot zijn, dat die jonge schurken beraamd hadden? En op welke wijze behoorde hij, professor Hoogakker, daar een stokje voor te steken? Kon hij, zonder zijn geweten te bezwaren, gebruik maken van de bekendheid met een geheim, die hij verkregen had door de vernuftige werking van een mechanieken luistervink? En toch, aan den anderen kant: kon hij, als eerlijk man, het beramen en uitvoeren van een ernstig vergrijp tegen de wet gedoogen?

‘Ach, had ik dat ding maar liever in 't geheel niet opgezet!’ zuchtte de ongelukkige professor. En hij besloot zijn phonograaf te beletten, verder iets van de gesprekken zijns mede-commensaals in zich op te nemen en over te brengen. Hij nam een doosje lucifers en stapte met vluggen, lichten tred naar de donkere, ledige kamer des heeren Voorkamps.

(*Slot volgt.*)

Carnaval.

Prins Carnaval zwaait overal zijn tooverstaf, zijn staf, waaraan de schelle klokjes luid tingelen, en waar hij dien over uitstrekt daar ontwaakt dolle lust, onweerstaanbare dwaasheid. Het rijk der dwazen, waarin hij oppermachtig regeert, is thans in vollen gang; de wijzen onder de wijzen leggen hun wijsheid af. Prins Carnaval is in het land en werpt lachend en joelend den narrenkap, die zijn kroon vormt, in de hoogte.

Hoera, hoera! wie hem weerstaat! En alles wedijvert in de luimigste invallen, in de dolste, dwaaste buien. Zich zelf verbergen, zich zelf vermommen, ziedaar het parool! Men wil vergeten zich zelf, de wereld, alles; alles schudt men af gedurende de korte dagen van Carnaval's regeering. Zorgen, verdriet, kommer, men wil er niet meer aan denken en volgt juichend de roepstem van den vorst der Dwaasheid! 't Is nu carnaval! Daarna de sombere dagen, het nadenken, wie weet? - de wroeging, het naberouw! maar nu nog niets van dat alles. Neen, neen! Vreugde, genot, bedwelming, zelfvergetelheid, ziedaar de rijke gaven van Prins Carnaval!

Daar viert hij hoogtijd in de schitterende zaal, gevuld door gasten, in de vreemdsoortigste, zonderlingste costumes, de hoofden bedekt met tooisels van de grilligste vormen;

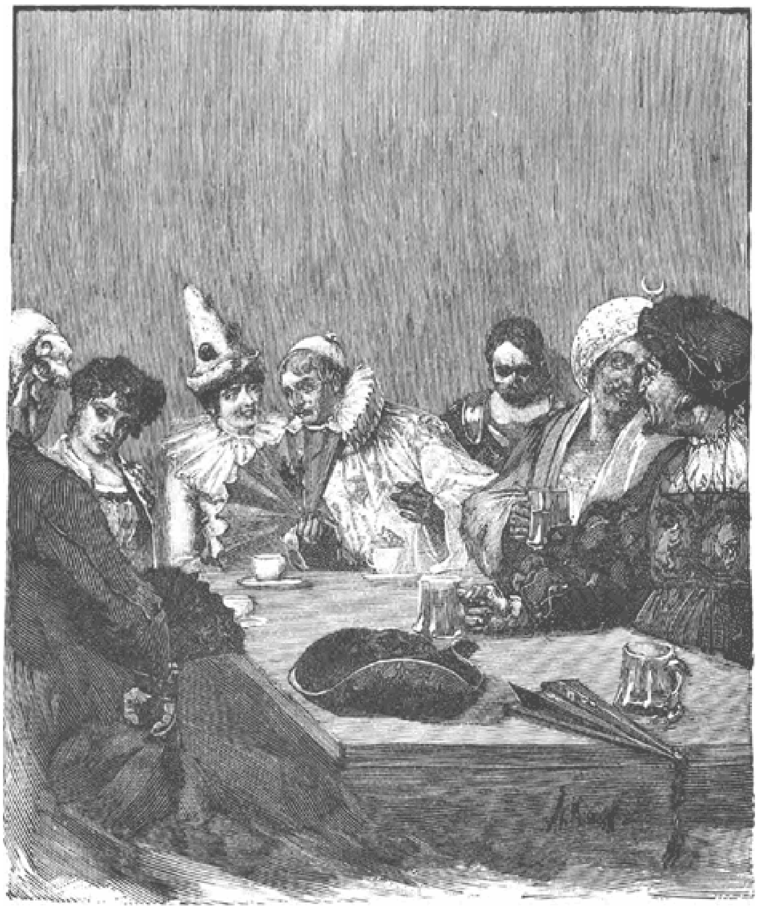

CARNAVAL. Naar A. Kampf.

de muziek laat haar wegsleepende wijzen hooren en zie! daar krioelt, daar warrelt het in een dollen, vroolijken dans.

Zij zijn er ruim vertegenwoordigd, alle volken, alle landen, alle tijden, alle grillen. - Daar leidt de donkere Arabier met bonten tulband het blonde Gretchen ten dans, ginds voert een jolige Pierrot zijn dolle sprongen uit, een lieve toovenares toovert nog meer met den blik harer oogen dan door de kracht van haar staf, de statige ridder in maliënkolder en vizier vervolgt het dartele vlindertje in haar veelkleurige wazige kleeding, de bevallige Elzasserin neemt lachend de roodbruine hand aan van den met schelpen en veeren getooiden Indiaan, de gepoederde tijdgenoot van Louis XV buigt zich hoffelijk voor de middeleeuwsche burchtvrouwe!

't Is een schouwspel bont van kleuren, schitterend van vreemde tinten, 't is een tooversprookje, waarin alle eischen der werkelijkheid tot schande zijn gemaakt, de grenzen zijn weggevallen tusschen tijden en landen, jaren en standen, allen zijn samengesmolten in een lustigen dans.

Wat springt, wat joelt het door elkander, men danst alle dansen, eerst trachtte men zooveel het kon zijn karakter op te houden, te spreken als burchtvrouwe, Arabier, ridder, toovenares, nu is dat vergeten. De bedwelming van den dans maakte zich van alles meester, de oogen gloeien, de wangen branden, men danst en springt en krielt door elkander, de geestigheden ontsnappen niet meer hier en daar als schitterende vuurpijlen, links en rechts worden geen raketten van vernuft meer heen en weder gekaatst. Amor alleen is druk aan den gang, zijn pijlen vliegen naar alle kanten der zaal; hier stuiten zij af, daar dringen zij in, schijnbaar diep, werkelijk hechten zij slechts aan de oppervlakte, maar daar zetten zij zich vast in het vleesch, de pijl verdwijnt maar de wonde blijft lang, lang na dat Carnaval en zijn heerlijkheden reeds tot het verledene behooren.

Daar verstomt de muziek; het is pauze! Men rust uit; men haalt diep adem, voor een oogenblik is in het feest der dwaasheid toch een pauze gekomen, men schaart zich aan de tafels in grillige, niet onbevallige wanorde. De grimmige soldenier stoot aan met den bruinen zoon der woestijnen, Pierrot maakt zijn hof aan Colombine... even grillig als de costumes zijn hun dranken, het kopje chocolade der dames staat naast het stevige bierglas van haar cavalier. Hun buurlieden laten de champagne bruischen, alle grenspalen zijn voor een oogenblik opgeruimd, nu heerscht hier waarlijk gelijkheid, vrijheid, broederschap. Prins Carnaval is de eenige vorst, die hen kan toelaten in zijn rijk, maar dat rijk duurt ook slechts weinige dagen.

Hoor! daar klinkt weer een wals van Strausz wegslepender dan ooit; de pauze is geëindigd. De paren schikken zich opnieuw, men danst en danst uren lang, tot de bleeke morgen grauwt, een bleekvale wintermorgen.

Daar gaan zij heen, de kleederen verflenst, de gelaatstrekken vervallen, de oogen verflauwd, de dolle regeering van Prins Carnaval is immers ten einde, zijn troon is ingestort, zijn

scepter verbroken. En allen keeren naar huis, vermoeid van de kunstmatige opwinding, vol herneringen van genot, van vreugde, helaas! misschien ook van schaamte.

DE SCHOUWBURGBRAND TE AMSTERDAM. (Zie blz. 102.)
Naar eene teekening van E. Witkamp Jr.

Een paar bladzijden schouwburggeschiedenis.

Sedert den ontzettenden brand van het Ring-Theater te Weenen, waarbij vele honderden bezoekers verbrand, verstikt of doodgedrukt werden, schijnt er een noodlottig fatum op de schouwburgen te rusten. Bij dozijnen branden ze jaarlijks af, de meesten gedurende de voorstelling, anderen eenige uren na afloop daarvan. Toch heeft dit verschijnsel op zich zelf niets bevreemdends. De oorzaak zal wel eensdeels hierin gelegen zijn, dat er, bij de toenemende zucht van het publiek om zich buitenshuis te vermaken, in de laatste twintig jaren veel meer schouwburgen zijn aangebouwd dan misschien in de honderd voorgaande; en anderdeels in den wedijver der directiën om hunne vertooningen zoo aantrekkelijk mogelijk te maken, vaak met trotseering van ernstige gevaren. Door verrassende lichteffecten, knallende vuurwerken, ‘heusche’ geweer- en pistoolschoten, apothéose's met even heusche vlammen en wolken, Bengaalsch vuur, enz., tracht ieder directeur zijn concurrent de loef af te steken, en - de gevolgen blijven niet uit. Voor de veiligheid van het publiek tegen brandgevaar in de schouwburgen worden allerlei maatregelen genomen, maar op het tooneel zelf drijft men moedwillig met al die maatregelen den spot. Bij den jongsten schouwburgbrand te Amsterdam is de ijzeren brandtrap ongedeerd blijven staan, en was het verbod tegen het rooken van sigaren nog op de geblakerde muren te lezen, - maar van het tooneel en al zijn bijbehooren is geen spoor meer overgebleven. De satire is bitter, en leerzaam.

Ook Amsterdam weet nu van schouwburgbranden mede te spreken. Twee zulke zware branden - een paar minder beteekenende ongevallen van dien aard niet medegerekend - in den tijd van ruim een eeuw, mag zelfs voor een kleine wereldstad als de onze meer dan voldoende geacht worden. Slaan wij even een vluchtigen terugblik op het eerste onheil van dien aard.

Veel bijval vonden te Amsterdam in de zestiende eeuw de Rederijkerskamers; doch een eigenlijken schouwburg bezat men er niet vóór 1638, toen op de Keizersgracht tusschen de Beren- en Runstraat, waar vroeger ‘de Academie’ van Coster (mede een Rederijkerskamer) gestaan had, een schouwburg gebouwd en voltooid was. Deze werd op den 3en Januari van dat jaar ingewijd met het heerlijke treurspel ‘Gijsbrecht van Amstel’ van onzen Vondel. Reeds in 1664 echter werd het geheele gebouw weder gesloopt en een nieuwe schouwburg ter zelfder plaatse opgetrokken. De geldelijke voordeelen, welke het tooneel toen opleverde, kwamen voor twee derde deelen aan het Burgerweeshuis, en voor één derde aan het Oudemannenhuis, terwijl men bovendien voor alle openbare vertooningen, van welken aard ook, den ‘derden’ of ‘vierden penning’ aan de armen moest afstaan. Met het oog hierop had Vondel onder het blazoen van den Schouwburg (een bijenkorf met een bloeienden egelantier omvlochten) de volgende dichtregelen geschreven:

> ‘De Bijen storten hier het eêlste dat ze lezen,
> Om d' ouden Stok te voên, en d' ouderlooze Weezen.’

Den 11den Mei 1772 was die schouwburg opgevuld met bezoekers, om de opvoering van het drama ‘De deserteur’ bij te wonen. In het derde bedrijf van dat stuk moest een verduistering plaats hebben, om de gevangenis, waarin de hoofdpersoon zich bevond, natuurlijk voor te stellen. Terwijl men hiermede bezig was, werd er een brandlucht bespeurd; er volgde een hevige paniek; weldra stond het geheele tooneel

in vlammen, en weinige uren later was de geheele schouwburg een puinhoop niet alleen, maar had men ook het verlies van achttien menschenlevens te betreuren. Onze vermaarde Nederlandsche historieschrijver Simon Styl (1731-1804), die blijkbaar ooggetuige van den brand is geweest, geeft in zijne biographie van den grooten Amsterdamschen tooneelspeler JAN PUNT de volgende schilderachtige beschrijving van het onheil in het oogenblik der crisis:

'Men verbeelde zich, zegt hij, voorwaard op het verlaaten tooneel een wassend getij van golvende vlammen, fel aan 't blaaken, en bij vlagen aanbruischende over het smeulend orkest; boven 't hoofd een luid gerucht van spattende vonken, en noch hooger eene naare verduistering door wolken van rook en smook, die, achter bij de halfgestopte uitgangen neêrgeslagen, den vlugteling geduurig te rugge drijven. In de galerijen en loges ondraaglijke hitte, en vertwijfeld ongeduld, daar veelen gereed staan om van boven neêr te springen; in den bak (thans parterre) blinde verwarring, uitzinnig gewoel en razende wanhoop, die tegen steile muuren klautert. Overal grijnzen van de Dood, elk om 't akeligst, en, daar men 't sterflot zeker acht, noch hartbreekende bekommering of men levendig tot assche zal verstuiven, of anders, gezengd, geschroeid, in den drang vertrappeld, of door eenen nederploffenden balk verplet worden. Menigten, die, op een gepakt en schier plat gekneepen, als een enkel lichaam door 't gedrang van den grond getild, en als in een maalstroom heen en weêr gevoerd worden, met uitsteekende armen, handen, of bloote kruinen, terwijl zij met een open mond en keel het aanstuivend vuur onwillig inzwelgen; zwangere moeders, teder kroost, tegen de wanden geperst, onder de banken gestommeld, gekneusd, verminkt, en onder 't puin bestulpt. Aanzienlijken... maar wie rept noch van aanzien of waereldsche grootheid, daar de gansche menschelijkheid siddert? Wien rijst het hair niet te berge, als hij hooren moet, dat in zulk eene elende noch ontaard gespuis gevonden wierd, 't welk de reeds gesneuvelde lijken bestond te plonderen en berooven? Hemel! wat moesten wij van 't menschdom denken, indien er ook bij zulke rampen geene even groote voorbeelden van edelmoedigheid en deugd gevonden wierden? Intusschen blaakte en kraakte 't nu al, en schoon er van tijd tot tijd gewenschte ontruiming kwam, echter zijn nog veelen verongelukt, die, anders geene vreemdelingen in den schouwburg zijnde, misleid wierden door de menigvuldige veranderingen en herbouwingen, en vruchteloos hun behoud langs de oude en nu ontoegankelijke wegen hadden gezocht. Men heeft ze naderhand van onder het tooneel, en uit de blinde gangen, opgedolven. Eer 't elf uuren was, lag het dak reeds ingestort: en dus is dit grootsch gevaarte, met al zijn praal en pracht en onbeschrijflijken toe-

stel, ten koste van veele ongelukkigen, binnen twee uuren in asch en rook verdwenen. Allerbeklaaglijkst einde, na dat het schier anderhalve eeuw de liefde van onze waereldstad, en de glorie van het lieve Vaderland was geweest!'

Aldus Simon Styl over den Amsterdamschen schouwburgbrand van anno 1772. Van den jongsten, op 20 Februari 1890, zal niemand zulk een gloedrijke schildering kunnen geven, daar er bij de inwendige vernieling geen ooggetuigen waren en er, driewerf gelukkig! ook geen enkel verlies van menschenlevens valt te boekstaven. En slaakte de neef van den bovengenoemden tooneelspeler Jan Punt, de poëet J. Fokke, in 1772 de berijmde jammerklacht:

'Mijne oogen zagen reeds een aantal vluchtelingen,
Van allerlei geslacht, en ouderdom, en staat,
Elkander in de poort op 't deerelijkst' verdringen.
Ik zag hen zelfs vol angst nog vlugten langs de straat!
'k Heb velen zwaar gekwetst den schouwburg uit zien dragen.
Ach! menig vindt gewis in deze puin zijn graf!
Men hoort niet anders als gezucht en droevig klaagen:
Nooit zag ik zulk een brand die zo veel onheil gaf!'

- zulk een poëet zou, in dubbel opzicht een voorrecht! thans geen stof tot zulke treurtonen hebben.

De Amsterdamsche regenten besloten al spoedig, een nieuwen Stadsschouwburg te doen verrijzen, nu niet tusschen de huizen staande, maar aan alle kanten open, als maatregel tegen brandgevaar, wat echter in 1890 nutteloos zou blijken. De keuze viel op het Leidscheplein, dat er met zijne nu reeds lang verdwenen poort en verdere omgeving toen geheel anders uitzag dan tegenwoordig. De Amsterdamsche geschiedschrijver C. van der Vijver[1)] noemde in 1844 die keuze van het Leidscheplein gelukkig, en teekende er bij aan: 'Misschien heeft men destijds aan een hulpschouwburg gedacht, met het voornemen om later een degelijken te stichten. Hoe dit ook zij, wij laten de zaak in het midden, en merken alleen aan, dat dit houten gebouw, hetwelk nu reeds zeventig jaren bestaat, het tegenwoordige geslacht, buiten onvoorziene gebeurtenissen, zal kunnen overleven; en dat het, hoe gering de uitwendige vertooning moge wezen, naar het inwendige, met betrekking tot bouworde, decoratiën en costumes, met die van de eerste schouwburgen in Europa kan wedijveren.' Zoo oordeelde men in 1844. Nog geen vijfentwintig jaar later durfden de Amsterdamsche kunstvrienden elkaar niet aanzien, als er over de 'houten kast' op het Leidscheplein gesproken werd.

Nadat het ontwerp tot stichting van een schouwburg op het Leidscheplein door den 'Directeur-generaal van stadswerken en gebouwen', den heer J.E. de Witte, bij den stedelijken Raad was ingeleverd en goedgekeurd, werd den 17den Mei 1773 door Pieter van der Lijn, zoon van een der vroegere schouwburgregenten, de eerste steen gelegd voor den nieuwen kunsttempel, die in zeventien maanden tijds, onder leiding van genoemden heer Witte, door stadswerklieden voltooid werd. De plechtige opening van dien nu afgebranden schouwburg had plaats den 15den September 1774, met het treurspel: 'Jacob Simonszoon de Rijk', van Mevrouw L.W. van Winter, geboren van Merken, voorafgegaan door een zinnebeeldige voorstelling: 'Inwijding van den Amsterdamschen schouwburg', vervaardigd door den toenmaligen orkestmeester B. Ruloffs, en 'verpoosd' - zooals het affiche vermeldde - door het

1) Geschiedkundige Beschrijving van Amsterdam, II, 393.

vertoonen der nieuwe decoratiën, voor zoover zij gereed waren. Deze eerste voorstelling was door heeren Burgemeesteren, die destijds van alle stads-gebouwen opperbestuurders waren, alleen voor genoodigden bestemd.

De Stadsschouwburg, zooals hij in 1773-74 verrees, was een gebouw van langwerpig vierkanten vorm, in Jonischen stijl opgetrokken. Het had een lengte van 160, een breedte van 80 en een hoogte van 46 voet, en stond op een gemetselde fundeering, die op 306 palen rustte. De hoofdingang, leidende naar de loges, balkons, het eerste amphitheater en den 'bak', was op het Leidscheplein, naast de toen nog bestaande Leidschepoort. De ingangen naar het tweede en derde amphitheater en de galerijen waren op het Leidscheplein aan den kant van de Baangracht. In het frontispies was een Apollo-kop geplaatst, in een medaillon met bijwerk. De beide zijgevels waren versierd met een bijenkorf, vastgehouden door een Burgerweesmeisje en een ouden man, - een toespeling op de beide godshuizen die voordeel van den schouwburg trokken, welk voordeel echter sedert de stichting van het nieuwe gebouw in nadeel veranderde, daar wij aangeteekend vinden, dat de Stad van het jaar 1774 tot 1793 een som van circa f 280,500 heeft... bijgepast tot instandhouding van haren Schouwburg.

In vergelijking met de komedie van Jan Punt, had men in 1774 de zaken werkelijk grandioos ingericht. De nieuwe schouwburg bevatte nu 'al het geen daartoe wordt vereischt', o.a. een kamer voor regenten of commissarissen met bijbehoorende spreekkamers, vele afzonderlijke kleedkamers voor acteurs en actrices, voor dansers en danseressen, voor koristen en dezulken die verder ten tooneele moesten verschijnen. Aan magazijnen, bergplaatsen en kasten voor decoratiën, costuums, requisiten, muziek enz. was geen gebrek. Tegen brandgevaar had men op eigenaardige wijze gewaakt; de inventaris maakt namelijk ten slotte ook nog gewag van: 'eene pomp, om ingeval van nood de voorhanden zijnde brandspuit, waartoe de mannelijke leden des tooneels behooren, te doen werken.' Het systeem van 'eigen hulp' werd er toen dus in dien zin toegepast, dat de heeren acteurs, koristen, figuranten, machinisten enz. gezamenlijk de tooneel-brandweer vormden. Waren zij naar huis, dan bleef de zorg voor vuur en licht aan den kastelein opgedragen: 'ook moet hij in den laten avond, ter voorkoming van brand, het inwendige des gebouws bezoeken.' Deze functionaris vervulde tevens de betrekking van bureaulist.

De groote tooneelzaal, in den eersten tijd met kaarsen, later met lampen en eindelijk met het moderne gas verlicht, kon oorspronkelijk ongeveer zestienhonderd menschen bevatten, ongerekend het orkest, waarin vijftig musici konden worden geplaatst. Het tooneel had een oppervlakte van 39 voet breedte en 60 voet lengte, en was 33 voet hoog. Het tooneelgordijn was oorspronkelijk met de afbeelding van een reusachtigen bijenkorf beschilderd; later gaf het een voorstelling te zien van Apollo op den Parnassus, omringd door de Zanggodinnen, met als onderschrift de versregels van den dichter Zubli:

> 'Der kunsten God, aan 't Y met geestdrift aangebeên,
> Kroont hier in 't heilig koor verdienste en deugd alleen.'

Bij de verbouwing in 1873 kwam er een nieuw gordijn, beschilderd door den decorateur Grootveld.

De decoratiën, vooral de eersten of oudsten, werden door alle kunstkenners, hetzij landgenooten of vreemdelingen, als meesterstukken van decoratief schilderwerk geroemd. Het waren de kleinoodiën, in zekeren zin de reliquiën, van den Amsterdamschen Stadsschouwburg; en onberekenbaar is de waarde, die door het verlies van deze stukken thans bij den brand is teloor gegaan. Beroemd waren o.a.: de ‘Romeinsche zaal’ van J. Andriessen, de ‘Gothische zaal’ van J.G. Waldorp, de moderne of hedendaagsche zaal door J. van Drecht, de kloosterkerk, de gevangenis, de legertent, de oude en de hedendaagsche burgerkamer door J. Barbiers, de armoedige of boerenkamer en de tuin door J. Henning, de Italiaansche straat door J. Andriessen en H. Numan, de achterbuurt door J. Waldorp, het zomer- en het winterbosch, beiden door A. van der Groen, enz. Daarenboven had de Amsterdamsche Stadsschouwburg tot op den laatsten speelavond toe uitnemend geschilderde decoratiën te danken aan den vermaarden tooneeldecorateur F.J. Pfeiffer Jr., o.a. het Forum Romanum, een Oostersche, een Grieksche en een Turksche zaal, een onderaardsch gewelf, eenige tuinen en bosschen, de grot van Calypso, enz. enz., benevens een groot aantal doeken voor allegorische voorstellingen en balletten. Als men bedenkt, dat al die heerlijke kunststukken nu tot stof en asch zijn vergaan, wordt men geneigd om met een dichter uit de Meidagen van 1772 te jammeren:

> ‘Apollo staat verbaasd. Het Zangchoor is verslagen.
> Thalia zwijmt, en werpt haar speeltuig tegen de aard:
> Melpomené ontroert, en helpt haar zuster klaagen,
> Terwijl de rook vast klimt en Pegasus vervaart!’

De gewone speelavonden waren aanvankelijk Maandag, Woensdag en Zaterdag, behalve in de kermisweken, wanneer men op alle werkdagen een voorstelling gaf. In later tijd begon men meer en meer ook op andere avonden te spelen. De voorstellingen begonnen oudtijds te vijf ure; een vijftig jaar geleden vingen zij te zes uur aan en eindigden zij omstreeks elf uur. Wat de opgevoerde stukken betreft, vinden wij bij Van der Vijver de klacht aangeteekend, dat ‘het repertoire heden (1844) zeer wankelbaar is.’ In vroegere tijden, omstreeks het einde der achttiende eeuw, maakten de regenten van den schouwburg een lijst der stukken op, die gedurende een geheel speelseizoen moesten worden opgevoerd, welke lijst in druk werd uitgegeven en waaraan men zich zooveel mogelijk hield. Kan het aartsvaderlijker? vragen wij onwillekeurig in onzen tijd. Deze stukken, meest allen oorspronkelijke, waren ‘in rijm’ geschreven, wat destijds ‘tot aankweeking der dichtkunst’ als een vereischte werd beschouwd en waaraan de meesten beantwoordden, hoewel er nu en dan wel eens stukken werden vertoond, die, om aan de voorwaarde te voldoen, in rijm waren geschreven, maar.... de kunst onteerden. Misschien was dit wel de oorzaak, dat men in 1840 de toegangsprijzen voor de verschillende rangen moest verminderen; de bezoekers betaalden toen voor het balkon f 2.60, voor de loge f 2.20, voor het eerste amphitheater f 1.50, voor den bak of het parterre f 1.10, voor de eerste galerij 60, voor het derde amphitheater 50, en op de bovenste galerij 25 cents.

Kenmerkend voor den toestand van ons nationaal tooneel in 't algemeen en van het Amsterdamsche in 't bijzonder is de verzuchting, die de geschiedschrijver Van der Vijver in dezer voege slaakt: ‘De negentiende eeuw bracht, met betrekking tot

de dichtkunst, geen heil voor Amstels schouwtooneel mede. Kotzebue en Iffland, wier prozastukken in Duitschland opgang maakten, waaiden over naar Nederland, werden gretig vertaald en in onzen schouwburg met welgevallen gespeeld door een gezelschap Rotterdamsche tooneellisten, welk gezelschap weldra aan den schouwburg was verbonden, aangezien men, door het sterven van ouden van dagen, aan tooneelspelers behoefte had. De oude wet, om des Zondags treurspelen en de andere dagen blij-, tooneel- en kluchtspelen in verzen, met of zonder zang en dans, op te voeren, was verbroken en viel geheel in duigen, toen de revolutiemannen zich in 1795 van Amstels schouwtooneel bedienden om de heldendaden der Franschen, o.a. het trekken op glibberig ijs over Waal en Lek, met bagage-wagens, evenals in een vier kroonen-spel (kermistent), op het tooneel te vertoonen. De tempel der kunsten werd hoe langer hoe meer ontheiligd, totdat eindelijk een aantal beoefenaars der poëzie en voorstanders der schoone kunsten zijn vervallen luister herstelden, en daarna Amstels schouwburg, door meer en meer ontwikkelde talenten, tot een nooit gekende volkomenheid opvoerden.'

In dat tijdperk van bloei en goeden smaak hebben er heerlijke namen aan het Amsterdamsch tooneel geschitterd, - de namen van een Bingley, Wattier (die 'gouden koorden van zijn lippen af liet vloeien', zooals Jan van Walré van hem zong), Wattier-Ziesenis, Andries Snoek, Majofski, Kamphuyzen, Neyts, Anderegg, Jelgerhuis, Engelman, Hilverdink, Rombach, en zoovele andere beroemde talenten. De voorstellingen hadden afwisselend plaats onder eigen beheer òf van de Stad, òf van een tooneeldirectie, aan wie het stadsbestuur den schouwburg verpachtte. Vooral het tijdperk der directie Andries Snoek-Majofski (1811-1820, tegen een jaarlijksche pachtsom van *f* 10,000) staat met gulden letteren in de geschiedenis van het Amsterdamsch tooneel opgeteekend. In 1820 besloot de stedelijke regeering, den schouwburg niet langer te verhuren, maar voor eigen rekening te exploiteeren, onder toezicht van commissarissen. Behalve de vaste jaarlijksche toelage van *f* 25,000, paste de Stad aanzienlijke sommen bij, tot 1841, toen een zevenhoofdige directie (de heeren Engelman, Roobol, Peters, P.J. Snoek, Voitus van Hamme, Westerman en Jan Eduard de Vries, met een stedelijke subsidie van *f* 25,000, benevens een toelage van de provincie en van den Koning, den schouwburg voor eigen rekening gingen bespelen. De Vries werd na verloop van tijd de eenige directeur, totdat in het jaar 1856 de heeren Roobol, Tjasink en Peters de exploitatie aanvaardden. Van dit driemanschap was alleen de heer Tjasink nog aan het bestuur, toen men in 1872 tot verbouwing van de 'houten kast' besloot over te gaan.

Na het jaar 1840 brak er, zooals wij reeds herinnerden, een tijdperk van stilstand en achteruitgang aan. De Amsterdamsche schouwburg begon meer en meer te teren op slechte, platte vertalingen van onbeteekenende buitenlandsche stukken. Melodrama's en

ROMEOTJE EN JULIATJE. Naar René Reinicke. (Zie blz. 106.)

draken werden schering en inslag, en vooral tusschen de jaren 1865-75 waren de echte kunstvrienden feitelijk uit den schouwburg gebannen. Zij sloegen daarop met eenigen van de beste tooneellisten de handen ineen, en op initiatief van den volijverigen Johannes Hilman, gesteund door mannen als Schimmel, Van Hall, Stumpff, 'Jan Albregt', Morin, Veltman, en *last not least*, van de dames Kleine en Stoetz, kwam in 1876 de Koninklijke Vereeniging 'Het Nederlandsch Tooneel' tot stand, opgericht met het doel om de ten onzent zoozeer vervallen dramatische kunst weer tot een hooger peil te verheffen. In 1873 werd de 'houten kast' in een gedeeltelijk steenen schouwburg herschapen, vergroot en verfraaid, en den 2en Februari 1876 opende de Vereeniging 'Het Ned. Tooneel', die den schouwburg voor *f* 8000 's jaars gepacht had, er hare voorstellingen met het drama 'Sofonisbe', waarin Mevr. Kleine de titelrol vervulde. Met de opvoering van een oorspronkelijk stuk, oud of nieuw, zou de Vereeniging zich misschien meer terstond de harten harer landgenooten veroverd hebben; doch het moet erkend worden, dat zij, de tijden en omstandigheden in aanmerking genomen, veel verbetering heeft gebracht in den toestand van het tooneel en de tooneelspelers te Amsterdam, en ook daarbuiten. Van September 1879 - '82 was de directie in handen der heeren Van Ollefen, Moor en Veltman, van welk bestuur aanvankelijk ook Albregt deel uitmaakte, die echter kort na zijn optreden als mede-directeur overleed. In 1882 werd het 'Nederlandsch Tooneel' weder pachter van den Stadsschouwburg, welke pacht in September 1891 ten einde zou zijn geloopen. Sedert dien tijd was de geschiedenis van den nu afgebranden schouwburg ten nauwste vereenzelvigd met die van de Koninklijke Vereeniging.

En wat nu? is de vraag, die onwillekeurig van aller lippen vloeit. Zal de hoofdstad eerlang weder in het bezit van een harer waardigen schouwburg komen? Als wij aan het getob met de Beurs-quaestie denken, en aan de veranderde stroomingen in den Amsterdamschen Gemeenteraad, vreezen wij met groote vreeze. Maar verrijst er ooit weder binnen Amstels vesten zulk een stichting, moge d e k u n s t er dan even rein en schitterend gehandhaafd worden als in de 'houten kast' gedurende den bloeitijd der Snoeks en Wattiers en Majofski's!

Romeotje en Juliatje.

Wat mag er met dit spannetje gebeurd zijn, dat wij ze hier zóó betrappen? Zooals de ouden zongen, piepen de jongen, - 't wil al muizen wat van katten komt, - de appel valt niet ver van den stam, - en wat al toepasselijke spreekwoorden van dien aard er meer zijn, - bedenk ze maar allen, en toch zult ge moeten erkennen, dat ze door dit gevalletje al bijzonder krachtig geïllustreerd worden. Hoe idyllisch staan die groentjes uit den tijd der driekante steken en gebloemde vesten, der laag uitgesneden kinderjurken en schoentjes met roode hakken, hier bij elkaar! Het veelbelovende Romeotje, met den steek onder den arm en de handen in de zijde, het hoofd iets zijwaarts gebogen en een lachje vol gratie om de lippen, heeft een pose aangenomen, die de beste maître de danse van zijn tijd hem niet verbeteren zou. En zijne Juliatje, die haar tuithoed en zonnescherm voor een wijle heeft neergelegd, om hem de door haar geplukte veldbloem in het keurig geplooide jabot te steken, buigt in dit oogenblik van teederheid en poëzie haar kopje zediglijk omlaag, slaat de oogen neer en verraadt door hare bevende vingeren wat er in haar ontluikend zieltje omgaat. Zoo staan ze

daar, met de voeten nog in de kinderschoenen, maar hoofd en hart vol van iets, dat ze voorshands meer vermoeden dan kennen, dat hen in verlegenheid zou brengen, als zij er een naam aan moesten geven, maar dat zeer sprekend op de zoete dwaasheden van groote menschen gelijkt. En wat de ridderdienst geweest mag zijn, waarmede hij zich dit eigenhandige eereblijk zijner dame verworven heeft?.... Laat ons niet verder vragen, hen niet verder bespieden, maar bescheidenlijk den wensch uitspreken, dat de twee hartjes altijd één slag zullen blijven slaan!

Professor's piano.
(*Vervolg en slot van bladz.* 99.)

Hij had juist een lucifer aangestreken en lag reeds op zijne knieën voor het benedengedeelte der piano, toen er een geluid tot zijne ooren doordrong, dat van louter doodsangst schier het bloed in zijne aderen deed verstijven. Iemand had, na de stoep opgeloopen te zijn, een sleutel in het slot van de huisdeur omgedraaid en de vestibule betreden. De professor blies den lucifer uit en luisterde in ademlooze spanning toe. In die stilte merkte hij op, dat de regen in groote druppels tegen de vensters kletterde. Er viel niet aan te twijfelen: die mijnheer Voorkamps was door de plotseling neerstroomende regenbui naar huis gejaagd; hij zou nu binnenkomen en - hem ontdekken! En als hij, professor Hoogakker, de kamer uitging, zou Voorkamps hem op de trap naar de tweede étage ontmoeten en weten waar hij vandaan kwam! Maar er was nog een tweede deur, die toegang gaf tot een aangrenzende kamer. Daar wilde hij wachten tot zijn buurman boven was, en dan ongemerkt door de gangdeur dier aangrenzende kamer wegsluipen. Met duizelingwekkende snelheid nam de professor dan ook onmiddellijk de vlucht naar Voorkamps' slaapkamer, waar hij zoo stil mogelijk de tusschendeur achter zich sloot.

Er kwam iemand de trappen op, en hij geloofde met afgrijselijke zekerheid, dat Voorkamps door deze kamer zou binnenkomen. Natuurlijk zou hij dat; hij zou nat zijn, en hier andere kleeren komen aantrekken. Welk een akelige, pijnlijke, onmogelijke toestand voor een vreedzaam professor in de practische werktuigkunde!

De heer Voorkamps ging evenwel de andere kamer binnen en stak daar een licht aan. De professor hoorde hem een haastigen, onduidelijken uitroep slaken. Er volgde een geritsel, dat veel op het openscheuren van een brief geleek. Een nieuwe en nog veel grooter angst had zich middelerwijl van den professor meester gemaakt. Wat moest hij beginnen, als de gangdeur der slaapkamer eens van buiten op het nachtslot was gedraaid? Zou een man als hij veroordeeld kun-

wezen om een nacht door te brengen in een kleerenkast, of neergedoken onder een bed? En die gemeene Voorkamps. bedacht hij nu óók, durfde overdag niet uitgaan! In deze oogenblikken kwam er bij den professor bijna een gevoel van berouw op, dat hij ooit van zijn leven den inval had gekregen om een verbeterden phonograaf uit te vinden. Langzaam, voetje voor voetje, geleid door een flauw schemerlicht, dat de vensters lieten binnenvallen, sloop hij zoo stil mogelijk naar de deur en legde hij zijne hand op de kruk. Zij draaide om, met een licht gekraak, dat hem echter als een donderslag in de ooren klonk, en de deur ging open. Hij sloop naar buiten en keerde in dankbare stemming naar zijn eigen grondgebied terug, een duren eed zwerend, dat hij nooit weder den drempel zijns buurmans zou overschrijden.

Den volgenden morgen was hij tot een besluit gekomen. Hij wilde niet tegen Dubois een aanklacht bij de justitie indienen; maar hij zou een poging doen om diens vrouw te spreken (die zich hoogstwaarschijnlijk nog te 's Gravenbosch bevond), en haar waarschuwen, onder bedreiging met een aanklacht, dat het beraamde misdadige plan van Donderdag, wat het ook mocht wezen, moest worden opgegeven. Met die voornemens vervuld, begaf hij zich onmiddellijk op weg naar professor Reinouts, die hem denkelijk wel de adressen harer familieleden te 's Gravenbosch zou kunnen geven. Professor Reinouts was niet thuis; maar zijne zuster, eene strenge dame, tegen wie professor Hoogakker steeds met zekeren eerbied opzag, ontving hem. Mathilde was óók in de kamer.

‘Kunt ge mij ook helpen,’ vroeg de professor thans, ‘aan het adres eener familie, als ik het wel heb “Nijmand” geheeten, van wie ik uwen broeder hoorde spreken, toen ik onlangs 's avonds hier was, - familie van die arme Mevrouw Dubois?’

‘Die “arme” Mevrouw Dubois?!’ herhaalde juffrouw Reinouts. ‘Gij zijt al te liefderijk, Dr. Hoogakker! Neen, ik weet dat adres niet.’

‘Ik wel,’ zeide Miss Hall. ‘Zij wonen Hoogstraat No. 15. Maar zij zijn gisteren juist voor een dag of veertien naar hun buitenplaats vertrokken.’

‘Voor een dag of veertien!’ zuchtte de professor op een toon van bittere teleurstelling. ‘Och hemel, wat valt mij dat tegen!’ En hij verzonk in nog dieper gepeins dan gewoonlijk, zoodat hij ternauwernood iets bemerkte van de verschijning eener dienstbode aan de deur, en van de tot juffrouw Reinouts gerichte oproeping door middel van de onheilspellende formule: ‘Zou de juffrouw asjeblieft eens even in de keuken willen komen?’

Zoodra de deur goed en wel achter hare tante dicht was, stond Mathilde op, liep zij regelrecht op den professor toe en vroeg zij op een haastigen, gedempten toon: ‘Dr. Hoogakker, zoudt gij mij een groot genoegen willen doen? Zoudt gij een brief voor mij op de post willen brengen, zonder naar het adres te zien, en er niemand ooit iets van zeggen?’

‘Maar, beste - -’ stamelde de professor flauwtjes.

‘Hij is voor mijnheer Kwintus. Zij wilden niet hebben dat ik hem sprak, of iets van hem hoorde. Zij zijn zoo wreed jegens hem geweest. En gij weet - gij weet, Dr. Hoogakker! dat hij het er niet naar gemaakt heeft om zóó iets te verdienen!’

Bij den naam van Kwintus werd de professor handelbaarder. De jonge Kwintus was naar zijne meening een zeer verdienstelijk en veelbelovend jonkman. En hij stond op het punt om den Atlantischen Oceaan over te steken, naar die Amerikaansche betrekking. Het kon dus slechts een afscheidsbrief zijn.

‘Daar komt mijne tante!’ fluisterde zij.

Hij strekte zijn hand uit, nam den brief in ontvangst en stak hem weg.

Nog geen twee minuten later begon hij er reeds weer berouw van te krijgen; maar juffrouw Reinouts bevond zich in de kamer, en het was dus nu onmogelijk, den brief terug te geven. Hij wierp hem dan ook in de bus, zonder naar het adres te zien, en overdacht op weg naar huis, wat hij op zijn beurt nu zou schrijven aan die Mevrouw Dubois. Zijn geheele namiddag werd in beslag genomen door het opstellen van een brief, die het geheim niet aan de buitenwereld verraden zou, en tóch dienst kon doen als een dreigende waarschuwing om af te zien van de tegen Donderdag beraamde misdaad.

Eindelijk was de brief gereed en ter post gebracht, en nu had de professor niets anders te doen dan te mijmeren over deze buitengewone aaneenschakeling van gebeurtenissen, en te luisteren naar de voetstappen van den heer Voorkamps boven zijn hoofd. Toen het buiten goed donker was geworden, ging Voorkamps weer uit, en sloop de professor, die al zijn angst en al zijne besluiten van den vorigen dag scheen vergeten te wezen, in allerijl de trappen op. Maar zie!... Voorkamps had zijne deur gesloten en den sleutel medegenomen. Dit was een zeer verdachte omstandigheid, en een bittere teleurstelling op den koop toe. Wie kon gissen, wat al onbereikbare onthullingen er verborgen waren in den boezem der phonograaf-piano in dat gesloten vertrek?....

De professor was nog druk aan 't peinzen over deze dingen, toen juffrouw Leister hem zijn souper bracht. Op het theeblad lag een brief, geadresseerd aan ‘den WelEd. Heer G. Voorkamps,’ welken brief zij vervolgens boven wilde brengen.

‘En wat denkt ge wel van dien mijnheer Voorkamps, juffrouw Leister?’ vroeg de professor met voorgewende onverschilligheid.

‘Och, mijnheer,’ antwoordde de goede ziel, ‘ik weet warempel niet, wat ik van hem moet denken! Hij heeft zoo iets over zich dat ik niet begrijp. Ik denk liever niets kwaads van iemand, en vooral niet van een commensaal; maar t o c h is de gedachte wel eens bij mij opgekomen, of hij ook een van die sosjalen zou kunnen zijn.’

De professor keek haar met uitvorschende belangstelling aan.

‘Soms komt het mij bijna zeker voor, dat die naam van Voorkamps volstrekt zijn ware naam niet is; en men kan duidelijk genoeg zien, dat het niet pluis met hem is, want hij schijnt er zich geen zier om te bekommeren, welk eten hij krijgt, en dat is een onfeilbaar teeken van een kwaad geweten! En toen ik bij het afstoffen van zijn tafel toevallig eens een boek opsloeg (wat mij op mijn woord van waarachtig nooit in 't hoofd zou gekomen zijn, meneer, als ik geen verdenking op hem gehad had!), was het eerste wat ik er in zag, iets over dingen waarmee men rotsen van honderdduizenden ponden zwaarte in de

lucht kan doen vliegen. Ik verklaar u, mijnheer, dat ik niet weet, wat ik van hem moet denken. Een beetje rood op de graat is hij zeker! Maar Donderdag gaat hij heen, - dat is één geluk!'

'Gaat hij heen?....' De professor zuchtte, schudde zijn hoofd, en zeide op ernstigen toon, dat men er maar het beste van hopen moest. En toen juffrouw Leister vertrokken was, bleef hij voor zijn onaangeroerd souper zitten luisteren naar de voetstappen van den 'rooden' Voorkamps, die juist met een ander de trap opging.

Omstreeks drie kwartier later kwam de bezoeker weder alleen beneden, en terwijl hij even voor de deur van 's professor's kamer staan bleef, riep hij terug naar boven: 'Henri! Henri! Ik heb mijn rotting vergeten!' Dadelijk schoot den professor te binnen, dat die brief van straks geadresseerd was aan G. Voorkamps, en ook dat Henri de voornaam was van Dubois. Hij sprong op en deed zijne deur open. De boventrap was donker, zoodat hij het gelaat van Voorkamps niet zien kon; maar den anderen man zag hij duidelijk, en hij herkende hem dan ook terstond. Dat was die verschrikkelijke jonge Goring, wiens guitenstreken hem in zijn studiejaren tot den schrik, en toch in zekeren zin tot den lieveling, van heel het corps professoren hadden gemaakt.

'Wel! zijt gij daar, Goring?' riep professor Hoogakker, terwijl hij zijns ondanks glimlachte. Het scheen toch niet zoo erg beleedigend, 'oude Hoogakker' genoemd te worden, nu hij wist dat de beleediger Willem Goring was.

'Goeden avond, professor,' zeide Goring, op een toon van ongedwongen vriendelijkheid.

'Kom een oogenblik binnen,' sprak de geleerde; en Goring kwam binnen.

'Wie is uw vriend hier boven?' vroeg de professor, nog al streng.

'Och, iemand dien ik ken; hij heet Voorkamps.'

'Ken ik hem óók als iemand die Voorkamps heet?'

'Neen, mijnheer, dat geloof ik niet.'

'Hoe is zijn voornaam?'

'Henri.'

'Waarom worden zijne brieven dan geadresseerd aan G. Voorkamps?'

'Dat zou ik u niet met zekerheid kunnen zeggen, professor. Misschien heeft hij twee namen.'

'Twee ten minste, zou ik denken,' sprak de professor droogjes.

Goring liet door een veelbeteekenend glimlachje blijken, dat hij dien steek onder water begreep.

'Is het Dubois?' vroeg de professor op den man af.

Nu greep er een plotselinge verandering plaats in de uitdagende vrijmoedigheid van 's jonkmans houding. Hij kreeg een kleur als bloed; zijne lippen vertrokken zich krampachtig; hij zag er uit als iemand die op het punt staat om uit te barsten in een onbedaarlijke lachbui - of in een onbedwingbaren tranenvloed; maar eindelijk vouwde hij smeekend zijne handen samen en riep hij met gesmoorde stem: 'Och, professor!... och, verraad hem toch niet!'

'Ik ben volstrekt niet van plan om hem te verraden,' sprak de professor aarzelend. 'Maar ik mag niet toelaten, dat hij nog meer schelmstukken uitvoert! Wat is hij voornemens, aanstaanden Donderdag te doen?'

'Het land te verlaten met zijne vrouw.'

'En wat vóór dien tijd?'

‘Hoe weet gij daar iets van?’ riep Goring.

‘Misschien ben ik wel helderziende,’ zei de professor.

‘Ja, zoo iets moet het wezen!’ hernam de ander op plechtigen toon. ‘Ik loochen niet, dat gij ons ontmaskerd hebt, en ik smeek u niet, hem in bescherming te nemen. Ik smeek u alléén, dat gij niets zult doen vóór Donderdagmorgen, tenzij gij iets van mij hoort. Donderdagochtend moogt gij desverkiezende alles aan de politie bekend maken!’

‘Gij geeft mij er dus uw woord van eer op, dat die zaak - 't komt er niet op aan, wat het is - niet vóór Donderdag gebeuren zal?’

‘Het kan onmogelijk vóór Donderdag gebeuren!’ antwoordde Goring met den meest mogelijken ernst. En de professor, die zich de bijna eensluidende verklaring van zijn phonograaf herinnerde, geloofde hem.

‘Nu goed. Ik zal geen maatregelen nemen vóór Donderdag, tenzij ik iets van u hoor, - of tenzij er zich een bepaalde reden voor mij opdoet om wèl maatregelen te nemen.’

Met die verklaring kon Goring heengaan; en de professor mocht nu, voor de tweede maal op dien dag, in de eenzaamheid het zedelijk gehalte zijner eigene goedhartigheid overwegen.

De Donderdagmorgen brak aan, maar Goring had tot dusver taal noch teeken van zich laten hooren. De professor zat, met al het voorkomen van iemand die straks tot gewichtige handelingen zal overgaan, aan de ontbijttafel het ochtendblad van de *Nieuwe Rotterdammer* te lezen. Maar plotseling liet hij zijn mes en vork vallen en viel hij achterover in zijn stoel. De ‘*Nieuwe Rot*’, rechtop tegen de professorale koffiekan leunend, vergastte zijne wijd opgesperde oogen op de lectuur van een stukje Gemengde Berichten, waarin beschreven werd hoe Dubois den vorigen namiddag gearresteerd was te.... L o n d e n ! Zonder zich een seconde tijds tot nadenken te gunnen, greep hij zijn krant op en vloog hij er als een waanzinnige mede naar boven. Hij klopte aan de deur van Voorkamps' kamer. Geen antwoord. Hij ging naar binnen. De tafel was in gereedheid gebracht voor het ontbijt, maar de kamer zelve was ledig.

‘Hij zal nog niet op zijn,’ dacht de professor, waarom hij aan de deur der slaapkamer klopte.

Maar ook hier kreeg hij geen gehoor, en ook hier trad de professor na zijn onbeantwoord geklop vrijmoedig binnen. En ook hier vond hij de kamer ledig. Het bed was koud en onaangeroerd. In een hoek op den grond stond een dichtgegespte koffer. Er was een stuk papier op geplakt met den naam en het adres van den heer Willem Goring.

De professor sloeg als een razende op de vernikkelde tafelschel, wat juffrouw Leister in haar keuken als een sein beschouwde, dat zij zoo gezwind mogelijk thee voor mijnheer Voorkamps moest gaan zetten. Maar geen drie tellen daarna liet de schel zich weder hooren, en thans nog veel harder. Nu snelde zij de trappen op en zag zij, boven gekomen, professor Hoogakker met alle kenteekenen van spijt en teleurstelling midden in de kamer staan.

‘Waar is meneer Voorkamps?’ vroeg, neen, schreeuwde hij; ‘wanneer is hij heengegaan?’

De juffrouw staarde door de wijdgeopende deur naar de slaapkamer. Haar verbluft gezicht was antwoord genoeg.

'Was hij hier gisterenochtend nog?'

'Och jeetje ja, meneer, en gisterenavond óók, tot een uur of tien, geloof ik.' En daarop begon zij hare handen te wringen en zich in doodsangst af te vragen, wat nu wel het eerst in de lucht zou vliegen: het Stadhuis of de Groote kerk.

'Laat iemand eens dadelijk een coupétje voor mij bestellen,' sprak de professor; en zijn onvoltooid déjeuner in den steek latend, begaf hij zich terstond naar de kamers van Willem Goring, waar men hem mededeelde,

PROF. C.H.D. BUYS BALLOT. (Zie blz. 110.) Overleden 3 Februari 1890.

dat meneer vijf minuten geleden was uitgegaan in gezelschap van een onbekend heer, en niet had gezegd hoe laat hij terugkwam.

De professor, overstelpt door de naargeestigste vermoedens, wandelde langzaam huiswaarts, en trad onderweg even een café binnen, om zijn gestoord ontbijt te voltooien. Het was dus ongeveer een uur later, toen hij onder het gastvrije dak van juffrouw Leister terugkeerde. Er stond een vigelante voor de deur, en toen hij binnenkwam, zeide men hem, dat de heer Goring er was om hem te spreken. De professor holde als een schooljongen de trappen op.

'Nu, mijnheer?' barstte hij los, toen hij zijn eigen kamer binnenstormde; 'wat heeft dit alles te beteekenen, als ik u vragen mag?'

Goring haalde met een hoogst ernstig gezicht een kleine, gesloten en met het adres van den professor voorziene enveloppe uit zijn zak en stelde hem die ter hand. Dr. Hoogakker bekeek het ding van alle kanten en was zóó boos, dat hij bijna in verzoeking kwam om den brief - of wat was het? - ongeopend aan den brenger terug

te geven. Maar eensklaps vloog hem de gedachte door het brein, dat er in dien brief wel iets van de gestolen diamanten kon staan. Daarom scheurde hij plotseling verwoed de enveloppe open, - doch hoe teleurgesteld keek hij op, toen er drie kaartjes uit vielen en dwarrelend naar den grond zweefden.

Goring raapte ze op en bood ze hem aan, uitgespreid op de palm van zijn hand.

De professor zag op het eerste kaartje gedrukt:

H. Kwintus.

Op het tweede:

Mathilde van Staalhoven.

En op het derde, dat fonkelde van nieuwheid en blijkbaar zoo pas de pers verlaten had:

De Heer en Mevrouw Kwintus - Van Staalhoven.

Op het eerste was er met potlood bijgevoegd: (alias G. Voorkamps), en op het laatste: (ondanks den Officier van Justitie).

Nu begon er voor den verbaasden professor een licht op te gaan. ‘Dus was het Kwintus, en niet Dubois?’ riep hij. Goring beantwoordde dit met een grijnslach van schelmsche zelfvoldoening. ‘Nu begin ik de zaak te begrijpen!’ sprak de professor langzaam. ‘Maar waarom hebben zij dat “ondanks den Officier van Justitie” er bijgevoegd?’

‘Omdat juffrouw Van Staalhoven een minderjarige weeze was, die onder voogdijschap van haar oom stond, en omdat die oom niet van een huwelijk zijner nicht met Kwintus wilde hooren. U begrijpt - als er jalousie de métier in 't spel is!....’

‘Ja wel,’ sprak de professor, nog altijd mijmerend en peinzend; ‘dus was die ontvoering eener minderjarige het vergrijp, waartegen geen tractaat van uitlevering bestaat?’ En daarna riep hij eensklaps op een geheel anderen toon en met een gansch ander gezicht: ‘Kom eens mee, Goring! Kom eens boven, man, - ik moet je wat laten zien!’

En zoo gebeurde het dat Willem Goring - van

wien men 't in heel 's Gravenbosch het minst zou gedacht hebben - het eerst in de gelegenheid werd gesteld om kennis te maken met het geheim van 's professors piano!

Een ‘weerprofeet’?

De hier geplaatste beeltenis van wijlen den Utrechtschen hoogleeraar Christophorus Henricus Didericus B u y s B a l l o t mag in dubbel opzicht een illustratie heeten. Want zulke mannen, zulke heröen der wetenschap, strekken de plaats waar zij zich vertoonen altijd en overal tot s i e r a a d , en van hunne persoonlijkheid gaat als 't ware een onzichtbare macht uit, die den beschouwer onwillekeurig tot eerbied en bewondering dwingt. Vooral wanneer de betrokken persoon zelf nooit of nimmer naar een dezer beide soorten van huldeblijken heeft gestreefd.

Streven naar w a a r h e i d , niet naar roem of eer, maar naar waarheid, en waarheid alleen, - dat was het éénige doelwit van Buys Ballot's werkzaam en vruchtbaar leven. Van het oogenblik af, dat hij in 1835 als student aan de Utrechtsche Universiteit kwam (hij was den 10den October 1817 te Zalt-Bommel geboren) totdat hij den 3den Februari jl. op ruim 72-jarigen leeftijd aan bronchitis en influenza te Utrecht overleed, is hij onvermoeid bezig geweest om de heerschende dwalingen ten opzichte van de wetten der natuur te bestrijden, en die wetten zuiver en logisch te formuleeren. Gewapend met een rijken schat van kennis en belezenheid, aanvaardde hij den strijd tegen sleur en bijgeloof met welbeproefde hulpmiddelen. Hij was daartoe beter voorbereid dan ieder ander. Reeds vroeg toonde hij, dat er iets buitengewoons uit hem groeien zou, schoon hij zelf, de bescheiden jonkman, er zich misschien wel 't minst van bewust was. Na een negenjarigen studietijd werd de jonge Buys Ballot tot doctor in de wis- en natuurkunde bevorderd, en reeds in 1845 trad hij als lector in de mineralogie en geologie aan de Academie op, terwijl hij bovendien toen ook nog onderwijs in de scheikunde gaf. In 1847 werd hij tot buitengewoon hoogleeraar benoemd, en den 14den Juli 1857 tot gewoon hoogleeraar. Onder zijne leiding werd o.a. het Physisch Laboratorium te Utrecht ingericht. Maar hoe groot zijne onmiskenbare verdiensten als professor in de wis- en natuurkunde ook geweest mogen zijn, den schitterendsten roem, als de dankbare cijns van heel de beschaafde wereld, had hij te danken aan hetgeen hij geweest is en gedaan heeft voor de m e t e o r o l o g i s c h e w e t e n s c h a p . Aan Buys Ballot zijn we het verschuldigd, dat er op meteorologisch gebied nu inderdaad van een ‘wetenschap’ in den waren zin des woords kan gesproken worden. In 1847 verscheen zijn werk waarin hij den weg aanwees, waarlangs zich de wetenschappelijke beoefening der meteorologie moest ontwikkelen; en een jaar later stichtte hij, in vereeniging met zijn vriend Dr. F.W.C. Krecke, op eigen kosten een meteorologisch observatorium op het oude bolwerk Zonnenburg te Utrecht, welke inrichting bij Kon. besluit van 1 Februari 1854 werd verheven tot ‘Koninklijk Meteorologisch Instituut’, waarvan Dr. Buys Ballot hoofddirecteur werd en bleef, ook toen hij in 1887 krachtens de onverbiddelijke wet, wegens het bereiken van den 70-jarigen leeftijd, zijn hoogleeraarsambt moest nederleggen.

Nu was Buys Ballot eindelijk the right man in the right place geworden: hier kon hij werken en peinzen en leven voor zijne lievelingsstudie. ‘Hier,’ getuigde Prof. v.d. Sande Bakhuijzen, die in de Koninklijke Academie van Wetenschappen een rede aan zijne nagedachtenis wijdde, ‘hier vond hij het terrein van zijne

hoofdwerkzaamheid, op welk gebied hij de rijkste vruchten zijner waarnemingen en theoretische onderzoekingen in de jaarboeken van het Instituut zoowel als in verhandelingen neerlegde. In 1857 stelde hij zijne wet vast, die het verband tusschen luchtdruk en windrichting aangaf, en dadelijk maakte hij er voor zijne stormvoorspellingen een vruchtbaar gebruik van. In het algemeen was het steeds zijn streven om van de uitkomsten zijner studie ook voor het leven zooveel mogelijk partij te trekken, en zijne onderzoekingen omtrent de windrichtingen en zeestroomingen op den weg naar Indië hebben rijke vruchten voor de praktijk gedragen.'

De te wachten veranderingen van wind en weder uit wetenschappelijke axioma's af te leiden, is altijd het hoogste ideaal van Buys Ballot geweest. Was hij daarom een 'weerprofeet', een 'voorspeller van mooi of slecht weer' in de banale beteekenis van het woord? Laat ons 's mans roemrijke nagedachtenis niet lasteren met zulke vragen! Juist door zijne studiën en vertoogen heeft hij voor goed een einde gemaakt aan het rijk der melkboertjes, die 's ochtends aan onze huisdeuren hunne zeer verdunde waar nog met weerprofetiën poogden aan te lengen, - der van ouds vermaarde schippers, die geheimzinnig hun muts op één oor schoven, een wijsgeerigen blik op lucht en wolken wierpen en u daarna hun orakeltaal deden hooren, - der goedgeloovige raadplegers van Don Antonio's weervoorspellingen in den Enkhuizer Almanak, en der eerzame burgers en boeren die bij bewolkte lucht verzekerden, dat 'het maantje het wel zou opeten.' Profeteeren heeft Buys Ballot nooit willen, nooit kunnen doen; hij deed niets anders dan b e r e k e n e n en a f l e i d e n , om uit onwrikbaar vaststaande gegevens tot de meest waarschijnlijke gevolgtrekkingen te komen. Hij gaf aan, wat er v e r w a c h t werd, - niet wat er k o m e n zou.

Wij hebben er nog eens op nagelezen wat hij over dit onderwerp schreef in de voor hem zoo gewichtige jaren 1857 en '58. 'Ieder - zegt hij o.a. ergens - wenschte wel wat meer zekerheid daaromtrent (de wisselingen van wind en weer), en ziet begeerig naar kenteekenen uit, waaraan hij zal kunnen onderkennen welke stroom nu nadert, welke de overhand zal behouden, en wat weer dus te wachten is. Daar zitten nu de Meteorologen verlegen. Al dadelijk moeten zij bekennen: eenigen tijd vooruit, b.v. over eene volgende week of maand, veel min over een seizoen, hoegenaamd niets met zekerheid, zelfs met waarschijnlijkheid, te kunnen zeggen. Die het zegt is een onbevoegde, zóóveel weten wij.'

Kan het oprechter? Kan het nederiger? Alleen waarlijk g r o o t e mannen, die v e e l weten, kunnen zich tegenover het vele dat zij n i e t weten, zóó klein gevoelen. En van dat standpunt uitgaande, heeft Buys Ballot, nadat hij deze merkwaardige woorden ge-

schreven had, nog dertig jaren voortgearbeid aan den opbouw en de uitbreiding zijner wetenschap, totdat hij haar bij zijn sterven kon achterlaten als een kostbare schat voor de na hem komende geslachten. Zoo heeft ook deze Christophorus, als die andere van vóór vier eeuwen, ons binnengeleid in een n i e u w e w e r e l d : de wereld der winden en der wolken, de wereld der wetten die de veranderingen in den dampkring beheerschen.

Hij is geëerd en beroemd ten grave gedaald. Vijf en twintig sierlijke kransen van vrienden en vereerders dekten zijne lijkkist. Een groot aantal afgevaardigden van wetenschappelijke instellingen ten onzent en in den vreemde geleidden hem grafwaarts. Bij de geopende groeve werden zijne verdiensten herdacht en gehuldigd door eminente geleerden als Prof. Oudemans, Dr. Maurits Snellen, Prof. Neumayer, Prof. van de Sande Bakhuyzen en anderen. Maar dat alles gaat voorbij. Doch wat niet voorbijgaat, wat als op rots gegrond en in arduin gebeiteld blijft, is het schoone en onvergankelijke monument dat Buys Ballot, zij het dan ook onbewust, zich zelven gesticht heeft: d e s c h e p p i n g d e r m e t e o r o l o g i s c h e w e t e n s c h a p .

Uit dankbaarheid.
Tooneelspel in vier bedrijven.
(*Vervolg en slot van bladz.* 85.)

Derde tooneel.

Vorigen. Keetje. later Mevrouw Borstel en Kap. Hazen.

Keetje.

Mevrouw, daar is vrouw Snoek, die u spreken wil.

Mevr. A.

Ik ben voor niemand te spreken.

Keetje.

Zij heeft gezegd, als dat zij mevrouw vriendelijk bedankt voor verdere ondersteuning want haar man heeft een goede betrekking aan 't spoor gekregen en zij wil de oude vrouw weer in huis nemen.

Mevr. A.

Laat ze haar gang gaan, al wou ze ook tien oude vrouwen in huis nemen, ik bemoei er mij niet mee.

Keetje.

Zal ik haar dat zeggen?

Mevr. A.

Zeg 't maar, alweer een die me niet noodig heeft, ze kunnen me allen missen tegenwoordig.

Adriane.
Mevrouw, daar zijn mijnheer Hazen en mevrouw Borstel, die u een visite willen maken.

Mevr. A.
Te zamen; wat moet dat beteekenen? Laat ze binnen!

Mevr. B.

(gearmd met Kap. H)

Mevrouw, mag ik u mijn aanstaande voorstellen?

Kap. H.
Dienaar mevrouw!

Mevr. B.
De manier waarop we gescheiden zijn was wel niet van de aangenaamste, maar ziet u, ik zeg altijd, boos zijn is goed maar boos blijven dat deugt nergens voor; we zullen nooit vergeten, wat u voor ons gedaan heeft.

Kap. H.
Neen zeker niet.

Mevr. A.
Praat daar niet over!

Mevr. B.
Integendeel we zullen niets vergeten, nu wij zoo gelukkig samen zijn en u in moeilijkheden is.

Mevr. A.
Wie zegt dat?

Mevr. B.
O, iedereen! Maar dat doet er niet toe, wat de menschen ook zeggen, wij zullen alleen maar denken aan 't geen wij u verplicht zijn, en daarom geldt ons eerste engagementsbezoek u.

Mevr. A.
U is zeer vriendelijk.

Kap. H.
Ik ben zoo blij eindelijk eens afgedaan te hebben met juffen.

Mevr. B.
En ik met mesjeus.

Kap. H.
En mijn kinderen krijgen nu een goede moeder.

Mevr. B.
En mijn zoon een flinken vader,

Kap. H.
Ik win een lieve huishoudster.

Mevr. B.
En ik een krachtigen steun.

Mevr A.
Ik hoop dat uw illusiën vervuld mogen worden maar ik verwacht het niet. Ik heb een tweede huwelijk altijd slechts voor een onaangenaam aanhangsel van het eerste beschouwd.

Kap. H.
Maar mevrouw!

Mevr. A.
Een middel om ouders en kinderen vanéén te scheuren.

Mevr. B.
Mevrouwtje lief!

Mevr. A.
De dood van het huisgezin, de parodie op 't huwelijk.

Mevr. B.
O foei!

Kap. H.
Schande.

Mevr. A.
Een asyl voor vrouwen, die er aan wanhopen ooit werkelijk te trouwen, een moordkuil voor de mannen, de vloek der kinderen, de ondergang der families, de kiem van eindelooze tweedracht.

Mevr. B.
Laat ons gaan Haas, ik kan 't niet hooren.

Kap. H.
Uw weduwstaat is zeker rijk aan rozen geweest, mevrouw, ik heb er slechts doornen gekend.

Mevr. B.
En ik niets dan ellende en bedrog.

Mevr. A.
Er is slechts een ding, dat ik walgelijker vind dan een weduwnaar, of weduwe die hertrouwt.

Kap. H.
En dat is mevrouw?

Mevr. A.
Een weduwe, die een weduwnaar neemt.

Mevr. B.
Haasje-lief, laat ons gaan. Zij gebruikt nog voor het laatst haar recht om ons te beleedigen.

Kap. H.
Mevrouw, wijt het alleen aan de verplichtingen, die u ons heeft opgelegd, dat ik u geen rekenschap vraag van uw liefdelooze, ondoordachte woorden.

Mevr. A.
Of ze voorzien zijn van liefde weet ik niet, maar doordacht zijn ze jaren lang.

Mevr. B.
Sints geen weduwnaar om u kwam.

Mevr. A.
En nu verzoek ik u beiden mijn huis te verlaten, waarin gij niets dan weldaden hebt ontvangen, die ge met den zwartsten ondank hebt vergolden. Gij hebt niet slechts mijn raad in den wind geslagen, dat ging u alleen aan, maar gij hebt de schandelijkste praatjes van mij en mijn zoon rondgestrooid, en nu komt ge mij tergen door uw engagement, gij, die weet, hoe ik zulke huwelijken verafschuw. Gaat nu heen! Ik wensch u alle ellende toe, die een weduwnaar en weduwe verwachten kunnen en die ondankbaren als gij ten volle verdienen. Verlaat mijn huis!

Mevr. B.
O, Haas! 't is ongehoord.

Kap. H.
We kunnen haar heilwenschen missen lieveling, evenals haar benauwende weldaden.

(af)

Mevr. A.
Daar heb ik ten minste mijn hart aan gelucht. Ik ben voor niemand meer thuis Adriane, voor niemand.

Adriane.
Daar zijn juist mijnheer en mevrouw van

Oven, die u een belangrijke tijding hebben mede te deelen.

Mevr. A.
Het engagement van Fanny zeker. Veel geluk er mee, maar ik kan niemand ontvangen.

(Adriane af)

De ondankbaarste van allen is mijn zoon. In geen maand ontving ik eenige tijding! O, hij vergeet mij, ik ben niet verlaten genoeg, afhankelijk als ik ben van louter ondankbaren.

Adriane.
Mevrouw, het geldt mijnheer Gustaaf, zegt mijnheer van Oven.

Mevr. A.
Mijn zoon! Zeker een nieuwe ramp! Laat ze binnen komen! Telkens vrees ik een andere slag, wanneer zal het gedaan zijn, wanneer? Waaraan heb ik 't verdiend? Mijn leven lang heb ik doorgebracht met anderen te helpen en bij te staan zooveel ik kon en nu in mijn ouden dag ontvalt me alles!

Vierde tooneel.

Mevr. A. De Heer en Mevr. van Oven.

Van O.
Wel mevrouwtje lief, hoe gaat het?

Mevr. A.
Slecht, je vrouw is tegenwoordig een heldin naast me.

Mevr. v. O.
Goddank, hoe ouder ik word, hoe sterker ik me voel.

Van O.
Wel zeker, zij heeft een uur gewandeld in het heerlijke lenteweer. Dat moest u ook doen mevrouw, dat is beter dan hier opgesloten te zitten. Wat zie ik, stookt u?

Mevr. A.
Ik ben oud en daarom zwak, zooals het er bij hoort en die flauwe zon kan me niet meer verwarmen.

Van O.
Misschien zal de tijding, die ik u breng, u wat verkwikken.

Mevr. A.
Een tijding, die me verkwikt, dat zal wat wezen, maar 't betreft mijn zoon, zegt ge! Spoedig wat is er met hem?

Van O.

U wist het nog niet?

Mevr. A.
Hoe zou ik 't weten, ik ben slechts de moeder.

Van O.
Uw zoon heeft met uitstekend gevolg zijn examen afgelegd voor het Middelbaar Fransch, en schijnt onmiddellijk een prachtige betrekking als agent eener Maatschappij in Bordeaux te hebben verkregen.

Mevr. A.
Ik weet van niets.

Van O.
't Stond in het morgenblad.

Mevr. A.
Ik lees nooit couranten.

Mevr. v. O.
Hoe vreemd, misschien komt hij zelf u met de goede tijding verrassen, maar die couranten weten alles nog vóór dat je 't zelf vermoedt.

Mevr. A.
Ik dank u intusschen voor de mededeeling,

Mevr. v. O.
Och ja, ik zei dadelijk tegen Johan: We moeten mevrouw direct feliciteeren want 't spreekt van zelf dat we nog steeds belangstellen in alles wat Gustaaf aangaat.

Mevr. A.
Och kom, werkelijk?

Mevr. v. O.
Zeker en niemand meer dan Fanny. Arm schaap! ik geloof dat ze nog veel aan hem denkt, zeer veel zelfs.

Mevr. A.
Wat zegt u?

Mevr. v. O.
Ik ben er zeker van; 't ging alles zoo snel in zoo'n opgewondenheid, ze heeft zich nauwelijks bedacht.

Mevr. A.
O neen, 't besluit kwam recht uit het hart.

Mevr. v. O.
En nu zuchtte zij zoo diep bij 't hooren der tijding. Men zag 't haar aan dat zij aangedaan was en nog heel veel van Gustaaf houdt.

Mevr. A.
Is zij nog niet weer geëngageerd?

Mevr. v. O.

O neen, ze kan er maar niet toe komen.

Van O.
Maar ze is ook niet meer gevraagd.

Mevr. v. O.
Zwijg, groot kind

(luid)

ze ziet nu het huwelijk veel zwaarder in; zij is ernstiger geworden, ze heeft Gustaaf leeren achten en waardeeren.

Mevr. A.
En als hij dus de banden weer wilde aanhalen, zou zij er geen bezwaar in vinden?

Mevr. v. O.
Ik durf gerust zeggen van neen.

Mevr. A.
En zal u dan ook niet langer meer de oogen ten hemel slaan en zuchten over uw opgeofferd kind, dat ieder 't hooren kan en u beklagen moet over uw treurig lot, dat u slaaf maakte van verplichtingen jegens een tiran als ik?

Mevr. v O.
O mevrouw heb ik dat ooit gedaan?

Mevr. A.
Mijn geheugen schijnt beter te zijn dan 't uwe. 't Is waar, het schijnt van zand te zijn, waarin u alle ontvangen weldaden opschrijft.

Mevr. v. O.
En dan is 't uwe zeker van brons, daar u er alle bewezen diensten in grift.

Van O.
Och vrouw, ik bid je, 't is immers alles voorbij. Wij komen deel nemen in mevrouw's geluk.

Mevr. A.
Zoo deelnemen, dat ge er graag uw deel van naar huis meeneemt niet waar, om er uw onbeduidende nuf van een dochter mee te troosten, daar een ander huwelijk voor haar, de eeuwige bruid niet met de telegraaf aankomt, en ge nu inziet dat mijn Gustaaf, toch zulk een leeglooper en nietsdoener niet is als gij eens zoo vriendelijk waart te denken.

Van O.
Ik heb altijd veel met uw zoon op gehad.

Mevr. A.
En nu zeker meer dan ooit, nu ge ziet, waartoe hij in staat is? Maar zelf weet hij het nu ook en wees verzekerd, dat hij liever nooit meer een meisje zal aanzien dan éene, die hem in haar bruidsdagen zonder eenigen spijt bedankt, alleen omdat er eenige kans bestond dat hij zijn geld zou verliezen.

Mevr. v. O
't Was niet zoo gemeend.

Mevr. A.
Maar bij mij is het wel gemeend, als ik u beiden verzoek mijn huis te verlaten en het niet meer te betreden. Zoo zal ik ten minste mijn omgeving zuiveren van eenige ondankbaren. Adriane, laat mijnheer en mevrouw uit!

Mevr. v. O.
Foei, foei! En ik deed nog deze stap uit dankbaarheid, maar nu is het gedaan. Ik heb niets geen verplichting meer aan de vrouw, die weldaden uitdeelde van andermans geld.

Mevr. A.

(alléén)

Welke vruchten heb ik geplukt van al mijne goedheden. Zij trotseeren, zij haten mij en ik kan niets doen als ze wegjagen. Van alle gunsten, die ik om mij heen zaaide heb ik niets geoogst als tweedracht, nijd, bitterheid en ondank. O ware ik dood, dan zou men misschien erkennen dat ik eenig goed op de wereld deed. Wien hoor ik, Doorman? Neen, hem nog 't minste van allen, wil ik zien en spreken.

(af)

Vijfde tooneel.

Adriane. Doorman.

Adriane.
Mevrouw ontvangt niemand, meneer Doorman.

Doorman.
Mij ook niet?

Adriane.
Niemand minder dan u, zou ik denken.

Doorman.
Mag ik u dan een woordje zeggen lieve juffrouw, een enkel maar?

Adriane.
Welnu spreek?

Doorman.
Weet u van Gustaaf's succes?

Adriane.
Ik heb 't zoo juist vernomen.

Doorman.
De ontknooping nadert, hij zal mij sommeeren den naam van den erfgenaam te noemen. Blijft ge niet hij uw plan dan vernietig ik alle bewijsstukken.

Adriane.
Zij zijn in uw bezit, ge kunt ze even goed verbranden als uitleveren.

Doorman.
Ge wilt me dus niet trouwen?

Adriane.
Natuurlijk niet.

Doorman.
Zal ik ze u afgeven?

Adriane.
Voor hoeveel.

Doorman.
Voor de helft van uw vermogen, of wilt ge ronde cijfers hebben, voor f 200,000.

Adriane.
Hoe weet ik dat mijn vermogen werkelijk zoo groot is?

Doorman.
Mijn boeken zullen 't u bewijzen; teeken dit stukje papier maar, een schuldbewijs dat u mij betalen zal, zoodra het gerecht u erkend heeft als erfgenaam van uw overgrootvader.

Adriane.
En zoo ik dat teeken, krijg ik de stukken?

Doorman.
Onmiddellijk!

Adriane.
f200,000 geeft men niet zoo dadelijk zonder slag of stoot, mag ik nadenken?

Doorman.

Maar beslis dan vóór Gustaafs komst.

Adriane.

Weet u wat, kom over een uur terug om de handteekening.

Doorman.

Uitstekend; liever had ik nu nog het heele aardige handje dan de handteekening maar....

Adriane.

Beter iets dan niets, hé? U is een verstandig man, meneer Doorman. Wacht maar eens, wie weet wat u over een uurtje krijgt. Een mensch is veranderlijk.

Doorman.

O als ik hopen mocht!

Adriane.

Tot straks.

(D. af).

Zesde tooneel.

Adriane. Keetje, daarna Gustaaf.

Adriane.

Ja, ja, slim ben je! maar ik ben ook niet dom. Nu even naar mijn advokaat. Verbeeld je, ze moesten eens weten, dat ik er een advokaat op na houd! Keetje!

Keetje.

Wat belieft u Jaantje?

Adriane.

Is mevrouw op haar kamer?

Keetje.

Ja, en ik geloof dat zij het, als ik 't zoo maar eens zeggen mag, op haar zenuwen heeft.

Adriane.

Breng mevrouw haar druppels, ik moet uit.

Keetje.

Best, juffrouw Jaantje, best.

(Adr. af).

Nu die doet ook wat zij belieft tegenwoordig. Maar 't is een boelige dag vandaag! Daar kan men niet van op adem komen, als ik 't zoo maar.... Hé wat is dat, wie is er aan het raam?

Gust.

(springt door het venster naar binnen)

Dag Keetje, dag beste oude ziel. Ken je mij nog?

Keetje.
Of ik je ken Gust.... ik bedoel meneer Aerschot, beter dan 't vorige jaar. Wat ziet u er goed uit en vroolijk. Maar hoe komt u er zoo in?

Gust.
Ja, zie je, dat is nu een restje van mijn vroegeren afkeer van het banale - maar dat versta je niet - van het gewone. Iedereen komt binnen door de deur, ik door het raam. Maar alle gekheid op een stokje, ik wilde mama verrassen. Waar is ze? toch niet ziek?

Keetje.
O neen! dat wil zeggen. Een beetje, maar u is de beste medicijn.

Gust.
Wat scheelt haar?

Keetje.
Och, de zemelen een beetje in de war, als ik 't zoo maar eens zeggen mag, de alteraasie ziet u? Ik wilde haar druppels brengen en bouillon, weet u?

Gust.
Nu, laat ze dan niet langer wachten op druppels en bouillon, en roep Adriane. Ik moet haar eerst spreken.

Keetje.
Ze is uit, maar ze zou dadelijk terugkomen.

Gust.
Zeg mama er dan niets van dat ik hier ben. Ik zal haar dadelijk komen bezoeken.

Keetje.
Daar komt Jaantje terug.

Adriane.
Gustaaf.

Gust.
Weet je het al, Adriane,

(hij omhelst haar onstuimig).

Keetje.
Nu dat gaat goed, hoor! heel goed! Wat ben ik dom geweest als ik 't zoo maar eens zeggen mag

(af).

Gust.
En ben je tevreden over mij?

Adriane.
Vraag je dat nog? O Gustaaf, laat me los!

Gust.
Niet voor je mij geantwoord hebt. Weet je wie mij gracht en moed heeft geschonken?

Adriane.
Fanny?

Gust.
O foei, plaag mij niet! Je afscheidsgroet, je handdruk, je blik, dat gaf mij moed en hoop! Dat heeft mij mijn eigen ellendige zwakheid doen overwinnen. En nu heb ik dat handje weer vast. Mag ik 't houden?

Adriane.
Je schijnt toch niet van zins het los te laten.

Gust.
Neen, dat ben ik ook niet, en ik houd 't vast ons leven lang, vind je dat goed?

Adriane.
Ik moet wel, ik kan niet anders.

Gust.
't Is dus waar, je houdt van mij?

Adriane.
O Gustaaf, hoe kan je daaraan twijfelen; ik heb immers niemand anders om van te houden op die groote, eenzame wereld. Heb je dat niet begrepen, dat je mijn alles was, sints... sints het eerste oogenblik dat ik je zag?

Gust.
Maar je weigering dan?

Adriane.
Die geschiedde uit dankbaarheid.

Gust.
En daarmee heb je mij rampzalig gemaakt bijna slecht. Om jou te vergeten, van wie ik zoo ziels veel hield, heb ik de grootste dwaasheden begaan, het geld van een ander verspild. Ik ben een losbol, een verkwister, een nietsdoener geworden door jou dankbaarheid. Was 't dan niet dankbaarder geweest, als je mij niet afgewezen had?

Adriane.
Hoe kon ik dat alles vooruit weten? En je moeder had het nooit ingezien, evenmin als zij 't nu zal doen. Maar tegen haar mag ik toch niet meer dankbaar zijn, laat mij het nu tenminste zijn tegen jou. En o! je zult zien hoe dankbaar ik zijn kan.

Gust.

Spreek dat leelijke woord niet uit. Zeg liever dat je mij altijd hebt bemind, zooals ik je nooit liever had, dan toen ik je voor goed zou verliezen als de bruidegom van een ander.

Adriane.

Mijn liefde gaf me kracht ondankbaar te zijn toen ik Doorman's aanzoek afwees, hoewel ik wist dat je voor mij verloren was.

Gust.

Dus je hebt mij altijd lief gehad?

Adriane.

Herken je dit medaillon?

Gust.
Ik heb 't voor je meegebracht uit Zwitserland er ligt een bloempje edelweisz in.

Adriane
Ik heb het nooit afgelegd.

Gust.
En toch heb je mij eens kunnen weigeren?

Adriane.
Nu kan ik 't niet meer! Ik heb genoeg geleden toen ik je naast Fanny zag.

Gust.
En ik toen Frans je het hof maakte en ik zwijgen moest.

Adriane.
Maar je kunt Fanny weer krijgen. Haar mama heeft het straks nog hier gezegd.

Gust.
En je kunt Doorman ook nog hebben of Frans als je dat liever wilt.

Adriane.
Maar laat ons nu ernstig zijn. Vreest ge je moeder niet Gustaaf, die haar toestemming stellig zal weigeren?

Gust.
Ik heb haar voor vijf jaar ook niet gevreesd en toen was ik niet onafhankelijk als nu.

Adriane.
Dus je bent zeker Gustaaf, dat niets ons meer scheiden kan, dat ik me gerust kan overgeven aan onze liefde en dat ik mij een leven mag droomen vol geluk en met jou?

Gust.
O mijn lieveling, wat maak je mij gelukkig!

Adriane.
Dus niets zal ons ooit meer scheiden?

Gust.
Neen, niets!

Adriane.
Zweer je mij dat?

Gust.
Maar mijn engel, je wantrouwt me toch niet.

Adriane.
Neen, maar ik wil zekerheid hebben. Zweer mij, dat noch armoede, noch rijkdom ons ooit scheiden zal.

Gust.
Ik zweer het je, zoo waar ik een eerlijk man hoop te zijn, maar hoe kan je daar zoo op aandringen?

Adriane.
Nu ben ik tevreden nu behooren we aan elkander voor tijd en eeuwigheid. Daar is je mama! Ik zal je alleen laten.

Gust.
Neen, blijf!

Zevende tooneel.

Vorigen. Mevrouw Aerschot.

Mevr. A.
Wat hoor ik Gustaaf hier en hij komt me niet zien.

Gust.
Lieve moeder, ik wilde u zelf een dubbele goede tijding brengen. Wij hebben Doorman en zijn erfgenaam niet meer noodig. Ik zal werken voor u en voor....

Mev. A.
Voor wie nog meer?

Gust.
Voor mijn vrouw, voor uw dochter Adriane.

Mevr. A.
Voor haar!

Gust.
Voor haar, aan wier bemoediging ik mijn succes dank, haar die ik sints jaren liefhad. Laat zij ook uw kind zijn!

Mevr. A.
Dat nooit! Ik weiger je mijn zegen! Moet dadelijk dat straaltje geluk weer verduisterd worden! Pas komt er iets mij verheugen, of dadelijk valt een nieuwe slag op mij.

Gust.
Wat heeft u tegen haar?

Mevr. A.
Zij is een ondankbare.... een meisje zonder familie, zonder geld, bijna zonder naam, door mij van de straat opgenomen.

Gust.
Moeder, vergeet niet dat u van mijn toekomstige vrouw spreekt.

Mevr. A.

Dat wordt ze nooit met mijn goedvinden. En wat jou betreft, heb 't hart als je durft mijn zoon te trouwen, zonder mijn toestemming. Dat zou de kroon stellen op je verregaande ondankbaarheid en als je mischien meent dat mijn zoon rijk is, dan vergis jij je stellig. Doorman heeft me juist gezegd, dat nog heden de erfgenaam zal opdagen.

Adriane
Laat hem komen! Noch armoede, noch rijkdom zal ons scheiden, niet waar Gustaaf?

Achtste tooneel.

Vorigen. Doorman.

Doorman.
Meneer Aerschot, mijn hartelijke gelukwenschen met het behaalde succes

(zacht tot Adriane)

: geef me gauw het stuk.

Gust.
Je komt als geroepen, Doorman! ik vertrek buitenslands en wensch eerst mijn zaken te regelen. Mag ik nu weldra rekenen op 't bezoek van den erfgenaam van mijn oom Reijnders? Mama zegt me daar juist dat ge dien heer kent.

Doorman,

(tegen Adriane)

Geef 't mij!

(luid)

Morgen zal ik u hem voorstellen.

Adriane.
Dan zal ik u voor zijn, meneer Doorman. Laat mij u eerst voorstellen mijn aanstaande echtgenoot, Gustaaf Aerschot.

Mevr. A.
Welke onbeschaamdheid!

Doorman.
Recht aangenaam! Ik had 't altijd gedacht dat u mijn rival was. Enfin! ik heb een goed hart en ik gun haar u van harte.

(ter zijde)

Ha, ha, wat ze zullen opzien als ik met mijn papier kom.

Adriane.

En aan u beste Gustaaf en aan u mevrouw, stel ik mij voor als Adriane Dufort dochter van Margaretha de Brandis, die het eenig overgebleven kind was van Alfred Reijnders.

Doorman.
Wat begint ze nu?

Gust.
Adriane, hoe komt ge er aan?

Mevr. A.
Bewijs wat ge zegt!

Adriane.
Hier zijn de stukken, wilt gij ze nazien Gustaaf? Copiën van de huwelijks- en doodsakten der betrokken personen. Gij hebt geduld gehad om ze te zoeken voor uw toekomstige vrouw, meneer Doorman, ik niet minder voor mijn aanstaanden man. Hier heeft u het stuk terug, ongeteekend, zooals u 't mij straks gaf. Houd uw stukken of verbrand ze juist zooals u 't goedvindt.

Mevr. A.
Nu begrijp ik alles, alles. Wat een schurk! Zend hem weg, Gustaaf!

Gust.
Meneer Doorman, breng uw boeken in orde, ik zal ze nazien om aan de wettige erfgename rekening en verantwoording af te leggen.

Doorman.
Verspeeld! De laatste troef!

(af)

Gust.
En nu tusschen ons, Adriane! Alles behoort je toe, wij zullen het je teruggeven.

Adriane.
Aan je vrouw, Gustaaf, is dat teruggeven?

Gust.
Maar alles is veranderd, je bent nu rijk en ik..’

Adriane.
Jij hebt gezworen, armoede noch rijkdom zouden ons scheiden. Ik houd je aan dien eed!

Gust.
Je hebt gelijk, niets kan ons meer scheiden niets. Arm had ik je lief, en nu je rijk bent kan ik je niet meer beminnen dan ik reeds deed.

Mevr. A.
En wanneer wist je alles?

Adriane.
Op den dag der receptie.

Gust.
En je hebt gezwegen?

Adriane.
Moest ik niet zoolang ik de bewijzen nog niet in handen had?

Mevr. A.
En je hebt zwijgend alles verdragen, mijn verwijten, mijn beleedigingen?

Kapt. Baden-Powell. Dr. Krause. Gen. Smit. Gen Joubert. Mr. Schreiner. Bruintje, de hond. Sir F. De Winton. WEDSTRIJD TUSSCHEN TRANSVALERS EN ENGELSCHEN IN SWAZILAND. (Zie blz. 116.)

Adriane.
O mevrouw, ik deed het uit dankbaarheid.

Gust.
En nu, moeder, zult gij op uw beurt ons uw zegen niet weigeren uit dankbaarheid?

Mevr. A.
Kom hier, Adriane, aan mijn hart! 't Is aan mij dankbaar te zijn, en ik zal 't wezen ook. Maak mijn jongen gelukkig; nu begrijp ik het, ik ben weldadig geweest, maar ik heb niemand gelukkig kunnen maken, daar ik mijn weldaden in dank en dienstbaarheid heb willen omzetten. Daarom vond ik geen dankbaren.

Gust.
Behalve zij, die uw dochter wordt.

Adriane.
Maar niet uit dankbaarheid!

Transvalers en Engelschen in Swaziland

Om het eigenaardig karakter der op onze plaat voorgestelde groep goed te begrijpen, moeten wij in gedachten een negental jaren teruggaan: naar den laatsten, beslissenden dag van den Vrijheidsoorlog der Transvalers tegen de Engelsche overheersching.

Het was Zondag 27 Februari 1881. De Boeren, onder aanvoering van Paul Kruger, den ‘vechtgeneraal’ Nicolaas Smit en den niet minder dapperen generaal Joubert, hadden in het laatst van Januari en het begin van Februari schitterende overwinningen op de ‘roodbaaitjes’ behaald bij den Drakenberg, den Langnek en de Ingogo-rivier. Onder den indruk daarvan werden er weer onderhandelingen gevoerd tusschen generaal Colley, opperbevelhebber der Engelsche troepen, en Paul Kruger, die echter niet binnen de hem door Colley gestelde 48 uren antwoorden kon, daar hij zich op reis bevond. In dien tusschentijd besloot Colley zijn slag te slaan. De Boeren waren, onder bevel van generaal Joubert, aan den voet van den Amajuba-berg gelegerd; op den top van dien berg, den sedert beroemd geworden ‘Spitskop’, had Colley een begeerig oog geslagen: kon hij dien bemachtigen en houden, dan lag Jouberts kamp zoowel figuurlijk als letterlijk aan zijne voeten en was zijn eigen roem als strategist en onverschrokken krijgsman gehandhaafd. Begunstigd door de nachtelijke duisternis, en zoo stil mogelijk, bracht de Engelsche opperbevelhebber met 700 man troepen dit plan ten uitvoer: de Spitskop werd bezet en 's Zondagsmorgens in de vroegte het vuur op de voorposten der Boeren geopend.

‘Waarom is die Kop niet dag en nacht bezet gebleven? Waarom heeft de Generaal op 't woord van een Engelschman vertrouwd? Waarom is onze positie, juist van dien kant, niet beter beschermd geworden?’ Zweefden deze vragen op de lippen der verraste Boeren, dan was het slechts voor een oogenblik. Het was geen tijd om te praten; er moest snel gehandeld worden. ‘Daar zijn de Engelschen op den Kop!’ luidde Jouberts bevel tot een handvol Boeren in zijne nabijheid; ‘en jullie moet hen daar gaan afhalen!’ Daar de andere posities niet verzwakt mochten worden, was er

slechts 150 man voor de schijnbaar onuitvoerbare taak beschikbaar; doch deze maakten zich oogenblikkelijk gereed om de Engelschen uit hunne stelling op den Spitskop te verdrijven. Drie mannen uit hun midden: Joachim Ferreira, D. Malan en den veldkornet Stefanus Roos, tot officieren kiezende, om den aanval te besturen, wierpen zij zich op hunne paarden en stormden zij op den Amajuba los. Een kloof bereikt hebbende, waar zij tegen het vuur des vijands beveiligd waren, hielden zij een oogenblik halt, om water te drinken en de paarden in veiligheid te brengen. Nu verdeelde de kleine macht zich in drie partijen, ieder onder haar eigen aanvoerder, en werd, onder het onafgebroken vuur der Engelschen, de steile bergtop van drie zijden tegelijk beklommen. Met bovenmenschelijke inspanning, en altijd op den vijand vurende, werd eindelijk, tegen één uur, de top bereikt, waar de Engelsche soldaten hen afwachtten met gevelde bajonet en een moorddadig vuur op hen openden. Vastberaden drongen de Boeren echter voorwaarts, en daar ieder hunner schoten doel trof, begonnen de Engelschen te wijken. Nog tien minuten van moorddadig gevecht, van heldhaftigen strijd en moedigen kamp, en.... terwijl de laatste afdeeling Boeren over den rotsigen rand het plateau bereikte, sloegen de Engelschen op de vlucht.

'Het was een "sauve qui peut": Hooglanders, oorlogsmatrozen en infanterie, manschappen en officieren, allen door elkander, over den sterken rotsigen bergrand en in diepe kloven een goed heenkomen zoekende, maar bij tientallen neergeveld door de juiste schoten der Boeren, die nu meester van het terrein waren. Om den vluchtenden soldaten den pas af te snijden, en te beletten dat de compagniën, die Colley aan den voet van den berg had achtergelaten, dien van de andere zijde zouden bestormen, liet Joubert, door Malan van een en ander haastig ingelicht, een commando Boeren post vatten tusschen den Amajuba en het Britsche legerkamp. Doch nu maakte een dikke nevel een einde aan het gevecht.... De zege was andermaal, en nu voor goed, door de Boeren behaald.

Op Majuba's kruin lagen de dooden en doodelijk gewonden, officieren en soldaten, in grooten getale. En in hun midden: Colley zelf, door een kogel in het voorhoofd getroffen. Toen het vernomen werd, dat de Engelsche generaal zich onder de gesneuvelden bevond, werd het hart der moedige verwinnaars van den Spitskop bijna pijnlijk aangedaan. Met ontblooten hoofde, rondom zijn lijk staande, werd er "geen woord van zelfverheffing gesproken", en op de eerste aanvraag werd het stoffelijk overschot met alle eer overgegeven. Het verlies der Engelschen bedroeg 4 officieren en 86 man gesneuvelden, en 8 officieren en 125 minderen gewond. Zes officieren, waaronder één luitenant-kolonel, en 51 man waren door de Boeren gevangen genomen, en vele wapenen en ammunitie buitgemaakt. Het verlies der Boeren daarentegen bedroeg slechts één man en zes gekwetsten, van welke één kort na den slag aan zijne wonden overleed. Eerbiedig werd de behaalde zege aan het bestuur Gods toegeschreven. De Republiek was vrijgevochten'.[1)]

Zoo was de afloop van dien onvergetelijken 27sten Februari 1881.

En op onze plaat worden we nu, negen jaar later, verplaatst naar Swaziland, een aan den Transvaal palend gewest. De leden der grenscommissie, benoemd

1) F. Lion Cachet, 'De worstelstrijd der Transvalers' blz. 560.

door het Britsche Gouvernement en door de Regeering van den Transvaal of 'de Zuid-Afrikaansche Republiek', om het grondgebied der Szwasi's te bezoeken en een onderzoek in te stellen naar de beste wijze tot regeling der wederzijdsche belangen, doen eendrachtig en vriendschappelijk een rondreis door dat land. De Commissie bestaat uit: Colonel Sir Francis De Winton, vertegenwoordiger van Hare Majesteit de Koningin van Engeland, Generaal Joubert, thans Vice-President der Zuid-Afrikaansche Republiek, en den Vechtgeneraal Nicolaas Smit ('een voornaam legerhoofd der Boeren', zooals wij hem, negen jaar na den Spitskop, met groote onpartijdigheid in een Engelsch blad genoemd vinden), met hunne adjunctsecretarissen en wederzijdsche rechtsgeleerde adviseurs. Op de plek waar wij de heeren bijeen vinden, hebben zij een poosje van de vermoeienissen hunner reis uitgerust en eenige ververschingen gebruikt. Onder het praten is men op den inval gekomen, voor aardigheid eens een schietwedstrijd te houden, waarbij een ledige wijnflesch, op een mierenhoop geplaatst, als schijf zou dienst doen. Beurtelings beproefden zij nu hunne bedrevenheid in dezen wedstrijd met het geweer; of er echter op een-, twee- of driehonderd passen geschoten werd, wist de berichtgever van het Engelsche blad niet te zeggen. Maar des te beter wist hij te vertellen, dat generaal Joubert en generaal Smit, 'die als goede schutters onder de Boeren bekend staan en eene nationale reputatie genieten als geoefende mikkers', - adres aan Langnek, Amajuba en den Spitskop, zouden wij er kunnen bijvoegen, - tot tweemaal toe de ledige flesch misten. Maar Sir Francis De Winton, die platuit op den grond was gaan liggen, deed reeds met zijn eerste schot de flesch aan scherven uiteenvliegen.

Smit en Joubert zullen, evenals wij, bij dat schot van den Engelschman nog wel eens aan den Spitskop gedacht hebben. Welk een verschil tusschen toen en nu! Dáár moest ieder schot onverbiddelijk raak zijn; hier verbood niets hun, den overwonnen vijand een kiesche beleefdheid te bewijzen. Of zou Sir Winton werkelijk geloofd hebben, dat Generaal Smit zelfs op driehonderd pas een ledige flesch niet van een mierenhoop af kan blazen? Ons kan da nie denk nie!

Milly's geheim
Een levensbeeld uit Amerika's verre westen
Naar het Engelsch van Mary Hallock Foote.
(*Vervolg van bladz.* 79.)

III.

Een paar dagen later was er alweder een danspartij in No. 9, doch ditmaal zonder dat er van te voren een bepaalde afspraak was gemaakt. Van Ann en Milly, die niets meer te doen hadden, dacht men niet anders of zij waren naar bed gegaan en in slaap gevallen. Ann lag dan ook werkelijk in haar kamertje rustig en wel te slapen: maar Milly, die door het gedruisch der muziek wakker gehouden werd, was de beneden trap afgesloopen, voorbij de deur der huiskamer gegaan, waar alles zoo vroolijk toeging als op een bruiloftspartij, en op een der onderste treden gaan zitten, met haar hoofd tegen den muur. In die houding luisterde zij met een droomerige aandacht naar het zachte voetgetrappel, dat gelijke maat hield met het voortdurende gedreun der muziek.

Toen de piano eensklaps zweeg, ontwaakte zij met een lichten schrik uit haar droomend gepeins. Er scheen een drukke woordenwisseling over iets te ontstaan tusschen de dansende paren; en Embury, die altijd het eerst bij de hand was om iemand een dienst te bewijzen en het vlugst ter been óók, kwam gezwind de deur der huiskamer uit, om Blashfield's viool te gaan halen.

Toen hij bij de trap gekomen was, had het weinig gescheeld of hij ware over Milly gestruikeld alvorens hij haar bemerkte, zooals zij daar in de schaduw neergehurkt zat op de onderste trede. Terwijl zij opstond, liep hij langs haar heen, met een verbaasd gezicht en eene haastig gestamelde verontschuldiging; hij zocht een oogenblik rond in de slaapkamer van Blashfield, vond de viool en was het volgende oogenblik weder alleen met Milly in de halfdonkere gang.

‘Ik ben niet met opzet zoo tegen u aangeloopen,’ zeide hij. ‘Ik wist volstrekt niet, dat gij hier waart.’

‘Ik zat te luisteren naar de muziek,’ sprak Milly, bij wijze van toelichting, terwijl zij hem ernstig aanzag, als om zijne opmerkzaamheid te trekken.

‘Houdt ge zoo dolveel van dansen?’ vroeg Frank vriendelijk.

Milly gaf geen antwoord: zij aarzelde, alsof zij nog meer te zeggen had. Frank zag haar met een bemoedigend glimlachje aan.

‘Zoudt ge zoo goed willen zijn om er binnen niets van te zeggen?’

‘Waarvan binnen niets te zeggen, Milly?’

‘Zult ge niet zeggen, dat ik hier op de trap zat? Zij zou vragen wat ik daar uitvoerde, waar ze allen bij zijn; zij zou denken dat ik zat te luisteren!’

‘Milly, gij moest toch weten, dat er niemand hier in huis is, die zulke dingen van u denkt!’

‘Zij wèl,’ zeide Milly nadrukkelijk. ‘Zij heeft óók wel gedacht, dat ik in de eetkamer had staan luisteren, dien anderen keer. Gij waart allen zoo luid aan 't spreken, - dat kon ik toch niet helpen? Ik hoorde haar zeggen, dat zij mijne vijandin was, en dat is zij ook! Ik zou hier geen dag langer blijven, als ik maar ergens anders heen kon!’

‘Maar, kind, gij hebt volstrekt geen vijand of vijandin hier in huis. Dat zeide Mrs. Dansken maar uit gekheid. Gij weet immers wel hoe zij is? Ik moet dat alles eens bedaard met u bepraten, maar niet nu, ik moet nu terstond weer naar binnen,’ zeide Frank, denkende aan de mogelijkheid dat er uit de huiskamer iemand afgezonden werd om hem en de viool te gaan halen, maar volstrekt niet meer denkende aan zijn besluit om alle gebeurlijkheden, die uit zijn optreden voor Milly konden voortvloeien, moedig onder de oogen te zien.

‘Houdt iemand u hier?’ vroeg Milly, de oogen opslaande.

‘Ja, gij houdt mij hier, - arm - lief -’ De viool bonsde even tegen de leuning, met een kort, zacht slagje. Milly snelde haastig heen, en Frank bleef alleen bij de trap staan, geheel onder den indruk van de overweldigende zekerheid, dat hij Milly Robinson zooeven een kus had gegeven. Hij was later nooit meer in staat zich te verklaren, hoe hij er toe kwam om dat te doen; maar het feit bleef bestaan, en óók het feit, dat hij naar de huiskamer moest terugkeeren, met dien kus als nieuwe post bij al de andere

verduisterde posten op zijne rekening-courant met Mrs. Dansken. En naast zijne rekening met Mrs. Dansken bestond er óók een rekening met Milly. Hoe kan een jonkman een meisje, dat uit maatschappelijk oogpunt tot een lagere sfeer dan de zijne behoort, doen gelooven dat een kus, in het geheim gegeven en vergezeld door teedere woordekens, louter een blijk van eerbiedige sympathie is?

Verscheidene dagen achtereen dacht hij voortdurend aan Milly, telkens naar een gelegenheid zoekend om met haar te spreken, en telkens die gelegenheden, als zij kwamen, weer ongebruikt voorbij latende gaan. Hare onrustige blikken maakten hem bezorgd. Hij had er een voorgevoel van, dat hij zich in verdere moeilijkheden zou wikkelen, als hij die ontmoeting op de trap weer ter sprake bracht; kwam hij er daarentegen met geen enkel woord op terug, dan zou het weer den schijn hebben alsof hij veronderstelde, dat Milly gewoon was op die manier behandeld te worden en geen verontschuldiging verwachtte.

Zijne wangen gloeiden als hij dacht aan het oordeel, dat Mrs. Dansken waarschijnlijk over zulk een toestand zou vellen. En wanneer hij dacht aan zijne nicht, het meisje dat hij altijd zoo goed gekend had, maar die nu vervreemd van hem was op eene wijze waarvan zij nooit of nimmer gedroomd kon hebben, besefte hij, dat de tusschen hen ontstane scheiding niet door de beslissing harer ouders veroorzaakt was. Hij gevoelde zich onrustig en ellendig. Zijn voortdurend denken aan Milly nam toe naarmate hij zich zelven ernstiger berispte over zijn gedrag jegens haar. Het denkbeeld dat hij haar slecht behandeld had en haar eenige vergoeding schuldig was, begon hem meer en meer toe te lachen. Hij hield dat denkbeeld vast; en - ten laatste kwam het onvermijdelijke onderhoud met Milly.

Er werd misschien meer dan één gesprek gevoerd alvorens Frank zich in een positie bevond, die het noodzakelijk voor hem maakte, zich met zijne zaak weder tot Mrs. Dansken te wenden. De verbanning van Miss Austen was, hierbij vergeleken, een beuzeling, - dat wist hij wel; en zijn hart bonsde met zware slagen, toen hij aan de deur van het kleine heiligdom klopte, waar hem zijn vonnis wachtte. Hij haalde eerst eens diep adem, en trad toen binnen.

Het was ongeveer een week vóór den avond van het volgende ‘Assembly-bal.’ Mrs. Dansken was bezig, voor deze gelegenheid een costuum te vervaardigen, waarvan het materiaal afkomstig was van een ander kleed, dat zij eenige jaren geleden had ter zijde gelegd als ‘te jeugdig.’ Het afgeloopen seizoen te Leadville had haar echter zulk een hart onder den riem gestoken, dat zij, óók onder den drang van economische drijfveeren, er toe gekomen was, enkele harer besluiten betreffende kleuren en fatsoenen eenigszins te wijzigen. De vrouw die op een zoo teeder punt als dit weifelt, leent meestal te gereeder het oor aan een onbevooroordeeld adviesje van een harer naaste familiebetrekkingen. Hier was er niemand bij de hand, om Mrs. Dansken in dit opzicht te hulp te komen; het flauwe, zijwaarts invallende licht op haar spiegel was bedriegelijk. Zij was nu juist bezig aan een rok van zeegroene zijde, waarvan zij den sleep over de geheele breedte moest lostornen, toen Frank met zijne nooden en bezwaren aan hare deur verscheen.

Zij bloosde een weinig over al haar moois, toen zij hem verlof gaf om binnen te treden; maar hij was veel te veel in zijne eigene gedachten verdiept, om te zien of zij een balgewaad of een doodhemd maakte. Zij was benieuwd wat de jonkman toch op het hart mocht hebben. Zou hij slecht nieuws van huis gekregen hebben? - of had de familie toegegeven, zooals zij, Mrs. Dansken, hem ten stelligste verzekerd had

dat den een of anderen dag wel gebeuren zou? Maar.... hij zag er niet bijzonder opgeruimd uit.

'Hebt gij het erg druk?' begon hij, met een vluchtigen blik op de bevallige wanorde, die hem omringde. 'Ik zou u gaarne over een kleinigheid willen spreken.'

Het is volstrekt geen kleinigheid, dacht Mrs. Dansken, toen zij hem eens goed had aangezien; maar zij lachte hem aanmoedigend toe en legde al de zijden lapjes en strookjes uit haar schoot op de sofa.

Zijne oogen volgden met zekere spanning al hare bewegingen door de kamer. ''t Betreft het verboden onderwerp, Mrs. Dansken; maar gij hebt gezegd, dat gij mij ten opzichte van Milly zoudt vertrouwen, weet ge wel? - en natuurlijk is er dus nu mijne eer mede gemoeid.'

Frank vond het moeilijk, die woorden uit te spreken. Sommigen onzer kennen wellicht iets van de aandrift der zelfkastijding, die hem dwong deze woorden op zich zelven toe te passen, waarbij hij door zijne bedoelingen gesteund werd.

'Het is dezen keer niet om hare opvoeding te doen, maar wel om hare vermaken. Zij heeft niets van dien aard, zooals gij weet,' voegde hij er nog bij, toen Mrs. Dansken niet sprak.

'Niet?' vroeg Mrs. Dansken kortaf. 'Het spijt mij wel; maar ik heb niet beloofd, voor de amusementen van mijn kamermeisje te zullen zorgen, toen ik haar in dienst nam.'

'Gij hebt óók niet beloofd, uwe commensalen te zullen amuseeren; en toch hebt gij veel meer voor ons gedaan dan ons kost en inwoning te geven.'

Mrs. Dansken bloosde. Vrouwen worden er niet gaarne door een man aan herinnerd, dat zij misschien vriendelijker voor hem zijn geweest dan noodig was.

'Maak dan een bescheiden gebruik van uwe voorrechten,' zeide zij, 'en geef u geene moeite om mij mijne plichten jegens anderen te leeren.'

'Daaraan heb ik in de verste verte niet gedacht, Mrs. Dansken; ik zou alleen gaarne uwe vergunning willen hebben, - ik zelf zou Milly gaarne eens een genoegelijk uurtje willen verschaffen. Niets anders dan een genoegelijk uurtje, zooals ieder ander meisje allicht eens heeft.'

Mrs. Dansken zuchtte. 'Hoe denkt gij het aan te leggen om haar dat te verschaffen, - terwijl uw standpunt zooveel hooger is dan het hare? Eerlijk gezegd, geloof ik niet, dat zij zich bijzonder vermaken zou!'

'Natuurlijk niet. Ik denk daarbij volstrekt niet aan een hooger standpunt. Het is mijne bedoeling, er zelf óók een genoegelijk uurtje door te hebben.'

'Is de zaak zóó gelegen?! Waarom komt gij dan nog eerst bij mij?'

'Gij weet wel waarom, Mrs. Dansken.'

'Maar gij hebt ons gansche contract reeds aan duizend stukken gescheurd!'

'Gij hebt mij van dat eerste contract ontslagen. Ik mocht doen wat ik goedvond, hebt gij gezegd,' merkte Frank op.

'Het schijnt dat gij gedaan *hebt* wat gij goedvondt.

Als gij nu zoo goed zoudt willen zijn, mij te zeggen *wat* gij gedaan hebt -'

'Gij maakt het zeer moeielijk. Als ik u zeg, waarom ik dit wensch te doen, zult gij weer zeggen dat ik u de les lees.'

'Gij behoeft mij niet al uwe redenen te zeggen. Ik zou alleen willen weten, tot hoever gij reeds gegaan zijt.'

'Ik heb Milly gevraagd om Vrijdagavond met mij naar het Assembly-bal te gaan.'

'Dan heb ik u niets anders te zeggen, dan dat gij u als een verschrikkelijke dwaas hebt aangesteld!' Maar dit was niet alles wat zij te zeggen had, volstrekt niet; want nu voegde zij er op vriendelijker toon bij, daar zij begreep dat zij al dadelijk terrein verloren had door zich boos te maken: 'Frank, het is de grootste gekheid!'

'Maar luister nu eens naar mij, Mrs. Dansken. Hier is een jong meisje, dat nergens heengaat'

'Zij heeft elken Woensdagavond vrijheid om te gaan waarheen zij goedvindt,' bracht Mrs. Dansken hiertegen in.

'Maar het blijft toch een feit, dat zij nergens heengaat. Waar zou zij ook heen moeten, in een plaats als deze, zonder vriendinnen?'

'Kan ik het helpen, dat zij nu reeds nagenoeg een jaar hier in de plaats woont en nog geen enkele vriendin gekregen heeft?'

'Misschien kan zij het óók niet helpen.'

'Het is mijne schuld niet, en het is mijne zaak óók niet; en de uwe nog minder, Frank Embury! Ik zeg niet, dat ik volkomen onberispelijk mijn plicht tegenover Milly heb betracht; ik doe nooit iets volmaakts of onberispelijks; maar wat úw plicht betreft, daar is in de verste verte geen sprake van. Van dit oogenblik af hebt gij u met dat meisje niet meer te bemoeien!'

(*Wordt vervolgd.*)

Echos uit de modewereld, door Coquette.

Het gezegde dat wij slaven der mode zijn, is zoo oud als de weg naar Rome; ja, zelfs de wijsten onder ons (waarvoor ieder ontegenzeglijk in 't bizonder zich zelve houdt) kunnen op den duur haar tirannie niet ontgaan. Het is niet zoozeer dat wij dadelijk zwichten, dadelijk overwonnen worden, om zoo te zeggen: 'à tour de main', wanneer wij een nieuwe mode geafficheerd zien aan de gracieuse ledematen der rondwandelende modepoppen. Integendeel, wij (ik spreek nog altijd van de hierboven vermelde wijzen) wij beginnen met te zeggen: 'Zoo'n gekke mode volg ik nooit.'

Nooit?! Goed, doch hiermee is alles niet afgedaan. Op de mode is van toepassing 'die aanhoudt, wint'. Stil, zwijgend, langzaam, gereedelijk, doch met onomstootelijke macht, de macht van nadoen en gewoonte, dringt zij zich aan ons op. Door haar wordt het oog gewoon aan de gekste vertooningen, door haar onze zinnen, onzen smaak hervormd. Wij beginnen met haar weg te werpen, vervolgen dan met haar onze aandacht te schenken en eindigen met ons over te geven.

Laat ons eens terugdenken aan de thans afgelegde mode der wijde japon-rokken. Hoe mooi vonden wij die ruimte, die wijdte, die breedte, dien omvang! Ja zelfs den sierlijken zwaai, waarmede sommige dames de veeren in den rok deden heen en weer

zwiepen onder het loopen. Wij tachtten dit af te kijken van haar, die hierin de meeste élégance aan den dag legden!

'Hoe hebben we ooit nauwe japonnen kunnen dragen!' dachten wij, en wij lachten zelfs om sommige komische herinneringen, o.a. dat wij bijna niet in een rijtuig konden stappen, geen trede konden beklimmen van een waggon zonder onbeschrijfelijke moeite, zonder dreigend gevaar voor al onze trekbanden en schuiven. Ik herinner mij zelfs een afbeelding (was het in de fliegende Blätter?) van een paar spoorbeambten, die sommige der reislievende dames, een, twee, drie moesten opnemen en als lange brooden, die in den oven gingen, in de coupé's moesten schuiven; ook van een jonge dame, die, door den schrik alle convenance vergetende, een hond, die haar in de beenen had willen bijten, een schop wou toedienen, en daardoor languit achterover viel op de straat.

Wij lachten - à la bonne heure - en nu? Nu zullen de dagen wederkeeren van de onbeklimbare treden, van de lange brooden en van de beenenbijtende honden.

Is het niet als een goochelspel der zinnen, als een noodlottige betoovering waaronder wij allen liggen, allen zonder onderscheid?

Nog geheel gewoon aan onze ruime japonnen, kwam daar op eens (natuurlijk uit Parijs) de nieuwste mode tot ons over, onbeschaamd rondwandelende door de stad in een nauwsluitend kleed. Wij keken haar na, wij vertrouwden onze eigen oogen niet.

'Hoe! Wat?! - Het lijkt wel een haring! 't Is als een die is platgeslagen! Nooit zal men mij zóó zien loopen.'

Maar van lieverlede, men wist zelf niet hoe, vond men zijn eigen kleeding zoo mooi niet meer, die van anderen des te mooier: 'men kon toch wel een paar veeren uit den rok halen, ten minste de tournure uitlaten, waarover wij vroeger meenden dat de plooien zoo statig, zoo voornaam en toch zoo bevallig heenvielen.

Wij tornden eenige baleinen uit de schuiven, 't geen een heel werk was, omdat de naaister die juist bizonder stevig gehecht had ('en ziet wat wonder nooit gehoord', zooals in het vers van Pyramus) haalden de banden toe, en meenden dat het zoo al wèl was, dat wij nu genoeg tol hadden betaald aan die tyrannische, aan die op- en aan- en indringende mode. Maar de rok werd hoe langer hoe slanker, lang op den voet, en van achter stevig weggetrokken, en, om toch vooral den omvang niet door strooken of consorten te vermeeren, belegden men de zoomen met agrement, of eenige rijen hoog met band, of met een gladden rand fluweel of peluche.

En nu, o Salomo's onder de vrouwen, nu loopen wij zelven zoo lang, zoo slank, zoo sluik mogelijk, en verbeelden ons daarbij dat wij heel netjes zijn. Nu, dat zijn wij dan ook. Vive la Mode! als wij ons overgeven laat het dan niet zijn met een zuur gezicht, maar juichend en met een glimlach, als hadden wij nooit aan weerstreven gedacht. Ik moet zeggen: ik ben geheel verzoend, en ik vind die slanke rokken belegd met agrement heel mooi; vooral met een

fluweel manteltje, van voren los, van achter met taille, aansluitend in de schouders en met opstaande mouwkappen.

Keurig! keurig! roepen wij allen uit, evenals de stemmen van het noodlot in de antieke koren, en wij denken er niet meer aan, dat wij vroeger hetzelfde riepen van wijde, schommelende rokken, te mooier naarmate zij meer schommelden.

Laten wij dus onze oproerigheden staken, ten minste nooit luid meer uitspreken, want wij leerden reeds te vaak dat wij in zaken de mode geen voet bij stuk kunnen

NIEUWE WOLLEN TOILETJES.

houden, (alsof vrouwen dit ooit deden!); wellicht beleven wij den terugkeer nog der pofmouwtjes en bloote armen, der onder de borst gegordelde lijfjes en der herderinnehoeden, waarmede wij onze overgrootmoeders zien afgebeeld.

Aan de baljaponnen komen reeds overdreven pofmouwen, en, zooals ook aan wandelen gezelschapstoiletten, kruiselings gelegde plooien over de borst, nù nog in het midden gehouden door een breede ceintuur, soms breede, gekruiste gordels van dezelfde stof....; een weinig hooger gedragen en onze overgrootmoeder herleeft!

Gelukkig behoeven wij ons niet al te zeer te kanten tegen de navolging der op de gravure afgebeelde toiletjes. Zij zijn eenvoudig en toch volgens den nieuwsten smaak, van wollen stof, thans meer in de mode dan zijde of peluche, en doen een slanke taille op haar voordeeligst uitkomen. Het gestreepte kleed biedt tot zelfmaken eenige moeielijkheid of men moest reeds meester zijn van schaar en naald, daar juist de meer of mindere vlugheid en gratie afhangt van de richting der strepen; om de heupen slank te doen uitkomen moeten zij diagonaal loopen en een weinig schuin worden

opgenomen. In het lijf loopen de strepen recht, ook recht over de lengte der mouwen; de kraag is hoog, zooals ook de kappen der bovenmouwen, opstaande tegen de schouders.

Een nieuwe kleur is de tabakkleur met zwarte dessins er door geweven, opgemaakt met zwarte brocade.

Donkere costumes zijn nu weer meer in den smaak. De tweede staande figuur in het effen kleed is niet minder elegant; het onderkleed is van groen fluweel, waarvan ter zijde een breeder toeloopende baan zichtbaar wordt, aan den rand afgemaakt met zwart passement. Het lijfje is gegarneerd met een vestje van fluweel, ook afgezet met passement; een fluweel kraagje, hoog aan den hals, de mouw ruim opgeplooid tegen den schouder. De overrok gaat over de taille, slank weg over de heupen, van achter los neerdalende, of in platgenaaide lange plooien.

Mij dunkt dat als wij ons zelven op een portret na tien of twintig jaren weerzien in een dezer kostuums wij moeielijk zullen kunnen uitroepen 'hoe konden wij dit mooi vinden!'

Hier wordt beantwoord aan den eisch, die bij de ouden gold: het practische met het schoone te verbinden.

GRAPPIGE VERTELSELS. Naar A. Lonza. (Zie blz. 122.)

Grappige vertelsels.

'Monsieur le marquis' is op reis geweest, en naar den trant der menschen, die verre reizen gedaan hebben, heeft hij heel wat verhalen in zijn marsch. En al klinken zijne avonturen en ontmoetingen nu ook niet zoo verbazingwekkend als die van den klassieken 'heer Jurriaan,' - hij kan nu toch óók over vreemde landen en volken meepraten, zoo goed als de beste. Al wie in 's mans omgeving maar tijd en lust tot luisteren heeft, vergast hij onmiddellijk op een uitvoerig relaas zijner wederwaardigheden. Zeer welkom is hem dan ook het bezoek der vier gravinnetjes, vicomtesjes, freuletjes, - wat zijn het? - die hij in zijn tuin ontvangt en in wie hij al dadelijk een belangstellend en geduldig auditorium begroet.

Nu, daarin heeft hij zich niet vergist; trouwens, de dames zijn opzettelijk gekomen met het doel om zich te vergewissen van zijn welstand na afloop zijner reis, en dus kan de markies terstond met de deur in huis vallen. Onderhoudend verteller als hij is, hangen de meisjes letterlijk aan zijne lippen, en niet licht zal hij ergens een dankbaarder en - goedgelooviger gehoor vinden. Want de markies is een guit, die op zijn ouden dag zulke mooie, lieve gezichtjes nog graag eens ziet lachen; en al de 'mopjes', waarmee hij daartoe zijn reisverhaal opsiert en sommige onverklaarbare toestanden wat aannemelijker tracht te maken, worden door de bezoeksters grifweg voor goede munt aangenomen. De oude schalk is voortaan in hare oogen getooid met een stralenkrans, die den roem van een Columbus of een Stanley evenaart en hem door een onbereisd man niet licht zal ontroofd worden.

Milly's geheim.
Een levensbeeld uit Amerika's verre westen.
Naar het Engelsch van Mary Hallock Foote.
(*Vervolg van bladz.* 119.)

Frank zag nu de boosheid, die hij eerst slechts vermoed had. Mrs. Dansken kon niet weten, wat hem er toe had gebracht om Milly voor het bal te inviteeren; en dat zij nu desniettemin toch zulk een houding tegen hem aannam, maakte hem hooghartiger en deed hem al zulke armzalige, lage veronderstellingen met te meer kracht van zich afwerpen. Maar ter wille van Milly moest hij zich matigen. Hij wist dat het hem niet vrijstond, zich ontslagen te achten van de bescherming eener oudere vrouw over het meisje, aan wie hij een blijk van onderscheiding trachtte te geven. Daarom liet hij dan ook niets van zijn toorn bemerken en pleitte hij met al de onbevangenheid, waarover hij beschikken kon, en met al de kracht zijner verleidende blikken, - die hij nog nooit zoo noodig had gehad en nog nooit voor zulk een ongelukkige zaak.

'Laat er ons nog eens in het afgetrokkene over spreken, ter wille der menschelijkheid -'

'Ter wille der beuzelpraatjes! Ik verlang niets meer van dat geteem en gezeur te hooren. Gij weet volmaakt goed, dat als Milly Robinson niet een meisje met zulk een betooverend lief gezichtje was, gij u niet met haar op het Assembly-bal zoudt laten zien. Maar begrijpt gij dan niet, Frank - en gij begrijpt het wèl! - dat de toestand daardoor voor haar slechts te erger wordt?'

Mrs. Dansken was óók wel geneigd om te pleiten, gedreven als zij werd door haar onrust over Embury. Zij vreesde voor den weekhartigen, sterkhoofdigen jongen, en niet voor het meisje met hare zonderlinge, passieve kracht, dat alles tot zich trok wat zij verlangde, zonder eenige inspanning harerzijds. Zij was volstrekt niet ongerust over Milly; maar zij wist dat zij Milly's voorvechter alleen kon treffen in het meisje, waarop hij zoo onzinnig verzot was.

'Het is een van die dingen, die men niet doen kan, Frank,' verklaarde zij op kalmen en geduldigen toon, 'omdat men ze niet weer ongedaan kan maken wanneer zij eenmaal gedaan zijn. Nooit of nimmer kan de verhouding weer zoo worden als vroeger tusschen u en Milly, nadat gij eenmaal met elkander gedanst hebt. En hoe moet het dan verder gaan? Hoe zijt gij voornemens, weder tot het werkelijke leven terug te keeren na die vertooning?'

Een oogenblikkelijke vlaag van opgewondenheid veranderde de uitdrukking van Embury's gelaat. Zijne schitterende oogen waren als blind voor het krachtig gezond verstand van Mrs. Dansken's argumenten. Zij was er niet zeker van, dat zij de rechte snaar had geraakt; maar toch ging zij in de richting voort, meer of min op goed geluk af. 'En h o e zijt gij van plan haar te vragen? Wanneer gij haar vraagt als jonge dame, moet zij toch eene chaperonne hebben; vraagt gij haar als mijne dienstbode, dan moet zij zich daarvoor tot mij om vergunning wenden, en die zou ik haar zeer stellig weigeren.'

'Maar zeg mij waarom, Mrs. Dansken! Is het werkelijk ter wille van Milly, - of is hier weer die theorie van u in 't spel, dat wij allen gevaar loopen onze toekomstjes te bederven?'

'Er zijn nog tal van redenen vóór en aleer wij aan uwe toekomst genaderd zijn. B.v. de regelen van het Assembly-bal, nu gij al m i j n e verordeningen toch reeds overtreden hebt. Ieder heer heeft vergunning om twee dames te vragen, - maar niet twee wezens met wie de andere leden liever niet in aanraking willen komen.'

Frank maakte een gebaar van ongeduld.

'Luister niet naar mijne woorden, luister naar mijne bedoeling. Ik heb geen tijd om met zorg mijne woorden te kiezen. - Nu zou ik evengoed kunnen dansen met Milly, of ook met Ann, als de vaten wasschen of de bedden opmaken met een van beiden; maar ik zie de noodzakelijkheid niet in, om met opzet voor anderen de dingen te bederven. Gij weet wel, dat de dames uit St. Louis zeer kieschkeurig zijn omtrent de personen, met wie zij dansen. Ik zelfben nauwelijks van den echten stempel. De vrouw die met werken in haar levensonderhoud voorziet, moet er op rekenen, dat zij lager geplaatst wordt dan de vrouw, die een man heeft gekregen om voor haar te werken.'

'Waarom zegt gij die dingen? Gij weet wel, dat zij niet waar zijn.'

'Zij zijn volkomen waar. Ik heb niet genoeg invloed om te maken dat Milly er heen gaat met anderen, al wilde ik het ook beproeven. Ik zou haar onder mijne hoede mede kunnen nemen naar het Assembly-bal

en zeggen: “Hier is een fatsoenlijk meisje, dat mijne kamers aan kant houdt. Ik heb haar medegebracht opdat zij zich eens zou kunnen amuseeren, dewijl zij nergens anders heen kan gaan.” Zoudt gij denken dat men haar behulpzaam zou zijn om zich te vermaken? Zij zou de vreemde eend in de bijt zijn; zij zouden haar met hun allen doodpikken. En dat is ook wel te begrijpen. Gij kunt gemakkelijk zien, of het elk uwer vrijstaat, van zijn eigen oordeel gebruik te maken omtrent de ware kenmerken eener dame, uit het oogpunt van een partner, - en anders zijn er nog wel andere jonge meisjes in de plaats; gij bemerkt wel, dat ìk op dit punt niet zwaartillend ben. - Het is eenvoudig een van die dingen, waarvan de geheele wereld weet dat zij onmogelijk zijn. Milly heeft het heel goed zooals zij nu is; zij heeft niet bijzonder veel uitspanning, doch het is ook nog maar zes maanden geleden dat haar broeder dood is -’

‘Tien maanden,’ verbeterde Frank.

‘En zij spaart geld op, om weer naar hare familie te gaan, en dat zijn de eenige menschen die met haar te maken hebben. Zij zal tijd in overvloed hebben om zich te vermaken, wanneer zij met deze plaats eenmaal heeft afgedaan. Maar neem haar nu mede en zet haar in een positie, die iedereen tegen de borst stuit.... och, dan zal zij rechts en links aangevallen worden. Dat zou reeds gebeurd zijn, als ik pogingen had gedaan om haar meer op den voorgrond te plaatsen; maar als gij het gaat beproeven, Frank Embury, zal zij totaal verloren zijn! - Maar wat er ook van kome, gij zult haar nu geheel moeten doorzien.’

‘Het is mij ook te doen om haar te doorzien. Ik heb haar gevraagd zooals ik ieder ander meisje zou vragen, en ik wil haar niet beleedigen door nu terug te krabbelen ter wille van vrouwenpraatjes. Dat zou niet verstandig, niet rechtvaardig en niet vriendelijk zijn.’

‘Gij zult ondervinden, dat rechtvaardigheid en vriendelijkheid weelde-artikelen zijn, mijn jongen! Onze eigen zaken te behartigen, is onze voornaamste levenstaak, - onze schulden te betalen, en onze beloften te houden.’

Embury werd ditmaal geducht in 't nauw gebracht, maar hij boog het hoofd en liet alles over zich heengaan.

‘Alleen om u te herinneren, Frank, hoe het met zulke dingen toegaat. Ik ben in het minst niet boos op u, schoon gij het werkelijk verdiend hebt; maar ik heb nu het laatste zweempje vertrouwen verloren, dat ik ooit in dit meisje gesteld heb!’

‘Maar wat heeft zij om 's hemels wil dan toch gedaan?’

‘Misschien niets; maar desniettemin gevoel ik, dat alles haar schuld is. Dat is de noodlottige verwikkeling van den toestand. Gij zult er óveral op stuiten, hoe ge u ook keert of wendt.’

‘Verondersteld dat zij weigert om mede te gaan, hoe zal de toestand u dan voorkomen?’

‘Heeft zij geweigerd?’

‘Zij heeft het niet aangenomen.’

‘O, zij is van plan om te gaan. Anders zou zij het u wel gezegd hebben. Het was werkelijk zeer slim van haar, zich haar antwoord voor te behouden.’

‘Ik weet niet, waarom gij dat slim noemt. Ik vind het veeleer een treurig bewijs van de waarheid, dat zij haar eigen meesteres niet is.’

‘Heeft zij dat gezegd?’

‘Zij heeft niets gezegd.’

‘O, zij heeft zoo'n talent om niets te zeggen! Het is met dat schepseltje óók: “stille waters hebben diepe gronden”. Hare familieleden of kennissen, als zij die heeft, bekommeren zich niet veel om haar, dunkt mij: zoo lang als zij hier is, heeft zij nog nooit een brief ontvangen.’

‘Brengt gij dat als een beschuldiging tegen haar in?’

‘Ik zal alles tegen haar inbrengen wat ik maar met mogelijkheid bedenken kan, om u te vrijwaren van de ellende, die gij u op den hals wilt halen. Per slot van rekening zal alles op *haar* neerkomen. Als gij het rechte meisje gekozen hadt - geen onmogelijk meisje - zouden wij allen haar met blijdschap onzen zegen hebben gegeven. Wij zouden er verrukt over zijn geweest als er eindelijk eens een echt jong meisje, eene *ingénue*, in het kamp was verschenen. Maar zij moest van zuiver allooi zijn. Wij hebben geen lust om ons wat op de mouw te laten spelden. Vrouwen doen altijd uitspraak over vrouwen, en mannen die ook maar een greintje gezond verstand hebben, onderwerpen zich aan haar oordeel. Zij schelden en smalen op ons, maar zij verwachten van ons dat wij de maatschappij in het rechte spoor zullen houden, terwijl zij buitenshuis naar het goeddunken huns harten leven.’

De philosofie van Mrs. Dansken had dikwijls iets onaangenaams voor Frank, maar in zijne tegenwoordige gemoedsstemming vond hij er iets walgelijks in.

‘Dit alles moge waar zijn, Mrs. Dansken, maar ik zie niet in, hoe het op Milly Robinson toepasselijk kan zijn. Is er iets in haar voorkomen, dat niet strooken zou met het karakter eener *ingénue?*’

‘Haar voorkomen is één en al tegenstrijdigheid.’

‘Of in haar geschiedenis?’

‘O!... haar geschiedenis! Wat ik er van weet, is.... *háár* geschiedenis. Ik heb er het spoor van gevolgd zoover als -’

‘Mrs. Dansken, ik zweer u, dat ik dit niet kan uithouden!’

‘Natuurlijk kunt gij dat niet. Gij zijt de jonge Roman, met een zweempje moderne philanthropie, en ik ben het op middelbaren leeftijd gekomen Gezond Verstand, zonder iets dat naar philanthropie gelijkt; maar Milly is op weg om er het slachtoffer van te worden.’

Mrs. Dansken geloofde wel niet, dat Milly er het slachtoffer van zou worden, maar zij vond het toch goed dit te zeggen. ‘Maar welk een nonsens is dat toch allemaal! Rondweg gezegd, komt de zaak hierop neer, dat een mijner commensalen gebabbeld heeft met een mijner dienstboden.’

‘Gij zijt zeer vriendelijk voor mij geweest, Mrs. Dansken,’ begon Frank op een toon van verheven lijdzaamheid.

‘Ik ben altijd zeer ingenomen met u geweest, maar daarom behoeft ge mij niet te ontzien. Vaar zoo heftig tegen mij uit als gij wilt, maar laat dat meisje loopen. Beloof mij dat gij het doen zult, Frank. Gij weet niet half, hoe ernstig ik het met u meen. Ik pak de koe wel eens wat ruw bij de horens, dat weet ik, - maar ik maak mij beangst over u beiden.

Gij kunt onmogelijk zoo onnoozel zijn, om niet te begrijpen wat ik bedoel.'

'Mrs. Dansken, gij zult naar ik veronderstel wel weten, dat wij jongelui hier allen in het kamp onze reputaties hebben. Over het algemeen weet men van ieder onzer heel goed, hoe zwaar hij weegt. Welnu, ik behoef mij niet te schamen over mijne reputatie! Als ik een meisje medeneem naar een danspartij waar zich dames bevinden, dan geschiedt dit omdat zij een fatsoenlijk meisje is; en zij zal er, in de oogen der mannen ten minste, niet slechter aan toe zijn, als ik haar eenige kleine attenties bewijs.'

'Och, mijn waarde, het is inderdaad àl te aandoenlijk, u zoo te hooren spreken. Gij zijt een lam - een paar lammetjes, zoo ge wilt - dat ter slachtbank geleid wordt. Het is één en al idiotenwerk, maar 't is óók het erbarmelijkste waar ik ooit van gehoord heb! En ik zou er bij moeten staan, en zien hoe het toegaat? Hoor eens, Frank,' vervolgde zij, van toon veranderende toen zij zag, dat hij nog even onaandoenlijk bleef, 'gij beweert dat Milly u nog niet gezegd heeft, of zij van plan is, er heen te gaan. Als zij het doet, als zij het aanneemt, zal ik weten wat mij met haar te doen staat. *Zij* zelve, wees daar verzekerd van, maakt zich geene illusiën over de wijze waarop zij ontvangen zal worden. Wanneer zij met u naar dat bal gaat, verdient zij al wat er van komt!'

Even vóór het diner zag Mrs. Dansken in de bovengang Frank bij het tochtige raam staan, als een toonbeeld van spanning of van moedeloosheid, wat haar verwonderde.

'Zoudt gij nog naar een enkel woord willen luisteren?' waagde zij hem te vragen.

'Naar zoovelen als gij verkiest,' antwoordde Frank, zóó beleefd, dat zij bemerkte hoe zijn boosheid nu afgekoeld was tot wrok.

'Als gij het mij wilt toestaan, zal ik met Milly spreken, vriendelijk, minzaam, zooals ik dat kan. Ik zal haar zeggen, dat gij mij gesproken hebt over uw plan om haar mede te nemen, en dat ik het u in haar eigen belang heb afgeraden.'

Frank toonde door een glimlach zijn ongeloof in Mrs. Dansken's invloed op Milly: het meisje voor wie zij bekend had een afkeer te koesteren.

Mrs. Dansken begreep èn dien glimlach èn de beteekenis er van maar al te duidelijk. 'Dat zal voor u een uitweg geven,' ging zij voort, - hoewel zij thans zelve alle geloof in dit haar laatste betoog verloren had; 'en indien ik haar niet kan doen inzien, welk een misslag het voor haar zou wezen, zal dat alleen dááraan te wijten zijn, dat zij het niet *wil* inzien! Is zij, zooals wij hopen, een fatsoenlijk meisje, dan zou zij er zich niet met zes paarden heen laten sleepen; maar is zij het niet, - is zij een brutaal, onbeschaamd ding, - werkelijk, Frank, dan kunt gij er toch niet op gesteld zijn, haar mede te nemen! Al hadt gij ook de reputatie van een engel, gij zoudt het er niet goed af kunnen brengen.'

Frank was zelf ongerust over hetgeen hij doen ging en over de wijze waarop het zou afloopen. Voor alles ter wereld zou hij niet gewild hebben, dat Mrs. Dansken wist, hoe hij louter door een toevallige omstandigheid, naar het scheen, en zonder den minsten zweem van opzet, zoo ver was voortgegaan op dit pad van gevaarlijke vriendelijkheid. Ware er een gelukkiger gekozen woord gesproken, dan zou het hem in dit oogenblik van besluiteloosheid misschien geholpen hebben. Maar de misslag kon niet ongedaan gemaakt worden: de zinspeling op zijne schitterende reputatie, de kennisgeving dat hij zijne vrijheid terugverlangde, en de toespelingen in afwachting van Milly's beslissing.

Is er iets beters dat onze afkomst en opvoeding voor ons doen kan, dan onze sympathieën zóó zeker en langs zulke zuivere lijnen van goddelijk instinct te ontwikkelen, dat wij geene vergissingen kunnen begaan in deze kiesche handelingen tegenover diegenen, met wie wij in aanraking zijn gebracht? De gewoonte om vriendelijk te denken, de eigenschap van minzaamheid en juistheid bij het spreken, zijn misschien beuzelingen, maar beuzelingen zijn wel eens beslissend, - vooral daar het niet genoeg is, gelijk te krijgen en het koude gezond verstand aan onze zijde te hebben, wanneer het er op aankomt om invloed te oefenen op hartstochtelijke en weerbarstige jonge harten in oogenblikken van overijling.

Frank verhardde zijn hart en Mrs. Dansken verhardde het hare; en terwijl zij zich verhardde, verviel zij tegelijkertijd tot ruwheid.

'Ik geloof dat het u om niets anders te doen is, dan om uw eigen zelfzuchtig genot en om uw triomf tegenover andere menschen!'

Frank keerde zich om, ging naar zijne kamer en deed de deur voor haar neus dicht. Hij kwam dien middag niet aan tafel en liet zich eerst laat in den avond in de huiskamer zien; en toen hij binnentrad, zag hij er koud en bleek uit. Maar toch weigerde hij om op een stoel bij het vuur plaats te nemen; en hij zette zich met een boek in de hand zóó ver van het licht neer, dat hij onmogelijk in staat kon zijn iets te lezen.

Mrs. Dansken had zich reeds in den geest een tooneel voorgesteld, waarbij er weinig waarschijnlijkheid bestond dat zij een gelegenheid zou hebben om mede handelend op te treden, of om dat optreden gewenscht te achten, al deed de gelegenheid er zich ook toe voor. Maar hier wàs er nu een gelegenheid, en hier was nu een publiek, waar zonder dramatische voorstelling al het effect zou uitblijven. Haar denkbeeldige climax nam plotseling bezit van haar, met al de kracht eener berekende beslissing. Daar zat nu de verdwaasde knaap, dien zij gevleid had met haar vertrouwen, die haar op zijn beurt het zijne had geschonken, die haar, ongeloovig als zij was, had doen gelooven in de oprechtheid van zijn rein, jeugdig hartzeer. Zij kende de kracht harer argumenten beter dan het gehalte harer woorden; niets, meende zij, was bestand tegen eene bedachtzame opsomming der gevolgen.

Zij begon te spreken met hare schelle stem en op een toon van vlijmenden spot, om den schuldige te verklappen, die een daad van ontrouw jegens hen allen had gepleegd en zijne plannen had uitgevoerd alvorens er mededeeling van te doen. Doch toen hare stem begon te beven, maakte haar sarcasme plaats voor eene onbewimpelde uiteenzetting van het geval, te midden eener stilte die aan hare woorden de kracht van een rechterlijk vonnis gaf.

'Gij weet hoe wij aangaande Milly Robinson zijn overeengekomen, dat, als een van u allen bemerkte,

zijn woord jegens mij niet te kunnen houden, hij er mij dan kennis van zou geven; en indien hij onopzettelijk zijn woord brak, en dit ontdekt werd, hij gewaarschuwd zou moeten worden.' Toen Mrs. Danken de artikelen van die geduchte overeenkomst zoo samenvatte, klonken ze bijster onnoozel en flauw, als een trompetje van

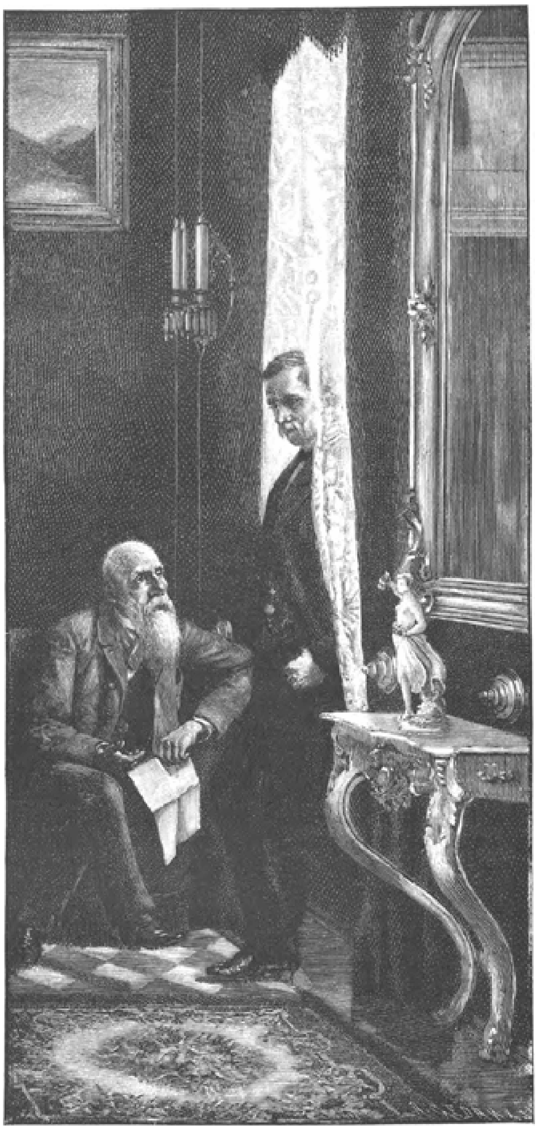

ONDER VIER OOGEN. Naar T.W. Beyer. (Zie blz. 129.)

een kind, en wel van een heel klein kind; maar toch was er geen spoor van vroolijkheid te ontdekken op de gezichten tegenover het hare.

Zij was bleek van wanhoop over hetgeen zij thans deed. 'En indien hij voort bleef gaan, nadat hij gewaarschuwd was,' vervolgde zij, 'hebben wij, zooals gij weet, gezegd dat hij "uitgebannen" moest worden.' Zij lachte even, maar zij was de eenige die lachte. Tegenover het stilzwijgen van al die ernstige gezichten maakte dit den indruk van een snik. 'Maar wat moet er gebeuren,' ging zij voort, 'met iemand, die ontslagen werd van al zijne beloften, omdat ik mij schaamde hem iets te doen beloven, daar ik hem zoo vertrouwde? Hij zeide zelf, dat zijn eer er mede gemoeid was; en nu is hij mij komen vragen, of hij mijn kamermeisje naar het Assemblybal mag medenemen, en of ik haar wil introduceeren!'

‘Neen, Mrs. Dansken, dat heb ik u nooit gevraagd. Het meisje dat ik naar het bal medeneem, zal evenmin introductie noodig hebben als gijzelve. En van morgenavond af kunt ge, zoo ge wilt, over mijne kamer beschikken.’

‘Is dat om mij te straffen?’ vroeg zij, eenigszins heftig; ‘een geldstraf voor een behoeftige vrouw, die eens uwe vriendin is geweest, Mr. Embury?’

Frank was reeds bij de deur. Hij zag haar met de grootste verbazing aan, maakte een buiging voor haar en verliet de kamer.

IV.

Milly had niets tot hare meesteres gezegd, en Mrs. Dansken verkeerde nog altijd in twijfel omtrent de bedoelingen van het meisje, toen Frank den volgenden morgen de toebereidselen maakte om te verhuizen.

De vroegere vriend en vriendin weigerden niet, met elkander te spreken: dat zou te kinderachtig geweest zijn; en er waren materieele onderwerpen, waarbij stilzwijgen al te lastig, om niet te zeggen bespottelijk ware geweest, daar het de tusschenkomst van derden noodig zou gemaakt hebben. Maar zij waren kort, afgemeten en vreeselijk koel tegenover elkaar.

Mrs. Dansken bleef onder allerlei voorwendsels er bij rondloopen, terwijl het inpakken werd voortgezet, daar zij gevoelde dat zij te ver was gegaan en nog altijd hoopte, dat de jonkman wel op zijn besluit zou terugkomen. De middelbare leeftijd is dikwijls hardnekkig. maar toch nooit zoo hardnekkig als de jeugd, wanneer het tot een botsing komt.

Frank nam zijn pijpenrek af van de plek, waar het geprijkt had aan den wand der huiskamer, en de pijpen hingen nu aan allerlei gevaarlijke puntjes en knopjes, terwijl zijne oogen naar een plaats zochten, waar hij het rek neer kon zetten.

Mrs. Dansken leed eenigszins aan een vlaag van hartzeer toen zij telkens weer een nieuwe ledige plek zag, waar een zijner ‘dingen’ gehangen of gestaan had. Hij was een jonkman, die ‘vele goederen had’, welke echter niet altijd in de volmaaktste orde werden gehouden en waaruit men zonder veel moeite een beeld van zijn karakter kon afleiden. Mrs. Dansken kon u al zijne eigendommen opnoemen, zonder er naar te zien: zijne boeken en onparige handschoenen en

zijden foulards, die zij vaak uit alle hoeken van het huis bijeenzamelde. Zijne hoeden waren portretten van hem; zijne oude pantoffels hadden een soort van fetish kunnen wezen voor iemand die veel van hem hield. Door zijne beminnelijk ordelooze manieren had hij altijd zeer veel bediening noodig gehad; maar hij zou - dat wist Mrs. Dansken maar al te goed - wanneer hij haar huis verliet, nog om ándere oorzaken er gemist worden, dan om de drukte die hij er veroorzaakt had. Meer en meer begon zij nu te beseffen hoe beminnelijk, hoe humaan hij was, hoe onweerstaanbaar hij werd aangetrokken tot het menschelijke in anderen; en toen het uur van zijn vertrek sloeg en zij zijne opgewondenheid bespeurde, die niet louter uit triomf voortvloeide, hield zij er zich meer dan ooit verzekerd van, dat er een of andere geheime reden aan zijne ‘waanzinnige daad’ ten grondslag lag.

Nooit bleef er ergens een lediger plaats open, dan de plaats van Frank dien avond aan het diner. De dischgenooten hadden als één eenig man de zijde van den beleediger gekozen. Mrs. Dansken gevoelde dat zij aan het hoofd van haar eigen tafel in ongenade was gevallen. Dat was zoo de gewoonte van mannen, gelijk zij bij zich zelve zeide, - of liever, het was zoo de gewoonte van jongelui; en, ongelukkig als zij was, vond zij eenigen troost in de karakteristieke onrechtvaardigheid van den toestand.

Maar zij bekommerde er zich niet bijzonder veel om: haar droom van opperbestierster was verdwenen. Zij verlangde naar haren verstandigen ouden bondgenoot Hugh Williams, om met hem over de zaak te raadplegen, en door hem beknord te worden, als gewoonlijk. Maar hij was toevallig een dag of drie geleden vertrokken naar een der nieuwe kampen, om een mijn te onderzoeken, en hij zou stellig niet vóór Vrijdag terugkomen. Zij zette zich dien avond neer en schreef hem een langen brief, waarin zij haar hart eens terdege voor hem uitstortte. Vóór Vrijdag antwoord op dien brief te ontvangen, was onmogelijk; maar zij vertrouwde, dat hij haar nieuws nog wel tijdig genoeg in handen zou krijgen om zich ijlings huiswaarts te spoeden en zijn invloed op zijn compagnon te doen gelden.

Frank was zich nu duidelijk gaan voorstellen, tegen welken inzet hij speelde met de schoone medespeelster, die door het noodlot en door zijne eigene onbezonnenheid op zijn weg was geplaatst. De kinderachtige verbodsbepalingen waren nu verdwenen; maar in plaats daarvan waren er thans gevaren gekomen, welker bestaan hij niet kon loochenen. Doch de opwinding van het spel was hem naar het hoofd gestegen.

Hij was genoodzaakt, het huis voor goed te verlaten zonder Milly gezien te hebben, wat hij aan Mrs. Danskens diplomatie meende te moeten wijten; maar het meisje zelf had al zijne pogingen om met haar te spreken en haar antwoord te vernemen, weten te ontwijken. Hij was bekend met de lijst der boodschappen, die zij buitenshuis deed, en met den tijd van haar komen en gaan. 's Maandags- en Donderdagsavonds ging zij naar de tent-bakkerij, om er een bepaald soort van cadetjes te halen, welke er op die dagen versch te krijgen waren. Die bakkerij was aan het uiterste einde der Harrison-Avenue, aan denzelfden kant als het huis van Mrs. Dansken, dicht bij de groote brug, die toen juist over het nieuw aangelegde kanaal gebouwd werd. Het was nog geen half zes, maar de werklieden hadden toch reeds de brug verlaten; Frank wist zelf niet waarom, doch onwillekeurig trok het zijne aandacht, hoe eenzaam de plek er uitzag.

Op het uur dat altijd het vroolijkst en gezelligst was in de huiskamer zijner gewezen kostvrouw, posteerde Frank zich nu op de brug, om vandaar naar Milly uit te zien. Hij behoefde niet lang te wachten om haar te zien komen. Zij had een bruine voile

dicht over haar hoed gebonden; hij had zoo gaarne haar gezichtje willen zien en hare mooie, frissche kleur in de winterkoude, maar toch was het goed, dat zij die voile voor haar gelaat geknoopt had. Hij merkte nog de prachtige bruine tint van haar laag opgebonden haar op, terwijl zij haastig den winkel binnentrad. De bakkerij was vol menschen; het duurde een geruimen tijd eer zij er weer uitkwam. Een oogenblik later was hij naast haar. Zij scheen niet bijzonder verbaasd toen zij hem zag. Hij nam het nog warme pak van haar over en verzocht haar, schoon op tamelijk bevelenden toon, met hem mede terug te gaan naar de brug. Hij liep reeds vooruit met het pak broodjes, en zij volgde hem.

'Hoe laat is het?' vroeg zij, toen zij de brug bereikt hadden.

'Het is nog geen half zes,' zeide Frank, zonder zijn horloge te raadplegen.

'Zoudt ge zoo goed willen zijn, er eens even naar te zien?'

'Dat behoeft niet. Ik heb slechts vijf minuten noodig, Milly, voor uw antwoord. Gij gaat immers Vrijdagavond met mij mede?'

'Neen, - ik heb nooit gezegd dat ik mede zou gaan.'

'Maar gij zijt toch wel van plan om te gaan?'

'Ik zou niet kunnen gaan, met geen mogelijkheid! Dat moest gij toch weten, Mr. Embury.'

'En is dit alles wat gij mij te zeggen hebt, Milly?'

Oogenschijnlijk was het alles, want Milly bleef zwijgen. Frank voelde den lust bij zich opkomen om haar bij hare mooie schouders te nemen en haar heen en weer te schudden, enkel en alleen om haar wakker te maken, nu de zaken tot een crisis gekomen waren. 'Milly, - och, doe die voile af! Hoe kan iemand tot een bruine voile spreken?'

Milly's lippen sloten zich achter een vouwtje in de voile, en gingen daarna weer open. Zij had niet willen glimlachen, maar kon zich niet bedwingen. Die nieuwe, driftige gedragingen van hem waren nog prikkelender voor hare zoo lang onderdrukte ijdelheid dan al zijne vroegere nederigheden en vertoogen.

'Ik weet dat uwe wangen de kleur hebben van dat licht op de bergen daar!' vervolgde hij, met woeste hartstochtelijkheid, zonder over het meer of minder toepasselijke zijner woorden na te denken. 'O, als gij mij maar eens woudt aanzien, Milly!' Dit was. Frank wist het wel, onbewimpelde hofmakerij; maar het hof te maken, al was het dan ook maar aan een bruine voile, en met een pak broodjes dat den binnenkant zijner armen verwarmde, kostte hem in zijne tegenwoordige gemoedsgesteldheid niet de minste moeite. (Er kon geen sprake zijn van den

hoek van zijn neus, dien M. Cocquelin in deze rol als beslissend beschouwt.) De jongensachtige, niets en niemand ontziende zijde van zijn karakter had nu de overhand op hem gekregen; hij was van meening, dat hij thans den prijs van zijn misslag betaald had, en hij wilde nu geen der aandoeningen missen, van welken aard ook, die er uit konden voortvloeien.

'Loop even een eindje mede over de brug, Milly, Kijk, hier ligt een plank.'

'Ik moet noodzakelijk naar huis, Mr. Embury; en ik kan niet naar het bal gaan, al hieldt ge mij ook den geheelen avond hier!'

'Och, houd toch op met dat eeuwige Mr. Embury! - Waarom hebt ge mij dat niet eer gezegd?'

Milly gaf geen antwoord. 'Gij hebt niets gezegd. Ik dacht natuurlijk, dat ge wel lust zoudt hebben om mede te gaan. Gij hebt mij misleid, Milly!'

'Gij zijt ook zoo driftig, - ik kan niet altijd met u spreken.'

'Ik ben driftig, omdat gij zoo langzaam zijt. Maar ik houd toch wel van uwe langzaamheid: zij staat u lief, als gij mij maar geeft waar ge mij op laat wachten. Wij zullen maar zeggen, dat gij zoo goed als beloofd hebt; ik zal u aan uw woord houden.'

'Maar toch niet, als het mij mijne betrekking kost?'

'Het zal u uwe betrekking niet kosten. Mrs. Dansken heeft mij zelf gezegd, dat zij het buiten u niet kan stellen.' Frank gaf deze inlichting zonder blikken of blozen, en zonder zich te bekommeren om de wijze waarop hij haar verkregen had.

'Daar heeft ze mij nooit veel van gezegd,' sprak Milly. 'Zulk een voldoening zou ze mij niet gunnen. Ik zou wel weg willen gaan, al was het maar alleen om haar te toonen, dat ik haar voetveeg niet ben!'

'O neen, daarvoor niet; maar om met mij te dansen. Gij behoeft u niet aan die Mrs. Dansken of aan eene andere vrouw te storen.'

'Ik kan niet gaan, en ik ben ook nooit voornemens geweest om te gaan, Mr. Embury, - ge moogt er van denken wat ge wilt. Ik heb er mijne redenen voor.'

Hij aarzelde, daar hij nu aan haren broeder dacht, wiens nagedachtenis Milly misschien angstvallig trouw wilde blijven, ondanks al Franks indringende vriendelijkheden. Hij voelde zich beschaamd en van haar afgestooten, uit eerbied voor de wonde plek die hij had aangeraakt.

'Kunt ge mij niet zeggen, wat de oorzaak der verhindering is? Ik vraag dat niet om u lastig te vallen, maar ik zou u zoo gaarne die éène uitspanning willen bezorgen.'

'Het is om mijne kleeren,' zeide Milly, bedremmeld de oogen neerslaande. 'Ik heb niets waarin ik mij daar zou kunnen vertoonen.'

Frank begon te lachen. De eerbiedige afstand, waarop hij zich in zijne gedachten van Milly verwijderd had, verminderde oogenblikkelijk weer, en op vroolijken toon riep hij uit: 'O, als dat alles is, - dàt zullen wij wel in orde maken!'

'Maar Mrs. Dansken is reeds twee maanden met de betaling van mijn loon ten achteren, en ik zou er haar voor alles ter wereld niet om willen vragen, - om geen stuiver zelfs!'

'Natuurlijk niet. Ik zal u een costuum zenden, Milly. Ik kan u geen bouquet sturen, aangezien er hier geen bloemen te krijgen zijn; maar gij zult het mooiste costuum uit Laedville hebben, en dat zal toch niet meer kosten dan de bloemen, die de meisjes soms op een bal in New-York dragen. Ik zeg u dit alleen, opdat gij het zonder bezwaar van mij zoudt kunnen aannemen.'

‘Maar ik kan het niet van u aannemen, Mr. Embury. Zij zou weten, dat ik het niet zelve gekocht en betaald had.’

‘Gij bevindt u in de wreedste posite, waarin ooit eenig meisje ter wereld verkeerd heeft; en ik heb mij voorgenomen, u de eer te geven die u toekomt, u op den rang te plaatsen waar gij behoort. Ik zou wel eens willen weten, wie hun het recht geeft om ons te zeggen, met wie wij al of niet mogen dansen! Een man danst met het meisje dat hij kiest, is de algemeene regel. En nu heb ik ú gekozen, costuum of geen costuum. - Maar over dat costuum spreken wij elkaar wel nader. Ik zal Donderdagavond weer hier zijn, op denzelfden tijd. Dan wacht ik u ook. En loop nu gezwind naar huis met uw pak!’

Frank was er nu reeds toe gekomen om te gelooven, dat de Oude Wereld en al hare traditiën het mis hadden, en daardoor tevens te bewijzen dat hij zelf alleen gelijk had. Hij wist er zich zelfs van te overtuigen, dat het iets zeer romantisch en treffends was, dat hij voor deze danspartij zijne dame uit zijn eigen zak zou kleeden. Met schroomvalligen ijver liep hij na te denken over den aankoop van het benoodigde, en hij wenschte nu wel, dat hij de détails van het baltoilet eener dame vroeger wat grondiger bestudeerd had, - want dit stond bij hem paalvast: dat er niets zou ontbreken om den triomf van Milly - en van hèm - zoo volkomen mogelijk te maken.

III.
De ramp.

I.

Donderdagmorgen te 10 ure werd er aan Mrs. Danskens huisdeur geklopt en vond zij daar een man, dien zij herkende als een der bedienden uit het hotel Clarendon, met eene aan ‘Miss M. Robinson’ geadresseerde doos, van de soort en den vorm waarin kleedermakers en modistes hun werk in thuis sturen. De doos was niet in papieren gepakt, en er zaten ook geen briefjes van sporen of stoombooten op: blijkbaar had zij dus geen verre reis afgelegd. Mrs. Dansken vroeg aan den man, of er ook een boodschap bij de doos was. Hij zeide hier niets van te weten, en Mrs. Dansken bedwong de vraag - schoon die haar op de lippen brandde - naar den persoon die den man gezonden had.

Wanneer Milly Robinson nu een meisje geweest was als alle andere meisjes, redeneerde Mrs. Dansken, zou zij groote oogen opgezet hebben bij de ontvangst van die doos; zij zou geweldig benieuwd zijn geweest, wie de doos gezonden had en wat er in zat, en haar terstond geopend hebben, om den inhoud door allen te doen bewonderen. Maar in plaats van dat alles had zij, zonder eenig spoor van verwondering, de doos naar haar slaapkamertje op den zolder medegenomen en er niets meer van laten hooren.

Ann had wat koekjes bij de thee gebakken, en Milly behoefde dien namiddag dus geen broodjes te

gaan halen. Op den tijd dat zij anders gewoonlijk beneden kwam, na een andere japon te hebben aangetrokken, om het theeservies in de huiskamer gereed te zetten en de tafel voor het diner in orde te brengen, verscheen zij nu echter niet. In plaats van haar onder aan de trap te roepen, gaf Mrs. Dansken zich de moeite om zelve naar boven te gaan. Toen zij aanklopte, deed het meisje niet terstond open; zij hield de deur op een kier, een heel nauw kiertje, om antwoord te geven op de vraag harer meesteres, 'wanneer zij toch eindelijk eens beneden zou komen.'

'Ik kom al, zoo dadelijk, mevrouw!' Mrs. Dansken verbeeldde zich dat de stem, die uit het kamertje kwam, geen volkomen natuurlijke klank had. Een voorwendsel om binnen te treden kwam tegelijk bij haar op met het besluit, dat zij, het mocht gaan zoo het wilde, aan de binnenzijde van die zoo angstvallig bewaakte deur zou komen.

'Laat er mij eens even in, Milly. Ik moet de maat van uw venster nemen. Ann zegt, dat er een ruit is gebroken.'

'Dat heeft Ann haar reeds twee maanden geleden gezegd,' sprak Milly bij zichzelf. 'Ik zal u de maat wel opgeven, mevrouw,' voegde zij er overluid bij.

'Daar hebt gij nu geen tijd voor; het is vijf uur. Laat mij binnen, Milly!'

De stem van Mrs. Dansken klonk streng en gebiedend, maar toch duurde het nog eenige oogenblikken alvorens de toegang geheel vrij was. Milly had haar japon aan, maar het lijf was nog niet dichtgeknoopt, ofschoon zij, zooals Mrs. Dansken wist, reeds drie kwartier in haar kamertje was geweest. Het scherpe oog harer meesteres, dat met één blik de geheele kamer doorzocht, bemerkte dat de dekens van het bed waren opgeslagen, maar dat de kussens glad lagen.

'Woudt ge naar bed gaan, Milly? Gevoelt ge u niet wel?' Terwijl zij dit zeide, - zeer onoprecht, want zij geloofde dat Milly volkomen wel was, - zag zij tusschen de beddedekens een witte mouw uitsteken, de mouw van een baljapon, tot aan den elleboog opgenomen en prachtig met kant versierd. Daar was dus iets onder, iets waar de dekens gezwind overheen waren geslagen, om het te verbergen. Met een van die haastige bewegingen, die haar eigen waren, sloeg zij ze weder terug, waardoor de verdachte doos te zien kwam, met den inhoud er gezwind in weggestopt, gezwind en onvoldoende, zooals de witte mouw maar al te welsprekend getuigde.

'Wat beteekent dat, als ik vragen mag?' riep Mrs. Dansken op een toon van heftige verontwaardiging. Zonder te denken aan haar eigen binnentreden onder een valsch voorwendsel, liet zij den vrijen loop aan de opwellingen van woede en haat, die haar nu overmeesterden. Zij had het meisje wel kunnen slaan voor hare domme, ruwe veinzerijen. 'Wat hebt gij daar, dat gij u schaamt mij te laten zien?' Zij tilde met de toppen harer vingers het deksel van de doos op en wierp een minachtenden blik op den stapel zachte wol, kant en lint, die Franks eerste optreden in de rol van koning Cophetua vertegenwoordigde.

'Dat is waarlijk een veel te mooi costuum om zoo weggemoffeld te worden! Hadt ge het aan willen trekken, om daarin aan tafel te bedienen?'

Milly had al dien tijd gezwegen, omdat schaamte en woede haar eenvoudig het vermogen tot spreken benamen.

Mrs. Dansken zelve beefde over al hare leden; zij verloor al hare zelfbeheersching, en gevoelde dat zij niet verantwoordelijk zou zijn voor hetgeen zij het volgende oogenblik zou zeggen, indien dat meisje daar zoo bleef staan, met een flauw glimlachje om de lippen, onbewegelijk als een beeld en sprakeloos als een steen.

‘Ik wil u nu door en door zien! Wij zullen straks eens een appeltje schillen samen, onder vier oogen.’ Zij ging de trap af naar hare kamer en wierp zich daar op haar bed; alle krachten hadden haar begeven.

‘Ann,’ fluisterde zij, toen de oude vrouw binnenkwam om haar te vragen, wat er van Milly geworden was, ‘dat meisje zal mij nog den dood aandoen!’ Maar het was er nu den tijd niet naar om zich door Ann te laten troosten. Het diner stond gereed, en de vrouw des huizes moest op haar post zijn, aan het hoofd der tafel. ‘Ann, wees zoo goed even naar boven te gaan en aan Milly te zeggen, dat zij dadelijk beneden komt!’ De comedie moest voortgezet worden, en zoowel de meesteres als de dienstbode moesten elk haar rol vervullen. Mrs. Dansken walgde van de hare, maar.... zij was in hooge mate een vrouw van zaken.

Er ontstond een lange pauze na de soep, die Ann zelf had binnen gebracht en weder weggenomen. ‘Waar is Milly?’ vroeg Mrs. Dansken, toen Ann weer verscheen met de kippenpasteitjes.

‘Zij pakt haar goed,’ zeide Ann.

Mrs. Dansken bewoog zich onrustig heen en weer op haar stoel. ‘Ga haar zeggen, dat zij nu beneden komt en aan haar werk gaat! Zij kan morgen haar goed wel pakken!’

‘Mevrouw....’ stamelde Ann.

‘Excuseer mij’ - Mrs. Dansken legde haar servet neder en zag den geheelen tafelkring harer commensalen rond, waarbij haar stem onzeker werd, - ‘Ann zal u bedienen,’ vermocht zij nog te zeggen. Blashfield sprong op en opende de deur voor haar, en al de dischgenooten stonden op, terwijl zij de kamer verliet.

Zij was voornemens geweest, zich zoo spoedig mogelijk naar hare eigene kamer te begeven, wegens eene opkomende uitbarsting van tranen; maar zij gevoelde zich zóó gesterkt door dit onverwacht betoon van de oude loyauteit, dat zij zich nu in staat achtte om zelfs Milly het hoofd te bieden. Zij hield er zich verzekerd van, dat zij kalm zou kunnen zijn, en misschien zou zij zelfs wel rechtvaardig kunnen wezen jegens het meisje, want wat had zij nu eigenlijk per slot van rekening ontdekt, dat zoo snood was, wanneer men de wijze in aanmerking nam waarop zij het ontdekt had? Sympathie, kieschheid of waardigheid bezat Mrs. Dansken niet; maar eerlijkheid, zelfs tegenover zich zelve, lag op den bodem harer ziel. Terwijl zij de koude trappen naar den zolder opliep, verkeerde zij in een betere stemming voor een onderhoud met Milly, dan zij had durven hopen. Maar - Milly was er niet. Haar koffer stond midden in de slaapkamer; haar hoed en doek en de doos van het bed waren verdwenen.

(*Wordt vervolgd.*)

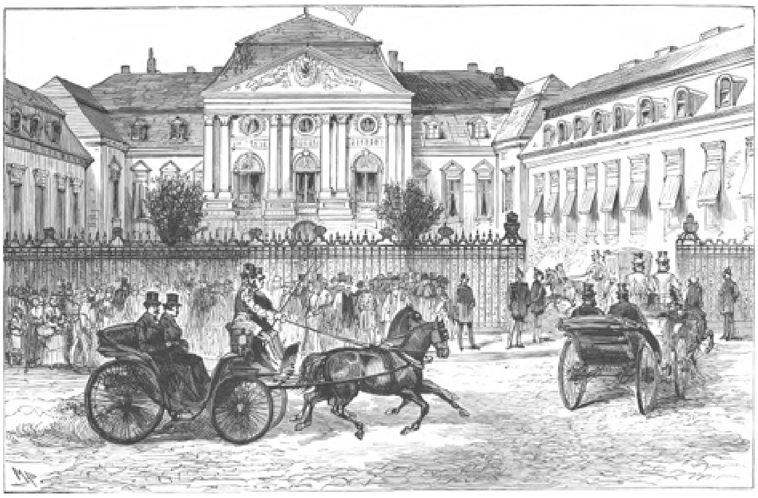

AANKOMST DER AFGEVAARDIGDEN TER ARBEIDSCONFERENTIE TE BERLIJN. (Zie blz. 130.)

Onder vier oogen.

Het zonlicht stroomt door de dicht saamgetrokken gordijnen als met een schrillen glans de kamer in, en werpt een helderen gloed op de gelaatstrekken van twee mannen. De grijsaard op de blauwfluweelen causeuse ziet met een door zorgen gerimpeld en kommervol gelaat naar den jongen man - zijn eenigen zoon - op, die daar in onverschillige houding tegenover hem staat. Wat zijn mond gesproken heeft, doet de sombere uitdrukking van zijn blik ons maar al te duidelijk vermoeden; zoo even heeft hij de ernstige vraag, welke hij reeds in vroeger jaren moest te berde brengen, op nieuw herhaald: ‘Wilt gij en kunt gij een ander, een beter mensch worden? Zijn uwe slechte hartstochten nu reeds zoodanig meester geworden over de wellicht nog in u sluimerende edeler gevoelens, dat gij voor altijd hun slaaf zijt?....’

En de zoon zwijgt. Hij mag niet liegen; wellicht heeft hij alle hoop aan zich zelven reeds opgegeven. De onafgewend op den grond gevestigde blik en de pijnlijk trillende mondhoeken verraden zijne innerlijke ontroering.... Hij zou zich o zoo gaarne willen verbeteren, - maar hij kan het niet meer: de sombere machten in zijn binnenste hebben hem gansch en al overweldigd.... hij is hun voor immer en altijd onderdanig geworden.

Wij zijn getuigen van eene aangrijpende familietragedie, die de kunstenaar hier voor ons opvoert. Hij heeft getoond, de moeilijke kunst te verstaan om aan de gevoelens, die er in de ziel zijner personen omgaan, volkomen uitdrukking te geven, zoodat wij zijne voorstelling niet zonder aandoening kunnen beschouwen. En ligt daarin niet een van de hoogste triomfen der kunst: ons tot denken, tot gevoelen te prikkelen? - Den jeugdigen kunstenaar is het ditmaal gelukt, dat hooge doel te bereiken, en zoo kunnen we slechts van hem wenschen en hopen, dat hij ook verder de hand moge blijven uitstrekken naar dat volle, bruisende menschenleven, waaraan het ware talent nog steeds zijne heerlijkste scheppingen te danken heeft!

Het arbeidscongres.

Het behoort tot de zeer gunstige karaktertrekken van onzen tijd, dat men meer en meer de aandacht vestigt op den toestand der zoogenaamd ‘lagere’ volksklassen en op de middelen om haar lot te verbeteren. Wordt ieder weldenkend staatsburger daartoe reeds opgewekt door de zucht om zijne minder bevoorrechte natuurgenooten voort te helpen, - een helder inzicht in de samenstelling der maatschappij en de behoefte harer ontwikkeling werkt krachtig mede, om de belangstelling in dat onderwerp te verhoogen. In alle landen toch, ook de meest beschaafde en welvarende, bestaat verreweg het grootste gedeelte der bevolking uit dezulken, die met handenarbeid hun brood verdienen en van hun dagloon leven moeten. Tengevolge hunner inspanning wordt de maatschappij voortdurend voorzien van alle stoffelijke voorwerpen, die zij noodig heeft, van levensmiddelen, kleederen, woningen, huisraad, artikelen van gemak en weelde, enz. Door al datgene te verrichten wat v e r m o e i e n d e n t i j d r o o v e n d is, stellen zij de meer gegoede standen in de gelegenheid om zich te wijden aan de beschaving en veredeling van hunnen geest, aan de opsporing der waarheid en het verspreiden van kennis, aan het handhaven van recht en orde in den Staat, en het stichten van al wat dienen kan om het algemeen welzijn te bevorderen. Zij vormen als het ware de onderste en breedste lagen, den g r o n d s l a g

der maatschappij, zooals Domela Nieuwenhuis c.s. met volkomen recht en volkomen juistheid beweren kunnen; maar het kan die maatschappij alleen dàn goed gaan, wanneer bij de arbeiders gezondheid en degelijkheid, een krachtige arm en een helder hoofd, energie en gezond verstand worden aangetroffen. Al wordt er door de hoogere standen nog zooveel rijkdom en weelde ten toon gespreid, de maatschappij mag nog niet op welvaart bogen, zoolang die niet tot de lagere standen is doorgedrongen.

En in dit opzicht is het overal - in nagenoeg alle landen en gewesten van Europa - nog bitter slecht gesteld. De toestand der arbeidende volksklassen laat nog zeer, zeer veel te wenschen. De meeste werklieden moeten reeds tevreden zijn, wanneer zij, door van den vroegen morgen tot den laten avond te arbeiden, zooveel verdienen, dat zij hun gezin van het allernoodigste kunnen voorzien. Aan vrouw en kinderen gemak en genoegen te bezorgen, daaraan is in den regel niet te denken, veel minder om zooveel van het dagloon over te leggen, als noodig zou zijn om de tijden van ziekte of den onvermijdelijken ouden dag onbezorgd tegemoet te kunnen gaan. En die toestand schijnt eer erger dan beter te worden. De vreeselijke kwaal der 'overproductie' grijpt in de laatste jaren hoe langer hoe meer om zich heen; de arbeidsmarkt wordt overvoerd met werkkrachten, en al zijn het, om een oud spreekwoord te bezigen, ook hier niet allen koks, die lange messen dragen, zij bevestigen toch, helaas! maar al te zeer de waarheid van het andere spreekwoord: dat veel varkens de spoeling dun maken.

Wat is er te doen, om den verderen achteruitgang der arbeidende klassen te voorkomen, om haar in welvaart en daardoor in zedelijkheid en beschaving te doen vorderen? Er zijn natuurlijk maar t w e e wegen, langs welke dat doel bereikt kan worden. Het loon moet hooger worden, of er moeten middelen gevonden worden om van het loon meer partij te trekken. Nu is het een waarheid, die bij den eersten oogopslag zeer vreemd klinkt, maar die toch meer en meer door de ondervinding bevestigd en algemeen erkend wordt, dat het hoofdzakelijk van de werklieden zelven afhangt om die wegen in te slaan, en dat geen macht ter wereld, geen regeeringsdwang hoe krachtig ook, geen liefdadigheid hoe groot en onvermoeid ook, in staat is om hun toestand op den duur te verbeteren, zoolang zij zelven de handen niet aan het werk slaan.

Doch dan moeten zij niet beginnen met de handen er àf te trekken, door het werk te s t a k e n . Tegen dit maatschappelijk Holloway-geneesmiddel van onzen tijd kan niet krachtig en niet ernstig genoeg gewaarschuwd worden. Maar evenzeer kan er niet te nadrukkelijk aangedrongen worden op de wegneming van al die wanverhoudingen en onrechtvaardige

vaardige toestanden, die de arbeiders soms tot werkstaking schijnen te dwingen. Zoolang alleen de quaestie van vraag en aanbod de betrekking tusschen den patroon en zijn arbeiderspersoneel blijft regelen, schiet er vaak voor de werklieden geen ander redmiddel over, dan bij voorkomende conflicten hunne tijdelijke overmacht te doen gevoelen en zoodoende te zegevieren over het onrecht van den sterkste. Alleen wettelijke regeling van den arbeid, voornamelijk voor vrouwen en jeugdige arbeiders, met duidelijke omschrijving van de wederzijdsche belangen dergenen, die het werk geven en het werk verrichten, kan hier in den nood voorzien. En dan weer kan alleen eene internationale eenstemmigheid van die wettelijke regeling de zaak op afdoenden, blijvenden voet regelen.

Aan den jongen, ondernemenden en voortvarenden Keizer Wilhelm II van Duitschland, komt ontegenzeggelijk den lof toe, deze waarheid niet enkel te hebben ingezien en begrepen, maar ook den beslissenden stoot tot hare toepassing te hebben gegeven. Als zoodanig toch mogen wij zijn initiatief tot bijeenroeping der Berlijnsche Arbeidsconferentie beschouwen: een samenspreking over de regeling der ‘sociale quaestie’, waartoe afgevaardigden van bijna alle Europeesche landen zijn uitgenoodigd. Te midden van reusachtige werkstakingen in Engeland en elders, komen in de Duitsche hoofdstad zaakkundige mannen uit verschillende Rijken bijeen, om te beraadslagen over de middelen die er toe zullen kunnen leiden, dat de arbeiders niet langer genoodzaakt zullen zijn om telkens tot het tweesnijdend zwaard der werkstaking hun toevlucht te nemen. Zaterdag 15 Maart is dit even merkwaardige als belangrijke Congres in Prins Bismark's paleis te Berlijn geopend; op het oogenblik dat wij dit schrijven, is het nog vergaderd, en waarschijnlijk zullen de zittingen tot den 29sten of 30sten Maart voortduren. Op onze plaat ziet men de komst der buitenlandsche afgevaardigden, die in open hofrijtuigen van het station zijn afgehaald en weldra de gasten van den sedert afgetreden Rijkskanselier zullen zijn. Ons land zond als zijne vertegenwoordigers naar de Berlijnsche Arbeidsconferentie de heeren Jhr. Van der Hoeven gezant te Berlijn, Mr. Snijder van Wissenkerke, referendaris aan het Departement van Justitie, en Struve, inspecteur van den arbeid. Oorspronkelijk schijnt het de wensch des Keizers geweest te zijn, dat de Rijkskanselier het Voorzitterschap der Conferentie zou bekleeden; Prins von Bismark moet dit echter geweigerd hebben, op grond dat het Congres dan te zeer een diplomatisch karakter zou dragen, - een weigering die thans almede als een der oorzaken van zijn aftreden beschouwd kan worden.

De Duitsche Minister van koophandel, de heer Von Berlepsch, heette de heeren in de Congreszaal van het paleis welkom met eene in het Fransch uitgesproken rede. Terecht wees hij er op, dat het arbeidsvraagstuk de opmerkzaamheid van alle beschaafde natiën eischt, nu de vrede tusschen de verschillende klassen der bevolking door den onderlingen wedijver der nijverheid schijnt bedreigd te worden. Naar de oplossing van dat vraagstuk te zoeken, is - zeide de heer Von Berlepsch zeer juist - thans niet alleen een plicht der menschenliefde, maar ook van staatkundige wijsheid, die ons gebiedt voor het welzijn van alle burgers te zorgen en gelijktijdig het onschatbare goed eener eeuwenoude beschaving te behouden. Want, zooals hij herinnerde, alle Europeesche Staten bevinden zich tegenover deze zaak in denzelfden of gelijken toestand; dit reeds rechtvaardigt de poging om tusschen de regeeringen overeenstemming te bewerken, ten einde de gemeenschappelijke gevaren door het nemen van voorzorgsmaatregelen gezamenlijk tegen te gaan. Ten slotte sprak hij als

zijne overtuiging uit, dat de werkzaamheden der in Congres vereenigde afgevaardigden een weldadigen invloed in Europa zullen uitoefenen.

Het programma, dat tot grondslag der technische beraadslagingen zou strekken, was te voren met groot beleid en veel zaakkennis vastgesteld en strekt zich uit over alle vertakkingen van den arbeid in industrieele ondernemingen en mijnen. De vraagpunten loopen o.a. over het verbod tegen werken onder den grond voor vrouwen en kinderen; over eene internationale regeling der steenkoolproductie; over regeling van den Zondagsarbeid, met juiste omschrijving der gevallen waarin van 'nood' sprake kan zijn; over de regeling van den kinderarbeid in werkplaatsen, fabrieken en mijnen, en het in dienst nemen van jonge personen, die den leeftijd van 12 jaar te boven zijn; over de regeling van den arbeid van vrouwelijke personen; en ten slotte over de uitvoering der vastgestelde voorschriften.

Met algemeene en onverdeelde belangstelling worden de beraadslagingen dezer Arbeidsconferentie gevolgd. Moge zij een eerste stap zijn tot verkrijging van de zoo lang gewenschte internationale wetgeving in zake de wederzijdsche belangen van patroons en arbeiders! De behoefte aan zulk een Congres werd in den laatsten tijd van verschillende kanten gevoeld en uitgesproken; Zwitserland nam zelfs reeds voorbereidende maatregelen tot verwezenlijking van het denkbeeld; maar aan Keizer Wilhelm komt in ieder geval dank en eer toe voor zijn doortastend, beslissend optreden.

Herinneringen aan het Lahndal.
Schetsen uit Nassau,
door H.M. Werner.

Het Lahndal ten oosten van nassau. - Langenau, Obernhof, Arnstein, Laurenburg, enz.

Eene der voornaamste redenen, die jaarlijks zoovele vreemdelingen noopt tot een korter of langer verblijf te Nassau gedurende de doorgaans fraaie en warme zomermaanden, is, zooals wij vroeger reeds opmerkten, zonder tegenspraak de prachtige en liefelijke natuur van het bekoorlijke Lahndal.

Over Ems sprekende hebben wij er reeds hier en daar een vluchtigen blik in geworpen, doch het fraaiste gedeelte van dit dal ligt ongetwijfeld oostelijk van het stadje Nassau. Dit gedeelte willen wij thans eens in oogenschouw nemen, doch ook maar weder zeer ter loops; wilden wij het in zijn geheel beschrijven, zoo zoude onze verhandeling veel te uitgebreid worden; wilden wij alle wandelingen en toeren, zoo te voet als met ezels of rijtuig aangeven, die alleen nog maar in het meest romantische en schoonste

gedeelte - tusschen Lahneck en Limburg - te doen zijn, wij zouden te uitvoerig worden en degenen onzer lezers, die nog nimmer die oorden bezochten, te veel het gras voor de voeten wegmaaien, dat wil zeggen hen gedeeltelijk het genoegen benemen, dat er in het beramen eener zoogenaamde nieuwe toer of in het toevallig vinden en ontdekken van ongekende wegen en fraaie gezichtspunten gelegen is. Wilden wij eindelijk het natuurschoon, zooals het hier telkens en telkens weer op verschillende wijzen en van verschillende punten te aanschouwen, te genieten, te bewonderen is, in woorden vertolken, onze krachten zouden ongetwijfeld te kort schieten, onze beschrijving zoude hen, die deze streken reeds kennen, - voor zooverre zij wezenlijk een aangeboren gevoel en ontvankelijk gemoed bezitten voor de pracht der natuur - hij de herinnering aan het eenmaal gesmaakte genot, weinig voldoen; zij zoude daarentegen toekomstige bezoekers en nog onbekenden in deze oorden eene te flauwe weerspiegeling der werkelijkheid geven.

Doch laten wij alle beschouwingen verder rusten en nemen wij den wandelstok ter hand. Eene goede scherpe punt daaraan komt dikwijls te pas; eene meer dan gewone lengte en een gemsenhoorn tot handvat, bij wijze van een Alpenstok, is niet bepaald noodig, doch kan toch een enkel maal bij steile hellingen, zoowel bij dalen als klimmen goede diensten bewijzen. Nemen wij voorts in de eerste plaats Nassau zelf als uitgangspunt.

De Lahn wordt aldaar gevoed door twee beken, waarvan men de eene, de Mühlbach, op haar linker, de andere, de Kaltbach, daarentegen op haar rechter oever aantreft. Beide beken kronkelen tusschen de bergen door en vormen liefelijke dalen.

De Mühlbach is eene vrij breede, snelvlietende beek, die onderscheidene watermolens in beweging brengt, en bij aanhoudenden regen en vochtige weersgesteldheid voortdurend eene groote hoeveelheid water afvoert. Het dal is aanvankelijk - dat wil zeggen van de Lahn afgerekend - breed, en kronkelt achter den Burgberg heen, aan wiens voet het aanzienlijke dorp Scheuern door de beek wordt besproeid. Scheuern heeft een groot idiotengesticht, was voorheen versterkt, hetgeen nog aan de overblijfsels van muren en poorten te zien is, en geeft een prachtigen blik op de ruïne van het oude stamslot Nassau. Men ziet hier niet alleen den vierkanten toren, maar ook het nog overgebleven gedeelte van den buitenmuur van het slot zelf in zijne geheele breedte. Met Berg-Nassau, eene huizengroep tusschen den Nassauberg en den Burgberg, in gelegen, en waarlangs de Bäderstrasse naar Singhofen loopt, vormt Scheuern ééne gemeente. Stijgt men van Berg-Nassau, verder de chaussée op, dan bereikt men in vijf kwartier tijds het dorp Singhofen; gaat men echter bij den wegwijzer rechts af naar omlaag, dan komt men in het Mühlbachthal.

Van den Langauermolen af wordt het dal veel enger; tusschen hooge, begroeide bergen en steile rotswanden kronkelt de beek wild en grillig voort, en niet ten onrechte spreekt men van ‘die Romantiek des Mühlbachthals’, die aan Zwitserland doet denken, en waarvan de stilte en eenzaamheid slechts hier en daar gebroken wordt door het ruischen van het water over de rotsblokken en het eigenaardig geklap van het rad van den watermolen. Eene tocht door dit dal is dan ook voorzeker zeer aan te bevelen; daar men evenwel herhaaldelijk de beek moet overgaan, en tot dat einde niet altijd bruggen en vonders worden aangetroffen, is het zaak een of meer ezels met een geleider mede te nemen. Deze dieren kennen den weg en baden, telkens wanneer dat noodig is, met hun berijder of berijdster door de beek heen.

Maar oneindig veel fraaier nog, dan eene tocht door het dal, is het gezicht daarin van de hoogte van verschillende punten, o.a. van het eerste gedeelte van den grooten weg naar Singhofen of de reeds genoemde Bäderstrasse, van de Heidepütze, een paviljoen op een vooruitstekenden rots op den linker oever der Mühlbach en van de Alte Burg, ook eene loodrecht uit de beek opstijgende, hooge rotspartij op den rechter oever, waar men beweert, dat een Romeinsch kasteel heeft gestaan, en van waar men voorzeker het meest fraaie en aangrijpende gezicht heeft in dit wonderschoone dal.

De gewone toer door het Mühlbachthal gaat in den regel niet verder dan tot aan de Lumpenmühle, men keert dan vandaar, hetzij over Oberwies, hetzij over Singhofen en de groote chaussée naar Nassau terug.

Het Kaltbachthal op den anderen oever der Lahn is van eene geheel andere natuur. Hij, die meenen zoude, dat hij, het Mühlbachthal gezien en doorgewandeld hebbende, het Kaltbachthal wel kan overslaan, of omgekeerd, vergist zich deerlijk. De Kaltbach is een klein smal beekje, en het dal zelf, waar het door stroomt, stijgt, evenals de rechts en links gelegen bergen, vrij steil omhoog. Hier geene smalle, nagenoeg vlakke weidestrook, door de beek besproeid en ingesloten door steile rotswanden, maar een snelvlietend bergstroompje, zich kronkelend tusschen struiken en boomen, omgeven door meer glooiende berghellingen, waarop een trotsch woud van hooge en zware stammen zijn schaduw uitspreidt. De natuur doet zich hier geheel anders aan het oog voor; sommigen verkiezen zelfs dit laatste dal verre boven het Mühlbachthal. Nu over den smaak valt niet te twisten, dat moet een ieder voor zich zelf maar zien en uitmaken, maar zooveel is zeker, dat beide dalen nauwelijks met elkander te vergelijken zijn.

Aanbevelenswaardige kleine wandelingen en toeren van Nassau uit, de bergen op, zijn er nog velen, o.a. naar de Hahnenkopf, de Hohelei, het paviljoen op den Nassauberg, naar Misselberg en Dienethal, naar Ober- en Unter-Gutenau, enz.; zij zijn allen weinig ‘anstrengend’ en de uitzichten, die zij naar alle zijden te genieten geven en bovenal in het prachtige Lahndal, zijn niet alleen de moeite volkomen waard, maar allen zoo geheel verschillend van elkander, zoo rijk aan nieuwe verrassende vergezichten, dat men telkens een geheel ander, doch steeds even verrukkelijk panorama voor oogen heeft.

Doch een veel grooter en vermoeiender tocht, die dan ook veelal met rijtuig wordt ondernomen - ofschoon die te voet door een flink wandelaar, als het niet al te warm is, ook best uitvoerbaar is, - en die men, vooral niet verzuimen moet, is een bezoek aan de Windener Höhe ten noorden van Nassau, 430 meter hoog, met een wijd en omvangrijk uitzicht in den geheelen omtrek, op bergen en in dalen, op dorpen en gehuchten, schilderachtig gelegen tegen

de hellingen, of hunne torenspitsen met majesteit verheffende tusschen de blauwe leien daken der huizen en hutten, die zich scherp afteekenen tegen het donkergroen der bosschen op den achtergrond.

Vooral de wandeling of rid van dáár over Winden en Weinähr naar Obernhof of naar Nassau terug is verrukkelijk, al valt het niet te ontkennen, dat menigeen de schrik om het hart slaat, wanneer in de nabijheid van Weinähr de, ofschoon tamelijk breede weg vrij steil naar beneden gaat - zoodat zelfs met de schoen moet geremd worden, - rechts leunende tegen eene bijna loodrechte rotshelling, waarin hij gedeeltelijk is uitgehouwen, en links onmiddelijk grenzende aan het, een paar honderd meter lagere Gelbachthal, waarin het uitzicht overheerlijk, maar ijzingwekkend is, vooral als men in een rijtuig zit, bij de gedachte, dat een enkele onverhoedsche zijsprong der beide flinke paarden, die ons voorttrekken, ons in die peillooze diepte zoude kunnen doen storten. Doch, waarde lezers! laat deze gedachte u niet afschrikken; paarden en voerman kennen den weg en het klappen van de zweep in allen deele, ge behoeft niet eens uit te stijgen, ge kunt gerust blijven zitten en genieten. Trouwens hij, die overal gevaar ziet en geen vertrouwen stellen wil in degenen, aan wier leiding hij zich tijdelijk heeft toevertrouwd, hij doet beter maar nooit op reis te gaan en stil te huis te blijven, want hij koopt het genot veel te duur door den voortdurenden angst en de onophoudelijke vrees, waarin hij telkens weder verkeert.

Wanneer men op deze wijze de onmiddellijke omgeving van Nassau van alle zijden bekeken heeft, dan neemt men verder den spoortrein te baat en begeeft men zich eerst naar het meest nabij gelegen station Obernhof, slechts zeven minuten sporens van Nassau verwijderd. Nadat men den tunnel van de Hohelei door gespoord is, gaat men spoedig daarop door een tweeden, zeer korten tunnel; bij het verlaten daarvan passeert de trein de Gelbach en heeft men rechts een kortstondig, doch fraai uitzicht op de ruïne van het slot Langenau, aan de zamenvloeiing van de Gelbach en de Lahn gelegen.

Het was voorheen de zetel der ridders von Langenau, wier stam in 1613 uitstierf, en kwam daarna achtereenvolgens in bezit der geslachten von Elz-Rübenach, Wolff genaamd Metternich en von Marioth. Boven den ingang van het in 1676 gebouwde moderne Hofhaus, dat zich te midden der overblijfsels van het oude ridderslot verheft, ziet men de geäccoleerde, gekroonde wapens der geslachten von Marioth en von Solern, met het volgende onderschrift: ‘Johann Frantz Edle Herr von Mariot Herr zu Lagenaw und Clara Eleonora Edele Frau von Mariot, geborene Edele Fräulein von Sohle. Anno 1698’. - Het geslacht Marioth gaf onderscheiende abten aan het klooster Arnstein; de laatste afstammeling was Domheer te Keulen en stierf in 1847.

Later kwam Langenau door koop in bezit van Henriette Gravin von Giech, de oudste dochter van den Minister Freiherr vom und zum Stein, van wien wij vroeger reeds spraken. Zij stichtte daar in 1850-51 met hare zuster Therese Gravin von Kielmansegge, een hospitaal, en een reddingshuis voor verwaarloosde knapen der Evangelische godsdienst. Het laatste werd in 8155 naar Scheuern, het eerste in 1858 naar Nassau verplaatst. Thans behoort Langenau aan Louise Gravin von Kielmansegge, dochter van Ludwig Graaf von Kielmansegge en van bovengenoemde Therese vom und zum Stein, en sedert 1867 kinderlooze weduwe van haar neef Thedel Graaf von Kielmansegge.

Nadat men deze ruïne even in de vlakte heeft zien liggen, verdwijnt men wederom in een tunnel, en bij het verlaten daarvan, en terwijl de trein, het station Obernhof

naderende, allengs zijne snelheid vermindert en rustig over eene sierlijke brug op den linker Lahnoever overgaat, geniet men ter rechter zijde een onbeschrijflijk fraai en indrukwekkend uitzicht op het, op eene begroeide hoogte gelegen klooster Arnstein, dat zich met zijne wit gepleisterde kerk en hare vier trotsche torens majestueus afteekent tegen den donkergroenen achtergrond van veel hoogere, naar alle zijden omringende bergen met statige eiken en forsche dennen beplant. Dit uitzicht bij het verlaten van den donkeren tunnel is in één woord betooverend, en wanneer hierop de warme middagzon hare stralen spreidt en een fantastischen gouden gloed door de kerkramen terugkaatst, dan valt het niet te ontkennen, dat men hier een natuurtafereel voor oogen heeft, zóó schilderachtig, zóó romantisch, zóó liefelijk en aangrijpend tevens, dat het bezwaarlijk fraaier en volkomener te vinden of te bedenken is!

Aan het station Obernhof afstappende, zijn onze eerste schreden dan ook naar dit voormalige klooster gericht. Het verheft zich op een vrij staanden bergkegel aan het begin van het Jammerthal, waardoor de Dörsbach stroomt, die zich bij Obernhof met de Lahn vereenigt.

In vroegere eeuwen stond hier een burcht Arnoldstein geheeten, welke naam later in Arnstein over ging. Arnold, jongste zoon van Hugo, Graaf van de gouw Einrich, die omstreeks 978 leefde, was de stichter van dit slot en gaf daaraan zijn naam. Zijn zoon Lodewijk I had, behalve een zoon, nog zeven dochters, die allen zeer schoon en beminnelijk waren en dan ook allen in het huwelijk traden. Eene hunner werd de vrouw van Graaf Drutwin IV van Laurenburg, die o.a. den Burg Nassau stichtte. Lodewijks kleinzoon, Lodewijk III van Arnstein, had eene zeer woeste en ongebondene natuur, en vermaakte zich met rooven en plunderen, zoodat Arnstein weldra als een echt roofnest berucht werd. Doch plotseling kreeg hij berouw over zijne zonden en misdaden, en besloot hij zijn verder leven aan God te wijden. Met toestemming zijner vrouw Jutta von Baumburg aan de Nahe, bij wie hij geene kinderen verwekt had, herschiep hij zijn roofslot in eene Premonstratenserabdij. De hooge wachttoren op den vooruitspringenden rots werd afgebroken en daarvoor in de plaats de kerk gebouwd. Een abt en 24 broeders kwamen uit Saksen om de abdij te bevolken; Lodewijk zelf en nog eenige andere ridders zijner hofhouding verwisselden het harnas tegen het ordekleed, en ook zijne vrouw begaf zich in het nieuwe klooster en sleet hare nog overige levensjaren in eene geheel afzonderlijke cel naast de kerk, zoodat zij door een raampje te openen de dienst aldaar kon bijwonen, zonder haar vertrek te verlaten of zich te laten zien.

Lodewijk, die nog verscheidene andere kloosters stichtte, stierf in 1185; zijn stoffelijk overschot werd

vóór het altaar in de kloosterkerk van Arnstein bijgezet.

Het nieuwe klooster werd voortdurend rijk begiftigd en kreeg langzamenhand een aanzienlijk grondbezit, niet alleen in het Lahndal, maar ook aan den Rijn en in de Palts. Daar de bezittingen der Graven van Arstein aan de Graven van Nassau vervielen, kregen de laatsten ook de voogdij over het klooster en zijne eigendommen, doch toen zij later tot de Hervorming overgingen, maakte de abdij zich in 1542 los van deze voogdij en stelde zij zich onder bescherming van het aartsbisdom Trier.

Nadat eene reeks van 47 abten achtereenvolgens over het klooster het gezag hadden gevoerd, werd het in 1803 opgeheven, en kwamen de aanzienlijke bezittingen aan de Nassau-Weilburgsche domeinen. De verschillende gebouwen vervielen nu allengs en geraakten in den verwaarloosden en bouwvalligen toestand, waarin zij nog heden ten dage te zien zijn, terwijl de fraaie kloosterkerk eene gewone parochiekerk werd ten behoeve der Roomsch-Katholieken uit den omtrek en van het nabijgelegen dorp Seelsbach.

Aan den voet van den berg ziet men nog de ruïne der zeer oude Margarethakerk, waarin de oude Graven van Arnstein, onderscheidene Graven van Nassau en andere edelen uit het Lahndal begraven liggen, en die in 1139 bij de abdij Arnstein werd ingelijfd, doch in den aanvang dezer eeuw in verval geraakte.

Van Arnstein uit kan men langs den linkeroever der Lahn naar Nassau terug wandelen, of ook gedeeltelijk langs dien oever tot aan de Elisenhütte, een bergwerk met fabriek, waar men met eene boot kan worden overgezet, en dan verder langs den rechteroever, welke laatste weg nog aanmerkelijk korter is. Ook kon men van Arnstein naar de Kansel klimmen, een hooge, vooruitstekende en als het ware loodrecht naar de zijde van de Lahn afgesneden, met zwaar geboomte gekroonde rots, vanwaar men een prachtig uitzicht heeft op de Lahn en de Gelbach, op het klooster Arnstein, enz. Van dáár kan men dan langs goede wegen komen over den Hof Saalscheidt - ook eene bezitting der Gravin von Kielmansegge - hetzij naar Singhofen, hetzij over Ober-Gutenau onder langs den Nassauberg naar Nassau terug.

Aan den voet van den berg, waarop zich Arnstein verheft, bevindt zich aan het begin van het Jammer- of Dörsbachthal eene goede restauratie, waar men rustig en kalm in koele Lauben zich heerlijk kan verkwikken en tevens genieten van de fraaie en trotsche natuur.

Evenmin als een bezoeker van het Lahndal verzuimen zal het klooster Arnstein te gaan bezichtigen, evenmin mag hij nalaten het hier aan den anderen oever der Lahn gelegen Goethepunkt te beklimmen. Hiertoe vaart men met een pont over de rivier en komt zoodoende in het dorp Obernhof zelf. Van hier stijgt men in 20 minuten langs een gemakkelijken, doch tamelijk zonnigen weg naar het boven op den scherpen bergrug, die het Gelbachdal van het Lahndal scheidt, gelegen paviljoen. Het genot, dat ons hier wacht, is wederom niet in woorden te vertolken. Men heeft namelijk een verrukkelijk schoon uitzicht in drie dalen tegelijk: het Lahndal, het Gelbachdal en het Sützbachdal, welk laatste zich recht tegenover het Goethepunkt met het dal van de Gelbach vereenigt. Vooral een blik in dit Gelbachdal, dat van dáár gezien meermalen achter een rots verdwijnt en wederom te voorschijn treedt, dat met zijne romantische en idyllische partijen het oog onweêrstaanbaar boeit, is betooverend, evenals het gezicht op het pittoreske gelegen dorpje Weinähr, waarvan de oude, grootendeels van hout vervaardigde, en, niet alleen van boven, maar ook van ter zijde, met leien gedekte huizen, schilderachtig om het oude kerkje gegroepeerd,

heerlijk schoon tegen de berghelling uitkomen. Waarlijk het oog wordt hier niet spoedig verzadigd, de natuur legt hier al hare pracht en majesteit voor ons bloot, de indrukken, die men hier ontvangt, zijn onvergetelijk, zij zijn in staat den koelsten en meest phlegmatischen natuurbeschouwer in ongekende geestdrift te ontvlammen.

Maar bovendien wij staan hier op eene historische plek, de naam duidt dit reeds aan. Goethe, de groote Goethe, niet alleen in Duitschland, maar in de geheele beschaafde wereld gekend en geëerd als vruchtbaar schrijver en geniaal dichter, Goethe bezocht op zijne reis langs de Lahn in 1773 ook dít punt, van waar ook hij in verrukking staarde op het prachtig gelegen Arnstein, welk uitzicht hij als het schoonste in het geheele Lahndal roemde, waarom men het sedert het Goethepunkt heeft genoemd.

Goethe was toen eerst 23 jaren oud, zijn naam was nog slechts in zeer kleinen kring bekend, hij stond nog aan den aanvang van zijn roemrijken, genialen loopbaan. Zijne gemoedstemming was somber en droefgeestig, want zijne gedachten waren voortdurend bij zijne Lotte (Charlotte Buff), het meisje, dat hij met reine liefde beminde en dat hem eveneens groote achting en genegenheid toedroeg, doch dat hij nimmer de zijne zoude mogen noemen, wijl zij hare hand en haar hart reeds aan een ander, zijn vriend Kestner, geschonken had. Om geen hinderpaal te worden voor diens geluk en dat zijner beminde, was hij in September 1772 Wetzlar ontvlucht, doch de herinnering aan het genot dáár gesmaakt bleef hem voortdurend bij, en in zijn beroemde roman 'Werthers Leiden' heeft hij zijn verblijf te Wetzlar en zijne wederwaardigheden aldaar vereeuwigd. De heerlijke natuurtafereelen, die het schoone Lahndal hem onophoudelijk deed aanschouwen, trokken hem bijzonder aan, en goten balsem in de wonde zijns harten. Hij gevoelde in zich de begeerte opkomen, om die prachtige natuur in beeld weêr te geven, - om schilder te worden. Was dat nu juist zijne bestemming? Hij wist het niet, doch het orakel zoude uitspraak doen. Wandelende op den rechter oever der Lahn - zoo verhaalt hij zelf -, die op eenigen afstand onder hem gedeeltelijk door struiken en rijshout aan zijn oog onttrokken was, nam hij een kostbaar zakmes, dat hij bij zich had, in de linkerhand en wierp het in de rivier, vooraf bij zich zelf bepalende, dat, indien hij het in het water zag vallen, dit hem ten teeken moest verstrekken, dat zijn wensch zoude vervuld worden; kon hij dien val evenwel niet zien, dan ware dat het bewijs, dat deze loopbaan niet voor hem was weggelegd. Het mes verdween in de struiken, hij zag het niet in de rivier vallen, doch kon wel duidelijk in het water de beweging bespeuren door den val veroorzaakt. Hij beschouwde evenwel dezen uit-

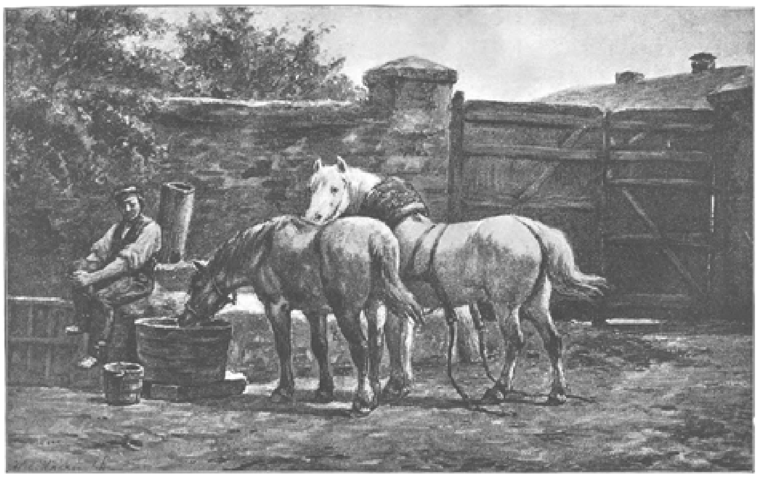

BIJ DEN DRINKBAK. Naar W.C. Nakken.

slag als niet gunstig, en de twijfel, die daardoor in zijn geest geboren werd, was oorzaak, dat hem lust en ijver bij zijne kunstwerken ontbraken, waardoor hij zelf de uitspraak van het orakel, zooals hij dat bij zich zelven had uitgemaakt, in de hand werkte. Of de schilder Goethe wel de wereldberoemde man zoude geworden zijn, die de dichter en schrijver Goethe geworden is, mag zeer betwijfeld worden; de struiken aan den oever van de Lahn hebben onbewust wellicht de wetenschap eene onwaardeerbare dienst bewezen.

Volgens anderen dateert het bezoek van Goethe aan de plaats, die thans het Goethepunkt heet, en dus ook deze benaming van dit punt, eerst van eene latere reis in 1814 of '15 door den dichter in gezelschap van den Baurath Cramer langs de Lahn ondernomen.

Doch wij gaan verder en de ijzeren baan brengt ons weder langs de bekoorlijke oevers der rivier en door een paar tunnels in ongeveer 10 minuten aan het volgende station Laurenburg, eveneens op den linker oever gelegen en door eene fraaie vaste brug verbonden met het dorp van dien naam, waar onze aandacht in de eerste plaats getrokken wordt door de groote zilver- en loodsmeltovens van de Holzappeler bergbouwmaatschappij, waar het zilver- en looderts, dat uit de aan deze metalen rijke mijnschachten bij Holzappel en Weinähr wordt aangevoerd, verder wordt gezuiverd en bewerkt. Een klein, doch fraai slot, vroeger tot Schaumburg behoorende, door een sierlijk aangelegden tuin omgeven, bij den ingang van het dorp tegenover de brug, strekt tot woning der heeren directeuren dezer bergbouwmaatschappij, en steekt gunstig af bij de overigens eenvoudige en armzalige woningen.

Daar achter stijgt de fraai begroeide berg tamelijk steil omhoog en steekt de zware vierkanten toren van het, vermoedelijk tusschen de jaren 1052 en '76 door Dudo III, Graaf in Kunigessundra gestichte, zeker reeds in 1093 vermelde, doch in 1643 al vervallen stamslot Laurenburg, sierlijk zijn trans tusschen de boomen door. Dit slot, evenals de Burg Nassau, geheel van rotsblokken opgemetseld, was het stamslot der Graven van Laurenburg, die van den zooeven genoemden Graaf Dudo III afstamden, en, zooals wij vroeger reeds zeiden, in 1101 den Burg Nassau bouwden en zich daarnaar noemden. Laurenburg is dus eigenlijk het eerste stamslot van ons Vorstenhuis, en aan den lust tot bestijgen van den gemakkelijken, ofschoon daardoor vrij langen zig-zagweg mogen wij geen weerstand bieden; ook deze plek is voor ons Nederlanders eene bij uitstek historische plaats, die vele herinneringen en gewaarwordingen bij ons opwekt.

Verder omhoog stijgende, langs de ruïne heen, komt men binnen een uur tijds in het op de hoogte gelegen dorpje Scheid, van waar men zoowel naar Holzappel als naar Geilnau kan afdalen.

Men kan evenwel ook nog op andere wijzen in Holzappel komen, en wel in anderhalf uur van Obernhof langs de Waldenser kolonie Charlottenburg, of van Laurenburg, in een half uur door het enge, romantisch schoone Hurbachthal.

Holzappel heette vroeger Esten en was hoofdstad der Esterau, doch nadat deze in 1643 door den beroemden keizerlijken Generaal Veldmaarschalk Peter Melander (eigenlijk Peter Eppelmann, in 1585 in nederigen stand geboren, en gestorven te Augsburg den 17den Maart 1648) voor 64000 thaler was aangekocht, werd zij te zijnen behoeve door Keizer Ferdinand III tot een Rijksgraafschap verheven onder den naam van Holzappel. Melander voerde daar de, door den vorigen bezitter Graaf

Johan Lodewijk van Nassau-Hadamar afgeschafte Hervormde godsdienst onmiddellijk weder in. Zijn gebeente rust in de kerk aldaar.

Moge de spoortrein al de gemakkelijkste en vlugste wijze zijn, om van de eene plaats naar de andere te komen, men verzuime toch vooral niet dikwerf den wandelstaf ter hand te nemen, wil men de schoone natuur hier in al hare pracht en majesteit genieten. Zoo geeft eene wandeling van het Goethepunkt bij Obernhof naar het boven op den berg gelegen dorp Dörnberg (1 uur gaans), en verder van daar over de Wolfslei en Marienhöhe naar Laurenburg een onbetaalbaar genot. Beide, zooeven genoemde punten - slechts een kwartier van elkander en van Dörnberg gelegen, - vooruitstekende rotsen, loodrecht boven de rivier staande, geven een overheerlijk gezicht in het Lahndal, en van het laatste vooral is de blik op den ingang van den Laurenburger spoorwegtunnel, op den grijzen toren der ruïne Laurenburg en op de bouwvallen van de voormalige kloosterkerk van Brunnenberg, aan de andere zijde op de hoogte gelegen, verrassend, terwijl in de vertede torens van het kasteel Schaumburg zich tusschen de steeds sierlijk begroeide bergen vertoonen. Van de Wolfslei, een duizelingwekkend steil punt, heeft men meer in het bijzonder een uitzicht in het dal naar de andere zijde en treedt tusschen de verwijderde bergen de Hohelei bij Nassau voor het oog te voorschijn.

Bij den drinkbak.

Wie onlangs de collectie beschilderde doeken en paneelen zag, die te Amsterdam in de zalen van 'Arti en Amicitia' waren opgehangen ter mededinging in den wedstrijd voor het Willink-Collenfonds, zou bijna de gevolgtrekking gemaakt hebben, dat de kunst van t e e k e n e n de wereld uit was. Klompen groen en klodders geel waren er genoeg, - tot walgens toe; maar een goed figuur of een afgewerkt detail behoorde er tot de witte raven. Kunnen of willen onze vaderlandsche kunstenaars dan niet meer goed teekenen? De vraag is pijnlijk, maar tegenover de smeerproducten dezer would-be impressionisten toch volkomen gewettigd. Gelukkig kan het antwoord alleszins geruststellend zijn. Dat er door onze levende meesters nog goed gezien, goed waargenomen en goed geteekend wordt, heeft b.v. Nakken met zijn schilderij 'Bij den drinkbak' afdoende bewezen. Zoolang de kunst op die wijze beoefend wordt, behoeft het gemors van een troepje jonge dwaashoofden ons niet desperaat te maken. Hoe waar en natuurlijk staan die twee stoere werkpaarden daar bij elkaar, moede en dorstig van het dagwerk met de vrachtkar op het veld, vanwaar de boerenknecht ze zooeven heeft huiswaarts gereden. Het zijn geen fijne, ranke beestjes, den schilder reeds door hun mooiheid tot werken prikkelend, - maar sterke, pootige, goedhartige dieren, die trouw en gewillig doen wat men van hen verlangt en van den

vroegen morgen tot den laten avond den boer in het zweet huns aanschijns zijn brood helpen verdienen, dag aan dag, jaar in jaar uit, zoolang zij kunnen. Zulk een dag is er nu óók weer achter den rug; het rustuur is aangebroken, en vóór zij op stal gaan, krijgen ze nog eens volop te drinken. Dat alles voelt en tast ge in Nakken's schilderij, en dien indruk geeft hij u door zijn groote kunst van zien en van teekenen, en door de nauwgezetheid waarmede hij zelfs de kleinste details zijner compositie verzorgd heeft. Zoo kan één goede schilderij ons troosten over vele ergernissen.

Gabriëlle.
Naar het Duitsch van Herman Heiberg.

I.

De meesten die sedert een menschenleeftijd in de met prachtige tuinen voorziene patriciërs-huizen den eenen dag na den anderen zorgeloos en glimlachend voortgeleefd hadden, waren gevlucht. De oorlog was geëindigd. De overwinnaar trok het land en ook dit stadje binnen. Het was een klein, stil stadje. Rookende schoorsteenen van fabrieken, waarbinnen de luidruchtige hamerslagen weerklonken en de kracht van den stoom 's menschen arbeid ondersteunde, vond men er niet. Men zag er geen wimpels van zwaarbeladen schepen op het riviertje; en in plaats van het aanhoudende gefluit der locomotieven, hoorde men er nog het ‘hu! hu!’ van den vrachtrijder of de droomerige tonen van den posthoorn.

II.

Wèl was er veel veranderd! Vreemde menschen met vreemde gezichten, die hunne eigene taal spraken, of hunne woorden met de landtaal vermengden, traden op den voorgrond, kwamen posten en ambten bekleeden, en brachten hun familie en hun aanhang mede. Allerwegen in het land werd gemord en gemokt, hier zacht, daar overluid. Maar de ijzeren vuist der overmacht onderdrukte allen tegenstand en verzet, en de gevangene raakt eindelijk ook aan het rammelen der ketens gewoon. Jaren verliepen. De beschaafdste vertegenwoordigers der oude bevolking hielden zich vast aaneengesloten. Men wisselde beleefdheidsbetuigingen, maar de indringers bleven v r e e m d e n en gevoelden wel, dat dit geslacht onzichtbare scheidsmuren had opgeworpen.

III.

Onder de oude landgoederen, die verlaten waren geworden, bevond er zich één, dat zich boven alle anderen onderscheidde. Als reuzenwachters verhieven er zich trotsche eiken en beuken voor de muren, en in het park hingen tot op de begroeide wegen de takken neer van boomen, die een honderdjarig merg in hunne geweldige stammen besloten hielden. Eene adellijke familie had vroeger het kasteelvormige gebouw bewoond. Min of meer kunstmatig was ook toen reeds de luister in stand gehouden;

maar tóch bekroop den binnentredende een zonderling, eerbiedig gevoel, wanneer hij de groote, hooge vestibule inkwam, de oude rococo-schilderijen boven de deuren beschouwde, en zijn oog op de gekrulde stucwerken der zoldering liet rusten. Verbleekte zijden behangsels bedekten de wanden der vertrekken, maar de verschoten kleuren maakten slechts een des te bevalliger indruk en verhoogden bijna de schoonheid van het geheel. Diepe vensternissen, waarin talrijke kleine pastelplaten hingen, vormden een afgesloten ruimte op zich zelve, - en over en op dat alles lag een onbeschrijflijk waas van oude waardigheid en voorname distinctie.

Tegenwoordig was het huis verdeeld tusschen twee vreemdelingen, die het voor een spotprijs gehuurd hadden. Een hunner, een gehuwd ambtenaar, bewoonde de verdieping gelijkstraats, en de kinderen snelden naar buiten en ademden het voorjaar en den zomer onder de prachtige boomen van het park in, terwijl uit een hooge, aan den tuinkant gelegen kamer op de bovenverdieping de volle klanken eener piano gehoord werden. De sierlijke stijve menuetklanken van het spinet waren reeds lang verstomd; maar ook nú nog zouden ze in deze omgeving niets vreemds gehad hebben.

IV.

Op die bovenverdieping woonde een ongehuwd man. Hij was nog jong en werd herwaarts beroepen om den onlangs overleden ouden Dom-organist, die tevens de betrekking van stads-muziekdirecteur bekleedde, te vervangen. In het stadje hield men van muziek en werd deze kunst druk beoefend. Toen hij, met iets ongewoons over zich, tot zelfs in het fatsoen zijner kleeding toe, zijne visites maakte, sprak hij over een onzichtbaren heerscher, dien hij diende. Deze vroeg niet naar politiek en al zulk gehaspel, en ook niet naar zelfgeschapen voorwerpen: hij had een nieuw rijk gesticht, en noodigde een ieder uit, zijnen tempel binnen te treden.

V.

Hij kwam uit de groote wereld. Tal van jaren was hij onderwijzer bij eene vorstelijke familie geweest, die lange reizen ondernam. Vreemde kerktorens en pleinen, volksgewoel en warrelend leven, waren zijn oog voorbijgetrokken. Met allerlei soorten van menschen, die vreemde talen spraken, was hij in aanraking gekomen; en daar hij veel ervaren en beleefd had, zette hij zich reeds in zijne jeugd de begeerte naar naam en roem bij de keuze eener levenspositie uit het hoofd.

'Gelukkig hij, bij wien de eerzucht en de begeerte naar goud wegsterft, zoodat hij de almacht hunner bekoring niet kent!' had iemand hem eens gezegd. - Hij wilde een kleine stad, en vond er hier een.

Langzamerhand begonnen de oude en de nieuwe kringen elkaar te naderen, door zijn invloed en zijn werken, hoezeer zij er zich aanvankelijk ook tegen verzetten. Hij was er juist de man naar om bemiddelend op te treden.

Niet alleen de liefde voor muziek druppelde hem iets in zijn bloed, waardoor hij de menschen voor zich won en innam, - ook wat op elk ander gebied schoon en goed was, doorgloeide hem als met een verborgen vuur, dat heel zijne omgeving verwarmde.

VI.

Een jaar was er verloopen, en nog een.

Zij die hij op zekeren dag zijn huis binnenleidde, heette Gabriëlle. Wie zich ooit verdiept had in bespiegelingen, hoe Undine er wel moet uitgezien heb-

ben, of wie zich in romans en sprookjes door zijne phantasie een vrouwelijk beeld voor oogen getooverd had, vond er wellicht in haar de belichaming van. Er vloog iets als de blos der lente, als het rood dat zij zoo wonderbaar op de bloemen en op het jonge gewas der vruchten maalt, over haar gelaat, wanneer men haar aansprak. Zij had een teedere en fijngevoelige ziel, en de natuur tooide haren schedel met lang, zacht, blond haar en omlijstte daarmede haar onbeschrijflijk lieftallig vrouwengezicht. Zij stamde van de oude familiën der stad af, en 't was het eerste huwelijk met een vreemdeling, dat zij en haar jonge man gesloten hadden. Haar vader was vroeg gestorven; met hare moeder, van wie zij hare roerende zachtmoedigheid en bescheidenheid geërfd had, huisde zij sedert langen tijd in stille afzondering - en boven alles hield zij van muziek! Het hart van den jongen musicus beefde van genot, toen hij haar voor de eerste maal hoorde zingen, - en reeds bij deze eerste ontmoeting noemde hij haar zwijgend de zijne.

VII.

Waar hij alleen niet in staat was de verzoening te bewerken door de onzichtbare macht, die hij diende, daar kwam zijne jonge vrouw hem te hulp met de bekoring harer verschijning. Ten haren huize ontmoetten de ouden en de vreemden elkaar; en wanneer zij afscheid van elkander genomen hadden, beredeneerde ieder te huis, over en weer, het menschelijke dat niemand vreemd is. Ernst en Gabriëlle werkten slechts in 't klein; maar de punten van aanraking, die eeuwig gemeenschappelijk blijven, overal waar beschaafde lieden elkander ontmoeten, wisten zij voor beide partijen op te sporen, en de draden hielden zij met bekwame handen vast. Al de achting die een jaloersche wereld in staat is te bewijzen, viel hun te beurt; de beteren hadden slechts goede, waardeerende, dikwijls bezielde woorden; het berispende dat van de lippen der kleinere geesten vloeide, kon hunne waarde niet verkleinen.

En andermaal verliep er een jaar. En nu doemde in de bekoorlijke vertrekken, die de jonge man met zijn schoonheids- en kunstzin, vaak door de onbeduidendste middelen, had weten te versieren, de zorg op.

Het aanminnige, verlegen blosje was van Gabriëlle's wangen geweken, en in plaats daarvan vertoonden er zich hardnekkige, vurige, donkere plekjes op, die haren man met schrik vervulden. Het waren de gruwzame voorboden eener uitterende ziekte.

VIII.

Zij zat bij het geopende venster te sluimeren. Hij stond er sprakeloos bij en liet zijne blikken op hare tengere gestalte rusten. Allerlei herinneringen rezen er bij hem op. Het was op hun huwelijksdag geweest, laat in den avond, toen hij haar naar boven geleidde, haar teederlijk omhelsde en haar toefluisterde: ‘Nu zijt gij geheel de mijne!’ Zij doorwandelden hun klein tooverrijk en staarden eindelijk op het door de maan beschenen park. Het breede, groene grasperk stak met spookachtig heldere kleuren

tegen de zwarte boomen af. Fijne nachtelijke dampen schenen er uit op te stijgen en met het metaalachtige licht ineen te smelten.

'Nooit zullen wij deze vertrekken verlaten! Hier is ons geluk. - Ik krijg het huis in eigendom. - Zijt gij gelukkig?' Toen vloog er nog in den laten avond een zonnestraal door de kamer. Hij gleed over haar gelaat, toen zij hem antwoordde.

'Zoo, - en zing nu, eer wij ter ruste gaan, voor mij nog eens het lied, mijn lied, dat ik gedicht en in tonen gebracht heb, toen ik u voor de eerste maal gezien had.'

En toen suisde het door den nacht:

Zoo lang mij heugt, zoo oud ik werd,
Sprak ieder mij van zang en lied:
Een schooner klank bestond er niet!
En 'k voel het óók,
Nu ik het eenmaal zelf geniet.

Zoo lang mij heugt, zoo oud ik werd,
Bleef mij steeds de overtuiging bij:
Dat is gezang - geen poëzij -
Doch toen gij zongt,
Zag ik mijn ideaal nabij.

Zoo lang mij heugt, zoo oud ik werd,
Hoorde ik nooit zulk een toovertoon -
Als een gedicht, zoo roerend schoon.
Ja, dichten was 't van wie zoo zong -
O, hoe 't mij door de ziele drong!

Zoo lang mij heugt, zoo oud ik werd,
Is 't of ik het nog steeds geniet! -
En hoor ik eens mijn laatste lied,
Dan vraag ik in mijn stervensstond
Voor 't laatst - een lied uit uwen mond!

IX.

Hoe langer hoe engelachtiger werd haar gemoed. Het scheen of een barmhartige God bezit genomen had van haar hart. Als hij ziek was, verpleegde zij hem als een liefdezuster; mocht hij niet spreken, dan bleef zij stil over haar werk gebogen zitten wachten, totdat hij goedvond iets te zeggen; lachte hij, dan was 't of er duizend glinsterende vonken uit hare oogen spatten; en wanneer hij aan het kleine, met sneeuwwit linnen gedekte tafeltje zat of iets wenschte te hebben, dan was zij om hem heen als de teederste huisvrouw.

Toen kwam het voorjaar.

Door het park wuifde een knoppen ontbottende, sappen en kleuren voortbrengende zwoelte; in het aardrijk wrong en drong zich alles naar boven; de lucht trilde van vogelgesjilp, en op het dak hoorde men het luide geklepper van den ooievaar.

O, wat alles in de natuur wasemde en worstelde en zwol - totdat na een stillen, fluweelzachten regen, die haar in lichte, golvende dampen hulde, ook de zon plotseling hare groote portalen opende en alles overstroomde met een warme, gouden lichtzee. Als met een tooverslag lag de wereld in een bedwelmend welriekenden oceaan van bloesems.

Maar daarbinnen lag een arm schepsel, moede, - doodziek. De lentemaand sprong lachend in haar eigen graf en wenkte haar gereed staande opvolgster. Háár lente nam met hartverscheurenden weemoed afscheid. - -

X.

Elken dag zat hij aan haar bed, om haar te troosten, met den arm zachtkens om haren hals geslagen.

'Spoedig, spoedig zult ge weder naast mij zijn -.' En wanneer hij dit zeide, wanneer hij haar troostte, sneed het hem door 't hart, want hij wist dat hij een vrome leugen sprak. Met hare oogen voortdurend

op hem gevestigd, lag zij daar, als een door den storm geknakt plantje.

'Als ik maar eerst weer over den vloer ben, zult gij het ook weer beter hebben. - Thans ontbreekt er zooveel aan. - Ik maak mij ongerust. - Maar ik voel, dat ik nu spoedig weder zelf alles zal kunnen nagaan. - Wees niet boos! - Wees opgeruimd!' Zoo troostte ook zij hem en knikte zij hem hartelijk toe. Maar als hij de deur achter zich gesloten had, dan begroef zij schreiend haar gelaat in haar hoofdkussen, alsof haar hart van droefheid breken zou. Ook zij misleidde hem, met oogmerk om hem blijde te zien, hem gelukkig te weten, zoolang zij er toe in staat was.

Op een achtermiddag lag zij alleen en kwam er een waas voor hare oogen. Een vreeselijke zwakte overviel haar, een zwakte die het nabijzijnde vogelgesjilp uit het park een vèr verwijderd, wegstervend, ternauwernood nog met de zinnen waarneembaar geruisch deed schijnen. De voorwerpen om haar heen verdonkerden langzamerhand, alles vloeide ineen en weg. - 'Ik moet - ik moet nog leven - ik moet hem nog éénmaal - zien -.' Zij hield hare ziel als omhoog. Zij vestigde hare oogen met al haar wilskracht op zijn beeltenis. - Zij balde hare koortsachtig klamme handen, zij haalde met de laatste kracht adem - -. En nu ging de deur open; hij trad de kamer binnen.

'O - zijt ge daar -?' fluisterde zij, hem met een onuitsprekelijk liefdevollen blik aanziende.

XI.

De laatste zonneschijn speelde door het venster. In de ziekenkamer werd het koel en stil. Hij zat aan haar bed, streelde hare wangen en vroeg: 'Hoe gaat het vandaag-?' 'Beter, veel beter-' 'Neen, mij dunkt, ge zijt vandaag zoo bleek, Gabriëlle - hebt ge meer pijn?' - - Zij schudde het hoofd; welk een wilskracht werd er toe vereischt om nog te glimlachen, nog het hoofd te bewegen.

'Zing ons lied, zing gij het nu eens -' sprak zij.

'Nu nog, eer het donker wordt -.'

Hij stond op, zette zich aan den vleugel en preludeerde. Terwijl hij zong, zag zij hem aan. Zonderling klonk ditmaal het lied, - daar buiten scheen alles bevend te luisteren.

Zoo lang mij heugt, zoo oud ik werd,
Is 't of ik het nog steeds geniet! -
En hoor ik eens mijn laatste lied,
Dan vraag ik in mijn stervensstond
Voor 't laatst - e e n l i e d u i t u w e n m o n d !

Toen het slotaccoord was weggestorven, omvatte haar beneveld oog nog eenmaal de omtrekken zijner gestalte, en nog een enkele klank baande zich als een laatste ademtocht een weg over hare stervende lippen: 'Mijn Ernst!'

Reeds lang was de zon gaan slapen; de avondlucht woei huiverend de kamer binnen; de geesten der schemering fluisterden saam in de hoeken en de donkere plekjes der stille kamer, - maar nog altijd lag er een gedaante bij het bed geknield, stamelend met lange tusschenpoozen, op hartverscheurenden toon: 'Gabriëlle!'

Generaal von Caprivi.

't Zal voor het courantenlezend en over buitenlandsche staatkunde meepratend publiek eenige moeite kosten, zich er aan te gewennen om het sterk Italiaansch klinkende ‘Caprivi’ te bezigen in plaats van het typische, door en door Duitsche ‘Bismarck’. Die naam en die figuur zijn in ons voorstellingsvermogen zóó onafscheidelijk verbonden met het begrip ‘Rijkskanselier’, dat er nog wel een paar maanden mee zullen heengaan, eer wij den heer Von Caprivi voldoende vereenzelvigd hebben met zijn tegenwoordigen werkkring.

Éene omstandigheid doet zich hier echter voor, die de persoonsverwisseling al bijzonder in de hand werkt en gemakkelijk maakt: de verrassende gelijkenis tusschen de gelaatstrekken, het voorkomen en de gestalten van den nieuwen titularis en zijn op 18 Maart afgetreden voorganger. Een enkele blik op het hierbij gevoegde portret van Caprivi is voldoende, om zich van die opmerkelijke gelijkenis te vergewissen. Menig broederpaar verschilt in uiterlijk en gezichtsvorm oneindig meer, dan deze twee elkaar geheel vreemde personen. In de Berlijnsche Thiergarten gebeurde het zeer dikwijls, dat de een voor den ander werd aangezien en gegroet. Ziet men de beide mannen bij elkander, schrijft de Berlijnsche correspondent van de *Times*, dan bespeurt men, dat in gestalte en in breedte van schouders Caprivi het nog van zijn voorganger wint. Maar overigens wordt hij evenzeer gekenmerkt door de massieve kaak, den dikken, grijzen knevel, de zware wenkbrauwen, den forschen nek, het kloek gevormde hoofd, den doordringenden blik en, in het algemeen, door zeker air van ‘bloed en ijzer’, maar getemperd door de zachte manieren van een staatsman der negentiende eeuw. In hooge mate verraadt zijn voorkomen wilskracht en energie, die echter het *fortiter in re* (sterk in de zaak) met het *suaviter in modo* (zachtmoedig in de wijze) vereenigt en scherpzinnigheid met geduld, vastberadenheid met humor en Duitsche diepte met zuidelijk vuur mengt.

Dat de nieuwe Duitsche Rijkskanselier, Georg Leo von Caprivi de Caprera de Montecuculli, van zuidelijke afkomst is, kan dan ook uit zijn naam reeds genoegzaam blijken. Hij heeft thans den leeftijd van zestig jaar bereikt, en bekleedde op het oogenblik zijner benoeming den rang van bevelhebber over het tiende legerkorps in Hannover. In 1850 trad hij in den krijgsdienst, nam deel aan de oorlogen met Denemarken, Oostenrijk en Frankrijk, werd in 1877 generaal en in 1882 bevelhebber te Metz. Weldra trad hij op als hoofd van het Departement van Marine en werd hij vice-admiraal. Natuurlijk was hij tot dusver geheel onbekend met zeezaken; maar toch gelukte het Caprivi, zich in korten tijd volkomen op de hoogte te stellen. Ofschoon hij uit zijne vroegere ministerieele werkzaamheden - hij trad af bij Keizer Frederiks dood - wegens zijne aangename vormen in de parlementaire kringen zeer gezien is, acht men toch, dat hij nu door zijn optreden als Rijkskanselier op het nieuwe tijdperk vrij sterk een militairen stempel drukt.

Over de benoeming van generaal Caprivi toonen

zich alle partijen voldaan, wat in een tijd als de onze en in een land als het Duitsche nog al iets zeggen wil. Vorst Bismarck zelf verklaarde hem voor zijn besten opvolger. De nieuwe Rijkskanselier is ongehuwd en zal dit denkelijk ook wel blijven, maar daarom is hij toch geen ongezellig of eenzijdig man, integendeel, hij wordt om zijne innemende manieren en minzame onpartijdigheid zeer geroemd. Ook is hij een zeer beschaafd en wetenschappelijk ontwikkeld militair, en daarbij tevens een goed redenaar, die zich onderscheidt door eenvoud en duidelijkheid. Hij moet - wat zich volkomen begrijpen laat - zeer ernstig

GENERAAL VON CAPRIVI. (Zie blz. 139.)

bezwaar gemaakt hebben om de opvolger te worden van een man als Von Bismarck, maar eindelijk als gehoorzaam soldaat aan het bevel van zijn oppersten bevelhebber gehoor gegeven hebben. Hoe hoog de Keizer hem schat, bleek uiteen kabinetsschrijven, waarbij hij in 1888 op eigen verzoek als Minister van Marine ontslagen werd. ‘Ik reken u,’ schreef de Keizer toen, ‘uit volle overtuiging tot de uitstekendste generaals des legers. Gij hebt de ontwikkeling der Marine in hooge mate bevorderd, en zegenrijk gewerkt op de kern van alle militaire zaken: op den goeden geest in het officierskorps. Dit verzekert u een eereplaats in de geschiedenis der Duitsche zeemacht’. Wat het leger te velde aangaat, was hem zulk een eereplaats trouwens reeds gewaarborgd: in 1870 heeft generaal Caprivi zich roem verworven door eene verkenning in het Moezeldal (een gewichtige strategische operatie in den Fransch-Duitschen oorlog), waardoor het voor zijn korps mogelijk werd gemaakt, in den slag van Vionville beslissend op te treden. Na korten tijd gouverneurgeneraal

te Metz te zijn geweest, volgde in 1883 zijne bovenvermelde benoeming tot Minister van Marine.

Er is een tijd van komen, er is een tijd van gaan, - dat heeft ook de oude Von Bismarck ingezien en begrepen, aan die onverbiddelijke wet heeft ook hij te zijner tijd weten te gehoorzamen. ‘Bij mijn leven nooit!’ was steeds het rescript op zijne herhaalde verzoeken om ontslag tijdens de regeering van den grijzen heldenkeizer, van Wilhelm I. En zich aan dat ‘nooit!’ te onderwerpen, berustend en gehoorzaam, als een trouw en toegenegen dienaar, was telkens Von Bismarcks hoogste eere. Een scheiding tusschen hem en Keizer Wilhelm was onmogelijk, ook al heeft er zeer zeker verschil van gevoelen bestaan. Van een ‘regeering’ van den diep beklagenswaardigen Keizer Frederik kan nauwelijks sprake zijn; maar toch bleek toen de band tusschen dezen en den Rijkstkanselier reeds losser. Doch de samenwerking van den ouden, taaien, met een ijzeren wil doorzettenden diplomaat, en den jongen, opbruisenden, voortvarenden Keizer Wilhelm II moest wel op een conflict uitloopen. En het is gekomen óók, vroeger nog dan men had durven vreezen. Want al de suikerzoete woordjes in 's Keizers beide Kabinets-orders, waarbij Bismarck ‘Mijn beminde Vorst!’ wordt genoemd, en tot Hertog van Lauenburg wordt verheven, en een dotatie ontvangt, en met den rang van Veldmaarschalk wordt bekleed, - al dit sierlijk pleisterwerk op den scheidsmuur kan den muur zelf niet meer doen vallen.

Op Von Caprivi's schouders rust thans de reuzentaak, zich eenmaal een waardig opvolger van Von Bismarck te toonen. De wereld wacht zijne daden.

ALLER LIEVELING. Naar Fr. Simm. (Zie blz. 142.)

Aller lieveling.

Hoe gelukkig zijn grootvader en grootmoeder met hun stoeren, molligen kleinzoon, en met welk een trotsche zelfvoldoening vertoonen zij hem aan de bezoekers des huizes! Nu, zij hebben er reden toe. De kleine dikzak, met zijne bolle wangen en poezele knuistjes, is ontegenzeggelijk een mooie jongen, en een toonbeeld van gezondheid bovendien. Hij heeft pas een zestal maanden geleden het levenslicht aanschouwd, 'maar zoudt ge hem geen jaar geven?' is de van bewondering tintelende vraag, die grootmoeder onmiddellijk op deze mededeeling laat volgen. En inderdaad, er zijn menschenkinderen van een jaar, die bij dezen knaap van den halven leeftijd verre ten achter staan, - dat moeten zelfs wij, onpartijdige toeschouwers van dit huiselijk tafreeltje, volmondig erkennen. Jammer dat de jonge moeder, die hij de wieg ligt neergeknield, waaruit zij zooeven het kind aan grootvader heeft toegereikt, onze verklaring niet hooren kan: zij zou zich misschien met een dankbaar glimlachje omkeeren en ons gelegenheid geven om te onderzoeken, of wij in het melk-en-bloed gezichtje van het jongske de trekken van haar lief gelaat kunnen terugvinden. Nu moeten wij ons met een blik op haar lachend profiel en fraaie vormen tevreden stellen, terwijl zij het hoofd opheft naar de binnentredende bezoeksters, misschien hare zusters, die eens naar den welstand van het kleine neefje komen informeeren. Ook deze jonge dames betuigen met lachjes en gilletjes van verrukking hare opgetogenheid over het voorspoedige uiterlijk van het ventje, schoon hij zelf, verlegen met al dien bijval, eenigszins angstig zijn glimmende kijkertjes opspert en de linkerhand krampachtig vastklemt aan grootvaders jabot. Doch al die kenteekenen van een gereserveerde houding deren niemand: het manneke blijft toch evengoed de algemeene afgod, de onuitputtelijke bron van zonneschijn en glimlachjes in den huiselijken kring en ver daarbuiten, in één woord: aller lieveling!

Van Banana naar Zanzibar.

De treurige afloop van de moeitevolle en kostbare expeditie naar Egyptisch Soedan, ter bevrijding van Gordon pasha, maakte de zegepraal der Mahdisten aldaar zoo goed als zeker. Zoowel het voor Europeanen moorddadige klimaat, als het fanatisme der krijgshaftige opstandelingen, vormden een genoegzaam tegenwicht voor de betere krijgstucht en bewapening der Engelschen, om ze van alle pogingen tot het bezetten van die landstreek af te schrikken.

De belangstelling der beschaafde wereld in deze gewesten was dan ook reeds beneden het nulpunt gedaald, toen men op eenmaal wakker geschud werd door de tijding, dat een van Gordon's vroegere onderbevelhebbers nog stand hield. Dit was Emin pasha (Dr. Eduard Schnitzler) een Duitscher, die, hoewel geen soldaat van beroep, aan het hoofd van een saamgeraapt legertje van 8000 man, de zegevierende benden der rebellen wist tegen te houden en zich handhaafde in de aequatoriale provincie, waarover hij door den Khedive tot gouverneur was aangesteld. De omstandigheid, dat Emin, hoewel in het bezit van schatten aan ivoor, gebrek begon te krijgen aan krijgsvoorraad, en de wetenschap, dat Mwanga, koning van Oeganda, een der machtigste negervorsten in de streek tusschen de Nijlmeren en de Oostkust,

hem den doortocht naar Zanzibar weigerde, gaf alle reden tot bezorgdheid voor zijn lot.

Dagbladen en tijdschriften bespraken de mogelijkheid om tot Emin pasha te geraken. In Engeland vormde zich eene commissie om hem te hulp te komen (Relief Expedition Committee) onder voorzitterschap van Makinnon. Nadat deze commissie eene som van £ 30000 bijeengebracht had, besloot zij eene expeditie uit te rusten, met Stanley, den beroemden Afrika-reiziger, tot aanvoerder. Zoo iemand, dan was hij de aangewezen persoon om deze onderneming, die half krijgs- half ontdekkingstocht zou zijn, voor te bereiden en te volvoeren.

Van alle kanten boden zich vrijwilligers aan om den tocht mede te maken, welke, tegen het advies van Dr. Junker en Dr. Schweinfurt, niet werd ondernomen langs den koristen weg van de O. kust uit, maar langs den langeren van de W. kust, hetgeen geleid heeft tot noodelooze moeite en het verlies van veel menschenlevens.

Stanley trok eerst naar Zanzibar, om soldaten en dragers te werven. Dragers vervoeren behalve de benoodigdheden voor de expeditie, de koopwaren - ijzerdraad, katoen e.d. - aangeschaft met het doel om door geschenken den vrijen doortocht te verkrijgen en levensmiddelen van de inboorlingen in te ruilen. Naar wensch geslaagd, kwam hij 11 Maart 1887 te Bavana aan, met 700 manschappen, voornamelijk Zanzibarieten, en trok in vijf stoombooten naar Boma, dat tot hoofdzetel van den Congostaat verheven, bewoond wordt door 120 Europeanen, werkzaam in de verschillende Nederlandsche, Fransche, Engelsche, Duitsche en Portugeesche handelsetablissementen. Nu werd de loop van de Congorivier gevolgd tot aan de Aroewimi, een zijrivier van den grooten stroom, welke hij opvoer tot Yamboeja, op welke plaats Stanley een versterkt kamp oprichtte, waarin hij ter bewaking van de bagage, die hier voor een groot deel achter moest blijven, 257 manschappen achterliet onder bevel van majoor Barttelot en van luitenant Jamieson. Bij de watervallen, waar de scheepvaart ophoudt, werden de meegevoerde goederen uitgeladen en in pakken verdeeld voor de dragers. Bij dit tijdroovend werk diende groote nauwkeurigheid in acht te worden genomen om het gewicht der vrachten gelijkmatig over hen te verdeelen. Later kostte het veel moeite, om weder vijf stoombooten bijeen te krijgen voor den verderen tocht. Stanley zelf begint nu (28 Juni 1887) zijn gedenkwaardigen tocht naar het Albert-Nyanza, vergezeld van den geneesheer Parke, van Monteney-Jephson en van twee officieren, kapitein Nelson en luitenant Stairs. Hoewel aan het hoofd van 389 krachtige manschappen baarde hem een stalen sloep welke hij medevoerde veel zorg, bij den marsch door het tropische oerwoud.

Al dadelijk waren de reizigers blootgesteld aan de aanvallen der inboorlingen, die hun dorpen in brand staken en steeds terugtrekkende de karavaan op alle mogelijke manieren bemoeilijkten.

Zoo geraakten op 13 Augustus de Zanzibarieten in een scherp gevecht met de inboorlingen, wier vergiftigde pijlen 7 dapperen deden sneven. Ook luitenant Stairs werd bij een poging om de rivier in een boot over te steken, ten einde den vijand uit het houtgewas aan de overzijde te verdrijven, door een pijl getroffen. Hij bleef gespaard door de goede zorgen van den heelmeester Sharp, maar de pijlpunt werd eerst na veertien maanden uit de wond verwijderd.

Twaalf dagen later deserteerden 26 manschappen, toen in het district Air-Jili de expeditie stootte op een karavaan van Ougarrouwa, bij wiens dorp men den 14en September aankwam. Genoemd opperhoofd ontving Stanley zeer goed, zoodat hij zelfs zijn zieken hier kon achterlaten, wier aantal zoo groot was, dat de stoet opnieuw met 50 man verminderde. De maand October bracht groote moeielijkheden; de levensmiddelen raakten dermate schaars, dat vele manschappen van honger omkwamen. De overigen sleepten zich voort. Zij begonnen te weifelen in hun vertrouwen op hun leider en gingen werktuigelijk, met loome schreden verder. ‘Geen van de leden dezer expeditie, hetzij blank of zwart, zal dien tijd ooit vergeten’ zegt Stanley. Toen men Kilinga-Longa bereikte telde de onvermoeide reiziger nog slechts 220 man onder zijne bevelen, de rest was weggeloopen of van honger omgekomen. Geen wonder, al dien tijd had het voedsel bestaan uit: wilde vruchten, paddestoelen en een soort breede, platte noot, in den vorm van een boom. Men bevond zich in een uitgestrekt woud[1)] waarin dikke slingerplanten den weg versperden. Een aantal manschappen moest worden vooruitgezonden om een weg door deze wildernis te kappen, toch konden de dragers met de stukken der boot slechts langzaam vooruitkomen, zij wondden zich aanhoudend de voeten aan doornige takken of aan de wortels der boomen, deze wonden ontaardden in boosaardige zweren, die het gaan schier onmogelijk maakten. Somtijds raakten de pakken, door de dragers op het hoofd getorscht, in de afhangende lianen verward. - Die hinderpalen deden de reeds bestaande moedeloosheid nog toenemen, men moest het vervoer van de boot opgeven en een groote hoeveelheid koopwaren onder toezicht van Parke en Nelson achterlaten. Parke, die een wandelend geraamte geleek, en Nelson konden niet verder volgen, daar zij zich beiden ernstig ongesteld gevoelden. Hierbij kwam nog de vijandige houding der Arabieren te Kilinga-Longa, die de geweren en ammunite van de soldaten opkochten om hen weerloos te maken.

Dit was echter niet alles. De onmenschen hadden de velden verwoest tusschen Ougarrouwa en Ibwiri. Geen korenakker was gespaard, geen hut onverbrand gelaten. De olifanten hadden de verwoesting voltooid en alles vertrapt wat overeind was gebleven. De gansche streek, eens zoo bloeiend, bood nu een treurig tooneel aan van vernieling en verlatenheid. De zwarten leden boven alle beschrijving. Het bosch scheen wel eindeloos, evenals hunne beproevingen, die hen naar een spoedige verlossing door den dood deden verlangen. Zij konden zich niet voorstellen, ooit weder een vlak land met geurig gras te zullen aanschouwen, veel minder, dat het gelukken zou het Albert Nyanza te bereiken en den blanken man uit de handen zijner vijanden te redden. Stanley trachtte hen op te beuren met de verzekering, dat zij spoedig rijke gronden zouden betreden, waar zij overvloedig voedsel konden bekomen.

1) Livingstove en Stanley hadden dit oerwoud reeds vroeger aangetroffen op den weg van het meer Tanganjika naar Njangwe. Daar is dus de zuidelijke grens. De noordelijke wordt door de Nepoko gevormd. Het maakt de kern uit van Centraal Afrika, heeft een oppervlakte van 640000 vierkante kilometer, en is dus ongeveer 20 maal grooter dan ons geheele land.

Zij geloofden hem niet meer, maar dachten dat hij hen op een dwaalspoor voerde. De ongelukkigen verkochten hun geweren voor een handvol mais. De desertie nam steeds toe. Als het zoo voortging zou de expeditie weldra ontbonden zijn. Daarom meende Stanley een afschrikwekkend voorbeeld te moeten stellen. Hij liet twee der oproerigsten vatten en in tegenwoordigheid hunner makkers ophangen.

Van zijn verblijf in het woud geeft Stanley de volgende schilderachtige beschrijving: 'Verbeeld u een dik Schotsch kreupelbosch, meestal druipend van regen, opschietend in de ondoordringbare schaduw van eeuwenoude boomen van 100 tot 180 voet hoogte; doornstruiken, die een ondoordringbaar beletsel vormen tegen verder voortdringen; schier stilstaande wateren, nauwelijks te volgen in hun tallooze kronkelingen in de diepte van het bosch, en hier en daar een sneller stroomende zijrivier van den grooten stroom. Stel u verder in dit woud tegelijkertijd alle phasen voor van groei en van achteruitgang, van leven en sterven; oude boomen, die op het punt zijn om te vallen op andere, die reeds ter aarde liggen. Mieren en insekten van allerlei soort, grootte en kleur, krioelen om u heen, boven uw hoofd springen groote en kleine apen; de vreemdste geluiden van vogels en viervoetige dieren bereiken voortdurend uw oor, gepaard met het kraken van takken en stammen, veroorzaakt door troepen vluchtende olifanten; dwergachtige inboorlingen staan achter een boomstam verscholen of schieten uit een of ander somber boschje vergiftigde pijlen op u af; krachtige mannen met bruine lichamen, gewapend met scherp gepunte lansen, staan u recht in den weg, onbeweeglijk als boomstammen; het gansche jaar door valt om den anderen dag een regenbui, die mij aan den zondvloed doet denken; een verpeste dampkring jaagt u koorts en dysenterie op het lijf; schemering over dag en volslagen duisternis 's nachts; verbeeld u zulk een woud, dat een uitgestrektheid heeft gelijk aan den afstand tusschen Plymouth en Peterhead, en dan zult gij u een flauw begrip vormen van de bezwaren, waarmede wij hebben te kampen gehad van 28 Juni tot 5 December 1887.'

Nooit zag Stanley een glimlach het gelaat dier sombere, boosaardige wilden verhelderen. De dwergen, Wamboutti's, zijn ruim 4 voet hoog en misdeeld naar lichaam en geest. Zij toonden zich buitengewoon wraakgierig en leefden alleen van de jacht.[1)]

1) Dit ontembare volkje woont aan den bovenloop van de Itoeri, tusschen de Nepoko en de vlakte en is nauw verwant aan de Akka's of Tikki-tikki van de Quellé, evenals aan de Boschjesmannen of Saâb van Z. Afrika. Zij hebben dezelfde zeden en gewoonten, dezelfde wapenen, en worden gehouden voor de laatste sporen van een talrijk volk, eens verspreid over geheel O. Afrika. Verdrongen door een krachtiger ras, trokken zij zich in de meest ontoegankelijke streken terug. Het gebruik van vergiftigde wapenen toont aan hoe weinig zelfgevoel zij bezitten, de etnographie toch leert ons, dat alle volken, die eenig gevoel van eigenwaarde hebben, deze verraderlijke hulpmiddelen in den krijg versmaden.

In het begin van December 1887 bereikte men een uitgestrekte grasrijke vlakte. Allen toonden zich verheugd de lieve zon weder te zien; de Zanzibarieten sprongen als gekken in het rond, en herkregen als door een tooverslag hun moed en opgeruimdheid. Daardoor kon Stanley des te krachtiger optreden tegen de volgelingen van het hoofd Majamboni, wiens gebied men nu betrad. Toen de krijgslieden dier stam zich in steeds dichter drommen rond de expeditietroepen samenpakten, vond hij het raadzaam op een nabijgelegen heuvel een versterkt kamp op te slaan. Hierin veilig voor de aanslagen zijner tegenstanders, begon hij te denken aan de middelen om ongehinderd verder te kunnen trekken. Daar scheen vooreerst geen denken aan. Oorlogskreten weerklonken van alle kanten en werden van heuvel tot heuvel herhaald; de krijgers snelden bij honderden toe, trommels en trompetten maakten een oorverdoovend geweld. Men deed een poging tot onderhandelen met de woeste krijgslieden en vernam toen dat zij onderdanen waren van het koninkrijk Oeganda. Den volgenden morgen kondigde een wapenheraut namens Majamboni aan, dat de vreemdelingen uit 't land gejaagd moesten worden. Deze proclamatie werd in alle dorpen met gejuich begroet.

Reeds in het eerste gevecht bleef het voordeel aan de zijde der Zanzibarieten, die zelfs een koe buit maakten. Het was het eerste rundvleesch dat Stanley's manschappen proefden, sedert zij het strand van den Oceaan hadden verlaten. Nadat nog eenige gevechten waren geleverd, besloot Stanley een einde aan den afmattenden strijd te maken. Hij zond twee afdeelingen troepen uit. De eerste onder bevel van luitenant Stairs kreeg in last eenige dorpen te nemen, gelegen aan de overzijde van eene vallei, die zich ten Noorden van den heuvel uitstrekte. Deze dorpen waren omgeven door banaanboomen en velden met negerkoren, waartusschen de vijand zich verschuilen kon, en zoo gedekt een duchtig vuur op de aanrukkende troepen onderhield. Luitenant Stairs liet de dorpen op twee plaatsen tegelijk bestormen en de hutten in asch leggen. De tweede afdeeling onder den heer Jephson liet zich evenmin onbetuigd. Een andere richting inslaande verbrandde zij alle woningen op haren weg, die zich als een vurige slang tusschen de groene velden afteekende. Hierdoor ontmoedigd, trok de vijand den volgenden dag naar het Noorden af, den weg naar het Albertmeer openlatende, hetwelk nu ook den 12en December zonder verdere lotgevallen bereikt werd.

Tegen zijn verwachting slaagde Stanley er niet in zich van hier uit met Emin in betrekking te stellen. De boot zou hierbij onschatbare diensten hebben bewezen, doch men had haar moeten achterlaten. Ook van de zijde der inboorlingen was niets te verwachten, daar zij zich bijzonder teruggetrokken toonden en slechts een weinig water wilden afstaan. Naar Wadelai voort te rukken, zou dwaasheid geweest zijn, met het oog op de uitputting der manschappen. Men besloot voorloopig terug te trekken, om bij het dorp Ibwiri een versterking op te werpen, waarin de zieken en een groot deel der bagage in veiligheid werden gesteld. De bodem in den omtrek werd in ontginning gebracht. Hij leverde veel mais en negerkoren, ofschoon de oogst menigmaal in gevaar was door heftige stormen en de dartelheid der groote kudden wilde olifanten, die bij hunne talrijke nachtelijke bezoeken, groote hoeveelheden koren plat trapten.

Verschillende keeren werd een poging der inboorlingen, om in den nacht graan en tabak te komen stelen door de waakzaamheid der schildwachten verijdeld. Kapitein Nelson komt onder al die bedrijven de bezetting verrassen met een smakelijk bier uit bananen gebrouwen. Aangemoedigd door dit eerste succes bereidde hij weldra

ook bananenstroop en bananengelei, ware lekkernijen met even veel geestdrift ontvangen als met smaak genuttigd.

Stanley had den heer A.J. Mounteney-Jephson naar Wadelai gezonden om Emin bericht te geven van zijn komst. Zelf trok hij aan het hoofd van 130 zwarten den weg weder langs, zoo pas door hem afgelegd, ten einde berichten in te winnen over zijn achterhoede, welke onder bevel van majoor Barttelot, den bevelhebber van het kamp bij Yamboeja, zoo spoedig mogelijk den hoofdtroep had moeten volgen.

Hoe groot was echter zijn teleurstelling, toen hij hoorde, dat Barttelot vermoord en de bende, die hij had aangevoerd, geheel gedemoraliseerd was. Als om de maat vol te meten, moest hij tevens vernemen, dat men een groot deel der bagage naar de monding der Congo had opgezonden in de vaste overtuiging van de waarheid der geruchten omtrent zijn dood en den ondergang van zijn expeditielegertje. Geen prettig bericht voor iemand wiens geheele garderobe bestaat uit een flanellen hemd, twee broeken en een paar schoenen en die zoo uitgerust een groot deel van equatoriaal Afrika moet doorkruisen. Stanley troost zich met de herinnering aan de lompen, waarin hij, onder dergelijke omstandigheden, eenmaal den beroemden Livingstone gekleed had gevonden, en gaat moedig op weg.

Op Zondag, 19 April 1889, bracht een bode van den heer Jephson een brief, waarin deze Stanley verwittigde van de op handen zijnde komst van Emin, die op dat oogenblik reeds op weg was naar de zuidzijde van het Albert Nyanza. Onmiddellijk gaf hij order om het kamp op te breken en naar het meer te trekken, dat in vier uur tijds bereikt was. Men hield halt op eene hoogte tegenover het eiland Nzamsassie gelegen.

Zwarten en blanken lieten als om strijd hun oogen over de watervlakte weiden om de stoomboot met haar kostbaren last in het gezicht te krijgen. Bij het vallen van den avond zag Stanley, met gewapend oog, een rookwolkje langzaam naderen. Deze mededeeling deed luide hoera's van de zijde der zwarten opgaan. Zij verheugden zich hartelijk, den man, voor wien zij zooveel hadden doorgestaan, eindelijk te kunnen verwelkomen. 's Avonds om zeven uur wierp de stoomboot het anker uit. Emin, kapitein Cassati en Jephson haastten zich aan land, waar de heelmeester Parke hen opwachtte. Hij voerde den hoogen gast naar het kamp, waar Stanley met ongeduld

de ontmoeting verbeidde. Daar de duisternis reeds gevallen was had men de Zanzibarieten van fakkels voorzien. Zij verbroederden zich onder luide kreten en levendige gebaren met de Nubiers, die hun redders in uitgelatenheid niets toegaven. Onder een oorverdoovend gejuich bereikte Emin het kamp en zijne schreden onmiddellijk naar Stanley richtende, betuigde hij zijn dank voor de ondernomene expeditie.

Emin pasha kon er in den aanvang maar niet toe gebracht worden, de trouwe inlandsche bevolking aan haar lot over te laten. Reeds begon Stanley ernstig aan

XVIIE EEUWSCHE KAMER IN HET RIJKMUSEUM TE AMSTERDAM. (Zie blz. 146.)

terugkeer, ook zonder Emin, te denken, toen er een gebeurtenis voorviel welke de gedaante der dingen geheel veranderde.

De Nubiers tot hiertoe zoo gehoorzaam aan Emin begonnen te morren; de Egyptische officieren en burgerlijke ambtenaren stookten de ontevredenheid aan, door de verzekering, dat de gouverneur het voornemen koesterde, om weg te trekken. Ingevolge den last van Stanley trok Jephson van post tot post ten einde een brief van den khedive, benevens een schrijven van Stanley aan de troepen voor te lezen. Te Laboré bekleedde Surora Aga, een gewezen slaaf, opgeklommen tot kapitein in Egyptischen dienst, den post van bevelhebber. Deze man, een fanatiek Mohammedaan,

scheen de troepen bewerkt te hebben, want toen Jephson, als naar gewoonte, de burgerlijke en militaire ambtenaren om zich heen verzamelde en den brief van den khedive voorlas, begon een Soedaneesch soldaat de gemoederen op te zetten. Luidkeels schreeuwde hij, dat men met berichten uit Egypte niet uit het Westen kon aankomen, de eenige weg naar Egypte liep langs Khartoem, de brief van den khedive kon dus onmogelijk echt zijn. Dadelijk vatte Emin pasha den oproermaker bij den kraag en trachtte hem zijn geweer te ontwringen, doch nu werd hij onmiddellijk omringd door alle soldaten, die hun makker bevrijdden, hunne geweren laadden en ze op Emin pasha en Jephson richtten. Ja, de eens zoo onderworpene en zachtmoedige soldaten durfden nu hun generaal met schimpwoorden te overladen. Alleen door het wakkere gedrag van de officieren, die zich tusschen Emin pasha en de soldaten in geplaatst hadden, werd erger voorkomen.

De houding van Emin's getrouwen gedurende den opstand was merkwaardig. Rajab Effendi, zijn secretaris, nam de vlucht achter een boom en viel daar in zwijm. Araf Effendi, een schrijver, liep luid schreeuwende naar een naburig huis, waar hij onder een bedstede wegkroop. Vita Hassan echter, een Jood uit Tunis en apotheker van Emin, haastte zich naar Emin's huis en bracht hem zijn revolver.

Een week later werden Emin pasha en Jephson te Dufilé gevangen genomen op last van den officier Tadl et Mulla Aga, die zich meester had gemaakt van het gezag. Gedurende drie maanden bleven zij van hun vrijheid beroofd. Men spande ook Stanley strikken, om zich meester te maken van zijne geweren en koopwaren, zoodra hij weer aan het meer zou verschijnen. Hiertoe waren de muitelingen besloten, nadat in een plechtige vergadering de brief van den khedive valsch verklaard en Stanley met zijn officier Jephson voor slimme bedriegers waren uitgemaakt.

Inmiddels naderden de Mahdisten voortdurend. Hun generaal, Omar Saleh, gaf aan Emin pasha kennis van zijn komst door een gezantschap van drie derwisschen, zonderling uitgedoscht in bont gevlekt katoen, met een lang tweesnijdend zwaard, zooals de kruisridders ze voerden, en eenige lansen gewapend.

De brief door hen overgebracht vermaande Emin, zich over te geven en naar Khartoem te reizen om den Mahdi te huldigen, die hem met eerbewijzen zou ontvangen. Deze derwisschen werden door de opstandelingen na vele pijnigingen, met knodsen doodgeslagen, daar men meende dat geweerkogels hen niet zouden schaden. Hunne lijken wierp men in de rivier.

In een gevecht met de Mahdisten sneuvelden een paar van Emin's ergste vijanden. De overgebleven raadpleegden den pasha over de oorlogszaken en zonden de gevangenen op naar Wadelai. Van hier vertrokken zij in December 1888 naar het Albert Nyanza.

Ook nu nog aarzelde Emin pasha, wiens gevoelen gedeeld werd door zijn vriend en lotgenoot den Italiaanschen kapitein Cassati, om de zwarte bevolking aan haar lot over te laten. Door hem te wijzen op het lot van Gordon en op den verraderlijken aard der Egyptenaren, slaagde Stanley er eindelijk in zijn verzet te breken. Naar Emin's berekening zouden ongeveer 10000 inboorlingen hem op den tocht naar de Oostkust vergezellen; maar toen men 10 April 1889 opbrak, bedroeg het geheele gevolg van Emin pasha 514 menschen, grootendeels vrouwen. Van al zijn hoofdofficieren vertrok er slechts één, Shukri Aga, met de Relief Expeditie.

Jephson beschrijft ons Emin pasha, als een man met edele beginselen, van onkreukbare eerlijkheid; als een eenvoudig en goedhartig geleerde, veel te wijsgeerig in zijn opvattingen en daardoor ook niet genoegzaam man van de praktijk. Volgens zijne voorstelling moet zelfs te Wadelai Emin's gezag grootendeels denkbeeldig zijn geweest en verkeerden zijne troepen aanhoudend in een staat van muiterij. Kenmerkend voor het karakter der beide aanvoerders is wel het volgende: Toen men op marsch ging vroeg Emin pasha aan Stanley om lastdieren voor de vrouwen, Stanley antwoordde, dat een wandeling haar geen kwaad zou doen. Er dienden 350 dragers gehuurd te worden, ten einde de goederen der vluchtelingen mee te kunnen nemen en nog moest veel achterblijven. Men voerde ook Emin's dochtertje Ferlika mede, in een hangmat gedragen door twee Zanzibarieten, op wier trouw men rekenen kon.

Behalve de onderzoekingen in het geheel onbekende gedeelte van Yamboeja tot het Albert Nyanza, een afstand van 900 à 1000 kilometer, danken wij aan Stantey de kennis van het Roewenzorigebergte, dat zich uitstrekt van het Albert Nyanza, tot het Albert Edward Nyanza. De toppen zijn met sneeuw bedekt. Luitenant Stairs heeft een tocht in het gebergte ondernomen, dat van 17000-18000 voet hoog is en van vulkanischen oorsprong. Hij beschrijft de vlakte aan den voet als buitengemeen vruchtbaar. Stanley gelooft in het Roewenzorigeb het Maangebergte der ouden te hebben weergevonden. Het Albert Edward Nyanza aan de Noord-zijde omtrekkende wendde men zich naar Zanzibar. Te Msalala ten zuiden van het Victoria Nyanza, dat zich veel zuidelijker uitstrekt dan men vroeger meende, vond men den heer Mackay. Hij is de eenig overgeblevene van de drie zendelingen, die de ‘Church Missionary Society’ in 1876 naar Oegoenda deed trekken. Daar was hij met vrucht werkzaam onder het bestuur van koning Mtesa. Na diens dood begon Mwanga in 1886 de pas bekeerde Christenen te vervolgen. Bisschop Hannington viel als slachtoffer van zijn geloofsijver. De vier Engelsche godsdienstleeraars - waaronder ook Mackay - nog in Oeganda aanwezig, namen de wijk naar het Victoria Nyanza, om daar betere tijden af te wachten. Volgens een telegram van 12 Februari 1890, afgezonden door Dr. Schweinfurt te Cairo, legt tegenwoordig Mwanga, die tengevolge van een opstand, een tijdlang zijn rijk heeft moeten verlaten, een goede gezindheid jegens de Christenen

aan den dag. Bij dezen goedhartigen heer Mackay vertoefde Stanley gedurende een twintigtal dagen.

Toen men te Mpwapwa was aangekomen, bleek het getal der inboorlingen van 1500 op 750 versmolten. Den 4en December werden de reizigers door verschillende Europeesche autoriteiten te Bagamayo ontvangen, twee dagen later staken zij over naar Zanzibar, dat gelegen is op een eilandje tegenover de kust.

Veel heeft men geschreven, vooral van Duitsche zijde, over het eigenlijk doel der expeditie. Men zocht verband in het feit, dat Makinnon, de voorzitter van het Relief Expedition Committee, tevens directeur der Britisch East African Association is, en toen deze maatschappij in September 1887 een verdrag sloot met den sultan van Zanzibar, waarbij aan haar een kuststrook van 350 kilometer werd afgestaan waarin de havens Mombaz en Melinde begrepen waren, bleek het zonneklaar, dat Engeland zich daardoor een weg wilde scheppen naar de Nijlmeren, om alzoo een groot Afrikaansch koloniaal rijk te vestigen, aan den eenen kant begrensd door den Indischen Oceaan aan den anderen door het Nijldal.

Latere berichten vermelden, dat Emin pasha van Duitsche zijde is aangezocht, om de Duitsche belangen op de Oostkust van Afrika te behartigen. Hiertoe schijnt hij niet ongenegen. Wij eindigen dan ook met den wensch, dat het hem gegeven moge zijn nog lang voor het heil der bevolking van het zwarte werelddeel werkzaam te blijven.

Nog een kijkje in een der zalen van 's Rijksmuseum te Amsterdam.

Uit den aard der zaak is een Museum van geschiedkundige kunstvoorwerpen een onuitputtelijke bron tot het opwekken van herinneringen aan het voorgeslacht. De duizende bezoekers die het Rijks-Museum jaarlijks trekt en van welken zoovelen zich bij voorkeur verpozen in de zoogenaamde ‘antieke kamers’, dat wil zeggen de oud-Hollandsche vertrekken der 17e eeuw, staven deze meening. De ouderwetsche breede schouw, de soliede eikenhouten tafel, de stoelen, de bedstede, het goudlederen behang, de koperen kamerkroon en vooral de portretten met de groote stijve halskragen en daar ginds de hangklok met koperen gewichten met tal van ander huisraad spreken tot den toeschouwer en voeren hem op de vleugelen der gedachte terug tot onze voorouders, tot die stoere Hollanders der 17e eeuw, door eigen kracht vrij geworden en daarvan volkomen bewust. Een ontwaken op schier elk gebied was van dat krachtig bewustzijn het gevolg; scheepvaart en wereldhandel namen spoedig een tot dusver ten onzent

ongekende vlucht. De ondernemingsgeest deed menig koopman zijn kantoorbank verlaten en de ganzenveder uit de hand leggen om naar het rapier te grijpen en zelf het bevel over schip en lading te nemen en tot het opsporen van nieuwe handelswegen het ruime sop te kiezen.

Er is naar onze meening geen tijdvak in de geschiedenis van het Nederlandsche volk, zoo zeer een opengeslagen boek als de 17e eeuw. Het spreekt ons toe en wekt onze innigste sympathie op voor de mannen uit dien tijd en voor hetgeen zij op zoovelerlei gebied tot stand brachten. Dat de kunstontwikkeling haar leeuwenaandeel kreeg in dit algemeene volks ontwaken, was te verwachten. De kunstbeweging openbaarde zich op onderscheidene wijze: in schilderkunst, in graveerkunst, in zilversmidskunst, en *last not least* in bouw- en beeldhouwkunst. Dat die veelzijdige uitingen in hooge mate het merk van oorspronkelijkheid dragen dwingt ons tot bewonderend opzien, maar veilig mag men aannemen dat onze voorouders juist in die door ons zoo gewaardeerde originaliteit niets ongewoons vonden. In onze tegenwoordige geestesarmoede op kunstgebied, houden wij ons vast aan de voortbrengselen van den kernachtigen geest van het voorgeslacht, niet ongelijk aan den zwakke die zich tot den sterke voelt aangetrokken en op dezen steunt. Af te keuren is dit in geenen deele want bij gebrek aan eigen vindingrijkheid kan men niet beter doen dan goede voorbeelden na te volgen. Waardeering derhalve voor hetgeen anderen reeds voor eeuwen gewrocht hebben ziedaar in de gegeven omstandigheden het beste wat ons te doen staat en dus een eerste vereischte om het rechte spoor terug te vinden. De sympathie voor de 17e eeuwsche kunstvoortbrengselen heeft ons teruggebracht naar de voor ons klimaat zoo bij uitstek geëigende baksteenbouw en de uitwendige versiering onzer huizen ontleent haar karakter tegenwoordig schier uitsluitend aan den vaderlandschen bouw der 17e eeuw.

Architect te zijn en een vreemdeling op gebied der Renaissance te wezen is in onze dagen niet denkbaar. Ook tal van andere kunstvakken, zooals de uit hare doodslaap ontwaakte smeedkunst van ijzer, waarvan o.a. de ondernemende firma Vincent & Co. te Schiedam tegenwoordig zulke overschoone proeven levert, en dan de drijfkunst in zilver, die ook al teekenen van nieuw leven begint te geven, ontleenen voor een goed deel hunne inspiratiën aan de oud-Hollandsche Renaissance.

Ook onze meubelmakers zoeken tegenwoordig bij voorkeur hunne voorbeelden in de producten welke nog van het aloude schrijnwerkersvak ten onzent voorhanden zijn. De rol die de linnenkast in het oud-Hollandsche huishouden vervult is bekend genoeg en ontbreken mocht zij daar in geen geval. Is het wonder dat het fraaie snijwerk en de artistieke lijnen van het geheele meubel een kunstenaarshand verraadt. Zulk een ‘antieke kast’, zooals de algemeene benaming thans luidt, was het voorwerp van aanhoudende zorg der huismoeder en met devotie werd dit heiligdom in de was gezet, opgewreven of vernist. Dertig jaren ongeveer geleden was het geen zeldzaamheid bij gezeten burgerlieden prachtige exemplaren dezer meubels aan te treffen; hunne sierlijke cariatiden of kraagbeelden met fraaie gebeitelde kapiteelen en de in half verheven snijwerk versierde paneeltjes, dikwerf onderwerpen aan de jacht ontleend voorstellende, trokken echter toenmaals meer de aandacht der buitenlanders dan die van ons zelve, zoodat van al dat fraais zeer veel uit ons land naar den vreemde verhuisd is. Gelukkig dat het Rijks-Museum eenige goede specimen dezer bij uitstek nationale kunstvoortbrengselen bezit. De nog veel zeldzamer geworden gebeeldhouwde eikenhouten schoorsteenmantel zonder welke het

voorvaderlijke ‘hoekje voor den haard’ niet denkbaar zou wezen, is hier zooals de plaat te zien geeft, door een bijzonder fraai exemplaar vertegenwoordigd.

Linnenkasten, schoorsteenmantels, ja zelfs geheele eikenhouten kamerbetimmeringen uit de eerste helft der 17e eeuw, heeft men veelal te danken aan ontwerpen van beroemde kunstenaars zooals Vredeman De Vries, Hendrik De Keijser en anderen. In de kleur van lijstwerk, paneelen en cariatiden wist men een aardige speling te brengen door toepassing van verschillende houtsoorten aan hetzelfde werkstuk.

Het eikenhout werd dan ook vaak afgewisseld door palissander-, nooten-, ebben- of peerenhout, waardoor ten opzichte van het materiaal een weelderigheid ten toon gespreid werd die het kunstgehalte van het voorwerp ten goede kwam.

Men zou een dik boek kunnen schrijven over het ontstaan en den voortgang der 17e eeuwsche kunst en den invloed daarvan op kunst en kunsthandwerk van dezen tijd. Niet moeilijk zou het vallen om enkele onzer tegenwoordige schilders aan te wijzen als de erfgenamen van het penseel van Rembrandt, Ruisdael, Van Goijen, Jan Steen en van zoovele andere groote meesters uit den gulden tijd onzer kunst. In deze tijden van amalgamatie, zelfs van zaken die bestemd schenen te zijn voor altoos hunne zelfstandigheid te zullen behouden, hopen wij van harte, dat wat betreft de v a d e r l a n d s c h e k u n s t , de appelen in de nabijheid van den boom zullen blijven vallen. Is periodieke stilstand en achteruitgang óók op kunstgebied onvermijdelijk, dan blijven de schatten der 17e eeuw, in ons Rijks-Museum met zooveel zorg en kosten bijeengebracht, steeds het voertuig om de afgedoolden weder op den goeden weg terug te brengen, en te inspireeren waar het noodig mocht zijn.

Pruisische wervers in de vorige eeuw.

Koning Friedrich Wilhelm I bezat een prikkelbaar, licht opbruisend karakter en was een hardvochtige, ruwe soldaat. Bekend is de hartstochtelijke voorliefde, die hij voor zijn uit louter reuzen bestaand lijfregiment koesterde, en in weerwil van zijne aan gierigheid grenzende vrees voor noodelooze uitgaven, besteedde hij de aanzienlijkste sommen voor de completeering dezer beroemde Potsdammer groote garde. Zoo liet hij b.v. den door zijn lichaamslengte buitengewoon ‘uitstekenden’ Ier Kirkland voor een som van ruim f16,000 uit Engeland ontvoeren. Jonge, goed gebouwde lieden van ongewone grootte waren nergens voor de gewelddadige nasporingen der Pruisische wervers veilig. Zij werden, nadat zij door rond-

zwervende bedelaars en andere verkleede spionnen opgespoord waren, uit de huizen en de bedden, van de openbare straatwegen, ja zelfs uit de postwagens weggehaald en voor den soldatendienst geprest.

Voor deze stelselmatig uitgeoefende m e n s c h e n r o o v e r i j e n , waarvan Friedrich Wilhelm I geen zijner Duitsche landen verschoonde, bediende hij zich niet slechts van zijne beruchte wervers, maar hij betrok ook de voortreffelijkste Staatsambtenaren in de medewerking aan dit onhebbelijk bedrijf. Zelfs zijn zoon, de latere F r e d e r i k d e G r o o t e , moest op bevel van zijn strengen vader aan dien heimelijken menschenroof zijne ondersteuning schenken en zich tot spion der wervers verlagen. Dit blijkt namelijk zonneklaar uit den volgenden brief, dien hij, nog kroonprins zijnde, den 19den September 1732 uit Ruppin aan zijn vader schreef: ‘Allergenadigste Koning en vader! Ik heb uit mijns allergenadigsten vaders schrijven in alle onderdanigheid bespeurd, dat mijn allergenadigste vader verlangt te weten, in welk dorp zich de s c h a a p h e r d e r ophoudt, over wien ik mijnen allergenadigsten vader geschreven heb. Nu heet dit dorp Bressegarren (Bresegard, in de nabijheid der stad Grabow in Mecklenburg) en het behoort onder een Schwerinsch schoutambt, en de schout is een zwager van den (Pruisischen) krijgsraad Cramer, en nu kon het wel gebeuren, dat deze zelf ons hem in handen speelt, dewijl de kerel nu en dan hier drie mijlen van de grens zijne schapen hoeden gaat en zich des nachts bij zijne kudde ophoudt. Zes weken of twee maanden tijd moet men wel hebben, maar dan kan de zaak gewis gebeuren. Ik verwacht hierop in alle onderdanigheid mijns allergenadigsten vaders genadigste orders en verblijf’, enz.

De koning beantwoordde dezen brief van zijn zoon met een eigenhandig geschreven decreet aan den krijgsraad Cramer. ‘Zijn zwager’, werd in dit stuk kort en bondig gezegd, ‘woont daar ginds; moet zijn best doen den kerel in handen te krijgen; als het niet anders gaat, moet hij trachten hem naar de grens te lokken en hem dan stilzwijgend zonder opschudding laten wegnemen.’

De boa constrictor.
Door Dr. H.J. Veth.

Slechts zelden komt het voor, dat eene dier- of plantensoort bij het groote publiek onder haren volledigen wetenschappelijken naam bekend is, gelijk dit het geval is met de Boa constrictor. Men houde daarbij echter in het oog, dat deze naam door onkundigen veelal op alle reuzenslangen wordt toegepast. De soorten van het geslacht Boa komen alleen in Amerika voor en wederom slechts op eene daarvan, zij het dan ook de meest bekende, is de naam Boa constrictor toepasselijk. De reuzenslangen van de oude wereld worden - tegenwoordig althans - tot het geslacht Python gebracht, maar vroeger werden zij allen tot het geslacht Boa gerekend.

Weinig dieren zijn zoo algemeen gevreesd en hebben dientengevolge tot zoo overdreven berichten aanleiding gegeven, als de verschillende reuzenslangen. Al de vreeselijke verhalen van vliegende en vuurspuwende draken hebben aan de genoemde dieren zonder twijfel hun oorsprong te danken, al komt de levendige phantasie, die zulke afschuwwekkende monsters in het leven riep, ons in onzen prozaïschen tijd ook nog zoo onmogelijk voor. Maar ook thans nog, in moderne reisverhalen, vindt men omtrent deze dieren mededeelingen, die den toets van het onderzoek in het minst

niet kunnen doorstaan. Zoo zijn vertelsels van slangen die paarden en runderen wurgen en daarna inslikken, van slangen die eene lengte van vijftig voet bereiken, nog aan de orde van den dag. Reeds de grootste slangen hebben moeite dieren van de grootte van een ree naar binnen te werken en eene lengte van tien meters wordt slecht door eene soort, de Anakonda of waterboa, somtijds bereikt. Het schijnt echter zeer moeielijk de lengte van eene slang nauwkeurig te schatten. Brehm zegt daaromtrent het volgende: ‘Zelfs hij die hierin goed geoefend is, dwaalt op onbegrijpelijke wijze. Reeds bij kleine slangen van een meter lengte, wanneer men ze kalm voor zich ziet liggen en dus al den tijd heeft ze nauwkeurig gade te slaan, is men zeer geneigd ze een derde gedeelte te groot te maken; bij slangen echter, welke drie meter lang zijn, verdubbelen en verdrievoudigen zich de moeielijkheden en daarmede de fouten der schatting, en wanneer zulk een dier zich dan ook nog beweegt is de laatste eenvoudig onmogelijk. Waaraan dit eigenlijk te wijten is, kan ik niet zeggen maar wel kan ik verzekeren, dat ieder, die naar een schatting tracht, steeds overschat en dat iedereen altijd weder in dezelfde fouten vervalt, ook waneeer hij die reeds herhaaldelijk heeft erkend. Omtrent de dwaling overtuigt men zich eerst, wanneer men een maatstok gebruikt. Geen wonder alzoo, dat de levendige verbeelding der inboorlingen van zuidelijke streken zich nog veel minder dan de onze grenzen stelt en de werkelijke grootte op het dubbele of drievoudige schat. Dezelfde Indiër of Zuid-Afrikaan, die met den schijn van de grootste zekerheid van eene vijftigvoet reuzenslang vertelt, die hij zelf heeft gezien of zelfs heeft verslagen, zal aan den rustig metenden onderzoeker, die een dier van zes meter heeft gedood, verklaren, dat dit in grootte al wat hij ooit van dien aard zag verre overtreft.’

Hoewel de slangen gewoonlijk voor dieren worden gehouden, die in het geheel geene ledematen bezitten, zoo is deze opvatting toch niet geheel juist, want verscheidene slangen zijn in het bezit van sporen van achterste ledematen, en dit is vooral bij de reuzenslangen het geval. Behalve het genoemde kenmerk, onderscheiden zij zich ook door dat de middelmatig lange staart als grijpwerktuig kan worden gebruikt; omtrent de verdere kenmerken, waardoor de reuzenslangen van andere slangen en de Boa's weder van de Python's verschillen, zal ik hier niet uitweiden. Die kenmerken vallen weinig in het oog en zijn vooral aan den aard en de plaatsing van tanden en schubben ontleend; van daar dan ook dat de talrijke soorten van slangen op het eerste gezicht zooveel op elkander gelijken en voor den leek slechts in kleur en grootte schijnen te verschillen.

De Boa constrictor of Afgodsslang bewoont het Noorden en Oosten van Zuid-Amerika, en bereikt in

den regel eene lengte van zes meters. Haar kop is plat en van voren stomp en is duidelijk door eene halsvormige insnoering van den romp gescheiden. Zij is eene der schoonste reuzenslangen: de grondtint is roodachtig grauw en over den rug loopt in de lengte

DE BOA CONSTRICTOR. (Zie blz. 148.)

tusschen wortels en andere schuilhoeken verbergt; deze schuilplaatsen deelen meestal vier of meer Boa's met elkander. Wel beklimt zij soms boomen om op een prooi te loeren; daarentegen gaat zij nooit te water, gelijk eene verwante soort, de Anakonda. Voor den mensch is zij niet gevaarlijk, evenmin trouwens een breede band met geelgrauwe eivormige vlekken, terwijl de kop met drie donkere strepen is geteekend. Bij jonge dieren zijn de kleuren levendiger dan bij oudere. Men vindt haar in droge, warme streken, vooral bosschen, waar zij zich in rotsspleten, als andere niet vergiftige slangen; hierin stemmen alle geloofwaardige berichtgevers met elkander overeen: daarbij komt, gelijk dit trouwens bij de meeste dieren het geval is, dat zij nog veel banger is voor den mensch als de laatste voor haar. Haar naam afgodsslang schijnt zijn oorsprong daarin te hebben,

dat deze of waarschijnlijker eene verwante soort bij de oude Mexikanen een voorwerp van vereering uitmaakte. Haar voedsel bestaat uit allerlei kleine zoogdieren, voornamelijk knaagdieren en verder vogels en kruipende dieren; de grootste voorwerpen pakken een prooi ter grootte van een hond of een ree. Als regel wordt de prooi gedood, door er zich eenige malen omheen te slingeren, en dan zoolang te drukken, totdat geen teeken van leven aan het buitgemaakte dier meer wordt waargenomen. Voornamelijk des nachts gaat zij op voedsel uit, maar versmaadt dit toch ook overdag niet, wanneer dit haar in den weg komt; in gevangen staat eet zij ook doode dieren, wat in de vrije natuur wel niet zal voorkomen. Gelijk verscheidene andere slangensoorten legt zij hare eieren niet, maar houdt ze in het lichaam totdat zij uitkomen, zoodat zij levende jongen ter wereld brengt.

Haar vleesch wordt vooral door de negers in Amerika gegeten, terwijl de huid als leder en het vet als geneesmiddel wordt gebruikt. Het beste bewijs voor hare onschadelijkheid bestaat wel daarin, dat zij in Brazilië veelal als huisdier wordt gehouden, om zolders en schuren van ratten en muizen te reinigen. Daartoe wordt zij in een ruime kist bewaard en telkens dáár gebracht, waar hare tegenwoordigheid van nut kan zijn. Een groot voordeel hierbij is het, dat zij zoo langen tijd zonder voedsel kan zijn, hetgeen ook haar overbrengen naar Europa zeer vergemakkelijkt.

Dat reuzenslangen zeer vraatzuchtig zijn bewijst wel het meermalen voorgekomen feit, dat zij een wollen deken, hun tot verwarming gegeven, geheel inslikken. Zoo hield te Berlijn een afgodsslang de ingeslikte deken meer dan vijf maanden in hare maag, dronk gedurende dien tijd zeer veel, en gaf, wat wel niet te verwonderen is, allerlei bewijzen van onpasselijkheid, totdat zij eindelijk de deken begon uit te spuwen en zich er met behulp van een oppasser geheel van ontdeed. Ook in den Parijschen Jardin des Plantes had een dergelijk geval plaats. Eene ruim drie meter lange slang verslond een deken, die twee meter lang en ruim anderhalven meter breed was. Na ongeveer een maand kwam een stuk van de deken uit den bek te voorschijn, dit werd door den oppasser gepakt, zonder er aan te trekken, maar de slang wikkelde haren staart om eene in de kooi zich bevindende boom en trok zich nu zelf terug, waarbij de deken geheel onbeschadigd, maar in den vorm van een bijna twee meter lange cylinder voor den dag kwam. Na een dag of tien was de slang weder geheel in orde.

De prijs der Bordeaux-wijnen.

De Bordeaux-wijnen worden gewoonlijk in vijf soorten verdeeld, al naar de verschillende plaatsen, vanwaar zij afkomstig zijn. De eerste soort bevat de producten van Chateau Lafitte, Chateau Margaux en Chateau Latour. Volgens een vakblad werd b.v. de prijs voor een vat van deze drie om den eerepalm dingende wijnsoorten van het oogstjaar 1878 op circa 6000 francs bepaald. Tusschen deze eerste en de tweede klasse Bordeauxwijnen vindt men de Mouton Talhsild, waarvan een vat 2400 à 2800 francs kost. Wijnen van de tweede klasse gelden gemiddeld 1600 à 1800 francs per vat; die van de derde klasse kosten 1300 à 1400 francs, vierde klasse 1100 francs, en wijnen van de vijfde klasse circa 1000 francs per vat. - Daarop volgt de zoogenaamde Vin Bourgeois (700 à 800 francs waard), daarna de Vin d'Artisan (600 à 700 francs) en ten slotte de Vin Paysan, die slechts 500 francs per vat kost. Als maatstaf bij deze rangschikking dient steeds de eigenlijke waarde, niet de naam. De aanwezige voorraden wijn zijn zeer groot; zoo bezat b.v. Lalande, de eigenaar der

wijngaarden die den beroemden Catenae (tweede soort) opleveren, een wijnvoorraad, welke uit ongeveer twee millioen flesschen of 40,000 hectoliter bestaat. Gewoonlijk laat men den wijn drie jaar liggen.

Herinneringen aan het Lahndal. Schetsen uit Nassau, door H.M. Werner. Het lahndal ten oosten van Nassau. - Langenau, Obernhof, Arnstein, Laurenburg, Balduinstein, Schaumburg, Diez, Limburg, enz.

Wij gaan thans met den spoortrein van Laurenburg naar het volgende station Balduinstein, en snijden zoodoende door middel van den 732 meter langen Crambergertunnel - de grootste in het Lahndal - eene uren lange kromming der rivier af.

Onmiddellijk achter het dorp Balduinstein, op den linker oever gelegen, verheffen zich op kalk- en porphyrrotsen de colossale overblijfsels van het, in 1319 door Balduin, Aartsbisschop van Trier, gebouwde slot Balduinstein, en daarachter op den fraai begroeiden berg prijkt tusschen het hoog geboomte het groote en trotsche kasteel Schaumburg, met zijne slanke zeshoekige gekanteelde en zware ronde hoektorens, in al zijn pracht en luister. Een breede rijweg slingert rechts om den berg heen, en brengt ons in drie kwartier voor de poort van het kasteel, terwijl een vrij steil voetpad van Balduinstein recht daarop aanloopt en ons na 25 minuten klimmen de hoogte doet bereiken.

Het slot Schaumburg, wordt reeds in 1194 gemeld, in bezit der Heeren van Isenburg, als middelpunt en zetel der heerlijkheid van dien naam. Het kwam in 1656 door koop in bezit van Agnes, vrijvrouwe van Efferen, weduwe van den Generaal-Veldmaarschalk Peter Melander, Rijksgraaf van Holzappel, van wien wij boven reeds gewaagden. Zijne dochter Elisabeth Charlotta, geboren uit zijn huwelijk met genoemde Agnes van Efferen, huwde den 7den Augustus 1653 met Adolf Vorst van Nassau, zoon en elfde kind van Lodewijk Hendrik Vorst van Nassau-Dillenburg-Katzenelnbogen en zijne eerste vrouw Catharine Gravin van Sayn-Wittgenstein, op wien daardoor later Holzappel en Schaumburg in eigendom overgingen. Adolf liet bij zijn dood in 1676 slechts drie dochters na, waarvan de jongste Charlotte den 12en April 1692 huwde met Liebrecht Vorst van Anhalt-Bernburg, uit welken echt verder gesproten is het Vorstenhuis Anhalt-Bernburg-Schaumburg, dat in het

bezit van Schaumburg bleef, en den 24en December 1812 met den dood van den oom van Vorst Victor Carel Frederik in de mannelijke lijn uitstierf.

Liebrechts achterkleinzoon, genoemde Vorst Victor Carel Frederik, stierf den 22en April 1812, en liet uit zijn huwelijk met eene Vorstin van Nassau-Weilburg slechts vier dochters na. De oudste Hermine kreeg Holzappel en Schaumburg en huwde met Aartshertog Joseph van Oostenrijk, die beide bezittingen naliet aan zijn eenigen zoon uit dit zijn tweede huwelijk: Aartshertog Steven Frans Victor, geboren den 14en September 1817.

Deze liet het slot Schaumburg voor het grootste gedeelte in sierlijk Gothischen stijl nieuw opbouwen van regelmatige zeshoekige rotsblokken met banden van hardsteen afgezet, terwijl ook de vensters en deuren allen in hardsteenen ramen zijn gevat. Hij bewoonde het van 1848 tot aan zijn dood in 1867, en was een weldoener der geheele landstreek, richtte scholen, zwem: en gymnastiekgelegenheden voor de kinderen op, en was algemeen bemind en geacht; zijne nagedachtenis is daar nog steeds in eere.

Hij stierf ongehuwd te Mentone den 19en Februari 1867 en vermaakte Schaumburg bij testament aan zijn neef Hertog George Lodewijk van Oldenburg, kleinzoon van den Groothertog Paul Frederik August en van diens tweede vrouw Ida, Prinses van Anhalt-Bernburg-Schaumburg, die de jongste der vier dochters van bovengenoemden Vorst Victor Carel Frederik was. Diens tweede dochter Adelaïde was de eerste vrouw van voornoemden Groothertog van Oldenburg, doch had slechts twee dochters nagelaten, terwijl Emma, de derde dochter van meergenoemden Vorst Victor Carel Frederik, in den echt trad met George Frederik Hendrik Vorst van Waldeck en Pyrmont, uit welk huwelijk o.a. geboren werd: Vorst George Victor van Waldeck en Pyrmont, de vader onzer zoo zeer geliefde Koningin Emma der Nederlanden.

Over het bezit van Schaumburg werd evenwel na den dood van Aartshertog Steven van Oostenrijk een langdurig proces gevoerd, dat eindigde met eene uitspraak van het Rijksgericht te Leipzig in 1887, waarbij de bezitting werd toegewezen aan genoemden Vorst George Victor van Waldeck en Pyrmont, zoodat de Hertog van Oldenburg het groote fraaie slot, waarbij bovendien een grondbezit van ruim vier uren in den omtrek behoort, moest ontruimen. - Tot beter begrip van de aanspraken des vorsten van Waldeck op het bezit van Schaumburg, en ook ter wille van de afstamming onzer beminde Koningin, wier voorouders eene belangijke rol in de geschiedenis dezer Heerlijkheid speelden, hebben wij de vererving en genealogische verwantschap der vroegere bezitters, sedert 1656, wat meer breedvoerig uiteengezet.

Het slot Schaumburg, thans geheel ledig, was, toen het nog in eigendom toebehoorde aan den Hertog van Oldenburg, sierlijk gemeubileerd. Wel was het inwendig niet te zien, doch de bezichtiging van de zeer uitgebreide, kostbare en hoogst belangrijke mineraliën-verzameling werd steeds kosteloos toegestaan, en loonde, zelfs voor den op dit gebied niet wetenschappelijken bezoeker, den tijd en de moeite, daaraan besteed, volkomen. Waren in de laatste jaren de levende beeren verdwenen, een paar opgezette exemplaren, de eene met eene vrouwen-, de andere met eene mannenslaapmuts op het hoofd - zeker om het verschil van sexe aan te duiden, hetgeen anders bij eersten oogopslag nog zoo gemakkelijk niet te zien is -, stonden als wachters rechts en links boven aan de trap, waarmede men uit het mineraliënkabinet naar beneden ging.

Nog steeds kan men langs de aanvankelijk breede steenen, vervolgens smallere ijzeren wenteltrap den hoogen toren beklimmen en daarboven een zeldzaam schoon uitzicht genieten. Voorts nog den tamelijk verwaarloosden palmtuin of glazen plantenkas, tusschen de muren van het slot ingebouwd, bezoeken, en eindelijk nog wandelen in het fraaie park rondom het kasteel en in den sierlijk aangelegden tuin, prijkende met eene groote hoeveelheid planten en gewassen, die eene duizendmaal gevarieëerde bloemenpracht tentoonspreiden, welke door hare fijne geuren, smaakvolle kleurschakeering en zachte nuances de zinnen aangenaam streelt.

Het slot Schaumburg is ongetwijfeld het glanspunt van het Lahndal, het beheerscht als het ware den geheelen omtrek; van alle zijden ziet men het reeds in de verte liggen, en van den trans van den hoogen toren, nog ettelijke meters verhoogd door eene zwevende, opengewerkte, ijzeren wenteltrap, heeft men een zeer uitgestrekt vergezicht over het geheele Lahndal en over een groot gedeelte van de bergen en de wouden van den Taunus en het Westerwald. Steden, als: Diez, Limburg, Hadamar, en ontelbare dorpen vertoonen zich aan ons oog, zoowel boven op de bergen, als beneden in de dalen en valeien; naar alle zijden is het uitzicht aangrijpend en verrassend fraai, naar alle kanten ontplooit zich aan onze verbaasde blikken het prachtig en uitgebreid panorama, dat, door de warme middagzon verlicht en beschenen de nooit volprezen majesteit der liefelijke natuur eenig en onbeschrijflijk schoon te aanschouwen en te bewonderen geeft!

Uw heerlijkheid en pracht, o, goddelijkenatuur!
Zijn door geen sterveling met pen of stift te malen;
Uw glans, uw majesteit verbleekt Appolo's vuur;
Slechts door aanbidding kan de mensch den tol betalen,
Verschuldigd aan den Heer, die, door Zijn wondermacht,
Uw duiz'lingwekkend schoon uit 't niet heeft voortgebracht!

Bij het slot is eene zeer goede restauratie; men zit daar heerlijk koel en beschaduwd in fraaie Lauben of geheel in de open lucht, en kan daar kalm uitrusten en voortdurend het prachtige gezicht genieten op dorp en ruïne Balduinstein aan den voet van den berg, op den ingang van den Crambergertunnel, en op de Lahn, die als eene zilveren slang, sierlijk kronkelt tusschen de donkergroene bergen en de bruine en grijze rotspartijen.

Men verzuime voorts vooral niet van Balduinstein naar de Geilnaubron te wandelen. Men gaat daartoe met eene pont over de rivier en bereikt dan, na eene zeer aangename wandeling van een klein uur langs haar rechteroever stroomafwaarts, de bedoelde bron, in de onmiddellijke nabijheid van de Lahn gelegen, vroeger aan de heerlijkheid Schaumburg behoorende, doch in 1858 door koop overgegaan in handen der Hertogelijk Nassausche domeinen, en met het Hertogdom Nassau in 1866 bij Pruissen ingelijfd,

zoodat zij nu in bezit is van het Pruisische domeinbestuur.

De bron was reeds in het begin der vorige eeuw bekend, en levert een aangenaam smakend en zeer heilzaam werkend mineraalwater voor borst- en nierziekten, graveel, bleekzucht, slechte spijsvertering en nog vele andere kwalen meer. Het is sterk koolzuurhoudend; van de vaste bestanddeelen bestaat meer dan de helft uit dubbele koolzure natrum, terwijl van de, met het water uitstroomende gassen ruim 98½ pct uit koolzuurgas bestaat. Het Geilnau water, dat in kruiken en flesschen overal heen verzonden wordt, is minder algemeen bekend dan het Fachinger- en Selterswater, doch heeft zeer zeker even groote geneeskracht en is aangenamer van smaak.

Het plekje, waar de bron met bijbehoorende gebouwen gelegen is, is uiterst pittoreske, de omgevende natuur, de begroeide bergen, die het aan alle zijden insluiten, de rustig voortkabbelende rivier, met een strook licht groen weiland te zamen het enge dal vormende, - dat alles is romantisch schoon en geeft eene kalme gemoedstoestand bij de gedachte, dat daar, waar het menschelijk lijden dikwijls zoo schril ten Hemel schreit, die Hemel, de schoone natuur niet alleen geschapen heeft tot genot des menschen, maar daarin ook krachten heeft gelegd, die in staat zijn, hem van zijn lijden te verlossen of dit althans aanzienlijk te lenigen.

De bekoorlijke wandeling voortzettende, komen wij eenige minuten later aan het lieflijk gelegen dorpje Geilnau met zijn fraai kerktorentje aan den rechter rivieroever en tegen de helling van den berg gebouwd. Wij kunnen dit ook bereiken door van Schaumburg te wandelen boven over den Cramberg en den Crambergertunnel en door het dorp van dien naam, welken berg men dan aan de andere zijde midden door het woud weder afdaalt, naar den linker Lahnoever, waar eene pont ons naar het dorp Geilnau overzet. Deze tocht is veel langer en vermoeiender, doch het ruime uitzicht van den hoogen berg, vooral het gezicht op Schaumburg in de hoogte, en op Balduinstein in het dal, loont de moeite volkomen en doet alle vermoeienis vergeten.

Bij Geilnau klimmen wij de bergen weder op en kunnen dan over Scheid naar Laurenburg gaan, om dáár den van Limburg komenden trein naar Nassau op te vangen, of wel langs een anderen, niet minder fraaien weg Holzappel bereiken en door het boven reeds genoemde romantische Hurbachthal naar Laurenburg terugkeeren.

Gaat men verder van Balduinstein per spoor naar het stadje Diez, dat men op die wijze binnen een kwartier tijds kan bereiken, dan passeert men in dien tusschentijd tweemaal de Lahn en spoort men weder door vier tunnels en langs het dorp Fachingen, waar ook een mineraalwaterbron aanwezig is, die het alom bekende Fachingerwater oplevert. De wandeling van het slot Schaumburg, gedeeltelijk door het bosch, en door het dorp Birlenbach, in één uur tijds, naar Diez is zeer aanbevelenswaardig door het voortdurend prachtige en vrije uitzicht, dat men naar alle zijden geniet, en vooral door het schilderachtige gezicht van de hoogte op Diez, alvorens men aan het einde van dezen tocht vrij steil naar beneden daalt, om deze stad te bereiken.

Diez is een oud stadje op den linker Lahnoever, doch waarbij op den weg naar het tamelijk verwijderde station in de laatste jaren eene geheel nieuwe wijk met fraaie huizen en bekoorlijk gelegen villa's is verrezen. Het was vroeger de zetel der Graven van Diez, en kwam, ná het uitsterven van dit geslacht in 1388, in bezit der Graven van Nassau-Dillenburg-Diez, uit welken tak, zooals men weet, ons Koningshuis is gesproten. Opmerkenswaardig zijn hier: in de eerste plaats het voormalige slot der genoemde Graven, midden in de stad op eene rots gelegen, sedert 1784 ingericht tot

tuchthuis en marmerslijperij! - het ‘sic transit gloria mundus’ komt ons daarbij onwillekeurig in gedachten -; voorts: de oude steenen brug over de Lahn en de, op den rechteroever dezer rivier op een bergkegel, zich statig verheffende, oude, doch in 1846 gerestaureerde Peterskerk.

Men vindt hier twee goede hotels: het hotel Lorenz en het Hof van Holland, welke laatste naam ons weder doet zien, dat, zoo wij Nederlanders ons om verklaarbare redenen tot Nassau aangetrokken gevoelen, ook de Nassauer nog niet vergeten heeft, waar thans nog den scepter wordt gezwaaid door een tak van het geslacht, dat hier zijn bakermat eens had.

Wenscht men fraaie photographiën van het Lahndal, enz. mede naar het Vaderland te nemen - en wie doet dat in den regel niet, of kan aan die begeerte weerstand bieden? -, zoo kan men deze nergens zoo goedkoop en toch even fraai als overal elders bekomen, als in den winkel van Ph. H. Meckel, Wilhelmstrasse, 2, aldaar.

Bij Diez valt een smal riviertje, de Aar, op den linkeroever in de Lahn, en een bezoek aan het Aardal, waar dit riviertje doorstroomt, is zeer zeker aan te bevelen, te meer daar een spoorbaantje van Diez uit door dit dal loopt tot aan het eindstation Zollhaus, dat men zoo doende in 25 minuten bereikt, en van waar men verder over eene goede chaussée in 3 uur tijds naar de bekende badplaats Schwalbach of Langenschwalbach kan rijden; tusschen beide laatstgenoemde plaatsen is dagelijks tweemalen postverbinding, ook voor personenvervoer ingericht. De postwagen rijdt af van het voorlaatste station Hahnstätten, dat ook tweemaal daags in postverbinding is met Katzenelnbogen.

Wel is waar valt het Aardal tegen bij het Lahndal vergeleken, daar de bergen hier veel lager en minder begroeid zijn, toch is het lieflijk en treft men er schoone punten aan, als de ruïne van den burcht Ardeck, het sedert 1768 vervallen slot Hohlenfels, door Ridder Daniël von Langenau in de jaren 1353-'63 gebouwd, en de ruïne van Burg-Schwalbach, van 1368-'71 gesticht door Graaf Everhard van Katzenelnbogen, later in bezit gekomen der Graven van Nassau-Weiburg, en sedert 1800 in verval geraakt. Van genoemd eindstation Zollhaus kan men te voet in één uur Hohlenfels en in 20 minuten Burg-Schwalbach bereiken; beide ruïnen leveren een zeer schoon uitzicht op.

Een ander uitstapje, van Diez uit, te maken, is eene wandeling naar het eveneens aan de Lahn gelegen Oraniënstein, een groot en deftig slot, in 1676 gebouwd, thans tot kadettenschool ingericht. Men gaat daartoe bijv. midden in de stad langs hard-

steenen trappen naar boven, op welke wijze men tevens het straks genoemde oude slot van Diez kan bereiken; boven gekomen, slaat men rechts af en wandelt dan in 20 minuten, grootendeels door eene fraaie, breede lindenallée, met ruim uitzicht op den rechter Lahnoever, op Heisterbach en de Peterskerk naar Oraniënstein.

Hier kan men zich des namiddags doorgaans verlustigen in de exercitiën, de gymnastische en andere lichaamsoefeningen in de open lucht, op het uitgestrekte, cirkelvormige veld, vóór het fraaie gebouw gelegen, en rondom door hoog en zwaar geboomte omringd, en tevens in de flinke houding en vroolijke gemoedsstemming der jongens, die hier hunne eerste militaire opleiding krijgen, om later met eere hun krachtigen arm te kunnen leenen aan de verdediging des vaderlands; en onwillekeurig komt de wensch bij ons op, dat men ook in ons land spoedig eene of meer dergelijke scholen mocht oprichten, als voorbereidingsschool voor onze Koninklijke Militaire Academie, wijl krijgstucht en discipline, orde en netheid, militaire houding en lichaamsontwikkeling, enz niet te jong kunnen worden ingeprent en aangekweekt - vooral niet bij onze van nature weinig militaire natie -, wil men bij het leger een flink kader van officieren en onderofficieren bekomen, berekend voor de zware taak, die hen wellicht eenmaal wachten zal, en in staat hunne minderen steeds in allen deele tot voorbeeld te verstrekken en ook hen te bezielen met dien waren militairen geest, zonder welken een leger, welke goede en kundige elementen het ook in zijne gelederen moge tellen, niets waard is, vooral niet tegenover een vijand, bij wien die geest in merg en been is doorgedrongen.

Men vindt in Duitschland verscheidene kadettenscholen; de beste élèves daarvan komen later op de krijgsschool, om verder tot officier te worden opgeleid; de overigen leveren stof tot het onderofficierskader.

Van Oraniënstein kan men langs een anderen weg naar Diez terugkeeren, en wel langs de twaalf zuilen of dertien linden, een rondpoint boven op den berg, van waar men een ruim uitzicht heeft, vooral op de stad Limburg, terwijl men daarbij eene goede restauratie aantreft. Verschillende paden loopen van daar in verschillende richtingen; handwijzers duiden evenwel gemakkelijk den weg aan, en zoo kan men van hier zoowel op den weg naar Diez terugkomen, als ook langs een veel korteren weg onmiddellijk het station bereiken.

Bij Diez verlaat de spoorbaan de Lahn, snijdt daardoor eene groote kromming der rivier af en loopt regelrecht op Limburg aan. Deze zeer oude stad, zetel eens bisschops, met circa 6500 inwoners, ligt op den linker Lahnoever en was reeds in de 13e eeuw eene plaats van beteekenis. Eene wandeling door die stad is zeer de moeite waard, van wege de oude huizen en antieke gevels, die men daar aantreft en bijna nergens meer zoo tegenkomt. Het merkwaardigste gebouw van Limburg is echter de Dom, met zijne zeven torens zich trotsch en majestueus verheffende op eene vooruitspringende rots, en daardoor niet alleen de stad, maar den geheelen omtrek als het ware beheerschende. Hij werd gesticht door Konrad Kurzbold, Graaf in Niederlahngau, in het jaar 909. De tegenwoordige kerk werd gebouwd door Graaf Hendrik von Sayn, met behulp van Aartsbisschop Arnold van Trier, tusschen de jaren 1214 en 1240 in den overgangsstijl van de romantiek tot de gothiek. Van 1871-'78 is zij in- en uitwendig zeer goed gerestaureerd. Bezienswaardig zijn: eene groote steenen doopvont en een gedenkteeken, met liggend beeld, op het graf van den in 948 gestorven stichter, beiden uit de 13e eeuw; voorts oude, door den schilder

Witkopp fraai gerestaureerde muurschilderingen, en eindelijk de bisschoppelijke relequiënschat, waar ontegenzeglijk vele schoone kunstwerken toe behooren.

Limburg is een knooppunt voor spoorwegen; men heeft van hier uit noordelijk eene lijn naar Hadamar, enz., en eene andere naar Montabaur, Siershahn, enz. Oostelijk spoort men verder langs de Lahn naar Runkel, Weilburg, Wetzlar, Giessen, Dillenburg, enz.; en zuidelijk over Nieder-Selters - waar de bron ligt, die het beroemde Selterswater verschaft - naar Wiesbaden en Frankfort aan de Main.

Eene wandeling - slechts drie vierde uur - van Limburg naar Dietkirchen is zeer aanbevelenswaard, wijl men daar eene zeer merkwaardige, aan den Heiligen Lubentius gewijde kerk aantreft, de evenknie van den Limburger Dom, ook op eene, steil uit de Lahn opstijgende rots gebouwd en met hare torens schilderachtig boven den geheelen omtrek uitstekende. Zij is evenwel nog ouder dan genoemden Dom, want men vindt haar reeds in 801 vermeld, en men beweert zelfs, dat hier reeds in de 4e eeuw door de bewoners der landstreek een bedehuis werd gesticht ter eere van den, in 351 te Dieblich aan de Moezel gestorven Apostel Lubentius, wiens lijk, volgens de sage, in eene boot de Moezel kwam afdrijven, en vervolgens langs Coblenz, tegen den stroom in, de Lahn opdreef, totdat het hier stil hield, op de plaats waar Lubentius vroeger eene houten kapel gebouwd en het Evangelie verkondigd had. De tegenwoordige Kerk, in zuiver Romaanschen stijl opgetrokken, dagteekent van de 11e of 12e eeuw. Ook de inwendige bouw is karakteristiek en bezichtigenswaard.

Een kwartier verder aan de Lahn ligt het slot Dehrn, een oude burgt, voorheen aan de Ridders van Dehrn toebehoorende, nu in bezit der weduwe van den Freiherr von Dungern. Men geniet van daar een prachtig uitzicht in den omtrek.

Wij zullen thans onze uitstapjes en tochtjes langs de Lahn niet verder uitstrekken; het schoonste en meest romantische gedeelte van het Lahndal hebben wij vluchtig in oogenschouw genomen. Ofschoon dit dal verder stroomopwaarts, wat natuurschoon betreft, ongetwijfeld ten achter staat bij het hier beschreven gedeelte van Nieder-Lahnstein tot Limburg, zoo levert het toch zeer merkwaardige steden, oude kasteelen en ruïnen, fraaie uitzichten, trotsche woud- en bergpartijen, liefelijke landschappen, enz. in menigte op, en is het verleden van dat alles met de geschiedenis van ons dierbaar Nassausche Vorstenhuis evenzeer innig verbonden en maakt het daarmede als het ware één geheel uit. De stad Nassau ligt echter van het hier bedoelde gedeelte van het Lahndal te ver verwijderd, om dan nog als uitgangspunt te kunnen dienst doen; men kieze dan liever Weilburg of Wetzlar.

Wij leggen dus de pen neder; mocht onze beschrijving van het verrukkelijk schoone Lahndal - geheel naar waarheid en zonder overdrijving te boek gesteld - waarde lezers! u eenige oogenblikken hebben geboeid, en deed zij bij u wellicht het verlangen naar eigen genot en aanschouwen geboren worden, zoo wenschen wij u van harte toe, dat de omstandigheden u weldra in de gelegenheid zullen stellen aan dat verlangen gevolg te kunnen geven, en dat gij daarbij verschoond moogt blijven van een zomertje in cognito, zooals wij in het jaar 1888 in bijna geheel ons werelddeel, en ook aan de Lahn, beleefd hebben.

Een 'joyeuse sortie'.

Koningen en vorsten vieren hun 'joyeuse entrée', als zij bij de aanvaarding van kroon en scepter hunne hoofdstad binnentrekken en door de bevolking, wier hart vervuld is met hooggestemde verwachtingen, vol geestdrift worden toegejuicht. Dan genieten zulke nieuw optredende heerschers vaak de schoonste oogenblikken huns levens. Maar een 'joyeuse sortie', een heengaan onder de juichkreten van dankbare bewonderaars, is van even groote, misschien van nog hooger waarde, wijl zoovelen, wien bij hun komst een salvo van 'Hosanna's!' te gemoet klonk, bij hun aftreden door het dreigend weergalmende 'kruist hem!' achtervolgd werden. Een vroolijk uitgeleide, een zegenend vaarwel, zooals Prins Bismarck van de zijde der Berlijners bij zijn vertrek uit de Duitsche hoofdstad te beurt viel, behoort tot de hooge, benijdenswaardige uitzonderingen. Gelukkig de Staatsman, achter wien zoo de weg door het openbare leven wordt afgesloten!

Prins Bismarck nam afscheid van Keizer Wilhelm II in het keizerlijk paleis op Woensdag 26 Maart jl.; het onderhoud duurde ongeveer vijf kwartier. Dichte volksmenigten waren in de straten opeengehoopt, langs den geheelen weg van af zijne woning, het Radziwillpaleis in de Wilhelmsstraat, om den grooten ex-Minister te zien voorbijgaan. Zoowel bij zijn vertrek als bij zijn terugkeer maakte men hem tot het voorwerp van een bezielde volksdemonstratie, zoodat de bereden politie-agenten, die zijn rijtuig begeleidden, de grootste moeite hadden om er een doortocht voor vrij te houden tusschen de dringende en jubelende menschenmassa. Tal van prachtige bloemruikers werden in het rijtuig geworpen, terwijl uit het gewuif met hoeden en zakdoeken duidelijk genoeg bleek, dat Bismarck, hoewel hij niet langer zijn post bekleedde, nog altijd zijne plaats zal blijven behouden in de harten en gevoelens des volks. Hij droeg zijne kurassiers-uniform, met de sjerp van den Zwarten Adelaar; en toen hij het keizerlijk paleis uit kwam, hield hij in de rechterhand een bouquet, die hem waarschijnlijk door de keizerin was aangeboden. Ondertusschen waren de volksdrommen tot zulk een omvang aangegroeid, dat zijn rijtuig slechts stapvoets vooruit kon komen. Door het aan alle kanten heerschende rumoer schichtig geworden, sprong een der paarden over de strengen heen, zoodat de ex-kanselier van het Duitsche Rijk zich genoodzaakt zag uit te stappen totdat het ongeval weer verholpen was, waarbij hij met minzame volharding een weigerend antwoord bleef geven op het aanbod zijner bewonderaars om de paarden af te spannen en zijn rijtuig voort te trekken. Op zijn terugweg hield Bismarck stil voor het zoogenaamde 'Nederlandsche paleis', om daar een afscheidsbezoek te brengen aan den Groothertog van Baden; en vervolgens reed hij huiswaarts, omstuwd door eene onafzienbare menigte, die blijkbaar weemoedig gestemd werd door de beteekenis van dit oogenblik.

Op Zaterdag 29 Maart vertrok Prins Bismarck voor goed uit de stad Berlijn, die hij in langen tijd niet weer denkt te bezoeken, tenzij hij opnieuw geroepen mocht worden om er een ambt te komen bekleeden. Hij had afscheidsbezoeken gebracht aan al de koninklijke Pruisische Prinsen en - ook aan het graf van zijn grooten ouden meester, Keizer Wilhelm I, in het koninklijk Mausoleum te Charlottenburg, waar hij geheel alleen binnentrad, rozen op de kist legde, nederknielde en een stil gebed deed. Den volgenden dag verliet hij, terwijl hij nog altijd zijne militaire uniform droeg, met zijn zoon Graaf Herbert Bismarck aan zijne zijde, en in een ander rijtuig gevolgd door Prinses Bismarck met hun anderen zoon en hunne dochter, zijne woning in de stad, en begaf hij zich naar het Lehrter spoorwegstation, begeleid door een eerewacht: een te voet gaand eskadron van de kurassiers der koninklijke garde. Aan het station werd hij opgewacht door 's Keizers aides-de-camp en stalmeesters, die een prachtigen bloemkrans droegen. Al de Ministers en de buitenlandsche gezanten en het meerendeel der hoogste Hof- en Staatsambtenaren, vergezeld door de leden van den Berlijnschen gemeenteraad, waren hier aanwezig, om hem een woord van vaarwel toe te roepen. De straten waren weder opgepropt vol met burgers uit de aanzienlijkste standen, die Bismarck's rijtuig omstuwden, waarbij zij op allerlei wijzen lucht gaven aan hunne gevoelens van persoonlijke hoogachting, bewondering en dankbare gehechtheid, een regen van bloemen op hem deden nederdalen, en door een schier eindeloos gewuif en gewenk hunne hartelijke genegenheid aan den dag poogden te leggen. Toen hij het spoorwegstation was binnengetreden, gaven zij hun gemoed lucht door het zingen van vaderlandsche liederen; de ‘Wacht am Rhein’ en ‘Deutschland über Alles!’ werden door vele honderden mannenstemmen aangeheven. Na uit het portierraampje der spoorweg-coupé nog met tal van vrienden een handdruk gewisseld en herhaaldelijk aan zijne hier bijeengekomen medeburgers zijn dank betuigd te hebben, zette de groote Staatsman zich eindelijk neer op zijne plaats in den spoortrein, die daarop heenreed, onder de opwekkende tonen der fanfares van de kurassiers-kapel, om hem naar zijn buitenverblijf Friedrichsruh over te brengen. Daar wenschte hij, als ambteloos burger, den 1sten April zijn verjaardag te vieren.

Volgens den Berlijnschen berichtgever van een Russisch blad zou op de afscheids-audiëntie van Bismarck bij den Keizer ook het weigeren van den Hertogstitel ter sprake gekomen zijn.

‘Dat zal ik niet dulden,’ sprak de Keizer; ‘een titel afwijzen, die ik wil dat u eeren zal, is mij beleedigen. Ik wil u verheffen, niet vernederen!’

‘Ik ben Uwe Majesteit dankbaar voor hare goedgunstige bedoelingen; maar ik verzoek toch verlof

BISMARCK'S UITTOCHT UIT BERLIJN. (Zie blz. 154.)

om den titel te mogen weigeren,' was het antwoord.

Ook toen de Keizer, meenende dat Bismarck's bezwaren van geldelijken aard waren, hem een jaargeld toezeide, dat hem in staat zou stellen volgens zijn stand te leven, bleef de ex-kanselier bij zijne weigering volharden. 'Ik wil alleen u groot maken!' riep de Keizer, opspringend.

'Mijn naam kan men niet grooter maken,' hernam de man van bloed en ijzer hierop.

Zoo dit antwoord niet van Bismarck is, mag het toch echt Bismarckiaansch heeten.

Milly's geheim.
Een levensbeeld uit Amerika's verre westen.
Naar het Engelsch van Mary Hallock Foote.
(*Vervolg van bladz.* 128.)

II.

Mrs. Dansken had een tijdlang te midden van de duisternis harer eigene kamer gelegen. Zwakke geluiden uit de eetkamer verrieden, dat het diner rustig werd voortgezet. 'Al hadden zij mij zooeven als een lijk weggedragen, zouden zij dadelijk naar hunne kippenpasteitjes terugkeeren,' mijmerde zij; en onwillekeurig moest zij in zich zelve even lachen, zonder een zweem van ergernis over dien kenmerkenden trek van het mannelijk karakter. 'Het zou in ieder geval een bewijs van hulde aan de pasteitjes zijn,' voegde zij er al peinzende bij. De duisternis werkte kalmeerend; en alles saamgenomen was zij blijde, dat zij niet in de gelegenheid was geweest om Milly weer te zien. 'Zij zal een oogenblik de straat opgegaan zijn, om iemand te zoeken, die haar koffer kan komen halen. Straks zal zij haar loon komen vragen, en het is maar beter dat zij nu heengaat, zonder dat er verder een woord tusschen ons gewisseld wordt. Wij waren nooit geschikt om met elkander om te gaan. Wij noodzaken elkaar voortdurend, ons van onze slechtste zijde te vertoonen. Zelfs Ann ziet dat wel.'

Juist op dat oogenblik kwam Ann binnenstrompelen met een rammelend blad, dat zij op een stoel bij het bed neerzette, terwijl zij de lamp aanstak.

'Zijt gij ziek?' vroeg zij, zich omkeerend om hare meesteres aan te zien.

Mrs. Dansken had haar oud, norsch gelaat kunnen kussen, om het gevoel van steun en vertrouwelijkheid, dat het haar gaf. En was er dan ook eigenlijk wel iemand in de wereld, aan wie zij zóózeer gehecht was als aan dit oude stuk wrakhout, gered uit haar ouderlijk huis, dat reeds zoolang geleden verbrijzeld en tot splinters geslagen was? Zij drukte haar gelaat in het kussen en begon te schreien als een kind, terwijl Ann hare handen streelde en de afgegleden dekens weer over hare schouders trok.

'O, ik ben als geblakerd!' klaagde Mrs. Dansken, de dekens weer afwerpend. Daarop vlijde zij zich weer neder en prevelde zij: 'Ik dank u, lieve oude ziel! Ik wist wel, dat gij mij niet zoudt vergeten!'

'Gij moest liever eens een kopje van deze thee drinken. Maakt ge u bezorgd over Milly Robinson? Geloof mij, het is veel beter dat zij weg is. Ik wist wel, dat gij het nooit met haar zoudt kunnen vinden. Zij is geen vleesch en geen visch. Ik voor mij heb nooit moeite met haar gehad. Ik kon het vrij goed met haar vinden. Waar is uw

doek?' Ann keek eens rond, ontdekte het gezochte, en poogde den doek om de schouders harer meesteres heen te slaan, terwijl deze zich in bed oprichtte. 'Ligt gij hier geheel zonder vuur?'

'Ik heb volstrekt geen behoefte aan vuur. Wat smaakt die thee lekker! Bah, ik ben zoo heet als vuur en zoo koud als ijs! Ik heb zoo'n tooneel gehad met dat meisje, Ann. Ik heb hekel aan ruzie, behalve met u.'

'Nu, gij zijt dan ook niet erg bang voor mij, dat moet ik zeggen. Was het over de japon, die zij haar gestuurd hadden?'

Mrs. Dansken knikte.

'Daar kan men haar toch zoo hard niet over vallen, zou ik zeggen. "Wat is daar in?" vroeg ik, toen ik de doos op het bed zag staan. En terwijl zij het ding open deed, kreeg zij een kleur als bloed en zeide zij: "Ik weet wie dat gezonden heeft, en ik ben van plan het terug te sturen."'

'Dat is een mooie geschiedenis!' riep Mrs. Dansken uit. 'Zij had het costuum aangepast! Zij was juist bezig het weder in de doos te pakken, toen ik de trap opkwam om haar te roepen.'

Ann keek hare meesteres eens van ter zijde aan. 'Zijt gij in de kamer geweest?'

'Natuurlijk ben ik in de kamer geweest. Hoe zou ik het costuum gezien kunnen hebben, indien ik niet in de kamer geweest was?'

'Nu, ge hadt beter gedaan met er buiten te blijven en haar aan haar lot over te laten. Ik ben er óók nooit op gesteld geweest, dat de mevrouwen mij op de hielen zaten. Een meisje heeft recht op een hoekje, dat zij het hare kan noemen, en waar zij alleen kan zijn.'

'Beknor mij nu niet, Ann. Ik erken dat ik daarin dom gehandeld heb, - maar ik verzeker u, dat zij een meisje is waarop men een wakend oog moet houden.'

'Gij hadt *mij* toch nog altijd om haar te bewaken, - een oude vrouw, die weet hoe het met meisjes; gesteld is. Ik heb nooit iets verkeerds aan haar bemerkt, behalve dat zij niet heel toeschietelijk en ook niet heel spraakzaam was; maar dat moeten zij wel wezen, wanneer zij geheel aan haar lot zijn overgelaten.'

'Ik dacht dat gij een hekel aan haar hadt.'

Ann lachte eventjes. 'Ik ben van het eerste oogenblik af nooit zoo erg verzot op haar geweest; maar toen ik zag.... Wie gaat daar uit?'

De straatdeur werd dichtgedaan, wel wat vroeg om te veronderstellen dat het de jongelieden waren, die vertrokken.

'Het zou mij niet verwonderen als het Milly was, die terugkomt,' zeide Mrs. Dansken, terwijl zij luisterde welke voetstap er zich op de trap zou doen hooren.

'Terugkomt?' herhaalde Ann.

'Ja, - wist ge niet, dat zij was weggegaan?'

'Waar kan zij, in den naam van Onzen Lieven Heer! zijn heen gegaan?' riep Ann uit, terwijl zij verschrikt opstond. 'Zij heeft mij gezegd, dat zij geen nacht langer in dit huis wilde slapen. Heel best, zeide ik; wacht dan maar totdat ik mijn keu-

ken wat aan kant heb gemaakt, dan zal ik met u naar de Zusters gaan. - En hoe lang is zij al weg?'

'O, al zoo lang. Ik dacht dat zij terugkwam. Haar koffer staat nog boven.'

'Dan zal ik haar gauw naloopen, en zien dat ik haar opspoor. Zoudt ge nu niet willen opstaan?' - Ann aarzelde, en keek hare meesteres aan. Mrs. Dansken zag, dat zij ongerust was.

'Ga maar heen, brave oude ziel! Maar Ann, wacht nog eens even. Weet gij ook, wie haar dat costuum gezonden heeft?'

'Denkt gij dan, dat ik een meisje naar zoo iets vragen zou? En zij zelve heeft het mij nooit of nimmer verteld.'

'Ik ben jaloersch op haar,' zeide Mrs. Dansken, terwijl zij zich weer achterover in haar bed liet vallen. 'Altijd hebt ge mij in den waan gelaten, dat ge dat meisje verachtet en precies zoo over haar dacht als ik; maar nu blijkt het, dat ge voortdurend op haar hand zijt geweest!'

'Neen, mevrouw, zoo bijzonder veel heb ik nooit van haar gehouden,' verzekerde Ann op haar beurt. Maar nu kon ze niet langer blijven, want zij moest de keuken nog 'aan kant maken.' Weinige oogenblikken nadat Ann haar verlaten had, hoorde Mrs. Dansken de straatdeur nogmaals open en dicht gaan. De jongelui zaten, onder het genot van een sigaar, druk te praten en te schertsen in de huiskamer hunner hospita. Zij deed een boezelaar voor, trad door de gangdeur de eetkamer binnen en begon daar de tafel op te ruimen, waarbij zij echter de gordijnen der portière dichthield, want zij wilde nu liever niet ondervraagd worden. Ann mocht haar werk niet ongedaan vinden, wanneer zij terugkwam van haren tocht door de donkere, besneeuwde straten. Als Williams tehuis was geweest... of als Frank niet was weggegaan, hoe gezwind zou zij hem dan nu de taak der opsporing van Milly hebben toevertrouwd!

Ann drentelde langzaam de Harrison-avenue op en neder, waarbij zij telkens heen en weder liep voorbij de ramen van het Clarendon-hotel en in al de zijstraten keek. Eindelijk waagde zij het, aan enkele fatsoenlijke voorbijgangers te vragen, of zij ook een jonge vrouw hadden gezien, met een donker lakensch jaquette aan en een bonten muts op, en met een groote witte doos onder den arm. Ann hield er zich verzekerd van, dat die doos tot op zekere hoogte aansprakelijk was voor Milly's afdwaling van den rechten weg. Zij wilde eerst eens in de buurt van Mrs. Danskens woning onderzoek doen, alvorens den langen weg door de stad naar het verblijf der Zusters te ondernemen. Nogmaals het Clarendon-hôtel voorbijkomende, hield zij een der bedienden, die toevallig op dat oogenblik de deur uitging, even staande, alvorens zij verder haren weg langs dien kant der straat vervolgde. Het was de man dien zij altijd, zonder echter het minste of geringste van zijne nationaliteit af te weten, 'den Zweed' noemde en die nu en dan Mrs. Danskens bestellingen voor hare kleine festiviteiten kwam thuisbrengen. Had hij dien avond Milly Robinson ook gezien?

'Ja wel,' antwoordde de man. 'Zij is hier gekomen met een doos, en zeide dat ik die op het kantoor moest afgeven voor Mr. Embury. Mr. Embury kwam juist naar beneden; en hij zeide dat ik de doos maar boven moest brengen, op zijne kamer. En daarop zijn zij samen verder de straat ingegaan.'

Ann liet een nijdig, onverstaanbaar gebrom hooren. 'N-e-e-e-n!' bracht zij hiertegen in, op dien onbeschrijflijken toon van afkeuring, dien het Westen heeft overgenomen van het Zuiden. 'Dat was Milly Robinson niet!'

'Het was Milly wèl!'

‘N-e-e-e-n!’ hield Ann vol.

‘Maar ik heb toch stellig en zeker de doos gezien,’ verklaarde de man. ‘Ik heb ook den man gezien, die de doos kreeg, om haar bij Mrs. Dansken te bezorgen; en hij moest er bij zeggen, dat zij voor Milly was.’

‘Nu, ik hoop maar, dat het Milly w a s ,’ zeide Ann, haar stelsel van onderzoek wijzigend. ‘Dat is alles wat ik wilde weten. Is zij nu weg met onzen Mr. Embury?’

‘Zij is met hem medegegaan. Zij liepen samen de straat uit.’

Ann ging nu niet naar de Zusters, maar toch zeide zij aan hare meesteres, dat Milly zich daar bevond; en Mrs. Dansken was veel te blijde met deze mededeeling, dan dat zij bedacht zou hebben, dat het klooster der Zusters meer dan een uur ver was, en Ann dus onmogelijk daarheen en terug kon zijn gegaan in den tijd dat zij afwezig was geweest.

‘Gij zoudt mij haar geld maar geven, en morgen ochtend zal zij iemand zenden om haar koffer te halen.’

Op haren moeitevollen levensweg had Ann velerlei gevallen van dwaasheid en zonde op dezelfde wijze zien eindigen, als dat van Milly vermoedelijk scheen te zullen afloopen, - maar nooit een geval van ridderlijke bescherming en verdediging. Iets van dien aard was haar nog nooit voorgekomen, en alleen uit hare eigene ervaringen leidde zij hare gevolgtrekkingen af. Het griefde haar, dat het meisje zich uit de voeten had gemaakt, zonder ook maar met een enkel woord afscheid te nemen van hare oude kameraad, die toch in alle oprechtheid om des lieven vredes wille een vooroordeel tegen haar overwonnen had.

‘Ik begin nu toch óók te gelooven, dat mevrouw gelijk had: er zat een slecht hart in, anders zou zij nooit op die manier van mij weggeloopen zijn.’ Maar ondanks haar eigen geloof, zou Ann zich door niets ter wereld hebben laten bewegen om het meisje de laatste gelegenheid tot terugkeer op den goeden weg af te snijden, waarbij Milly's hart dan ten slotte toch niet zoo vreeselijk slecht zou blijken te zijn.

Frank en Milly bevonden zich weder bij de brug; maar ditmaal was er geen bruine voile tusschen hen. Milly's wangen waren niet blozend rood als de tint der ondergaande zon op de bergtoppen in het oosten: zij waren marmerbleek, als de sneeuw, die de omtrekken dezer bergtoppen scherp tegen den avondhemel deed uitkomen. Zij was dan nu eindelijk ontwaakt. Frank vond, dat hij nooit zulk een aanbiddelijk schoon gelaat had gezien als het hare, terwijl zij hem de geschiedenis verhaalde van al het onrecht en al de beleedigingen, die men haar had aangedaan. Met geen enkel woord werd hij zelf beschuldigd; maar hij gevoelde, dat hij verantwoordelijk was voor alles wat zij had opgeofferd om een eerbaar toevluchtsoord,

een veilige wijkplaats, zoo niet een tehuis, te hebben. Ongetwijfeld verkeerde hij in de meening, dat hij zijne gedachten geregeld liet werken, terwijl hij naar Milly's geschiedenis luisterde en zijne oogen vol bewondering op haar lief gezichtje liet rusten, - maar in werkelijkheid gaf hij zich slechts over aan het tintelend genot eener mengeling van hartstochtelijke opwellingen. Hij hoorde ternauwernood iets van hetgeen zij zeide, terwijl zij bezig was te betoogen dat zij nu weer naar huis terug moest, en hem voor de derde of vierde maal herinnerde, dat zij niet uit was gegaan in de hoop hem te zullen ontmoeten, maar alleen om ontslagen te wezen van het costuum, dat zij nooit voornemens was geweest aan te nemen.

‘En dat alles door mijne schuld! Ik heb u al deze moeielijkheden berokkend, Milly; maar, mijn engel! het geluk zal er uit geboren worden. Het was alles om uw bestwil, - om ons tot elkander te brengen, lieveling!’

‘Ik moet naar huis terug, - ik moet!’ riep Milly nadrukkelijk.

‘Dáárheen zult ge nimmermeer terugkeeren!’ sprak de dweper. ‘Wilt ge nog meer beleedigingen ondergaan?’

‘Ik heb beloofd, dat ik nog terug zou komen. Ann zal met mij naar de Zusters gaan.’

‘De Zusters?!.... Milly, ik ben nu de eenige, die voortaan zorg voor u heeft te dragen!’

‘Neen, Sir. Neen, Mr. Embury. Gij moet mij niet kussen - ik ben niet - O, gij weet het niet, gij weet het niet!’

‘Milly,’ zeide Frank, ‘God weet, hoe wij gekomen zijn waar we nu zijn, - maar we zijn er nu. Wij zullen nooit weer van elkander scheiden. Verstaat ge mij?’

‘Ik had nooit gedacht, dat gij zulke dingen tot mij zoudt zeggen!’ snikte Milly.

‘Wie is, in 's hemels naam! meer gerechtigd om zulke dingen tot u te zeggen, dan ik? Begrijpt gij wat ik bedoel?’

‘O, ik bid u, laat mij gaan, Sir! Zij zullen mij gaan zoeken.’

‘Zoudt ge nu zoo goed willen zijn om dat gesir achterwege te laten? Wie zal u gaan zoeken? Is er iemand in dat huis, die zich bekommert om hetgeen er van u wordt?’

‘Ann is er, Sir -’

‘Laat Ann naar den duivel loopen! Kan Ann zorg voor u dragen? O, Milly, luister naar mij! - Om 's hemels wil, wat scheelt u dan toch?’

‘Kijk mij eens goed aan!’ snikte het meisje, met zulk een uitdrukking van woeste vertwijfeling op haar gelaat, dat Frank wel genoodzaakt was er acht op te slaan. ‘Kunt gij het niet zien?’

‘Of ik het niet zien kan? Ik zie dat gij een lief, goed, hulpeloos meisje zijt, dat nu spoedig mijn vrouwtje zal wezen. Ons huwelijk zal nog dezen eigen avond gesloten worden. Stil! stil! geen woord meer! Ik weet niets van u af? Weet gij dan iets van mij af? Neen, ik wil geen woord meer hooren! Ik zou niet kunnen zien, - verbeeld u! Ik zie dat gij mijn lieveling zijt. Kom, kom!.... Wat? Nog al meer tranen, Milly? Ben ik dan zulk een monster?’

‘Gij zijt goed,’ zeide Milly. ‘Gij zijt de beste - dien ik ooit zag; maar gij weet niet - gij weet niet! Laat mij voor dezen avond weer heengaan. Laat mij u zeggen, wat - wat ik u zeggen moet.’

‘Gij zult mij dat alles morgen zeggen. Er zijn dingen die ik zeggen moet! Wij zullen elkander op goed vertrouwen nemen, en ik zal aan de beste koop zijn, mijne

zielsbeminde! Weet ge wat we zullen doen? Dat nietige, versmade japonnetje, dat ik u liet brengen, - dat zult gij morgenavond dragen. Wanneer gij mijne vrouw zijt, zult gij geene chaperonne noodig hebben.'

'Ik kan niet! ik kan niet!' riep Milly weerstrevend, maar niet langer met dezelfde onverzettelijke kracht. Zij worstelde zich uit zijne armen los, en hij liet haar nu vrij, daar hij zag dat er dicht bij hem een man aankwam.

Zij waren hier niet in een fatsoenlijke buurt der stad, gesteld al dat er een buurt was, die fatsoenlijk genoemd kon worden na het vallen van den avond, wanneer de bergen hunne omtrekken onkenbaar maakten en de stad alleen bleef met het schijnsel van hare verlichte vensters, hare van tijd tot tijd walmende straatlantaarns en hare tijdperken van glibberige duisternis. Zij waren hier buiten het bereik van lantaarns en verlichte vensters, uitgenomen de ramen van een kroeg der buitenwijken, waar een viool bespeeld werd met een krassend geluid, alsof het oor en de hand, die het deuntje voortbrachten, razend waren geworden. Het licht uit dat vunzige drinkebroêrslokaal viel op de vuile sneeuw aan hunne voeten; het scheen op de twee jonge gezichten, die zoo schilderachtig tegen de duisternis uitkwamen, dicht bij elkander, oog in oog, bij dezen worstelstrijd tusschen twee willen: de een trotsch en ongetemd, en de andere sterk, maar traag van beweging en moedeloos van vrees.

De vreemde man zag scherp toe, en keek om, toen hij hen voorbij was. Hij keek zelfs meer dan eens om, en vertraagde ook zijne stappen. Het was een magere, schrale man, met een koelen blik, in een armoedige zwarte jas en met een paar versleten waterlaarzen aan, die den vorm zijner voeten op monsterachtige wijze vergrootten. Hij richtte met een neusklank in zijn stem, maar op vriendelijken toon, het woord tot hen.

'Mijn jonge vriend en vriendin, hebt gij den Heer gevonden? Leidt Hij u dezen avond bij de hand?'

Hij zweeg een oogenblik, in afwachting van een antwoord. 'Ik kan mij de gelaatstrekken van deze jonge zuster niet herinneren,' vervolgde de vermaner, toen geen der beide jongelieden een woord sprak; 'maar als ik mij niet vergis, is deze jonge man Mr. Embury, van de firma Williams & Embury, - niet waar?'

'Die ben ik inderdaad,' sprak Frank. 'Zijt gij een geestelijke, Sir?'

'De eerwaarde Mr. Black, van de Methodistenzending in de Tweede Straat. En als gij den goeden raad van een oud man wilt verontschuldigen, Mr. Embury, - het komt mij voor, Sir, als de ouders van dit jonge meisje hier in de stad wonen, zoudt ge beter doen met haar naar huis te brengen. Het is laat, lieve vrienden, behalve voor lieden, die, zooals ik zelf, wegens noodzaak of barmhartigheid buitenshuis moeten wezen.'

'Mr. Black,' zeide Frank, 'gij kunt mij een zeer grooten dienst bewijzen, als gij wilt.'

Na zich haastig bij Milly geëxcuseerd te hebben, nam hij den predikant ter zijde en sprak hij dringend en ernstig met hem, terwijl Milly daar stond te wachten, machteloos worstelend tegen de zekerheid van hetgeen die dienst waarschijnlijk wezen zou.

'Heeft de jonge vrouw in haar gemoed volkomen vrede met den stap, dien zij doen zal?'

Mr. Black kwam dicht bij Milly en vatte hare hand, terwijl hij haar toelachte met zijn vertrouwelijken, herderlijken glimlach. Milly trok hare hand weg.

'Indien er nog den minsten twijfel bij haar bestaat, zou ik, eer het te laat is, u wel een onderhoud willen voorstellen met mijne echtgenoote, - eene voortreffelijke vrouw, al zeg ik het zelf, en eene vrouw van groote ervaring in alles wat jonge meisjes betreft.'

Milly keek twijfelend rond. 'Gij wenscht er met niemand over te spreken, wel, Milly?' antwoordde Frank voor haar. Zij stemde het stilzwijgend toe.

'Zeer goed; dan zullen wij nu naar mijn huis gaan, en onderweg beraadslagen met onze gedachten. En als er zich geene bezwaren voordoen, en gij beiden gevoelt dat gij vertrouwen kunt stellen in de gemoedsstemming, waarin gij verkeert...'

(*Wordt vervolgd.*)

Echos uit de modewereld, door Coquette.

Uit vroegere tijden dagteekent de gewoonte, zich met Paschen in lentedos te steken. In weerwil van het verschil van datum, waarop deze dag naar willekeur valt, was dit feest het sein voor de verschijning der voorjaarsmode. In sommige provinciestadjes is men hieraan getrouw gebleven, maar in Parijs en andere groote steden, laat men zich voortaan hierin regeeren door het gezond verstand, met het oog op de grillen en het toeval van het seizoen.

Bij den eersten, warmen dag, al is het primo Maart, ziet men reeds enkele primula's onder de dames in lichte kostuums op straat verschijnen, meestal gedekt door een donker paletot of jaquet van fluweel, echter meer aangetrokken om het oogenstreelend contrast, dan wel om eenig andere reden. Men moet toegeven dat een grijze, beige, of anders gekleurde lichte rok, keurig uitkomt onder een bruin of zwart fluweel jaquet; en tot laat in het najaar zag men nog jonge dames, die hiervan maar geen afscheid konden nemen. Nu - vrijheid, blijheid, en 'tout va bien aux belles', en is men ook, wat het laatste betreft, wat minder bedeeld, zoo maakt een smaakvol toilet veel goed.

De naaisters en modemagazijnen krijgen het nu druk, en wie het ook druk krijgen, dat zijn de wasch-, verf- en uitstoomfabrieken. Niettegenstaande de gedrukte aanmaningen, in den winter aan de cliëntèle rondgestuurd, om toch vooral gebruik te maken van den slappen tijd om kostuums etc. onder hun bewerking te stellen, hebben echter velen hieraan geen gehoor gegeven, en gewacht tot de lente, en zoo worden die inrichtingen weer in den druksten tijd overvallen, bestormd en belegerd, en moeten de dwaze maagden, weken lang op haar goederen wachten, terwijl de wijzen bij tijds voor haar stoffelijke tabernakels zorgden, en die derhalve kunnen omhangen met de meest lenteachtige nuances. Menige dochter Eva's, tot wanhoop gedreven, door het lang en hoopvol staren naar den kant van Almelo, neemt, ten

einde raad, haar toevlucht tot winkels en tailleuses. Voor haar die zelf benijdbaar handig kunnen omgaan met naald en schaar, is de mode van de rokken niet moeielijk, en bieden slechts de lijven eenige complicaties. De rokken zijn veelal glad van voren, soms van boven over de heupen met eenige plooien weggetrokken, ook heeft het garneeren met galon niet veel zwarigheden in, maar mouwen en lijven vergen tegenwoordig een meesterhand, indien zij aan de eischen willen beantwoorden. Daar heeft men bijv. de 'manche Valois' als laatste creatie, het plastron Renaissance, alsof het zoo maar niets is. Men mag van de schoonheid der 'manche Valois' denken wat men wil, doch indien men geen zeer luchtige, doorschijnende stof heeft, zoo zal deze mouw, die lang op de hand moet vallen, aan zomertoiletten veel te warm zijn.

Geruite stoffen beginnen weer meer in den smaak te komen, ook heeft men veel cachemire en foulards met nopjes, bouquetten of doorloopende figuren. De meest contrasteerende kleuren worden bij elkander gedragen, groen en zwart, grijs en violet, rose en groen, alle nuances, die men vroeger zorgvuldig vermeed, worden thans harmonisch saamgepaard.

De voorjaarsjaquetten zijn vrij eenvoudig, kort of lang, glad of met gitten, en galon; de vorm is los van voren, met revers van fluweel of zijde, ook voor de opslagen der mouwen.

Korte visites draagt men in alle kleuren: blauw, brons, donkerrood, violet, van peluche of fluweel of fantasiestof.

De ronde hoeden zijn van luchtig stroo met bloemen of veeren gegarneerd, kapothoedjes met bouquetjes, viooltjes of primula's en lelietjes, in afwachting dat onze hoofddeksels de verdere ontluiking der Flora zullen kunnen volgen.

Enfin, men maakt genoeg werk van ons toilet. Tegen het voorjaar werd zelfs te Londen een druk bezochte vergadering gehouden van de Vereeniging tot verbetering der Vrouwenkleeding, waarbij vele geneesheeren tegenwoordig waren. Het is niet genoeg onze schoonheid te verhoogen door de kleeding, men moet die trachten in stand te houden, doch ongelukkig gaan Modeleer en Hygiène niet altijd hand aan hand. Dr. Wilberforce Smith hield een interessante lezing over de menschelijke ademhalingswerktuigen, opgehelderd door platen en aanwijzingen. Volgens hem, droeg de mode meer schuld dan wij wel gissen konden, aan vele der thans heerschende vrouwenziekten; de corsetten beëngen de borstkas, drukken de maag en het onderlijf en belemmeren het gezonde, diepe ademhalen, zoo noodig om onze longen normaal te houden. Chronische krankheden ontstaan niet in eens, maar door honderdvoudige, kleine vergrijpen

tegen de hygiène, door ontelbare, meestal onopgemerkte en schijnbaar onbeteekenende nalatigheden. Wie dag aan dag, door te kort en te zwak ademen. de longen niet genoeg oefent en lucht geeft, loopt gevaar, op den langen duur (men weet soms zelf niet van waar?) zich een krankheid op den hals te halen, die noodlottig eindigt in een ongeneeselijk borstlijden. In het begin kan men hiertegen waken, door even talloos als de kleine nalatigheden waren, evenzoo veel malen zich te oefenen in lang en diep ademen. Aan zee of in dennebosschen doet men goed nu en dan stil te staan, en diep uit ingewanden en maag den adem op te halen en vast te houden in de longen. Daarom is zingen zoo voortreffelijk, omdat men in de eerste plaats daarbij geleerd wordt, goed adem te halen. De meeste menschen halen verkeerd adem, zelfs al wordt de borst hen niet gedrukt door kleeding

VOORJAARS-WANDELTOILET.

VOORJAARS-WANDELTOILET.

of korset of zittend leven. Men wake tegen het begin eener kwaal, door dikwijls op zich zelf te letten *hoe* men adem haalt.

Op genoemde lezing van de Londensche Vereeniging tot verbetering der Vrouwenkleeding (ik dacht dat alleen de Duitschers van lange titels en omhaal hielden), sprak ook Dr. Garson een woord over de ongezonde dracht van hooggehakte laarzen, waardoor behalve vervorming van den voet, ruggelijden kan veroorzaakt worden.

Indien men veel tijd en overleg en nadenken over heeft voor het volgen der mode, zoo legge men, van genoemde kostelijke dingen, het noodige ter zijde voor de betrachting en instandhouding der gezondheid.

LENTE! Naar E. Bernard. (Zie blz. 162.)

Lente!
door Amstelaar.

Gaar u den schoot vol voorjaarsbloemen,
En krans ze om hoofd en schouders heen:
Van al uw tooisels is er geen
Zoo heilig en zoo kuisch te noemen, -
En de adem van den lentewind
Brengt u hun groet, aanvallig kind!

Dwaal heen dan nu op de oude paden,
Door bosch en veld, langs heg en wei,
Daar lacht de jonge, groene Mei,
Met wondren kleurenschat beladen:
Daar strooit zij lovers van smaragd,
Juweelenstof vol bloesempracht.

Laat nu, mooi meisje! 't Zuiderzuchtje
Vrij kozen met uw lief gezicht:
't Is alles leven, alles licht,
In 't jonggeboren lenteluchtje
Vol balsemgeur en zonneglans
En lichtgewiekten vlinderdans!

Hoor! 't orgelt reeds in struik en boomen:
Het woudkoor viert met jubelslag
't Verrijzen van den schoonen dag,
De vischjes dartlen in de stroomen, -
Naar buiten, lieve! rep uw schreên:
Hoe wel voegt Lente en Jeugd bijeen!

Milly's geheim.
Een levensbeeld uit Amerika's verre westen.
Naar het Engelsch van Mary Hallock Foote.
(*Vervolg van bladz.* 159.)

(*Vervolg van bladz.* 159.)

III.

Frank bleef eenige oogenblikken alleen met Milly in de huiskamer der pastorie, na de voltrekking der plechtigheid, terwijl Mr. Black met zijne vrouw raadpleegde of het hun mogelijk zou zijn, de bruid dien nacht ten hunnent te houden.

'Ik moet u van avond niet naar het Clarendonhotel medenemen, Milly. Wij kunnen niet door de gansche stad het praatje laten gaan, dat ik u om 11 uur 's avonds van de straat heb opgeraapt en binnengebracht. Ik zal kamers nemen voor mijne vrouw, en haar morgenochtend zoo vroeg mogelijk komen halen, - liefste lieveling! Gij zult het toch niet eenzaam hebben, wel? Vindt gij het een zonderlinge manier om zorg voor u te dragen? Ik wil nu liefst zoo omzichtig mogelijk te werk gaan, omdat het alles zoo plotseling is geschied. En het is hier juist de rechte plaats voor u om te blijven.'

‘Ik wil liever niet blijven,’ fluisterde Milly; ‘ik wil liever in het geheel niets!’

‘Och, wees nu niet boos, Milly! omdat ik u zoo spoedig weer moet verlaten. Er bleef ons niets anders over, lieveling. Als wij niet voor elkander bestemd waren geweest, waren wij dan wel ooit gekomen waar wij nu zijn? Ik wil niet gelooven dat ge niet van mij houdt, - ik zal wel maken dat ge van mij gaat houden!’

‘Het geeft toch niets of ik wat zeg,’ zeide Milly pruilend. ‘Gij doet toch precies met mij wat ge wilt. Dat hebt ge altijd gedaan!’

‘Dat denk ik ook altijd te doen, - en dat zal dan ook juist het beste voor mijne lieveling zijn.’

Het bleek inmiddels, dat Mrs. Black, dank zij eene kleine huishoudelijke verschikking, Milly dien nacht wel zou kunnen logeeren. Milly maakte geene verdere tegenwerpingen; en Frank schroomde niet, van het verplichtende aanbod gebruik te maken. Het is zelfs niet onwaarschijnlijk, dat hij er de woning van den predikant eene eer mede dacht te bewijzen. Terwijl de dochter des huizes de noodige veranderingen voor den nacht in orde maakte, zette de vrouw van den leeraar een eenvoudig souper gereed voor de jonggehuwden, die samen hun echtelijk leven begonnen onder het dak van vreemden, zonder den zegen van vriend of maag.

Er werd weinig gegeten en weinig gesproken, behalve door den predikant, wiens woorden te midden der heerschende stilte alle uitwerking misten op hen, die er door aangemoedigd en gewaarschuwd moesten worden. Frank maakte zich zoo spoedig mogelijk gereed om weder te vertrekken, gaf zijne vrouw bedaard een kus en beval haar met een blik, dien de predikantsvrouw later ‘prachtig’ noemde, in de zorg dier goede huismoeder aan.

Zij was eene vrouw, wier goedhartigheid het opmerkelijkste van haar geheele wezen was, uitgenomen een groot voorhoofd en een grooten neus, die een aangename uitdrukking van gezag aan haar voorkomen gaf. Men bemerkte dadelijk, dat zij het opperbevel voerde over de pastorie, zoo niet over den predikant zelf. Als zij gezegd had, dat hij de jongelieden n i e t in den echt moest verbinden, zou hij er waarschijnlijk van hebben afgezien. Wat zij zeide, gedurende de kortstondige beraadslaging van man en vrouw in de keuken alvorens de plechtigheid voltrokken werd, kwam grootendeels neer op hetzelfde wat de apostel Paulus over deze quaestie gezegd heeft, - en óók, dat als ‘men’ (waarmede zij haren echtgenoot bedoelde) weigerde hen te trouwen, het jonge paartje gemakkelijk iemand anders kon vinden, die het wèl zou doen.

Toen Milly een half uur alleen was geweest in de kamer, die door de dochter van den predikant tijdelijk ontruimd was, begaf Mrs. Black zich naar boven en klopte zij aan hare deur. Milly had zich op den rand van haar ledikant neergezet, nog geheel gekleed, maar op hare kousen, want hare schoenen waren vochtig van de natte sneeuw. Zij was al dien tijd verdiept geweest in een terugblik op haar droevig verleden, terwijl zij zich poogde voor te stellen, hoe zij zich wel houden zou, als zij die dwaze, bevlekte bladzijden opsloeg voor de oogen van den fijngevoeligen, prikkelbaren jonkman, die zooeven zijn lot aan het hare had verbonden, om met haar te gaan ‘door goed gerucht en kwaad gerucht.’ En wanneer zij het oog vestigde op de toekomst, dan deden de vooruitzichten zich niet gunstiger voor: het was haar niet mogelijk, zich die voor te stellen als h u n toekomst. Zij had de eenvoudige waarheid gesproken, toen zij zeide dat hij met haar kon doen wat hij goedvond; maar noch hij noch eenig ander held van meisjesdroomen zou de macht bezitten om zekere feiten ongedaan te maken,

die dit huwelijk een raadsel deden zijn, zelfs voor hare trage, aan verbeeldingskracht zoo arme natuur, die er sprakeloos tegen worstelde. Toen zij den zwaren stap op de trap en het zachte, maar vertrouwelijke tikje op de deur hoorde, had Milly wel een schreeuw van blijdschap willen geven bij deze laatste kans om goeden raad te krijgen, of misschien nog een uitweg te vinden.

'Melieve,' zeide Mrs. Black, die haastig op haar toetrad, 'ik ben boven gekomen om te zien of gij wel dekens genoeg hebt, - maar ik geloof graag, dat ge nog niet kunt gaan slapen,' voegde zij er bij, met een zijdelingschen blik op de nog geheel gekleede Milly. 'Er brandt een lekker vuurtje in mijne slaapkamer, hier vlak over in de gang. Zoudt ge geen lust hebben om met mij mede te gaan, en daar samen een poosje te zitten praten? Mr. Black blijft beneden nog een geruimen tijd aan zijn schrijfwerk bezig. In den regel is hij niet gewoon, zijne preeken vooraf op te schrijven; maar dit is een brief aan een krant, een onzer kerkelijke bladen in Engeland, waaraan hij van tijd tot tijd correspondenties zendt. Men blijft in het oude vaderland gaarne op de hoogte van de vorderingen, die wij hier maken. Het is een wonderbare plaats voor ontwakende zielen. Wanneer wij regelrecht doordringen tot al het zwartste en zondigste in onze arme menschelijke natuur, schijnen wij de meeste hulpvaardigheid voor elkander te vinden. Gij zoudt er verbaasd van staan, zoo oprichtend en troostend mijn man weet te werk te gaan; en dat enkel en alleen omdat de velden wit zijn om te oogsten en als 't ware liggen te wachten op iemand, die pal wil staan en gelooven.... Maar komaan, melieve, wat is de oorzaak van *uwe* bekommering? Het ijs is reeds gebroken tusschen ons. Gij zult toch niet denken, dat ik niet zien kan dat uw hart niet geheel en al zonder zorgen is? Hoe zou dat ook kunnen, arm kind! Maar hij is een beminnenswaardig jonkman -, en gij hebt een heel mooi gezichtje, kindlief. Alles hangt dus nu maar van u zelven af.'

'Ik heb er niets aan, of ik mooi ben,' zeide Milly op mistroostigen toon. Zij zat nu op een laag stoeltje bij de kachel in Mrs. Blacks slaapkamer, zonder er om te denken hare voeten weg te houden en hare bevlekte kousen niet te laten zien. Mrs. Black was in den grooten schommelstoel met ronde leuning tegenover haar gezeten, waarin zij praatte en zich heen en weer wiegde en naar Milly keek, doch niet naar Milly's kousen, en inmiddels bedaard de draden van haar stopwerk afbrak, zonder het minste spoor van verlegenheid in hare houding of in den toon harer stem.

'Neen, niet wanneer de schoonheid het éénige is. Maar zij is als een geluk te beschouwen, wanneer ook de jonge man er goed uitziet. Het beste is, dat men niet al de voordeelen aan éénen kant heeft. En dus behoeft ge van nacht niet te liggen kniezen omdat ge mooi zijt!' Zij zag Milly uitvorschend aan met haren practischen, moederlijken blik. 'Melieve, het is hoog noodig voor u, dat gij oogenblikkelijk gaat liggen! Wat is u toch wel overkomen, dat gij er zóó uitziet!' Zij bracht Milly met den meesten spoed naar haar bed en dekte haar zorgvuldig toe. 'Hebt gij ergens pijn?'

'Ik heb geen pijn,' zeide Milly.

'Welnu, voor den dag er dan mede, precies alsof ik uwe eigene moeder ware! - Er is hier iets niet in den haak!'

Mrs. Black wachtte, terwijl zij de handen van het meisje in de hare hield en haar voortdurend bleef aanzien met hare zachtmoedige, krachtige oogen.

Milly kreunde even en wendde haar gelaat af. 'Mrs....' zij aarzelde.

'Mrs. Black,' sprak de dame aanmoedigend.

'Mrs. Black, ik - ik ben - ik ben een getrouwde vrouw!'

‘Natuurlijk zijt ge dat, kindlief,’ zeide Mrs. Black, met een geruststellend drukje van Milly's handen. ‘Ik ben zelf uwe getuige geweest, en ik heb er geen spijt van, want ik zag duidelijk en klaar, dat die jonkman zijn weg door de wereld wel zou weten te vinden!’

‘Ik was reeds getrouwd en bevallen vóór ik hem nog ooit gezien had.’

‘En weet hij niet, dat gij weduwe zijt?’ vroeg Mrs. Black, na een korte stilte.

‘Ik ben geen weduwe zooals andere weduwen.’

‘Is uw man dan niet dood?’

‘Ja, maar hij had mij eerst verlaten. Ik heb hem nooit geschreven of weergezien; ik gaf mij voor een meisje uit.’

‘Wat bedoelt ge, melieve?’

‘Ik weet niet recht, hoe ik u moet zeggen wat ik gedaan heb. Ik deed eigenlijk niets: het is min of meer van zelf zoo gekomen, en ik liet het maar gaan.’

‘Ja,’ zeide Mrs. Black, ‘dat is soms de gemakkelijkste manier. Ik geloof dat wij allen geneigd zijn om dien weg op te gaan.’ Zij bleef wachten op hetgeen Milly verder zeggen zou.

‘Hij ging van mij weg, en ik zou hem later volgen. Verleden voorjaar ben ik hier gekomen. Ik moest wel hierheen. Ik was niet in mijn eigen land. Ik ben eigenlijk uit Canada. Hij nam mij van daar met zich mede, en heeft mij nooit een ander tehuis bezorgd. Mijn vader hield niet van hem, en wij werden heimelijk getrouwd, en toen de zaak ruchtbaar werd, ging ik met hem weg. Mijn vader zeide, dat hij lui was, en hij was vreeselijk halsstarrig. Toen ik hier kwam, bemerkte ik, dat hij mij aan mijn lot had overgelaten en aan niemand had gezegd, waar ik hem zou kunnen vinden; en toen wist ik, dat hij mij voor goed verlaten had. En mijn kindje werd in het klooster van de Zusters geboren. Het is gestorven. En toen ik weer sterk genoeg was, ging ik werk zoeken bij Daniël & Fisher. Ik zeide hun, dat ik Mrs. Robinson was. Zij hebben mij toen misschien niet goed verstaan; 't is ook mogelijk, dat zij dachten dat ik er daarvoor veel te jong uitzag. Zij noemden mij Miss Robinson; en alles saamgenomen, scheen dat dan ook het gemakkelijkst, Al de meisjes op het atelier keken mij voortdurend aan en praatten zachtjes met elkaar, en ik wist heel goed, dat zij dan over mij spraken. Als ik gezegd had, dat ik een getrouwde vrouw was, zouden zij hebben willen weten wat er van mijn man was geworden, en ik wist toen nog niet dat hij dood was. Ik gevoelde mij zwak en lusteloos, en ik was niet gestemd om onbescheiden vragen te beantwoorden, en daarom liet ik alles maar gaan. En iederen dag scheen het mij moeielijker toe, aan al die vreemde menschen de volle waarheid te zeggen.’

'Kindlief, gij hebt u daardoor aan een vreeselijk gevaar blootgesteld, daargelaten nog, dat het zoo verkeerd gehandeld was, - doch gij wordt er op dit oogenblik reeds voor gestraft, en dus behoef ik het u niet meer onder 't oog te brengen.'

'Ik weet dat het verkeerd en slecht van mij was, Mrs. Black; maar daarover scheen ik mij toen niet te bekommeren, - als men mij maar met rust wilde laten. Niemand heeft het dan ook geweten dan de Zusters, en die zijn zoo goed als dood voor alles wat buiten haar eigen werkkring ligt. Maar ik heb er mij niet om bekommerd, dat is de waarheid. Ik dacht dat ik toch niet lang meer zou leven, - ik gevoelde mij zoo ziek.'

'Och, lieve kind!.... dat komt omdat gij u vroeger nog nooit zoo gevoeld hadt. Ik twijfel er niet aan, dat gij u zeer ellendig gevoeldet, lieveling; maar sterven gaat voor vrouwen zoo gemakkelijk niet. Wij zijn vreeselijk taai.'

'Nu ja, ik werd dan ook weer beter; en ik nam mij nu voor, het te zullen zeggen aan de dame, bij wie ik ging werken, nadat ik het atelier verlaten had. Gedeeltelijk daarom verliet ik het dan ook, zoodat ik als 't ware een nieuw leven zou kunnen beginnen. Maar ik kòn het haar niet zeggen! Gij weet zeker óók wel, dat er van die menschen zijn, aan wie gij uwe zaken niet zeggen kunt, en weer andere menschen, aan wie gij alles vertellen kunt. Aan ú had ik het wel kunnen zeggen.'

'Kom, ik ben toch maar een gewone vrouw,' zeide Mrs. Black; 'maar 't is waar, ik heb al heel wat ellende en jammer gezien. Ik verwonder mij over niets of niemand meer.'

'Ik dacht dat ik het haar misschien eenigen tijd later wel zou kunnen zeggen, wanneer ik wat meer aan haar gewoon was; maar toen ik voor 't eerst bij haar kwam en haar hoorde spreken, wist ik, dat ik het haar n o o i t zou kunnen zeggen. Zij zou het door het gansche huis uitgebazuind hebben; en wanneer zij het een of ander vertelde, klonk het wel eens anders dan zooals het werkelijk gebeurd was. Zij kon de dingen precies zoo voorstellen als zij goedvond. Ann, de keukenmeid, die óók bij haar diende, kwam er achter, dat ik een kind heb gehad. De Zusters hadden het haar gezegd; en toen vertelde ik haar ook maar al het andere. Maar voor Ann behoef ik geen vrees te hebben. Ik weet dat zij nooit over mij zal babbelen. En toen zij alles wist, was zij onbegrijpelijk goed voor mij.'

'Wanneer is uw man gestorven?'

'Het zal omstreeks Juni geweest zijn, toen ik van zijn compagnon hoorde, dat men zijn lijk gevonden had. Zijn paard gleed op een besneeuwd bergpad uit, en viel boven op hem.'

'En gij hebt hem niet zeer betreurd, - dat kan ik begrijpen!'

'Ik had mijne eigene nooden en zorgen,' zeide Milly na een korte stilte. 'Hij was de man die mij dat alles berokkende, maar hij nam er nooit iets van op zijne eigene schouders. Hij voerde mij weg uit een goed tehuis, en gaf er mij nooit een ander voor in de plaats.'

'Nu, gij hebt verdriet genoeg gehad, dat is zeker. Maar het allereerste wat u nu te doen staat, is: dit alles met uwen man te vereffenen. Gij kent elkaar nog niet lang, wel? Hoe zijt gij met hem in aanraking gekomen?'

'Hij woonde als commensaal in het huis, waar ik diende.'

'Zoo, - dat bewijst althans, dat hij niet met vooroordeelen behebt is. En als hij u liefhad vóór en aleer hij wist dat gij verdriet hadt, zal hij er u nu zeker geen haar minder om liefhebben!'

‘Hij wist wel dat ik zorgen had, maar niet.... niet zulke. Ik weet zeker.... dat ik moeite gedaan heb om het hem te zeggen. Ik heb het wezenlijk willen doen, Mrs. Black!’

‘Ja, maar ik vrees toch, dat gij het wat te lang hebt uitgesteld, kindlief. Waart ge maar bij mij gekomen vóór de voltrekking der plechtigheid, om het mij te vertellen, dan had ik hem alles kunnen uitleggen. Dan zoudt gij geweten hebben, hoe hij over u dacht, maar - het staat niet aan mij, u daarover te berispen. En nu zijt gij bang om met de waarheid voor den dag te komen, - niet waar? Luister eens, - ik geloof dat hij een mensch is, precies zooals wij en de anderen. Ik kan aan hem zien, hoe en wat hij is: koppig en trotsch, en geheel vervuld van zijne prachtige idealen en zijne behoeften om bemind te worden, evenals ieder ander man, maar vreeselijk kieschkeurig ten opzichte van haar, die *hij* bemint. Ik zal niet zeggen, dat dit het veiligste soort van huwelijk is; maar het is nu een beklonken en afgedane zaak, en gij hebt uw lief gezichtje meegebracht, en als hij geen medelijden met u heeft wanneer gij hem alles vertelt wat gij doorleeft en doorworsteld hebt -’

‘Hij zal wèl met mij te doen hebben, maar - o, gij kent hem niet!’

‘Ik weet, hoezeer wij tot dwaling geneigd zijn, ieder onzer, als de vonken om naar boven te vliegen. Wanneer gij eens terug kondt gaan in de geschiedenis van dien jongen man, zoudt ge, geloof ik, bemerken, dat hij óók wel eens dingen gedaan heeft, die hij nu wenschte niet gedaan te hebben. Maar het hangt er alles van af, of gij veel van elkander houdt. Hebt gij hem lief, mijn kind?

Ik weet het niet,’ zeide Milly. ‘Ik weet eigenlijk niet recht, hoe ik het met mijzelve heb, als ik bij hem ben. Hij denkt dat ik geheel anders ben dan ik wezenlijk ben, en dat maakt mij dan ook anders.’

‘Natuurlijk - ik begrijp nu wel, hoe het is. Maar het geeft niets of wij ons al bezorgd maken over de toekomst. Gij weet nu, wat u te doen staat. Gij moet hem morgenochtend van stukje tot beetje alles vertellen, en laat er nu geen gras over groeien! Laat niet toe, dat hij u in zijne armen neemt als zijne wettige vrouw, zonder dat gij vooraf uwe geheele ziel klaar en open voor hem hebt blootgelegd. Zoo niet, dan zult gij er beiden levenslang voor moeten boeten en er berouw van hebben!’

‘Ik kan nooit zijne vrouw zijn, Mrs. Black. Daar kan nooit iets van komen. Er zal iets gebeuren om het te beletten, - dat weet ik!’

‘Wees nu niet zoo dwaas om u te laten medeslepen door dergelijke gedachten! Gij hebt door uwe besluiteloosheid en uw gebrek aan zelfvertrouwen de dingen reeds veel te ver laten komen, kindlief; maar dat zit nu eenmaal in u, naar ik bespeur. Wat gij noodig hebt, is: meer vertrouwen, - vertrouwen in

uzelve en in anderen. Begin nu weer niet te wanhopen aan uw huwelijk. Het heeft een slechten aanvang genomen, maar dat was niet enkel en alleen úw schuld. Ik kan mij voorstellen, hoe de zaken zich hebben toegedragen, toen zulk een jonkman als *hij* de hand in 't spel had. Hij heeft nu weer *te veel* vertrouwen gehad. Maar laat zijn vertrouwen nu niet de oorzaak van uw beider ondergang worden; en wat voorts de huwelijken betreft - och, er zijn allerlei soorten, en het is verwonderlijk, hoe goed zij soms afloopen, ondanks alles. Er worden altijd van die gevaarlijke huwelijken gesloten als het uwe, wanneer er een nieuw land bevolkt wordt, - wanneer jonge mannen en vrouwen elkander ontmoeten, met allerlei familiën achter zich, grootelijks ingenomen met al de nieuwe manieren waarop zij met elkander in aanraking komen, maar nooit zoo eenvoudig en natuurlijk, dat zij elkaar hunne

DR. M.F.A.G. CAMPBELL. (Zie blz. 169.)

innerlijke verschillen laten blijken. Wel, 't is het grootste wonder van de wereld, dat het dan nog maar met hen gaat zooàls het gaat, wat de meesten betreft. Als gij een terugblik kondt werpen op zijne eigene familie, zoudt ge, geloof ik, óók wel bespeuren, dat er nu en dan een schurftig schaap onder de kudde is geweest. Later trekt dat wel weer bij, wanneer zij met elkaar gaan leven. Er is een zegen, ik verzeker u, in het huwelijk!'

Mrs. Black had zich bij hare beschouwingen laten leiden door een groote mate van toegeeflijkheid, en de zaak zoo hoopvol mogelijk voorgesteld, ten einde Milly moed te geven om haren plicht te betrachten. Wat zij echter tot haren echtgenoot

zeide, alvorens zij zich ter ruste legden, kwam beter overeen met de waarheid harer eigene beoordeeling van het geval.

'Ik wenschte wel, dat wij er ons niet mede bemoeid hadden, Samuël. Het was hoofdzakelijk mijn drijven, en ik word nu gestraft voor mijne dwaling, dat het alles tusschen hen beiden lang en breed bepraat was. Ik kan mij niet herinneren, dat ik ooit twee verdoolde jonge schepsels in zulk een toestand gezien heb. Ik heb mijn best gedaan om haar zooveel moed in te spreken als ik kon, maar zij heeft het er tot dusver allerellendigst afgebracht; en ik beklaag hem met hart en ziel, wanneer hij er toe zal moeten komen om zulke dingen naar huis te schrijven.'

'En toen ik die twee jonge menschen op straat zag staan,' zeide Mr. Black, 'meende ik juist hèm voor den bedrieger te moeten houden.'

'Hij is een soort van bedrieger die niemand bedriegt dan zichzelven, - en ik weet niet, of dat niet even slecht is als een der andere soorten.'

'Niet in de oogen des Heeren, Martha!'

'De Heer kan meer zonden vergeven, dan zij beiden ooit zullen begaan,' zeide Martha Black, die liefderijk gestemd was jegens het hart, dat zich onder den invloed harer sympathie voor haar had uitgestort, en die ook maar al te goed wist, dat Milly's ellende eigenlijk nu pas goed begonnen was.

Frank wilde zijn brief aan zijne moeder geschreven hebben vóór en aleer hij zich op weg begaf om zijne vrouw te halen. Met dat oogmerk stond hij vroeg op, na een van die slapeloos doorwaakte nachten, die wij ons jaren later nog klaar en duidelijk plegen te herinneren. In zijne overpeinzingen had hij reeds een onnoemelijk aantal brieven opgesteld; maar toen het werkelijk tot schrijven kwam, kon hij het niet verder brengen dan tot: 'Lieve moeder'. Dus tot zijne moeder, die door het onaangename familienieuws zoo pijnlijk zou getroffen worden, ging hij het woord richten. Toen hij zoover gekomen was, kon hij het gelaat zijner moeder zien, kon hij hare stem hooren, terwijl zij aan zijn vader vroeg of hij een oogenblik in de bibliotheek wilde komen. Hij kon beider gelaatstrekken zien, terwijl zij daar samen zoo zaten en elkander aankeken, met den brief tusschen hen in. Alles saamgenomen, besloot hij liever te willen wachten tot na het bal. Hij zou hun dan alles kunnen vertellen van de erste verschijning zijner vrouw in de maatschappelijke kringen der stad, en van de wijze waarop zij er ontvangen was. Op dit punt bestond er geen twijfel bij hem. Het zijn de mannen, redeneerde hij bij den opbouw van zijn luchtkasteel, die over het lot van een meisje op een bal uitspraak doen.

Hij had zijne kleine kamer op de tweede verdieping van het Clarendon-hotel verwisseld voor eene grootere, op de eerste étage, tegenover de zitkamer der dames. Toen de regeling op het kantoor in orde was gebracht, maakte de boekhouder de opmerking, dat de bruidskamer hem wel wat groot voorkwam voor één persoon. Frank kreeg een kleur, maar verstrekte den man op een toon vol waardigheid en ernst de inlichting, dat hij den vorigen avond getrouwd was ten huize van den Eerwaarden Mr. Black, waar zijne vrouw thans nog gelogeerd was.

De boekhouder hoorde dit alles met een onnoozel

glimlachje aan, en vroeg of de dame dan soms familie was van de Blacks; en Frank zag zich nu genoodzaakt, dezen stroohalm van achtenswaardigheid, waaraan hij zich ter wille van Milly's antecedenten had vastgeklemd, los te laten.

Als hare voornaamste verontschuldiging had Milly aan Mrs. Black haren nood geklaagd, dat zij nooit of nimmer in de gelegenheid was geweest om zonder vrees voor stoornis met Frank te spreken, behalve op de openbare straat. Maar nu waren zij voor hun leven lang samen alleen, in de bruidskamer van het Clarendon-hotel, waar de venster-jalousiën waren neergelaten, om het schelle daglicht buiten te sluiten, met geen gedachte tusschen hen aan den tijd, of aan de buitenwereld, of aan hetgeen daar nu voorviel.

Frank had, beter laat dan nooit, een trouwring gekocht, en was nu bezig dien aan den vinger zijner bruid te passen.

‘Gij hebt vroeger al eens een ring aan dezen vinger gedragen,’ zeide hij, toen hij een kringetje voelde, dat rondom Milly's derden vinger liep. ‘Wat soort van ring is dat geweest? Ik brand van verlangen om alles van u te weten, hoe gij er uitzaagt en wat gij gewoon waart te dragen, vóór ik u het eerst zag.’

Dit was nu Milly's gelegenheid, alsof zij haar door den Hemel werd aangeboden. Maar het was te plotseling gekomen, zelfs min of meer dreigend; zij deinsde er huiverend voor terug, en - het volgende oogenblik was de gelegenheid haar ontsnapt.

Iets binnen in haar, misschien de gewoonte der veinzerij, ingeworteld door eene maandenlange, gevaarlijke oefening, scheen voor haar te antwoorden, terwijl haar ontsteld geweten vol verbazing toeluisterde:

‘Och, het was een ring waar ik niets aan hechtte; ik heb hem later niet meer gedragen, omdat hij mij te klein was geworden.’

Daarna ging de dag verder hopeloos voor haar voorbij. Zij verkeerde onder den indruk van haar misslag, en van Frank's pijnlijke onbewustheid.

Meer en meer voelde zij zich gedrukt door zijne nabijheid, - zij gevoelde dat scherp en krachtig, en met vlijmende zekerheid. De onnoemelijke verfijningen zijner manier van doen brachten haar tot wanhoop; zij kon ze niet thuisbrengen in eenigen maatschappelijken kring uit haar verleden, en ze ook niet verklaren uit den eenvoud van onschuld en trouw. Zij verlangde aan dit alles te ontsnappen, om terug te keeren naar den ellendigen tredmolen van haar oude leven, waarin zij zich thuis had gevoeld, - of waar dan ook heen, als er maar een einde door kwam aan deze afschuwelijke maskerade!

Wat Frank betreft, hij was nu de echtgenoot. Hij bestudeerde zijn pasverworven eigendom in het licht zijner oude, vaststaande begrippen, welke Milly instinctmatig zulk een vrees aanjoegen. Hij bestudeerde haar, wijl hij haar niet dicht genoeg kon naderen om zich zelven in al hare aantrekkelijkheid voor hem te verliezen. Er was iets dat die aantrekkelijkheid verdonkerde, iets vaags en onbestemds tusschen hen, dat hem verlegen maakte en hem verstoken deed blijven van al de toespelingen, al de dwaze ‘weet-genog-wel's?’, de wisseling van idealen en plannen, die dezen dag hadden kunnen opluisteren.

Zij heeft alles wat de eerste vrouw in het Paradijs had: jeugd, schoonheid, reinheid en hulpeloosheid, - dacht Frank, terwijl zij zich kleedde voor het bal en hij haar met een kloppend hart schroomvallig gadesloeg. Zij is een meisje zonder familie en zonder geschiedenis. Haar echtgenoot zal haar beiden geven.

IV.

Vrijdag, de verjaardag van het ‘Assembly-bal’, was het algemeene kamerdag ten huize van Mrs. Dansken. Ann had koude gevat, althans zoo vond zij goed te beweren, misschien als een verontschuldiging voor eene prikkelbaarheid, die zich lucht gaf in een verwoeden werkijver. Milly's hulp was eigenlijk hoog noodig, maar Ann sloofde zich af voor twee. Zij werkte ‘dat zij zwart werd,’ brommende als een hond die een been kluift, wanneer hare meesteres een poging waagde om haar bij het een of ander een handje te helpen.

Het was een oorzaak van nieuwsgierigheid voor Mrs. Dansken, en van eenzame hoofdschuddingen voor Ann, dat Milly's koffer nog altijd in de gang stond, als een zwijgende achterblijver, zonder dat iemand er naar kwam vragen en zonder eenig blijk van belangstelling der eigenares in den inhoud.

‘Wees maar niet ongerust,’ zeide Ann, die zelf verteerd werd door onrust en angst, ‘zij zal het zoo lang niet buiten hare kleeren kunnen stellen! Denkelijk is zij ziek, evenals ik, van het baggeren door die natte, vuile sneeuw op straat!’

Mrs. Dansken, die haar zeegroene zijden japon aan had, zag en gevoelde al de jaren van haar leeftijd, terwijl zij hare plaats aan de tafel innam tegenover Hugh Williams, om hem zijn laat diner te geven. Hij was een oogenblik geleden komen opdagen, hoewel het station op een uur afstands van de woning zijner hospita lag. Zijn compagnon had hij niet gezien; Mrs. Dansken had het veld dus geheel vrij, maar zij trok geen partij van dit voordeel. Zij verhaalde Williams de geschiedenis van het huishouden gedurende zijne afwezigheid uit een oogpunt, dat, de ergernis der verhaalster in aanmerking genomen, zeer grootmoedig mocht heeten.

‘En waar is het meisje nu?’ vroeg Williams.

‘Bij de Zusters.’

‘Neen, daar is zij niet, - want daar ben ik juist zooeven zelf geweest, om eens te hooren of zij er was. Ik ben toen dien broeder van haar op het spoor gekomen, die per slot van rekening - h a a r m a n bleek geweest te zijn.’ Mrs. Dansken luisterde met verlichting en algeheele instemming naar Williams' verhaal van hetgeen hij aangaande Milly was te weten gekomen.

‘O, ik zal onzen vriend Frank klaren wijn schenken, als hij er behoefte aan heeft!’ dus besloot hij zijne mededeelingen. ‘Wij zullen hem wel binnen een week hier weer terug hebben. Gij denkt toch niet, dat hij haar die japon kan gezonden hebben?’

Zijne hospita verwierp dat denkbeeld als iets bespottelijks. ‘Is Frank Embury er de man naar, om dienstmeisjes te verlokken door middel van goedkoopen opschik?’ Mrs. Dansken's kijkje op Frank's aankoop was zeer haastig en zeer bevooroordeeld geweest.

‘Neen, natuurlijk, daar is in 't geheel geen sprake

van,' stemde Williams toe. 'Zij heeft met iemand anders vrijage aangeknoopt en de plaat gepoetst.'

'Daar ben ik nog zoo zeker niet van,' zeide Mrs. Dansken. 'Ann houdt vol, dat er geen steekje aan los is, - maar ziet ge, zij stonden altijd voor elkander op.'

'Ik voor mij ben volkomen voldaan,' zeide Williams. 'De Zusters hadden er geen vermoeden van, dat haar de tong geschraapt werd.... Maar ik ben mooi bezig, u van uwe partij af te houden!' Hij keek op zijn horloge.

'Gaat gij zelf niet?'

'Neen; ik heb mijn plicht gedaan, al schijnt het nu, dat er volstrekt geen haast bij was. En nu ga ik slapen.'

Williams toonde in alles het krachtige vertrouwen van een bondgenoot, die zoo pas met versche berichten was aangekomen op het tooneel van oude verwikkelingen. Mrs. Dansken betwijfelde, of hiermee nog wel het laatste woord in deze zaak was gesproken; maar zij wist dat zij zelve hulpeloos was, en het deed haar genoegen, dat zij de zaak nu verder aan zijne handen kon overlaten.

Zij gevoelde zich niet gelukkig bij de gedachte, Frank te zullen ontmoeten, nu het tusschen hen bestaande geschil nog onopgelost was. De sluitsteen was weggevallen uit den boog der huiselijke eenheid. Zij was niet langer zeker van de getrouwheid harer jongens. Het zou wel eens kunnen blijken, dat er zich heimelijk een separatistische factie had gevormd, ten gunste van Frank; en eene in opstand gekomen favorite wordt steeds als de gevaarlijkste van alle particuliere vijandinnen beschouwd.

Het was een verlichting voor haar, toen zij om half tien - het Assembly-bal begon reeds vroeg - binnentrad en bespeurde dat Frank er nog niet was.

De dames waren allen in de zaal bijeen. Mrs Dansken bemerkte een wisseling van veelbeteekenende blikken, nu en dan een paar haastig gefluisterde woorden, terwijl men elkander bij de uitvoering der verschillende dansfiguren passeerde. De overtollige, niet aan den dans deelnemende jonge mannen stonden in kleine groepjes langs den muur druk te fluisteren en te glimlachen. Strode was aan 't walsen met zekere Mrs. Paul, een der nieuwe dames in het kamp, omtrent wie de overige dames het nog niet met zich zelve eens waren, maar die niettemin in de oogen van Mr. Strode volkomen aannemelijk scheen. De dame was dezen avond zeer opgewonden gestemd; zij liet zelfs de genoegens van het walsen in den steek, om een levendig gesprek met haren danser voort te zetten, en scheen zich daarbij te ergeren aan de koelheid zijner antwoorden.

'Hij is van plan, de zaal bij verrassing in te nemen, - ons allen stormenderhand te veroveren!' - Mrs. Dansken ving deze woorden op, terwijl het paar haar voorbij zweefde. 'Goed overlegd, - alvorens gij dames de gelegenheid hebt om tegen hem samen te spannen.'

'In dat geval komt hij te laat,' zeide Mrs Paul. 'Wij hebben zoo heel veel tijd niet noodig, dat kan ik u wel verzekeren, wanneer we een plannetje op touw willen zetten.'

Strode begon te lachen en bleef even stilstaan, om haar iets in het oor te fluisteren, met een schuinschen blik op Mrs. Dansken.

'Weet zij het niet?' riep Mrs. Paul overluid. 'Dat is al heel vreemd! Iemand moet het haar terstond zeggen.'

De naam van haren geleider, Mr. Blashfield, was de eenige op Mrs. Dansken's balboekje; maar thans was de wals afgeloopen en bevond zij zich te midden van haar gewonen kring. Zij bemerkte dat Strode door de zaal wandelde met Mrs. Paul, en

oogenblikkelijk kwam er op haar gelaat een uitdrukking van onzekerheid, totdat het tweetal haar naderde, en zij zich met alle kenteekenen van verbazing tot hen wendde. Mrs. Paul viel terstond met de deur in huis.

'Mrs. Dansken, heeft geen dezer heeren u nog iets verteld van de introductie, waarmede wij dezen avond vereerd zullen worden? Zij zijn uiterst omzichtig, dat moet ik erkennen, - maar het is nu geen tijd om elkanders gevoelens te sparen. Wij zullen bij verrassing overrompeld worden, naar het schijnt.'

'Ja?' sprak Mrs. Dansken.

'Ik vind het, ronduit gezegd, afschuwelijk, dat hij het u niet verteld heeft! Ik begin te vreezen, dat gij uwe jongelui niet genoeg in het oog houdt, Mrs. Dansken. Gij denkt over niets anders dan hoe gij het hun geriefelijk zult maken.'

Zinspelingen op hare spreekwoordelijke gastvrijheid stemden Mrs. Dansken nooit aangenaam; maar zij glimlachte slechts even en vroeg of Mr. Strode soms zooveel behoefte aan ernstig toezicht had.

'O, Mr. Strode is wel in staat om op zich zelven te passen, dunkt mij! Hij is er de man niet naar om van den rechten weg afgeleid te worden door zeker iemands aardig kamermeisje. Het gaat hier over dien armen jongen Embury en uwe Annie of Allie, of hoe zij anders heet: zij zijn gisterenavond met elkaar getrouwd - de hemel mag weten waar! Hij is van plan, haar van avond aan ons voor te stellen. Zoudt ge durven zeggen, dat ge in de verste verte geen vermoeden hadt van hetgeen er op til was?'

'Waarde mevrouw,' zeide Mrs. Dansken, heldhaftig haar zielsverdriet in haar binnenste verkroppend, 'die jonge menschen zijn mij geen oogenblik uit de gedachten geweest, en vooral "mijne" Annie niet, zooals gij haar noemt. Ik had wel vermoedens, maar ik schaamde mij er voor.' Zij kon het niet beletten, dat er een lichte trilling in hare stem merkbaar was. 'Maar het schijnt, dat iemand zich tegenwoordig voor niets meer behoeft te schamen! Tot mijn geluk mag ik er bij zeggen, dat dat m e i s j e onmogelijk meer iets doen kon, waarover ik mij had kunnen verbazen.'

'Maar het is toch al te erg voor dien Frank Embury! En het bedenkelijkste van de zaak is, dat wij haar niet kunnen straffen zonder hem óók te straffen. Ik voor mij vind het de smerigste geschiedenis waar ik ooit van gehoord heb! Doch nu is het maar de quaestie: hoe zullen wij haar ontvangen, - zooals zij is, of zooals hij haar gaarne aan ons zou willen voordoen?' vroeg Mrs. Paul.

'Och, het kan mij niet veel schelen wat zij is! Zij is nu zijne vrouw, - laat hij nu zelf maar op haar passen' Mrs. Dansken toonde zich volstrekt niet gevleid door de toejuiching, die op deze woorden volgde. Het ergerde haar, dat haar huiselijke ramp op die wijze aan de groote klok zou gehangen worden, en dat zij nu juist uit den mond van die Mrs. Paul het treurige nieuws had moeten vernemen.

‘Hij is er volkomen toe in staat,’ ging zij voort, terwijl zij hare pijnlijk stekende oogen op een der uithoeken van de zaal gericht hield. ‘Hij heeft mij voortdurend om den tuin geleid. Ik begin te gelooven, dat ik nog op en top een kind ben!’

‘Ik zie niet in, waarom Embury niet het recht zou hebben, hier zijne vrouw mede te brengen. Ik zou de mijne óók medegenomen hebben, als ik er eene had,’ zeide Strode, op den gezaghebbenden toon van een rechtsgeleerde. ‘Laat hen dansen zooveel als zij willen. Embury heeft zijn aandeel in het bal meebetaald.’

‘Zij kunnen voor mijn part het heele bal houden,’ zeide Mrs. Dansken. Zij verzocht Blashfield, haar zijn arm te geven, en hij ging met haar heen, om haar aan de woordenwisseling te onttrekken

‘Zij heeft gelijk,’ betuigde Mrs. Paul, terwijl zij haar nakeek. ‘Zij zal het hem nooit vergeven, - en ik zou het in hare plaats óók niet doen. Alle jongelui begaan wel eens dwaasheden; maar haar te trouwen, en schaamteloos met haar voor onze oogen te komen pronken, - foei!’

‘Ik zou wel willen, dat ge mij naar huis bracht,’ zeide Mrs. Dansken. ‘Ik geloof dat ik, alles saamgenomen, eigenlijk volstrekt niet voor den strijd deug. Die Mrs. Paul schijnt de geheele zaak op hare schouders te hebben genomen. Zij zal zien, dat er recht gedaan wordt; ik voor mij kan niet zeggen, dat ik er zoo op gesteld ben om er hij te blijven en het aan te zien. Het zal een ergerlijk tooneel zijn voor alle vrouwen in de zaal.’

‘Ik ben zelf óók zoo begeerig niet om het te zien,’ zeide Blashfield. ‘Maar zoudt ge niet denken - zouden wij niet beter doen met hem bij te staan, Mrs. Dansken? Frank is een flinke, goede jongen.’

Mrs. Dansken keek hem eens aan. ‘Gij kunt weer terugkomen en hem bijstaan, als gij daar lust in hebt. Ik denk dat gij uwe handen vol zult hebben.’

Zij stonden ongeveer in het midden der zaal, recht tegenover den hoofdingang, toen er eensklaps van mond tot mond werd gefluisterd: ‘Daar komen zij aan!’

Blashfield verbleekte zichtbaar. Hij deinsde terug, en liet aan Mrs. Dansken alleen de taak over, het zegevierend voorwaarts tredende jonge paar van aangezicht tot aangezicht te ontmoeten. Embury zag er beminnelijker uit, dan zij hem ooit gekend had, met een meisje aan zijn arm, dat als 't ware een apotheose van Milly was.

Al zijne persoonlijke grieven waren uitgewischt op dien dag van Franks verbintenis met zijne vrouw - een dag die jaren geduurd had. Hij zag Mrs. Dansken voor zich, zooals men in zijne droomen een vriend ziet, van wien men langen tijd gescheiden is geweest. Hij herinnerde zich alleen, dat zij vriendelijk geweest was - en dat zij nu meer dan ooit vriendelijk moest zijn. Hij zag haar ernstig, nadrukkelijk, smeekend aan, daar hij bespeurde dat haar gelaat koud bleef. Hij stak zijne hand uit. Zij ontweek hem en trok Blashfield met zich mede naar een bank tegen den muur.

‘Zeg hem eens, dat hij een oogenblikje bij mij komt - zonder dat meisje!’

Blashfield liep gehoorzaam de zaal door naar de plek, waar Frank zijne vrouw plaats had doen nemen. De naastbijzijnde dames waren onmiddellijk opgerezen en naar een anderen kant der zaal gegaan; hij stond nu alleen naast haar, als om hare eenzaamheid dekken. Hij had haar waaier genomen en wuif het blonde haar van hare slapen naar achteren, wijl hij haar niet aan durfde zien, nu zij aan de vuurproef werden onderworpen.

Hij had Blashfield wel kunnen omhelzen om zijne buiging voor Milly en zijne volkomen ongedwongen manieren tegenover hen beiden, schoon de kleine man

bloosde van verlegenheid. Hij kwam niet met dwaze felicitaties voor den dag, maar vroeg eenvoudig aan Milly, op den natuurlijksten toon der wereld, hoe zij het maakte, en voegde er bij, met een nòg hooger blos, dat men haar geweldig miste.

Milly verbrak nu haar onverstoorbaar stilzwijgen met de woorden: 'Mr. Blashfield, zoudt gij mijne groeten willen doen aan Ann, en haar zeggen -' Een blik van Frank bracht haar in verwarring, zoodat zij eensklaps bleef steken.

'O, wel zeker, Mrs. Embury.' Alweder had Frank zijne armen wel willen slaan om den hals van den goeden Blashfield, die zich van wanhoop bijna niet wist te bergen. 'Al den tijd sedert gij ons verlaten hebt, loopt Ann met een doodgraversgezicht door het huis. - Embury, Mrs. Dansken zou u gaarne even willen spreken. Wilt gij mij toestaan, zoolang bij Milly te blijven?' Dat 'Milly' was eigenlijk nog beter dan het 'Mrs. Embury' van straks; een verstikkend gevoel in haar keel deed Milly het hoofd nederbuigen.

'Mrs. Dansken had een oogenblik geleden tot mij kunnen spreken,' zeide Frank. 'Zij scheen er toen niet bijzonder op gesteld.'

'Zij werd door de verrassing overweldigd, weet ge. Gij zoudt beter doen met haar even te gaan spreken, Embury. Vind ge dat óók niet?' Bij die woorden wendde hij zich tot Milly, die haar gelaat afkeerde en zeide: '*Ik* heb geen lust om met Mrs. Dansken te spreken.'

Blashfield zag er ongelukkig uit. Hij stond op en maakte weder een buiging voor Milly. 'Breng haar weg, om Gods wil!' fluisterde hij Frank van ter zijde toe. 'Iedereen in deze zaal is tegen haar.'

Frank zag hem met een koelen, woesten blik aan.

'Alles zou zeer goed gaan, als de vrouwen hier niet waren,' vervolgde Blashfield. 'Maar gij kunt vrouwen niet bestrijden met een vrouw, ziet ge, - en vooral niet als het uwe eigene vrouw is. Breng haar weg!'

'Wij zullen eerst een dans meedoen', zeide Frank. 'Maar ik dank u, Blashfield.'

'Ik zou gaarne zelf met haar dansen,' zeide Blashfield, 'maar ik heb beloofd, Mrs. Dansken thuis te zullen brengen.'

'Wat is er met Mrs. Dansken?'

'Zij is bang dat er twist zal ontstaan. Kom mede en spreek eens met haar, Frank; dat zijt gij verplicht, ter wille van uwe vrouw.'

'Ter wille van mijne vrouw?!' riep Frank in hevigen toorn. 'Ik moet naar mijne vrouw terug. Dank u, Blashfield.'

'Blashfield is de witte vlag van den wapenstilstand', zeiden de dames. Maar de witte vlag verdween een oogenblik later met Mrs. Dansken, en de dames begrepen nu, dat de capitulatie mislukt was.

(*Slot volgt.*)

Dr. Campbell.

In de laatste, vochtig kille dagen van 'Lentemaand' dezes jaars kwam uit Den Haag het

IN DEN 'EFFECTENHOEK' TE JOHANNESBURG. (Zie blz. 170.)

zorgwekkend bericht, dat de heer Dr. M.F.A.G. Campbell, bibliothecaris der Koninklijke bibliotheek, sedert eenigen tijd ernstig ongesteld was.

Wegens den hoogen leeftijd van den achtenswaardigen geleerde durfde men zich ternauwernood met de hoop op zijn herstel vleien, en de achtereenvolgens ontvangen tijdingen deden die zwakke hoop dan ook allengs meer en meer verflauwen. De krachten van den 70-jarigen lijder namen voortdurend af, en in den ochtend van Woensdag 2 April jl. verspreidde zich de niet onverwachte, maar daarom niet minder droeve mare, dat de Haagsche bibliothecaris dien afgeloopen nacht overleden was. De 'Huisvriend' brengt gaarne mede hulde aan dezen uitnemenden bevorderaar van studie en wetenschap, door aan zijn portret een plaats in te ruimen en het met een kort woord van herinnering te begeleiden.

De heer M.F.A.G. Campbell, den 15den October 1819 te Kampen geboren, ontving reeds in den loop van het jaar 1838 zijne aanstelling als geëmployeerde aan de Koninklijke Bibliotheek te 's Gravenhage, een niet alledaagsche onderscheiding voor een 19-jarig jongeling. Reeds negen jaar later, in 1847, vinden wij hem geplaatst als onderbibliothecaris, welke gewichtige betrekking hij tot algemeene tevredenheid een en twintig jaar lang bleef waarnemen. Toen werd hij tot de hoogste functie op zijn arbeidsveld geroepen. In 1868 toch volgde hij zijn schoonbroeder, wijlen den heer J.W. Holtrop, als bibliothecaris op, en in die hoedanigheid verving hij hem tevens ook als bestuurder van het Haagsche Museum 'Meermano-Westreenium'.

Ondanks de velerlei bezwaren van zijn eigenaardigen en veelomvattenden werkkring, was en bleef Dr. Campbell in zijne betrekking steeds een vertrouwbare en nimmer falende vraagbaak voor allen, die zijne voorlichting kwamen inroepen. Binnenen buitenlandsche schrijvers, die zich tot hem wendden om raad, hulp of terechtwijzing bij hunne bronnenstudiën, klopten nooit tevergeefs bij hem aan; en voortdurend was hij er op bedacht om de door hem beheerde instelling in steeds toenemende mate aan hare bestemming te doen beantwoorden.

Maar ook het groote publiek had herhaaldelijk gelegenheid om de vele verdiensten van Dr. Campbell op het gebied van letterkunde en geschiedenis dankbaar te leeren waardeeren. Reeds in de werken van de in 1844 opgerichte 'Vereeniging ter bevor-

dering der oud-Nederlandsche letterkunde' kwamen opstellen van zijne hand voor; en bovendien schreef hij onderscheidene stukken en mededeelingen in de bekende, door den Arnhemschen boekhandelaar Is. An. Nijhoff uitgegeven 'Bijdragen', gevolgd door latere, gedurende de jaren 1854-'59, in de 'Algemeene Kunst- en Letterbode', in 1860 en volgende jaren in den 'Nederlandschen Spectator' en vele buitenlandsche tijdschriften.

In 1859 bezorgde hij een herdruk van den Latijnschen 'Reynardus Vulpes', in 1743 door Ketelaar en De Leempt te Utrecht gedrukt, en in 1880 een herdruk van Sprucha's levensbeschrijving door Joh. Colerus, die in 1705 het licht had gezien en uiterst zeldzaam was geworden. Nadat Dr. Campbell reeds had medegewerkt aan de door zijn zwager Holtrop uitgegeven 'Monuments typographiques des Pays-Bas' (1856), gaf hij in het jaar 1874 zijn standaardwerk uit, getiteld: 'Annales de la typographie Neêrlandaise au quinzième siècle', dat te 's Gravenhage het licht zag en waarop vervolgens in 1878 en 1884 supplementen zijn verschenen. Ook onder de 'Levensberichten', door de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden uitgegeven, komen er voor van Campbell's hand, o.a. van zijn voorganger Holtrop, waarin tevens een overzicht werd gegeven van de geschiedenis der Koninklijke Bibliotheek.

Bij gelegenheid van het 300-jarig bestaan der Leidsche Hoogeschool werd Campbell *honoris causa* tot dokter in de letteren benoemd, - een welsprekend bewijs van de hooge waarde, die aan zijne wetenschappelijke ervaring en talenten werd toegekend. Ook als lid der Koninklijke Academie van Wetenschappen onderscheidde hij zich door zijne grondige en doorwrochte adviezen. Als een welverdiend blijk van hulde aan zijne veelzijdige begaafdheden ontving hij van Z.M. onzen Koning het ridderkruis van den Nederlandschen Leeuw, terwijl men hem in het buitenland eerde door de toekenning van de Belgische Leopoldsorde en de Italiaansche Kroonorde.

In den vroegen ochtend van Zaterdag 5 April werd het stoffelijk overschot van Dr. Campbell per Rijnspoor uit Den Haag naar Duitschland overgebracht. Het oogenblik van vertrek had eenigermate het karakter eener sobere, weemoedige plechtigheid, waarbij o.a. tegenwoordig waren de hoofdambtenaren en beambten der Koninklijke Bibliotheek - de onderbibliothecaris Dr. Wijnmalen was door ziekte verhinderd - de bibliothecarissen der Polytechnische School en der Gentsche boekerij, vele voorname letterkundigen en tal van belangstellenden. De heer A. Ising, voorzitter van het genootschap 'Oefening kweekt kennis', maakte zich in eenige welgekozen woorden tot tolk van de gevoelens, die de aanwezigen in deze oogenblikken bezielden, voor welk blijk van deelneming door den heer Guyot namens de familie hartelijk dank werd betuigd.

In Dr. Campbell heeft de vaderlandsche wetenschap een waardig lid der 'oude garde' verloren.

In den 'effectenhoek' te Johannesburg.

Voor steden in wording moet men wat door de vingers weten te zien. Alles, de straten, de huizen, de menschen, de toestanden, alles draagt er nog den stempel van het ongeregelde, het nog niet tot vaste vormen gekomene, het naar bestemde grenzen en rustpunten zoekende. Men leidt er een leven op 'zien komen', en ieder dringt en wringt zich zooveel mogelijk naar voren, om het eerst bij de hand te zijn, als straks

het vurig verwachte geluk opduikt. Zulk een plaats is ook de Transvaalsche stad Johannesburg, die dezer dagen door een onzer daar vertoevende landgenooten beschreven werd als een 'wondere stad, welke hare geschiedenis op voert tot vóór drie jaren - zegge d r i e jaren! - waar thans naar schatting meer dan vijftigduizend menschen wonen en waar de grond, op welken de huizen zijn gebouwd, in meer dan voldoende hoeveelheid goud bevat, om aan eenige goudmijn-maatschappijen het aanzijn te schenken, ware het niet dat de opening van de in de stad zelve gelegen terreinen niet wordt toegestaan.'

Johannesburg is dus door de goudkoorts aangetast. Heel veel meer wetenschap is er niet noodig, om zich een voldoende verklaring te vormen van het woeste, schreeuwerige tooneel op onze plaat: een kijkje op de onder den blooten hemel gehouden beurs te Johannesburg. Zelfs de habitués van den door zijn rumoerigheid beruchten 'effectenhoek' op de Amsterdamsche Beurs zullen moeten erkennen, dat de Johannesburgers zich ook nog al vrij wel op 'levendigen omzet' verstaan. Men verhandelt er natuurlijk mijnwaarden: aandeelen in bestaande, ontworpen of.... hersenschimmige gouddelverijen; men looft en biedt en dingt en schreeuwt tegen elkaar op, en kaatst elkander de fortuinen toe, alsof het sneeuwballen zijn. Het is de strijd om het bestaan in zijn aanschouwelijksten vorm, een karakteristieke verzameling van 'opgewonden standjes', waartusschen de opmerkelijke bedaardheid van een enkelen beursbezoeker hier en daar niets anders dan de stilte kan zijn, die den storm voorafgaat.

Trouwens, dat de stemming der Johannesburgers ongelooflijk snel tot het kookpunt stijgt, hebben zij in het begin der maand Maart ll. bewezen, bij gelegenheid dat President Kruger een bezoek aan hunne stad bracht. Een talrijke en woelige volksmenigte, zulke koppen en tronies als wij hier op de 'beurs' bijeen zien, was op Oom Paul verbitterd wegens zijne houding in de hangende spoorwegzaken, belette hem eerst te spreken, en haalde zelfs later, onder het zingen van het Engelsche volkslied 'Rule Brittannia', de Transvaalsche vlag van het Engelsche Gouvernements-gebouw neer, die vervolgens door de opgewonden heethoofden aan stukken gescheurd werd. Weinig scheelde het, of eenzelfde lot was wedervaren aan een tweede vlag, uitgestoken uit de woning van den Landdrost, bij wien Paul Kruger logeerde. De Drost, hoe populair ook overigens, slaagde er niet in, de menigte te doen uiteengaan: zijn huis moest door de politie ontzet worden, nadat de hekken reeds door den razenden hoop vernield waren. Gelukkig bestond er geen bepaalde reden om aan deze schandelijke tooneelen een staatkundige beteekenis te hechten. Maar de indruk naar buiten was toch zeer ongunstig, wat al aanstonds genoegzaam hieruit bleek, dat de regeering der Zuid-Afrikaansche Republiek onmiddellijk bij het ruchtbaar worden der zaak een telegram ontving van den Gouverneur der Engelsche

kolonie Natal, waarin hij er zijn afkeuring over uitsprak, dat ook door Engelschen was deelgenomen aan de ongeregeldheden te Johannesburg, en hij zijn leedwezen over het verscheuren der Transvaalsche vlag betuigde, - hoewel de Regeering van Transvaal het opstootje als van geen beteekenis bleef beschouwen, en het onnoodig vond om strenge maatregelen tegen de belhamels te nemen. Weinige dagen later kwam per telegraaf de tijding, dat de President der Transvaalsche Republiek openlijk verklaard had, zijne goedkeuring te hechten aan den onmiddellijken aanleg van een spoorweg tusschen Bloemfontein en Johannesburg. De woonplaats der door ons afgebeelde rumoerige beursmannen komt daardoor nu in spoorwegverbinding met de zee, daar Bloemfontein wordt opgenomen in het net der Kaapsche spoorwegen. Hierdoor werd aan de ontstane anti-Transvaalsche gisting te Johannesburg een spoedig en afdoend einde gemaakt, daar zij geheel plaatselijk bleef en zich uitsluitend tot de rumoerige betoogingen binnen de stad zelve bepaalde. De nieuwe lijn Bloemfontein-Johannesburg zal vermoedelijk in 't laatst van dit jaar geopend worden. De spoorweg-demonstratie heeft dan ook geen verdere gevolgen gehad. Toen President Kruger te Pretoria terugkeerde, werd hem ten overvloede een door tal van burgers onderteekend adres aangeboden, waarin zij hunne verontwaardiging uitspraken over den hoon, welke der Transvaalsche Regeering te Johannesburg was aangedaan; Kruger waarschuwde de onderteekenaars echter tegen het veroordeelen van al de inwoners van Johannesburg wegens de handelingen van wat hij noemde ‘enkele beschonken rumoermakers.’

En zoo kan men zich in de Transvaalsche ‘goudstad’ dan weer rustig aan de zaken en de speculatiën wijden. De toegezegde spoorweg zal de snelle vlucht der zich gestadig uitbreidende stad nog beduidend doen toenemen: nam ze tot dusver schier bij den dag in grootte toe, thans zal zij welhaast bij het uur gaan groeien. En allicht verandert zij dan ook haar karakter, haar aard, haar physiognomie, en wordt het Johannesburg van heden, met zijn stof en zijn goud en zijn schurkerij, eenmaal nog eens een stad die zich met goed fatsoen kan presenteeren in de rij harer Transvaalsche zusteren.

Eene rollende dissertatie.
Geschiedenis der rijtuigen,
door L.E.C.J. Beerstecher.

Langzaam bewoog mijn fiacre zich door de straten en over de boulevard's van Parijs. Mijn koetsier was van het echte ras: een dik pak jassen, waaruit een vurig roode neus kwam kijken en dat gedekt werd door een glimmend witten cylinder-hoed. Dat hij overigens uit een mengsel van vleesch, beenderen, onverschilligheid, slaapzucht, brandewijn en politiek bestond, behoef ik u niet te zeggen, want dat zijn de bestanddeelen, waaruit alle Parijsche huurkoetsiers gevormd zijn. Eene omstandigheid echter, waarop wel degelijk dient gewezen te worden, was, dat mijn automedon een van de luiste koetsiers was, die ooit op een hok gezeten hebben. Slechts een paar malen geraakte hij tijdens den rit uit zijn plooi. Het was o.a. toen hij een gehaten collega in het oog kreeg, die hem voortdurend wilde vóórblijven. Op dat moment kwam er vuur in zijn oogen en was alle slaperigheid verdwenen. Hij legde de zweep meedoogenloos over zijn viervoeter, en, zonder zich in het minst om zijn passagier

te bekommeren, bracht hij aldus vaart in zijn voertuig. Als een oorlogskreet klonk zijn telkens herhaald hu! hu! Ik zag op het laatst geen voorbijgangers meer, geen huizen, geen rijtuigen, geen omnibussen; wolken van stof dreigden mij te verstikken; er kwamen sterretjes voor mijne oogen.... het was mij als was ik in een renbaan van het oude Rome; en ik gevoelde, dat ik reden tot dankbaarheid had, toen ik een paar minuten later uit mijn droom ontwaakte in het volle bezit van al mijne ledematen. Mijn koetsier had de overwinning behaald! Ik kon dit opmaken uit de omstandigheid, dat de fiacre weder langzamer ging. Eindelijk hield het rijtuig zelfs geheel stil. Mijn eerste gedachte was, dat mijn vriend op den bok als een nachtkaars was uitgegaan, maar ik had mijn hoofd slechts even buiten het portier te steken om te zien, dat juist het tegenovergestelde het geval was. Een lange reeks voertuigen van allerlei soort belette den doortocht, en, in stede van te slapen, was mijn koetsier ditmaal aan het razen, dat het een aard had. Hij schold, hij vloekte, hij haalde er de politiek bij, maar niets hielp; wij blijven staan zonder de minste beweging. Eindelijk achtte de vertoornde man het - waarschijnlijk met het oog op zijn straks te ontvangen drinkgeld - oirbaar, mij eenige opheldering van het oponthoud te geven. Er was een paard gevallen! Natuurlijk -; waarom geen zand gestrooid, wanneer het geregend heeft! Hij, uw koetsier, moest eens in den gemeenteraad zitten, dan....

Maar er was inmiddels ruimte gekomen. Mijn dappere brak zijn rede af, en sjok... sjok... daar gingen we weder voorwaarts.

Langzaam bewoog mijn fiacre zich door de straten en over de boulevard's van Parijs. Ik had een gemakkelijke houding aangenomen en geraakte aan het peinzen. Een schier eindelooze reeks voertuigen van allerhande vormen en van alle tijden zag ik in mijn geest voorbijtrekken, en de ontwikkeling van den fiacre uit een boomstam werd mij duidelijk. Een landschap uit vóórhistorische tijden ontrolde zich voor mijn oog. Eenige mannen in het meest primitieve kostuum, dat men zich denken kan, waren bezig een omgehouwen boomstam te vervoeren.

Op een wagen?

Neen, want wagens waren er nog niet. Zij rolden den stam eenvoudig voort; zoo vervoerden zij hem, en de eerste schrede was gedaan tot de uitvinding van het wiel. Wie later op het denkbeeld kwam van boomstammen, welke zich daartoe leenden, ronde schijven te maken, deze twee aan twee door middel van een as met elkaar te verbinden, en aldus den tweeden stap deed tot het uitvinden van wagens -, dit is niet te zeggen, want de ontdekking ligt onder het stof der oudheid bedolven. Zeker echter is dat reeds twintig eeuwen vóór den aanvang onzer jaartelling twee- en vierwielige rijtuigen bij de Egypte-

naren in gebruik waren. Omstreeks het jaar 1300 vóór Chr. hadden zich uit de bestaande voertuigen in Egypte reeds de bekende strijdwagens met twee raderen ontwikkeld, welke ook bij de Assyriërs, Hebreeuwen, Phoeniciërs en later bij de Grieken en Romeinen in zwang kwamen, bij de laatsten inzonderheid als triomfwagens. Bij de Grieken werden de bedoelde voertuigen (□□□*ματα*) meer bepaaldelijk ook gebezigd bij de wedrennen, welke ter gelegenheid van de Olympische feesten enz. gehouden werden, terwijl de Perzen den strijdwagen verder ontwikkelden door ze van sikkels te voorzien, hetgeen deze voertuigen tot geduchte oorlogswapens maakte. Het denkbeeld der Perzen werd later overgenomen door de Galliërs, die rondom hunne wagens, voor oorlogsgebruik en triomftochten bestemd, scherpe pieken plaatsten. Zoo brachten zij in oorlogstijd dood en ontzetting in de gelederen der barbaren.

In dergelijke voertuigen ook was het, dat de eerste Fransche koningen zich lieten vervoeren. Men leze er Boileau slechts op na:

> Quatre boeufs attelés, d'un pas tranquille et lent,
> Promenaient dans Paris le monarque indolent.

Merkwaardig is, dat de Galliërs eerst omstreeks 1300 op het denkbeeld kwamen, de ossen door paarden te vervangen; de ouden toch hadden zich reeds eeuwen geleden van paarden als trekkracht bediend, behalve op het gebied van den landbouw, waar men meer diensten had van den os als trekdier.

Bij de Germanen speelde de met ossen bespannen, vierwielige wagen, hoe ruw hij er dan ook uitzag, mede een belangrijke rol, vooral bij de Meitochten. Twee krachtige, rijk met groen en bloemen versierde ossen trokken het voertuig bij zulke gelegenheden voort, terwijl dit laatste omringd werd door vroolijk jubelende knapen en maagden. Zij begeleidden den met slingers omwoelden pijnboomstam, die omgehakt was om als Meiboom dienst te doen bij het lentefeest. Vóór op den wagen zat een schoone maagd, geheel in het wit gekleed, terwijl op den stam gewoonlijk een dartelende knaap was gezeten.

Den met katten bespannen wagen, waarop de godin Freya het slagveld placht rond te rijden, laten wij buiten bespreking, als behoorende tot de sage.

Behalve bij de feesten, gebruikten de Germanen wagens bij het oogsten en bij het drijven van handel. De kooplieden onder hen reisden, vergezeld door gewapende mannen, met karren, welke van huifvormige overtreksels waren voorzien en later door paarden getrokken werden.

Bij de Friezen vindt men omstreeks denzelfden tijd den heirwagen. Zulk een groot voertuig, dat voor algemeene kosten der ‘hamrik’ (mark) onderhouden en op een voorname hoeve bewaard werd, diende in den krijg als voorraadwagen, waartoe ieder ‘erfman’ zijn aandeel in den leeftocht moest bijdragen. Wie te zamen een dergelijk voertuig met den inhoud onderhielden, waren ‘vrienden aan den heirwagen.’

In het Frankenland dacht men er vóór de regeering van Filips Augustus niet aan, zich op andere wijze snel te verplaatsen dan door middel van paarden, muilezels en ezels; aan de laatste dieren gaven meer in het bijzonder de dames de voorkeur. Men bedenke dan ook, dat de wegen nog ongeplaveid waren en het rijden met wagens dus met vele bezwaren gepaard ging. Te Parijs kwam hierin eerst verbetering, toen de zooeven genoemde vorst de voornaamste verkeerswegen van bestrating liet voorzien. Nauwelijks was dit werk gereed, of het aantal voertuigen nam terstond toe.

Een ieder, die het doen kon, wilde zich voortaan uitsluitend per as verplaatsen, waarvan het gevolg was, dat de koning zich gedrongen zag, het gebruik van wagens te beperken tot die, welke dienden tot vervoer van aanzienlijke dames, en wel op grond dat het plaveisel der wegen te veel te lijden had. En over dit laatste behoeft men zich niet te verwonderen, want de wagens, welke op eens zoo zeer in den smaak waren gevallen, waren niets anders dan zware, logge karren op twee wielen, waarin een soort van overdekt bed was geplaatst. En van die voertuigen, waaraan nog geen spoor van veeren of riemen te ontdekken was, maakten dan nog alleen het hof en de hooge adel gebruik!

De beschaving intusschen maakte langzamerhand vorderingen. De wegen, ook die buiten de steden, werden beter, en men kreeg behoefte aan vervoermiddelen, welke meer comfort boden. Vooral op reis deed zich die behoefte gevoelen. Het duurde dan ook niet lang, of de plompe karren uit den tijd van Filips Augustus waren vervangen door een lichter soort voertuigen, behoorlijk overdekt en van banken voorzien, en eenmaal zoover gevorderd, kwam men ook op het denkbeeld, de reiswagens op een doelmatiger wijze in te richten. Zoo zien wij er reeds in het begin der veertiende eeuw, welke fraai beschilderd en rijk gebeeldhouwd waren. Van het verhemelte daalden prachtige gordijnen neder, opgenomen door koorden, welke aan vergulde knoppen bevestigd waren, en aan beide zijden van den wagen gaven dubbele punthoog-openingen den reizigers ruimschoots gelegenheid, naar buiten te kijken. Eenvoudiger voertuigen van deze soort waren met een huif van doek overdekt, terwijl de openingen aan weerszijden vierkant waren uitgespaard. Portieren kende men nog niet; eerst later kwam men er toe, de openingen van lederen of zijden kleppen te voorzien, opdat men ze zou kunnen sluiten. Veeren lagen echter, in spijt van de reeds gevorderde weelde, nog op verren afstand in de toekomst, maar toch kwam er langzamerhand een overgangstijdperk in de geschiedenis der rijtuigen. Onder de regeering van Frans I namelijk begon men zich van karossen te bedienen, welke weliswaar aanvankelijk niet veel gemakkelijker waren dan de oude reiswagens, maar toch lichter en sierlijker gebouwd. In den beginne bestonden er slechts twee in geheel Parijs; één behoorde aan de koningin en één aan Diana van Poitiers, natuurlijke dochter van Hendrik II. Onder het bestuur van Hendrik III werden die twee met één vermeerdert, en Hendrik IV had er een te zamen met zijn gemalin. ‘Lieve neef,’ zoo schreef hij eenmaal aan Sully, ‘ik kan u heden-avond in het arsenaal niet bezoeken: mijn vrouw heeft de koets in gebruik.’

Engeland kende geen karos vóór 1580, en ten onzent is de eerste, naar men wil, ingevoerd door Louise de Coligny, toen zij als prinses van Oranje hierheen kwam.

In Frankrijk nam het gebruik der karossen snel toe; behalve het hof en de regeering, reden in het

begin der zeventiende eeuw ook vele rijke burgers er in rond, niettegenstaande een toen bestaande wet uitsluitend aan den adel het recht gaf, zich van dergelijke voertuigen te bedienen.

Tot dien tijd was de draagstoel het belangrijkste vervoermiddel geweest; hij had sinds langs de logge tweewielige karren verdrongen en was in het laatst der zestiende eeuw te Parijs zoozeer in zwang, dat een kapitein der koninklijke garde, Petit genaamd, op het denkbeeld kwam, draagstoelen te verhuren. In het jaar 1617 verkreeg hij de toestemming daartoe van Lodewijk XIII, en bij zijn dood, in 1639, werd de concessie overgedragen aan den markies De Montbrun en aan Convoy, kapitein der musketiers van den kardinaal de Richelieu.

Bij ons te lande schijnt het denkbeeld, om vervoermiddelen door verhuring ook onder het bereik van minder met aardsche goederen gezegende menschen te brengen, reeds een eeuw vroeger opgekomen te zijn. Omstreeks 1500 toch vond men in verschillende streken van ons land den karreman, die zijn reizigers voor ‘achttien groot’ drie uren ver bracht. In het begin van 1600 waren ten onzent zelfs reeds een soort van diligences in gebruik, weliswaar plompe, rammelende wagens, die hotsend en schokkend over den weg gingen, maar waarmede de reiziger toch, tegen betaling van een matigen prijs, zijn bestemmingsplaats vrij spoedig kon bereiken en waarin hij gewoonlijk ook drukke conversatie vond.

Om nog een oogenblik bij ons land te blijven, zij gewag gemaakt van de sleden, welke hier tegen het derde kwartaal der zeventiende eeuw meer dan elders in gebruik schijnen gekomen te zijn. Tot in het begin van 1800 bleven zij in zwang, om toen echter langzamerhand te verdwijnen; het systeem bleef men echter toepassen bij het vervoeren van goederen, en zelfs in deze dagen ziet men hier en daar bierbrouwersknechts enz. zich er nog van bedienen. Het woord ‘sleeper’, dat uit den bloeitijd der slede afkomstig is, heeft zich mede tot op dit oogenblik gehandhaafd; in tal van steden in ons land spreekt men nog heden ten dage zelden van koetsier, maar gewoonlijk van ‘sleeper’, niettegenstaande er in geen enkelen stal een straatslede, voor het vervoer van personen bestemd, meer te vinden is. Nog een ander woord in onze taal - thans uitsluitend als scheldwoord gebezigd - herinnert ons aan het gebruik der slede. Het is het woord ‘smeerlap’, oorspronkelijk de benaming van een doek, welke, in olie gedoopt en aan een touwtje bevestigd, door den ‘sleeper’ van tijd tot tijd onder de boomen van zijn slede geworpen werd om gang in het voertuig te houden.

In den tijd, toen ‘smeerlap’ nog geen scheldwoord was, werd bij huwelijken uitsluitend van de slede gebruik gemaakt. Bij zulke gelegenheden werd zij getrokken door een paard, dat met een kuif, een fraai kleed en kostbare linten en bloemen prijkte. De slede moest altijd op eenigen afstand van het huis van de bruid blijven staan, opdat de buren en andere nieuwsgierigen op hun gemak de toekomstige echtgenooten, die op hun tocht met vergulde looveren en bladen van maagdenpalm bestrooid werden, zouden kunnen bekijken.

Uit het voorgaande zou men lichtelijk besluiten, dat het gebruik van andere voertuigen door de slede verdrongen was, maar dit was geenszins het geval. Integendeel, de ontwikkeling der rollende voertuigen ging snel. Na de karossen waren de kalessen gekomen, bij de vervaardiging waarvan men dikwijls de aanzienlijkste kosten niet spaarde. Men zag kalessen, die geheel verguld waren en met prachtig

snijwerk, kostbare schilderingen enz. prijkten, terwijl achterop twee en zelfs drie lakeien stonden. Er waren rijtuigen, waarvan de prijs twintig duizend gulden bedroeg.[1)]

Toen deze weelde tot het hoogste punt gevoerd was, kwam ook een soort voertuigen in zwang, welke een somber voorkomen hadden. Het waren de lijkkoetsen, geheel zwartgeverfd en - grillig contrast! - zoo eenvoudig mogelijk in elkaar gezet. Zij werden aanvankelijk uitsluitend in den Haag en in een paar andere steden gebezigd,

En thans stappen wij voor het oogenblik van het vervoerwezen hier te lande af, echter niet na er op gewezen te hebben, dat zich uit de kalessen achtereenvolgens de koets-coupé's, ‘zwemmers’, chaisen, phaëtons enz. ontwikkelden.

Te Parijs was inmiddels een nieuw soort voertuig uit den draagstoel voortgekomen, namelijk de brouette. Het was een klein, tweewielig rijtuigje, uitgevonden door zekeren Dupin, en kan het best vergeleken worden bij een draagstoel, waaraan men, aan elke zijde één, twee wielen heeft aangebracht. Dupin vroeg concessie voor de exploitatie van zijne vinding, maar zij werd hem geweigerd, voornamelijk omdat Convoy en Montbrun er zich tegen verzetten. De publieke opinie echter verklaarde zich vóór het nieuwe vervoermiddel, en zoo zagen laatstgenoemde ondernemers zich gedrongen ten minste eene poging te wagen met het gebruik der brouette. Die poging intusschen mislukte, daar Convoy en Montbrun het mechanisme niet kenden, waarvan de brouette van Dupin voorzien was. Deze laatste vroeg thans opnieuw de toestemming der regeering tot exploitatie van zijn voertuig, en deze werd hem eindelijk gegeven, op voorwaarde echter dat de wagentjes *uitsluitend door menschen getrokken zouden worden.*

Zoo verscheen op een goeden dag in 1671 de eerste brouette in de straten van Parijs, maar Dupin zou aanvankelijk niet veel plezier van zijne onderneming hebben. Het vervoer met deze rijtuigjes toch gaf in de eerste tijden herhaaldelijk aanleiding tot oploopjes en zelfs tot vechtpartijen. Evenals in onze Hollandsche steden in den beginne de trams door de koetsiers van huurrijtuigen met schele oogen werden aangezien, konden de dragers van draagstoelen en de koetsiers van deftige karossen te Parijs hunne woede niet verkroppen bij het zien van die kleine, lichte voertuigjes, welke zich zoo spoedig bij de gunst van het publiek hadden weten in te dringen. Die oorlogzuchtige geest gaf menigmaal tot wanordelijke, soms ook tot komische tooneelen aanleiding. Zoo sneden bijv. de dragers of trekkers van gewone of van rollende draagstoelen wel eens den bodem gedeeltelijk uit elkaars voertuigen, tot groot ongerief natuurlijk van de niets kwaads vermoedende reizigers, die op deze wijze soms plotseling zich op het plaveisel gedeponeerd voelden, terwijl zij, aanvankelijk

1) Schotel, Oude Zeden en Gebruiken. 27.

stom van verbazing over eene zoo onverwachte gymnastische beweging, hun voertuig naoogden, dat, als ware er niets gebeurd, nog eenige oogenblikken kalm zijn weg vervolgde.

Voor den ondernemer Dupin en diens compagnons Chanderolles en Paris konden dergelijke tooneelen echter kwalijk eene grappige zijde hebben. Zij riepen dan ook de bescherming der politie in, die eene ordonnantie uitvaardigde, waarbij een ieder, van welken stand ook, die het verkeer met de brouette op eenigerlei wijze belemmerde of schade aan die voertuigen toebracht, met eene boete van 500 ponden gouds bedreigd werd, terwijl de koetsiers van karossen of bedienden van draagstoelen voor hetzelfde kwaad met gevangenis en verminking gestraft zouden worden.

Dank zij dezen politiemaatregel, liet men de brouette nu verder ongemoeid. Het voertuig werd voortdurend nog verbeterd, en eindelijk had het zelfs de overwinning behaald op den draagstoel. Deze laatste bleef echter, ofschoon in mindere mate dan vroeger, nog altijd het geliefdkoosd vervoermiddel van de meer behoudende Parijzenaars en vooral van de oudere dames van het hof. Rijk versierd met verguld beeldhouwwerk en kostbare paneelschilderingen, vinden wij den draagstoel zelfs nog tamelijk algemeen in gebruik onder de regeering van Lodewijk XV.

De geschiedenis der karos staat, wat Parijs betreft, geheel op zich zelf. Hare ontwikkeling scheen een veel moeielijker zaak te zijn, dan die der brouette; tenminste in den tijd van Hendrik IV was zij nog niets meer dan een groote, plompe, zware, overdekte bak, rustende op vier wielen en slechts gesloten door lederen gordijnen, een omstandigheid, welke duidelijk verklaart, hoe gemakkelijk Ravaillac zijn moord op den koning kon plegen. De glazen karossen kwamen eerst veel later in gebruik. De eerste, die men te Parijs zag, was uit Brussel afkomstig en in het bezit van den prins van Condé.

Langzamerhand intusschen werden de vierwielige voertuigen verbeterd; de behoefte aan meer gemak, meer weelde deed zich dagelijks krachtiger gevoelen, en men begon er zich op toe te leggen de karos tot een geliefd vervoermiddel te maken. Tot het jaar 1650 bleef echter het gebruik ervan beperkt tot vorstelijke personen en andere aanzienlijke heeren van het hof. Zij alleen konden zich de luxe veroorloven, in een karos te rijden. Eerst in de laatste maand van genoemd jaar kwam een zekere Sauvage op het denkbeeld, dergelijke voertuigen aan het publiek te verhuren. Sauvage woonde in de rue Saint-Martin te Parijs, in een huis dat tot uithangbord voerde het beeld van Saint-Fiacre, een heilige, die bijzonder voor het kluizenaarsleven ijverde en zich op betrekkelijk jeugdigen leeftijd in een uitgestrekt woud in Frankrijk vestigde, om daar, afgezonderd van de geheele wereld, zijne dagen te eindigen. Hij was een zoon van Eugenius IV, koning van Schotland, en werd na zijn dood de beschermheilige der tuinlieden. Ook de herbergiers hielden zijn nagedachtenis in eere, vooral zij die veel bezoek ontvingen van de landlieden uit den omtrek en zoo moet het verklaard worden, dat men in den tijd, waarvan wij verhalen, het beeld van Saint-Fiacre vinden in den gevel van de herberg, waar Sauvage de eerste stalhouderij aan zijne natte nering verbond. Aan de rijtuigen, welke deze ondernemende herbergier verhuurde, gaf het publiek spoedig den naam van ‘fiacre's’, welke benaming zich tot op dit oogenblik gehandhaafd heeft.

Nauwelijks was de onderneming van Sauvage bekend geworden, of tal van lieden stonden op om hem na te volgen. Een van dezen, Charles Villerme, wist, gesteund door zijn vermogen, het uitsluitend recht te verkrijgen tot het verhuren van *grandes*

et petites carrioles, *litières et brancards.* Hij associeerde zich daarop met Sauvage, en beiden zetten de zaak met niet weinig succes voort. De karossen, welke zij per rit of per uur verhuurden, waren echter slechts met één paard bespannen.

De steeds stijgende behoefte aan meer en betere vervoermiddelen intusschen werd oorzaak, dat de regeering er weldra geen bezwaar meer in zag, van de aan Villerme gegarandeerde rechten af te wijken en aan een zekeren De Givry in het jaar 1657 verlof te geven tot het plaatsen, van 's morgens zeven tot 's avonds zeven uur, op alle carrefour's en pleinen en in alle straten van Parijs, van zoovele carosses, calèches en chariots, allen met twee paarden bespannen, als de ondernemer dienstig zou achten. Op verbeurte van eigendommen en boete van 3000 ponden gouds werd tegelijk aan ieder ander verboden rijtuigen te verhuren.

Zoo zien wij dus de rijtuigstations geboren worden. Voor Givry scheen een goudmijn geopend, maar men kon in dien tijd al zeer weinig bouwen op het eenmaal gegeven woord. Twee jaren later toch verleende de koning opnieuw concessie, thans aan een musketier, Nicolaas van Santour, tot het verhuren van calèches, met één paard bespannen. De Givry zag zich door die nieuwe concurrentie genoodzaakt zich met de gebroeders Francini te vereenigen, die hem met een groot kapitaal steunden. Herhaaldelijke twisten intusschen met De Santour, die de prijzen hoog wilde houden en telkens van de bepalingen van zijn contract afweek, zonder dat de regeering hem op de vingers tikte - de Santour was van aanzienlijke familie, die aan het Hof veel invloed had -, noopten Givry eindelijk, geen rijtuigen meer op den publieken weg te stationneeren, maar zich uitsluitend te bepalen tot het verhuren van *carosses sous remise.*

Op deze wijze is het gebruik ontstaan van rijtuigen, tegen willekeurig gestelden prijs en voor onverschillig welken tijd, aan den stal te verhuren. Verder valt hieruit gemakkelijk te verklaren de gewoonte, om een bepaald rijtuig voor eene week, eene maand en langer in huur af te staan aan een ieder, die door zijn rang in de maatschappij gehouden is tot het rijden in equipage, maar door omstandigheden voor eenigen tijd in de onmogelijkheid is, van zijn eigen rijtuigen gebruik te maken.

De ontwikkeling der rijtuig-ondernemingen heeft ook nog een andere beteekenis dan die, welke uitsluitend het verkeer betreft. Een onbetwistbaar feit toch is het, dat zij mede bijgedragen hebben tot de vrijmaking der lagere standen. Tot zelfs in het begin der zeventiende eeuw was het namelijk gewoonte geweest, dat de aanzienlijken, die het Hof of het leger naar buiten volgden, eenvoudig de voertuigen en paarden der burgers met geweld uit den stal

OP HET DUIN. Naar D.A.C. Artz.

haalden, om op die wijze zonder noemenswaardige kosten op de plaats hunner bestemming te komen. Bij het bedrijven van die willekeurigheden beriepen zij zich dan op het bestaande verbod, dat niet-aanzienlijken niet in karossen rond mochten rijden. Dat verbod was weliswaar sinds langen tijd een wassen neus geworden, maar bij zulke gelegenheden werd het door hovelingen, die niet goed bij kas waren, opgehaald, om hunne oneerlijkheden gerechtvaardigd te doen schijnen. De onmachtige burgers, die zoo behandeld werden, stonden geheel krachteloos tegenover een dergelijken ongelukkigen toestand en waren reeds blij, wanneer zij er bij een rooftocht in hunne stallen zonder een pak slaag afkwamen. Onder de regeering van Karel IX sprong het gedrag van de edelen, die bovengenoemde fraaie gewoonte huldigden, zóózeer in het oog, dat men het noodig oordeelde er paal en perk aan te stellen. Er werd een edict uitgevaardigd, waarbij de lieden, die zich buiten Parijs begaven om het Hof te volgen, gehouden waren van bepaalde rijtuigen gebruik te maken, en wel van die, welke in het bezit waren van Mad. de Beauvais, voormalige hofdame van Anna van Oostenrijk. Mad. de Beauvais ontving daarvoor een vergoeding. Het edict werd echter nog dikwijls overtreden, en de misbruiken van de aanzienlijke heeren verdwenen eerst bij het ontstaan der latere rijtuigondernemingen geheel. en al.

Vreemd moet het heeten, dat de oprichters van deze laatsten niet terstond op het denkbeeld kwamen ook rijtuigen te verhuren, welke een bepaald traject maakten en waarin de gaande en komende man tegen een kleine vergoeding een plaatsje kon vinden. Dit moet ons inderdaad verwonderen, aangezien elders, o.a. in ons land, zooals wij gezien hebben, de diligences reeds lang burgerrecht hadden verkregen. Deze soort voertuigen intusschen zou niet altijd te Parijs vreemd blijven. Nadat Givry namelijk zijne onderneming had opgericht, verzochten de hertog van Rouhanne, de markies van Sourches en de markies van Crénan de toestemming der regeering, om te Parijs groote rijtuigen in het verkeer te brengen, welke zoovele malen per dag van en naar bepaalde punten der stad zouden rijden, tegen een vasten prijs voor iederen reiziger. Men haalde dus de schade in door op eenmaal van de karossen enz. op de omnibussen te komen. Weliswaar noemde men aanvankelijk de bedoelde voertuigen niet anders dan diligences, maar inderdaad waren zij dit niet, want zij werden uitsluitend gebezigd binnen de muren van Parijs. Het is hier echter slechts een quaestie van benaming; bij ons werden bepaaldelijk de groote rijtuigen, waarin plaatsen aan verschillende personen tegelijk verhuurd werden, diligences genoemd voor zoover zij tochten maakten van stad tot stad, terwijl men in Frankrijk deze voertuigen *coches de campagne* noemde. In de stad heetten zij diligences.

De eerste omnibus - wij behouden deze benaming - vertoonde zich in het jaar 1664 in de straten van Parijs, in spijt van de grappenmakers, die beweren, dat er reeds ten tijde van Horatius omnibussen waren! *Non licet omnibus adire Corinthum.*

Volledigheidshalve vermelden wij hier, dat sommige kroniekschrijvers aan den geestigen auteur Pascal de eer toekennen, de omnibussen uitgevonden te hebben. Wij zullen ons echter hierin niet verdiepen en verplaatsen ons met een behendigen sprong naar het jaar 1790, toen de revolutie ook aan de verdere ontwikkeling der vervoermiddelen een krachtigen stoot kwam geven. Wat vroeger uitsluitend aan koninklijke privilegiën gebonden was geweest, werd thans een publiek recht. Maar men zou nog heel wat hebben te doorstaan, voordat van de lang gewenschte vrijheid een behoorlijk gebruik gemaakt zou kunnen worden, ook wat ons onderwerp betreft. Nauwelijks toch zag men zich in de gelegenheid te doen wat men wilde, of myriaden

van alle mogelijke soorten van vehikels verspreidden zich als een zwerm muskieten over de Fransche hoofdstad. Men vocht, men schold, men betwistte elkaar met de vuisten het recht, om een reiziger te vervoeren. Een reusachtige bende boeven en boosdoeners wierp zich plotseling op tot ervaren leden van het Parijsche koetsiersgilde, en.... het aantal moorden en diefstallen, waarbij de vervoermiddelen eene rol speelden, nam met den dag toe.

Het spreekt van zelf, dat een dergelijke toestand onhoudbaar was. Zelfs de republikeinsche regeering van die dagen begreep dat, bewijze het besluit van den 9den vendémiaire van het jaar V (30 September 1794), waarbij, zonder beperking der publieke vrijheid, eenige maatregelen genomen werden in het belang van de algemeene veiligheid en van de regelmaat in den rijtuigdienst. Een decreet kwam van regeeringswege den prijs bepalen van rijtuighuur per rit en per uur en vaststellen, dat de koetsiers het recht zouden hebben, van 's morgens zes tot 's avonds twaalf uur te rijden.

Eenige van de toen gestelde bepalingen vinden wij in deze dagen nog te Parijs terug, zooals bijvoorbeeld den prijs per rit à francs 1,50 en dien per uur à francs 2.

In den tijd, waarvan wij verhalen, had één enkel soort van vehikel de carosses, calèches en chariots vervangen, namelijk de fiacre op vier wielen met twee of vier plaatsen, buiten den koetsierszetel. In het laatst van 1800 kwam een nieuw soort van rijtuig in de mode, en wel de cabriolet op twee wielen en met twee plaatsen, waarvan er één door den koetsier ingenomen werd. Gewoonlijk met paarden bespannen, die uit de slachtplaats van een handelaar in paardenvleesch ontsnapt schenen te zijn, verdwenen echter de cabriolets bijna onmiddellijk weder na hun ontstaan.

In het jaar 1817 kwam er voor goed een einde aan de republikeinsche verwarring, die in het rijtuigverkeer te Parijs heerschte. Om de veiligheid op den publieken weg te verzekeren, werd het aantal rijtuigen beperkt tot 900 fiacres en 590 cabriolets, d.i. ongeveer de helft der op dat tijdstip circuleerende rijtuigen. Het recht tot stationneering op straat moest voor iederen fiacre met 150 en voor iederen cabriolet met 215 francs per jaar betaald worden. Toen een gedeelte der cabriolets verdwenen waren, werden de nog overgebleven voertuigen van dat soort met een verhoogd recht belast.

Gedurende het tijdvak 1790-1822 bestonden er te Parijs - zonderling genoeg - geen *voitures de remise* meer. In laatstgenoemd jaar echter gaf men aan de verhuurders van honderd cabriolets - waar-

schijnlijk om eindelijk van deze ongelukkige voertuigen ontslagen te worden - vergunning, hunne rijtuigen als zoodanig te verhuren. Van de bedoelde vergunning werd echter weinig gebruik gemaakt, en in 1824 was het aantal dergelijke *voitures de remise* reeds tot 50 gedaald. Na de revolutie van 1830 liet men de exploitatie geheel vrij; men verbood alleen ze op den publieken weg te stationneeren, wanneer zij niet verhuurd waren.

Wat de *voitures de place* betreft, deze bevonden zich in het jaar 1830 bijna allen in een zeer treurigen toestand. Slecht in elkaar getimmerd, nauwelijks bekleed en zonder veeren, waren zij het rechte beeld van een rammelkast, in de volste beteekenis van het woord. De paarden waren zóó merkwaardig mager en zwak, dat zij op schimmen geleken en men bevreesd was ze te dicht te naderen met het oog op het gevaar van plotseling omvallen der ongelukkige dieren. Het stedelijk bestuur streefde intusschen steeds naar verbetering van den toestand en stond daarom in 1828 aan eenige ondernemers gaarne toe, dat zij gedurende den carnavalstijd nieuwe rijtuigen (joockos) in het verkeer zouden brengen. In 1852 was het aantal dezer rijtuigen, die veel gemakkelijker en fraaier waren dan de oude fiacres, reeds tot 353 gestegen.

Op hetzelfde oogenblik, dat de joockos in de mode kwamen, trad in de Fransche hoofdstad ook de eerste rijtuigmaatschappij in werking, namelijk de Compagnie des Citadines, later gevolgd door de Compagnie des Deltas, die beide ook de joockos in exploitatie brachten, maar reeds drie jaar later, toen het rijtuigverkeer te Parijs opnieuw geregeld werd, zich in een nieuwe maatschappij, de Compagnie Impériale, oplosten.

De geschiedenis der latere rijtuigmaatschappijen te Parijs te volgen, ligt niet op onzen weg, daar in den vorm der gebruikelijke voertuigen geen noemenswaardige veranderingen meer kwamen. Slechts wijzen wij er op, dat de verschillende vehikels voortdurend verbeterd werden en dat de vooruitgang ook op dit gebied warm gehuldigd werd.

Merkwaardig is, dat de invoering van de cab, welke in Engeland zoo hoog in aanzien staat, te Parijs geheel mislukt is. Toen men eene poging waagde, haar in de Fransche hoofdstad burgerrecht te doen verkrijgen, ontstond er eene hevige beweging onder de Parijsche koetsiers. De zaak was, dat het besturen dier rijtuigen, welke een snellen gang en eene bekwame hand eischen, den heeren te moeielijk viel. Er gebeurden dagelijks ongelukken met de lichte rijtuigjes; bovendien begon de *esprit gaulois* zich met de zaak te bemoeien. Een stroom van grappen en kwinkslagen viel voortdurend op de arme cab neer, en zoo werd het voertuig impopulair nog vóórdat het goed en wel zijn intrede te Parijs gedaan had.

Men kan intusschen vrij wel aannemen, dat op dit oogenblik de voertuigen, welke in de verschillende deelen der beschaafde wereld gebruikt worden, op gelijke hoogte staan, wat inrichting en comfort betreft. Die voertuigen allen te noemen zou ons te ver voeren, want talloos zijn de variaties van rijtuigen, die zich achtereenvolgens uit de oude reiswagens, karossen, brouette's, enz. ontwikkeld hebben. Men denke slechts aan de mail-coaches, landauers, victoria's, coupé's, enz.

Wat de hedendaagsche Parijsche fiacre's aangaat, is slechts één klacht gegrond; namelijk dat zij dikwijls zoo langzaam gaan. Maar dit is de fout van den koetsier. De mijne is weer ingeslapen. De goedgunstige lezer sta mij dus toe, dat ik uitstap om mijn weg verder te voet af te leggen.

Op het duin.

Wat ze ‘blonde Geesje’ ook mogen nazeggen, niemand in 't gansche dorp zal durven beweren, dat zij lui of vadzig is. Pas is thuis het eenvoudige middagmaal afgeloopen, is vader weer naar het land gestapt en heeft zij den boêl wat opgeknapt, of zij neemt haar naaiwerk op, om er mee buiten te gaan zitten, waar de zon zoo prachtig schijnt en zulk een heerlijk koeltje waait. Spoedig heeft zij haar lievelingsplekje bereikt, op de glooiing van het hooge duin, half verscholen achter het helmgras, waar zij zulk een prachtig vergezicht heeft over de zee en het strand en de duinen, waar zij de golven op het zand kan hooren klotsen, en de meeuwen ziet klapwieken en de kapellen fladderend om haar heen zweven. De dalende namiddagzon beschijnt van ter zijde haar lief gezichtje en hare fraai geronde vormen; en al is het er wat warm, het frissche koeltje uit zee zorgt wel, dat Geesje de warmte niet te hinderlijk vindt. Welk een benijdenswaardig plekje om zoo rustig te zitten werken! Hoe bevoorrecht is blonde Geesje boven duizenden en duizenden harer medezusters in de groote, muffe stad, die bij dit warme zomerweer hard moeten werken in bedompte keukens, of hare dagen doorbrengen in donkere, vunzige fabriekslokalen! Neen, dan is Geesje daar op het duin er vrij wat beter aan toe. Zooals zij daar gezeten is, ziet zij er uit om te stelen, of, als dat wat boud gesproken is, althans om te schilderen. Zoo heeft onze landgenoot, de talentvolle kunstschilder Artz, er óók over gedacht, en aan zijn meesterlijk penseel hebben we het te danken dat wij, en duizenden met ons, zich in de beschouwing van Geesje op het duin kunnen verlustigen.

Een nacht in de Chineezenwijk te San-Francisco.

Wij zaten op het terras van het ‘Cliffhouse’ en wachtten daar op ons rijtuig, dat ons door het heerlijke ‘Park van de Gouden Poort’ weer naar San-Francisco terug zou brengen. De zon begon reeds onder te gaan. De lange golven van den Stillen Oceaan weerspiegelden tot op vele mijlen afstands de roodgouden stralen van den dalenden vuurbol. De in 't verschiet gelegen rotseilanden der Farrallones staken met hunne grootsche omtrekken scherp tegen den horizont af. Op de hooge, door de golven omspoelde rotsklippen aan onze voeten dartelden honderden zeehonden in vroolijk gespeel; vele vlakten waren met die wanstaltige dieren letterlijk geheel bedekt. Met een dof, dreunend geluid sloeg de branding der golven tegen de klippen, op welker terras wij ons bevonden. Op hunnen weg met den ‘Zwarten Stroom’ uit Japan en China herwaarts stuitten zij juist hier aan onze voeten voor de eerste maal op tegenstand, op het

vasteland, en brachten zij hunne groeten uit het land der Mongolen.

'Land der Mongolen? Is Californië eigenlijk óók niet min of meer een land van Mongolen?' merkte iemand uit ons gezelschap op. Daarmede was het gesprek op de Chineezen gekomen; het eene woord bracht het andere voort, en toen wij eindelijk in het rijtuig stapten, om naar San-Francisco terug te keeren, was het een uitgemaakte zaak, dat wij den nacht bij de Mongolen der Californische hoofdstad zouden doorbrengen.

Twee uren later betraden wij, vergezeld van een agent der geheime politie, de smerige straten van het 'Hemelsche Rijk'. Maar misschien zou de benaming 'Midden-Rijk' hier veel beter van pas zijn, want de ongeveer 35,000 zielen tellende Chineezenkolonie te San-Francisco heeft haren zetel feitelijk in het hart der stad, omgeven door de schoonste en grootste verkeerstraten en zich bijna onmiddellijk aan deze aansluitend, zoodat men om zoo te zeggen met één enkelen stap den Stillen Oceaan oversteekt en uit den metropolis van het Gouden Land in de straten van Canton of Hongkong terecht komt. Die éène stap is voldoende, om ons uit het verste Westen naar het afgelegenste Oosten over te brengen, - een stap uit het land der toekomst in dat van 't verledene. Op dit zeldzaam schoone, zoo rijk bevoorrechte stuk land aan de gouden poort van Californië ontmoeten Amerika en China elkaar, alsof niet de grootste zee van het wereldrond en eene tijdruimte van duizend jaren tusschen beiden lag!

Dit uitheemsche, terugstootende element zit hier vast ingenesteld, als de ratten in een schip, want de Chineezen hebben voor zich te San-Francisco niet hier en daar hunne eigene huizen gebouwd, met kromme daken en veranda's en torentjes, maar zij zijn in de moderne huizen, de groote woonpaleizen der blanken binnengedrongen en hebben ze voor hun doel veranderd en herschapen, een omstandigheid die een nog treuriger en weerzinwekkender indruk maakt, dan wanneer de Chineezen te San-Francisco hunne eigene, karakteristieke huizen bewoonden. Het zijn straten en buurten in den meest modernen bouwtrant, die zij voor zich veroverd hebben, en het fraai aangelegde, rechtlijnige stratennet der stad ondergaat in het Chineezen-kwartier geen stoornis. Dezelfde straten, die op vele 'blocks' bezet zijn met elegante woonhuizen en kantoren der blanken, vertoonen op het alleronverwachtst, van den eenen hoek der straat tot den anderen, een door en door Chineesch karakter. De blanke beschaving is door de Mongoolsche overstroomd, er in verdronken! De onderscheidene verdiepingen hooge huizen in den Gothischen of Romaanschen bouwstijl zijn als bezaaid met veelkleurige uithangborden, waarop in rood en goud allerlei Chineesche letterteekens prijken. Aan de daklijsten, aan de moderne balkons, aan de vooruitstekende veranda's hangen Chineesche lantaarns in veelsoortige grootten en kleuren. In dezelfde winkels, waar vroeger de lieve Caucasische juffertjes hare Parijsche modeartikelen verkochten, of Smith Brown & Co. hun bankierszaak dreven, loeren nu scheeloogige, langgestaarte, gebrilde Chineezen en schuiven zij de zwarte balletjes op hunne rekenplanken rammelend heen en weder, of schilderen zij met penseelen zonderlinge schriftteekens op strooken papier. In de met lampions verlichte uitstalkasten liggen allerhande Mongoolsche kramerijen opgehoopt: vreemdsoortige kleedingstukken, sandalen, curieus gefatsoeneerde benoodigdheden van allerlei aard, werktuigen en gereedschappen - alles zoo regelrecht uit China aangevoerd - niet één enkel voorwerp is van Amerikaanschen oorsprong. In de straten staan hier en daar bij groepjes de onbehagelijke figuren met hunne grijnzende tronies, met zwarte

kappen op den gladgeschoren schedel, waaraan alleen de lange vlecht als een rattenstaart over de donkerblauwe kiel hangt; donkerblauwe broekspijpen fladderen om de dunne beenen, en de van witte kousen voorziene voeten steken in hooge, korte sandalen. Stil en bedrijvig glijden anderen langs ons heen - meestal baardelooze, vuilgele, magere kerels - zóó gelijk en gelijkvormig, dat ze bijna niet van elkaar te onderscheiden zijn. Geen vrouwen, geen kinderen en geen grijsaards ziet men in het straatgewoel van dit Californische Canton. Geen vrouwen, omdat de Chineezen hier geen huishouden opzetten, maar enkel en alleen herwaarts komen met het éénige doel om geld te verdienen. Geen kinderen, omdat er geen vrouwen zijn. Geen grijsaards, omdat de Chineezen altijd weder naar huis terugkeeren zoodra zij hunne schaapjes op het droge hebben. Ook willen zij niet sterven en dood achterblijven in het land, dat hun aan voorspoed en welvaart geholpen heeft, want zelfs de lijken worden ingepakt en naar China terug getransporteerd!

Geen vrouwen?... Ja toch! - zooeven kwamen wij een paar zonderlinge wezens tegen, in keurig geborduurde kleeding, met wijd uitstaande rokken, kapellenvleugels van bonte kleur in de zwarte haren en groote porceleinen ringen aan polsen en enkels. Brutale vrouwspersonen, met geblankette gezichten en uitdagende manieren. Zij kruisten de straat, waarin wij ons bevonden, en verdwenen in een nauw zijstraatje, dat somberder, maar veel drukker bevolkt scheen dan de hoofdstraat. Onze leidsman spoorde ons aan, het tweetal te volgen. Welk een ellende kregen onze oogen daar in dat straatje te aanschouwen! Evenals ratten in een barkschip zich hunne eigene doorgangen en gaten bijten, zoo hadden deze menschelijke ratten, deze Chineezen, de woonhuizen der blanken overeenkomstig hunne behoeften ingericht. De groote porte-cochères waren allen dichtgemetseld en in woningen herschapen; iedere afzonderlijke verdieping werd door een planken vloer nog eens in tweeën verdeeld, iedere kamer der blanken in vier of meer vertrekjes gescheiden, en elk dezer vertrekjes bevatte vier tot zes slaapplaatsen! Daar er natuurlijk in zulke holen ternauwernood ruimte voor één enkel bed naar onzen trant voorhanden is, worden er, evenals in de matrozenverblijven op de schepen, 'kooien' boven elkander langs de wanden opgeslagen; en tusschen die slaapplaatsen was niet eens zooveel ruimte overgebleven, dat twee menschen er zich hadden kunnen omdraaien! Wij konden deze walgelijke, door en door vervuilde woningen reeds van de straat af zien, want hier en daar waren de gordijnen voor de kleine, half dichtgemetselde venstertjes ter zijde geschoven, en de ellendige olielampjes gaven voldoende licht om die naargeestigste van alle menschelijke verblijfplaatsen te overzien.

Door een lange, donkere gang, zóó smal dat twee personen er bijna niet voor elkander uit den weg konden gaan, bracht de politie-agent ons naar het binnengedeelte van zulk een huis. Vroeger een open, licht, ruim woonhuis, was het door de verbouwingen der Chineezen in een doolhof van houten beschotten, kamertjes, duistere portalen en bekrompen holen herschapen, waarin de afschuwelijkste atmosfeer heerschte en wij zonder een vertrouwden leidsman misschien niet eens zoo spoedig een uitweg zouden gevonden hebben. Dit huis, slechts een staaltje uit honderden anderen, geleek in alle opzichten sprekend op een ruime, woelige bijenkorf, waarin de bijen hun labyrinth van nauwe, kleine wascelletjes gebouwd hadden. Het eenige onderscheid was, dat hier alles kleefde van 't vuil, van de vochtigheid droop, en de verpeste lucht volkomen hetzelfde gevoel van walging bij mij verwekte, als de met doode vleermuizen bezaaide Egyptische graven van den Djebel Assasis. De oorspronkelijke indeeling van het huis was onmogelijk meer te herkennen; trappen, zalen, gangen en vensters waren verdwenen, en in plaats daarvan waren er houten cellen aangebracht, met smalle gangen er tusschen, wier vloer knarste en kraakte, alsof hij zoo aanstonds onder onze voeten zou instorten. Door middel van ladders kwam men van de eene verdieping op de andere. Zelfs de binnenplaats was verdwenen, want de Chineezen hadden cellen als zwaluwnesten tegen de muren geplakt, en slechts zooveel ruimte overgelaten, dat er een ladder naar de hooger gelegen verdiepingen geplaatst kon worden. Het overige gedeelte der localiteit werd door de Chineezen tot de berging van allerlei soorten van ongerechtigheden gebezigd.

In de verschillende vertrekjes heerschte eene onheilspellende stilte, bijna als op een kerkhof. De politieagent wierp onderscheidene deuren open en liet er het schijnsel van zijn *bullseye*-lantaren in vallen. De afschuwelijkste geuren kwamen ons tegemoet. Waren dat menschelijke woningen, of - graven? Aan elken muur drie doodkistachtige getimmerten boven elkander, en voorts hier en daar een tafeltje, een kist, of een koffertje. In de ‘bedsteden’ een stroozak of een havelooze, vervuilde deken, - dat was alles. In de halve duisternis konden wij wel eens een enkelen keer eene menschelijke gedaante onderscheiden; of het vale, bleekwangige gezicht van een zoon des ‘Hemelschen Rijks’ verscheen, wiens oogen ons ontsteld en verwonderd aanstaarden, alsof hij uit den dood ware ontwaakt, als hadden wij hem in de rust des grafs gestoord! De groote meerderheid van de inwoners dezer houten holen was afwezig. Zij bevonden zich nog op straat, in de fabrieken, in de speelhuizen en de opiumholen, die men in het Chineezen-kwartier bij honderden kan aanwijzen.

Met een gevoel van deernis en afgrijzen verlieten wij dit huis, dat misschien wel aan een half duizendtal Chineezen tot woonplaats verstrekte. Een droeviger opeenhooping van vuil, zorgeloosheid en ellende zal in menschelijke woningen ternauwernood ergens of ooit zijn aangetroffen, - en tóch zijn de bewoners Chineezen, die hunne eigene beschaving hebben en onder de geciviliseerde volken gerekend worden, in tegenstelling met de Negers, de Indianen en de Bosjesmannen! Geen dezer volksstammen heeft echter ook maar in de verste verte zulke ellendige verblijven als de Chineezen te San-Francisco, in het middenpunt van een der schoonste, rijkste en ontwikkeldste steden van Noord-Amerika!

En toch was hetgeen wij gezien hadden, nog niet het ergste! Want de politieman bracht ons, nadat wij in het muffe steegje nauwelijks een weinig lucht geschept hadden, naar een kelderwoning, welker voorste gedeelte op de straat uitkwam en een Chineeschen schoenlapperswinkel bevatte. Een oude Chinees, de eenige grijsaard

dien ik onder de gestaarte bewoners van San-Francisco gezien heb, zat midden in dit ongeveer met de grootte van een schildwachtshuisje overeenkomende verblijf, en naaide aan een sandaal. Achter hem bevond zich een deur, die onder allerlei lompen en prullen en oude kleedingstukken verborgen was. De politie-agent deed die deur open en noodigde ons uit om verder mede te gaan, maar vooral goed uit onze oogen te zien, want wij zouden in de diepte dalen. Een kille graflucht kwam ons tegemoet, toen wij de sporten van een kleverigen, bouwvalligen ladder afklommen. Bij het zwakke schijnsel der lantaren van den politie-agent zagen wij een keldergat met zwarte, vochtige muren, zonder vensters of deuren, - met geen andere opening dan het gat waardoor wij waren afgedaald. Ook hier waren langs de wanden slaapplaatsen getimmerd, en ook hier woonden dus eveneens menschen! Een rilling van afschuw en walging voer ons door de leden. Was het mogelijk, dat hier, in dit groote, vrije Amerika, waar millioenen bunders lands nog op ontginning en bewoning wachten, - dat er menschen opeengehoopt konden leven zooals deze Chineezen hier? De kelder deed zich aan mij voor als een reusachtig graf, met op elkander gestapelde lijkkisten. - Doch dit alles was nog niet genoeg! Achter en onder dit woonhol bevond zich nog een tweede kelder, dus drie verdiepingen beneden den beganen grond, en ook hier woonden menschen! - Ik zou het niet geloofd hebben, het niet voor mogelijk hebben gehouden, ja, mijne eigene oogen niet vertrouwd hebben, als Theodoor Kirchhoff, de beroemde Duitsch-Amerikaansche dichter, en Paul Oeker, de bekende schrijver, niet mijne reisgezellen bij deze nachtelijke expeditie geweest waren, mannen die sedert jaren te San-Francisco wonen en de huiveringwekkende feiten, welke voor mij geheel nieuw waren, reeds lang kenden.

Ik had van het nachtelijk leven in het Chineezenkwartier tot dusver zulk een voorsmaak gekregen, dat het mij bijna berouwde, er gekomen te zijn. Intusschen, wij hadden ons nu naar een der beste en voornaamste restauraties van de ‘China town’ begeven, en lieten ons het geheel *à la Chinoise* toebereide souper voortreffelijk smaken. Was ik werkelijk te Frisco (zoo wordt de Californische hoofdstad in de volkstaal genoemd) en niet in Hongkong? - Talrijke, veelkleurige lampions hingen aan de met bloemen getooide veranda's. In het helder verlichte, met verguldsel en fantastisch houtsnijwerk overladen binnengedeelte strekten zich over al de verdiepingen galerijen uit, waarop deuren naar de verschillende, in den zuiversten Chineeschen stijl gemeubileerde eetkamers uitkwamen. Overal een verfijnde weelde en uitgelezen pracht, die mij na de grenzelooze ellende, welke ik een oogenblik te voren aanschouwd had,

nog te aangrijpender trof. Aan afzonderlijke tafeltjes zaten langgestaarte gasten, blijkbaar tot de welgestelde standen behoorend, en daar consumeerden zij met behulp van vlug gehanteerde stokjes hun rijst, gehakt vleesch en andere spijzen, waarbij zij thee dronken. Om deze laatste, de volksdrank der Chineezen, heet te houden, was de theepot gehuld in een met laken gevoerd omkleedsel van gevlochten stroo, terwijl andere bezoekers een soort van samowar (Russische theemachine) met brandende spirituslamp voor zich hadden staan.

Een Chineesche bediende bracht ons allerlei zeer smakelijke vleesch- en vischragouts, maar het rundvleesch schitterde door zijne afwezigheid. Het laatstgenoemde is bij de Chineezen niet in trek, en kan, zooals zij gelooven of althans beweren, den mensch onheil aanbrengen. Ik bemerkte, dat de kellner, eer hij voor ons verscheen, zijne rondom het hoofd gewonden lange haarvlecht losmaakte en die achter op zijn rug liet vallen. Dit is namelijk een blijk van eerbied, evenals bij ons het afnemen van den hoed, zoodat het bij ons gebruikelijke spreekwoord ‘met den hoed in de hand’ enz., in China eene locale wijziging zou moeten ondergaan.

Toen wij weder op straat kwamen, was het gewoel en gekrioel hier zoo mogelijk nog drukker dan vroeger. Al de winkels stonden nog wagenwijd open. In de koetspoorten en langs de huizen bevonden zich nog altijd de negocianten, om bij het schijnsel hunner olielampjes allerlei levensmiddelen te verkoopen: kleine visschen, wormachtige worstjes, lichtgele koeken, vleesch- en groentepasteitjes, alles van een weerzinwekkend voorkomen, - geflankeerd door vreemdsoortige noten en halfverrot ooft. De bleeke, vale zonen van het Hemelsche Rijk dongen en kibbelden met de kooplui, om zoo mogelijk nog een cent op den prijs van hun avondeten te besparen, een avondeten dat toch met alles en alles slechts

VÓÓR HET CIRCUS-BALLET. Naar Friedrich Fehr.

weinige centen kostte.

(*Slot volgt.*)

Vóór het circusballet.

Het is omstreeks tien uur. De uitgestrekte ruimte van het schitterend verlichte circus onder directie van de heeren Quadrilli en Cubera, 'professoren in de hoogere rijschool', is van de beste tot de minste rangen bezet met eene dichte menigte toeschouwers. De trillende gasvlammen werpen naar alle kanten hun gloed over de bonte mengeling van kleuren en tinten, van gouden lovers en zilveren borduursels, waartusschen het oog slechts noode een rustpunt kan vinden. In de renbaan bewegen zich een half dozijn 'in vrijheid gedresseerde' hengsten, die door den eersten directeur, Signor Quadrilli, in triomf bereden worden. Het publiek is een en al bewondering en geeft telkens en telkens weer op onstuimige wijze zijn luidruchtigen bijval te kennen. Hol en klaterend overstemt het handgeklap, begeleid door een daverend voetgetrappel, de tonen van het achter groen en bloemen verborgen orkest, dat dreunend en stampend en schetterend een wals van Millöcker of Suppé of Strausz opsnijdt. Nog een paar maten, en dan is ook dit nommer van het programma afgeloopen en zal de muziek de introductie van het groote Tooverballet aanvangen.

In afwachting daarvan vinden we twee sujetten van dat ballet ergens in een vergeten hoekje van een gang of kleedkamer vertrouwelijk bijeen. Zoo straks zal het sein ook voor hun optreden gegeven worden, en nu willen zij de weinige oogenblikken, die hun nog resten, in verliefd gefluister doorbrengen. Want al is zij slechts een danseresje van den tienden of twaalfden rang en hij maar een heel gewone clown, die in een bespottelijk uitgemonsterd narrenpak zijn potsen en grollen moet maken, toch doet dit niets af aan hunne wederzijdsche verhouding en heerscht er, ondanks beider ongewoon costuum, de beste harmonie tusschen hen. Zij bouwen hun luchtkasteelen en droomen hun droom en zingen het liedeke der liefde - evengoed als de dames en heeren in de stalles, voor wie zij straks hunne kunsten zullen vertoonen. Wat er wel omgaat tusschen die twee? Wat zij wel zouden fluisteren en schertsen? Welke taal men in die omgeving en in zulke harlekijnspakken wel bezigt voor het openbaren van teedere hartsgeheimen en het wisselen van de heerlijkste beloften? Niet waar, men stelt zich onwillekeurig voor, dat al zulke dingen daar zoo heel anders toegaan dan onder ons, gewone, alledaagsche menschen? Wij zouden wel eens om een hoekje willen gluren en het tweetal een wijle beluisteren. Nu moeten we ons vergenoegen met onze verbeelding te laten werken, wat ons trouwens door den kunstenaar, die het kozende tweetal zoo geestig teekende, bijzonder gemakkelijk gemaakt wordt.

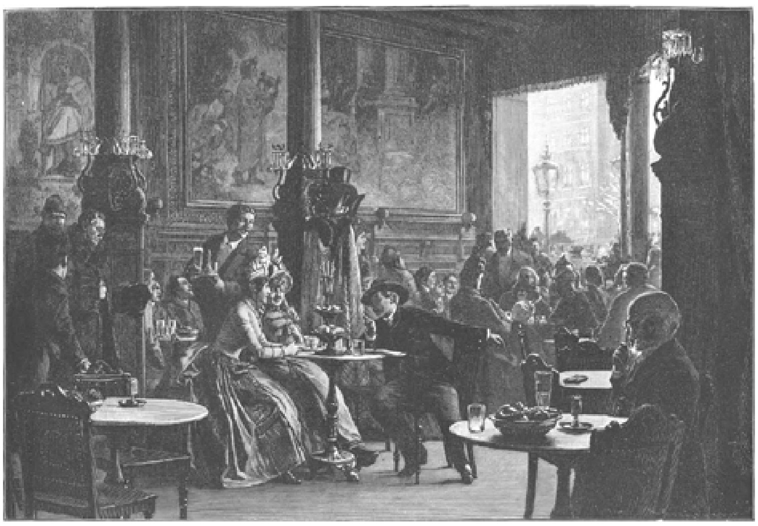

HET 'CAFÉ BAUER'. Naar Blunck. (Zie blz. 182.)

Het ‘cafe Bauer’.

Het Café Bauer, waar we ditmaal, aan de hand van den schilder Blunck, onzen lezers een kijkje in gunnen, is den meesten hunner, althans bij name, bekend als het gezelligste en vroolijkste koffiehuis van Berlijn. Liggende in het hartje der stad ‘unter den Linden’, vlak bij de Friedrichstrasse, Berlijn's hartader, is het zeker, waarde lezer, dat ge reeds den eersten dag van uw verblijf daar 's avonds te vinden zijt en dat ge er vervolgens iederen dag tweemaal komt, 's morgens om uw courant te lezen, 's avonds omdat het er zoo gezellig is. Zijt gij uit het Noorden, ge vindt er uw ‘Handelsblad’; komt ge uit het Zuiden, uwen ‘Rotterdammer’; zijt ge van eene meer behoudende richting, ge vraagt om het ‘Dagblad’; verveelt ge u, ge neemt het ‘Humoristisch Album’ ter hand. Ge verveelt u echter nooit en hebt dus voor uw goed humeur den ‘Humorist’ niet noodig. Een aardig gezicht des morgens, al die vreemdelingen, van de meest uiteenloopende ‘natiën en tongen,’ achter een of andere courant van hun vaderland en ge kunt al vast beginnen met verschillende ethnologische opmerkingen te maken. Veel tijd echter hebt ge niet, wanneer ge niet al te oppervlakkig Duitschland's schoone en bloeiende hoofdstad met haar beroemde musea etc. wilt bezien. Vlug dus de courant doorgekeken en dan op weg!

Na den eten, dat u uitstekend gesmaakt heeft, dank zij der dubbele inspanning van lichaam en geest, uw koffie gebruikt bij Kranzler, vervolgens wat geflaneerd im Thiergarten of unter den Linden, daarna naar een of ander theater - ge hebt ruime keus en ik verzeker u dat ge er u amuseeren zult - na afloop wat gezeten in de een of andere ‘echte’ Kneipe en jawel, dacht ik het niet, daar komt ge om een uur of twaalf nog even bij Bauer kijken om uw slaapmutsje - in Duitschland bijna altijd koffie - te halen. Vondt ge het ‘echte’ bier lekker en dat is hoogst waarschijnlijk, ge hebt u niet te haasten, drink nog gerust één ‘Schoppen’, Bauer is *altijd* open, de heele nacht door vindt ge er bezoekers, ja, het is de trots van den eigenaar als hij u vertellen mag dat zijn Café van af den dag der opening af *nog nooit toe is geweest.*[1)] Zijt ge in gezelschap, en is het mooi weer, ge gaat buiten zitten op het balkon, vanwaar ge een heerlijk uitzicht hebt op de ‘Linden’, waar het nog alles drukte en leven is en ge bewondert de zachte lichteffecten, die de elektrische booglampen tusschen de boomen maken. Zijt ge alleen, ge blijft beneden, ge bestelt uw kopje ‘Schwarz’ of ‘Mélange’, steekt een goede Hollandsche sigaar op, die ge zoo verstandig geweest zijt meê te nemen, en nu gaat ge maar rondkijken. De mooie schilderstukken aan den wand, naar de ontwerpen van den beroemden Anton von Werner, tafereelen uit de Grieksche en Romeinsche maatschappij voorstellende, boeien u minder dan de tafereelen uit het Berlijnsche leven, die ge hier niet op doek, maar in natura rond u ziet. En nu eerst leert ge het eigenaardige, het aantrekkelijke van ons Café kennen. Dit ligt niet in de schoonheid van het gebouw, noch in de élegance van de inrichting - van morgen toen ge hier voor 't eerst kwaamt, kondt ge een gevoel van teleurstelling niet onderdrukken en moest ge erkennen dat we er bij ons ook nog wel zulke koffiehuizen op nahielden - maar het typische van ‘Bauer’ ligt in de zachte en zoete bekoring, die dat bonte gewoel om u heen, die wisseling van kleuren en vormen, op uwen geest maken. - Waar ge ook henen kijkt, overal groepjes, die uwe belangstelling wekken. Een daarvan, maar eigenlijk niet het meest belangwekkende, heeft de schilder op doek

1) Alleen op Oudejaarsavond worden tegen twaalven geen bezoekers meer binnen gelaten, maar die er zijn kunnen rustig blijven zitten.

gebracht. Ziet ge hier vlak bij u die beide jonge, vroolijke meisjes, aandachtig luisterend naar wat hun begeleider op dit oogenblik vertelt. De flinke jonge man moet een aardig causeur zijn, ge maakt het op uit den helderen lach, die nu en dan aan het kleine tafeltje weerklinkt. Ge benijdt hem, want in zulk gezelschap zoudt ge ook nog wel een uurtje willen doorbrengen. Dit is *hij* volmaakt met u eens, de heer, die daar alleen achter zijn glaasje Pilsner gezeten, het groepje tegenover hem met zijn gouden lorgnet fixeert. Gelukkig heeft de knappe jonge man van hem niet veel te vreezen. Zijn kale schedel en zijne grijze bakkebaarden bewijzen dat hij de eerste jeugd reeds lang voorbij is. Ge kunt hem hier heel vaak zien zitten, want de arme heeft geen tehuis, hij is vrijgezel gebleven, omdat hij het jongelui's-leventje pleizieriger vond dan een gebonden zijn aan vrouw en kinderen, en nu staat hij vrij wel alleen. Leeg is zijn huis, leeg zijn hart; hij heeft dan eigenlijk ook nog nooit iets anders gedaan dan *leegmaken.* Studeeren heeft hij nooit gedaan, veel goeds gelezen ook al niet, zijn studeerkamer was de 'Kneipe' of het 'Wiener Café', zijne voorwerpen van studie waren het bier en de vrouw en dit is zeker, die heeft hij grondig nagegaan.

Neen, dan kijkt ge met heel wat meer welgevallen naar dat groepje jongelui, dat daar zooeven binnengekomen is. Aan hunne gekleurde petjes en hunne met houwen van allerlei fatsoen overdekte wangen, ziet ge aanstonds dat ge hier met studenten te doen hebt. Wat een tegenstelling met den geblaseerden ouderdom van daar even! Ze zijn een beetje luidruchtig, de jongelui, maar dat hindert u toch niet, ge kent immers wel de woorden van onzen Hollandschen dichter:

Ghebruycht jolyt
Terwijl ghij zijt
In uw jonge jaren.

Ze komen zooeven van hunne wekelijksche 'Kneipe', waar het 'fidel' toeging, waar menig liedje uit hun mooi 'Commersbuch' weerklonk, waar de jeugd met hare beminnelijke zorgeloosheid onbeperkte heerschappij voerde. Geen nood, waarde lezer, ge kunt ze op uw gemak opnemen, ze zullen het u niet lastig maken. Ze weten dat een beetje luidruchtigheid hun is toegestaan, maar dat er overigens op 'Café Bauer' een zeker 'cachet' ligt, en dat de eerste de beste, die dit tracht te verbreken, door den reus, die als nachtportier fungeert, handig op straat gezet wordt.

En terwijl ge zoo uwe opmerkingen zit te maken, gaat de rustelooze stroom van binnenkomende en heengaande bezoekers zijnen geregelden gang. Officieren, 'Einsjähriger', acteurs en actrices, elegant gekleede dames en heeren, zoo nu en dan clubjes eenvoudige

burgers en buitenlui, die zich haast de oogen uitkijken en allerlei geheimzinnige vragen doen aangaande de lijst der ververschingen, die daar voor hen ligt, totdat ze door een gedienstigen kellner uit den droom worden geholpen, dit alles gaat in bonte afwisseling uwe oogen voorbij, en voordat ge het weet, is het reeds diep in den nacht. Daar buiten rijden de Droschken nog altijd af en aan en om u heen weet men van geen opstaan. Ge hebt echter heel wat op uw programma voor morgen staan en dus, eindelijk moet het, vlug betaald en dan naar bed! Goeden nacht, waarde lezer! -

Een nacht in de Chineezenwijk te San-Francisco.
(*Vervolg en slot van bladz.* 180.)

In hunne nabijheid werd door een kleine figuur van vier groene stokken met roode knoppen de aanwezigheid van een barbierswinkel aangeduid. Toen ik door het venster een blik in den helder verlichten winkel wierp, kon ik de geheele operatie van het scheeren der schedels nauwkeurig gadeslaan. Vaardig vloog het korte, driekante scheermes, door de hand des barbiers gevoerd, over de kruin van een Mongool, zoodat 's mans schedel weldra even glad en blinkend was als een billard-bal; daarna werd het midden op de kruin overgelatene lange haar in drie deelen gescheiden, gestrengeld, en door het inwerken van valsche vlechten tot dicht bij den grond verlengd. Door middel van kleine tangetjes trok de barbier nu zijn geduldigen patient de kleine haartjes uit neus en ooren weg, en spoelde hij de laatstgenoemden zorgvuldig met lauwwarm water uit.

In naburige kelderholen zaten bij een akelig walmend lampje een groot aantal vlijtige Chineezen sigaren te draaien, in anderen werden pantoffels vervaardigd, in nog anderen met behulp van naaimachines kleedingstukken gemaakt, al welke werkzaamheden hun door blanke patroons waren opgedragen.

Een paar schreden verder bereikten wij een der talrijke afgodstempels, die echter in zijn uiterlijk voorkomen bijna niet van de restauraties of schouwburgen was te onderscheiden. Dezelfde bonte lantaarns, dezelfde lange, met Chineesche letterteekens beschilderde borden op de balkons. Ofschoon het laat in den avond was, stonden de vleugeldeuren toch nog wijd open en brandden er in het binnengedeelte een groot aantal waskaarsen en olielampen. - Op een naar de eerste verdieping leidende trap stonden een gevulde theeketel en kleine kopjes, waarvan de tempelbezoekers kosteloos gebruik mochten maken. Boven stond in een groote zaal een met goud en bonten opschik overladen altaar, met monsterachtige, wanstaltige afgodsbeelden, voor welke op schotels verschillende soorten van levensmiddelen uitgespreid lagen: offergaven, om de gunst der bedoelde afgoden te koopen. Naast die afschuwelijke, smakeloos opgetooide beelden stonden met zand gevulde urnen, waarin staafjes sandelhout brandden. Juist toen wij binnentraden, verrichtte een Chineesche geloovige zijn ‘Kau-tau’, waartoe hij zich op den grond wierp en dien met zijn voorhoofd driemaal aanraakte.

In een hoek der zaal stond een tafel, met een Chineeschen gong er op en een klok er onder, want soms slapen de goden, of zijn zij op reis, en dan worden zij door klokgelui en tamtamslagen opmerkzaam gemaakt op den smeekeling, die hen bovendien steeds door offergaven van allerlei aard gunstig voor zich poogt te

stemmen. Goud, kleederen en dergelijken worden slechts symbolisch geofferd, waartoe de Chineezen de namen der stoffen of voorwerpen op strookjes papier schrijven en ze vervolgens op de in elken tempel aanwezige kolenbekkens verbranden.

Het afgrijselijke monster met zijne lange, tot op het midden van de borst reikende snorren was, zooals een der aanwezige Chineezen ons met een vriendelijken grijnslach verhaalde, zekere Kwau Tai, de god des oorlogs, de Mars dus van het Hemelsche Rijk, een der populairste Chineesche afgoden. Naast hem zaten onder troonhemels Wah Tah, de god der geneesmiddelen, en Tsoi Pak Shing Kwun, de god des rijkdoms, blijkbaar nog meer bemind en in trek dan de Mars, want aan zijne voeten lagen tallooze amuletten en bamboestafeltjes, met opschriften bedekt. Op het oogenblik van ons bezoek waren er slechts weinige ‘geloovigen’ aanwezig, en zij schenen zich door ons in 't minst niet te laten storen. Naar het zich liet aanzien, waren de goden geen van allen ‘thuis’, want de aanwezigen babbelden luid en druk met elkander, lachten dat zij schaterden, en dronken af en toe een kop thee.

Ik had reeds mijne vrees te kennen gegeven, dat onze wandelingen door de Chineezenstad ons te laat naar het ‘Theatre Royal’, een der beide Chineesche schouwburgen, brengen zouden; doch mijne geleiders stelden mij gerust. De voorstellingen duren tot twee of drie uur in den morgen, en worden nu en dan zelfs verscheidene avonden achtereen voortgezet. - Weldra hadden wij den schouwburg bereikt. In plaats echter van ons bij de toeschouwers te brengen, leidde de politie-agent ons door lange, smalle, vunzig riekende onderaardsche gangen, ladders op, ladders af, tot op het tooneel. Het stuk was in vollen gang, wat echter onzen gids volstrekt niet belette om door een deur regelrecht op het tooneel midden onder de acteurs te verschijnen. Wij volgden, en namen aan eene zijde van het tooneel op stoelen plaats, waarmede een Chinees inmiddels bereidwillig kwam aandragen.

In de ruime zaal van den geheel naar Europeeschen trant gebouwden schouwburg zaten de Chineezen dicht opeengedrongen, hoofd aan hoofd, vlecht aan vlecht, maar niemand scheen zich om ons, vreemde bezoekers, te bekommeren. Alleen de vrouwen, die, afgezonderd van de mannen, aan éene zijde van den eersten rang zaten, namen ons nieuwsgierig op en deelden elkaar hare opmerkingen mede.

Het tooneel, waarop wij ons hadden nedergezet, vertoonde geenerlei decoratiën, coulissen, meubelen of andere dingen van dien aard. Tegen den bontbeschilderden muur op den achtergrond zaten, met onder het lijf gekruiste beenen, een zes- of zevental muzikanten, die met cymbalen, tamtams, fluiten en violen een oorverscheurend lawaai maakten. De kapelmeester trommelde met twee ivoren stokjes op een aambeeld, en sloeg zoo de maat. Allen, ook de blazers, rookten; en het was onbetaalbaar, de krachtsinspanningen van den langgestaarten violist te zien, die met

alle geweld zijne zware pijp in den mond wilde houden, terwijl hij intusschen op zijn viedel er dapper op los kraste.

Wat er eigenlijk gespeeld werd, of het een opera of een tooneelstuk was, konden wij niet onderscheiden. In mijne oogen was het een monsterachtige klucht, een soort van bombastisch blijspel, niet veel verschillend van de kannibaalsche dansen of jachtfeesten der Indianen. Alle oogenblikken kwam er een tooneelspeler, in potsierlijke en veelkleurige kleederen gehuld, zijn gelaat op de bespottelijkste wijze met al de kleuren van den regenboog beschilderd, door de eene deur op het tooneel, schreeuwde, brulde en danste er op de onnatuurlijkste wijze rond, en holde dan door de andere deur weer weg. Van tijd tot tijd waren er zes à tien dezer 'dramatische kunstenaars' op het tooneel, zonder dat er uit hun koeterwaalsch of uit hunne onzinnige grimassen en hoofdverdraaiingen iets begrijpelijks was op te maken, behalve wanneer deze of gene in stukken gehakt of doodgeslagen werd. Daar er geen gordijn was, dat zich medelijdend over zulke vreeselijke gruweldaden kon uitstrekken, bleef de ongelukkige gewoonlijk eenige seconden onbewegelijk liggen, stond dan op en liep heen. Wegens de onmogelijke beschildering der gezichten konden wij natuurlijk niet onderscheiden, tot welk geslacht de vertooners behoorden; maar 'mijnheer de directeur', die ons later voorgesteld werd en een weinig Engelsch sprak, vertelde ons, dat al de vrouwenrollen gespeeld worden door mannen, die zich in vrouwenkleeren vermommen en met een falsetto-geluid de vrouwelijke stem nabootsen.

Hoe het uit ongeveer een duizendtal toeschouwers bestaande publiek in dit onzinnige schreeuwen en brullen en gebaren maken vele uren achtereen behagen kon scheppen, was ons totaal onverklaarbaar. Het scheen ons toe, dat de taak dezer tooneelspelers louter hierin bestond, het zoo ver mogelijk in de onmogelijkheid en onnatuurlijkheid te brengen, door van elke beweging, elk woord en elk geluid een caricatuur te leveren. Voor zoover ik intusschen kon waarnemen, scheen onder de toeschouwers feitelijk de grootste onverschilligheid te heerschen: velen sliepen, anderen keuvelden of rookten, en alleen wanneer er acrobaten of clowns op het tooneel verschenen, werd de aandacht iets levendiger.

Zoo verliep er meer dan een uur, en ik wachtte nog altijd op de dingen, die wellicht komen zouden: op het slot eener acte, op een tableau, kortom op een of ander zichtbaar hoogtepunt van het zonderlinge schouwspel. De atmosfeer was bijna onverdragelijk geworden; wij waren half versuft van het afschuwelijke brullen en schreeuwen, van den tabaksrook en den opiumwalm (want achter het tooneel rookten een paar acteurs hunne opiumpijpen), en dientengevolge was het ons volstrekt niet onwelkom, dat de politieman opstond en ons uitnoodigde hem te volgen. Weder ging het over halsbrekende trappen, door verpeste catacomben, totdat wij eindelijk op straat en in de open lucht kwamen. Het was nu ver over middernacht, en toch heerschte er nog een druk verkeer. De vensters waren overal verlicht; nog altijd zaten de vlijtige arbeiders in de kelderholen hunne sigaren te draaien; nog altijd klopten en naaiden anderen aan de sandalen; nog altijd sisten en knapperden er kleine vischjes in de braadpannen der op klanten loerende straatnegocianten.

Maar terwijl een deel dezer zonderlinge bevolking met noeste bijenvlijt hare zaken behartigde, vierde een ander deel vrijuit den teugel aan de laagste hartstochten, en toen wij, door een kundige hand geleid, een voor een de uiterlijk schijnbaar zoo stille, zoo onschuldige huizen bezochten, aanschouwden onze oogen de ontzettendste tafreelen van ellende en rampzaligheid, van hartstochten en zonde.

In de onmiddellijke nabijheid van een Dschosz-huis (afgodstempel) zagen wij den ingang naar een kelderlokaal, waarbij een Chinees als schildwacht of wegwijzer op post stond. Zonder bedenken liet hij ons binnen treden. Een vreemde, bedwelmende lucht kwam ons tegemoet. In de slecht verlichte, overmatig warme lokalen meende ik eerst weder een der fraai beschilderde Chineezen-woningen te zien; maar het volgende oogenblik bracht mij tot de ontdekking, dat wij ons in een der tallooze opiumholen bevonden. Langs de wanden waren britsen met slaapplaatsen getimmerd, waarop dekens en smerige kussens uitgespreid lagen. Eenige kleine tafeltjes naast die slaapplaatsen, met brandende lampjes, opiumpotten en lange naalden er op, voltooiden de stoffeering. Vlak tegenover mij zag ik in het halfdonker eener kooi twee koortsachtig gloeiende oogen schitteren, die mij onwillekeurig boeiden en aantrokken. Ik ging er dichterbij staan en zag op de armzalige legerstede een half ontkleeden, beeldschoonen jongen Chinees uitgestrekt liggen. Naast hem lag zijn korte, dikke opiumpijp op den grond, en - het ledige opiumpotje op de tafel zeide het overige. Zijn eigenaardige blik bleef op mij rusten, en toch kwam het mij voor, dat hij mij in 't geheel niet zag. Eindelijk viel zijn hoofd, dat hij tot dusver met de rechterhand ondersteund had, weer op het kussen terug; een diepe zucht.... een dof gekreun.... en daarna bleef hij stil en roerloos liggen! -

In de kooi naast hem bevonden zich twee rookers, die, zonder eenige notitie van ons te nemen, werktuigelijk hunne pijpen vulden en met een blik van de hoogste verrukking den bedwelmenden damp diep inademden. Drie of vier lange halen, en de opium was verbrand. - Dadelijk maakten zij ijverig aanstalten om de pijpen op nieuw te vullen. De stalen naald werd in het opiumpotje gestoken, en de daaraan vastklevende strooperige zelfstandigheid boven de vlam gehouden, totdat zij knapte en korstte; daarna rolden zij de taaie massa op den bollen rand der pijp tot een kleinen cilinder en zetten dien op de nauwe pijpopening, waarna zij er de naald weer uittrokken. Met onbeschrijflijke voldoening, en zonder op hunne omgeving acht te slaan, alsof wij louter ijle lucht waren, zetten zij nu de pijpen aan de lippen. - Op een derde brits lagen eveneens twee Chineezen in de verrukking van den opiumroes; de bleeke trekken, de wezenloos starende en van tijd tot tijd schril flikkerende oogen, de zalige uitdrukking van hun gelaat, dit alles zeide ons, dat deze lieden voor de geringe som van ongeveer tien cents (25 cents Ned.) zich eene aardsche gelukzaligheid gekocht hadden. Voor weinige centen konden zij de ellende en de erbarmelijkheid huns levens vergeten en een paar uren in den Nirwana-toestand blijven, om natuurlijk later des

te ellendiger te ontwaken. Dàt is juist de vloek van het opiumgenot, dat het, na den roes der bedwelmende geestverrukking, zulk een vreeselijke ontnuchtering na zich sleept, en dat in dien toestand van ontnuchtering niets zich zoo gebiedend doet gevoelen als het verlangen naar een hernieuwd genot!

Aanvankelijk zacht en geleidelijk, nestelt zich het kwaad, zoodra het een vruchtbaren bodem gevonden heeft, hoe langer hoe dieper in het organisme: het verlamt den wil en de energie, het boeit de handen met onzichtbare ketenen, het kluistert den geest als eene onzichtbare Sirene en laat het slachtoffer nooit of nimmer weer los. Gelijk een vampyr steeds tot zijn eerste prooi terugkeert, om haar langzamerhand het bloed uit te zuigen, zoo komt ook de demon des opiums en zuigt dag aan dag aan dezelfde levenskrachten!

Diep geschokt verlieten wij het opiumhol, om naar een 'joint' of lokaal voor

'NIET ZEGGEN,' Naar Mej. M. Goodman. (Zie blz. 186.)

opiumrookers te gaan, dat druk door blanken bezocht wordt, want hoe streng het opiumrooken den laatstgenoemden ook verboden is, vindt men toch alleen in San-Francisco reeds duizenden, die aan dit kwaad verslaafd zijn, en vele duizenden in de andere steden der Unie, - ja, er is misschien geen enkele groote stad, waar niet een of meer van dergelijke 'joints' bestaan en... bloeien.

De politie-agent volgde ons niet naar het binnengedeelte, want het geweten vanden Franciscoschen Hermandad is zeer rekbaar. Hij zou verplicht geweest zijn om tegen de daar aanwezige blanken procesverbaal op te maken, doch daarmede zou voor ons de aardigheid er af zijn geweest. Daarom traden wij dus zonder hem het lokaal binnen, waarin zich de hierboven geschetste tafreelen slechts in een meer elegante omgeving herhaalden. Het beschouwen dezer aan den opiumduivel verslaafde, droomend nederliggende menschen, zoowel jonge als oude, tot alle standen en rangen der maatschappij behoorende, begon ons te walgen. De atmosfeer, het ameublement, het voorkomen der rookers, alles herinnerde mij min of meer aan de zalen der Turksche badhuizen, waar na afloop van het bad siesta gehouden wordt. Dezelfde vermoeid uitziende, half ontkleede menschen, dezelfde bedaardheid en stilte, behalve dat op de kleine tafeltjes naast de divans, in plaats van koffie en sigaretten, opium voorgezet wordt. Ook op ons trad een bediende toe met de vraag of wij een pijp begeerden.

Toen wij het lokaal weder verlieten en de trap afdaalden, zweefden ons twee vrouwelijke gedaanten voorbij. Aan hare kleeding bespeurden wij, dat het blanken waren, - aan hare vlugge, gemakkelijke bewegingen, dat het jonge meisjes moesten zijn. Was de opiumhel haar doel? Snelden ook zij het verderf hier tegemoet? De politieman vertelde ons, dat van de opiumrookers te San-Francisco stellig een derde gedeelte tot het vrouwelijk geslacht behoorde, - niet alleen gevallenen, maar ook dames uit de hoogste standen, en dit was niet slechts in Californië, maar ook te New-York en te Philadelphia het geval.

Wij waren middelerwijl aangekomen bij een der honderde speelholen, waarin tal van Chineezen dikwijls hunne nachten bij het spel doorbrengen. Een slaperig mannetje bij de openstaande poort trok gezwind aan een touw, zoodat de deur voor onzen neus in 't slot viel. Eerst na lang over en weer praten deed hij haar weder open; wij traden nu een lange gang binnen, aan welker einde een tweede deur eerst na herhaald kloppen openging. Nu bevonden wij ons in een ruime kamer, met een groote vierkante tafel in het midden en stoelen er rondom heen, - maar er was geen levende ziel aanwezig. De spelers hadden op het signaal van den portier de vlucht genomen, zonder iets anders achter te laten dan een hoopje boonen in een houten bak op de tafel.

‘Aha! zij hebben weer *fantan* gespeeld!’ riep de politieagent, waarna hij ons een korte verklaring gaf van dit spel, misschien het populairste van al de Chineesche hazardspelen. De spelers zitten in groepen aan de vier met 1, 2, 3 en 4 gemerkte kanten der tafel en wedden op een der zijden, d.w.z. op een der vier nommers. Zijn de weddenschappen gesloten, dan worden de paar handenvol boonen, die onder een bakje op het midden der tafel verborgen lagen, geteld, en wel altijd vier aan vier; ten slotte blijven er hetzij een, twee of drie boonen over, en dienovereenkomstig heeft òf de eerste, òf de tweede, òf de derde zijde der tafel gewonnen. Blijft er geen enkele boon over, dan is de vierde kant de winnende.

Wij beproefden ons geluk in andere speellokalen, die allen aan een wit teeken herkenbaar zijn. In velen dezer werden wij zonder de minste moeite binnen gelaten, en de Chineezen lieten zich zelfs door de aanwezigheid van onzen gids niet uit het veld slaan, want vele houders dezer speelhellen maken met de politie-agenten gemeene zaak, en in San-Francisco tot de dienaars van den heiligen Hermandad te behooren, schijnt een bijzonder winstgevend zaakje te zijn. In al die localen werd thee en ‘ginger beer’ gedronken en tabak gerookt, - maar nergens zagen wij een beschonkene. Heel de voorraad hartstocht, waarover de Chineezen beschikken, schijnt door hen aan het spel gewijd te worden. Onverschillig of het domino-, schaak- of kaartspel is, zij

zetten er dikwijls al hun have en goed bij in de waagschaal, om zoodoende alles te winnen of.... te verliezen! Zij

hebben talloos vele soorten van spelen; tot zelfs de poëzie toe wordt er met de haren bij gesleept, doordien de eigenaar van een paar bamboestafeltjes een ontbrekend woord in een daarop geschreven vers laat raden. Ja, zij hebben hun eigen speelgod, een individu dat er bijster verloopen uitziet, in een Dschosz-huis op den troon zit en in wiens om het hoofd gewikkelde haarvlecht een speelkaart gestoken is. Hij wordt om bijstand aangeroepen, men brengt hem kostbare offerhanden, en onder de goden van den Chineeschen Olympus mag hij daarom tot de hoogsten gerekend worden.

Wij waren uiterst vermoeid, en alles bonsde en gonsde in ons hoofd, toen wij bij het eerste morgenkrieken uit China weder naar Californië, uit Dupont-Straat weder naar de stad der blanken terugkeerden. Reeds kwamen de wagens met groenten en visschen aanwaggelen, om naar de markt te rijden: het dagwerk van San-Francisco had reeds weder een aanvang genomen. Doch wij namen er geen deel aan, maar zochten onze kamers en onze bedden op. Toen ik laat in den voormiddag wakker werd, gevoelde ik mij loom en afgemat, alsof ik óók een opiumroes achter den rug had. Doch de tafreelen, die ik mij uit den afgeloopen nacht voor den geest bracht, waren niet de verrukkende Nirwana-visioenen van den opiumzwijmel, maar tafreelen vol ellende en verdorvenheid van een ons vreemd, onsympathiek en afstootend menschenras!

‘Niet zeggen, hoor!’

Is er inniger, heiliger vertrouwelijkheid denkbaar dan die, welke krachtens de banden des bloeds en der liefde, tusschen moeder en kind bestaat? En vertoont zich die aandoenlijke zielsverwantschap niet op elken leeftijd in een even schoon licht: bij het meisje in hare prilste jeugd, bij de blozende maagd, en bij de jonge vrouw, die reeds zelve den verheven moedernaam draagt? In het bevallige groepje, dat we hier geschetst zien, fluistert een meisken van wellicht drie of vier jaar hare pas tehuisgekomen moeder een harer zwaarwichtigste geheimen in het oor. Er is in mama's afwezigheid iets voorgevallen, dat onmiddellijke, maar streng confidentieele mededeeling vereischt. En daarom worden de mollige armpjes om maatje's hals geslagen, en neemt - ingeleid door het gebruikelijke: ‘Niet zeggen, hoor!’ - de roerende biecht een aanvang. Wat er gebeurd mag zijn? Nu, wie geen volslagen vreemdeling is in het kinderleven, kan zich wel het een of ander mysterieuse onderwerp voorstellen, dat hier sub rosa behandeld wordt: - hoe b.v. de nieuwste en grootste pop een arm heeft verloren, of hoe de vogelkooi haar bewoner derft door het onvoorzichtig openen van het deurtje, of hoe papa's mooiste pijpenkop een onherstelbare beschadiging heeft geleden, of wat er meer van dien aard in zulk een levenskringetje denkbaar is. Maar wat het ook zijn mag, laat ons hopen dat het kleine wicht steeds bij hare moeder een geopend en toegevend oor voor hare geheimen, ook voor die van haar verder leven, moge vinden, en dat zij haar: ‘Niet zeggen, hoor!’ altijd tegenover die moeder op echt kinderlijk vertrouwenden toon zal kunnen uitspreken!

Milly's geheim.
Een levensbeeld uit Amerika's verre westen.
Naar het Engelsch van Mary Hallock Foote.

(*Vervolg en slot van bladz.* 168.)

Frank en Milly namen hunne plaatsen in als derde paar in de quadrille. Hij had haar niet durven vragen of zij kon dansen, maar zij toonde niet de minste aarzeling en wekte door hare houding en bewegingen zijne onverdeelde bewondering op. De manieren eener volmaakte dienstbode, die Mrs. Dansken zoo goed bevallen waren, lieten haar ook nu niet in den steek; zij stond daar even kalm alsof zij zich achter den stoel harer meesteres had bevonden, met de dubbele rij van lachende jonkmansgezichten tegenover haar.

'Mijn moedig meisje! - mijn lieve, mooie engel!' fluisterde Frank, maar het volgende oogenblik zag hij, dat zij verlaten waren. De mededansers waren naar alle kanten heengeslopen, en zij stonden op hunne plaatsen alleen. Hij draaide met Milly om in een andere quadrille, die juist geformeerd werd; maar ook deze loste zich op en gaf hen prijs aan het medelijden of aan de bespotting der zaal.

Daarop zetten zij zich weder op hunne plaatsen neer. 'Ik wenschte wel dat wij heen konden gaan,' zeide Milly.

'Wij zullen heengaan, over een poosje. Ik wil niet als een dief met u uit de zaal sluipen en een schaterend hoongelach achter ons doen opgaan. Wat zijn zij zelven? - een hoop afgeleefde oude vrouwen; en waar komen zij vandaan, als ik vragen mag? Dames houden in den regel geen bijeenkomsten in mijnkampen.' Frank hield op, en Milly zeide:

'*Ik* ben geen dame! Daar heb ik mij nooit voor uitgegeven.'

'En zij geven er zich wèl voor uit, dat is juist het onderscheid.' Hij was nu zekerder van zich zelven, nu de zaak eenvoudig hierop neerkwam: zijne bruid tegen de wereld te beschermen. 'Wij zullen samen een wals doen. Kunt gij walsen, Milly?'

Milly beantwoordde dit met een flauw glimlachje. 'Waarom zou ik zooveel van muziek houden, als ik er nooit bij gedanst had?' vroeg zij.

'O ja, die avond! Arme Milly! - Groote goden, wat ziet gij er prachtig uit! Gij zijt eigenlijk mijne Asschepoester. Wij zullen die trotsche zusters eens aan het verstand brengen, wie de belle van het bal is. Wacht totdat de mannen hunne beurt hebben.'

Frank was dien avond zichzelven niet. Hij was niet gewoon aan zulk soort redeneeringen, maar de vorm van aanval, dien hij het hoofd had te bieden, riep al het wreedste en ruwste in zijn natuur te voorschijn. Het gezelschap was nu afgedaald tot het peil van oorspronkelijke natuurdriften. Het was thans eenvoudig een worsteling om de overmacht.

Toen de wals begon, stond Frank op en nam hij Milly bij de hand. Hare hand was koud. Hij wierp een blik op haar schoon gelaat en zag dat alle kleur er uit verdwenen was, behalve uit haar blond haar en hare donkere juweelen-oogen, waarop het licht golfde als op dofgroen water.

'Kunt gij het volhouden?' fluisterde hij.

'Of ik walsen kan?' vroeg Milly. 'Dat zult gij eens zien!'

‘Wat gaan die arme schepsels nu beginnen?’ riep Mrs. Paul uit, toen zij hunne plaatsen innamen. ‘Zou hij zich soms verbeelden, dat zij kan dansen? Ik stel voor, dat wij hun de geheele zaal laten.’

Als bij stilzwijgende overeenkomst werd aan dit voorstel gevolg gegeven; en.... daar zweefden zij over den vloer der zaal heen, als een paar dansers die uitverkoren schenen om den genius der wals te belichamen.

‘Dat is kranig!’ mompelde Strode, maar verder werd er geen woord gesproken. Het gezelschap bepaalde zich thans tot de rol van werkelooze toeschouwers; aller oogen volgden de overspannen, schier aan geestvervoering grenzende bewegingen van het prachtige jonge paar.

Dit was nu Milly's triomf. Of die winst den inzet waard was, - dat vroeg Frank zich voor het oogenblik niet af. Hij wierp zich in den maalstroom met het pijnlijke voorgevoel, dat al de triomfen zijner vrouw voortaan van dien aard zouden zijn: behaald te midden van twist en tweedracht en in een strijdperk, dat open stond voor ieder die mee wilde doen, zonder een zweem van kieschkeurigheid. Een louter natuurlijke begaafdheid; een gevoel voor maat en cadans; spieren die onmiddellijk gehoorzaamden aan de trilling van een zenuw; een kalm, onaandoenlijk gelaat. De geest der wals zweefde, in angstwekkende vervoering, het zwijgende gezelschap voorbij; de harten der vrouwen werden pijnlijk aangedaan, en de mannen lagen in hunne gedachten aan Milly's voeten.

Maar toch werd zij er niet minder om veroordeeld.

‘Kijk, men zou wezenlijk zeggen, dat het haar beroep was,’ zeide Mrs. Paul. ‘Maar hoe heeft zij gelegenheid gevonden om zich in hare kunst te blijven oefenen?’

‘Bij Juno, zij is verrukkelijk! Zij ziet er niet uit alsof zij nog veel oefening noodig zou hebben,’ meende Strode.

Zulke opmerkingen deden er Milly's zaak niet beter op worden, en vooral niet toen het meerendeel der jongelui in hun afval zelfs zóó ver gingen van gezamenlijk tot haar over te loopen, door den wensch uit te spreken om aan haar voorgesteld te worden, waarna zij haar balboekje als bezaaiden met hunne namen.

De dames waren uit het veld geslagen. Zij, die zich in het voorrecht van mannelijke geleiders verheugden, riepen dezen tot zich, - - en om elf uur was Milly de eenige vrouw in de zaal.

De mannen van het beste gehalte waren met de dames vertrokken. Frank behoefde slechts één enkelen blik in 't rond te werpen, om te zien, dat de bordjes verhangen waren en de aftocht der vrouwen een wraakoefening was geweest. De mannen wier namen op Milly's lijstje stonden, behoorden niet tot de categorie van ‘heeren’ met wie hij zijne vrouw gaarne zag dansen.

Toen men bespeurde, dat hij aanstalten maakte om zich met zijne beeldschoone danseres te verwijderen, klonk hun van alle kanten een storm van protesten tegemoet, waarin Milly gemeenzaam en gekscherend geplaagd werd met Frank, op eene wijze die hem razend maakte. Sommigen hunner hadden wat veel gedronken. Blijkbaar wist Strode niet recht meer wat hij deed. Van Mrs. Paul had hij aan de deur van haar huis afscheid genomen en zich daarop ijlings weer naar de balzaal gespoed, slechts even stilstaande aan het buffet, om ter loops een glas te ledigen, en voortgedreven door de begeerte om nader zijne ridderlijke trouw jegens Milly te doen blijken. Hij kwam het jonge paar juist tegen toen het op weg was om te vertrekken, hield hen onderaan de trap staande en vroeg met zware tong om zijn dans met de bruid. De

trap kwam uit in het bureau van het hotel, waar een troep manvolk lachend getuige was van het tooneel.

‘Op een anderen keer, Strode,’ zeide Frank, die zich nog in bedwang hield.

‘Waarom hebt gij zoo'n haast? Hebt gij haar niet met uw mes geteekend en met uw merk gebrand?’ bromde Strode in de eigenaardige taal der cowboys (Amerikaansche veedrijvers).

Zij hadden nu het eerste bordes bereikt, nog altijd gevolgd door Strode. Frank wendde zich plotseling naar hem om. ‘Ga weg, of ik smijt je de trappen af!’

Strode nam een uitdagende houding aan, waarop Frank hem in zijn kraag pakte en van het eerste bordes naar beneden wierp. De val was niet hoog. Strode was in een ommezien weer boven en bij de deur der slaapkamer, ontnuchterd, bleek van woede, terwijl Frank de deur achter zijne vrouw sloot en zijne onheilspellend fonkelende oogen op den indringer vestigde.

Strode zag hem onafgewend aan. ‘Daar zult ge excuus voor vragen!’ bromde hij.

Frank lachte om die woorden, die na het tooneel op de trap volgden. Hij was volkomen kalm. ‘Verlangt gij nog meer van hetzelfde soort?’ vroeg hij.

‘Wanneer wilt ge mij als een gentleman ontmoeten?’

‘Als een idioot, bedoelt ge. Gentlemen doen hunne duels niet op een trap af!’

‘En hij ons bedienen gentlemen zich niet van hunne vuisten,’ zei de jonkman uit Arkansas. ‘Gij zijt een - lafaard!’

‘Zoo? Dat zult ge bewijzen - op welke belachelijke manier gij zelf verkiest, en zoo spoedig als gij goed vindt!’

‘Om twaalf uur dan, hier op het erf achter het hotel. - Wie is uw secondant?’

Frank dacht een oogenblik na. ‘Blashfield,’ zeide hij. ‘Gij behoeft er niet veel drukte bij te maken.’

‘Ik geloof, dat gij wel het eerst piepen zult,’ zei Strode.

‘Hond!’ riep Frank, terwijl hij hem nakeek. Hij ging zijne kamer binnen en nam Milly op zijn schoot, waarna hij zijn hoofd op haren schouder liet rusten. Zij legde hare handen schroomvallig op de slapen van zijn voorhoofd en voelde de heete aderen kloppen. Haar hart was zeer zacht en weemoedig gestemd jegens hem, haren bewonderenswaardigen jongen aanbidder, haar beschermer, voor wien zij veel bevreesder was dan voor al de gevaren waaraan hij haar had pogen te onttrekken.

‘Hij had te veel gedronken, niet waar?’ fluisterde zij.

Frank huiverde.

‘Zijt gij niet bang, dat hij het u lastig zal maken?’

Hij schudde het hoofd. Hij trok haar tot zich, drukte

haar een oogenblik aan zijn hart, en zette haar toen weer van zijne knieën af.

'Waarom wildet ge mij niet laten dansen?' vroeg zij nu, hem met hare oogen volgend, terwijl hij met groote stappen de kamer op en neer liep. 'Gij waart toch niet jaloersch, wel?'

Hij hief zijn hoofd op, als iemand die onder een benauwend gevoel dreigt te stikken. Het was duidelijk, dat Milly den waren aard van haar succes niet bespeurd had en er ontzaglijk door gesteund werd. Hare opgeruimdheid was eigenlijk nog vreeselijker voor hem, dan de onzekerheid waartegen hij den geheelen dag geworsteld had.

'Milly,' zeide hij, 'heb ik u wel ooit het portret van mijne moeder laten zien?'

'Bedoelt ge dat portret in een lederen lijstje op uw schrijftafel?'

Alweder! - - Hoe kon hij nu met mogelijkheid ontstemd worden door zulk eene onbeteekenende kleinigheid, door het feit dat Milly zich in hare hoedanigheid van dienstbode reeds vertrouwd had gemaakt met zijne persoonlijke eigendommen. 'Ja,' zeide hij, met een zucht. Eens had hij dit schoone meisje vergeleken met Enid, die zoo lief en dienstvaardig was, en had hij gesympathiseerd met Geraint in diens verlangen om 'den fijnen kleinen duim te kussen, die over den rand van het tafelbord stak, terwijl zij het neerzette', schoon het wel van zelf spreekt, dat Milly's duim evenmin klein als fijn was en Mrs. Dansken haar terdege geleerd had, hem nooit over den rand van het tafelbord te steken.

'Mijne moeder is tegen alle menschen nooit anders dan vriendelijk geweest, geloof ik. Denkt gij dat gij veel van haar zoudt kunnen houden, Milly? Hebt gij haar gelaat goed gezien?'

'Ja,' zeide Milly, op onverschilligen toon. 'Zij ziet er ouder uit' - - zij aarzelde. - 'Maar dat komt misschien door de wijze waarop zij gekleed is.'

'De wijze waarop zij gekleed is? Maar hoe zou zij dan gekleed moeten wezen?' Verbeeldde Milly zich soms, dat zijne moeder poney-haar had, met krulletjes op haar voorhoofd, zooals Mrs. Dansken, en zeegroene japonnen droeg? Nu herinnerde hij zich, dat de photographie nog dagteekende uit den tijd toen zij in den rouw was. Maar dat maakte niet uit. Hij had een gevoel alsof hij nooit weder over zijne moeder zou kunnen spreken.

Milly deed er verder het stilzwijgen toe, wijl zij begreep dat zij de rechte woorden niet had kunnen vinden, zooals gewoonlijk. Zij had niet veel nagedacht bij hetgeen zij zeide. Zij was nog niet zoo ver gekomen als Franks moeder thans. Frank zag, dat zij verzonken was in die houding van suffende waakzaamheid, met een zweem van verwijt gepaard, die hem reeds den geheelen dag wanhopig had gemaakt. Haar gevoel van zegepraal was bekoeld. Hij zag haar aan, schoon als zij was, met een gelaat van dat eenvoudige maar ondoorgrondelijke type, dat de groote meesters der kunst met breede, zachte toetsen van het bleekste pastel schetsen op de randen van verhevener ontwerpen; hij dacht aan Andrea del Sarto, aan Lydgate, aan al de mannen wier leven óók schipbreuk had geleden in zulk een broze hulk als deze. Hij dacht aan dien onbekenden jonkman, die overrompeld werd toen hij uit een gondel stapte na een nacht van dolzinnig genot, - de jonkman die er zich op beroemde dat hij 'geleefd' had. Maar hij kon den troost van een evenbeeld niet vinden, evenmin in de romantische realiteit als in den realistischen roman. Hij was geen Andrea, geen Lydgate: hij was zelfs geen jongeling die 'geleefd' had; hij was eenvoudig de echtgenoot van Milly. Wat het duel betreft, dit zette de kroon op zijn komischtragisch romannetje. Hij was in geen geval van plan, Strode te raken, en hij betwijfelde, om

allerlei redenen, of Strode wel in staat zou zijn om hèm te raken, gesteld al, dat de zaak zoo hoog liep dat zij hunne pistolen op elkaar zouden richten.

Precies kwartier vóór twaalven verscheen Blashfield aan de deur. 'Strode wil de zaak bijleggen,' zeide hij, 'als gij er hem de gelegenheid toe geeft.'

'Ik zal hem alle mogelijke gelegenheden geven wanneer wij op het terrein zijn.'

'Hij staat nu beneden aan de trap. Hij is tot andere gedachten gekomen. Dat tweegevecht is op en top een dwaasheid, ziet ge.'

'Wat wilt ge van mij? Het is nu kwartier voor twaalven. Laat hij mij ontmoeten op de plaats, die hij zelf daartoe bepaald heeft, en wij zullen elkaar de hand drukken. Neen, ik ga niet naar beneden, Blashfield. Ik zou hem zijn hersens inslaan als ik het deed!'

'Zult gij nu eindelijk eens verstandig worden?'

'Ik ben verstandig geweest! Strode was dronken. Laat hij dat zeggen, als de tijd daar is, en mij vergiffenis vragen. Ik ben niet van plan om jacht op hem te maken.'

'Ik zal hem hier bij u boven brengen.'

'Dank u; ik ben er volstrekt niet op gesteld, hem hier te hebben. Houd een oogje op hem, Blasshy, als gij bang zijt dat hij het er niet bij zal laten.'

'Hij is mijn man niet.'

'Houd niettemin een oogje op hem. Ik zal u bij den barbier wachten.'

Het kwartier was verstreken. Frank had aan Milly gezegd, dat hij nog een oogenblik uit moest: het was dat zaakje waarvoor hij haar gezegd had, nog wat op te moeten blijven. Hij zou er haar straks wel alles van vertellen, en haar braaf doen lachen wanneer hij terugkwam. Hij lachte zelf óók, terwijl hij haar kuste.

Juist toen hij het hotel verliet, kwam hij Hugh Williams tegen, die met uitgestrekte hand op hem toesnelde.

'De partij was van avond vroeg afgeloopen,' merkte hij schertsend op. 'Eerst toen ik over Blashfield struikelde, wist ik dat Mrs. Dansken thuis was.'

Frank bemerkte, na een blik op Williams, dat Blashfield den twist geheim had gehouden.

'Wel, hoe zijn de zaakjes gegaan, terwijl ik weg ben geweest? Ik heb twee uur liggen slapen. Mrs. Dansken heeft mij wat te eten gegeven, - en, tusschen twee haakjes, het doet mij verbazend veel genoegen, dat dat meisje weg is.' Williams had zich voorgenomen, Frank zijn 'dosis' te geven, daar hij nu kon spreken zonder te doen blijken, dat hij bekend was met al hetgeen er in zijne afwezigheid was voorgevallen.

'Welk meisje?'

'Kom eens meê naar buiten, Frank,' zeide Wil-

liams; en toen zij op straat waren, vervolgde hij: ‘Gij weet wel wie ik bedoel: de Volmaakte Schat. Ik heb den compagnon van haren broeder gesproken. Die broeder blijkt per slot van rekening een echtgenoot te zijn geweest. Hij was nu juist geen bovenste beste, naar het schijnt, en daarom verdonkeremaant zij hem een beetje en noemt zij hem -’

‘Dat is een leugen!’

‘Ik dacht zelf óók eerst, dat het een leugen was, Frank.’ Williams wilde niet naar zijn vriend kijken, om te zien hoe hij de zaak opnam. ‘Het is overigens mijne gewoonte niet om leugens op te disschen, en vooral geen leugens aangaande een vrouw; daarom liep ik eens aan bij de Zusters,’ ging hij voort, met een poging om natuurlijk en op een ongedwongen toon te spreken, - ‘die haar verzorgden, weet ge, toen haar kind geboren werd -’

Frank greep hem bij de schouders vast. ‘Houd op!’ kreunde hij; ‘gij spreekt over m i j n e v r o u w!’

De beide mannen gingen met waggelende schreden zijwaarts en staarden elkander aan.

‘Vervloekt!.... waarom hebt gij mij dàt niet dadelijk gezegd?’

‘Waarom zijt ge mij alles gaan vertellen vóór ik

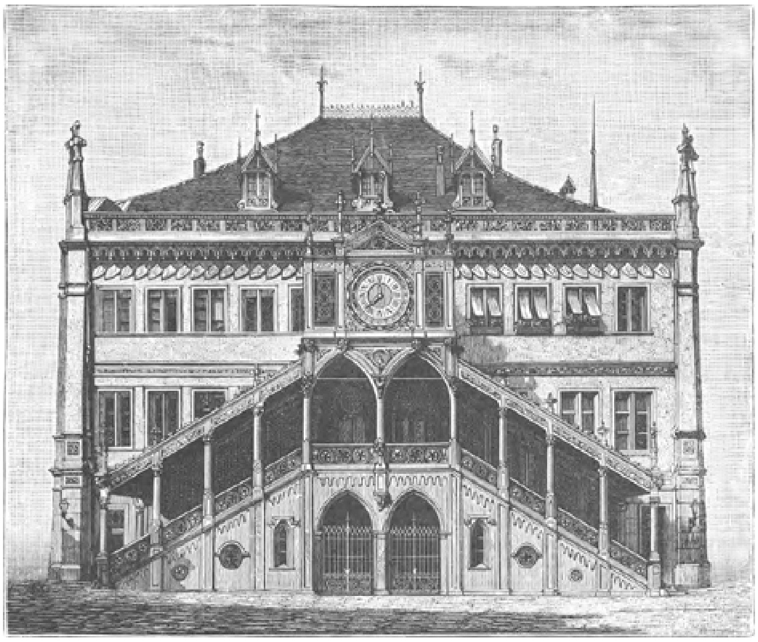

HET RAADHUIS TE BERN. (Zie blz. 193.)

kon spreken? Maar nu voor den dag er mee, tot het laatste woord!’

‘Ik heb niets te zeggen aangaande uwe vrouw, Frank.’

‘Ik wil het er uit hebben, zeg ik!’

Blashfield, die een tijdlang op zijn principaal gewacht had, kreeg hem nu eindelijk in 't oog en voegde zich bij hem. Hij greep hem bij den elleboog. ‘Weet gij wel, hoe laat het is?’ vroeg hij waarschuwend.

‘Ik kom oogenblikkelijk bij u, Blashfield; ik moet even spreken met Williams - ik ben dadelijk terug.’

Blashfield gaf hem nogmaals een ruk aan den arm en snelde heen naar de bepaalde plaats van samenkomst.

‘Frank,’ zeide Williams, ‘ik kan die woorden niet terugnemen, - maar gij moet mijne onwetendheid verontschuldigen. Het schijnt wel of ik duizend jaar weg ben geweest.’

‘Gij kunt toch zeggen dat ge mij gelooft, wanneer ik u verzeker dat die woorden onwaar zijn?’

Williams antwoordde niet.

‘Uw stilzwijgen is beleedigend, verstaat ge?’

‘Ik heb niets te zeggen aangaande uwe vrouw, Frank,’ hernam Williams, ‘dan alleen dat zij een zeer mooi meisje is, en dat ik hoop dat gij gelukkig zult zijn.’

‘Het is wèl vriendelijk van u, hare schoonheid ter sprake te brengen.’

'Ik geloof dat wij liever van nacht niet meer met elkander moesten spreken. Wij hebben morgen nog tijd genoeg, niet waar?'

'Ik heb geen lust tot praten; maar mij dunkt dat gij mij nog wel iets te zeggen hebt.'

'En dat is?'

'Gij moet voltooien wat gij begonnen zijt mij te verhalen, - en dan moet gij zeggen of gij gelooft dat het waar is.'

'Wat komt het er op aan, wat ik geloof? Ga naar uwe vrouw en doe onderzoek naar de waarheid!'

'Naar mijne vrouw gaan en haar vragen of zij een kind heeft gehad?'

'God sta u bij, Frank! Ga tot haar en leer uwe vrouw kennen; en wat zij ook wezen moge, wees dankbaar dat zij niet erger is. De waarheid zal u toch eenmaal ter oore komen, hetzij vroeger of later. Dezen nacht zal het gansche kamp het weten!'

'Wat is de waarheid?'

'Ga naar haar toe, man. Vraag mij niet. Om Gods wil! ben ik verplicht u te zeggen dat zij moeder geworden is; dat haar kind in het hospitaal geboren werd; dat de vader haar verliet vóór het ter wereld kwam? Ik wou dat ik het u met mijn leven had kunnen besparen, maar ik heb het een paar uur geleden aan Mrs. Dansken verteld, vóór zij naar het bal ging. God vergeve 't mij, - 't is nu reeds door de geheele stad bekend!'

Frank heeft nooit met zekerheid geweten of hij de laatste woorden van zijn vriend gehoord had, dan of hij de man was, met wien men de straat op en neder liep, geknakt en verbrijzeld, als een beschonkene, of een slapende.

De woede was geheel bij hem verdwenen, wier gloed hem had voortgedreven gedurende de afgeloopen vijf dagen, sedert den avond toen hij ten aanschouwe van al de huisgenooten op de kaak werd gesteld. Die gemoedsstemming was vervangen door een duizelachtige kalmte, zoodat hij nu met eene zonderlinge onverschilligheid aan Milly kon denken.

'Hebt gij ook eenig geld bij u?' waren de eerste woorden, die hij sprak.

'Eenig geld?' zeide Williams. 'Hebt gij van nacht geld noodig?'

'Ja, ik moet wat geld hebben. En heel wat óók. Want gij weet: het is mijn huwelijksnacht!'

Williams hield hem midden in de straat staande en schudde hem krachtig heen en weer, als om hem wakker te maken.

'Frank, bedoelt gij dat zij uwe vrouw nog niet is?'

'Ja, zij is wèl mijne vrouw. Ik ben gisteren avond getrouwd.'

'Dan is het te laat -'

'Te laat om haar te verlaten? Zij is reeds eenmaal verlaten, zegt gij?'

Williams bromde binnensmonds iets, en zij hervatten hunne doellooze wandeling.

'Hebt gij gezegd, dat gij geen geld in uw zak had?'

'Ik heb twee en halve dollar bij mij.'

'Maak u niet ongerust,' zeide Frank; 'ik weet zeer goed wat ik doe! Ik ga een oogenblik naar boven. Gij behoeft mij niet te volgen. Mag een man niet even met zijne vrouw gaan spreken?'

Hij liep langzaam naar boven tot aan de deur zijner kamer. Er was iets dat hij nog te doen had; het was eigenlijk een krankzinnig denkbeeld, maar hij was het met zichzelven eens dat hij niet onridderlijk mocht handelen, onverschilig wat hij daarmee bedoelde. Hij bleef een oogenblik staan en luisterde aan de deur. Het was alles stil

in de kamer. Kon zij in slaap zijn gevallen in haar huwelijksnacht, zijne bruid, wier verleden hij niet kende? het meisje dat nog geen jaar geleden, in armoede en verlatenheid, de zielsangsten van het moederschap had geleden? dat haar kind begraven had, dat dien avond in zijne armen gewalst had? - Welk een schouwspel! Hoe had hij zijne schande tentoongesteld! Dáárom waren de dames heengegaan, en dáárom waren de mannen gebleven, de mannen die het best pasten in gezelschap zijner bruid! Hij bad dat hij haar slapende mocht vinden.

Milly lag nog geheel gekleed en wakker op haar bed, toen zij de voetstappen van haren man nader hoorde komen; zij wist dat het oogenblik, waar zij zoo tegenop had gezien, thans gekomen was, en dat zij er nu eindelijk doorheen moest, met haar lamp nog niet aangestoken en de duisternis der onoprechtheid in hare ziel. Zij twijfelde of het spreken haar zelfs nú nog wel mogelijk zou zijn; maar toen Frank het bed naderde, behield de instinctmatige vrees beslissend de bovenhand bij haar en bleef zij stil liggen, bijna zonder adem te halen, en bevend als een haas in zijn leger.

Hij boog zich over haar heen en dacht dat zij sliep; maar bij dat afschuwelijk zwakke en toch zware kloppen van het hart in zijn binnenste had hij er geen besef van of het de dood was, dien hij voor oogen had, dan wel de slaap. In de kromming van haren arm die het dichtst bij hem was, legde hij al het goud- en zilvergeld neder, dat hij in zijne zakken kon vinden, zacht en behoedzaam, het eene stuk voorzichtig naast het andere, om de slaapster niet wakker te maken. Doch verder beroofde hij zich zelven niet. Zijn horloge en de sieraden die zijn toilet voltooiden, hield hij bij zich. Hij zag haar nog eens aan, zooals zij daar lag, met haar gelaat afgekeerd van de stapeltjes geld, die glimmend tegen het lelieblanke vleesch van haren arm afstaken. Het schouwspel trof hem, - en toch, wat was hij haar nu nog meer verschuldigd?

Williams stond hem te wachten toen hij door het kantoor ging. Hij bleef bij het buffet staan en vroeg een glas brandewijn; hij dronk het ledig, liep toen voort naar de lessenaar en sprak daar met den boekhouder, wien hij iets zeide over het gevoel van den brandewijn in zijn hoofd. Zijn gedrag maakte in de bestaande omstandigheden op Williams den indruk van pure dwaasheid, tenzij de jonkman om een of andere reden zich bepaald als een dwaas w i l d e aanstellen. Hij kreeg Williams in het oog en glimlachte op eene wijze, die de onrust van zijn vriend niet verminderde. Hugh nam hem bij den arm, en zeide met gedempte stem, terwijl zij tegenover elkander bij de deur stonden:

‘Dat is niet eerlijk gehandeld jegens haar, Frank! Gij hadt haar de gelegenheid moeten geven tot een verklaring.’

‘Zij kan nu niets verklaren,’ zeide Frank, losweg. ‘Zij ligt te slapen. En ik heb een afspraak. Zoudt gij naar boven willen gaan en wachten tot ik terug

kom? Mijne kamer is vlak tegenover de zitkamer der dames. Ga ergens staan waar gij haar kunt hooren, als zij roept.'

'Waar ter wereld wilt gij heen? Ik heb het volstrekt niet begrepen op die afspraak van u, om twaalf uur 's nachts!'

'Als men eenmaal afspraken gemaakt heeft, kan men er niets meer aan doen,' zeide Frank. 'Gij waart er bij, toen ik Blasshy beloofde, dat ik present zou zijn. Gij zijt verbazend hard voor haar geweest, Hugh, en hebt heel wat jegens haar goed te maken. En al is de vrouw van uw vriend nu niet precies zooals gij haar gaarne zoudt willen hebben, is dat dan een reden waarom gij haar niet bij zoudt staan?'

'Ik zou eigenlijk in deze oogenblikken liever ú bijstaan.'

'Dat doet gij juist door daar op mij te blijven wachten, ziet ge? Blijf daar boven totdat ik terugkom.'

'Nu, ga dan; ik zal op u wachten, - maar blijf niet den geheelen nacht uit.'

Frank beantwoordde die opmerking van zijn vriend met een pijnlijken, onverklaarbaren glimlach.

Hugh was nog ongerust, maar de omstandigheid dat Blashfield mede betrokken was in Franks afspraak troostte hem eenigszins: zijn vriend zou geen wanhopige of tragische plannen hebben, met Blasshy op sleeptouw.

De conversatiekamer der dames was ledig, maar Williams was te onrustig om zich bezig te houden met eenzame beschouwingen van de daar heerschende pracht. Hij liep over de geheele lengte der zaal op en neder, slechts even stilhoudend bij Milly's deur, toen hij een geluid meende te hooren alsof iemand schreide. 'Arm, dwaas schepseltje!' zeide hij bij zich zelf, 'ik zou medelijden met haar kunnen hebben, als het niet om Frank was, - zijn leven verwoest op vier en twintig-jarigen leeftijd.'

Hij bleef op een plek in het midden der zaal eenige oogenblikken stilstaan, vervuld met gedachten aan de toekomst van zijn vriend.

'En nu zou ik wel eens willen weten, wat hij eigenlijk uitvoert!' Hij keek op zijn horloge en zag dat Frank reeds drie kwartier weg was geweest.

Een raam aan het achtereinde der zaal stond open, waardoor de wind met ruwe vlagen naar binnen joeg, zoodat de vlammen der lampen begonnen te flikkeren. Hij liep de zaal door, om dat raam te sluiten, en terwijl de koele nachtlucht langs zijn gelaat gleed, hoorde hij den knal van een pistoolschot. Hij ging naar het raam en keek naar buiten. Het was een hoog venster, dat uitzag op het smalle, omheinde pad tusschen de keuken van het hotel en het daarachter liggende open erf. Het pad was over een korten afstand verlicht door de lamp van nog laat bezig zijnde personen in de keuken; daarachter, zoover als hij zien kon in de richting van het schot, was alles donker.

Williams vond de deur van een achtertrap en snelde naar beneden, waar hij aan een smal poortje kwam, waarmede men op het omheinde pad kon komen. Een paar hotelbedienden - na middernacht waren er niet veel meer op - stonden blootshoofds op het pad, in het licht uit de warme keuken, en staarden uitvorschend in de ondoordringbare duisternis, die op het erf heerschte.

'Wat is er te doen?' vroeg Williams.

'Een poosje geleden zijn hier een paar jongelui voorbijgekomen,' zeide een der bedienden, achter zich om wijzende. 'Ik weet niet, wat zij daar gingen uitvoeren.'

Williams snelde voort en ontmoette eenige stappen verder Blashfield, die blijkbaar op het licht der keuken afkwam.

‘Wie is de gekwetste?’ vroeg Williams, toen hij zag dat er iets ernstigs gebeurd was.

‘Embury.’

‘Wat?! - Wie heeft het gedaan?’

Blashfield gaf geen antwoord en liep voort. Hij gaf eenig geld aan een der bedienden, die onmiddellijk verdween, en sloeg zelf den naasten weg naar de straat in.

Williams liep in den blinde voorwaarts naar een plekje licht naast de lage schutting van het erf. Daar zag hij de flauwe omtrekken van eenige menschelijke gedaanten schemeren; die het dichtst bij het licht waren, bleven onbewegelijk staan, maar één liep op een zonderling drafje gestadig heen en weder. Eenige weinige stappen brachten Williams dicht genoeg bij het tooneel, om te zien dat het Strode was, nog altijd in bal-toilet, behalve dat hij zijn rok verwissseld had voor een geruite overjas. Hij greep Williams bij de hand en begon op kinderachtigen toon te bazelen. Hugh kon hem niet van zich weg krijgen; hij bleef naast hem voortloopen, aanhoudend en opgewonden doorpratend.

‘Ik dacht dat gij de sheriff waart! Ik sta hier te wachten, om mijzelven aan te geven; maar de jongens zullen u zeggen, Williams, dat ik volstrekt niet voornemens was te vechten. Ik had niet het minste of geringste tegen hem. Ik heb zelfs aangeboden, hem excuus te vragen. Ik had niet eens een wapen bij mij. Van de jongens zult gij hooren, dat een hunner mij een pistool moest leenen; ik had niets bij mij,’ herhaalde hij.

‘Laat mij gaan, Strode. Waar is hij?’

‘Ik zal er u brengen. Hij had zich nu eenmaal in 't hoofd gezet, dat de zaak voortgang zou hebben. Gij kunt aan de jongens vragen, of ik er wel iets tegen doen kon. Ik weet niet hoe ik er toe kwam, hem te raken. Het is nooit mijn voornemen geweest. En hij zelf heeft niet eens een schot gelost. Zijn pistool was koud. Ik houd het er voor, dat hij dronken was, Williams, - of anders was hij niet wel bij 't hoofd. Och, goede God, wat ik gezegd heb, had letterlijk niets te beteekenen!’

De gedaanten bij het plekje licht bewogen zich zijwaarts en wezen naar eene andere, die in de sneeuw lag, bij een hoek van de schutting, eenigszins beschut tegen den wind. Eene bij zijne voeten geplaatste lantaren wierp haar schijnsel op zijne bleeke handen, zijn kin en zijn hals.

‘Hoe gaat het er nu mee, Embury?’ vroeg Strode met zenuwachtigen aandrang. ‘Gij zijt niet erg gekwetst, wel?’

Hugh trok hem ter zijde. ‘Waar is het, Frank?’ vroeg hij op zijn beurt. ‘Hebt gij veel bloed verloren?’

Frank kermde terwijl Hugh met de hand zijne doorweekte kleederen betastte, om naar de wond te zoeken.

‘Het was de brandewijn,’ prevelde hij. ‘Gij hebt

mij het glas ledig zien drinken, Hugh. 't Ging naar mijn hoofd als - - Laat ze eens een oogenblik weggaan,' fluisterde hij.

'Is Blashfield een dokter gaan halen?' vroeg Hugh.

'Ja,' antwoordde men. 'Wij vonden het beter, hem niet te vervoeren.'

'Nu, gaat eens een oogenblikje op zijde, jongens, wilt ge? - - O Frank, ik zou kunnen wenschen, dat ik dood was, als het u kon redden!'

'Ik heb gekregen wat ik wilde. Gij zult alle praatjes smoren, Hugh? Laat hen maar denken, dat het de brandewijn was, - die mij naar het hoofd ging,' mompelde hij, min of meer kreunend.

'Is er nog iets anders, beste jongen? Gij zult koude vatten, als gij hier zoo blijft liggen.'

'Neen - ik wilde u alleen maar zeggen - dat ik gekregen heb wat ik wenschte,' herhaalde Frank op een droomerigen toon. 'Gij moet niet denken - dat gij -' Hij zuchtte en gaf alle pogingen op om zich nader te verklaren. 'Het was niet gelukkig,' fluisterde hij, zich inspannend om zijne oogen op het gelaat van zijn vriend te vestigen. Zij konden den blik echter niet lang volhouden: het wezen verdween er uit, en hij sprak geen woord meer.

'Wij moeten hem naar binnen zien te brengen,' zeide Hugh. Zij spreidden een overjas in de sneeuw uit, legden hem daarop en droegen hem zoo, voorbij de verlichte keukenvensters, door de bediendendeur naar binnen.

'Niet de trap op!' fluisterde Hugh.

Zij wendden zich naar de eetzaal, waar de tafels reeds voor den volgenden ochtend gereed waren gezet, en legden hem daar op den grond, met eenige oude dekens van een der knechtsbedden onder hem.

De dokter was vertrokken, na bevolen te hebben dat Frank niet vervoerd mocht worden, wijl de geringe kans op het behoud van zijn leven geheel en al afhing van de meest volstrekte rust. Het was een echte Leadviller nacht: ruwe windvlagen en scherpe buien jachtsneeuw volgden elkaar op in deze vroege uren van stille duisternis. Van tijd tot tijd kwam de nachtportier binnen en wierp hij zoo behoedzaam mogelijk, met zijne in wollen wanten gestoken handen, een schep steenkolen op het vuur.

Frank had nog niet gesproken sedert hij zijn bewustzijn had verloren terwijl zij hem naar binnen droegen. Tegen den morgen opende hij zijne oogen en vestigde hij ze op Hugh, met dien eigenaardigen blik, welke hun, die geen vreemdelingen aan sterfbedden zijn, maar al te wel bekend is als een voorteeken van het naderende einde, - die blik, die de persoonlijkheid als 't ware doet verdwijnen, die jonge gezichten oud en oude gezichten jong maakt. Hugh zag, dat zijn vriend iets wenschte te zeggen. Hij gaf hem een lepelvol van den opwekkenden drank, dien de dokter had voorgeschreven in geval het bewustzijn nog mocht terugkeeren, en wachtte er de uitwerking van af.

'Zoudt ge voorzichtig naar boven kunnen gaan, vóór zij wakker wordt, en dat geld weer wegnemen?' fluisterde Frank.

Hugh dacht niet anders of hij ijlde. Maar de gewonde liet er terstond, volkomen bedaard, op volgen: 'Als ge mij naar huis brengt, zeg hun dan alles. Misschien zullen zij het zoo erg niet vinden, als zij weten - dat ik kreeg wat ik wenschte!'

'Och, mijn beste jongen, was er dan geen andere uitweg mogelijk dan alleen deze?'

'Niet voor mij - de weg der krankzinnigheid,' prevelde hij.

En op het laatst was er in den glimlach, die om den nu zwijgenden mond bleef spelen, iets plechtigs en ontzagwekkends. Williams vond, terwijl hij het gelaat van zijn stervenden vriend onafgewend gadesloeg en door dit schouwspel zijn geloof poogde te sterken en zijne smart te stillen, dat als Franks vader en moeder slechts één enkelen blik op dat gelaat konden werpen, er iets vertroostends, zelfs voor hèn, zou geweest zijn in dat wonderbare licht, dat door het onbekende op dit wrak van het bekende werd geworpen.

Toen de glimlach, met dat zwijgend protest tegen rouw en droefheid, langzamerhand verdwenen was, deed de vlijmende smart zich bij Hugh weer gevoelen; hij zag al de onherroepelijk verdwenen oogenblikken, waarin het aangerichte kwaad nog hersteld had kunnen worden, - al de keerpunten die hij ongebruikt voorbij was gesneld.

Mrs. Dansken liet hem een brief zien, dien zij aan Franks moeder had geschreven, waarin zij de bitterste beschuldigingen tegen zich zelve inbracht en het gebeurde tot in de kleinste bijzonderheden verhaalde.

'Gij hebt er niets in gezegd van hetgeen ik deed,' zeide Hugh, toen hij den brief gelezen had.

'Gij hebt niets gedaan waar ik niet verantwoordelijk voor was,' antwoordde zijne hospita.

'Gij kunt op die manier niet de geheele waarheid zeggen, Mrs. Dansken. Laat de zaak liever rusten. Ik zal hun alles wel zeggen wat zij noodig hebben te weten.'

'Maar zij mogen nooit iets van zijn uitdagend gedrag te weten komen!'

'Zij kennen hun eigen jongen, - en zouden zij troost vinden in de gedachte, dat wij hier in ons midden zijn leven verwoest hadden? Gij kunt niet de geheele waarheid zeggen, Mrs. Dansken. Wij weten het zelf.'

Er zijn dansenden en danspartijen geweest op den parketvloer der eetzaal van het Clarendon-hotel sedert den avond van Milly's début, - doch slechts zeer weinigen van de oorspronkelijke Assembly-balgasten verschenen er ooit weer met het doel om zich nog eens te vermaken.

Er was één hoek der zaal, - tegenover de bank waarop Milly zich in hare verlegenheid had nedergezet, - die angstvallig geschuwd werd door hen, welke den jongen bruidegom daar op den vloer hielpen leggen, als het ware aan hare voeten. Milly zelve kwam nooit of nimmer weder in die balzaal, en vestigde ook nooit weer zonder tegenzin de oogen op het gelaat van een dergenen, die daar getuigen waren geweest van haar binnenkomen en haar heengaan. Zes maanden na dien avond waren de huisgenooten uit No. 9 naar alle kanten verstrooid, en vernamen ze niets meer van elkander dan bij gerucht.

Blashfield vervolgde zijn aangenamen levensweg verder westwaarts, totdat hij Honololu bereikte, waar hij de echtgenoot werd van eene erfgename van dat

eiland, met een zweem, zegt men, van het kwistig verspreide bloed der koninklijke familie in hare aderen. Volgens de beschrijvingen is zij eene beeldschoone vrouw, met een of meer meters van het donkerst bruine haar en met eene constitutioneele neiging tot het dragen van kleederen na den middag.

Mrs. Dansken behandelde Hugh Williams ook in het vervolg als de vertrouwde van haar verdriet en berouw over de mislukking harer relatiën met Embury; maar ten opzichte van Milly kon zij het nooit tot eene zelfbeschuldiging brengen, uitgenomen het feit der aanwezigheid van het meisje in haar huis. Nu er geen publiek meer was om te applaudisseeren, gaf Hugh zich ook geen moeite meer om haar in den loop van het gesprek steken onder water toe te brengen. Nog eer er een jaar verloopen was, was hij de eenig overgebleven commensaal in No. 9, doch nu was het getroffen accoord van blijvenden en uitsluitenden aard geweest. Mrs. Dansken was eenige weinige jaren ouder dan haar philosophische echtgenoot, maar z i j n e levensopvatting was ouder. Eenigen tijd vóór hij kennis maakte met zijne Leadviller hospita, had Hugh Williams op het stuk van trouwen zijne beste verwachtingen laten varen. Hij had altijd veel gehouden van het vroolijke, handige, fatsoenlijke vrouwtje; op den langen duur was hij hare tegenspoeden, misslagen en vernederingen min of meer als zijne eigene gaan beschouwen; om hare scherpe tong en hare luidruchtige maniertjes bekommerde hij zich niet veel, en zij zou voor hem, had hij geoordeeld, een betere reisgezellin wezen door zijn zwervend Westersch leven dan een fijn opgevoed, óvergevoelig meisje uit de zorgvuldiger grootgebrachte gelederen der maatschappij. Maar het was lang geleden sedert hij een meisje van die soort gekend had, en zijne ideeën waren nu op dit punt eenigszins vaag geworden.

Strode ging naar Nieuw-Mexico, werwaarts de mare van zijn avontuur - het doodschieten van een man in een duel na een danspartij te Leadville - hem reeds was vooruitgegaan en hem daar een soort van prestige deed verwerven, waarop hij in de bestaande omstandigheden niet gesteld was. Hij was nooit in de gelegenheid om zijne reputatie te handhaven, die hem doodverfde als een moorddadig en gevaarlijk man in geval van twist.

Milly ging haar intrek nemen ten huize van Mrs. Black, die met haar aangeboren talent om in de menschen uit hare omgeving altijd het beste te ontdekken wat er in zat, al zeer spoedig had opgemerkt dat Milly 'in de wieg gelegd' was voor ziekenverpleegster, - een ziekenverpleegster die zich meer onderscheidde door geschiktheid en kalmte, dan door verbazingwekkende vlugheid. Er was ruimschoots bezigheid ook buiten de hospitalen voor Milly's krachten gedurende het volgende seizoen in het kamp. Soms was het de moeder van een jong kindje hier of daar in een armzalige hut, waaruit de klacht kwam dat de vader 'verderop' was, misschien wel hij barricades en kanonnen; soms een huis vol kleine kinderen, aangetast door een besmettelijke ziekte. Eens was het een reiziger, die in zijn hotel door eene ernstige ongesteldheid werd overvallen, een zwaargebouwde veehouder uit Montana, met een duffelsche overjas en een diamanten doekspeld, die na zijne herstelling zijne mooie verpleegster met alle geweld wilde beloonen met het leven, dat hij aan hare goede zorgen te danken had. Wat Milly met het geschenk deed, nadat zij met hem was teruggekeerd naar zijne stallen en weilanden, is nooit bekend geworden. Maar Mrs. Black was intusschen zeer blijde, dat zij het meisje uit hare gedachten kon zetten, verzekerde zij. 'Want zulk een mooi meisje, dat nooit geleerd heeft om ergens

beslist ja of neen op te zeggen, haalt iemand die haar bij zich heeft maar heel wat last en zorg op den hals, in een plaats waar zooveel manvolk woont!'

De arme Frank had, helaas! aan al de familieprofeten, die steeds twijfelend het hoofd over hem hadden geschud, aanleiding gegeven om te betuigen: 'Ik heb het u wel gezegd!' Maar er is een jong meisje, dat altijd zal blijven gelooven, dat, als men haar slechts vergund had om met den man harer liefde te huwen, alles geheel anders zou geloopen zijn. Misschien is een dergelijk geloof nog beter, dan de verwezenlijking geweest zou zijn; en in ieder geval: de heer en mevrouw Mason zijn nog altijd van meening, dat zij 't het beste wisten.

Het raadhuis te Bern.

Het Zwitsersche kanton Bern, met de hoofdstad van dienzelfden naam, behoort tot de schoonste gedeelten van het Alpenland. Het noordelijk gedeelte van het kanton is heuvelachtig en heeft een vruchtbaren grond; het zuidelijk gedeelte is een bergland met diepe dalen. Men vindt er de hoogste bergen van Zwitserland: de Finsteraarhorn, de Schreck- en Wetterhorn, de Eiger en de Jungfrau. De stad Bern zelve is, als hoofdplaats van het kanton van dien naam, sedert 1848 de zetel der Zwitsersche Bondsvergadering; zij is schilderachtig aan de Aar gelegen en telt ongeveer 36,000 inwoners. Het wapen der stad vertoont een klimmenden beer in een schuinstaanden balk; volgens de sage draagt Bern namelijk haren naam naar een beer, dien Hertog Berthold V van Zähringen in 1191 schoot. Behalve het hierbij afgebeelde Raadhuis, dat als een eigenaardig staaltje van Zwitserschen bouwtrant mag beschouwd worden en u onwillekeurig herinnert aan de blokkedoozen en bouwplaten uwer lieve kleinen, behoort tot de Bernsche merkwaardigheden ook de Heilige Geestkerk, de Stads-bibliotheek met 45,000 deelen, het tuighuis, het Universiteitsgebouw met sterrenwacht en plantentuin, enz.

De stad Bern en haar Raadhuis hebben ten allen tijde in de geschiedenis van Zwitserland een groote rol gespeeld. Zoo werd aldaar in het jaar 1869 de nieuwe democratische Grondwet vastgesteld, waarmede de in 1868 aangevangen arbeid tot herziening der Zwitsersche Grondwet bekroond werd. De beslissende stoot tot die democratische beweging was het jaar te voren van Zürich uitgegaan. Ook bij de staatkundige verwikkelingen van 1845 en 1848 hebben het steeds zoo machtige en invloedrijke kanton Bern en zijne gelijknamige hoofdstad een beslissend aandeel in den gang van zaken genomen. Wij behoeven slechts aan de geschiedenis van den 'Sonderbund' en de 'Tagsatzung' te herinneren, om die veelbewogen dagen in het geheugen terug te roepen. Dien

ALTIJD WELKOM. Naar Mevr. L. Alma Tadema (Zie blz. 196).

invoed van Bern en de Berners op de staatkundige ontwikkeling des lands meer in bijzonderheden aan te toonen, zou ons echter hier te ver voeren.

Altijd welkom.

Is er voor de krachtelooze lijderesse, die dagen en weken achtereen op het ziekbed ligt uitgestrekt, iets welkomers te bedenken dan een blijk van deelneming, een woord van troost? Hoe eindeloos schijnt de tijd, hoe traag kruipen de uren om, en met welk een martelende eentonigheid wisselen zelfs dag en nacht elkaar telkens af! Een vluchtige sluimering dompelt de zieke nu en dan in een zoete bewusteloosheid; maar bij het ontwaken vestigen de moede oogen zich met een loomen blik op den uurwijzer en ontsnapt er een zucht aan de koortsige lippen, als een onuitgesproken klacht, dat die sluimering reeds zoo spoedig uit moest zijn en slechts zulk een klein gedeelte van den middag of avond kortte. Een wijle lezens geeft eenige afleiding, maar de inspanning pijnt de oogen te zeer en het hoofd is zelfs te mat om geregeld te denken. In zulke oogenblikken heeft een troostend, deelnemend bezoek iets van de verschijning eens engels. Dan komt er soms een glimlach om den lusteloozen mond, een flikkering van herlevende kracht in den starren blik, en voelt de arme lijderes weer aanknoopingspunten met het leven en de wereld buiten de ziekekamer. En als dan de zachtkens binnentredende engel der vertroosting met de rechterhand de vermagerde, koortsig klamme vingeren harer lieve zieke drukt, en in de linkerhand een met teedere zorg en kieschheid gekozen verkwikking komt brengen, dan kan zij er zich verzekerd van houden, dat hare komst met blijdschap begroet wordt, dat zij een straal van licht en liefde in een donker menschenhart doet vallen, en dat zij op deze plaats eh in zulke oogenblikken ‘altijd welkom!’ is.

De spoorbrug tusschen Frankrijk en Engeland.

De plannen tot overbrugging van het Engelsche kanaal tusschen Dover en Calais zijn in den laatsten tijd weder zoozeer op den voorgrond getreden, dat het schijnt alsof de reusachtige onderneming nu toch ernstig aangevat zal worden.

Reeds vroeger zijn er drukke onderhandelingen over dien brugbouw tusschen de daarbij betrokken landen gevoerd, o.a. reeds ten tijde van Napoleon I. Zij hebben echter steeds schipbreuk geleden op het groote bezwaar, dat de aanwezigheid van zulk een brug in geval van oorlog hebben zou. Dat die bezwaren tegenwoordig in geringere mate zouden bestaan dan vroeger, of van minder gewicht zouden te achten zijn, is niet aan te nemen; alle bedenkingen van dien aard moeten thans echter wijken voor den bouwlust aan de Fransche en den handelsgeest aan de Engelsche zijde. Naast het denkbeeld van een brug heeft men ook herhaaldelijk dat van een onderzeeschen tunnel ernstig overwogen. Na een dertigjarig tijdperk van voorbereidende werkzaamheden werden de hiervoor opgemaakte bouwplannen op de Parijsche Wereldtentoonstelling van 1867 openbaar gemaakt. Zij baarden zulk een opzien, dat ook de Engelsche regeering het plan met de grootste belangstelling ging onderzoeken. De oorlog van 1870 maakte aan al die plannen een einde; en toen in 1875 het Fransche Parlement er weer op terugkwam, vond het toenmaals bij Engeland geen geopend oor. Zoo viel het tunnel-ontwerp in duigen, om kort geleden weer voor dat van den brugbouw plaats te maken.

De bouwplannen der reuzenbrug waren verleden jaar op de Wereldtentoonstelling te Parijs geëxposeerd. Mocht de zaak tot stand komen, dan zou zij alles wat tot dusver op aarde gebouwd is, verreweg in de schaduw stellen. Zij zou het volumen der Egyptische pyramiden met de genialiteit van den Eiffeltoren in één verband vereenigen. Men behoeft, om hiervan een begrip te krijgen, zich eenvoudig de lengte, de diepte en de hoogte der brug voor te stellen. De lengte zou 38 kilometer (5½ mijl) bedragen. Als eindpunten heeft men het oog gevestigd op Folkestone aan de Engelsche, en, op kaap Grisnez aan de Fransche kust. De oppervlakte der dwarsliggers zou zich 72 meter (meer dan 200 voet) boven het laagste zeepeil bevinden, zoodat de schepen onder deze brug konden doorvaren en de toppen hunner hoogste masten ver onder de oppervlakte der brug zouden blijven.

De pijlers, die men zich moet voorstellen als op den zeebodem rustend en tot eene aanzienlijke hoogte boven den waterspiegel uitstekend, zouden gedeeltelijk een hoogte van meer dan 50 meter hebben; van hun grondvlak zou de lengte en de breedte 40 meter bedragen, en ieder dezer pijlers zou zich kegelvormig naar boven toe verdunnen. De mogelijkheid om zulke pijlers te bouwen, is niet buitengesloten, want vooreerst bestaat de bodem van het kanaal uit vaste kalksteenlagen, en ten andere deinst de tegenwoordige waterbouw-techniek niet terug voor het denkbeeld, in zoo diep water een reusachtige ijzeren kast op te stellen en ledig te pompen, waarbinnen een pijler van zoo ontzaglijke dikte opgemetseld kan worden. De bouw der pijlers zou vooral daardoor nog begunstigd worden, dat zich op den bodem der kanaalbedding eenige tamelijk ver vooruitstekende riffen van niet geringen omvang bevinden, waarop een reeks pijlers gegrondvest zouden kunnen worden. Om van die riffen gebruik te kunnen maken, zou de brug ook niet in een rechte lijn, maar hier en daar met vrij groote krommingen moeten loopen.

Wanneer de pijlers staan, volgt er weer een nieuwe reuzenarbeid: de ijzeren constructie der brug zelve.

Op den kop van iederen pijler komen een paar opengewerkte, ijzeren, onderling met elkaar verbonden torens te staan, en van toren tot toren strekken zich de ijzeren bogen uit, waarvan de grootsten 500, zegge vijfhonderd meter, dus meer dan 1500 voet, lang zijn.

De kosten van den bouw zijn op ongeveer 420 millioen gulden begroot.

In Engeland heeft zich reeds een ‘Kanaalbrugmaatschappij’ gevormd, die druk werkzaam is voor de uitvoering van dit reuzengewrocht. De meest geinteresseerde ondernemers bij den beraamden bouw zijn de eigenaars der ijzerwerken van Creuzot, de heeren Schneider & Co.; voorts de aannemer Hersent en de Engelsche ingenieurs Fowler en Baker,

dezelfden die zich beroemd gemaakt hebben door den aanleg van de brug over de rivier de Forth, in Schotland, waarvan 'De Huisvriend' onlangs een afbeelding met beschrijving gegeven heeft.

Intusschen blijft nog altijd de mogelijkheid bestaan, dat het geheele plan te eeniger tijd nogmaals op staatkundige bezwaren schipbreuk lijdt. Zóóveel echter mag men wel als zeker aannemen: tot stand komen zal het plan ongetwijfeld, zoo niet nu, dan toch eenige jaren later.

Wie de dusver openbaar gemaakte afbeeldingen der ontworpen brug ziet, kan niet anders zeggen dan: de zaak is zeer eenvoudig en schoon, waarom zou zij onuitvoerbaar zijn? Als... het noodige kapitaal maar beschikbaar is.

Een uitstapje in het hart van Java.

Na drie jaren te Batavia in eene handelsbetrekking werkzaam te zijn geweest, moest ik Indië wegens gezondheidsredenen verlaten. Het consigne van mijn geneesheer was: niet alleen vertrekken, maar *zeer spoedig;* niet per mail, maar per zeilschip; is er geen schip, dat spoedig *direct* naar Nederland vertrekt, dan met een dat om de Zuid thuis vaart.

Het gevolg was, dat ik passage besprak op de 'Tonia', kapitein Hazeloop Werner, een bark, die te Tjilatjap eene lading koffie moest innemen, waarmede omstreeks eene maand zou verloopen, om daarna de terugreis naar Rotterdam te aanvaarden.

De reis naar Tjilatjap werd begunstigd door een voordeeligen wind. We hadden drie passagiers aan boord voor Tjilatjap, (in '65 werd er nog niet *gedacht* aan eene stoomvaartlijn Batavia-Tjilatjap) die heel veel bijbrachten tot het gezellig samenzijn. Zij konden die reis over zee heel wat goedkooper maken dan over land. Wij hadden in zeker opzicht spijt, dat Noeso-Kembangan, de voorhaven van Tjilatjap, zoo spoedig in 't zicht kwam en onze wegen hier zouden scheiden.

Evenals vroeger te Batavia de halve stad naar den Boom liep, wanneer een bekend passagiersschip ter reede was gekomen, - hoofdzakelijk om de nieuw aangekomen dames in oogenschouw te nemen, - was het in dien tijd voor de Tjilatjapers nog een évènement, als er een koopvaardijer aankwam. En daar het aan boord komen op verre na niet die moeielijkheden oplevert, waarmede op de oude reede van Batavia te kampen was, kwamen er zelfs, terwijl wij nog in de haven zeilende waren, eenige ingezetenen aan boord, waarvan het aantal toenam toen het anker gevallen was.

De Indische gastvrijheid verloochent zich bij zoo'n gelegenheid ook niet aan boord, en een menschkundig gezagvoerder houdt gaarne op gulle wijze *cour plénier*, in het vooruitzicht dat hij, gedurende den ligtijd aan wal logeerende, zich al dadelijk eenige introducties kan verschaffen.

Voor mij was 't vooruitzicht, om 30 dagen aan boord te moeten logeeren, wel een bezwaar geweest: ik vreesde mij gruwelijk te zullen vervelen; maar mijne vrienden te Batavia hadden mij voorspeld, dat zich het verblijf aan boord alleen tot de nachtelijke uren zou bepalen, daar de Europeesche adat meebrengt, dat op kleinere plaatsen een welopgevoed man, tijdens het bijwonen eener eerste receptie, al dadelijk zeker kan zijn van eenige uitnoodigingen bij andere families, waaraan men voorgesteld wordt.

Spoedig was het bezwaar aan kant en deed zich een buitenkansje voor mij op. Ik werd o.a. voorgesteld aan den heer R.M., agent te Tjilatjap van den aannemer van

de transporten der gouvernementsproducten, afkomstig uit de Preanger Regentschappen en Banjoemas. Hij kwam een der passagieressen afhalen, die voor de Binnenlanden bestemd was. Weldra bleek ons, dat we nog vrienden uit de kinderjaren waren. Een druk gesprek was het gevolg en spoedig gaf hij den wensch te kennen, dat ik, gedurende den ligtijd van het schip, mijn intrek ten zijnent zou nemen. - ‘Ajoh, ajoh, geen bezwaren!’ was het antwoord, toen ik uit discretie niet zoo direct durfde toeslaan; zijn voorstel had mij als 't ware overbluft; ‘pak maar gauw wat goed bij mekaar, dan kan je koffer tegelijk met de barang-barang van juffrouw B. naar huis gepikold worden, en moeder de vrouw zal 't wat aardig vinden, als ik met eene dame nog een heer meebreng, die ons niet zoo spoedig zal verlaten.’

De voorspelling mijner vrienden werd ten volle bewaarheid. Op zóó'n gulle uitnoodiging had ik niet kunnen hopen, en het was mij al dadelijk een bewijs van hetgeen ik meermalen uit den mond van oudgasten-vrienden te Batavia vernomen had: ‘De oud-Indische gastvrijheid heeft op de hoofdplaatsen een duc-major gekregen door de logementen; men vindt ze alleen nog ouderwetsch op reis in de binnenlanden en op kleine kustplaatsen.’

Met beide handen nam ik het aanbod aan en spoedig kon ik voor eenigen tijd den rug aan de ‘Tonia’ toedraaien.

Tjilatjap is de hoofdplaats van de assistent-residentie van dien naam, de meest zuidelijke van de residentie Banjoemas. Toen ter tijd had het nog niet de treurige koortsvermaardheid van thans en was er een talrijk garnizoen aanwezig. Een bataljon infanterie, gecommandeerd door een majoor, tevens plaatselijk commandant, en wat minder artillerie onder het hoofd van een kapitein, terwijl er ook een kapitein der genie standplaats had.

De assistent-resident, hoofd van het gewestelijk bestuur, is no. 1 van de Europeesche bevolking; dan volgen de pakhuismeester, de zoutverkooppak huismeester, het havenpersoneel, de agent van de Kompeni ketjil (Nederlandsche Handelmaatschappij), de posten telegraafdirecteur enz. enz.

Mijn gastheer behoorde tot de weinige particulieren van de plaats. Hij had eene zeer verantwoordelijke betrekking. Al de gouvernements-producten, te Tjilatjap aankomende, - en dat zijn millioenen pikols per jaar, - werden door hem afgeleverd aan den gouvernements-pakhuismeester. Deze heeft weer de verantwoordelijkheid voor de aflevering der producten als lading aan de schepen.

Mijn gastheer was getrouwd. Zijn huwelijk was zeer gelukkig, doch, kassian! kinderloos. Zijn vrouwtje was vroeger gouvernante geweest bij eene familie ter hoofdplaats Banjoemas. De kennismaking was zeer gemakkelijk. Zij had uitnemend slag om den vriend van haar man zich spoedig werkelijk ‘thuis’ te doen ge-

voelen. - Zij beiden waren voor mij typen van de ware Indische lui, die genoten van de heerlijke natuur en van het gezellige leven, maar niet in staat waren om ooit tot de klimaatschieters over te gaan. Zij speelde zeer goed piano; beiden kregen met elke mail keur van lectuur uitgezonden. Men leefde er, en famille, veel met de betrekkingen in Holland.

Al spoedig werd mij door mijn gastheer meegedeeld, dat hij binnenkort op inspectie moest naar Bandjernegara en dat hij met twee vrienden afgesproken was om aan die reis een bezoek aan den D i ë n g te verbinden. Nu zou ik als gast de vierde persoon zijn.

Dat was natuurlijk een kolfje naar mijn hand. Wel was ik verscheiden malen te Buitenzorg geweest en had ik een paar malen te Gadok vertoefd; dus ik wist mee te praten van al het schoone, dat daar op 900 en 1370 voet hoogte boven zee, tusschen de bergen, te genieten valt. Maar 't had altijd tot mijne pia vota behoord om eens een kijkje te nemen in de binnenlanden van Java. Die wensch zou nu ook bevredigd worden. Heerlijk vooruitzicht!

Terwijl mijn gastheer aan zijne bezigheden is en de preparatieven voor de reis maakt, kan ik u zeggen, dat Tjilatjap en omgeving niet veel bijzonders oplevert voor iemand, die drie jaar te Batavia is geweest. Dezelfde weelderige plantengroei, maar het is er vlak en slechts heel in de verte zijn een paar bergen te bespeuren. Op het kerkhof vindt men het graf van den zoo populairen Toontje Poland.

De Societeit is er het brandpunt van gezelligheid, en dagelijks vóór den eten wordt ze trouw bezocht door het meerendeel van de Europeanen: officieren, ambtenaren en particulieren. 's Zaterdagsavonds is 't er een officieele avond: dan is er menig whist-, ombreen quadrilletafeltje bezet. Dan was ook de regent een trouwe whister.

Een mijner eerste bezoeken moest ik, op verlangen van mijn gastheer, afsteken bij den assistent-resident en den regent. De adat brengt zulks mee. Het bezoek bij den assistent-resident onderscheidde zich door niets bijzonders. Ik vond in den regent een zeer ontwikkelden inlander, die vrij goed Hollandsch kon spreken en zich best met de Europeesche levenswijze - wat spijzen en dranken aangaat - kon vereenigen. Hij stond in groot aanzien bij de inlandsche bevolking en hare hoofden. Ik ontving van hem de uitnoodiging, om de feesten der Poeassah, (Inlandsch Nieuwjaar) bij te wonen. Bij die gelegenheid zou ook een tijgergevecht plaats hebben. Ook alweer een buitenkansje in het vet!

Dra was de dag van afreis aangebroken. De heer R.M. had een eigen reiswagen en deze werd voorzien van eenige ververschingen. Met een der reisgenooten, een militair apotheker in garnizoen te Tjilatjap, had ik reeds aangenaam kennis gemaakt; de vierde man was administrateur van eene suikerfabriek op de hoofdplaats, bij wien we den eersten dag zouden doorbrengen. Om 6 uur precies kwam het vierspan postpaarden voor: een hartelijk afscheid werd van de lieve gastvrouw genomen en voort ging het in vliegenden galop. Tot aan den eersten post was de weg vlak; hier begon het bergachtige en de koeda's hadden wat meer te lijden van de bullepees-striemen der loopers, maar wij genoten allengs meer van de schilderachtige natuur. Met iederen post, dien we nader aan de hoofdplaats Banjoemas kwamen, werden de vergezichten over de paddivelden tot aan de hooge bergen aan den horizont prachtiger en prachtiger, en op sommige punten was het een ijzig gezicht om, in vliegende vaart rijdende, in de diepte der ravijnen neer te zien.

Tegen 9 uur stapten wij, na een rit van 32 paal, bij den heer R. af. Deze was ongehuwd, maar het bleek ons spoedig, dat hij de Indische gastvrijheid op kranige wijze hoog wist te houden. Na een kijkje in de fabriek, - het was in het hartje van den maaltijd, - voor mij weer iets geheel nieuws, zetten we ons aan eene heerlijke rijsttafel, die we ons, onder gezelligen kout, goed lieten smaken, waarop de siësta en later een verfrisschend stortbad volgden. Trouw aan de adat gingen we met ons drieën vóór het eten een bezoek brengen aan den resident en den regent.

De resident was destijds de heer Z., een zeer verdienstelijk ambtenaar, die later mooie promotie gemaakt heeft. De residentswoning is zeer ruim en in de voorgalerij toevend, heeft men een keurig uitzicht op de ruime aloong-aloong, dat eenigszins denken doet aan dat van het paviljoen in den Haarlemmerhout. We ontvingen de uitnoodiging, om 's avonds de receptie bij te wonen, waar we aan veel Banjoemasche heeren en dames voorgesteld werden en eindelijk overgingen tot het onvermijdelijke partijtje.

Het bezoek bij den regent maakte mij voor 't eerst bekend met het ontzag en den diepen eerbied van het volk in de binnenlanden voor zijne hoofden. Te Batavia merkt men weinig van eenig respect van den inlander tegenover den Europeaan. De bruinen zijn daar al tamelijk wel geëmancipeerd. Op onzen tocht naar Banjoemas was 't mij reeds opgevallen, dat iedere inlander, bij het naderen van den wagen, zich nederhurkte en het toppie (bamboe hoofddeksel) afnam. Bij den regent bleek die onderdanigheid nog sterker. Onder het gebruik van een paitje in de voorgalerij, werd de regent door de Javaantjes niet dan hurkende genaderd. De regent was een oud man, die met smaak zijn sirih-pruimpje genoot en weinig deel nam aan het discours.

Den tweeden dag zouden wij de reis voortzetten naar Bandjernegara. We reisden nu met ons vieren. Ook nu vertrokken we heel vroeg met prachtig weer. 't Was aan het frissche van den ochtendstond reeds te bemerken, dat we ons eenige voeten hooger bevonden. De natuur werd hoe langer hoe schooner, de plantengroei steeds weelderiger. We reden langs sawa's- en koffietuinen, en in de eerste stapten de karbouwen met hun loomen gang onder geleide van hunne vrienden, de Javaantjes, om de velden te bewerken. Op één post was de helling van den weg zoo steil, dat we een zesspan voorkregen. Bij zoo'n gelegenheid wordt een der voorpaarden bereden door een looper-raaier (rijder); op een enkel punt kregen we zelfs nog hulp van twee karbouwen en verlieten wij tijdelijk den wagen. Dit eindje weg werd natuurlijk in statigen stap afgelegd. Aan den laatsten post vonden we een 40 man te paard, dorpshoofden enz., die ons tegemoet kwamen. De uitzending van die cavalcade was eene beleefdheid van den controleur K.O., bij wien we zouden afstappen. - Behoef ik u te zeggen, dat ik niet wist, wat mij gebeurde, toen we daar

afreden met zoo'n statig escorte van mannen met pieken, op allerlei onmogelijke paardjes, maar waarvan de aanvoerders zeer respectable viervoeters tot hun dienst hadden.

Ook bij de familie K.O. hadden we eene even gulle ontvangst. Die luitjes hadden twee alleraardigste kinderen, die heel wat schik hadden in de snuisterijen, die voor hen meegebracht waren. Voormiddag bezochten we nog eene suikerfabriek. Na de rijsttafel enz. kwamen er vier paarden voor om ons naar een koffietuin te rijden. Aangezien ik nooit boven op een paard gezeten had, begon ik te bedanken om van de partij te zijn; maar men maakte mij wijs, dat 't wel gaan zou. Enfin, ik werd in den zadel gezet en we stapten heel deftig voort. Volgde een handgalopje, ook dat ging goed; maar toen daarop een draf volgde, was ik niet erg op mijn gemak. Mijn rosinant was in zoover goed afgericht, dat hij geen teugels behoefde, maar werktuiglijk zijne makkers op den voet volgde. Ik was dus zoo vrij om in kritieke oogenblikken de armen om zijn nek te slaan, wat niet weinig aanleiding tot vroolijkheid aan de reisgenooten gaf. Eéne hebbelijkheid van den knol was mij *zeer* lastig: hij liep bij voorkeur op de kantjes der ravijn, en 't hielp niet of ik hem nu en dan een klap rechts toediende om hem links te doen uitwijken. Steeds liet dit mormeldier mij den peilloozen afgrond voor oogen hebben. Ik was dankbaar toen het ritje afgeloopen was en ik geen kwade gevolgen, ook niet van blik, er van ondervond.

Intusschen was het bezoek aan den koffietuin zeer belangwekkend. Die eindelooze rijen kleine boompjes, allen op denzelfden afstand van elkaar, evenals de rijen zelf ook - hebben iets kinderachtigs, maar men vermoedt niet, dat die laag opgaande boompjes zoo vol geladen zijn met dubbele boonen, en deze vruchten jaarlijks zooveel millioenen opbrengen.

We zagen ook een vanille-tuin. Deze plant groeit langs heggen van eene tafel hoogte. De vrucht is rolrond en groenachtig geel. Zoodra deze lichtgeel van kleur wordt, is ze rijp om ingezameld te worden. Later wordt ze in de zon of kunstmatig gedroogd.

Ook hier ter plaatse brachten we een bezoek aan den regent, een man in de kracht van het leven, met een ferm voorkomen en die blijkbaar met genoegen deel nam aan het gesprek. De radhen-ajoe, (ZEd.'s vrouw) was bij de receptie tegenwoordig. Deze, van jeugdigen leeftijd en met een aardig bekje, was echter zeven regels stom.

We dineerden vrij laat. De gastvrouw was lekker, dat haar man gasten had en zij zelf verheugde er zich in, dat ze hare cullinaire begaafdheden, - een der gevolgen van haar moeders paedagogische lessen, - weer eens kon toonen.

(*Slot volgt.*)

Echos uit de modewereld, door Coquette.

Wanneer men de kostuums onzer voorvaders vergelijkt bij de tegenwoordige dracht der heeren, zoo is daarin een toenemende eenvoud te ontdekken, doch naarmate de kleermakersrekeningen dalen, zijn die der modisten stijgende, want het vrouwelijk geslacht moge vooruitgaan en zich emancipeeren, het zal er nooit toekomen haar aanspraken op tooi en zwier te laten varen. Pantalons, overjassen en jacquetten mogen al eens eenig verschil vertoonen in snit, kleur, lengte of wijdte, toch is, voor het

vrouwelijk oog althans, daarin niet veel verandering te ontdekken, maar het damestoilet schijnt een thema, zoo onuitputtelijk en geëigend ter variatie, dat dit wel het einde der wereld zal beleven.

Zelfs in de geringste onderdeelen onzer kleeding heerscht mode. Kousen, vroeger opengewerkt en in alle kleuren, zijn nu meestal effen, doch op den voet geborduurd met Pompadour-rozen of zijden bloemen. Men heeft ze in katoen, in fijn écru, half zijde, en van zijde in de beste qualiteiten, van af een halve gulden het paar, tot aan den prijs van tien gulden. Dit laatste wordt bijna een gewetensvraag.

De zakdoeken hebben nu geen breede gekleurde randen meer, maar opengewerkte of gedrukte zoomen met geborduurde naamletter, soms door Valenciennes omgeven.

Ook de waaiers houden het toilet ter zijde. Zij moeten in kleur met het kostuum in overeenstemming zijn, en men heeft ze van kant en gaas met geschilderde bouquetten, de rijkste gegarneerd met Brusselsche kanten en met kunstig gesneden paarlemoeren heften.

Voiles bieden ook een weelderige keuze, en die het meest flatteeren zijn zeker de lichte gazen met fluweelen moesjes. De hoedjes die men daarbij draagt zijn licht en luchtig als vogelnestjes, en bestaan soms alleen uit een bloemkransje met wat gaas en kant; kapotjes van goudguipure met een garnituur van viooltjes, rozen of andere bloemen zijn zeer smaakvol.

De ronde hoeden zijn veelal van opengewerkt fantasiestroo, met breeden, platten rand, van binnen gevuld met geplooide kanten of gemoesde tulle, soms ook met een eenvoudigen biais van fluweel. Bloemen, veêren, lint en strikken, van alles kan men nemen om den bol te garneeren.

De mantels bieden een rijke verscheidenheid. Mantilles van zijden veloutine met kant, gitten en passementwerk, jacquetten in lichte en donkere kleuren, pelerines, mantelets, visites van zijde of fantasiestof, men ziet van alles dragen naar gelang van leeftijd of gestalte.

De nieuwe stoffen zijn in de teederste kleuren, fantasiestreepen, nouveauté ruiten, mousseline in gevarieerde patronen, gedrukt satijn met moesjes, en foulards, in ruiten en pompadour. De laatste hebben in hun patronen het van de natuur afgekeken, en de nieuwste brocades zijn als besprenkeld met lelietjes, marguerites, crocusjes en rozeknopjes, als had men zooeven een frisschen ruiker vergaderd. Satijn komt weer meer in den smaak, en er is wel geen fabrikaat waarop kant, gitten en juweelen zoo goed tot hun recht komen. In de salons draagt men zelfs

toiletten met diamanten gevoegd tusschen het borduursel, hetgeen zeker een theatraal effect zal maken. Voor avondtoiletten is tulle en crêpe de chine zeer zeker het meest aan te bevelen voor jonge meisjes,

WANDELKOSTUUMS.

soms gedragen op een onderkleed van geel satijn. Het is wel de gemakkelijkste en voordeeligste tijd en daarbij gepaard met het meest dankbare effect, de tijd waarop men jeugd en schoonheid heeft, die het best gekleed wordt in de reinste en eenvoudigste kleuren.

VALKEN EN VALKENIERS. Naar Litovschenko. (Zie blz. 202.)

Valken en valkeniers.

In den vorigen jaargang van 'De Huisvriend' hebben wij een paar platen met bijschriften gewijd aan den valk en de valkenjacht; thans geven wij eene naar Litovschenko's kloeke schilderij bewerkte afbeelding van een valkenier, in groot costuum, geheel toegerust tot de jacht en met den vogel op de hand. Hoe fraai de teekening echter ook zij, er is niet veel van te begrijpen, indien men niet eenigszins bekend is met de wijze waarop de valkenier bij zijn dressuur te werk gaat; en we maken ons dan ook gaarne deze gelegenheid ten nutte om, na de vroeger gegeven beschrijving van een valken j a c h t , nu ook iets betreffende de a f r i c h t i n g der valken mede te deelen.

De v a l k e r i j , of de kunst om valken tot de jacht op andere vogels af te richten, is zeer oud en schijnt uit Azië afkomstig te zijn. Ten tijde van Karel den Groote stond die kunst zóó in aanzien, dat zij als een onmisbare eigenschap van den adel beschouwd werd. Engelsche schrijvers beweren, dat de Angel-Saksen reeds in de vierde eeuw de valkerij uitoefenden en die kunst van Scandinaviërs geleerd hadden, doch er geen geschiktheid voor bezaten. De Deensche veroveraars brachten in Engeland de kunst eerst recht in aanzien, en in de 11de eeuw, onder koning Knoet of Kanoet den Groote, schijnt zij algemeen verbreid te zijn geweest. In 1481 werd het zoogenaamde 'Boek van St. Albans' gedrukt, dat, door Julia Berners, de adellijke priores van een nonnenklooster te Sopewall geschreven, onder anderen een zeer uitvoerige handleiding voor de valkerij bevat. Te dien tijde hielden bijna alle voorname vrouwen zich met de valkerij bezig, en zelfs noemt John Salisbury, die in de 13de eeuw schreef, haar een man onwaardig, wijl niet slechts alle vrouwen haar beoefenden, maar zij ook in geschiktheid daartoe de mannen ver overtroffen. De kunst om een valk af te richten, was omstreeks 1650 niet slechts voor velen een middel van bestaan, maar zelfs om rijk te worden, want niet zelden werd er voor een goeden valk van 500 tot 600 gulden betaald.

Ook de Nederlanders hebben zich met ijver op die kunst toegelegd; reeds in de 17de eeuw werden, volgens prof. Schlegel, Nederlandsche valkeniers voor de bekwaamsten van allen gehouden en traden zij niet zelden in dienst van buitenlandsche vorsten. Zij gingen naar Noorwegen en IJsland om valken te vangen, en veelal brachten zij de IJslandsche witte valken, die door de Deensche regeering aan vreemde vorsten ten geschenke werden gegeven, naar de plaats hunner bestemming, zelfs naar Lissabon en Marocco. Het dorp Valkenswaard werd destijds door een menigte vangers en africhters van valken bewoond.

De valken die men tot de jacht wil africhten, worden òf jong uit het nest gehaald, òf met netjes op een zeer vernuftige wijze in het wild gevangen. Zij worden in het net gelokt door een anderen vogel, *appelant* genoemd, meestal een duif, en heeten *passagers.* Jonge valken, die nog dons op den kop hebben, worden *niais* geheeten, en *branchiers* als zij ongeveer drie maanden oud zijn en wel van den eenen tak op den anderen kunnen springen, maar nog niet sterk genoeg zijn om te vliegen en hun eigen kost te zoeken. De laatsten zijn sterker en vlugger dan de eersten en worden uitsluitend voor de valkerij, dat is voor de jacht op den reiger en de wouw, gebruikt. Valken die een jaar oud zijn, worden *hagards* genoemd en zijn ongeschikt om afgericht te worden, of om *l'affaitage* te ondergaan, zooals het kunstwoord luidt. Men begint de africhting met den valk een lederen kap of *chaperon* over den kop te

trekken, en lederen riemen of *jets* om zijne pooten te binden. Vervolgens maakt men hem mak door hem licht, voedsel en slaap te onthouden, en door hem herhaaldelijk en langdurig op de vuist te dragen, leert hem zijn voedsel of *pât* uit de hand van den valkenier nemen, laat hem, eindelijk, steeds met een nuchtere maag op dat soort van wild vliegen, waarop hij wordt afgericht, en voedert hem terstond nadat hij het wild gevangen heeft. Zoodra een reiger opvliegt, werpt de valkenier de kap van den kop des valks af en gooit hij den vogel in de hoogte. Dan ontstaat er een wedstrijd tusschen beide vogels, wie het hoogst zal stijgen, want de reiger weet, dat de valk slechts uit de hoogte op hem nederstort, en de valk dat hij op die wijze alleen den reiger kan overwinnen. Het spreekt van zelf, dat de valk steeds in den strijd overwinnaar wordt en den reiger in zijne klauwen krijgt, - waarop beiden naar beneden storten. De valkeniers trachten dan zoo spoedig mogelijk de plaats, waar de vogels nederkomen, te bereiken, om den valk in het vermeesteren van zijne prooi, die zich dapper verweert, bij te staan.

Ongeveer 40 jaar geleden hebben eenige voorname Engelschen getracht de valkerij uit haar toenemend verval op te heffen, en te dien einde op het Loo een club, ‘The Hawking-Club’, opgericht, daar er in Engeland geen enkel plekje onbebouwd land meer was, geschikt om de valkerij uit te oefenen. Die club stond onder de bescherming van 's Konings broeder, prins Alexander, en na diens overlijden onder bescherming van Koning Willem III zelf, die er zich groote opofferingen voor getroostte. Doch de zaak kon op den duur geen stand houden; de valkerij op het Loo werd in 1854 voor goed opgeheven en de valkeniers naar Valkenswaard teruggezonden, waar zij, gelijk Prof. Schlegel zegt, nog lang in de hoop leefden dat de kunst, door welke hunne voorvaderen en zij zich beroemd gemaakt hadden en die jaarlijks tonnen gouds naar ons land deed vloeien, niet met hen mocht uitsterven. Het ziet er echter niet naar uit, dat de valkerij ten onzent ooit haar vroegeren bloei herkrijgen of zelfs weer herleven zal. Alle dingen hebben hun tijd, en op het programma der *sportsmen* staan tegenwoordig heel andere uitspanningen dan het vangen en africhten van valken.

Ook een verhandelaar.
Luimige schets,
door H.Th. Chappuis.

In het societeitslokaal te Winterloo was dien avond een vrij groot gezelschap dames en heeren bijeen geweest. Een tamelijk welbekende redenaar-letterkundige van buitenaf had in de letterlievende ver-

eeniging: ‘Welsprekendheid naar vermogen’ een voordracht gehouden, doch op het oogenblik, waarvan ik spreek, was de vergadering reeds gesloten. De spreker was vertrokken. ‘De zeer geachte, zeer gewaardeerde, zeer gewenschte toehoorderessen’ waren eveneens verdwenen, en in 't lokaal waren slechts enkele heeren nog aanwezig om onder een sigaar en een grogje wat na te ‘babbelen’.

Het dien avond behandelde onderwerp was, zooals van zelf spreekt, de hoofdschotel. Dat de spreker in 't geen hij had ten beste gegeven aan een critiek werd onderworpen, lag evenzeer in den aard der dingen, als dat de meeningen over hem en over zijn voordracht nogal uitéén liepen, en dat 't geen de een te loven vond door den ander dikwerf werd afgekeurd of zwak en kleurloos geheeten.

Dit laatste had intusschen niet belet, dat al de heeren toehoorders ook na de pauze waren gebleven en de voordracht tot het einde toe hadden gevolgd.

Alleen de heer Klos, David Klos, een bol, bleek manneke met lichtblond, artistiek lang haar en met een paar kleine oogjes, die het midden hielden tusschen fletsblauw en waterachtig grijs, had hierop een uitzondering gemaakt.

Terstond na de pauze heengegaan, was hij eerst teruggekomen nadat alles was afgeloopen, en de heeren ‘na-Nutters’ om de groote tafel reeds allen een plaatsje hadden gevonden.

‘Was er van avond op de secretarie nog een spoedstuk te behandelen, dat u zoo eensklaps bent verdwenen?’ vroeg de candidaat-notaris Reeder, terwijl hij voor den nakomer een weinig opschoof.

‘Een spoedstuk? Nee-nee-nee. Maar ik had er genoeg van.’ - Met een blik in 't ronde alsof hij de uitwerking van dit voor den spreker zoo verpletterende vonnis op de gezichten der anderen wilde nagaan, schoof Klos zijn stoel in den kring, tikte de asch van zijn sigaar en ging, met de duimen in de armsgaten van zijn vest en met de oogen naar 't plafond, zwijgend zitten rooken.

Reeder knipte een oogje tegen zijn buurman, den secretaris van 't gezelschap.

‘Er genoeg van? Dus niet bevallen, meneer Klos?’

‘Och, meneer Reeder, wat zaw ik u hierop antwoorden? Ik vond het zoo-zoo. Swapjes, swapjes.’

Meneer Klos, die een maand of wat te voren uit Ruwijk was overgekomen en als volontair op de gemeente-secretarie solliciteerde naar iedere burgemeestersplaats, die maar openkwam, - tot heden echter zonder eenig succes; - wierp nogmaals een blik in 't ronde, om het effect zijner woorden na te gaan.

Dit effect was echter ook maar ‘zoo-zoo. Swapjes, swapjes,’ zooals hij zou gezegd hebben. Alleen Reeder luisterde naar hem.

‘Dus dankbaar doch niet voldaan, zooals ze in de Tweede Kamer zeggen.’

‘Ja, vooraw het waatste; - “niet vowdaan”. 't Was me te awwedaagsch wat hij vertewde. Hij vertewde 't niet swecht; och nee; en awwe tawent wiw ik den man ook niet ontzeggen, maar ik houd niet van novewwen. Ik wiw pit. De fwauwe kost waat ik over aan de vrouwen.’

‘Maar vond u dan niet, dat hij een zeer goede voordracht had?’

‘Och, jawew. Die was niet swecht. Zoo wawa. Awween tamewijk geaffecteerd, niet natuurwijk. Hoe zaw ik het noemen? - Op dit gebied wiw ik echter niet te veew zeggen. Ik heb indertijd zewf -’.

‘Wat is dat, meneer Klos? Hebt u indertijd zelf -? Maar, heeren; weet ge wel, dat wij een tot heden verborgen gebleven talent in ons midden hebben?’

Die vraag, zoo luide gedaan, deed al de aanwezigen opkijken.

'Meneer Klos houdt voordrachten!'

'Nee, nee! Dat heb ik niet gezegd, maar te Ruwijk bij ons wiefhebberijtooneew speewde ik awtijd mee.'

'Zeker in een knechtsrol. In zoo iets, als: "Mevrouw, zie hier een brief,"' fluisterde een spotvogel, die den kwasterigen Klos maar half mocht lijden.

David hoorde de hatelijkheid niet en vervolgde:

'Ik had daar de wijding zoo goed als awtijd awween.'

'Drommels! Dat is geen gekheid!' zeide Reeder. 'Voor zoo iets vind ik u trouwens ook juist de man,' met een knipoogje tegen Vleugels, den dokter van het plaatsje, die het met een stalen gezicht beantwoordde.

'Maar waarom, vraag ik, houdt ù dan niet eens een voordracht? - Secretaris!'

'Wel?' vroeg deze.

'Op de eerstvolgende vergadering met dames treedt als spreker op meneer Klos.'

'Best! Als meneer Klos wil, dan -'.

David kreeg een kleur als vuur. Dit had hij niet verwacht. Dat schip liep hem wel wat àl te vlug van stapel. Zijn eigen lof uitbazuinen, ja, dàt wel, maar dit -.

Reeder zag dien blos, zag die aarzeling.

'Let op! Nu krabbelt hij terug!'

'Wat terugkrabbewen! Ik krabbew niet terug.'

'Dus - neemt u de uitnoodiging aan?'

'Wel natuurlijk! Wat anders?' riep Vleugels. 'Meneer Klos is geen zuigeling meer, die niet weet wat hij doet. Zijn aangeboren be-bescheidenheid heeft hem belet zich vroeger reeds in onzen kring op den voorgrond te plaatsen. Die houding verdient lof; maar nu de gelegenheid zich ongezocht voor hem opdoet om -. Enfin, de heeren zullen mij wel begrijpen; - nu wordt de zaak geheel anders. Dus zullen wij 't voorrecht hebben u te hooren, meneer Klos.'

Het slot was, dat David zijn woord gaf.

'Maar geen stuk, hoor, uit een bloemlezing van voordrachten, als: "Ernst en luim" of zoo iets. Die kennen we allen haast van buiten,' riep Reeder. - 'Een stuk, waar pit in zit.'

'Wees gerust,' zeide Vleugels; 'meneer Klos zal wel wat goeds in zijn portefeuille hebben.'

'In ewk gevaw geen novewwe.'

'En mocht je soms niet goed "op stoot" kunnen komen, dan roep je mij maar om je een handje te helpen,' kraaide Reeder.

'Fwauwe vent! Dank je wew! Ik kan 't zewf best awween.'

'Daar ziet meneer net naar uit,' merkte Vleugels op. 'Meneer Klos, op je succes!'

Zoo herhaalde malen werd er op Klos en zijn

succes gedronken, dat David eindelijk soezerig werd en met een tamelijk zwaar hoofd naar bed toog.

Den volgenden morgen met een beetje haarpijn ontwaakt, dacht hij over de hem half afgeperste belofte nog eens rijpelijk na en kwam zoodoende tot de innige doch niet uitgesproken overtuiging, dat hij wel ten deele zich zelf er in had laten loopen, maar dat, wanneer die Reeder, ‘die fwauwe vent,’ niet van terugkrabbelen had gesproken, hij de zaak in elk geval nog in bedenking had kunnen houden.

Thans was hiervan geen sprake meer. Nam hij thans zijn woord terug, dan werd hij uitgelachen en dat....

't Ellendigste van de geheele zaak was echter, dat hij wel beloofd had te zullen spreken, maar dat hij zelf op geen voeten of vademen wist waarover hij zou kúnnen spreken. In zijn portefeuille had hij - niets, in zijn hoofd - een bitter klein beetje. 't Eenige waar hij werkelijk nog iets van wist, was de gemeente-administratie; - maar hierover viel bezwaarlijk een lezing te houden - voor dames.

Met een bezwaard hart keek David dien morgen de toekomst in.

Ook de secretaris had gemoedsbezwaren gekregen. Hij nam Vleugels in den arm, en dien ten gevolge kwam deze jeugdige zoon van Esculaap in den namiddag bij David oploopen.

‘Zeg eens, vriend; je hebt dat aangenomen; - dit is ook heel aardig en beleefd van je, en ik twijfel niet of je zult het er, wat de pit aangaat, met glansrijk succes afbrengen; - maar heb je wel eens gedacht over dat spraakgebrek van je?’

‘Dat spraakgebrek van me? Hoe heb ik 't nu met je? Dat is weg, dat is verdwenen. Ik ben dezen zomer veertien dagen onder behandeling geweest van professor van Schwindew, en van dat trouwens vroeger aw nauwewijks merkbare gebrek, heeft die me volmaakt afgehowpen. Hoor je dit dan niet?’

‘Ja zeker! Je spreekt veel vlotter dan een maand of wat geleden. Dit hoor ik best. Doch zeg mij, om de proef op de som te nemen, nu eens na: Gequalificeerde klerk.’

‘Hoe zeg je?’

‘Gequalificeerde klerk.’

‘O, gewawificeerde kwewk. - Da's niks moeiewijk.’

‘Dit hoor ik. 't Gaat prachtig. Je blijft dus bij je plan?’

Wat had David dolgraag gezegd: ‘Och, liever wou ik er af zijn,’ maar valsche schaamte weerhield hem.

‘Stewwig!’ klonk het dus beslist van zijn lippen.

‘Heb je al iets?’

‘Een onderwerp, meen je? Nog niet over gedacht zewfs.’

‘Och, jij, oud-rederijker, schudt zoo'n voordracht natuurlijk zoo uit de mouw.’

‘Dat niet, maar in een dag of drie vier kom ik met zoo'n ding toch best kwaar.’

‘Dan zal ik je maar niet storen.’

Vleugels spoedde zich naar zijn vriend den secretaris, om dezen mede te deelen, dat Klos blijkbaar van zijn zaak volkomen zeker was en het gegeven woord niet terugnam.

‘In vredesnaam! Dan zullen wij er maar het beste van hopen.’

Klos hoopte er eveneens het beste van. Hierbij bleef het echter vooreerst, want hoe sterk hij zijn hersens al inspande om een onderwerp te vinden, het baatte niet. Hij vond niets.

Alleen had hij bij zijn kleermaker al vast een rok besteld, want optreden in een jas stond niet 'gekleed.' Die vorige spreker had dit ook gedaan, maar hij zou 'aan dat volk te Winterloo' eens toonen hoe het behoorde.

'Wat hoor ik, meneer? Spreekt ú in onze eerstvolgende vergadering?' vroeg Mina van Spranken, toen zij hem op een partijtje ontmoette.

David kreeg een kleur van pleizier. Op Mina had hij een goed oogje; en 't succes bij zijn optreden te behalen zou misschien....?

'Waarop zult u ons vergasten?'

'Om u de waarheid te zeggen, heb ik, weet ik....'

'Kom, kom! U zoudt niet weten!'

''t Is nog een geheim.'

'Ook voor mij?'

't Was hard voor David, want Mina schonk hem een harer verleidelijkste lachjes. Wat moest hij zeggen?

'Gewoof me! Een bepaawde keuze heb ik nog niet gedaan.'

''t Geen zooveel beteekent als: Ik wil het u niet zeggen.'

'Gewoof me toch! Ik....'

''t Is heel onaardig van u, hoor.'

Met een pruilend lipje wendde Mina David den rug toe. Háár zou hij wel zeggen, waarover hij spreken wilde, had zij immers aan haar kennisjes verteld!

David had wel kunnen schreien van verdriet. - 'Die wamme wezing. Nu wiep hij bij Mina mogewijk een bwauwtje.'

Met een vel schoon papier, een pen en een inktkoker vond de volgende morgen Klos na een slapeloozen nacht aan zijn schrijftafel.

Als hij eens het een en ander gaf over de suikerquaestie in Indië en over de verhouding tusschen de rietsuiker en de beetworteldito.

Dat was nog zulk een kwaad plan niet. Over dat onderwerp had hij wel eens wat gelezen; en - dat wás pittig.

Hij zocht dus een paar afleveringen op van den Economist benevens een paar couranten, waarin dit onderwerp werd behandeld, las, herlas, schreef op, sloeg door, schreef opnieuw, bracht een ganschen dag hiermede zoek, was over zijn arbeid ten slotte vrijwel tevreden en las het stuk zich zelven voor.

Flink en goed van stijl, en duidelijk en klaar was 't wel, maar voor een lezing van een uur te kort. Op den kop af in 4 minuten en 50 seconden was hij met lezen klaar. Toch had hij het onderwerp voor zìjn doen volslagen uitgeput.

Nogmaals begonnen dus! Over iets anders. Over den tarievenoorlog bij de spoorwegen in Noord-Amerika, bij voorbeeld.

Stellig! Wat een inval! Goud was die waard. In de Revue des Deux Mondes had hij hierover twee lange artikelen zien staan. Nu had hij zeker stof genoeg.

Weder aan 't zoeken en snuffelen!

Thans deed zich echter een nieuwe zwarigheid op. In die artikelen van de Revue kwamen zulk een

menigte uitheemsche, rare, Fransche woorden voor, dat hij niet de helft er van verstond, veel minder begreep. Andere bronnen dan de Revue had hij niet.

Welnu! Als hij die stukken dan eens netjes liet vertalen door iemand, die dit kende! - Jongen, neen! Dat was te gevaarlijk. Die Reeder, die alles las, zou dadelijk snappen waar hij dat stuk uit geput had, en dan zou hij een almachtig gek figuur slaan.

Het in elkander zetten eener pittige voordracht bleek David toch niet zoo gemakkelijk, als hij had gedacht.

Hij soesde, hij peinsde, uren achtereen. Die beroerde Reeder! Had die maar niet gepraat van achteruit krabbelen.

Ha, daar viel hem iets in! Als hij eens iets gaf over het sociale vraagstuk. Daarover hadden al zooveel knappe koppen wat geschreven en gezegd. - Het arbeidersvraagstuk, de verhouding tusschen kapitaal en arbeid, tusschen vraag en aanbod, de fabriek van den heer van Marken -. Ja! ja! Daaraan zou hij beginnen.

Met een paar afleveringen van de Vragen des Tijds, eenige nommers van de Nieuwe Rotterdammer courant, enkele Revues en het werk van professor Quack 'de Socialisten,' toog hij opnieuw aan den arbeid.

Vleugels kwam bij hem oploopen, doch het zien van dien stapel geleerdheid was oorzaak, dat hij met de kruk van de deur in de hand bleef staan. Die stapel boezemde hem ontslag in.

'Drommels, amice, je schijnt er gang achter te zetten. Wat een pak boeken!'

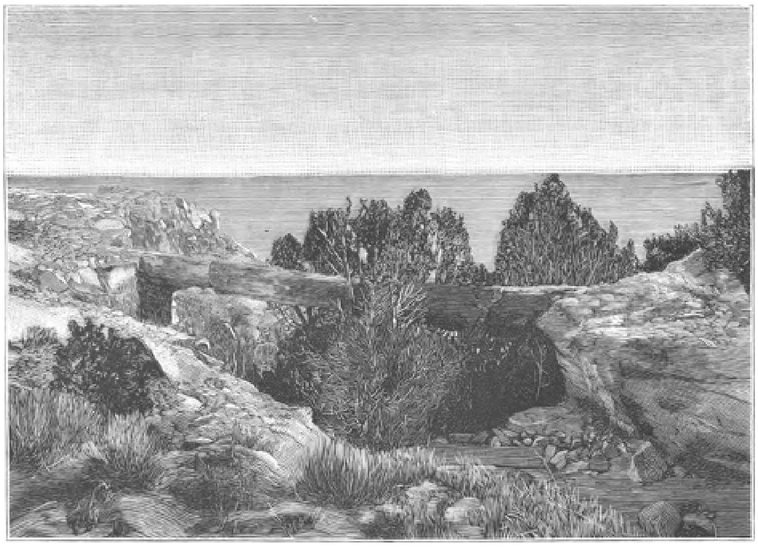

VERSTEENDE BOOMSTAMMEN. (Zie blz. 206.)

Met een blos van zenuwachtigheid en inspanning op zijn wezen keek David op.

'Och, men moet toch eens beginnen, niet? Ik was het een en ander na om mijn geheugen wat op te frisschen.'

'Wat krijgen we van je? Natuurlijk hebt ge al een onderwerp.'

'Stewwig! Natuurewijk! Aw wang! Awween de titew is....'

'Neen, neen! Dit begrijp ik. Dien noemt ge thans liever nog niet. Die moet een verrassing zijn voor je hoorders.'

'Juist!'

'Nu ik zal je niet van je werk houden. - Tot ziens!'

Vleugels wipte de trap af, en Klos wendde zich weder om naar zijn schrijftafel.

‘Ik wou, dat ik met “mijn verrassing” aw kwaar was. Doch dat wijkt er niet naar. 't Begin is er pas Waat eens hooren,’ dacht hij half overluid.

‘Zeer geachte toehoorderessen en toehoorders, wanneer ik mij de vrijheid veroorwoof heden avond in uw midden op te treden, dan vervuw ik daarmede den wensch van 't bestuur van onzen wetterwievenden kring, dat zoo beweefd was mij hiertoe uit te noodigen. De korte tijd van voorbereiding, waarover ik had te beschikken, is intusschen oorzaak, dat het door mij te behandewen onderwerp niet zoo vowkomen afgerond is, aws het verdient en aws enkewen mogewijk zouden wenschen.’

‘Ziezoo! Dat begin is goed, en nu maar vwotweg gezegd: Het sociawe vraagstuk. - Daarmede begin ik van avond. Nu ga ik een wuchtje scheppen, en aws Mina van Spranken me nu nog eens vraagt waarover ik wezen zaw, zeg ik het haar dadewijk.’

't Was echter maar goed, dat hij Mina nìet tegenkwam, want ook dat ‘sociale vraagstuk’ viel na lang tobben en zwoegen, na uren lang hopeloos snuffelen in allerlei boeken finaal in 't water, en David zat nogmaals op 't droog.

Nu volgden drie dagen van zenuwachtige gejaagdheid, drie nachten vol visioenen van verhandelaars, die niets te verhandelen hadden. Die ellendige Reeder was van alles de schuld. Als hij zich nu terugtrok, maakte hij een misselijk figuur.

Daar viel David eensklaps een redmiddel in. Hij had onder zijn neven er ook een, die leeraar was in de zoölogie. - Als hij dien -!

Denzelfden avond nog ging er een brief aan dien neef op de post, en twee dagen later had David een pakje tot antwoord. Hij brak het open, las het briefje, dat er was bijgevoegd, en slaakte een vreugdekreet.

Hij was behouden! Hij was gered!

Met het schrijfboek, dat zijn neef hem had gezonden, ging David als een acteur, die zijn rol leert, voor den spiegel staan, zwaaide en gesticuleerde onder het lezen van den inhoud met armen en handen, borg het schrijfboek toen zorgvuldig weg en stapte, met een gevoel in zijn binnenste alsof hij een prijs uit de loterij had getrokken, en met pasjes, zoo luchtig en vlug als een dansmeester, naar de societeit.

‘Al klaar met uw voordracht?’ vroeg Wild, de secretaris van Welsprekendheid.

‘O ja! Aw wang. Dank u.’

‘Komaan! - Dit doet mij pleizier.’

De avond van den gewichtigen dag was daar. David, gekleed in rok en witten das, had stellig wel een uur werk voor den spiegel, streek hier een plooitje van zijn mouw, daar een haartje van zijn kapsel recht en was blijkbaar zeer ingenomen met het figuur, dat hij maakte.

Nog één goedkeurend lachje tegen zijn beeld, en David stapte naar de societeit.

‘Stellig niet erg lekker daar van binnen, wel?’ vroeg Reeder, die hem in den gang ontmoette.

‘Hoe dat niet wekker?’

‘Wel je ziet zoo bweek om je neus.’

‘Woop naar....!’

‘Dank je! Van 's gelijke.’

‘Meneer Klos, ik heb het bankje in den katheter wat hooger gelegd voor u,’ kwam de kastelein hem influisteren.

‘Heew goed, Bwom.’

‘Zult u er aan denken? De plank ligt nu op twee stoven.’

‘Best Bwom! Ik zaw 't wew zien.’

De zaal liep vol. De voorzitter opende de vergadering en noodigde David toen uit het spreekgestoelte te beklimmen.

Met statigen tred en volkomen zeker van zijn zaak stapte David in ‘zijn planken broek,’ trok de handschoenen uit, haalde het manuscript van zijn neef, den zoöloog, voor den dag, vouwde het open, sloeg een blik naar zijn glas suikerwater en begon:

‘Zeer geachte, zeer gewenschte weden van onzen wetterwievenden kring: Wewsprekendheid naar vermogen.’

‘Goed zoo! Je doe maar!’ klonk het half luid van Reeders lippen.

David hoorde het en fronste de wenkbrauwen.

‘Wammewing!’ dacht hij in stilte.

‘De grootte van het door mij gekozen onderwerp veroorwooft mij niet een wange inweiding te maken. Ik heb mij voorgestewd te spreken ‘over de powiepen.’

Toehoorderessen en toehoorders keken elkander vragend aan.

‘Wat zegt u?’ riep Reeder.

De voorzitter klopte met den hamer. David werd vuurrood.

‘Waat maar! Waat maar, meneer de voorzitter! - Hoewew het zeer onbeweefd is en het bewijs geeft van een swechte opvoeding, wanneer men een verhandewaar in de rede vawt of bemoeiwijkt, wiw ik den heer Reeder;’ - om den indruk, van zijn woorden te verhoogen, boog David zich onrustbarend ver over den rand van den katheter heen; - ‘wiw ik den heer Reeder den titew van mijn verhandewing herhawen. - Ik zaw spreken over de powiep!’

Weg was David, verdwenen naar de grondvergadering! Door drift vervoerd, had hij vergeten hoe wankel zijn standplaats was. De plank was gekanteld en onder hem uitgeschoten; en toen het bestuur opvloog om David te helpen, lag deze, met het glas suikerwater, waarvan de inhoud hem in den nek was geloopen, het onderste boven op zijn rug, met geschaafden neus en dito beenen in deerniswaardigen toestand op den bodem van zijn planken broek.

‘Wamme boew! Wamme kast! Stewwig opzettewijk gedaan!’ - Anders hoorde men niet van hem.

Onder geen voorwaarde was hij te bewegen zijn rede te vervolgen. Hij liep naar zijn kamer, sloot zich daar op, was voor niemand te spreken, - ook de volgende dagen niet; - en was geen halve maand later uit Winterloo verdwenen.

Den bijnaam van de Powiep zal hij hier echter wel altoos behouden.

Versteende boomstammen.

In de ontwikkelingsgeschiedenis van onzen aardbol is er een tijdperk geweest - de geologen noemen het den steenkooltijd - waarin een groot gedeelte van de toen nog niet door den mensch bewoonde aarde met bosch was bedekt. De lucht was warm, vochtig en beladen met koolzuurgas, een klimaat waarvan de tegenwoordige vochtige en warme luchtstreek tusschen de keerkringen ons slechts een gebrekkig denkbeeld kan geven. De regen viel bij stroomen neder en vormde moerassen en waterplanten in de kuilen van den bodem. In die moerassige kuilen groeiden eerst waterplanten, toen oeverplanten, en weldra onderscheidene veenmossen, zoodat er venen gevormd werden, die onafzienbare landstreken bedekten; en op die moerassige, door veenmossen en paardestaarten gevormde veengronden, op die vruchtbare lagen teelaarde, groeiden vervolgens prachtige bosschen, met 80 voet hooge varenstammen en andere boomen. Daar vond men de araucariën, met hunne wigvormige takken; daar wiesen de schub- of zegelboomen en andere soorten van ‘lepidodendren’, bosschen zoo uitgestrekt als tegenwoordig onze koninkrijken zijn.

Maar niets is op aardig bestendig, ook het bosch

en het veen niet, ook de aardkorst niet, ook de rivieren niet, ook de zee niet. Aardbevingen hadden er plaats, en langzame veranderingen van den bodem, zoogenaamde seculaire rijzingen en dalingen, vielen er overal en altijd voor; er zijn zelfs geologen die beweren, dat de aarde misschien in dat tijdvak menigmaal groote omkeeringen, vooral door aardbevingen, meer en grooter dan later, moet hebben ondergaan. Zeker is het dat het vuur, 't welk in de aardkorst aanwezig is en zich op vele plaatsen naar buiten vertoont in den vorm van vuurspuwende bergen, zeer werkzaam moet zijn geweest in den tijd, waarin die steenkoolplanten groeiden.

De zoo met slijk en modder en asch overdekte planten bleven natuurlijk niet onveranderd in den aardbodem liggen; de drukking alleen van de hooger liggende aardlagen zou reeds genoeg geweest zijn om ze ineen te persen en te vormen tot een harde massa, tot een gesteente. De schoonste overblijfselen van zulke versteende stammen en planten heeft men uit de steenkolenmijnen van Engeland en Bohemen aan het licht gebracht. ‘De zorgvuldigste nabootsing van het schoonste loof op de geschilderde plafonds der Italiaansche paleizen’ - zegt Buckland - ‘kan niet vergeleken worden met de verscheidenheid en de pracht der uitgestorven planten, die de galerijen en gangen dezer leerrijke bergwerken versieren. Het gewelf is met de schoonste guirlandes als met een rijke draperie getooid, die zich over de geheele oppervlakte uitspreidt. Tevens vormt het diepe zwart der figuren een verrassend contrast met de lichtere kleur van den steen zelf. De beschouwer gevoelt zich als door tooverij in de bosschen eener andere wereld verplaatst. Boomen, aan de tegenwoordige wereld onbekend, treden op voor zijn oog in al de trotsche schoonheid en volheid huns vroegeren levens, met hunne schubbige stammen, hangende takken en teeder loof, waaraan de vele eeuwen, die er overheen gegaan zijn, slechts weinig bedorven hebben. Geloofwaardige getuigen zijn zij van een uitgestorven Flora, die in de eerste tijden van het leven der aarde hare oppervlakte versierde. De lagen waarin zij liggen, zijn groote, natuurlijke herbariën, de bewaarplaatsen waarin de voorwereld hare voortbrengselen, zoozeer van de tegenwoordige verschillende, voor de toekomende tijden heeft nedergelegd.’

Tot de niet ongewone verschijnselen behooren rechtop staande boomstammen tusschen de steenkoollagen. Als door verschillende banken heenborende, vond men deze stammen in verschillende streken, vooral in den omtrek van Saarbrücken, in Frankrijk, in Siberië en in Engeland. Waar de lagen horizontaal liggen, is deze bijzonderheid het schoonst te zien; waar zij hellen, daar richt zich gewoonlijk de plaatsing der boomstammen niet naar de lagen, maar integendeel, daar doorkruisen zij haar.

Bij St. Etienne in Frankrijk zijn een menigte van die versteende boomstammen in de steenkolenbeddingen ontbloot. Velen zijn, bij ½ voet dikte, van 10 tot 12 voet lang. In Nieuw-Schotland zag Lyell talrijke boomstammen loodrecht staan in lagen, die een helling van 24 graden hadden. De grootsten waren 20 voet lang en hadden een doorsnede van 4 voet. Bij Parkfield in het zuiden van Staffordshire ontdekte men nog niet zoo heel lang geleden een geheel onderaardsch bosch van versteende boomen, meer dan 70 stammen, sommigen van 15 tot 30 voet lang, deels zeer dik, en allen in de nabijheid der wortelen afgebroken. Deze ‘fossiele boomstammen’ zijn gewoonlijk met een zandsteenmassa doordrongen. Op onze gravure heeft men zulk een versteenden boomstam naar de bovenwereld gebracht

en over een bergkloof gelegd, waar hij nu als brug dienst doet en dagelijks door de voeten van wandelaars en jagers getreden wordt. Sic transit gloria!

Een uitstapje in het hart van Java.
(*Vervolg en slot van bladz.* 199.)

Lach niet, lieve lezeres! wanneer ik mij hier eenigszins als epicurist voordoe. Ik mag dolgraag een lekker dinétje, mits met gezellige lui. En hoe piquanter spijzen en sauzen, des te piquanter moet ook het gesprek zijn. Onze lieve gastvrouw, eene zeer beschaafde Hollandsche, ziet hier zelden Europeanen. Was het wonder dat zij, evenals haar man, aangenaam verrast werd door een bezoek, al waren er geen dames bij? En kunt ge u niet voorstellen, dat zoo'n jong controleurs-vrouwtje het heel aardig vond, om haar mooie tafelservies en dito tafelzilver (meest alles als huwelijkscadeaux meegebracht) eens ten toon te spreiden? En dat zij de lekkerste blikjes uit de goedang had laten toebereiden en eigenhandig de smakelijkste puddingjes had klaargemaakt? En dat haar heer gemaal keur van deftig gebefte flacons gedurende den disch liet schenken?

Zie, - hier leerde ik beseffen, wat het onderscheid is tusschen het leven op eene hoofdplaats en dat in de binnenlanden. Wees getrouwd, leef gelukkig met vrouw en kinderen, vind genoegen in uw werkkring, in lectuur, in muziek, in beoefening van kunst of wetenschap, maar de eene dag is als de andere. En van daar dan ook, dat een bezoek in het hartje van het binnenland zoo gewaardeerd wordt. Dat geeft afleiding. Onze gastvrouw had eer van hare drukke bemoeienis. - 't Was een echt oud-Hollandsch feestelijk middagmaal, waar geen gebrek was aan stof tot gezelligen kout. - Later kwam de koffie en de kinderen mochten wat langer opblijven en.... er was geen sprake van een partijtje maken; want de avond *vloog* om, veel te spoedig naar ons aller zin.

Den derden dag werden we door dezelfde groep ruiters, die ons den vorigen dag ingehaald hadden, uitgeleide gedaan. We vertrokken, na de rijsttafel genuttigd te hebben. Het doel der reis was om Batoer, aan den zuidelijken voet van den berg Petarangan, te bereiken, waar een passanggrahan (een logement van gouvernementswege opgericht,) gevestigd is. Men is daar reeds op 5170 voet hoogte. De streek werd minder mooi, naarmate wij stegen, omdat op die hoogte de koude zich al tamelijk wel doet gevoelen en de weelderige plantengroei langs en op de toppen der bergen allengs afneemt. Wat maïs en tabak is al wat men ziet.

Wie zou meenen, dat zoo'n passanggrahan veel comfort bevat, vergist zich. Het is eene bamboe-woning met eenige kamertjes, waarin het hoogst noodige

slaapameublement. Het bed bestond hier uit een balibali met matras en kussens, zonder laken of sloop. Op het laatst van de reis hadden we den wagen goed gesloten gehouden en de plaids, die we meegevoerd hadden, deden uitstekenden dienst. De mandoer (hier zetbaas), van onze komst verwittigd, had in de binnengalerij onder de schouw een houtvuurtje aangelegd en dra zaten we er omheen geschaard, onder het gebruik van een kop warme thee. Van een Europeesch diner was hier geen sprake, maar ook 's avonds smaakt de rijsttafel, en al was ze heel eenvoudig, de mandoer had ze smakelijk toebereid en wij deden haar alle eer aan. Hier kwamen de meegenomen dranken uitstekend te stade en vóór het ter ruste gaan, smaakte een warme brandy-grog als op een najaarsdag in het vaderland.

We hadden heel wat werk om in slaap te komen, want al deden de plaids weer uitstekend nut, we hadden zeker de voorkeur gegeven aan een wollen deken. De overgang van temperatuur, gedurende eene stijging van 35 paal, was evenredig aan de meerdere hoogte boven zee.

Na een stevig ontbijt togen we tegen een uur of acht op echte koeda-koeda gladak, (bonken van paarden) op weg, om het hoofddoel der reis, den Diëng te bezoeken.

De eerste merkwaardigheid was het Telaga-Leri, een meer, op 6500 voet boven zee, zeer onregelmatig van vorm en omringd van warme zwavelbronnen en heete en koude modderwellen. Onze cicerone voerde ons het eerst naar eene droogstaande zwavelbron en had een gladakhond meegevoerd om de verstikkende lucht er in aan te toonen. Eene versnapering werd naar beneden geworpen, die het beest ging opzoeken, maar nauwelijks was bij op 4 meter boven den bodem of hij begon te wankelen, te draaien, miste zijn instinct om zich op te werken en spoedig stortte het arme dier bewusteloos op den bodem.

In de nabijheid was een heetwaterbron, waarvan de temperatuur zóó hoog was, dat er in korten tijd een paar eieren in werden gekookt.

Bij het groote meer is een badhuisje, waar door middel van eene goot warm water aangevoerd wordt uit de bronnen in de onmiddellijke nabijheid, en dat dus gelegenheid geeft tot het nemen van een versterkend bad.

Verderop bereikt men het plateau van den Diëng en komt men aan eene vlakte tusschen de bergtoppen, die de eerbiedwaardige hoogte van 7200 voet boven zee bereiken. Die vlakte is licht bezaaid met steenen. Hier komt men eerst aan de ruïnen van 5 tempels, op eene lijn staande, en op geringen afstand, aan den weg langs dichte wouden, staan er weer vier, en één paal verder nog drie, waarvan één geheel ingestort is. Men schat, dat die tempels minstens vóór 1000 jaar gebouwd zijn. En ze zien er werkelijk heel oud uit en vooral de drakonische figuren, waarmee ze opgesierd zijn, trekken 't meest de aandacht.

Al wat we gezien hadden, was heel merkwaardig. Maar het was zóó kaal op die bergtoppen en het was er zóó onaangenaam van temperatuur, dat we den Diëng dankbaar en voldaan verlieten, om met genoegen terug te gaan naar Batoer, waar in de passanggrahan weer de maag versterkt werd door de rijsttafel, waarna de terugreis naar Bandjernegara aanvaard werd.

De terugreis werd in heel wat minder tijd afgelegd, omdat men steeds daalt. Op vele punten waren de remschoenen zeer noodige toestellen ter beteugeling van den snellen loop van den wagen.

Even gastvrij werden we bij den toean controleur gehuisvest en gespijzigd en den volgenden (den vijfden) dag ging het huiswaarts.

Wat viel toen het verschil op in de weelde der natuur! Hier geen kou, geen dorre vlakten, maar weer die prachtige vergezichten, die sawah's in vollen bloei, die breede waringien- en hoogopgaande palmboomen en die aangename ochtend-temperatuur.

Ik bleef dien dag nog de gast van den heer R., die mij een kijkje deed nemen in de schoone omstreken van de hoofdplaats en met wien ik den volgenden dag, - hij moest voor zaken naar Tjilatjap, - langs de rivier Serajoe afzakte tot halverweg Tjilatjap. Van hier had de terugreis weer per postwagen plaats.

't Was een heerlijk uitstapje geweest, dat mij het hart van Java met zijne schoone natuur en de eigenaardigheden van het volk had doen aanschouwen. Spoedig wachtte mij de gelegenheid om een echt inlandsch feest in al zijne kleuren en geuren bij te wonen.

De eerste dag van de Poeassah was aangebroken. Evenals op 1 Januari de receptie van den assistent-resident ook bijgewoond wordt door den regent en verdere inlandsche hoofden, komen met het inlandsch nieuwjaar alle civiele en militaire autoriteiten, ambtenaren, officieren enz. in groot kostuum hunne opwachting maken bij den regent, die bij zoo'n gelegenheid omgeven is van hoofden en mindere inlandsche ambtenaren, uit al de districten overgekomen, en die allen ook in hunne schilderachtige kostuums gedost zijn, terwijl verder alle mogelijke pracht tentoongesteld wordt. De regent acht zoo'n hormat (eerbewijs) zeer hoog. De assistent-resident stak eene speech af in het Maleisch, welke door den jongeren broeder kort en netjes beantwoord werd. Aan de talrijke heeren en dames werden ververschingen toegediend en weldra werd de assistent-resident verzocht ons voor te gaan naar de plaats, waar de kamp tusschen karbouw en tijger zou plaats hebben. - Het was geen tijgergevecht, waar een tijger op eene open plaats en tusschen twee dichte rijen inlanders, met pieken gewapend, losgelaten en gesard wordt en ten laatste, wanneer hij door één der rijen tracht te ontvluchten, gerampokt wordt. Neen! we zouden den karbouw en den tijger zien vechten in eene besloten ruimte van ± 8 meter middellijn, afgesloten door een stevig staketsel van djatti-houten palen van ± 7 meter hoogte. Zulk een gevecht is een punt van liefhebberij voor de inlanders; maar strikt genomen is het niet anders dan eene zeer wreede plagerij. Bij voorbaat weet men, dat de karbouw, als representant van den inlander, als zijn lieveling, overwinnaar in den strijd moet blijven, terwijl de tijger, de schrik en de plaag van het volk, is gedoemd het onderspit te delven.

Nadat de karbouw in de afgesloten ruimte is gelaten, wordt de tijger, in een bamboe hok zoodanig opgesloten, dat hij zich te nauwernood bewegen kan, voor een valdeur der palissadeering geplaatst; de voorkant van zijn hok wordt ontsloten, aan den achter-

kant worden vuren ontstoken, zoodat de kroonprins van het woud nolens volens zijne kooi moet uitkruipen. De valdeur sluit zich en.... de voorstelling kan beginnen.

Deze tijger was een prachtig dier, een volwassen koningstijger. Het beest verroerde zich niet, zoodra hij zijn natuurlijken vijand in het oog gekregen had, en deze stond bedaard af te wachten, maar scheen

OPGEPAST! Naar C.H. Nordenberg. (Zie blz. 210.)

blijkbaar gereed tegen den aanval. Spoedig werd de tijger op allerlei wijzen gesard om den strijd aan te gaan. Met scherp gepunte bamboes werd hij verjaagd en nog eens verjaagd, maar bleef steeds aan de uiterste zijden van het strijdperk, terwijl de karbouw zorgde, vlak tegenover hem te blijven. De aanval moest echter beginnen. Met brandende bamboes werd de tijger telkenmale verjaagd, van boven neer werd hij met kokend water begoten, zoodat hij eindelijk in dolle woede en sterk brullend den eersten sprong deed.

De karbouw ving hem op zijne ontzaglijke horens op, zoodat de tijger diepe, sterk bloedende wonden ontving. Afgemat en gepijnigd toonde het beest volstrekt geen lust om den aanval te hervatten; maar het moest gebeuren en nog méér vuur en nog méér kokend water werd aangebracht. Hij trachtte den karbouw van ter zijde te bespringen, maar deze ving hem weer op de horens, zoodat de wonden aan den tijger nog meer bloedverlies kostten. Een derde sprong werd eveneens beantwoord, zoodat de tijger neerzonk en ten slotte van den karbouw den genadestoot ontving.

Alle inlanders hadden belangstellend den strijd gevolgd. Bij het begin der laatste acte had ik de vrijheid genomen mij te verwijderen, en vond in de voorgalerij van 's regents woning verscheiden heeren en dames, die zoo'n gevecht erg interessant vonden, maar.... toch ook genoeg hadden van die dierenplagerij op groote schaal.

Des avonds had er een meer vreedzaam feest plaats. De receptie bij den regent werd zeer druk bezocht. De oude heeren maakten hun partijtje in de voorgalerij, terwijl het gros van het gezelschap getuige was van het dansen der ronggengs, op de eentonige, maar eigenaardige muziek van de gamelang. De adat wil hij zoo'n officieel feest, dat de regent en al de aanwezige manlijke gasten om beurten een dans met eene der ronggengs maken. Eerst de inlanders en later de Europeanen en allen in volgorde van hun rang. De regent had den dans met zijne favorite gedaan, en toen volgden een 50-tal hoofden, loerahs, mantri's, wedono's, neefjes van den regent, enz., die allen met het deftigste gelaat successief den dans maakten.

't Is echter geen dansen; de cavalier ontvangt van de dame een soort sjaal van behoorlijke lengte, en nu moet hij met dat stuk doek in de handen, handenwringend, armenwringend, lendenwringend, kopwringend allerlei athletische standen aannemen, en zich, evenals zijne dulcinea, langzaam schuivende voortbewegen. Er is geen sprake van springen; maar ik merkte op dat, wie zoo'n doek achter het hoofd kan brengen met kromme armen, sterk achterover kan buigen met het bovenlijf, en vervolgens, nu en dan met kromme knieën of andere vreemdsoortige voetbuigingen, het kan doen voorkomen, of hij vreeselijke kramp in het lijf heeft, - dat zoo iemand danser en dat hij, die de toeren 't malst doet, de primus is.

Behoef ik te zeggen, dat, toen de assistent-resident en de oudere heeren korte proeven van hun talent gegeven hadden, de vroolijke stemming toenam, toen de jongere officieren beurtelings hunne kunsten moesten vertoonen? Ten laatste moest ik er ook aan gelooven en ik bracht het er vrij goed af, zoodat de regent den toean sobat sakit (zijn zieken vriend) zijn compliment er over maakte, evenals hij het den overigen gedaan had.

De overige dagen van mijn verblijf te Tjilatjap kenmerkten zich niet door iets bijzonders. Ik mocht voortdurend vele blijken van gastvrijheid ondervinden en de avonden vooral waren zeer gezellig; maar voor iemand, die aan bezigheden gewoon is, wordt de voormiddag te lang, als men geen vast werk heeft.

Toen de dag van vertrek voor de ‘Tonia’ aangebroken was, waren een groot deel van de Tjilataper heeren aan boord, om ons uitgeleide te doen. Innig dankbaar voor de gulle, gastvrije ontvangst en voor de mij verschafte genoegens, had ik er hartelijk afscheid genomen van mijn gastheer en echtgenoot. Handdrukken werden gewisseld met velen, die tot een voor mij genoeglijk verblijf ter plaatse hadden meegewerkt. - De ankers werden gelicht, het gebruikelijke saluut met de driekleur werd gegeven en aan den avond van dien dag voerde een briesje uit het NO. ons in zee.

K.

Opgepast!

Wat zitten ze daar gezellig bijeen, de goede oude baas Jansen en zijne twee knappe dochters! Zoo stil, zoo rustig, zoo huiselijk, dat het volstrekt niet te verwonderen zou zijn als de lust bij u opkwam, om eens even een praatje te gaan maken en voor een uurtje een plaats in hun kring te vragen. Door het wijd openstaande venster voert de malsche zomerwind, die over het groen en de bloemen van den tuin strijkt, een stroom van heerlijke frissche lucht en verkwikkende geuren naar binnen. Tusschen het gebladerte van den breedgetakten lindeboom voor het huis jubelen de vogels hun avondlied, en in de verte roept het vriendelijk kleppende torenklokje der dorpskerk het landvolk huiswaarts, dat ginds op de velden en weiden druk bezig is met het binnenhalen van den oogst. Van dat alles hooren baas Jansen en zijne dochters hier den zwakken nagalm, die hun stille rust des te rustiger maakt.

Nu, zij hebben, alle drie, zoo'n stil en vreedzaam uurtje wel verdiend! Het is ‘Feierabend’, zooals de Duitschers zeggen; het dagwerk is afgeloopen, en zij mogen er waarlijk nu wel eens hun gemak van nemen. Vader is reeds van den vroegen morgen ijverig aan den arbeid geweest in zijne wagenmakerij, waar tegenwoordig heel wat omgaat, nu er voertuigen te kort, komen om het ingezamelde graan en hooi naar huis te brengen. Jansen is nog wel bijzonder kras voor zijne jaren, maar als de klok zeven slaat, is hij toch blijde, dat hij eindelijk eens tot zitten kan komen. Dan steekt hij een versche pijp op, drinkt zijn glas bier of zijn kop koffie; en als dan zijne dochters, die den geheelen dag druk in de weer zijn geweest met de huishouding en het naaiwerk, gezellig bij hem komen zitten, om mee uit te rusten, kijk, dan is baas Jansen den koning te rijk. Er wordt wat gepraat over koetjes en kalfjes, wat geschertst, soms wat gezongen, en ook wel eens een spelletje dam gedaan. Maar dan is oppassen de boodschap voor de meisjes, want vader moge een knap wagenmaker wezen, op het dambord is hij ook lang niet van gisteren! Als het spel op zijn eind loopt en er nog maar een schijf of zes op het bord staan, weet hij soms door een handigen zet zijne tegenpartij letterlijk wanhopig te maken. Maar tevens klinkt zijn ‘opgepast!’ dan zoo schalks, zoo goedig plagend, dat de wanhopige toch nog lachen moet op den koop toe.

Konden we maar meedoen! Doch daarom wenschen we den baas en zijne lieve meisjes niet minder hartelijk een aangenamen avond verder.

Overstrooming.
Naar het Duitsch van Herman Heiberg.

In de Westzee lag vroeger een klein, kaal eiland, waarop slechts honderdveertig menschen woonden, die echter toch, dank zij de goede zorgen van den landheer, elken Zondag uit den mond van hun eigen predikant Gods woord in de kerk hoorden.

Sedert onheugelijke tijden speelde de zee krijgertje met de kust. Zij kwam en zij ging, en het vasteland stak verlangend het gezicht in de zee, totdat de vloed weder kwam aanruischen en met zijn helderen, frisschen, vergenoegden lach de zandige landtongen van het eiland bespoelde en ze met zijne fijne, doorzichtige armen vasthield.

Maar in een donkeren nacht verhief er zich een geruisch, en dat geruisch nam toe tot een hoorbaarder gieren, en daarna stak er met korte, onheilspellende tusschenruimten een geweldige storm op, die hoe langer hoe woedender werd, totdat water, wind en weder in een vreeselijken chaos elkaar aangrepen, en er een wervelwind over zee en eiland joeg, zoodat de robben op het strand, door schrik overweldigd en luidkeels jankend, in de branding neerdoken en zich tegen de ontketende natuurkrachten in de diepte der zee poogden te bergen.

Lange jaren geleden was de oude leeraar gestorven. Thans woonde er in de pastorie een nog jong predikant met zijne zuster, die beiden veel verdriet en hartzeer gehad hadden, gaarne het gewoel der groote wereld hadden willen ontvluchten, en derhalve het verblijf op dit stille eiland met zijn zuivere lucht en zijne eenvoudige, ongekunstelde bewoners als eene genadige beschikking des hemels beschouwd hadden.

Er kwamen na den dood van den grijzen leeraar geene sollicitanten voor de predikantsplaats opdagen, en uit dien hoofde had het den candidaat Ernst Harms niet veel moeite gekost, in de vacature benoemd te worden.

Liane, zijne zuster, werd wakker van het geloei, dat haar uit zee in de ooren drong. Zulke geluiden waren haar vreemd. Voor hare verbeelding was het alsof er plotseling legioenen leeuwen, druipend van 't water, uit de zee opgekomen waren en bloeddorstig, met opgesperde muilen, aan het strand stonden te brullen, en men ze hier hooren kon.

'Ernst! Ernst!' riep Liane; zij stak licht op, trok haastig een paar stuks kleeren aan en deed de deur van haar slaapvertrek open.

Op hetzelfde oogenblik sloop, als een booze geest, de huiskat haar voorbij, die van onder haar langen muizenbaard een giftig geblaas deed hooren en het meisje met hare groenachtig glinsterende oogen onheilspellend aanstaarde.

Liane kromp ineen; maar deze schrik werd overtroffen door een nóg grootere, want juist beukte een valwind zoo hevig tegen het dak der pastorie, dat het in al de naden van zijne planken en balken begon te kraken.

Een oogenblik bleef Liane besluiteloos staan; doch daarna gaarde zij al hare krachten saam en snelde zij, met het flikkerende licht in de hand, de trap af.

Toen zij halverwege was, bedacht zij zich. Het viel haar in, dat boven, op de zolderkamer, waar waschgoed te drogen was gehangen, een raam open stond; en nu begreep zij ook, waarom de wind zulk een vreeselijke macht over het sterke gebouw

gekregen had. Zij liep, om ongelukken te voorkomen, ijlings terug en spoedde zich over den zolder naar de kleine, met een gewoon krukslot voorziene deur.

Nog aarzelde zij om binnen te treden, want zij hoorde het daar binnen loeien en bulderen. - De wind rammelde aan het openstaande venster en aan de deur. - Zij zette het licht ter zijde in een beschermenden hoek, draaide gezwind de kruk om, trad in de kamer en wierp de deur achter zich dicht.

Tegen den wind inworstelend, liep zij op den tast voort tot aan het venster, greep den ijzeren haak, waaraan de storm rukte alsof hij hem met alle geweld uit het vensterkozijn los wilde trekken, lichtte hem uit de kram op, en trok eerst met de rechteren toen ook met de linkerhand het vensterraam met de grootst mogelijke krachtsinspanning naar zich toe.

Maar nu wierp de wind, alsof hij zoo pas opnieuw adem geschept had, zich met hardnekkige woede op de ruiten en drukte hij met zijne onzichtbare schouders het raam tegen den muur.

En tegelijkertijd klonk weder op den zolder het akelige gekrol der kat. Liane hield zich onwillekeurig stil. Toen hare handen het raam opnieuw vastgrepen, voer de boosaardige macht langs de eene zijde der kamer stormend naar binnen. Het haar van het meisje raakte los en hing in staarten om haar hoofd heen, en de wind drukte haar met zóóveel kracht tegen het venster aan, dat zij bijna haar steunpunt verloor en naar omlaag gerukt werd.

Hare handen waren gewond; zij voelde hoe het warme bloed langs hare vingers druppelde. - Nog onder de nawerking van den schrik vernam zij een ander, boven den storm uit klinkend, nog sterker geluid, dat haar geheel van streek bracht. Door den angst schier verlamd, liet zij het venster los en hoorde zij nu, terwijl zij bevend tegen den muur leunde, het gelijktijdig samenwerkende gedruisch van ontelbare, met zware vrachten over holle bruggen langzaam voortrollende wagens. Naast die wagens liepen de leeuwen met de rookende, brullende muilen.

Wat was dat? - Maar Liane vroeg niet. De verbijstering maakte zich geheel van haar meester, en met den kreet: ‘Het is de zee, het is de zee! Zij komt,’ - - wendde zij zich naar de deur, zocht zij tastend naar de kruk, en rukte zij er in angstvolle vertwijfeling aan.

Maar de kruk was niet te bewegen, hoe zij ook wrong en draaide.

‘God in den hemel, wees barmhartig!’ kermde zij, terwijl zij met hare handen tegen de deur sloeg. En ondertusschen woedde in het kleine vertrekje nog altijd de storm om haar heen, die hier een wisse prooi voor zijn vernielingswerk scheen gevonden te hebben.

Zij schreeuwde boven het noodweer van dezen vreeselijken nacht uit; zij weende en jammerde, en deinsde telkens terug; eindelijk bonsde zij met hare krachtige gestalte tegen de deur, maar deze bewoog zich niet: zij scheen als uit ijzer gehouwen.

‘Help! - red mij!’ Nog éénmaal beukte Liane met zoo'n overweldigende kracht tegen den muur, die haar van de buitenwereld afsloot, dat haar schouder onder hevige pijnen opzwol.

Maar die pijnen en die angst weken toch weer op den achtergrond bij de gedachte aan Ernst. Hij was laat in den namiddag uit de pastorie vertrokken, voor de waarneming van eenige ambtsplichten, en zou denkelijk nu juist op den terugweg zijn. En reeds wentelde de onverzadelijke zee zich over het geheele eiland! Als zij hem onderweg eens verraste! Wat moest er dan van hem worden?

Ja, nu was het gesnuif van haren wraakzuchtigen adem reeds duidelijker hoorbaar. 'Barmhartige, eeuwige God! Wees hem genadig!' Liane dacht niet meer aan zich zelve.

En toen kwam er een besluit bij haar op, een vreeselijk besluit, maar de wanhoop - en de liefde - gaven haar opnieuw kracht. Zij snelde naar het venster, nam hare kleederen bijeen, richtte zich, ofschoon de storm haar tweemaal terugwierp, tot aan de hoogte der vensterbank op, en - verdween in nacht en duisternis.

De hemel beschermde haar. Zij viel op den zachten, vochtigen grond; dezelfde natuurkracht, die haar had willen vernietigen, nam haar bij het nedervallen reddend in hare armen.

Liane hief zich onder de haar in het gelaat striemende regenvlagen op en vloog het huis in. Zij rukte de deur naar de kamer van haren broeder open en riep hem bij zijn naam. Geen antwoord. Misschien was hij de trap opgegaan, om haar te zoeken. Maar was hij wel reeds terug?

Zij snelde naar boven en keek overal rond. Niets! Alleen de wind, de huilende wind. - En nu rilde zij van vrees voor de kat, voor het eenzame licht, voor de afschuwelijke omgeving, die zij zooeven ontsnapt was en waarin de vreeselijke machten zich plotseling voor hare verbeelding in wezens met rookende tongen en lange slangenarmen veranderd hadden.

Zoo bleef zij bevend en besluiteloos staan. Hare knieën sidderden, haar hart stond bijna stil! Zij gevoelde zich overmeesterd door den vreeselijken angst der verlatenheid; de gedachte dat zij hier, alleen, hulpeloos en reddeloos, een prooi der overstrooming zou worden, maakte haar schier krankzinnig. Daar stond het licht nog op dezelfde plek. Het flikkerde hevig, en het scheen alsof het zijn vraatzuchtige tong aan het hout en de balken lekken en alles verteren wilde. Ja, dat licht moest zij bij zich nemen.

'Miauw! miauw! auw! auw!' krolde plotseling de kat, die nu onverhoeds, als door een onzichtbare macht opgeschrikt, naar Liane toevloog, haar bijna omverwierp en daarna met verwoede sprongen de trap afholde. Onwillekeurig drukte het doodelijk beangstigde meisje de handen op haar hart. Zij hijgde naar adem. - En toen zij eindelijk nieuwen moed schepte en het licht ophief, - juist was de storm een weinig bedaard, - toen klotsten de eerste golven - zij kon hier boven het geruisch in de diepte duidelijk hooren - tegen den muur van het huis.

Nu weg! Nu was het om haar leven te doen! Of gezwind naar den naburigen heuvel, waarop de kerk stond, òf anders ten minste, totdat er hulp kwam, de huisdeur barricadeeren.

Van hier! Vluchten! De eene gedachte verjoeg de andere in hare hersens. Wie zou er om haar denken te midden van al die verwarring, van dien angst en die wanhoop? Één zeker! Haar broeder Ernst! Maar zou hij nog wel in staat zijn, haar te bereiken? En al kon hij het ook - zouden zij dan niet beiden verloren zijn? - -

Toen Liane waggelend de trap afstrompelde, zat de kat daar weder. Het beest had zich op de onderste trede neergezet, angstig ineengedoken. - Zij was bang voor het water, dat reeds door de gebrekkig sluitende naden der deur in het portaal was

binnengedrongen. Liane zag het, maar zij moest het wagen. Zij nam de kat medelijdend op haren arm, stapte het water in, en hield, onder het voortloopen, de lantaren van zich af.

Op dit oogenblik beukte de wind tegen de pastorie aan, alsof hij haar als een kaartenhuisje omver wilde blazen, en onder de werking van den dwarrelenden tochtwind ging het licht uit.

Nu klemde de kat zich met een duidelijk hoorbaar gekrabbel aan de kleederen en daarna ook aan de hand van Liane vast. In haar pijn poogde zij het dier van zich af te trekken. De kat verweerde zich, totdat zij, haar onfeilbaar natuur-instinct volgend, van haar afsprong en de trap opvloog.

Wat nu?

Liane liep door het water, deed de deur van de studeerkamer haars broeders open, ging op den tast af voort langs den muur en nam den aan een spijker hangenden kerksleutel weg. Daarop snelde zij naar de keuken. - O, wat brulde de zee, en hoe geeselden de watergolven den achtermuur van het huis! - Zij stak met bevende handen het licht in de lantaren weder aan, zocht - alles in vliegende haast - een stuk brood, vond het overschot van een ham - en wendde hare schreden weder terug naar de huisdeur.

Toen zij buiten kwam, stond zij midden in de bruisend aanrollende golven. De storm trok aan hare kleederen, rukte aan haar lichaam, en slechts met inspanning van al hare krachten was zij in staat, voortdurend tegen water en wind worstelend, bij den naburigen heuvel te komen en dien te beklimmen.

Toen zij tot de kerkdeur genaderd was, hield zij zich met hare vrijgemaakte rechterhand aan de kruk vast en zag zij eenige oogenblikken om zich heen. Een vreeselijk, een huiveringwekkend tafreel! Een nieuwe zondvloed! Een razernij der elementen, geen strijd! In de verte zulk een woeden en woelen van het water, dat de golven licht schenen te verspreiden. Liane zag huizenhooge baren met sneeuwkruinen, bergen van watervloeden, en daartusschen, en daarboven, gierde verscheurend, verbrokkelend, alles versplinterend, de storm.

Hoew! hoew! hoew! - S - ss - ss - ss - s - s - ssszs! Rrrr! - Roewww! - ging het zwierend en gierend door de lucht; en suizend, van woede snuivend, beukten de kampioenen van het ontketende element tegen de kerkmuren.

Overal duisternis, storm, waterwoede, vernietiging! - en hier een van vrees en ontzetting bevend menschenkind!

Zou het dorp werkelijk reeds weggezonken zijn, weggespoeld als zand en schuim?

Liane draaide haastig en sidderend den sleutel in de deur om, opende haar en wrong zich de kerk binnen.

Was het mogelijk? Hier heerschte eene doodelijke

stilte. Haar voetstap klonk als een onheilige stoornis in de stille, afgesloten ruimte. Geesten schenen er hunne stille gebeden te fluisteren, en 't was of het licht der lantaren telkens angstig opflikkerde en verschrikt weder ineenkromp.

Liane liep langs de kerkstoelen voort tot aan het altaar. Waarom? Evenals iemand, die zich in een kamer wil nederzetten, onwillekeurig het midden kiest, of een plaats zoekt, vanwaar hij om zich heen kan zien. Maar hetzij dat de vreeselijke geluiden, die haar buiten in het oor hadden geklonken, haar tijdelijk verdoofd hadden, of dat de machten daar buiten werkelijk in grooter menigte aanrukten, - genoeg, nu Liane zich op de treden van het altaar nederzette, hoorde zij weder het geloei en gebulder, ja, de kerk zelve scheen op hare grondvesten te beven. Zij voelde hoe de muren en pijlers heen en weder schommelden; - zij spande alle krachten in om zich zelve te blijven beheerschen. Vergeefs! Haar hart klopte zóó geweldig, dat -

Nu viel er plotseling een voorwerp hard en rammelend op de kerkbanken. - Waren de geesten van het oude gebouw opgeschrikt? Stukken kalk of pleister schenen van de in Gothischen stijl gevormde bekapping losgeraakt te zijn. - Nu werd het weder stil. In haren hartverscheurenden angst vouwde het meisje biddend de handen.

De gedachten dwarrelden als herfstvogels door haar brein. Zij bad werktuigelijk. Reeds driemaal had zij het Onze Vader begonnen, en telkens fluisterden hare lippen opnieuw: ‘Onze Vader, die in de hemelen zijt.’ - Toen zij aan den volzin kwam: ‘Maar verlos ons van den booze!’ bleef zij steken. Haar geheugen begaf haar plotseling. Zij begon andermaal: ‘Mijn lieve broeder Ernst! Onze Vader, die in de hemelen zijt.’ - Was het een verbijstering van hare gedachten, was het een geestelijke machteloosheid, die zich van haar had meester gemaakt? - -

Of het dorp er nog stond? Zouden de menschen reeds op de daken zitten? Of de booten en vletten door de stortzeeën heen en weder geworpen werden? Hoe hoog zou de vloed reeds binnengedrongen zijn in de kamer van haren broeder, in het huisvertrek? Zij zag met de oogen harer ziel alles voor zich. Een doos dreef op de plassende golven binnen in het huis; die stond anders, evenals de portretten harer goede ouders, op de schrijftafel van haren broeder. De boeken, de schrijfgereedschappen, de kleine voorwerpen, waren doorweekt van 't water. - De kat? De kat was weggekropen op den zolder. - Een levend schepsel, evenals zij, sidderde daar uit instinctmatige vrees voor gevaar en dood. - En dan dacht zij weder aan Ernst en aan de boeren in het dorp, aan den zwarten haan van buurman Bleik Bleiken, - hare eigene latafel, - de mooie kamer, - het huis, - en eindelijk zij alleen in de kerk. O! - - als nu de kerk zelve eens niet gespaard bleef?... Het scheen wel zoo. - Hoe vreeselijk loeide en gierde de storm in dit oogenblik langs de ruiten!

En - een kreet, een ontzettende kreet! Hij kwam uit 's meisjes eigen borst voort! Met weeklagend geluid vloog een glas van het kerkraam aan scherven, en tegelijkertijd joeg de storm zijn vreeselijken adem door het bedehuis. Doch dat was nog niet genoeg. Nu schenen op eenmaal al de spooksels, die zich sedert een eeuw in de verborgen hoeken en gaten der kerk verzameld hadden, ontwaakt te zijn. Ginds rammelde het, hier kraakte het, met een onheilspellend geschuifel viel er kalk van den muur; met een korten, zwaren slag, als in hooghartigen opstand tegen een vreemde macht, viel er een voorwerp op den vloer der kerk, en ‘hoew oew oew hoew! ging het buiten gierend om de muren, alsof daar heksen bijeengeschoold waren en er op haren satanisch boosaardigen trant huishielden.

Liane beefde onder eene koortsachtige huivering. Naast haar stond, als van doodsangst rillend, de lantaren met het zwaarmoedig kampende lichtje tusschen de doffe ruitjes; en het brood en het overgebleven stuk van den ham lagen, als versmade offergaven, op de treden van het altaar.

Wat was dat? Door den huilenden storm dreunden korte, duidelijke, om hulp kermende kanonschoten. Een schip in dien orkaan? Ontzettend! Daarbuiten worstelden nog menschen en geloofden zij - aan redding. Schipbreukelingen, afgezworven, verdwaald in den nacht, - her- en derwaarts geen weg meer wetend, - wellicht met nieuwe hoop bezield door een der laatste flikkeringen van een klein lichtje, dat nog op het overstroomde eiland straalde.

En nu klonk andermaal, duidelijk hoorbaar, het gedonder door den nacht. Nog twee schoten, die weer deden denken aan noodkreten, aan smeeken, wanhoop, waanzin -

En het arme schepsel op de treden van het altaar vergat voor het oogenblik haar eigen pijn, die in haar binnenste vlijmde. Hare gedachten waren bij die anderen, daar in de verte. Zij had hen zoo gaarne willen helpen! - Ja, zou zij hun geen hulp kunnen brengen?

Als zij de torentrap eens opklom en haar licht in het smalle venstertje zette?! Was dat dan niet even goed als een vuurtoren in dezen woesten nacht?

Zij zag het schip nader komen, de booten werden uitgezet, - zij deed de kerkdeur open, - de menschen stormden naar binnen, - zij waren gered! -

Gered? ja! Maar voedsel? Zouden er niet dagen kunnen verloopen eer er hulp kwam?

Hulp? Maar van waar eigenlijk? En zij zelve?

O! nog had zij brood, nog had zij levensvoorraad - -

Ten laatste zeeg zij uitgeput neder, - en daar lag zij nu, als een verslagene. Zij was niet in staat om zich te bewegen. Zij wilde zich oprichten, zij wilde haar besluit, onverschillig of het iets baten zou dan of het pure dwaasheid zou zijn, ten uitvoer brengen, en was toch niet bij machte een lid van haar lichaam te verroeren. En hoe langer hoe ijziger, hoe langer hoe woester, gierde de wind door de gebroken vensterruit en poogde hij zich ruim baan te maken in het sterke gebouw, dat tot dusver aan al zijne verraderlijke lagen en listen weerstand had geboden.

En nu - nu volgden er weer doffe kanonschoten, die zich als in stervensnood nog éénmaal met de allerlaatste krachten vermanden en een beroep deden op de harten der menschen. En dan weer dadelijk daarna, als op het commando eens duivels, de donderslagen der elementen.

Thans volgde het onbeschrijflijke!

Alsof een van ijzer gebouwde hemel met één slag

neergesmakt ware op een wereldspiegelruit, alsof deze uit elkaar gevlogen ware in millioenen scherven, en alsof ieder stuk een gruwzaam, afgrijselijk doodsgerochel uit zijn ziel uitbrulde - zóó klonk het! En dan klonk het weer alsof reuzenlichamen, met een orkaan in de longen, elkaar over en weer aangrepen, vermoordden, en ondanks de gruwelijke pijnen toch niet loslieten, maar zich veeleer tegen elkander aandrukten en elkaar verworgden, terwijl het sissende, gistende, koude bloed langs hunne gigantische wangen druppelde.

En nu regen, huilende, sissende regen! Liane hoorde het water tegen de ruiten plassen. Het spoot naar binnen als uit een smidsoven, waar de adem van den blaasbalg doorheen was gevaren.

Storm, regen! - Neen, geen regen: waterbergen van boven neder, alsof het uitspansel gebarsten was en het sedert duizende jaren opgezamelde nat uit rivieren en zeeën, den dijk vernielend, naar beneden raasde, en toch in het neervallen door den storm op zijne vleugelen genomen, gezweept, gegeeseld, mishandeld werd, en alsof daarover een nòg ontzettender macht schuimbekte van woede! Want nu vlogen duizenden bliksemstralen in een razenden, woesten zigzag door de wolkenlawines; zij verlichtten den ganschen hemel, schenen zijne wanden knetterend in te slaan en, onder satanisch jubelende geluiden, telkens weder voor nieuwe kampioenen der verwoesting plaats te maken.

Was het een sein voor den ondergang der wereld? Het scheen zoo! Want nu haalde de zee uit hare mijlendiepe diepte een roofgierigen adem, alsof zij den zeebodem met zich op wilde trekken tot aan den brandenden hemel; zij richtte zich steigerend op, sloeg hare reuzenarmen uit elkander en spoog hare branding naar den hemel, alsof het schuim den bliksem kon uitblusschen.

En in den toren der kerk ratelde, huilde en dreunde het aanhoudend voort. Liane hoorde het, zoodra de korte, afgrijselijke rustpoozen het haar toelieten; en telkens als zij het hoorde, meende zij dat haar hart voor de laatste maal klopte. Zij drukte hare vingers diep in hare handpalmen, en perste hare voeten tegen de trappen van het altaar, alsof zij weggerukt zou kunnen worden. - In haar brein - ja, in haar brein - begonnen zich de eerste sporen van waanzin te doen gevoelen.

En wie rukte er op dit oogenblik aan de kerkdeur? Was het de storm? Was het de bliksem? Was het de golf? Ja, de golf, die reeds uren lang aan den ingang gelekt had, als een panter aan den ingang had rondgesprongen, hare klauwen tegen dien ingang gedrukt had - en nu toegang eischte!! - - -

Nu was ook hier het langer blijven onmogelijk geworden. De liefde tot het leven, de vrees voor den dood, gaf het meisje nog eenmaal kracht. Zij richtte zich langzaam en met moeite op, nam haar licht en hare levensmiddelen mede en opende de deur naar den klokketoren.

Met knikkende knieën waggelde zij naar boven. Tachtig treden! Nu bleef zij staan. Hier was het venster. Zij zette de lantaren op den grond en wierp een blik naar buiten. Maar even deinsde zij vol schrik terug. Er vloog een bliksemstraal door de lucht, die zijn schijnsel wierp op de tot aan het firmament opgestapelde watermassa, als brandde de gansche hemel met mijlenlange vuurvlammen! - En nu scheen ook tegelijkertijd het gansche hemelgewelf in te storten, want dat waren geen donderslagen: dat waren geluiden afsof wereldlichamen - planeten - tegen elkander bonsden en de echo's hunne majestueuse smartkreten door de oneindige ruimte deden weergalmen.

Liane kwam niet weder tot bewustzijn Onmachtig bleef zij liggen, en toen zij uit dien halfdooden toestand even ontwaakte, duurde dit slechts seconden. De natuur hulde hare zintuigen in een alles verlammenden slaap. En in den voortschrijdenden nacht sloegen de witte, roofgierige klauwen der zee tot aan de spits van den kerktoren. Eerst bij het aanbreken van den morgen kwam er eenige kalmte in de ontketende elementen. -

Toen Liane tegen den middag ontwaakte, hare gedachten poogde te ordenen en naar buiten keek, stak alleen de kerktoren boven de wateren uit.

Het eiland was - verdwenen. En met die bewustheid viel zij weder achterover en stak zij de hand uit naar het brood, dat naast haar lag.

Maar zij begeerde geen brood. Een vreeselijke dorst martelde hare keel. Toch at zij; zij trok met hare tanden stukjes vleesch van den ham af en wist daarmede het brandende gevoel een weinig te bekoelen.

Wat te doen? Volhouden! Wachten! De uren van den dag verstreken. Nog altijd zwol en schuimde de zee, nog altijd klonk Liane eene stormachtige muziek in de ooren, - maar het scheen haar een zacht geruisch toe, in vergelijking van hetgeen zij in den afgeloopen nacht gehoord had.

Nog éénmaal nam zij wat voedsel; daarna leunde zij in zittende houding tegen den muur, sloot de oogen en poogde te slapen.

Voor haren geest rezen op: haar broeder Ernst, de kat, de kerk, het schip. - Zij hoorde alles nog eenmaal! Wat donderden die kanonnen! - Ginds viel er een stuk pleister van den wand af. - Hare kindsheid, de wederwaardigheden haars levens, enkele menschen traden voor haar zielsoog op, - alles verward - door elkander - -

Daarna sliep zij in; en toen de morgen opnieuw aanbrak en zij zag dat de zee kalm geworden was, klom zij naar boven, opende het luik dat toegang gaf tot den klokketoren en liet hare oogen dwalen over den omtrek. Voor haar de loodgrijze zee! De waterwoestijn! Geen schip. Niets! En toch bleef zij onafgebroken rondstaren, uren lang; en eens, toen er zich in de verte een zwart voorwerp vertoonde, greep zij het touw en liet zij de klok een slag geven. Eenmaal. Nu nog eenmaal! Eindelijk zonder ophouden! Dat dreunde akelig, schrikwekkend, over de doode watervlakte! En toch klonk het smeekend, weemoedig en klagend tegelijk, dat geluid uit het harde metaal, alsof het om leven en dood ging - -

Ging het dan ook niet om leven en dood? De klok scheen er óók iets van te gevoelen, en uit haar diepe borst doffe wanhooptonen te halen. Maar langzamerhand daalde de schemering op de aarde neder en stierf de laatste toon weg.

Vijf dagen verliepen er zoo! Vijf dagen hield zij het uit! Vijf dagen teerde Liane op het medegenomen voedsel. Nu was het de laatste rest geweest,

OP DE BLOEMMARKT. Naar J.C.K. Klinkenberg.

en reeds zoog zij aan de harde vleeschkorsten, die van het maal overgebleven waren.

Op den zesden dag rees de zon als een zacht gloeiend, troostend Godsoog aan den hemel op. Voor de eerste maal werd er een stuk land zichtbaar. Als beschroomd stak 't even het lichaam boven het water uit, maar verschool zich toen dadelijk weder angstvallig onder de zoekende, zwellend naderende en weer terugruischende zee.

En ook heden klonk over het water en door des hemels zonneschijn de klok met haar noodgeschrei en riep zij barmhartige menschen herwaarts voor een van koorts bevend en klappertandend meisje, dat daarboven ineengedoken was neergezeten en met hare wezenlooze oogen uitzag naar redding. Zij hoorde reeds niets meer, hare handen arbeidden nog slechts werktuigelijk; zij gevoelde reeds niets meer, want de dorst en de honger, die in hare ingewanden wroetten, maakten haar half bewusteloos.

En andermaal kwam de nacht, en telkens klonk nog weer de klok, hoe langer hoe akeliger, maar ook hoe langer hoe zachter. De krachten namen af, de armen der waanzinnige sidderden, de oogen waren gesloten, het hoofd beefde. - Al ware er nu ook hulp gekomen - - te laat! - De geest was in duisternis gehuld. Slechts nu en dan rees er eene als een bliksemflits opduikende herinnering in haar op, die dan een huivering over haar krampachtig trillend lichaam deed varen. Maar dan weende zij niet, zij zuchtte niet: - zij lachte! Zij schaterlachte met een krijschend geluid - - -

En toen de middag aanbrak, vertoonde er zich op het water een zwart lichaam, dat dikke rookwolken uit zijn binnenste deed opdwarrelen; het kwam steeds nader en nader. Het schrille, doordringende geluid der stoomfluit weergalmde. Het klonk als een haastige vraag. Geen antwoord! Juist waren de laatste, zachtste klokketonen weggestorven. De Schepper had tot het arme schepsel gesproken: ‘Ga in tot het Hemelsche Rijk, waar in het stralende, zilverreine licht de gezaligden uitrusten van de smarten des levens! Kom! Kom! De ure der verlossing is geslagen!’ -

Een zachte hand - de natuur - drukte haar de oogen toe. Dood! - Geen klok deed zich meer hooren!

Nog éénmaal snerpte de fluit der stoomboot. - Nu bruiste het trotsche vaartuig voorbij. Een zwarte reuzenzwaan - en daarboven de grauwe sluiervleugels van den rookenden schoorsteen. Voorwaarts! Voorwaarts! - Want het eiland is verdwenen! Geen menschelijk wezen is er te ontdekken! - - -

Doch daarboven in den klokketoren lag, met het touw in de hand, - met gesloten oogen, met spookachtig bleeke wangen, - de doode! -

Op de bloemmarkt.

Was er nu maar een kunstvaardige hand in de nabijheid, die wij ijlings konden toewenken om, gewapend met palet en penseel, de kleuren en tinten van Klinkenbergs schilderij op onze plaat te komen leggen! Hoe typisch zou die bonte schakeering van trap- en puntgevels uit den bloeitijd der zestiende-en zeventiende-eeuwsche renaissance dan uitkomen tegen de heldere zomerlucht! Welk een stroom van licht en zonneschijn zou er golven over de brug en de kraampjes en het pleintje en de elkander verdringende marktbezoekers, of laat ons liever zeggen bezoeksters, want de guitig gemutste Haagsche dienstmeisjes, de met kroost beladen burgervrouwen en de Westlandsche boerinnen vormen de groote meerderheid van het publiek. Maar bovenal, denk u heel dit bewegelijk tooneel een oogenblik overgoten met de heerlijke verven van Klinkenbergs palet, - hoe groenen en blozen en schitteren dan de

veelkleurige bloemsoorten, die hier in bevallige groepjes op het marktplein zijn gerangschikt! De geraniums en de fuchsia's en de maandroosjes en de duizendschoonen, al dat frissche, vriendelijke goedje, dat straks de ‘tuintjes’ achter de burgerhuizen zal opvroolijken, of met zorg en smaak te pronk gezet zal worden in de bloemenrekjes der achterbuurten, hoe zouden we er met genot het oog op laten rusten, wanneer onze plaat ze ons kon doen zien zooals ze zijn! Maar met wat goeden wil en verbeeldingskracht kunnen we ons toch wel eenigszins voorstellen, hoe die bloemenschat zich in al zijn kleuren en geuren voordoet, en hoe gemakkelijk men op zulk een markt van kijken tot koopen komt. Gelukkige koopsters! Bloemen zijn zulke lieve, bescheiden troosteressen voor menig troosteloos menschenleven. Wie weet of er hier op het marktplein niet menig roosje staat, dat straks het uitzicht van een ziekenkamer zal vervroolijken, of de droeve eenzaamheid van een arm naaistertje in haar schamel verblijf wat minder eenzaam maken zal. Bloemen zijn zulke lieve, bescheiden troosteressen - voor wie er zich door weet te laten troosten.

In een geweerfabriek.

Ondanks den arbeid der Vredebonden en het optreden van scheidsgerechten ziet het er in de wereld nog niet naar uit, dat het tijdperk van den ‘eeuwigen vrede’ reeds zeer aanstaande is. Integendeel, de oorlog wordt algemeen nog steeds als een noodzakelijk kwaad beschouwd, en de wijze spreuk der ouden: ‘Zoo gij den vrede wilt, bereid u ten oorlog!’ heeft nog niets van hare kracht of beteekenis verloren. En vooral tegenwoordig, nu heel Europa in een toestand van ‘gewapenden vrede’ verkeert, nu het eene zwaard het andere in de scheede moet houden, en overal de weermiddelen in den besten staat worden gebracht, schijnt de verdwijning van den oorlog nog in een onberekenbaar verschiet te liggen. De vervaardiging van vuurwapenen is veeleer overal in vollen gang, en wij mogen ons dan ook vleien een zeer actueel onderwerp te behandelen, nu wij onzen lezers voorstellen, met ons eens een kijkje te gaan nemen in een der belangrijkste inrichtingen op krijgskundig gebied: in een g e w e e r f a b r i e k , en wel eene volgens het nieuwste stelsel, waar de jongste uitvindingen zijn toegepast en de beste machines bij den arbeid gebezigd worden.

Reeds van verre zien wij het reusachtige, lange fabrieksgebouw, geheel van steen opgetrokken, met flikkerende glazen daken en hoogen stoomschoorsteen. Een portier ontsluit ons de deur van het hek; wij

gaan het plein voor en langs het gebouw over, en begeven ons naar een lokaal, dat zich reeds van buiten door den rookenden vuurhaard als een groote smederij doet kennen. De doffe geluiden van zware hamerslagen dreunen ons reeds van verre tegemoet, vermengd met een ratelend gedruisch, dat bij het binnentreden letterlijk onze ooren verdooft. Bij het heldere, door een kunstmatigen luchtstroom voortdurend onderhouden kolenvuur staan zwaargebouwde smeden ijverig den laaien gloed op te stoken, waarin de losse stukken van het geweer, zooals zij hier uit de ijzergieterijen ontvangen zijn, nader gefatsoeneerd worden. Witgloeiend wordt het verhitte staal uit de gloedmassa getrokken en onder een reusachtigen stoomhamer gebracht, in welks aambeeld en pletstuk de vormen van het te smeden stuk zijn ingesneden. De smidsbaas houdt met de lang het staal vast, welks roodgloeiend einde op het aambeeld ligt; een kleine ruk, en... een zwaar blok ijzer, tusschen hoog raamwerk hangende, valt snel en met een donderenden slag op het gloeiende staal neder en perst het in den vorm, waarbij een regen van roode en witte vonken in 't rond spat; enkele slagen zijn voldoende, en wij zien het einde van den stalen staaf in den voorloopig nog plompen vorm van een geweerfragment omgesmeed. Door middel van een snel rondwentelende cirkelzaag wordt nu het gesmede stuk onder oorverscheurend geweld en een nieuwen vonkenregen afgesneden, en vervolgens ter afkoeling ergens neergelegd. Op die wijze worden de verschillende stalen staven een voor een onder handen genomen. Met in rails loopende karretjes worden de afgekoelde stukken overgebracht naar de plaats, waar zij verder bewerkt moeten worden. - Vier of vijf dezer reuzenaambeelden werken onafgebroken door en smeden meestal groote geweerdeelen, zooals hulzen, kamers, enz. In de nabijheid klapperen ook kleine smeedhamers als molenraderen, die elk gesprek onmogelijk maken. Tegen de wanden staan in lange rijen de smidsovens, elk een of twee kolenvuren bevattend. Ook smeedmachines voor kleinere deelen en persen tot verwijdering der bij het smeden ontstane ruigten verrichten met meer of minder gedruisch hun krachtvorderenden arbeid. Zwart zijn de muren, de gereedschappen en de menschen. Boven ons snort en draait de machinerie, die, met hydraulische persing door middel van eene groote turbine in beweging gezet, de vaak tot 400 kilogram zware plethamers - ‘beren’ noemt men ze in Duitschland - opheft en ook nog andere machines drijft. Even gelijkmatig als de machines verrichten ook de smeden hun zwaren arbeid. Ieder heeft zijne bepaalde functie, en een wenk van den baas vervangt hier het gesproken woord, dat bij al het geraas totaal onverstaanbaar zou zijn.

Wij zijn blijde, uit al dit rumoer weg te komen, en treden de dicht daarbij gelegen arbeidszaal binnen. Welk een verrassing! Welk een gewarrel en gegons komt ons hier tegemoet: als een bijenzwerm gonzen en brommen verscheidene honderde arbeidsmachines op een grondvlak van circa 1000 vierkante meters. Als de mieren bewegen zich de tallooze lederen drijfriemen van en naar de op ijzeren zuilen rustende rollen, die dwars door het lokaal loopen. Voor iedere machine staat een werkman, die opmerkzaam den gang der verschillende deelen gadeslaat en van tijd tot tijd met wat olie de wrijving vermindert. Laat ons zulk een machine eens wat nauwkeuriger bezien. Een massief, met steenschroeven op den cementvloer bevestigd voetstuk van gegoten ijzer draagt de kunstvaardig in en op elkander gezette deelen, die - dank zij hunne eigenaardige constructie - elke beweging in horizontale en verticale richting mogelijk maken en veel op een verstelbare werktafel gelijken. Met spilschroeven en tandraderen worden deels door de hand des arbeiders, deels door de zelfwerkende

inrichting der machine, hare bewegingen geregeld. Het plompe smeedstuk wordt door middel van eene schroefinrichting, of soms ook met wiggen, op de machine bevestigd, en deze dan door een daarboven hangenden hefboom met de beweegkracht in verbinding gebracht. Terstond begint het raderwerk te snorren. Een op een as bevestigd werktuig, dat met den te verrichten arbeid overeenkomende vormen vertoont en meestal de gedaante van een veeltandig radertje heeft, snijdt met een scherpen, glasharden kant de oppervlakte van het gesmede staal als hout. Kleine, als zilver glinsterende spaantjes hopen zich op, en de zwarte korst van het stuk smeedwerk verandert in een blanke oppervlakte. Zulk een geweerdeel doorloopt vaak meer dan honderd verschillende machines, welke ieder eene bijzondere bewerking uitvoeren, totdat door snijden, boren, stooten, schaven en wrijven de vele onzuivere kantjes, oneffenheden enz. weggemaakt zijn en het stuk schitterend wit uit zijn zwart omhulsel te voorschijn komt. Wij beschouwen met verbazing zulk een gesmeed en gepolijst stuk, - hoe sierlijk en nauwkeurig is het bewerkt, bijna als een kostbaar stuk speelgoed! De wellicht nog overgebleven ‘braam’ en de scherpe hoeken worden met de vijl bijgewerkt: in het bovengedeelte van het gebouw zijn lange rijen arbeiders aan bankschroeven daarmee bezig.

Al deze werkzaamheden eischen van het eerste oogenblik af eene inderdaad voorbeeldelooze aandacht en zorgvuldigheid, daar de aldus bearbeide stukken in eene scherp begrensde ruimte moeten passen en de geringste afwijking ze onbruikbaar maakt. Gedurende de bewerking worden daarom de stukken af en toe met mathematisch nauwkeurige meetinstrumenten gecontroleerd en dezulken, die niet volkomen met de juiste maten overeenstemmen, terstond verwijderd. De machines zelven zijn met de meest mogelijke nauwkeurigheid geconstrueerd en meerendeels zoodanig ingericht, dat zij door eene zelfwerkende beweging der snij-instrumenten een te veel of te weinig voorkomen.

Hoevele verschillende soorten van machines aanschouwen wij hier, in lange rijen opgesteld en allen overeenkomstig den omvang en de eischen van den te verrichten arbeid ingericht! Overal wentelen raderen, blanke schijven en rollen rond. Aan elke machine is een reservoir aangebracht, waaruit een mengsel van vet, zeep en water op de snijplaats druppelt, om eene nadeelige wrijving te verhinderen en het snijwerktuig te sparen. Dit laatste is van het beste staal vervaardigd en wordt, zoo noodig, op bepaaldelijk daartoe bestemde slijpmachines met snel rondwentelende schijven van amaril telkens weder scherp geslepen.

Van het nietigste radertje af, tot de omvangrijke, centenaarzware schijf toe, heeft alles zijne nauw-

keurig begrensde beweging. Verscheidene reusachtige boormachines trekken onze aandacht. Elke machine is van vier lange stalen boren voorzien. Deze hebben niet den gewonen vorm, maar bestaan uit halfronde, aan de scherpgekante punt schuins uitloopende stalen staven, die met groote kracht op het te doorboren stuk gedrukt worden en er dikke spaanders uitsnijden. Door middel van een kleine pomp wordt het bovengenoemde vettige mengsel op de hoorplaatsen geleid. Eene andere machine stoot met scherp staal spaander na spaander van het vastgezette stuk af; eene andere weer perst met een boor ter dikte nauwelijks van een breipen een diep gat er in, terwijl een derde dit nauwe boorgat van een schroefdraad voorziet. Zoo levert de eene machine telkens het werk aan de eerstvolgende over; het afval wordt bijeengegaard en naar elders verwijderd.

De werklieden, meestal personen die in den naasten omtrek der fabriek wonen en waaronder men zoowel grijsaards als opgeschoten jongens ziet, vinden in dergelijke fabrieken bij eenige vlijt en opmerkzaamheid gemakkelijk hun brood. De machines eischen grootendeels, tengevolge van hunne schier volmaakte constructie, geen vakkennis en behoeven slechts regelmatig bediend en gereinigd te worden. Voor de opstelling en het onderhoud der werktuigen, het verrichten van reparaties aan machines, enz., zijn er evenwel bekwame slotenmakers en werktuigkundigen in toereikend aantal beschikbaar, die een en ander deels door handenarbeid, deels op expresselijk daartoe bestemde machines bewerkstelligen.

Een aangenamen indruk ontvangen wij van de orde, waarmede alles geschiedt. Die orde wordt dan ook streng gehandhaafd door de verschillende bazen of meesterknechts, die elk voor zich een bijzonder geweerdeel hebben te bewerken en af te leveren. De werkbaas is voor de accurate uitvoering van zulk een stuk verantwoordelijk en moet voor eventueel door eigen schuld ontstane schade aan de fabriek vergoeding geven, - daarom wordt dan ook de arbeid per stuk betaald.

In een groot lokaal met tal van vensters zien wij een krachtig werkende stoommachine met twee groote cilinders en een reusachtig vliegwiel, dat door middel van zes sterke kabels en verscheidene kleinere vliegwielen de dwars door het gebouw loopende assen in draaiende beweging brengt en er hare kracht op overdraagt. Laatstgenoemde staat gelijk met die van 200 paarden, terwijl iedere arbeidsmachine afzonderlijk gemiddeld één paardekracht noodig heeft. Wij bewonderen het blanke uiterlijk van dezen vast en zeker ineengevoegden krachtcolossus; onhoorbaar wentelt het vliegwiel zich om, terwijl alleen de veiligheidskleppen rammelen en de stoom snuivend in de cilinders stroomt. Een waterpomp dient zoowel tot vulling der ketels als ter bestrijding van brandgevaar, en zoo zijn ook de overige benoodigde bluschgereedschappen eveneens steeds beschikbaar en in staat om onmiddellijk gebruikt te worden. In het aangrenzende, met een ijzeren deur afgesloten lokaal bevinden zich twee groote stoomketels, waarvan er een steeds in werking is en den noodigen stoom levert, terwijl de andere in reserve gehouden wordt. Van hier uit wordt de stoom door ondergrondsche buizenleidingen in de cilinders gevoerd en ook voor de verwarming der werkplaatsen in den winter gezorgd, waartoe met roosters overdekte kanalen in den vloer der lokalen zijn aangelegd.

Welk een massa brandstof de vurige muil van zulk een ketel verslindt, blijkt uit de opgestapelde voorraden; het benoodigde in een groote geweerfabriek bedraagt dagelijks circa 30 centenaars steenkolen.

Aan de zoldering bevindt zich een groot ijzeren waterreservoir, tot voeding van den ketel. Een machinist, met een stoker en een waker, is belast met het toezicht op en de bediening van het geheel.

Naast of voor de groote werkzaal bevindt zich een kleinere, waarin eveneens een groot aantal machines de reeds beschreven werkzaamheden verrichten.

Buiten het gebouw bevindt zich het turbinenhuis, waarin eene groote turbine of vijzelrad door waterkracht bewogen wordt, die op deze wijze, door middel van een omtimmerd raderwerk, de achter de werkplaatsen aanwezige, ons reeds bekende smederij van de benoodigde drijfkracht voorziet.

Op het achtergedeelte van het terrein bevinden zich bovendien verscheidene loodsen, waarin honderdduizenden geweerschachten luchtig opeengestapeld liggen te drogen, d.w.z. door middel van stoom kunstmatig gedroogd worden.

Een oude werkbaas, die met de contrôle over de ruwe schachthouten, hunne opeenstapeling en voorbereidende behandeling belast is, geeft ons hieromtrent de volgende inlichtingen: ‘De noteboom, waarvan de geweerschachten oorspronkelijk afkomstig zijn, moet zooveel mogelijk recht gegroeid en minstens 70 à 80 jaar oud zijn, eer zijn hout tot bruikbare geweerschachten verwerkt kan worden. De stam wordt overlangs in 55 à 60 millimeter dikke planken gezaagd, waaruit met behulp van een mal de ruwe geweerschachten uitgesneden worden, terwijl het hart van den boom als afval beschouwd wordt. De jaarringen moeten recht loopen: de schacht mag daarom geen scheefloopend, zoogenaamd ‘dwarshout’ vertoonen, daar dit lichtelijk afsplintert, en verder ook geen kwasten, wormgaten, spintachtige plekken of andere gebreken van dien aard bezitten. De daarmede behepte schachthouten zijn, wanneer de bedoelde plekken vermoedelijk gedurende de bewerking niet verwijderd zullen kunnen worden, totaal onbruikbaar. Het notehout is rondom het hart van den stam altijd min of meer hard, en daarbij donkerder getint, doch in de richting van den bast zachter en helderder van kleur. Het harde, bruine hout is over 't algemeen duurzamer en fraaier geteekend, maar nog al moeielijk te bewerken. - De bruikbare schachthouten worden nu gedurende twee à drie dagen aan een stoombad blootgesteld, opdat zij volkomen uitdrogen en later in de magazijnen niet krom trekken. Het magazijn moet steeds het instroomen van versche lucht toelaten, en daartoe van voldoende ventilatie-toestellen voorzien zijn. De daar opgestapelde schachthouten moeten evenwel jaarlijks minstens éénmaal zorgvuldig afgeborsteld worden, daar zij anders onder het stof zouden bederven. Mocht het in voorraad aanwezige hout dan toch nog krom getrokken zijn, dan wordt het opnieuw gestoomd.

Deze voorzorgsmaatregelen zijn hoogst noodzakelijk, daar de afgewerkte geweerschacht, die nog aan krom trekken onderhevig is, het juiste treffen met het

geweer zeer benadeelen kan, daar de loop dan altijd eenigermate mede krom trekt.

Met hartelijken dank voor het zooeven gehoorde nemen wij afscheid van den ervaren man en verlaten wij dit uiterst belangwekkende gedeelte der fabriek. Wij komen nu, het plein overgaande, in een ander gebouw, dat grootendeels dienst doet als magazijn voor materialen van allerlei aard, en ook voor afgewerkte producten. Verbazende massa's staal en ijzer van allerlei afmeting en van de meest uiteenloopende bestemming zijn in de beneden-lokaliteiten opgestapeld. Op de bovenverdiepingen bevinden zich duizenden afgewerkte geweren, van het modernste systeem af tot het primitiefste wapen der oudheid toe. Onder het reusachtige dak van het gebouw zijn tallooze menigten schachthouten geborgen, die daar op hunne toekomstige bestemming wachten.

Wij gaan verder. Een ijzeren traliedeur wordt in antwoord op ons schellen door een portier geopend, en wij treden een van de andere groote hoofdgebouwen der fabriek binnen. Ook hier heerscht overal eene noeste bedrijvigheid. Een dof gerommel treft onze ooren en omgeeft ons van alle kanten, - wij voelen het trillen van de muren en den grond, veroorzaakt door onzichtbare raderen en stangen tot het overbrengen van beweging, die gedeeltelijk in donkere gangen onder den grond hunnen arbeid verrichten en de verschillende werkplaatsen van de noodige beweegkracht voorzien.

Na een deur te zijn doorgegaan, staan wij voor grootsche, gecompliceerd ingerichte arbeidsmachines, die, met velerlei werktuigen toegerust, er eenigszins als kolossale sprinkhanen uitzien en den schacht van het geweer moeten bewerken. Het ruwe, wanstaltige stuk notehout neemt weldra onder hunne messen, die zich dikwijls in groot aantal aan een radvormig toestel bevinden, een telkens ooglijker vorm aan; uit- en inwendig geschaafd en geboord, onstaan er langzamerhand al de spleten en indiepingen aan, die voor de plaatsing en berging der geweerdeelen noodig zijn. Deze machines copieeren als 't ware een ijzeren mal of model, dat op elk hunner is aangebracht en de bewegingen der messen enz. binnen de juiste grenzen houdt. Bovendien werken zij verbazend snel: de houtspaanders vliegen in massa's rond en hechten zich aan onze kleederen, wanneer wij ons in de onmiddellijke nabijheid van zulk een snuivend monster bevinden. Veelal is er door een waaitoestel voor gezorgd, dat de afgeschaafde of uitgeboorde spaanders terstond weggeblazen worden, om het arbeidende werktuig niet te hinderen en den voortgang van het werk steeds met het oog te kunnen volgen. Wij verlaten dit lokaal en treden door een deur een kleinere zaal binnen, die tot onze verbazing twee groote stoommachines bevat. Vreedzaam arbeiden deze reusachtige colossussen naast elkander en verzenden zij hunne titanenkrachten naar alle deelen van het omvangrijke gebouw. In een afzonderlijken uitbouw bevinden zich de bijbehoorende stoomketels, evenals wij reeds elders opgemerkt hebben. Maar wij gaan verder!

In eene zwartberookte ruimte arbeiden roetzwarte gedaanten aan haarden, gemetselde fornuizen en ketels. Zij zijn voortdurend bezig, de gereedgemaakte geweerdeelen te ‘harden’. Het materiaal bestaat, met het oog op eene betere bewerking, uit een meer of minder zacht soort van staal; om evenwel aan de deelen voor hunne toekomstige bestemming de meest mogelijke weerstandskracht te geven en ze tegen te schielijk verslijten, vooral op die plaatsen, welke aan veel wrijving blootstaan, te beschermen, worden zij zoo hard gemaakt als het materiaal slechts eenigszins toelaat. Die bewerking geschiedt deels in olie, deels in koud water, waar de gloeiende stukken ingeworpen worden, om den gewenschten graad van hardheid

te bereiken. Het gloeiend maken der verschillende deelen geschiedt in een vuur van houtskolen. Ten slotte worden de stukken in een sodaoplossing afgekookt. Dit harden eischt veel ervaring, en de gunstige uitslag is geheel afhankelijk van den met juistheid gekozen tijdduur, zoowel ten opzichte van het gloeien als van het afkoelen.

In de nabijheid vinden wij weder arbeiders voor dergelijke vuurhaarden. Deze 'blauwen' bepaalde staaldeelen van het geweer in een gloedmassa, door eenvoudige verhitting der vooraf blankgepolijste stukken, die, wanneer het proces goed geslaagd is, alsdan eene prachtige donkerblauwe kleur vertoonen, wat aan het geheel voltooide geweer een zeer fraai voorkomen geeft en bovendien de bedoelde deelen tegen roest beschermt. Deze bewerking wordt vooral toegepast op de ringen rondom het geweer, het buiten aan de schacht aanwezige mechaniek voor het afschieten, eenige kleine veeren en de schroeven. In een zijlokaal worden de geheel voltooide geweerloopen 'gebruind' of 'gebruineerd', d.w.z. evenals bij het 'blauwen' met een bruinen tint overdekt. Dit geschiedt op de volgende wijze. De loop wordt geheel van vet gezuiverd, nadat de openingen boven en onder met houten stoppen stevig dichtgesloten zijn, en daarna van buiten met een zuurhoudend mengsel bestreken. Door de werking van dit laatste ontstaat er, terwijl de buizen verscheidene uren achtereen aan een stoombad onderworpen worden, eene kunstmatige roestlaag (oxydatie) op de oppervlakte, die eene donkere, bijna zwartbruine kleur aanneemt, al naar gelang der samenstelling van het mengsel. Wij bemerken op ijzeren assen snel ronddraaiende staaldraadborstels, door middel waarvan de gebruinde loopen afgeborsteld worden en daardoor een glanzend aanzien bekomen. De bruineering geschiedt met oogmerk om den geweerloop tegen roest te beschermen, doch geeft hem tegelijkertijd een fraaier voorkomen en belet te velde het reeds op zeer verren afstand zichtbare flikkeren, waardoor een marcheerende troep zich zoo lichtelijk aan het oog des vijands verraadt.

In een naburige zaal worden de deelen van het geweer blank gepolijst alvorens zij 'geblauwd' worden. Doch ook de niet voor blauwing bestemde deelen ondergaan een polijsting, waardoor het fraaie aanzien van het geheele geweer aanmerkelijk verhoogd wordt. Het polijsten geschiedt op schijven, die òf van amaril vervaardigd, òf met leder (walrushuid) of vilt bekleed zijn. Door de wrijving met de reeds geharde stukken springt er van de polijstschijven steeds een grooter of kleiner vuurstraal af, die evenwel op de huid van den mensch volstrekt geen nadeelige uitwerking heeft.

(*Slot volgt.*)

Italianen en wijn.

Het is inderdaad verrassend, dat in Italië, het land waar zulke heerlijke wijnen groeien, het aantal dergenen, die een tot idiosyncrasie ontwikkelden tegenzin tegen wijn (en spiritualiën in 't algemeen) hebben, zeer groot is en zelfs toeneemt naarmate men verder zuidwaarts komt. In Noord-Italië valt ten opzichte van het gebruik van wijn en spiritualiën geen wezenlijk onderscheid in vergelijking met Zuid-Duitschland, Oostenrijk en Zwitserland waar te nemen. De arbeidende klasse drinkt daar niet weinig Vermouth en brandewijn, en gevallen van dronkenschap behooren er nu juist niet tot de zeldzaamheden. Hoe verder men echter zuidwaarts komt, des te meer blijft het drinken achterwege. Te Rome en te Napels drinkt de werkman bijna alleen wijn, en dan nog uitsluitend met water verdund; op Sicilië drinkt hij alleen water. Hier is het aantal der *astemi* - zoo betitelt men in Italië de wijnverachters - zeer groot, en hun afkeer van den wijn is zóó sterk, dat de geur van dit vocht alleen reeds voldoende is om hen ziek te maken.

In logementen en bij gemeenschappelijke gastmalen zonderen de *astemi* zich angstvallig van het wijndrinkende gezelschap af, en zij geraken niet eer in een genoegelijke stemming voordat al de wijn, azijn, cognac en dergelijken uit hunne nabijheid verwijderd is. Slechts zelden gelukt het een *astemio*, zijn afkeer meester te worden, en dan nog alleen ten koste van zwaren strijd en met inspanning van al zijn wilskracht. De meesten evenwel volharden tot hun dood bij het water.

Ook de Minister Crispi is een *astemio:* hij drinkt nimmer bier of wijn. Ook rookt of snuift hij niet.

Hoe het hem ten opzichte hiervan bij zijn eerste bezoek op Friedrichsruh bij Vorst Bismarck gegaan is, - daarover heeft hij zelf aan eenige afgevaardigden, die hem in zijne woning te Napels bezochten, het volgende verhaald:

‘In den loop van het onderhoud liet de Rijkskanselier twee monsterachtig groote glazen bier binnen brengen, waarvan hij er een voor mij op de tafel neerzette en mij nu uitnoodigde om daarvan te drinken. Ik bracht hem onder 't oog, dat ik slechts water dronk, wat hem niet weinig scheen te verbazen. Doch hij zeide geen woord, maar haalde, toen hij het voor hem bestemde glas uitgedronken had, ook het andere naar zich toe en dronk het al pratend eveneens ledig. Kort daarna werden er twee pijpen gebracht; Bismarck stelde mij er een van ter hand en stak de zijne aan. “Excellentie,” zeide ik, “ik dank u zeer, ik rook niet!” - “Wat!” riep Vorst Bismarck daarop min of meer korzelig uit, “gij drinkt niet, en gij rookt óók niet,... welk een zonderling mensch zijt gij dan toch!” Daarna werd het onderhoud voortgezet, waarbij de Rijkskanselier voortdurend rookte, zoodat de kamer al spoedig in dichte wolken gehuld was.’

IN DE KINDERKAMER. Naar M. Schäfer.

SPIJSUITDEELING. Naar A. Both. (Zie blz. 222.)

Spijsuitdeeling.

Andries Both, een der beste vertegenwoordigers van de oud-Hollandsche schilderschool, heeft veel geschilderd, zeer veel zelfs, en toch bestaan er maar weinig schilderijen van hem. Van hem a l l e e n namelijk. Hij werkte bijna onafgebroken in vereeniging met zijn broeder Jan, die den bijnaam van 'de Italiaansche Both' droeg. Jan Both schilderde de zonnige, zuidelijk getinte landschappen, die zijn naam wereldberoemd hebben gemaakt, en Andries plaatste er met even meesterlijk talent de figuurtjes van menschen en dieren op. De stukken die Andries alléén vervaardigde, zonder medewerking met zijn broeder, zijn te tellen. Maar hier hebben wij er toch een: 'de Spijsuitdeeling' of iets dergelijks getiteld, waarin al de groote eigenschappen van zijn superieur talent voortreffelijk uitkomen. Door een lage, overwelfde straat of poort geeft de schilder ons het uitzicht op het Armenhuis in de achterbuurt eener Italiaansche stad, uit welks wijdgeopende poort een schare behoeftigen naar buiten stroomt, die door de publieke liefdadigheid met brood en andere eetwaren zijn bedeeld geworden. Het zijn karakteristieke groepen, die daar op de trappen van het Armhuis en een eind verder op straat hun schotel met brij of soep ledigen, gretig de tanden in hun stuk brood zetten, of onderling elkaars portie bezien en - beoordeelen. Alle typen en variëteiten van armoede vindt ge er onder vertegenwoordigd; het is een tooneel vol leven en beweging, en toch werd ieder beeldje behandeld met die teedere, keurige zorg, zelfs voor de kleinste détails, die op al het werk van Andries Both den stempel van het genie drukt.

De gebroeders Both waren geboortig uit Utrecht, waar Andries in het jaar 1609 en Jan in 1610 het levenslicht zag. De beide broeders ontvingen het eerste onderricht in de schilderkunst van hun vader, die glasschilder was. Later werkten zij eenigen tijd bij Abraham Bloemaert, die óók te Utrecht woonde, en weldra gingen de beide broeders op reis naar Rome. Het was in de zeventiende eeuw geen zeldzaamheid, dat een schilder een reis naar Italië deed: Vlamingen, Hollanders, Duitschers, allen deden dat. Velen verloren er evenwel hunne oorspronkelijkheid door. Jan Both echter is een der weinigen, waarop dit verwijt niet van toepassing is; in Claude Lorrain, zijn meester en vriend, ontmoette hij juist den man, die in staat was om zijne ontwikkeling als schilder voor te bereiden en te besturen. Terwijl Jan zich Claude Lorrain tot voorbeeld en meester koos, volgde Andries 'Il Bambochio', den Hollandschen schilder wiens eigenlijke naam Pieter van Laar was en wiens manier zooveel opgang in Italië maakte, dat de naam van 'bambochades' nog altijd in de kunstenaarswereld met eere bekend is. Andries heeft zijn talent schier uitsluitend gebruikt om menschen- en dierenbeeldjes te schilderen in de landschappen van Jan; hij deed dit met zooveel smaak en oordeel, dat het schijnt alsof zoowel het landschap als de figuren het werk van dezelfde kunstenaarshand zijn. Andries was zóó vaardig in het ondergeschikt houden van zijne figuren, zoodat zij geen schade konden doen aan het algemeene effect van het landschap, en Jan maakte zóó kunstig de plaats gereed waar zij staan moesten om op het voordeeligst uit te komen, dat niemand ooit denken zou dat een stuk, waaraan zij met hun beiden geschilderd hebben, niet door één en denzelfden kunstenaar gemaakt is. Die 'broederschap der penseelen' - zooals we het zouden kunnen noemen - deed hun den roem van een Claude Lorrain evenaren. Zoowel Jan als Andries Both behooren ontegenzeggelijk tot de grootste schilders, die er ooit geleefd hebben.

Zij bleven zelfs broeders tot in den dood en overleden in hetzelfde jaar. In 1650 waren Jan en Andries Both te Venetië. Eens keerden zij 's nachts, na afloop van een avondfeest, in een gondel terug naar het huis dat zij bewoonden, toen Andries in het kanaal viel en verdronk. Jan was ontroostbaar over het verlies van zijn broeder. Noch de roem, dien hij had ingeoogst, noch de vriendschap van de grootste meesters, kon hem in Italië houden. Hij keerde terug naar Utrecht en vond daar Cornelis Poelemburg, die zijn kameraad in de werkplaats van Abraham Bloemaert was geweest en evenals hij naar Italië gegaan was, en Van Berghem, die toen de beroemdste landschap- en dierenschilder van heel Holland was. Jan Both schilderde in hetzelfde genre als zijn vriend. Hij stierf te Utrecht, in het jaar 1650.

Een Amerikaansche werkstaking.

'Gij gaat van morgen toch niet naar de fabriek, George?' vroeg Mrs. Duncan, toen het lichte rijtuigje van haar man aan de deur voor kwam.

'Ja; maar ik zal wel terug wezen tegen den tijd dat gij uit de kerk thuis komt.'

De jonge vrouw keek haren echtgenoot uitvorschend aan en zette het kind neer, dat in hare armen gedarteld had.

'Is er iets nieuws?' vroeg zij op ernstigen toon.

'Ja; het comité zal van morgen bij mij komen, om de boeken te controleeren en te zien of de maatschappij recht had, toen zij weigerde de loonen der opmakers te verhoogen.'

'En zijt gij van plan, hen te woord te staan?'

'O ja. Maak u niet ongerust; er zal niets kwaads gebeuren. Dag, Tippie! Dag, mamaatje!'

Duncan kuste zijne vrouw en zijn kind, sprong in het rijtuigje, en na zorgvuldig zijn pijp te hebben aangestoken, reed hij de kade af en verder den weg op langs de rivier, in de richting van de papierfabriek.

Op Mary Duncan's goedhartig gelaat miste men dien morgen den gewonen glimlach; en het koor merkte op, dat de handen, die de toetsen van het orgel in beweging brachten, niet zoo volkomen rustig waren als anders. Het muziekstuk naar vrije keuze, dat de collecte begeleidde, werd in een mineurtoon gespeeld. Mrs. Duncan maakte zich blijkbaar bezorgd over de zaken in de fabriek, en zij schonk slechts weinig aandacht aan de uitnemende leerrede van den jongen predikant, die zich nog in het eerste, vurigste tijdperk van zijn kerkelijke loopbaan bevond.

George Duncan bereikte de fabriek eer de leden van het comité er nog waren. Hij ontsloot de deur van zijn kantoor en zette zich aan zijn lessenaar

neder. Hij wierp een blik op de klok - er bleven hem nog tien minuten tijd. Hij schreef een brief over zaken, rangschikte een stapel papieren, en begon toen, bij gebrek aan betere bezigheid, een schets te maken van de omgeving der fabriek, zooals hij haar zag door het venster bij zijn lessenaar. De hooge schoorsteen, de lange lompenloods, de nieuwe schuur, het erf, waarop eenige armzalige bloemen alle krachten inspanden om zich een weg te banen door den harden, zandigen grond, de hier en daar verspreide cypressen, - van dit alles werden de omtrekken duidelijk geschetst met een krachtige, losse hand. Op hetzelfde oogenblik werd er een persoon zichtbaar, die om den hoek van de lompenloods verscheen. Duncan keek eens even naar den man, maar ging terstond weder met zijn werk voort. Weldra vertoonden er zich nog twee andere mannen; en een minuut later trad het werklieden-comité het kantoor van den hoofdopzichter der fabriek binnen.

'Morgen, Mr. Duncan!' sprak de woordvoerder van het drietal, een voormalig geëmployeerde der maatschappij, die drie maanden vóór den aanvang van ons verhaal wegens wangedrag ontslagen was.

'Goeden morgen, Hennessey; goeden morgen, mannen,' zeide Duncan, met een vriendelijk hoofdknikje tot de beide andere commissie-leden, die hij alleen van aanzien kende. De een was een apothekersbediende, de ander een spoorweg-ambtenaar.

'Ik begrijp dat gij hier gekomen zijt om inzage van mijne boeken te nemen,' zeide Duncan, die de koe maar dadelijk bij de hoorns pakte. 'Wie van u drieën heeft eenig verstand van boekhouden? Ik geloof dat gij daar niet bijzonder in thuis zult zijn, Hennessey.'

Het bleek nu, dat Ethan Nichols, de apothekersbediende, door het comité gemachtigd was om in de hoedanigheid van controleur op te treden, en binnen vijf minuten waren hij en de hoofdopzichter dan ook verdiept in de zaken der vennootschap. Het onderzoek was vrij wat omslachtiger, dan de leden van het comité verwacht hadden. Om voor hem overwegende redenen had Mr. Duncan er op aangedrongen, dat Nichols de boeken over de laatste drie jaren zou nazien; schoon de commissie zelve volkomen tevreden zou zijn geweest met het onderzoek van de administratie over de afgeloopen twaalf maanden. De morgenuren gingen zeer langzaam om voor Hennessey en den spoorwegambtenaar, en om ondertusschen den tijd te verdrijven, liep het tweetal drentelend voort naar den oever der rivier en traden zij ten slotte de stilstaande fabriek binnen, die twee dagen te voren op bevel van het werklieden-comité gesloten was. Hennessey legde voor zijn collega de werking der stilstaande machinerie uit.

'Er zit een schat van geld in die fabriek hier; de machinerieën alleen moeten heel wat duizenden gekost hebben!' sprak de spoorwegman nadenkend.

'Dat moogt ge wel zeggen,' antwoordde Hennessey. 'Duncan ontziet geen geld, als er weer het een of ander onmogelijk stukje machinerie gemaakt moet worden, dat hij toevallig bedacht heeft. Zoo heeft hij bijvoorbeeld de vorige maand in de lompenloods een pas uitgevonden windventilator laten plaatsen, die er volstrekt niet noodig was en tienduizend dollars kostte; maar toen wij hem voor een gedeelte van het werkvolk een loonsverhooging van vijfentwintig cents[1)] vroegen, wilde hij er niet van hooren. Maar ik geloof, dat hij wel met onze voorwaarden genoegen zal m o e t e n nemen, als hij ten minste zijne nieuwe ventilators nog eens wil zien werken.'

1) De Amerikaansche cent is 2½ cent Ned. munt.

De spoorwegman lachte eens, en de beide collega's verkeerden in opgeruimde stemming toen zij naar het kantoor terugkeerden, waar zij George Duncan en Ethan Nichols in een zeer ernstig onderhoud gewikkeld vonden.

‘Zijt gij er mede klaar?’ vroeg Hennessey.

‘Ja,’ zeide Nichols, met een toestemmend knikje, ‘ik heb mij op de hoogte gesteld van alles wat wij wenschten te weten.’ Er volgde een oogenblik stilte.

‘Zal ik aan die mannen zeggen wat u uit de boeken der maatschappij gebleken is, Nichols, of wilt gij het zelf doen?’ vroeg Duncan.

‘Ik had liever dat gij met hen spraakt, mijnheer,’ antwoordde Nichols.

‘De zaak komt hierop neer,’ zeide Duncan, op dien eigenaardig langzamen en goedhartigen toon sprekende, waarvan Hennessey wist dat er een onbuigzame wil aan ten grondslag lag, ‘dat, toen de maatschappij weigerde aan de opmakers een loonsverhooging toe te staan, de mannen en de meisjes allen het werk gestaakt hebben. Door dit te doen, hebben zij feitelijk ontslag genomen uit onzen dienst, en hebben zij nu met onze zaak evenmin iets meer te maken als’ - de hoofdopzichter hield met een vluchtig glimlachje een oogenblik op - ‘als dat kind, dat daar buiten loopt te spelen. Zoo wij een nieuw personeel verkozen aan te nemen tegen onze oude loonen, zouden wij dit waarschijnlijk wel kunnen doen. Het heeft ons nooit eenige moeite gekost om zoovele handen te vinden als wij aan 't werk konden zetten; maar om zekere redenen hebben wij besloten, de fabriek niet meer op den ouden voet te openen. Als wij van plan waren geweest, op onze oude voorwaarden te blijven werken, zou ik mij niet bereid verklaard hebben om heden uwe commissie te ontvangen. Wij hebben altijd zelf onze eigene zaken beheerd, en wij stellen ons voor om dat ook in het vervolg te blijven doen; maar wij hebben er niets tegen, dat onze vroegere werklieden op de hoogte komen van den stand der zaak. Mr. Nichols heeft zooeven gezien, wat ons reeds eenigen tijd te voren gebleken was: dat de maatschappij in de laatste drie jaren voortdurend geld verloren heeft. Het papier brengt tegenwoordig vier cents per pond op. Vroeger werd er vijfentwintig voor betaald. Een dollar staat nu gelijk in waarde met vijf dollars toen. Zijn de loonen gedaald in verhouding tot den prijs van het papier? Gij weet wel, hoe het daarmede gesteld is, Hennessey. Toen gij drie maanden geleden uw ontslag kreegt, verdiendet gij nog hetzelfde geld als in den oorlogstijd. Wij hebben misschien wel reeds twintig maal over het sluiten van de fabriek gesproken. De zaak kwam dezen winter in de Januari-vergadering van heeren directeuren ter sprake. De meerderheid stemde voor het denkbeeld om deze fabriek te sluiten en al onze contracten ten uitvoer te laten brengen aan de fabriek in Framingham, die altijd genoeg winst heeft opgeleverd om

ons in staat te stellen, de hier geleden verliezen te kunnen dragen. Daar de vooruitzichten op handelsgebied veeleer slechter dan beter worden; achtten zij het geraden, de onderneming hier te sluiten. Ik voor mij vond het echter bitter hard voor al die mannen en vrouwen, om midden in den winter broodeloos aan de deur gezet te worden; en dat zeide ik dan ook aan de directeuren, open en rond. Zij kwamen ten slotte overeen, de fabriek nog tot de helft van den zomer te laten doorwerken, en dan, als de vooruitzichten nog niet gunstiger waren, de zaak hier te sluiten, tenzij wij betere voorwaarden met de fabriekarbeiders konden bedingen. Gij hebt den knoop voor ons doorgehakt. Onder leiding van het werklieden-comité hebben al onze mannen en meisjes het werk gestaakt, of, gelijk ik zooeven zeide, uit eigen beweging hun ontslag genomen, terwijl het comité beloofd heeft hen en hunne gezinnen te zullen onderhouden totdat wij ons zouden hebben laten dwingen tot een loonsverhooging voor de opmakers. Ik hoop dat het comité zijn woord zal houden, want wij hebben besloten de fabriek niet weer te openen, tenzij wij het tegen verlaagd loon kunnen doen, van den hoofdopzichter af tot de lompensorteerders toe!'

Toen Mr. Duncan deze voor hem merkwaardig lange rede geëindigd had, zocht hij zijne papieren bijeen, sloot hij zijn lessenaar, en liet hij, na zijn hoed opgezet te hebben, de sleutels van het kantoor in zijne hand rammelen. De commissieleden wisselden veelbeteekenende blikken.

'Hij liegt!' fluisterde Hennessey, terwijl de hoofdopzichter even stilstond, om zijn grooten hond los te maken, die aan een ring onder den lessenaar vastlag.

Nichols schudde bedenkelijk het hoofd, en de spoorwegman keek twijfelend van den een naar den ander. Eensklaps wendde Duncan zich weder tot hen; maar zijne houding was nu geheel anders dan straks.

'Wat beteekent dat, Hennessey? Nichols, wees zoo goed en vertel eens aan deze mannen, of hetgeen ik zooeven gezegd heb al dan niet met de boeken overeenstemt.'

'Ja wel,' antwoordde de apothekersbediende aarzelend, 'het klopt.'

Hennessey prevelde binnensmonds iets onverstaanbaars; de woorden 'verdichte cijfers' alleen bereikten het oor van den hoofdopzichter. De jonge man, schijnbaar achteloos met een sterke zweep spelend, die in een hoek der kamer gestaan had, zeide koeltjes:

'Dat is al wat ik te zeggen heb aan het arbeiderscomité; maar als ik over vijf minuten soms nog landloopers hier om de fabriek vind zwerven, zal ik hun heel iets anders te zeggen hebben!'

Hennessey was reeds op het erf; en toen George Duncan de deur van het kantoor op slot gedaan had, was het drietal verdwenen.

's Maandagsmorgens had de stad Riverside het voorkomen van een Zon- of feestdag. De groote straat was vol werklieden, in hun beste plunje. Groepjes opzichtig gekleede meisjes stonden voor de glazen der winkelramen te kijken naar al het moois, dat zij thans juist zoo moeielijk konden koopen. De fabriek was eenzaam en verlaten, maar de altijd met haar concurreerende herbergen en tapperijen hadden het verbazend druk. George Duncan had men dien morgen reeds zeer vroegtijdig de stad zien uitrijden, met zijn vischgereedschap en een mand bij zich. Hij was een eerste hengelaar en wijdde deze dagen van gedwongen ledigheid aan de beoefening der edele vischkunst. Mary Duncan maakte van de gelegenheid, dat haar man afwezig was, gebruik om met de groote schoonmaak van haar huis te beginnen. Hare eigene, vertrouwde dienstmeisjes waren, om de een of andere onverklaarbare reden, ontheven

van haar gewone aandeel in de schoonmaak; en kort na het vertrek van den heer des huizes verschenen er aan de achterdeur twee werksters. Beiden deze werksters waren ieder vergezeld van een klein kind, dat zij op den rechterarm droegen, en van een mand, die aan haren linkerarm hing. De manden waren ledig toen de vrouwen binnenkwamen; maar tegen het vallen van den avond namen de eigenaressen ze weer mede (eer Duncan terugkwam) in een buitengewoon goedgevulden toestand. Mrs. Duncan hield zich bijna den ganschen dag met de beide kindertjes bezig, tot groote jaloezie en ergernis van Tippie, eene geboren aristocrate, die niets te maken wilde hebben met deze indringerige zuigelingen. Zulk een nauwgezette reiniging, als het huisje deze week onderging, had het waarschijnlijk vroeger nog nooit beleefd, en het hoofd des gezins hoopte vuriglijk, dat zijne woning ook nooit weer zoo iets beleven zou. George Duncan, hoewel steeds volkomen bekend met al hetgeen er binnen de muren van zijn huis voorviel, maakte er nooit in de verste verte eenige toespeling op, ofschoon de vereenigde geuren van groene zeep, kamfer, was en geest van zout, gepaard met de her- en derwaarts verspreide spijkertjes op de tapijtlooze vloeren, hem er een levendig besef van gaven, dat het huis, zooals hij het placht uit te drukken, weer eens ‘onderste boven werd gehaald.’

Zoo bleven de zaken een week lang staan. De fabriek was eenzaam en verlaten; maar elken dag scheen de hoofdstraat voller te worden met troepjes leegloopers en opgedirkte meisjes. De hoofdopzichter had van het arbeiders-comité verschillende mededeelingen ontvangen, maar ze ongeopend teruggezonden. De week liep ten einde. Het werd ruchtbaar in de stad, dat er verschil van meening was ontstaan tusschen het werkstakende fabriekspersoneel en de leden van het werklieden-comité. De zaak was ter beslissing onderworpen aan de centrale of hoofd-commissie van den Bond, waarna er een nieuw locaal comité werd gevormd voor Riverside, met hetzelfde salaris (drie dollars per dag) als hunne voorgangers. Toen dit bekend werd, was het met Hennessey's crediet in den voornaamsten winkel en in de beide herbergen even plotseling gedaan als met zijn gezag. Een der weerspannige opmakers, de vader van acht kinderen, hoorde men tot een vriend de opmerking maken, dat, als Hennessey niet telkens zoo smoordronken was geweest, hij de zaak waarschijnlijk wel tot een goed einde zou gebracht hebben.

De spaarzame Ethan Nichols - willen wij hier reeds bij voorbaat mededeelen - kocht niet lang daarna den ouden apothekerswinkel, waar hij als bediende alles geleerd had wat hij wist, en op zeer gunstige conditiën voor den kooper. De zaak, die onbeschrijflijk achteruit was gegaan, ten voordeele van den drogist op den anderen hoek der straat, herleefde even spoe-

dig als zij vroeger gekwijnd had; en de goede oude man, die, door het onzichtbare boycotten tot den bedelstaf gebracht, de onderhandelingen had aangeknoopt, kon nu zijne matjes oprollen en bediende gaan worden in den ouden winkel, die dertig jaar lang zijn eigendom was geweest. De vrouw van den spoorwegambtenaar pronkte den volgenden winter met een fluweelen mantel, veel prachtiger dan die van Mary Duncan ooit was geweest, zelfs toen hij nieuw was. Maar wij loopen de feiten vooruit.

TROPISCH BOSCH IN ZUID-AMERIKA. (Zie blz. 226.)

Den eerstvolgenden Zondag reeds was Duncan vrij wat bruiner en zijne vrouw een tint bleeker dan op dien morgen, toen wij hen voor het eerst zagen. Duncan was bijna iederen dag uit visschen geweest en had daarbij buitengewoon veel geluk gehad; zijne vrouw was thuis gebleven en had het buitengewoon druk gehad met jurkjes en boezelaartjes genoeg te knippen, om er Tippie de eerstvolgende tien jaren mede te kunnen kleeden. Het naaien van al dat goedje droeg zij aan verschillende vrouwen in de buurt op; over 't geheel werd het zeer slecht gedaan en in lijnrechte tegenstelling met het keurig

nette naaiwerk, dat hare eigene machine gewoonlijk afleverde. Man en vrouw zaten nu samen aan de deur, waar zij het uitzicht hadden over de rivier, terwijl de kerkklokken hunne plechtstatige uitnoodiging tot den avonddienst lieten weergalmen. De streep drijvend geel zaagsel op de rivier bewees, dat het getij verloopen was, en het houten vlot maakte goede vorderingen stroomafwaarts. Twee groote schepen, die in de nabijheid der kust voor anker lagen, droegen nog altijd de zware ladingen, die zij vier dagen geleden hadden aangebracht. Door het arbeiders-comité was bevel gegeven, dat zij niet gelost mochten worden: de reeder behoorde almede tot de geboycotten. Mary Duncan verbrak het stilzwijgen, dat onwillekeurig tusschen haar en haren echtgenoot ontstaan was.

'En dus hebt gij het al dien tijd geweten van Mrs. Hennessey en Martha Needles?'

'En van de afschuwelijke kleeren, waarvan men mij wijs wilde maken dat Tippie ze zóó brood noodig had, dat gij het werk buitenshuis moest geven? Natuurlijk wist ik er van!'

'Waarom hebt ge mij dan niet beknord, omdat ik de werkstakers steunde en aanmoedigde? Malle vent!'

'Wat zou het mij gebaat hebben? Als het niet op deze wijs gebeurd was, zou het op eene andere gebeurd zijn. Over het geheel vond ik het beter, dat zij eenigen wederdienst betoonden voor het brood, dat gij hun, zooals ik zeker wist, in den mond zoudt geven. Kunt gij een geheim bewaren?'

Mrs. Duncan fronsde hare mooie wenkbrauwen en antwoordde, dat, als hij nú nog niet wist dat zij zwijgen kon, het volkomen nutteloos was hem te dien opzichte gerust te stellen.

'Natuurlijk kunt ge dat. Maar zeg het niet aan Myrtle, want van háár ben ik niet zoo zeker.'

'Als gij niet zeker zijt van Myrtle, hadt gij liever niet zoo luid moeten spreken,' riep een stem uit een bovenvenster; en een jong meisje, met gitzwarte oogen en een warbosch van geelbruin krulhaar, stak een oogenblik het hoofd door het open raam, maar wierp het dadelijk daarna met een harden slag dicht.

'Ziezoo, nu weet gij precies hoe zij er over denkt,' zeide Mrs. Duncan. 'Ik weet niet, waarom gij er de vrouwen altijd van verdenkt, dat zij niet in staat zijn haar tong in bedwang te houden.'

'Omdat zij het niet kunnen,' antwoordde George kortaf. 'Zij zal het mij wel vergeven. - Wij beginnen morgenochtend de fabriek weer te laten werken.'

'George!'

'Ja. Wij hebben ons oude werkvolk twee weken bedenktijd gegeven om met onze voorwaarden genoegen te nemen, en waarschuwden hen, dat er na dien tijd niemand hunner zou aangenomen worden. Gisteren is er hier volk genoeg uit Framingham gekomen om er het werk weer mede te beginnen. Het is puik volk, mannen die geen van allen tot den Bond behooren; en morgenochtend zal de oude fluit, die thans voor de eerste maal stilgezwegen heeft sedert mijn grootvader haar in 1825 voor het eerst liet hooren, de nieuwe arbeiders tot het werk oproepen. Zij weten wat zij te doen hebben. Door het afbranden van een fabriek even voorbij de onze te Framingham zijn zij dezer dagen werkeloos geworden. Het spreekt van zelf, dat niemand iets afweet van het verbranden der fabriek, en men beweert nu, dat een politie-agent brandstichting pleegde, ten einde de verdenking op de werklieden-vereeniging te werpen.'

‘Gij denkt toch niet, dat *zij* slecht genoeg zijn om zoo iets te doen?’

‘Als Vereeniging niet; als individu's wel.’

Hier volgde eene lange stilte. Mary Duncan legde haar hand in die van haren echtgenoot. ‘Daarom hebt gij Myrtle laten komen, - gij dacht dat het hier misschien kwaad water zou worden.’

‘Kwaad water kan het *altijd* worden,’ zeide Duncan; ‘maar ik geloof toch niet, dat er wanordelijkheden van eenigerlei aard zullen ontstaan. Ik geloof ook niet, dat een der mannen, die het werk gestaakt hebben, de hand aan mijn leven of mijn eigendom zou slaan. Het zijn dwazen, - dat is alles!’

‘Arme, misleide schepsels!’ zuchtte Mrs. Duncan. ‘Wist gij dat Hunten getelegrafeerd heeft om zijn houtvlot op te houden? Hij is niet van plan, zijne zagerijen dit jaar te laten werken.’

‘Ja, voor een waarde van honderdduizend dollars aan planken en balken ligt daar hoogerop in de rivier; maar geen stuk er van zal vóór den eerstvolgenden zomer gezaagd worden.’

‘Dat wil zeggen, dat tweehonderd man van werk verstoken zullen zijn, en hunne vrouwen en kinderen gebrek zullen lijden.’

‘Dat wil zeggen, melieve, dat wij hun den kost zullen moeten geven. Dat maakt die lui zoo sterk! Zij weten dat men in geen enkele beschaafde gemeente (behalve in de grootste steden) der Vereenigde Staten de menschen laat omkomen van honger of koude; dus, of zij werken of niet, de kapitalisten moeten hun onderstand verstrekken, hetzij rechtstreeks of zijdelings.’

‘En zult gij werkelijk morgenochtend de fabriek weer laten werken?’

‘Ja; maar het plan moet geheim gehouden worden. Ik geloof, dat, behalve wij beiden en het nieuwe werkvolk, geen sterveling in de geheele stad er iets van weet. Ik zal er van avond laat heen rijden, om water in het kanaal te laten en stoom te maken. Het eerste wat de stad er van te hooren krijgt, zal morgenochtend om 6 uur het geluid van de stoomfluit wezen. Gij behoeft niet op te blijven. Denk er aan, dat ik zeer boos zal wezen, als gij niet om half elf naar bed gaat. Gij verliest uwe kleur bij al die beslommeringen van ons.’

(*Slot volgt.*)

Het tropische woud, door Dr. H.J. Veth.

Volgens het oordeel van alle reizigers, die het voorrecht hadden een tropisch bosch in Azië, Afrika of Amerika van nabij gade te slaan, maakt zulk een woud een geheel anderen indruk dan een bosch in de gematigde luchtstreek. Het vormt geene afgeronde, samenhangende massa, maar in zijne omtrekken vertoont zich eene zekere ongelijkheid en onregelmatigheid, die te zamen hangt met de duizenderlei vormen, waaruit zulk een woud is samengesteld. Door de uit-

eenloopende hoogte der verschillende boomsoorten, door den verschillenden vorm der kronen, die zich nu eens spits, dan weder rond of vlak boven de omringende bladerenmassa verheffen, door het ijle loof van dezen en de dichte bladertooi van genen boomreus, gelijkt zulk een bosch volstrekt niet op onze meer oorspronkelijke bosschen, waarin eene enkele boomsoort, zoo niet uitsluitend, wordt aangetroffen, dan toch verreweg het overwicht heeft over de overige, en waaraan dientengevolge bij alle poëtische schoonheid en verhevenheid eene zekere mate van eentonigheid niet kan worden ontzegd. En is dit verschil reeds op eenigen afstand duidelijk merkbaar, hoe veel te meer valt die vormverscheidenheid in het oog, wanneer men het bosch zelf betreedt. Dan wordt alles overtroffen, wat de stoutste verbeelding ons heeft kunnen voorspiegelen. Geen boom gelijkt op den anderen in de kleur van zijn bast, van zijne bladeren, bloemen en vruchten. Geen gewas treedt in het tropische bosch gezellig op; bij elke schrede veranderen de vormen. Vooreerst de palmen met hunne slanke stammen, gekroond met sierlijke waaiervormige bladen, die meestal hoog boven de omringende gewassen uitsteken; vaak staan zij alleen, somtijds in groepen, een grootere palm door eenige kleinere, gewoonlijk hare worteluitspruitsels, omgeven. Dan de talrijke boomvormen met peulvruchten, die door hunne gevederde bladeren en dikwijls prachtig gekleurde bloemtrossen in het oog vallen. Hier zijn de vijgen met hunne groote heerlijk groene bladeren en hunne wijduitstaande door luchtwortels gedragen takken, daar de boomachtige Malvaceën met soms vormeloos dikke stammen en groote prachtvolle bloemkronen. En verder de boomachtige netelplanten en wolfsmelksoorten, in het oog vallend door veelal wonderbare vormen en voorzien van een melksap, dat nu eens drinkbaar is, dan weder het doodelijkste vergift levert. Dan de altijd groene mirten en laurierboomen, de dikstammige Cycadeën met hunne kamvormige bladeren, de boomachtige varens met hun fijn verdeeld loof, de..., maar waar zouden wij eindigen, wilden wij alle groepen opnoemen, die het tropische bosch tot sieraad verstrekken.

Zeer rijk aan vormen, kleuren en geuren zijn niet minder de kruidachtige gewassen, die den vochtigen bodem bedekken, vooral daar, waar het bosch wat minder dicht is of waar zich een rivier of beek bevindt. Hier ontwikkelt zich eene rijke verscheidenheid der schoonste bladplanten, der rijkste en bontste bloemvormen, waaronder de bontbladige Begonia's, de Caladium's met pijlvormige gevlekte bladeren, de bontbladige Tradescantiën in de eerste plaats mogen genoemd worden. Allerlei Convolvulaceën, passiebloemen en anderen doorkruisen het dichte kreupelhout met guirlanden, waaraan de sierlijkst gevormde bloemen hangen; tegen de boomen werken zich de klimpalmen omhoog, wier stengels, gewoonlijk onder den naam rotting bekend, bij eene dikte van één duim, eene lengte van vier tot zeshonderd meter kunnen bereiken. Voeg daarbij de tallooze lianen uit de meest uiteenloopende planten-familiën, die de oude palmen en vijgen zoo dicht omgeven, zich in den stam ingravend, dat zij die als een slang omsingelen en ten slotte nog slechts een dooden cilinder omgeven. Als strikken slingeren zij zich van den eenen boom naar den anderen, hangen naar beneden, klimmen nogmaals omhoog, doorkruisen het geheele woud en veroorzaken door hun vasten, houtachtigen bouw in hoofdzaak die ondoordringbaarheid, waardoor het tropische bosch zich kenmerkt. Het onmogelijke om in een echt oorspronkelijk woud diep in te dringen, wordt, behalve door de tallooze slingerplanten ook nog veroorzaakt door de verrottende stammen van gestorven woudreuzen, die den bodem bedekken en met een dik kleed van week mos en varens

zijn overtrokken. Een schijnbaar stevig omhulsel omgeeft nog den stam, maar nauwelijks heeft men er den voet op gezet of men zakt diep in de weeke vergane inwendige massa.

Nog overvloediger en bonter wordt de kleurenpracht en de vormenrijkdom in het loofgewelf van de woudboomen zelf, waar zich de woekerplanten hebben gevestigd, die van éénen boom soms een rijken bloementuin maken. Daar vindt men de Bromeliën met hunne vuurroode bloemen, de grootbladige Aroïdeën, wier bloemen aan vleezige kolven staan, die door een groot schutblad zijn omgeven, de heerlijke Orchideën met hunne veelvormige bloemen en zachte geuren en vele fijnvederige varens. Zoo groot is de verwarring en vergroeiing der plantenvormen, dat men dikwijls de bij elkander behoorende stammen, bladeren, bloemen en vruchten niet kan vinden.

Een tropisch woud maakt denzelfden indruk in Azië, Afrika of Amerika al is er natuurlijk verschil in de soort der gewassen. Het zij mij vergund uit de vele beschrijvingen van hen, die het tropische woud hebben betreden, hier een en ander over te nemen uit het eerste deel van het voor korten tijd bij ons te lande verschenen werk: ‘Reisebilder aus Liberia’, uit de pen van den ondernemenden conservator bij het Museum van Natuurlijke Historie te Leiden, J. Büttikofer. Om de genoemde reden is er geen bezwaar, om bij eene afbeelding van een Amerikaansch woud eene nadere beschrijving van een Afrikaansch te geven.

‘Een geheel ander beeld, volkomen verschillend van Mangrove-moeras, grassteppe, struikgewas en palmwoud, biedt ons het uitgestrekte majestueuze oorspronkelijke bosch, dat wij thans betreden. Hoe geheel anders ziet het er daar uit, als in onze donkere dennenbosschen, waar uit een lichtgroen mostapijt stam aan stam kaarsrecht ten hemel stijgt, of in het lichte beukenwoud, waar over gladde witachtige stammen zich het heldergroene luchtige bladerdak welft, of eindelijk zelfs in die donkergroene eikenbosschen, waar reusachtige stammen de wijdvertakte, geweldige kronen dragen, wier ruischen den bezoeker eerbied inboezemt.

Het tropische oorspronkelijke woud is met geen der genoemde te vergelijken, daar het bij al zijne grootschheid, meer het karakter van een gemengd bosch heeft. Een benauwde, vochtige broeikaslucht komt ons reeds bij de eerste schrede tegemoet, een reuk van verrottend hout, van afgestorven bladeren en andere aan ontbinding prijsgegeven stoffen. In geheimzinnig schemerlicht openbaart zich ons een tafereel, zoo grootsch, als wij het voor dien tijd nooit zagen: een wilde chaos van reuzenstammen, kleinere boomen en dicht kreupelhout, doorvlochten door langs de stammen opklimmende, uit de takken af-

hangende, over de aarde heenkruipende, dikwijls spiraalvormig geworden lianen van touw- tot mansdikte, - daar naast neergestorte halfvergane stammen van mammouthachtige afmetingen, waarover weder anderen, die, in het omvallen verhinderd, leunend blijven staan, - hier en daar ook een reusachtige buis van netvormig door elkander gegroeide lianen, die zich boven in de takken vastklemmen en de plaats aangeven, waar een boomstam onder hare omarming gestikt en zelfs in den dood niet losgelaten, in rechten stand verteerd is. En over dat alles heen spant zich op duizelingwekkende hoogte een bladerdak uit zoo dicht, dat zelden of nooit het licht der zon tot op den bodem doordringt.

Zoo is het tropische oorspronkelijke bosch, gelijk het zich op het eerste gezicht aan den bezoeker voordoet. Wie zou daarbij dadelijk in bijzonderheden belang stellen? In stomme bewondering blijft men als vastgeworteld staan en men zou zich uren lang in dit gezicht kunnen verdiepen, om den geweldigen indruk in volle mate en geheel in zich op te nemen. Doch evenals aan een indrukwekkend hoogalpentafereel, gewent men zich allengs ook aan het oorspronkelijke woud, en dan eerst begint men het nauwkeuriger te bezien, ik zou wel willen zeggen, te bestudeeren. Wat ons echter steeds opnieuw met bewondering vervulde, waren de reuzenboomen. Wij hebben onder deze Titanen der plantenwereld stammen gemeten, die ter hoogte van de borst dertig tot veertig voet omvang hadden en tot op eene hoogte van tachtig en meer voet even dik, eerst dan hunne geweldige kronen uitbreidden met takken, die volgens Europeesche begrippen, geweldige stammen aan dikte evenaarden.

Onder het bladerdak van dit grootsche hoogstammige woud, in wiens kronen de dieren meestal voor een gewoon hagelschot zijn beveiligd, staat een woud van den tweeden rang, een bosch in het bosch. Dit laatste laat zich ongeveer met een zwaar eikenbosch vergelijken. Ook deze boomen welven hunne kronen te zamen, maar omdat zij voortdurend naar het licht streven, zijn deze niet zoo ontwikkeld en minder afgerond. Eenige dezer boomen van den tweeden rang herinneren levendig aan de Rhizophoren, daar hun stam, in plaats van onmiddellijk op den bodem, op een tot op manshoogte zich verheffenden chaos van wortels staat of, wanneer hij werkelijk op den bodem rust, tot op die hoogte aan alle zijden luchtwortels uitzendt, om meer steun te verkrijgen.

Tusschen de stammen van dit woud heeft zich nu een ondoordringbare chaos van laag hout ontwikkeld, doorslingerd en bij elkander gehouden door sterke lianen en rotangpalmen, die den mensch daar elke vrije beweging onmogelijk maken. Alles groeit hier in wilde wanorde door elkander, en slechts zelden is een recht stammetje te vinden, dat voor een vlaggestok of een kleine mast geschikt is. Slechts met het hakmes in de hand is men in staat zich door zulk een labyrinth zijn weg te banen, doch aan de omgehouwen takken en de door het afhakken van een stuk bast kennelijk gemaakte boomstammen kan men den terugweg meestal vrij gemakkelijk vinden.

Ook onder de lagere plantensoorten draagt alles het karakter van bandelooze weelderigheid. Kruiden, die in ons klimaat nauwelijks de lengte van eene hand bereiken, hebben daar hunne vertegenwoordigers van manslengte. De bladeren krijgen dikwijls eene voor ons oog bovennatuurlijke grootte en prijken in de meest verrassende kleurschakeeringen van het lichtste groen tot de donkerste schaduw, waarbij echter de donkere tinten bepaald het overwicht hebben. Tevergeefs zoekt het oog naar het weldoende groen onzer weilanden, overal stoot het op glanzige, als verlakt uitziende,

lederachtige bladeren, die met enkele uitzonderingen alleen in staat schijnen te zijn, aan de heete stralen der tropische zon den noodigen weerstand te bieden.

Vele planten schijnen geheel van de lucht, weder andere alleen van water te kunnen leven. Op de in de verwonderlijkste krommingen verloopende stammen en takken, heeft zich een leger van parasitische planten, namelijk van sierlijke varens en Orchideën, gevestigd, evenals van andere tafelschuimers, met niet zelden prachtig gekleurde bloemen. De zwarte, stille woudkreeken en waterplassen zijn hier en daar bedekt met lelieachtige waterplanten, die bloemen van het teederste wit en met den heerlijksten geur dragen. Fraaie witte waterlelies, als onze Nymphaea alba, maar met uitgerande bladeren verheugen het oog van den reiziger, die op vermolmde half vervallen bruggen van de primitiefste soort over deze elegisch stille woudmoerassen balanceert.'

Dr. G.F. Westerman.

'Het behoort in ons vaderland reeds tot de algemeen erkende waarheden, dat de meeste instellingen, aan wetenschap en kunst gewijd, uit kleine middelen haren oorsprong namen. Zij werden geboren uit eenvoudige, doch welberaamde plannen, meestal door eenvoudige burgers gevormd, wien het gemis van tonnen schats, rang van afkomst en macht van te bevelen, vergoed wordt door een helder hoofd, een werkzamen geest, een ijzeren wil en die gave van bedaard overleg, welke het schijnbaar onmogelijke soms mogelijk en uitvoerbaar maakt.

De zwarigheden, waarmede zulke mannen te kampen, de tegenkanting waarmede zij te worstelen hebben, en de moeielijkheden die zij overwinnen moeten, zijn zooveel wetsteenen voor hun vernuft, zooveel spoorslagen voor hunnen ijver, zooveel teekens tot volharding. - Wat de zaak eenmaal kan worden, ligt reeds in ruime en heldere omtrekken voor den geest van hem, die haar dacht, en nauwelijks is zij ontstaan, of, in weerwil der algemeene laauwheid, snellen wakkere mannen toe om haar te helpen schragen. De menigte staat rondom en van verre. Zij prijst en laakt, zij vereert en bedilt, zij beoordeelt en veroordeelt; en onwillekeurig treedt men toe ter bevordering van hetgeen loffelijk is en goed, en in weinig tijds is een stoute gedachte aanschouwelijk gesteld in eene voortreffelijke inrichting, van welke vreemdelingen zelfs met lof gewagen.'

Geen waardiger inleiding tot een kort woord over den onlangs overleden Directeur der Amsterdamsche Diergaarde, Dr. G.F. Westerman, dan deze menschkundige regelen van wijlen zijn mede-directeur, den heer J.J. Wijsmuller, in zijne voorrede van den 'Eerste

Gids voor de bezoekers van Natura Artis Magistra,' uitgekomen in het jaar 1843. Het in 1838 gestichte genootschap had toen nog slechts vijf jaren bestaan, en toch mocht de heer Wijsmuller destijds reeds wijzen op de merkwaardige snelheid, waarmede de inrichting zich had ontwikkeld en uitgebreid.

Onder dagteekening van 29 April 1836, dus nog twee jaar vóór de stichting van 'Artis', richtte de heer G.F. Westerman een adres aan Koning Willem I, waarbij hij Zr. Ms. ondersteuning vroeg bij de oprichting van eene blijvende Diergaarde te Amsterdam. Dit adres werd, op vereerende uitnoodiging, kort daarna gevolgd door

DR. G.F. WESTERMAN. (Zie blz. 228.) Overleden 11 Mei 1890.

een uitgewerkt plan, waarin hij met al de warmte eener innige overtuiging aantoonde, hoe nuttig en wenschelijk eene dergelijke inrichting wezen zou, in het bijzonder ook voor de studeerende jongelingschap. Tevens werden met helder doorzicht de juiste middelen aangetoond om den voortdurenden bloei daarvan te verzekeren. Dat was de eigenlijke aanvang der geschiedenis van Amsterdams 'Artis', die tevens de geschiedenis is van Dr. Westermans leven: beiden waren ten nauwste verbonden, allengs saamgeweven en ten laatste geheel met elkaar vereenigd: Artis en Westerman, Westerman en Artis, waren één en ondeelbaar.

Het Amsterdamsche Stadsbestuur van een goede halve eeuw geleden, welks meening natuurlijk over de aan den Koning ingediende adressen werd ingewonnen, meende dienaangaande ongunstig te moeten adviseeren. Hoogst waarschijnlijk werd men daartoe gedrongen door de vrees, dat het voortdurende verblijf van zoogenaamde wilde beesten òf tegenkanting der burgerij, òf werkelijk gevaar kon veroorzaken.

Amsterdam mag zich echter gelukkig rekenen, dat Westerman niet werd afgeschrikt door het mislukken zijner eerste pogingen, maar, omziende naar andere middelen tot bereiking van zijne grootsche ideeën, met twee andere achtenswaardige Amsterdamsche burgers, de heeren J.W.H. Werlemann en J.J. Wijsmuller, het besluit nam om zonder hulp van Staat of Stad het stoute plan te ondernemen.

Vragen wij, welke verborgen krachten zulk een inspanning schraagden en tot zulk eene schitterende verwezenlijking leidden, dan geeft de schrijver der straks aangehaalde Voorrede daarop gereedelijk het antwoord:

'Westerman vond van der jeugd aan een welgevallen in het beoefenen der zoölogie; onwillekeurig geraakte hij aan het verzamelen van uitheemsche vogels. Elk voorwerp, dat zijne verzameling kon verfraaien of uitbreiden, trachtte hij, in weerwil van moeite en opoffering, zich te verschaffen. In uren aan den arbeid ontwoekerd, verlustigde hij zich in het verzorgen dezer dieren, zoowel als in hun bezit. Geen wonder derhalve, dat de zucht naar eene zoölogische instelling dikwijls bij hem was ontwaakt en slechts getrouwe handen en een gunstig oogenblik afwachtte, om niet weder in te sluimeren.'

Geen wonder derhalve, zeggen wij op onze beurt, dat Westerman zijne met zooveel opoffering bijeengebrachte collectie belangeloos strekken deed tot eersten grondslag der verzameling; dat hij jaren achtereen de moeilijke taak van bestuurder (in den echten zin des woords) wist te vereenigen met zijne maatschappelijke betrekking als boekverkooper; dat de evenaar, wanneer hij dreigde over te slaan, het eerst neigde naar de Diergaarde; dat hij zich ter wille daarvan soms aanzienlijke geldelijke offers getroostte, en eerst in 1846, op herhaalden aandrang van de zijde zijner medebestuurders, eene kleine jaarlijksche toelage aannam. Eenige jaren daarna, in de Meimaand van 1858, meende hij ook het oogenblik gekomen om zich geheel aan de inrichting te wijden, en na zijne

zaken in den boekhandel (Kalverstraat te Amsterdam) vaarwel te hebben gezegd, vestigde hij zich metterwoon in de onmiddellijke nabijheid der tuinen, om onvermoeid een wakend oog op zijne lievelingsstichting te kunnen houden.

Op die wijze zijn Westerman en 'Natura Artis Magistra', later met den titel van Koninklijk Zoölogisch Genootschap verrijkt, langzamerhand één geworden. Door die gedachte gedreven, meenden wij geene betere hulde aan de nagedachtenis van den waardigen overledene te kunnen brengen, dan door dit korte herinneringswoord met zijne beeltenis te sieren. Hij heeft er alle aanspraak op, dat zijn naam steeds met eer en waardeering herdacht wordt, want zoo van iemand, dan kon van den 82-jarigen Dr. Westerman, toen hij in den avond van 11 Mei jl. overleed, ten volle getuigd worden, dat hij zijne gaven en krachten steeds ten nutte zijner medeburgers had besteed. Zonder eene eigenlijk gezegde wetenschappelijke opleiding te hebben genoten - den doctorstitel ontving hij eerst vele jaren later 'honoris causa' van de Hoogeschool te Oxford - heeft Westerman door zijne liefde voor de beoefening der zoölogie er krachtig toe medegewerkt om de natuur- en dierkundige wetenschap op nieuwere, en vooral juistere banen te leiden. Dit alles werd dan ook nog eens bij Westermans begrafenis met warme erkentelijkheid herinnerd door verschillende wetenschappelijke autoriteiten, zoowel stad- en landgenooten als vreemdelingen.

Geen beter en schooner monument voor Dr. Westerman dan zijn 'Artis'! Wat heeft hij er van weten te maken! Wanneer men het kleine plekje gronds van den tuin 'Middenhof', dat in de eerste jaren de gansche bezitting van het genootschap vertegenwoordigde, vergelijkt met de uitgestrekte terreinen, welke thans het grootsche geheel vormen, - zich voor den geest brengt, van hoe luttel beteekenis in den aanvang de verzameling van levende dieren en het Museum waren in vergelijking met den inhoud en de verscheidenheid, waarop thans mag worden geroemd, en zich de herhaalde uitbreidingen kon wegdenken, dan zou men bijna aan wonderen en tooverkracht gaan gelooven. Het blijft evenwel opmerkelijk hoe deze stichting, als eene grootsche gedachte welke gestalte heeft gekregen, telkens werd uitgebreid, terwijl alles in den omtrek daarvoor als uit eerbied terugweek en verdween.

En dat alles is het werk der Amsterdamsche burgerij zelve: geen voetbreed grond, geen enkele steen is een geschenk van Staat of Stad! Wel mag zij trotsch zijn, en niet het minst bij de bewustheid, de eerste inrichting van dien aard op Europa's vasteland te hebben doen verrijzen. Velen verkeeren nog in den waan, dat in onze hoofdstad iets dergelijks óók al tot stand kwam in navolging van tallooze voorgangers in het buitenland; het is daarom misschien niet ongepast, hier in chronologische orde de in het eerste 25-tal jaren na de stichting van 'Artis' gevestigde Diergaarden, met de jaren hunner opening, te laten volgen:

Londen	1829
Amsterdam	1838
Antwerpen	1843
Berlijn	1844
Brussel	1851
Gent	1852

Marseille	1854
Rotterdam	1857
Frankfort	1858
Keulen	1859
Parijs	1860
Dresden	1860
Weenen	1862
Den Haag	1862
Hamburg	1863

Uit deze cijfers blijkt, dat aan Engeland de eer van het initiatief moet worden toegekend, doch dat Amsterdam ten minste in dit opzicht niet kan beschuldigd worden van lauwheid en tragen zin. Daarvoor heeft Dr. Westermans wakker en volhardend optreden haar gevrijwaard! Zulke mannen hebben een geloof in eigen kracht en in de zegepraal hunner zaak, dat bergen van bezwaren en tegenwerking kan verzetten.

In een geweerfabriek.
(*Vervolg van bladz.* 219.)

In de verdieping gelijkstraats bevindt zich buitendien een magazijn voor geheel en half voltooide producten van allerlei aard, die aldaar opgestapeld worden, om, na in registers geboekt en behoorlijk gecontroleerd te zijn, ter verdere bewerking onder handen te worden genomen. Evenzoo ontvangen de werklieden aldaar de noodige olie voor hunne machines of gereedschappen, van welken aard ook, en vindt men hier in 't algemeen al datgene, wat bij de fabricatie gebezigd wordt.

Nu wenden wij onze schreden naar de ‘revisie’. In dit lokaal controleeren ervaren buksenmakers de bewerkte deelen met mathematisch nauwkeurige instrumenten, om zich van de volkomene bruikbaarheid te vergewissen. Valt dit onderzoek gunstig uit, dan wordt het voorwerp met een bepaalden stempel gewaarmerkt, - maar intusschen vervult de daaraan voorafgaande controleering der stukken ons met niet geringe verbazing! Voor de 83 losse deelen van het geweer worden niet minder dan 343 meetinstrumenten gebruikt, en wel b.v. voor den geweerloop alleen 68 instrumenten, en voor het schijnbaar onbeteekenendste geweerdeel nog minstens 2. Met welk eene pijnlijke nauwgezetheid wordt hier bij alles te werk gegaan! Voor elk dezer meetinstrumenten, die dikwijls een zonderlingen vorm vertoonen, bestaan er bovendien een of meer zoogenaamde ‘tegenproeven’ of ‘rapporteurs’, door middel waarvan de onvoorwaardelijke vertrouwbaarheid der instrumenten gecontroleerd kan worden.

Wij wenden ons van deze angstvallig nauwkeurige onderzoekingen af en hebben het genoegen, in het op korten afstand van daar gelegen bureau voor technici de buitenlandsche geweersystemen uit den ouden en den nieuwen tijd te mogen bezichtigen. Op wat al veelsoortige, vaak bespottelijke wijzen poogt de vindingrijke geest des menschen het ideaal eener verfijnde moordmachine te belichamen! Hetzij met of zonder patronenmagazijn of andere inrichtingen tot snelvuren, steeds tracht het eene wapen het andere

in samenstelling en bruikbaarheid te overtreffen. Wij zien hier het geweer der legers van Rusland, van Frankrijk, van Duitschland, van Italië, van Engeland, van Oostenrijk, van Zwitserland, enz., - in één woord: van de meeste militaire Staten; vaak vertegenwoordigd door een aantal verschillende exemplaren. Natuurlijk is men hier omtrent het respectieve draagvermogen der onderscheidene soorten van vuurwapens volkomen nauwkeurig op de hoogte, en laat men het ook niet ontbreken aan grondige proefnemingen.

Hier worden nieuwe plannen ontworpen, die evenwel voorloopig nog aan de blikken van oningewijden onttrokken blijven.

Een kijkje in het nabijgelegen bureau van den hoofdopzichter, aan wiens toezicht heel de mechanische inrichting der fabriek onderworpen is, vertoont ons hulpmiddelen voor de fabricatie, als: uitstekende werktuigen, fijne meetinstrumenten, monsters van voortreffelijke materialen, en dergelijken meer.

Nog blijft ons over, een klein lokaaltje te bezichtigen, alwaar door middel van een galvanischen stroom geweerdeelen, en wel speciaal de magazijnbuis, vernikkeld worden, en bovendien ook enkele deelen van luxe-wapenen aan dezelfde bewerking worden onderworpen.

Wij gaan nu een gang door en bevinden ons weder in een groote machinezaal. Daarin worden niet alleen bestanddeelen van het geweer afgewerkt, maar ook geheele machines en gedeelten er van, meetinstrumenten, werktuigen, projectielen (geweerkogels) vervaardigd en bewerkt. Hier arbeidt een keurcorps van werktuigkundigen en machinemakers. - In de allereerste plaats trekken ongeveer 20 omvangrijke, op een rij staande machines onze aandacht; deze dienen tot het insnijden der zoo belangrijke groeven (schroefsgewijze indiepingen) in het binnenste van den geweerloop. Langzaam maar zeker en met bewonderenswaardige nauwkeurigheid arbeiden deze voor elk kaliber bruikbare kolossussen en snijden zij met lange stangen, waaraan de ternauwernood merkbare sneden aangebracht zijn, de als schroefdraden rondloopende groeven in het om zijn as draaiende vuurroer; deze bewerking duurt twee uren. In de nabijheid worden door eene machine onder een regelmatigen tiktak uit geplette looden staven projectielen gevormd, die men voor het ‘proefschieten’ der geweren bezigt. Eene andere ‘kalibreert’ patroonhulzen op binnenste en buitenste afmetingen. Groote schaafmachines bewerken de oppervlakte van gegoten ijzeren machinedeelen met scherp staal; anderen stooten er de ruige kanten en de braam af. Tusschen al deze ijzeren arbeiders bewegen zich in drukke bedrijvigheid de menschelijke: ieder hunner heeft zijn bepaalden werkkring, die al zijne bekwaamheid en nauwlettende zorg in beslag neemt. In lange rijen staan vlijtige arbeiders aan de bankschroef en voltooien daar gedeeltelijk het werk hunner ijzeren collega's. Op den achtergrond dezer door een houten beschot met breede deuren in tweeën gesplitste zaal worden meerendeels bestanddeelen van het geweer op ons reeds bekende machines bearbeid, evenals wij reeds in het eerste bezochte gebouw gelegenheid hadden om waar te nemen. Ook hier houden een aantal werkbazen toezicht en verstrekken zij aan jonge beginners practisch onderricht.

Bij het doorgaan van een gang zien wij een tusschen twee gebouwen stroomend kanaal, welks watermassa eene groote turbine in beweging brengt, die mede een aanmerkelijk deel tot de drijfkracht bijdraagt.

De eerstvolgende deur geeft weder toegang tot een smederij, waarin evenwel geen machine-, maar meerendeels handenarbeid vervaardigd wordt, en wel voor werktuigen

en machinedeelen. In dit lokaal worden ook de geweerloopen met soldeersel van korrel en vizier voorzien; en bovendien bewerkt men hier gereedschappen voor het harden en soldeeren van velerlei stalen en ijzeren stukken voor algemeen gebruik.

Wij gaan dit lokaal door en bevinden ons weder tusschen machines, die er uitzien als lange tafels en den geweerloop aan de binnen- en buitenzijde door middel van amaril afslijpen, totdat hij de juiste dikte en vooral het juiste kaliber bezit. Dit is een werk, dat met de grootst mogelijke zorg en voorzichtigheid plaats moet hebben, daar eene kleine afwijking den met zooveel moeite en inspanning vervaardigden geweerloop onbruikbaar maakt. Dikwijls worden er vijf loopen tegelijk ingezet, en de machine trekt de buizen dan langzaam door met eene slijpmassa voorziene gaten, terwijl de werkman af en toe met kleine bouten de boringen en de dikten der buis meet. Hier worden ook door middel van machines die geweerloopen recht gemaakt, welke onder de voorafgegane bewerkingen wellicht iets verbogen mochten zijn. Hiertoe wordt evenwel een zeer bijzonder geoefend oog vereischt.

Iedere werkbaas, die een bepaalde bewerking moet doen uitvoeren, slaat na afloop daarvan zijn eigen stempel op den geweerloop, waarop dientengevolge een niet gering aantal stempelletters en teekens komen te staan. Dit heeft ten doel om bij eene in later tijd ontdekte fout steeds den daarbij betrokken werkbaas ter verantwoording te kunnen roepen. En ditzelfde geldt in 't algemeen voor alle andere bestanddeelen van het geweer.

De verdere behandeling van den loop kunnen wij in eene andere zaal, een trap hooger gelegen, gadeslaan. Hier wordt de schroef, waarmede de geweerloop en de huls vast verbonden zijn, ‘aangesneden’, de loop op de juiste lengte afgestoken, en de patroonkamer ‘opgewreven’, d.w.z. tot den vorm, dien de patroon zelf bezit, uitgedraaid, opdat de laatstgenoemde in hare bewaarplaats zou kunnen geschoven worden. De monding van den loop wordt bijgevlakt, en ook de scherpe kanten verwijderd, die belemmerend zouden kunnen werken. De positie van het viziertoestel, de plaats waar het vizier en de korrel is aangebracht, wordt op eene bijzondere machine gecontroleerd, en ten slotte de geweerloop met het in belangrijkheid daarop volgende deel van het geweer, de huls, vast aaneengeschroefd. Al die werkzaamheden vereischen buitengewone zorg en bekwaamheid, om geene beschadiging te veroorzaken en den ongestoorden voortgang der fabrikatie mogelijk te maken. De aldus met de huls - waaraan zich nu ook reeds het afschiettoestel bevindt - verbonden geweerloop wordt ter algeheele voltooiing met de nog ontbrekende deelen - ‘equipeering’ noemt men dit met een technisch woord - naar de tegenovergelegen zaal gebracht, alwaar bekwame

buksenmakers de ‘systemen’ vereenigen, d.w.z. de gezamenlijke slotdeelen en stukken van het geheele geweer in elkaar passen en voorloopig zonder schacht ineenzetten. Wij kunnen daardoor reeds het geheele mechanisme in zijne werkingen gadeslaan, daar al de verschillende stalen deelen een in elkaar gezet, door schroeven verbonden geheel - ‘systeem’ genoemd - vormen. Deze systemen worden natuurlijk in alle opzichten nogmaals grondig onderzocht, of de deelen harmonisch samenwerken en onberispelijk zijn. Dergelijk werk wordt daarom dan ook alleen door bekwame buksenmakers uitgevoerd; deze worden ‘systemeurs’ genoemd en hun arbeid heet ‘vooréquipeeren’ Met dit werk houden zich de buksenmakers bezig, die in de een trap hooger gelegen zaal arbeiden.

En tegenover laatstgenoemde zaal eindelijk bevinden zich de ‘schachters’, d.w.z. die werklieden, die de ‘systemen’ in de geheel voltooide geweerschacht ‘inlaten’. Wij kunnen daarom hier het voor goed ineengezette geweer beschouwen. De stalen deelen zijn evenwel nog niet gepolijst, evenmin gebruineerd als geblauwd; ook wordt de geweerschacht nog aan de buitenzijde glad gemaakt. Daarentegen verkeeren al de onderscheidene deelen reeds in den toestand, waarin zij nu voor altijd blijven zullen. Uit dien hoofde wordt dan ook de eerste schietproef ondernomen, alvorens aan het geweer de laatste hand wordt gelegd, bestaande in het aanbrengen van al die verfraaiingen, die de uiterlijke schoonheid van het vuurroer zoozeer verhoogen. De aldus ‘geschachte’ geweren worden in daartoe bestemde handwagens naar het schiethuis gereden, ten einde daar onderzocht te worden, in hoever zij al dan niet geschikt zijn om er juist mede te treffen.

Een helder klokgelui klinkt ons in de ooren! - Wij zien op ons horloge: het middaguur is aangebroken. Tegelijkertijd hooren wij ook de snerpende tonen van twee stoomfluiten: dit zijn de signalen, die den arbeiders in de verschillende werkplaatsen het begin der middagrust verkondigen. Ook bij ons doet de maag hare eischen gevoelen, en wij gaan dus eens naar een gastvrijen disch in de stad omzien.

Op straat stroomen de arbeiders ons in dichte drommen voorbij en reppen zij zich voorwaarts zooveel zij kunnen, om hun middagmaal te gaan gebruiken. Vele vrouwen en kinderen, met manden en mandjes beladen en zich eveneens haastig voortspoedend, brengen hun mannen of vaders het middageten in de werkplaats, waar de verafwonende, zoo goed en zoo kwaad als het gaan wil, tusschen de nu rustende machines zijn vaak zeer sober maal verorbert. Des zomers geschiedt dit meestal in de open lucht, in den naasten omtrek der fabriek. Doch het uur, dat hun hiertoe vergund wordt, is weldra verstreken: even vóór 1 uur doen zich weder de signalen hooren, die alle arbeiders tegen dit uur weder op hun post roepen, - de machines beginnen weer voort te ratelen, en het werk wordt op geregelde wijze hervat.

Nadat wij eveneens in eene restauratie, welker eigenaar een toonbeeld is van joviale hoffelijkheid, onzen inwendigen mensch behoorlijk versterkt hebben, spoeden wij ons heen, om onzen belangwekkenden bezichtigingstocht weder voort te zetten, want wij hebben nog het een en ander voor den boeg, en hoe snel waren de voormiddaguren verstreken!

Wij begeven ons nu naar een ander, afzonderlijk staand gedeelte der uitgestrekte geweerfabriek. Het met zwaar metselwerk ommuurde gebouw herbergt een stoommachine van omstreeks 50 paardekrachten, benevens de noodige stoomketels. Op het omliggende terrein bevinden zich bovendien verscheidene gebouwen, die als voorraadsmagazijnen dienst doen.

Wij treden het hoofdgebouw binnen en vinden aldaar op de verdieping gelijkstraats weder eene uitgestrekte machinezaal, die evenwel zoo vol machines staat, dat alleen de voor den arbeid bepaald onmisbare tusschenruimte overblijft: van elk plaatsje en plekje is gebruik gemaakt. Hier worden hoofdzakelijk de kleinere en kleinste bestanddeelen van het geweer vervaardigd, zooals veeren, vizierstukken, ringen, enz. De soort en de wijze van den arbeid en van de machines is dezelfde, die wij heden herhaalde malen konden gadeslaan. Vlak naast deze zaal bevindt zich eveneens een kleine ‘revisie’, waarin het voltooide werk gecontroleerd wordt; daarnaast is het bureau van den bij dit deel der fabriek geplaatsten hoofdopzichter, benevens een klein magazijn voor afgewerkte onderdeelen, ingeval deze laatsten niet rechtstreeks aan het hoofdmagazijn der andere fabriek, die wij hedenmorgen bezichtigden, worden afgeleverd. De orde is ook hier dezelfde, als reeds in de andere inrichtingen door ons bewonderd werd. Op de bovenverdiepingen bevinden zich lange rijen werkbanken, waaraan de bekwame arbeiders met de vijl de stukken afwerken, om ze daarna aan het harden te kunnen onderwerpen, wat in een zijgebouw geschiedt. Daar vindt men ook een groote smederij, waar de kleine deelen met zware stoomhamers op dezelfde wijze als in de 's ochtends door ons bezichtigde fabriek gesmeed worden.

Een blik in het machinelokaal doet ons eene kleinere stoommachine zien, welker blinkende deelen zich in gelijkmatigen arbeid bewegen en de voor dit gedeelte der fabriek benoodigde drijfkracht leveren.

(*Slot volgt.*)

Een haaienvangst.
(Uit het dagboek van een reiziger.)

Telkens weder dwalen de gedachten heen over de prachtige, door de zon bestraalde oppervlakte der zilte golven daarbuiten; en de oogen volgen de gedachten. Daar is reeds weder iets.... Spits, donker, zich snel voorwaarts bewegend, nadert het in 't stille water onze stoomboot. Dat is de driekante ruggegraat van een haai. Ja wel, ook boven, op de commandobrug, heeft men hem opgemerkt. ‘Jongen, loop eens gauw naar den bootsman, en vraag bij hem om een vischhoek voor haaien en bij den hofmeester om een stuk vet pekelvleesch!’ liet zich de stem van den stuurman hooren. Nu was het geen tijd meer tot lezen en peinzen. Boek dicht en naar boven!

Daar in de diepte zwemt het monster, - juist niet overmatig groot, ongeveer acht voet lang, in het blauwe water staalkleurig glinsterend, zijn vaart naar die van het schip regelend. En daar zijn ze waarlijk óók al, de raadselachtige, trouwe, nooit ontbrekende begeleiders van den haai: de beide loodsvisschen, in

hun vorm op groote haringen gelijkend, maar zwart en wit met breede banden gestreept, bevend voor den verraderlijken gezel uitschietend, tot hem terugkeerend, en boven hem stilhoudend. De hoek van behoorlijke grootte en sterkte, scherp geslepen, met weerhaken aan de punt, komt te voorschijn; een rood, sappig, met vet doorregen stuk vleesch verbergt hem; door het oog wordt een sterk eind touw geschoven en met kunstige, veilige knoopen vastgemaakt. Plassend daalt de lokspijs in het water en zinkt zij naar beneden; met haastige zwenkingen neemt de haai de vlucht, en vol spanning bespieden de oogen der mannen daarboven het tooneel in de diepte. Nu komen de loodsvisschen weer nader en zwemmen zij in groote kringen rondom het vleesch; daarop keeren zij naar hunnen meester terug; zouden zij er hem werkelijk kennis van geven, dat alles schijnbaar in orde is? Langzaam komt hij nader, met kleine slagen; nu krijgt hij de lucht van het smakelijke hapje - het monster neemt als 't ware een sprong - bliksemsnel draait hij zich op eene zijde, zoodat zijn witte buik geelachtig-lichtblauw door 't water schemert. Een hap... ‘Trek op!’ klinkt het commando... Een verwoed spartelen en klapperen beneden, zoodat het water in groote vlokken opspat en schuimend in 't rond vliegt; er komen hoe langer hoe meer helpende handen bij, terwijl het dikke touw langs het dek schuurt en met vroolijken ijver opgetrokken wordt. Als razend slaat de gevangen zeeroover tegen den wand van het schip. ‘Nòg een ruk!’ Nu komt zijn hoofd boven de verschansing, zijne afschuwelijke, door woede en wilde smart verwrongen schurken-tronie met de kleine, verraderlijke oogen, den spitsen snoet en de ver teruggetrokken, opgesperde kaken met het vreeselijke gebit. ‘Nu nog eens: Hola-hei!’

Met een doffen, natten smak ploft de monsterachtige massa loodzwaar op het dek neer, verwelkomd met eenige duchtige handspaakslagen op den kop; maar wie nu in de nabijheid is, hoede zich voor de slagen van den staart! Terwijl hij zich nog krampachtig poogt op te richten, ligt de grijze booswicht daar nu in al zijne machtelooze woede. Een donkere bloedstroom vloeit over het dek uit het misvormde lichaam van den roover. Hij is bezweken!

Een kwartelgevecht.

In den Parijschen S a l o n van dit jaar, in de achtste zaal, heeft de schilderij van Rochegrosse, ‘Combat de cailles’, van den eersten dag af in hooge mate de aandacht getrokken. De niet alledaagsche voorstelling verplaatst ons naar het vrouwenverblijf of gyneceum van een aanzienlijk huis in de een of andere stad van het oude Italië, ten tijde der Flaviussen, misschien iets vroeger of misschien iets later. Op een marmeren tafel zijn twee met koperen helmpjes gewapende kwartels druk bezig tegen elkaar op te vliegen en elkaar te bevechten, waarbij zij zich met bek en nagels zoo dapper mogelijk verweren. Eene matrone, omgeven door hare kinderen, woont de wreede en bloedige vertooning bij, - wellicht met het doel om de kleine jongens en meisjes ongemerkt gehard en onaandoenlijk te maken, zoodat zij eenmaal zonder een rilling van afgrijzen de gruwzame geneugten van den circus zullen kunnen smaken. De kleine, maar boeiende schilderij maakt een voortreffelijken indruk; zij is met de meeste zorg bewerkt en onderscheidt zich in vele opzichten door de juiste schikking der groep en de welsprekende gelaatstrekken der verschillende personen, en evenzeer door de nauwgezette behandeling der stoffeering en de archeologische waarheid zelfs van de geringste details.

Haar straf, door Melati van Java.

I.

Toen Laura Elferink zich goed rekenschap begon te geven van het leven en zijn eischen, was zij 't weldra met zich zelf eens.

Zij had geen vooroordeelen, geen illusiën, niets; zij was drie en twintig jaar geweest, en zij was rijp in ondervinding als eene dertigjarige; zonder ballast, meende zij, komt men het verste in de wereld. Wil men met succes de levensreize aanvaarden, dan moet men licht beladen zijn, veel vertrouwen in zich zelf hebben, weinig in anderen. Van beginselen heeft men slechts een minimum noodig; 't voornaamste is zich altijd correct te gedragen, een vast doel voor oogen te houden, dat niet te hoog is maar ook niet laag; niet te veel eischen, maar ook niet met weinig tevreden zijn, zich zelf te voelen en zich zoo goed als niet om het gevoel van anderen te bekommeren. Zoo toegerust, meende zij, zou zij wel slagen.

Waarin? Wel, in het innemen van een goede plaats in de wereld; een goede plaats beteekende voor haar een rijk huwelijk, want dit alleen was een goede, vaste plaats, alle anderen waren maar treden op de ladder, die daarheen voerde. Een goed, een rijk huwelijk, dat was 't eenige waarom het in den tegenwoordigen tijd nog de moeite waard is te leven. Een prachtig huis hebben, een equipage, toiletten uit Parijs, een loge in de opera, diners geven, bals bezoeken, dat vond zij het toppunt van geluk, een geluk dat zij sedert jaren als h e t geluk was gaan beschouwen.

Vroeger had Laura zoo niet gedacht; maar toen was zij nog een kind, zij woonde bij haar ouders buiten;, toen had zij in een mooie japon niets dan last gezien, want stoeien, ravotten, in boomen klimmen, dat was haar grootste, eenig genot. Haar vader was een Indisch ambtenaar geweest, hij was vroeg gestorven, haar moeder sukkelde een poosje na en toen zij ook bezweek, werden de kinderen onder de familie verdeeld.

Laura was zestien jaar, zoo wild als een jongen, toen zij bij een rijke tante in den Haag kwam; het kind had moeite zich in die deftige, stijve omgeving te wennen, maar toen zij geleerd had zich te schikken, schikte zij zich misschien al te goed. Met minachting leerde zij neerzien op alles wat haar vroeger het hoogste en aangenaamste had toegeschenen. Zij vond dat er niets boven een leven ging zooals tante leidde. Zeker, zij had het heel goed bij tante, maar zij voelde genoeg dat alles wat haar omringde geleende rijkdom was; tante liet haar niet voelen dat

EEN KWAR'TELGEVECHT. Naar Rochegrosse. (Zie blz. 233.)

zij het genadebrood at; in alles mocht zij gelijk zijn met Adeline, tantes eenige dochter, maar zij voelde genoeg dat, wat Adeline van rechtswege toekwam, haar slechts uit medelijden werd gegund. En dat moest anders worden!

Kalm, bedaard maakte Laura de balans tusschen haar en haar nichtje op; Adeline was een lief meisje, niet mooi, maar frisch en vriendelijk, en zij, zij wist het zelf 't best, was een schoonheid.

Goed! dat zette haar een belangrijke post in het credit, maar Adeline was schatrijk en zij arm; dat gaf een debet. Verder kwam alles nog al overeen uit, groote talenten bezat geen van beiden; zij hadden een goede opvoeding genoten, konden alles wat jonge dames behooren te kennen in onzen tijd, de eene was misschien geestiger dan de andere, maar Laura had iets indrukwekkends in zich, Adeline iets meer aantrekkelijks. Het hing van den smaak der beoordelaars af, wie van de twee het hierin op de andere won.

‘Dus,’ zoo besloot Laura haar overwegingen, ‘het valt nu te bezien wie 't wint, haar geld of mijn schoonheid. Dit staat voorloopig vast: Adeline kan aanspraak maken op jeugd, op knap voorkomen, geestigheid, enz., zonder geld, voor mij zijn al die andere dingen bijzaken. Geld is het eerste en het laatste wat ik winnen moet, dan komt de balans gelijk te staan. Adeline kan zich de weelde veroorloven op een man te verbeven; ik moet me die dwaasheid uit het hoofd zetten. 't Zou ook te gek zijn, zich alleen omdat men een hart heeft, allerlei ontberingen op te leggen zooals ik gewoon was ze thuis te lijden. Toen wist ik niet beter, maar nu...’

Laura was bereid tot alles; de bruidegom, die zich aan kwam bieden, mocht arm zijn, leelijk, weduwnaar, oud en grijs, als hij haar slechts rijkdom en stand aanbood, zou zij tevreden zijn.

Natuurlijk deelde zij haar theoriën aan niemand mede; het ging immers niemand aan, neen, niemand. Adeline het minst! Die had nog zooveel idealen, zooveel droomen, die wachtte nog zooveel van de wereld; dit mocht ook op het debet van haar nichtje staan. Laura was haar bepaald veel voor.

Eens gingen beide nichten naar een bal; als gewoonlijk waren zij gelijk gekleed alleen de kleuren verschilden. Adeline was donker en droeg dus roode, de blonde Laura blauwe bloemen.

Adeline had dol schik, zij lachte en danste, zonder aan iets anders te denken dan aan het genot van 't oogenblik. Laura danste niet minder maar zij maakte altijd door haar berekeningen; tegen eenigen was zij vriendelijk, tegen anderen spotziek, tegen sommigen vroolijk, tegen enkelen ongenaakbaar trotsch, zij raadde als bij instinct hoe met elk hunner om te gaan en trof steeds den rechten toon.

‘Hé, Lau!’ hoorde zij eensklaps een jonge, frissche stem naast haar zeggen, ‘hoe zie ik je hier?’

Zij zag om en glimlachte.

‘Louis! Heel aardig! Hoe maak je 't?’

Het was een nog frisch en blozend officiertje, dat deze woorden tot haar sprak; hij was vroeger haar speelkameraad geweest, zij woonde naast hem te Buitenzorg en zij hadden samen allerlei dwaasheden en grappen uitgehaald. Zijn ouders zonden hem voor zijn opvoeding naar Europa en nu was hij officier.

‘Wat ben je verbazend deftig geworden, Lau! Ik kende je niet meer! Ik vroeg aan je cavalier van zooeven: “Wie is die mooie meid?” Wel juffrouw Elferink! Verdraaid die ken ik!’ riep ik uit en al ben je nog zoo veranderd nu ken ik je toch weer.’

Zijn stem klonk zoo hartelijk en zoo ongekunsteld als vroeger toen zij met hem krijgertje en verstoppertje speelde.

'Och waarlijk, mijnheer Bruning? Ik vind 't erg aardig, dat ik u zoo onverwachts ontmoet.'

'Mijnheer Bruning, moet het dat zijn tusschen ons?'

'Wel wat anders, ik zou niet gaarne iets anders zeggen tegen zoo'n deftigen mijnheer met gouden knoopen.'

'Kom geen malligheid, hoor! Heb je een dans voor me?'

''t Spijt me vreeselijk, ze zijn allemaal weg.'

'Heb je niet een extratje voor mij?'

'Heusch niet.'

'Bij wie woon je? Mag ik je bezoeken.

Ik ben bij mijn tante Elferink. Ik weet het heusch niet of 't zou passen.'

'Passen, passen! Zeg liever dat je mij niet meer kennen wilt, dat je mij vergeten hebt, mij en alles wat met mij in verband staat.'

Zij lachte even.

'Kinderachtigheden!'

'Maar voor mij hebben die kinderachtigheden groote beteekenis. Weet je dit wel? Ik heb je nooit kunnen vergeten!'

'Heusch niet? Wel dat vind ik recht aardig van je!'

'En jij dan, heb je soms ook aan mij gedacht?'

'Natuurlijk, anders had ik je immers niet herkend.'

Haar oogen zwierven een anderen kant uit, zij dacht blijkbaar aan iets anders. Adeline kwam nader aan den arm van een knap, donker jong mensch en vroeg haar iets.

'Mag ik je mijnheer Grancourt voorstellen? Mijn nichtje Laura Elferink!' zeide Adeline.

Laura boog maar meteen vlogen haar blikken van den cavalier naar haar nichtje; wat zag Adeline er toch lief uit dien avond. Hoe schitterden haar oogen, zij was bepaald mooi, en die heer naast haar scheen een beetje verlegen, een beetje links, maar 't bleek dat hij en Adeline 't goed konden vinden.

Ook Louis bleef op zijn plaats en Laura kon niets anders doen dan ook hem aan Adeline en aan den heer Grancourt voor te stellen. De avond was nog niet voorbij of Laura wist dat de heer Grancourt een schatrijke, jonge Belg was, die aan het hoofd stond eener groote industrieele onderneming; zij had Louis een extra dansje geweigerd maar voor Grancourt kon ze er toch nog één vinden. Hij sprak weinig en danste slecht maar toch vond Laura dat hij zijn gezelschap meer dan waard was en t'huis komende, overwoog zij alles en kwam tot het besluit dat het Grancourt moest wezen en geen ander.

Als dat gelukte, als zij zijn vrouw werd dan waren haar stoutste verwachtingen overtroffen; hij was rijk, jong, knap, hoe had zij zulke voorrechten vereenigd kunnen hopen; dat hij een weinig verlegen scheen, vond zij meer een goede dan een slechte omstandigheid, zij zou hem wel leeren durven. De eenige schaduwzijde was de groote vraag, zou hij haar kiezen?

Hij was beleefd tegen haar geweest meer niet, maar 't leek haar toe, dat zijn oogen en die van Adeline elkander telkens zochten en als de lichtstralen, die uit die twee paar oogen vielen, elkander ontmoetten dan scheen de zon op beider gezichten.

Dat zou ergerlijk zijn! Waarom moest geld altijd geld zoeken; als Adeline nu Louis Bruning gaarne mocht lijden, wat zou dat een gelukkig paartje geven, maar in plaats daarvan moest die domme jongen nu op haar gecharmeerd raken, en die Grancourt dacht slechts aan Adeline, dat was juist de verkeerde wereld.

Maar zij gaf den moed niet op, zij wilde haar doel bereiken, en dat dit doel eerlijk was, daaraan twijfelde zij geen oogenblik. Waarom had zij geen recht op geluk en zonneschijn in de wereld!

II.

Paul Grancourt was de zoon van een selfmade man, die zich van de laagste sporten der maatschappij omhoog had gewerkt, totdat hij een der meest invloedrijke en vermogende mannen van zijn land geworden was; op betrekkelijk hoogen leeftijd was hij getrouwd en liet zijn weduwe met een nog zeer jong kind na; reeds vroeg had Paul den ernst des levens leeren kennen. Zijn moeder was een flinke vrouw, die de leiding der zaak op zich nam zoolang hij nog te jong was die zelf te voeren; met ware mannelijke kracht voedde zij haar jongen op en haar zorg werd schitterend beloond.

Toen Paul meerderjarig was, braken er moeilijke tijden aan, maar gesteund door zijn moeder wist Paul met tact en ijver de omstandigheden te weerstaan, en de onderneming kwam schitterender en bloeiender de crisis te boven.

Aan de zijde dier liefdevolle maar strenge moeder had Paul weinig van zijn jeugd genoten; de genoegens van zijn leeftijd lieten hem koud, studie en arbeid waren zijn grootste vreugd. Zijn moeder, die de noodzakelijkheid van eenige ontspanning voor hem inzag, zond hem op reis; zij was van moederszijde een Hollandsche, en zoo kwam hij dan ook na Parijs, Londen en Berlijn te hebben bezocht, in den Haag, waar men den eenvoudigen, ernstigen en vooral rijken jonkman overal met veel voorkomendheid ontving.

Hij werd ook bij mevrouw Elferink geintroduceerd; dit geschiedde op zijn bijzonder verzoek, want Laura had goed gezien; reeds bij zijn eerste ontmoeting met Adeline voelde hij als bij instinct dat zij de eenige vrouw was, die hij tot nu toe ontmoet had, waardig om eens de plaats zijner moeder in te nemen.

Hij vroeg niet of zij arm of rijk was; wanneer zij hem maar liefhad, dan zou hij haar, al ware zij ook een gouvernante, dadelijk tot de zijne hebben gemaakt.

Eenige weken na het bal zat Laura op haar kamer; zij schreide, ten minste zooals zij schreien kon, haar borst ging heftig op en neer, nu en dan onderdrukte zij een snik en veegde een brandenden traan van haar oogleden af; zij had een half uur tijd vóór het diner en gunde zich nu deze vrijheid; haar hart was vol bitterheid, maar het schreien luchtte haar niet op, zij werd er maar benauwder van.

Langzaam ging zij de kamer op en neer, nu eens den zakdoek drukkende op haar gloeiend droge oogleden, dan haar vuistjes ballende, want zij was bitter teleurgesteld, alles liep haar tegen. Daar lag verfrommeld in een hoek der kamer een brief van

Louis Bruning, die malle jongen, hoe kreeg hij in 't hoofd op haar verliefd te worden, waarom vroeg hij Adeline niet?

Er was geen enkele reden waarom hij haar niet krijgen kon, en Grandcourt was juist de man, die haar zou passen. Ellendige armoede! Of neen, armoede deed hier niets toe, zij begreep dat Paul en Louis beiden hun keuze deden geheel onafhankelijk van den rijkdom der beide meisjes.

Als zij zoo rijk was als Adeline zoude zij misschien Louis Bruning niet eens nemen, en Grancourt wel, maar dan die ellendige liefde! Dwaasheid, wat deed dat er toe of men van mekaar hield ja of neen, 't zou wel gaan, als men maar leven kon, als men zich niet behoefde te bekrimpen. Zij keek op de klok, nog maar een kwartier bleef haar over; zij zuchtte diep en streek voor 't laatst langs haar oogen, 't hielp toch niets, Grancourt was voor haar verloren en Louis Bruning zou zij wel antwoorden, zóó dat hem de lust tot die dwaasheden voor goed verging en dan moest zij verder uitzien naar den een of anderen rijken, ouden weduwnaar.

Zij kleedde zich, zette een lachend gezicht en wilde naar beneden gaan; Adeline kwam haar tegen in een frisch zomertoiletje, lachend en vroolijk als altijd.

‘Zeg eens Lau,’ vroeg zij, ‘wat dunkt je, we gaan straks naar Scheveningen, wat voor hoed zal ik opzetten?’

‘Is Grancourt er ook?’

Adeline knikte lachend en blozend van ja.

‘Zet dan je groote schuit op, hij vond je toque zoo afschuwelijk leelijk staan.’

‘Vond hij dat?’ vroeg Adeline en werd bleek.

‘Nu ja, wat zou dat? Heeft hij je gezegd van niet?’

‘Dat weet ik niet, hij is te beleefd mij zoo iets rechtstreeks te zeggen, maar ik meende in zijn oogen te lezen, dat ik er goed mee uitzag. Ieder vindt het trouwens ook.’

Inderdaad stond het bloemen-hoedje Adeline allerliefst.

‘Nu dan spreken zijn oogen een andere taal dan zijn mond.’

‘Heeft hij over mijn hoeden gepraat met iemand... met jou misschien?’

Laura kwam van het een op het andere, zij had eerst niet de minste gedachte gehad kwaad te stoken tusschen de jongelui maar zij kon 't alleen niet over haar hart verkrijgen, Adeline te raden een hoed op te zetten, die haar bijzonder flatteerde.

‘Neen, niet met mij, kom, vraag toch niet meer, wat kan het je schelen? Ik heb je nooit zoo kinderachtig gezien.’

‘Och toe Lau, zeg 't maar, aan wie heeft hij het gezegd?’

‘Aan Louis Bruning, als je 't weten wilt.’

‘Nu dan zet ik mijn toque juist op.’

‘Daar heb je groot gelijk aan. Ik zou 't ook doen.’

Adeline was ontstemd, zij had het niet van Grancourt in wien zij juist zijn ernst en degelijkheid waardeerde, verwacht, dat hij over hoeden en nog wel over h a a r hoeden met iemand spreken zou.

'Had mijnheer nog andere aanmerkingen over mijn toilet?' vroeg ze een beetje scherp.

'Och, je stelt de dingen altijd hooger dan ze waard zijn. Ik weet het niet, Louis, die nooit naar iemands hoed kijkt, vond het zoo grappig dat hij er oog voor had; 't komt zeker omdat hij Belg is.'

'Maar wat zeide hij dan? Wat mankeerde aan dien hoed?'

'Dat weet ik niet meer. Hij vond hem wat licht geloof ik. Zeur nu maar niet, Adeline, tante wacht met het eten.'

Adeline beet zich op de lippen, zij wist niet hoe 't kwam, maar 't ergerde haar zoo wat zij gehoord had, en eigenlijk wat beteekende het, zij had het alleen niet van hem verwacht. Zij was zeer stil onder het eten en zelfs daarna; Louis Bruning en Grancourt kwamen in Scheveningen aan het tafeltje zitten, waar mevrouw Elferink en haar meisjes in gezelschap van een andere familie zaten.

Adeline kon maar niet den rechten toon vatten; zij had haar grooten hoed niet opgezet, want toen zij in den spiegel keek, vond zij toch ook dat de bloemen toque licht stond, hij had gelijk, maar waarom 't haar niet gezegd, zij zou dankbaar een wenk van hem aangenomen hebben. Maar zij kon er niet toe komen het ding weer op te zetten; hij kon natuurlijk niet vermoeden dat Bruning met Laura en Laura met haar over dat gezegde zou gesproken hebben.

Laura fluisterde haar toe:

'Zeg Line, je praat er toch niet met Louis over, wat ik je daar straks zei; hij zou 't mij vreeselijk kwalijk nemen.'

'Wat denk je dan? Ik zou me schamen....'

Met Louis had Laura een ander apartje.

'Je bent een malle jongen,' beet zij hem toe, 'hoe haal jij je die malligheid in 't hoofd? Kan je een huishouden opzetten met f 900 in 't jaar. Ik niet! Zooveel wil ik minstens uitgeven aan mijn toilet.'

'Maar Laura, we kunnen wachten!'

'En mijn mooiste jaren bederven, in afwachting dat je een paar honderd gulden meer krijgt. Dank je hartelijk! Als ik dol verliefd op je was, deed ik 't nog niet en nu ik 't Goddank niet ben, begrijp je dat ik er geen oogenblik aan gedacht heb, je zotten brief ernstig op te nemen.'

'Wij zouden naar Indië kunnen gaan...'

'Ga daar maar heen! Zoo spoedig mogelijk, je compromitteert me en zou kunnen beletten dat ik een goed huwelijk deed.'

'O foei, Laura!'

'Zeker, 't is zoo! En je hangt nu alsjeblieft, van avond niet als een klis aan mijn rokken en wandelt met Adeline of juffrouw van Delden.'

En zij boog zich over de tafel en maakte de opmerking tegen een der dames, dat het van avond een der weinige avonden was, waarop men veilig buiten kon zitten.

Louis zocht volgens haar bevel Adeline op, in de pauze vroeg hij haar of zij met hem langs het strand wilde wandelen. Grancourt had het nog niet gevraagd; hij voelde zich door Adeline's koelheid een weinig op een afstand gehouden, en toen zij met Louis opstond en zich verwijderde, vroeg hij of Laura hem tot cavalier wenschte. Laura was bereid, zij hield zich dien avond zeer kinderlijk en eenvoudig; zij deed vele vragen over België en gaf met veel tact hem gelegenheid tot praten, maar Grancourt was niet spraakzaam van aard en dezen avond minder dan ooit, zijn

gedachten waren onophoudelijk bij Adeline, die voor hem uit wandelde en druk praatte en schertste tegen den niet minder stillen Bruning.

'Uw nicht schijnt zich goed te amuseeren,' zeide Grancourt.

Later herinnerde Laura zich altijd, dat zij een gevoel had gehad of zij thans al het batig saldo van haar levensboek aan een kaart toevertrouwd, of zij haar voet zette op een waggelende plank, die over een afgrond lag. 't Duurde een ondeelbaar oogenblik vóór zij met een zucht antwoordde:

'Arme meid! Ik gun 't haar zóó!'

'Wat bedoelt u?'

'Och, heeft Louis u niets gezegd? Dan heb ik me verpraat, laat u er hem niets van merken. Wil u dat, mijnheer Grancourt?'

'Ik weet niet eens wat u meent!'

'Ik kan 't u wel in vertrouwen zeggen, ik kan er immers op rekenen, dat u zwijgen zal tegenover Louis en tegenover mijn nicht?'

Grancourts hart klopte tot brekens toe; hij zou 't edeler gevonden hebben niet te dringen in andermans geheimen, maar er hing zooveel van af.

'Op mijn bescheidenheid kan u rekenen,' antwoordde hij met onvaste stem. Laura zag hem met haar groote, mooie oogen aan, waarin een uitdrukking van diep medelijden lag.

''t Is misschien beter, dat u het weet,' zeide zij, 'dan maakt u zich geen illusiën. Louis en Adeline houden sedert lang van elkander, maar van een huwelijk tusschen hen kan niets komen: mijn tante wil geen tweede luitenantje tot schoonzoon, en straks heeft Louis mij verteld, dat hij van plan is zijn detacheering naar Indië te vragen; geen wonder dat Adeline wat stil is en zich opwindt om den armen jongen moed in te spreken.'

Grancourt zweeg een poos; op dat oogenblik begroef hij zijn illusie, zijn schoone, liefste illusie, en wie weet niet dat men soms om zulk een doode meer oprechten rouw draagt dan om het sterven van een dierbaar wezen?

Zijn stem klonk een weinig anders toen hij hernam: 'Ik had me iets anders verbeeld van Bruning.'

'Dat hij mij 't hof maakte, niet waar? Geen quaestie van, wij zijn zoo goed als broer en zuster. Ik was zijn confidente in deze teedere zaken; ja, ik kan me voorstellen, dat u er niets van merkte; mevrouw mag er niets van weten, dat zij 't samen eens zijn en daarom occupeert hij zich gewoonlijk met mij en Adeline...'

'Met mij!' zeide Grancourt bitter, 'ik wist niet, dat ik dienst kon doen voor paratonnerre.'

'Och, mijnheer Grancourt,' en Laura lachte zoo naïf, 'in liefde is alles geoorloofd, zegt men!'

'Zelfs anderen bedriegen! Nooit gehoord!'

'Kom, u neemt het veel te hoog op! 't Spijt me, dat ik er over begonnen ben, maar ik dacht dat u het wist en dat Louis en zelfs Adeline u op de hoogte hadden gebracht van hun hartsgeheimen. Van avond nemen zij 't er van, 't is juist gedecideerd dat Louis naar Atjeh gaat, en nu zal mevrouw denken, een enkelen keer hindert niet.'

Grancourt trok aan zijn knevels; hij was veel te oprecht en te eenvoudig om maar een oogenblik te twijfelen aan de waarheid van Laura's woorden.

'Ik heb zoo met haar te doen, die arme Adeline! Zij heeft nu dien affreusen dol van een hoed opgezet alleen omdat Louis er haar zoo gaarne mee ziet.'

Grancourt beet zich op de lippen, ja, nu herinnerde hij zich hoe Bruning hem eens gezegd had:

'Wat staat die hoed juffrouw Adeline kranig!'

Dat was de eenige keer, dat er onder hen sprake was geweest van de meisjes Elferink; er bestond tusschen hen geen vriendschap, nog minder vertrouwelijkheid, en Grancourt had op dien uitroep niets geantwoord, hoewel hij haar honderdmaal liever onder de rosebloempjes zag.

'Maar wat is de reden van mevrouw's tegenzin in dat huwelijk?' vroeg Grancourt weer, 'fortuin kan 't niet zijn want zij is een eenige dochter, en ieder weet dat haar moeder niet arm is.'

'O neen, maar de stand is minder. Bruning heeft een oom, die spekslager is, en dus begrijpt u! Ik vind het dwaas maar Adeline geeft haar moeder geen ongelijk; o ik weet zeker als hij drie maanden weg is, dat zij zoo verstandig zal zijn zich de heele historie uit het hoofd te zetten. Zij heeft zulk een gelukkig karakter!'

En Laura zuchtte diep, zeker om hetgeen haar karakter minder gelukkigs had.

Grancourt sprak weinig meer; Louis en Adeline werden hoe langer hoe vertrouwelijker samen, zij liepen voort langs het eenzame strand, en Grancourt zag duidelijk dat Louis zijn arm op dien van Adeline legde en dat zij het toestond; daar haalde hij zijn zakdoek voor den dag en bracht dien aan het gezicht, hij schreide en schaamde zich niet voor zijn tranen, Adeline scheen hem moed in te spreken, en hief telkens haar lief gezicht naar hem op.

'Zullen we terugkeeren?' sprak Grancourt met verstikte stem, 'ik vrees dat we onbescheiden zijn.'

Zij keerden naar het terras terug en namen aan het tafeltje plaats; later kwamen ook Louis en Adeline terug; zij waren nog stiller dan straks en Bruning nam spoedig daarna afscheid.

Grancourt nam nu de plaats naast Adeline weer in; hij was vriendelijk en beleefd, maar toch voelde Adeline dat hij veranderd scheen.

's Avonds zeide zij tot Laura bij het naar bed gaan:

'Foei, wat heb je dien armen Bruning toch gezegd, die jongen is er kapot van; hij heeft me alles verteld, ook dat hij op jou verlangen naar Indië gaat, 't is hem onverschillig waar hij heen trekt; hij is zoo gek op je. Die arme jongen!'

'Ik ben ook arm en daarom hooren wij niet bij elkander. Als ik zoo rijk was als jij dan zou ik anders tot hem spreken, maar nu moet ik 't wel doen om zijn best wil.'

'Dus houd je van hem?'

'Dat vraag ik niet eens; ik heb geen geld genoeg om mij die weelde te veroorloven, en dus doe ik niet eens de moeite het te onderzoeken.'

'Maar je begrijpt toch wel dat, wanneer jelui het samen eens bent, en hij is een goede, fatsoenlijke jongen, dat mama....'

'Dank je wel! Als ik getrouwd ben, lust ik nog minder genadebrood dan nu!'

'Foei, wat een leelijk woord, Laura!' zeide Adeline ontstemd. Zij ging naar haar kamer en aan de deur vroeg zij nog:

'Zeg, Laura, heeft hij nog iets over mijn hoed gezegd?'

‘O hemel neen!’ antwoordde Laura met een flauw lachje, ‘onze conversatie liep alleen over den socialen toestand in België en over den persoonlijken dienstplicht. Ik heb geen geld om andere onderwerpen aan te roeren.’

‘Wat ben je vervelend van avond!’ riep Adeline uit, en tot zich zelf sprak zij:

‘Zij houdt ook van Louis, maar wil 't niet weten, daarom is zij nu zoo snibbig, arme meid! Als ik morgen Grancourt spreek, zal ik weer vriendelijk zijn; hoe dwaas, mij zoo'n eenvoudig gezegde over dien hoed aan te trekken. Wie weet hoeveel Louis en Laura er bij hebben gemaakt.’

(*Slot volgt.*)

Echos uit de modewereld, door Coquette.

Evenals de menschheid, die haar uitvond, houdt de mode moeielijk maat. Wanneer zij in haar opklimmen en overdrijven de crisis bereikt heeft, zien wij haar weer langzaam afdalen, verminderen, totdat zij in een geheel tegenovergesteld uiterste vervalt. Een hernieuwd voorbeeld hiervan is de geoutreerde mode der mouwen. De bovenmouw, eerst in den schouder gehecht met eenige rimpels en plooitjes, bescheiden zooals alle aanvang, tastend en zoekend naar verbetering en verfraaiing, neemt langzamerhand de afmeting aan van reusachtige kappen, om eindelijk meer en meer over te hellen tot den vorm der pofmouwen, antieker gedachtenis.

Indien iemand met hooge schouders ter wereld komt, vinden wij hem te beklagen en zijn aanblik onaesthetisch, maar in onze kleeding heeft de mode alweer het oog gewend, en ons ten laatste gedwongen haar grillige vormen ongemeen en schilderachtig te vinden. Doch verbeelden we ons niet dat we nieuw zijn; neen, we zijn zoo ouderwetsch mogelijk, en de mouwen die thans gedragen worden, gelijken sprekend op het snit der middeleeuwen: van den schouder tot den elleboog wijd gepoefd, en nauwsluitend van den elleboog tot den pols. Daarentegen zijn de robes en tailles zoo slank mogelijk, en om een fijn middeltje te vertoonen martelt menige jonge vrouw zich evenzeer af als in de dagen van Lodewijk XII, toen het keurslijf in zwang begon te komen en slechts bestond uit eenige stalen veêren met zwart fluweel overtrokken. De rage van zich in te rijgen was toen

VOORJAARSTOILET.

zoo groot dat de koning genoodzaakt was gebruik te maken van zijn gezag, om de vrouwen uit den middelstand te verhinderen zich zelven en haar komend geslacht te misvormen. En indien de vrouwen eens wisten hoe bevallig een los gewaad haar kleedt, want indien wij niet te ver zijn verwijderd van de middeleeuwen om daarvan den wansmaak over te nemen, waarom dan te ver om den practischen en schoonen zin te volgen der ouden.

In één ding zijn wij practischer geworden, nl. in de dracht onzer hoeden. Deze zijn toch in dit seizoen zoo luchtig en licht, dat zij soms alleen een bloemkrans vormen om ons niet geheel blootshoofds te doen gaan. De stoffen zijn ook zoo licht en luchtig mogelijk; men ziet de fijnste, sneeuwigste tinten, soms afgeheven door een simpelen biais van donker fluweel geheel onder aan den rand gestikt. De rokken beginnen ook weer langer te worden, zoodat het misschien niet zoo heel lang meer zal duren of wij zien de koninklijke dracht weer geëerbiedigd der sleepjaponnen. Hoe goed kleedde een robe-princesse met lange sleep een statige vrouwenfiguur; deze mode van vóór tien jaren kon nu wel weer eens aan de orde komen.

Zijn de balayeuses die weer in zwang geraken het voorspel tot deze afgelegde sleependracht? Practisch is zij echter niet, en moest zich derhalve bepalen tot huis- en gezelschapstoiletten, anders doen wij de straatvegers te veel concurrentie aan. Het komt ons thans haast ondenkbaar voor, dat wij vroeger bij droog weêr ons niet ontzagen onze sleepen over den grond te laten zwieren, en wie is er niet eens op zij

gegaan, voor een dame, die onder het wandelen evenveel stof maakte op den weg, als een boerenwagen?

Sleepjaponnen en hoepelrokken, twee schrikbeelden voor het mannelijk geslacht! Over onze sleepen moesten zij struikelen, onze hoepelrokken wierpen stoelen en stoven omver. Maar wie denkt er nu aan stoven in de maand Juni, nu het badseizoen geopend is, en de Berliner Philharmonie zich weldra in de open lucht zal doen hooren. Laten wij ten minste wenschen dat de dames met haar enge keurslijven en sluitende tailles zich geen vapeurs op den hals behoeven te halen, in een gloeiend heete Kur-zaal.

VOORJAARSTOILET.

SPERWER EN DUIF. Naar F.D. Millet. (Zie blz 242.)

Sperwer en duif.

Sedert den 2den Juli 1889, toen de 'Angelus' van Jean Millet op een schilderijenveiling te Parijs voor 580,000 francs verkocht werd aan een Amerikaan, na heftigen strijd tusschen Franschen en Yankees, is de naam van den schilder op aller lippen. De zoon van zulk een wereldberoemd vader te zijn, heeft voor François D. Millet ontegenzeggelijk zijn voor- en nadeelen. Reeds door zijn naam is de levensweg grootendeels voor hem gebaand; maar zoolang hij geen 'Angelus' geschilderd of niet minstens een half millioen francs voor een schilderij heeft opgestreken, kan men hem niet aanzien of van hem hooren, zonder aan zijn veel beroemder vader te denken. Of hij het ooit tot diens hoogte brengt, zal de tijd moeten leeren; intusschen beantwoordt de thans omstreeks veertigjarige kunstenaar tot nog toe ten volle aan de verwachtingen, die men van hem meent te mogen koesteren. Ook zijne schilderij 'Sperwer en duif' is een welsprekend getuigenis van de nauwgezetheid in teekening en groepeering, waarmede François Millet de kunst beoefent. De figuren van den jongen edelman, dien we hier in het kaartspel verdiept vinden, en van den valschen speler, door wien hij verraderlijk getroefd wordt, zijn vol leven en kracht. Meesterlijk is de half wanhopige, half wezenlooze blik, waarmee de jonge ridder op de kaart tuurt, die hem den laatsten uitweg afsnijdt, even meesterlijk als de Mephisto-kop van den falsaris, die met de oogen zijn slachtoffer en diens goud schijnt te willen verslinden. De realiteit van dit tafreel, de natuurlijkheid der gebaren, de groote juistheid waarmee de aandoeningen der beide personen zijn uitgedrukt, de belangstelling die het spannende oogenblik den beschouwer onmiddellijk inboezemt, - dit alles maakt 'Sperwer en duif' tot een kunstwerk, waarvoor de oude Millet zich niet had behoeven te schamen. Maar ge ziet: altijd dringt zich de vergelijking tusschen vader en zoon op.

Trouwens, de schilder zelf zal er niets tegen hebben. De zoon weet en erkent, hoeveel hij aan zijn genialen vader te danken heeft. François Millet kan volmondig zeggen, dat de kunst hem als met een paplepel is ingegeven. 's Avonds, als er in de huiskamer verhaaltjes gelezen of sprookjes verteld werden, teekende de vader er voor zijne kinderen prentjes bij, ruwe potlood- of inktkrabbels, maar in elken trek den meesterhand verradend, en die nu nog als kostbare schatten betaald en bewaard worden. Er bestaat nog een oud schoolschrift van François, waarin zijn vader op ieder leeg plekje losse, sublieme schetsjes uit Klein Duimpje, Rood Kapje enz. geteekend heeft, soms met potlood, soms met een schrijfpen, soms ook met een afgebrande lucifer, in den inkt gedoopt. Omstreeks 1856 of 1857, toen François nog slechts een jaar of zes zeven was, werden er zulke teekeningen van den Wildeman uit Klein Duimpje gemaakt. François had reeds dagen en weken lang bij zijn vader gezeurd om een 'portret' van den Wildeman, totdat hij het eindelijk op een goeden avond voor hem teekende in zijn cahier, dat François, die druk schrijven leerde, reeds half gevuld had met streepjes en beentjes. Men begrijpt dat de kunstenaar dit boek nu bewaart als een dierbaar kleinood, waarvan de bladzijden bezaaid zijn met schetsjes en teekeningetjes van zijns vaders hand: hier enkel lijnen, daar iets meer afgewerkt, soms een idée voor een schilderij, soms een studie voor de beweging eener figuur. De eerste teekening van den kop des Wildemans werd met potlood gemaakt. Millet begon blijkbaar alleen met het doel om den knaap zijn zin te geven; doch toen hij zelf schik kreeg in het weergeven der bij hem opkomende denkbeelden, nam hij den

kop op een ander plekje opnieuw onder handen, maakte vervolgens een afzonderlijke studie van den mond en de tanden, en zette eindelijk met potlood het geheele ‘portret’ op 't papier. Terwijl hij het hoofd teekende, praatte hij onophoudelijk over den Wildeman; hij bootste zijn stem en zijne geluiden na, brulde als een wild beest, wees hoe wijd hij zijn mond open deed, en hoe hij beet en het vleesch van de lichamen der jongetjes aftrok, waarbij de kleine François natuurlijk zat te beven van innige verrukking en - angst.

Zoo heeft François Millet ook dikwijls verteld, hoe zijn vader den houthakker en diens vrouw uit de geschiedenis van Klein Duimpje geteekend heeft. Als het hoofddoel der voorstelling moest uitgedrukt worden, dat er letterlijk niets geen eten meer in huis was. De zeldzame, men kan wel zeggen éénige gave van Millet, om de uitdrukking zijner gedachten te bewerkstelligen met de eenvoudigste hulpmiddelen, kwam hem in dit oogenblik uitnemend te stade: de houthakker en zijne vrouw zijn in diepe moedeloosheid neergezeten voor den kouden haard, maar het welsprekendst van alles is op dien haard de o m g e k e e r d e soeppot. François herkende in den houthakker en zijne vrouw zijn eigen vader en moeder. Millet had de droeve ervaring in beeld gebracht, met welke hij meer dan eens had kennis gemaakt: geen brood voor zijne kinderen te hebben.

De geschiedenis dezer teekening was aldus: François bestudeerde zelf reeds de kunst en teekende zoowel naar pleister als naar de natuur. In een gesprek met zijn zoon bracht Millet hem op zekeren avond onder het oog, dat hij zich meer in de compositie en het scheppen van oorspronkelijk werk moest oefenen, en vroeg hij hem ook, of, onder het lezen, de personen, de toestanden en de voorwerpen geen bepaalden vorm en gestalte voor zijne verbeelding aannamen. Toen François antwoordde, dat dit dikwijls het geval was, vroeg zijn vader hem verder, of hij zich dan ook iets kon herinneren, dat een bijzonderen indruk op hem had gemaakt. Dit ging den knaap wat te schielijk: hij kon zich op 't oogenblik niets van dien aard herinneren, en vroeg dus zijn vader of die hem ook iets aan de hand kon doen. ‘Neen,’ antwoordde Millet; ‘maar wacht.... ik weet toch wel iets heel eenvoudigs. Gij kent de historie van Klein Duimpje wel; kies daar eens een onderwerp uit. Wat dunkt u van de passage: wij kunnen onzen kinderen geen eten meer geven en zullen ze in 't bosch moeten neerzetten?’ Toen dit onderwerp vastgesteld was, sloeg Millet voor, dat zij er een wedstrijd van zouden maken. François begon terstond aan zijn teekening; maar Millet bleef peinzend zitten, met het hoofd op de hand geleund, en begon eerst toen zijn zoon lang en breed klaar was. François

wachtte met ongeduld den uitslag af, totdat Millet eindelijk het schetsje van zijn zoon opnam en bekeek, en daarbij de opmerking maakte: '*pas mal*, maar het lijkt te veel op de manier waarop iedereen dat thema behandelen zou; er is iets pakkenders (*plus poignant)* van te maken. Kijk eens hier,' vervolgde hij, zijn eigen teekening neerleggend, 'dit zou mijn idée zijn.' En zoodra de jonge François Millet dit zag, moest hij erkennen dat hij totaal verslagen was. Hoogst karakteristiek was dan ook de teekening van Millet, met dien man, die met saamgewrongen handen als het beeld der wanhoop nederzit, terwijl zijne schreiende vrouw haar betraand gelaat op zijn schouder laat rusten, en daar voor hen, op den kouden haard, de omgekeerde soeppot. In dat sprookje, dat men zich over 't algemeen slechts voorstelt als gemaakt om kleine kinderen te vermaken en te doen griezelen, vond hij een der weemoedigste en aangrijpendste passies van het menschelijk leven.

Zoo was de oude Millet van de 'Angelus', en zoo heeft hij zijn François al spelend voor de kunst opgekweekt. Benijdenswaardige zoon, die het voorrecht had, zulk een vader te bezitten!

Haar straf,
door Melati van Java.
(*Vervolg en slot van bladz.* 239.)

III.

Maar den volgenden dag zag zij Grancourt niet; hij schreef een onberispelijk briefje aan mevrouw Elferink, om haar te bedanken voor de hem bewezen beleefdheden, gaarne had hij dit persoonlijk gedaan, maar een telegram riep hem naar huis terug.

Adeline werd doodsbleek, zij begreep er niets van, tot gisteren avond meende zij van Paul's liefde overtuigd te zijn. Kon het wezen dat haar teruggetrokken houding in Scheveningen, gevolg van haar geraaktheid over zijn aanmerkingen op haar toilet, en later haar apartje met Bruning, hem afkeerig van haar hadden gemaakt? In elk geval uit alles bleek dat Grancourt een voorwendsel zocht om zich niet verder te wagen; de droom was geëindigd en nu eerst voelde Adeline hoe zoet hij geweest was, toen zij reeds begonnen had haar leven daarmede te vereenzelvigen. Zij was voorbarig geweest, die gedachte kwelde Adeline telkens en telkens; haar zorgvolle moeder, die gaarne Paul Grancourt tot schoonzoon had gehad, zag met droefheid dat Adeline's hart dieper getroffen was dan zij wel dacht. Zij wilde haar afleiding bezorgen en besloot op reis te gaan naar Italië. Bruning vertrok dezer dagen naar Atjeh en velen brachten het bleeke uitzicht van juffrouw Elferink met zijn vertrek in verband. Ook Grancourt, die van beide gebeurtenissen hoorde, dacht niet anders dan dat Adeline zich verstrooien moest om tot andere gedachten te komen die meer in den smaak harer moeder zouden vallen.

Laura ging niet mee met haar tante en nicht; kort vóór haar vertrek kregen zij onaangenaamheden, de oorzaak was een kleinigheid. Laura meende te recht of te onrecht dat haar tante haar de genoten weldaden verweet, en òf Adeline, òf haar moeder bij hoog en laag verzekerden, dat zoo iets nooit in haar bedoeling had gelegen, Laura noemde zich de beleedigde partij en verklaarde dat zij voortaan haar eigen

brood zou verdienen. Zij verliet de woning harer tante en nam haar intrek bij een vriendin in afwachting dat zij een betrekking zou vinden. Zij schreef op verschillende advertentiën maar zij had geen examens gedaan, zij kon zich voor niets uitgeven en haar groote schoonheid zat haar in den weg. Van Grancourt had zij niets meer gehoord, 't deerde haar niet.

'Krijg ik hem niet, zij toch ook niet!' dacht zij.

Onverwacht ontving zij echter een brief van zijn moeder, waarin deze, die van haar familie gehoord had dat Laura door haar tante en nicht onaardig behandeld was, haar te logeeren vroeg.

Zij had behoefte aan gezelschap, haar oogen werden zoo slecht, haar zoon had haar zooveel verteld van haar ontwikkeling en haar geest, 'dus als wij mekaar niet tegenvallen, kan dat logeeren wel wat gerekt worden.'

Laura's hart klopte van vreugde en zegepralend zeide zij tot zich zelf:

'Nu of nooit!'

Zij wist den rechten toon aan te slaan bij moeder en zoon; zij was lief, eenvoudig, kinderlijk, zij klaagde niet over haar rijke bloedverwanten, maar liet genoeg voelen hoe bitter en zuur zij 't bij hen had te verantwoorden gehad. Spoedig stal zij het hart der oude dame, en Paul, die na zijn teleurstelling met Adeline, besloten had slechts zijn verstand te laten spreken bij de keuze zijner vrouw, meende niets beter te kunnen doen dan het verlaten, geestige, schoone meisje, dat door zijn moeder zoo hoog gewaardeerd werd, ten huwelijk te vragen.

Laura hield zich weer uitstekend; zij wist de eer aan zich te houden, omdat Grancourt geld had behoefde hij niet te denken dat zij zijn mindere was Zij hield zich op prijs en deed zoowel hem als zijn moeder goed begrijpen dat de eer geheel aan hen was, zoo zij zich verwaardigde mevrouw Grancourt te worden. Intusschen wist zij zoo te koketteeren dat Paul, die eerst meende een huwelijk geheel uit beberekening te doen, vlam vatte en voor haar een hartstocht opvatte, minder diep misschien, maar veel heviger, dan zijn gevoel voor Adeline.

Toen Laura zag dat haar teruggetrokken houding de gewenschte uitwerking had en zij overtuigd was dat Paul en zijn moeder niets inniger wenschten dan haar toestemming, besloot zij die genadig te geven.

Paul was overgelukkig, 't huwelijk werd met grooten luister gevierd en Laura's hart juichte, haar stoutste droomen waren vervuld; zij was rijk niet alleen maar ook bemind en zij schreef brieven vol bijzonderheden over haar geluk aan hare Haagsche vriendinnen, hopende dat zij op deze wijze ook de ooren van Adeline zouden bereiken.

Maar nauwelijks was Laura mevrouw Grancourt geworden of zij veranderde geheel van houding; zij bleef haar man op een afstand houden maar haar fiere onafhankelijkheid, haar eenvoudige vriendelijkheid waren geweken; zij genoot haar rijkdom ten volle, zij heerschte als een koningin, en leefde haar eigen leven, zonder zich meer dan volstrekt noodig was om haar man en schoonmoeder te bekommeren.

Zij veranderde alles in huis, zij schafte zich aan wat zij wenschte, gaf feesten en reed dagelijks uit te paard of in haar à la Daumont bespannen equipage, die zij zelf bestuurde, sloeg geen opera of bal over, droeg de kostbaarste toiletten, schitterde 's zomers in Trouville of Ostende, in een woord, zij liet, zoo niet door woorden, dan door daden, haar man genoeg voelen dat zij zich duur had laten koopen.

Paul bewonderde haar nog steeds, hij zag haar nog altijd met een aureool omgeven; haar koelheid prikkelde zijn liefde, haar schoonheid en elegantie maakten hem trotsch op haar bezit, maar in het diepste van zijn hart vroeg hij zich af, hoe heel anders Adeline zich gedragen zou hebben, of zou zij als getrouwde vrouw ook veranderd zijn?

Twee jaren gingen na hun huwelijk voorbij en nog altijd jubelde Laura's ziel over den goeden uitslag van haar strijd om het bestaan. Zij was zoo gelukkig, zoo gelukkig als iemand het zijn kon; zelfs haar vurigste wensch werd vervuld, haar huwelijk bleef kinderloos.

De oude mevrouw Grancourt echter waren sints lang de schellen van de oogen gevallen; zij begreep nu hoe en waarom Laura zoo veranderd was, en toen zij kort daarop overleed, waren haar laatste woorden een gebed voor het zoo ernstig bedreigde huwelijksgeluk van haar zoon.

Paul was diep bedroefd over den dood zijner moeder, 't viel hem zwaar zich boven zijn leed te verheffen, te meer daar Laura er volstrekt niet in deelde. Zij had moeite het einde van den rouwtijd af te wachten om haar gewone levenswijze weer op te vatten, haar eenige afleiding in deze dagen van gedwongen somberheid was te pronken met den rouw zoowel in haar toiletten, als in haar huis en in haar equipages. Paul, hoewel dit tegen zijn eenvoudige natuur streed, liet haar volledige vrijheid, mits zij niet aan de eer der nagedachtenis zijner moeder verschuldigd, te kort schoot.

Den volgenden zomer wilde Laura in Scheveningen doorbrengen, het was haar een behoefte hen die haar slechts kenden als het mooie nichtje van mevrouw Elferink, door den glans van haar tegenwoordigen rijkdom en weelde te verblinden. Haar doel werd bereikt, zij was de koningin van het seizoen, ieder maakte haar het hof, haar toiletten brachten de dameswereld in verrukking, haar paarden - die zij had laten overkomen - waren de schoonste onder allen, welke onder de hooge boomen van den ouden Scheveningschen weg kwamen paradeeren.

Met mevrouw Elferink had zij de oude vriendschapsband een weinig losjes aangeknoopt, men zag elkander, meer niet. Laura wilde dat Adeline getuige zou zijn van haar schitterend lot, maar dat Paul, die elken Zaterdag overkwam om den Zondag bij zijn vrouw door te brengen, haar kon zien, stond niet op haar program.

Adeline was nog niet getrouwd; zij weigerde alle partijen, zij hoestte hevig en haar moeder maakte zich nog altijd ongerust over haar slecht uitzien, doch zij lachte met die overdreven zorg; zij was opgeruimd als vroeger, eenvoudig, lieftallig, zij zag Laura's weelde met koude oogen aan, maar als zij er getuige van was hoe Paul haar de sortie om deed en half fluisterend aanried zich toch niet te verhitten, dan voelde zij een hevige, stekende pijn in haar borst.

Op zekeren avond in September waren Paul en Laura bij hun tante te dineeren; het was een heerlijke, warme avond en na het diner verspreidde zich het gezelschap door den tuin, de salons en de warande. Laura zat met een paar cavalerie-officieren te lachen en te praten in de voorkamer der groote suite terwijl Adeline en Paul, zonder

dat zij 't wisten, alleen in den tuin wandelden; de anderen stonden op eenigen afstand druk in hun eigen gesprekken.

Adeline had een wit wollen doek om en kuchte, Paul die nu eerst merkte dat hij alleen tegenover haar stond, voelde zich niet op zijn gemak maar hij moest toch iets zeggen, en vroeg:

‘Is u nog altijd verkouden?’

Zij lachte.

‘Ja, nog altijd, 't duurt erg lang, vindt u ook niet?’

Zij zag hem aan en nu eerst zag hij hoe bleek en mager haar eens zoo bloeiend en frisch gezichtje was geworden; diep medelijden vervulde zijn ziel en met een zekere jaloezie op hem, aan wiens afwezigheid hij de smart weet, die haar verteerde, vroeg hij belangstellend:

‘Hoort u niets meer van luitenant Bruning?’

‘Van luitenant Bruning,’ antwoordde zij onverschillig, ‘neen niets meer. En Laura ook niet?’

‘Laura,’ hernam hij verbaasd, ‘neen, natuurlijk niet.’

‘Arme jongen! hij zal zich wel gauw over zijn verdriet hebben gezet. 't Doet me zoo'n plezier, want het zou toch niets gegeven hebben.’

Paul stond stil, hij wist niet wat hij hoorde.

‘Niets gegeven hebben? Waarom niet, als u beiden van mekaar hield?’

‘Wij beiden? Wat bedoelt u?’

‘Adeline, u is nu mijn nichtje! Ik vrees dus niet onbescheiden te zijn als ik mij in uw geheimen dring, maar ik wilde u slechts zeggen, dat ik de grootste sympathie voelde voor uw leed, toen Laura het mij vertelde.’

‘Laura het u verteld.... van mijn leed.... wat weet zij van mijn leed af!’ riep Adeline verschrikt uit, ‘wat zei ze u?’

‘Niets anders dan uw ongelukkige, gedwarsboomde liefde voor Bruning.’

‘Voor Bruning? Ik en Bruning! Maar wat bezielde Laura? Bruning is weggegaan omdat zij hem op onbarmhartige wijze heeft afgewezen, de jongen was doodelijk van haar, aan mij dacht hij geen oogenblik, evenmin als ik aan hem.’

Paul's gelaat scheen doodsbleek in de flauwe schemering van den tuin; zijn tanden klapperden en hij balde zenuwachtig de vuisten, terwijl hij haperend vroeg:

‘Is dat waar, werkelijk waar?’

‘Meende u van niet? Is 't daarom misschien....’ het werd licht in Adeline's geest, ‘is 't daarom dat u toen zoo onverwacht is vertrokken, meende u werkelijk dat Bruning en ik 't eens waren.’

‘Ja, dat dacht ik....’

‘En heeft zij u dat gezegd, dien avond toen ik met hem langs het strand liep, daags voor uw vertrek?’

‘Ja, 't was toen...’

‘Dan heeft ze gelogen, dan heeft ze mijn geluk verwoest!’ riep Adeline buiten zich zelf van veront-

waardiging uit, maar dadelijk werd zij zich zelf weer meester.

'Vergeef mij,' zeide zij haast onhoorbaar, 'zij is uw vrouw. Wat gebeurd is, is gebeurd!'

'Zou je dan mij genomen hebben, Adeline, als ik je hadt gevraagd!'

'Zeker, hoe kon 't anders? Ik was er zeker van dat je van mij hield.'

'En je hadt mij dus lief en geen Bruning!'

Zij zag hem aan met

ÒÒK EEN KOPJE. Naar K. Freibach. (Zie blz. 250.)

haar groote, koortsachtig flikkerende oogen, waarin een wereld van smart en liefde lag.

'Ik had je graag gelukkig gemaakt, Paul,' antwoordde zij, ''t spijt me dat we nu tot een explicatie zijn gekomen, en toch aan den anderen kant ben ik zoo blij. Ik weet dat ik me niet heb vergist en laat het andere nu rusten. 't Mocht niet zijn, God wilde het niet!'

‘God... of de duivel!’ siste hij in onmachtige woede, een tak van een der boomen rukkend en die door midden brekend. ‘Adeline, hoe zou alles anders zijn geweest! als je wist hoe ik je toen liefhad, maar je was onbereikbaar voor mij.’

‘Laat ons naar binnen gaan,’ lispelde het meisje, ‘en geen woord hier meer over, ook niet aan Laura.’

Hij zweeg, en liet haar gaan; met over elkander geslagen armen zag hij haar fijne, witte gestalte langzaam bijna sleepend voortwandelen, en een ongekende bitterheid vervulde zijn ziel; toen hij weer terugkwam in den salon, was hij nog bleeker dan zooeven. Adeline was reeds naar haar kamer gegaan, zij voelde zich onwel.

IV.

Paul en Laura reden zwijgend naar hun hotel terug, dit verwonderde haar niets, in den laatsten tijd had hij dikwijls zulke buien; met de oogen gesloten lag zij achterover en doorleefde nog eens alles, wat er gebeurd was. Zij had geschitterd, ieder had haar bewonderd en gevleid en zij dacht met leedvermaak terug aan vroeger, toen zij door haar rijk nichtje in de schaduw werd gesteld en verteerd werd door afgunst bij het zien der weelde, die haar omringde en die aan anderen toebehoorde.

In haar kamer gekomen, wierp zij haar mantel over den arm van haar kamenier en bekeek zich nog even in den psyché. Zij had een rijk toilet aan van zwarte zijde en fluweel, veel te rijk zeker voor een gewoon familiediner; diamanten vonkelden op het hoofd, om den hals, orn de prachtige armen; daar kwam Paul binnen.

‘Laat mij met mevrouw alleen, Jeanette’ gebood hij.

Het meisje vertrok en Laura zag haar man verwonderd aan, zij vond dat zijn stem zoo vreemd klonk.

Toen zij alleen waren, bleef hij voor haar staan; hij nam haar blanke polsen in zijn handen en keek haar scherp aan, zoo scherp dat zij zijn blik niet verdragen kon toen hij vroeg:

‘Zeg me de waarheid, op wie was Bruning verliefd op jou of op Adeline?’

‘Maar Paul wat bezielt je, je doet me pijn. Laat me los, gauw.’

‘Neen, antwoord me eerst! Op wie?’

‘Ik weet het niet meer!’ riep zij radeloos, want hij greep haar polsen steeds vaster en vaster in zijn sterke vingers.

‘Weet je het niet!’ schreeuwde hij haast, ‘dan zal ik het je zeggen, want ik weet het wel!’

‘Niet zoo hard, niet zoo hard! Zij hooren het hier naast, o God! wat scheelt je, Paul, ben je krankzinnig?’

‘Ware ik 't maar! Neen, daar.... ik laat je los, je bent me niet waard, dat ik je nog langer aankijk, slang, die mij bedrogen, betooverd, belogen hebt!’

Hij slingerde haar van zich af en zij zakte kreunend op het tapijt in elkander.

‘Schande mij te mishandelen, mij, je vrouw!’ kermde zij.

‘Schande dat je mijn vrouw bent. Je werdt het door leugens, door intriges, en 't was niet uit liefde dat je loog, maar uit eigenbelang. Ik kon je weinig schelen, maar mijn rijkdom, dat was je alles, en dien rijkdom zal je voortaan genieten, nog meer dan vroe-

ger, maar voor mij ben je een vreemde, meer dan een vreemde, een vijandin. Ik veracht je, leugenares, bedriegster, komediant, als je dat maar weet. Je hebt je doel bereikt, je bent mijn vrouw; voor de wereld zal je het blijven, maar voor mij nooit meer!'

Hij zat voor haar op de canapé, blauw van toorn, het schuim op zijn lippen, hij hield de handen krampachtig in elkander gedrukt. Laura voelde dat hij bovenmenschelijke pogingen deed om zich niet op haar te werpen en haar te slaan, te mishandelen, misschien wel te worgen.

Zij kon geen woord vinden, zij lag daar op den grond ter aarde vernederd, bevend voor zijn toorn en wraak.

'Ik had Adeline lief en zij mij, en dat wist je en je hebt ons van elkander gescheurd, alleen omdat je haar mijn geld niet gunde. Had je uit liefde gezondigd, ik zou je kunnen vergeven, maar je deed het uit ijdelheid, uit zucht naar rijkdom en weelde. Nu ben je rijk, je hebt je wil!'

Hij stond op en ging de kamer uit; zij riep hem na:

'Paul!'

Hij antwoordde niet, hij verwaardigde haar met geen woord, geen blik meer; zij stond op en bereikte waggelend de canapé, daar viel zij nu, in haar feesttoilet, bedekt met diamanten, zoo inwendig koud en leeg als zij zich nog nooit gevoeld had.

Den volgenden morgen ontmoette zij haar man; hij zag er slecht uit, maar hij was kalm en tegen haar onberispelijk beleefd; hij besprak met haar hun terugreis, hij gaf haar een wissel op zijn bankier, het papier brandde haar in de vingers. De straf begon. Zij vertrok zonder Adeline weer te hebben ontmoet; als zij thuis was, meende zij, zou alles weer worden als vroeger, maar neen! het werd zoo niet meer. Paul was en bleef koud als ijs tegenover haar, nog meer dan vroeger liet hij haar vrijheid, maar niets boezemde haar meer genot in, alles was haar onverschillig.

Zij zag haar rijk en fantastisch gemeubelde zalen terug en zij rilde van koude, somber en onhuiselijk vond zij die leege ruimten; haar f a i s e u s e bracht de schitterende toiletten, die zij voor het winterseizoen besteld had; zij kon ze niet zien, de kostbare stoffen walgden haar, 't was of hij alles had vervloekt; altijd en altijd zag zij zijn bleek, toornig gezicht met de verachtende uitdrukking voor haar oogen.

Zij ging niet uit; hij liet haar begaan maar zij las 't in zijn blik.

'Weer een ander bedrijf van de komedie!'

Dan besloot zij zich te verstrooien, legde feesten aan of bezocht ze, flirtte, lachtte een eindeloos lange lach, die op 't laatst als snikken klonk; het verstrooide haar niet, zij droeg haar leed overal met zich mede. Zij kon aan niets anders denken, dan aan hem, aan hem alleen. Zij zag hem weinig, gewoonlijk slechts aan tafel; hij werkte bijna dag aan nacht.

'Om zijn liefde voor Adeline te vergeten en zijn haat aan mij aan te wakkeren,' dacht Laura bitter.

Hij sprak over onverschillige dingen, maar het was of haar keel toegeschroefd was; zij kon hem niet antwoorden. Hij overlaadde haar nog meer dan vroeger met geschenken. Hij gaf haar vrije beschikking over ontzaggelijke sommen gelds en zij raakte niets aan; alles wat haar omringde was goud en zij hongerde naar een bete brood, naar een hartelijk woord, naar een vriendelijken blik.

Maar die bleven haar ontzegd; nu leerde zij schreien uren lang, vol wanhoop, bitterheid en rouw, en eindelijk werd het haar duidelijk: zij had Paul liefgekregen.

Op het oogenblik dat hij haar van zich afstiet, was haar hart ontwaakt, en zij beminde hem met een liefde zoo vurig als zij nooit gedacht had, dat op aarde bestaan kon.

Dag en nacht was zij met hem bezig en hij haatte, hij verachtte haar! O wat deerden haar nu zijn rijkdommen; als hij Bruning was geweest, hoe gaarne zou zij hem gevolgd zijn naar het einde der wereld.

Eens dat zij aan tafel zaten, bracht men haar een brief met rouwrand; zij brak de enveloppe open en reikte toen zwijgend en doodsbleek den brief aan haar man; nauwelijks had hij er echter een blik in geworpen of hij stond van tafel op en ging heen.

De brief bevatte het doodsbericht van Adeline.

'Nu zegeviert zij geheel en al!' dacht hij bitter, 'want tegen een doode strijden is onmogelijk!'

Zij bracht den avond, den eindeloos langen avond alleen door. Paul had zich opgesloten in zijn kabinet; bijna onhoorbaar sloop zij door de lange gang en bleef aan de eikenhouten deur staan luisteren; hij liep rusteloos op en neer.

De duivel der jaloerschheid had haar in zijn klauwen gegrepen, en alles vergetend, klopte zij aan de deur en riep op hartverscheurenden toon:

'O Paul, Paul!'

Hij opende de deur en verscheen op den drempel met verwarde haren en bestorven gelaat.

'Wat is er?' vroeg hij barsch.

'Laat mij binnen,' smeekte zij.

'Waarvoor? Het huis is groot genoeg, je bent daar meesteres, laat mij ten minste hier vrij!'

'O Paul, wat ben je wreed!' snikte zij.

'Geen tooneelvoorstelling! ik bid je, ik ben er niet toe gestemd vandaag, ik heb verdriet.'

'Laat mij het met je deelen!'

'Hoe durf je... Ga, Laura! Ik kan je vandaag niet zien, morgen zal ik je een nieuw rijtuig koopen, een nieuwe parure, wat je wilt! Laat me nu alleen!'

En hij duwde haar van de deur weg, en sloot die met kracht toe; zij bleef eerst voor de deur liggen, als een getrouwe hond, zacht schreiende, maar toen stond zij eensklaps op.

'Hij zal dit ook komedie noemen,' dacht zij, en verwijderde zich stil naar haar kamer. Hoe benijdde zij thans Adeline, die hij betreurde, die hij als een heilige vereerde, als de uitverkorene vrouw zijner ziel!

Zoo te lijden! zij zat voor het uitgedoofde haardvuur, de haren verward over haar schouders, half gekleed, verzonken in een smart te groot om zich in woorden of klachten te uiten, maar het was een smart, die haar louterde, haar verhief. Hoe klein scheen haar nu alles toe, wat haar vroeger 't hoogste, 't eenige wenschelijke had toegeschenen, met hoeveel smartelijk verlangen dacht zij terug aan voorheen, toen zij thuis zoo gelukkig, zoo onschuldig, zoo weinig eischend was geweest, maar de wereld had haar bedorven, zij voelde het nu te goed.

Al die rijkdom en die weelde, het genot en de

vermaken welke men daarvoor koopen kon, die zij deelde, dank de goedheid harer tante, maar die zij niet zelf bezat, zij leken haar zoo benijdenswaardig toe zoolang zij hen niet bezat, nu echter kwam alles haar zoo onbeduidend, zoo nietig voor; 't was alles speelgoed meer niet, in vergelijking van de werkelijke, hoogere bezittingen des levens.

En 't was te laat! Hij haatte, hij verachtte haar, ondragelijk was hem haar tegenwoordigheid, al zijn vertrouwen had zij verloren; hij geloofde noch haar woorden, noch haar tranen, noch haar duurste eeden, en zij aanbad hem. Het geluid zijner stappen vervulde haar met een ongekend gevoel van blijdschap, de klank zijner stem deed het diepste van haar ziel trillen, de gedachte aan een liefkoozing, aan een kus maakte haar schier waanzinnig van verlangen.

Die liefde, welke haar thans geheel in de macht had, maakte haar zoo zwak en hulpeloos tegenover hem; zij wierp zich op het dikke smyrnasche tapijt, in elkander krimpend als een doodelijk gewonde; haar lijden was ondragelijk. Bittere jaloezie op de doode Adeline sneed haar met duizend zwaarden door het hart.

‘Ik kan zoo niet langer leven,’ jammerde zij, ‘hunkerend naar een goed woord van hem en slechts betaald met zijn verachting, zijn haat. Hij zal me nooit gelooven, wat ik ook zeg, wat ik ook doe. Adeline vervult nu zijn hart, nu zij dood is, kan hij haar vrij beminnen, vrij vereeren. O God, o God!’

En toen knielde zij neer en bad, en het gebed maakte haar kalmer, bracht licht in haar verduisterde, onstuimig bewogen ziel; zij klaagde eerst haar leed, smeekte om uitkomst, noemde haar straf te zwaar, te wreed, maar allengs werd het haar duidelijker hoe groot haar schuld was geweest, hoe bitter het onrecht haar man en haar nicht aangedaan. De schim van Adeline verhief zich thans voor haar, niet dreigend maar treurend over haar gebroken leven, haar verwoeste jeugd, haar vroege dood.

‘Zij had hem lief, zij had hem waarlijk lief. En ik heb slechts mij zelf bemind!’ snikte zij eindelijk en boog het hoofd diep ter aarde, ‘aan mijn schuldigen wensch naar rijkdom en aanzien, heb ik het geluk van twee menschen opgeofferd en daarom word ik ook gestraft... het is billijk en verdiend!’

En terwijl tranen van berouw, die zij niet meer weerhouden kon, uit haar oogen stroomden, nam zij haar boete aan, haar zware straf, haar vreugdeloos leven; en toen beproefde zij de duistere, dreigende toekomst moedig in de oogen te zien.

Zij bekende het zich huiverend: samenleving met haar man was voortaan onmogelijk; zij kon niet langer gebruik maken van zijn geld, van zijn rijkdom, zij mocht hem haar gezelschap, dat hij verafschuwde, niet meer opdringen, zij moest weg van hem, maar waarheen?

Voor 't eerst dacht zij nu aan haar arme, kinderlooze tante, die zoo goed, zoo edelmoedig voor haar was geweest, en die zij vergolden had met haar te berooven van haar eenig kind.

Haar plan kwam snel tot rijpheid. Reeds den volgenden dag wilde zij vertrekken, Paul zou haar niet meer zien, en zij stond op, streek de verwarde haren van het gelaat, stak ze vast en ging toen voor haar schrijftafel zitten; nog even zag zij rond. Hoe fraai was haar kamer ingericht, alles sprak van zijn liefde, zijn zorg.

‘Er is een oogenblik geweest, dat hij van mij hield!’ zij wischte zich de oogen af, want zij kon door haar tranen heen niet zien; zij nam papier en begon te schrijven, haar handen beefden, haar borst ging op en neer en haar tranen stroomden onophoudelijk.

Wanhopend liet zij het hoofd op het blad van het bureau vallen en steunde van pijn.

'Ik kan niet, ik kan niet, ik kan niet.'

Eindelijk nam zij de pen in de hand en schreef met onregelmatige letters, haast onleesbaar:

'Ook komedie zal hij zeggen,' en zij verscheurde het papier; wanhopend stond zij op en ging de kamer op en neer, de handen wringend op haar hoofd daarmede drukkend, haar hersens gloeiden, het was of zij haar hoofd uit elkander wilden persen.

Eindelijk met een krachtige poging om zich tot kalmte te dwingen, schreef zij eenige regels zoo goed zij kon:

'Ik verlaat u, Paul! Ik verzeker u niets, gij hebt uw vertrouwen in mij verloren, terecht; ik heb u bedrogen en belogen, gij hebt gelijk dat gij mij behandelt zooals ik verdien.

Maar zoo ik u geen geluk meer kan geven, misschien bespaar ik u leed en ergernis door heen te gaan.

Ik zal tante vragen of zij mij weer bij zich wil nemen, en zoo niet dan is de wereld groot genoeg om mij te verbergen; onze wegen behoeven zich nooit meer te kruisen.

Den rijkdom, waaraan ik uw geluk en dat van Adeline opofferde, kan en wil ik niet meer genieten.

LAURA.'

'Ik heb hem niet lastig gevallen met mijn liefde. Hij gelooft er toch niet aan; zij is hem een last, een ergernis!' zuchtte zij, en meteen bedaardheid, waarover zij zich zelf het meest verbaasde, begon zij haar toebereidselen te maken.

Zij pakte slechts weinig in, het hoog noodige aan kleeren en eenige kleinigheden, die haar eigendom waren.

Het was nog donker en bijna alle bedienden in het groote huis sliepen nog toen zij in een eenvoudigen reismantel gekleed met een dichte voile om den hoed en haar reiskoffertje in de hand, de kamer verliet, waarin zij zooveel had geleden. Zacht en onhoorbaar ging zij door de lange gang; bij de deur van haar man's kamer gekomen bleef zij even staan, een streep licht was onder de deur zichtbaar; zij luisterde en het was of zij het omslaan van bladen papier en het krassen van een pen hoorde; hij waakte en in zijn werk zocht hij troost.

Dit bracht haar op een andere gedachte! Was het wel goed wat zij ging doen? Mocht zij hem verlaten? Had zij het recht voor de wereld zijn naam in opspraak te brengen? Was zij niet verplicht op haar post te blijven?

Hij werkte, hij zocht daardoor zijn leed te vergeten, wat hem ook ontviel, zijn plicht bleef en zij wilde haar plichten ontvluchten? Was dat de beste wijze om zijn achting terug te winnen? Gemakkelijker was het heen te gaan, maar beter? Hier had zij gezondigd, hier moest zij boeten.

Haar besluit was genomen, zij ging terug naar haar kamer, pakte haar valies uit, en wierp den brief in het vuur.

V.

Treurige, sombere dagen braken voor de echtgenooten aan; beiden leden onuitsprekelijk. Paul wilde voortgaan zijn vrouw te overladen met geschenken, en haar in weelde te doen baden, maar zij zag hem zoo smeekend aan, haar stem klonk zoo oprecht, toen zij hem verzocht geen misbruik te maken van zijn positie, dat hij zich begon te schamen voor zijn wreedheid.

'Alweer een nieuwe gril,' zeide hij binnensmonds, 'al uw grillen zullen geëerbiedigd worden.'

Zij leefden nu nog meer gescheiden dan te voren; alleen bij het middagmaal zagen zij elkander, en wanneer geen vreemden er bij waren, spraken zij alleen eenige woorden zoolang de bedienden in de kamer waren.

Paul wijdde zich met hart en ziel aan zijn fabrieken toe en Laura ging niet meer uit. Zij had zich geheel van de wereld losgemaakt; zij zocht iets te doen en vond het; zij trok zich het lot der vrouwen en kinderen van de fabriekarbeiders aan. Eerst deed zij het zonder eenigen lust, alleen uit plichtgevoel; spottend zag hij haar pogingen aan.

'Weer iets nieuws! Men wijdt zich aan philantrophie. 't Is heel mooi, maar ik bid u, mevrouw! Bederf mij mijn volkje niet! Onhandige weldoeners doen hun meer kwaad dan slimme opruiers.'

'Geef mij dan raad!'

Hij haalde de schouders op en spotlachte.

''t Is zooveel jaren goed gegaan zonder dat u er aan dacht, dat arbeiders ook menschen waren; zij zullen er in 't vervolg ook wel komen. Als u zich verveelt, geniet dan het leven, maar liefhebber niet in menschen. Wil u een reis maken, het geld ligt voor u klaar. Heeft u lust in bals, bestel toiletten bij Worth of Laferrière. Ik heb u immers carte blanche gegeven.'

Dat ellendige *u* maakte Laura half waanzinnig.

'Je weet, dat mij dat geen pleizier meer doet,' antwoordde zij zacht.

'Maar wat wil u dan?'

Zij sloeg haar oogen naar hem op, met een uitdrukking van berouw en smart en antwoordde:

'Een beetje achting van je terugwinnen, Paul? Of is 't hopeloos werk?'

Hij haalde de schouders op en keerde zich om zonder iets meer te zeggen; hij liet haar begaan en zij wist met verstand en echt vrouwelijken tact haar taak te vervullen.

Zij trachtte zooveel mogelijk in zijn geest te werken, zij wijdde haar vrijen tijd aan het werk dat zij ondernomen had en langzamerhand bracht dit zijn winsten voort, zij begon lust te krijgen in haar arbeid, het hield haar gedachten bezig, het deed haar voor eenige oogenblikken vergeten hoe ledig haar hart, hoe troosteloos haar leven was. Wat berouwde haar nu vaak haar misdadige wensch om kinderloos te blijven; hoeveel minder ledig zou haar leven zijn als zij moeder was van Paul's kind!

Teleurstellingen, die haar wachtten verdroeg zij met geduld, zij werkte immers voor geen loon van ijdelheid, voor geen dank, zij had het werk op zich genomen als boete voor de fout van haar leven. Somtijds moest zij met haar man in aanraking komen over de een of andere zaak, waarin hij besturen of raden moest. Dan stond hij haar kort en zakelijk te woord; sints lang spotte hij niet meer met haar philantropische liefhebberijen; in zijn hart was hij haar misschien dankbaar voor het goede dat zij uitwerkte, maar nooit ontsnapte hem een woord van lof of zelfs van waardeering.

Zoo gingen er drie jaren om; Laura's schoonheid was verdwenen, smart en zorg hadden hun onmiskenbare sporen op haar voorkomen gedrukt en ook Paul scheen ouder en was bijna geheel grijs.

Hun verhouding was langzamerhand dragelijker geworden, er waren verschillende onderwerpen die hun beiden evenveel belang inboezemden en waarover zij van gedachten konden wisselen; op het verleden werd echter nooit een toespeling gemaakt.

Laura zou zich niet ongelukkig hebben gevoeld, indien zij slechts vrede in haar hart had gevonden, indien haar groote onbeantwoorde liefde haar slechts rust wilde laten, maar die liefde werd steeds grooter en grooter; zij bezielde al haar daden zonder dat zij er ooit iets rechtstreeks van mocht doen blijken.

Zij had scholen en hospitalen gesticht, zij bouwde arbeiderswoningen, zij leerde den werklieden hun leven te veraangenamen en te verfraaien, zij had zelf geen behoeften meer, zij leefde alleen voor anderen en de fabriek bloeide krachtiger dan ooit. Paul's welvaart nam toe maar het baatte hem weinig, het grootste gedeelte van zijn vermogen werd door hen gebruikt om geluk rondom hen te verspreiden; geen wonder dan ook, dat hier, waar ieder zijn plichten begreep en zijn rechten geëerbiedigd zag, het zaad door het socialisme uitgestrooid, niet wilde opschieten, dat tevredenheid en geluk een innige gemeenschap vlochten tusschen patroon en arbeiders.

Het was een schoone dag in Laura's eentonig leven, toen zij er in geslaagd was een inrichting te vestigen voor de zwakken, gebrekkigen en ouden van dagen onder de werklieden.

Zij had haar man uitgenoodigd ze te openen en hij gaf zijn toestemming; alle werklieden waren verzameld, toen hij zich tot hen richtte en eenige woorden sprak, waarin hij hulde bracht aan het ernstige streven van ‘mevrouw Grancourt’, en haar uit aller naam bedankte voor het belang dat zij stelde in het welzijn zijner onderhoorigen.

De woorden klonken stijf en gedwongen, maar toch, het was een woord van erkenning, en Laura bloosde van genoegen, elk kruimeltje was haar welkom en rekte haar ziel het leven. Hij gaf haar den arm en samen gingen zij het gehouw door; zij was trotsch hem alles te kunnen toonen, en hij bewonderde in stilte haar geest van orde en regeling.

‘Gij zijt koningin geboren, mevrouw!’ zeide hij half schertsend.

‘Koningin-regentes. Natuurlijk!’

Zij zag hem aan met een hartroerenden blik en antwoordde:

‘Ge vergist u, ik ben maar speel-koningin!’

Paul liet haar arm los en ging bij een raam staan, om haar niet te toonen hoe de ontroering zijn gelaat veranderde.

Zij wendde zich tot een paar oude vrouwtjes, en sprak hen vriendelijk aan.

'Mijnheer,' zeide een der besjes, en trok Paul gemeenzaam aan de jas, 'wat moet u toch gelukkig zijn, dat u zoo'n vrouw heeft. Onder alle vrouwen der wereld is er zeker geen enkele die beter bij u

TROOST. Naar E. Selzam. (Zie blz. 250.)

past. U mag wel alle dagen Onzen Lieven Heer danken, dat Hij u zoo'n keuze heeft laten doen.'

Laura stond eenige stappen van hen af, met gebogen hoofd als een schuldige, die haar vonnis afwacht; zij voelde zich op dit oogenblik nog dieper vernederd dan in dien nacht toen Paul haar van zich af had geslingerd.

Hij lachte tegen het vrouwtje; wrok en valsche schaamte streden een oogenblik tegen zijn beter gevoel, hij zag Laura zich buigen onder die lofspraak

welke haar verpletterde en voor 't eerst vervulde diep medelijden zijn ziel.

'Ja,' zeide hij, 'gij hebt gelijk, moedertje! Mijn vrouw is er eene onder de duizend!'

Hij stak zijn hand uit, trok haar naar zich toe en sloeg toen den arm om haar heen, maar met een gil zakte Laura in elkander. Die onverwachte, ongehoopte, en zooals zij meende, slechts geveinsde liefkoozing, was te veel voor haar geweest, zij kon ze niet verdragen.

De vrouwtjes verdrongen zich om haar; zij hadden het wel gezien, mevrouw was niet wel, zij zag er zoo bleek uit, mijnheer was een beetje ruw, een beetje hardhandig, hij had haar stellig pijn gedaan.

Maar mijnheer nam haar in zijn sterke armen en droeg haar in een der zalen, waar de liefdezusters, aan wie de leiding van het gesticht toevertrouwd was, haar bijbrachten.

Paul had intusschen zijn rijtuig laten voorkomen, en gesteund op den arm van haar echtgenoot verliet zij het gesticht en stapte in; hij nam naast haar in de coupé plaats.

'Paul,' was haar eerste woord, toen zij alleen waren, 'geloof me, dit was geen aanstellerij, ik kon niet anders.'

Haar doodsbleeke kleur en blauwe lippen weerspraken haar niet; hij nam haar koude hand in de zijne en toen zeide hij zacht, bijna teeder:

'Laura, ik geloof je!'

'Voor 't eerst?'

'Neen, niet voor 't eerst! Sedert lang begrijp ik dat het je ernst is, dat je hebt willen boeten... dat je beter bent dan ik dacht.'

Zij schudde het hoofd.

'Neen, Paul, denk dat niet! Ik ben slecht geweest, en ik draag mijn straf met geduld; een ding alleen vraag ik van je, geloof dat ik nu ten minste oprecht ben.'

'En als ik dat nu geloof!'

'Dan ben ik gelukkig, dan is er ten minste nog eenige achting voor mij in je over.'

'Achting, is dat het eenige wat je verlangt?'

'Mag ik dan meer vragen?'

'Je mag alles vragen, waar je recht op hebt.'

Zij zuchtte diep en antwoordde treurig:

'Ik heb op niets meer recht, ik zal alles moeten winnen.'

'En als ik het je teruggeef, wat ik je eens in een oogenblik van verontwaardiging heb ontzegd, wat dan?'

Zij sloeg de handen aan het gelaat en beefde.

'Paul,' fluisterde zij haast onhoorbaar, 'ik ben te zwak zoo'n geluk te dragen; je ziet, wat mij die liefkoozing, dat vriendelijke woord ontroerde, die je mij gaf, alleen omdat anderen er bij waren. Ik ben gewoon aan het leven dat ik nu leid, maar als je mij iets anders voorspiegelt, wat je mij toch niet geven kunt, dan zal ik het niet meer kunnen volhouden!'

Het rijtuig stond stil, hij hielp haar uitstijgen, en bracht haar naar haar kamer; hier liet hij haar met zacht geweld op een fauteuil neerzitten, zij liet hem begaan met gesloten oogen; het was zoo weldadig, zoo genotvol door hem te worden verzorgd.

'Laura!' zeide hij, en knielde voor haar neer, 'slaat het tusschen ons weer worden als.... of neen, beter dan vroeger! Laten wij ons van de oude bouwvallen afkeeren en een nieuw huis bouwen, een huis van geluk en vrede!'

Zij gaf een gil, trok zijn hoofd aan haar borst en overlaadde het met hartstochtelijke kussen.

'En je vergeeft mij, je vergeeft mij,' riep zij telkens uit. 'O, Paul, als je wist hoe ik je liefheb, neen, dat woord is te zwak, hoe ik je bemin, hoe ik je aanbid en hoe zwaar je mij gestraft hebt.'

Hij zag haar aan met zijn groote oogen, waaruit zij thans een smart las, grooter dan zij er ooit te voren vermoed had, en vroeg:

'Meen je dat ik minder heb geleden, toen ik alle vertrouwen, alle achting voor je verloor, want Laura, ik heb je veel liever dan ik 't die andere ooit heb gedaan. En ik moest je verachten, ik kon niet anders...'

'En nu...'

'Je bent en blijft mijn lieve vrouw, mijn helpster, mijn steun, mijn vriendin!'

Óók een kopje.

Zoo zijn er, zooals Freibach er hier een geteekend heeft. Wij kunnen ze allen met den vinger aanwijzen in onze omgeving, zulke 'allerliefste kinderen', die een en al vroolijkheid en zonneschijn zijn wanneer alles hun voor den wind gaat en hun geen stroobreed in den weg gelegd wordt, maar die pruilen en boos kijken en een kopje toonen, zoodra er zich op hun levensweggetje iets voordoet, dat hun niet bevalt. Dan komt het addertje onder het gras uitgluren: het addertje van onwil en weerbarstigheid, dat ouders en opvoeders flink, maar met beleid den kop moeten indrukken. Het persoontje in quaestie, dat hier door Freibach naar het leven geteekend is, verkeert in zulk een nurksche periode. De mooie kleine meid, met hare groote, donkere oogen en haar schat van weelderig bruin kroes, heeft weer een van hare gewone 'kwade buien', waarbij zij voor zich zelve en anderen een groote kwelling is. Och, ziet ge, 't is maar om een kleinigheid, om het aantrekken van kousen en schoenen, wat zij liefst tot den middag zou willen uitstellen. Met het aantrekken van ééne kous is zij gereed gekomen; maar bij de tweede kwam de lust tot het spelen met de pop weer boven en volgden toen de booze blik en de pruilende mond en al het andere. Overgaan zal het wel, als het dwarskopje haar zin maar niet krijgt. En daarom zijn zulke kinderen een uitstekend middel tot paedagogische zelfbeproeving voor allen, wier heilige plicht het is, de kopjes te doen buigen eer het te laat zou zijn.

Troost.

In een klein dakkamertje, tusschen naakte wanden, huist de arme weeze, die met harpspelen op kommerlijke wijze haar dagelijksch stukje brood verdient. Hoe dikwijls heeft zij de droge korst met hare tranen bevochtigd en.... dan bijna aan het leven gewanhoopt! - Één troosteres is haar echter steeds trouw ter zijde blijven staan, al was haar hart ook nog zoo droef en treurig gestemd, en al hulde de toekomst zich ook meer en meer in donkere nevelen.

Deze éénige vriendin, hare harp, heeft haar nog nooit ongetroost gelaten.... Op den ouden, schamel voorzienen koffer zittend, dien zij nog van hare lieve moeder geërfd heeft, ontlokt zij in zulke oogenblikken van angst en zielesmart aan de snaren de heerlijkste tonen; en wanneer deze, tot wonderbare accoorden samensmeltend, het armoedig vertrekje als 't ware schijnen te vullen, dan wordt het gemoed der arme weeze vervuld van eene bovenaardsche zaligheid. Dan leeft zij in eene andere, hoogere, betere wereld; dan zijn de zorgen en nooden des oogenbliks vergeten; dan zweeft hare kunstenaarsziel omhoog, hooger en hooger steeds, ver boven het blauwend azuur, in het eeuwig schoone rijk der tonen!

In een geweerfabriek.
(*Vervolg en slot van bladz.* 232.)

Nadat wij nu de vervaardiging der afzonderlijke geweer-fragmenten van meet af gevolgd hebben en ze ook in samengestelden toestand, d.w.z. het voltooide, wel nog niet geheel opgesierde, maar toch reeds bruikbare geweer hebben bezichtigd, zou thans een tocht naar het schietterrein aan de beurt komen, om de wapens ook hier te zien onderzoeken.

Met het oog op den tijd en den weg evenwel, zullen wij dit deel van ons bezoek tot het laatst bewaren, en begeven wij ons nog eerst naar de hooger gelegen lokalen der thans bezichtigde fabriek, alwaar het repeteergeweer in geheel voltooiden toestand, zooals de soldaat het in de hand krijgt, te zien is.

In verscheidene zalen van den achtersten dwarsvleugel arbeiden een groot aantal der bekwaamste buksenmakers en zetten zij de onderscheidene deelen nu voor goed ineen. Dit werk noemt men het ‘aféquipeeren’. De met verschillende revisie- en juistheidsstempels voorziene losse deelen liggen, voor ieder compleet geweer afzonderlijk, in een vak op lange werkbanken en zijn allen met het daarbij behoorende geweer- en fabrieksnommer gestempeld, nadat zij in nog niet geheel voltooiden toestand ineengepast werden. Dit soort werk is evenwel van dien aard, dat de deelen, ook al worden ze onderling eens verwisseld, in ieder geweer juist werken moeten. - De buksenmaker zet nu hier, na eene laatste contrôle der losse stukken, deze tot een compleet geheel ineen, en zoo zien wij onder zijne handen het fraaie, ja elegante en smaakvolle geweer van den modernen tijd, het sieraad en wapen van den soldaat, ontstaan. De schacht, die in een bijgebouw door middel van scherp staalblik en een fijn soort schuurpapier glad gepolijst en vervolgens geölied wordt, doet in prachtvolle kleurschakeeringen het fraai geaderde hout van den noteboom uitkomen. Op bevallige en toch soliede wijze zijn daar nu al de stalen deelen ineengevoegd: spiegelblank gepolijste vlakken worden afgewisseld door donkerblauwe en donkergebruinde stalen belegsels, en verleenen deze aan het moordende wapen een min of meer zwierig voorkomen.

Door veelvuldig openen en sluiten van het geweermechaniek overtuigt de bekwame werkman, die dit als 't ware ‘op 't gevoel’ doet, zich van het juiste, onbelemmerde ineengrijpen der verschillende deelen; het oog slaat de bewegingen der zichtbare stukken gade, het oor overtuigt zich van het behoorlijk en gemakkelijk werken der onzichtbare. Het magazijn van het geweer wordt geladen met het volle aantal ‘excerceer-patronen’ (wier vorm over het geheel aan de scherpe patronen doet denken,

doch die evenwel geheel en al van messing vervaardigd zijn), om de werking van het repeteer-mechaniek te onderzoeken: gelijkmatig als de slinger eener klok klapperen de in beweging gebrachte deelen van het slot, de eene patroon na de andere vliegt er uit te voorschijn, nadat zij den voorgeschreven weg uit het magazijn naar de kamer hebben afgelegd, en hier, na het behoorlijk neerslaan van den slaghout, teruggetrokken en weder uit het geweer verwijderd worden.

Allerlei soorten van mechaniek zijn in dit lokaal vertegenwoordigd. Zoo heeft b.v. het Duitsche repetitie-geweer zijn magazijn voor de patronen in de schacht onderaan den loop, in eene overlangs ingevoerde stalen buis. Men stelt ons evenwel in de gelegenheid om ook zulke repeteer-mechanismen te bezichtigen, waarbij de voorraad patronen in eene aan den onderkant des geweers aanwezige, meer of minder omvangrijke blikken doos geborgen is. Die bewaarplaats kan naar verkiezing weggenomen en aangebracht worden. Weder andere geweren hebben die inrichting aan de bovenzijde, zoodat de patronen op het juiste oogenblik in het geweer vallen.

Wij nemen zelf een voltooid geweer ter hand, en met groote ingenomenheid overtuigen wij ons van de harmonische samenwerking van dit bijna op een horloge gelijkende werkstuk. - Welk een zorg, welk een volhardende vlijt is er aan die vaak onoogelijke stukken besteed geworden. Konden zij spreken, dan zouden zij van hunne verafgelegen geboorteplaats - misschien een Engelsche staalfabriek - weten te verhalen. De vele en velerlei wijzen van behandeling en bearbeiding, die zij ondergaan hebben, doen ons niet vermoeden, in welken vorm zij eens het daglicht aanschouwden, totdat zij eindelijk waardig bevonden werden om bij den kunstvollen bouw van het repeteer-geweer als nuttige leden ingelijfd te worden.

De zwaarte van het repeteer-geweer bedraagt 4 2 tot 4.5 kilo.

De dagelijksche productie eener fabriek van de grootste soort kan op verscheidene honderden voltooide geweren begroot worden.

Het voortreffelijke materiaal, dat voor de fabrikatie gebezigd moet worden, bestaat uit zeven verschillende soorten van staal en ijzer; en zoo zijn:

22 stukken van gegoten staal (groote deelen, zooals loop, huls, kamer, enz.);
15 stukken van veerenstaal (veerende deelen);
12 stukken van staaldraad (pennen, bouten enz.);
8 stukken van fijnkorrelig ijzer (ringen, banden enz);
7 stukken van gewoon staal (schietdeelen, diverse schroeven enz.)

vervaardigd.

Door voorafgaande proefnemingen (kloppen, buigen, rekken in warmen en kouden toestand) overtuigt men zich van de qualiteit van het ter verwerking bestemde ruwe materiaal. Het jaarlijksche verbruik van grondstoffen bedraagt tijdens eene groote leverantie van geweren circa 300,000 kilo; en hierbij komt dan nog

eene aanzienlijke hoeveelheid voor werktuigen, hulpinstrumenten, enz.

Nadat wij nu op deze wijze met het geweer in al zijne onderdeelen kennis hebben gemaakt, zijn wij verlangend om het ook zijne meest beslissende proef, namelijk het schieten op groote en kleine afstanden, ter voldoening aan den eisch der hoogste nauwkeurigheid en juistheid van treffen, te zien afleggen. Wij begeven ons daarom naar het schietterrein, maar nemen in 't voorbijgaan nog even een kijkje in de verderop gelegen kleine gebouwtjes, het 'laboratorium' geheeten. Evenals overal elders, zijn deze gebouwen, waarin ontplofbare stoffen verwerkt of patronen gefabriceerd worden, wegens hun over 't algemeen gevaarlijk karakter ook hier van de overige woon- en werkplaatsen eenigszins verwijderd.

Wij treden het naastbij gelegen gebouw binnen en zien daar, hoe de nauwkeurig afgewogen hoeveelheid grof- en fijnkorrelig buskruit door middel van kleine trechters in de patroonhulzen wordt uitgestort. De hulzen zelf zijn reeds met door daartoe bestemde werktuigen ingezette slaghoedjes voorzien en steken in groot aantal in doorboorde planken. Met de handpers wordt het projectiel er op gezet, en de patroon is gereed.

Met uitzondering van de messingen hulzen, die wel eens uit den vreemde ontboden worden, maken de meeste fabrieken zelf alle deelen der patronen gereed. Cilinder- en fleschvormig, in de meest verschillende grootten, met looden, koperen, stalen en nikkel projectielen van het grootste tot het kleinste kaliber, ter dikte van een potlood, eivormig, boutsgewijs, kegelvormig, met schuine kanten, - kortom, ondenkbare vormen van projectielen zijn daar te aanschouwen. De nieuwste modellen bestaan meestal uit twee metalen: een mantel van koper, messing, staal, ijzer of nikkel, en eene loodvulling, om het noodige gewicht te bereiken; het laatstgenoemde varieert tusschen de 14 en 30 gram. De vorm der tegenwoordige, meestal cilindervormige projectielen doet in geen enkel opzicht meer denken aan de voormalige, zooveel bezongen 'kogels.'

De patronen voor geweren van alle landen, uit den ouden en den nieuwen tijd, geven ons een duidelijk denkbeeld van de nog altijd voortschrijdende wapentechniek.

Ook de patronen worden met de meeste nauwkeurigheid vervaardigd, gemeten en gewogen. De jaarlijksche productie bedraagt in de grootste fabrieken circa 200,000 stuks. - Doch verder!

Het naastbijzijnde gebouw vormt een soort van schietbaan. Daar wordt b.v. de geweerloop in onvoltooiden, met een gladde boring voorzienen toestand door middel van een zware lading buskruit onderzocht wat de sterkte van het gebezigde materiaal betreft. De loop wordt in een toestel vastgeschroefd, en de lading door eene inrichting tot vuren afgeschoten. Er volgt een slag als het gedonder van een kanon, en een zware looden cilinder vliegt suizend in den op kleinen afstand geplaatsten kogelvanger. Vertoont de aldus behandelde loop na de ontploffing der lading geenerlei gebreken, dan wordt hij ter verdere bewerking doorgezonden. Dit proces noemt men het 'tormenteeren' der geweerloopen. Te dezer plaatse worden ook schietproeven ten opzichte van de doorslagskracht en projectielsnelheid genomen. Van de eerstgenoemde overtuigt men zich doorschieten op dikke, met kleine tusschenruimten achter elkaar geplaatste houten planken, of op ijzeren platen, bij de laatsten met behulp van een bijzonder toestel. Met dit werktuig, door den Belgischen overste Boulanger uitgevonden, is het mogelijk, de aanvankelijke snelheid van het projectiel, d.w.z. de ruimte die het in de eerste seconde na het verlaten van den loop doorklieft, nauwkeurig

te meten. Die afstand bedraagt bij de geweren uit den jongsten tijd over de 600 meter, terwijl de aanvangsnelheid van het zündnadelgeweer ternauwernood 250 meter bedroeg. - Doch nu naar het eigenlijke schietterrein! Schot op schot knalt hier onafgebroken en wekt de echo's van dit anders zoo stille en eenzame oord.

In een klein huisje, dat met schietgaten voorzien is, zijn de tot ‘proefschieten’ bestemde geweren bijeengebracht. Dit proefschieten heeft meestal plaats met behulp van een toestel, waarin de geweren gespannen worden. Dit toestel, naar zijn uitvinder, den Rus Livtshak, genoemd, houdt het geweer in de geenviseerde positie vast; de door het ontploffen der lading teweeggebrachte schok wordt door elastieke kussens opgevangen en geabsorbeerd. - Het magazijn wordt geladen, en door schot na schot worden de projectielen naar de circa 300 meter verwijderde schijf gezonden. Nadat het magazijn is leeggeschoten, worden de ‘treffers’ op de schijf uitgemeten, aangeteekend en volgens de hoogte- en breedte-verspreiding in een register genoteerd, dat als bewijs voor de draag- en trefkracht van het wapen dienst doet. Wij hebben hier ruimschoots gelegenheid om de schietsnelheid, trefzekerheid en gemakkelijke hanteering van het repeteergeweer te bewonderen. De schoten zitten, wanneer het wapen normaal is, dicht gegroepeerd rondom het zwarte middenpunt der schijf. Wordt er een afwijking geconstateerd, die aan een fout in de samenstelling van het geweer kan toegeschreven worden, dan haast men zich om door allerlei herstellingen, meestal van de visier-inrichting, het gebrek spoedig en afdoende weg te nemen.

Om nu ook op de grootste afstanden te kunnen schieten, is in de nabijheid van sommige groote geweerfabrieken hier of daar op eene weide een hoog, houten getimmerte in de gedaante van een kolossaal spreekgestoelte opgericht, vanwaar dan op eene circa 3000 meter ver staande groote schijf geschoten wordt.

Hier treden vaak verschillende geweerstelsels tegelijkertijd tegen elkaar in het krijt, en pogen zij elkaar door buitengewone resultaten onderling de loef af te steken.

Terwijl het grootere kaliber zich op kleinere en middelbare afstanden in een groote juistheid van treffen mag verheugen, wordt het op verre afstanden aanmerkelijk overtroffen door het kleine kaliber, dat wegens zijn meer gestrekte vliegbaan en grootere doorslagskracht voordeelen oplevert, waar echter ook belangrijk hoogere kosten tegenover staan. Wijl voor het kleine kaliber steeds projectielen met hard metalen omhulsel, als koper, ijzer en zelfs staal, gebezigd worden, slijt het inwendige van den loop door de verhoogde wrijving aanmerkelijk meer af dan bij de looden projectielen van groot kaliber, welker vervaardiging op zichzelf reeds goedkooper is. Van een humaan

standpunt beschouwd, brengen evenwel de licht splinterende looden projectielen in het menschelijk lichaam een verwoestender werking te weeg dan het harde projectiel van klein kaliber, dat meestal glad doorslaat en beter geneesbare wonden veroorzaakt.

Wij zijn hier aan het einde onzer bezichtigingsronde en nemen nu met een hartelijke dankbetuiging afscheid van onzen cicerone, om nogmaals al het belangwekkende dat wij gezien en gehoord hebben, te overdenken. Vol bewondering zijn wij voor het menschelijk vernuft, dat dit alles ontwierp en tot stand bracht, - maar.... onafscheidelijk paart zich aan dat gevoel van bewondering ook de weemoedige gedachte, dat al die vindingrijke toestellen en machines, al de vlijt en de ijver van zoovele honderde menschen, éénig en alleen bestemd is om met steeds grooter kracht en zekerheid dood en verderf onder het menschdom te helpen verspreiden!

Turksche philosophie.

Achmed, Pacha van Syrië, beter bekend onder den bijnaam van Djezzer, of Slachter, dien men hem wegens zijne wreedaardigheid had toegekend, overleed in 1804. Toen hij op zijn sterfbed lag, liet hij een staatsgevangene voor zich komen, Selim geheeten, een man van talent en uitstekende eigenschappen, die vroeger Pacha van Jeruzalem geweest was. 'Selim,' zeide hij, 'ik sterf - en ik heb u tot mijn opvolger bestemd, omdat gij de eenige zijt, die de daartoe vereischte kracht en bekwaamheid bezit. Maar opdat gij niet al dadelijk bij den aanvang op bezwaren zoudt stuiten, zal ik vooraf nog schoon schip laten maken. Uwe medegevangenen zijn zonder uitzondering schurken, muiters en rustverstoorders. Ongetwijfeld hebt gij eenigen hunner uw vertrouwen geschonken, menigeen misschien lief gekregen; gij zoudt hun de vrijheid schenken, zoodra gij mijn opvolger geworden zijt, hen aan uwe zijde plaatsen en daarvan al spoedig de treurige gevolgen ondervinden. Dat mag niet wezen!' Hierop gaf hij een wenk aan een zijner ambtenaren, die met de waarneming der zaken van justitie belast was, en beval dat al de medegevangenen van Selim onthoofd zouden worden, terwijl hij tegelijkertijd voor de in allerijl bijeengeroepen ministers, gezanten enz., Selim als zijn opvolger in de regeering aanwees. Zoodra men hem daarop de voltrekking der door hem bevolen executie meldde, glimlachte hij voor de laatste maal, en Selim vriendelijk toewenkend, zeide hij: 'Nu kan ik gerust sterven, - brengt mij naar mijne vrouwen!' Een kwartier daarna was hij overleden.

De levensduur der vogels.

Van den zwaan beweert men, dat hij wel 300 jaar oud kan worden. Naumann geeft in zijn werk 'Die Vögel Deutschlands' hiervan voorbeelden op, en ook van andere zijden wordt dit bijna ongelooflijke cijfer bevestigd. Het naast daarbij komt de valk, van wien Knauer in zijn 'Naturhistoriker' verhaalt, dat men vogels van deze soort gekend heeft, die 162 jaren oud zijn geworden. Een even hoogen leeftijd, misschien wel nóg hooger, bereiken de gieren en de adelaars. Zoo stierf er in het jaar 1719 een steenarend, die 104 jaar te voren gevangen was geworden en misschien reeds vóór dien tijd een lange reeks van jaren geleefd had. Een witkoppige gier, dien men in 1706 gevangen had, stierf in de diergaarde te Schönnbrunn bij Weenen in het jaar 1824, en sleet dus den respectabelen levensduur van 118 jaren in de gevangenschap. Schinz verhaalt van een lammergier, dien men dikwijls op een steenblok midden in

het Eismeer bij Grindelwald zag zitten, en dien de oudste mannen uit genoemde plaats in hunne jeugd reeds op dezelfde plek hadden opgemerkt.

Ook papegaaien moeten het zelfs in de gevangenschap 100 jaren en langer nog uitgehouden hebben. Alex. von Humboldt verhaalt van den Aturen-papegaai: 'De Indianen beweerden dat zij hem dáárom niet verstonden, omdat hij de taal van den uitgestorven Aturenstam sprak.' Evenals de roofvogels en de papegaaien, zien ook de zee- en moerasvogels gansche geslachten van menschen komen en gaan. Zoo wil men wel eens eiderganzen hebben aangetroffen van over de 100 jaar. Ook de door jong en oud zoo gaarn gehoorde lentebode, de koekoek, bereikt een zeer aanzienlijk getal levensjaren. Men hoorde er een, die aan een min of meer gebrekkige manier van roepen gemakkelijk te herkennen was, 32 jaar achtereen in hetzelfde boschdistrict.

Een zeer langen levensduur heeft ook de raaf. De bovengenoemde natuuronderzoeker Naumann beweert dat deze vogel soms 106 jaar oud wordt, en van eksters heeft men voorbeelden, dat zij het 20 à 25 jaar in de gevangenschap uithielden. In vrijheid leven zij echter zonder twijfel nog veel langer. Van onze 'gewone of huishen' weten wij, dat zij 15 of 20 jaar leeft. De fazant kan voor zijn levenstijd op 15, de kalkoen op 16 en de duif voor den hare op 10 jaar rekenen.

Volgens de waarnemingen die ten opzichte van kleine zangvogels gedaan zijn, leven deze tusschen de 8 en 16 jaar. Een nachtegaal houdt het in gevangen toestand hoogstens 8 à 10 jaren en de meerle 12 à 15 jaar uit; maar toch weet men dat hun leven in vrijheid veel langer duurt. De tot den rang van huisgenoot gepromoveerde en bij ons in geheel veranderde kleur voorkomende kanarievogel bereikt, naar men weet, een ouderdom van 12 tot 15 jaren, maar leeft in zijn eigenlijk vaderland, op de Canarische eilanden, waar hij een groenachtige kleur heeft, altijd nog langer.

Javaansche danseressen op de wereldtentoonstelling (1889) te Parijs.

Gaven wij, bij den aanvang van dezen jaargang, ons voornemen te kennen, om geregeld onder onze kunstplaten ook reproductiën van schilderijen van Nederlandsche meesters, in 'De Huisvriend' een plaats te doen innemen, en zijn we, door de opname van copiën naar Artz, Mevr. Bisschop-Swift, Du Chatel, Haaxman, Klinkenberg en Nakken, daaraan getrouw gebleven, thans vestigen wij de aandacht onzer lezers op het werk van een jeugdig Nederlandsch kunstenaar, den Heer Arthur Briët, die zich in den laatsten

tijd bijna uitsluitend in het buitenland, in Frankrijk en Italië, ophoudt. Het tafereel waarnaar de schilderij 'Javaansche danseressen' genomen is, was in den zomer van 1889 op de Parijsche tentoonstelling eene voortdurende aantrekkelijkheid van alle kunstenaars, en gaf eene duidelijke voorstelling, in de kampong op de *Esplanade des Invalides*, hoe de Oostersche inboorlingen zich met zang en dans vermaken.

De Heer Briët heeft de houten estrade geschilderd, waarop een der Javaansche meisjes danst, op het oogenblik dat een zonnestraal, door het dak der pendoppo, dat tooneel met een warmen gloed verlicht.

Deze schilderij die enkele dagen ter bezichtiging was gesteld in het magazijn van de firma Boussod, Valedon & Co., te 's Gravenhage, mocht in hooge mate de goedkeuring van vele kunstkenners verwerven, en werd aangekocht door een twaalftal heeren, allen leden der Nederlandsche commissie van de Wereldtentoonstelling te Parijs, om te dienen tot een aandenken aan den Heer en Mevrouw Freiwald, als een beleefdheid voor de gastvrijheid die zij in hunne woning in Frankrijks hoofdstad, gedurende den geheelen zomer, mochten ondervinden.

Een Amerikaansche werkstaking.
(*Vervolg en slot van bladz.* 226.)

Toen de klok het middernachtuur sloeg, zat Mrs. Duncan nog te lezen bij het vuur in de huiskamer, in lijnrechte tegenspraak dus met de bevelen van haren echtgenoot. Myrtle lag vreedzaam te slapen op de sofa, met den goedigen hond *Sport* naast haar uitgestrekt. Wellicht gedreven door de begeerte om eens iets zeer genotrijks op letterkundig gebied te kiezen, zat Mrs. Duncan te lezen in een van O'Brien's verhalen vol moorden en geronnen bloed. 't Was dus niet te verwonderen, dat zij, toen de nachtelijke stilte eensklaps gestoord werd door een zacht geklop op het venster, verschrikt opsprong en de wijk nam naar den versten hoek der kamer, achter de kachel.

Myrtle bleef vreedzaam voortsluimeren; maar *Sport* werd wakker genoeg om een slaperig gegrom te doen hooren, dat echter het volgende oogenblik weer voor een diepe rust plaats maakte.

Mrs. Duncan wierp met een spijtig gebaar het huiveringwekkende boek op de tafel en mompelde:

'Ik had moeten bedenken, dat die afschuwelijke geschiedenis mij spoken zou doen hooren en zien!'

Maar nu werd er alweer geklopt, en dezen keer luid genoeg om de slapenden wakker te maken. Myrtle ging opzitten, geeuwde, schudde haar losgeraakt haar van haar gezicht af en vroeg op slaperigen toon:

'Wat hebt gij gezegd?'

Mary Duncan wees uit haren hoek veelbeteekenend naar het raam en riep: 'Stil! stil!' - tweemaal luider dan het meisje gesproken had. In een oogenblik was Myrtle klaar wakker en zat *Sport* reeds op den loer, in gespannen verwachting zijn staart heen en weer zwaaiend. Het geklop werd met eenig ongeduld herhaald. Myrtle trok stoutmoedig het zware gordijn weg, en vloog toen met een luiden kreet achter Mary, waar zij haar gelaat tegen den schouder harer vriendin verbergde.

'Wat was er?' fluisterde Mary.

‘O, zoo'n akelig gezicht!’ zeide Myrtle klappertandend. Op hetzelfde oogenblik meende Mary een licht gedruisch te hooren: het was niets anders dan het kraken van Tippie's bedje op de een verdieping hooger gelegen kinderkamer, maar het geluid sneed de moeder door het hart, en moedig als een leeuwin ging zij naar het raam en keek zij onverschrokken naar het gelaat, dat dicht tegen de ruit was gedrukt. Daarop begon zij min of meer zenuwachtig te lachen, en met een grimmigen blik op hare gezellin en den uitroep: ‘Wat een dwaas schepsel!’ maakte zij bedaard aanstalten om het raam te openen.

‘Wat hebt gij ons doen schrikken, Mrs. Hennessey! Mijne nicht en ik zijn alleen. Is er iets gebeurd?’

Mrs. Hennessey's bruin en gerimpeld gelaat, beroofd van tanden en versierd met een reusachtig paar vaalgrijze wenkbrauwen, leverde voldoende gegevens op, om Myrtle's ontroering genoegzaam te verklaren. Van haar antwoord kon het meisje niets verstaan.

‘Wacht een oogenblik, dan zal ik de voordeur open doen.’ zeide Mary, terwijl zij de lamp medenam en de kamer in duisternis achterliet. Zij kwam niet terug, maar liet hare bezoekster in de werkkamer van haren man.

‘Ziezoo, - vertel mij nu eens spoedig, wat gij hier komt doen,’ zeide zij, met hare krachtige hand op den schouder der oude vrouw.

‘Waar is de baas?’

‘Hij heeft het druk en kan nu onmogelijk met u spreken.’

‘Nu ja, maar waar is hij?’ vroeg de vrouw met zenuwachtigen angst. ‘Ik zeg u, dat ik hem dezen nacht nog moet spreken!’

‘Hij is hier niet,’ bekende Mary op aarzelenden toon.

‘Maar waar dan, vrouw? God zij hem genadig! Hij is toch niet naar de fabriek gegaan?’

‘Ja, - waarom vraagt ge dat zoo?’

Een oogenblik staarden zij beiden wederkeerig op elkaars verschrikt gelaat, en toen zeide de oude vrouw, met een scherpe stem:

‘Dan is er misschien een ongeluk gebeurd! Mijn man is den weg naar de fabriek opgegaan, met iets dat veel op buskruit geleek, om het groote waterrad in de lucht te laten vliegen; en waarschijnlijk zullen zij elkaar daar ontmoeten.’

‘Mijn man is er een uur geleden heengegaan, om stoom te maken en het water in te laten,’ fluisterde Mary.

‘Wat moeten wij doen?’ kreunde de vrouw van den werkman.

‘Wat zullen wij doen?’ herhaalde de vrouw van den hoofdopzichter.

‘Doen?’ riep Myrtle, achter uit de gang; ‘wel, natuurlijk hier komen en mij helpen om Dick voor het rijtuig te spannen!’

De groote roodschimmel onderwierp zich, zooals het alleen van zulk een verstandig beest verwacht kon worden, aan de wonderlijke schikking van zijn tuig, dat vastgegespt werd door bevende, ongeoefende handen, en getroostte zich kalmpjes het gebit, dat Myrtle kloekmoedig tusschen zijne tanden bevestigde, ofschoon haar hart bij dat alles klopte als een stoomhamer. De beide vrouwen, bedreigd door een nòg grooter gevaar dan de hoeven van het volbloed ros, verrichtten haar aandeel in den arbeid alsof het dier

DE JAVANEN OP DE WERELD-TENTOONSTELLING (1889) TE PARIJS. Naar Arthur Briët.

een voorwerp zonder zenuwen of beweegkracht was geweest.

Het was een stikdonkere nacht, en buiten den kleinen lichtkring, dien de stallantaarn verspreidde, konden zij niets zien. Maar Dick kende den weg en sloeg met vluggen stap de richting naar de rivier in. De drie vrouwen, in het lichte rijtuigje bijeengezeten, slaakten een eenparigen kreet, toen, bij een kromming van den weg, die evenwijdig met de spoorbaan liep, de nachtsneltrein op hen afkwam. Myrtle kon voelen dat het paard beefde, en hield steviger de teugels vast, terwijl zij het dier vriendelijk bij zijn naam riep.

'Als zij de fluit maar niet laten blazen, kan ik hem wel meester blijven,' mompelde zij binnensmonds, de leidsels nog een slag om de hand nemend.

'Wij zijn juist bij den kruisweg, waar zij altijd fluiten,' zeide Mary bedaard. De trein was dicht bij hen. Zij zagen den machinist reeds zijne hand opheffen naar de kraan van de stoomfluit, - de snerpende kreet van een vrouwenstem klonk boven het gedonder van den trein uit, - de man keerde zich om, en een blik door het zijraampje werpend, zag hij een schemering van een beangstigd paard en het doodsbleeke gelaat eener vrouw, en met moedwillige schending van de wetten en reglementen, die op twee pas afstands van hem waren aangeplakt, bleef hij in gebreke de fluit te doen werken. Met het gewone doffe gerommel verdween de trein uit het gezicht. Toen men de lagere watervallen bereikt had, lieten Myrtle's handen, die haar pijn deden, de teugels een weinig schieten. Dick's galop was getemperd tot een snellen draf.

'Dat is Hunton's stoomzagerij,' zeide de arbeidersvrouw, een poging doende om de duisternis met hare oogen te doorboren. 'Wanneer wij de volgende kromming achter den rug hebben, zullen wij het licht door het kantoorraam kunnen zien, - als zij daar ten minste zijn.'

Er was geen licht in het kantoor, en zij zouden de fabriek voorbij gereden zijn, als Dick niet, uit eigen beweging, van den grooten weg zijwaarts gestapt was en voor de schuur was blijven stilstaan, waar hij gewoon was op te houden.

Men zag lichten ronddwalen in den omtrek van het lange, donkere gebouw. In het machinelokaal waren de hoofdopzichter Duncan en een half dozijn mannen bezig met het maken van toebereidselen voor het ochtendwerk. Duncan had zijn jas uitgetrokken en stond de mannen hier met een vriendelijk woord en daar met de behulpzame hand bij. McGregor, de Schotsche meesterknecht, was de éénige van het oude personeel, die, zooals Duncan geloofde, de maatschappij onwrikbaar trouw was gebleven in de afgeloopen moeielijke dagen. In de verte kronkelden de golfjes der rivier schuimend over den dijk, in een laatste dartele bui van ledigheid. Hun vacantietijd liep ten einde, en de bruisende, oproerige stroom moest weder aan 't werk gaan, op bevel van zijn meester: den mensch. De rivier zong haar laatste, vroolijkste vreugdelied; binnen weinige oogenblikken zou het gerommel der machines zich vermengen met dien zang der rivier, en door dat geluid der gevangenschap zou heel de wereld te weten komen, dat zij weder aan 't werk was gegaan. De hoofdopzichter stond gereed om het water in het kanaal te laten. Hij zag er prachtig uit, zooals hij daar stond: leunend op den kleinen ijzeren stang, waarmede hij door ééne enkele beweging zijner hand den geheelen loop van den stroom beheerschte. Hij was een krachtig, welgemaakt man, kloek en rijzig van gestalte, met een eerlijk, ernstig gelaat, helderblauwe oogen en een breed, blank voorhoofd. In de uitdrukking van dat gelaat vonden scherpzinnige karakterkenners de hoogst zeldzame vereeniging van groote minzaamheid en groote kracht. De meesterknecht zeide, zinspelende op

hetgeen er in de laatste dagen was voorgevallen, op gedempten toon tot een der nieuwe werklieden:

‘Zij klopten aan de verkeerde deur, toen zij den baas poogden over te halen om mee te doen aan de strike!’

Duncans hand rustte op de kruk, en - met een enkelen, korten draai zette hij de machinerie in beweging, die het water inliet. Er kwam een gevoel van blijdschap en zegepraal in zijn hart op, toen hij den snik hoorde, dien het water gaf, zoodra het voor 't eerst weder in 't kanaal stroomde. Dat geluid weerklonk als een jubelkreet door de halfdonkere machinekamer en bracht een gewaarwording van groote voldoening teweeg bij den hoofdopzichter en den meesterknecht, die de stilstaande machines niet langer konden aanzien.

Het geluid van het binnenstroomende water maakte echter een gansch anderen indruk op het gehoor van een man, die heimelijk met iets bezig was tusschen de waterraderen der groote fabriek. Hij liet zijne gereedschappen vallen en bleef rechtop staan, als iemand die zijn eigen zintuigen niet gelooft. Zijn donker gelaat werd met een doodsbleeke kleur overtogen, toen hij, met een ruk de lantaren opnemend, welker stralen een flauw licht verspreidden in deze lage, schemerdonkere ruimte onder den grond en onder het water, zich over al zijne leden bevende een weg zocht te banen naar de ladder, waarlangs hij op moest klimmen uit den vochtigen waterput, waar hij aan 't werk was geweest. Hoe vlug hij ook was, de stroomende rivier was nóg vlugger, - de rivier, die gemelijk en weerbarstig haar werk hervatte, met nijdige snikken en zuchten. De zware steenen booggewelven zagen grimmig op hem neer: zij zouden hem niet beschermen tegen de uitwerking van zijn eigen helschen arbeid. Hij vloekte zijn Schepper in dat oogenblik van doodsangst; en terwijl de verwensching nog over zijne lippen suisde, deed een plotselinge schok de fabriek tot in hare grondvesten schudden en waggelen, een oorverdoovend gekraak als van duizende donderslagen kliefde de lucht, het dak boven hem werd opgeheven van zijne steunsels, en hij werd neergesmakt juist in denzelfden put, waar hij de dynamietbom had geplaatst, die door de eerste omwenteling van het groote rad ontploft was.

De stralen der ochtendzon gaven een treurig tooneel van verwoesting te zien. De groote fabriek, die zich den vorigen avond nog zoo hecht en solide boven den rivierdam verhief, was nu niets meer dan een vormlooze puinhoop, en van hare prachtige machineriën was slechts een hopelooze ruïne overgebleven, een onherstelbaar verlies van duizende dollars, dat iedereen in de gemeente armer maakte. Er waren mannen in stilte bezig aan hunne droeve taak, om tusschen de puinhoopen naar slachtoffers der ontploffing te zoeken. George Duncan, op wonderbaarlijke

wijze aan den dood ontkomen, werd het eerst ontdekt door de vrouwen, die slechts een enkel oogenblik te laat waren gekomen om hem te waarschuwen. Hij zou in 't leven blijven, maar zijn sterke rechterarm was verdwenen, en de heerlijke levenskracht, die een macht was geweest ter bezieling van de mannen en de vrouwen, met wie hij dagelijks in aanraking kwam, zou hen nooit weer aanvuren tot beter en vernuftiger werk. Zijne vrouw en Myrtle stonden nu naast hem in het kantoor, dat bij de verwoesting gespaard was gebleven. Martha Hennessey werkte te midden der mannen met de kracht der wanhoop, overal rondzoekend naar den man, wiens hand het schrikkelijk onheil had aangericht. Zij vonden hem eindelijk in den put onder het rad, en de ruwe werkman, die 't eerst het afschuwelijk verminkte lichaam zag liggen, riep tot zijne makkers naar boven: ‘Houdt om Godswil de vrouw weg!’ Maar terwijl hij nog sprak, stond zij reeds naast hem; en na een enkelen blik op hetgeen er van haren echtgenoot was geworden, neen, was overgebleven, zeeg zij in volslagen bewusteloosheid op den grond neer. Dezelfde wagen vervoerde den dooden man en zijne krankzinnige weduwe naar hun huisje, waar een troep verschrikte kinderen een hartverscheurenden welkomstgroet jammerden bij de verschijning van de levende en den doode.

Den volgenden dag verscheen in de plaatselijke courant de onderstaande kennisgeving:

> ‘Wij, de Vereenigde Broeders van Riverside, wenschen de innige deelneming uit te spreken, die wij gevoelen voor de slachtoffers van de vreeselijke ontploffing in de papierfabriek te Riverside. Wij kunnen geen woorden vinden, krachtig genoeg om naar verdienste de satanische daad te brandmerken van het monster of de monsters, die verantwoordelijk zijn voor deze ontzettende ramp.
> Namens de Vereenigde Broeders,
> MARTIN KNOWLES, Secretaris.’

Eenige dagen na de begrafenis van Patrick Hennessey kwam men Mrs. Duncan boodschappen, dat er in de voorkamer iemand was, die haar over een zaak van groot gewicht wenschte te spreken. Zij had haren echtgenoot nog geen oogenblik verlaten; en Myrtle, die juist was thuisgekomen van een oefeningstochtje met Dick, werd naar beneden gezonden om te hooren wat het doel van de komst des vreemdelings was. De gelaatstrekken van den bezoeker schenen haar bekend; maar zij kon zich toch niet herinneren, waar zij hem vroeger gezien had.

‘Mrs. Duncan kan haar man niet alleen laten; betreft het een zaak die ìk kan afdoen?’ vroeg zij op hoffelijken toon, terwijl zij den vreemdeling met eenige nieuwsgierigheid opnam. Hij was iemand van een opmerkelijk voorkomen, met een slanke, veerkrachtige figuur en een welgevormd hoofd, dat bedekt was met zwaar en donker krulhaar. Zijne trekken waren fijn en edel van lijn, en zijne groote, ernstige bruine oogen zagen iemand even vrijmoedig en oprecht aan als die van een kind. Zijne kleeding was eenvoudig maar netjes, en hij zag er uit alsof hij eigenlijk beter gekleed behoorde te zijn.

‘Ik ben de secretaris van het nieuwe comité der Vereenigde Broeders,’ begon hij, - maar om dadelijk weer op te houden.

Myrtle's kalme nieuwsgierigheid had plaats gemaakt voor eene nauw bedwingbare woede; de lijnen om haar fraai gevormden mond waren hard en streng geworden, drie onheilspellende rimpels groefden de blankheid van haar voorhoofd, en haar hand klemde zich onwillekeurig vaster om de rijzweep, waarmede zij achteloos de stofjes van haar kleed had weggetikt. De verandering was zóó plotseling, zóó dreigend, dat de man eensklaps stilzweeg, aarzelend of hij voort zou gaan; maar eer hij nog een woord verder kon spreken, viel Myrtle hem op heftigen toon in de rede.

‘O zoo, gij zijt dus een van die mannen, niet waar? En mag ik vragen, wat gij in 't schild voert, nu gij uw gezicht binnen de muren van dit huis laat zien? Zijt gij nog niet voldaan? Gij hebt den meester bijna gedood; en nu zijt gij hier gekomen om de vrouw te beleedigen!’

‘Ik vraag u excuus, Miss; ik geloof niet, dat ge mij goed begrijpt. Om de innige deelneming van mijne collega's te betuigen, ben ik hier gekomen, - om onzen wensch uit te spreken, dat Mr. Duncan spoedig hersteld moge zijn.’

‘Opdat gij het werk zoudt kunnen voltooien, dat uwe voorgangers zoo goed hebben aangevangen!’ sprak het meisje met een bitteren lach, terwijl zij voortdurend zenuwachtig met haar rijzweep bleef spelen. De jonge man, die tot dusver tamelijk bleek was geweest, bloosde plotseling: de hoogroode kleur verhief zich zelfs tot aan zijn schrander voorhoofd. Hij hield zijn blik onafgewend gericht op Myrtle's fonkelende oogen, totdat een even roode kleur zich ook over hare wangen verspreidde; en na in arren moede de bladeren van een naast haar staande bloem te hebben afgeplukt, boog zij haar zweep tusschen hare vingers krom, zoodat het fijne stokje bijna brak.

‘Nu,’ vroeg zij bits, toen de stilte min of meer pijnlijk was geworden, ‘is er nog iets anders?’

‘Ik zal u niet langer ophouden, Miss Gray; zou ik misschien in den loop van de volgende week gelegenheid kunnen hebben om Mr. Duncan of zijne vrouw zelf te spreken?’ luidde zijne twijfelende wedervraag.

‘Neen,’ antwoordde Myrtle beslist, ‘Mr. en Mrs. Duncan zijn van plan, naar Europa te gaan, zoodra hij tegen de reis bestand zal zijn. Dit huis zal te koop aangeboden worden, en gij zult denkelijk wel gehoord hebben, dat de maatschappij reeds zoo goed als zeker besloten heeft om de fabriek niet weer op te bouwen.’

‘Niet weer op te bouwen?! Zijt gij daar zeker van?’ vroeg hij haastig.

‘Volkomen zeker. Verwondert u dit zoo? Hoe kondt gij het tegendeel verwacht hebben?’

‘Toch verwachtte ik het, - en nòg geloof ik, dat men het doen zal!’ Myrtle opende hare koele, zwarte oogen zoo wijd mogelijk en lachte weder, nog altijd toornig, maar toch niet zoo wreed meer, als zij zooeven gelachen had.

‘Waarom?’ vroeg zij, haars ondanks in spanning het antwoord beidend.

‘Omdat de herbouw der fabriek zoowel in het belang der maatschappij als in het onze zal zijn. Deze vreeselijke ramp treft ons even geweldig als haar. Kunnen wij er verantwoordelijk voor gesteld worden, dat een laaghartige schurk onze zaak ver-

raden en een misdaad gepleegd heeft, voor welke wij allen gedoemd zijn te lijden?'

Het meisje trok hare schouders op met een gebaar van onverschilligheid, maar de uitdrukking van haar gelaat was niet onverschillig, - want zij luisterde. Dat was genoeg voor den enthousiast.

'Ziet gij niet in, hoe groot aan beide zijden de schuld is geweest, en wel eenig en alleen door het gebrek aan juiste verstandhouding tusschen de wederzijdsche partijen? Men had ons reeds drie jaar geleden den waren stand van zaken der fabriek moeten mededeelen. Daar hadden wij recht op! Alles wat wij in de wereld bezitten, is belichaamd in deze onderneming; uw fabriek is het kapitaal, maar wat geeft u de fabriek zonder de menschen? Het was evengoed alsof men de Siameesche tweelingen van kapitaal en arbeid had willen scheiden: het zou beider dood geweest zijn. Men had ons moeten zeggen, dat de maatschappij geld verloor; dan zouden wij gezamenlijk hebben beraadslaagd, hoe de zaken verholpen konden worden, welke concessiën er te doen waren, tot hoever de loonsverlaging gaan kon. In plaats daarvan zijn wij misleid, - en waar is die misleiding op uitgeloopen? Op hongersnood, op ellende en op den dood!'

'Het zou niet mogelijk geweest zijn, den toestand der zaken van de fabriek publiek te maken; dat zou tot een bankroet geleid hebben.'

'Niet als gij ons hadt vertrouwd, niet als gij ons deelgenooten hadt gemaakt van uwe winsten, niet als gij ons behandeld hadt als mannen en vrouwen, die het recht bezitten om belang te hebben bij de vruchten van hunnen arbeid, en niet als gevoellooze machines, wier werk, hetzij goed of kwaad, op dezelfde wijze berekend wordt als een hoeveelheid steenkolen of papier.'

'Maar dat is het juist: uw arbeid is de brandstof, de kracht, evenals stoom of water.'

'Neen, want stoom en water zijn alleen gereedschappen; maar geen mensch heeft het recht om een ander mensch tot het peil van een machine te verlagen. Zie de gevolgen van dien loop der zaken! Men liet onze mannen in den waan, dat de fabriek een groote winst opleverde, waarin zij geen aandeel hadden; zij vroegen om hetgeen zij meenden hunne rechten te zijn, en vernamen toen voor het eerst den waren stand der zaak. Daar hadden zij reeds veel vroeger mede bekend moeten zijn.'

Hij sprak ernstig, met al het gemak en den nadruk en de zekerheid van jeugd en hoop. Zijn geestdrift bleef niet zonder uitwerking op het kloeke meisje, om wier lippen de toornige trek was verdwenen en die hem nu aanhoorde met zekere ongeloovige toegevendheid.

'In één woord: gij gelooft in coöperatie,' zeide zij, waarbij zij minder satiriek sprak, dan zij tot dusver had gedaan.

'Ja, - zij is het antwoord op het raadsel van onze negentiende-eeuwsche Sphinx!'

Myrtle zag haren bezoeker een oogenblik zwijgend aan. Zijne zuiver Engelsche uitspraak had haar reeds verrast; maar deze zinspeling op de bewaakster der Egyptische woestijn ontbrak er nog slechts aan, om haar argwaan te doen opvatten tegen dezen knappen jonkman, met zijne onberispelijk blanke handen, die een werkman beweerde te zijn en er uitzag als een heer. Op dit oogenblik hoorde men eenige beweging in de kamer boven en kwam er iemand om een boodschap over te brengen. Duncan wenschte den naam en het beroep van den bezoeker te weten.

'Wees zoo goed, te laten zeggen,' sprak de jonkman, terwijl hij Myrtle ernstig aanzag, 'dat ik de man ben, die Mr. Duncan's assistent zou geworden zijn, en dat ik

zeer verlangend ben naar een onderhoud met den hoofdopzichter, indien hij in staat is mij te ontvangen.'

Myrtle herhaalde de boodschap aan de dienstbode en liep naar het venster, vanwaar zij hare oogen liet dwalen over de rivier, met haar gele lijn van drijvend zaagsel.

'Uw vader is nog altijd voorzitter van de maatschappij en belast met het toezicht over de magazijnen, niet waar, Miss Gray?' vroeg de jonge man.

'Ja.'

'En gij zelf hebt óók eenig belang bij de zaak?' Zij antwoordde met een toestemmend hoofdknikje.

'Kijk naar de overzijde der rivier; zie die aardige kleine huisjes met hun lieve tuintjes: deze behooren tot de fabriek. Gij kent al de mannen, vrouwen en kinderen, die daar wonen. De stad is rondom de fabriek opgegroeid. Neem de fabriek weg, en wat zal er gebeuren? Eer wij tien jaar verder zijn, zult gij die mooie tuintjes veranderd zien in woestenijen, die huizen in eenzame puinhoopen, en dat alles omdat gij, de Gray's en de Duncan's, zoo trotsch zijt. Ik ben in een van die huizen geboren; ik heb onderwijs ontvangen in de school, die uw vader voor ons liet bouwen; ik heb heel mijn leven ter kerk gegaan in de kapel, die de oude heer Duncan bekostigd heeft; al de boeken, die ik ooit gelezen heb vóór ik van huis ging, kreeg ik uit de bibliotheek, welke deze beide mannen aan de stad, aan hun werkvolk, schonken. Ik ben nu vier jaar weg geweest, om de opvoeding te ontvangen, die George Duncan mij heeft laten geven. Ik was bestemd om zijn assistent te worden; den dag na de ramp ben ik thuisgekomen -'

Hij hield op. Myrtle wendde zich van het raam af, en haar open gelaat vertoonde nu voor het eerst gedurende het onderhoud de gewone vriendelijke uitdrukking. Zij was belang gaan stellen in hetgeen hij zeide; zij wachtte tot hij voort zou gaan.

'Zal ik u zeggen wat ik doen zou, als ik in de plaats van uw vader was, Miss Gray? Ik zou de fabriek voor den minst mogelijken prijs laten herbouwen. Ik zou mij met mijne handteekening verbinden om het werkvolk zooveel loon uit te betalen, als ik hun kon toestaan. Bij het einde van het jaar zou ik de winsten verdeelen op de volgende wijze: de patroon, of het kapitaal waarmede de fabriek gebouwd werd, heeft het recht om zijn vijf percent te verdienen, - dat komt den eigenaar toe; vervolgens zou ik een zekere som ter zijde leggen voor uitgaven aan herstelling en verbetering der machineriën enz., nadat al de onkosten betaald waren, en als reservefonds voor slechte jaren. Daarna zou ik de overblijvende baten nemen en die in twee helften verdeelen: de eene helft voor de mannen die het kapitaal leveren, en de andere helft voor de mannen die den arbeid geven.'

Het meisje glimlachte; maar het was een goedige, vrouwelijke glimlach, zonder een zweem van de vroegere bittere stemming achter de vriendelijkheid.

'Misschien zult gij, als gij duizend jaar leeft, wel

in staat zijn om uw programma in praktijk te brengen - als het duizendjarige rijk komt,' sprak zij.

'Ik geloof dat ik lang genoeg zal leven om het te zien, ook al sterf ik op zeventig-jarigen leeftijd.'

Myrtle lachte uit volle borst.

Op dat oogenblik kwam de dienstbode terug, met verzoek of de jonkman boven wilde komen, in de kamer van Mr. Duncan. Hij keerde zich om, ten einde het meisje te volgen; maar aan de deur bleef hij nog even staan en zeide hij op zachten, haastigen toon:

'Gij zijt aandeelhoudster; uw vader is president van de fabriek. Ik ben er verzekerd van, dat gij grooten invloed op hem hebt. Wilt gij niet van dien invloed gebruik maken om onze zaak te bevorderen?'

'Maar dat kàn ik niet! Ik geloof niet, dat gij gelijk hebt; uwe denkbeeelden zijn op en top die van een dweeper -'

'Zou het rechtvaardig zijn, de stad, die gij opgebouwd hebt, ten ondergang te doemen, omdat er een slang in het dorp gekropen is en u gestoken heeft?'

'Daar ben ik niet zeker van.'

'Ja, dat zijt ge wel. Zoudt gij de kinderen, die gij al hun leven gekend hebt, niet gaarne op zien groeien op de plaats waar zij thuis hooren? Zoudt gij Riverside, de plek waar gij geboren zijt, niet veel liever een voorspoedige, bloeiende stad zien worden, dan een afgelegen dorp?' Hij was zeer dicht bij haar gekomen terwijl hij sprak. Er volgde een korte stilte eer Myrtle langzaam antwoordde:

'Ja.'

'Help mij dan de fabriek weer opbouwen!'

Zijne stoutmoedigheid had iets verhevens over zich. Hij geloofde zóó onvoorwaardelijk in zijne beginselen, in zich zelven; hij was bovendien zóó bewonderenswaardig in zijne geestdrift, - terwijl hij daar voor haar stond, met zijn hoofd achterover geworpen, met schitterende oogen, met een gelaat dat straalde en bloosde door de kracht, die in zijne aderen klopte en waarvan hij met zekerheid gevoelde, dat zij de hinderpalen zou overwinnen, die tusschen hem en zijn ideaal stonden, - - dat het, alles saamgenomen, misschien niet te verwonderen was, dat Myrtle's koele, donkere oogen vuur vatten door het fonkelen van de zijne, en zij met aandrang antwoordde:

'Ik zal het beproeven!'

Toen de jonkman de ziekenkamer binnentrad, terwijl de zegepraal over die eerste overwinning zich als 't ware uitsprak in zijn lichten, vluggen voetstap en in zijn stralend, zelfbewust gelaat, bleef hij op den drempel eensklaps staan. Daar lag zijn weldoener, zijn vriend: voor heel zijn leven verminkt, zoo bleek als het linnen van zijn bed, en naast hem stond Mary Duncan, wier kastanjebruin haar in den angst dier eindeloos lange uren van spanning voor altijd zijn glans verloren had en nu overal met grijs besprenkeld was. Duncan glimlachte en stak zijne linkerhand uit, terwijl hij den binnentredende met een zwakke, maar hartelijke stem toeriep:

'Welkom thuis, mijn jongen!'

De bezoeker vatte de hem aangeboden hand, drukte die een oogenblik tusschen zijne eigene handen, en liep toen haastig voort naar het raam, om den rug te kunnen toekeeren aan een tooneel, dat hem bijna aan eene onmannelijke zwakheid deed toegeven.

‘Hier ziet gij nu voor u, mijn vriend! een van de gevolgen der leerstellingen, waarvan uwe brieven altijd zoo volwaren. Men behandelt die dingen in Rusland gewoonlijk netter, geloof ik. Dit hier was trouwens een ellendig knoeiwerk; het eenige wat zij gedood hebben, is de hen, die de gouden eieren legde.’

‘Zeg dat niet, Mr. Duncan. Dat meent ge niet, Sir; ik weet dat gij het niet meent, zelfs in dezen vreeselijken tijd! Ik ben trotsch op de herinnering, hoe gij placht te zeggen, dat, als ik groot was, ik uw rechterhand moest worden en mij bij u in de eene of andere hoedanigheid zou komen aanbieden, - laat mij dat kussen wat voor u verschikken.’

Terwijl hij sprak, plaatste hij het hoofd van den gewonden man in een gemakkelijker houding.

‘Ja; gij zult hier blijven en mij helpen verplegen. De vrouwen zijn totaal uitgeput door het waken; en wanneer ik weer wat beter ben, wil ik luisteren naar uwe theoriën, en zult gij mij helpen aan mijne plannen.’

‘Uwe plannen?’

‘Ja, natuurlijk. Mijne vrouw denkt, dat zij mij mede kan nemen naar Europa en voor de rest van mijn leven een invalide van mij maken; Mr. Gray is van plan, het eigendom der fabriek in veiling te brengen; maar er kan geen vergadering gehouden worden vóór en aleer ik weer wel genoeg ben om er bij tegenwoordig te zijn, en van het eerste oogenblik af was ik besloten, de fabriek te herbouwen.’

‘Dus is de hen dan toch niet gedood?’

‘Neen, alleen kreupel geworden!’

‘Nu moogt ge geen woord meer spreken, George!’ liet de waarschuwende stem van Mary Duncan zich uit de gang hooren; en vijf minuten later lag de patient te slapen en heerschte weer de gewone stilte in de ziekenkamer.

In zoeten sluimer.

Wat was het warm! Wat was het ver!
   Zoo'n wandling is een kruis:
De musschen vielen uit den boom,
Zooals men zegt, - en vreeslijk loom
   Kwam zij zooeven thuis.

Nu eerst eens rusten, vóór zij zich
   Van hoed en doek ontdoet:
Eerst wat bekomen van dien tocht
Door hitte en zand en stof! Zij mocht
   Eens zwijmen na zoo'n gloed!

Dus knoopt zij - phoeh! - haar doekje los,
   Zet - phoeh! - zich neer bij 't raam,
Sluit - oeff! - haar loddrige oogen dicht,
En met een lach op 't lief gezicht
   Vouwt zij haar handen saàm.

Maar slapen?... neen... o foei!... wel neen!
   Aan slapen... denkt zij niet!
Zij denkt aan... zij weet zelf niet wat...
Steeds lager glijdt haar hoofd... totdat...
   Zij... sluimert, als ge ziet.

Daal af nu, Morpheus! god des slaaps!
   Omzweef dit moede kind,

En laat haar droomen, lang en zoet,
Van alles waar zoo'n jong gemoed
Het hoogst geluk in vindt!

A.

Nog iets over den opium.

Naar het schijnt, bestaat de opium-kultuur reeds langer dan zestig eeuwen in Indië. Onder het Engelsche gouvernement werd deze kultuur al aanstonds voor een bepaalde som verpacht; doch in het jaar 1797 kwam hierin verandering, toen in het regentschap Benares een stelsel van administratie en contrôle werd ingevoerd, dat, behoudens enkele kleinere onderdeelen, thans nog algemeen van kracht is.

Volgens dit stelsel bestaat er een soort van personen, Lumberdars genoemd, die zorg dragen dat al de producten van deze kultuur in handen van den Staat komen; en ten einde de aanplanting en de goede ontwikkeling van den papaver zooveel mogelijk te bevorderen, hebben zij steeds de bevoegdheid om aan hen, die zich met de papaverkultuur bezig houden, de noodige voorschotten te verstrekken, welke voorschotten hun weer in producten terugbetaald worden.

Deze voorschotten worden in September verstrekt en dienen natuurlijk vooral om de kosten te bestrijden, die het bewerken van den grond na zich sleept. Gedurende het koudere jaargetijde wordt de kultuur zeer streng bewaakt. In Februari begint de papaver te bloeien; dan maakt men een aanvang met het inoogsten van de stampers, die onder den naam van c h u p a t t i bij het inpakken van den voor China bestemden opium gebruikt worden. In Maart wordt de opium gewonnen door middel van de tamelijk ruwe methode van

IN ZOETEN SLUIMER. Naar H. Lossow. (Zie blz. 259.)

insnijding; de uit de wonde wegvloeiende opium wordt in aarden potten bijeenverzameld. In April eindelijk wordt de opium aan de centrale stations bezorgd,

waar hij geklassificeerd, gewogen, betaald en ten slotte naar de agentschappen verzonden wordt.

Bovendien wordt ook het papaverzaad bijeenverzameld, dat, naar men weet, een vrij belangrijk handelsartikel mag genoemd worden. In de omstreken van Ghazipore worden zelfs de stengels verzameld; deze dienen bij het vervoeren van de opiumkisten naar China. Wanneer de opium te Ghazipore beproefd is geworden, ontvangt de landbouwer vijf ropijen per s e e r (een s e e r is gelijk aan twee Engelsche ponden). De opium moet in dat geval een vastheid van zeventig graden hebben.

De volgende bewerkingen, die de opium nog te ondergaan heeft, worden daaraan verricht met het doel om hem geschikt voor de Chineesche markt te maken. In het jaar 1795 werden er twaalfhonderd m a u n d s voortgebracht, en tegenwoordig stijgt het getal reeds tot een-en-vijftig duizend; en in het agentschap Ghazipore alleen werden in 1877 niet minder dan veertien duizend m a u n d s behandeld.

Behalve voor uitvoer, wordt ook nog opium ten dienste van het lokale gebruik gewonnen; voor dit laatste doeleinde ondergaat de opium de volgende bewerking: men laat namelijk den zuiveren opium in de zon uitdrogen totdat hij een vastheid (consistentie) van negentig graden verkregen heeft en verdeelt hem vervolgens in pakken, welke één seer (twee Engelsche ponden) bevatten.

De opium, die in het noorden van Indië wordt verkregen, is bekend onder den naam van Benaresopium, terwijl die welke meer in Midden-Indië aangekweekt wordt, onder den naam van Malwa-opium bekend is; deze laatste is evenwel van minder hoedanigheid. De goede opium bevat vier percent morphine en drie percent narcotine.

De opium wordt vooral in den vorm van pillen gebruikt of wel gerookt, nadat hij onder de namen van n a d a k en c h a n d u in den handel is gebracht. In het algemeen wordt de opiumgebruiker, meestal 'schuiver' genoemd, door den Europeaan veracht, omdat de opium den mensch verdierlijkt. Intusschen mogen de Europeanen wel zwijgen, want volgens vele autoriteiten is het overdadig gebruik van opium nog niet zoo nadeelig als dat van alcohol, en wat meer zegt - een matig gebruik van opium kan het leven verlengen, tegen koortsen behoeden en het individu vooral minder gevoelig maken voor de gevaarlijke miasmen van de tropische gewesten.

De in China geimporteerde opium brengt 132 millioen gulden op, of meer dan een z e v e n d e van al de Engelsch-Indische baten.

Er schijnt dus van dit artikel meer naar de vroeger door ons beschrevene en afgebeelde opiumholen te gaan dan naar de 'matige' gebruikers.

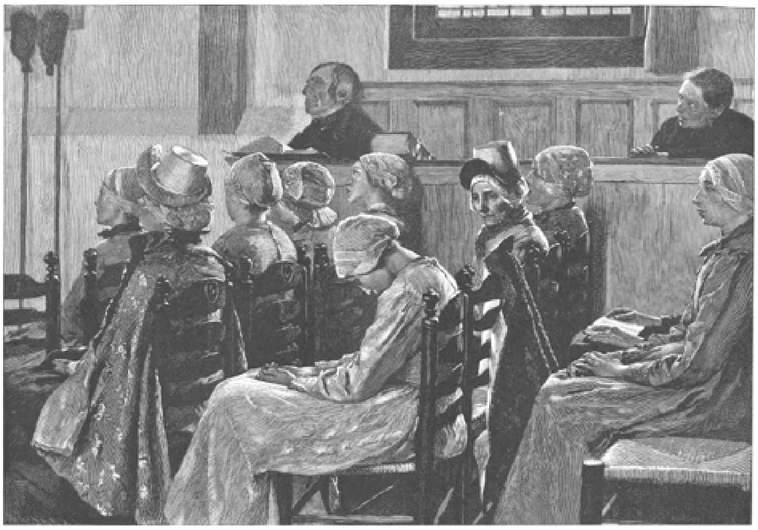
IN DE DORPSKERK. Naar G. Melchers. (Zie blz. 262.)

In de dorpskerk.

Door de trouwe bezoekers der Amsterdamsche schilderijen-tentoonstellingen van den laatsten tijd zal onze gravure begroet worden als een goede bekende, met wie zij gaarne de kennismaking hernieuwen. Ook op de jongste internationale tentoonstelling van kunstwerken te Munchen heeft deze met veel sentiment geschilderde groep 'in de dorpskerk' bij de jury en het publiek groote waardeering gevonden, en genoot zij de hooge onderscheiding van met de gouden medaille bekroond te worden. De schilder Gari Melchers - naar zijn naam te oordeelen, is hij van Hollandsche afkomst, en een Duitsch tijdschrift noemt hem zelfs zonder blikken of blozen een Hollander - is een Noord-Amerikaan van geboorte, die zich echter dikwijls in ons land ophoudt, en dan bij voorkeur te Katwijk aan zee vertoeft. Daar vond hij dan ook de stof voor de welgeslaagde kunstschepping, waarnaar onze gravure bewerkt is. Een stroom van breed en pittig zonlicht bestraalt op dezen Zondagmorgen de eenvoudige, aandachtig luisterende schare, die hier in het bedehuis stichting en troost is komen zoeken. Dat die schare meerendeels uit visschersvrouwen bestaat, behoeft ons in dit Hollandsche zeedorp niet te verwonderen: de mannen en vaders, de zonen, de broeders zwalken thans rond op de wijde zee, ver van huis en haard, om een karig stuk brood te verdienen voor de dierbaren, die zij achterlieten. Gedachten van hoop en van vrees wisselen elkaar beurtelings af in het hart dezer vrouwen, terwijl de leeraar zijne toehoorders wijst op de almacht van Hem, wiens woord gebiedend heerscht over zeeën en stormen. Een der vrouwen is, uitgeput door de zorgen en vermoeienissen der afgeloopen week, ongemerkt ingeslapen, - doch zonder haar zou er misschien iets onvolledigs zijn in de stoffeering dezer Hollandsche dorpskerk, die door den Noord-Amerikaanschen kunstenaar zoo trouw en sympathiek is weergegeven.

Santa Lucia.
Een schets door Ankura.

De zon was bijna aan de kim verdwenen. Slechts enkele purperstralen wierp zij nog over het zacht insluimerende aardrijk. Rust daalde neer uit den donkerblauwen hemel, waaraan der sterren zilverglans zich langzaam verbreidde en tintelend neerschoot op de met avonddauw bedrupte bladeren, diamanten werpend tusschen de door de scheidende dagvorstin gezaaide robijnen.

Sephirs adem streek langs veld en akker, en gaarde de kruidige geuren van het versch gemaaide gras en der jong ontloken bloemen, en suisde door het ritselend loover der struiken, geheimzinnig, zacht, dat het was als zong een koor van elfen een hymne ter eere der naderende koninginne, der zwartgelokte, ernstig schoone.

Een deel van 's hemels vrede scheen over het woelend en strijdend ondermaansche uitgegoten. Vermoeid van de dagtaak keerde de landman huiswaarts en de herder dreef zijn wollige kudde naar stal. De vroolijke wildzang zweeg en het nijvere bijtje zocht de korf om zijn versch gegaarde schatten te voegen bij den reeds verzamelden overvloed. - -

‘Ach, sluit het venster nog niet, Lucia! Laat mij nog een oogenblik genieten van den heerlijken avond; hij is zoo verkwikkend, zoo lavend. Zie eens hoe prachtig de sterren opkomen, hoe flonkerend! En dan die geuren! O! je weet niet hoeveel goed zij mij doen, hoezeer zij mij versterken. Nu kan ik ten minste vrij ademhalen, en je hoort wel, ik hoest bijna niet meer.’

Zij, tot wie deze bede gericht was, hield de hand terug, die zij reeds naar den vensterknop had uitgestrekt en zich half omwendende zeide zij met zachte stem:

‘Wel zijn ze schaarsch de mooie nachten in Holland, maar verraderlijk tevens! Ziet gij dien opkomenden dauw? Wanneer de zon geheel onder is zal het koud worden. Een paar minuten mag het raam dus nog open blijven, maar dan moet het toe.’

‘Die dauw is de voorbode van een mooien, warmen dag, ma mia! en zij blijft laag hangen, zij zal mij hier niet schaden,’ antwoordde de jonge man, die in een gemakkelijken leunstoel gezeten, het oog als in smachtend verlangen op de ondergaande zon gericht hield.

De steeds schuiner vallende lichtstralen hergaven aan zijn bleek en ingevallen gelaat een glimp van vroegere frischheid. Het scheen als keerde de gezondheid weder, als joeg het bloed opnieuw met jeugdige kracht door zijn aderen. Maar ach, het was een bedriegelijk goochelspel: de droge, benauwde kuch, die nu en dan aan zijn borst ontsnapte, bewees genoeg, dat de onverbiddelijke dood hier langzaam een slachtoffer maakte.

Lucia was voor het geopende venster blijven staan. In den vollen lichtglans, die een auriool van goud om hare ravenzwarte lokken en een hooger rozengloed op haar door de zuiderzon donzig bruin getinte wangen tooverde, was zij beeldschoon. De mijmerende blik des kranken viel op haar en bleef, als door een magnetische kracht geboeid, een wijle op die slanke, jeugdige gestalte gericht.

‘Santa Lucia!’ lispelde hij in stille vervoering.

Een onbeschrijfelijk zoete glimlach plooide bij deze ontboezeming de lippen der jonge vrouw.

‘Blijf zoo staan, carissima!’ smeekte hij: ‘de betoovering is zoo schoon!.... Zóó! ja zoo zag ik je op dien avond toen voor het eerst de zalige wellust der ontwakende liefde mijn hart binnenstroomde!’ En hij zweeg, weggevoerd door blijde herinneringen.

Lucia voldeed aan zijn verzoek. Ook zij zweeg.

Een wijle heerschte er een plechtige stilte in het vertrek. En buiten zonk de zon al lager en lager aan den hemeltrans en dieper werden de schaduwen.

Doch met het dooven van de dagtoorts werd de betoovering verbroken, die den jongen man geboeid hield. Het deed hem pijn aan zijn zalige droomerijen ontrukt te worden: een bange zucht welde op uit zijn benauwde borst.

Diepe kommer verspreidde zich over het gelaat der schoone en met innig medelijden vroeg zij:

‘Voelt ge pijn, Francesco? Zal ik het venster nu maar sluiten.’

‘O! nog niet! nog niet!’ gaf de lijder op smach-

tenden toon ten antwoord: ‘Ik gevoel mij thans zoo goed, zoo sterk, dat ik wel zou willen opstaan en een wandeling gaan maken.... Kom, cara mia, laat ons naar buiten gaan! Het moet nu heerlijk zijn onder de bloeiende jasmijnen, en, hoort ge wel, ginds begint de nachtegaal reeds zijn avondlied. Hij zingt van liefde, Lucia, van reine hemelsche liefde en roept ons.... hoort ge wel?’

Hij had bij deze laatste woorden een poging gedaan zich op te heffen, doch zijn krachten hadden hem begeven. Zacht kreunend zonk hij in de kussens terug.

De jonge vrouw was naar hem toegesneld om hem te weerhouden. Ach! zij wist het immers maar al te goed, dat elke beweging hem schaadde en zoo'n akelige benauwde hoestbui kon ten gevolge hebben. Thans knielde zij naast hem neder en haar arm om zijn vermagerden hals slaande blikte zij met haar groote zielvolle oogen naar hem op.

Zij sprak niet, doch haar blik vertolkte genoeg de bede, die in haar hart opwelde, en Francesco verstond dien blik.

Een matte glimlach kwam om zijn mond terwijl hij, haar vriendelijk toeknikkende, zeide:

‘Ik geloof dat het beter is wanneer wij van avond nog maar thuis blijven; ik ben een weinig moe, maar morgen, wanneer ik uitgerust zal zijn, dan gaan wij een lange, lange wandeling maken, is 't niet? O! het is zoo heerlijk tusschen de dennen, zoo koel, je kunt er zoo flink en diep adem halen.... En dan gaan wij déjeuneeren in diezelfde herberg waar wij verleden jaar zoo dikwijls geweest zijn: je weet wel, waar je het zoo mooi vond en waar wij die familie ontmoet hebben, die zoo lief voor ons was. Zij zouden er van 't jaar terugkomen - misschien zijn zij er al en dat zou wel aardig zijn, dan konden wij samen nog meer plannetjes voor den zomer maken.’

Een hoestbui brak plotseling zijn woorden af. Hij had in de laatste dagen zoo'n hevige niet gehad. Het was als zou hij stikken: de aderen aan zijn slapen zwollen op; zijn oogen puilden uit en krampachtig klemde zijn vingers zich om de armleuningen. Een dun, koud zweet parelde op zijn voorhoofd terwijl een waterachtig met bloed gemengd slijm in zijn mondhoeken te voorschijn kwam.

Lucia veegde het zacht met haar zakdoek af. Een vreeselijke angst beving haar en deed haar hand trillen bij de gedachte, dat met elken pijnlijken ademstoot dat dierbare leven plotseling kon ontvlieden. Hoe sneden haar thans die woorden van hoop op de toekomst, zooeven door hem geuit, als vlijmen door het hart.

Voor haar, die zag hoe met den dag dat lichaam gesloopt werd, hoe voortdurend de krachten afnamen en de wreede dood met vaste, snelle schreden steeds nader kwam, lag in dat stille, vaste vertrouwen op herstel iets nameloos smartelijks, en daarbij voegde zich nog het martelend gevoel van onmacht om den dreigenden slag af te weren en dat leven niet een enkele minuut te kunnen verlengen.

Eindelijk bedaarde de hoest. De kranke slaakte een diepen zucht van verademing terwijl hij de dorre rechterhand op zijn borst drukte om de stekende pijn, die hij daar gevoelde, te lenigen. Zijn hoofd zonk achterover in de donzen kussens en uitgeput van vermoeienis sloten zich zijn oogen.

Lucia was opnieuw aan zijne zijde neergeknield. Haar kleine handen rustten gevouwen op de armleuning van den stoel. Zij bad, innig, vurig voor den zielsbeminde tot Hem, die het leven des menschen beheerscht.

Eindelijk opende Francesco weder de oogen en liet ze een wijle vol liefde en innige dankbaarheid op de knielende rusten. Dan legde hij zijn hand op haar weelderige lokken en zeide met zwakke, van aandoening bevende stem:

‘Ik heb je weer doen schrikken, Carissima!... O! ik weet dat je altijd schrikt wanneer zoo'n hoestbui mij overvalt, maar zij worden al minder en minder en weldra zal ik er geheel van genezen zijn... Ah! je zult eens zien hoe spoedig ik beter ben wanneer wij maar eerst weder in het Zuiden zijn,’ riep hij met van hoop stralende oogen: ‘In het begin van September gaan wij naar Napels terug, naar het dierbare, zonnige Napels met zijn blauwe golf en altijd helderen hemel!’

Lucia durfde haar blik niet tot hem opslaan; droeve tranen verduisterden haar oogen. Zij vreesde dat de wanhoop door zijn woorden in haar hart opgewekt, zich op haar gelaat zou afspiegelen. O, die wreede stem in haar binnenste, die niet ophield haar dreigend te voorspellen, dat zij nimmer, nimmer weder hare geboortestad aan zijne zijde zou betreden, liet zich thans luider dan ooit hooren. Zacht smeekte de diep bedroefde den kranke, dat hij zich zou sparen en niet meer spreken, maar deze lette niet op hare bede, en opgewekt ging hij voort:

‘Ja, mijn kind, wij moeten naar Italië terug. 't Is voor jou ook niet goed hier: de Hollandsche nevelen zouden je maar ziek maken; een zuidelijke bloem kan de wisselvalligheden van het noordelijk klimaat niet trotseeren... Ach! wij hadden Napels nimmer moeten verlaten!’

Bij deze woorden schudde hij treurig het hoofd terwijl hij zacht voor zich heen lispte:

‘En hoe lang moet het nog duren voor ik het terug zie!... O, ik wilde dat ik vleugels had om weg te vliegen, ver, ver van hier den zoelen zuidewind te gemoet, over de met sneeuw bedekte Alpen, die als een breede schaar van grimmige reuzen de grenzen van dat wonderland bewaken... O, Lucia! Lucia! waarom zijn wij hierheen getrokken!’

Er lag iets diep melancholisch in die laatste uitroep en er sprak zulk een onbedwingbaar innig verlangen uit, dat de jonge vrouw er pijnlijk door getroffen werd.

En was het ook niet haar vurigste wensch, terug te keeren naar hare schoone geboortestad. Het gure Hollandsche klimaat had zij tot nog toe het hoofd kunnen bieden, maar zij gevoelde het, niet lang zou het duren of het zou zijn verderfelijken invloed op haar beginnen uit te oefenen... En dan?... Francesco had al hare zorgen noodig; zijn zwak gestel eischte al hare krachten... en wanneer deze eens zouden afnemen? Wanneer zij zelf eens ziek werd, wie zou hem dan verplegen.

Een kille huivering liep haar bij deze gedachten door de leden. Zij wilde ze verdrijven, maar het gelukte haar niet. Zij maakte plannen om zoo spoedig mogelijk aan zijn verlangen te voldoen, doch allen stuitten voorloopig af op den toestand waarin de

lijder verkeerde. Zoo als hij zich thans bevond zou hij nimmer de vermoeienissen eener reis, al werd deze met de grootste voorzorgen ondernomen, kunnen doorstaan; de minste inspanning kon zijn dood ten gevolge hebben... en dan daarbij tevens te moeten denken, dat elke dag langer onder den noorder hemel doorgebracht, een snelle schrede grafwaarts was.

Doch de zomer, wanneer deze hield wat hij bij zijn intrede beloofde, wanneer hij warm en mild was, zou hem in zooverre kunnen versterken, dat hij tegen het begin van den herfst overgebracht zou kunnen worden. En als een drenkeling aan een stroohalm hield zij zich aan deze zwakke hoop vast.

Zij verborg daarom haar eigen wenschen in het diepst van haar hart, opdat deze zijn heimwee niet zouden versterken, en troostend fluisterde zij hem toe:

‘Geduld, mijn vriend! geduld... nog een paar maanden, dan gaan wij!... maar je moet je dan ook goed in acht nemen... beloof je mij dat? En niet te veel spreken. Je weet wel wat de dokter zeide, is 't niet?... Wanneer je maar rust houdt kunnen wij des te eerder gaan.’

En liefkoozend streek ze haar hand over zijn hoofd.

Francesco knikte haar vriendelijk toe. Een glans van stille vreugde verhelderde zijn gelaat en een wijle liet hij zijner verbeelding den vrijen teugel. Dan zeide hij op zachten toon:

‘O! ma mia, hoe verlang ik terug naar al die plekjes, die door onze liefde geheiligd werden, waar ik mijn geluk, mijn gemoedsrust, mijn leven terug vond.

Ach! hoe eenzaam en verlaten gevoelde ik mij toen ik dat dolce Napoli voor het eerst bezocht. Mij bood die lachende stad toen geen vreugde, en het vroolijk gezang harer zorgelooze inwoners klonk mij als een spotlied in de ooren. Je weet niet met welk een rouw mijn hart vervuld was; hoe geheel mijn ziel in opstand was tegen God en de menschen; hoe ik er een bitter vermaak in schepte mij zelf te kwellen door de meest pessimistische levensbeschouwing... Ik was toen wel krank en niet zonder huivering kan ik aan die dagen terug denken. De slag die mij getroffen had was dan ook zoo hevig en plotseling geweest, dat ik er mij nog over verwonder, dat hij mij niet gedood, niet krankzinnig gemaakt heeft. Ah, Lucia! kunt gij 't je voorstellen wat het is, een moeder, een dierbare, aangebedene moeder te moeten verliezen... en dat op zulk een wijze!’

Een koude rilling liep hem door de leden, bij de herinnering aan het leed wat hij toen had ondervonden.

Hij maakte met haar een reis door Zwitserland. Reeds lang had hij er naar verlangd, die trotsche Alpen, wier met sneeuw en ijs bedekte kruinen zich verliezen in de wolken, te leeren kennen; met jongensachtige vreugde had hij er zich op gespitst die steile berghellingen te beklimmen en van den top dier steenreuzen neer te blikken in de diepe dalen. En zij, de liefhebbende moeder, had zich verheugd in het anthousiasme van haar eenig kind, en was hem gevolgd op zijn tochten, vermoeienis en ontbering trotseerend om zijn genoegen niet te bederven. Zij had met hem de Rüge beklommen, was zijn gezellin geweest naar Murre; had aan zijne zijde den zonneopgang op den Rigi genoten en was hem gevolgd langs de vaak moeielijke wegen naar de Rhônegletscher. Toen zouden zij ook over de Furka naar Andermat gaan. Op zijn verzoek nam zij een rijtuig: hij wilde den nadere, den stijl opwaarts gaanden weg nemen ten einde zijn moeder boven af te wachten. En met kinderlijke vreugde aanvaardde hij den tocht, neuriënd en zingend onder het klimmen, de kleurige

Alpenbloemen plukkend en samenbindend om haar met die frissche, lachende kinderen der natuur een blijde ontvangst te bereiden.

En hij kwam in het kleine hotel aan den rand van de eeuwige gletscherzee waaruit de vorstelijke Rhône zich langzaam ziet geboren worden. En hij bestelde een dejeuner, uit de armzalige spijslijst de spijzen zoekende, die hij als haar lievelingsgerechten kende en toen wachtte hij haar aankomst af.

Doch een uur verstreek zonder dat hij haar zag komen. Hij begon zich ongerust te maken doch de waardin bracht hem tot kalmte door de verzekering, dat het opstijgen langs den rijweg minstens anderhalf uur langer duurde dan langs het voetpad, vooral wanneer het, zooals toen geregend had. Hij was toen weder gaan zitten, maar een half uur verliep er bovendien en daarna nog een kwartier zonder dat het rijtuig kwam opdagen. Toen had hij zich niet langer kunnen bedwingen en was den breeden weg een eindweegs afgedaald, angstig uitziende en scherp luisterend naar elk geluid. Geruimen tijd hoorde of zag hij niets wat op een rijtuig geleek en zijn onrust klom voortdurend. Dan eindelijk vernam hij menschenstemmen - zij spraken de taal des lands en schenen te voet te gaan met de langzame geregelde stap der pakdragers.... ah! van hen zou hij inlichtingen kunnen krijgen en hij verhaastte zijn schreden.

Helaas! Wel zouden zij hem inlichtingen geven, maar O God! welke.....

In weinige minuten had hij den stoet bereikt, die uit een drietal gidsen, eenige Engelsche touristen en ettelijke vrouwen bestond. Twee der gidsen droegen een baar, ruw uit boomtakken saamgevoegd, waarop onder een paar reisdekens een menschelijk lichaam lag uitgestrekt. Welk vreeselijk vermoeden bekroop den beangstigden jongeling bij het zien dier menschen, die zich met schroomvallige nieuwsgierigheid om de dragers drongen? Welke geest beheerschte op dat oogenblik zijne bewegingen en deed hem voortdringen door dat treurig geleide? Waarom dwong hij de gidsen tot stilstaan en sloeg hij de dekens op? Ach! een dier geheimzinnige leedvoorspellende stemmen in het menschenhart had hem luide toegeroepen, dat het zijn moeder was, die daar werd opgedragen, dat het die dierbare, aangebedene vrouw was, die daar koud en zielloos op de lijkbaar lag.

Bewusteloos was hij naast de doode neergezegen: aan hare zijde uitgestrekt droeg men hem naar het kleine hotel op den bergtop. En alles wat hij toen doorleeft had vóór het bewustzijn hem begaf en wat hij later omtrent het noodlottig ongeval hoorde, doemde opnieuw op in zijn geest en zacht, met bijna toonlooze stem, als sprak hij in zich zelf, vervolgde hij:

'Verbrijzeld.... de halswervels verbrijzeld tegen een hoekigen rotssteen.... De weg was glad, het paard kon de wicht van het rijtuig niet langer houden...

struikelde... viel, en snel steeds sneller liep het voertuig langs de steile berghelling naar beneden tot dat....

Lucia murmelde eenige troostwoorden en drukte liefkoozend haar wang tegen de zijne. Doch welke woorden zijn in staat leniging in zulk een smart te schenken. Heeft niet elke uiting der menschelijke stem in zulke omstandigheden iets profaans? Brengt dan een traan van innig medelijden in stilte vergoten niet de beste balsem?

Zwijgend weende zij met hem en vaster sloeg zij haar arm om zijn

EEN UITGESTORVEN VOGEL. (Zie blz. 267.)

hals.

Na een wijle werd hij kalmer. “O, Lucia!” riep hij, “waarom stierf ik ook toen niet! waarom werd ik niet krankzinnig, dat zou een liefdegave Gods geweest zijn!”

Maar plotseling, als gevoelde hij een inwendige wroeging over dezen uitroep vervolgde hij haar door zijn tranen heen toelachende: “vergeef mij, cara mia; de smart maakte mij onrechtvaardig en deed mij een oogenblik de zaligheid vergeten, die ik nog deelachtig zou worden.

En welk een zaligheid,” ging hij mijmerend voort:

Herinner je je nog hoe levensmoede ik was voor ik je leerde kennen. Ach! men had mij verandering van klimaat aangeraden, en ik volgde dien raad op: doch die verandering bleef zonder invloed op mij. Men had mij gezegd verstrooiing te gaan zoeken in het volle drukke leven, doch waar zocht ik haar! Het was of een booze

geest mij voortdreef naar al die plaatsen, die ik weleer met haar bezocht had, en welk een uitwerking moest het bezoeken van al die herinneringsvolle plekjes op mijn geest uitoefenen!

Eindelijk behaalde ik de overwinning op mij zelf om mij van die plaatsen los te scheuren en ik trok naar het zuiden, doch de schim mijner moeder volgde mij steeds. Waar ik kwam was zij aan mijn zijde en het was mij als noopte zij mij in alles gelijkenis te zoeken met datgene, wat ik weleer met haar doorleefde en genoot. O! dat alles werkte mijne zwaarmoedigheid in de hand en verwekte wrok tegen God en de menschen in mijn gemoed. Vol wrevel noemde ik haar dood een onrecht mij aangedaan en geheel mijn hart kwam alsdan in opstand.

Het kalmste was ik nog te midden der bouwvallen van Pompeï, welke ik vergeleek met die van mijn levensvreugde. En had ik daarin zoo geheel onrecht? Was mijn geluk niet evenals die weleer zoo bloeiende stad, door een enkele, vreeselijke uitbarsting vernietigd?.....

Ja, daar vond ik soms eenige rust voor mijn afgemarteld gemoed, maar ach! wanneer ik dan weder onder de vroolijke Napolitanen terugkeerde!

Mijn somberheid, waarvan zij de oorzaak niet kenden, en die vaak tot excentriciteit oversloeg, had hun aandacht getrokken, en wekte niet zelden hun scherpen spotlust op. Je weet het, hoe zij mij “de zwarte vreemdeling” noemden; ik moet dan ook een droeve figuur gemaakt hebben, te midden hunner luidruchtige en onbezorgde vroolijkheid. Doch hun stekelig vernuft deed mij pijn en knarstandend wierp ik hen dikwerf een ruwen vloek naar het hoofd.

Een echter was er, die mij niet bespotte, Lucia! een, die medelijden toonde met den armen zwerver, die begreep, dat die vreeselijke zwaarmoedigheid uit een krank en lijdend hart geboren werd.

O! welk een hemelsche, koesterende lichtstraal schoot plotseling neer in de duistere chaos van mijn gemoed! Welk een wonderbaarlijke kracht ging uit van den weemoedigen blik, dien gij mij toewierpt. De storm in mijn binnenste legde zich, regelmaat en orde keerde weer in mijn denkvermogen: de sombere beelden, die mijn geest vervulden, werden op den achtergrond gedrongen. Gij herschonkt mij de hoop op een blijder toekomst, gij wektet opnieuw mijn

zelfvertrouwen op: gij waart als een goede genius, uit zaliger oorden neergedaald, om mij terug te voeren op den rechten weg, dien ik sinds zoo lang bijster was.

Hoe ellendig, hoe zwak en onmannelijk kwam ik mij zelf toen voor. Hoe verweet ik mij de vele dagen in nutteloos klagen doorgebracht. Met welk een ontzetting zag ik toen plotseling den afgrond voor mij gapen, waarin mijn heilloos tobben mij wis zou hebben neêrgestort...

Je stond voor het venster, Lucia! - herinner je 't je nog? - De zon ging onder en wierp haar laatste stralen tintelend over de lazure-wateren. Je staarde peinzend naar het westen... waaraan dacht je toen, mijn engel? - O! zeker niet aan den somberen, naargeestigen knaap, die als door een bovennatuurlijke macht beheerscht, het oog van je schoone gestalte niet kon afwenden.

Ja, je was schoon, bekoorlijk schoon op dien oogenblik, Lucia! En hoe gaarne ware ik tot het einde mijner levensdagen in de stille bewondering gebleven, die mij toen zoo geheel aan de aard en het aardsche ontvoerde.

Je moet lang, zeer lang in mijmeringen verdiept daar gestaan hebben, want de zon was reeds geheel aan den horizon verdwenen, toen ik uit mijn betoovering werd opgewekt. Zacht, doch duidelijk verstaanbaar klonk het avondlied der matrozen van de in de blauwe golf voor anker liggende schepen, en uit de stad stroomden mij de zoete tonen van guitaar en mandoline tegen. Die muziek en zang maakte de begoocheling, waarin ik verkeerde, nog grooter. Ik waande mij in een tooverland overgeplaatst waarvan gij het middelpunt, de goede fee, de schitterende koninginne waart...

Helaas! toen werd plotseling de magische kracht gebroken - een stem riep je van het venster weg. Die stem klonk mij ruw en wreed: zij noemde je naam en ik vond, dat zij dien naam ontheiligde.

Langzaam uit je mijmering ontwakende liet je de oogen rondwaren. Toen zag je mij en een wijle bleef je blik op mij gericht.

Was het toen reeds liefde, die er mij uit tegenstraalde, of nog slechts medelijden met een ongelukkig menschenkind?

Neen, Lucia! neen, het was liefde! want waarom naamt ge anders de roos van je borst om haar mij toe te werpen? Ach, je kondt het niet meer zien, hoe mijn vingers beefden toen ik dat dierbaar pand opraapte, noch hoe ik het in vervoering aan mijn lippen drukte, want snel hadt gij het raam verlaten.

O, welke zalige oogenblikken heb ik toen doorleefd, maar ook welke bange zorgen en angsten kwamen mij weldra kwellen. Ik waande mijn geluk te groot, ik kon het niet omvatten; ik vreesde, dat het slechts een schoone droom zou blijken, waaruit mij een pijnlijk ontwaken wachtte.

Ja, mijn kind, het lijden, uit liefde geboren, kan smartelijk zijn, maar, eenmaal geleden, verdubbeld het de vreugd.

Weet je het nog, Lucia, dat ik dikwijls verteld heb, hoe ik soms uren achtereen in de nabijheid van je woning de wacht hield, alleen om je uit te zien gaan of thuis te zien komen, zonder ooit evenwel den moed te hebben je aan te spreken? Hoe kinderachtig schuchter moet ik toen in je oog geweest zijn, en dat voelde ik wel, maar toch, zie je... ja, dat waren pijnlijke oogenblikken, daar mij dan voortdurend de angst bekroop, dat ik nimmer dien moed zou hebben en een ander mij voor zou komen, want het kon niet anders of je moest mijn handelwijze ten slotte als bloote nieuwsgierigheid of wel als onverschilligheid gaan beschouwen.

Maar toen eenmaal het ijs tusschen ons gebroken was en je je hart al blozend voor mij hadt uitgestort; toen je mij bekend hadt, dat je mijne liefde beantwoordde, toen, Carissima mia, juichte en jubelde het eerst recht luide in mijn binnenste; toen kende mijn geluk geen grenzen en was het mij als ware een deel der hemelsche vreugde in mijn smart neergedaald.'

Vermoeid hield de kranke met spreken op. Hij had zich erg opgewonden, waardoor een scherp afgeteekende blos zijn koonen kleurde.

Lucia had hem zwijgend aangehoord. De herinneringen aan dat eerste ontwaken hunner wederzijdsche liefde hadden haar als in een zoete roes medegesleept. Nu hij echter zweeg gaf haar beweeglijk gelaat, waarop zich elke aandoening steeds zoo duidelijk afteekende, hem genoeg te kennen hoe opnieuw de bezorgdheid voor zijn gezondheid haar hart vervulde.

'Je vermoeit je te veel, Francesco!' zeide zij met zachte vermanende stem, terwijl zij haar oogen smeekend tot hem opsloeg: 'spreek nu niet meer en laat ons in stilte de heerlijke gedachten genieten, die je woorden hebben opgewekt.'

De jonge man scheen haar niet te verstaan. Zijn oogen schitterden met een buitengewonen gloed; over zijn gelaat lag een bovennatuurlijke glans uitgespreid, terwijl een zalige glimlach om zijn lippen speelde; zijn geest scheen geheel aan de aarde ontheven.

Geruimen tijd heerschte er een plechtig zwijgen. Eindelijk stond Lucia langzaam op en ging voor de piano zitten. Haar hart vloeide over en een onweerstaanbare drang dwong haar haar gevoel in muziek lucht te geven.

Langzaam zweefden haar vingers over de toetsen, aan het instrument de zoetste klanken ontlokkend, die zich samen voegden tot een liefelijke improvisatie, waarin zich vreugde aan weemoed paarde.

Zij bezong haar geheele leven. Alles wat zij van lief en leed ondervonden had, gaf zij in tonen weer.

Doch meer en meer ontaardde dat vrije spel: meer en meer kwamen de oude melodieën harer zangerige geboortestad er zich tusschen mengen, totdat eindelijk één den boventoon behield; en toen zong zij met haar liefelijke stem zacht voor zich heen:

Sul mari luccica
Astro d'argento
Placida é l'onda
Prospero è il vento
Venite al agile
Barchetta mia
Santa Lucia
Santa Lucia.

Het praeludium had Francesco uit zijn diepe gepeinzen opgewekt, en die opwekking had hem een oogenblik gehinderd. Hij had zich zoo gelukkig gevoeld bij zijne wegsleepende gedachten, dat elke onderbreking er van hem pijnlijk aandeed. Toen Lucia

echter de eerste accoorden van dat eenvoudige volkslied aansloeg, toen de eerste woorden zoet vloeiend van hare lippen zweefden, verdween de wrevele trek van zijn gelaat en de hals strekkende dronk zijn oor met zalige wellust de zachte tonen. Want dát was het lied wat hij den avond, toen zij hem voor het eerst als de ster zijner hope verschenen was, over de zacht kabbelende wateren der Napelsche golf had hooren weerklinken; dát lied had de betoovering volmaakt, die hem toen had gekluisterd, en levendiger dan ooit doemden de beelden uit het verleden voor zijn geest op.

Lucia had den indruk niet bespeurd door haar zang op den lijder teweeg gebracht. Met inniger intonatie ging zij voort:

Con questo zeffiro
Cosi soave
O! com' è bello
Star su la nave
Su passaggieri
Venite via
Santa Lucia
Santa Lucia

‘Santa Lucia!’ stemde Francesco's zwakke stem met het refrein in, terwijl tranen van aandoening langs zijn dorre wangen drupten. ‘Santa Lucia!’... zoo had hij haar genoemd, toen hij den eersten vurigen kus op haar schoone lippen drukte.

‘O dolce Napoli’

klonk het hartstochtelijk aan de piano:

‘O suol beato
‘Ove serridere
‘Volle il creato
‘Tu sei l'impero
‘Del armonia
‘Santa Lucia!
‘Santa Lucia!

Francesco had bij het laatste couplet het hoofd in de kussens laten terugzinken en een innig, innig verlangen naar dat ‘dolce Napoli’ lag in zijn opwaarts geslagen oogen uitgedrukt. Zacht bewogen zich zijne lippen als zong hij het lied mede en langzaam vouwden zich zijn uitgeteerde handen.

Lispelend suisde de verkwikkende avondkoelte door de bladeren en voerde de geuren der velden de kamer binnen. En de kranke waande zich als met een tooverslag overgeplaatst naar het goddelijk schoone Italië en een glimlach vol hemelsche vreugde gleed over zijn gelaat.

Lucia stond langzam van de pianokruk op en blikte droomerig naar buiten. Ook hare gedachten verwijlden ver van het land der grauwe nevelen, van het vochtige drassige Nederland.

Dan wendde zij zich tot den kranke en knielde opnieuw naast hem neder. Francesco was nog altijd in den toestand van extase waarin het lied hem gebracht had: hij scheen zelfs hare nabijheid niet te bemerken.

Doch plotseling onderging zijn gelaat een vreeselijke verandering. Een hevige hoestbui overviel hem, die steeds benauwder werd om eindelijk in een zacht gerochel

over te gaan waartusschen de lijder slechts met moeite de woorden: ‘lucht! om Gods wil lucht! ik stik’ nauw hoorbaar kon uiten.

Lucia was in hevige angst opgesprongen en ontblootte met bevende hand de borst des lijders, doch de benauwdheid week niet. Zij ijlde om water te halen en besprenkelde zijn gelaat en hals, doch in steeds dikker druppels parelde het koude zweet op zijn voorhoofd. Zijn mond vertrok zich in hevige krampen; zijn oogen puilden uit hunne kassen; tot barstens toe zwollen de aderen op.

‘Hulp! hulp!’ gilde de jonge vrouw: ‘O! God hij sterft!’ en in doodsangst liep zij de kamer rond en rukte de deur open om daarna weer aan zijn zijde neder te zijgen. Doch niemand kwam op haar geroep toesnellen.

En akeliger nog werd Francesco's gelaat. Een kille straal der maan viel spookachtig in het vertrek en tintelde op zijn verwrongen aangezicht.

Lucia kromp huiverend ineen en bedekte de handen van den beminden jongeling met vurige kussen.

‘O! nog niet, Francesco! verlaat mij nog niet!’ snikte zij: ‘Gij zijt nog zoo jong! het leven is nog zoo schoon! Gij moogt mij niet alleen laten in dit vreemde land, onder vreemde menschen! Morgen reeds keeren wij naar Italië terug!.... Francesco! Francesco!’ en tranen verstikten haar stem.

‘Santa Lucia!’ klonk het plotseling hoewel zacht toch duidelijk verstaanbaar van de lippen des stervenden.

De jonge vrouw blikte op. Nog eenmaal straalde hoop uit hare oogen; doch toen sloten zij zich en bewusteloos viel zij naast den stoel neder.

Francesco's gelaat was tot rust gekomen, maar het was de ijzige indrukwekkende rust des doods, die er thans over lag uitgespreid.

De woorden waarmede hij zijne geliefde het eerst had toegesproken waren ook zijn afscheidswoorden geweest.

Een uitgestorven vogel, door dr. H.J. Veth.

Voor eenige jaren schreef ik in dit tijdschrift een stukje over uitgestorven vogels.[1)] Voornamelijk werden daarin soorten behandeld, die reeds sedert eeuwen niet meer onder de levende kunnen worden gerekend of waarvan althans niet met eenige waarschijnlijkheid is uit te maken, wanneer zij het laatst onze planeet hebben bevolkt. Toch vermeldde ik toen ook nog eenige vogels, - de groote alk, een eend en twee papegaaien, - die eerst gedurende deze eeuw zijn uitgestorven. Aan deze sluit zich de merkwaardige vogel aan, waarvan wij thans in staat zijn aan onze lezers eene afbeelding aan te bieden.

Omtrent het land, waar deze vogel, de Fregilupus varius, zich ophield, loopen de opgaven zeer uiteen. Men vindt daarvoor in verschillende bronnen opgegeven: de eilanden Réunion, Mauritius en Madagascar en soms ook de Kaap de Goede Hoop. Volgens de nieuwste en zeer grondige onderzoekingen schijnt echter zijn vaderland tot het eiland Réunion te zijn beperkt geweest. Voor hem, die weet hoe onnauwkeurig men vooral in vroegeren tijd te werk ging met het opgeven van de herkomst van dieren en

1) Jaargang 1886, blz. 68, 83.

planten, kan het geen verwondering baren, dat de meeningen over het vaderland ook van dezen vogel zoozeer uit elkander liepen. De eerste vermelding van het dier had plaats in het jaar 1658 door den Franschman Etienne de Flacourt; na dien tijd werden er af en toe voorwerpen dezer soort in Europa aangebracht, maar zij bleef steeds zeer zeldzaam. Sedert 1849 is er echter geen exemplaar meer gevonden, niettegenstaande er moeite genoeg is gedaan om den vogel machtig te worden. Met zeer groote waarschijnlijkheid kan men hem dus thans wel als uitgestorven beschouwen.

De Fregilupus, naar welken onze afbeelding is genomen, bevindt zich in het Kensington-Museum te Londen. Zijne lengte bedraagt vier en twintig centimeters. Hij heeft een slanken gekromden snavel, evenals de tamelijk hooge pooten geel van kleur, en op den kop een sierlijke kuif van witte vederen. Zijne kleuren waren witachtig grauw en bruin, boven op den staart roestkleurig, aan den buitenrand der vleugels bevindt zich een kenmerkend wit vlekje. Omtrent zijne levenswijze is ons niets bekend, als dat zij op vochtige en moerassige plaatsen werd aangetroffen, terwijl ook vermeld wordt, dat zij de plantsoenen opzocht om koffieboonen te eten. Ten opzichte van zijne verwantschap met andere vogels, zijn de meeningen ook nog al verschillend geweest. Nu eens, door Cuvier b.v., werd hij tot de hoppen gerekend, door anderen werd hij meer in de nabijheid der spreeuwen en kraaien gebracht, in verschillende opzichten kan hij als een overgangsvorm tusschen de genoemde groepen worden beschouwd.

Wat de oorzaak van zijn uitsterven is geweest, is volkomen onbekend. Dat vogels, waarop veel jacht wordt gemaakt en die nog daarenboven, zooals het meerendeel der vroeger genoemde, slecht of in het geheel niet vliegen konden, gemakkelijk verdwijnen, zal niemand verbazen. Maar deze redenen gelden niet voor onzen vogel, die naar zijn maaksel te oordeelen, goed heeft moeten vliegen, en waarvan het ook niet bekend is, dat er ooit een verdelgingsoorlog tegen hem is gevoerd.

Sneeuwwitje.

O koningin van Astraband,
O schoonste vrouw van 't gansche land,
- Zooals het tooverglas u vleit -
'k Wed dat ge bersten zoudt van nijd,
Als gij Sneeuwwitje hier kondt zien:
Zoo schoon, zoo vroolijk bovendien!

Wel was de jager ruw en stout,
Tot wien gij spraakt: ‘Ga in het woud,
Neem 't scherpste jachtmes in uw hand,
En maak Sneeuwwitje er meê van kant!’
Maar schoonheid, jeugd en zielesmart
Vermurwden zelfs dit jagershart.

Wel worden - 't is steeds zoo geweest! -
Kabouters door den mensch gevreesd;
Maar de onschuld, in haar reinst gewaad,
Ducht zelfs van 't dwergenvolk geen kwaad:
Hoe diep zij komen uit den grond,
Sneeuwwitje joelt er meê in 't rond.

Zoo, koningin van Astraband,
Zoo ziet ge tot uw schade en schand',
Dat schoonheid dàn alleen gedijt,
Als zij door ootmoed wordt gewijd, -
Wat dan ook zeker en gewis
Een zegen voor 'Sneeuwwitjes' is!

H.V.

Per telefoon.

I.

Hawthorne - of iemand anders - heeft ergens eens het vermoeden geopperd, dat Cupido in onzen modernen tijd ongetwijfeld zijn pijl en boog heeft afgedankt en vervangen door een revolver. Men vindt thans dames van zulk een gevaarlijke schoonheid, dat het kleine minnegodje in hare tegenwoordigheid geen bruikbaarder wapen zou weten te vinden dan een achterlaadgeweer. Zonder vrees voor tegenspraak kan men zeggen, dat de zoon van Venus niet met minachting neerziet op de jongste uitvindingen van Vulcanus ten dienste van Mars, en dat hij zijn blinddoek thuislaat, wanneer hij voor de aanvulling van zijn wapenrek uitgaat. De minnenden zijn vlug bij de hand om zijn voorbeeld te volgen, en de tempel der liefde is nu voorzien van al de nieuwste verbeteringen, geheel ingericht 'naar de eischen des tijds.' In onze dagen kan de zuchtende minnaar per telegraaf met zijne geliefde afspraakjes maken, en heeft de blozende bruid gelegenheid om per 'bliksemtrein' er van door te gaan; en als er ooit nog eens een Orlando in de buurt van Parijs of Amsterdam of New-York komt, zal hij den naam zijner Rosalinde kunnen snijden in de telegraafpalen.

Indien Cupido in vroeger tijd evengoed als tegenwoordig de toepassingen der moderne wetenschap ter zijner beschikking had gehad, zou de geschiedenis van menig beroemd paar geliefden een gansch anderen loop hebben genomen. Leander zou zich voorzeker niet op weg begeven hebben om naar zijne geliefde te zwemmen, als er internationale stormsignalen over den Atlantischen Oceaan waren gewisseld, die Hero hem kon medegedeeld hebben door bemiddeling van de Hellespontsche Telegraaf-Maatschappij. Nooit zou Paris schotvrij met de schoone Helena ontsnapt zijn, indien de verlaten echtgenoot en monarch in de gelegenheid ware geweest om de vluchtenden onmiddellijk na te zetten met zijn snelvarend stoomjacht *Menelaus.* En als de monnik Lorenzo geabonneerd was geweest bij de Veronasche Telefoon-Compagnie, had het dien eerwaardigen priester niet de minste moeite gekost om Romeo op te schellen en hem te waarschuwen dat het 'doodelijk elixer,' waarvan Julia gedronken had, slechts een tijdelijk bedwelmend middel was, en dan had Romeo kunnen zien, dat

Schoonheid nog steeds spreekt
Uit 't purper in uw lippen, op uw wang.
En 't waas des doods zich daar niet heeft verspreid.

II.

Terwijl de eeuwen elkander opvolgen, wordt de maatschappij hoe langer hoe samengestelder en ontwikkelt de wetenschap zich in alle richtingen; op

die wijze blijft er een evenwicht in stand gehouden, en wordt de hedendaagsche minnaar ter zijde gestaan door de toepassingen der wetenschap, op hetzelfde oogenblik dat de verwikkelingen van het maatschappelijk leven hem allerlei hinderpalen in den weg leggen. Zelfs de Liefdadigheidskermis, die hoogste triomf van den amateur-afzetter, en de telefoon, die onpoëtische handlanger van den winkel en het kantoor,

SNEEUWWITJE. Naar H. Vogel. (Zie blz. 268.)

kunnen gedwongen worden om aan de bevelen der liefde te gehoorzamen en dienst te doen als instrumenten in de sluwe handen van Cupido.

Toen de jonge dames, die den zomer doorbrachten in het badhotel te Sandy Beach (Noord-Amerika), een fancy-fair besloten te organiseeren ten voordeele van de ‘Society for the supply of missionaries to cannibal countries’ (Vereeniging tot ondersteuning der Zending onder de menscheneters), hadden zij geen trouwer en hulpvaardiger medewerker dan Mr.

Samuel Brassey, een jonkman van goeden huize, die kort te voren aan het Columbia College den doctoralen graad had gehaald. Hij was vlug, ondernemend, vindingrijk en onvermoeid; en toen de kermis eindelijk geopend werd, legden de jonge dames de verklaring af, dat zij zonder hem niet geweten zouden hebben wat zij moesten beginnen. Hij was haar behulpzaam geweest om de balzaal te decoreeren, en die te herscheppen in een markt voor den verkoop van onbeteekenende beuzelingen. Hij was de man, die de Japansche theetent bedacht voor Mrs. Martin, en die op den inval kwam, dat deze deftige en imposante dame in een Japansche peignoir zou verschijnen. Hij was de man die de drie Miss Pettitoes, destijds onder de moederlijk beschermende vleugelen van Mrs. Martin gekoesterd, hare tentjes hielp opzetten: de put, waaruit Miss Rebecca limonade ophaalde voor iedereen die dorst had; het rariteiten-kraampje, waar Miss Nelly een schromelijken warboel van stukken en brokken te koop had uitgestald; en de Indiaansche *wigwam*, in welker duistere holte Miss Cassandra, als Pocahontas vermomd, de toekomst voorspelde.

Die Miss Cassandra, de oudste en achtbaarste van de drie Miss Pettitoes, deed hij de guitigste voorspellingen aan de hand voor al zulke jonge mannen en meisjes, van wie met zekerheid te verwachten was, dat zij de hulp der waarzegster zouden inroepen, - voorzeggingen die haar zelve uiterst vaag en orakelachtig voorkwamen, maar die pikant genoeg bleken om de levendigste aandoeningen teweeg te brengen, wanneer zij aan de raadplegers van het noodlot werden overgebracht. Voor Mis Nelly schreef hij een massa autographen van een aantal beroemde personen, te beginnen met Julius Caesar en Cleopatra, om te eindigen met Koningin Elisabeth en George Washington. De handteekeningen van Shakespeare, waarvan er een dozijn waren, verklaarde hij voor buitengewoon karakteristiek, daar er geen twee hetzelfde gespeld waren; en wat het fac-similé van Confucius betrof, machtigde hij haar om dit als bepaald uniek aan te bieden, daar hij het had nageschreven van het éénige theekistje in het hotel. Aan hem ook dankten de sirenen van den bazaar hare onwrikbare overtuiging aangaande de noodzakelijkheid om nooit geld terug te geven. Voorts ontwierp hij een nieuwe omkeering van den stelregel, dat men iets bij de massa goedkooper krijgt dan per stuk; want de autographen in het rariteitenkraampje, de glazen aangelengde limonade in den put, en de kleine waaiertjes in het Japansche theetentje kostten allen vijfentwintig cents het stuk, maar een dollar de drie. Dit denkbeeld alleen stempelde hem reeds tot een jonkman met een veelbelovenden aanleg voor 'zaken doen'; hetgeen Mr. Martin hem dan ook onbewimpeld te kennen gaf, nadat hij Brassey gevraagd had of de autographen wel echt waren, en deze hem daarop onmiddellijk eene 'schriftelijke garantie van den vervaardiger' had aangeboden.

Uit deze bijzonderheden kan men opmaken, dat Mr. Samuel Brassey op den vriendschappelijksten, om niet te zeggen op vertrouwelijken voet verkeerde met Mrs. Martin en hare beschermelingen, de drie Miss Pettitoes. Even vrij en ongedwongen ging hij ook om met al de andere jonge dames in het hotel, uitgenomen wellicht met Miss Bessy Martin. In zijne verhouding tot Mrs. Martin's schoone nicht zou een nauwlettend waarnemer zekere gedwongenheid hebben opgemerkt, die dikwijls werd afgelegd, maar zich ook even dikwijls weer deed gelden. Al de andere meisjes bejegenden hem met de oprechtheid en de ongekunstelde hartelijkheid, die tot de kenmerkende karaktertrekken der jonge Amerikaansche vrouwen behoort, vooral wanneer zij in de gelegenheid zijn om den zomer in een badhotel door te brengen. En ook Miss Martin deed werkelijk zoo, - maar tegenover háár was zijn gedrag geheel

anders. Tegen de anderen was hij vriendelijk. Tegenover háár was hij voorkomend, innemend zelfs, maar nu en dan zeer afgemeten, alsof hem toch iets hinderde. Schoon hij in den regel de minst schroomvallige van alle jonge mannen was, gevoelde hij zich in h a r e tegenwoordigheid verlegen en niet altijd bij machte om zijn tong te dwingen tot gehoorzaamheid aan zijn wil. Als zij hem aankeek - en hij was een jonkman met een aangenaam uiterlijk - was hij er zelf benieuwd naar of hij nu bloosde of niet. Buiten hare nabijheid gevoelde hij zich dikwijls ellendig; maar in haar bijzijn werd hij gekweld door een nameloozen zielsangst. Hij zwierf voortdurend om haar heen, alsof hem woorden van het hoogste gewicht op de tong brandden; maar wanneer hij naast haar zat op de piazza, of op een Zaterdagavond vlak tegenover haar een Virginia-wals danste, of op een Zondagmorgen met haar naar de kerk wandelde, dan had hij niets uit en over zichzelven te zeggen.

Of Miss Martin deze verschijnselen al dan niet had opgemerkt, en hoe hare meening ten opzichte van Mr. Brassey of hare gevoelens jegens hem mochten zijn, wist waarschijnlijk niemand te zeggen; al deze dingen hield zij in haar gemoed besloten. Het gelaat van een meisje is vóór de groote beslissing even ondoorgrondelijk als de trekken der Sphinx bij het opgeven van haar raadsel. Miss Martin behandelde Sam op volkomen dezelfde wijze als de andere jonge mannen. Zij stond hem toe, haar behulpzaam te zijn bij de organisatie van het postbureel der fancy-fair. Zij zou als postmeesteres moeten optreden; en met medewerking en aansporing van Sam werd er een brief in gereedheid gebracht voor iedereen, die er maar met mogelijkheid een kon komen vragen, - een missive die tamelijk gekruid mocht heeten en dan ook door den geadresseerde niet altijd aan anderen vertoond werd.

Op aanraden van Sam Brassey had men dit postkantoor ingericht tot een voor het publiek tegen betaling toegankelijk station van de Badhuis-telefoon-Maatschappij, zooals met groote witte letters te lezen stond op een blauw uithangbord, dat boven den hoek van de balzaal hing, waar de brieven werden uitgegeven. Bij wijze van aardigheid had hij een telefoon geplaatst in het postkantoortje, met een lijn die zich van daar uitstrekte naar een zomerhuisje in de duinen, op ongeveer twee honderd voet afstands van het hotel. Iedereen die vijfentwintig cents aan het postkantoor betaalde, kreeg het recht om zich naar de villa te begeven en vandaar een gesprek per draad te houden. De vragen, die zulk een *interviewer* verkoos te doen, werden steeds onmiddellijk en puntig beantwoord, want Bessy Martin was een even slagvaardig als scherpzinnig meisje.

Dit had tengevolge, dat deze telefoon-gesprekken een zeer aantrekkelijke nieuwigheid werden; en vooral op den laatsten avond der kermis liet het schelletje in het postkantoor zich herhaaldelijk hooren. Deze gesprekken met Miss Martin tooverden menigen kwartdollar in het kistje, dat Sam Brassey voor haar gereed had gezet, om er hare ontvangsten in te bergen.

Sam zelf was voortdurend als assistent ten postkantore aanwezig. Hoe vaak Mrs. Martin en de drie Miss Pettitoes zijne diensten ook inriepen, keerde hij toch steeds zoo spoedig als hij slechts eenigszins kon naar Bessy terug. Maar met dat al scheen hij toch niet bijzonder veel behagen te vinden in het voortdurende gebruik van den telefoon. In den verderen loop van den avond kwam er een trek van vastberaden beslistheid op zijn gelaat, als onder den indruk van een ernstig besluit. Het was alsof hij tegenover zich zelven een belofte had afgelegd, en thans slechts zijn tijd afwachtte om die belofte te vervullen.

Omstreeks 10 uur begon de balzaal ledig te worden, wijl de menigte naar de eetzaal stroomde, waar de loting voor den grooten prijs plaats zou hebben. De Regelings-commissie had bij de organisatie der fancy-fair al dadelijk bepaald, dat er geene loterijen zouden toegelaten worden. Maar niettemin was er een ‘inschrijving’ geopend voor een prachtig paar cloisonné vazen, die Mr. Martin ten geschenke had aangeboden. Ieder inschrijver had een genummerd briefje; en thans zou op den laatsten avond der kermis ‘het lot geworpen’ worden, om te ontdekken wien de vazen in eigendom behoorden. Dit was alles wat de Regelings-commissie had willen toestaan. De belangstelling in den uitslag van dit ‘lot werpen’ was zóó overweldigend, dat zelfs het meerendeel der dames, die met het beheer van de kraampjes en tenten belast waren, voor een oogenblik hare ‘affaire’ in den steek lieten en naar de eetzaal deserteerden.

Toen stapte Sam Brassey weer naar het loketje van het postkantoor.

‘Gaat gij óók niet eens naar het trekken van den prijs kijken, Miss Bessy?’ vroeg hij.

‘Neen,’ antwoordde zij, ‘ik zal op mijn post blijven.’

‘Daar doet gij wel aan!’ hernam hij, terwijl een glimlachje zijn gelaat verhelderde. ‘Daar doet gij wel aan! Dan is hier mijn kwart-dollar.’

Bij die woorden legde hij het muntstuk voor haar neder en snelde hij heen.

‘Maar waar is dat voor?’ riep zij. Doch er volgde geen antwoord, daar hij het huis reeds verlaten had.

De balzaal was op dit oogenblik bijna geheel ledig. Mr. Harry Brackett, die zeer onderhoudende brieven uit Sandy Beach aan de ‘Gotham Gazette’ geschreven had, stond bij den put en ledigde daar met kleine teugjes een glas limonade, waarvoor hij zooeven aan Miss Rebecca een banknoot van twee dollars had ter hand gesteld, zonder geld terug te ontvangen.

‘Hoeveel hebt gij hier van dezen drank wel gehad?’ vroeg hij haar.

‘Twee groote kuipen vol,’ zeide zij. ‘Waarom?’

Mr. Brackett gaf hierop geen antwoord, maar begon aandachtig rond te zien tusschen de wijngaardranken, waaruit het prieeltje gevormd was en die den put maskeerden.

‘Wat doet gij?’ vroeg Miss Rebecca.

‘Ik keek naar de andere helft van dien citroen,’ antwoordde hij.

Daarop bood hij haar zijn arm aan en begaven zij zich samen naar de eetzaal, om daar eens te gaan zien, wie den prijs zou winnen.

Miss Bessy bleef nu geheel alleen in haar hoekje van de balzaal achter. Zij was juist bezig hare ontvangsten te tellen, toen het telefoonschelletje zich plotseling met groot geraas hooren liet. Nog eer zij het geld kon neerleggen en bij het instrument gaan staan, volgde er andermaal een zeer ongeduldig getingel.

'Dat schijnt iemand te wezen die haast heeft!' sprak zij bij zichzelve, terwijl zij op haar post voor het kastje plaats nam en den ontvanger tegen haar oor hield.

En toen begon er een van die telefonische gesprekken, die even eenzijdig zijn als alle discussiën waaraan een dame deelneemt, en precies even hinderlijk voor den luisteraar. De marteling van Tantalus ïs maar een kleinigheid, vergeleken bij het lijden van een nieuwsgierig mensch, die vrijheid heeft om naar het uitspreken eener vraag te luisteren, maar niet in de gelegenheid is om het daarop gegeven antwoord te hooren. Gelukkigerwijs was er niemand in de balzaal achtergebleven, die dicht genoeg bij den hoek van het postkantoortje stond om ook maar de helft van het gesprek te hooren, dat nu een aanvang nam.

'Hola! hola!' was de terechtwijzende opmerking, waarmede Bessy Martin het per draad gevoerde onderhoud begon.

Natuurlijk bleef het antwoord van den ander bij deze woordenwisseling even onverstaanbaar als hij zelf onzichtbaar was.

'O, dus zijt gij het, Mr. Brassey, niet waar?'

......?

'Ja; ik was al benieuwd, waarom gij zoo plotseling waart weggeloopen.'

......?

'Gij hebt uw kwartdollar betaald, en dus moogt gij precies twee minuten met mij praten.'

......?

'Ik wil naar u óók wel luisteren.'

......?

'Natuurlijk heb ik dat niet bedoeld! Ik dacht dat ge mij beter kendet.'

......?

'Wat zeidet ge daar?'

......?

'In den laatsten tijd niet.'

......?

'Ja, zij had een blauw costuum aan, en ik vond dat zij er uitzag als een spook, - gij óók niet?'

......?

'Naar wie keekt ge dàn?'

......?

'Naar mij? O, Mr. Brassey!'

......?

'Neen, die zijn hier nu niet.'

......?

'Er is hier op 't oogenblik niemand.'

......?

'Ja, ik ben moederziel alleen, - er is letterlijk geen levend wezen te zien.'

......?

‘Ik houd veel van geheimpjes! Vertel het mij dus maar!’

......?

‘Vertel het mij dan nu!’

......?

‘Waarom kunt ge het mij nu niet zeggen? Ik ben er zoo doodelijk nieuwsgierig naar!’

......?

‘Ik geloof nooit, dat het ú den dood zou aandoen.’

......?

‘Neen, er is wezenlijk niemand hier, - niemand, niemand!’

......?

‘En bovendien, niemand kan u hooren dan ik alleen.’

......?

‘Natuurlijk, ik mag wel graag eens praten; welk meisje houdt daar niet van?’

......?

‘Och, omdat het hier nu op 't oogenblik zoo erg eenzaam is.’

......?

‘Ik kan niet half zoo goed door een telefoon praten als van aangezicht tot aangezicht.’

......?

‘O, dank u, Sir. Dat was wezenlijk heel aardig, inderdaad! Als ge mij kondt zien, zou ik blozen!’

......?

‘Kunt ge mij w e r k e l i j k zien in uw hart?’

......?

‘Wat zijt ge van avond poëtisch!’

......?

‘Nu, en ik d w e e p juist met poëzie!’

......?

‘O, ik houd ook wel van andere dingen.’

......?

‘O, Mr. Brassey!’

......?

‘Gij verrast mij zoo geweldig!’

......?

‘Gij hebt me wezenlijk zoo doen schrikken!’

......?

‘Aan zóó iets heb ik bepaald n o o i t gedacht!’

......?

‘Gij wel?’

......?

‘Werkelijk?’

......?

‘Zeer veel?’?

‘Met uw gansche hart?’

......?

‘Ik weet niet, wat ik daarop zeggen moet.’

......?
'Maar ik kan nu toch niet maar zoo dadelijk "ja" zeggen!'
......?
'Nu - ik zou niet "neen" zeggen.'
......?
'Maar ik moet toch wezenlijk tijd hebben om er eens over te d e n k e n !'
......?
'Een uur? Neen, een maand op zijn minst, - of toch stellig een week!'
......?
'Het is erg wreed van u, mij nu zoo te dwingen om mij terstond te verklaren.'
......?
'Neen - neen - n e e n ! Ik kan u op 't oogenblik nog geen stellig antwoord geven.'
......?
'Wees nu niet zoo onredelijk!'
......?
'Wel - natuurlijk - ik heb geen h e k e l aan u!'
......?
'Nu - zoo'n heel, heel, erg, erg klein beetje.'
......?
'Gij zijt vreeselijk ongeduldig.'
......?
'Nu, als het dan m o e t , kunt gij wel eens met tante spreken.'
......?
'Zij zal hier wel ergens in de buurt wezen.'
......?
'Natuurlijk, zij is niet maar zoo plotseling weggeloopen.'
......?
'Ja, ik zal haar wel hier houden, als zij komt.'
......?
'Ja, ja, - ik ben nog altijd geheel alleen!'
......?
'Adieu, Sam!'

Miss Bessy Martin hing den ontvanger weer op en keerde zich van het instrument af. In den loop van het gesprek was er een blos op hare wangen en een glans in hare oogen gekomen. Zij begon nu het nieuwe van haren toestand in te zien. Zij had zooeven een huwelijksvoorstel aangenomen, en zij was dus nu geengageerd met een jonkman, dien zij niet gezien had sedert hij haar had gevraagd of zij met hem wilde trouwen. Haar hart vloeide over van blijdschap, - en tóch kwam het haar voor, alsof er nog iets ontbrak aan hare verloving. Zij had er een vaag besef van, dat er nog iets onvolledigs in den loop der zaak was, ofschoon zij zelf niet recht wist wat.

Maar nog eer zij met zekerheid kon bepalen, wat de ontbrekende schakel in den keten van haar volkomen geluk was, snelde Mr. Samuel Brassey door de openstaande deur naar binnen, vloog hij de balzaal door, en kwam hij met een sprong binnen de afsluiting van het postkantoor neer. En nog eer zij kon roepen: 'O Sam!' had hij haar in zijne armen gesloten en kuste hij haar.

Zij riep nog eens 'O Sam!' - maar nü bespeurde zij niets meer van zeker gevoel alsof er iets ontbrak aan de bestanddeelen van haar engagement.

Een minuut later begon er een dichte drom menschen uit de eetzaal terug te stroomen, en van alle kanten klonk het herhaald geroep om 'Mr. Brassey' en 'Sam.'

Met een kleur als vuur en eene met de grootste moeite bedwongen opgewondenheid kwam Mr. Samuel Brassey, in antwoord op die veelvuldige roepstemmen, uit het postkantoortje te voorschijn.

Het volgende oogenblik stond hij vlak tegenover Mr. Martin, die hem zijn hand toestak en hem toeriep:

'Hartelijk gelukgewenscht, Sam!'

De kleur bestierf op het gelaat zoowel van Bessy als van Sam, toen hij stamelde:

'Hoe - zijt gij - er iets van te weten gekomen?'

Maar nog eer Mr. Martin kon antwoorden, traden de drie Miss Pettitoes en Mr. Harry Brackett naar voren. Mr. Brackett had het paar cloisonné vazen onder den arm, waarom zooeven 'het lot geworpen' was.

Toen begreep Sam Brassey, waarom Mr. Martin hem gefeliciteerd had.

'Gij hebt den prijs gewonnen!' riep Harry Brackett.

'Ja, dat heb ik, - dat heb ik inderdaad!' antwoordde Sam Brassey, terwijl hij naar Bessy Martin keek. Hunne oogen ontmoetten elkaar, en beiden lachten.

III.

'De eene Cupido doodt met pijlen, de ander met strikken.' Sommigen dwingt hij om het verbond te onderteekenen met pen en inkt, zwart op wit, - en sommigen verbindt hij met een draad.

De stadsschouwburg te Worms.

Het is beter gegaan dan wij gedacht hadden, - al is het dan ook wat langzaam gegaan. Aan het slot van ons artikel over den nu afgebranden Stadsschouwburg te Amsterdam meenden wij twijfel te moeten opperen, of de hoofdstad wel spoedig weder in het bezit van zulk een kunstinstelling zou komen, wijl er zich in den Gemeenteraad een toenemend verzet openbaart tegen het bekostigen van dergelijke ondernemingen uit de stedelijke kas. Toen echter eenige energieke mannen op het gebied van dramatische en architectonische kunst zich voor de zaak spanden, en zij de burgerij uitnoodigden tot deelneming aan de oprichting van een Amsterdamschen Stadsschouwburg volgens een plan, dat goed in elkaar zit en ook uit financieel oogpunt alle kans van slagen aanbiedt, wegens de toegezegde garantie der gemeente, - toen kregen wij weer goede hoop. Doch, met een blos van schaamte moeten wij het neerschrijven: de opengestelde leening van negen ton werd n i e t terstond volteekend; het onnoemelijk rijke Amsterdam scheen wel in staat, maar niet geneigd, die betrekkelijk kleine som voor den bouw van een nieuwen kunsttempel bijeen te brengen, en - men meende te moeten vreezen dat de zaak mislukt was, wie weet voor hoe langen tijd. Gelukkig echter lieten de wakkere Amsterdammers, die hier het initiatief genomen hadden, zich door dien eersten tegenspoed niet uit het veld slaan; dag aan dag hernieuwden zij hunne pogingen om de burgerij tot deelneming aan het grootsche plan op te wekken, en - voetje voor voetje, drupje na drupje, is de gevraagde negen ton dan toch te elfder, of liever te elf-en-halfder ure bijeengekomen.

Neen, dan is het te Worms vlotter gegaan met de deelneming aan het stichten van een nieuwen schouwburg!

Het machtige Amsterdam met zijne ruim 400,000 zielen mag in dit opzicht wel jaloersch zijn op, of liever beschaamd de oogen neerslaan voor het kleine Worms met zijne 23,000, - voor het tegenover Amsterdam zoo onbeteekenende Worms, een der schilderachtigste Rijnstadjes van het Groothertogdom Hessen, met zijn prachtigen Byzantijnschen Dom en het beroemde Luther-monument op de groote markt, - voor

Worms, waar in 1495 de Eeuwige Landvrede tot stand kwam, en waar Luther in 1521 voor Keizer Karel V op den Rijksdag moest verschijnen.

Voor het tegenwoordige geslacht behoorde Worms tamelijk wel tot de 'doode steden.' Maar na eeuwenlang als 't ware van de overige beschaafde wereld geïsoleerd te zijn geweest, is het oude plaatsje in den laatsten tijd weder een veelbesproken stad geworden, die door de onlangs feestelijk gevierde opening van haren nieuwgebouwden schouwburg (Spiel- und Festhaus) de aandacht der gansche kunstwereld op zich gevestigd heeft. En waarlijk niet ten onrechte, want door deze daad heeft de burgerij van Worms er een schitterend voorbeeld van gegeven, dat het Duitsche volk nog zeer goed in staat is om met een blijmoedig hart veel geld en veel tijd voor het verkrijgen van louter intellectueele genietingen op te offeren.

De te Worms reeds sedert lang gekoesterde wensch om een eigen schouwburglokaal te bezitten, nam een vasteren vorm aan na de boven alle verwachting geslaagde opvoering van Herrig's 'Lutherfestspiel' door Wormser burgers in het jaar 1883, welks ondernemer, Friedrich Schön, een van de voornaamste burgers der stad en een kunstvriend van het zuiverste water, den schrijver Hans Herrig in de gelegenheid stelde om zijne sedert lang gevormde denkbeelden betreffende de hervorming van het Duitsche tooneel voor de eerste maal aan eene practische proefneming te onderwerpen. De poging slaagde naar wensch en vond den grootst mogelijken bijval. Deze voorstellingen hadden destijds plaats gevonden in een kerk, op een geheel van decoratiën verstoken tooneel; maar niettemin was, zooals wij zeiden, het succes van dien aard, dat men op den zoo gelukkig ingeslagen weg besloot voort te gaan, om het Volkstooneel in den edelsten zin des woords verder te ontwikkelen en te verzorgen. Maar nu deed zich het gebrek aan eene geschikte localiteit gevoelen; het denkbeeld om een stedelijken schouwburg te bouwen, drong zich weldra meer en meer op den voorgrond, en weder was het Friedrich Schön, die zich belastte met de zware en moeitevolle taak om het beraamde plan tot werkelijkheid te doen worden. Het kort daarop verschenen vlugschrift 'Weeldeschouwburg en Volkstooneel' van Hans Herrig was zeer bevorderlijk aan de spoedige toebereiding van den grond, zoodat men weldra met een architect over de noodige bouwplannen in onderhandeling kon treden. Naar den geest des tijds te werk gaande, had men nu eigenlijk op den grondslag van een zeer wijdloopig programma een prijsvraag moeten uitschrijven, en van de ingezonden ontwerpen er een moeten kiezen, dat zoo goedkoop en tevens zoo karakterloos mogelijk was. Maar gelukkigerwijs gebeurde hier niets van dien aard. Door bemiddeling van Hans Herrig was in den met hem bevrienden bouwmeester O t t o M a r c k te Charlottenburg spoedig de rechte man gevonden, die de zaak met geestdrift aanpakte; en gelijk een waar kunstenaar niet eerst tastend en speurend behoeft rond te zoeken, was ook Marck het omtrent de hoofddenkbeelden verwonderlijk snel met zichzelven eens geworden.

Daar de te zijner beschikking gestelde bouwsom in het eerst slechts 350,000 Mark (f210,000) bedroeg,

was de kunstenaar wel genoodzaakt, zich voorloopig te bepalen tot een gepleisterd gebouw, dat echter, bij al zijn eenvoud, aan de drie hoofdvoorwaarden glansrijk voldeed, doordien het artistieke schoonheid met doelmatigheid en de grootst mogelijke goedkoopheid vereenigde. Nadat de plannen en berekeningen op het papier voltooid waren, gaf Schön zijne brochure: 'Ein städtisches Volkstheater und Festspielhaus in Worms' uit, die, met overtuigende warmte geschreven, de onderneming grootelijks in de hand werkte en de benoodigde geldmiddelen veel ruimer deed vloeien, zoodat het oorspronkelijke bouwplan met eene aangrenzende feestzaal en bijbehoorende ververschingslokalen vergroot en het geheele ontwerp in gehouwen steen uitgevoerd kon worden. Intusschen eischte het aldus vergroote plan, met inbegrip van het benoodigde terrein, de binnenbetimmering en de decoratiën, een totale uitgaaf van 540,000 Mark, welke som later, tengevolge van telkens nieuwe wijzigingen en verfraaiingen, tot het aanzienlijke bedrag van 611,000 Mark steeg, dat echter zonder noemenswaardige moeielijkheden door de burgerij werd bijeengebracht.

Op die wijze kon er dan nu een gebouw ontstaan, dat èn den ontwerper èn der stad Worms beiden evenzeer tot de grootste eer strekt. Uit de hierbijgevoegde afbeeldingen kan men gemakkelijk bespeuren, hoe de kunstenaar het vermeden heeft, de geheele inrichting onder één dak te brengen, en dat hij de alledaagsche Renaissance versmaadde, maar in plaats daarvan - met het oog op den tegenovergelegen Dom - den Romaanschen stijl koos, dien hij vrij en overeenkomstig de behoeften van het gebouw ontwikkelde.

Zoo verrees er dan een kunstgewrocht, welks reusachtige lijnen een trotschen indruk maken, een indruk die zelfs door de onmiddellijke nabijheid van den Dom niet benadeeld wordt. Overal komt de constructie helder aan het licht; nergens vindt men ornamenteeringen die eenig en alleen tot uitwendige verfraaiing dienen. Doelmatigheid en schoonheid gaan op practische en ongekunstelde wijze hand aan hand; en de indruk van verheven ernst, dien men bij het binnentreden in de gewelfde, op granietzuilen rustende vestibule ontvangt, blijft den bezoeker niet alleen door het geheele gebouw bij, maar wordt schier bij elken voetstap in steeds toenemende mate verhoogd.

Wat nu de hoofdzakelijke indeeling aangaat, bestaat de voor de toeschouwers bestemde ruimte uit een reusachtigen, ongeveer 1200 zitplaatsen bevattenden cirkel, die zich vóór het eigenlijke tooneelgebouw en achter den voorgevel met den hoofdingang uitstrekt. Met dit hoofdgebouw is, zooals wij reeds zeiden, een breede zijvleugel verbonden, die de localiteiten voor het dagelijksch beheer en eene feestzaal met een klein tooneel voor orkesten en eenvoudige voorstellingen bevat. Deze zaal is overdekt met een houten bekapping, die de constructie van den dakstoel goed doet uitkomen en veel overeenkomst heeft met de zoldering der feestzaal op den Wartburg.

Werpen wij nu een blik op het uitgangspunt van het geheel: op het tooneel en zijne eigenaardige distributie. Deze is in hoofdzaak gelijk aan de inrichtingen, die bij de opvoering van het 'Lutherfestspiel' in vele steden zoo practisch voldaan hebben. Door eene duidelijk zichtbare verdeeling is het tooneel in eene voor- en achterscène gesplitst. De eerstgenoemde staat door middel van eene opzettelijk daartoe aangebrachte trap in rechtstreeksch verband met de voor de toeschouwers bestemde ruimte, en vormt dus weder die ideale gemeenschap tusschen de tooneelspelers en de toeschouwers, die èn in het theater der ouden en in den Engelschen schouwburg

uit Shakespeare's dagen bestond. Eene afsluiting tusschen het voortooneel en de zitplaatsen der toeschouwers is niet mogelijk; de acteurs en actrices treden òf door de beide zijdeuren òf van het achtertooneel op; ook kan, in geval de scène zich uit een optocht ontwikkelt, de weg midden tusschen de toeschouwers door genomen worden. Het achtertooneel kan met een gordijn, dat men eenvoudig ter zijde schuift, worden afgesloten. In den wand, die het voor- van het achtertooneel scheidt, zijn boven de beide zij-ingangen vensters en boven de met meergenoemd gordijn voorziene opening een in drieën verdeeld uitstek aangebracht; hier denkt men personen te doen optreden, die binnen uit een huis, van een toren of van een balkon moeten spreken. Decoratiën mist men er ten eenenmale; in plaats daarvan doen draperiën van donkerbruine stof als achtergrond voor de acteerende personen dienst. Door een blik op onze tweede afbeelding zal dit alles den lezer volkomen duidelijk zijn.

Vragen wij nu, hoe deze tooneelinrichting bij de eerste voorstellingen voldaan heeft, dan kan daarop eerlijk ten antwoord gegeven worden: alles saamgenomen zeer goed, al blijft er ook nog veel te veranderen en te verbeteren over. Zoo moeten vóór alle dingen de sombere, van het Luthertooneel nagevolgde donkerbruine gordijnen weggenomen en door stof van eene andere kleur vervangen worden, want tegenover den opgewekten, vroolijken indruk van het gebouw zelf deed het tooneel onwillekeurig aan een ziekenkamer denken. Gobelin-imitaties, in bescheiden tint gehouden, zouden hier misschien het gewenschte effect kunnen maken. Voorts schijnt het door de noodzakelijkheid dringend geboden om bij tooneelen, die in de open lucht spelen, van een eenvoudig geschilderden achtergrond gebruik te maken. Wanneer Herrig beweert, dat onze hedendaagsche schouwburgen met hunne overdreven tooneelstoffeering de phantasie verlammen, in plaats van haar te bevleugelen, en dat de vele veranderingen een storenden en vermoeienden indruk maken, dan moet men hem onvoorwaardelijk gelijk geven; maar wanneer hij nu als een echte beeldstormer a l l e s den tempel uitwerpt, moge dit van zijn standpunt juist zijn, maar daarom kan hij in dit opzicht toch nog niet op de algeheele instemming der onbevooroordeelde critici rekenen. Want men kan het toch moeielijk een bevleugeling der phantasie noemen, wanneer een handeling, die in de open lucht heet plaats te hebben, in een donkere kamer wordt afgespeeld. De plaatsruimte en het karakter van 'De Huisvriend' laten natuurlijk geen grondiger bespreking der decoratie-quaestie toe; daarover alléén zouden misschien gansche bladzijden zijn vol te schrijven. Alleen zij dit hier aangestipt: terugkeer tot eenvoud en soberheid is noodig; de decoratie moet ons niet meer in den waan willen bren-

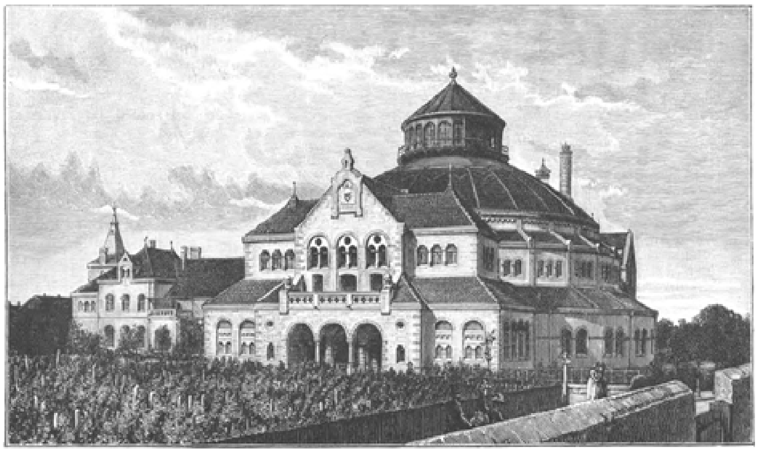

DE STADSSCHOUWBURG (SPIEL- UND FESTHAUS) TE WORMS.

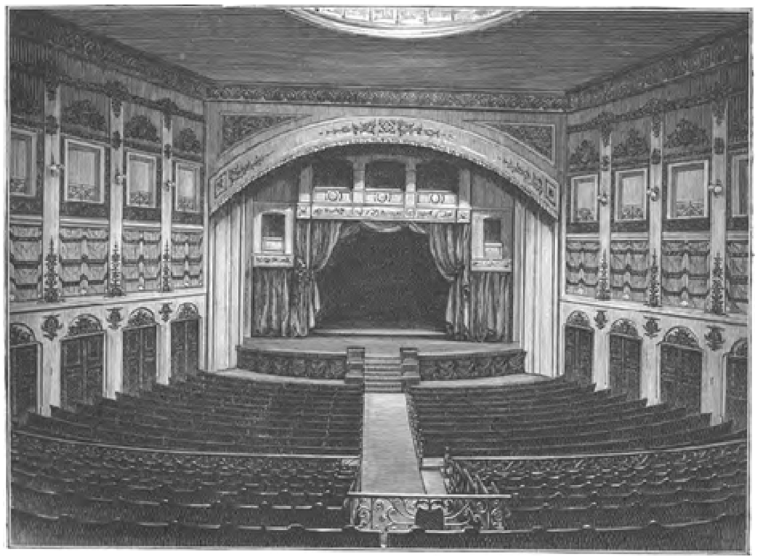

DE GROOTE TOONEELZAAL VAN DEN STADSSCHOUWBURG TE WORMS.

gen: 'dit is,' maar ons eenvoudig op bescheiden toon herinneren: 'dit beteekent.'

De inrichting der voor het publiek bestemde ruimte is uit onze tweede afbeelding op te maken. De groote massa der toeschouwers neemt op de gelijkvloers staande banken en stoelen, anders gezegd in het parterre, plaats; en slechts een klein aantal hunner zet zich neder in de aan beide zijden van den halven cirkel aangebrachte loges en op de daarboven gelegen galerijen. Recht tegenover het tooneel bevindt zich een diepe nis met een prachtig orgel, alwaar bij de 'Lutherfestspiele' en dergelijke volksstukken de zangers hunne zitplaats hebben; bij andere voorstellingen kunnen die plaatsen nog door toeschouwers in gebruik worden genomen. Met andere voorstellingen bedoelen wij hier de gewone opvoeringen van komedie's en drama's, waarvoor het tooneel eveneens gebruikt kan en moet worden. Te dien einde wordt dan het voortooneel weggenomen en vervangen door een orkest, en het van zinkluiken en verdere toestellen voorziene achtertooneel gestoffeerd met decoratiën en gordijnen. Op deze wijze zal het tooneel denkelijk wel het meest gebruikt worden, want de volksvoorstellingen kunnen toch slechts op bepaalde tijden en gelegenheden plaats vinden, daar eene veelvuldige wederopvoering dezer stukken van zelf onmogelijk gemaakt wordt door het daarmede voor de betrokken personen gepaard gaande tijdverlies. Een groot venster met beschilderde glazen boven de zitplaatsen der toeschouwers maakt tevens het geven van voorstellingen bij daglicht mogelijk, waarvan Herrig een bijzonder groot voorstander is.

De ruimte voor de toeschouwers maakt met haar in zachte tinten uitgevoerd schilderwerk, dat goed in overeenstemming is gehouden met den stijl van het gebouw, een hoogst gezelligen en feestelijken indruk. Een groot aantal deuren geven gelegenheid om het gebouw binnen weinige oogenblikken geheel en zonder eenige moeite te ontruimen. Men heeft dienaangaande een proef genomen en 'het huis' geheel bezet met schoolkinderen, die op een gegeven teeken zoo gezwind mogelijk naar buiten stormden; in 40 seconden was het gebouw ledig, een resultaat, waartoe de zeer ruime en goed verlichte corridors niet weinig bijdroegen. Ook ten opzichte der veiligheid is deze schouwburg als een modelgebouw te beschouwen; electrisch licht en verwarming door middel van stoom sluiten alle gedachte aan brandgevaar zoo goed als geheel buiten. Een groote waarborg voor de veiligheid ligt ook in het weinige en zeer eenvoudige decoratief, daar de meeste schouwburgbranden van den laatsten tijd ontstaan zijn door het vlam vatten der decoratiën. Bewonderenswaardig is bij dit alles, dat een architect, die tot dusver nog nooit een schouwburg gebouwd had, al dadelijk bij zijn eersten arbeid in die richting iets zoo technisch volmaakts kon tot stand brengen: een gebouw dat wellicht bestemd is om als type voor vele anderen van dien aard te dienen, zelfs wat de artistieke opvatting betreft. Want de kunstenaar heeft hier duidelijk bewezen, hoe de Romaansche stijl ook in de ornamentiek geroepen kan zijn tot eene renaissance, die voor onze hedendaagsche profane gebouwen met den besten uitslag te gebruiken is.

Omtrent het uitwendig aanzien van den Wormser schouwburg zij hier nog aangestipt, dat banden en blokken van rooden zandsteen een aangename afwisseling vormen tusschen de muurvlakten van lichter kleur, en dat al de daken, ook van den koepel, met verglaasde pannen van verschillende kleuren gedekt zijn; vorm en kleur vereenigen zich hier tot een eigenaardig schoon geheel.

Alles aan en in dit gebouw heeft iets dat van het gewone, van het alledaagsche afwijkt, en dit is evenzeer het geval met de bijeenbrenging der geldmiddelen, die op

de volgende wijze plaats had. Door de Wormser burgerij werd à fond perdu een bedrag van 238,073 Mark verstrekt, en door de stad Worms op denzelfden voet een som van 100,000 Mark. De stedelijke Spaarbank gaf een hypotheek van 150,000 Mark tegen zeer lage rente; en het toen nog ontbrekende werd ruimschoots gevonden door middel van eene tot dit doel georganiseerde loterij. Dientengevolge is deze artistieke onderneming geheel onbezwaard, want de geringe rente wordt reeds door de verpachting van het buffet geheel gedekt. Dit alles heeft een stad van 23,000 inwoners tot stand gebracht. Moge het hier gegeven voorbeeld van kunstliefde en spontane offervaardigheid steeds navolging vinden in geheel Duitschland en - daarbuiten!

A bon entendeur demi mot suffit.

Heinrich Heine in den Kaukasus.

Diep in het binnenland van den Kaukasus, in een Alpenlandschap van onvergelijkelijke majesteit, woont een in het westen van Europa slechts weinig bekende volksstam, die door zijne afzondering van de overige wereld, waarvan woeste en hooge gebergten hem gescheiden houden, de eigenaardigheden zijner oude zeden en gebruiken tot op den huidigen dag geheel onveranderd bewaard heeft, - de C h e w s o e r e n , wier naam menigeen onzer lezers waarschijnlijk nog nooit heeft hooren noemen. Toch is zelfs tot in dit uithoekje der wereld en tot dit vreemde volkje onze ‘ongelikte lieveling der Muzen en Gratiën’, onze gezamenlijke vriend Heinrich Heine doorgedrongen!

Mogen wij het verhaal van een reiziger in Petermann's ‘Geographischen Mittheilungen’ gelooven, dan is het een alledaagsche zaak, dat bij feestmalen eh volksvermaken der Chewsoeren de liederen van Heine gezongen worden.... altijd in de Russische vertaling. Vooral zijn bekend gedicht: ‘Du hast Diamanten und Perlen’, enz. is voortreffelijk overgezet, en zelden gaat er een der bovengenoemde feestelijke gelegenheden voorbij, zonder dat dit geliefkoosde lied eens wordt aangeheven, waarbij de versregels: ‘Met uwe betooverende oogen - Hebt gij mij gefolterd zoo zeer - Door u ging ik ganschlijkte gronde - Mijn liefje, wat wilt gij nog meer?’ steeds met bijzondere geestdrift gezongen en door het publiek in koor herhaald worden.

Mijn Heine - wat wilt gij nog meer?

Een etmaal in een Amerikaanschen trein, door Mora.

Reeds zestien dagen hadden we, braaf geplaagd door storm en tegenwind, op zee doorgebracht, toen

de kapitein ons meedeelde, dat we waarschijnlijk den volgenden dag in den vroegen morgen de haven van New-York zouden binnenstoomen. Voorwaar eene blijde boodschap en een prettig vooruitzicht, om na zoolang slechts water en lucht te hebben gezien, weer in de bewoonde wereld te zullen komen. Toch ging het mij eenigszins aan het hart om afscheid te nemen van die onafzienbare watervlakte, want de zee was mij lief geworden. Wat al gewaarwordingen had zij bij mij opgewekt. Thuis had ik altijd beweerd er van overtuigd te wezen, dat de zeeziekte mij niet te pakken zou krijgen, want achtmaal was ik ongestraft de Zuiderzee overgegaan.

Maar och, dat bluffen bekwam mij bitter slecht. Ook ik moest aan Neptunus tol betalen. De twee eerste dagen op den Oceaan, sloot ik mij in mijne hut op en at slechts een stukje droge beschuit, terwijl ik gedurig een klein stukje ijs in den mond nam.

Den eersten dag van mijne ellende, verweet ik mij zelf dat ik er ooit toe had kunnen besluiten om, hoewel slechts tijdelijk het ouderlijk huis te verlaten. Ik verwachtte dat ik dood zou gaan, ja verlangde daar vurig naar. Tot mijne verwondering beleefde ik een nieuwen dag, bracht dien even ellendig door als den vorige, en nam een vast (?) besluit om, als ik eenmaal in Amerika was, nooit meer naar Holland terug te keeren; liever in een vreemd werelddeel blijven, dan nog eenmaal die vreeselijke zee over. Maar och! hoe veranderlijk is de mensch. Den derden dag zat ik in een gemakkelijken stoel op het dek en genoot volop van de heerlijke, versterkende zeelucht, die mij nieuwen levensmoed inblies. Een paar dagen later was ik weer volkomen gezond, at en dronk met smaak, en kon allerlei spelletjes op het dek meedoen. Ik gevoelde mij zoo frisch en opgewekt, dat ik wel weken op zee had willen blijven. Of het kalm weer was of storm, het was mij onverschillig, als de beste zeeman hield ik mij in balans.

Den laatsten avond aan boord pakte ik mijn valies, onder welke bezigheid ik van links naar rechts door mijne hut werd gegooid, en na mij in mijne kooi tusschen twee kussens te hebben vastgezet, sliep ik in met de heerlijke gedachte: Morgen ben ik in New-York.

Den volgenden ochtend omstreeks vijf uur werd ik door een luid kloppen op mijne deur gewekt en eene stem riep mij toe, dat ik mij haasten moest, want dat wij weldra bij Sandy-Hook zouden zijn. Vlug kleedde ik mij aan en spoedde mij naar het dek. Daar wachtte mij een onvergelijkelijk schoon schouwspel. De zon was pas opgegaan. De hemel was, zooals ik mij hem altijd in Italië heb voorgesteld. Nadat we Sandy-Hook waren gepasseerd, kwamen we langs eene heuvelrij. Nu maakten we eene bocht en stoomden de haven van New-York binnen, die aan weerszijden met villa's en geboomte is bezet. Wat een gewemel van vaartuigen groot en klein. Tal van sleepbootjes met den vergulden vrijheidsarend op den koepel. Recht voor ons lag New York, Brooklijn en Jersey-city links en rechts. De douane officieren hadden ons reeds eene voorloopige verklaring laten teekenen dat we geen verboden waar in onze koffers hadden. De quarantaine-dokter was aan boord geweest en had alles in orde bevonden. Meer en meer naderden we de aanlegplaats der Nederlandsch-Amerikaansche stoomvaart maatschappij, waarop ik weldra tot mijne geruststelling mijnen gastheer in het oog kreeg. Indien ik hem daar niet had gevonden, wat zou ik dan alleen in die roezige nieuwe wereld hebben aangevangen? Wij lagen vast, de brug werd gelegd, en na een hartelijk afscheid van mijne medepassagiers, van den kapitein en verdere officieren der boot, zette ik voet op Amerikaanschen bodem!

Ruim vijf dagen bracht ik te Brooklijn, in de gastvrije woning van den heer P. door. Dagen vol afwisseling en genot. Bijna dagelijks gingen wij over de beroemde Brooklijnbrug naar New-York en weldra was het mij een waar genoegen, om mij te midden dier woelige, bedrijvige menschenmassa te bewegen. Eens ging ik te voet over deze, ruim twintig minuten gaans lange brug. Te New-York heb ik in het Star-theatre het spel van Possart en Barney bewonderd; een bezoek gebracht aan het Panopticum, dat echter niet in de schaduw van het onze te Amsterdam kan staan; eenige uren door Central-park getoerd, in het Metropolitan-museum tal van schoone schilderstukken bewonderd, o.a. Rosa Bonheur's 'horsefair' (paardenmarkt); talrijke malen meer dan vijftig trappen opgeklommen om in den luchtspoorweg te komen, en ontelbare paleizen van winkels van binnen en van buiten bewonderd.

Te Brooklijn bracht ik een bezoek aan 'Greenwood', een der beroemdste kerkhoven der wereld. Een omnibus rijdt u daar een paar uur rond voor 25 cents, en de koetsier geeft u door een raampje achter hem telkens uitlegging, van wat ge wenscht te weten. Dit kerkhof is keurig aangelegd met heuvels, bloemperken, treurboomen, vijvers en fonteinen. De graftombes zijn meestal uit wit marmer en vertegenwoordigen dikwijls groote schatten. De mooiste tombe is het zoogenaamd 'French lady's monument'. Charlotte Banda was het eenig kind van schatrijke ouders. Op haar zeventienden verjaardag werd er ter harer eere eene buitenpartij gegeven, waarop het vroolijk toeging, doch die een tragisch einde had. Bij het stappen uit het rijtuig bleef haar japon haken, zij viel en een paar dagen later overleed zij aan de bekomen kneuzingen. De wanhopige ouders schenen naar hun inzien, hunne droefheid niet beter te kunnen toonen, dan door het oprichten van dit prachtig, wit marmeren praalgraf, dat hun schatten gelds heeft gekost.

Gaarne had ik nog wat nader kennis met New-York en Brooklijn gemaakt, maar aan alles komt een einde en mijne familie, die ruim een half uur van Chicago woonde, zag met verlangen mijne komst tegemoet. Doch om daar te komen moest ik meer dan zes en twintig uur aan één stuk sporen. Om de waarheid te zeggen zag ik wel een weinig tegen die reis op. Mijn gastheer besprak voor mij tegen Maandag een 'underberth' op den nachttrein, en dien avond tegen zeven uur bracht de geheele familie mij naar het station.

Het was mij wonderlijk te moede toen de trein zich in beweging zette, en mij al verder en verder van huis wegvoerde. De waterlanders kwamen voor den dag, en ik begon mij af te vragen of het wel verstandig was geweest, om geheel alleen zoo'n reis

te ondernemen, in een vreemd werelddeel, omringd door menschen die mijne taal niet spraken, ja misschien niet eens wisten, dat er aan gene zijde van den Oceaan een landje was, dat Holland heette.

Langzamerhand echter verdwenen deze sombere gedachten en behaalde de nieuwsgierigheid de overhand. Ik vleidde mij op mijn gemak in een hoekje en begon mijne omgeving eens op te nemen. Een Amerikaansche slaapwagen of liever zaal, gemaakt volgens het Pulmansysteem, heeft een doorloop in het midden en aan weerskanten daarvan tal van afdeelingen, waarin plaats is voor vier personen die twee aan twee tegenover elkaar zitten. Meestal is elke afdeeling slechts door twee personen bezet, waarvan de een beneden slaapt, terwijl voor den ander een bed in de hoogte moet worden gefabriceerd, hoe, daarvan had ik in het minst geen begrip. Natuurlijk was ik erg nieuwsgierig met wie ik mijne afdeeling zou moeten deelen. Lang bleef ik niet in spanning, want weldra kwam de neger binnen, beladen met eene jas, een plaid en een paar valiezen. Bij mij werd halt gemaakt, een valies werd onder de bank gegooid, de jas opgehangen, en een heer nam tegenover mij plaats, nadat hij eene diepe buiging voor mij gemaakt had.

Een jongmensch, zou dus een ganschen dag mijn vis-à-vis zijn! Wij zouden onze maaltijden moeten gebruiken, aan een tafeltje dat tusschen ons zou worden gedekt! De Hollandsche stijfheid kwam even te voorschijn, met een onverschillig gezicht nam ik een boek ter hand, en hoewel ik er volstrekt de gedachte niet bij kon bepalen, moest het verbeelden dat ik in mijne lectuur verdiept was. Ik moest lachen bij de gedachte, wat mijne kennissen in Holland zouden gezegd hebben, indien zij mij hadden kunnen zien zitten. Ik merkte zeer goed dat mijn overbuur mij ook zat op te nemen, maar mijn boek was zóó boeiend dat ik oogen noch ooren voor iets anders had.

Te negen uur ongeveer verlieten we na een kort oponthoud Philadelphia, waar het perron prachtig electrisch verlicht was.

Het stommetje spelen scheen mijnen reisgenoot te vervelen, tenminste met eene courant en eene sigaar gewapend, verdween hij in de rookkamer en gelukkig zag ik hem dien avond niet meer.

In het compartiment over het mijne, zat eene familie bestaande uit vader, moeder, zoon en dochter. Mevrouw kwam een praatje maken en gaf mij kleine wenken, hoe te handelen met de waarde die ik bij mij had. Het waren Schotten, Mac. L. geheeten, die pas met een boot der Cunardlijn waren aangekomen van een uitstapje naar Schotland. Het deed mij goed met haar te spreken en ik was blij toen ik hoorde, dat ook zij dicht bij Chicago woonden en dus bijna even lang als ik in den trein bleven. Langzamerhand begon men nu aanstalten voor den nacht te maken en de negerportier verscheen. Het was een flinke, forsche ‘darkey’, met een grijns van genoegen om den breeden mond, die een paar rijen witte tanden liet zien. Nu besloot ik de oogen open te houden, en goed op te letten hoe men deze mooie waggon, in een nachtverblijf voor meer dan dertig menschen zou herscheppen. In het geheel waren er zes ‘sleepers’ aan onzen trein. De neger begon met de zitplaatsen op te klappen. Uit de ruimten daaronder kwamen vier kussens te voorschijn. Daarna haalde hij de met mozaïk ingelegde zijwand naar beneden, die aan sterke koperen kettingen bevestigd, de bovenkooi vormde. Daarin lagen twee matrassen, twee nette wollen dekens en een paar dikke wollen gordijnen. Eén matras en één deken verhuisde naar beneden en nu maakte de neger met een paar nette lakens de bedden op, de gordijnen (die

dichtgeknoopt kunnen worden) werden er voor gehangen.... en verder ging hij van 'berth' tot 'berth' totdat men niets als een gang, met aan weerszijden gordijnen zag. De meesten gingen ter ruste en ook ik verdween achter mijn gordijn, waar men natuurlijk bitter weinig ruimte heeft. In bed kan men niet rechtop zitten zonder het hoofd tegen de bovencouchette te stooten. In elke 'berth' is een net om kleinigheden in te leggen, eene electrische bel, benevens eenige koperen haken, een spiegeltje en twee raampjes met rolgordijntjes. Ik lag nog geen tien minuten, of tot mijn niet geringen schrik zag ik een witten arm in mijne kooi steken; ik dacht niet anders of de neger wilde mijn horloge, dat aan een der haken hing, stelen. Doch neen, het was juist goede zorg van den man. Hij spande namelijk nog een extra gordijntje langs mijn bed. Ik was nu geheel afgesloten en had een gevoel of ik in eene broeikas lag. Een poosje later hoorde ik een trapje neerzetten, iets naar boven stommelen, en.... een schok boven mijn hoofd bewees mij, dat ook mijn reisgenoot zich in Morpheus armen wierp. Ik sliep dien nacht heerlijk en werd pas om ruim half zes wakker, opende een gordijntje en wat ik nu zag was zoo schoon dat ik den trein wel had willen doen stilstaan. Hooge bergen en eene schilderachtige vallei. Ondiepe beekjes met groote rotsblokken er in. Kleine houten huisjes in een verrukkelijk dal. Rotsen, ontsierd doordat ze met tal van reclames waren beschilderd. We vlogen langs bosschen met hier en daar eene armoedige kolenbrandershut. Langs steenen ovens, waar mannen op kleine karretjes, roodgloeiende ijzeren staven voortduwden. We passeerden Pittsburg met zijne berookte gebouwen en talrijke schoorsteenen. Ondertusschen had ik zoo goed en zoo kwaad als het ging toilet gemaakt en ging mij in de dameskleedkamer wasschen. Toen ik terugkwam waren de meeste bedden alweer in keurige zitplaatsen herschapen en begon men aanstalten voor het ontbijt te maken. Mijn overbuurman was reeds present. 'Good morning'. Het kon geen kwaad hem ditzelfde te wenschen, dus gaf ik hem zijnen groet weerom. Ik greep weer naar mijn boek, maar wist niet meer waar ik den vorigen avond gebleven was, dus legde ik het op het tafeltje en keek wat naar buiten.

'Hebt u goed geslapen.'

'O, heerlijk.' Stilzwijgen voor een minuut of vijf.

'Indien u niet leest, zou ik uw boek dan eens mogen inzien.'

'Wel zeker, het is een prachtig boek.'

Maar nu was ook het ijs gebroken. Ik moest hartelijk lachen om het verlegen gezicht, dat de goede man zette. Hij kon zich echter ook niet ernstig houden want... het was een Hollandsch boek en hij was een Amerikaan. Hij geraakte aan het praten en vertelde mij dat hij ook naar Chicago ging. Hij vroeg

of ik het goed vond dat hij voor het ontbijt liet dekken. Ik bestelde een broodje met wat koud vleesch en een kop thee, maar mijnheer deed het niet zoo eenvoudig. Hij ontbeet met een kip, een paar spiegeleieren, een stuk of wat sandwiches en vruchten. Het contrast vermaakte mij bepaald. Na het ontbijt speelde ik een partijtje whist met de familie Mac L., en later leerden Nanny, Mac L., haar broer en mijn buurman mij 'euchre', een geliefkoosd Amerikaansch kaartspel.

De dag vloog al spelende, pratende en lezende om; tevens kon ik mijn Engelsch flink oefenen, daar de heer Mac L. mij geducht over Holland 'intervieuwde'.

Ik moest hem vertellen hoe onze regeeringsvorm was, hoe het onderwijs was ingericht en hoeveel leden de beide kamers telden. Hij vroeg mij wanneer men in Holland meerderjarig werd en of men in Holland zich gemakkelijk kon laten scheiden, (niet zoo gemakkelijk als het in Amerika gaat), ja zelfs hoeveel soldaten of wij rijk waren!

Tegen twee uur kwamen we aan een klein station, waar ons twintig minuten tijd werd gegeven om te lunchen. Daar wij, na zoolang in den trein te hebben doorgebracht, bepaald behoefte aan frissche lucht hadden, gingen Nanny, haar broer en ik wandelen, totdat de bel ons waarschuwde om in te stappen, en voort ging het weder in duizelingwekkende vaart. De streek die wij de laatste uren doorreden, was lang zoo schoon niet, als die, welke wij in den vroegen morgen waren doorgestoomd. Te Fort Wayne stapte de familie Mac L. uit. Nu had ik nog ruim twee uur sporens voor den boeg!

Mijn overbuur inviteerde mij om met hem te soupeeren. Ik zeide hem, geen trek te hebben, (eene grove onwaarheid want ik had werkelijk honger;) en terwijl hij een smakelijk maal gebruikte, durfde ik na mijne weigering, natuurlijk ook niets voor mijzelf bestellen.

Te ruim negen uur stoomden we Chicago binnen, waar mijn broer mij wachtte. Veel was er, na onze lange scheiding te vragen en te vertellen. In een 'cab' reden we van het eene station naar het andere, en vertrokken om tien uur met den Chicago-North-Western naar S., waar wij tegen kwartier voor elf aankwamen.

In de gezellige huiskamer van mijn broeders huis, maakte ik kennis met zijn jong vrouwtje. Zij verstond geen woord hollandsch en was dus overgelukkig dat ik hare taal sprak.

Daar ik braaf vermoeid was, verlangde ik naar rust, en na mij even hare twee slapende jongens te hebben getoond, bracht zij mij naar de logeerkamer. Daar viel mijn oog onmiddellijk op de portretten van de familie in Holland, eene lieve attentie van mijne schoonzuster, waarmee zij stormenderhand mijn hart veroverde. Ook zag ik tal van oude kennissen, voorwerpen nog door mijnen broer uit het ouderlijk huis meegenomen. Ik voelde mij geheel 'at home', en met een dankbaar hart, dat ik het doel mijner reis, gezond en wel had mogen bereiken, sliep ik in.

Toen ik den volgenden morgen verkwikt wakker werd, stonden een paar blonde kereltjes van 3 en 5 jaar, op bloote voetjes voor mijn bed, en wenschten mij een bedremmeld: 'Good morning auntie!'

Echos uit de modewereld, door Coquette.

Deze drie staande figuren zullen een ieder ongetwijfeld bevallen. Voor de aanstaande warme dagen, die wij nog alle recht en reden hebben van dezen zomer te verwachten, (ook al regent het nu dat het giet) is de figuur links het meest doeltreffend gekleed. Het is een wit kostuum van mousseline, foulard of satinet met ruim lijf, gegarneerd met een matrozenkraag van gestreepte stof; dezelfde streepen zijn aangebracht als rok- mouw- en ceintuurgarneering. Voor het strand zou dit toilet uitstekend geschikt zijn.

De middenfiguur heeft een kleedje aan van roode stof, met witte moesjes doorzaaid, hetgeen de felle, effen kleur verzacht en tempert. De kraag eindigt in de taille als châle, het ceintuur is voorzien van een hangende tasch aan breede linten bevestigd. Nieuw buitenkansje voor de zakkenrollers. Of wat spreken wij van nieuw in zake Mode! immers vóór tien à twaalf jaar droeg men insgelijks zakken op het overkleed. Het is mij altijd bijgebleven dat in een gedrang, bij het verlaten van een station, ik een spookachtige hand voelde, die zacht in mijn tuniquezak naar beneden gleed, gelukkig zonder iets van waarde te vinden,

Dit laatste als waarschuwing voor haar, die geneigd mochten zijn terug te keeren tot de Mode van vóór tien jaren! - Zeer aanbevelenswaardig lijkt het kostuum op zichzelf; het biedt voor eigen vervaardiging weinig moeielijkheden. Men moest zich tegenwoordig in het algemeen meer toeleggen op knippen en naaien; hoe gauw gaat alles met de naai-machine! ‘De kunst om zich smaakvol en goedkoop te kleeden’ is de titel van een boekje door de firma Stegerhoek te Amsterdam geadverteerd. Het boekje kost vijftien cents en is vijftien blz. groot. ‘Een alledaagsch verstand kan het gemakkelijk leeren’ staat er onder anderen, en de Amerikaansche wetenschappelijke knipmethode wordt er in warme woorden aanbevolen. Men late dus het boekje komen en adresseere zich aan de firma Stegerhoek, Paleisstraat No. 14. Baat het niet, zoo schaadt het niet en om ervaring op te doen is vijftien cents ook niet te duur betaald. Want het is om wanhopend te worden, wanneer men aan naaisters en modiste soms alleen aan verschot meer moet betalen dan de stoffage voor het gansche kostuum ons kostte, zonder nog het buitensporig maakloon mee te rekenen. Ook zonder Stegerhoek kan men zichzelve knippen en naaien leeren.

Indien men eenmaal het geduld heeft een afgedragen japon uit elkaar te tornen, en die na te knippen, zoo heeft men een vast patroon, en behoeft alleen wat scherpzinnigheid om de variaties der Mode te volgen.

Voor een kostuum als waarmede de derde figuur gekleed is, zou het jammer zijn indien het verknipt werd, want het is gemaakt van blauwachtige zijde met vieux-rose dessins, de taille met een ruim vest, de mouw wijd, aan de pols afgemaakt met een zijden kap en strik. Dit toilet eischt alweer een meer geoefende hand, en men doet altijd het best te beginnen met het knippen en in elkander zetten van een goedkoop katoentje of stofje. De rokken blijven vrij eenvoudig; ook behoeft men, als men een goed figuur heeft, geen overtolligen omslag aan de taille te maken. Op de modeplaten ziet men sommige

ZOMERTOILETTEN.

wandeltoiletten, waarvan vrij veel werk werd gemaakt, maar het gaat met de Modeplaten, als met het kookboek van Marie Hazebroek: als men daarin twintig eieren aanbeveelt kan men het evengoed doen met vier, en de kunst om tevreden te zijn bestaat veelal in geven en nemen. Een der toiletten waarvan ik sprak droeg reeds een verklaarde sleep; men zou kunnen denken dat het een avondtoilet gold, doch de hoed en parasol die met edelen zwier het hoofd bekroonden, zouden een ieder uit den waan geholpen hebben. Zoo zien wij alles terugkeeren, en als wij er niet meer zijn, rijst onze hedendaagsche Mode weer uit het graf, en wandelt het nageslacht daarin rond, zich verbeeldend dat het uiterst modern is.

ZOMERAVOND. Naar H. Havenith. (Zie blz. 282.)

Zomeravond.

De zon kleurt met haar laatsten glans
De toppen van 't geboomt',
Waarin het lied der voglen suist
En 't lisplend avondkoeltje ruischt,
Dat door de twijgen stroomt.

Het zware dagwerk liep weer af,
De zeis kreeg eindlijk rust;
Hij weerde zich geducht op 't land,
Zij bond de schoof met rappe hand,
Want de arbeid is hun lust.

En daar staan Bart en Geesje nu
Als buurtjes bij het hek:
Hij op zijn erf, vlak bij haar veld,
Zij luistrend naar wat hij vertelt,
Al vindt ze 't ‘vreeslijk gek.’

Wat of zij dan wel praten saam,
Die twee daar bij elkaar?.....
Nu, zóóveel weet ik zeker, dat,
Als onze Bart zijn zin maar had,
Was hij en Geesje een paar!

Hij telt haar op zijn vingers voor,
Wat hij zoo al bespaart:
Wat hij per week zijn ouders geeft,
En hoeveel hij van 't andre heeft
Voor hem - en haar bewaard.

Dat vindt zij dan weer ‘vreeslijk gek,’ -
‘Wat praatjes van zoo'n guit!’
Maar wie de stem van 't hartje hoort,
Verneemt bij Geesjebuur een woord,
Dat licht heel anders luidt!

Neen, 'k wed om alles wat ge wilt:
Eer 't winter is misschien,
Vindt zij dien knaap volstrekt niet ‘gek’,
Maar staan zij bij ditzelfde hek
Bijeen als ‘echteliên.’

H.

Een leven in twee deelen, naar R. Machray.

Een schitterend visioen.

I.

St. Athanase zou gelijk zijn aan een half honderd andere dorpen in Quebec, indien niet de trotsche rivier waaraan het ligt er een eigenaardig karakter aan gaf. De brug, die het vereenigt met de bloeiende stad St. Jean aan de overzijde, overspant nagenoeg een mijl van het water van de Richelieu. Zijne hoofdstraat, waar de weinige winkels zijn die in de behoeften der bewoners voorzien, loopt evenwijdig met de rivier. De rest van het dorp - eenige ouderwetsche steenen huizen en andere, meer modern, van hout - ligt te midden van boschjes platanen en olmen tegen den zacht glooienden oever. Daarachter verrijst in het verschiet de groote St. Grégoire. Op een zomeravond, als de lichtjes de boomen, de huizen en het water beschijnen en de tonen van het Angelus zacht door de lucht weerklinken, levert het geheel een bekoorlijk tafereel op, landelijk en rustig.

Maar er rust een vloek op de plaats, de vloek die drukt op alles wat stil staat. Met vooruitgang heeft St. Athanase niets te maken. Het doet zijne eigene zaakjes en gaat zijn eigen weg. Het leven is daar van geslacht tot geslacht tamelijk onveranderd voortgegaan. Als de vader heenging, nam de zoon de open plaats in. Baptiste volgde Alexandre op, en Jean Baptiste; de namen veranderden, maar overigens scheen alles onveranderd te blijven. Toch heerschte er geluk in het dorp, maar een geluk dat niet in de kronieken beschreven wordt. Behalve de gebeurtenissen die op den Burgerlijken Stand worden geboekt, valt er niets te vermelden. De plaats is geheel vervuld door de jarenlange rust, de onverstoorde tevredenheid, die als groote vleugelen het gansche maatschappelijke leven in Fransch-Canada bedekken, in zonderlinge tegenstelling met de onrust en beweging van onzen tijd, waaraan St. Athanase part noch deel heeft. Zijn sympathie is geheel met die verdwijnende, oude wereld, waarvan de herinnering nog naleeft in zijne *seigneurie;* in de groote kerk met hoogen toren en hare aangrenzende, door olmen omringde pastorie; in zijn onbetwistbaar geloof; het meest misschien in zijne scherpe afscheiding van maatschappelijke standen, De denkbeelden der nieuwere democratie zijn te St. Athanase niet bekend.

Onder zulke plaatselijke zeden en gebruiken groeide Pierre Lacordière op tot den mannelijken leeftijd. Zijn vader, mijnheer de notaris, was een persoon van eenig gewicht in het dorp. De plaats was te klein voor een concurrent en zoo kende hij iedereen en de zaken van iedereen, die meerendeels op zijn eenvoudig kantoor werden behandeld. Al de kleine geheimen der bewoners waren hem toevertrouwd. Daarenboven ging het hem goed en was hij voor een plaats als St. Athanase zelfs rijk. Dit alles maakte hem tot een voornaam personage en in het besef van zijn gewicht verheugde hij zich. De *seigneur* was een Protestant en een Engelschman en had daarom maar weinig invloed in dit Katholieke dorp; de dikke oude pastoor daarentegen was een goed vriend en bondgenoot van den notaris; en er was dus niets, dat de voldoening kon verminderen die hij over zijne positie in de maatschappij gevoelde.

Maar toch waren er enkele families, die, omdat zij armer waren dan hij, zich nog trotscher gevoelden op het oude Fransche bloed dat door hunne aderen vloeide; die maar niet wilden vergeten, dat de vader van mijnheer de notaris een boer was geweest. Niet dat hun houding tegenover hem zich kenmerkte door overstelpenden hoogmoed of vernederende gemeenzaamheid, maar zij hielden zich eenvoudig teruggetrokken. Om den notaris recht te laten wedervaren moet gezegd worden, dat hij niet trachtte in hunne afzondering door te dringen; de kennis van hunne zaken die hij bezat gaf hem al de macht die hij wenschte. Maar met zijn zoon Pierre was het anders gesteld. Zijn lot leidde hem op een weg, die het onvermijdelijk maakte, althans een poging te doen om den toovercirkel te doorbreken. Hij had de gewichtige grenslijn in het leven bereikt, aan de eene

zijde waarvan de onvermengde vreugde en blijdschap der jeugd liggen, en aan de andere zijde de hartstochten en de koortsige gevoeligheid der mannelijkheid. Zijne oogen waren van zijne eigene makkers afgedwaald, om zich voor altijd te vestigen op iemand die niet tot hen behoorde. Maar zijne opvoeding stond hem in den weg. Met eene natuurlijke scherpzinnigheid had hij wel opgemerkt, dat, terwijl zijn vader zijne meeste cliënten met eene gemakkelijke beleefdheid behandelde, die voortvloeide uit het bewustzijn van eigen gewicht en zekerheid, hij toch sommigen met een zekeren eerbied bejegende die verschil in wederzijdsche positie aanduidde. De jongen groeide op in de overtuiging, dat daardoor de onderlinge verhouding tusschen zijn vader en hem en anderen werd aangewezen.

De Canadeesche *habitant* is evenwel in den regel opgeruimd en vroolijk als een leeuwerik, eenvoudig van hart, tevreden, gesteld op zijne woonplaats en geneigd om de onvermijdelijke zorgen des levens met blijmoedige onderwerping te dragen. Pierre echter had een anderen aard; hij was ernstiger, onderzoekender van geest dan zijne landgenooten. Hij was op zijn manier welopgevoed. Van de groote wereld, die achter zijn dorp lag, wist hij nagenoeg niets. Een enkel bezoek aan Montreal, de naastbij zijnde stad, had hem een flauw denkbeeld gegeven van wat zij kon wezen. Gedurende eenigen tijd had een vaag verlangen naar een ruimer leven zijn geest beroerd. Hij had met aandacht de stoombooten nagestaard die de Richelieu afzakten naar de St. Laurence, op weg naar onderscheidene havens. Droomerig peinsde hij er over wat soort van menschen en steden hij zou zien, indien hij met één hunner medevoer. Zijn trouwste vriend, vader Cherrier, de dorpspastoor, thans een oud man, maar die vroeger eene belangrijke betrekking in eene verwijderde stad had bekleed, verhaalde hem van de ijdelheden en de teleurstellingen dezer wereld, maar dit maakte weinig indruk op hem, in vergelijking met het schitterende geluk, den verblindenden luister en de begeerlijke onderscheidingen, waarvan hij insgelijks vertelde. Het was in de dagen dat Pierre's geest geheel vervuld was met die gedachten, en eene menigte bovendien van de onbestemde verlangens die het intreden van den mannelijken leeftijd vergezellen, dat hij verliefd geraakte op Marie de Calles. Onverhoeds drongen al de nevelachtige denkbeelden die zijn geest bezig hielden te zamen in dezen alles overheerschenden hartstocht. Haar te winnen werd het eenige doel, waarvoor het waard was te leven.

Marie was de dochter van een dier families, die, in armoede gedompeld, daarvoor genoegdoening vonden in de ontwijfelbare zuiverheid hunner afkomst. Voor hen waren mijnheer de notaris en zijn zoon in hun soort goed genoeg, maar de soort stond op onmetelijken afstand van hun eigen kring. Voor Pierre had die afstand zijn eigenaardige bekoorlijkheid. Marie was zeer schoon, maar hare schoonheid was alleen naar het uiterlijk. Dat begreep Pierre niet. Hij omringde het meisje met een geheimzinnigen stralenkrans, dien hij zelf had getrokken en die alleen in zijne verbeelding bestond. Dat zij schoon was, kon niemand ontkennen. Zij bezat een koninklijke houding, een ovaal gelaat, volmaakt in zijne soort; de donkere tressen omlijstten een blank voorhoofd, niet te hoog en niet te laag. Niemand kon hare groote blauwe oogen zonder welbehagen beschouwen, noch haar vriendelijken mond zonder bewondering. Maar van de teedere betoovering, de luchtige gratie, de onbeschrijfelijke aantrekkelijkheid die sommige vrouwen kenmerkt, en die de mannen voor altijd als slaven aan hare voeten doet vallen, was bij Marie geen spoor te ontdekken. Hare oogen hadden altijd dezelfde uitdrukking, - onbeweeglijk fraai, maar geen schijn van

vuur of teederheid. Aan de lippen ontbrak het kenmerk van gevoeligheid. Haar gelaat was het gelaat eener vrouw, op wie de verzachtende aandoeningen van het menschelijk leven nog geen indruk hadden achtergelaten. Zij was niet zelfzuchtig of onvriendelijk, maar er was geen diepte in haar karakter. Daardoor miste zij de macht der sympathie en kon het ten hoogste tot eene oppervlakkige welwillendheid brengen. Maar Pierre zag niets van dat alles. Hij beminde haar; en alle andere gedachten en gevoelens gingen op in deze ééne groote aandoening. Voor hem was zij de liefste, zoowel als de lieftalligste der vrouwen; en hij geloofde in haar met zijne gansche ziel.

Pierre had haar nagenoeg zijn geheele leven gezien, maar door het onderscheid in hare maatschappelijke positie had hij altijd aan haar gedacht als aan iets dat ver van hem verwijderd stond. Een jaar of twee voor dat hij op haar verliefde was zij naar een klooster te Montreal gezonden om hare opvoeding te voltooien. Toen zij terugkeerde was het Mei, de maand van Maria, waarin St. Athanase de zinnen verrukt als geene andere plaats op aarde. Al de boomen waren in vollen groenen dosch. De seringen bloeiden en de lucht was vervuld van de geuren van al de heerlijke lentebloemen, - leliën der dalen en hyacinthen en narcissen zooveel men maar wenschte. Het was het gebruik onder de meisjes van het dorp, om op zekeren avond een soort van optocht te houden en kruisen van bloemen aan de Zusters te brengen, ten einde er het beeld van de H. Maagd mede te versieren. Op den laten namiddag van een verrukkelijken dag, slenterde Pierre door de hoofdstraat toen de stoet hem voorbij trok. Zijne oogen dwaalden over de lachende gezichtjes en bleven onwillekeurig op dat van Marie rusten. De zachte lentelucht had haar gelaatskleur eene zekere warmte gegeven, waarvan de indruk nog verhoogd werd door een ruiker witte bloemen, die zij voor het gelaat hield toen zij hem voorbij ging. Zij zag er aanvallig genoeg uit om voor de Godin der Jeugd te kunnen doorgaan.

'Mon dieu!' riep Pierre uit. Toen volgde hij snel de troep meisjes in de kerk en trachtte nog een blik op dat onvergetelijke gelaat te slaan. Gedurende eenigen tijd bezocht Pierre getrouw de kerk, hopende dat hem misschien het geluk zou te beurt vallen van een blik uit die wonderlijk blauwe oogen op te vangen.

Daar is iets magnetisch in de liefde, en het duurde niet lang of Marie kende Pierre's genegenheid. Een toevallige ontmoeting, waarbij Pierre haar een kleine dienst kon bewijzen, bracht eene soort van kennismaking tot stand. Zij gevoelde dat het eene lompheid van hare zijde zou zijn, indien zij niet toonde dat hij daardoor zeker recht op erkenning had ver-

worven, hoe gering dit dan ook zijn mocht. Zoo boog zij voor hem, als zij elkander ontmoetten, dat op eene kleine plaats als St. Athanase nogal dikwijls gebeurde. Het lag in den aard der zaak, dat de dus gevormde kennismaking zou aangroeien, indien Marie er geen bezwaar in had, - en zij had geen bezwaar. Het dorp was vervelend, en Pierre was een schoon jonkman. En toen zij hem een weinig beter leerde kennen, kon het haar niet ontgaan, dat hij anders was dan de meeste jongelieden harer woonplaats. Hij boezemde meer belang in; zijne gewone peinzende houding stond hem zeer goed; en zij gevoelde zich gevleid, zoowel door de blijkbare oprechtheid als den bijzonderen aard zijner bewondering. Op de hem eigene eenvoudige wijze bracht hij haar hulde als een ridder zijne koningin; en ofschoon zij geneigd was deze hulde aan hare schoonheid te beschouwen als haar van rechtswege toekomende, was zij er niet te minder trotsch op. Bovendien kwam er nog een factor van fijner allooi bij. Beiden wisten zeer wel, dat hunne vrienden niet gereedelijk hunne toestemming zouden geven om den zoon van den notaris als haren minnaar aan te nemen. Dit werkte als een prikkel op Pierre. Was hij niet jong; lag niet de geheele wereld zijner droomen aan zijne voeten? Voor Marie verkreeg daardoor het avontuur een zekeren romantischen tint, waarin een pas van school gekomen meisje maar al te veel behagen vindt.

Het was niet gemakkelijk hunne ontmoetingen verborgen te houden. Er bestond voortdurend gevaar voor opmerkingen, want er waren babbelaars genoeg in St. Athanase, die meer wisten van de zaken hunner buren dan van hunne eigene. Maar met eenige handigheid slaagden zij er in, de praatjes te ontgaan. Er waren eenzame, schaduwrijke laantjes bij de rivier, waar zij elkander ontmoetten, en er is eene voorzienigheid voor geliefden die hen voor nieuwsgierige blikken behoedde.

Schroomvallig in den aanvang, maar allengs met meer stoutmoedigheid, naarmate hij meer gewoon raakte aan den betooverenden atmosfeer, waarmede hij haar omringde, begon Pierre zijn hart voor Marie uit te storten. Zij luisterde naar zijne vurige taal, opgesierd door duizenden hersenschimmen, want zijne sterke liefde schonk hem oogen om te zien en ooren om te hooren, waar hij in een ander geval blind en doof zou geweest zijn. Het meisje zeide weinig over zich zelve en maakte hem geen deelgenoot van hare gedachten. Maar zij schiep er behagen in, door dezen jongen man met zijn aangenaam uiterlijk te worden toegesproken en te weten, dat hij haar slaaf was. Zij mocht hem gaarne lijden. Wie zou hem niet welgezind zijn? vroeg zij zich zelve af. Zouden ook hare verwanten hem niet gaarne mogen lijden, indien zij hem kenden?

Na eenigen tijd begon Pierre aarzelend van zijne liefde te spreken en zijn aanzoek te bepleiten. Marie luisterde en glimlachte en werd er niet boos om. In hare meisjes-droomen had zij zich dikwijls zulk een vurig jongeling voor den geest getooverd, die om hare liefde bad. Maar ofschoon zij toeliet, dat hij haar een oogenblik in zijne armen drukte, drong zij hem spoedig van zich af en maakte zich lachende uit de voeten.

Dien avond keerde Pierre in een staat van groote opgewondenheid huiswaarts. Den ganschen nacht bracht hij wakende door, verbijsterd door eene wereld van gedachten; maar ten laatste hechtte één denkbeeld zich vast in zijnen geest. Hij had voor het oogenblik het meisje niets aan te bieden dan zijne liefde. Hij wist dat het eene diepe, eerlijke liefde was, maar liefde was niet genoeg. Hij had geen positie en voordat Marie zijne vrouw kon worden, moest hij er eene hebben, en wel eene goed

genoeg voor haar om aan te nemen. Dan eerst kon hij naar hare ouders gaan en hare hand vragen. Ja, hij zou iets doen voor dit schoone meisje, - iets edels en schitterends, en de vruchten daarvan zou hij trotsch maar bescheiden aan hare voeten leggen. Bij den gewonen loop der zaken zou hij zijn vader als dorpsnotaris zijn opgevolgd; zeker eene fatsoenlijke betrekking, maar die hij, in zijnen ijver, te alledaagsch oordeelde om Marie te vragen haar met hem te deelen. Daar was immers Montreal, de grootste stad die hij kende; zelfs in zijn eenvoudig dorp waren verhalen vernomen van mannen, niet rijker dan hij, die derwaarts waren gegaan en fortuin hadden gemaakt. Zou hij niet evenveel kunnen doen voor Marie?

Toen hij haar eenige dagen later ontmoette, liet hij iets van zijn voornemen verluiden en, gelijk van zelf sprak, het behaagde het meisje. Pierre vroeg haar niet hem haar woord te geven, maar van weerskanten nam men aan dat dit gebeurd was. Toen zij zich zelve had afgevraagd of zij hem beminde, had zij zonder aarzelen geantwoord: ja. En dit zeggende hield zij zich overtuigd, dat zij volkomen oprecht was. Hij was ongetwijfeld een knap man - zoo herhaalde zij tot zich zelve - en er was niemand in St. Athanase die de vergelijking met hem kon doorstaan. Met hoeveel onderscheiding en eerbied behandelde hij haar! Hij was ook zoo op haar verliefd! En hij ging heen om iets voor haar te doen; was dat niet romantisch? Wat zou het leven vervelend zijn zonder Pierre! Maar het vertrek van den jongen man deed het hart van het meisje niet sneller kloppen, en zij gevoelde niets van de afwisselende hoop en vrees, die diep gewortelde liefde pleegt in te boezemen. De waarheid was, dat Pierre's liefde haar hart niet had getroffen. Zij mocht hem gaarne, dacht goed over hem, gevoelde behagen in eene toewijding, die haar leven meer belangwekkend maakte; maar haar hart was niet veroverd. Wat hem aangaat, zijn gansche leven ging in haar op; maar met haar was het zoo niet gesteld. Toch op den avond vóór hij heenging, toen Pierre dapper en vol hoop eenige blijmoedige woorden sprak, al was het ook met trillende lippen, had zij zich, snikkende en weenende, tegen hem aangedrongen en hem voor de eerste maal gekust.

Alzoo ging Pierre naar Montreal, gesteund door de overtuiging dat Marie hem beminde.

Zoo is onveranderlijk 's menschen levensloop. Voor het oog van een eenvoudig dorpsbewoner ergens in Engeland verrijst een ster, statig en teeder, een verleidelijk visioen, dat hem zijn velden of boomgaarden doet verlaten en naar Londen trekken, om zijn fortuin te maken. Zoo is voor den provinciaal in Frankrijk de leus: naar Parijs! In ieder geval wordt de reis met gelijken moed ondernomen, al moge den vertrekkende door geen trommelslag of wapperende vlaggen uitgeleide worden gedaan.

II.

Op ieder Kerstfeest was op de *seigneurie* van St. Athanase een talrijk gezelschap bijeen. De feestelijkheden duurden twee of drie weken, en gedurende dien tijd verkeerde het dorp in groote opgewondenheid: er werden danspartijen en concerten gegeven, waartoe de notabelen genoodigd werden. En ofschoon de *seigneur*, die Engelschman was en Protestant, geheel andere denkbeelden was toegedaan dan de hunne, meenden de dorpelingen, dat zij wel naar zijne bals en zijne concerten konden gaan zonder zich te compromitteeren.

Den vorigen winter was er een heer op de *seigneurie* geweest, die zich Manning noemde, en Pierre had hem toevallig ontmoet. Zijn vader, de notaris had eenige zaken voor Manning gedaan en Pierre, die zich op het kantoor bevond, had hem verscheidene malen bezocht. Manning had in den jongen Lacordière een schrander en wellevend mensch gevonden en eenige genegenheid voor hem opgevat. Zij hadachter

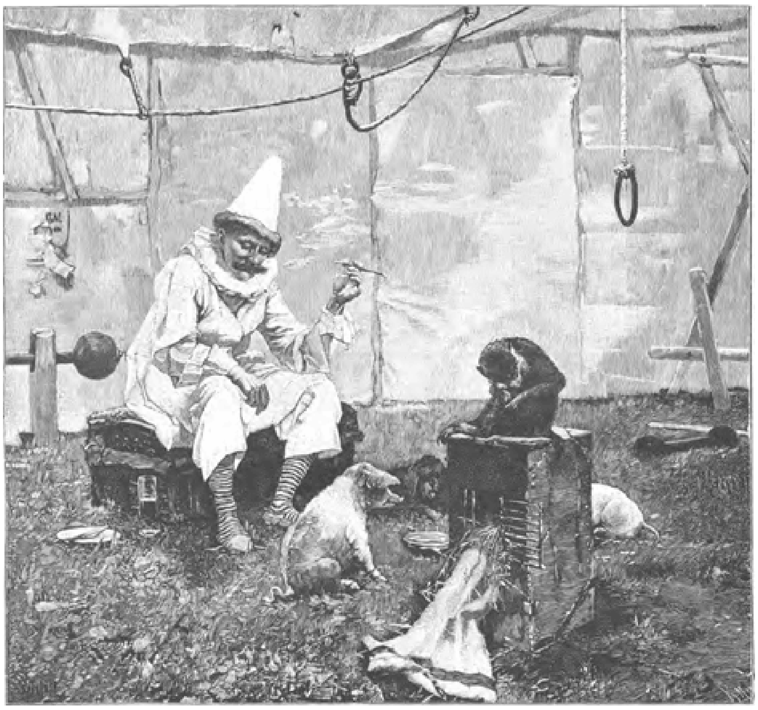

ACHTER DE SCHERMEN. Naar H. Schlitt. (Zie blz. 288.)

den wel eens met elkander gesproken, - Pierre had iets gezegd van zijn wensch om het dorp te verlaten en zijne intrede te doen in de groote wereld die daarachter lag. Manning had hem met welwillendheid aangehoord en hem beloofd dat hij, als Pierre te Montreal kwam, zou zien wat hij voor hem kon doen. Toen hij daar aankwam, bracht Pierre daarom terstond een bezoek aan Manning, die hem eene plaats als klerk in een spoorweg-bureau bezorgde. Dit was nu wel geene voorname, geen lucratieve post, geene betrekking zooals Pierre die in zijne droomen had gezien; maar het bureau van eene groote spoorwegmaatschappij biedt toch goede kansen aan op snelle bevordering, en hij deed daarom ijverig zijn best, met het beeld van Marie steeds voor zijn geest.

Marie, van haar kant, vond St. Athanase onuitstaanbaar vervelend zonder de tegenwoordigheid van Pierre. De eene dag was even eentonig als de andere, en het

meisje vond in zichzelve geene hulpbronnen om de verveling minder drukkend te maken. Daar Pierre's liefde voor haar aan hare ouders niet bekend was, waren er geen minnebriefjes die met verlangen tegemoet gezien konden worden, noch liefdeboden die in antwoord konden afgezonden worden. Zij had geene

vertrouwde vriendin, met wie zij over Pierre kon spreken, - tenzij zij Nanon, hare oude kindermeid, daartoe wilde verheffen, die haar trouw genoeg was, maar haar wellicht niet zou begrijpen. En zoo was het beeld van Pierre reeds aan het verbleeken, toen zij met vreugde vernam dat het gezelschap, dat zich jaarlijks op de *seigneurie* vereenigde, weldra de nederdrukkende eentonigheid harer woonplaats zou opvroolijken met wat haar een ongemeenen luister toescheen.

Kerstmis kwam in het land, en de *seigneurie* werd andermaal verlevendigd door goede sier en vele gasten. Vanwaar dezen ook gekomen mochten zijn, zij konden moeielijk een hefelijker oord hebben verlaten dan St. Ahanase, dat in zijn wintertooi bijna even aanlokkelijk was als in zijn zomerdosch. Dag aan dag welft zich een zilverachtig grijs-blauwe hemel over het dorp; en de wegen zijn overal met een zacht, dik en warm sneeuwkleed bedekt; ook over de bevroren wateren van de Richelieu ligt een laken van sneeuw. Hij ligt hoog opgehoopt tegen de boomen, die zich scherp afteekenen tegen den witten achtergrond. Hij doet de donkere bladen der altijd groene planten nog fraaier uitkomen en hier en daar is hij door den wind tot grillige bergjes tegen schuttingen en huizen aangedreven. De lucht is fijn en opwekkend en de schellen van slee en voertuig klinken welluidend uit de verte.

George Manning bevond zich weder onder de gasten op de *seigneurie*, en men was eenparig van oordeel, dat hij de ziel van het feest was. Dit was dan ook om zoo te zeggen zijn ambacht, en hij had op dit stuk reeds eene groote vermaardheid verworven. Hij was zeer populair; hij deed zijn best om dit te zijn en zijn wensch werd vervuld. Van natuur was hij onverstoorbaar opgewekt en vroolijk; hij kon somwijlen ook geestig zijn en was van tijd tot tijd scherpzinnig genoeg om onder de verstandigen gerangschikt te worden. Hij had een aangeboren talent voor het gezelschapsleven. Niemand was beter geschikt om een feest te arrangeeren en hij deed alles op eene wijze, waardoor iedereen tevreden was. Hij kon een tooneelstukje samenstellen en voor de opvoering gereed maken, of er eene rol in spelen indien het vereischt werd. Hij zag tegen geene moeite op om eene zaak, die hij ondernam, te doen slagen en zijne pogingen werden meestal met goeden uitslag bekroond. Jong, met een goed uiterlijk en rijk, behoorde hij meer tot degenen, die de wereld gewoon is na te loopen, dan tot degenen die zich in de wereld trachten op te dringen, en dit was misschien de reden waarom men hem voor zeer goedhartig hield. En werkelijk was hij goedhartig, - indien er ten minste niet te veel moeite voor hem aan verbonden was. Hij had nooit eene ernstige zorg in het leven gekend, en hij was niet van plan zorgen te hebben, indien hij er iets aan doen kon. Zijn eenige doel was zooveel te genieten van het leven als hij kon, en tot dusver had hij dit gedaan.

Met verrassing en bewondering aanschouwde hij Marie op de eerste danspartij op de *seigneurie.*

'Lieve Hemel! wat een prachtige figuur! wat een lief gelaat!' zoo was zijn uitroep tot de gastvrouw.

Hij behoorde onder de eersten die aan haar voorgesteld wenschten te worden, en hij stelde al zijne welgeoefende krachten in om haar te behagen. Zij dansten en praatten en praatten en dansten samen; en Marie vond hem verrukkelijk. Deze partij was eene gebeurtenis in haar leven. De lichten, de muziek, de fraai gekleede menschen, de wellevende ontvangst, - wat was het alles behagelijk! En deze man, met zijn gedistingueerd uiterlijk, zijne beschaafde manieren, - wat gevoelde hij zich tehuis in deze schitterende omgeving, hoe goed paste hij daarbij en de omgeving bij

hem! Zij vergeleek hem met Pierre, en ofschoon zij het zichzelve nauwelijks durfde bekennen, Pierre leed schade bij de vergelijking. Tegelijkertijd was de herinnering aan haar afwezigen minnaar dien avond levendiger dan zij sedert weken geweest was; en dit gaf aan hare gedachten een bepaalden loop, die zekere terughouding in hare handelingen veroorzaakte, waardoor zij belangwekkender werd dan ooit. Manning merkte het op, en het trof hem. Hij dacht, toen hij vernam dat zij ditmaal voor het eerst in gezelschap verscheen, dat hij het geheim had ontdekt. Toen beschouwde hij de ontdekking van dit schoone meisje als een onverwacht fortuintje, en hij besloot er gebruik van te maken. Het zou zeker aan zijn verblijf te St. Athanase groote bekoorlijkheid bijzetten. Hij vroeg en verkreeg verlof om haar een bezoek te brengen.

Manning zag Marie den volgenden dag in hare woning, en gedurende de eerstvolgende twee of drie weken bleef hij veel werk van haar maken. De ouderwetsche zeden van eene Fransche familie stelden hem vele hinderpalen in den weg, maar deze prikkelden slechts te meer zijne begeerte om het meisje te ontmoeten en hij slaagde daarin dikwijls genoeg. Zijne vrienden van de *seigneurie* merkten het spoedig op en plaagden hem er mede. Uit den blijkbaren tegenzin, die hunne plagerij bij hem opwekte, maakten zij tot hunne verwondering op dat de zaak ernstig gemeend scheen te zijn. En werkelijk werd deze van ernstigen aard. Tot zijne eigene groote verbazing was hij verliefd geraakt op Marie. Ten laatste bekende hij zichzelven, dat hij genoeg van haar hield om aan de mogelijkheid te denken om de vrijheid van zijn welbehagelijk leven van vrijgezel voor haar op te geven. Wat Marie aangaat, zij was volkomen betooverd. Zij hield van hem zooveel als zij van iemand kon houden. En geen wonder! Zij had immers nooit zoo schitterend een man gezien. Daar was de arme Pierre, wel is waar, maar hij zou haar in verloop van tijd wel vergeten. Hij zou zeker een goede carrière maken te Montreal, zoo hoopte zij, en daarin troost vinden voor haar verlies.

De meeste gasten verlieten de *seigneurie*, maar Manning bleef. Hij was thans vast besloten Marie te huwen, en spoedig deed hij in den vereischten vorm aanzoek om hare hand. Natuurlijk had de familie zijne oplettendheden opgemerkt en, ofschoon hij Protestant was, besloot zij zijn verzoek toe te staan. Hij was rijk en van goede afkomst; en om billijk te zijn moet erkend worden, dat zij ook eenigermate in aanmerking nam dat Marie van hem hield. Dit was niet bepaald noodig, meende zij; maar nu het eenmaal zoo was, was het beter. Dus vonden er van weerskanten eenige plichtplegingen plaats, en daarop kon Manning zich beschouwen als den erkenden minnaar van Marie.

Toen Manning met Marie sprak, gaf zij hem hare hand in eene uitbarsting van zegepralend geluk en voldanen trotsch. Hij drong op eene spoedige voltrekking van het huwelijk aan, en hare vrienden gaven daartoe hunne toestemming. Maar vóór dat dit plaats had, besloot zij hem over Pierre te spreken, dien zij niet geheel uit hare gedachten kon verbannen. De moedige woorden en de brandende oogen van den jongeling lieten haar niet met rust, en ofschoon zij hem haar woord niet gegeven had, kon zij toch hunne laatste ontmoeting, toen zij hem gekust had, niet vergeten. Zij had toen toegegeven aan een plotselingen aandrang, en zij kon daar zelfs nu nog geen spijt over gevoelen. Zij zou het Manning vertellen. Maar dat was niet gemakkelijk te doen, en het werd moeielijker naarmate zij er langer mede draalde. Was het wel noodig iets over Pierre te zeggen? Zij zouden hem waarschijnlijk nooit wederzien, daar zij verschillende wegen zouden opgaan. Bovendien, was Pierre's liefde voor haar niet die van een zeer jong mensch, eigenlijk eene jongensliefde, die spoedig zou vervliegen? Zoo redeneerde zij bij zichzelve, maar zij kon toch niet tot de overtuiging geraken dat het zoo was. Zij had genoeg van Pierre's karakter begrepen om te weten, dat zijne liefde voor haar niet van voorbijgaanden aard kon zijn. Hij had zijne geheele hoop op haar gevestigd, en indien deze in duigen viel, kon men niet gissen wat de gevolgen zouden zijn. Hij zou, in zijne woede, iets wanhopigs kunnen doen, als hij haar aanstaand huwelijk vernam. Hare liefde voor Manning deed haar dit zeer mogelijk voorkomen, en deze vrees spoorde haar aan met hem te spreken.

Hij scheen echter de geheele zaak zeer licht te tellen, - zoo licht, dat Marie zich diep gegriefd gevoelde. De bekentenis had haar veel gekost en had, naar het haar voorkwam, eenig bewijs van sympathie verdiend. Het geval was hem wel hoogst onaangenaam, maar hij droeg zorg haar niet te laten bemerken wat hij gevoelde. Een harer grootste aantrekkelijkheden was, in zijn oog, geweest hare volkomen onschuld; hij had gedacht een bloem te vinden, nog door de ochtenddauw bedekt en door geene hand aangeraakt. Hij meende de eerste te zijn, die ooit woorden van liefde tot het meisje had gesproken; en nu had zij eene minnarij gehad met den zoon van den notaris, iemand die niet eens haars gelijke was. Hij herinnerde zich Pierre zeer wel, en het verbitterde hem, als hij bedacht, dat hij, hem die plaats als klerk op een spoorweg-bureau verschaffende, feitelijk de hand had geleend in dit onbehagelijke dorpsdrama. Gelukkig was die afschuwelijke geschiedenis aan niemand dan aan hen beiden en aan Pierre bekend. Pierre zou, het sprak van zelf, uit hun levenskring verdwijnen en zij zouden hem nooit wederzien.

Bovendien wist Manning, dat over zijne liefde voor dit dorpsmeisje onder zijn vrienden werd gesproken als over een romannetje, en hij vond daarin eene streelende voldoening. In de St. James-Club bijvoorbeeld verwonderde men zich er over dat hij, die al de schoonste vrouwen van Canada had ontmoet, juist een landmeisje tot zijne vrouw had verkozen. Het was hem ter oore gekomen, dat eenige zijner vroegere makkers hadden gewed dat dit huwelijk nimmer zou plaats grijpen; en deze wetenschap wekte wel is waar zijne gramschap op, maar tegelijkertijd versterkte zij hem in zijn besluit. Hij was oprechtelijk trotsch op de schoonheid van het meisje, en zijne kennissen zouden daarvoor in ieder geval het hoofd buigen. Daar hij hierop veel prijs stelde, was hij over het geheel tevreden.

Het huwelijk had plaats in de vroege lente en na verscheidene wittebroodsweken vestigden zij zich tegen den winter te Montreal.

De eerste tijding van hetgeen hem boven het hoofd hing had Pierre, onder allerlei plaatselijk nieuws, ontvangen in een brief van zijn vader. De notaris, weinig denkende hoezeer hij zijn zoon leed deed, wijdde zeer over het onderwerp uit. Nooit had er iets te St. Athanase plaats gehad, dat zoozeer de algemeene opgewondenheid gaande maakte. Pierre kon het bericht niet gelooven. Hier moest een misverstand zijn. Zij hadden wel is waar elkander hun woord niet gegeven, maar hij kon de schaduwrijke laantjes aan de rivier niet vergeten, waar zij gekomen was om hem te ontmoeten, ofschoon er gevaar bij die ontmoetingen was. Zou zij dat gebraveerd hebben, indien zij hem niet had liefgehad? Bovendien had zij hem een kus gegeven. Zou zij dat gedaan hebben, indien zij hem niet had bemind? Zoo trachtte hij zich te troosten, en wilde het niet gelooven.

Toen Pierre de kennisgeving van het huwelijk in een nieuwsblad zag, stond hij versteld. Hij deed zijn werk een korten tijd geheel werktuigelijk, met eene deerniswaardige, mechanische inspanning der hersenen, die kan voortgaan al is het hart koud en dood. Maar langzamerhand nam het feit zulke levendige vormen aan, dat het zijn geest geheel in beslag nam. Hij kon aan niets anders denken. Was het waar? Zeker, het was waar. Een tweede brief van zijn vader had allen twijfel weggenomen. De notaris had het bruiloftsfeest met geestdrift beschreven. Derhalve Marie was gehuwd! Zijn schoone, zijn schitterende droom was voorbij. Hij vroeg zich af of hij eenig recht had om zich te beklagen. Manning had hem voortgeholpen, en de gedachte daaraan mocht hem thans ondragelijk wezen, hij kon het niet vergeten. Manning had hem zijne geliefde ontnomen, maar hij had niet geweten dat een ander oudere rechten op haar had. Ofschoon Pierre hem niet kon laken, kon hij toch de hatelijke betrekking, die hij aan hem verschuldigd was, geen dag langer vervullen. En toch, slechts korten tijd geleden - o God, hoe kort slechts had hij een Paradijs mogen bewonen - had hij dien post om harentwille aanvaard.

Was zij hem ontrouw geweest? Neen, hij wilde haar niet beschuldigen. Ook wist hij niet of zij werkelijk hield van den man, met wien zij gehuwd was. Misschien hadden hare ouders haar gedwongen den rijken minnaar de hand te geven, terwijl zij zich daartegen verzette. Had zij zoolang volgehouden tot zij niet meer kon? Hij herinnerde zich nu maar al te zeer, dat haar vader en hare moeder, in hun trots, hem nooit als hun gelijke zouden hebben beschouwd. Hij kon zich voorstellen hoe men, als Marie ooit over hem had gesproken, den spot met haar zou gedreven hebben; hoe, als zij hare ontmoetingen met hem had bekend, haar dit huwelijk als onvermijdelijk zou zijn voorgesteld, als een middel om aan het berispelijke verleden te ontkomen. Misschien, dacht

Pierre, is zij ongelukkig en mistroostig even als ik. Maar ofschoon in die gedachte zekere afschuwelijke troost lag opgesloten, streed Pierre er tegen, en hij kon er geene werkelijke bevrediging in vinden.

Eilacie, er was voor hem in Montreal niets meer te doen. Hij nam derhalve ontslag uit zijne betrekking en keerde naar het stille dorp terug. Hij stelde geen belang meer in de groote wereld, die geen balsem opleverde voor zijne wonden.

Toen hij te St. Athanase terugkeerde, gaf hij als reden voor de verandering zijner plannen op, dat hij ziek was; en Pierre was werkelijk ziek, naar lichaam en naar ziel. De wijze lieden schudden het hoofd. O, St. Athanase te verlaten kon nimmer tot iets goeds leiden. Anderen waren vóór hem vertrokken, en zij waren teruggekeerd geslagen zoo als hij; of zij waren nooit wedergekomen, 't geen in hun oog een nog harder lot was. Hier was vrede en overvloed. Waarom zou men deze behaaglijke kalmte verruilen voor gevaren en onzekerheid? Wat Pierre aangaat, hij nam rustig weder plaats op zijns vaders kantoor. Met pijnlijke nieuwsgierigheid trachtte hij alles omtrent dien Manning te weten te komen. En het was niet moeielijk die wetenschap te verkrijgen. Nimmer, zoover de herinnering der bewoners ging, had er zulk een huwelijk als dat van Marie te St. Athanase plaats gehad. En dezen eenvoudigen lieden scheen het toe, dat er nooit weder zulk een feest kon gevierd worden. Pierre hoorde er overal over spreken; en terwijl het zijn hart deed bloeden, luisterde hij met open ooren naar elke lezing van het verhaal. Te zijner tijd vernam hij, dat de Mannings terug waren van hunne huwelijksreis en zich te Montreal gevestigd hadden. Een onweerstaanbaar verlangen dreef Pierre om Marie nog eenmaal te zien. Als hij haar slechts wel en gelukkig kon zien, zoo meende hij, dan zou hij zijn leed beter kunnen dragen. Maar als zij ongelukkig bleek te zijn? Ja, dan wist hij niet wat er gebeuren kon; hij gevoelde dat hij dan nagenoeg tot alles in staat zou zijn.

Dus ging hij naar Montreal. En hij zag Marie en haren echtgenoot beiden, terwijl zij in een slede den berg kwamen afrijden, aan welks voet de stad gelegen is. Zij spraken vroolijk met elkander, en zij zagen er zoo volkomen gelukkig uit, dat Pierre, dien zij niet opmerkten, niet anders kon gelooven dan dat zij gelukkig waren. Hoe lief zag Marie er uit! Haar echtgenoot - ja, hij was een schoon man en scheen haar waardig te wezen. Die prachtige slede, met de fraaie paarden en het kostbare bont zag er uit alsof zij Marie m o e s t toebehooren. Ja, zij was de geschikte persoon voor zulke weelde. Misschien was het best zooals het was. En Pierre, ofschoon zijn oogen zich met bittere tranen vulden, gevoelde zich in staat in zijn bloedend hart de zegen over hen uit te spreken.

Toen ging hij terug naar St. Athanase en trachtte het smartelijke, maar zoo schoone verledene te vergeten. Maar het lukte niet. Hij kon het niet vergeten. Hij zocht zijn ouden vriend Cherrier op en stortte zijn hart voor hem uit. De goede priester troostte hem, maar de troost nam het leed niet weg. Pierre was geheel veranderd. Van lieverlede beeldde hij zich in, dat hij een nieuw leven moest beginnen, verwijderd van St. Athanase, dat voor hem zoo vol was van smartelijke herinneringen. Maar hij verlangde niet weder naar de groote wereld; deze scheen hem eene ellendige plaats toe; al zijne belangstelling in de samenleving was ter wille van Marie geweest, en nu zij uit zijne levensbaan verdreven was, wilde hij er niets meer mede te maken hebben. Wat hij noodig had, was iets dat hem rust en kalmte beloofde. Daar was de geestelijke stand en hij kon geen anderen bedenken, die zulk een breede kloof zou vormen tusschen het verledene en hem zelf.

(*Slot volgt.*)

Coquettes,
door tante Grondette.

Och ja! zoo zien ze er uit,
   Die ijdele Jeannettes,
En hoe ze heeten voorts,
   De Adèles, de Minettes!
Zij liggen smachtend neer
   Op mollige couchettes,
Of rijden praalziek rond
   In open barouchettes,
Of tripplen lonkend voort,
   Het hoofd vol amourettes,
Het wufte hart vervuld
   Met plannen tot conquêtes, -
En altijd babblend van
   Trousseaux en van layettes....
Och ja! zoo zijn ze nu:
   Blondines en brunettes,
't Is alles éénerlei:
   Comtessen en soubrettes!
Zij spelen wreed met vuur,
   En dansen haar polkettes,
En breken 't mannenhart
   Bij 't slaan der pirouettes,
En zetten ongestoord
't Gevaarlijk spel weer voort....
   Zóó zijn ze, de c o q u e t t e s !

H.V.

Achter de schermen.

Het rustuur is voor den ‘kunstenaar’ en zijne sujetten aangebroken. Nu de middagvoorstelling is afgeloopen en hij niet vóór 's avonds weer zal moeten optreden, heeft hij het een geschikt oogenblik geacht om zich eens wat te verpoozen en tegelijkertijd zijn inwendigen mensch te versterken. In zijn potsenmakerscostuum heeft hij zich neergezet op den ouden lederen koffer, die al zijne aardsche goederen bevat, en daar genoegelijk en ongestoord zijn boterhammen geconsumeerd: het ledige bord, met het mes er op en het half geledigde glas bier er naast, staan aan zijn groene zijde. En nu zijn eetlust gestild is, neemt hij er eens zijn gemak van en is hij bezig om, onder het genot van een twijfelachtig riekende sigaar, den verderen inhoud van zijn glas bier te ledigen. En al rustend en rookend en drinkend, schijnt hij te peinzen. Welke gedachten mogen er wel omgaan in 't hoofd van dezen man, nu hij daar

zoo mijmerend den blik laat gaan over zijne gedresseerde viervoeters, zijn aap, zijn hond en zijne varkens, die zich eveneens aan wat eten en wat rust te goed doen? Zou hij er nooit eens over nadenken, welk een treurig bestaan het toch is, dat hij en zij samen leiden? Altijd onnatuurlijk, onwaar en gekunsteld te moeten wezen; nooit zich eens vrij en ongedwongen voor te kunnen doen, zooals andere menschen en andere dieren,

COQUETTES. Naar E. Lanzerotto. (Zie blz. 288.)

- hoe walgelijk moet het op den duur worden! Is hij in de wieg gelegd om, met een hansworstenpak aan 't lijf, allerlei grollen en grappen te maken voor het kermispubliek, dat aan de deur der tent het recht gekocht heeft om door hem aan 't lachen gemaakt te worden, of, zoo het niet lacht, hem onbarmhartig uit te fluiten? En zijn hond, zijne varkens, zijn aap, - zouden zij eigenlijk niet tot wat beters in de wereld kunnen dienen, dan om de zoogenaamde 'kunsten' te vertoonen, die hij hun met zweepslagen geleerd heeft en met zweepslagen in 't geheugen moet houden? Zijn ze eigenlijk met hun vijven niet de ellendigste wezens die er op aarde bestaan?....

't Kan wezen dat hij iets van dien aard bepeinst, onze 'kunstenaar'. Maar lang duurt zijn droomen en mijmeren niet, want nog heeft hij zijn glas bier niel uitgedronken en zijn sigaar opgerookt, of daar klinkt het sein voor een onverwachte repetitie, waarop hij volstrekt niet gerekend had. Zoo'n tiran van een directeur! gromt hij in zijn machtelooze woede. Arme kunstenaar!

De electrische verlichting van groote steden.

'Das Neue dringt herein mit Macht', kan men met de woorden uit Schiller's 'Teil' ten volle van onzen tijd getuigen, - het nieuwe breekt zich krachtig baan!

Vooral geldt dit voor de veelzijdige toepassing van den e l e c t r i s c h e n s t r o o m . Een vlucht zooals op geen enkel gebied van 's menschen scheppen en streven kan waargenomen worden, heeft gedurende het laatste tiental jaren de aanwending der electriciteit genomen, de toepassing van die wonderbare natuurkracht, in wier teeken onze tijd staat. Wel is de electriciteit zelve geen nieuwe ontdekking. Als hare oudst bekende bron mogen wij de w r i j v i n g beschouwen; over de eigenschappen van gewreven barnsteen (electron) schreef reeds de Grieksche wijsgeer Thales van Milete omstreeks het jaar 500 vóór Christus, en later werd die geheimzinnige kracht ook bij het glas waargenomen, welke ontdekking weder tot het onderscheid tusschen hars(negatieve) en glas(positieve) electriciteit leidde. Aangespoord door de dikwijls beschreven proefnemingen van den Italiaan Galvani met de dijen van kikvorschen (1789), ontdekte Volta (1800) de contact- of a a n r a k i n g s -electriciteit, hoofdzakelijk berustend op de door wederzijdsche aanraking van twee verschillende metalen, of ook van metalen en vloeistoffen, teweeggebrachte chemische werking, die in de voor telegraphie en galvano plastiek dienende batterijen haar hoogste productievermogen bereikt. - Hiermede scheen de practische toepassing dezer natuurkracht voor langen tijd afgesloten te zijn. Maar nu werd in het jaar 1866 bijna gelijktijdig door twee geleerden, Wheatstone te Londen en Siemens te Berlijn, nog een ander middel tot voortbrenging van electriciteit, een werkelijk onuitputtelijke bron, ontdekt: de d y n a m o -electrische machine, een werktuig namelijk, waardoor mechanische kracht (stoom, water, wind enz.) in

electriciteit wordt omgezet. Men heeft haar met recht de 'koningin' van alle machines genoemd, en zij heeft dan ook - ofschoon nog pas bij den aanvang van haren triomftocht en hare voor het menschdom zoo heilzame werkzaamheid staande, - reeds onwaardeerbare weldaden verspreid.

Boven den ingang van elk centraalstation voor de electrische verlichting onzer groote steden - aan een van welke stations wij den lezer uitnoodigen, in gedachten met ons een bezoek te brengen - zou men de woorden des dichters kunnen schrijven:

> 'Ondoorgrondlijk is het werken,
> Onnaspeurlijk is de kracht.'

Uit de machinelokalen klinkt ons een dof gerommel en gegons tegemoet. Hier werken op de grootste tot hiertoe gebezigde schaal negen ketels, ieder met 180 à 200 vierkante meter verwarmings-oppervlakte; de daardoor voortgebrachte stoom drijft met 3200 paardekrachten de dynamo-machines. Bij elk dezer heeft de ontwikkeling der arbeidskracht op de volgende wijze plaats. Tien vaststaande, als de spijlen van een rad geplaatste, dikke ijzeren staven, zoogenaamde 'magnetische schenkels', vormen als 't ware een middenpunt, waaromheen een ijzeren ring, met een dicht opeengewonden leiding van koperdraad (spiraal) er om heen, met groote snelheid (80 à 100 omwentelingen in de minuut) ronddraait. De daardoor in het koperdraad, dat de vakmannen het 'anker' noemen, opgewekte electriciteit wordt door middel van vernuftige inrichtingen, zoogenaamde 'borstels', opgevangen en langs draden verder geleid. Evenals ons duinwater, dat uit een reusachtig reservoir door buizen naar alle kanten wordt voortgestuwd, stroomt de electriciteit uit het centraal-station langs wijdvertakte draadnetten naar de plaatsen harer bestemming; daar de electrische stroom echter steeds een cirkelgang beschrijft, keert hij na het verrichten van zijn arbeid in verzwakten toestand door een tweede leiding naar het uitgangspunt terug.

Een zeer gewichtig onderdeel der inrichting is het schakeltoestel met het schakelbord, want van hier uit wordt de regeling van den stroom bewerkstelligd en kan naar verkiezing en behoefte elke afzonderlijke geleiding in- of uitgeschakeld worden. De hier aangebrachte meetinstrumenten maken tevens eene nauwkeurige bepaling van de spankracht in de hoofddeelen der leiding mogelijk, terwijl andere vernuftige toestellen de isoleering onderzoeken en de werking der verschillende onderdeelen in alle opzichten controleeren. Mocht zich het bijna niet denkbare geval voordoen, dat al die inrichtingen en toestellen eens defect raakten, dan zou door de zelfwerkende smelting eener lood verbinding de leiding oogenblikkelijk afgebroken en de wellicht in opstand gekomen natuurkracht terstond in boeien gekluisterd worden.

Van groote beteekenis is de vraag: welke g e v a r e n zijn aan de toepassing der electriciteit verbonden?

Men heeft voor het meten der electrische beweegkracht als eenheid de 'volt' (verkorting van Volta) aangenomen. Stroomen van een gering aantal volts, b.v. van 40 tot 100, zijn voor het menschelijk organisme onschadelijk; zwaarder gespannen stroomen daarentegen, van 5000 tot 10,000 volts, zooals er in Amerika wel gebezigd worden, blijken volgens de daar opgedane ervaringen op menschen en dieren een doodelijken invloed uit te oefenen. Nu begint in de techniek meer en meer het streven te heerschen om met sterke stroomen te werken, en wel om verschillende redenen, in de allereerste plaats echter om den goedkooperen aanleg der inrichtingen. Misschien zal men zich door het volgende voorbeeld bij benadering eenig denkbeeld kunnen

maken van hetgeen hier eigenlijk bedoeld wordt. Een waterstroom wordt met een zekeren druk door een buis van 10 centimeter middellijn geperst, om, bij het doel aangekomen, het vliegwiel eener machine in beweging te brengen. Hetzelfde arbeidsvermogen wordt echter óók verkregen, wanneer het water met verdubbelden druk door een buis van 5 centimeter wijdte gedreven wordt, - maar in het laatstgenoemde geval eischt de aanleg natuurlijk veel minder kosten. Evenzoo is het gesteld met de beweging door middel van electriciteit. Een electrische stroom van 1000 volt vordert een betrekkelijk dunneren draad dan een van 100 volt, en de laatstgenoemde hoeveelheid electriciteit moet door eene daarmede overeenkomend zwaardere en dikkere leiding vloeien, om denzelfden arbeid als de stroom van 1000 volt te verrichten.

De meeste Europeesche inrichtingen tot het voortbrengen van electriciteit - die te Berlijn b.v. - werken, in tegenstelling van de New-Yorksche inrichtingen, met lage spanningen (100 tot 140 volt); zij vereischen dientengevolge natuurlijk veel hooger kosten van aanleg, maar waarborgen daarentegen dan ook het uit humaan oogpunt grootelijks te waardeeren voordeel, dat zij 's menschen gezondheid en leven niet in gevaar kunnen brengen.

Electrische kabels eischen eene met de nauwlettendste zorgvuldigheid aangebrachte isoleering, die, naar men weet, door omhulling der geleidraden met in hars verzadigde stoffen, door porceleinen klokjes enz. verkregen wordt. Zulk een isoleering voorkomt stroomverliezen en maakt elke nadeelige of ongewenschte inwerking van den stroom onmogelijk. Bij eene onberispelijke isoleering is ook het gevaar van brand uitgesloten, en het bekende ongeluk bij eene opera-voorstelling, toen het met metaaldraadjes doorweven costuum eener danseres door een electrische vonk in brand gestoken werd, was slechts aan eene toevallige beschadiging van het omhulsel der geleidraden toe te schrijven. In den laatsten tijd leidt men den stroom veelal door koperen stangen, die onder het plaveisel van de straat of de trottoirs in opzettelijk daartoe vervaardigde ijzeren buizen of gemetselde kokers besloten liggen.

Met de dynamo-machine is de kreet: ‘meer licht!’ totaal verstomd, want bij hare verschijning ontvlamde plotseling in de meeste beschaafde landen het heerlijke licht, dat telkens bij vernieuwing onze bewondering opwekt. Geene andere aardsche lichtbron kan met de electrische stralen wedijveren.

Over het geheel worden er tegenwoordig twee verschillende soorten van electrische verlichting toegepast: de volgens het stelsel van Edison vervaardigde gloeilamp en de booglamp. De g l o e i l a m p bestaat uit een luchtledigen glazen bol, waarin zich een dunne, spiraalvormige kooldraad bevindt. De electri-

sche stroom, die hier een grooten tegenstand moet overwinnen, dringt er met verhoogde kracht door en brengt den draad in gloeienden toestand. Het hierdoor teweeggebrachte licht heeft een goudgele, aangename tint; het is zacht en gelijkmatig en beantwoordt overal aan het doel in die gevallen, waar het oog in de gelegenheid gesteld moet worden om scherp te zien en te onderscheiden. Uit dien hoofde heeft het gloeilicht in studeerkamers en leeszalen, aan de familietafel en in localiteiten waar fijne technische werkzaamheden verricht moeten worden, zich al zeer spoedig het burgerrecht verworven en bemind gemaakt.

Daar de Edisonlampen in elke positie gelijkmatig werken, vinden wij ze overal in de veelsoortigste, kunstigst bedachte vormen, b.v. van bloemen, vruchten, kelken, kransen, bouquetten enz., zoodat zij steeds een vriendelijken, aangenamen en bevalligen indruk op den beschouwer maken. Dat de schouwburgen met al de aantrekkelijkheden van die nieuwe vinding hun voordeel hebben weten te doen, behoeft wel niet gezegd te worden.

Eene andere wijze van electrische verlichting kan men vaak toegepast zien op pleinen en bruggen en aan de straatgevels of portieken van openbare en particuliere gebouwen. Welk een verbazend onderscheid tusschen de oude, van olie druipende en treurig flikkerende straatlantaarn en het dagheldere schijnsel der booglichtlampen! Bij dezen gaat de electrische stroom door twee loodrecht boven elkander staande en elkaar bijna rakende koolstaven; de luchtlaag tusschen de punten biedt krachtigen weerstand aan den doorgang, zoodat de stroom onder een ontwikkeling van groote warmte een boog vormt en de spitsen der geleiders in witgloeienden toestand brengt. Dit heldere, als een zon stralende licht is voortreffelijk geschikt voor de verlichting van pleinen, straten en bruggen niet alleen, maar ook van havenwerken, fabriekslokalen, leeszalen, schouwburgen, stations, markthallen, abattoirs, enz. Een bijzonder voordeel bezit het in zijne eigenschap, dat het alle kleuren onveranderd als bij daglicht doet voorkomen. De verzorging dezer lampen bepaalt zich tot de dagelijksche vernieuwing der spitsen, d.w.z. der geheele koolstaven, een door iedereen gemakkelijk aan te leeren werk. Moeilijker is de behandeling der gloeilampen (die intusschen vele maanden achtereen bruikbaar blijven), daar de versleten kooldraden slechts door technisch geoefende handen vernieuwd kunnen worden.

Bij de reeds beschreven voordeelen van het electrisch licht komen nog andere gewichtige omstandigheden in aanmerking: het ontwikkelt geen koolzuur, bederft de lucht dus niet en is niet nadeelig voor de ademhalingswerktuigen, terwijl gas, kaarsen, petroleum- en olielampen zeer lastig en schadelijk zijn. Het electrisch licht brengt ook minder warmte voort, maar dit voordeel moet toch niet te hoog worden aangeslagen, want de van eene Edisonlamp uitstralende warmte is zeer goed voelbaar, al is zij ook merkelijk geringer dan die van een gas- of petroleumvlam. Ofschoon een gasvlam per uur gemiddeld slechts 1 à 1½ cent kost, zal zij toch door het electrisch licht, dat thans tegen 2 à 2½ cent berekend wordt, langzamerhand geheel verdrongen worden, wat met te grooter zekerheid te voorspellen is, nu er meer en meer maatschappijen tot het leveren van electrische verlichting gevormd worden, wier concurrentie - die altijd slechts in 't voordeel van het publiek kan zijn - allengs tot de laagst mogelijke prijsbepaling zal leiden.

Zeer vernuftig is in vele werkplaatsen tot voortbrenging van het electrisch licht de inrichting voor de berekening der verbruikte electriciteit. In de woning van elken

abonné zijn namelijk twee door gewichten in beweging gebrachte klokken geplaatst, waarvan er slechts ééne met de leiding in verbinding staat; de gang van dit uurwerk wordt nu door electro-magnetische aantrekking gedurende de werking van den stroom opgehouden en vertraagd, zoodat later uit het verschil in den wijzerstand der beide klokken de verbruikte hoeveelheid electriciteit berekend kan worden.

Aan de zich zoo krachtig ontwikkelende inrichtingen en toestellen tot voortbrenging van electrisch licht is de vervulling eener schoone en grootsche taak beschoren, want wij staan pas op den drempel van een nieuw tijdperk, en een blik in de toekomst schijnt ons een ware tooverwereld te openen. Immers, de bij zijn doel aangekomen stroom laat zich niet alleen in licht, maar ook in b e w e g i n g omzetten, zoodat daarmede voor de menschheid eene nieuwe, onuitputtelijke bron van kracht ontsloten is! Bij de krachtsoverbrenging, een belangrijke tak van de toepassing der electriciteit, wordt door den stroom eene zoogenaamde secundaire dynamo-machine, een electromotor, in beweging gebracht en als arbeidskracht gebezigd. De voordeelen en geriefelijkheden, die deze oplevert, hebben haar reeds in vele Amerikaansche steden op groote schaal verspreid in de huishoudingen en de werkplaatsen. Deze machine, die geene voorafgaande wettelijke vergunning, eene slechts zeer kleine plaatsruimte, weinig of geen fundeering en in het geheel geene buizenleiding noodig heeft, wier werking geen gevaar of overlast veroorzaakt, die ten allen tijde en van elke plaats in een oogenblik in beweging of stil gezet kan worden, zal in woonhuizen en werkplaatsen eene steeds meer en meer gewaardeerde toepassing vinden voor het in beweging brengen van lifts en ascencoirs, van naaimachines, ventilators, pompen, wringmachines, ijsmachines, draaibanken, boormachines, blaasbalgen, slijpsteenen, boekdruk- en lithographische persen, - in één woord van al die werktuigen, welke eene hen in beweging brengende drijfkracht noodig hebben.

De invoering van electrische spoorwegen, welker railnetten zich aan gene zijde van den Oceaan dagelijks verder uitbreiden, is voor onze groote Europeesche hoofdsteden nu nog slechts een kwestie van tijd. De nieuwe machine doet geen nadeel aan het plaveisel der straten, werkt goedkoop, neemt weinig ruimte in beslag, is bestand tegen alle invloeden der jaargetijden, loopt zonder gedruisch, en verbruikt van het eigen oogenblik af dat zij stilstaat geen kracht meer. De electrische spoorweg schijnt daarom geroepen, mettertijd alle andere verkeermiddelen de loef af te steken.

De werking der electriciteit op metalen en vloeistoffen ontsluit voor de electro-techniek en de chemie een onafzienbaar arbeidsveld. Bleekerij en ververij

vinden in den electrischen stroom een veelvermogenden medewerker; huiden laten zich in korten tijd met behulp der electriciteit looien; de voor groote steden zoo noodlottige rioolstoffen - adres aan Den Haag en Delft! - kunnen door den electrischen stroom opgelost en geklaard worden. En die wonderbare kunst, welke men galvanoplastiek noemt en die zich ten doel stelt om voorwerpen met een dunne koper-, zilver-, goud- of andere metaallaag te overtrekken, wordt er door tot verhoogde werkzaamheid geprikkeld.

Het duizende jaren oude procédé der vorming van metalen door middel van vuur krijgt in de electriciteit een machtigen tegenstander: schier zonder moeite worden daarmede thans metalen uit ertsen en zouten afgescheiden, of ten behoeve van scheikundige onderzoekingen in hunne bestanddeelen ontleed. Hoogst belangrijk is het door Thomson uitgevonden electrische soldeersysteem: men bevestigt de te soldeeren stukken metaal tegen elkander, leidt den stroom door de plaatsen waar zij elkander raken, deze brengt eene sterke gloeihitte teweeg, een druk met den hefboom, en de beide stukken zijn tot één geheel verbonden. Deze wijze van bewerking is uitermate geschikt voor de vervaardiging van stoomketels zonder naad, waardoor de ijzertechniek een onwaardeerbaar voordeel heeft verkregen en de veiligheid van het stoomwezen aanmerkelijk verhoogd is. Door zijne overal heen te leiden lichtkracht, warmteontwikkeling en wonderbare werking op zenuwen, spieren enz. stelt de dynamo-electrische stroom zich ook in dienst der geneeskundige wetenschap. Etsen, teekeningen enz. kan men door middel van electriciteit gemakkelijk en goedkoop verveelvoudigen, waardoor aan de bevordering van veredelenden kunstzin een krachtige stoot in de goede richting gegeven wordt.

Het 'metaal der toekomst', het aluminium, dat alleen door middel van den electrischen stroom met onedele metalen verbonden kan worden, brengt ware wonderen tot stand; en bijna zou men zelfs zeggen dat de nog steeds vruchteloos gezochte 'steen der wijzen' in de dynamo-electriciteit gevonden is, want door de geheimzinnige werking dezer natuurkracht ontstaan de robijn en het korundon.

'Het nieuwe breekt zich krachtig baan!' Overweldigd door dit gevoel, keeren wij huiswaarts van ons bezoek aan een der moderne 'fabrieken van electriciteit'; wij begroeten ze als de eigenaardigste en welsprekendste attributen van den nieuwen tijd.

Vermakelijke prijsvragen.

Toen in het jaar 1720 te Lissabon de 'Academie voor Portugeesche geschiedenis' geopend was, stelde men tot prikkeling van de scherpzinnigheid der leden een reeks prijsvragen op, die wij tegenwoordig nauwelijks voor geloofwaardig zouden houden, indien het geene officieel gewaarborgde feiten waren. Hier volgen een paar proeven.

1e Prijsvraag: 'Welk deel van het menschelijk lichaam is den Staat eeuwen lang volkomen onverschillig geweest, maar thans het onmisbaarst geworden?'

Antwoord: 'De neus, nadat de tabak een regaal en de vruchtbaarste bron der openbare inkomsten geworden is.'

2e Prijsvraag: 'Welk zintuig is edeler, het gezicht of het gehoor?'

Antwoord: 'Ieder goed Christen moet aan het gehoor den voorrang toekennen, omdat de geheimenissen des geloofs zich niet aan het gezicht, maar aan het gehoor

mededeelen, en omdat de Messias niet zeide: Zalig zijn die zien, maar: Zalig zijn die niet zien.'

3de Prijsvraag: 'Is sedert Adam de lichaamsgrootte der menschen veranderd?'

Antwoord: 'Neen'. (Hier ontbreken, helaas! in de acten de hoogst waarschijnlijk zeer potsierlijke bewijsgronden.)

4de Prijsvraag: 'Wat is den mensch nuttiger, groot te zijn of klein?'

Antwoord: 'Groeiden er diamanten aan de boomen, dan ware het goed, groot te zijn, om ze te kunnen afplukken; bestond het straatplaveisel uit paarlen, dan zouden wij klein willen zijn, om ze op te zamelen. Daar echter noch het een noch het ander het geval is, zal de middelbare statuur wel de beste zijn.'

En zulke dingen noemde men destijds wetenschap!

'Londen aan zee.' Een schetsje voor 't badseizoen.

Brighton verschilt niet alleen grootelijks van alle continentale badplaatsen aan den zeekant, maar bekleedt ook onder de Engelsche inrichtingen van dien aard een even eigenaardigen als voornamen rang. Van alle belangrijke zeesteden dezer soort het dichtst bij de hoofdstad des Rijks gelegen, en tegelijkertijd een plaats met honderdvijftigduizend inwoners en een vreemdelingenverkeer van meer dan vijftigduizend personen, vereenigt het al de voordeelen van het zeebad met die der wereldstad, en is het voortreffelijk geschikt voor het maken van uitstapjes uit Londen. Het is daarom dan ook reeds sedert lang onder den naam van 'Londen aan zee' bekend, en wel bij zijne vereerders niet minder dan bij zijne tegenstanders, die juist in dat grootsteedsche en in de omstandigheid dat men dezelfde gezichten, ja soms dezelfde equipages van Rotten Row en Piccadilly te Londen, ook op de promenade te Brighton aantreft, een reden zien om dit oord als zeebad zoo angstig te schuwen.

De afstand van Londen bedraagt 10 kilometer; en de spoorweg-directie heeft al het mogelijke gedaan om dien afstand nog korter te doen schijnen. Er loopen verscheidene treinen, die aan geen enkel tusschenstation stilhouden en den geheelen weg in een uur en tien minuten afleggen. Men doet daarom niet slechts voor een paar dagen een uitstapje naar Brighton, zooals van Zaterdag tot Maandag, maar er zijn ook menschen genoeg, die nu en dan voor één dag, of eigenlijk voor een nacht, er heen rijden, zich door de verfrisschende en versterkende zeelucht even laten uitwaaien, en - al is daarbij misschien ook wel wat verbeeldingskracht in 't spel - 'als een nieuw mensch' den volgenden morgen weder in Londen aan hunne bezigheden gaan. Velen wonen

ook blijvend met hunne familie te Brighton en komen dagelijks in de City. Zoo doen vooral de welgestelde kooplieden. Er vertrekt b.v. een trein uit Brighton om kwartier vóór negenen, die om vijf minuten vóór tienen in Londen aankomt. Het eigenlijke zaken doen begint in Londen niet vóór tien uur, en vele chefs komen zelfs nog later op hunne kantoren. Omstreeks het middaguur wordt er over 't algemeen slechts een haastige lunche gebruikt. Om vier of vijf, uiterlijk om zes uur, bevindt alles zich op de terugreis, en om zeven uur of half acht zit iedereen aan het diner. Zijn ontbijt kan men in den trein krijgen en dus zonder eenigen zweem van overhaasting consumeeren met een gemoedsrust, zooals weinigen, zelfs wanneer zij slechts eenige minuten van hun bureau of kantoor verwijderd wonen, zich daarbij kunnen veroorloven. Na afloop van dit spoorwegontbijt werpt men zich in een gemakkelijken fauteuil en heeft dan nog tijd genoeg om een sigaar te rooken en de ochtendbladen door te zien, eer men in de City aankomt; terwijl op het uur der terugreis de eerste editién der avondbladen reeds weer verschenen zijn.

Ondanks al die geriefelijkheden is het intusschen begrijpelijkerwijze slechts een uiterst klein gedeelte der ‘City-gentlemen,’ die zóó ver van Londen hun woonplaats hebben. Bij de steeds toenemende snelheid der verkeermiddelen en de gestadige uitbreiding van gemak en weelde bij de inrichting der spoortreinen, wordt ‘Londen aan zee’ echter in zekeren zin hoe langer hoe dichter bij het eigenlijke Londen gebracht, hoe langer hoe meer tot een gewone voorstad van Londen gemaakt.

Brighton is evenwel tegelijkertijd een Engelsch Wiesbaden, waar tal van welgestelde Londensche familiën zich voor goed metterwoon gevestigd hebben. De groote aantrekkelijkheden van Brighton zijn juist: de nabijheid der hoofdstad, de grootsteedsche levenswijze, de zee, en vooral de hier zoo bijzonder krachtige en versterkende zeelucht, die het tot de gezondste stad van Europa maakt. Immers, de statistiek wijst slechts 16.3 jaarlijksche sterfgevallen op de duizend personen aan. De omstreken leveren echter niets op, niet eens schaduw tegen de brandende zon, niet eens bescherming tegen de dikwijls zeer ruwe winden, die in plaatsen als b.v. het naburige Hastings of Bournemouth door hunne aan de noord- en oostzijde zich uitstrekkende heuvelreeksen zoo aanmerkelijk getemperd worden. De huizen der gegoeden zijn op een lange rij langs de zee gebouwd, en de aldus gevormde vijf kilometer lange ‘Parade’ is in den tijd van de S e a s o n een hoogst belangwekkende wandelplaats en het brandpunt der groote wereld, niet alleen 's zomers, maar ook in den laten herfst en den winter. Zoo wil de mode het!

Maar hoe zonderling zulk eene mode ons ook voorkomt, hoe ‘echt Engelsch!’ - gelijk de met het Engelsche leven minder vertrouwde misschien uitroept - toch bestaan er zeer houdbare redenen voor. Brighton is nu juist geen zomerbadplaats als andere zeestadjes van dien aard. De nabijheid der hoofdstad brengt des zomers de ruwere elementen van daar in dichte drommen herwaarts. Men kent ze trouwens ook op het vasteland. In Engeland wil echter iedereen reizen. De middelen heeft men er toe. En zelfs in die kringen, waarin het daarmede nu niet zóó wonderwel gesteld is, dat men er niet wat spaarzaam mede te werk zou gaan, is de reislust, de gewoonte of het voorbeeld van anderen dikwijls van krachtiger invloed, dan eigenlijk wel raadzaam is. Die elementen der bevolking echter, die er zelfs in de verste verte niet aan kunnen denken, eene reis naar het vasteland te ondernemen, vinden zich genoopt om dan toch voor een dag of wat naar Brighton te gaan. Zij zijn de schrik der groote wereld gedurende de heete zomermaanden, en zelfs families, die voor goed te Brighton

gevestigd zijn, achten het dan geraden, tijdelijk het veld te ruimen. Eerst wanneer de zwerm weder is afgedreven, in October en November, wanneer de ‘cockney’ - de Londensche mindere man - weder naar zijne vaderstad is teruggekeerd, maar in de metropolis de eigenlijke Season nog lang niet is begonnen en de mist en het slijk haar totaal onuitstaanbaar maken, dan geven de ‘upper-tenthousand’ en allen die daartoe gaarne zouden willen behooren, elkaar rendez-vous te Brighton.

En waarom ook niet? Wij moeten niet vergeten: de Engelsche winter is meestal zoo streng niet als de Hollandsche. En al is het dikwijls koud te Brighton, toch is de lucht daar in ieder geval veel zuiverder en frisscher dan te Londen. Kan men niet in de koude zee zelve baden, dan brengt men toch genoeg daarvan aan land en bergt het kunstmatig verwarmd in de zuivere en elegante zwembassins, zoodat men ook des winters zijn bad in zeewater niet behoeft te missen[1].

Dit geschiedt intusschen ook reeds lang in alle andere eenigermate gezochte zeebadplaatsen van Engeland. Wat Brighton echter met dezen nog gemeen heeft en waardoor al die plaatsen zich hoogst voordeelig van de continentale zeebaden onderscheiden, is de ‘pier’, eene zich ver in zee uitstrekkende steiger, waarop velen een groot gedeelte van den dag of zelfs den geheelen dag doorbrengen. O zeker, men vindt ook op het continent, b.v. in Ostende en Trouville, drukbezochte strandkaden aan den ingang der haven, die óók in zee uitgebouwd zijn en den badgasten veel tijdkorting aanbieden; maar zij zijn toch hoogst primitief ingericht in vergelijking van de Engelsche piers, die zich, over eene breedte van misschien honderd voet, dikwijls meer dan duizend voet ver in zee uitstrekken. De nieuwe pier te Brighton is 1150 Engelsche voet lang en meer dan honderd voet breed. Op het achtereinde er van speelt een orkest, en tegelijkertijd kunnen wij hier naar de lieflijke muziek der ruischende golven luisteren, die vlak onder ons tegen de reusachtige ijzeren pijlers klotsen. Wij zijn op zee, wij genieten al hare bekoringen, zonder iets van hare onaangenaamheden te bespeuren. En brandt de zon te heet, loeit de wind te hevig, zweept hij de golven zóó sterk, dat

1) Dat behoeft men overigens ook in het eigenlijke Londen niet meer. Eenigen tijd geleden heeft er zich een maatschappij gevormd, die voor slechts 30 cents naar alle deelen der stad dagelijks zooveel frisch zeewater overbrengt, als voor een badkuip benoodigd is. Maar het is dan ook slechts voor één badkuip. Intusschen is er nu ook een plan ontworpen, om een waterleiding uit zee naar Londen aan te leggen, en dan op verschillende plaatsen der stad eenige met zout water gevulde zwembassins te openen.

zij ons zelfs op ons verheven standpunt hunne branding in de oogen, d.w.z. op onze nieuwste moiré zijden robe spatten, dan bestaan er ook beschermende wanden en daken genoeg en beschuttende paviljoenen, van dik glas gebouwd, die ons eene voortreffelijke schuilplaats verleenen.

De pier is in Engeland de kurzaal van het continent, alleen de muziek kon er beter zijn en - het publiek ook! Die zeepaleizen zijn niet zoozeer de verzamelplaats der groote wereld, dan wel van de Arrys en Arriets[1]. De aanzienlijke kringen, en allen die gaarne daartoe gerekend willen worden, houden zich in alle Engelsche badplaatsen nog veel meer van zulke verzamelpunten verwijderd, dan op het vasteland het geval is en dan de Engelschen zelf het daar doen, juist omdat het hier zoo overvol met 'Arrys is.

Men vindt ook in de stad nog een soort van Kurzaal: doch deze dient niet voor het dagelijksche gezellige verkeer, maar bijna uitsluitend voor het houden van groote bals en concerten, die er slechts van tijd tot tijd gegeven worden. Dit lokaal heet het ‘Brighton Pavilion’, een meer door zijn omvang dan door architectonische schoonheid uitmuntend gebouw in Oosterschen stijl, dat George IV - destijds Prins van Wales - in het jaar 1784 voor een som van drie millioen gulden heeft laten bouwen. Het slot staat intusschen wat ver van de zee af, en daar het in verloop van tijd door het verrijzen van verscheidene groote logementen en particuliere gebouwen zelfs zijn uitzicht op de zee heeft verloren, werd het door William IV en Koningin Victoria slechts zelden bewoond en is het sedert 1850 het eigendom der gemeente.

Onovertroffen blijft Brighton ten opzichte van zijne zuiver nautische geneugten. Op een mooien zomerdag is de gansche zee, zoo ver de blik reikt, dicht bezaaid met allerlei soorten van vaartuigen, met roei-, zeil- en stoombooten, waartusschen ook op eenigen afstand grootere schepen in talrijke menigte voorbij zeilen. Doch geen van deze komt zeer dicht aan de kust. Een haven heeft ‘Londen aan zee’ niet, wat trouwens dan ook vele ongewenschte elementen op een afstand houdt en dus voor het stadje, als uitsluitend ontspanningsoord, slechts voordeelig kan zijn.

Ook ontbreekt het er natuurlijk niet aan geschikte badinrichtingen, aan goed onderhouden grasvelden voor het nationale spel, het lawn tennis, aan een schouwburg, aan prachtige hotels en clubgebouwen, enz. En zoo heeft Brighton zich ook nog een anderen trotschen bijnaam verworven, dien van: ‘Queen of the Watering Places.’

Petroleum en planten.

In een der zittingen van de Academie van Wetenschappen in Californië werd over den invloed van petroleum op planten gesproken. Verscheidene leden hadden deze aardolie tegen bladluizen op rozen en boomen aangewend. In al de opgenoemde gevallen werd het ongedierte terstond gedood. In één geval verdorden de rozenstruiken na de toepassing van het zuiveringsmiddel wel, doch later kwamen er weer veel krachtiger spruiten voor den dag. Erkend werd ook, dat de aanwending van onvermengde petroleum op gevoelige, fijne planten niet raadzaam is. Als een zeer goed middel werd daarentegen een mengsel van petroleum en ricinusolie geroemd.

1) Van de Henry's en Henriettes. De gewone Londenaar laat gaarne de H weg, en spreekt haar weer uit waar zij niet behoort. In plaats van Harry zegt hij b.v. 'Arry, en daarom wordt hij kenschetsend ook wel eens zelf zoo genoemd.

Dit moet niet alleen zeer krachtig en heilzaam tegen insecten zijn, maar ook een gunstige uitwerking op de ontwikkeling der planten zelven hebben. Er werd een groote bouquet prachtige rozen vertoond, afkomstig van boompjes die geheel met bladluizen bedekt geweest waren en na de aanwending van het mengsel rijker en schooner dan ooit gebloeid hadden. Het middel behoeft er slechts dunnetjes met een penseel op gestreken te worden. Proeven, met dit mengsel genomen, zijn met een gunstigen uitslag bekroond.

De navorscher.

Wat zou de oude heer boos zijn, als hij er iets van bemerken kon, dat wij zoo onverwacht en ongeroepen zijn eerbiedwaardig heiligdom binnentreden! Met welk een angstig verschrikten blik zou hij ons afvragen, wat de reden is, die ons vrijheid geeft om hem hier in de kalme stilte van zijn studeervertrek te komen storen! En dan zouden wij met den mond vol tanden staan, want het is puur nieuwsgierigheid, die ons gebruik doet maken van de door Henkes aangeboden gelegenheid om eens even een kijkje bij den rusteloos snuffelenden navorscher te nemen. Louter nieuwsgierigheid, - want veel aantrekkelijks is er bij dezen typischen kamergeleerde niet te zien. Geen fraai uitzicht naar buiten vervroolijkt zijne eenzaamheid; integendeel, hij schuift zijn gordijntje voor het venster potdicht en is voor de buitenwereld doof en blind, ja zoo goed als dood. Geen bloemen of vogels, geen beeldjes of schilderijen, bieden hier een aangenaam rustpunt voor het oog, - hier is al niet veel meer weelde of comfort te vinden dan in de kloostercel van den monnik der middeneeuwen, of in het armoedigste hutje van den vroomsten kluizenaar. Maar zoo heeft onze navorscher het juist gewild: ook hij is ‘der wereld afgestorven’, om alleen te leven voor studie en kennis en wetenschap. Hij is er lang vóór zijn tijd oud en grijs, mager en uitgedroogd bij geworden; maar zijn hartstocht voor pluizen en peuteren is met de jaren, neen, met den dag toegenomen. Misschien zal hij er nog eens toe komen om met Faust de wanhopige verzuchting te slaken:

> ‘Ik heb nu al mjjn tijd en vlijt
> Aan Wijsbegeerte en Recht gewijd,
> Aan Medicijnen, Pharmacie,
> En ach, ook aan Theologie!
> Daar sta ik nu, ik arme dwaas,
> Niet wijzer dan ik was, helaas!
> En merk met diepe droefenis,
> Dat al ons weten stukwerk is.’

Maar voorloopig is hij nog niet zoover. Hij gelooft nog in zijn roeping en zijn plicht; hij huldigt zich zelven nog als een uitverkoren priester der wetenschap; en hij acht zich reeds schitterend beloond, als zijn eindeloos gissen en visschen slechts leiden

DE NAVORSCHER. Naar G. Henkes.

mag tot het beoogde doel - een doel dat misschien alleen hèm bevredigt en voor hem alléén eenige waarde heeft. Wat anderen een tijd- en geestdoodend leven zouden noemen, is voor hem het hoogste geluk.

Maar laat ons niet onbillijk zijn. Ook de navorscher heeft, bij al zijn eenzijdigheid, gewichtige diensten aan beschaving en wetenschap bewezen, zij het dan ook onopzettelijk of onbewust. Vruchteloos naar goud speurend, heeft hij wel eens zilver van het zuiverst allooi gevonden; menig ontbrekend schakeltje van hooge waarde in den keten der wereldgebeurtenissen is door hem uit het stof opgedolven. Al benijden wij hem dus niet, - er is soms toch wel reden om hem dankbaar te zijn.

Een veekoning.

De c a t t l e -k i n g (veekoning) der Amerikaansche prairiën heet Iliff, en zijne kudden bestaan gezamenlijk uit niet minder dan 30,000 stuks rundvee. Zijne weilanden en boerderijen, in Amerika r a n g e s genoemd, hebben een lengte van 285 kilometer, en strekken zich van Julesbury, een station van den Pacific-spoorweg in het noordoosten van den Staat Colorado, tot aan Greeley, in de nabijheid van het Rotsgebergte, uit. Zijne kudden blijven zomer en winter, onder opzicht van te paard rijdende herders, zonder voedering in de open lucht, en eten uitsluitend het vette prairiegras, dat ook onder de sneeuw groeit. Ieder voorjaar gaan er een paar dozijn mannen te paard op de jacht naar de drie à vier jaar oude stieren, die op de markten in het oosten verkocht worden. Maar voor 't overige blijft die kolossale kudde - een van de grootsten der wereld - geheel zonder verzorging; het opbranden van den brandstempel op enkele kalveren vormt het eenige werk. Dat het vee bij felle koude buitengewoon te lijden heeft, kan men zich gemakkelijk voorstellen, en nog in het jaar 1887 bevroren er niet minder dan 5000 stuks op de open prairie. Bovendien drijft Iliff nog een hoogst belangrijken handel over den in- en verkoop van vee uit Texas. Twintig à dertigduizend stuks worden er alle jaren door Kansas en Colorado naar hem toegedreven, die hij aan de reusachtige slachterijen van St. Louis en Chicago weder overdoet, - een handel waarbij jaarlijks voor millioenen dollars worden omgezet.

Ingesneeuwd.
Eene vertelling van
Frans Hedberg.

De sneeuw is een echte toovenares als zij eenmaal begint met haar donzige vlokjes neerdwarrelend de oneffenheden op de aarde gelijk te maken. Vaak wekt zij teleurstelling door n i e t te komen, als men meende haar te mogen verwachten en arreslede en winterkostuum keurig in orde heeft. Maar als zij t e kwistig valt, dan behoeft men nog geen trampaard of ‘ondernemer van straatreiniging’ te zijn, om door haar tot wanhoop te worden gebracht; het is voldoende nachtwacht of boschwachter te wezen, of te moeten zorgen, dat op een bepaald gedeelte van de spoorlijn de rails vrij blijven.

Dit was met den baanwachter Per Larsson het geval; hij had een zijtak van de Smalandsche hoogvlakte, waar deze zich aan de zuidelijke lijn aansluit, voor zijne

rekening. Tusschen twee kleine stations vervolgt deze haar weg door de schrale streek; aan den éénen kant een mager bosch, aan den anderen een kaal, thans dicht gevrozen moeras. Op kleine afstanden heeft men aan weerszijde diepe insnijdingen, die de meer en meer te voorschijn komende grijze steen, Smalands rijkdom, in den rotswand nuttig en noodig heeft gemaakt. In deze insnijdingen ligt de sneeuw in groote massa opgehoopt. Zij had zich ook in dichte vlokken tusschen de rails en op den weg neergevlijd en Per Larsson, wiens kleine woning tegen het duin, vlak bij de opening van het bosch was gebouwd, had hard moeten werken om zijn gedeelte van den weg bijtijds voor den aankomenden trein van Stockholm, vrij te hebben. Maar hier gaf hij niet om. Per was totnogtoe altijd prompt op zijn tijd gereed geweest, dank zij de hulp zijner vlugge jonge vrouw, die sneeuwschop en bezem even flink hanteerde als hij zelf en die nog geen kleine kleuters had om haar te verhinderen aan den vermoeienden arbeid van haar man deel te nemen. Zij waren pas sedert een paar maanden man en vrouw en Stina behoefde dus nog geen zorg te hebben door al te hard werken haar toekomstig gezin mogelijk te benadeelen. Zij werkte dan ook! Het was een lust haar te zien; altijd vroolijk en nimmer vermoeit! Haar grof gebouwde eenigszins stijve man kon, op zijne spade geleund even uitrustende, met bewonderende oogen zijne Stina gadeslaan en dan herhaalde hij telkens zijne eigenaardige lofrede: 'Drommels, wat ben je toch een sterke vrouw!' En dat Stina een flinke baanwachtersvrouw was, dit werd in den ganschen omtrek spoedig bekend en erkend ook. Zij was scherpzinnig en 'bij de pinken' als eene echte Smalandsche en als men haar op een brok rots in zee had achtergelaten, dan zou zij den ouden roem der Smalanders, 'zich zelfs dáár wel te kunnen redden' zeker hebben gehandhaafd. Maar Stina had bij haar vlugge handen en helder hoofd ook een goed, warm hart en dit, zeide Per, was het beste van alles. Zij waren nauwelijks veertien dagen getrouwd toen Stina reeds volkomen op de hoogte was van 'het vak' en niet zelden was zij het, die met de lantaarn in de hand op den steenen dijk bij het wachthuisje stond en 'Alles klaar!' seinde, als de trein kwam voorbij stormen. Haar Per kon dan eens een uurtje slapen als hij van zijn onderzoek langs de lijn terug was gekomen.

Onze lezers zullen zich wel herinneren dat de winter van '87-88 er een was van de ouderwetsche Noordsche soort. Tot dusver had Per Larsson er zich nog goed weten door te redden; nu echter, tegen het einde van Januari begon het er bedenkelijk uit te zien en op den namiddag waarop dit kleine verhaal een aanvang neemt, had alles een gevaarlijke tint. Reeds vroeg op den dag was het, met noordoostenwind, geducht beginnen te sneeuwen en toen de wind tegen den avond tot een waren storm opzette en als met reuzenbezems over het kale moeras zwiepte, was het gevolg hiervan, dat de sneeuw zich

aan den anderen kant bij het bosch opstapelde en zich gedroeg als een door-en-door onhandelbaar stout kind, dat men nauwelijks van één plek heeft weggejaagd, om het op een nog veel lastiger punt, en nog veel onhebbelijker dan straks, weer te zien opdagen.

Per Larsson had met goede woorden en met de belofte van een goed onthaal, de hulp van een paar forsche mannen uit de buurt weten te verwerven; maar toen hij in den voornacht met de jongens in de keuken kwam, om zich aan een warmen kop koffie met koek te goed te doen, krabde hij zich met een benauwd gezicht achter de ooren en zeide tot Stina, die er op stond haar eigen wollen doek om zijn hals te binden:

'Het ziet er bar uit, dat doet het! Je zult zien, Stina, dat het vannacht verkeerd loopt!'

'Is het dan zulk noodweer, buiten?'

'Br.... jawel! Op dit oogenblik is het woester dan het nog geweest is. Je zult het zien, de nachttrein kan er niet door!'

'Dan zullen zij op het station ginds moeten blijven. Zij zullen wel zoo wijs zijn niet te beproeven, hier langs te komen, want dat hier het ergste punt is weten zij ook' oordeelde Stina, die met de beste bedoeling van de wereld bezig was, haar man met den wollen halsdoek te worgen.

'Alles mooi en goed, Stina; maar laat ik je zeggen dat de conducteurs verplicht zijn alles te beproeven, zoo lang er nog eenige mogelijkheid bestaat, om er doorheen te komen. Nu adjuus, vrouw! Wij gaan weer aan het werk en wij zullen zien het kruispunt van den weg klaar te houden, want dàar pakken de sneeuwvlagen zich berghoog op.'

'Ik kom dadelijk nà; ik zal alleen even het vuur op den haard uitdooven,' zeide Stina beslist.

'Je kunt wel binnen de vier muren blijven, dunkt mij. Nu wij ons weder een weinig verwarmd en versterkt hebben, kunnen wij het werk wel af,' zeide Per.

'Neen hoor, in zulk een hondeweer is het voor vrouwen niet goed om buiten te wezen' opperde een van de jongens, die zijn dank voor de lekkere warme koffie niet beter dacht te kunnen uitspreken, dan door eenige bezorgdheid voor het welzijn der vrouw des huizes te toonen.

'Praatjes! Gekheid!' lachte Stina. 'Als jullie niet smelt dan *ik* zeker niet!'

'Neen; blijf liever binnen Stina - het kan heel goed' herhaalde Per, naar de deur stappende.

Stina zeide niets; zij ging eenvoudig naar den haard om het vuur te dekken. Op dit oogenblik deed een der mannen de deur open om naar buiten te gaan. De wind scheen deze gelegenheid voor een bezoek in de baanwachterswoning te goed te achten, om die ongebruikt te laten; hij deed daarom een dubbelen aanval, door den schoorsteen en door de deur tegelijk: rook en vonken vlogen den schoorsteen uit, terwijl een volle laag sneeuw door de deur naar binnen stoof, een lange witte streep over den vloer vormend, in den tijd dien Per en de arbeiders gebruikten om te vertrekken.

'Jesses! wat een weer!' Met dezen geliefkoosden vloek der Noordsche volksklasse, sprong Stina boos en geschrikt tegelijk van den haard terug; bijna blind van den rook nam zij een schep water uit den naast het fornuis staanden emmer en wierp dit op het vuur, met het gevolg, dat zij een nieuwe bezending rook vlak in het aangezicht

kreeg en hoestende en proestende op een stoel neerviel; ‘geheel dol in haar hoofd’ zooals zij zeide.

Toen zij wat bedaard was begreep zij, het water slechts op een gedeelte van het vuur te hebben geworpen; door den tocht was het nog helderder opgevlamd en knapte van pret, de sneeuwballetjes en hagelkorreltjes die door den rookvang naar beneden kwamen vallen, te mogen opslikken. Stina ziende hoe de vlam de geheele keuken verlichtte kwam op een andere gedachte. Zou het niet beter zijn het vuur aan te houden, voor het geval dat Per's voorspelling uitkwam en de nachttrein eens niet verder kon? Het kon natuurlijk gebeuren, dat de trein bleef steken en als er dan reizigers inzaten - die zijn er altijd - dan was het een geschikte gelegenheid om een paar ‘öre’ te verdienen, door de mogelijkheid den gasten een neuswarmertje voor te zetten.

Maar als zij het vuur aan moest houden, dan was er geen spraak van, om Per bij het baanvegen te helpen; want bij dit weer het vuur alleen laten, was veel te gevaarlijk! Het zou kunnen zijn, dat de storm door den schoorsteen een paar smeulende vonken aanblies, misschien wel een brandenden houtspaander over den grond slingerde, zoodat hun huisje met alles wat daarin was afbrande! Neen dat ging niet - en Per had twee goede helpers en zij moesten zich dan maar redden zonder haar.

Doch eventjes buiten de deur zien, of het weer niet een weinig bedaarde, dat kon toch geen kwaad, meende zij. Op het ledikant dat tusschen het raam en den korten muur in den hoek van de keuken stond, lag haar oude wollen omslagdoek; dezen sloeg zij over hoofd en borst en knoopte de beide punten op haar rug stevig vast. Nà nog een blik op het heldervlammend vuur, stapte zij naar de deur.

Haar hand op de klink en haar éénen voet tot steun vlak achter den anderen zettend, deed zij de deur open. De storm scheen werkelijk genoegzaam bedaard om zonder hindernis buiten te komen. Intusschen had de sneeuw reeds elk spoor van de voetstappen der mannen doen verdwijnen en zich vòòr haar drempel zoo overvloedig opgehoopt, dat zij er tot aan de knieën inzakte.

‘Zoo zal 't niet gaan’ zeide Stina. Terwijl zij haar best deed in de schemering voor zich uit te zien, voelde zij een nieuwe bezending losse sneeuw tegen zich aanvliegen.

‘Als er menschen uit den trein hierheen mochten willen komen, dan dient er gezorgd, dat er een pad naar ons huis is.’ Zij pakte de sneeuwschop, die om den hoek in het schuurtje stond; haalde haar doek beter op, zoodat alleen hare oogen vrij bleven en begon dapper te werken. De sneeuw lag aan de windzijde, halfhoog den muur, opgestapeld. Met weloverlegde, langzame scheppen trachtte zij het pad van haren drempel tot aan de trappen, die naar den spoorweg omlaag voerden schoon, of althans begaanbaar te maken. Maar voor iedere schep dien zij met haar spade deed, stortte eene nieuwe lawine sneeuw, voor en achter haar, naar omlaag, zoodat zij ten laatste soms zelf geen uitweg meer zag. Maar zij hield vol. Toen zij eindelijk de trappen had bereikt, bleef

zij even stilstaan om adem te halen en den wind tegen haar rug te laten uitrazen. Zij kon nauwelijks haar huisje onderscheiden, hoewel er slechts enkele vaam afstand tusschen lagen. Als een paar uit de schoorsteen opvliegende vonken haar niet terecht hadden gewezen, zou zij stellig hebben gedacht, dat zij zich verder van huis had verwijderd. De nacht was pikdonker; loodzwaar lag het fluitend en gierend noodweer over de geheele streek en zelfs de witte sneeuw verdween in eene grijze duisternis. Voor haar, door scherpe hagels gepijnigde, oogen werd de duistere nacht van tijd tot tijd door een snel, blauwachtig vuur verlicht, dat bij zijn verdwijnen alles nog donkerder en zwarter om haar heen deed schijnen.

Terwijl zij, onzeker wat nu te doen, op het weder volgesneeuwde pad van de trappen naar het baanwachtershuis zag, kwam opeens een nieuwe windvlaag huilende uit de richting van het moeras opzetten; hij nam alle sneeuw, die nog niet vast zat, op zijn sterke vleugelen en het scheelde weinig of hij had Stina ook achterover geworpen, van de trappen af. En toen zij nu bovendien een aantal vonken uit den schoorsteen zag opstijgen en door den wind gedrukt, in wilden dans het dak over en de muren langs zag dwarrelen, zoodat de angst haar bekroop haar woning in brand te zien vliegen, gaf zij een luiden gil, wierp de spade van zich af en snelde naar de deur. Bij den drempel gekomen werd zij plotseling in haar vaart gestuit en bleef zij als aan den grond genageld staan.

Wat was dat? Welk geluid sneed door wind en duisternis? Het was het fluiten van een locomotief, die op een tamelijken afstand gillend, voor een oogenblik het huilen van den wind en het geraas der donderend neerploffende sneeuwmassa overstemmende, op haar ouden, overmoedigen toon waarschuwde: ‘Uit den weg, krachten der natuur; uit den weg! Hier komt menschenmacht - die wil, die moet vooruit! Ruimte! Maakt ruimte!’

Alles vergetend, het gevaar voor brand en den sneeuwstorm, ijlde Stina naar de trappen terug, greep den seinpaal met beide handen vast, boog zich naar den kant vanwaar het signaal gekomen was over en riep uit alle macht harer gezonde longen:

‘Per! - Per! - Waar ben je toch? - Per, hoor dan! - Heb je de locomotief gehoord? - De trein komt! - Per!’ -

Ademloos luisterde zij naar antwoord op haar geroep. Een tweede fluiten, nog luider en doordringender dan het vorige, liet zich hooren, maar geen antwoord van Per. Daar schoot haar een vreeselijke gedachte door het hoofd: als zij daarginds, bij de steenblokken aan den overgang dit sein niet hoorden.... Als zij in hunnen ijver om de baan vrij te houden door den vooruitsnellenden trein werden overreden.... als....

Een nieuw gefluit! En tusschen den gierenden en bulderenden stormwind door kon zij het zware stampen en hijgen der locomotief onderscheiden, die al nader en nader kwam, slechts langzaam voortschuivende door het noodweer. Het geluid stierf weg en verhief zich opnieuw, al naarmate de wind even bedaarde of heviger bulderde en zonder eene andere gedachte dan aan haren Per, zette de jonge baanwachtersvrouw het op een loopen, den spoorwegdijk langs. Zij struikelde in diepe gaten; zij klauterde tegen hoogten op, waarvan de grond bijna kaal was. Onder het harde loopen was de doek haar van het hoofd gegleden, zoodat de vinnige sneeuw in dichte vlokken in heur haren post vatte, of omlaag kroop in haar blooten hals en hare armen als met speldeprikken stak. Zij voelde het niet. Zij liep voort, altijd voort! Zij had nog niet de helft van den weg afgelegd, of daar trilde een nieuw sein, akelig en schel door de

koude lucht. Het werd twee- driemaal herhaald; steeds luider en driftiger; het hijgen en stampen klonk als 't geluid van een mensch die met den dood worstelt. Hierna één enkel langgerekt sleepend geluid van stoom die wordt uitgelaten; een paar doffe zuchten en - alles werd stil; doodstil. De wind die nu eens recht wilde toonen heer en meester op het gebied te zijn, zette met vernieuwde woede op en de sneeuw dwarrelde in zulk eene verbazende menigte neer, dat alle wolken groote vergadering boven het Smalandsch landschap schenen te houden, waarin eenparig besloten werd den mageren grond nu eens goed met een dikke, mollige deken te bekleeden, die het in de eerste maanden niet weer zou kunnen afschudden.

II.

Het ongewoon geval had werkelijk plaats gegrepen; de nachttrein was in de sneeuw vastgeraakt, even voor het overgangspunt op den weg; erger nog, de locomotief was ontspoord en daar stond zij, diep tusschen muren van verscheidene voeten hooge sneeuw, stevig ingemetseld.

De reizigers wisten er nog niets van.

Zij waren niet talrijk en de meesten sliepen sedert lang. De stoot bij het ontsporen der locomotief ontstaan, had hen niet wakker gemaakt, want geschud en geschokt hadden zij den geheelen weg over, zoodat men aan die beweging gewoon was geraakt. Wat hen kon wekken was eer de plotselinge stilte, en het duurde niet lang of het raampje van een waggon 1ste klasse werd neergelaten en een welluidende mannenstem riep:

'Is de conducteur hier?'

'Jawel,' antwoordde een zwaar geluid; 'wat wenscht u te weten?'

'Wat is er op den weg, dat ons doet stilstaan?'

'Sneeuw!' klonk het kalme antwoord. Hierna scheen de conducteur zich tot iemand, die hijgend was komen aandraven, te richten; althans op geheel veranderden toon vervolgde hij:

'Wel verduiveld! Hier wordt prachtig voor de baan gezorgd. Wij staan hier goed!'

'Met drie man zijn wij den geheelen nacht aan het werk geweest,' antwoordde Per Larsson, 'wij zouden juist van het kruispunt opnieuw beginnen te scheppen; een half uur geleden was hier alles vrij.'

'Het behoorde n u vrij te zijn,' bromde de conducteur.

'Menschelijke kracht kan niets doen tegenover Hem, die weer en wind bestuurt,' merkte Per wijsgeerig op.

Zoo, leest gij stichtelijke boeken, man? Sneeuwscheppen zou je vrij wat beter voegen!'

'Zitten we voor een langen tijd vast?' vroeg de vorige stem uit den waggon 1ste klasse.

'Wij zitten vast, wis en waarachtig! Maar of het

een week zal duren of veertien dagen, daarvan is niets met zekerheid te bepalen,' antwoordde de conducteur.

Hij liep naar den machinist, die zorgvuldig stoom uitliet opdat de locomotief geen schade mocht lijden.

'Wij zitten hier voorloopig niet onaardig; vindt je dat ook niet, liefste Emmy?' vervolgde de stem, naar binnen ziende.

'Vat maar geen koude; haal het raampje liever op,' klonk een zachte vrouwenstem.

'Vast zitten in de sneeuw en dat nog wel op onze huwelijksreis!' hoorde men hem, die eerst gesproken had, zeggen, terwijl hij aan den wensch zijner reisgezellin gevolg gaf en het raampje sloot.

'Zou het niet doenlijk zijn, de locomotief weer in het spoor te brengen?' vroeg de conducteur den machinist, die met een bedenkelijk gezicht naast het kolossaal gevaarte stond.

'Moeilijk wel maar niet ondoenlijk; als wij over een man of tien, des noods acht, kunnen beschikken, dan zal het wel gaan. Zie je kans ons de noodige mannen te bezorgen?' vervolgde hij, tot Per Larsson gewend.

'Wij zijn hier vooreerst met ons drieën.'

'En wij zijn - laat eens zien; ik en Petterson, de machinist en de stoker, dat zijn er al zeven. Misschien zullen onder de reizigers nog wel een paar mannen zijn....'

'En dan hebben wij nog mijne vrouw, die is zoo goed als een man.'

'Dan ben-je wèl af, man!' lachte de machinist, die bij alle ongerief de gelegenheid voor een grapje niet ongebruikt voorbij kon laten gaan.

'Op de reizigers valt weinig te rekenen,' verklaarde de conducteur, 'er zijn alleen een paar vaandeldragers van het theewater-banier en drie of vier dames, waarvan de eene pas getrouwd is. Het éenige wat er op zit is, dat wij een bode naar het naaste station zenden en van daar naar Nässjö telegrafeeren om een hulplocomotief.'

'Ik begrijp niet hoe iemand in dit hondeweer daarheen zal kunnen loopen,' zeide Per Larsson.

'Het moet gebeuren,' hield de conducteur vol, 'en hij, die niet gezorgd heeft de baan vrij te houden, zooals hij had behooren te doen, is de aangewezen persoon om de boodschap over te brengen.'

'Wat is dat hier voor een vertooning?' hoorde men plotseling de stem van een man uit een waggon 2de klasse roepen; 'hoe lang moeten wij hier nog blijven stilstaan?'

'Hoe nu? Wat is dat?' prevelde de conducteur, verbaasd rondziende, 'dit is eene stem, die ik nog niet heb gehoord. Alle drommels! wanneer kan die sinjeur op den trein zijn gekomen?'

Hij hield zijn lantaarn hoog op en liet het licht scherp op het portier van dien waggon vallen; maar hij ontdekte niets. Alleen hoorde hij haastig een raampje sluiten, maar daar hij nu vooreerst andere dingen van meer belang in zijn hoofd had, gaf onze conducteur zich verder geen moeite er achter te komen, welke passagier hem nog onbekend was gebleven.

'Hoever is het naaste station, baanwachter?'

'Nou; een goede drie kilometer is het van hier.'

'Dus ten naastenbij drie kwartier gaans. Allo man - er op uit! Verzoek den stationschef om een locomotief en arbeiders te willen seinen.'

'Goed; ik zal zien er te komen, leen mij dan uw lantaarn.'

'Je hebt zeker het seinlicht in het wachthuisje brandend?'

Daar kwam Stina aanloopen. Zoodra zij, op de plaats des onheils komende, haar Per gezond en ongedeerd naast den conducteur zag staan, was zij zoo verheugd, dat zij haar beide armen om zijn hals sloeg en hem kuste. Wat kon het haar schelen, of de conducteur, de machinist en de stoker het zagen, en of de postexpediteur zijn hoofd met het roode kapje uit het raam van den postwagen stak en een paar verbaasde, dommelige oogen op haar richtte!

'Goddank, Per, dat je niet overreden bent!' juichte zij, 'ik was zoo vreeselijk bang, dat ik niet wist waar ik blijven moest van angst!'

'Is dat die vrouw, die zoo goed was als een man?' spotte de machinist.

'Ja, dat is zij. Maar ik zou toch denken dat iemand daarom wel over haar eigen man bezorgd kan wezen,' antwoordde Per op beleedigden toon.

'Maak nu dat je weg komt en sta hier niet langer te kakelen,' snauwde de conducteur Per af en toen tot Stina gewend, iets vriendelijker:

'Hoe ziet het er uit in de baanwachterswoning? Zit zeker vol kleuters, hé?'

'Hola!' lachte Stina, 'wij zijn pas twee maanden getrouwd!'

'En een halve,' verbeterde Per.

'Zoo, zoo. Dan zou je des noods reizigers kunnen opnemen, als wellicht de een of ander verkoos uit te stappen?'

'Welzeker!' antwoordde Stina vlug. ''t Vuur op den haard brandt en als zij willen komen dan....'

'Ik zal eens vragen hoe zij er over denken. Maar ga dan toch eindelijk, man! Anders stel ik jou verantwoordelijk voor wat hier zou kunnen gebeuren!'

'Ja, zie je, ik heb toch ook getuigen en....'

'Die kunnen mij hoegenaamd niets schelen: haast je wat! Vooruit!'

'Waar moet je heen, Per?' vroeg Stina, hem bij zijn buis vasthoudend.

'Ik zal mijn best doen om mij tot aan het naaste station door de sneeuw heen te werken,' antwoordde Per bedaard, terwijl hij zijn muts diep over het voorhoofd haalde.

'Ja maar als.... als!'

'Wees maar niet bang, Stina. Aanstonds, als ik in het bosch kom, is het minder erg en ik zal Blomberg meênemen, als ik het eerst tot zijn huisje heb gebracht.'

Dit stelde de baanwachtersvrouw gerust. Blomberg, de wachter van het volgend eind spoorweg, was een nog grooter en sterker persoon dan haar Per, en dit beteekende nog al iets!

Middelerwijl scheen de wind tot bedaren gekomen; de sneeuw viel daarentegen in gelijkmatige dichte vlokken neer en stapelde voortdurend op.

Daar bestond niet veel kans los te komen. Na een paar dubbelzinnige zegenwenschen over den ellendigen winter te hebben uitgesproken, nam de conducteur een kloek besluit. Hij maakte achtereenvolgens de verschillende portieren open en deelde aan

de reizigers den stand van zaken mede. Stina wist dadelijk wat er voor haar te doen was. Zij liep vlug naar huis om de seinlantaarn te halen, voor het geval dat iemand der passagiers moest worden bijgelicht. Daar het nu niet meer zoo stormde, zou zij het vuur op den haard nog eens flink voorzien, opdat het in hare kamer lekker warm mocht zijn en er gezellig zou uitzien, als zij misschien gasten kreeg. -

Het eerste portier dat door den conducteur werd opengemaakt was dat van den waggon 1ste klasse, waaruit straks die twee stemmen geklonken hadden. Toen hij instapte waren de gordijnen, die deze coupée in twee halven scheiden, dicht gehaald. Zonder de portière op te lichten, vroeg hij uiterst beleefd:

'Zijn mijnheer en mevrouw wakker?'

'Ja. Wat is er aan de hand?' klonk het tamelijk knorrig antwoord van mijnheer, terwijl een zacht spottend giegelen scheen aan te duiden, dat der dame de stoornis niet zoo onwelkom was als hem.

'De trein is op een hindernis gestuit,' vervolgde de conducteur voorzichtig een gordijn openschuivend, 'en het kan wel gebeuren dat wij hier een uur of vier moeten blijven staan.'

'Een fraai vooruitzicht! Dunkt je dat ook niet, Emmy?'

'Maar beste Arvid, dat kan niemand helpen!' hernam de dame en hoewel de groene kap over de lamp was neergehaald, die aan de zoldering hing, meende de conducteur toch een fijn blond hoofd te onderscheiden, dat tegen den schouder van een jongman lag aangeleund.

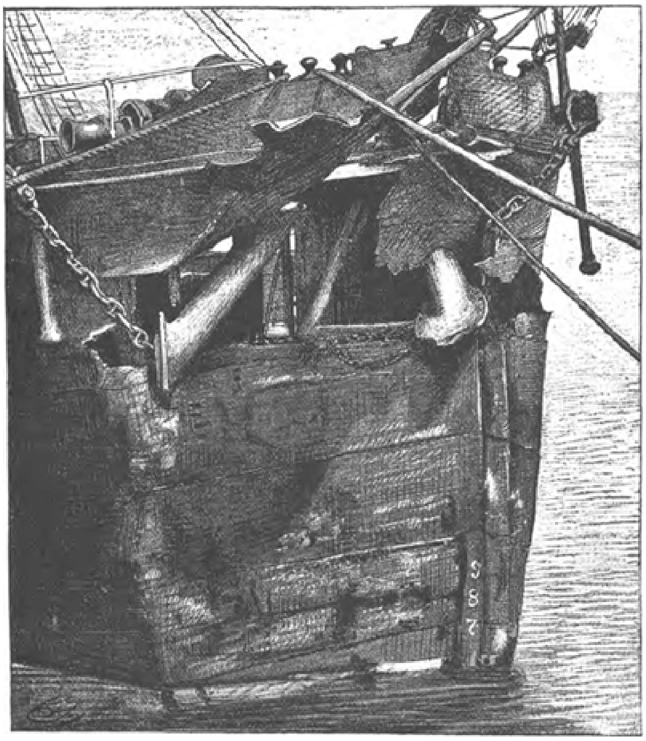

DE VERBRIJZELDE VOORSTEVEN VAN HET STOOMSCHIP 'MARPESSA', NA DE AANVARING VAN HET STOOMSCHIP 'PRINS FREDERIK DER NEDERLANDEN'. Naar een photographie te Falmouth genomen.

Zijn zware, donkere baard wierp een eigenaardige schaduw op de blonde krulletjes, die haar voorhoofd bedekten. Onder dit voorhoofd keken een paar groote oogen verlegen, maar toch guitig, tusschen de zware franjes uit.

‘Je hoort wat mijn vrouwtje zegt, conducteur; en als zij zoo geduldig is, zullen wij ons niet minder kalm toonen, niet waar?’

‘Zeker zeker!’ antwoordde de conducteur, bescheiden een anderen kant uitziende; ‘ik wilde alleen maar zeggen, als het mijnheer en mevrouw soms wat al te lang duurde, dan is hier in de buurt een vrij goede gelegenheid, om daar het in orde brengen van den trein af te wachten. De baanwachter is onlangs getrouwd. Wij zullen trachten de locomotief te verplaatsen en daarbij zal het hier in de waggons niet bijzonder aangenaam zijn - wat onrustig. Want ziet u, de machine is ontspoord en nu zullen wij haar weer op het goede spoor moeten overbrengen.’

‘Hoe langer hoe mooier!’ riep de jonge echtgenoot ongeduldig wordende. ‘Lieve hemel, hoe kan men de treinen zoo slecht sturen en nog wel op een door de regeering bezoldigde lijn!’

‘Tegen weer en wind kan geen mensch vechten, mijnheer; en het bestuur van een Staatsspoorweg evenmin,’ zeide de conducteur, ‘dit zou een onbillijke eisch zijn.’

‘Ja Arvid, hierin heeft de conducteur volkomen gelijk’ fluisterde de jonge vrouw, vriendelijk tot haar man opziende.

‘En daar de baanwachter een aardig, knap wijfje heeft,’ vervolgde de conducteur, ‘dacht ik, dat mevrouw misschien wel lust zou hebben eens een kijkje te nemen hoe het er daar in huis uitziet. Is dit niet het geval, dan verzoek ik beleefd om verschooning, indien ik u heb gestoord.’

En de deur zorgvuldig sluitend, trok de man zich terug.

‘O, Arvid, hoe aardig, ook een pas getrouwd jong paar!’ fluisterde de jonge vrouw, zoodra de conducteur vertrokken was.

‘Goed; maar toch zeker niet zoo pas gehuwd als wij,’ klonk het zachte antwoord, terwijl hij, zich tot haar overbuigend, de fijne krulletjes op haar voorhoofd kuste. ‘Dat dit ongeval ook juist vandaag moest gebeuren!’

‘Eigenlijk hebben wij het hier wel goed,’ merkte zij aan. Beiden zwegen en hij sloot haar een weinig vaster in zijne armen en boog het hoofd nog dieper, om haar zachte, warme lippen te kussen en niet enkel die blonde krulletjes.

(*Wordt vervolgd.*)

DE WITTE DUIF. Naar A. Seifert. (Zie blz. 302.)

De witte duif.

Een lieflijk waas van bevalligheid en poëzie ligt er gespreid over de jonge meisjesfiguur, die Seifert - een voortreffelijk kunstenaar, van wiens werken wij reeds meermalen reproducties gaven - tot het onderwerp zijner aantrekkelijke schilderij heeft gekozen. Deze jeugdige schoone zou, in de houding zooals wij haar hier vinden, voor het type van den zomer en het buitenleven kunnen poseeren. Zij beweegt zich in een luchtig en eenvoudig kleed te midden der vrije natuur, heeft zelfs hare blonde lokken niet onder den druk van een hoofddeksel willen knellen, en verlustigt zich vrij en ongedwongen in de genoegens eener ochtendwandeling door bosch en veld. Dat zij zich daarbij door hare witte lievelievevelingsduif doet vergezellen, verhoogt voor haar het aangename der wandeling en voor ons het genot harer verschijning. In gracieuse houding laat zij het bekoorlijke duifje op hare omhoog geheven rechterhand fladderen, en zoo vormt de blanke vogel een fraai geheel met zijne schoone meesteres. Zonder twijfel mag men het meisje met de witte duif onder Seiferts bestgeslaagde werken rekenen.

Een leven in twee deelen, naar R. Machray.
(*Vervolg en slot van bladz.* 288.)

II.
De levende spiegel.

I.

Het sprak van zelf, dat vader Cherrier, toen hij bemerkte welke richting Pierre's gedachten namen, hem het een en ander mededeelde betreffende de geestelijke orde, waartoe hij zelf behoorde. In zijne tegenwoordige stemming gevoelde Pierre zich daardoor aangetrokken. Bovendien was er in de kalme, rustige persoonlijkheid van den ouden priester, die met heldere onverschrokken oogen het leven aanzag alsof hij het geheim daarvan doorgrond en overwonnen had, iets dat Pierre overweldigde en hem den man deed opzoeken.

De Société des Oblates de Marie Immaculée, waartoe de pastoor van St. Athanase behoorde, was gesticht door Eugenius, bisschop van Marseille, in 1816, in den tijd dat in Europa de groote verwarring heerschte, die op den val van den eersten Napoleon volgde. Vader Cherrier sprak met bescheiden geestdrift van de godsvrucht, den eenvoud en de goedheid van den eersten overste zijner orde, dien hij in Frankrijk zeer goed gekend had, en wiens levensgeschiedenis meer overeenkomst heeft met die van een monnik uit de middeleeuwen dan van een man uit de negentiende eeuw. Hij verhaalde Pierre hoe de vereeniging zich had uitgebreid, totdat hare zendelingen werden gevonden in Europa, zoowel als in Azië en Afrika. Misschien waren zij nergens zoo talrijk als in Amerika, en nergens had hun arbeid zulke rijke vruchten opgeleverd, vooral in de woeste eenzame streken van het Noorden. Alleen of in kleine troepjes van twee of drie haddden zij zich naar de Athabasca, de Saskatchewan

en de Mackenzie begeven, tot de uiterste grenzen van de IJszee, en waren naar hunne beste krachten werkzaam geweest onder de Chip'wyans en de Crees, en de Zwartvoeten en de Tukudh, die deze oorden bewonen. Pierre luisterde, met weinig aandacht in den aanvang, maar van lieverlede begon hij belang te stellen in de paters Oblaten, al was dit dan ook niet het gevolg van hetgeen hij vernam omtrent de gevaren, die zij getrotseerd, of de ontberingen die zij verduurd hadden, of de goede resultaten die zij verkregen hadden. Onwillekeurig vroeg hij zichzelven af of dit leven van afzondering hem niet juist datgene beloofde, waaraan hij het meest behoefte gevoelde. Hij wist, dat hij nu juist geene roeping er voor had, maar zijn eenvoudige geest deed het hem in zijne omstandigheden als het eenige middel toeschijnen om een slagboom te stellen tusschen zijn persoon en het verledene. Hij dacht er niet aan dat hij een heroïsch middel voor zijne zielsziekte aanwendde, maar hij stelde zich voor, dat hij op eene eenzame zendingspost, ver van zijn geboorteplaats, den vrede kon vinden en na verloop van tijd het leven even kalm kon opvatten als Vader Cherrier zelf. Daar zou hij Marie kunnen vergeten - neen, hij wenschte haar niet te vergeten; maar daar zou langzamerhand dat vreeselijke verlangen verdwijnen, dat zoo moeielijk te overwinnen viel. Daar zou zij voor hem eene herinnering worden, waaraan hij zonder die ondraaglijke pijn kon denken, - een herinnering, misschien eenigszins overeenkomende met die aan zijne overleden moeder, iets oneindig teeders en schoons, maar ook op oneindigen afstand en nimmer te bereiken. Dit kon niet gebeuren, zoolang hij te St Athanase bleef, waar alles hem aan Marie deed denken. Ook was Montreal niet zeer verwijderd en de Mannings konden elk oogenblik het dorp bezoeken.

Hij dacht er den ganschen winter over na, en ten laatste stond zijn besluit vast en hij meldde zich aan als novice. Nu moest zijn vader geraadpleegd worden en de notaris was er lang niet mede ingenomen, dat zijn zoon St Athanase zou verlaten en geestelijke worden.

‘Hoor eens, Pierre,’ zeide hij, ‘ik heb er mij niet tegen verzet toen gij naar Montreal wenschte te gaan, ofschoon ik uw plan niet geheel kon goedkeuren. Maar ik zeide tot mijzelven: misschien zal de jongen zijn weg maken. Ik weet wel, dat wat goed genoeg is voor de ouders nog niet altijd voldoende is voor de kinderen: is het mij ook niet zoo gegaan? Dus laat Pierre naar Montreal gaan. Misschien zal hij slagen, wie weet! Misschien niet. Welnu dan is er plaats voor hem aan mijn oude lessenaar als hij terugkeert. Maar dit, Pierre, is wat anders; hier is geen sprake van terugkeeren. Waarom wilt gij heengaan, mijn zoon? De zaak zal te harer tijd de uwe zijn, en het is eene goede zaak.’

Maar Pierre's besluit stond vast.

‘Vader,’ zeide hij, ‘ik kan niet te St Athanase blijven. Ik kan het niet verdragen. Ik zal gek worden als ik blijf.’

De notaris ontstelde. ‘Wat deert u toch, Pierre?’

‘Ach, vader, vraag het toch niet. Ik ben ongelukkig, laat mij gaan. Ik kan het dorp niet meer

uitstaan, laat mij gaan. Ik heb een afkeer van de wereld, laat mij gaan.'

Gij zijt nog te jong, mijn zoon, om u ongelukkig te gevoelen en de wereld vaarwel te zeggen. Wat wilt gij?'

De notaris had zijn zoons droefgeestigheid wel opgemerkt; maar daar Pierre altijd anders was geweest dan de overige jongelieden van St. Athanase had hij er niet verder over gedacht. Hij was thans zeer verlegen met de zaak. Hij deed zijn uiterste best om zijn zoon van zijn plan te doen afzien, maar Pierre was niet te overtuigen. In zijn wanhoop, verzocht de notaris Vader Cherrier met zijn zoon te spreken, maar de geestelijke heer was op de zijde van zijn zoon. Hij zag spoedig in, dat aan Pierre's wensch moest worden voldaan, - voor het oogenblik althans. Er moesten twee of drie jaren verloopen voor dat hij een Oblate kon worden, en intusschen kon er genoeg gebeuren om Pierre's voornemen te doen opgeven. Misschien was het best, zijn zoon zijn zin te geven.

Maar zijn zoons besluit bleef onveranderd. Vader Cherrier schreef over hem aan zijne superieuren, en te zijner tijd werd Pierre aangenomen als leerlingnovice in het huis van Onze Lieve Vrouw der Engelen te Lachine, niet ver van Montreal, het semenarie van de orde. Daar doorliep hij een studie-cursus, die in elk geval zijn geest bezig hield, en ook de routine van het huis was eene uitkomst voor hem. Zijne levenswijze onderging eene gansche verandering, en hij was overtuigd dat hij wel gedaan had. Zijn wensch om lid van de orde te worden bleef onwankelbaar. En indien er nog eenige twijfel mocht zijn overgebleven, dan werd deze geheel weggenomen door eene gebeurtenis, die plaats greep kort vóór den aanvang van het jaar dat voor zijn novitiaat bestemd was. Hij was met een medeleerling naar eene groote kerkelijke plechtigheid in de kathedraal van Montreal gegaan, en toen hij daar was ontmoette hij toevallig Marie. Zij reed door de straat en bij haar in het rijtuig zaten een klein kind en eene kindermeid. Zij scheen den armen Pierre, wiens hart bonsde toen hij haar zag, even schoon toe als altijd. Het vurig verlangen van voorheen, de scherpe smart, de hopeloosheid, alles kwam weer over hem met ongebroken, overweldigende kracht. Nooit, nooit moest hij haar wederzien! Hij moest voor altijd van haar weg, en zoo ver als mogelijk was.

Zoo trad Pierre in den geestelijken stand. Zonder dralen smeekte hij zijne superieuren hem naar een van de buitenposten der vereeniging in het Noorden te zenden; en hoewel zijne zendings-geestdrift hun onverwacht kwam, werd zijn verzoek toegestaan. Weinige maanden later, na eene langdurige en dikwijls moeielijke reis, bereikte hij Fort-Chip'wyan, aan het meer Athabasca, even voordat de winter inviel. Daar werd hij ontvangen door Vader Gerard en Jerome, een leekebroeder, die belast waren met de zorg over een bloeiende zendingpost, welke daar sedert eenige jaren gevestigd was. Met hem bestudeerde hij de taal der Chip'wyan's, en hij maakte daarin zulke snelle vorderingen, dat hij in den loop van het volgende jaar naar de missie van Onze Lieve Vrouw der Zeven Smarten, nabij Fond du Lac, werd gezonden om de plaats in te nemen van een Oblate die naar St. Boniface, het hoofdkwartier der vereeniging in Britsch Noord-Amerika, terugkeerde.

Het missie-huis van Notre Dame des Sept Douleurs is gelegen op een der eenzaamste plekken der aarde. Pierre kwam er in het begin van December aan, en de winter deed de plaats niet minder eenzaam zijn. Met voldoening bemerkte hij hoe volkomen zij van de bewoonde wereld was afgescheiden. Ieder ander, en Pierre zelf, als zijn geest in gezonden toestand was geweest, zou er van gehuiverd hebben.

Behalve het zendingshuis, was een kleine handelspost van de Hudson's Baai Compagnie, op eenigen afstand gelegen, de eenige woning op honderden mijlen in den omtrek. Het missie-huis zelf was een hut van ruw gehakte houtblokken, eenigszins verscholen tusschen denneboomen; daar vóór strekte zich een uitgebreid sneeuwveld uit, waar hier en daar de bruine aarde uit te voorschijn kwam, tot aan het met ijs bedekte meer en over de bevrozen wateren van Lake Athabasca, zoo ver het oog reikte. De lage schutting, die de hut omringde, en een stapel gekloofd brandhout, waren bijna onder de sneeuw bedolven, door den wind daartegen opgezweept. Er was een pad zichtbaar, als door een enkel paar voeten gemaakt, dat de helling afging tot aan de bijt, die in het ijs was gehakt, en dan den oever weder op en daar langs tusschen de boomen door naar het huis van de Hudson's Baai Compagnie. Het ijs van het meer was, voordat het zich voor den geheelen winter vastzette, hoog tegen den kant opgedreven en had zich eenige ellen op den oever en in het meer zelf opeengestapeld, waar het door de inwerking van wind en golven en zon de grilligste vormen had aangenomen. In de verte toonden lange, onregelmatige zwarte streepen op het witte sneeuwveld de plekken aan, waar het water door zijne ijsboeien was heengeslagen.

Op het dak van de hut, boven den ingang, was een met kunstvaardige hand gesneden kruis geplaatst. Van binnen was de hut in tweeën gedeeld. Het eene gedeelte diende tot kapel: het had een altaar met een rood kleed, een verguld beeld van de H. Maagd en twee goedkoope, gebrekkig gekleurde prenten. Het andere gedeelte deed dienst als woonkamer voor den Oblate. Het was gemeubeld met een krib, een tafel, twee stoelen, een sterk met ijzer beslagen kist, een kachel en een ongeverfde kast. Aan het eene einde van het vertrek hing een afbeelding van Onze Lieve Vrouw en daarvoor een koperen crucifix.

Toen de honden-slede Vader Bonjean, den Oblate dien Pierre kwam vervangen, had weggevoerd, gevoelde deze met verrukking dat hij alleen was. Hij was nagenoeg letterlijk alleen. De klerk, die belast was met de handelspost, was een Engelsch kleurling en Protestant. Hij was vriendelijk genoeg, maar er waren geen punten van overeenstemming tusschen hem en Pierre. Zijne vrouw kwam elken morgen naar de missie om zijne kamer in orde te brengen en zijn voedsel te bereiden; maar met uitzondering van een korten groet, wisselden zij bijna geen woord. Dus bleef Pierre alleen met zijne gedachten. Hoe had hij hiernaar verlangd! Er waren vier jaren verloopen sedert hij St. Athanase had verlaten om zijn fortuin te maken voor zijn schoone Marie. Nu had hij niets

te doen dan zich zelf te overwinnen. Na zulk een lang tijdsverloop, zoo meende hij, zou hij kalm aan het verledene kunnen denken; wellicht zou hij er toe komen het als een smartelijken maar schoonen droom te beschouwen.

Weinige weken na zijne aankomst kwam een troep Indianen naar het Zendingshuis om het Kerstfeest te vieren. Na tien dagen zochten zij echter hunne jachtvelden weder op en tot Paschen, als wanneer zij voor korten tijd zouden terugkomen, bleef Pierre alleen.

Thans begon de vreeselijke eenzaamheid van de plaats haren invloed op hem uit te oefenen. Hij was hier gekomen om te vergeten, maar elken dag kwam het verledene hem levendiger voor den geest, totdat hij daarin geheel opging. Trouw, en met zooveel ijver als hem mogelijk was, volgde hij de regels van zijne orde op; maar zij maakten niet genoeg indruk op hem om hem anders te doen worden dan hij was. Hij trachtte zijn getijboek te bestudeeren, hij las de 'Navolging van Christus' met aandacht, maar zijn geest werd telkens door andere gedachten afgetrokken.

In die dagen begon de peinzende, eenzame man eene zonderlinge vertroosting te vinden in een klein spiegeltje dat hij medegebracht had. Het kleine schijfje verzilverd glas, in zijn donkere houten lijst, had hij lang geleden, van zijne moeder ten geschenke ontvangen, toen hij een jongen was te St. Athanase, en hij had het sedert altijd als een kleinood bewaard. Het was het eenige aandenken aan haar dat hij bezat, en het was hem heilig om harentwil. Had iemand anders er in gekeken, terwijl 't het gelaat van Pierre weerkaatste, dan zou hij de bleeke trekken, de peinzende oogen van den Oblate hebben gezien, - een treurigen aanblik, die hem lang zou zijn bijgebleven, ongetwijfeld - maar hij zou niets meer hebben gezien. Voor Pierre werd het echter gansch iets anders. In den aanvang van dien langen sleependen winter, toen hij voor de eerste maal in zijn leven geheel alleen was, scheen het hem toe, als hij in het glas zag, alsof hij een kameraad ontmoette, een soort van vriend. Nadat hij des morgens van zijne legerstede was opgestaan en zijne gebeden voor het crucifix had uitgestort, zochten zijne oogen het eerst den spiegel, en nadat hij uren achtereen had zitten denken en eenige malen op en neer liep door zijn klein vertrek, trok de spiegel bij elke wending zijnen blik tot zich. Onwillekeurig nam hij steeds eene plaats in zijn gedachten in en gaf daaraan dikwijls eene andere richting. Zekere uitdrukking van zijn gelaat, die hij opmerkte, bracht eene bijzondere half vergeten gebeurtenis in zijne herinnering terug. Van wat wij zien tot wat wij schijnen te zien is de afstand niet groot. Tengevolge van zijne opvoeding onder een bijgeloovig volk duurde het niet lang of Pierre begon zich in te beelden, dat de spiegel iets van een levend wezen had, en in zijn verbeelding werd hij dit werkelijk. Het glas leefde en ademde en sprak tot Pierre.

Hij herhaalde telkens en telkens weder tot zich zelf, dat het een spel zijner verbeelding was, maar de inbeelding was sterker dan het verstand. Hij streed er tegen, maar zij maakte zich meer en meer van hem meester. Tevergeefs kastijdde hij zich met gebeden en vasten. Vele malen nam hij het glas van den muur en beschouwde het aandachtig. Eens of twee keeren dacht hij er aan het te vernielen, maar hij kon er niet toe komen. Het sprak tot hem van zijn ouderlijk huis, van zijne gelukkige jeugd, waarin de persoon zijner moeder steeds op den voorgrond stond. Zij had hem den spiegel geschonken: waren dit h a r e oogen, die hem thans daaruit toelonkten? Hoe duidelijk zag hij haar, en ook het gelaat van zijn zusje tegen het hare aangevleid!

Zij waren beiden dood, maar de spiegel deed hen voor hem herleven. In zulke oogenblikken waren de tusschenliggende jaren weggevaagd.

Een andermaal zag hij het gelaat van zijn vader in den spiegel, met den blik vol kommer en verdriet, dien hij op hem richtte toen hij hem vaarwel zeide. Zijn vaders oogen zagen hem verwijtend aan. Had hij wel goed gedaan met hem te verlaten? Zou het niet edeler en mannelijker geweest zijn, bij hem gebleven te zijn, zooals hij hem had aangeraden, dan hem te verlaten? Misschien zou hij zijn leed overwonnen hebben. Maar hier deed het hem nog meer pijn; het liet hem bijna niet los, nacht noch dag. Hij was hier gekomen om het verledene te boven te komen, en als God hem niet bijstond, zou nu het verledene hem meer en meer overmeesteren. Maar te St. Athanase.....

Ah, dat is het gelaat van zijn ouden vriend, Vader Cherrier. Ook deze was naar betere gewesten heengegaan, sedert Pierre Canada had verlaten. Het boek opslaande, waarin het personeel van de orde der Oblaten was opgeteekend, vond hij zijn naam in de necrologie met zwarten rand, onder degenen waarboven een *requiescant* was geschreven. Hoe kalm en tevreden zag het gelaat van den doode er uit, als het hem aanblikte; hoe onbevreesd zagen die oogen hem aan!

Somwijlen vertoonde de spiegel hem de makkers zijner jeugd. Daar was het gelaat van Simon, den gelukkigen tevreden Simon. Zij hadden dikwijls op zomeravonden samen gevaren op de Richelieu; dikwijls ook, in den winter, hadden zij samen op hare bevroren wateren schaatsengereden. Hij had een flinke vrouw, en vroolijke kinderen, en de hoeve van zijn vader. Ja, het is een prettig gelaat.

En daar is Blaise, een andere schoolmakker, die nu den winkel heeft op den hoek van de straat, nabij de kerk te St. Athanase.

Ziedaar het witte gelaat van Baptiste, den dooden man, dien hij uit de rivier had opgehaald.

Helaas! de schoone rivier en het oude dorp, hoe nabij waren zij somwijlen, en toch hoe verre in de werkelijkheid! Hoe lang was hij reeds hier? Bij maanden geteld, was het een korte tijd, maar dat is geen maatstaf!

Er ging bijna geen oogenblik voorbij, dat de spiegel hem niet in den eenen of anderen vorm zijne verloren Marie vertoonde. Al de andere gelaatstrekken versmolten in de hare; zij verdwenen, de hare bleven, somtijds met de maagdelijke bekoring, die hem had betooverd toen hij voor het eerst liefde voor haar gevoelde. Nu eens sloeg zij hare groote blauwe oogen tot hem op; de volle roode lippen pruilden of openden zich tot een zonnigen glimlach. Een andermaal boog het welgevormde hoofd met de donkere tressen zich naar hem over, als om hem tot zich te roepen.

Wat eene prachtige lijn vormde het ovaal van haar gelaat! Dan weder zag zij hem aan met de zorgelooze vroolijkheid, die hij had opgemerkt toen hij haar kort na haar huwelijk ontmoette. Maar haar gelaat, zooals hij het had gezien toen hij haar voor

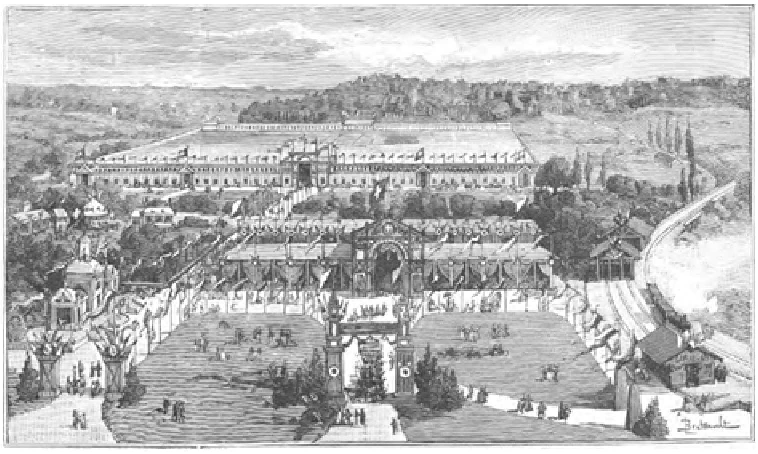

GEZICHT OP HET TERREIN VAN DEN SCHIETWEDSTRIJD TE FRAUENFELD. (Zie blz. 308.)

de laatste maal had ontmoet, met haar kind - *zijn*, Mannings kind - naast haar, verscheen toch het menigvuldigst voor zijn overspannen geest.

Het was den armen Pierre niet mogelijk het verleden uit te wisschen. Zijne proefneming was ten eenenmale mislukt. Het duurde niet lang - hoe zou het ook? - of de herinneringen uit zijn leven, die de spiegel met een wreed realisme voor hem deed herleven, werden niet anders dan een afschuwelijke bespotting. De man werd langzamerhand krankzinnig. Hij had zijne verbeelding zoolang den vrijen loop gelaten totdat zij hem te machtig werd, en de spiegel werd een vijand die hem hoonde, in plaats van den vriend dien hij er eerst in had gevonden.

De beelden die er ten laatste in verschenen - gelaatstrekken die hij nooit had gezien, maar die eenige misleidende gelijkenis hadden met hem bekende gezichten - hoonden hem, lachten om hem, bespotten hem. Geesten uit eene andere wereld, spoken van allerlei aard, goede en slechte, waar men hem in zijne jeugd van verhaald had, - dat waren de beelden die de spiegel hem thans vertoonde: hatelijke gezichten, doodskoppen, duivelachtige wezens! Hij streed niet langer tegen den spiegel; hij gaf het op en onderwierp zich geheel aan het spel zijner verbeelding.

Zijne zinsverbijstering deed zich ook nog op andere wijze gevoelen. Zijn ziekelijke geest veranderde elk geluid in een helsch rumoer. Als de wind door de boomen suisde of de sneeuw over het meer joeg, meende hij furiën te hooren gieren. Het gehuil van den wolf klonk hem als de klaagtoon van een verloren ziel.

Zoo gingen die vreeselijke dagen als een onafgebroken nachtmerrie voorbij, totdat het Paschen werd, toen eenige gezinnen der Chip'wyans naar de missie kwamen om het feest te vieren en tevens hun bont aan den handelspost van de hand te doen. Hunne tegenwoordigheid wekte Pierre tijdelijk uit zijne verdooving op; er waren doopen en andere plechtig-

heden te verrichten. Maar er was geen leven in den man; dat was door den vervloekten spiegel opgeslorpt. De Indianen verbaasden zich over het bleeke, ingezonken gelaat, het uitgemergelde lichaam en de oogen, die zoo zonderling flikkerden. Zij gaven hem van hetgeen zij bezaten het beste, en hij gaf hun hunne geschenken vriendelijk terug, hun verzekerende dat hij geen gebrek aan voedsel had.

Te midden van het Paaschfeest kwam de winterpost, die langzaam van de nederzetting aan de Roode rivier door de sneeuw noordwaarts was gereisd, te Fond du Lac aan met brieven voor Pierre, waaronder een langen van zijn vader. Het was alsof eene ingeving hem drong het lezen uit te stellen totdat de Indianen weder waren gaan jagen in de wildernis. Maar met den keerenden post zond hij tijding naar St. Athanase om zijn vader te laten weten dat hij wel was.

II.

Het wordt reeds laat in den namiddag en de koude schaduwen van den avond beginnen neder te dalen op het zendingshuis van Onze Lieve Vrouw der Zeven Smarten. De Oblate is weder alleen. Bij de toenemende duisternis zit Pierre in het onverlichte vertrek; zijn lichaam is in elkander gezakt; de bladen van zijn vaders brief liggen als een wit hoopje aan zijne voeten, waar zij uit zijne handen zijn neergegleden. Hij had ze langzaam eenmaal gelezen en toen nogmaals, snel en koortsig. Toen waren zij hem uit de hand gevallen.

Ziehier wat hij had gelezen:

'Mijn zoon, gaat het u wel? Zijt gij beter? Vindt gij den vrede, dien ons dorpje u niet wilde schenken? Waarom kondt gij niet te St. Athanase blijven? Wat was uw geheim? Ik heb u zeer gemist, maar ik troostte mij met de gedachte, dat mijn zoon gelukkig was en zijne roeping was opgevolgd. Maar zij heeft u ver weggebracht van al uwe vrienden en van uw vader. Toch klaag ik niet, indien gij slechts tevreden zijt en uw ziel tot rust is gekomen. Uw vader verblijdt zich indien gij gelukkig zijt. Maar mijn hart is niet gerust, als ik denk aan de eenzaamheid van de wildernis, aan de eentonigheid van den langen, kouden winter. Wie zorgt thans voor u? Toen gij hier waart, droeg ik niet zooveel zorg voor u als ik behoorde te doen. Misschien had ik het te druk; misschien beeldde ik mij in, dat het best was jongelieden hun gang te laten gaan, zonder al te veel inmenging van hunne ouders; misschien dacht ik: mijn zoon zal iets grooters doen dan ik gedaan heb. Ben ik niet hooger geklommen dan mijn vader? En nu, Pierre, schrijf mij of er niet iets is, dat ik u kan zenden. Gij zult het immers uw ouden vader, die u liefheeft, melden indien u iets ontbreekt?

Het is bijna een jaar geleden dat ik afscheid van u nam te Montreal, en toen heb ik u al het nieuws uit het dorp verteld. Uwe vrienden zijn welvarende, - Etienne en Blaise, en Simon, en de groote Hilaire, en Joseph met zijn rood gezicht, en de anderen. Men zegt dat Jean-Louis, met wien gij zoo gevochten hebt toen gij jongens waart - herinnert gij het u? - met Julie Deltour gaat trouwen, de dikke dochter van den bakker. De bakker is rijk, en misschien geeft hij haar een dikke bruidschat.

Maar ik heb ander nieuws voor u. Herinnert gij u het kleine steenen huis bij de olmen, niet ver van de brug over de rivier? Ik had er het beheer over en ik had tevergeefs getracht er een huurder voor te vinden. Kort nadat gij uwe reis hadt aanvaard - hoe verheugd was ik te vernemen dat gij behouden te Fort Chip'wyan

waart aangekomen - ontving ik een brief van een notaris te Montreal, die het huis wenschte te huren voor een zijner cliënten, mevrouw Manning, die het dadelijk zou betrekken. Ik liet de woning in orde brengen en toen de dame aankwam, bracht ik haar een bezoek om haar mijne diensten aan te bieden. Kunt gij raden wie het was? Het was Marie Calles. Een oogenblik had ik reeds gedacht, dat de door den notaris genoemde dame mevrouw Manning kon zijn die wij te St. Athanase gekend hadden; maar ik had dat denkbeeld spoedig laten varen. Waarom zou zij hier komen zonder haar echtgenoot? En woonden niet haar vader en hare moeder in het dorp? Als zij het was zou zij tot hen gaan. Zij is eene vreemdelinge, aldus besloot ik, en de gelijkheid van naam is louter toeval.

Maar zij was onze mevrouw Manning. Herinnert gij u Marie de Calles? Misschien niet; gij waart afwezig, te Montreal, toen zij met den heer Manning huwde. Maar ongetwijfeld hebt gij haar lang geleden te St Athanase gezien. Wat was dat een schitterend huwelijk! Wat een geschenken! Wat een bloemen! Hoe schoon was de bruid en wat een knappe bruidegom! Daar was ieder vol van. Het was jammer, dat gij niet hier waart om al dat fraais te zien.

Het huwelijk had nu vier of vijf jaar geleden plaats en mevrouw heeft twee aardige kinderen, die u kalm aanzien met de oogen hunner moeder. Ik zag hen laatst voorbij rijden in het rijtuig met hunne grootmoeder.

Maar het huwelijk is zeer ongelukkig uitgevallen. Mevrouw heeft mij niet tot haar vertrouwde genomen; maar iedereen kon zien dat zij onder hare smart gebukt ging. Zij was bleek en droeg den indruk van haar leed op het gelaat. Ik vreesde dat zij langzaam vervallende was, daar zij geheel het uiterlijk had van de teringlijders. Maar zij zeide mij niets, en ik geloof niet dat zij hare geschiedenis aan iemand op het dorp verteld heeft. Maar zij is niettemin algemeen bekend, al moge ook niet alles waar zijn wat er verteld wordt.

Gedurende twee of drie jaren was het huwelijk gelukkig genoeg. De heer Manning, dien gij u wellicht ook nog wel herinnert - hij kocht Quillette's hoeve van ons - was goed voor haar. Hij was trotsch op hare schoonheid en niets was goed genoeg om deze te verhoogen. Hij gaf haar prachtige geschenken, diamanten, bontwerken en wat niet al! Men erkende haar overal als de schoonste vrouw van den dag en daar zij met haren echtgenoot dweepte, werd deze door elkeen benijd.

Kunt gij het gelooven Pierre? De heer Manning werd hare toewijding moede en kreeg zelfs genoeg van hare schoonheid. Men zegt dat eene andere dame te Montreal kwam, wel is waar niet zoo schoon als zijne vrouw, maar met eene aantrekkelijke bekoring, die de mannen machteloos aan hare voeten deed vallen. Zij kwam juist aan toen Manning een afkeer

van zijne vrouw begon te gevoelen. Ik heb haar niet gezien, maar zij zeggen dat zij schitterend was, doch koud, - koud jegens iedereen behalve tegenover hem. Hem bracht zij onder hare betoovering. Zijne bewondering van haar werd spoedig opgemerkt. Overal waar zij was, daar was ook de heer Manning. Gedurende eenigen tijd merkte zijn vrouw het niet op, of misschien wilde zij het niet zien. Maar gij weet, dat er altijd vriendelijke menschen bij de hand zijn, die zulke geheimen juist diegenen in het oor fluisteren, die ze liever niet zouden vernemen. Natuurlijk was mevrouw jaloersch. Hoe kon het ook anders? Zij gevoelde zichzelve veronachtzaamd voor deze vrouw. Zij sprak met haren echtgenoot, en men zegt dat er heftige scènes plaats vonden. Ik kan het haast niet gelooven van zulk een fatsoenlijk man als de heer Manning, maar er wordt zelfs beweerd dat hij haar sloeg. Ik voor mij, ik geloof het niet. Zulk een man heeft doodelijker wapens te zijner beschikking.

Toen sloeg mevrouw een anderen weg in. Zij gaf alle redetwisten op en begon hetzelfde spel te spelen als hij. Zij gaf openlijk haar voorkeur te kennen voor het gezelschap van een in de hoofdstad welbekend man. Het is waar, dat hij een groot vriend van haren echtgenoot was, maar hare onderscheiding viel in het oog. Natuurlijk zag ook haar echtgenoot dit en hij plaagde haar zelfs met deze *liaison.* Maar het ging mevrouw niet van harte en spoedig gaf zij den strijd met hare medeminnares op. In dien tijd werd zij door eene gevaarlijke ziekte aangetast, en zij is nooit geheel op haar verhaal gekomen.

Misschien voorziet gij het einde reeds! Op zekeren dag deelde de heer Manning zijne vrouw mede, dat hij gedurende eenige weken voor zaken op reis moest. Eenige dagen daarna vernam men, dat hij naar Europa was vertrokken, en niet alleen.

Dit is mevrouws geschiedenis, zooals deze op het dorp verhaald wordt. Is zij niet treurig?

Mevrouw trachtte gedurende eenigen tijd zich tegen haar ongeluk te verzetten, maar het viel haar te zwaar. Zij verliet Montreal en kwam hier. Zij wilde hier niemand zien dan hare verwanten. Ik zelf geloof dat zij wegkwijnt, en dat het einde niet ver meer kan zijn. Zij is zeer mager, zeer bleek en zeer zwak. Zij verlaat het huis nooit anders dan om ter kerke te gaan. Hare vroegere schoonheid is geheel verdwenen, zegt men; alleen zijn haar oogen nog prachtiger dan eertijds. Zij gelijken op de oogen van een gejaagd hert. Gij begrijpt wat ik meen.

Ik weet niet, waarom ik u dit alles vertel Pierre; maar het is nagenoeg het eenige onderwerp der gesprekken te St. Athanase.

Vaarwel mijn zoon. Laat mij weten of gij het wel maakt.

Uw liefhebbende vader,

Mttu Lacordière.'

Er was een postcriptum bij gevoegd:

'Ik open dezen brief om u mede te deelen, dat naar men zegt mevrouw is overleden. Ik ben uitgegaan om te vernemen of het gerucht waar was, en men verhaalde mij dat Vader Barret overhaast was ontboden.... Het is waar; dus is mijne vrees verwezenlijkt. O, hoe treurig is dit alles! Het verheugt mij, dat hare kindertjes verzorgd zijn; hunne grootmoeder zal hen opvoeden.'

Zoo had de oude man geschreven op zijne snapachtige wijze, weinig denkende dat elk woord een dolksteek was voor zijn zoon.

'Gaat het u wèl mijn zoon?' Wat eene bittere ironie lag er in deze woorden!

De Aprildag spoedt ten einde. Onbewust van het verloopen van den tijd, blijft Pierre urenlang in dezelfde houding zitten.

De brief heeft hem een vreeselijken schok toegebracht. Marie dood, dood! Nog eens en nogmaals gaat zijn geheele leven voor zijn geest voorbij, haar geheele leven. Met hoeveel hoop, welke verwachtingen, edele en moedige plannen was het zijne begonnen! En was dit het einde? Hij had gemeend hun gemeenschappelijk verleden afgezonderd en onveranderlijk in zijne gedachten te bewaren; iets waarover hij smartelijk kon peinzen, maar waarin niets nieuws kon worden ingelascht. Hij had zich voorgesteld, dat hij zijne rekening met het verledene kon afsluiten, toen hij toetrad tot de orde der Oblaten, en dat hij met hetgeen later zou gebeuren niets meer te maken zou hebben. En dit was het einde! Marie dood, gestorven aan een gebroken hart! Nog erger, zij was reeds maanden lang dood; en hij had haar zich voorgesteld vroolijk en gelukkig, met alles om haar heen wat haar hart kon begeeren. De logenachtige spiegel had het hem zoo doen zien en hij had het geloofd; het glas had den spot gedreven met zijn innerlijken strijd, maar het had hem nooit zulk eene ellende voorgespiegeld.

De kille ochtendstond verlicht het vertrek van den Oblate, maar hem brengt hij geene warmte aan. Terwijl zijne gedachten voortdurend in denzelfden kring rondgaan, begint hij een zonderling gevoel van drukking op het hoofd te bespeuren; het is alsof eene onzichtbare hand met ijzeren vingers zijn schedel omklemt. Het duurt voort tot het ondragelijk wordt. Hij staat onrustig op. Zijne oogen, die gesloten waren, openen zich en dwalen rond: door de kracht der gewoonte zien zij naar den spiegel.

Daar wordt hij Marie gewaar, - hij ziet haar zonder verbazing en zonder vrees aan, maar zij verschijnt niet langer voor hem in de bevallige bekoring harer schoonheid. Hij ziet nu nagenoeg niets dan hare oogen: zij schijnen groot en treurig in het grijze licht van den morgen; zij zien hem vol medelijden, maar zonder tranen aan. Hij voelt zich gedwongen zijn blik af te wenden; hij schreit en de drukking verdwijnt een oogenblik van het hoofd.

Marie, de schoone Marie dood! Levend had hij haar bemind; dood beminde hij haar niet minder. O, kon hij haar nu niet beter liefhebben? Had de dood, de vriendelijke dood haar niet ten laatste tot de zijne gemaakt? Haar echtgenoot was nu niets meer voor haar. Haar echtgenoot....

Toorn vervult zijn gemoed, als hij aan Manning denkt; daarvoor moet al het andere wijken. Hoe was hij bedrogen geworden! Hij had in Manning een voorbeeldig echtgenoot gezien; een man die het meisje waard was, wier liefde hij niet had mogen verwerven, wier bezit hij in zijne bescheidenheid zichzelven niet waardig had gekeurd. In de bitterheid van zijn hart, toen hij strijd voerde met ijverzucht en wanhoop, had hij troost gevonden in het denkbeeld dat Marie gelukkig was met den man harer

keuze. Was dat alles slechts ijdele verbeelding geweest? Ja, dit was het einde. Manning had haar verlaten, haar van zich gestooten voor eene andere, die hem vluchtig had betooverd. Er was noch waarheid noch trouw, noch moed in den man, dien hij zoo hoog had geschat. Eene alledaagsche geschiedenis, - eene geschiedenis die de cynische wereld de altijd weer nieuwe opmerking op de glimlachende lippen brengt: 'Ik heb het u wel voorspeld!'

Hoe kon men zich op dien man wreken? Maar was Manning niet buiten het bereik zijner wraak?

Bij de gedachte aan Manning loopt Pierre driftig de kamer op en neer. De waanzin overvalt hem weder,

Daarbuiten is het vinnig koud. Verzonken in zijne gedachten heeft Pierre verzuimd het vuur aan te houden, en het is uitgebrand; de kachel is zoo koud als ijs. De temperatuur in de hut is bijna even laag als in de open lucht; ofschoon reeds in April, is het op deze breedte nog even koud als midden in den winter; het ijs op het meer raakt eerst laat in Juni los. Pierre gevoelt geene koude. De koorts brandt in zijn aderen; zijn lichaam is een en al vuur.

Terwijl de schemering langzaam in den dag overgaat, blijft het stil en rustig buiten, van waar alleen het gehuil der hongerige wolven tot hem komt. Zij naderen zijne hut veel meer dan gewoonlijk; zij schijnen haar te omsingelen; en hun afschuwelijke kring wordt nauwer en nauwer. Zegt hun instinct hun, dat de hut door het noodlot is getroffen? Pierre hoort hunne kreten en in zijn verwarden geest gelijken zij op het geschreeuw van de demonen van zijn spiegel.

Weder voelt Pierre de drukking op het hoofd, die onuitstaanbaar wordt.

'O, Manning als ik u hier had!' roept hij in woede uit.

Manning is hier. De spiegel vertoont Pierre duidelijk zijn gelaat, dat fraaie gelaat. God! Wat een zegepralende glimlach ligt er over verspreid! Hoe glinsteren de oogen van duivelachtige vreugde!

'Gij hebt Marie gedood, mijne Marie!' gilt hij met vreeselijke stem. 'Gij moet sterven!'

Manning bespot hem.

'Wat hebt gij met Marie te maken? Een priester, voorwaar!' En de denkbeeldige mond lacht hem uit.

Pierre heft plotseling de hand op om hem te slaan, maar voordat de slag valt verdwijnt Mannings gelaat, en de groote treurige oogen van Marie zien hem aan.

Met een doordringende gil valt de Oblate bewusteloos op den vloer.

Haast u, haast u, moeder Goitten, voordat de wolven komen!

***

De kamer is koud, ijzig koud, als moeder Goitten van de handelspost het missie-huis bereikt om des paters huishouden in orde te brengen, zooals zij iederen dag na zijne komst heeft gedaan. Zij treedt binnen, maar heden ochtend heet geen vriendelijke groet haar welkom. Ontsteld ziet zij Pierre op den grond uitgestrekt. Zij betast zijne handen, - zij zijn als ijs; zijn haar, - het is stijf van de vorst. Zij tracht hem op te richten, maar hare inspanning is vruchteloos; zij moet het opgeven en ijlt terug om haren echtgenoot te halen.

Teederlijk, eerbiedig beuren zij het lichaam op. Zij bevochtigen de witte lippen met brandewijn; zij wrijven de bleeke slapen met sneeuw; zij verwarmen de koude

handen en voeten; en Pierre komt voor weinige oogenblikken tot zichzelven. Maar het is telaat. De levenskrachten zijn te zeer ondermijnd door den langdurigen, schrikkelijken strijd van den geest, om iets meer te kunnen verdragen.

Zijne lippen bewegen zich.

'Marie, Marie', fluistert hij, en moeder Goitten maakt het teeken des kruises.

'Hij roept de Heilige Maagd aan', zegt zij.

'Marie', herhaalt Pierre, met iets vaster stem.

Hij tracht op te zitten en Goitten ondersteunt hem. Hij slaat de oogen op; zij dwalen door het vertrek, over de beeltenis van de H. Maagd en het crucifix en vestigen zich op den spiegel. Hij ziet het glas en tracht moeder Goitten te beduiden dat zij het hem brengen zal. Zij neemt het van den wand. Hij staart aandachtig naar den spiegel, - niets dan een stuk glas.

'Het was van mijne moeder,' spreekt hij, en met zijne blik op haar aandenken gericht geeft hij den geest.

Het is stil op het sneeuwveld; stil in de hut, waar het bleeke gelaat ligt; stil voor altijd in het hart van den dooden man.

De federale schietwedstrijd.

De 33ste Federale Schietwedstrijd heeft dezer dagen plaats gehad te Frauenfeld, de hoofdstad van het Zwitsersche kanton Thurgau, 1200 voet boven de oppervlakte der zee, aan den Murg gelegen. Frauenfeld, dat slechts een groote 5000 inwoners telt, is echter zeer merkwaardig om zijn ouden, met klimop omgroeiden burcht, eertijds de zetel der Thurgausche landvoogden, met een toren van vóór de tiende eeuw.

Begunstigd door het heerlijkste weder, is de wedstrijd van het begin tot het einde even schitterend als geanimeerd geweest. Het kleine Frauenfeld heeft zich op eene bewonderenswaardige wijze van de plichten der gastvrijheid gekweten, en met eenparigheid van stemmen heeft men dan ook hulde gebracht aan de oprechte en onberispelijke hoffelijkheid der inwoners en aan hunne rechtschapenheid. De omgang met de toeristen heeft hen nog niet bedorven. De Federale Schietwedstrijd van 1890 kan beschouwd worden als een groote schrede voorwaarts in de bevestiging der uitstekende betrekkingen tusschen Zwitserland en Frankrijk: er had zich een groot aantal Fransche schutters ter deelneming aangemeld en de Parijsche Gemeenteraad had er een deputatie heengezonden, namelijk zijn President, de heer Richard, en een zijner leden, de heer Pétrot. De 24ste Juli, de officieele feestdag, is bijzonder prachtig geweest. De Federale Raad en het geheele corps diplomatique waren genoodigd, waaronder ook de militaire attachés in groot uniform. De heer Arago, senator en gezant der Republiek, heeft na den President van den Zwitserschen Bond eene even sierlijke als indrukwekkende rede uitgesproken, die door de bevolking met hartstochtelijken bijval werd toegejuicht.

De korte afstand tusschen Frauenfeld en de Duitsche grens deed veronderstellen, dat de schutters aan gene zijde van den Rijn in grooten getale zouden opkomen, en de wedstrijd daardoor een hoofdzakelijk Duitsch karakter zou verkrijgen. Maar dit is niet het geval

geweest. De herinneringen van het vorige jaar hebben er misschien toe medegewerkt om de Duitschers thuis te doen blijven. Men heeft zich echter vergenoegd met den troost, dat er des te meer Franschen waren.

O, die fooien!

Het is zaliger, te geven dan te ontvangen, - maar de beide oude heeren op onze plaat schijnen in die zaligheid niet veel smaak te vinden. Het is dan ook een gedwongen geven, en dáárop zal de boven aangehaalde uitspraak wel allerminst toepasselijk zijn.

O, DIE FOOIEN! Naar J. Weiser.

Want al maakt de sluwe knecht ook nog zooveel strijkages en al is zijn domme glimlach ook nog zoo onderdanig, toch d w i n g t hij juist door die strijkages en dien glimlach, en vooral door zijne in afwachting opgeheven hand, de twee deftige heeren om hem het offer te brengen, waarop hij recht meent te hebben. En het onfeilbare dwangmiddel dat hij bezigt, is: zijne speculatie op hun gevoel van fatsoen, van deftigheid, van wat men nu eenmaal tegenover zulke menschen aan zijn stand verschuldigd is. Zij zouden het brengen van dat offer wel kunnen laten, maar zij willen het niet laten, omdat het gebruik het nu eenmaal zoo meebrengt, - wat dus feitelijk hierop neerkomt, dat zij het toch eigenlijk n i e t laten kunnen. En daarom

mogen de achtbaar gepruikte reizigers aan de deur van dit voorname logement in zich zelven pruttelen

zooveel ze willen, toch steken zij de hand in den zak en reiken zij den knecht de met zooveel weerzin geofferde gave.

O die fooien! De fooi is de vloek van het reizen, de geesel der samenleving, de schrik der luyden van kleine middelen. En dat was zij in de zeventiende eeuw reeds evenzeer als in onze negentiende; in den tijd der staartpruiken evengoed als in de dagen der Fedora-kapsels en der lange vlechten. En dat is dan ook juist het wanhopige van den toestand. Want het doet ons twijfelen, of wij wel ooit van die fatale fooien verlost zullen worden. Vóór tweehonderd jaar was het reeds zoo; thans is het nog zoo; en dus - zal het wel altoos zoo blijven? Indien het fooiengevend menschdom slechts met eene eenparige en onverbiddelijke weigering wilde optreden tegenover de fooienvragers, zou de plaag natuurlijk spoedig uitgeroeid zijn; maar tot dusver is het er nooit toe gekomen. Alle pogingen in die richting hebben telkens schipbreuk geleden op de klippen van sleur en valsche schaamte. Dus - eigenlijk verdienen wij niet beter dan ons op reis links en rechts te laten plukken, en daarbij troost te zoeken in de eindeloos herhaalde, maar steeds onvruchtbare verzuchting: ‘O, die fooien!’

Ingesneeuwd.
Eene vertelling van Frans Hedberg.
(*Vervolg van bladz.* 300.)

De conducteur vervolgde zijn weg langs de overige waggons; onder het loopen zag hij nog eens om en deed daarbij de ontdekking, dat de stoker en de machinist bezig waren stoom uit te laten en het vuur te dooven.

‘Een vroolijke geschiedenis!’ bromde hij, de deur van de volgende coupée, een wagen 2de klasse, openrukkend.

‘Hoe dwaas! Ik heb toch een mannenstem uit dezen wagen hooren spreken en - hier is niemand in - geen kat!’

Hij liet zijne oogen onderzoekend het ledig compartiment doorglijden en mompelde: ‘Het moet dus in de damescoupé wezen, maar als ik weet hoe hij daarin gekomen is ben ik een....’

Op het oogenblik dat hij dit portier sloot, werd het raampje van de damescoupé neergelaten en een vrouwelijk hoofd, dat dicht in een sluier gepakt was, werd er uit gestoken.

‘Is de conducteur hier?’ vroeg een vrij belegen fausset-stem, die duidelijke neiging toonde om in een alt over te gaan. ‘Wat moet dit alles beteekenen?’

‘Dit moet beteekenen, dat wij in de sneeuw vast zitten, en dat wij hier minstens een paar uren moeten blijven,’ antwoordde de conducteur, terwijl hij zijn lantaarn iets hooger hield om het raampje en de daarvoor staande dame te verlichten.

‘Wel bl.....’ hernam de stem in een diepe alt, die plotseling tot den hoogsten faussettoon oversloeg, om daarna bedaarder te vervolgen; ‘vergeef mij! Eene ellendige geschiedenis!’

‘Op een kleinen afstand is de baanwachterswoning,’ herhaalde de conducteur zijn pas van buiten geleerde les, ‘in geval mevrouw mocht willen uitstappen.’ En den trein langs loopend, deelde hij aan alle reizigers achtereenvolgens den onaangenamen toestand mede, waarin men door de sneeuw geraakt was.

Hij werd met gemengde gewaarwordingen aangehoord: sommigen vloekten, een paar bejaarde tweedeklassereizigsters ontvingen de tijding met tranen; zij wilden bepaald in den trein blijven; aan uitstappen dachten zij niet. Ten laatste kwam hij bij een in 't bont gehulden passagier der 1ste klasse, die met een bitteren spotlach uit zijne liggende houding opreizende uitriep:

‘Wel alle duivels! Dat is weer mijn gewoon fortuin! Als ik gisteren, volgens mijn eerste plan, op reis was gegaan, dan zat ik nu te Berlijn in plaats van hier vast te zitten!’

‘Dat had mijnheer dan maar moeten doen,’ hernam de conducteur koeltjes; ‘het zou natuurlijk aangenamer zijn geweest, maar nu is het zoo als het is. In de buurt staat een baanwachtershuisje en als mijnheer soms....’

‘Zouden zij daar vuur aan hebben?’ klonk het terug, terwijl de reiziger blijkbaar moeite deed een kuch-aanval te onderdrukken.

‘Ja, vuur hebben zij. De baanwachtersvrouw komt zoo aanstonds met een lantaarn en dan zal zij u den weg wijzen.’

‘Goed. Ik zal mijne kleine benoodigdheden bij elkander pakken en daarmede uitstappen. Een weinig beweging zal mijn stijve beenen ook goed doen.’

‘Komaan, die neemt de zaak verstandig kalm op,’ mompelde de conducteur, het portier voorloopig sluitend. ‘Maar van waar kwam dan toch die andere mannenstem? Er is niet anders meer over dan de postwagen.... zou de expediteur misschien gezelschap hebben....?’

Den trein langs gaande kwam hij ook den postwagen voorbij en daar er licht brandde, kon hij den expediteur voor zijn schrijftafel zien zitten een sigaar rookende, terwijl een cognacflesch met een netje er over, in een vak van 't bureau, boven de brievenlade troonde. Toch wilde hij zich zekerheid verschaffen en in de meening dat de expediteur misschien heesch mocht zijn, klopte hij bij hem aan het raam, herhaalde zijne les over het baanwachtershuis, kreeg een vinnig antwoord op den hem welbekenden scherpen, doordringenden toon en ging terug, even wijs als hij gekomen was.

‘Ik begrijp voor den die-en-dat niet, wie straks tegen mij heeft gepraat!’ zeide de conducteur tot zich zelf. ‘Ten slotte is het de wind geweest, die dat geluid heeft gemaakt; want geen van al de reizigers heeft zulk eene stem als die ik hoorde, toen wij stil stonden.’

Daar kwam Stina met de lantaarn en zij gaf eene andere richting aan zijne gedachten.

‘Kun-je ze opnemen?’ vroeg hij, met een prettige gewaarwording op het vriendelijke, frische gelaat der jonge vrouw starende, dat bij het schijnsel van de lantaarn en onder het door sneeuw gepoederde haar er nog blozender uitzag dan anders.

‘Dat zal waar zijn!’ antwoordde Stina vroolijk, ‘ik heb den boel zoo goed mogelijk opgeknapt en warm is het er, zoo lekker warm dat je bokking tegen de muren zoudt kunnen bakken.’

'Dan zullen wij de jonggehuwden hier in de coupé 1ste klasse maar het eerst waarschuwen.'

'Heb ik van mijn leven! Wat zegt u? Zijn het een paar jonggehuwden?' barstte Stina uit. 'En dat is op reis in zulk een weer!'

'Ja, zie je, het is zoo 't gebruik bij 'nette lui', antwoordde onze conducteur op een voornaam achteloozen toon, die waarschijnlijk moest aanduiden, dat hij ook tot die categorie behoorde. 'Zij reizen soms heel ver, ver weg; maar wacht nu even, dan zal ik hun vragen wat zij willen.'

Hij stapte naar den waggon waarin het jonge paar gezeten was, en Stina stond, met de lantaarn in de hand er over te peinzen, hoe de menschen op zulk een dwazen inval konden komen van huis te gaan, als zij elkander pas hebben gekregen. Zij wist het best, hoe Per een ander als plaatsvervanger had aangenomen toen zij getrouwd waren, om althans den eersten dag rustig samen te kunnen zijn, ja zelfs tot Maandagmorgen - zij waren Zondags bij den dominee geweest en ingezegend - en terwijl zij daaraan dacht ging het portier open en de conducteur stapte lachende voorbij.

'Blijf hier, om met de lantaarn bij te lichten, dan zal je iets kluchtigs zien. Hij wil haar dragen en zij wil niet.'

Het duurde dan ook niet lang of een jong man, in een kort jasje en een bonten muts, kwam uit den waggon en bleef voor de trede staan.

'Zeker de baanwachtersvrouw?' zeide hij tot Stina omziende, en zonder het antwoord af te wachten liet hij volgen: 'Is het baanwachtershuis ver af?'

'Dat niet,' antwoordde Stina vlug, 'maar er ligt ontzettend dik sneeuw.'

'Liefste Emmy, de vrouw zegt dat de sneeuw zoo dik ligt,' riep hij nu in den waggon, 'het zal daarom het beste zijn te doen wat ik je heb voorgesteld.'

'Ja? Ik zou het anders zoo aardig vinden het zelf te beproeven.' En Stina zag een mooi gezichtje, dat uit een menigte lichtbruin pelswerk te voorschijn kwam en dat haar vriendelijk toeknikte, terwijl zij hoe langer zoo verbaasder naar die jonge dame opzag en de lantaarn op behoorlijke hoogte hield.

'Het gaat waarlijk niet; je zoudt natte voeten krijgen,' hield de jeugdige echtgenoot vol, en eer Stina recht wist hoe het was gegaan, hoorde zij een gilletje en daar zat het hoopje bont op zijn arm en nu riep hij haar vroolijk toe:

'In orde! Stap nu maar vooruit en laat je licht op onzen weg schijnen, dan zal het gaan als een dans!'

III.

Stina had niet te veel gezegd toen zij verklaard had 'den boel netjes te hebben opgeknapt'; het vertrek zag er inderdaad gezellig uit, bij het schijnsel van het prettig opvlammend haardvuur. Zij had een schoon servet over de tafel gelegd; haar Zondagschen geruiten wollen omslagdoek over het bed gespreid; een ouden leuningstoel, die vergeten tusschen het bed en den muur stond, had zij tot voor den haard getrokken; den wateremmer in het schuurtje gebracht en een geheel nieuwe vloermat voor de deur gelegd.

'Ja, als mijnheer en mevrouw nu zoo vriendelijk willen zijn binnen te gaan,' verzocht zij, met de lantaarn in de eene hand den drempel verlichtend, terwijl zij met

de andere de deur openhield, 'en voor lief willen nemen hetgeen ik bieden kan? Warm is het ten minste; daarvoor kan ik zorgen, want hout is er genoeg.'

'Laat mij los, beste Arvid,' vleide de jonge vrouw, intusschen haar armen innig om den hals van haar man gestrengeld houdende, 'zet mij op den grond; je kunt met mij die deur niet in komen.'

'Kan ik niet? Dat zou wat moois wezen!'

En tegelijk bukte hij zich en trad zegevierend het vertrek binnen. Midden in de kamer bleef hij staan, met een zeer welluidende stem aanheffend:

'In diesen heiligen Hallen
Kennt man die Rache nicht!...'

'Maar Arvid!' knorde zijn vrouwtje terwijl zij behendig op den grond sprong, 'je zoudt vrij wat beter doen met mij uit al dat bont te pellen.'

Middelerwijl had Stina het licht uitgeblazen en de lantaarn vlak bij de deur neergezet. Zij ging naar den haard en pookte het vuur helder op; achter haar rug hoorde zij zacht praten en lachen en toen zij een oogenblikje later omzag, waren doeken en bonte mutsen en kaper op het bed geworpen Nu kwam de jonge vrouw opgewekt en vriendelijk naar Stina toe, reikte haar de hand en zeide:

'Goeden avond hier binnen! O, wat is het hier kostelijk warm! En wat ziet het er in-gezellig uit!'

'Jesses, wat is zij mooi!' barstte Stina in volkomen verrukking uit; zij kon niet besluiten het haar toegestokene fijne handje te vatten.

'Dat zal waar zijn!' lachte de jonge man, trots naast zijn blozend vrouwtje staande, 'en als je nu eens wist hoe lief zij is, ook nog!'

'Ja, dat kan ik wel begrijpen. Maar je kunt toch onmogelijk getrouwde menschen zijn!'

'En waarom niet?' vroeg hij, zijne gezellin op den leuningstoel drukkende, nadat hij dien eerst een eindje van het vuur af had geschoven.

'Wel mensch, zij ziet er uit als een heel jong meisje!'

'Volstrekt niet!' Mevrouw zette een zeer verstandig gezichtje en voegde er met veel deftigheid bij: 'ik word dezer dagen twintig jaar!!'

Ja, dat is zeker een hooge leeftijd lachte Stina. 'Ik ben zevenentwintig en Per heeft de dertig achter den rug en wij waren blij reeds zoo vroeg ons huishouden te kunnen opzetten. Maar bij deftige menschen zal dat zeker anders gaan; dat begrijp ik wel. Hoe lang is u al wel getrouwd?'

'Sedert gisteren middag,' antwoordde de jonge man. Hij ging op de leuning van den stoel zitten en sloeg zijn arm om de schouders van zijn vrouwtje.

'Neen, nu houdt mijnheer mij voor 't lapje!' riep Stina, hoe langer zoo meer in verwondering.

'Vraag het maar aan mijne vrouw, als je mij niet gelooft.'

'Het is zooals hij zegt,' stemde mevrouw toe, 'gisterenmiddag zijn wij getrouwd en gisteravond zijn wij op reis gegaan, met den nachttrein.'

'Och armen!' barstte Stina op medelijdenden toon uit; 'dan had u zeker geen huis om in te trekken?'

De jonggehuwden begonnen samen hartelijk te lachen, hetgeen Stina's verbazing nog verhoogde.

Naar hunne kleeding te oordeelen zagen zij er niet juist noodlijdend uit; maar voor haar eenvoudig boerinnen-verstand was het ten eenenmale onverklaarbaar, dat iemand vrijwillig op den avond van zijn trouwdag zijne woning kon verlaten.

'Heb-je nooit gehoord dat jonggetrouwde menschen, als zij het betalen kunnen, een huwelijksreis maken?' vroeg Arvid, en hij deed zijn best ernstig te blijven.

'Neen!' klonk het beslist terug. 'Waarom doen zij dat?'

'Omdat het nu eenmaal gebruikelijk is.'

'En ook, omdat men dan het best ongestoord kan samen zijn,' voegde de jonge vrouw met een warmen blik tot haar echtgenoot er bij.

'Wie zou u dan storen?'

'Lieve hemel, vrienden en kennissen en familieleden!'

'Is u daar dan bang voor?' Na even te hebben overlegd voegde Stina er bij: 'Misschien is u zonder toestemming van de ouders getrouwd?'

'Zou-je dat denken?' lachte mijnheer.

'Men kan 't nooit weten,' antwoordde Stina met een bedenkelijk gezicht. 'Waarom zoudt u anders in zulk een noodweer op reis gaan? Zooveel weet ik wel, dat ik, toen ik en Per getrouwd waren, er in de eerste week niet toe kon besluiten om de deur uit te gaan, zoo heerlijk en nieuw vond ik het, dat hij en alles wat hij had nu van mij was. En zoodra Per maar eventjes tijd had kwam hij eens gauw binnenloopen en wij waren dan toch zoo gelukkig samen, dat het niet te zeggen is!'

'Hoor je 't wel, Arvid, hoor je het?' fluisterde de jonge vrouw peinzend in het vuur starende.

'Ja, kindlief,' gaf hij met eene zekere minachting terug, 'dat is iets anders bij menschen in dien stand; dat is een groot onderscheid.'

'Maar, als u zonder toestemming getrouwd is,' hernam Stina ontroerd en dringend, 'och, keert dan toch terug zoodra de lijn weder vrij is.... want het gaat nooit goed als men iets doet dat verkeerd is. Als men met een speld begint, dan eindigt men met een zilveren beker....'

De jonge man stond op en vriendelijk tot Stina gaande klopte hij haar op den schouder, en zeide ernstig:

'Stel je gerust, vrouwke; wij zijn behoorlijk getrouwd, even net als gij en uw Per en daar is niemand, die er iets op heeft aan te merken dat wij eene reis naar Italië samen maken.'

'Neem mij dan mijn gebabbel niet kwalijk, mijnheer; maar ziet u, wij eenvoudige menschen hebben van al die mooiigheden geen verstand... Waarheen zeide u dat u op reis gaat?'

'Naar Italië.'

'Dat is zeker heel ver weg! Misschien wel heelemaal tot Amerika?'

'Zoo ver weg is het niet. Wij denken over twee maanden weer thuis te zijn.'

'Zoo gauw zal 't niet gaan! Ik heb een zuster in Amerika en zij is nu reeds volle drie jaren weg. Maar nu moet u zich maar eens goed koesteren. Ik ga eens zien of Per van het station terug is. Ik zal de sneeuwschop medenemen, want misschien hebben zij mijne hulp bij het wegruimen van de sneeuw ook noodig. Maar - hoorde ik daar niet iemand in de schuur?... Neen, 't zal de wind zijn die weder opsteekt. Nu adjuus; het spijt mij dat ik u niets heb aan te bieden, want de koffie ging gisteren op en bij dit weer kon ik vandaag niet naar den winkel komen.'

‘Heb-je niet een weinig drinkwater?’ vroeg mevrouw zich op haar stoel omkeerende.

‘Zeker, dat heb ik en ik zal u een versche kruik vol halen,'' antwoordde Stina. Zij nam een steenen kan uit een kastje bij den haard en nadat zij de lantaarn had aangestoken, ging zij naar de schuur waar de waterton stond.

‘Heb-je gezien hoe aardig zij er uit ziet?’ vroeg de jonge vrouw zoodra zij de deur achter zich gesloten had.

‘Gewone frissche boerin; die schoonheden vallen niet in mijn smaak,’ antwoordde hij achteloos.

‘Maar, Arvid.... ik heb er nooit aan gedacht hoe dwaas het is zoo op reis te gaan.... eer zij er in dien zin over sprak.’

‘Komt het je zoo dwaas voor met mij op reis te gaan?’ vroeg hij teeder en zich tot haar overbuigend nam hij zijn vorige plaats op de leuning weder in.

‘Niet met jou.,.. dat weet je wel beter,’ zeide zij op dien zelfden toon, terwijl zij haar hoofdje tegen hem aanvlijde; ‘maar.... waarom zijn wij eigenlijk op reis gegaan?’

‘Om de zon op onze jeugdige liefde te laten schijnen,’ antwoordde hij hartelijk.

‘Zou die niet zonnig genoeg geweest zijn, als wij in ons eigen huis waren gebleven?’ De blik die deze woorden vergezelde bewees voldoende hoe overbodig in dit opzicht eene reis naar Italië was.

Hij zeide niets meer en toen Stina de waterkan bracht, liep zij zoo zacht mogelijk naar de tafel, zette de kan er op en verdween weder, zonder dat de reizigers er op schenen te hebben gelet, dat zij hier was geweest.

‘Geloof-je, Arvid, dat je hier met mij gelukkig zoudt kunnen leven, als wij geen andere woning hadden als deze?’ begon zij.

‘Jawel; als ik baanwachter was,’ klonk het verwonderd terug.

‘Anders niet?’

‘Geloof-je, dat jij hier tevreden zoudt zijn?’ vroeg hij nu.

‘Zeker, als jij maar bij mij waart.’

‘En als jij een geboren boerinnetje waart, zooals deze jonge vrouw. Maar zoo als je nu bent, Emmy, met jou gewoonten, met de eischen die je aan het leven stelt? Waar zou je, om iets te noemen, met je piano blijven?’

‘Die kon voor het raam staan.’

‘En waar moest ik mijn schildersezel neerzetten?’

‘Die kon ook bij het raam staan.’

‘En al je fraaie Grieksche beeldjes en je keurige schrijftafel?’

‘Bij het raam!’

‘Klein dwaas vrouwtje, dat je bent!’ lachte hij.

‘Je zoudt eens zien hoe goed het zou gaan,’ en als een vroolijk kind liep het jonge vrouwtje, dat van haar stoel was opgesprongen de kamer rond, alles nieuwsgierig monsterende.

‘Zie toch eens Arvid, zij heeft een servet op de

tafel gelegd; en wat is die kan zindelijk en netjes! Welk een mooie sprei over 't bed - het is zeker haar eigen omslagdoek! En dan die blinkende pannen op het rek boven 't fornuis - o Arvid - ik houd al zoo veel van dat aardige vrouwtje!'

'Je verlangt toch niet, Emmy, dat ik ook zoo van haar gecharmeerd zal zijn? Dan zou je vreeselijk jaloersch worden, vrouwtje! - zou je niet?' schertste Arvid, terwijl hij haar bij hare vlugge bewegingen door het vertrek, met bewonderende, warme blikken volgde.

'Ik word nooit jaloersch, dat heb ik je al gezegd,' antwoordde zij bij de bank voor de tafel staan blijvende, 'want als ik het werd, dan zou ik mij vreeselijk ongelukkig gevoelen. Maar je hebt nooit eene andere liefgehad dan mij; dat heb je mij zelf verzekerd!' en naast hem staande legde zij haar beide handen op zijn arm.

'Neen, nooit in ernst,' herhaalde hij, haar omhelzend.

'In ernst? Wat bedoel je daarmêe?'

'In ernst.... zoodat ik met eene vrouw zou willen leven en sterven, zooals ik het met jou wensch.... zoodat ik.... zoodat....' en zijn volzin werd geëindigd met een kus.

Op eens ging de deur open en een nieuwe gast trad de baanwachterswoning binnen. Het was de hoestende 1ste klasse-reiziger, die in zijn pelsjas en hooge laarzen, met zijn reistasch in de hand, tamelijk luidruchtig en de sneeuw van zijn voeten stampend, binnen kwam.

Het jonge vrouwtje gleed van den schoot van haar man af en verlegen, alsof zij een jong meisje was en sedert veertien dagen verloofd, trad zij terzijde. De nieuwaangekomene scheen dadelijk op de hoogte der zaak te zijn; althans hij maakte zijn pelskraag even los en zijn bonte muts afnemend, zeide hij met eene beleefde buiging:

'Pardon, mevrouw, als ik stoor; maar de nood breekt wetten. Het begon daar in den waggon koud te worden, en daar ik een eenigszins zwakke borst heb...' hier werd hij door een hoestbui verhinderd verder te spreken, maar hij onderdrukte den aanval zoo spoedig mogelijk en vervolgde: 'Ik ben op reis naar Algiers, maar ik zou mij zeer verheugen als ik reeds wat dichter in die buurt was.'

Bij het stemgeluid van den hoestenden jongen man had Arvid verwonderd opgezien; maar zonder zich tot hem om te keeren, zeide hij zeer beleefd:

'Geneer u vooral niet. Wij vonden ook dat het in de coupé wat koud werd.'

'Hier is het zoo warm, dat het, dunkt mij, geraden zal zijn, die dikke overjas uit te trekken.' En onder het praten trok hij zijn pels en zijne met bont gevoerde overschoenen uit en legde alles zeer bedaard op en bij het bed neer. Middelerwijl had de jonge vrouw haar plaats op den leuningstoel weder ingenomen en zij sloeg den vreemdeling nieuwsgierig gade, die nu zijn handkoffertje bij de tafel had neergezet en het jonge paar naderde.

'Mag ik het genoegen hebben mij aan u voor te stellen; want ik denk, dat wij wel een paar uren in elkanders gezelschap zullen moeten doorbrengen,' begon hij met eene buiging, terwijl hij zijn binocle opzette; 'ik ben Wallén, docent te Upsala; maar vergis ik mij niet, dan heb ik hier luitenant Sellner voor mij?'

'Zeer juist,' hernam Arvid nu ook opstaande en zijne buiging beantwoordende, 'ik meende ook aanstonds uwe spraak te herkennen. Mag ik u mijne echtgenoote voorstellen?'

‘Zoo! Is u getrouwd?’ vroeg de docent verwonderd. ‘Laat mij u dan mijn gelukwenschen aanbieden. Misschien nog wel op de “wedding-trip” in dit noodweer? Het is vreemd zoo als de wereldsche zaken ongelijk verdeeld zijn!’

‘Hoe meent u dat?’

‘Ik meen dat *u* op reis zijt om het leven te beginnen en ik daarentegen.... maar ik verzoek verschooning, mevrouw; men moet niet over den dood spreken in het bijzijn van pas ontloken lentebloemen.’

Bij deze woorden keerde hij naar de tafel terug, ging op de bank die daarvoor stond zitten en begon uit zijn handkoffer allerlei doosjes en pakjes te halen, die hij vòòr zich neer zette.

‘Wat zou hij gaan doen?’ fluisterde Emmy heren man in.

‘Waarschijnlijk zal hij moeten “innemen” antwoordde hij op minachtenden toon, want hij was knorrig over die bloemrijke toespraak van den docent.

Wat ziet hij bleek. Hij heeft stellig de tering, arme man!’

‘Nu, hij heeft ook maar geen wild leven geleid!’ liet hij zich een weinig onvoorzichtig ontvallen; en om dit weer goed te maken voegde hij er bij: ‘zoo als ik heb gehoord.’

De jonge vrouw zag verwonderd op en wilde verder vragen, toen de docent, even zijn hoofd naar hun kant wendende, als in 't voorbijgaan opmerkte:

‘Als ik mag, zal ik nu hier mijn koffie koken. Een kop sterke koffie doet soms goed, onder omstandigheden als de tegenwoordige vooral.’

Hij had een glazen bol op een metalen voetstukje gezet, een spirituslampje en een paar blikken doosjes uitgepakt en onze jonge vrouw begon met opgewekte belangstelling toe te zien.

‘Het schijnt dat u eenigszins verwonderd opziet over mijne toebereidselen, mevrouw,’ zeide hij voorkomend, ‘maar als men zoo vaak op reis is als ik, dan leert men zich wel redden. Ik heb altijd koffie, thee en chocoladepoeder bij mij en buitendien een welvoorzien fleschje met besten cognac.’

Hier bracht hij een met fijn rietwerk bekleede cognac-flacon te voorschijn en een zilveren kroes.

‘Wie nu een weinig zuiver water had!’

‘O, dat is in die kruik, daar naast u!’ zeide Emmy snel.

‘Waarlijk, daar staat het, vlak bij mij. Ik ben u zeer verplicht, mevrouw Sellner. Ik moet u vertellen, dat ik eens zes en dertig uren lang op den Splügen heb ingesneeuwd gezeten en een anderen keer niet minder dan twee geheele dagen op de Semmeringbaan. Sedert die ondervindingen ben ik voorzichtig geworden.’

Onder het praten had hij den bol met water gevuld en de spirituslamp aangestoken. Vervolgens schroefde hij het deksel van de eene doos af en de geur van fijngemalen koffie steeg den jonggehuwden in den neus; zij hadden, in jeugdige onbedachtzaam-

heid, niet anders medegenomen dan een paar van de mooiste bruidsbouquetten en een paar groote dozen met suikergoed.

'O Arvid,' fluisterde de jonge vrouw, 'hoe jammer dat wij daaraan ook niet hebben gedacht!'

'Men kan niet aan alles tegelijk denken!' antwoordde de luitenant; 'ik dacht slechts aan ons geluk!'

'Noem je dat "slechts"?' herhaalde Emmy met een pruilend gezichtje, 'wat ben je toch ondeugend!'

'O, je weet best hoe ik dat bedoel.'

'Ziezoo, nu kookt het water. Ik neem de vrijheid te gelooven dat mijnheer en mevrouw Sellner mij wel gezelschap zullen willen houden. De koffie zal stellig goed zijn. Ik heb nog nooit het genoegen gehad die met eene jonge mevrouw te zamen te gebruiken; maar wij tweeën hebben wel eens meer samen koffie gedronken, niet waar luitenant?'

'Ik meen mij ook wel zoo iets daarvan te herinneren.' Sellner vond het niet bijzonder opwekkend aan die luidruchtige punch-avonden te moeten terugdenken, die volstrekt niet met zijn tegenwoordige deftigheid als jong echtgenoot in overeenstemming waren.

'Ik begrijp, mevrouw, dat hij wel eerlijk voor u zal hebben opgebiecht welk een levenmaker hij te Upsala is geweest,' vervolgde de docent, Emmy even aanziende, om daarna zijne opmerkzaamheid op de gemalen koffie te richten, die hij voorzichtig in het pruttelende, kokende water liet glijden. 'Trouwens wie is dat niet geweest! Dit behoort eenmaal tot het studentenleven. Zie mij maar niet zoo angstig aan! Ik kan u verzekeren dat hij zich altijd goed heeft gehouden. Ik wilde dat ik hetzelfde van mij kon zeggen. Maar hij was sterk; niet zulk een buskruit als ik!'

'Ja het is tegenwoordig mode, zich slechter voor te doen dan men is,' zeide Arvid losweg; 'velen volgen haar.'

'Die is dunkt mij eerlijker, dan zich b e t e r voor te doen dan men is', zei de docent, als tot zich zelf sprekende, terwijl hij iets van de kokende koffie in een niet al te groot kopje, dat hij uit zijn handkoffer had opgediept, inschonk. Met eene beleefde buiging bood hij het Emmy aan: 'Als 't u blieft, mevrouw Sellner.... o, hoe dwaas! Ik heb de suiker vergeten!'

Hij zocht een klein zilver trommeltje, dat hij ook op de tafel zette. 'Melk is hier ook, maar ik houd het er voor dat onder omstandigheden als de onze een kop "Schwarzer Kaffee" dienstiger is. Wees zoo goed, mevrouw; bedien u!'

Emmy wierp een snellen, onderzoekenden blik op haar man; maar daar hij bezig was een sigarette te rollen, nam zij een dapper besluit, stapte naar de tafel en genoot van de geurige warme koffie. Zij dronk het kopje in een paar goede teugen ledig, daarbij afwisselend haar beleefden gastheer en haar eigen heer en meester aanziende. De laatste had het bijzonder druk met zijne sigarette.

'Zij is toch niet te slap?' vroeg de docent.

'Neen; integendeel; eer al te sterk, zou ik zeggen; maar heerlijk!'

'Op het punt van koffiedrinken heb ik een fijnen smaak, dat durf ik gerust zeggen; maar als men ze ook bij de Arabieren heeft gedronken, dan....'

'Wat zit hij weer te snoeven!' dacht Sellner, knorrig zijn half afgewerkte sigarette ter zijde schuivend. 'Wacht vriend, ik zal je helpen!'

‘Nu is het uw beurt, luitenant!’ zeide de docent. Hij goot een weinig water in het kopje, spoelde het om en wierp vervolgens het water in het vuur. ‘Asjeblieft; geen complimenten! Het is waar ook; ik had het kopje niet mogen omspoelen als ik had bedacht, dat gij een jonggehuwd paar zijt; maar het is gebeurd! Als-'t-u-blieft. luitenant!’

Onze luitenant was eigenlijk boos, maar de koffiegeur was te verleidelijk; hij kon daaraan geen weerstand bieden, evenmin als aan het kleine zilveren bekertje, dat hem daarna werd aangeboden. Toen hij ten laatste zijne sigarette had gerold en die boven de spirituslamp had aangestoken, begon hij den docent en de sneeuw met veel vriendelijker oogen te beschouwen dan straks 't geval was geweest.

Emmy genoot op hare beurt van de verkwikkende warme koffie en het kostelijk vuur. De opmerking van den docent had haar oor niet aangenaam getroffen, maar zij dacht er niet verder aan, toen haar man weder naar den stoel trad waarop zij gezeten was. Een blik op zijn gul en gezond gelaat overtuigde haar, dat die stormachtige Upsala-tijd althans geen verontrustende sporen had achtergelaten. En nu was het een poosje stil in de kamer; de docent gebruikte met veel toewijding zijne koffie en toen twee glaasjes cognac, na zich te hebben overtuigd, dat de jonggehuwden hun rug naar de tafel hadden toegekeerd.

(*Wordt vervolgd.*)

Venetiaansche koffiehuizen.

Nergens spiegelt zich de geaardheid van een volk duidelijker af, dan waar het zich ongedwongen in groote massa's in 't openbaar beweegt, b.v. in den schouwburg, in het koffiehuis, in de herberg, in de kerk, bij publieke festiviteiten, enz. Daar vallen de traditioneele scheidsmuren bijna geheel weg, die in de zoogenaamde ‘fatsoenlijke kringen’ het individu beletten, zich geheel zóó te geven als met zijn aanleg en natuur overeenkomt: de angstvallige zorg namelijk om niet in botsing te komen met de gewoonten van anderen, het streven om vooral niet meer dan een ander de aandacht te trekken, dat, voortgevloeid uit het beperkte getal aanwezigen, er thans bijna reeds volkomen toe geleid heeft om de gezellige samenkomsten in alle beschaafde landen gelijkvormig, gelijkkleurig en gelijk.... vervelend en eentonig te maken. Alleen zuiver karakteristieke eigenaardigheid, in overeenstemming met de natuurlijke toestanden, naar den vollen eisch ontwikkeld en daarbij onbewust aan den dag gelegd, verleent bekoring, aantrekkelijkheid en leven.

Laat ons, de dingen uit dit oogpunt beschouwend, een bezoek brengen aan een der voornaamste steden van het moderne Italië, - want over het oude, het Italië der Dante's en der Michel Angelo's te spreken, zou ons kwalijk genomen worden door onze kinde-

ren, die dezen citroen reeds uitgeperst beginnen te vinden. Waar kan men het hedendaagsche volksleven beter leeren kennen dan te Venetië, en wel in de allereerste plaats in de Venetiaansche koffiehuizen?

Het koffiehuis is een zeer gewichtig bestanddeel

VENETIAANSCH BLOEMENMEISJE. Naar F. Ruben. (Zie blz. 314.)

van het openbare leven in Italië. Hier houdt het ongeveer het midden tusschen de plaats, die het ten onzent, en die welke het b.v. te Londen en Parijs bekleedt. Het is niet maar louter een plaats van toevallig oponthoud, of een weeldeartikel, zooals bij ons, waar men het over 't algemeen slechts bezoekt om cou-

ranten te lezen, na afloop van een diner of uitstapje nog een kwartiertje bij elkaar te zitten en gezellig te babbelen, of het als een soort van afspraakplaats bezigt, om er zich op een bepaald uur tot het wisselen van mededeelingen of gedachten te bevinden, - kortom, een plaats waar men 'elkaar ontmoet'. Maar het is ook evenmin een onmisbaar bestanddeel van het particuliere leven, zooals de clubs te Parijs en te Londen, waar een aanzienlijk gedeelte der bevolking, vooral het ongehuwde, al zijn vrijen tijd doorbrengt, zijne maaltijden gebruikt, zijne correspondentie afdoet, zijne siesta houdt, zijne spelletjes speelt - vaak uren, ja halve dagen vertoeft, - derhalve zijne tweede woning opslaat. Het is een groote uitzondering, als men in een deftig Italiaansch koffiehuis eens een billard vindt, dat bij ons zelfs in de bescheidenste etablissementen van dien aard niet ontbreken mag; kaartspelers ziet men er bijna nooit, en couranten zijn er slechts in zeer gering aantal voorhanden: drie of vier binnenlandsche, een Fransche, en in de groote café's soms ook de 'Kölnische' of de 'Allgemeine'.

De eigenlijke levendigheid heerscht hier op de drie hoofdtijden van den dag; al de overige uren staan de localen bijna leeg, en op de door de overstroomende koffie bruingetinte marmeren tafeltjes, op het bestoven en verschoten roode fluweel der sofa's en stoelen achter de gesloten groene luiken, liggen dan de kellners zich in verveling uit te rekken, of slapen ineengedoken de onvermijdelijke katten.

De Italiaan gaat, tengevolge van de wijze waarop hij zijn dag indeelt, laat naar bed: hij is dus alles behalve gewoon met de vogels en de zon op te staan. In de vroege voormiddaguren worden de koffiehuizen voor de eerste maal gevuld. De jongelui die zich naar hunne kantoren spoeden, studenten die op weg zijn naar de collegezalen, kunstenaars, kooplieden, ambtenaars, jonge weduwen, voor wie het beheer van een eigen huishouden te vervelend is, met hare kinderen, nemen aan de tafeltjes plaats, nadat vooraf op den hoek van de eerste de beste straat de ambulante schoenpoetser zorgvuldig de sporen der wandeling van den vorigen dag van hun schoeisel verwijderd heeft. In een door 't vet verstijfde rok vliegt de kellner heen en weder, en plaatst hij voor ieder bezoeker of bezoekster het kleine blad met de waterkaraf, het kopje en het blikken kannetje, dat de zwarte vloeistof bevat. De zwarte - want de Italiaan zou het voor een vervalsching van het zuivere natuurproduct houden, de kracht en den geur van den opwekkenden drank door de bijvoeging van melk te verzwakken. Aan de 'caffé latte' en aan den Baedeker herkent men in geheel Italië den vreemdeling. Maar des te sterker verzoet men de koffie, meestal met kleine, onregelmatig gevormde klontjes suiker.

De tweede dagtijd van het koffiehuis begint ongeveer tegen het middaguur. De Italiaan volgt in hoofdzaak de in Engeland gebruikelijke verdeeling van den dag, d.w.z. hij zet zijne dagelijksche bezighedentot in de late namiddaguren voort en houdt den avond geheel vrij voor het diner, voor zijne familie en voor de conversatie, - zonder twijfel de verstandigste dagverdeeling, die dan ook ten onzent eveneens meer en meer in zwang komt. Een kleine interval behoort er intusschen onafscheidelijk bij: een déjeuner à la fourchette, een lunch, dat den natuurlijken eetlust stilt, de maag niet te zeer overlaadt en de kracht niet te zeer in beslag neemt. Een cotelet, een beafsteak, een carbonade, met een glaasje wijn er bij,.... men behoeft slechts het naastbijzijnde koffiehuis binnen te treden, waar de Italiaan op dit uur een gedekte tafel vindt. Hij gebruikt zijn 'colazione', slaat een blik in de middageditie der courant, en spoedt zich dan zoo vlug mogelijk weder naar zijn werk. Ook de gehuwde koopman

of ambtenaar maakt van deze gemakkelijke gelegenheid gebruik en bespaart zich zelven den vermoeienden en verren weg naar huis en zijne wederhelft de drukten van een dubbele tafel.

Maar het uur van volle glorie, van het luidruchtige en veelkleurige leven, breekt voor het Italiaansche koffiehuis pas aan, wanneer de *contore* en de officieele bureaux gesloten zijn, nadat een flinke teug Chianti of Vino romano het stof des daags heeft weggespoeld, en dampende maccheroni, een slijmerige risotto, een - niet zelden min of meer taai - stuk vleesch de verbruikte arbeidskracht weder heeft aangevuld. Omstreeks dien tijd vooral moet gij u naar het Marcusplein te Venetië of naar de Piazza Colonna te Rome begeven, wanneer gij het Italiaansche straatleven eens grondig wilt leeren kennen. Niets gezelligere dan het Venetiaansche Marcusplein op dat uur van den dag, of liever van den avond.

De zon is zooeven verzonken in de blauwe, onpeilbare diepte der lagunen, van welken kant nu een frissche, krachtige wind over de piazetta blaast. De metalen reuzen van den klokketoren doen met hunne zware hamers acht doffe slagen weergalmen. Trots en majestueus in zijne heerlijkheid, die reeds eeuwen over zich heen heeft zien gaan, verrijst op den achtergrond de San Marco-kathedraal, tooverachtig zijne koepels en torenspitsen in de lucht verheffend. Zuil aan zuil omsluit de rotonde der restauraties, waarin het wemelt van menschee; als een eeuwige hymne der schoonheid, als een sprookje dat nooit eindigen zal, staan daar in het rond de witte, onberispelijk gevormde marmermassa's in hunne zwijgende pracht, - en als kolossale uitroepteekens van bewondering over zich zelven verrijzen de klokketoren en de drie reusachtige vlaggestokken. Vroolijke, jubelende melodiën worden midden op dit schoonste plein der wereld gespeeld door de militaire kapel, waaromheen zich als een dichte muur de bekoorlijke Venetiaansche meisjes scharen, met hare groote, blondgelokte hoofden, hare omslagdoeken en lange, slingerende oorbellen. En in de koffiehuizen, rondom het geheele plein, ja ver daarbuiten tot op het midden der uitgestrekte ruimte, staat tafel aan tafel, stoel aan stoel, dicht bezet met opgeruimde, elegante bezoekers, die daar babbelen, schertsen, naar de muziek luisteren, ieder met het kleine schoteltje voor zich, waaruit men met een lepeltje de kostelijke, koude massa haalt. De koffie, het vleesch en de wijn zijn thans onttroond, - thans voert het ijs de opperheerschappij, en men consumeert het 's avonds in de Venetiaansche koffiehuizen dan ook in ongelooflijke hoeveelheden. I t a l i a a n s c h ijs! De pen van den rijkstbegaafden dichter zou te kort schieten, wan-

neer zij de taak wilde ondernemen om uwen lof te bezingen, om u in al uwe heerlijkheid aan de volken te verkondigen. Hetzij in de gedaante van den half vloeibaren, korreligen *granita*, of in den vorm van de slechts langzaam op de tong smeltende, bijna bevroren *pezzo duro*, of met den smaak van citroen, oranje of perzik - in welk der tallooze, op het menu genoteerde vermengingen ook, - altijd bezit gij een verfrisschende, overheerlijke zoetheid, die zelfs de bekwaamste Fransche of Duitsche suikerwerker u vruchteloos poogt te schenken. Anderen, wier bloed, minder gistend, niet naar zulk een krachtige afkoeling verlangt, slurpen hun *birra*... want, o hemeltergende gruwel! die lichtgele, lauwwarme vloeistof in de kleine glaasjes, zoo peperduur alsof iedere druppel door den apotheker werd afgewogen, moet ons goede, onwaardeerbare, oudvaderlandsche b i e r voorstellen. Helaas! driewerf helaas! - met zijn echten, typischen naam heeft het ook al zijne kostelijke eigenschappen, al zijne frischheid en al zijne schuimende vroolijkheid in de enge bergpassen der Alpen verloren!...

Doch staken wij onze even onvruchtbare als bittere klachten, en laat ons troost en verkwikking zoeken bij een handvol van de heerlijke bloemen, die het lieve bloemenmeisje ons voor de colonnade van het St. Marcusplein met waarlijk Venetiaansche gratie te koop aanbiedt. Wat is zij een bevallig figuurtje, zooals zij daar met de rijkgevulde bloemenmand voor ons staat! Of de groote oorhangers en de zware armbanden, waarmee zij zich getooid heeft, den toets der echtheid kunnen doorstaan, zouden wij niet durven verzekeren. Maar echt is het Venetiaansche type van schoonheid, dat zij vertegenwoordigt; echt zijn de klassieke lijnen van haar gelaat en de fluweelen gloed harer groote, dweepende oogen; en oprecht is de bewondering, waarmede wij het heerlijke Venetië benijden, dat behalve zijne éénige lagunen en zijne daarin weerspiegelde marmeren paleizen, ook zulke zeldzaam bekoorlijke bloemenmeisjes heeft.

Uit de dierenwereld.

Eene te Konstantinopel wonende Russische dame had eens een der vele in de straten van Stamboul ellendig rondzwervende onbeheerde honden uit medelijden in haar huis opgenomen. Deze hond wierp in een hoek van den tuin drie jongen, waarvan men er haar slechts één liet behouden, dat zij nu met angstige zorgvuldigheid bewaakte. Op zekeren dag echter joeg een familielid der dame de dieren weg, en eerst na dagen lang zoeken vond men moeder en jong onder het naburige landingshoofd aan den oever der zee van Marmora, de moeder kermend en blijkbaar met den dood worstelend, in een kuil op het strand. Daar bij de oude zelve al het lokken om mede te gaan vruchteloos bleef, nam men althans het jong mede naar huis, daar de vloed het 's nachts ongetwijfeld zou hebben weggespoeld. Den volgenden morgen zag men de trouwe moeder weder in het huis der dame op het stukje tapijt liggen, waarop zij vroeger met haar jong gerust had, - maar zij was dood en geheel doornat. Zonder twijfel had zij haar kind eerst in het water gezocht en daarop, het spoor van het geredde jong volgend, zich nog tot aan het huis voortgesleept, waar zij bij hare laatste krachtsinspanning bezweken was. De dame, hoe afkeerig ook van alle valsche sentimentaliteit, was bij dit schouwspel toch niet in staat hare tranen te bedwingen.

Achttien jaar.
Door Elvira.

't Is een prachtige Junidag. De zomer vertoont zich in zijn schoonsten dos. Een donkerblauwe hemel welft zich boven de met groen en bloemen getooide aarde; de warme zon kust de nog half gesloten bloemknopjes open en spiegelt zich in het water van gindschen vijver; de liefelijkste geuren vervullen de lucht en worden op den adem van een zacht koeltje her- en derwaarts gedragen. Vlinders fladderen van bloem tot bloem, bijen gonzen door de lucht, enkele vogels laten hun bekoorlijk gezang hooren, - van de meesten klinkt het echter droomerig en vermoeid, alsof ze zoo zullen inslapen.

In de heerlijke rozenlaan van het buiten ‘Zomerlust’ drentelen twee jongelieden. *Zij* is eene lieve verschijning, vlug en levendig, met een slank figuurtje en goudblonde lokken. *Hij* is een krachtig, forsch gebouwd jonkman, met fier, bleek gelaat en gitzwarte haren. Het meisje spreekt, en hij buigt zich luisterend tot haar.

‘Waarom ga je morgen weer heen, Gerard? Je bent hier nog geen dag. 't Schijnt je hier te vervelen. Vroeger was dit anders. Toen kon je wel dagen achtereen “krijgertje” en “verstoppertje” met mijne zusters en mij spelen, of met ons uit roeien gaan. Maar voor mijnheer den student schijnen we geen aangenaam gezelschap te zijn. Natuurlijk, daar in dat stijve Utrecht zijn de menschen veel aardiger.... ook de jonge meisjes! Niet waar? die dametjes zullen wel veel gezien en ondervonden hebben, en wel over alles kunnen meepraten, terwijl wij, eenvoudige buitenkinderen....’

Schielijk legt de jonge man zijne kleine, blanke hand op haar mond en roept hij lachend: ‘Tut, tut, Lize! wat draaf je weer door. Je mond spreekt woorden, waarvan je hart niets af weet. Je voelt wel, dat je me onrechtvaardig beoordeelt.’ En daarop haar mond van den druk zijner hand bevrijdend en haar schalks aanziende, gaat hij ondeugend voort: ‘Wel, meisje! ik wist niet, dat je jaloersch kondt zijn op de Utrechtsche meisjes, - dit is meteen een blijk, dat ik je niet geheel onverschillig ben.’

Het jonge meisje bloost, ziet hem verstoord aan en zegt: ‘Hoe verwaand! Ik ben volstrekt niet jaloersch, maar....’

‘Laat me je eens even in de rede vallen. Je zegt, dat ik me moet vervelen op “Zomerlust”. Maar zou ik dan even zijn komen aanwippen om je verjaardag te vieren? En wat de Utrechtsche meisjes betreft - ja ja, ondeugend blondje! daar moet ik nog even op terugkomen, die pil moet je slikken: - die nufjes zijn zóó stijf en vormelijk, dat ze schier ongenaakbaar schijnen; en zou ik dan den vrijen, vertrouwelijken omgang met mijn aardig nichtje niet verre verkiezen boven den hare?’ Hij ziet haar aan met een blik, die haar een licht blosje naar de wangen jaagt. Snel wendt ze zich af en plukt een roos van de langs hun

pad groeiende struiken. Ze wil die op haar boezem hechten, maar hij vat de hand, waarin ze de roos houdt, en vraagt op zachten toon: ‘Wil je ze mij niet geven, Lize?’ Het meisje ziet hem in de donkere oogen en - een heldere schaterlach weerklinkt.

‘Neen, neen!’ lacht ze, ‘je krijgt haar niet. Ze is te mooi. Als je bloemen wilt hebben, pluk ze dan zelf!’

‘Ik vind het niets aardig van je,’ zegt hij knorrig. ‘Nu vertel ik je ook het groote nieuws niet, waarvoor ik je eigenlijk in den tuin gevolgd ben.’

‘Nieuws?’ klinkt het vragend, en ze ziet hem onderzoekend in het gelaat. Vóór hen, bij een kruisweg, staat een bemoste bank. Zonder zorg voor hare crême japon zet ze er zich op neer. Hij leunt op korten afstand van haar met zijne lichtgrijze zomerkleeding tegen een vochtigen boomstam.

‘Zeg eens, Gerard, is het veel bijzonders?’ vangt ze weer aan, nu hij blijft zwijgen. ‘Toe! zeg het mij maar, dan krijg je mijne roos.’

‘Ja, zoo zijn jelui vrouwen allemaal: nieuwsgierig als de drommel. Maar je pronkstuk wil ik nu niet meer hebben. Ik wilde het niet inruilen, maar present krijgen. En ik zeg je het nieuws niet.’

‘Ha, je bent boos, zie ik. Wanneer zullen we toch eens ophouden te kibbelen?’ En dan, hem schalks in het gedeeltelijk afgewende gelaat ziende: ‘Willen we eens wedden, hoelang je het volhoudt, met een zuur gezicht de steentjes op den grond te tellen? Ik wed, geen tien seconden. Maar je moet hardop tellen. Kom nu. Één....’

Vlug wipt de bevallige gestalte van de bank en gaat zij in eene uitdagende houding vóór hem staan, de donkerblauwe oogen onafgewend op het trotsche gelaat van den jongeling gevestigd. Met eene volle sopraanstem heft zij Mendelsohns ‘Ich wollt', meine Liebe ergösse sich’ aan. Na eene poos valt onze student met eene tenorstem in en ziet haar dan aan, zóó vurig, dat ze hevig bloost en verward zwijgt.

Maar hij zingt door en blijft haar voortdurend zoo wonderlijk aanzien. Zij kan zich van dien blik niet dadelijk losrukken. 't Is haar op eens zoo zonderling te moede. Lang kan haar beweeglijke natuur echter niet bij een indruk stilstaan. Lachend zegt ze:

‘Ha, Gerard, ik heb de weddenschap gewonnen! Ik wist het wel, dat ik door het zingen van jou lievelingslied je humeurtje weer in den rechten plooi zou brengen. Schei nu uit met dat gezing, en geef me mijne belooning. Ja, wat zal ik je eens vragen?’ Peinzend gaat ze weer op de bank zitten.

‘Nu moet ik zeker mijn nieuwtje vertellen?’ vraagt hij en plukteenige klimopbladeren van de plant, die zich om een nabijzijnden boom gewonden heeft.

‘Neen, ik heb iets anders gevonden.’

‘Laat mij mijn nieuws liever vertellen,’ houdt hij aan.

‘Neen, plaaggeest! ik wil je bewijzen, dat niet a l l e vrouwen nieuwsgierig zijn. Zeg mij dus maar eens, waarom de menschen achttien jaar bij een meisje zulk een mooien leeftijd noemen. Als je dit tot mijne voldoening beantwoordt, dan....’ Zij houdt op en ziet hem ondeugend aan.

‘Nu, - dan?’

‘Dan mag je tot belooning me je nieuws vertellen!’ En ze lacht hartelijk.

Onze student zucht diep en klaagt: ‘Och, die vrouwen, die vrouwen! Ze zijn ons met al hunne zwakheid te sterk af.’

Lize glimlacht en, haren neef naderend, schuift ze hem zachtkens bij den arm voort en zegt: ‘Kom, laat ons verder gaan, dan kan je al loopend de verklaring van het feit geven. Zoo'n toekomstige geleerde zal het er wel prachtig afbrengen!’

Langzaam gaan ze verder. Hij steekt de drie klimopblaadjes, die hij voortdurend tusschen duim en wijsvinger bij de steeltjes heeft laten ronddraaien, in zijn knoopsgat, - zooals hij zegt, in plaats van de roos, die zij hem niet geven wil. Lize snapt maar steeds door.

‘Weet je, Gerard! ik kan maar niet bemerken, dat ik iets gelukkiger, of beter, of sterker, of vroolijker ben dan gisteren. Ook mijn spiegel zeide me niets nieuws van morgen, - alleen, dat ik een krabje aan mijne kin heb. Dat heeft Mimi gisterenavond laat gedaan, omdat ik haar wat ruw opnam, juist toen ze aan die lekkere roomtaart wilde peuzelen. Zou dit merk mij nog lang kenbaar maken?’ En ze heft haar blank kinnetje tot hem op. Hij vat het in zijne hand en onderzoekt de wond met ernstig gelaat.

‘Ik voorspel je, dat het nog lang duren zal, eer het verdwenen is. Ik kan je evenwel een middel aan de hand doen, dat de genezing zéér zal bevorderen.’

Schielijk bevrijdt ze hare kin en vraagt: ‘En dat is? Ik verwacht van jou, als toekomstig dokter, een afdoend middel.’

‘Hier is het!’ Snel buigt hij zich tot haar over en drukt hij een kus op de gewonde plek. Verrast ziet ze op, kleurt, wil boos kijken, maar als haar dit niet gelukt, zegt ze lachend: ‘Als jullie, heeren dokters, geene andere geneesmiddelen dan kussen en liefkoozingen kennen, zullen we ons zelven wel zien te helpen!’

‘Liefde is de beste medicijnmeester.’

‘Voor zieke harten, ja, maar voor zieke lichamen?... Enfin, daar kan ik ook niet over oordeelen. - Hoe laat hebben we het toch? Ik moet naar binnen, mama zal mij wachten. Zoo dadelijk zullen de gelukwenschers wel komen, en daar dient de jarige bij te zijn. Ik zie dus af van mijne belooning voor de weddenschap.’

Met een licht hoofdknikje wil ze zich haastig verwijderen; maar hij grijpt haar bij den arm en zegt: ‘Niet zoo haastig, nichtje! 't is even half twee, we hebben dus nog ruimschoots den tijd. Laat me nu niet zoo alleen hier staan, maar blijf nog wat keuvelen. Zie, ginds bij den vijver, onder dien treuresch, staat een marmeren bank. Laten we daar gaan zitten.’

‘Maar ik moet mijn toilet nog wat in orde brengen.’

‘Je ziet er lief genoeg uit. Dat crême japonnetje staat je keurig, en je kapsel doet je aardig snoetje voordeelig uitkomen. Als ik dit vind, zullen andere menschen er dan óók niet zoo over oordeelen? Je weet, ik ben moeilijk te voldoen, waar 't het damestoilet betreft. Maar wacht, laat mij zoo'n roos, als op je japonnetje prijkt, ook in je kapsel steken.’ Hij plukt er eene van een nabijzijnd bloembed; ze buigt het hoofd en laat zich geduldig opschikken. Als hij klaar is, gaat hij eenige schreden van haar af staan en beschouwt haar met stralenden blik. Dan neemt hij haar onder den arm en zegt: ‘En nu geen

tegenwerpingen meer, meisje! Je weet: van jongsaf, bij al onze spelen, was ik de leidsman. Wil nu ook nog dezen keer mijn zin doen. 'k Beloof je, 't zal later niet weer gebeuren.'

'Die mannen zijn toch zoo heerschzuchtig!' klaagt het meisje met een licht zuchtje. 'Ditmaal zal ik je nog volgen; maar wee, als je later weer wat beveelt!' Schelmsch dreigend heft ze den wijsvinger op en vervolgt: 'Dan maak ik een diepe buiging voor je en laat ik je zonder vorm van proces alleen staan. Die heerschzucht der mannen mag wel eens een weinigje tegengegaan worden.'

'De mannen zijn het slechts zoo lang, totdat een paar liefdevolle vrouwenoogen op hunne beurt hen beheerschen.'

'Je meent zeker: als de mannen ernstig verliefd worden?'

'Neen, zoolang we nog niet zeker zijn van 's meisjes wederliefde, gevoelen en gebruiken we onze macht; maar zoodra het teere maagdelijn vol vertrouwen het hoofd tegen onze borst vlijt, en haar mondje ons zegt, dat wij hare geheele toekomst, haar alles zijn, dan - dan gevoelen we diep onze verantwoordelijkheid en kan het aardige poppetje plagen en eischen, zooveel het wil, zonder dat wij het een haar willen krenken. Ten minste, ik geloof dat ik zoo handelen zal!'

Lize brak in een bartelijken lach uit.

'Vriendlief, daar kun je immers niet over oordeelen? Trouwens, ik geloof niet, dat je gelijk hebt. Iedere galant van mijne kennis was vóór zijne verloving vol attenties voor zijne schoone, in de hoop hare genegenheid te winnen; maar eenmaal zoover zijnde... Zie maar eens mijne zuster Mina. Toen haar verloofde nog niet van hare liefde overtuigd was, liet hij zich als een slaaf behandelen. Hij aanbad haar en had allerlei hoffelijkheden en attenties voor haar, tot in het belachelijke toe. Nauwelijks waren ze verloofd, of het tirannieke bevel klonk: "Mina, niet wielrijden! Mina, niet zwemmen!" en dat alleen, omdat mijnheer het niet eigenaardig voor vrouwen vindt. Valt haar oog toevallig op een jonkman, dan heb je de poppen aan het dansen! En o! toen ze jou eens een goeden jongen noemde. Hij maakte haar eene scène en zei, dat hare liefde niet langer hem, maar jou toebehoorde. Het had weinig gescheeld, of hij had haar haar woord teruggegeven. - Neen, ik zou dien engelachtigen Willem niet willen hebben!'

Ze zijn den vijver genaderd. Lize leunt over het beschuttende rasterwerk en kijkt naar de zwanen, waarvan er een paar statig heen en weer zwemmen, anderen zich de veeren reinigen.

'Zie!' gaat ze voort, 'ik geloof, dat het zoo is;' en na den man aan hare zijde een vluchtigen blik toegeworpen te hebben, staart ze weer op de zwanen en de goudvisschen. 'Zoodra de man zeker is van de liefde van het voorwerp zijner keuze, volgt hij, bouwende op de hechte genegenheid van zijn meisje, zijn natuurlijken drang tot heerschen, dien hij eene poos, ten einde het jonkvrouwelijke hart te winnen, weerstaan heeft. Hij doet dit niet zoozeer om te kwetsen en te dwarsboomen, dan wel omdat hij van geslacht tot geslacht gewend is, als heer der schepping beschouwd te worden en hij zijne inzichten dientengevolge voor de beste houdt. - Maar hoe kom ik toch zoo ernstig?' valt ze zichzelf verbaasd in de rede, 'en hoe zoo dwaas openhartig?' Op luchtigen toon, als om den indruk harer woorden weg te wisschen, herneemt ze: 'Kom, vertel mij eens gauw, dokter in spe, wat je van die achttien jaren weet!'

Hij ziet haar aan en begint op gevoelvollen toon:

‘Achttien jaar, Lize, is de schoonste tijd uit het vrouwenleven. Dan is het “bakvischje” tot jonkvrouw geworden. Haar hart is rijp om de eenig ware, innig gelukkig makende liefde te beseffen. Geen kostschoolamourette, weet je, maar een gevoel, dat je niet weer verlaat en eene zon is op je verder levenspad. O, je mag me vrij een droomer noemen,’ gaat hij hartstochtelijk voort, ‘maar, kind, je weet niet, hoe beurtelings gelukkig en rampzalig die moeilijk te beheerschen, alles overweldigende hartstocht maakt!’

Verrast ziet Lize hem in het ontroerde gelaat. Zijne woorden hebben haar verlegen gemaakt, en om dit te verbergen, zegt ze op luchtigen toon: ‘Dan ben ik bij mijn leeftijd ten achter, want ik gevoel niets van dien hartstocht, die ons tot slaven maakt. Misschien fantaseert mijn dichterlijke student, nu hij achttien jaar bij een meisje den tijd der liefde noemt. Amor vraagt immers niet naar den ouderdom zijner veelvuldige slachtoffers?’

‘Neen, Lize, je kent je eigen hart niet, je wilt het niet kennen. Laat mij je zeggen...’

‘Neen, Gerard! ik moet naar binnen. Zeg het mij later maar,’ en ze poogt vruchteloos hare hand, die hij gegrepen heeft, te bevrijden. Hij drukt haar met zacht geweld op de marmeren bank, en zij weerstreeft slechts llauwtjes.

Met neergeslagen oogen zit ze daar, en hij staat voor haar, de blikken onafgewend op haar lief gezichtje gevestigd.

‘Weet je, Lize, - het nieuws, dat ik je vertellen wou, is eigenlijk geen nieuws, k a n en mag het niet voor je zijn. Ik wilde je maar zeggen... O meisje, ik heb je zoo lief, zoo innig lief!’ barst de jongeling hartstochtelijk uit. ‘Lize, jaren lang heb ik dit zoet geheim voor me gehouden, om je jonge hart onbezorgd en vrij in zijne keuze te laten. Ditmaal heb ik me voorgenomen, niet eer naar de Academie terug te gaan, voor jou hart gesproken heeft. En, Lize! het mijne bedroog zich immers niet, toen het zich vleide met wederliefde? O, je kendet jezelf niet; maar ik... ik zag... Spreek dan eens, lieveling... ik kan toch van je wederliefde zeker zijn?’

En het jonge meisje?

Plotseling is het haar, alsof alles rondom haar verdwijnt, alles, behalve die jongeling met de schitterende oogen en het donkere blosje, door de innerlijke ontroering op zijne wangen getooverd. Een dusver ongekend, onuitsprekelijk zalig gevoel doorstroomt haar. Wat haar sinds lang zoo onrustig deed zijn, is haar nu opeens duidelijk. Ze verbergt het gloeiende kopje aan zijne borst en zucht: ‘O, Gerard!’

Hij heft haar zachtkens van de bank op en sluit haar zwijgend in zijne armen. Dan vat hij haar bij de kin en ziet haar diep, diep in de oogen. Ze glimlacht door hare tranen heen, neemt de roos van hare borst en zegt: ‘Nu is ze voor jou, als blijk dat ik je menschenkennis waardeer!’

Echos uit de modewereld, door Coquette.

Het staat bijna gelijk met een attest van het mislukken van dezen zomer, om nu reeds te reppen van aanstaande najaarstoiletten.

Immers, wij allen hopen nog op het echte, heerlijke, bestendige zomerweêr! Misschien, wanneer in September de scholen weer zijn begonnen, mitsgaders komedies en opera's, en dus niemand meer tijd heeft er zoo recht van te profiteeren, misschien dat dan het echte zomerweer ons tot afscheid eenigen tijd gezelschap houdt. Van overal komen klachten over dien ongelukkigen zomer; menschen die er met hun verdiensten op gerekend hadden, maken fiasco, de druivenoogst heeft allen kans van te mislukken, reeds schudden enkele vroeggroene boomen hun gelend lover af, en op het oogenblik giert er een echte najaarswind

NIEUWE HOEDEN.

om de huizen.

Doch hoe weinig de zomer ons ook bood, hoe vast wij hopen op het inhalen van zooveel tekortkomingen, de mode stoort zich hier niet aan en begint reeds te denken over najaarstoiletten. Zij profeteert bij voorbaat dat de toekomstige herfstkleedij meer gegarneerd en minder streng zal zijn dan die van vorige jaren. Prachtige galons en garnituren van fluweel en passement zullen in zwang komen. De tailles nemen toe in complicaties; van sommige kan men met den besten wil niet nagaan hoe en waar zij sluiten, om de eenvoudige reden dat zij dichtgaan onder den arm. Velen toonen geen enkele taillenaad, zijn alleen ruim geplooid over de buste en naar beneden getrokken in een punt. Dit doet een gracieus figuur goed uitkomen. Luchtige wollen stoffen, serge, souple foulards, lichtgestreept mousseline de laine blijven nu nog als zomerdracht in de mode. De mouwen zijn smaakvol gegarneerd, sommige met een sluier van geborduurde kant, andere met getoefde crêpe de chine, waarvan het patroon zich herhaalt in het front van de taille; de mouwen worden nog altijd hoog en ruim op den schouder gedragen, gepoefd aan den elleboog en van daar afgemaakt in een lange nauwsluitende manchet van dezelfde stof, ter zijde vastgehaakt of bevestigd

met knoopen en zijde lussen. Men ziet ze ook nauwsluitend dragen op de hand en alleen naar den schouder toenemen in ruimte.

De ronde zomerhoeden zijn veelal van opengewerkt stroo en met opengewerkten rand, soms van luchtig gaas op een vorm gezet en overtrokken met zwarte kant. Men garneert de ronde hoeden vaak met roode en witte bessen of met lover en bloesem van peulvruchten.

De twee hoedjes op de afbeelding zijn allerliefst. Die der rechtsche figuur is van zwarte tulle, de bol gegarneerd met korenaren, van achter opkomend en afgemaakt met een zwart fluweelen strik, terwijl een zwart gevederde vogel achter op de korenaren schijnt te zweven.

Het andere hoedje past alleen boven een lief en jong gezichtje; het heeft een opgeslagen rand, in het midden lichtelijk gedeukt en gevuld met geplooide kant en tulle, de lage bol is gegarneerd met een elegante mengeling van peulvruchten-bladen en bloemen. Het garneeren met vleugels is vrij algemeen, ook schijnt er een mode op te komen in het dragen van insecten; zoo zag ik een hoedje van licht goudgaas in den vorm van een kapel; de vleugels vormden de bedekking van het achterhoofd, de gouden voelhoren kwam naar voren, de vlerkjes waren behoeden. sprenkeld met goud. De keelbanden waren van smal zwart fluweel.

Dit is nog een echt zomersche dracht. Wanneer er geen vlinders meer zijn, geen peulvruchten, korenaren of bloemen om te dragen op onze hoeden, dan is het voorbij met onze hoop op warme dagen en zoeken wij de warmte niet meer buiten in het veld, aan het zeestrand of de rivieren, maar zoeken en vinden die bij de kachel, die, al is zij ook minder gewenscht dan de zomer, zeker ook minder trouweloos en teleurstellend is.

Verbetering.

In het bijschrift bij de gravure ‘In de dorpskerk’, naar de schilderij van G. Melchers (pag. 261 van dezen jaargang) hebben wij, op grond van minder juiste informatie, abusievelijk Katwijk aan zee genoemd als de plaats, waar zich de bedoelde kerk bevindt. Uit eene nadere mededeeling is ons gebleken, dat zij te Egmond-binnen staat.

DOOR HET BOSCH. Naar P. Wagner. (Zie blz. 322.)

Door het bosch.

Rond te dwalen door een bosch, met tien of twintig tegelijk, op een heerlijken zomerdag, om er bloemen te plukken en vlinders te vangen en naar hartelust verstoppertje te spelen, - is er grooter genot voor de jeugd denkbaar? Maar 'moederziel alleen' datzelfde bosch te moeten doorkruisen, zonder kameraadjes en speelmakkertjes, met een welgevulde boodschappenmand aan den arm, heeft voor een kind iets griezeligs. Want al schijnt de zon ook nog zoo helder, het is soms erg donker op die smalle paadjes onder de hooge boomen; en al zingt er hier en daar een vogel, het is toch geweldig stil en eenzaam in zoo'n groot bosch. Zoo schijnt het meisje op onze plaat er óók over gedacht te hebben; en daarom heeft zij haren viervoetigen speelkameraad, den sterken Bruno, medegenomen, toen zij door het bosch naar de stad moest. Ander geleide kon zij niet krijgen: vader is reeds vóór dag en dauw aan zijn werk op 't land gegaan, en moeder - och, hare arme, lieve moeder is zoo ziek, dat zij bijna niet staan, veel minder loopen kan. Truida doet al wat in haar vermogen is om haar tot steun en hulp te wezen; zij zou voor hare moeder door een vuur loopen - en dus zeker wel door een bosch! Maar toch neemt zij veiligheidshalve Pluto mede: men kan nooit weten wat er gebeurt. En zoo vervolgen zij samen hun weg tusschen de boomen en struiken, onder het dichte bladerdak, waar de zon doorheen speelt en de lucht zoo heerlijk ruikt. Wie zou hun geen voorspoedigen tocht en behouden thuiskomst wenschen?

Een kijkje op Helgoland.

Het is niet voor de eerste maal, dat wij onze lezers in de gelegenheid stellen, in gedachten een uitstapje te maken naar het thans zoo veelbesproken eilandje Helgoland. Nu acht jaar geleden, op bladz. 49 van 'De Huisvriend' jaargang 1882, gaven wij een gezicht op het eiland in vogelvlucht, een prentje dat niet heel mooi was uitgevallen, waarom wij er nu een paar betere op laten volgen. Tevens voegden wij bij dat plaatje eenige historische en topographische bijzonderheden omtrent Helgoland, die toen uit den aard der zaak zeer beknopt konden blijven. Helgoland was destijds meer en beter bekend onder de philatelisten of postzegel-verzamelaars, dan in de geschiedenis en de staatkunde. Thans echter, nu het eiland sedert een paar maanden eensklaps een plaats van politieke beteekenis is geworden, beschouwt de beschaafde wereld het met een geheel ander oog, - en bestaat er alle aanleiding, onze lezers nogmaals uit te noodigen tot een bezoek aan dit plekje gronds vol klippen en rotsen, om er eens rond te zien en er de voornaamste merkwaardigheden van aan te teekenen.

Het Noordzee-eiland Helgoland, thans bij verdrag door Engeland aan Duitschland afgestaan, werd door de Engelschen op de Denen veroverd in het jaar 1807, toen Napoleons 'continentale stelsel' in volle kracht was. Het ligt op ongeveer vijfentwintig mijlen afstands van Cuxhaven, in de richting noordwestten-westen. De kolonie bestaat uit twee eilanden, die vroeger vereenigd waren door een bank van zand en gips. Het grootste of bewoonbare eiland, zooals men het zou kunnen noemen, is ongeveer een mijl lang, en op het breedste gedeelte een vierde van een mijl breed. In oppervlakte heeft het den vorm van een driehoek, met eene korte zijde en twee lange. Het noordelijk uiteinde is bijna een punt, en de totale oppervlakte is nog geen vierde

gedeelte van een vierkante mijl groot. Het bestaat - zooals men met groote waarschijnlijkheid kan veronderstellen - uit een losjes opeengehoopte roode rots; en het min of meer golvende plateau, dat den top vormt, verschilt van ongeveer 160 tot meer dan 200 voet boven de oppervlakte der zee. Op de zuidoostkust - als er van kust sprake kan zijn bij zulk een klein stukje land - vindt men aan den voet der overigens onafgebroken doorloopende klippen een smalle strook zand, waarop de benedenstad is gebouwd. Dit maakt eenigszins den indruk van eene verontschuldiging wegens het gemis van een haven. Een mijl ver strekt zich de lange, lage oever van wit zand uit, die bij de Duitschers en de Helgolanders bekend is onder den naam van het Duin en bij de Engelschen onder dien van Sandy Island. Hier wordt het water gaandeweg zeer ondiep en vormt het misschien het beste zeebad van geheel Europa. Wat de statistiek van het eiland betreft, de bevolking leeft van de vischvangst en vindt voorts haar onderhoud in de voordeelen, die zij van de 's zomers toestroomende bezoekers trekt. Hun aantal bedraagt elk zomerseizoen tusschen de twaalfen vijftien duizend. De gemiddelde opbrengst der visscherij beloopt ongeveer f84,000 's jaars; de zeekreeften, waarvan er jaarlijks omstreeks 30,000 gevangen worden, leveren een aanmerkelijk cijfer in dit totale bedrag. De gemiddelde levensduur op Helgoland is, zegt men, meer dan drie en zestig jaar, en dus behoeft men er niet aan te twijfelen dat het er buitengewoon gezond is. De eigenlijke bevolking van het eiland telt circa 2200 zielen, en de inkomsten bedragen de respectabele som van f 140,000, of bijna f 70 per hoofd.

De aantrekkelijkheid van Helgoland ligt in hetgeen voor het eiland gedaan is door de zee en door zijne eigene isoleering. Niemand moet er heen gaan, die niet tevreden is met de bekoorlijkheden van schitterend licht, van telkens wisselende tinten en kleuren in den dampkring, van een land dat niet onderhevig is aan de tallooze ongeriefelijkheden eener groote en bedrijvige bevolking, van een leven dat door zijn eenvoud bijna iets kinderlijks heeft, en van een lucht wier reuk en smaak aan het levens-elixer zelf doen denken.

De drukste weg naar Helgoland is over Hamburg; van Hamburg naar Cuxhaven is een spoorrit van ongeveer vijftig mijlen, en nog geen drie uur later werpen dan de stoombooten het anker uit voor het eiland.

Op een helderen dag krijgt men Helgoland het eerst in 't zicht na ongeveer een uur varens met de stoomboot uit Cuxhaven. Het verheft zich aan den gezichteinder als een kleine, platgetopte wolk, en de indruk van het meerendeel dergenen, die nog nooit een uitstapje daarheen hebben gemaakt, is min of meer een gevoel van teleurstelling over de schijnbaar microscopische afmetingen. Naar mate de afstand

kleiner wordt, komen de scherp belijnde vormen van het eiland allengs duidelijker te voorschijn; en op het laatst, eenigen tijd alvorens de stoomboot de beschutte watervlakte binnenvaart tusschen het eigenlijke Helgoland en het duin, blijkt het niets anders te zijn dan een aan alle kanten steil afloopende roode rotsplaat, met een 'voeting' die alleen zichtbaar is ter plaatse waar indertijd de landengte aanving, die het eiland met zijn aanhangsel vereenigde. Een haven is er niet. De passagiers gaan van de stoomboot over in even zooveel groote, hoog op het water liggende roeibooten - karakteristieke Helgolandsche merkwaardigheden - als er voor hen benoodigd zijn. Hier krijgen zij dan voor het eerst den H e l g o l a n d e r te zien: stoer en rijzig van gestalte, met een door de zon gebruind gelaat en een krachtigen lichaamsbouw, als hij hen met zijn lichtblauwe kiel aan en zijn schilderachtigen strooien hoed op, naar de trappen van den kleinen steiger roeit. Op dien steiger zelf wacht den passagiers een vuurproef. Al de badgasten die zich reeds op het eiland bevinden, zijn daar bijeengeschaard om de nieuwaankomenden de revue te laten passeeren en - behoorlijk aan de noodige kritiek te onderwerpen. Die kijk- en praatlustige menigte nieuwsgierigen, waartusschen de reizigers zoo onverschillig mogelijk moeten doorloopen, wordt door de Duitschers de 'Läster-Allee' genoemd, een naam die voor den Nederlandschen lezer geen vertaling behoeft, - en de opmerkingen der menigte zijn nu en dan zóó openhartig, dat zij aan het onbeschaamde grenzen. Het eigenlijke badseizoen duurt slechts ongeveer tien weken; maar alle redenen, die er op zulk een kleine plaats te vinden zijn, worden aangevoerd en in het licht gesteld om bezoekers te lokken. Nagenoeg al de gasten moeten huisvesting zoeken in de woningen der zeevarende bevolking. Daar heerscht in alle opzichten de grootst mogelijke zindelijkheid; maar er worden geene andere maaltijden verschaft dan 's morgens broodjes en koffie. Voor het twaalf-uurtje en het middagmaal moet men zijn toevlucht nemen tot de restauraties. Er bestaat ook wel een hotel, maar de geriefelijkheden, die het aanbiedt, zijn zóó beperkt, dat het eigenlijk den naam van hotel niet verdient. Doch hoe klein ook, is het toch hoogst merkwaardig om de buitengewone bekwaamheid, waarmede de architect, een Engelschman, het hem bij den bouw gestelde vraagstuk heeft opgelost. Er moest namelijk een gebouw verrijzen met ongeveer dertig slaapkamers voor bezoekers, die allen rechtstreeks het uitzicht op het zuiden zouden hebben en tóch binnen een nagenoeg vierkant grondvlak moesten bijeengebracht worden. Het vraagstuk werd opgelost door het bouwen rondom eene overdekte binnenplaats of vestibule, die voor al de takken van den huishoudelijken dienst bestemd bleef; door het zoo in te richten, dat de oostelijke en de westelijke zijden naar het zuiden in één punt samenloopen; en door daarna al de kamers successievelijk zóó te plaatsen, dat zij allen, de een achter de ander, den zonneschijn kunnen ontvangen. Er is moeilijk een gebouw te vinden, dat met meer overleg en bekwaamheid voor het beoogde doel is ingericht en dienstbaar gemaakt.

Helgoland is drie en tachtig jaar lang een Britsche bezitting geweest, maar slechts weinige Engelschen gingen er heen. Toen onlangs de afstand werd aangekondigd, zal dit wel het meest betreurd zijn door den heer Hamilton Macallum, voor wien het eiland sedert eenige jaren een stapelplaats van goederen is geweest. De Helgolanders spreken een ongeschreven taal op hun eigen handje, een soort van Friesch, waarvan eenige taalkundigen verzekeren, dat het niets meer of minder dan Angelsaksisch is. De jaarlijksche toevloed van Duitsche badgasten heeft hen gedwongen, het Duitsch aan hun répertoire toe te voegen. Ware het voorbeeld van den heer Macullum op

groote schaal gevolgd, of in vroeger tijden door anderen gegeven, dan zouden de Helgolanders misschien Engelsch in plaats van Duitsch zijn gaan leeren.

Het was in 1826 dat een der eilanders, Siemens geheeten, er het eerst een 'établissement de bains' opende. Geruimen tijd lang werden de aantrekkelijkheden der plaats verhoogd - en hare inkomsten vermeerderd - door de invoering van speelbanken. Deze schijnen niet zooveel tot de demoraliseering van het volk te hebben bijgedragen, als men wel het onvermijdelijk gevolg van het bestaan dier inrichtingen meent te zijn. In den eersten tijd waren er slechts zeer weinig bezoekers. In het jaar 1828 bedroegen zij, alles saamgenomen, een honderdtal. In 1838 waren de honderd een duizendtal geworden; en thans bedraagt het totaal in een goed jaar vijftien maal zooveel. De groote meerderheid komt uit Duitschland en Oostenrijk; maar de badgasten uit Denemarken, Rusland en het Noordsche Schiereiland vormen toch eene achtenswaardige minderheid. Eenmaal per week gedurende de twee en halve maand van het eigenlijke badseizoen loopt er een speciale trein uit Weenen naar Cuxhaven, die aan de groote stations onderweg de reizigers opneemt. De afwezigheid van het Engelsche element wordt gedeeltelijk toegeschreven aan louter onbekendheid, gedeeltelijk aan een overdreven vrees voor de moeielijkheden om er te komen.

Het leven op Helgoland gelijkt het meest van alles op het leven aan boord van een reusachtig, maar stilliggend schip. Feitelijk wordt alles op het eiland van den vasten wal aangebracht. In een slecht verlichte stal worden zeven of acht koeien gehouden, ongeveer hetzelfde aantal dat men aan boord van een Atlantischen stoomer kan vinden. In het 'Oberland' leeft een kudde van omstreeks 150 schapen van het schaarsche grasgewas, en van daaraan toegevoegd voedsel. De ooien leveren een zekere hoeveelheid melk, en het is een allerzonderlingst tooneeltje, wanneer een meisje als melkster fungeert, terwijl haar grootvader, of een andere mannelijke antiquiteit, bij den kop van het dier staat en het bij de ooren vasthoudt, om het stil te doen blijven. Niet lang geleden bracht het heimelijk uitmelken van een schaap door eene dame, die geene eigenaresse van het dier was, eene groote opschudding op het eiland teweeg. 'De onbeschaamde diefegge' werd opgebracht voor kapitein Campbell, de 'R.M.' (Royal Magistrate, of koninklijk gerechtspersoon), en ondanks het hartroerende en openlijke aanbod van 25 shillings (*f* 15), niet als vergoeding, maar als douceur, werd zij veroordeeld tot zes weken gevangenisstraf!

Als een schip moet het eiland geproviandeerd worden; en als een schip wordt het ook zorgvuldig

schoongehouden. Er bestaat een traditie, dat een Engelsch smokkelaar eens te paard de 'Treppe' is op komen rijden en eene oude vrouw doodsbang heeft gemaakt; maar zoover de geschiedenis reikt, is er nooit of nimmer een paard geweest. De groote

DE 'TREPPE' OP HELGOLAND.

hoofdstraat kenmerkt zich door een buitengewone zindelijkheid, waarmede zelfs het beroemde Broek in Waterland niet kan wedijveren, want uit de Noordzee komt geen stof. Sedert de laatste twee jaren is er een lift in 't werk gesteld, een ware uitkomst voor hen, wien de steile helling naar het Oberland te moeilijk valt. Overigens bestaat er geene andere wijze van verplaatsing dan te voet of in booten. De kalme tevredenheid van den Helgolander doet denken aan die van den zeeman, die volstrekt geen bezwaar heeft tegen een driejarigen kruistocht met een goed gebouwd en goed gecommandeerd schip. In hoever zijne tevredenheid uit bekrompenheid voortvloeit, zullen wij liever niet onderzoeken. Een aanmerkelijk gedeelte der mannelijke bevolking heeft bij de Engelsche zeemacht gediend; maar deze voormalige mariniers hebben zich tehuis niet veel moeite gegeven om in hunne omgeving zuivere begrippen aangaande de buitenwereld te verspreiden. De Helgolander is in merg en been een

patriot. Spreek met hem over vreemde landen, en hij zal u tamelijk opmerkzaam aanhooren; maar zoodra er een oogenblik pauze in het onderhoud komt, zal hij zijn hoofdschudden en u op half vragenden, half overtuigenden toon toevoegen: ‘Maar gij zaagt zeker toch nooit een eiland als ons Helgoland, of zulke kleuren als ons groen, rood en wit?’ Deze drie kleuren vertoonen zich overal in den omtrek in die mate, dat men er zich wel eens over verwondert, dat de eilanders ook hunne roode klippen niet met witte en groene banden beschilderen. Bij eenig nadenken evenwel bespeurt men, dat dit overbodig is. De aanblik van het eiland vertoont die kleuren reeds: de roode rotswanden, het smaragdgroene bladerdak en het verblindende zilverwit van het zand vormen samen reeds de driekleur van het eiland.

De nationale kleeding der Helgolanders is zeer

schilderachtig. De vrouwen dragen een rooden rok met een rand van gele zijde, een keurslijf en voorschoot van geborduurde zijde, een witten of gelen doek over de borst saamgevouwen, en buitenshuis een klein zijden mutsje met een rand van oud Vlaamsch kantwerk en lange, geborduurde zijden linten, die bijna tot op den zoom van den rok neerhangen. Zoo worden er nog altijd vele costumes gedragen, vooral onder de vrouwen van middelbaren leeftijd en de bejaarden. De jongeren beginnen ongelukkigerwijs de voorkeur te geven aan slechte nabootsingen van Hamburgsche modes. De nationale kleeding der mannen wordt tegenwoordig nog slechts zelden gezien. Zij bestaat uit een geribt fluweelen buis, met vierkante oplegsels

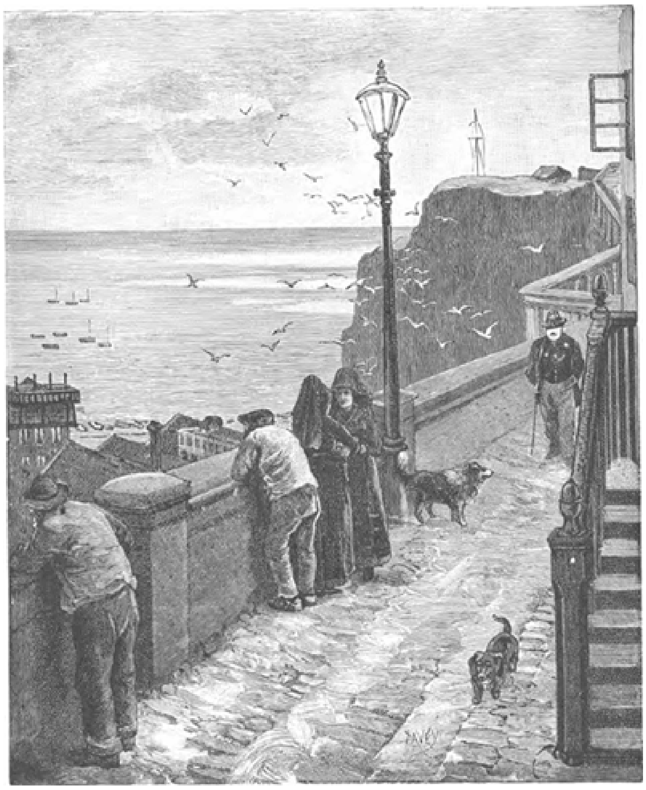

DE 'FALM' OP HELGOLAND.

rondom het midden, een broek van dezelfde stof, wollen kousen, en schoenen met gespen. De mannen zijn bijzonder knap en stoer van voorkomen; de vrouwen zien er vriendelijk en innemend uit, hebben eene middelmatige lengte en iets bevalligs zoowel in hare vormen als bewegingen.

Van den steiger komende, begeeft de pas aan wal gestapte bezoeker zich door de onberispelijk schoone hoofdstraat naar het kleine, open plein tegenover het badhuis. Op zijn weg derwaarts komt hij voorbij de van balkons voorziene café's, de kleine winkeltjes, waarvan eenigen zich even beneden en anderen zich even boven de oppervlakte der straat bevinden, en heeft hij gelegenheid om den vriendelijken indruk te bewonderen, teweeggebracht door de witte muren, de met roode pannen gedekte daken en de met het onvermijdelijke groen beschilderde vensterluiken. Eenige stappen verder gaande door de bochtige straat, of liever laan, bereiken wij het ondereinde van de op onze plaat afgebeelde 'Treppe': de groote trap die de benedenstad met de bovenstad verbindt. De treden zijn breed en gemakkelijk, en niettegenstaande de hoogte der rotsen, is het beklimmen niet vermoeiend. De oude Treppe, die door de

tegenwoordige vervangen werd, bevond zich ongeveer een honderd meters noordelijker. Deze was in de rots zelf uitgehouwen, maar sleet door het voortdurende beloopen spoedig weg. De tegenwoordige trap werd ongeveer een vijftig jaar geleden door de regeering aangelegd; en thans is zij voor een aanzienlijk getal bezoekers en voor eenigen der oudste inwoners weder vervangen door de bovengenoemde lift. Deze moderne inrichting is in de onmiddellijke nabijheid der Treppe gevestigd, en binnen weinige jaren zal zij geheel verborgen zijn tusschen de boomen, die hier overal uitspruiten, waar de wortels slechts een plaatsje kunnen vinden. Voor de eilanders, en bovenal voor de vrouwen, kan de Treppe het middenpunt van het heelal genoemd worden; en zelfs de van elders gekomen bezoeker weet al spoedig geen aangenamer tijdverdrijf te vinden, dan onder aan die trap te loopen flaneeren en te kijken naar de bekoorlijke, welgevormde Helgolandsters, die daar op en neer loopen met de zware houten bakken, waarin de benoodigdheden voor het Oberland worden vervoerd.

Van het boveneinde der trappen tot aan het Gouvernementsgebouw strekt zich de ‘Falm’ uit, een goed beschaduwde weg langs den rand der steil afloopende rotsglooiing. Onze plaat geeft een fraai uitzicht op dit schilderachtige plekje. Hier komen, nadat het dagwerk is afgeloopen, de bewoners van het bovendorp eens op hun gemak uitrusten; zij leunen daar dan stil en peinzend over de balustrade, om er te kijken naar de zee, naar de daken en de straten der benedenstad, of zij houden een gezellig buurpraatje met elkander. Vlak beneden hen bevindt zich de kronkelend afloopende Treppe, met den nimmer rustenden stroom van lachende vrouwen, flinkgebouwde mannen en onbezorgde knapen en meisjes, en met de pratende groepjes op de groene, witte en roode zitbanken, die men bij elke rustplaats aantreft. Achter het kleine stadje ligt de kalme en veilige ankerplaats, dicht bezaaid met allerlei soorten van groote en kleine vaartuigen; en daar weer achter ziet men de lange, met groen omzoomde reeks witte duinen, - tusschen deze en het hoofdland vloeit de zee als gesmolten smaragden over den zandigen bodem. Na het vallen van den avond wordt de Falm meer dan

ooit bezocht. De beweging en de muziek in het Unterland doen allen derwaarts stroomen, die het afdalen der trappen alleen in geval van hooge noodzakelijkheid ondernemen, maar die toch ook hun deel wenschen te hebben van het gezellige leven daar omlaag.

Ver op den achtergrond van het Oberland staat de kerk. Het is een zonderling zeventiende-eeuwsch gebouw, met een nieuwen toren, een geschenk van een Helgolander, die zich als scheepsreeder te Bremen een groot fortuin verworven had. Overigens hebben er slechts weinige veranderingen plaats gehad sedert het eiland uit Deensche in Engelsche handen overging. Langs drie zijden van het kerkgebouw loopt er een galerij, welker paneelen ‘versierd’ zijn met vreemdsoortige voorstellingen uit den Bijbel. De inrichting der zitplaatsen is zeer eigenaardig. De stoelen van ieder kerkbezoeker, of van elke familie, zijn particulier eigendom en worden, evenals alle andere roerende goederen, van den een op den ander overgedragen. Zij zijn geschilderd overeenkomstig den smaak of den gril des eigenaars: sommigen wit, sommigen rood, anderen blauw en nog anderen weer groen. Maar op iederen stoel staat met zwarte letters de naam van den eigenaar vermeld, en soms ook de sterfdag van den vorigen eigenaar. Aan elke zijde van de communietafel bevindt zich een particuliere kerkbank, op de manier van een kleinen omnibus, afgeschoten met blauw glas. De eene bank is - of liever was, nu het eiland Duitsch is geworden - voor den Gouverneur, en de andere voor den rechter. Aan de zoldering hangen eenige modellen van schepen, zooals men ze allerwegen in de Noordsche kerkgebouwen aantreft; en bij het altaar ziet men letterlijk een museum van kerkelijke snuisterijen, b.v. zandloopers voor het aanwijzen van uren, halve uren en kwartieren, en meer zonderlinge voorwerpen van dien aard. De dienst wordt gewoonlijk in de Duitsche taal gehouden; maar eenmaal 's maands houdt de predikant eene leerrede in het Engelsch. De eenige openbare gebouwen, die verder vermelding verdienen, zijn het rechthuis en de gevangenis. Beiden zijn belachelijk klein. De rechter houdt driemaal 's weeks zittting; maar het komt zelden of nooit voor, dat hij eene ernstige quaestie heeft te beslissen of een vonnis van eenige beteekenis uit te spreken.

Het leven dat de bezoekers des zomers op Helgoland leiden, is eene aaneenschakeling van sleur en routine, daar de eene dag in alle opzichten op den anderen gelijkt, met uitzondering van een paar feesten, bij welke gelegenheid er een speciaal programma wordt uitgevoerd. De Duitscher die er komt om zijne kuur mee te maken, staat 's morgens vroeg op, ontbijt met brood en koffie in zijn logies, en begeeft zich dan op weg om zijn badkaartje te koopen, dat hem tevens recht geeft om zich met de veerschuit over te laten zetten naar Sandy Island. Met dit kaartje in de hand, wendt hij zijne schreden naar den steiger en neemt daar tusschen vele andere badgasten plaats in de kleine, met één zeil voorziene veerschuit. Deze booten zijn er op ingericht om achttien personen te bevatten, wanneer zij als zeilschuit dienst doen, en twee en twintig wanneer zij geroeid worden. Zij hebben elk een bemanning van zes koppen, en worden zóó stevig gebouwd en zóó goed bestuurd, dat men zich geen enkel ernstig onheil met die booten herinneren kan. De een mijl breede zeeëngte is spoedig overgestoken. De landing wordt bewerkstelligd door middel van een soort van steiger op wielen, die aan het affuit van een reusachtig kanon doet denken; en daarna gaan de passagiers overeenkomstig de seksen uiteen: de dames gaan links, de heeren rechts. Het baden zelf heeft plaats uit beweegbare machines, die zeer klein en zeer groen zijn, en op reusachtige wielen voortrollen. Zij worden in het water

geschoven en er weder uitgetrokken door vrouwen, stoere meisjes in een loshangend wit gewaad, waarmee de golven vrij hun dartel spel mogen drijven. Deze machines hebben aan den kant van de zee groote witte luifels in plaats van deuren. Door de scheiding tusschen de beide seksen heeft men hier niet dat schouwspel van fraaie costumes de bain, dat op de Fransche en Belgische badplaatsen te zien is; maar de schitterende kleuren zijn er toch zóó rijk vertegenwoordigd, dat de menigte er op een afstand als een groot bloembed uitziet. Eene zonderlinge eigenaardigheid van het baden op Helgoland treft men er tegenwoordig veel minder algemeen aan dan vroeger. De dames uit de meer afgelegen gedeelten van Duitschland plachten indertijd een vreemd vooroordeel te hebben tegen het baden op eene andere wijze dan in het costuum van hare moeder Eva. Zich voor het bad te kleeden, werd èn door haarzelven èn door hare echtgenooten beschouwd als de bekentenis van de eene of andere lichamelijke misvorming; en in weerwil van alle mogelijke wetsbepalingen, verkozen zij geen aanleiding te geven tot eenigerlei verdenking van dien aard. Zelfs nu is die opvatting nog niet geheel uitgeroeid.

Na het zeebad komt het zandbad. De baders liggen languit in de zilveren aarde en bedekken er zich mede tot aan de kin. Daar blijven zij dan zoo een uur of zelfs twee uur lang liggen, en vervolgens gaan zij zich afspoelen in de ondiepe plassen aan het strand, evenals de schollen. Daarna begeven zij zich op weg om te lunchen in een der beide restauraties, die zich op het hoogste gedeelte van het eiland bevinden. De grootste van de twee is die van Reimer, en de meest geliefkoosde lunch - ja, men zou bijna kunnen zeggen een onderdeel van de kuur - is een kreeften-mayonnaise met een flesch Erlanger bier. Men beweert wel eens, dat er bij Reimer soms niet minder dan vierhonderd kreeften op één enkelen morgen geconsumeerd worden. Om 1 uur arriveert de stoomboot met de post en de dagpassagiers; dientengevolge wordt dan tegen dien tijd het strand verlaten en keeren al de badgasten terug naar den kleinen steiger, om er hunne brieven en couranten in ontvangst te nemen en de nieuwaangekomenen te begroeten, d.w.z. te critiseeren. Tot vier uur volgt er een periode van rust en brieven schrijven; en daarna komt het geheele badpubliek in groot toilet bijeen voor de muzikale promenade. Het orkest is bijzonder goed. Het speelt in een kleine pagode bij de baai, en het publiek zit in het rond koffie of thee te drinken onder de tonen van Lohengrin, Tannhauser of de klassieke Mikado. Te zes uur begeeft ieder zich huiswaarts om te dineeren; en tegen zeven uur komt men weer bijeen in den schouwburg of in het Kurhaus. Tweemaal 's weeks is er een bal; op al de andere avon-

den is de schouwburg open, en soms verleenen de beroemdste acteurs en actrices van Duitschland, die hier een kuur komen maken, bereidwillig hunne medewerking bij de voorstellingen. Na afloop van den schouwburg of het bal blijven de plakkers nog wat bijeen in een café, om er zich te goed te doen aan een slaapmutsje; maar slechts zeer weinig menschen op Helgoland gaan niet denzelfden dag naar bed waarop zij opstaan.

Het officieele badseizoen begint den 10den Juni. Van dien dag af tot het laatst van Augustus komen er dagelijks stoombooten aan, en worden al de détails van het officieele programma met de meeste nauwkeurigheid uitgevoerd. De eenige afwijkingen van de behagelijke eentonigheid worden veroorzaakt door personen van eene sportlievende natuur, die jachttochtjes langs de kust organiseeren; door geleerden, die met angstvallige nauwgezetheid elke spelonk en elke spleet tusschen de klippen onderzoeken; en door de groote feestelijke plechtigheid van de illuminatie der rotsen, die eenmaal in elk seizoen plaats heeft, en wel in de maand Augustus. Reeds sedert een paar weken van te voren heeft de geheele bevolking van het eiland elke minuut, die men op de bediening der ‘Badegäste’ kon uitsparen, besteed om de klippen te bedekken met kleine stapeltjes Bengaalsch vuur en met andere hulpmiddelen om zooveel lichtte maken, als slechts eenigszins mogelijk is. Omstreeks acht uur gaan al de bezoekers en twee derden der eilanders scheep op de smalle reede. Alle beschikbare booten worden geprest om dienst te doen, en begeven zich allen tegelijk in de voorgeschreven orde op weg tot een vaart rondom de rotsen. De politie-boot gaat voorop; daarna volgen de muzikanten, en achter deze de Gouverneur in zijne barge, met hare eerbiedwekkende bemanning van kustwachters. De overigen komen achteraan, in een onafgebroken reeks van schuitjes en bootjes. Zoodra de processie haren tocht aanvangt, stralen eensklaps de lichten op den vuurtoren; de luchtpijlen en het Bengaalsch licht worden ontstoken naarmate de barge van den Gouverneur nader komt, en de lange reeks roode klippen, met de donkerzwarte monden hunner tallooze holen, vormt de achtergrond van een illuminatie, zooals er nergens elders ter wereld eene te genieten is. De tocht rondom het eiland duurt ongeveer een uur; en wanneer dan de zuidelijke punt weer in 't gezicht komt, stralen de woorden ‘God save the Queen’ in vurige letters boven het kustwachters-station, het orkest speelt het Engelsche volkslied, en onder daverende juichkreten neemt het groote jaarlijksche feest der Helgolanders een einde.

Zal het niet meer gevierd worden, nu Helgoland van het Engelsche naar het Duitsche Rijk is overgegaan? Ja toch, - alleen zal het ‘God save the Queen!’ plaats maken voor het ‘Heil dem Kaiser!’ en zullen de tonen van het Britsche volkslied vervangen worden door het dreunende marschtempo van de ‘Wacht am Rhein.’ Dat zal alles zijn; een schijnbaar onbeteekenende verandering, maar feitelijk een bestendiging van den natuurlijken toestand, want - Duitsch was Helgoland toch reeds in merg en been.

Ingesneeuwd.
Eene vertelling van Frans Hedberg.
(*Vervolg van bladz.* 314.)

IV.

‘Jesses, nog toe! Zij is verkeerd geloopen, destumperd en midden in den sneeuwhoop voor de kelderdeur terecht gekomen!’ hoorde men op eens Stina roepen. ‘Zou u haar even kunnen optillen, conducteur? Dan zal ik de deur open doen!’

‘Ik wil 't wel probeeren,’ antwoordde een hijgende stem op een kleinen afstand. ‘Maar ik zei het haar immers, dat zij niet alleen moest gaan!’

‘Knor nu maar niet, daarmee is zij niet geholpen.’

‘Als er maar geen ongeluk is gebeurd!’ riep Sellner van zijne plaats opspringende.

‘Arvid, och toe, ga eens gauw zien wat het is!’ Met die woorden drong Emmy in haar ontsteltenis haar man naar buiten.

‘Het zal zoo heel erg niet wezen,’ zeide de docent, doodbedaard met het inpakken zijner glaasjes en busjes voortgaande. Maar de luitenant was reeds naar buiten en een oogenblik later kwam Stina met de lantaarn de kamer in, gevolgd door Arvid en den conducteur, die eene vrouw, haar half dragende, binnen brachten. Zij was gekleed in een korten mantel met bruin bont en daarbij had zij een gebreide wollen kaper op.

‘Wij zullen haar wat dicht bij 't vuur zetten,’ proeste en hijgde de conducteur, ‘dan zal zij wel spoedig ontdooien.’

‘Hoe is het? Mij dunkt dat zij bewusteloos is,’ zeide Arvid.

‘Ja; veel leven is er niet meer in,’ klonk het onverschillig antwoord.

‘Het zal beter zijn den stoel een weinig van het vuur te verwijderen, opdat zij den gloed niet te sterk krijgt, althans vooreerst,’ zeide de docent, die met zijn zilveren kroes in de hand nu ook naderbij kwam ‘en dan zal ik trachten haar een paar droppels cognac te doen innemen.’

‘Ja, dat zou zeker niet kwaad zijn, voor niemand!’ bromde de conducteur. ‘En daar zij nu welbezorgd is, maak ik dat ik weg kom. Wij hebben mannen gekregen om te scheppen; om eene hulp-locomotief is geseind; en dus heb ik hoop, dat wij ten langen laatste wel weer vlot zullen loopen. Als ten minste die ellendige sneeuw blieft op te houden!’

Dit laatste voegde hij er in de deur, die hij hard achter zich dicht smakte, bij.

Intusschen hadden Stina en de luitenant de bewustelooze vrouw op een stoel gezet; Emmy had haar de kaper afgenomen en zag met schrik en medelijden op het vervallen, bleek gelaat, dat aan eene vrouw van ten naastenbij dertig jaren scheen toe te behooren en dat nog duidelijke sporen droeg van buitengewone, hoewel thans verwelkte schoonheid. De docent bracht den beker aan hare lippen en goot een paar droppels van den sterken cognac in den half geopenden mond; zij slikte; daar trokken de ooghoeken; zij scharrelde met de handen voor zich uit en opende de oogen.

‘Waar ben ik? Hoe ben ik hier gekomen?’ Zij zag met angstig zoekende blikken rond. ‘Waar is de trein?’

‘Die staat gerust; en zoo is 't met u ook, hoop ik,’ gaf de docent kalm ten antwoord en daarbij liet hij haar nog een paar droppels cognac drinken.

‘Hoe is het nu? U heeft het immers niet koud?’ vroeg Emmy, zich met deelneming over haar heenbuigende.

‘Neen, dank u. Het is maar.... mijne voeten zijn zoo vreemd; ik voel ze niet!’

‘De warmte zal uw voeten goed doen,’ zeide de luitenant. Hij wilde den stoel eenigszins dichter bij het vuur schuiven, maar bij deze beweging viel zijn oog op het profiel der zittende vrouw; hij schrikte; met eene snelle wending keerde hij zich naar de deur, waar hij vlak tegenover Stina kwam te staan. Zich weder omkeerende liep hij naar de tafel en zag onderwijl naar zijne jonge vrouw, die deze bewegingen met een vreemde uitdrukking op haar gelaat, volgde. Alsof haar blik hem op eene bijzondere manier dwong naar zijne vorige standplaats bij den stoel terug te gaan, begaf hij zich weer naar de groep en met eene kunstmatig verworven kalmte tot den docent gewend, zeide hij:

‘Als u den stoel aan den anderen kant wilt opnemen, dan zullen wij de patient samen dichter bij het vuur dragen.’

‘Ik weet niet, of groote warmte wel doelmatig zal zijn. Ik houd het voor nuttiger als u een handvol sneeuw wil gaan halen. Sneeuw is het beste geneesmiddel en aan dat goedje is op het oogenblik althans geen gebrek.’

‘Ik zal het dadelijk doen,’ verklaarde Sellner; maar nog eer hij buiten was, trad Stina, die, dit op haar terrein oordeelende, een emmer achter van 't fornuis had gehaald, hem in den weg: ‘Zulk een fijn heer mag ik dat niet laten doen!’

‘Neen, blijf maar hier en help mijne vrouw een handje!’ zeide hij driftig; en haar den emmer afnemend snelde hij naar buiten.

‘Bravo luitenant Sellner; flink als een man gehandeld!’ juichte de docent.

De nieuw-aangekomene had met de oogen gesloten gezeten, maar bij het hooren van den naam Sellner sloeg zij ze plotseling wijd op en zag zoekend rond, tot haar blik op de deur, waardoor de luitenant vertrokken was, en waar hij nu reeds weer met den met sneeuw beladen emmer op den drempel verscheen, gericht bleef. Doch aanstonds werd haar oog wederom dof en zoekend als naar iets dat heel ver af was.

Toen de docent met een verlegen kuchje het woord tot Emmy richtte, zeggende: ‘Nu moesten wij, dunkt mij, de dames maar alleen laten;’ en toen tot Arvid: ‘als u er eveneens over denkt, luitenant, dan gaan wij eens zien hoe het met den trein staat; hier zouden wij allicht hinderlijk zijn,’ zag zij verbaasd tot de jonge dame die naast haar stoel stond, op.

‘Misschien kunnen wij nog bij het sneeuwscheppen dienst doen’ zeide de luitenant snel en zijne vrouw aanziende vervolgde hij: ‘zou het ook goed zijn als ik die trommel met suikergoed medebracht? Wat dunkt je, Emmy?

Edoch Emmy antwoordde hem niet. Bij afwisseling zag zij de vreemde dame en haar man aan. Een vreeselijk wantrouwen maakte zich van haar meester. Zij kenden elkander, gindsche vrouw en Arvid. Maar hoe hadden zij elkander gekend? Dit moest zij weten. Zij zou het wel zoo zien in te richten, dat zij met de vreemdelinge alleen bleef.

De beide heeren waren dan ook nauwelijks vertrokken, of zij zeide met eene bij haar zeer ongewone beslistheid:

‘Het is niet noodig dat wij met ons tweeën hier blijven; als u je man wil gaan helpen, dan zal ik mij best alleen redden.’

‘Als het daarom te doen is.... Per kan altijd best een kleine handreiking gebruiken.... maar ik weet niet.... zulk een jong....’

‘Geen nood! Ga gerust, dan zal ik haar voeten inwrijven.’

Best! Een handdoek is in de lâ van de tafel!’ riep zij heengaande, met de lantaarn in de hand, nog over haar schouder de jonge vrouw toe.

In het eerste oogenblik, toen zij met die vreemde, bleeke reisgenoot alleen was, kon Emmy zelf niet begrijpen wat haar zoo ontroerde. Het was een gemengde gewaarwording: haat en medelijden; zij besefte hoe iets, dat op haar toekomst grooten invloed zou uitoefenen, zijne netten om haar spon, en hoe gaarne zij de ontknooping ook zou hebben vermeden, stond daar tegenover toch de onweerstaanbare begeerte, de waarheid tot elken prijs te leeren kennen.

Deze gedachten vlogen met bliksemsnelheid door haar brein en zoodra zij zich met de vreemdelinge alleen zag, boog zij zich tot deze over en met een stem, die haar zelf hard toescheen: ‘Zet uw voeten hier op het bankje, dan zal ik uwe laarzen uittrekken.’

‘Neen, dank-u; dat kan ik zelf wel doen,’ klonk het haastig terug, terwijl een blos haar straks bleek gelaat kleurde en zij de ietwat naar voren gestoken voeten schuw onder haar kleed verborg. ‘Zou u mij inplaats van die hulp nog een paar droppels uit dien beker willen geven? Dat was zoo verkwikkend en zoo verwarmend; ik gevoel mij al veel beter.’

En gulzig greep zij naar het bekertje, dat de docent, voor zijn vertrek, aan Emmy had ter hand gesteld.

‘O - zoo; is zij van die soort!’ dacht Emmy, toen zij met een minachtend gebaar den kleinen tuimelaar der patiente zoo achteloos reikte, dat een paar druppels daaruit op de hand van de zittende vrouw werden gestort. Deze zag haar langzaam en onderzoekend aan en vroeg zeer ernstig:

‘U denkt toch niet dat ik aan den drank verslaafd ben? Dat ben ik geenszins; maar ik was daar straks zoo door-en-door koud en toen deed het mij zoo goed. Maar ik wil het ook wel laten, als u denkt dat ik er niet goed aan doe....’

‘Neen neen, zoo bedoel ik het niet,’ hervatte Emmy snel, ‘ik vergat dat u zoo verkleumd was!’

‘Toen ik daar straks verkeerd geloopen was, dacht ik dat het voor altijd uit zou zijn; ik had maar één verlangen: - te slapen, niets dan te slapen!’

De laatste woorden fluisterde zij, alles om zich henen vergetende, terwijl zij in het vuur staarde, dat begon te verflauwen en slechts van tijd tot tijd een vluchtig licht op de muren wierp, als het even opvlamde.

‘Hoe gaat het met de voeten? Voelt u ze thans

weer?' begon Emmy, verontrust door eene werktuigelijke beweging naar de beenen, die de reizigster met eene uitdrukking van hevige smart, drukte en wreef.

'Jawel; ik voel duidelijk hoe zij steken en zwellen.'

'Dan moet u mij toch uw laarzen laten uittrekken en uwe voeten met sneeuw laten inwrijven.' Emmy knielde naast de vreemde neder en pakte beslist haar eenen voet. Eerst stribbelde de vrouw nog tegen, maar ten laatste liet zij haar voeten aan Emmy over en met afgewend gelaat zeide zij:

'U moet er niet op letten... ik kon er niets aan doen... ik had geen geld voor een paar nieuwe...'

'O, wat zal u het koud hebben gehad!' riep Emmy onwillekeurig uit, op het gezicht van die versleten laarzen met de doorweekte zolen en toen zij daarbij aan hare warme met bont gevoerde laarsjes dacht: 'wilde u dààrom niet dat ik u zou helpen? Lieve hemel wat zijn uwe voeten ijskoud! Dadelijk den tweeden ook te voorschijn! Kan u je kous uittrekken, terwijl ik de andere laars losrijg? Juist, zoo is het goed! Laat mij nu die arme verkleumde voeten met sneeuw wrijven en u zal eens zien, hoe spoedig zij beter worden!

'In den waggon heb ik geen hinder van de koû gehad,' zeide de vreemdelinge na een poosje, toen Emmy moedig hare voeten met sneeuw wiesch, hoewel haar fijne en ongeoefende handjes er geducht pijn door leden, 'want, zooals u ziet, draag ik warme, wollen kousen,' voegde zij er bij, met een zeker aangenaam bewustzijn, niet geheel en al zoo schamel te zijn uitgerust als die laarzen schenen aan te toonen.

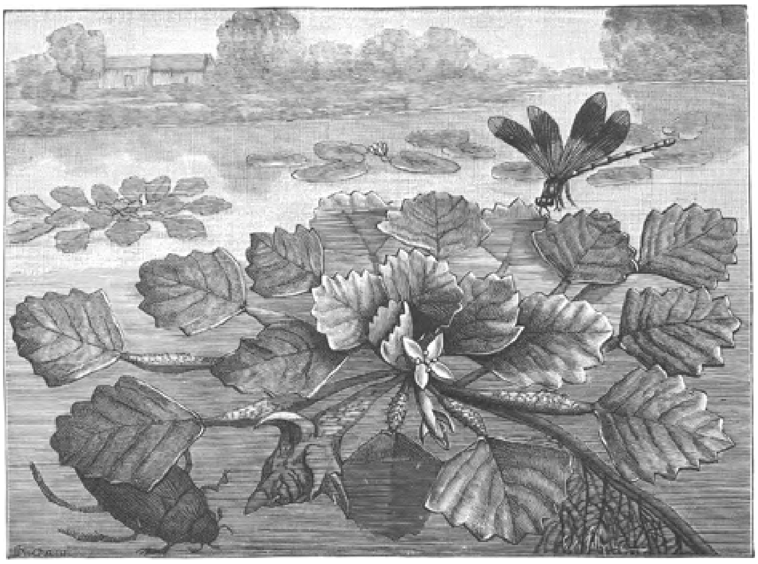

DE WATERNOOT. (Zie blz. 332.)

'O wat verwarmt de sneeuw... maar u bederft je handen, mevrouw. Doet het geen pijn?'

'Volstrekt niet!' antwoordde Emmy, die den tweeden voet onder handen nam. 'En dat komt er ook niet op aan, men wordt straks des te warmer!'

'Wat is u toch vriendelijk!' zeide de reizigster op dankbaren toon, terwijl zij met de hand liefkoozend over Emmy's blond hoofdje streek. Zij rilde even bij die aanraking, doch beheerschte zich aanstonds en ging voort met wrijven.

‘Is die eene mijnheer uw echtgenoot?’ vroeg de vrouw na een poosje, toen zij de warmte heerlijk door de verkleumde voeten voelde tintelen, ‘of is u niet getrouwd? U is nog zoo jong!’

‘Jawel, ik ben gehuwd en luitenant Sellner is mijn man,’ antwoordde Emmy haar onderzoekenden blik tot de vraagster opslaande.

‘Ik meende hem te herkennen.’

‘Te herkennen? Had u hem dan vroeger gekend?’

‘Ja, het is zeer lang geleden. Hij was toen nog een knaap.’

Emmy haalde lichter adem. *Zoo* lang geleden...!

‘Laat mij uwe kousen warm maken en dan moet u beproeven een weinig te loopen, dat zal u goed doen’ voegde zij er vriendelijk bij. Nu geen gevoel van tegenzin te overwinnen was, trad het medelijden weder op den voorgrond.

‘Ik vrees dat ik dit niet zal kunnen doen... ik zou liever willen slapen!’

‘Dat mag nu nog niet gebeuren, het zou niet goed zijn,’ hernam Emmy haar bij het aantrekken der laarzen helpende.... ‘Zoo, beproef nu eens op te staan.... leun stevig op mijn schouders.... zoo.... ziet u wel, het gaat immers best?’

‘O maar het brandt en prikt zoo in de voeten, het is alsof ik op spelden loop.’

‘Dat is het bloed dat weer in omloop komt. Zoo; nu omkeeren en nog een paar maal door de kamer! Steun maar op mij. Zoo... En hoe lang is het geleden dat u mijn man heeft ontmoet?’

‘Minstens tien jaren.’

‘Op welke wijze hebt gij samen kennis gemaakt?’

‘Wij woonden in het huis van zijne ouders.’

‘Waart ge.... waart ge, zeer goede vrienden?’ vroeg Emmy, onder het spreken haar pas versnellende, zoodat de andere haar met moeite kon bijhouden.

‘Hoe bedoelt u dat?’

‘Ik bedoel of... u hem liefhad?’

‘Ik was immers veel ouder dan hij!’ luidde het ontwijkend antwoord. ‘Hij was zestien jaar, zeker niet ouder, en ik reeds in de twintig! U begrijpt wel!...’

‘Ik heb eens gelezen, dat jongelingen, knapen zelfs, vaak verliefd raken op meisjes die veel ouder zijn. Zeg het mij ronduit

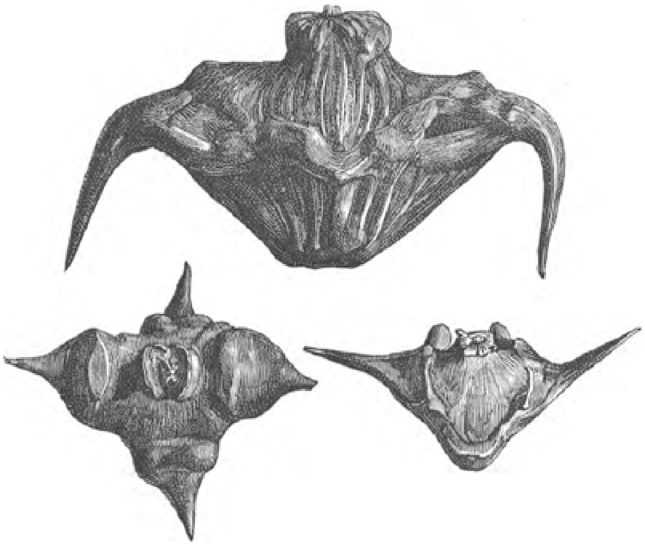

VRUCHTEN VAN DE WATERNOOT.

was hij op u verliefd - of gij op hem?

‘Voor mij zelf kan ik gerust ontkennend antwoorden.’

‘Maar voor hem niet?’

‘Waarom wil u dit weten? Men moet nooit naar 't verledene vragen.’

‘Dat beteekent, dat hij op u verliefd is geweest.’

‘Dat heb ik niet gezegd. Het is mogelijk, dat zijn jeugdig hart iets warmer voor mij sloeg; - er is bij jongelieden zoo weinig noodig - een dans - een wandeling in den tuin - en ik danste veel in dien tijd en - zooals men beweerde - goed ook. Maar wat kan u dit alles nu nog schelen?’

‘Volstrekt niets - natuurlijk, ik dacht maar.... ik hoopte.... hij had mij gezegd, dat ik de eerste was die hij beminde.’

‘Geene vrouw is de eerste. Bijna altijd is eene andere liefde aan haar echt voorafgegaan. Maar, hoe lang is u getrouwd?’

‘Sedert gisteren!’ Emmy voerde een hevigen strijd met hare tranen.

‘Dan verwondert het mij niet!’

‘Wat?’

‘Dat u naar den verleden tijd onderzoek doet. Maar u kan gerust zijn. Tusschen hem en mij ligt eenvoudig een bal-vriendschap, zooals tusschen u en menig jong mensch ook zal hebben plaats gehad. Uw man zal toch ook de eerste niet geweest zijn, die uwe phantasie in beweging heeft gezet.’

‘Mijne phantasie misschien niet - mijn hart zeker.’

‘Dit zal met hem ook wel zoo geweest zijn. En dan, tien jaren geleden wist hij niet, dat hij u zou ontmoeten.’

‘Hij had toch kunnen wachten.... wij meisjes wachten allen!’

‘Wel - wie weet hoe het u zou hebben gegaan, als ge tot uw zeven-en-twintigste jaar had moeten wachten!’

‘Hoe kan u zoo spreken! Hoe kan eene vrouw zoo iets zeggen!’

‘Misschien door hare minder opwekkende ondervindingen. Maar er is nu geen spraak van mij. Wil u mij naar dat bed geleiden? Ik ben vermoeid van het loopen door de kamer en nu zou een uurtje slapen mij zoo verkwikken. Ik heb een lange reis te doen!’

‘Waar gaat u dan heen?’

‘Naar Amerika.’

‘En tot wien?’

‘Naar mijn man,’

‘Is u dan getrouwd?’

‘Nog niet, maar ik reis toch naar mijn man, want als ik aankom zullen wij dadelijk trouwen. Ik had nooit gedacht zoo gelukkig te zullen worden, want hij is met eene andere naar Amerika gegaan. Maar nu is zij gestorven en nu heeft hij mij verzocht te willen overkomen en zijne vrouw te worden.’

‘En u *gaat?*’ riep Emmy in volle verontwaardiging uit, ‘dat kan u niet doen!’

‘Waarom niet?’ De andere zag haar verwonderd aan.

‘Omdat... omdat... hij u zoo behandeld heeft. Zegt uw gevoel van vrouwelijke waardigheid u dan niet... uwe fierheid... weet ge niet dat...’

‘Ik weet niets, dan dat ik hem liefheb,’ zeide zij zacht en zich op het eenvoudig leger uitstrekkend, sloot zij de oogen; en na eene van Emmy's handen te hebben gevat, drukte zij die, fluisterende: ‘ik heb hem zoo lang liefgehad; ik heb menigen traan om hem geweend en nu ben ik gelukkig, onuitsprekelijk gelukkig! Dat zal u ook worden, dat is u al; maar onthoudt wat ik u zeg: wees niet jaloersch op hetgeen geweest is!’

Zij liet Emmy's hand los en weldra hoorde de jonge vrouw aan de rustige ademhaling dat zij sliep. Maar deze was aan een aantal gewaarwordingen, die op haar aanstormden, ter prooi; het uitdoovend haardvuur, dat de kamer in duisternis hulde, scheen de toekomst der jeugdige echtgenoot ook met een somber gewaad te dekken.

Zij kon er niet bij: die opvatting van ootmoedige, zich zelf verloochenende liefde der vreemde vrouw, welke met zooveel toewijding en zachtheid was ver-

kondigd, stuitte haar. Het streed met alles wat zij had geleerd, wat zij had gedacht en wat zij had geloofd, om als vrouw dezen toon te voeren; inderdaad zoo te gevoelen. Een man die haar om eene andere verlaten had, was, nu deze gestorven was, wel zoo beleefd zich te herinneren, dat sedert jaren een arm meisje om hem treurde; en hij gaf het veronachtzaamde persoontje een wenk, gaf haar te verstaan dat hij haar noodig had en, inplaats van eenvoudig te zeggen: 'Wel bedankt; nu is het te laat!' is zij overgelukkig, gaat in het hartje van den winter op reis en de vergetene, veronachtzaamde jubelt hem uit de verte tegemoet: 'Ik kom, ja ik kom!' Verontwaardigd balde Emmy hare kleine vuisten: 'Nooit - neen nooit zal ik mij zóó verlagen!' riep zij uit. 'Liever sterven!'

Daar hoorde zij luid pratende en lachende stemmen en zonder juist te weten wat zij deed en waarom, ging zij in een hoek half achter het groote fornuis verscholen zitten. Daar het vuur nu bijna geheel onder de asch begraven lag en het vertrek dus donker was, konden de binnentredenden haar niet zien. Men kon alleen de voorwerpen onderscheiden die vlak bij den haard stonden, en de besneeuwde witte glasruiten in het raam, waardoor nog een flauw schijnsel naar binnen viel.

'Treed hier binnen, er zijn hier toch reeds dames en ik zal mij onmiddellijk verwijderen als u 't wenscht,' zeide de docent.

'Wat mij aangaat, blijf gerust,' klonk een zwevende faussetstem terug, 'maar ik begrijp ter wereld niet, waarom u zoo lachte.'

'Het was over dien stap van u, toen wij over de plas, hier voor de deur henen moesten; een echte mannenstap!'

'Ik dacht er niet aan, dat u mij volgde, anders zou ik wel...'

De laatste woorden werden met een diepe altstem gesproken.

'Ga nu binnen, u is reeds verkouden geworden, hoor ik,' zeide de docent beleefd. Maar waar zitten die dames nu?' riep hij verwonderd en trachtte het schemerdonker te beheerschen. 'Wellicht zijn zij langs een andere trap weer naar den trein gegaan, zoodat wij haar niet hebben ontmoet. Wat is het hier duister! Ik heb een waskaars in mijn zak en lucifers. Wacht maar!...'

'Neen, geen licht aansteken, dat doet pijn aan de oogen. U zei straks iets van cognac, als ik het wel heb?'

'Ja, mag ik u een paar droppels geven? Een uitstekend geneesmiddel tegen de koude.'

'Dat zal waar wezen!' antwoordde de fausset de tafel naderende, en Emmy zag van uit haar hoek eene zeer lange vrouwelijke gedaante plotseling klein worden. Zij begreep dat de persoon op de bank plaats nam. Hoe verheugd was zij dat die twee niet dichter bij den haard kwamen zitten. Dan zouden zij haar natuurlijk hebben ontdekt.

'Wat waren hier straks voor dames?' vroeg de onbekende met een heesche stem.

'De eene was een allerliefst jong mevrouwtje' antwoordde de docent, terwijl hij vlak bij het raam zijn zilveren kroes vulde, en de andere is een arme stumperd, die de conducteur en ik met ons beiden uit de sneeuw hebben opgeraapt. As-je blieft, hier is cognac.'

'Ga mij voor!'

'Daar kan geen kwestie van zijn. Na u zal het mij dubbel goed smaken.'

'Wel wel, wat is u machtig beleefd! Kom-aan dan maar! Uw welzijn!'

Emmy hoorde het geluid eener diepe ademhaling en toen een langgerekt, welbehagelijk: ‘ha -!’

Onwillekeurig dacht zij er over welk soort van eene dame dit wezen zou.

‘Toe, neem nog maar een slokje - het doet u goed,’ drong de docent vriendelijk aan.

‘Dank u! Gaarne... maar ik geloof waarlijk dat ik den beker geheel heb uitgedronken, - in vergissing natuurlijk! Heeft u mogelijk een klein stukje suiker bij de hand?’

‘Ik zal het uit mijn reistasch zien op te diepen. Hier is het. - Waarheen gaat de reis, als ik zoo vrij mag zijn dit te vragen?’

‘Naar Kopenhagen, voorloopig. Daarna zal ik verder zien wat ik doe.’

‘En altijd zoo geheel alleen?’

‘Waarom niet? Bang ben ik niet, dat kan u wel begrijpen. Maar u sprak daar aanstonds over een allerliefst jong vrouwtje; om haar was het zeker dat u zooveel haast had naar binnen te gaan. Nu wordt het mij duidelijk!’

‘Hoe komt zoo iets in u op? Zij is met haar man op de huwelijksreis. Hij is nog een oude bekende van mij, luitenant Sellner.’

‘Luitenant Sellner? Dien ken ik ook! Is men bedaard geworden en in het huwelijksbootje gestapt? Ei ei, - zeker om de duiten?’

‘Zeer waarschijnlijk. Voor zijn pleizier zal hij wel geen luitenant geworden zijn en uit weelde ook niet. Trouwens hij behoort tot de beteren van zijn stand en dat hij een goeden smaak heeft kan men aan zijn jong vrouwtje zien.’

‘Eeuwig jammer, dat ik niet een kijkje van haar heb genomen.’

‘Dit kan nog gebeuren. Ik denk dat zij met haar man bij den trein is. Maar indien niet vroeger, zal u haar in elk geval morgen ochtend te Malmö ontmoeten.’

‘Als ik niet op Hessleholmen blijf of direct naar Helsingborg doorrijd.’

‘Waarom zou u dat doen? Zulk een omweg!’

‘Het zou kunnen zijn dat ik daarvoor mijne redenen had.’

‘Wil u den luitenant liever niet ontmoeten?’

‘Misschien niet.’

Arme Emmy; haar wantrouwen had niet zoo veel noodig om in volle vaart te komen! Een oogenblik dacht zij er aan uit haar hoek te treden en de lange dame rekenschap te vragen van hare gezegden. Maar als zij zich schuil hield zou zij nog meer kunnen hooren. Dit besliste.

‘Mag ik u eene vraag doen, die anders onbescheiden zou kunnen klinken, maar als men zoo te zamen een reisavontuur heeft....’

‘Dat is ook zoo; vraag-op maar! Ik kan nog antwoorden al-of-niet.’

‘Is u getrouwd, waarde dame?’

‘Getrouwd? - Neen - zoover ik weet niet,’ lachte de fausset.

'Als men getrouwd is, weet men dit gewoonlijk wel, naar ik heb hooren zeggen,' schertste de docent. 'Dus u is van alle banden vrij?'

'Op het oogenblik, ja, maar dat zegt niet, dat ik het morgen ook nog zijn zal. Er kan zooveel gebeuren in de wereld!'

'Dus, u is op reis naar iemand dien u bemint, niet waar?'

De docent boog zich tot zijne buurvrouw bij het raam over.

'U is zeer weetgierig, mijnheer; het is wel wat kras.'

'Pardon, mijne groote belangstelling in u, doet mij zooveel vragen.'

'Met andere woorden zegt dit, dat u geducht nieuwsgierig is.'

'Zoo kan men het ook noemen. Maar ik acht het mijn recht nieuwsgierig te zijn; want als men op reis is om menschen te bestudeeren dan...'

'Zoo - dus daarom maakt u de reis?'

'Gedeeltelijk en gedeeltelijk voor mijn genoegen. En dan ook voor mijn borstkwaal; maar dit is een voorwendsel want...'

Een hoestbui verhinderde hem verder te spreken.

'Dat schijnt mij niet enkel een voorwendsel te zijn - misschien eer de eigenlijke reden...'

'Nu! en wat doet het er toe? Het is wel mogelijk dat ik op reis ben gezonden om te sterven; eenmaal sterft iedereen en hoe of wanneer, maakt zoo weinig verschil! Maar voor mijn dood zou ik gaarne het leven genieten. Wil u mij naar Italië vergezellen?'

Die geheel onverwachte vraag joeg een gloeienden blos op 't gelaat der jonge vrouw, die overal elders liever zou staan dan in den hoek der baanwachterskamer; liever in de dikste sneeuw! Wie weet wat zij nu nog zou moeten hooren! Maar eer zij die gedachten kon uitwerken hoorde zij de fausset luid lachen, eerst diep, maar toen plotseling weer tot een hoogen toon overslaande.

'Neen maar, dat is allerzotst! Wenscht u in ernst, dat ik u op reis gezelschap zal houden?'

'Ja, waarom niet? U zeide daareven dat u vrij is van alle banden. Met mij is het eveneens gesteld. Wat zou ons kunnen verhinderen? Om te beginnen vergezelt ge mij als reiskameraad en als wij elkaar dan nader hebben leeren kennen - en men maakt het best kennis op reis - zoude het immers niet ondenkbaar zijn, dat wij iets meer voor elkander werden?'

'Zeer mooi uitgerekend. Als ik de persoon was voor wie u mij schijnt te houden dan zou ik er waarlijk over denken... maar nu...'

Juist toen de fausset zeer ernstig wilde gaan spreken, hoorde men een scherp gillend gefluit van de eenigszins lager liggende baan opstijgen, en bij dezen welkomen klank sprongen beiden van hunne zitplaatsen op, om voor het raam hunne opmerkzaamheid op de aankomende locomotief te vestigen, toen ten slotte het roode en groene licht van de seinlampen op de sneeuw werd teruggekaatst en een log, donker gevaarte voorbij snorde in den koers van het kruispunt, waar de trein vast zat.

'Daar is de hulplocomotief van Nässjö,' riep de fausset met een diepe altstem, 'wij moeten zien hoe dat gaat. Nu komen wij zeker spoedig los.'

En met reuzenschreden stapte de groote vrouw naar de deur, opende haar en snelde naar buiten, gevolgd door den docent, die steeds bleef doorpraten.

'Wat wilde u zeggen? Wij komen nog veel te vroeg zij hebben de andere locomotief nog niet zoo dadelijk verplaatst...'

De stem verwijderde zich meer en meer en met een zucht van verlichting kwam Emmy uit haar hoek en sloot de deur, opdat de slapende geen koude vatten mocht. Zij was recht verheugd over de aankomst der locomotief; voor het oogenblik het meest, omdat zij een einde maakte aan overleggingen, die haar gevoel op het onaangenaamste hadden gekwetst, zoo zeer gingen zij alle perken te buiten van wat zij totnogtoe voor welvoegelijk of denkbaar had gehouden.

Bij den haard teruggekeerd viel zij op den leuningstoel neer en, geheel van streek over alles wat zij in dit laatste uur had vernomen, barstte zij in zenuwachtig snikken uit. Had zij liever nooit de ouderlijke woning verlaten! Hoe zou het haar gaan, als reeds de eerste schreden daarbuiten haar in aanraking brachten met zooveel onreinheid en haar tegenover zulk bitter wantrouwen plaatsten? En dat *hij*, haar Arvid, deze twee vrouwen had gekend en er haar nooit over had gesproken - dit was het ergst van alles!

(*Slot volgt.*)

De waternoot, door dr. H.J. Veth.

Slechts zeer weinige waterplanten zijn te gelijk sierlijk en nuttig; onder die weinige verdient echter de Waternoot of Waterkastanje, die in Midden- en Zuid-Europa zeer algemeen wordt gevonden, vermeld te worden. In vroegeren tijd schijnt zij ook in ons vaderland, in meren en vijvers te zijn aangetroffen, althans de Gorter vermeldt haar in zijne Flora als inlandsch, zonder juiste opgaaf van vindplaats; maar sedert zeer langen tijd is zij niet meer waargenomen.

De Waternoot, Trapa natans, behoort tot de familie der Onagrarieae, waartoe o.a. ook de uit Amerika afkomstige, maar bij ons algemeen gekweekte Fuchsia wordt gerekend. Het is eene éénjarige, drijvende plant met tweeerlei bladeren: de ondergedompelde zijn sterk ingesneden en bijna zonder steel de drijvende vormen rozetten en zijn ruitvormig met onregelmatige tanden en lange stelen, die tegen den bloeitijd der plant sterk opzwellen. De, door hunne geringe grootte, weinig in het oog vallende bloemen hebben vier witte bloembladen en even zooveel meeldraden. Er is slechts één stamper, waarvan het vruchtbeginsel uitgroeit tot een noot met vier of twee krachtige dorens: de achtergebleven kelkslippen. Deze vrucht opent zich nooit, maar bij ontkieming komt het jonge plantje uit de opening te voorschijn, die zich aan den top der vrucht bevindt. De vrucht of beter het zaad vormt nu het nuttige gedeelte der plant. Zij wordt zoowel rauw als gekookt gegeten, maar wordt nergens als eene lekkernij beschouwd. Ook de moeielijkheid om de vrucht te openen, zonder zich te verwonden, en waartoe eene zekere handigheid wordt vereischt, bevorderd haar gebruik als voedsel geenszins. Men verzamelt de vruchten in den herfst, zij zijn dan geheel onder de bladen verscholen en ondergedompeld. Daar zij zeer gemakkelijk los-

laten en dan op den bodem vallen, moet men de hand voorzichtig onder de vrucht brengen en haar dan losmaken; elke plant levert er gewoonlijk vijf of zes. In vijvers is het eene zeer fraaie plant, maar zij is schadelijk voor de visschen, daar deze zich dikwijls aan de dorens verwonden, terwijl het water, waarin zij zich bevinden, om dezelfde reden ongeschikt is om er zich in te baden.

Twee andere soorten van waternoten, waarvan de eene in China en Japan, de andere in Kashmir, op Ceylon en elders, wordt aangetroffen, spelen in de voeding van de bewoners dier landen een veel gewichtiger rol.

Haar schoonste sieraad.
Een Oud-Bataafsche sage.

Op haren prachtigen, van hemelsblauw en witte wolken vervaardigden wagen daalde eens een goede fee naar de aarde neder. In hare armen hield zij een gouden hoorn van overvloed, vol heerlijke geschenken, die zij op Gods bevel onder de vrouwen van alle volksstammen verdeelen moest.

'Maak mij rond gelijk de volle maan is, wanneer zij tusschen de zilveren wolken van den avondhemel voortzweeft, en laat mijne ledematen zwellend zijn als het eiderdons!' vroeg de Mohamedaansche.

'Schenk mij de schoonheid van Aphrodite en den trots van Juno,' sprak de Griekin.

'Geef mij oogen, die donkerder zijn dan de nacht,' riep de Italiaansche, 'en laat er bliksemstralen uit hunne diepten lichten als vlammen, die uit den schoot van den Vesuvius opschieten!'

'Verleen mij den zachtsmeltenden klank der stem, die alles betoovert wanneer ik zingend mijne roode lippen open!' verzocht de Slavische.

'En mij,' smeekte de Spaansche, 'geef mij koolzwart, zijdezacht haar, opdat ik daarmede mijn blanken boezem als met een mantilla omhullen kan, wanneer een ander dan mijn geliefde in mijne nabijheid komt.'

'Gun mij de bekoorlijke gratie van beweging en de onweerstaanbare bevalligheid der manieren,' was de begeerte der Fransche.

'Tooi mij met de fijne, zachte tint der welriekende haagroos,' vleide de Engelsche, 'en geef mij oogen, die de schitterende kleur der zilvergrijze zee hebben.'

'Schenk mij de trotsche houding der Czarin en sier mijnen mond met blanke paarltanden, opdat zij glinsterend tusschen mijne roode lippen doorschemeren, zoodra ik glimlach,' vroeg de Russin.

'Maak mij blond en slank als de korenaren,' verzocht de Duitsche, 'en buigzaam als de wilg; en leer mij de gloeiendste hartstochten verbergen onder het bevallige waas van kinderlijke naïeveteit.'

Slechts ééne vrouw bleef schuw en zedig op den achtergrond staan. Een kuische, schaamvolle blos sierde met eerbaren schroom hare wangen bij de luide vragen harer zusteren, en hare zachte gelaatstrekken verrieden geen jaloerschheid, toen zij bespeurde, hoe de fee met een schier medelijdend glimlachje aan aller verlangen voldeed. - Zij was tot dusver door niemand opgemerkt.

‘Nu heb ik nog eene laatste gave over,’ sprak de fee thans; ‘het is een hart vol trouwe, opofferende liefde. Wie wil het hebben?’

Allen plooiden den mond tot een spotachtig glimlachje en niemand deed eenig verlangen naar dit geschenk blijken. Maar nu bemerkten zij ook op den achtergrond de schuchtere vrouw, die tot hiertoe nog geene bede had uitgesproken.

‘Daar staat eene vrouw, die nog niets ontvangen heeft,’ riepen allen. ‘Laat zij dit laatste geschenk nemen.’ De fee wenkte haar met een goedhartig glimlachje tot zich.

‘Het is mijn beste, mijn kostbaarste geschenk,’ sprak zij toen, ‘en daar zij mij in haren kuischen schroom om niets gevraagd heeft, zal zij de beste van alle gaven ontvangen. Treed nader, B a t a a f s c h e v r o u w , dochter van Hollands heldenkroost en moeder van Neerlands wakkere zonen!’

Aan den IJsseldijk.

Historische kunst, in de hoogere beteekenis van het woord, werd in ons vaderland nooit beoefend. De Hervorming had lang vóór het bloeiendste tijdperk der Hollandsche school de kerken voor de kunst gesloten en de geestelijke orden, die rijk genoeg waren om kapellen en kloosters te versieren met schilderstukken, aan bijbel en legenden ontleend, over de grenzen gejaagd. De weinige stukken, die van vóór dien tijd tot ons zijn overgekomen: de werken van Lucas van Leyden, van diens leerling Maarten van Heemskerk, van Joan van Schoorl, bewijzen, dat de godsdienstige kunst ook hier wel zou zijn beoefend geworden, indien de Hervorming ze niet had verdrongen. Maar nu ontstond er hier te lande een andere soort van historische kunst: de gedenkstukken en portretten, geschilderd voor schutterdoelens, voor oude mannen-, armen-, kinder-, leprozen- en gasthuizen, voor wees-, raad- en gildekamers. Meesters als Frans Hals, Van der Helst en Rembrandt brachten die edele, mannelijke portretkunst in zwang, die zoo bij uitnemendheid Nederlandsch was, maar die, helaas! uitstierf bij het verdwijnen van gilden en schepenen en bij de moderniseering der kleederdrachten. Wie toch zou tegenwoordig een groep regenten of gemeenteraadsleden in hunne zwarte rokken of gekleede jassen, een gezelschap regentessen met poney-krulletjes en wanstaltig misvormde bustes, een feestmaal van officieren der schutterij met nauwsluitende uniformen, onmogelijke petjes en zilveren biesjes durven schilderen? Een Rembrandt of een Van der Helst ware er voor teruggedeinsd!

Ging deze kunstvorm dus verloren, de andere vakken van kunst bleven daarentegen. Landschap- en zeeschilders, schilders van stads- en riviergezichten, van stillevens en bloemen, hielden de traditie der vaderen op, bleven dezelfde genres beoefenen, waarin deze uitmuntten, onderscheidden zich altijd door de getrouwheid, waarmede zij de hen omringende natuur nabootsten. En zeer waar is het, wat indertijd een Engelsch dagblad, de *Times*, in een beoordeeling van de Nederlandsche kunst op de Londensche wereldtentoonstelling schreef: ‘Koekkoek en Schelfhout, Mollinger en Roelofs, De Haas en Stortenbeker, vinden nog altoos hunne onderwerpen in de vlakke Hol-

landsche en Zeeuwsche polders, met hunne wilgenboomen omzoomd, of in de Geldersche eikenboschjes, die vóór hen door De Koning, Van der Neer, Cuyp en Ruysdael werden bezocht.'

Een stukje boschgroen en het roode dak van een huis; een kanaal met een dijk; een weide met een wilgenboschje, - ziedaar de onderwerpen, die onze landschapschilders kiezen; maar.... boven dat dak welft zich een lucht van dunne regenwolken; in dat kanaal spiegelt zich de avondhemel zilverhelder af; dat wilgenboschje trilt onder den regen; en aldus weten onze kunstenaars u een indruk te geven van de natuur, zóó waar, dat het u aangrijpt, dat gij den regen voelt vallen, de zonnewarmte geniet, en de boomen hoort ruischen.

De gave om met weinige, met arme gegevens veel uit te drukken, is ook den kunstenaar eigen, van wiens schilderij wij thans onzen lezers een reproductie aanbieden. Want onder de vele vaderlandsche kunstenaars, die het landschap, en meestentijds het Hollandsche landschap beoefenen, behoort aan Van Borselen eene afzonderlijke plaats te worden ingeruimd. Hij, de schilder van het hier in gravure afgebeelde landschap, bezit in zijne werken een eigenaardig karakter, dat deze terstond van andere doet onderscheiden. Trouwe natuurstudie geeft aan zijne stukken groote waarheid, lucht en ruimte; terwijl de pittigheid van kleur en het pikante van het effect aan het eenvoudig (en slechts schijnbaar eentonig) Hollandsch landschap steeds belangrijkheid en bevalligheid verleenen. Het staaltje van zijn talent, dat hier is opgenomen, geeft een van die landelijke stukjes te aanschouwen, die de physionomie van ons aan dijken en boerderijen en wilgen zoo rijke land uitmaken. In het wazige grauw van den met wagensporen doorploegden weg, het bruinige groen der wilgenboomen, het pikant verlichte doorzicht op de zich hier krommende rivier, vindt de kolorist stof in overvloed voor zijn talent. De gravure kan natuurlijk van dien kleurenrijkdom slechts de licht- en bruinverhoudingen teruggeven. Doch ook dit geeft ons reeds genoeg, om de afspiegeling van dit stukje natuur te herkennen als een van die velen, welke van Borselen met genialen blik weet te bespieden en met benijdenswaardig talent uit te voeren.

Uit het kunstenaarsleven, door W.F.L. Honigh-van Reuth.

Het was een koude Januaridag. Helder en vroolijk flikkerde het haardvuur in een benedenkamer van een tamelijk groot huis in een der voornaamste straten van de stad A. De eigenares van dit huis verhuurde de verschillende verdiepingen aan verschillende families of personen, die zij tevens van alles voorzag en bediende. Het was dus ongeveer wat de Engelschen een boarding-house zouden noemen. De benedenverdieping was verhuurd aan een ouden heer en eene oude dame.

Op den bewusten Januaridag liep deze dame onrustig haar vertrek op en neder. Nu en dan ging zij voor het venster staan en keek verwachtend in de drukke straat. Daarna hervatte zij hare wandeling door het vertrek en bleef dan weer eensklaps staan, om te luisteren of zij geen rijtuig hoorde stilhouden. Eindelijk ging zij in een leunstoel bij den haard zitten, wierp er nog een paar blokken op en mompelde: 'Arme man, arme Dora, wat zullen zij het koud hebben. Zulk een verre reis en dan bij zulk een vorst!'

Terwijl de oude dame vol ongeduld bij haar haardvuur zit te wachten, zullen wij daarvan gebruik maken om eens nader in kennis te treden met de persoon, die zij met den naam van Dora bestempeld had. Feodora Silvan was het eenige kind van den jongsten broeder der oude dame. Feodora's geboorte was de oorzaak van den dood harer moeder geweest. Toen zij vijftien jaar oud was, had haar vader haar op eene kostschool gedaan. Een jaar later was hij gestorven, de zorg voor zijn kind nalatende aan zijne zuster en haren echtgenoot. Deze hadden hun nichtje op de kostschool gelaten. Maar nu was Feodora ruim zeventien jaar oud en werd het dus tijd aan iets anders te denken. Oom en tante hadden thans besloten haar er af en bij zich aan huis te nemen. Tante zou dan wat meer rust krijgen en de kleine huiselijke plichten op Feodora overdragen. Bovendien verlangden de oude lieden naar gezelligheid. Oom was dus, niettegenstaande zijne hooge jaren, afgereisd om Dora te halen, en heden zou hij met haar terugkomen Geen wonder dat de oude dame ongeduldig hunne komst tegemoet zag en dat zij zich zoo bezorgd toonde. Eindelijk - neen, zij vergiste zich niet - hield er een rijtuig stil; er werd gebeld; er werden koffers in de gang gedragen en oom en Dora traden binnen. Beiden werden door de oude dame hartelijk verwelkomd.

‘Ach, wat zult gij het koud hebben,’ zeide zij, ‘kom maar spoedig bij den warmen haard, dat zal u goed doen na zulk een lange reis.’ En zachtkens leidde zij Feodora naar een stoel bij het vuur.

‘Wilt gij u nu al van uw hoed en mantel ontdoen, of wilt ge er nog mede wachten tot ge eerst wat warmer zijt?’ Dora wilde zich er liever dadelijk van ontlasten, en toen haar mantel, haar hoed en de dikke voile verdwenen waren, kon de oude dame haar meer op haar gemak beschouwen. Het was een slanke, min of meer kinderlijke gestalte, in een eenvoudig zwart gewaad. Zij had glanzende kastanjebruine lokken en zachte bruine oogen. Maar dat was ook alles. Overigens had zij een onbeduidend gelaat, dat in het geheel niet m o o i, en wanneer zij sprak en de zachte bruine oogen opsloeg, hoogstens l i e f te noemen was.

‘Sprekend mijn broeder!’ riep de oude dame, heen en weer dribbelende om Dora's hoed en mantel weg te brengen en haar man zijn pantoffels te geven, ‘sprekend mijn broeder!’ En daarna kwam zij ook bij den haard zitten en Dora moest van de kostschool en oom van de reis vertellen, totdat de juffrouw binnenkwam om te zeggen dat het middagmaal gereed stond. Het werd gewoonlijk gebruikt in de achterkamer. Tante stond dan ook op en verzocht oom en Dora haar daarheen te volgen. Dora had reeds dadelijk haar hart gewonnen, en in tante's spreken lag nu die zekere hartelijkheid, waaraan ieder mensch min of meer behoefte heeft, en waarvoor wij des te dankbaarder zijn, naarmate wij meerder of minder liefde kennen. Een gevoel van geluk maakte

BOERDERIJ AAN DEN IJSSELDIJK TE GOUDERAK. Naar J.W. van Borselen.

zich van Feodora meester. Eindelijk had zij dan een tehuis gevonden! Het is zoo heerlijk te weten dat men ons lief heeft, dat er menschen zijn, die belang stellen in ons minste doen en laten. Het menschelijk hart heeft nu eenmaal behoefte liefde te geven en liefde te ontvangen; zonder dat is er geen geluk denkbaar.

Onder een druk gesprek liep het middagmaal ten einde. 's Avonds zaten oom en tante weer in de voorkamer. Gewoonlijk staken zij eerst laat het licht op, want oom (en tante ook dikwijls) deed gewoonlijk eerst een dutje en zat daarna bij den haard. Hij kon toch niets anders doen, want zijne oogen waren te zwak om bij lamplicht te lezen, en tante zat wel met een breikous in de hand, maar voerde bijna niets uit, want zij had die verleden jaar al opgezet en nu was ze nog slechts even boven den boord. Maar als Dora zulks wenschte zou de lamp opgestoken worden, zij konden immers niet vergen dat zij zich in het donker vervelen zou, ten pleiziere van oom en tante. Dora verzekerde echter dat zij het heel prettig vond in het donker thee te drinken, en dat men om harentwil de gewoonten niet veranderen moest. En daarop heerschte er een geruimen tijd stilte in de kamer, want oom sliep. Feodora was dus alleen met hare gedachten. Haar geheele jeugd zweefde voorbij haren geest. Het stille leven bij haren vader, dien zij maar zelden zag; haar vertrek naar de kostschool; de dood diens vaders; het afscheid van hare schoolvriendinnen; de komst bij oom en tante. Eindelijk dan een vaste ankerplaats, eindelijk dan rust! meende zij. Alsof er hier op aarde rust te vinden ware.

Dora werd uit hare gepeinzen gewekt door een zacht kloppen op de deur. Verschrikt sprong zij op, maar tante stelde haar gerust met te zeggen: ‘O, het is niets, kind: het zal Guido zijn, die ons iederen avond een uurtje gezelschap komt houden.’ Guido Mazzinetti was van Italiaansche afkomst en bewoonde de tweede verdieping. Hij was een jeugdig beeldhouwer. Allen, die hem kenden, verzekerden dat hij nog eenmaal beroemd worden zou, te meer daar hij niet bepaald van zijn arbeid behoefde te leven. Hij was een schoon man, met zwarte krullende lokken, donkere Italiaansche oogen, een ietwat gebogen neus, fraaie krullippen, hagelwitte tanden en een lichtbruine gelaatskleur. Over het geheel had hij iets vorstelijks, iets indrukwekkends.

‘Feodora Silvan, die voortaan bij ons wonen zal, de dochter van mijn broeder; Guido Mazzinetti, onze buurman van de tweede verdieping,’ zeide Dora's tante.

Guido zag in de donkere kamer bijna niets van de in het zwart gekleede gestalte, maar hij boog en Dora boog terug. Hij scheen zeer goed bij haren oom en hare tante bekend te zijn, want hij ging op een klein stoeltje bij den haard zitten en tante schonk hem dadelijk een kop thee in. Oom was door het spreken ontwaakt en vroeg aan Guido of er iets nieuws was. En zoo ging de avond voorbij. De vlammen speelden fantastisch over het schoone gelaat en de zwarte lokken, terwijl Guido bij den haard zat te spreken. Hij had, zonder dat hij het misschien zelf wist, iets dichterlijks in zijne uitdrukkingen, zoodat het een genot was naar hem te zitten luisteren. Hij was dan ook bijna de eenige die sprak. Het ging hem zoo gemakkelijk van de hand, het scheen hem niets te vermoeien. Hij sprak van zijn vaderland, van zijne kunst, van zijne droomen der toekomst. Hij scheen de oude lieden te vertrouwen en lief te hebben. En de tegenwoordigheid van Feodora Silvan had hij bijna geheel vergeten. Alleen toen hij opstond om heen te gaan en zij elkander goeden avond wenschten, trof hem hare stem. Het was zulk een zachte, klankrijke stem, als hij er nog nooit een gehoord had. Er lag als het ware een geheele toonladder in. Guido hield veel van muziek, hij

was Italiaan. Hij was meer dan iemand gevoelig voor de betoovering, die er in een schoone stem ligt.

II.

Kalm en rustig vloden de eerste maanden van Dora's nieuw leven voorbij. Zij had haren oom en hare tante leeren liefhebben en zij gevoelde zich recht gelukkig in haren nieuwen werkkring. Zij wilde niet hebben dat hare tante ook maar het minste deed. Zij verrichtte allerlei kleinigheden in het huishouden en trachtte de oude lieden hunne liefde te vergelden door het hun zoo gemakkelijk mogelijk te maken. En haar oom en tante zegenden het oogenblik waarop zij het huis betreden had.

Guido kwam als naar gewoonte dikwijls een uurtje praten. Dora was thans veel vertrouwelijker met hem, zij noemden elkander thans bij den naam. Dikwijls ook bezocht zij hem met hare tante in zijn atelier, dat Dora als een heiligdom beschouwde. Dáár stonden zij, de kunstgewrochten van zijn genie! Wat had hij grootsche gedachten, wat wist hij ze treffend weer te geven! En soms ook, als hij uit was, sloop zij naar boven en kon uren lang naar sommige zijner meesterstukken zitten turen. En als zij 's avonds in het rosse haardvuur zat te staren, kon zij zoo heerlijk zitten droomen. Dan zag zij Guido met roem en eer overladen, en gevoelde zij zich onuitsprekelijk gelukkig, want zij had het zich zelve bekend - dat zij hem liefhad, met al de kracht harer ziel. Zij had zich niet afgevraagd of hij haar wederkeerig beminde, zij wist slechts dit ééne: dat hij haar alles, haar toekomst was!

Hij was altijd beleefd en vriendelijk jegens haar, hij was het trouwens jegens iedereen. Hij voorkwam hare minste wenschen: zij was zoo bescheiden, hij luisterde zoo gaarne naar hare welluidende stem, hare zachte bruine oogen trokken hem onwillekeurig aan.

Als hij tot haar sprak, lag er echter altoos iets beschermends in zijn toon. Zij dacht dat dit in zijne manier lag, hij was immers zoo oneindig boven alle menschen verheven, dat het zelfs in zijn s p r e k e n doorstralen moest. Aan iemand, die niet bevooroordeeld was, had het misschien toegeschenen, dat hij haar meer als k i n d beschouwde. Maar bij Dora kwam dit vermoeden nooit op; zij was gelukkig in het heden en dacht niet aan de toekomst. Haar oom en tante zeiden nooit iets, maar koesterden misschien toch ook wel den heimelijken wensch dat Dora en Guido eenmaal door den band des huwelijks vereenigd zouden worden. Arme verblinden! Alsof Dora, die, alhoewel niet leelijk, toch ook niet mooi te noemen was, ooit het ideaal kon zijn van Guido, den b e e l d h o u w e r , den k u n s t e n a a r , die zulk een open oog voor schoonheid, zulk een kunstzin bezat.

Zoo vlogen een paar maanden voorbij en het scherpe oog der liefde had eene voor anderen nauwelijks merkbare verandering in Guido opgemerkt. Hij was peinzend en droomerig geworden, al de beelden, die uit zijn hand kwamen, namen één bepaalden vorm aan; hij ging dikwijls uit en zag er nu eens neerslachtig en dan weer zoo gelukkig uit. Wat of er met hem gebeurd was? vroeg Dora zich af. Wat of er met hem gebeurd was.... maar was zij dan zelve ook niet zoo? Ja, zij was zelve ook zoo, maar zij - had lief! Als hij ook eens liefhad! als hij h a a r eens beminde.... Onstuimig klopte haar hart, het werd haar zoo eng te moede.

Rusteloos zwierf ze door het huis, en eindelijk stond ze zonder dat ze het bijna zelve wist, voor zijn atelier. Ze trad binnen. Hier en daar langs de muren stonden marmeren beeldgroepen. In het midden stond zijn laatste werk. Het was met een laken bedekt, daar het nog niet geheel voltooid was. Dora lichtte het op. Het beeld moest eene vrouw voorstellen. Alleen het hoofd was klaar, maar dit was zoo onvergelijkelijk schoon, er lag zulk een leven, zulk een bezieling in de trekken, zóó duidelijk waren de lokken boven het fraaigevormde voorhoofd, dat Dora een kreet van bewondering niet weerhouden kon. Guido had zich zelven overtroffen, meende zij, zoo dit ten minste mogelijk was.

Toch deed het haar min of meer pijnlijk aan. Het was zonderling - ze werd er boos om op zich zelve - maar zij kon een gevoel van naijver niet bedwingen, als zij er aan dacht, dat hij den ganschen dag op dit schoone beeld staren moest.

Eindelijk liet zij den doek vallen. Zij ging de trappen af, opende de trapdeur, en - Guido stond voor haar. Hij had haar dien dag nog niet gezien, hij was reeds 's morgens vroeg uitgegaan. Hij vroeg hoe zij het maakte en zij vertelde hem dat zij in zijn atelier geweest was. Hij lachte en zeide dat hij het ongeoorloofd vond, dat zij op zulk eene wijze achter zijne geheimen trachtte te komen. Het woord ‘geheimen’ in den mond van Guido, trof Dora pijnlijk. Met een onderzoekenden blik keek zij hem aan, maar het was enkel scherts geweest. Hij zag er immers zoo opgeruimd, zoo recht gelukkig uit. Er lag een glans in zijn donkere oogen, dien zij er nog nooit in gezien had. Zij wenschte hem goedendag en wilde doorgaan. Maar Guido hield haar terug. ‘Dora,’ zeide hij, ‘gij vraagt mij niet eens, waarom ik zoo verheugd ben;’ en geen antwoord krijgende, ging hij voort: ‘Dora, ik ben verloofd!’

‘Verloofd!’ Dat was het eenige wat Dora hoorde.

Het begon eensklaps in haar hoofd te gonzen en te ruischen, zij gevoelde een stekende pijn in de linkerzijde, toen zonk ze neer.

Guido ving haar op en droeg haar bewusteloos naar binnen.

III.

Weken en maanden gingen voorbij en Dora zweefde tusschen leven en dood. Eindelijk zegevierde het jeugdige, krachtige gestel en was het gevaar geweken. Dora had eerst geen besef van wat er voorgevallen was. Ze waande zich nog op de kostschool, en toen hare tante voor het bed trad, was ze geheel verwonderd. Maar langzamerhand kwam de herinnering terug. De herinnering - vreeselijke kwelling na geledene smart. Nu wist ze weer alles; hadden niet duizenden stemmen gedurende hare ziekte haar

toegeroepen: verloofd! verloofd! totdat ze bijna waanzinnig werd en ze niet wist waar ze met haar arm hoofd naar toe moest?

En terwijl ze daar zwak en uitgeput op het ziekbed lag, kwam het vreeselijk oogenblik met volle duidelijkheid haar voor den geest terug en dacht ze aan de toekomst, die haar wachtte; de lange, vreugdelooze toekomst, zonder hoop, zonder vooruitzicht. Waarom was ze niet gestorven. Waarom? Helaas! heeft de natuur nog ooit rekenschap gehouden met de smarten van het individu?

Bovendien kwelde haar thans de gedachte dat Guido w i s t dat zij hem liefhad; dat in het beslissende oogenblik, toen hij haar de tijding zijner verloving mededeelde en zij bewusteloos neerviel, een lichtstraal der waarheid tot hem doorgedrongen was.

Langzamerhand nam Feodora in beterschap toe. Na eenige dagen mocht ze enkele oogenblikken opzitten en eenige maanden later vinden wij haar geheel hersteld terug. Maar het kinderlijke is verdwenen, ze is nu vrouw, vrouw in den vollen zin des woords. De smart maakt spoediger oud dan de jaren. Ze is kalm en bedaard, maar ze is zelden vroolijk. Men hoort nooit meer haar gullen lach, al zweeft er om hare lippen dikwijls een glimlach. Maar zelfs daarin ligt iets kouds, iets ledigs. Ze heeft echter geleerd zich te schikken naar de omstandigheden, hoe vreugdeloos ze zijn mogen, en nu zoekt ze haar genoegen in het oppassen van hare pleegouders en door aan ieder zooveel mogelijk hulp te bewijzen. Over Guido wordt nooit gesproken. Eéns, kort na hare herstelling, had ze naar hem gevraagd. Hare tante had geantwoord dat hij reeds vóór het einde harer ziekte gehuwd was, en nu zich met zijne jonge vrouw in Italië bevond. Tot aan den dag van zijn vertrek was hij alle dagen naar Dora komen vragen. En zij had op peinzenden toon gezegd, dat zij wel eens zou willen weten, hoe zijne vrouw er uitzag, en daarop had tante haar een portret getoond. Dora had het herkend, het was hetzelfde gelaat dat zij eenmaal in marmer aanschouwd had.

IV.

Het is eenige jaren later. In het woelige Parijs, de groote wereldstad, heerscht eene ongewone drukte. Voor de voorname boekwinkels staan eene menigte menschen, die elkander als het ware bijna verdringen.

‘Hebt gij haar gezien?’ vraagt een heer aan een anderen.

‘Feodora Silvan, de beroemde tragédienne, bedoelt ge? Neen, daar is geen bijkomen aan. Maar ik heb haar dezen winter in Londen zien spelen.’

‘Ik heb eens een buste van haar gezien, maar ik geloof niet dat ze goed gelijkend was, ze was ten minste verre van mooi.’

‘Ze is ook niet mooi,’ zegt de andere, ‘ze is welgemaakt, maar hare voornaamste kracht ligt in hare stem. Een buigzame, klankrijke, gevoelvolle stem, waarmede zij hare toehoorders betoovert en wegsleept. ‘Heden avond treedt zij op in de “Horace”, niet waar? Gaat gij er naar toe? Als gij haar maar eerst eens gehoord hebt, zult ge wel anders spreken.’

‘Ik heb slechts een plaats in het parterre machtig kunnen worden, maar ik zou voor geen geld de gelegenheid ongebruikt voorbij willen laten gaan. Zij zal zich in lang niet meer zoo voordoen, want dit is de laatste voorstelling in Parijs. Daarna gaat zij een kunstreis maken door Italië, Spanje, Duitschland, Rusland, Zweden, Engeland, Holland, door geheel Europa bijna. Nu adieu, misschien zien we elkander van avond nog wel in den schouwburg, ge komt immers ook?’

‘Welk een vraag! Ik zou niet gaarne de “Horace” overslaan, in de vervloeking moet Silvan prachtig, zijn.’

‘Nu, à ce soir!’ en de beide heeren gaan van elkander.

Aldus vinden wij Feodora Silvan, wier naam geheel Europa door, op aller lippen zweefde, in Parijs weder. Op den straks genoemden middag zat zij in haar hotel, op een der drukste gedeelten van Parijs, te lezen. Maar hare oogen hield zij slechts werktuigelijk op haar boek gevestigd, hare gedachten waren elders. Feodora stond thans ten tweede male alleen op de wereld. Eerst was haar oom gestorven, daarna hare tante. Tot het laatst toe had zij hen met trouwe zorg en liefde verpleegd. Hare omstandigheden verschilden echter hemelsbreed bij vroeger. Ze was oud genoeg om op zich zelve te staan, en haar oom en tante hadden haar genoeg fortuin nagelaten om onafhankelijk te leven. Maar zij wilde een levensdoel hebben, iets waaraan zij zich met hart en ziel toewijden kon, dat haar weder in de toekomst iets te hopen zou geven. Eens had zij een bezoek ontvangen van een oud vriend haars vaders, die uitgebreide relatiën in de tooneelwereld en zelf ook veel kennis van tooneelzaken bezat. Hij had dadelijk hare begaafdheid voor het treurspel ontdekt en haar aangeboden haar bij hare opleiding behulpzaam te zijn. Dora had het aanbod dankbaar aangenomen. Hare omstandigheden verschilden veel van andere actrices. Zij bezat de middelen om hare opleiding te *betalen*; zij behoefde alzoo van niemand af te hangen. Anderen behooren dikwijls nog jaren na haar optreden in zekere mate haren leermeester toe. Feodora stond van den beginne af aan op zich zelve. Zij slaagde bijna onmiddellijk. Een jaar nadat zij voor het eerst het tooneel betreden had, was ze reeds beroemd. En geen smet of vlek kleefde op haren naam. Ze was nog wel jong en te midden eener wereld vol valstrikken, maar daar binnen droeg zij het zekerste wapen, waarop alle verleidingen afstuiten: eene gedoode liefde.

Het boek was uit hare hand gegleden, zonder dat Feodora het bemerkt had. Waaraan mocht zij toch wel zitten denken? Zij dacht aan Guido Mazinetti. Zij vroeg zich zelve af, of het gerucht van haren roem ook tot hem doorgedrongen zou zijn. Zij kon er bijna niet aan twijfelen, zij was immers in alle landen geweest, ieder kende haar bijna, en dan een man als Guido! Zij kon bijna een gevoel van blijdschap niet onderdrukken. Hij zou dan toch weten, dat *zij* boven het peil der gewone menschen verheven was, dat ook in *haar* het genie gesluimerd had, dat het iets *groots* was, dat hij verworpen had! Zoo zat Feodora te peinzen. Eén ding verwonderde haar. Waarom had *zij* nooit van *Guido Mazinetti* hooren spreken? Hij, die zooveel beloofde; zou de toekomst de voorzeggingen gelogenstraft hebben? Of zou hij een anderen naam aangenomen hebben. Misschien ook had hij de kunst vaarwel gezegd, en zich geheel aan het huiselijk leven gewijd, dacht zij.

Er werd zachtkens geklopt. Een bediende trad binnen om Feodora op een zilveren blad de kaartjes te brengen dergenen, die er dien middag geweest waren om haar te bezoeken. Het waren al te gader baronnen en graven en hooggeplaatste personen, zelfs prinsen, die haar hunne opwachting wilden maken. Maar Feodora ontving

zelden; al die bezoeken vermoeiden en verveelden haar. Wat geef ik om die vreemden, mompelde ze, terwijl zij de kaartjes vluchtig nakeek. Eén goede bekende zou mij liever zijn.

V.

Het was stampvol in den grooten schouwburg te Parijs. Als men van de galerijen naar beneden keek, zag men niets als onafzienbare rijen hoofden. Geen plaats was onbezet. Ieder wilde nog voor de laatste maal de beroemde tragédienne zien.

Het scherm werd opgehaald.

Iederen keer als Feodora Silvan optrad, was het publiek min of meer teleurgesteld. Maar nauwelijks had zij haar spel begonnen of alles was vergeten; allen hingen ademloos aan hare lippen. Zij sleepte hare toehoorders mede; naar willekeur kon zij ze doen weenen, doen sidderen.

Soms was hare stem roerend en aangrijpend als een wonderschoone, zachte muziek; soms werd zij dreigend en luide, en hun, die het hoorden, sloeg de schrik om het harte.

De couranten hadden niet overdreven toen zij van Feodora's optreden in de ‘Horace’ gewaagden. Toen zij de vreeselijke woorden der vervloeking uitsprak maakte zij een diepen indruk. Er lag zulk een haat, zulk een wraakzucht, zulk een machtelooze woede in hare stem, dat den toehoorders een siddering door de leden voer. Het was of zij die vervloeking over hen uitgesproken had. Het publiek was als het ware bedwelmd.

Feodora Silvan had eerst recht de kracht en de waarde eener schoone stem doen kennen. Een harer bewonderaars had eens lachend gezegd, dat hij niet geloofde dat Ullysses, die bestand was geweest tegen het gezang der Sirenen, weerstand zou hebben kunnen bieden aan de stem van Silvan. In de pauze wilden hare vereerders haar openlijk hulde betoonen. Twee gouden lauwerkransen werden haar aangeboden, als herinnering aan Frankrijks hoofdstad. Feodora dankte op eenvoudige, doch treffende wijze. Het publiek was zoo opgewonden, dat er geen eind aan de toejuichingen scheen te komen.

Dien avond, toen Feodora naar huis reed te midden van lauweren en bloemen en zij de onafzienbare scharen zag, die den schouwburg uitstroomden, dacht zij: ‘Zonderlinge tegenstrijdigheid; over al die duizenden is mij *macht* gegeven, macht, om te betooveren, macht om te bedwelmen! Wat baat mij mijne gave, op den eenigen, dien ik had *wenschen* te betooveren, had ik geen invloed!’

En toen zij hare prachtige vertrekken binnentrad, waar al wat de kunst aan schoons bezit verzameld was, maar waar niemand haar belangstellend en liefhebbend tegemoet trad, zonk zij neder op een fauteuil en mompelde: ‘Roem, - grootheid!’...... ijdele klanken, waar het *hart* koud bij blijft!

VI.

Ten tweede male bevond Feodora zich in Frankrijks hoofdstad. Zij was lang afwezig geweest geheel Europa had zij doorgereisd en daarop had zij nieuwe lauweren in Amerika behaald. Maar thans was ze weder in Parijs terug en zij wilde er zich voorloopig vestigen. Ze was voornemens een huis te koopen en dat geheel naar eigen smaak in te richten. Nu bewoonde zij de rez de chaussée van een groot hotel.

Eens op een middag was Feodora naar het Bois de Boulogne gereden. Zij droeg een eenvoudig zwart fluweelen kleed en ter versiering niets dan eenige diamanten in het haar en op de borst. Weder tehuisgekomen riep zij hare kamenier en beval haar haar juweelkistje te brengen. Zij wilde daaruit eenige edelgesteenten nemen, die zij in een harer rollen noodig had. Marie, zoo heette de kamenier, kon een kreet van bewondering niet weerhouden, toen het kistje open ging en zij al die schitterende gesteenten zag. 'Welk een rijkdom!' riep zij uit.

'Rijkdom maakt niet gelukkig, kind!' zeide Feodora, en toen Marie haar ongeloovig aanzag, ging zij voort: 'Wat baat het of andere menschen ons gelukkig noemen, als wij het ons zelven niet gevoelen.'

Maar Marie schudde ongeloovig het hoofd:

'Zoo spreken de rijken altoos,' zeide zij. 'Zij zien al de voorrechten, die zij op de armen voor hebben, over het hoofd; maar zij zouden wel anders spreken, als zij eerst maar eens armoede kenden, als zij maar eens getuigen waren van al wat er somtijds geleden wordt. Maar zij *zien* het niet, ging zij voort, al wordt de strijd der armoede ook dikwijls gestreden onder hetzelfde dak, dat ook hun hoofd beschut.'

En toen Feodora bleef zwijgen, zeide zij: 'Ja, mijne meesteres, onder hetzelfde dak! Hier in dit huis bevindt zich een man, die wellicht van gebrek nu reeds gestorven is.' Verschrikt sprong Feodora op. 'Gestorven!' zeide zij, 'waarom hebt gij het mij niet eerder gezegd, Marie!'

'Ik wist het zelve eerst sedert dezen morgen,' ging Marie voort. 'Hij ligt zwaar ziek en kan geen dokter betalen. Gisteren heeft hij zelfs geen eten gehad, want hij woont alleen en niemand vermoedde dat hij zoo erg was. Maar toen ik het hoorde, nam ik mij voor er u over te spreken, ik ken mijne meesteres te goed, dan dat ik niet weet dat gij hem helpen zult.'

'Ik zal hem niet alleen helpen, ik zal er zelve naar toe gaan,' zeide Feodora.

VII.

Altemaal trappen en telkens nieuwe trappen moest Feodora beklimmen. Eindelijk was zij er en trad zij een klein zolderkamertje binnen. Naakte muren en bijna geene meubelen. Op een armoedig rustbed lag hij, dien zij hulpe kwam brengen. Het was nog een jonge man, maar ziekte en gebrek hadden hem vóór zijn tijd oud gemaakt.

Vol medelijden beschouwde Feodora den armen zieke. D r o o m d e zij of w a a k t e zij? Daar klonk het eensklaps: 'Feodora Silvan! Feodora Silvan!' door het zolderkamertje. In het volgende oogenblik had zij hem herkend en met den kreet: 'Guido!' zonk zij voor het rustbed neder.

Ja, het was Guido Mazinetti, arm, verlaten, van honger stervende. ‘Dora,’ lispte hij, ‘de hemel heeft mijn gebed verhoord, ik zal u dan toch vóór mijn dood vergiffenis kunnen vragen.’

‘Stil Guido,’ snikte Dora, ‘gij moogt niet spreken van sterven, ik zal om de beroemdste geneesheeren zenden, gij zult herstellen!’

Maar Guido schudde ontkennend het hoofd: ‘Te laat,’ zeide hij, ‘te laat! Mijn leven is ten einde. Dora,’ ging hij voort, ‘ik heb zoo naar dit oogenblik verlangd, er is zooveel dat ik u zeggen wilde. Ik zal u vertellen wat mij in dezen toestand gebracht heeft,’ zeide hij. ‘Mijn ongeluk dagteekent van mijn huwelijk. Ik had mijne vrouw hartstochtelijk lief en ik dacht dat zij mij wederkeerig beminde. Van haren vader had zij gehoord dat ik eenmaal rijk en beroemd worden zou. Zij was schoon, hare schoonheid is mijn vloek geweest, anders had ik haar nooit bemind. Zij wilde schitteren, en door in ons huwelijk toe te stemmen, meende zij eenmaal haar doel te zullen bereiken. Op zekeren dag was ze verdwenen, na zich vooraf van hetgeen ik bezat te hebben meester gemaakt. Ik deed geen onderzoek naar haar, mijne liefde was sinds lang dood. Later heeft men mij verteld dat men haar in gezelschap van een rijken Spaanschen graaf gezien had.

Zoo kwam ik naar Parijs. Daar hoorde ik overal over Feodora Silvan spreken, ik zag uw portret, ik herkende u! Dien avond heb ik u in de “Horace” zien optreden. Toen heb ik eerst recht begrepen, wat ik onwetend gedaan had, wat ik u heb moeten doen lijden. Want ik had alles begrepen. Dora, God is mijn getuige, dat het z o n d e r m i j n w i l was, kunt ge mij vergeven?’

‘Er valt niets te vergeven, Guido; hangt het altijd van ons zelven af, of wij iemand liefhebben of niet liefhebben?’

‘Ge hebt gelijk, Dora,’ zeide Guido, na een oogenblik van nadenkend zwijgen; ‘anders had ik nooit dat lage, zelfzuchtige schepsel bemind! Zoo was ik te Parijs,’ ging hij voort. ‘Ik dacht dat nu mijn ketenen verbroken waren, ik nog eenmaal mijn vroegere droomen van grootheid verwezenlijken kon. W a a n z i n ,’ zeide hij bitter, ‘waanzin! die vrouw had mij niet alleen van mijn geld beroofd, ze had mijne scheppingskracht vernietigd, ze had mijne hand ontzenuwd. O Dora!’ - en zijne stem klonk smartelijk - ge weet niet hoe verlammend op den kunstenaar de ervaring werkt, dat het schoone een l e u g e n zijn kan. Het doodt datgene in hem, wat hem de macht schonk om te scheppen: geestdrift. Zag ik voortaan een mond, edel van lijnen gelijk de hare, of een voorhoofd waarop reinheid te lezen stond, dan vloog plotseling de gedachte mij door het brein, dat het schoone gelaat ten mom strekken kon aan de armzaligste ziel, en in plaats van verrukking, greep bitterheid en wantrouwen mij aan. Hoe kon er dan voor mij, als b e e l d h o u w e r , nog een toekomst weggelegd zijn in een kunst, wier hoogste streven het is uitwendige schoonheid weer te geven? Ter nauwernood kon ik genoeg verdienen om van te leven. Zoo verviel ik hoe langer hoe meer tot armoede en eindelijk.... Dora, dat lange spreken vermoeit mij!.... hoe heb ik nog de kracht gevonden, zooveel te zeggen. En vermoeid sloot Guido de oogen.

VIII.

Traag kropen de uren voorbij. Marie, die beneden zat te wachten op Feodora, verwonderde zich meer en meer, dat het bezoek zoo lang gerekt werd. Eindelijk vreesde zij dat hare meesteres iets overkomen was en besloot zij zelve eens te gaan kijken. Zij klopte aan de deur maar kreeg geen antwoord. Met een bang voorgevoel trad ze binnen Treffende tegenstelling. Vóór het a r m o e d i g e rustbed geknield, lag de slanke gestalte in het r i j k e zwarte fluweel, met het hoofd op den arm rustend, terwijl de diamanten in het donkere haar hoonend flonkerden naast de naakte muren. Daar lag Guido, g e s t o r v e n , terwijl de grijze schemering zich meer en meer over het zolderkamertje verspreidde. Een gevoel van angst bekroop de arme kamenier. Zachtkens raakte zij hare

AVONDGEBED. Naar E.J. Frese.

meesteres aan. Eensklaps klonk er een gil over het zolderkamertje. Feodora was k o u d , i j s k o u d ..... Zij was ook dood. De twee schepsels, die nooit op aarde vereenigd waren geweest, waren thans vereenigd in den dood..............................

Den volgenden dag meldden al de couranten den dood van Feodora Silvan op een harer weldadigheidsbezoeken. De beroemde tragédienne was gestorven in den bloei des leven, vier en dertig jaar oud zijnde, aan een hartkwaal. De doktoren vermoedden

reeds lang, dat zij daaraan lijdende was. Niemand wist dat zij ooit nader bekend geweest was met den van armoede gestorven Guido Mazinetti.

Op schitterende wijze werd Feodora Silvan begraven en een prachtige graftombe verhief men boven haar, die, door duizenden benijd, in dit leven wel den r o e m , maar nooit het g e l u k gekend had.

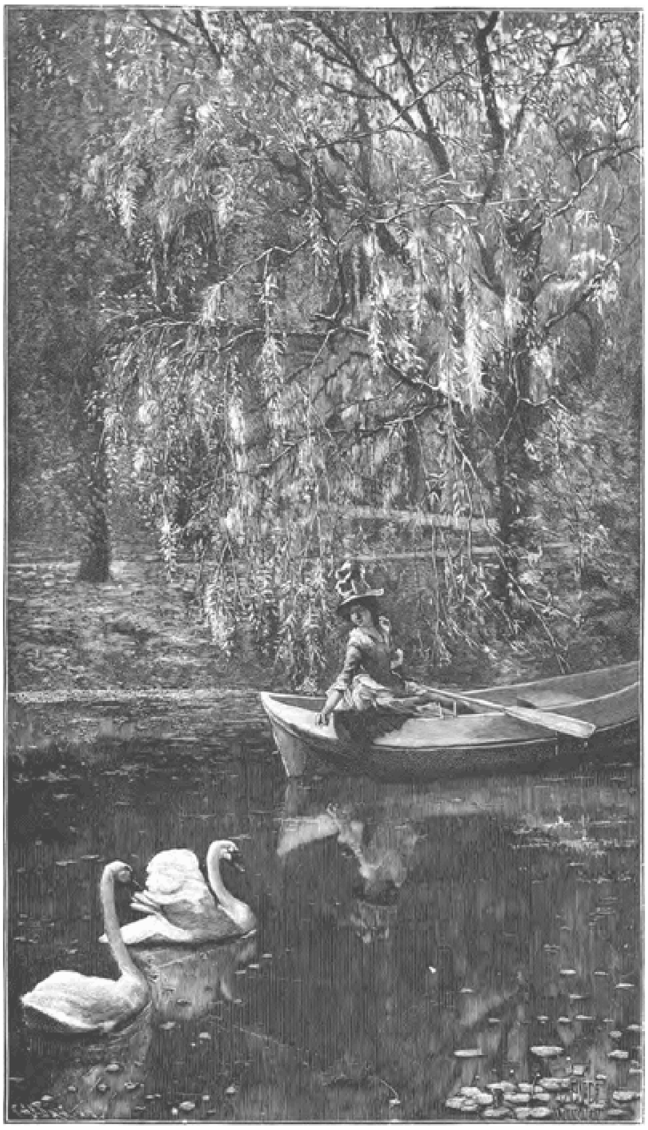

IN HET PARK. Naar F. v. Ende. (Zie blz. 342.)

In het park.

Heden avond moet het groote pleit beslist worden. In den afgeloopen winter, op het jaarlijksche Casinobal, heeft Adèle van Reigerhorst kennis gemaakt met haren prachtigen luitenant - 'een juweel van een mensch, neen maar, om mee te dweepen!' zooals de dames elkaar in vertrouwen verzekerden, - en die kennismaking is, tot veler verbazing, van blijvenden aard geweest. Want Adèle was, meenden de dames, nu niets geen meisje om een man op den duur te boeien. Doch daar scheen het pracht-exemplaar van een luitenant dan toch anders over te denken: haar zoogenaamde trots en koelheid wist hij uit de rechte oorzaken te verklaren en - op den rechten prijs te stellen. Hij werd dan ook een trouw comparant in den familiekring, zag en sprak Adèle veel, heel veel zelfs, - maar zonder dat het tot dusver nog tot een 'publiek' engagement kwam, want.... papa Van Reigerhorst heeft zijn hart op een adellijken schoonzoon gezet. En hoe prachtig Adèle's luitenant nu ook zij - de weelde van een officieelen stamboom kan hij zich niet permitteeren. Voor Adèle, hoe 'trotsch' ook, levert dit gemis volstrekt geen bezwaar op; maar wat papa betreft.... Enfin, heden avond zal de zaak beslist worden. De luitenant heeft een paar dagen geleden een visite gemaakt op de buitenplaats, waar de familie zijner aangebedene thans vertoeft, en formeel aanzoek gedaan om Adèle's hand. Papa heeft hem wel niet bepaald afgewezen, maar toch een bedenktijd van drie dagen gesteld. En thans is het de derde dag. Voor Adèle een dag van spanning, die zij zoo goed mogelijk onder een kalm uiterlijk tracht te verbergen. Zij heeft een rijtoer gedaan, daarna weer afleiding gezocht in een wandeling, en thans amuseert zij zich met een roeitochtje op de vijvers van het park. De sneeuwwitte zwanen varen er wel bij: zij worden rijkelijker dan ooit onthaald op stukjes tarwebrood, die de hand hunner jonge meesteres hun toewerpt. En Adèle slaat de blanke, donzige vogels gade met een belangstelling, alsof zij een der Romeinsche auguren ware, die uit het oppikken van 't voedsel de toekomst profeteert. Maar met hare gedachten is zij ver van hier, ver van den vijver en de zwanen, en droomt zij zich een toekomst vol zonneschijn en levensvreugde, - misschien wel als de wederhelft van een generaal, of een Minister van oorlog. Want waar dwaalt een meisjeshart al niet heen, als het eenmaal aan 't dwalen gaat!

Ingesneeuwd.
Eene vertelling van Frans Hedberg.
(*Vervolg en slot van bladz.* 332.)

V.

Tranen hebben een verwonderlijk vermogen om ontroerde harten tot bedaren te brengen. Toen de jonge vrouw een poos had uitgeschreid, begon zij allengs een kleine heldere plek tusschen de wolken te ontdekken; haar toekomst was niet zoo volslagen duister als zij haar eerst had toegeschenen. Dat Arvid de slapende vrouw gekend had toen hij een knaap van zeventien of achttien jaar was, dit kon, welbeschouwd, geen reden tot ongerustheid geven; zij was het niet met zich zelve eens in hoever zij het recht had hem hieromtrent ter verantwoording te roepen. Zij was, goed uitgerekend,

toen niet ouder dan negen jaar geweest en Arvid had toen niet kunnen vermoeden dat zij elkander ooit zouden leeren kennen, veel minder dat hij haar beminnen en haar tot zijne vrouw kiezen zou. Neen, in die zaak was hij volmaakt onschuldig. Voor de toekomst bestond geen zorg; Emmy was veel jonger en schooner dan de nu dertigjarige kennis uit vroeger tijd, en buitendien was zij immers op reis naar dien mijnheer, die wel zoo goed was geweest haar te roepen. Het was alleen onpleizierig dat hij haar juist had moeten terugzien; zoo iets wekt altijd minder aangename herinneringen; die akelige huwelijksreis was hiervan alleen de schuld! Neen, men moest eigenlijk nooit een huwelijksreis maken! Maar - dat zou toch ook weer vreeselijk jammer zijn! O, hoe had zij zich niet verheugd het schoone Italië, met *hem* vereenigd, te mogen bezoeken... dat ook die sneeuw juist nu er tusschen moest komen! Maar als zij er bedaard over dacht - was het dan wel zoo heel erg? Was het integendeel niet een gelukkig toeval, dat haar het levend bewijs had geleverd, hoedanig de man was aan wien zij haar leven onherroepelijk had toegewijd? Als hij inderdaad die andere vrouw met die wonderlijke stem, die in vergissing een glas cognac in éen teug leegdronk, kende; als daar werkelijk iets bestond tusschen hem en haar, dat haar reden tot toorn gaf, iets wat beleedigend was voor haar als echtgenoote en als vrouw; was het dan niet evengoed dit nu te weten dan later? Was het niet veel beter *nu* die dingen te vernemen, nu zij nog tot hare moeder kon terugkeeren, nu zij nog niet... Hier werd haar gedachtengang gestoord door 't geluid van voetstappen in het voorhuis en zij voelde een schok bij het besef, dat het Arvid wezen zoude. Als zij snel weder in haar hoekje kroop; het was nu zoo goed als donker in het vertrek en misschien zou zij dan nog meer...

Daar werd de klink opgelicht en de jonge echtgenoot trad, met de lantaarn van den baanwachter in de hand, binnen. Zonder een blik op het bed te slaan liep hij rechtstreeks naar de tafel, zette de lantaarn zoo, dat het licht op Emmy viel, die bij den haard zat en snel tot haar gaande zeide hij vroolijk:

'Zoo, vrouwtje-lief, de locomotief is er en nu zal 't niet lang meer duren, of wij kunnen verder reizen.'

'Wat ben je lang weggebleven!' Dit was alles wat zij te voorschijn kon brengen en zelfs die paar woorden kostten haar groote moeite; zij bleven haar bijna in de keel steken. Zij was zoo akelig zenuwachtig, zooals nooit te voren.

'Ja, liefste, ik heb hen geholpen bij het sneeuw scheppen!' antwoordde hij lachende, 'maar nu zullen wij ook des te eer van hier wegkomen. Waarom zit je alleen? Waar is die andere, die verkleumde reizigster?'

'Zij is ingeslapen,' zeide Emmy, naar het bed wijzend.

'En mijn vrouwtje heeft hier de wacht bij haar gehouden?' hernam hij zachter sprekende, 'dat is lief van je Emmy. Als je wist hoe ik er van ont-

stelde haar in dien toestand te zien, en toen ik haar herkende nog meer. Want je moet weten ik heb haar gekend, jaren geleden, of eigenlijk hare ouders.'

'Dat weet ik,' zeide Emmy, hem aanziende. -

'Zoo?' -

'Ja, zij heeft het mij verteld eer zij ging slapen. Hoe komt het, Arvid, dat je mij nooit over haar gesproken hebt?'

'Eenvoudig omdat ik haar totaal had vergeten, kindlief. Denk eens, het is tien jaren geleden, ik was niet veel meer dan een jongen, toen ik haar heb ontmoet. En dan viel er ook niets van te vertellen, ik heb slechts een paar malen met haar gedanst.'

'En gewandeld ook' voegde Emmy er met nadruk bij.

'Ja, wat beteekent dat? Het was heusch niet gevaarlijk!'

'Neen, maar je hadt het mij moeten zeggen. Je ziet Arvid, het deugt niet dingen geheim te houden, ten laatste komen zij toch aan het licht.'

'Heb jij dan inderdaad over alle jongeheeren met wie je gedanst en gewandeld hebt met mij gesproken, Emmy?'

'Ja, dat heb ik,' klonk het, ten volle overtuigd van de waarheid.

'Dat bewijst eenvoudig dat je beter bent dan ik,' schertste Arvid, terwijl hij weder naast haar, op de leuning van den grooten stoel ging zitten. 'Ik zou denken dat het voor jou voldoende moest zijn te weten, dat ik met niemand anders heb gedanst en met geen andere dame heb gewandeld nadat ik jou heb leeren kennen en liefhebben.'

'Zou-je daarop een eed kunnen doen, Arvid?'

'Ja. Zoowaar...'

'Bedenk je goed, Arvid! Zweer niet voor je geheel zeker van jezelf zijt, niet alvorens je geweten te hebben onderzocht.'

'Dat heb ik gedaan en zoowaar...'

'Wacht even! Hier is nog eene dame geweest terwijl je buiten waart.'

'Nog eene dame?'

'Ja. En wel eene zeer bijzondere dame.'

'Nu - en?'

'En zij beweerde ook je te kennen. Zij verzekerde het op zeer beslisten toon.'

'Foei Emmy, heb je met een vreemde dame over je man gepraat?'

'Ik heb volstrekt niet met haar gepraat,' hernam Emmy, bleek van verontwaardiging, van haar stoel opstaande. 'Het was hier in de kamer donker geworden en ik had mij juist in den hoek bij het fornuis verscholen toen de docent met haar binnenkwam. En hier werd ik onwillekeurig getuige van een onderhoud... foei Arvid, zulk een afschuwelijk gesprek heb ik in mijn leven nog niet gehoord. Verbeeldt-je, hij stelde haar voor met hem tezamen naar Italië op reis te gaan en zij...

En zoò eene zou ik kennen? Hoe kon je dát van mij denken?'

'Ik had niets te denken; zij zeide zelf, dat zij je kende. En o! Arvid, als het ten minste een net meisje was geweest; maar verbeeldt-je, zij dronk een glas vol cognac in eene teug ledig en zei toen, dat het bij vergissing gebeurd was!'

'Zij had het misschien voor water gehouden.'

'Goed zoo, je verdedigt haar! Nu zie ik opperbest hoe alles te zamenhangt! En nu blijf ik hier en morgen ga ik weer naar mama.'

'Luister eens, kindje! Jij waart het immers, die nooit jaloersch zou worden?'

'Dat heb ik niet gezegd. Ik heb niet gezegd dat ik nooit jaloersch zou kunnen worden, maar wel dat ik - als ik ooit jaloersch werd de ongelukkigste vrouw van de

wereld zijn zou! En nu ben ik dit en ik blijf hier en morgenochtend spoor ik naar huis, naar mijne moeder terug.'

'En zou je dat waarlijk willen doen, Emmy? Alleen om een vluchtig wantrouwen, zou je tot zulk eene handeling in staat zijn? Dat kan ik niet gelooven. Dan heb je mij nooit waarlijk lief gehad... dan was je gelofte een leugen... dan...'

'Juist omdat ik je zoo innig lief heb, kan ik niet... wil ik niet...'

'Wacht dan, ik zal die "dame" ter verantwoording roepen; ik zal haar dwingen te bekennen, dat zij gelogen heeft. Ik ga haar onmiddellijk halen...'

'Neen Arvid, dat is niet noodig. Zweer mij dat je haar niet kent en ik geloof je.'

'Bij al wat heilig is, zweer ik...'

'Zweer daar niet op, luitenant,' klonk nu de stem van den docent. Hij had reeds een oogenblikje in het donker vertrek gestaan, maar in den ijver van hun gesprek had het jonge paar zijn binnenkomen niet gehoord. 'Vergeef, dat ik mij in uw onderhoud meng, maar ik kwam even mijne cognacflesch halen en ving juist genoeg van het gesprokene op, om u, mevrouw, voor eene vergissing te kunnen vrijwaren.'

'En u waarschuwt mij, niet te zweren?' barstte Arvid woedend los, een paar stappen op den docent toetredend. 'Hoe durft u zich vermeten zoo....'

'Eenvoudig omdat u de persoon in kwestie wel degelijk kent,' gaf de docent zeer kalm ten antwoord. Hij nam, altijd bedaard, zijn bekleede flesch en het zilveren bekertje van de tafel.

'Dat is niet waar!' schreeuwde de jonge man, 'ik ken haar niet!'

'Neen, maar u kent *hem.*'

'*Hem?*' riepen de jonge echtgenooten tegelijk.

'Ja juist, *hem.* Ik heb zooeven eene tamelijk verrassende ontdekking gedaan. Die lange dame is een heer - en u kent hem.'

'Een heer? Is u daar zeker van - en dien ik goed ken?'

'Zoo zeker als men kan zijn, als men op het punt heeft gestaan zijne handen aan baardstoppels, die zoo hard als een rooster waren open te scheuren, en als men dan door een bas-stem niet al te beleefd wordt verzocht zijne handen thuis te houden, met uitdrukkingen, die ik uit égards voor mevrouw hier niet zal herhalen. Zooveel kan ik u zeggen, waarde dame, dat het een man is en ware het niet, dat het geheim van een derde er mede gemoeid is, dan zou ik u zijn naam kunnen noemen.'

'Dat moet u toch doen, anders gelooft mijn vrouwtje u niet.'

'Ik heb beloofd dien te verzwijgen. Zooveel zal ik u zeggen: hij is consul en u kent hem zeer goed.'

'Ja maar... dat is niet voldoende voor mijne vrouw, en ik....'

‘Jawel Arvid, het is voldoende. Ik vertrouw en geloof je.

Maar waarom heeft die heer zich als eene dame verkleed - dat begrijp ik niet,’ vervolgde Emmy tot den docent.

‘Hij zegt dat het eene weddenschap geldt - maar ik houd het er eer voor, dat de zaken in de war zijn en hij zich uit de voeten moet maken. Intusschen heb ik beloofd hem niet te zullen verraden, en hoewel nu hier het geval toch ter sprake gekomen is, vertrouw ik, dat u er ook over zwijgen zult. Dit oponthoud kwam hem razend ongelegen en hij heeft plan reeds te Hessleholm den trein te verlaten. De arme drommel is geducht bang te worden ontdekt!’

‘Consul?’ herhaalde Arvid en zocht in zijn geheugen rond tot hij op-eens met de vingers klapte en uitriep: ‘O, nu weet ik het. Ik zou durven wedden, het is....’

‘Niets meer hierover!’ viel de docent, met eene waarschuwende beweging naar de deur, hem in de rede. De conducteur en Stina kwamen, de sneeuw van de voeten stampende, binnen.

‘Als de heeren en dames zich nu gereed willen maken!’ rapporteerde de conducteur, ‘wij laten nog maar wat stoom door de verwarmingsbuizen gaan om de waggons niet zoo koud te hebben.’

‘Het weer is wat bedaard en nu denk ik zal het goed zijn als u zachtjes aan opwandelt,’ voegde Stina er naar het bed gaande, bij. ‘Lieve help - zij slaapt! De stumperd!’

‘Maak haar dan wakker, wij kunnen niet op haar wachten,’ zeide de conducteur.

‘Hoe is 't conducteur, dit verzuim zal tot Malmö niet kunnen worden ingehaald?’ vroeg de docent, terwijl Stina de reizigster wakker maakte.

‘Ik zal eens met Petterson praten. Als wij die tweede locomotief konden behouden, zou het misschien te doen zijn.’

‘Wat is er? Zijn wij reeds te Malmö?’ vroeg de vrouw, nog dommelig, terwijl Emmy en Stina haar met mantel en kaper hielpen.

‘Nu, het heeft nog een poosje den tijd,’ bromde de conducteur, die de deur uitging en ze achter zich sloot.

‘Mag ik u mijn arm bieden, zoodat u niet weer in de sneeuw blijft steken?’ vroeg de docent beleefd, toen de bleeke vrouw was aangekleed. Emmy en Arvid stonden samen bij de tafel, waarvan Stina de lantaarn had afgenomen. Zij wachtte, nadat zij een ander licht had opgestoken, daarmede in de hand, voor de deur.

‘Leun maar gerust op mij - geneer u niet.’

‘Ik dank u. Maar,’ voegde zij er aarzelend bij, ‘ik zou nog gaarne een paar woorden met de jonge mevrouw willen spreken.’

‘Laat dat maar,’ fluisterde de docent, met een jaloerschen blik op het jonge paar ginds bij de tafel, ‘wat hier behoort te worden gezegd, zullen zij, dunkt mij, het best samen afhandelen.’

‘Daarin heeft u gelijk,’ gaf zij, even zacht sprekend, ten antwoord. ‘Zoo zal het met ons ook zijn als ik weder bij mijn man ben!’

De docent schrikte. Hij had toch bepaald tegenspoed met de dames, die hij op dit avontuurlijk tochtje ontmoette! Hij had haar nu eenmaal zijn arm aangeboden en kon niet meer terug, daarom schikte hij zich in het onvermijdelijke en stapte de baanwachterswoning uit, voorafgegaan door Stina, die, naar het jonge paar omziende, riep:

‘Straks kom ik terug om u bij te lichten. Mevrouw mag zich wel goed warm instoppen, het was hier warm!’

Een vrij lange poos bleef alles stil in de kamer sedert de twee jongelieden alleen waren. Zij stonden nog bij de tafel niet ver van elkander af, maar toch scheen het hun beiden alsof zij elkander niet zoo nabij waren als te voren. Zij gevoelden instinctmatig behoefte aan eene toenadering eer zij van hier gingen, maar geen van beiden kon besluiten den eersten stap te doen.

Hij was, zij het ook vluchtig, teleurgesteld, doordien zijne vrouw hem zoo licht had kunnen wantrouwen, en zij? In den grond schaamde zij er zich een weinig over, zulk een haastig oordeel te hebben geveld. Het besef overmeesterde hen op dit oogenblik, dat men, zoo ooit, in het huwelijk, in die innige vereeniging van twee karakters, met zijn oordeel voorzichtig moet zijn. In deze gaarde kan evengoed eene distel worden gekweekt als eene roos en hare schoonste rozen kunnen evenmin de doornen missen, dan die in den gewonen bloemenhof; zij *mogen* daaraan ook niet ontbreken, want zij behooren tot den aard der bloem. De kunst is maar, zich daaraan niet te steken, en om die kunst te leeren moet men behoedzaam, maar niet al te vreesachtig zijn. Als men al te schuw is en te zeer toont hoe bang men is - ja, dan gaat het met de doornen als met de bijen: zij steken dubbel erg.

‘Wil je mij niet even helpen bij het aantrekken van mijn mantel?’ begon Emmy, met een blik waarin een bede om vergiffenis duidelijk te lezen stond.

‘Je zoudt immers hier blijven?’

Hij trommelde zenuwachtig op de tafel maar hij sprak bedaard.

‘Wil-je dat ik dit doen zal?’ Hare stem beefde nu toch.

‘Neen *dàt* wil ik zeker niet!’ Hij drukte haar innig tegen zijne borst, toen hij vervolgde: ‘het éenige wat ik verlang is, dat je mij gelooft als ik je zeg...’

‘Liefste Arvid - ik wensch niets vuriger!’ fluisterde zij, tegen hem aangevlijd.

‘En gaat het niet?’ zeide hij, zich tot haar overbuigend en haar teeder in de oogen ziende. ‘Is het weer de oude geschiedenis van den “Boom der Kennis” en “van de vrouw die alles weten wilde?”

Als de man dan ook maar ronduit sprak...’

‘De man kan niet ronduit spreken, zoolang zijn vrouwtje hem niet begrijpt,’ zeide hij, even zacht als te voren.

‘En geloof jij niet dat zij je begrijpt? Geloof je niet dat zij je sedert lang....’

‘O nog lang niet!’ antwoordde hij snel en als om den blos niet te zien, die bij deze woorden het gelaat van zijn vrouwtje kleurde, hielp hij haar met veel drukte bij het aantrekken van haar mantel. Die blos was nog zichtbaar, toen hij daarna met de bonte muts in de hand tegenover haar stond.

Daar kwam Stina met de lantaarn terug en reeds op den drempel riep zij:

‘Haast u! Iedereen wacht op u! Snel, anders gaat de trein nog zonder u er van door!’

‘Geen nood!’ riep de jonge man een geldstuk uit zijn portemonnaie halend, dat hij op de tafel legde. ‘Dank voor de goede huisvesting en het ga u wel!’

‘Als wij van de reis terugkomen zal ik op deze hoogte goed uitzien en u toeknikken,’ zeide Emmy tot de baanwachtersvrouw. Zij drukte haar de hand en liet haar oogen nog eens goed

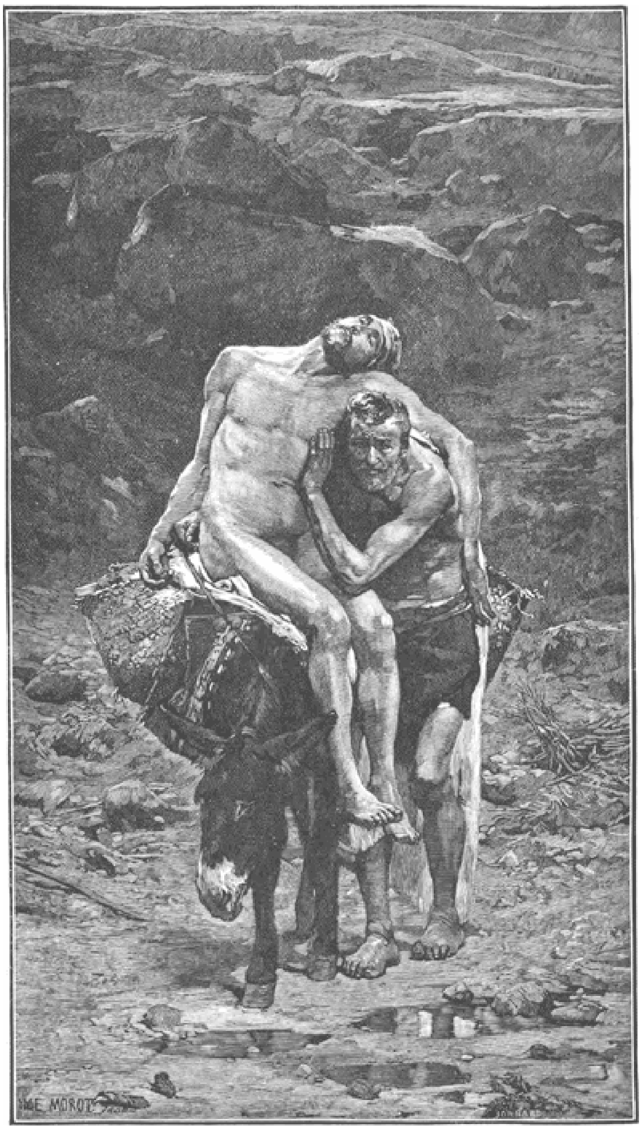

DE BARMHARTIGE SAMARITAAN. Naar A. Morot.

door het vertrek gaan. ‘In mijn leven zal ik dezen sneeuwstorm en dit oponthoud niet vergeten. Vaarwel!’

‘Toe Emmy, mag ik je niet naar beneden dragen?’

‘Neen,’ antwoordde zij vriendelijk doch beslist, ‘ik ga *nu* op eigen beenen.’

Zij nam zijn arm en een oogenblikje later hadden zij den trein bereikt en waren spoedig in de coupé gestopt. Daar zette de locomotief zich in beweging. Spoedig waren zij verdwenen in den van sneeuw vervulden nacht. De dichte vlokken vormden een mollige gordijn die achter hen werd neergelaten.

Toen Stina met Peter hare warme kamer weder had opgezocht en de deur voor goed gesloten was, viel haar oog op de tafel.

‘Neen maar, Per! Een goudstuk! Zie eens!’

‘Ja waarlijk! Alle Drommels! Een tienkronenstuk! En, Stina, ik heb een vijf-kroon van dien hoestenden mijnheer gekregen. - Nu zulk een insneeuwpartij laat ik gelden, hoor!’

‘Wil je ook nog iets eten, Per? Zeg het gerust, man.’

‘Neen, ik dank-je. Ik heb daar ginds aan het station een boterham en een glas bier gehad. Na de drukte verlang ik nu het meest rustig te gaan liggen.’

En terwijl zij bezig waren zich uit te kleeden, wees Per opeens naar buiten, en zeide:

‘Luister eens, Stina, ik zou wel eens willen weten of zij er goed komen.’

‘Wel zeker, komen zij er!’ luidde het antwoord van Stina uit volle overtuiging, ‘als zij maar bij elkander blijven.’

‘De locomotieven, meen je?’ vroeg Per langzaam.

‘Wat ben je toch een blok, Per!’ lachte Stina en met een stootje in zijn rug voegde zij er bij: ‘Ik bedoel het pas getrouwde paar, natuurlijk!’

Het buitenleven in Engeland.
(Naar Washington Irving.)

De vreemdeling die een waar en zuiver denkbeeld van het Engelsche karakter wil hebben, moet zijne opmerkingen niet uitsluitend tot de hoofdstad van Groot-Brittanje bepalen. Hij moet het land, de velden en de bosschen doorkruisen; in dorpen en gehuchten vertoeven. Hij behoort kasteelen, buitenverblijven, boerderijen en arbeiderswoningen te bezoeken; hij moet in parken en tuinen, langs heggen en hagen en met groen omzoomde voetpaden dolen. Het beschouwen der dorpskerken zal hem met een ongekunsteld godsdienstig gevoel bezielen; geen jaarmarkt, kermis, paarden- of veemarkt en meer dergelijke landelijke uitspanningen, zal hij mogen overslaan; met al de

verschillende en zoozeer uiteenloopende standen, die men ook op het Engelsche platteland aantreft, is hij verplicht om te gaan.

In eenige landen zijn het de groote steden, die het rijkste en deftigste gedeelte der natie omvatten; zij alleen strekken tot gewoon verblijf der beschaafdste en hoogste klassen der bevolking, en het land wordt in het algemeen slechts door 'onbeschaafde boeren' bewoond. Het tegendeel heeft in Engeland plaats: de hoofdstad is slechts de algemeene verzamelplaats van al zulke beschaafde lieden, die er gedurende een klein gedeelte des jaars door het genot van luidruchtige uitspanningen eens vroolijk willen leven. Hebben zij gedurende zulk een kort tijdperk zich aan dit soort van Vastenavond overgegeven, dan haken en verlangen zij weder naar het buitenleven, dat onbetwistbaar met hun karakter en gewoonten meer overeenstemming heeft. Uit een en ander volgt, dat de verschillende rangen der maatschappij over de oppervlakte van het geheele Engelsche rijk zijn verdeeld, en dat de afgelegenste gehuchten dikwerf personen van de meest uiteenloopende standen tot bewoners hebben.

De Engelschen bezitten al de eigenschappen, die voor het buitenleven worden gevorderd. Hun begrip omvat spoedig de schoonheden, welke de natuur oplevert; zij weten deze kennis met de genoegens, de uitspanningen en de bezigheden van het buitenleven op de gelukkigste wijze te vereenigen. Deze eigenschap schijnt een gedeelte van hun bestaan uit te maken. Zelfs de inwoners der groote steden, die tusschen de steenen muren en straten vol drukte en rumoer het levenslicht zagen en er opgroeiden, schikken zich gemakkelijk naar de gewoonten van het landelijk leven en behooren niet tot de achterblijvers als het er op aankomt, de bezigheden die veld en tuin eischen, te volbrengen. De koopman heeft zijn aangenaam buitentje in den omtrek der hoofdstad; niet zeldzaam is het, dat deze steunpilaar der Beurs even trotsch op het aankweeken van bloemen en vruchten is, als op den uitslag eener diep doordachte handelsonderneming. Stervelingen die veel minder met de gaven van vrouw Fortuna werden begunstigd, en daardoor zijn veroordeeld om hun leven te midden van pakhuizen, stoomschoorsteenen, koopvaardijschepen, balen, vaten, kisten, kranjangs en ceroenen te slijten, bezitten toch nog altijd iets, dat hun de lieve groene natuur herinnert. In het donkerste gedeelte der stad, te midden van het geruisch en geklepper der reusachtige fabriekwerktuigen, zult gij het venster van een woonvertrek geheel door bloemen gemaskeerd vinden; iedere duim gronds, die de koopmans-nijverheid vrij liet, en waar het denkbaar is dat er groei kan bestaan, heeft zijn plantsoen, doorsneden met voetpaden, wier kanten met bloempotten prijken. Het is een park in miniatuur, waardoor misschien de spottende vergelijking werd geboren van: 'het is een Engelsche tuin op een theeblaadje.'

Zij die met den Engelschman alleen in de stad kennis maakten, zullen geen gunstig oordeel over zijn gezellig karakter vellen. Hij is verdiept in zijne zaken, of wordt door duizende vragen en antwoorden heen en weder gesleurd, die heel zijn denkvermogen hebben overmeesterd. Daardoor heeft hij meestal haast en is hij kortaf in woorden en daden. Waar hij ook is, hij staat op het punt om weg te gaan; op hetzelfde oogenblik dat hij met u over eene zaak spreekt, denkt hij reeds aan eene andere; en terwijl hij u van zijne vriendschap, altijd in de kortst mogelijke termen, verzekert, rekent zijn geest al uit, hoeveel tijd hem dit wel heeft gekost. Eene ontzaggelijke hoofdstad als Londen moet de menschen wel tot egoïsten en eenzelvige wezens maken. De Engelschen laten in zulke korte en toevallige ontmoetingen slechts het koude omhulsel van hun karakter zien, - de rijke hoedanigheden, die den grondslag

hunner natuur uitmaken, hebben den tijd niet, zich te ontwikkelen en te doen bewonderen.

Het is op het land, dat de Engelschman den teugel viert aan zijn natuurlijk gevoel. Hij acht zich gelukkig, daar te kunnen breken met de koude plichtplegingen en de nietige beleefdheden, der stad eigen; hij ontdoet er zich van zijne terughoudende voorzichtigheid en wordt een vrij en opgeruimd mensch. Hij is er op uit, zich door al de gemakken des levens te omringen en zonder dwang te mogen genieten. Zijn buitenverblijf levert alles op, wat noodzakelijk is voor kalme rust, maar ook voor goed eten en drinken en voor landelijke uitspanningen. Boeken, schilderijen, muziek, paarden, honden, alles wat tot jagen en visschen behoort, vindt gij bij hem voorhanden. Men doet bij hem wat men wil; de gastheer en de gasten zijn, volgens de echte wetten der gastvrijheid, vrij en zonder dwang; hij biedt u verscheidenheid van genot aan, - het staat aan u, eene keuze naar uwen smaak te doen.

Wat betreft het bebouwen van den grond, in de manier om er partij van te trekken, heeft de Engelschman zijns gelijke niet. De Britten hebben de natuur aandachtig bestudeerd en leveren het doorslaand bewijs, dat zij de schoonheid der vormen weten te waardeeren. De bekoorlijkheden, die men in andere landen alleen in eenzame streken vindt, omgeven hier den zetel van het huiselijk leven. Het schijnt dat de Brit het geheim wist meester te worden, om de spreuk: ‘het eenvoudige is het kenmerk van het ware en het schoone’, op het landelijk leven toe te passen.

Niets is indrukwekkender dan het heerlijk aanzien van een Engelsch park. Het zijn uitgestrekte grasperken, hier en daar met reusachtige boomen beplant, - kleine bosschen, met open plekken, waar men herten en reeën bij gansche troepen ziet, of een haas die door het krepelhout springt, en een faisant die bij uwe nadering schuchter opvliegt, - een beek die men een aantal kronkelingen liet maken, om zich eindelijk in een meer te ontlasten, - een eenzame vijver, waarover zich de breede takken van zwaar geboomte uitspreiden en waarin visschen van allerlei soort hun vreedzaam verblijf houden, terwijl uw oog tusschen het geboomte het standbeeld eener heidensche godheid ontwaart, dat door den tijd en de vochtigheid eene groenachtige tint aannam; of het aanschouwt de bemoste hut van een kluizenaar, versierd met het kruis, waardoor uw hart in een verheven, dichterlijke stemming wordt gebracht.

Ziedaar in korte trekken wat een Engelsch park oplevert; doch wat vooral bewondering wekt, is het scheppend vernuft dat de Engelsche burgerklasse bezit, om hare niet zeer aanzienlijke buitenverblijven

op te sieren. In de handen van een Engelschman van smaak wordt de onhebbelijkste woning, de kaalste, onaangenaamste plek, een klein paradijs. In eens weet zijn vlug bevattingsvermogen, wat er van te maken, wat er van te genieten is. Wat het zal worden, heeft hij reeds voor den geest. Hij zal niet alles omhakken, afbreken, of vernietigen; neen, hij trekt op eene bewonderenswaardige wijze partij van al wat hij heeft, en weet met hetgeen hij vindt een ander, even schoon als smaakvol geheel tot stand te brengen.

Het buitenleven van vermogende lieden, van personen uit den beschaafden stand, heeft op alle klassen een hoogst gunstigen invloed gehad. De arbeider, wiens woning met een rieten dak is bedekt, stelt alles in het werk om de weinige ruimte, die voor of achter zijn verblijf ligt, op te sieren. Het haagje is gelijkmatig gesnoeid, het bleekveld ziet er helder en frisch uit, behoorlijk is het gras afgestoken, het klimop is met smaak langs de woning geleid, en de kamperfoelie laat hare bloemen weelderig langs het latwerk hangen; alles verkondigt den invloed van den smaak, afkomstig uit hoogere standen. Als het waar is, wat de dichters zoo dikwijs hebben gezongen, dat de liefde zich het gelukkigst in eene hut gevoelt, dan kan men er zich verzekerd van houden, dat zij aan de woning van een Engelschen boer de voorkeur geeft.

Deze zucht voor het buitenleven, die zoo sterk onder de hoogste standen der Engelsche natie heerscht, heeft eene krachtige en heilzame uitwerking op het nationaal karakter gehad. Men zou gerust kunnen vaststellen, dat er geen schooner menschenras bestaat, dan dat der Engelsche edellieden. In plaats van de verwijfde zachtheid, die in vele andere landen het kenmerk van den adel is, onderscheiden zij zich door een krachtig voorkomen, een frissche kleur en gemakkelijke manieren, hetgeen men moet toeschrijven aan de gewoonte om in de open lucht te leven en lust in die uitspanningen te hebben, welke alleen in de vrije natuur kunnen genoten worden.

Deze manier van uitspanning oefent ook haar invloed op het verstand en het humeur uit. Op het land schijnen de verschillende standen der maatschappij gemakkelijker met elkander in aanraking te komen, meer geneigd te zijn met elkander om te gaan en elkander wederkeerig diensten te bewijzen. Daar bestaan niet die onoverkomelijke slagboomen, die in de steden tusschen de uiteenloopende standen der bevolking worden aangetroffen. Buiten heerscht er een soort van onafhankelijkheid, die haar oorsprong heeft in de verschillende wijzen waarop de eigendom is verdeeld.

De arbeid is buiten niet vernederend; men kan een millioen bezitten en - den grond omspitten. Al is men eenvoudig, zelfs plomp, toch behoeft men niet gemeen te zijn. Daarom is de welopgevoede man buiten er niet afkeerig van, met zijne minderen om te gaan: hij stuit hier niet op de onhebbelijkheden, die hij in de stad zou ondervinden. Hij werpt het gevoel van meerderheid en terughouding van zich af; hij voelt zich gelukkig, nu hij de deftigheid, aan zijnen rang verbonden, eens ter zijde kan stellen en op zijn gemak, ongekunsteld, de uitspanningen van het dagelijksch leven mag genieten. De vermaken van het buitenleven brengen de menschen meer bij en nader tot elkander.

De groote aantrekkingskracht, die het Engelsche landleven heeft, moet men toeschrijven aan het zedelijk gevoel, waarvan het is doordrongen. Hier vereenigen zich rust, orde, eenvoudige grondstellingen en eerbied voor oude gewoonten en gebruiken. De oude kerk, die gij daar ginds ziet en wier bouworde zich in den nacht der tijden verliest, zal altijd blijven bestaan met zijn Gothischen toren en zijne getraliede, keurig beschilderde vensterruitjes. Niemand zal zijne vernietigende hand

slaan aan de trotsche monumenten, waaronder een ridder uit de middeneeuwen ligt begraven, wiens nakomelingen, in plaats van het zwaard der verwoesting te zwaaien, thans voornamelijk het ijzer en staal gebruiken om van den bodem voordeel te trekken. Het oude kasteel, dat op gindsche hoogte ligt, ziet nog wel altijd even trotsch op den omtrek neder, doch de bewoners zijn veranderd: men beeft niet meer voor zijn goed en bloed, als men hen ziet aankomen. Al deze trekken, die aan het buitenleven der Engelschen verbonden zijn, geven het iets beminnelijks en eerbiedwaardigs.

Treffend is het schouwspel, wanneer de Zondagmorgen is aangebroken, het eenvoudig geklep van de kerkklok zich over veld en weide verspreidt en de geloovigen naar het bedehuis roept. Langs bijwegen en paden ziet gij de boeren, getooid met hun Zondagsch gewaad, zich naar de kerk spoeden; hun gelaat kenmerkt zich door tevredenheid en levenslust. Nog belangwekkender is het, den landman gade te slaan, wanneer hij tegen het vallen van den avond op den drempel zijner woning of aan het hek zijner boerderij verschijnt; dan ziet gij hem in zijne grootheid, want met de meeste zelfvoldoening laat hij zijne oogen weiden over zijn eigendom, over de verbeteringen en verfraaiingen, die hij er aanbracht, en over de vruchten van zijn arbeid, in het zweet zijns aanschijns verkregen.

Uit den Hussitenkrijg.

Hussiten noemden zich de aanhangers van den Boheemschen kerkhervormer Johannes Huss, die hem en Hieronymus van Praag als martelaars vereerden en hun dood op verschrikkelijke wijze aan priesters en monniken wreekten. Toen na Wenzel's dood (1419) de meeste Standen weigerden, Keizer Sigismund te erkennen, en een pauselijk gezant naar Bohemen toog om de afvalligen met geweld tot de kerk terug te brengen, ontstond in 1419 de zoogenaamde Hussitenoorlog, die met groote verwoedheid gevoerd werd. De tegen Huss afgezonden legers werden verslagen. Bij het verdrag van Iglau (1436) waarborgde Sigismund godsdienstige en politieke vrijheid; doch de burgeroorlog duurde voort, totdat Koning Wladislaus in 1485 den godsdienstvrede sloot.

Die Hussitenkrijg was geen oorlog als iedere andere. Het was daarbij niet te doen om eigendomsrechten, ook niet om de zegepraal eener zaak, hoewel het een godsdienstoorlog was. Het was een strijd van lang opgekropten haat tusschen clerus, adel, plebs en slaven. Wie van al deze partijen zou men thans, in onzen tijd, gelijk of ongelijk kunnen geven? De Hussiet meende den hemel (zijn hemel) met zijne ijzeren morgensterren te bestormen; en de oudge-

loovigen dachten hem door ukasen en martelaarschap te winnen. Het doel van beiden echter was: de tronen in den hemel - een doel waarover reeds de Verlosser geweend en gezucht heeft, toen Hij de oogen zijner discipelen daarop gevestigd zag.

Ach, welk een voornaam, statig gebouw was destijds de sterke en trotsche burcht Kunetice bij Chrudim, in het Boheemsche district Pardubitz! Jiri van Kunetice was een van die rijke, vroolijke, goedhartige edellieden, in wier omgang men behagen kon scheppen. Hij dacht den ganschen lieven dag aan niets anders dan aan jagen, smullen en pret maken; en dus was het geen wonder, dat hij een waar heirleger van goede vrienden had! Reeds de schoonheid en de vriendelijke aard zijner huisvrouw gaf aan iederen goudgelen dronk, die in zijn huis werd aangeboden, iets bijzonder gekruids. Wat was zij hartelijk, en altijd opgeruimd en innemend!.... Maar ontbrak er ook wel iets aan haar geluk? Zij had immers een levenslustigen, edelen, rijken echtgenoot, en een lieven, veelbelovenden knaap, den kleinen Jan?

En toch waren er avonden - wanneer zich een onweder saampakte boven de met heuvelen omringde vlakten van Pardubitz, wanneer er bliksemflitsen door de lucht schoten en de donder in de verte rommelde, - dat Wlasta van Kunetice doodsbleek kon neerzitten op hare bovenkamer, onbewegelijk als een beeld, luisterend, luisterend, gestadig luisterend, - als ware de in de verte rollende donder het gedruisch van paardehoeven en van groote scharen woest krijgsvolk, die al nader en nader kwamen. En wanneer in winternachten de hongerige wolf jankend rondzwierf in de bosschen achter het kasteel, dan kromp zij plotseling van schrik ineen, dan drukte zij het kind aan haar hart, als om het te beschermen, en stamelde zij: ‘De wolf!... de wolf...!’

En er kwam een tijd, dat alle onweders losgelaten schenen te zijn over de Pardubitzer vlakte, over den met zooveel trots zich verheffenden burcht Kunetice; de veraf rollende donder was hoe langer hoe luider geworden, het getrappel van paardehoeven werd duidelijker, hoe langer hoe duidelijker, en het flikkeren der bliksemschichten was thans een brand - een steeds verder voortkronkelende brand van vele, vele dorpen en vlekken - Medlaschitz - Mikolowitz - Draschkowitz - in den omtrek. De Hussiten waren er! De Hussiten waren er!!!

't Was laat in den nacht, toen de woeste horden het kasteel overstroomden, dat zij in een oogwenk in hunne macht hadden. De burchtheer werd weggesleept - zij martelden hem op de eene of andere wijze dood, of behielden hem als gijzelaar; de lijken der bedienden van het slot lagen verspreid over de trappen en portalen - alle kasten waren opengebroken, alle bergplaatsen geplunderd.

Jan, de slaapdronken knaap, ontwaakte in de armen zijner moeder. Hij zag haar doodsbleek, met afgrijselijk groote oogen, naar een man staren, die een bloedrood lemmet boven haar hoofd zwaaide. Een knappe, bruine man, - maar zoo woest van uiterlijk! En zijne oogen straalden zoo rood....

‘Wolf! Wolf!’ schreeuwde zij.

‘Ja, Wolf van Luze ben ik!’ riep de man met een honenden spotlach. ‘Die u te g e r i n g was, trotsche vrouw! - En liefgehad hebt ge mij tóch, maar niet zoo vurig, niet zoo trouw, niet zoo waanzinnig als ik ú liefhad! En toen het ernst begon te worden, toen herinnerdet gij u plotseling, dat ik toch maar een gemeen soldenier was, en dat een rijk edelman een betere partij vormde, en....’

‘Wolf! Wolf! spaar slechts mijn kind: het is onschuldig! Ik bezweer u bij onzen Vader in den hemel....!’

'Spreek mij dáár niet van!' riep Wolf. 'Onze Vader in den hemel!! M i j n God is niet meer u w God! - Want ik kan niet meer tot den God bidden, tot Wien gij de handen opheft, - gij hebt mij niet alleen mijn levensgeluk ontroofd, maar ook mijnen hemel! Ik ben een Hussiet, ik heb een nieuw geloof, een nieuw ik, een nieuw hart, en dat nieuwe hart smacht naar wraak! Wraak....!'

'Wolf! spaar mijn kind!'

'O, zeer zeker zal ik uw gebroed sparen! Zou hem wel iets beters kunnen overkomen, dan dat ik hem doodde? Maar wanneer ik hem leven laat - tusschen de puinhoopen van zijn huis - verweesd, verlaten, verhongerend in de wildernis en de verlatenheid... welk een langzame dood! Of welk eene lange, lange vernedering en slavernij! Wees gerust, ik laat uw kind leven en geen haar van zijn hoofd zal gekrenkt worden. Maar met ú heb ik medelijden, ú zal ik verlossen, - daar!'

Een kreet, een val. De donder rolt. Het bleeke morgenlicht aanschouwt in het verwoeste vertrek slechts eene doode vrouw en een hongerig kind, dat niet durft schreien of roepen, uit vrees dat die afschuwelijke moordenaars terug zullen komen... een waanzinnig kind....

De leugenaar.
Naar Henry James.

I.

De trein was een half uur te laat, en de rit van het station duurde langer dan hij gedacht had, zoodat, toen hij het huis bereikte, de bewoners reeds naar hunne kamers waren gegaan om zich te kleeden voor het diner, en hij regelrecht naar de voor hem bestemde logeerkamer werd gebracht. De gordijnen van dit toevluchtsoord waren neergelaten, de kaarsen waren aangestoken, het vuur brandde helder, en nadat de bediende hem gezwind van kleeding had helpen verwisselen, maakte het gezellige vertrekje een aangenamen indruk op hem: het scheen beloften te doen hooren van een aangenaam tehuis, afwisselend gezelschap, gesprekken, kennismakingen, verfijnde genoegens, gezwegen dan nog van een zeer goed onthaal. Hij had het te druk met zijne bezigheden om vele bezoeken ten plattelande af te leggen; maar hij had menschen, die daar meer tijd voor hadden, hooren spreken van buitenverblijven, waar 'men zeer zijn best voor u doet.' Hij voorzag dat de eigenaars van Stayes zeer hun best voor hem zouden doen. Als hij zich op een buitenverblijf bevond, keek hij in zijn slaapkamer altijd het eerst naar de boeken op het rekje en de platen aan de muren; hij was van oordeel, dat deze dingen een soort van maatstaf aangeven voor de ontwikkeling en zelfs voor het karakter van den gastheer en diens gezin. Schoon

hij voor het oogenblik slechts weinig tijd had om zich aan een dergelijk onderzoek te wijden, was een vluchtige inspectie reeds voldoende om hem te overtuigen, dat de litteratuur wel, als gewoonlijk, hoofdzakelijk van Amerikaanschen en humoristischen aard was, maar dat de kunst toch niet bestond uit de waterverf-studiën der kinderen of uit 'mooie' gravures. De muren waren behangen met ouderwetsche lithographieën, meerendeels portretten van landedellieden met hooge kragen en ruiterhandschoenen; dit bracht hem tot het besluit - en het was wèl aanmoedigend - dat de traditie der portretkunst hier in eere gehouden werd. Men vond er den gebruikelijken roman van Le Fanu, voor het beddetafeltje (op een buitenplaats de ideale lectuur voor de uren na middernacht). Oliver Lyon kon zich ternauwernood weerhouden er aan te beginnen, terwijl hij de kraag van zijn overhemd dichtknoopte.

Misschien was dit de reden, waarom hij niet alleen iedereen in de groote zaal aanwezig vond, toen hij beneden kwam, maar ook aan de haast waarmee men onmiddellijk aan tafel ging, kon bemerken dat men op hem gewacht had. Er was geen tijd meer om hem aan eene dame voor te stellen, want hij liep, te midden van een groep ongepaarde heeren, zonder dit aanhangsel voort. De heeren bleven achteraan drentelen, langs de randjes en de kantjes, als gewoonlijk, terwijl men de deur der eetzaal binnentrad;

UIT DEN HUSSITEN-KRIJG. Naar E. Hollarèk. (Zie blz. 347.)

en de ontknooping van deze kleine komedie was, dat hij het laatst van allen op zijne plaats kwam. Dit deed hem begrijpen, dat hij zich in een vrij voornaam gezelschap bevond; want indien hij zich vernederd had gevoeld (wat niet het geval was), zou hij zich niet hebben kunnen troosten met de overweging, dat zoo iets volkomen natuurlijk was bij een jong, onbekend, worstelend kunstenaar. Hij kon zich, helaas! in zijne gedachten niet langer voorstellen als zeer jong; en al was zijne positie ook niet zoo schitterend als zij wel wezen kon, mocht hij haar volgens recht en billijkheid toch niet langer een worsteling noemen. Hij was zoo iets wat men een beroemdheid noemt, en hij bevond zich hier blijkbaar in een gezelschap van beroemdheden. Dit denkbeeld prikkelde des te meer de nieuwsgierigheid, waarmede hij de beide zijden der lange tafel overzag, terwijl hij zijne plaats innam.

Het was een talrijk gezelschap: vijfentwintig personen; eigenlijk een slechte gelegenheid voor hem om hier te komen, naar hij meende. Hij zou niet omringd zijn door de stilte, die zoo onmisbaar is om goed te kunnen werken; maar met dat al had het toch nooit een nadeeligen invloed op zijn werk uitgeoefend, wanneer hij in zijne rustpoozen het schouwspel des menschelijken levens voor zich zag. En ofschoon hij het niet wist: het was nooit rustig op Stayes. Wanneer hij goed werkte, bevond hij zich in dien gelukkigen toestand - de gelukkigste van allen voor een kunstenaar - waarin de dingen over het algemeen medewerken tot zijn bepaalde denkbeeld en er mede samensmelten: het voorthelpen en rechtvaar-

digen, zoodat hij voor het oogenblik een gevoel heeft alsof hem niets ter wereld kan overkomen, ook al ware het in den vorm van ramp of lijden, of het geeft een zekeren steun aan de uitwerking van zijne plannen. Bovendien was er iets opvroolijkends (hij had het vroeger reeds gevoeld) in de snelle verandering van tooneel: dezen sprong, in de schemering van den namiddag, uit het mistige Londen en zijn oude atelier naar een middenpunt van feestelijkheden in het hartje van Hertfordshire en naar een half gespeeld drama, een drama van schoone vrouwen en aanzienlijke mannen, en van verrukkelijke orchideeën in zilveren vazen. Hij bemerkte, als een niet onbelangrijk feit, dat een der schoone vrouwen naast hem was gezeten; aan zijn anderen kant zat een heer. Maar hij bemoeide zich voorloopig niet veel met zijne buren; zijne blikken waren voortdurend bezig om in alle richtingen naar Sir David te zoeken, dien hij nog nooit gezien had en naar wien hij nu natuurlijk zeer nieuwsgierig was.

Blijkbaar bevond Sir David zich echter niet aan tafel, eene omstandigheid die voldoende werd opgehelderd door de andere omstandigheid, welke zoo ongeveer het eenige uitmaakte wat onze vriend van hem wist: zijn negentigjarige leeftijd. Oliver Lyon had zich zeer verheugd in het vooruitzicht op de hem geschonken gelegenheid om een negentigjarige te schilderen; en hoewel de afwezigheid van den ouden man aan het diner iets van een teleurstelling had (het was een gelegenheid te minder om hem waar te nemen vóór hij aan 't werk ging), scheen het een bewijs, dat hij min of meer een gewijde en misschien daarom een bezielende reliquie was. Lyon bespiedde nu met des te grooter belangstelling zijn zoon, - waarbij hij zich met verwondering afvroeg, of het glazige waas van diens wangen was overgeërfd van Sir David. Dat zou verrukkelijk zijn om te schilderen bij zoo'n ouden man: de verwelkte ruigte van een winterappel, vooral indien er nog leven in het oog was en het witte haar den killen blik deed uitkomen! Het haar van Arthur Ashmore had een echt zomerschen gloed, maar Lyon was blijde dat zijn opdracht strekte om den vader op het doek te brengen, en niet den zoon, hoewel hij den eerstgenoemde nog nooit gezien had en de ander daar thans tegenover hem zat in al het streelende gevoel eener welgeslaagde gastvrijheid. Arthur Ashmore was een goed, frischkleurig, diknekkig Engelsch edelman, maar hij vormde daarom nog geen onderwerp voor een schilderij; hij kon een boer geweest zijn, maar ook evengoed een bankier, - hij miste alle homogeniteit. Mevr. Ashmore vulde de onvolkomenheid niet aan; zij was een groote, opgeruimde, bewegelijke vrouw, die evenals haar echtgenoot iets geweldig nieuws in haar voorkomen had: een uiterlijk dat iemand min of meer aan versch vernis deed denken (Lyon kon niet zeggen of het door haar tint of door hare kleederen kwam), zoodat men den indruk kreeg alsof zij eigenlijk in een vergulde lijst behoorde te zitten, en men onwillekeurig naar het nommer keek, waarop zij in den catalogus of op de prijslijst te vinden was. Zij was als 't ware eigenlijk reeds een slecht, maar kostbaar portret, afgeraffeld door een beroemde hand, en Lyon gevoelde niet den minsten lust om dit werk te copieeren. De mooie vrouw aan zijn rechterkant was in gesprek met haren buurman, en de heer aan zijn anderen kant had iets schuws en schrikachtigs in zijn blik, zoodat hij al den tijd had om zich te verdiepen in zijn geliefkoosd vermaak, namelijk achtereenvolgens al de gezichten gade te slaan. Deze gelaatsstudie verschafte hem het grootste genot dat hij kende, en dikwijls beschouwde hij het als een zegen, dat het menschelijk masker hem belangstelling inboezemde, of dat het zoo goed aan zijne bestemming als masker voldeed (soms was het succes

al zéér duidelijk merkbaar), nu hij eenmaal zijn leven gewijd had aan het weergeven van dat masker. Ook al vormde Arthur Ashmore geen bezielend onderwerp om te schilderen (er kwam een zeker angstig vermoeden bij hem op, dat Mevr. Arthur, wanneer het hem gelukt was haren schoonvader goed te treffen, het in haar hoofd zou krijgen dat hij zich nu de eer waardig had getoond om haren echtgenoot 'onder handen te nemen') - en al had hij er ook wat minder uitgezien als een bladzijde schrift (mooi genoeg om gedrukt en in een bloemrand gezet te worden) zonder komma's en punten, zou die toch altijd nog een kersversche, blinkende oppervlakte gehad hebben. Maar die heer, die vier plaatsen verder zat, - wie en wat was die toch wel? Zou die een goed sujet zijn, of was zijn gelaat niets anders dan het leesbare naamplaatje zijner identiteit, gepolijst door middel van zorgvuldig wasschen en scheren: de minste van al de welvoegelijkheden, die er aan hem op te merken waren? Dit gelaat boeide Oliver Lyon: het trof hem reeds bij den eersten oogopslag als zeer schoon. De heer kon nog jong genoemd worden, en zijne trekken waren regelmatig: hij had dichtgevulde, blonde knevels, aan de punten naar boven gekruld, - een schitterend, krijgshaftig, bijna avontuurlijk voorkomen, en een groote, fonkelende doekspeld midden op zijn overhemd. Hij deed zich voor als een schoone, verzadigde ziel, en Lyon bemerkte, dat er zich overal waar hij zijn vriendelijken blik liet rusten, een aangenaam schijnsel verspreidde, als van de stralen der Septemberzon, - alsof hij perzikken en druiventrossen, ja zelfs menschelijke aandoeningen, kon doen rijpen door er naar te kijken. Het eenige wat hem misstond, was een zekere mengeling van het nauwgezette en het buitensporige, alsof hij een gelukzoeker was, die zich met buitengewoon goeden uitslag voor een fatsoenlijk man trachtte uit te geven, of een fatsoenlijk man, die op den inval was gekomen om met een paar heimelijk medegenomen wapens uit te gaan. Hij kon ook een onttroond vorst zijn geweest, of de oorlogscorrespondent van een nieuwsblad; hij was evenzeer de vertegenwoordiger van den ondernemingsgeest, als van de traditie van goede manieren en slechten smaak. Lyon geraakte eindelijk in gesprek met de naast hem gezeten dame, - zij ontsloegen elkaar, zooals hij reeds dikwijls aan groote diners had moeten doen, van een voorafgaande wederzijdsche voorstelling, - en de aanleiding tot hun gesprek vormde zijne vraag, wie die heer toch was.

'O, dat is Colonel Blacking; wist ge dat niet?'

Lyon wist het niet, en hij vroeg dus om verdere inlichtingen. Zijne buurvrouw had gezellige manieren en was blijkbaar gewoon, de overgangen te bespoedigen; zij wendde zich om met een stelselmatige beweging, zooals een geroutineerd kok van de eene sauspan in de andere kijkt. 'Hij is heel lang in

Indië geweest, - hij is immers erg beroemd?' vroeg zij. Lyon moest eerlijk bekennen, dat hij nog nooit van hem gehoord had; waarop zij voortging: 'Enfin, misschien is hij 't niet; maar hij zegt dat hij het is, en als ge het denkt, komt het toch op hetzelfde neer, niet waar?'

'Als gij het denkt?'

'Ik bedoel, als hij het denkt, - dat is toch evengoed, zou ik zeggen?'

'Bedoelt gij dat hij iets zegt, wat niet waar is?'

'Och hemel, neen, - want ik heb er nooit het rechte van geweten. Hij is buitengewoon geestig en onderhoudend, - werkelijk de geestigste van allen die hier zijn, tenzij gij het van hem wint, natuurlijk. Maar dat kan ik nu nog niet zeggen, wel? Ik kan alleen oordeelen over de menschen die ik ken; ik zou zeggen dat dit beroemdheid genoeg is!'

'Genoeg voor hen?'

'O, ik zie wel dat gij geestig zijt. Genoeg voor mij! Maar ik heb van u gehoord,' vervolgde de dame. 'Ik ken uwe schilderijen; ik bewonder ze. Maar ik zou u niet voor den maker aangezien hebben.'

'Het zijn meerendeels portretten,' zeide Lyon; 'en gewoonlijk leg ik mij niet het meest op mijne eigene gelijkenis toe.'

'Ik begrijp wat gij meent. Maar zij hebben meer kleur. En nu zijt gij gekomen om hier iemand te doen?'

'Ik ben uitgenoodigd, Sir David te doen. Het is eigenlijk een teleurstelling voor mij, dat ik hem van avond niet hier zie.'

'O, hij gaat al vroeg te bed, op een erg onnatuurlijken tijd, - om acht uur, of iets van dien aard. Gij weet zeker wel, dat hij eigenlijk een oude mummie is.'

'Een oude mummie?' herhaalde Oliver Lyon.

'Ik bedoel, dat hij een half dozijn vesten en dergelijke dingen draagt. Hij is altijd koud.'

'Ik heb hem nooit gezien, en ook nooit een portret of photographie van hem,' zeide Lyon. 'Het verwondert mij, dat hij nooit iets van dien aard heeft laten maken, - dat men er al die jaren mede gewacht heeft.'

'O, dat komt dat hij bang was, weet ge; het was een soort van bijgeloof. Hij hield er zich verzekerd van, dat hij, zoodra er iets dergelijks gemaakt werd, onmiddellijk daarna zou sterven. Hij heeft pas vandaag zijne toestemming gegeven.'

'Is hij dan nu bereid om te sterven?'

'Och, nu hij zoo oud is, bekommert hij er zich niet om.'

'Nu, ik hoop dat ik hem niet den dood zal aandoen,' zeide Lyon. 'Het was dus wel wat onnatuurlijk van zijn zoon, mij hier te laten komen.'

'O, zij hebben er niets bij te winnen, - het is alles reeds van hen!' hernam zijne dischgenoote, alsof zij die woorden volkomen letterlijk had opgevat. Hare spraakzaamheid had iets stelselmatigs: zij was bij het familiariseeren even ernstig, als zij bij het whisten zou geweest zijn. 'Zij doen wat zij goedvinden - zij halen het heele huis vol volk - zij hebben carte blanche.'

'Ik begrijp u, - maar de titel dan toch nog.'

'Nu ja, maar wat is dat?'

Onze kunstenaar schoot hier in een lach, zoodat zijne buurvrouw hem verbaasd aanzag. Vóór hij zijn gelaat in een effen plooi gebracht had, was zij weer druk aan 't praten met haren anderen buurman. De heer aan zijn linkerhand waagde eindelijk

een opmerking, en nu voerden zij samen een stuksgewijs gesprek. Deze persoon vervulde daarbij zijne taak niet zonder moeite: hij sprak een volzin uit op de wijze zooals een dame een pistool afvuurt, angstig naar den anderen kant kijkend. Om den hem toegekaatsten bal op te vangen, was Lyon genoodzaakt zijn oor luisterend zijwaarts te buigen; en bij die telkens herhaalde beweging kreeg hij eenige minuten later een dame in 't oog, die aan denzelfden kant zat, even voorbij den heer met wien hij thans in gesprek was geraakt. Haar profiel was naar hem toe gekeerd, en bij den eersten oogopslag was hij alleen getroffen door hare schoonheid; daarna volgde er een nog veel aangenamer indruk: een gewaarwording van schemerachtige herinnering aan vriendschappelijk verkeer. Hij had haar niet oogenblikkelijk herkend, enkel en alleen wijl hij in de verste verte niet verwacht had haar hier te zullen zien; hij had haar reeds in zoo langen tijd nergens ontmoet, en ook nooit iets van haar gehoord. Zij leefde dikwijls in zijne gedachten, maar zij was geheel van zijn levensweg verdwenen. Hij dacht soms tweemaal per week aan haar, - wat wel zéér dikwijls mag genoemd worden met betrekking tot iemand, die men in twaalf jaar niet gezien heeft. Een oogenblik nadat hij haar herkend had, gevoelde hij weer, hoe zij toch wel wezenlijk de éénige was, die er zóó uitzag: want van het bekoorlijkste hoofd ter wereld (en dat had deze dame) kon er geen wedergade bestaan. Zij leunde een weinig voorover; zij bleef voortdurend in profiel, blijkbaar luisterend naar iemand, die aan haren anderen kant zat. Zij luisterde, maar tegelijkertijd keek zij; en onwillekeurig volgde Lyon de richting harer oogen. Zij waren gevestigd op den heer, dien men hem als Colonel Blacking had aangeduid, - en wel, naar het hem voorkwam, met zeker stil welbehagen. Dit was niet onverklaarbaar, want de Colonel was er ontegenzeggelijk wel de man naar, om den belangstellenden blik eener vrouw op zich te vestigen; doch Lyon gevoelde er zich eenigszins teleurgesteld over, dat zij *hem* zoo lang naar haar kon laten zien, zonder hem een blik te gunnen. Er bestond tot op den huidigen dag geen band tusschen hen, en hij kon geene rechten op haar doen gelden; maar zij moest toch geweten hebben dat hij komen zou (het was natuurlijk wel niet zoo'n wereldschokkende gebeurtenis, maar zij kon toch niet hier in huis gelogeerd zijn, zonder er van gehoord te hebben), en het was niet te denken, dat dit haar volkomen onverschillig zou hebben gelaten.

Zij keek naar Colonel Blacking alsof zij op hem verliefd was: een zonderling geval voor de hooghartigste en gereserveerdste van alle vrouwen. Maar zonder twijfel was alles in orde, wanneer haar echtgenoot het goed vond of het niet bemerkte; hij meende er iets van gehoord te hebben, zoo ter loops, jaren geleden, dat zij getrouwd was, en hij hield er zich verzekerd van (daar hij niet had vernomen, dat zij weduwe was geworden) dat hier ook de gelukkige man aanwezig was, wien zij had toegestaan wat zij geweigerd had aan *hem*, den armen candidaat-kun-

stenaar te Munchen. Colonel Blacking scheen niets te bemerken, en deze omstandigheid - onbestaanbaar genoeg! - ergerde Lyon meer, dan dat zij hem verheugde. Eensklaps keerde de dame haar hoofd om, waardoor zij onzen held haar volle gelaat te zien gaf. Hij had zóó stellig op een groet gerekend, dat hij oogenblikkelijk glimlachte, zooals een aangestooten volle beker overloopt; maar zij liet zijn glimlach onbeantwoord, keerde haar hoofd weer af en liet zich achterwaarts in haar stoel vallen. Al wat haar gelaat op dit oogenblik zeide, was: ‘Gij ziet dat ik nog even mooi ben als vroeger.’ Waar hij in gedachten bijvoegde: ‘Ja, en dat doet mij nog evenveel genoegen!’ Hij vroeg aan den jongen man naast hem, of hij ook wist, wie die mooie vrouw was, op den vijfden stoel van hem af. De jonge man boog zich even naar voren, wierp een blik ter zijde, en antwoordde toen: ‘Ik geloof dat het mevrouw Blacking is.’

‘Bedoelt ge z i j n e vrouw - van dien man daar?’ En Lyon wees den heer aan, omtrent wien zijn andere buurman hem inlichtingen had gegeven.

‘O, is d a t mijnheer Blacking?’ vroeg de jonge man, die hiervan niet volkomen zeker scheen. Hij bekende volmondig zijne onzekerheid, maar verklaarde haar door de opmerking, dat er zoovele menschen aan tafel waren en hij pas den vorigen dag hier gekomen was. Zóóveel wist Lyon nu echter zeer stellig, dat mevrouw Blacking verliefd was op haren man, en nu wenschte hij meer dan ooit, dat hij zelf haar man geworden was.

‘Zij is zeer trouw,’ zeide hij onwillekeurig, drie minuten later, tot de dame aan zijne rechterhand. Hij voegde er bij, dat hij mevrouw Blacking bedoelde.

‘O zoo, kent gij haar dan?’

‘Ik heb haar in vroeger tijd gekend - toen ik buitenslands vertoefde.’

‘Maar waarom vroegt ge mij dan naar haren echtgenoot?’

‘Juist om die reden. Zij is later getrouwd, - ik wist zelfs niet, hoe zij tegenwoordig heet.’

‘En hoe weet gij het dan nu?’

‘Deze heer heeft het mij zooeven gezegd, - hij schijnt het te weten.’

‘Ik wist niet dat hij iets wist,’ zeide de dame, voor zich uitziende.

‘Ik geloof niet, dat hij iets anders weet dan dat.’

‘Dan hebt gij uit u zelven ontdekt, dat zij trouw is. Wat bedoelt ge daarmede?’

‘O, gij moet mij niet ondervragen, - ik zou ú gaarne iets willen vragen,’ zeide Lyon. ‘Wat zegt gij allen hier van haar?’

‘Gij vraagt te veel! Ik kan alleen voor mij zelve spreken. Ik zou zeggen, dat zij wat ruw is.’

‘Dat komt alleen doordat zij eerlijk en rechtschapen is.’

‘Wilt gij daarmeê zeggen, dat ik meer van de menschen houd naarmate zij mij meer teleurstellen?’

‘Ik geloof dat wij allen dat doen, zoolang wij ze niet door en door kennen,’ zeide Lyon. ‘En daarbij is er iets in haar gelaat - een soort van Romeinsch type, in weerwil dat zij zulke echt Engelsche oogen heeft. Inderdaad, zij is door en door Engelsch; doch haar tint, haar laag voorhoofd en dat prachtige smalle golfje in haar donker haar maken, dat zij er uitziet als een soort van verheerlijkte c o n t a d i n a .’

‘Ja, en zij steekt altijd spelden en pijlen in haar kapsel, om dat effect te verhoogen. Ik moet zeggen, dat haar echtgenoot mij beter bevalt; hij is zoo geestig.’

‘Nu, toen ik haar kende, waren er geene vergelijkingen in haar nadeel te maken. Zij was in alle opzichten de prachtigste verschijning te Munchen.’

‘Te Munchen?’

‘Hare familie woonde daar; zij waren niet rijk: eigenlijk altijd op bezuinigingen bedacht, en in Munchen was het zeer goedkoop leven. Haar vader was de jongere zoon van een adellijk geslacht; hij was voor de tweede maal gehuwd, en had heel wat kleine mondjes te vullen. Zij was het kind der eerste vrouw en hield niet veel van hare stiefmoeder; maar voor hare kleine broertjes en zusjes was zij een engel. Ik heb eens een schets van haar gemaakt als Werther's Charlotte, bezig met brood te snijden en boterhammen te smeren, terwijl het kleine volkje zich om haar heen verdrong. Al de kunstenaars in de stad waren op haar verliefd, maar zij keek “zulk soort menschen als wij” toen met den nek aan. Zij was geweldig trotsch - dat verzeker ik u; maar toch niet verwaand of nuffig: zij was ongekunsteld, openhartig en vriendelijk genoeg. Zij deed mij dikwijls denken aan Ethel Newcome van Thackeray. Zij vertelde mij, dat zij wel een goed huwelijk m o e s t doen; dit was het éénige, waarmede zij hare familie kon helpen. Gij zult mij zeker wel kunnen zeggen, of zij een goed huwelijk h e e f t gedaan?’

‘Heeft zij dat aan *u* verteld?’ vroeg Lyons buurvrouw glimlachend.

‘O, natuurlijk heb ook ik haar een aanzoek gedaan. Maar blijkbaar denkt zij zelve zoo,’ voegde hij er bij.

Toen de dames van tafel opstonden, verzocht de gastheer, als gewoonlijk, dat de heeren wat bijeen zouden schikken, zoodat Lyon recht tegenover Colonel Blacking kwam te zitten. De conversatie liep hoofdzakelijk over het wild, want het was blijkbaar een dag van groote beteekenis op het jachtveld geweest. De meeste heeren deelden elkaar hunne avonturen en meeningen mede, maar de welluidende stem van Colonel Blacking was in dit jagerkoor het duidelijkst hoorbaar. Het was een helder, frisch, en toch mannelijk orgaan, juist een stem zooals, naar Lyon's meening, zulk een ‘mooie man’ behoorde te hebben. Uit de door hem gemaakte opmerkingen bleek, dat hij een zeer stout ruiter was, iets wat Lyon dan ook ontwijfelbaar van hem verwacht had. Toch was hij in de verste verte geen bluffer, want zijne toespelingen van dien aard hadden altijd iets ongedwongens en zakelijks; maar het waren allen veel te gevaarlijke proefnemingen, te veel ‘op een haar af.’ Lyon meende een poosje later te bespeuren, dat de aandacht, door het gezelschap aan de opmerkingen van den Colonel gewijd, niet in rechtstreeksche verhouding stond tot de belangstelling, die zij schenen in te boezemen; wat ten gevolge had, dat de spreker, die nu bemerkte dat hij ten minste wèl luisterde, hem als zijn particulieren toehoorder begon te behandelen en op hem zijne oogen vestigde terwijl hij sprak. Lyon behoefde dit alleen te beantwoorden met

sympathieke en toestemmende blikken, en Colonel Blacking scheen al die sympathie en instemming te beschouwen als iets dat hem rechtens toekwam. Een in die buurt wonend landedelman was een ongeluk overkomen: hij had op een gevaarlijke plaats een val van het paard gedaan - even vóór den afloop der jachtpartij - en nu lieten de gevolgen zich zeer ernstig aanzien. Hij was op zijn hoofd neergekomen en bleef, volgens de laatste berichten, nog altijd bewusteloos: er had hoogstwaarschijnlijk een bloeduitstorting in de hersenen plaats gehad. Nu volgde er een breedvoerige gedachtenwisseling over de kansen op zijn herstel, of dit langzaam of spoedig zou plaats hebben, en of er eigenlijk wel eens van herstel sprake zou kunnen zijn; hetgeen den Colonel aanleiding gaf om onzen kunstenaar in vertrouwen, dwars over de tafel heen, mede te deelen, dat hij voor zich nooit wanhoopte aan iemand, al bleef zijne bewusteloosheid ook weken lang duren - weken aan weken - ja zelfs maanden. Hij boog zich wat voorover, om duidelijker verstaan te worden; Lyon deed hetzelfde, om beter te kunnen luisteren, en Colonel Blacking verhaalde nu, hoe hij uit persoonlijke ervaring wist, dat er feitelijk geen grens bestond voor den tijd gedurende welken iemand bewusteloos kon blijven, zonder dat er nog bepaald gevaar voor zijn leven bestond. Hij zelf had eens in Ierland een historie van dien aard gehad, jaren geleden; hij was uit een hoogen tentwagen gevallen, een paar maal om en om geduikeld, en op zijn hoofd te land gekomen. Iedereen dacht dat hij morsdood was, maar dat was hij niet; men droeg hem eerst naar de naastbijzijnde hut, waar hij een paar dagen lang in gezelschap van de varkens bleef liggen, en vervolgens naar een herberg in een naburige stad, - het scheelde niet veel of zij hadden hem onder den grond gestopt. Hij was totaal bewusteloos en gevoelloos geweest - zonder het minste of geringste besef van wat er om hem heen gebeurde - drie volle maanden achtereen; hij had geen aasje meer bespeurd van wat er op de wereld was of voorviel. Hij was zóó ver heen geweest, dat men niet bij hem kon komen, dat men hem geen voedsel kon geven, - dat men ternauwernood naar hem kon kijken. Dit had zoo geduurd totdat hij plotseling op een goeden dag zijne oogen weer had geopend - springlevend en wel!

'Ik verzeker u op mijn woord van eer, dat het mij goed had gedaan, - het had mijn hersens rust gegeven!' Hij scheen het voor uitgemaakt te houden, dat voor iemand als hij, die zulk een onvermoeid werkend brein had, deze gedwongen rustpoozen een goedgunstige beschikking der Voorzienigheid waren. Lyon vond zijn verhaal zeer treffend; zulk een wonderbaar geval van tijdelijk stilstaande levensgeesten herinnerde hem aan de schoone slaapster in het bosch. Hij aarzelde evenwel om die vergelijking te maken: zoo iets scheen naar oneerbiedigheid te zweemen, vooral toen Colonel Blacking zeide, dat het 'maar een haar' had gescheeld of men had hem levend begraven. Dit laatste was een zijner vrienden in Indië eens overkomen, - een beste kerel, van wien men niet anders dacht of hij was aan moeraskoorts gestorven, - zij stopten hem een, twee, drie, in een doodkist. Hij was juist bezig om de verdere lotgevallen van dien diep beklagenswaardigen man te vertellen, toen de heer Ashmore aanstalten maakte om op te staan en iedereen zijn voorbeeld volgde, ten einde zich naar het salon te begeven. Lyon bespeurde bij deze gelegenheid, dat niemand acht sloeg op hetgeen hij tot hem zeide. Zij liepen ieder langs hun kant van de tafel rond en kwamen zoo bij elkaar, terwijl de andere heeren nog wat heen en weer drentelden, alvorens de eetzaal te verlaten.

‘En bedoelt gij dus, dat uw vriend letterlijk levend begraven werd?’ vroeg Lyon, min of meer in spanning.

Colonel Blacking keek hem een oogenblik aan, alsof hij den draad van het gesprek reeds verloren had. Daarop verhelderde zijn gelaat, - en als het verhelderde, was het dubbel schoon. ‘Bij mijn ziel, hij werd in den grond gestopt!’

‘En liet men hem daar zoo?’

‘Hij bleef daar zoo liggen tot ik er bij kwam en hem er uit haalde.’

‘Tot *u* er bij kwam?’

‘Ik droomde van hem, - het is een allerzonderlingste geschiedenis: ik hoorde hem 's nachts mij bij mijn naam roepen! Ik nam toen het besluit, hem te gaan opgraven. Ge moet weten, er zijn menschen in Indië - een soort van dierlijk ras, de “ghouls” - die graven schenden. Ik had er een soort van voorgevoel van, dat zij met hem het eerst zouden beginnen. Ik reed er regelrecht heen - ik verzeker u, als een pijl uit een boog; en, bij Jupiter! een paar van die schurken waren juist bezig, de aarde weg te spitten! Krak-krak! uit een paar revolverloopen, en zij liepen wat ze konden, dat behoef ik u niet te zeggen. En zoudt ge willen gelooven, dat ik zelf hem er met mijne eigene handen heb uitgehaald? De frissche lucht bracht hem bij, en het heeft hem volstrekt geen kwaad gedaan. Hij heeft zijn pensioen aangevraagd, - en dezer dagen is hij weer in 't land gekomen; de vent zou voor mij door een vuur loopen!’

‘Dus riep hij u dien nacht?’ vroeg Lyon, geheel onder den indruk van dit verhaal.

‘Dat is juist het belangwekkendste van de zaak! Want, denk maar eens, w a t i s h e t e i g e n l i j k g e w e e s t? Zijn geest was het niet, omdat hij niet dood was. En hijzelf was het óók niet, want dat kon niet. Het was noch het een noch het ander; maar wat was het dan? Zooals ge ziet: Indië is een vreemd land, - er zit daar iets geheimzinnigs in de lucht: men is er aan alle kanten omringd door dingen, die men niet verklaren kan.’

Zij gingen de eetzaal uit, en Colonel Blacking, die tusschen de voorsten medeliep, werd nu van Lyon gescheiden; maar een oogenblik later, vóór zij het salon bereikten, voegde hij zich weder bij hem. ‘Ashmore heeft mij zooeven gezegd, wie gij zijt. Natuurlijk heb ik reeds dikwijls van u gehoord, - het is mij zeer aangenaam, kennis met u te maken; mijne vrouw kent u reeds van vroeger.’

‘Ik hoor met genoegen, dat zij zich dit nog herinnert. Ik herkende haar aan tafel dadelijk, en vreesde reeds dat zij mij niet meer kende!’

‘O, ik zou wel durven zeggen, dat zij er te beschaamd toe was!’ zeide de Colonel, met schertsende meewarigheid.

‘Beschaamd voor mij?!’ hernam Lyon, op denzelfden toon.

'Was het niet zoo iets van een schilderij? O ja, gij hebt haar portret geschilderd.'

'Verscheidene malen,' antwoordde de kunstenaar; 'en het is zeer wel mogelijk, dat zij zich schaamt over hetgeen ik van haar gemaakt heb!'

'Nu, dat was dan met mij niet het geval, waarde heer; bij het zien van die schilderij, die gij zoo goed waart haar cadeau te geven, werd ik voor het eerst verliefd op haar.'

'Bedoelt gij die schilderij met de kinderen, - het snijden en smeren van boterhammen?'

'Snijden en smeren van boterhammen! Och hemel, neen, - wijngaardbladen en een tijgervel, - een soort van Bacchante.'

'O ja,' zeide Lyon, 'ik weet het al. 't Was het eerste dragelijke portret, dat ik schilderde. Ik zou het nu nog wel weer eens willen zien.'

'Vraag haar toch vooral niet, of zij het u nog eens wil laten zien, - zij zou zich doodschamen!' riep de Colonel angstig.

'Doodschamen?!'

'Wij hebben er afstand van gedaan, - op de meest belangelooze wijze,' zeide hij lachend. 'Een oude vriend van mijne vrouw - hare familie had hem zeer intiem gekend, toen zij nog in Duitschland woonden - was er buitengewoon mede ingenomen: de Groothertog van Silberstadt-Schreckenstein, ge weet wel? Hij kwam juist te Bombay terwijl wij daar waren; hij dweepte met uwe schilderij, zoodra hij haar zag (hij is een van de grootste Europeesche verzamelaars, weet ge), en hij zette er zulke oogen bij op, dat zij, op mijn woord van eer! - het was toevallig juist zijn verjaardag - hem zeide, dat hij het ding mocht hebben, om maar van hem af te wezen. Hij was letterlijk in de wolken; maar wij zijn de schilderij kwijt!'

'Het was zeer vriendelijk van u,' zeide Lyon. 'Indien het stuk zich in een groote, beroemde collectie bevindt - een werk van mijne onrijpe jeugd - dan ben ik daar ten hoogste mede vereerd!'

'O, hij heeft het medegenomen naar een van zijne kasteelen; ik weet niet recht welk, - hij heeft er zoo'n massa, weet ge. Hij zond ons, eer hij uit Indië vertrok, - om de beleefdheid te beantwoorden, - een prachtige oude vaas.'

'Dat was meer, dan het ding waard was,' merkte Lyon aan.

Colonel Blacking liet die opmerking onbeantwoord; hij scheen aan iets anders te denken. Een oogenblik later zeide hij: 'Als gij bij gelegenheid ons in de stad wilt komen opzoeken, zal ik u de vaas eens laten zien.' En terwijl zij het salon binnentraden, gaf hij den kunstenaar een vriendschappelijk ribbestootje. 'Ga maar eens met haar praten, daar zit zij - zij zal verrukt zijn!'

Oliver Lyon liep slechts een paar stappen voort in het ruime salon; hij bleef een oogenblik staan, om te zien naar het vroolijke schouwspel van de door het lamplicht beschenen groep schoone vrouwen, naar de hier en daar geplaatste beelden, het groote plafond van wit en goud, de paneelen van oud damast, ieder in het midden met eene enkele beroemde schilderij behangen. Er heerschte eene met smaak getemperde weelde in het geheele tafreel en een glans als van de schitterende, over het tapijt golvende sleepen der costumes. Aan het achterste einde der zaal zat mevrouw Blacking, nagenoeg alleen; zij had zich neergezet op een kleine sofa, met een ledige plaats naast zich. Lyon durfde zich niet vleien, dat zij die plaats voor hèm had open gehouden; haar verzuim om zijn blijk van herkenning aan tafel te beantwoorden, was daarmede in tegenspraak, - maar toch voelde hij zich gedreven door eene onweerstaanbare begeerte om er heen te gaan en de ledige plaats te bezetten.

Bovendien handelde hij met medeweten en op aansporing van haren echtgenoot; hij liep dus de zaal door, behoedzaam over de aanhangsels van de japonnen der dames heenstappende, en stond nu weldra voor zijne oude vriendin.

'Ik hoop niet, dat gij voornemens zult zijn, mij te verstooten,' zeide hij.

Zij zag tot hem op met een uitdrukking van onmiskenbaar genoegen. 'Het verheugt mij zoo, u te zien. Ik was verrukt toen ik hoorde, dat gij komen zoudt!'

'Ik heb mijn best gedaan om aan het diner een glimlachje van u op te vangen, - maar het mocht mij niet gelukken!'

'Ik heb het niet gezien - ik heb het niet begrepen. Bovendien, ik heb een hekel aan wenken en telegrafeeren. Ook ben ik erg verlegen - dat zult gij nog wel niet vergeten hebben! Maar nu kunnen wij op ons gemak eens met elkaar praten.' En zij maakte wat ruimer plaats voor hem op de kleine sofa. Hij zette zich neer, en zij voerden thans een gesprek dat hem veel genot verschatte, nu de reden waarom hij vroeger altijd zoo ingenomen met haar was, weder bij hem begon te werken, tegelijk met een groot deel van die vroegere oude ingenomenheid. Zij was nog altijd de onberispelijkste schoonheid, die hij ooit gezien had, zonder eenigen zweem van coquetterie en zonder eenige hinderlijke opsiering, wat bijna een ontbrekende eigenschap scheen; er kwamen oogenblikken, dat zij hem deed denken aan een prachtig schepsel uit een gesticht: een bewonderenswaardige doofstomme, of een blinde wie men op het gevoel heeft leeren werken. Haar edel Grieksch of Romeinsch hoofd verleende haar voorrechten, die zij verwaarloosde; en wanneer de menschen hare wenkbrauwen bewonderden, ging zij eens even zien of het vuur in hare slaapkamer wel goed brandde. Zij was eenvoudig, vriendelijk en goedhartig; zonder veel uitdrukking, maar niet inhumaan of dom. Van tijd tot tijd zeide zij iets, dat een zekeren stempel van fijnheid en uitgelezenheid droeg, - den klank van een indruk uit de eerste hand. Hare verbeelding nam geen hooge vlucht, maar zij had haar gevoel zooveel mogelijk weten te ontwikkelen. Lyon sprak over de oude dagen in Munchen, herinnerde haar aan kleine voorvallen, genoegens en verdrietelijkheden, vroeg haar naar haren vader en naar de andere familieleden; en zij verhaalde hem op haar beurt, dat zij groot ontzag had gekregen voor zijn beroemden naam en zijne schitterende positie in de wereld, zoodat zij er niet geheel zeker van was geweest, of hij wel met haar wilde spreken en of zijn onmerkbare wenk aan tafel eigenlijk wel voor háár bestemd was. Dit was in alle opzichten een volkomen oprechte bekentenis - tot iets anders was zij niet in staat - en hij werd getroffen door zooveel

nederigheid van den kant eener vrouw, wier aanleg van nature iets éénigs had. Haar vader was dood; een harer broeders was bij de Marine, en de andere deed groote zaken in Amerika; twee harer zusters waren gehuwd, en de jongste, die heel mooi was, ging nu juist de wereld in. Van hare stiefmoeder maakte zij geene melding. Zij vroeg hem naar zijne eigene persoonlijke wederwaardigheden, waarop hij antwoordde, dat de voornaamste bijzonderheid van zijn levensloop hierin bestond, dat hij nooit getrouwd was.

ITALIAANSCHE STRAATZANGERES. Naar G. de Martini. (Zie blz. 359.)

‘O, dat hadt gij wèl moeten doen,’ verzekerde zij. ‘'t Is het beste van alles!’

‘Ik mag dat graag hooren - vooral van ú!’ antwoordde hij.

‘Waarom niet van mij? Ik ben zeer gelukkig.’

‘Dat is juist de reden, waarom i k het niet kan wezen. Het is wreed van u, uw huwelijksleven te prijzen. Maar ik heb het genoegen gehad, kennis te maken met uwen echtgenoot. Wij hebben in de andere kamer een heel gesprek met elkaar gehad.’

‘Gij moet hem nog beter leeren kennen, - gij moet werkelijk eens goed kennis met hem maken,’ zeide mevrouw Blacking.

‘Ik ben er verzekerd van, hoe verder men gaat,

hoe meer men vindt. Maar hij ziet er trouwens prachtig uit.'

Zij vestigde hare goedhartige grijze oogen op Lyon. 'Vindt gij hem niet knap?'

'Knap en geestig en onderhoudend. Gij ziet, ik ben edelmoedig.'

'Ja; gij moet hem eens goed leeren kennen,' herhaalde mevrouw Blacking.

'Hij heeft reeds heel wat in zijn leven gezien!' zeide Lyon.

'Ja, wij zijn in zooveel plaatsen geweest. Gij moet mijne kleine meid eens zien. Zij is nu negen jaar - en eigenlijk àl te mooi.'

'Gij moet haar eens medebrengen op mijn atelier, - ik zou haar wel willen schilderen.'

'O, spreek daar niet van!' zeide mevrouw Blacking. 'Het doet mij denken aan iets zeer onaangenaams.'

'Ik hoop dat gij daarmede niet doelt op den tijd toen gij voor mij placht te poseeren, - schoon dat u wel zal verveeld hebben.'

'Ik bedoel niet iets wat gij deedt, - maar iets wat wij gedaan hebben. Het is een bekentenis die ik te doen heb, - het is een last, die op mijn gemoed drukt! Het betreft die prachtige schilderij, die ge mij gaaft - die altijd zoozeer bewonderd werd. Wanneer ge mij in Londen komt bezoeken (en ik reken er op, dat gij dit zeer spoedig doen zult), zal ik u overal zien rondkijken. Ik kan u niet zeggen, dat ik het stuk in mijn eigen kamer heb hangen, wijl ik er zooveel van houd, om de eenvoudige reden - -' Zij bleef een oogenblik steken.

'Omdat gij geen verbloemde leugens kunt zeggen,' zeide Lyon.

'Neen, dat kan ik niet. Dus eer gij er naar vraagt' -

'O, ik weet dat gij er afstand van gedaan hebt, - de slag is reeds gevallen!' vulde Lyon aan.

'O, dus hebt gij er reeds van gehoord? Ik was er zeker van, dat gij er reeds van wist! Maar weet gij al, hoeveel wij er voor gekregen hebben? Tweehonderd pond sterling.'

'Gij hadt er veel meer voor moeten hebben,' zeide Lyon met een glimlach.

'Het scheen toentertijd al heel veel. Wij hadden groot gebrek aan geld, - het is reeds vrij lang geleden, wij waren pas getrouwd. Onze middelen waren toen zeer klein, maar gelukkig is dit langzamerhand beter geworden. Wij hadden toen een goede gelegenheid, het scheen werkelijk een groote som, en ik moet met schaamte erkennen, dat wij voor de verzoeking bezweken. Mijn man had vooruitzichten, die zich gedeeltelijk verwezenlijkt hebben, zoodat wij het thans tamelijk wel kunnen stellen. Maar ondertusschen is de schilderij weg.'

'Gelukkigerwijs is het origineel gebleven. Maar bedoeldet gij, dat die tweehonderd pond sterling de waarde der vaas was?' vroeg Lyon.

'Der vaas?'

'Die prachtige oude Indiaansche vaas, - het geschenk van den Groothertog.'

'Den Groothertog?'

'Hoe heette hij ook? - Silberstadt-Schreckenstein. Uw man heeft mij iets van den ruil verhaald.'

'O, mijn man,' zeide mevrouw Blacking; en Lyon zag dat zij een weinig bloosde.

Niet om hare verlegenheid te verergeren, maar om het misverstand op te helderen, van welke poging hij later bemerkte dat zij beter achterwege ware gebleven, ging hij voort: 'Hij heeft mij verhaald, dat zij nu in zijne collectie is.'

'In de collectie van den Groothertog? O zoo, weet gij óók, dat zij zoo beroemd is? Ik geloof dat er schatten in zijn.' Zij was eenigszins verward, maar herstelde zich, en Lyon maakte in gedachten de opmerking, dat om de een of andere reden - die hij wel aannemelijk zou vinden, als hij haar kende - man en vrouw er geheel verschillende lezingen van hetzelfde geval op nahielden. Intusschen was hij het niet met zich zelven eens, dat Everina Brant eene eigene lezing van de zaak in gereedheid had gebracht: dat stemde niet met haar vroeger karakter overeen, en het lag ook nu nog werkelijk niet in hare oogen. Doch hoe het ook zij, beiden maakten te veel ophef van de zaak. Hij bracht een ander onderwerp van gesprek op het tapijt, en zeide dat mevrouw Blacking spoedig eens met haar dochtertje moest komen. Hij bleef nog eenigen tijd met haar zitten praten, en dacht - misschien was het slechts verbeelding van hem - dat zij tamelijk afgetrokken was, alsof het haar hinderde dat zij ook zelfs voor een oogenblik aan een kruisverhoor was onderworpen. Doch dit weerhield hem niet om op 't laatst tot haar te zeggen, juist toen de dames aanstalten begonnen te maken om zich ter ruste te begeven: 'Gij schijnt een hoogen dunk te hebben, te oordeelen naar hetgeen gij zegt, van mijn naam en mijn voorspoed, en het is wel vriendelijk van u, beiden zoozeer te overdrijven. Zoudt gij mij getrouwd hebben, indien gij hadt geweten dat ik bestemd was om succes te hebben?'

'Ik wist het!'

'Nu, ik niet!'

'Gij waart veel te bescheiden.'

'Zoo dacht gij er niet over, toen ik aanzoek om u deed.'

'Wel, als ik met u getrouwd was, had ik *hem* niet kunnen trouwen - en hij is zoo lief,' zeide mevrouw Blacking. Lyon wist dat zij dit werkelijk meende, - dat had hij wel bemerkt aan het diner, - maar het verdroot hem min of meer, dat hij het haar hoorde zeggen. De met een persoonlijk voornaamwoord aangeduide heer kwam nu te voorschijn, te midden van het eindelooze handjes geven en goeden nacht zeggen, en mevrouw Blacking zeide tot haar echtgenoot, terwijl zij zich tot hem wendde: 'Hij zou gaarne Amy eens willen schilderen.'

'O, zij is een bekoorlijk kind, een hoogst belangwekkend schepseltje!' zeide de Colonel tot Lyon. 'Zij doet de wonderlijkste dingen.'

Mevrouw Blacking bleef even staan, te midden van den ruischenden en ritselenden stoet, die achter de gastvrouw aan uit de zaal vertrok. 'Zeg hem dat niet, - och neen, vertel hem dat liever niet!' riep zij.

'Wat hem niet zeggen?'

'Och, wat zij doet. Laat hem dat zelf maar eens opmerken.' En zij liep voort.

'Zij denkt dat ik bluf op het kind, - dat ik er de menschen mede verveel,' sprak de Colonel. 'Ik hoop dat gij rookt?' Tien minuten later verscheen hij in de rookkamer, in een prachtig gewaad: een costuum van karmijnroode zijde, bezaaid met kleine

witte vlekjes. Hij maakte een aangenamen indruk op Lyon's oog en deed hem beseffen, dat ook de moderne eeuw haren luister heeft en hare gelegenheden om in costuum te schitteren. Was zijne vrouw eene antieke, hij was een prachtig staaltje van het tijdperk der kleuren: hij kon zijn opgetreden in het karakter van een Venetiaan der zestiende eeuw. Zij vormden samen een merkwaardig paar, vond Lyon, en als hij den Colonel aanzag, terwijl deze daar vroolijk en kaarsrecht voor den schoorsteenmantel groote rookwolken stond uit te blazen, verwonderde het hem volstrekt niet, dat Everina er geen berouw over gevoelde, dat zij h e m niet getrouwd had. Niet al de op Stayes vertoevende heeren behoorden tot het dampende gild der rookers, en sommigen hunner waren reeds naar bed gegaan. Colonel Blacking maakte de opmerking, dat er waarschijnlijk maar een klein gezelschap in de eetkamer bijeen zou zijn: men had vandaag zoo hard moeten werken! Dat was de schaduwzijde van een jachthuis: de heeren waren zoo slaperig na het diner; het was onuitstaanbaar vervelend voor de dames, zelfs voor haar, die mede ter jacht gingen, - want vrouwen waren zoo buitengewoon: zij lieten nooit bemerken dat zij moede waren. Maar de meeste jachtgezellen herleefden onder den opwekkenden invloed der rookkamer; en daarop vertrouwende, zouden eenigen hunner nog wel weer voor den dag komen. Enkele hunner redenen voor dat vertrouwen - niet àl de redenen - had men kunnen aanschouwen in een groep glazen en flesschen op een tafel bij het vuur, dat het groote schenkblad en zijn inhoud zeer gezellig deed flikkeren. De andere redenen waren, voorloopig althans, nog verscholen in allerlei onhebbelijke hoeken van het binnenste der grootste babbelaars. Lyon bleef gedurende eenige oogenblikken alleen met Colonel Blacking, alvorens hunne medelogés in zeer excentrieke costuums bij troepjes kwamen binnenslenteren; en hij bespeurde dat deze wonderbare man slechts weinig verlies van levens- of geestkracht te herstellen had.

Zij spraken over de inrichting van het huis, wijl Lyon iets zonderlings in den bouwtrant der rookkamer meende opgemerkt te hebben; en de Colonel verhaalde hem nu, bij wijze van toelichting, dat het uit twee verschillende gedeelten bestond, waarvan het eene uit een zeer ver verleden dagteekende. Het waren in één woord twee volledige huizen, een oud en een nieuw, beiden van grooten omvang en ieder zeer fraai in zijn soort. Beiden vormden samen een kolossaal gebouw, - Lyon moest vooral niet vergeten, het eens in zijn geheel te bezichtigen. Het moderne gedeelte was er door den ouden heer bij aangebouwd, toen hij de buitenplaats gekocht had; o ja, hij had het landgoed een jaar of veertig geleden gekocht - het was niet altijd het eigendom der familie geweest; geene bepaalde familie had er ooit blijvend in gewoond. Sir David was smaakvol genoeg geweest om het oorspronkelijke huis niet te bederven: hij had er niet aan geraakt, dan alleen voor zoover onvermijdelijk noodig was om het oude gedeelte bij het nieuwe aan te sluiten. Het was werkelijk een zeer zonderling gebouw: een vreeselijk onregelmatig, verward en geheimzinnig ding, waar men slag op slag een onderaardsche kamer of een geheime trap ontdekte. Hij voor zich evenwel vond het er over 't algemeen verschrikkelijk somber; zelfs de moderne bijgebouwen, hoe prachtig zij ook waren, maakten het niet aantrekkelijk. Hier en daar wist men u iets te vertellen van een geraamte, dat men jaren geleden, bij gelegenheid van eene verbouwing, gevonden had onder een steenen dekplaat van den vloer in een der gangen; maar de familie wilde er liever niet van hooren en gaf ontwijkende antwoorden, wanneer het geval ter sprake werd gebracht. De plaats waar zij zich nu bevonden, was natuurlijk in het oude gedeelte, dat ondanks alles toch nog

altijd eenige der mooiste kamers bevatte; hij geloofde wel dat het hier oorspronkelijk de keuken was geweest, half gemoderniseerd in de eene of andere periode tusschen den ouden en den nieuwen tijd.

'Dan is mijne kamer dus óók in het oude gedeelte, - en dit doet mij zeer veel genoegen,' zeide Lyon. 'Zij is zeer gezellig en bevat al de nieuwste geriefelijkheden; maar ik vond toch iets vreemds in de buitengewone diepte van het portiek der deur en in de opmerkelijke oudheid van de gang en de trap - de eerste korte - toen ik mijne kamer verliet. Die in vakken afgedeelde gang is bewonderenswaardig; zij maakt den indruk alsof zij zich in hare donkere schemering (de lampen waren er, naar het mij voorkwam, van weinig of geen invloed op) wel een halve mijl ver uitstrekte.'

'O, loop toch vooral niet door tot het einde van die gang!' riep de Colonel glimlachend.

'Komt men dan in de spookkamer?' vroeg Lyon.

De ander keek hem een oogenblik aan. 'Aha, weet gij er van?'

'Neen, ik spreek niet uit ervaring; alleen uit verlangen. Ik heb nooit zoo'n buitenkansje gehad: nooit van mijn leven ben ik in een huis geweest, waar het spookte. De plaatsen waar ik kom, zijn altijd even veilig alsof men midden op de straat staat. Ik zou het wel eens willen zien, - onverschillig wat er is, als ik het ware van de zaak maar kwam te weten. Is er w e r k e l i j k een spook daar?'

'Natuurlijk is het er, - en een duchtig rammelend spook óók!'

'En hebt gij het gezien?'

'O, vraag mij niet naar hetgeen ik al gezien heb, - ik zou uw geloof op een te zware proef stellen! Eigenlijk spreek ik liever niet over dat soort van dingen. Doch er zijn hier twee of drie kamers, zoo gevaarlijk - of in uw geval zoo goed! - als gij ze maar ergens kunt vinden.'

'Bedoelt ge bij mij in de gang?' vroeg Lyon.

'Ik geloof dat de ergste aan het uiterste einde is. Maar het zou u slecht bekomen, als gij daar gingt slapen.'

'Slecht bekomen?'

'Zoolang gij uw werk nog niet afgemaakt hebt. Gij zoudt den volgenden morgen hoogst belangrijke brieven ontvangen hebben, en met den trein van 10 uur 20 huiswaarts keeren.'

'Wilt gij daarmede zeggen, dat ik een voorwendsel zou bedenken om mijne biezen te pakken?'

'Tenzij gij moediger mocht wezen dan bijna alle anderen hier geweest zijn. Men laat daar niet dikwijls menschen slapen; maar soms is het huis zóó overvol, dat men het wel moet doen. En dan vertoont zich altijd hetzelfde verschijnsel: kwalijk ver-

borgen onrust aan de ontbijttafel, en brieven van het hoogste gewicht. Natuurlijk is het een kamer voor een heer alleen; mijne vrouw en ik zijn aan den anderen kant van het huis gelogeerd. Maar wij hebben de komedie nog geen drie dagen geleden zien vertoonen, - daags nadat wij hier kwamen. Men had die kamer gegeven aan een jonkman - ik ben op 't oogenblik zijn naam vergeten - het huis was zoo vol; en de onvermijdelijke gevolgen lieten zich niet wachten. Brieven aan het ontbijt - een gezicht zoo lang als morgen de heele dag - een dringend schrijven om onmiddellijk in stad te komen - vreeselijke spijt dat zijn bezoek maar zoo kort kon duren. Ashmore en zijne vrouw keken elkaar eens aan, en de arme drommel ging er van door!'

'O-ho, dat zou mij al zeer slecht te pas komen: ik moet eerst mijne schilderij gereed maken!' zeide Lyon. 'Maar heeft men hier niet gaarne, dat er over gesproken wordt? Menschen die een echt spook in huis hebben, zijn er anders gewoonlijk nog al trotsch op, niet waar?'

Welk antwoord Colonel Blacking voornemens was op die vraag te geven, is onze held nooit te weten gekomen, - want juist op dat oogenblik trad hun gastheer de kamer binnen, vergezeld van drie of vier andere heeren. Lyon begreep, dat hij gedeeltelijk beantwoord werd doordien de Colonel niet verder op het onderwerp inging. Dit was evenwel aan den anderen kant een natuurlijk gevolg van het feit, dat een der aanwezige heeren hem aansprak, om zijne opinie te vernemen in zake een ter sprake gebracht vraagstuk, dat alweer in betrekking stond tot de eeuwige geschiedenis van de dien dag gehouden jachtpartij. Wat Lyon zelf aanging, met dezen werd thans een gesprek aangeknoopt door den heer Ashmore, die er zijn leedwezen over betuigde, dat hij tot dusver nog zoo weinig gelegenheid had kunnen vinden om zich rechtstreeks met hem te onderhouden. Het onderwerp dat zich als van zelf aan de hand deed, stond natuurlijk in het nauwste verband met het eigenlijke doel der komst van den kunstenaar. Lyon maakte de opmerking, hoezeer het hem had teleurgesteld, dat hij verstoken was gebleven van het voorrecht eener voorafgaande kennismaking met Sir David, - in de meeste gevallen vond hij dit van zeer groot belang. Maar de persoon in quaestie was zóó hoog bejaard, dat men ongetwijfeld geen tijd te verliezen had. 'O, ik kan u alles van hem vertellen,' zeide de heer Ashmore; en een half uur achtereen deelde hij hem allerlei dingen omtrent den ouden man mede. Het was zeer belangwekkend, en tevens zeer vleiend voor den grijsaard; en Lyon kon er uit opmaken, dat Sir David een zeer vriendelijk oud man was, wijl hij zich zulk een ruime plaats had weten te veroveren in het hart van een zoon, die blijkbaar niet aan overgroote gevoeligheid leed. Eindelijk rees Lyon op; hij zeide dat hij nu naar bed moest, indien hij den volgenden morgen frisch en opgewekt voor zijn werk wilde zijn. Waarop zijn gastheer ten antwoord gaf: 'Dan moet gij uw kaars medenemen; de lichten zijn uit, - ik laat mijne bedienden niet opblijven.'

Het volgende oogenblik had Lyon zijn blinkenden kandelaar in de hand, en toen hij de kamer doorging (hij stoorde de anderen niet met een 'goeden nacht'; zij hadden de handen vol met het uitpersen van citroenen en het ontkurken van flesschen sodawater), herinnerde hij zich andere gelegenheden, waarop hij zich naar zijne slaapkamer had begeven, geheel alleen, door een donker buitenverblijf. Dergelijke gelegenheden waren niet zeldzaam geweest, want hij was bijna altijd de eerste, die de rookkamer verliet. Ook al vertoefde hij niet in huizen, die den naam hadden dat het er spookte, had hij toch niettemin (daar hij nu eenmaal een artistiek temperament bezat) soms wel wat 'griezeligs' gevonden in die groote, donkere gangen en trappen;

er was dikwijls voor zijne verbeelding iets huiveringwekkends geweest in het geluid zijner voetstappen door de lange portalen, of in de wijze waarop 's winters de maan hare stralen liet vallen door de groote ramen langs de trapleuningen. Hij kon de gedachte niet van zich af zetten, dat als huizen zonder bovennatuurlijke reputaties er 's nachts zoo spookachtig uit konden zien, de oude corridors van Stayes hem dan voorzeker wel een rilling op het lijf zouden jagen. Hij wist niet, of de eigenaars van dit landgoed zich met zulke dingen inlieten; maar in de meeste gevallen was het waar, wat hij aan Colonel Blacking gezegd had, dat de menschen zich zulke verdenkingen ten opzichte hunner woning wel gaarne laten aanleunen. Wat hem aandreef tot spreken, met een zeker besef van gevaar, was zijn twijfel, omdat de Colonel zulke wonderlijke geschiedenissen vertelde. Terwijl hij zijne hand reeds aan de deurkruk had, zeide hij tot Arthur Ashmore: ‘Ik hoop, dat ik hier geen geesten zal ontmoeten!’

‘Geen geesten?’

‘Gij zult er wel een paar hebben, - hier in dit prachtige oude gedeelte.’

‘Wij doen ons best; maar *que voulez-vous?*’ zei de heer Ashmore. ‘Ik geloof, dat zij niet bijzonder op de verwarmingsbuizen gesteld zijn.’

‘Zouden die hun misschien te veel aan hun eigen klimaat herinneren? Maar hebt gij niet een kamer waar het spookt, - aan het einde van mijn portaal?’

‘Och, er zijn van die geschiedenissen, - wij trachten ze zooveel mogelijk gaande te houden.’

‘Ik zou daar zeer gaarne willen slapen,’ zeide Lyon.

‘Nu, gij kunt morgen derwaarts verhuizen, als ge dat verkiest.’

‘Misschien deed ik beter met te wachten tot mijn werk gereed is.’

‘Zeer goed; maar gij behoeft daar niet te werken, ziet ge. Mijn vader zal in zijne eigene vertrekken voor u poseeren.’

‘O neen, dat bedoel ik niet; ik ben bang, dat ik anders weg zal loopen, evenals die heer van een dag of drie geleden.’

‘Een dag of drie geleden? Welke heer?’ vroeg de jonge Ashmore.

‘Die bij het ontbijt zulke dringende brieven kreeg om dadelijk naar stad te komen, en zich met den trein van 10 uur 20 uit de voeten maakte. Heeft hij het langer dan één nacht uitgehouden?’

‘Ik weet werkelijk niet, wat gij bedoelt. Er is hier zoo'n heer niet geweest, drie dagen geleden.’

‘Nu, des te beter,’ zeide Lyon, waarna hij zijn gastheer goeden nacht knikte en vertrok. Hij ving zijn tocht aan, terwijl hij over dit alles nadacht, met

zijn flikkerende kaars in de hand; en schoon hij een groote menigte schrikwekkende voorwerpen ontmoette, bereikte hij veilig en wel de gang, waarin zijne kamer uitkwam. In de halve duisternis scheen zij zich nog veel verder uit te strekken, en louter uit nieuwsgierigheid liep hij haar door tot aan het einde. Hij kwam verscheidene deuren voorbij, met den naam der kamer er op geschilderd; maar overigens vond hij niets. Een oogenblik kwam hij in verzoeking om de laatste deur eens even open te doen, - om ter loops een kijkje te nemen in deze slecht befaamde kamer; maar hij bedacht, dat dit onbescheiden zou zijn, nu Colonel Blacking - als 'raconteur' - zich zooveel dichterlijke vrijheden veroorloofde. Misschien was er een geest, en misschien ook niet; maar de Colonel zelf - zoo besloot hij zijne overpeinzingen - was de onbegrijpelijkste figuur in het geheele huis.

(*Wordt vervolgd.*)

Italiaansche straatzangeres.

Het is reeds diep bedroevend, wanneer de beoefening der kunst - in plaats van uitsluitend door de spontane levensopenbaringen der ziel beheerscht te worden - als een fabriekmatig handwerk en een dagelijksche kostwinning dienst moet doen. De broodschrijvers en prulpoëten, deze spichtige woekerplanten in den tuin der letteren, zouden u al de ellende en al de folteringen kunnen verhalen van dat leven niet voor, maar vàn de kunst! Maar hoe oneindig bedroevender is het nog, als diezelfde kunst verlaagd wordt tot een dekmantel voor bedelarij, en zij in hare onbeholpenste uitingen moet dienen om de harten van gevoelige menschen tot medelijden en milddadigheid te stemmen! En toch is een beroep op de deernis der voorbijgangers het eenige doel der straatzangeres, die wij hier hare treurige broodwinning zien uitoefenen. Met haar geldbakje naast zich, dat nog slechts een drietal koperen muntstukjes bevat, zingt zij de volksliederen van haar vaderland en begeleidt zij zich daarbij met het weemoedig getokkel harer guitaar. Naar haar uiterlijk te oordeelen, schijnt zij betere dagen gekend te hebben en althans niet voor straatzangeres in de wieg gelegd te zijn. Misschien heeft zij wel eenmaal als prima-donna der Italiaansche opera's geschitterd, of als eene kwistig bewierookte diva de concertzalen doen daveren van het stormachtig gedruisch der applaudissementen. Misschien is toen de weelde dier bedwelmende hulde haar te machtig geweest, - misschien heeft zij zich toen laten verblinden door het klatergoud eener gehuichelde vereering, - misschien is zij in hare verblinding al dieper en dieper afgegleden op het eenmaal betreden hellende pad van dartel schijngenot, - totdat wij haar hier terugvinden, als straatzangeres, als het jammerlijk spotbeeld harer vroegere grootheid... Wie weet?... Wat raadselen zouden zij en hare zusteren in de ellende al kunnen ontsluieren, zoo zij er den moed en - de kracht toe hadden!

De dameshoeden in den schouwburg.

Menigmaal valt de galante heerenwereld toch uit hare rol, en de strijd tegen den hoogen dameshoed, die in schouwburgen en op concerten zoo dikwijls ons genoegen bederft, wordt sedert jaren met groote verbittering gevoerd, zelfs met terzijdestelling van die galanterie, die in onzen tijd voor de verhouding tusschen beide geslachten onmisbaar geacht wordt. Deze klacht is volstrekt geen verschijnsel van den jongsten

tijd: de Duitsche schrijver Börne reeds jammert in een brief uit Parijs, die den datum van 1 Februari 1831 draagt: ‘Naast mij belemmerden domme dikke zuilen, voor mij domme groote hoeden mij het uitzicht. Wij hebben revolutiën beleefd, die duizendjarige koninkrijken omvergeworpen hebben, - zal er dan nooit eens een revolutie losbarsten, die deze met vloek beladen vrouwenhoeden wegjaagt?’ - Wij weten, dat die vurige begeerte van Börne, ofschoon er reeds meer dan een halve eeuw over verloopen is, zich nog niet vervuld heeft; integendeel, de ramp is zoo mogelijk nog verergerd geworden door de alle palen en perken overschrijdende grillen der mode, die ware hoedenmonsters heeft uitgevonden. In eenige hoftheaters en in enkele particuliere schouwburgen, vooral te Berlijn, is men nu tot het besluit gekomen tegen deze onbetamelijkheid beslissend op te treden en een hoedenverbod af te kondigen; maar algemeen is deze maatregel nog altijd niet geworden, - vooral in concertzalen handhaaft de dameshoed zijn oude recht. Nu is het welbeschouwd niemand kwalijk te nemen, wanneer hij tegen den dwang om, in plaats van het tooneel, de achterzijde van een kunstig gearrangeerd, met linten en veeren getooid product van hoedenmaaksters-bouwkunst te moeten bezichtigen, in verzet komt; en in de gevallen, waarin goedheid niets heeft uitgewerkt, is men in de verzoeking gekomen om zijn toevlucht te nemen tot hatelijkheden, waardoor dikwijls uiterst pijnlijke tooneelen zijn ontstaan. Een sluw middel is bedacht door een schouwburgbezoeker, die veroordeeld was in het parterre achter eene dame te zitten, wier reusachtig hoofddeksel het uitzicht naar het tooneel der dramatische handeling totaal onmogelijk maakte. Nadat hij den geleider der dame op de beleefdste wijze verzocht had, haar tot het afzetten van den hoed te overreden - wat evenwel vruchteloos bleef - zette hij doodeenvoudig zelf zijn hoed op. Terstond weerklonken achter hem verscheidene stemmen: ‘Hoed af!’ - De draagster van den hoog geveerden hoed was van meening, dat die kreten háár golden, waarop zij zich nu haastte om het gewaande mikpunt der demonstratie van het publiek af te zetten en op haren schoot te leggen. - Een doelmatigen en navolgenswaardigen uitweg heeft men er in een groote Zwitsersche stad op gevonden. Men wilde een bepaald verbod tegen het ophouden van hooge dameshoeden in het parterre ontwijken, en plakte daarom aan den ingang van den schouwburg de volgende kennisgeving aan: ‘Het ophouden van hoeden is in het parterre alleen a a n b e j a a r d e d a m e s geoorloofd!’ - De uitwerking van deze aankondiging was verbazingwekkend: niet alleen de jonge dames, maar ook anderen, die niet meer tot deze categorie gerekend kunnen worden, ver-

schenen voortaan blootshoofds in den schouwburg. Natuurlijk wilde geen der bezoeksters onder de ‘bejaarde dames’ gerangschikt worden.

Men zou den maatregel eens kunnen beproeven in den nieuwen Stadsschouwburg te Amsterdam, - als hij er eenmaal staat.

Echos uit de modewereld, door Coquette.

De Dames-modegidsen, Revues de la Mode, the Woman's World, of hoe onze tijdschriften heeten mogen, bieden thans een afwisselenden aanblik, nog half vertoevend in den

FURETTE-MANTEL.

zomer, half met toebereidselen vervuld voor den herfst. Op een en dezelfde gravure ziet men nog echt zomersche fichu-manteltjes van zijde met kant en lange voorslippen, en tegelijkertijd met bont omzoomde jaquets, gevoerde fluweelen mantels, en lange, herfstachtige ulsters met warme pelerine-mouwen en dubbelen overslag.

De hiernevens afgebeelde figuur neigtreeds naar de winterdracht en draagt een zoogenaamde furettemantel van zwart fluweel met een garnituur van zwart fluweelen arabesken op een fond van donkergroene zijde met een omringend passement van goudgalon. De helft van den bovenmouw is een pelerinemouw van zwart fluweel, terwijl de ondermouw de applicatie herhaalt in het front van den mantel. Onlangs zag ik een jaquet van groen fluweel met grijs astrakan omzoomd, een fichu van gecroiseerd fluweel. Het vestje was driehoekig opengesneden op een astrakan plastron, vastgehecht op de voering van het vest. De kraag was staande, de mouw met hooge kap, eindigend in een lange, sluitende manchet, van boven en beneden afgemaakt

door een randje astrakan. Het daarbij gedragen kapotje scheen mij minder geschikt voor de aanstaande herfststormen, te meer daar men met een dergelijk luchtig hoedje nooit goed weet of men het nog op het hoofd heeft of niet. Reflecteerenden zouden dan ook wijs doen de keelbanden niet te vergeten.

Zeer elegant was een jaquet-romani van olijfgroen laken met zwart passement en een vest van astrakan; de staande kraag was van laken, en omsloot de hooge kraag van astrakan. De voorpanden zoowel als de manchetten waren gegarneerd met zwart agrement terwijl een effen galon het manteltje omzoomde. Het daarbij gedragen vilthoedje was vlug en jeugdig, een eenigszins gewijzigd model torreador, doch hier waren de eeuwige pompons vervangen door een paar korte veêren achter aan den hoed gehecht en van ter zijde neervallende op het haar. De eigenaardige, elke weersgesteldheid trotseerende hoed, die men voor alle winkelramen en ook op de hoofden van vele jonge dames kan zien, is die van beigekleurig vilt, ook wel blauw, of grijs, de bol omzoond met drie rijen wit of blauw veterband al naarmate de kleur is van het vilt. Dit hoedje, gedragen met een om de kin geplooide witte voile maakt een zeer gedistingeerd effect, en is een weelde bijna voor iedere jonge dame verkrijgbaar, daar de prijs er van zeer billijk is, en als overgang tot den meer kostbaren winterhoed, ook zeer is aan te bevelen. Het schijnt dat groen voor de kostuums en mantels veel gedragen wordt; de groote ruiten, schuin genomen, nemen de overhand, doch in de magazijnen ziet men zoowel effen als geruiten, lichte als donkere stoffen; het dameslaken biedt een groote verscheidenheid van kleur en qualiteit; men heeft het van af tien stuivers tot vijf gulden; het raadzaamste zal ook hier wel de gulden middenweg zijn, want al zijn goedkoope stofjes zeer verleidelijk, men heeft er later zoo weinig aan, daar het de kosten van het verven niet loont, en ze ook niet sterk genoeg zijn om voor een valsche rok onder het overkleed te dienen. Doch een ieder zal hierin ook wel handelen volgens ervaring en omstandigheden.

DE VESTAALSCHE. Naar Gabriël Max. (Zie blz. 362.)

De Vestaalsche.

Aan het kloek en krachtig penseel van den Duitschen kunstenaar Gabriël Max heeft ons tijdschrift reeds menige voortreffelijke gravure te danken. Ook de hier voorkomende afbeelding van zijne ‘Vestaalsche’, vol uitdrukking en gevoel, geeft een hoogen dunk van 's meesters bewonderenswaardig talent en toont, hoe goed hij het eigenaardig karakter dezer sympathieke figuur uit de oude geschiedenis wist te doorzien en weer te geven.

De Vestaalsche maagden waren de priesteressen van Vesta, de schutsgodin van Rome. Men telde er aanvankelijk vier; maar sedert Tarquinius waren zij zes in getal, van welke de voornaamste Vestalis maxima heette. In den eersten tijd werden zij door de koningen, maar later door den pontifex maximus of opperpriester gekozen. Zij mochten bij die keuze niet jonger dan zes en niet ouder dan tien jaar zijn; het meisje, dat door het lot als Vestale werd aangewezen, moest tot een aanzienlijk geslacht behooren en was verplicht, zich gedurende dertig jaar aan den eeredienst van het heiligdom der godin te verbinden. De eerste tien jaren maakten haren proeftijd uit. In de volgende tien vervulde zij den dienst van priesteres. Gedurende de laatste tien was zij de leermeesteres der nieuw aangekomene Vestaalsche maagden. Wanneer zij aan deze hare verbintenis had voldaan, stond het haar vrij, in de wereld terug te keeren en te trouwen. De bewaking van het Palladium (het houten beeld van Pallas, dat, volgens de fabel, in Ilium uit den hemel gevallen, aldaar door Ilos gevonden, en door hem in de nieuwgebouwde stad in een afzonderlijken tempel geplaatst zou zijn) en het onderhouden van het heilige vuur, het zinnebeeld harer godin, was aan hare zorg en oplettendheid toevertrouwd. Als het gewijde vuur door hare nalatigheid uitging, veroordeelde de opperpriester haar tot geeselstraf. Schond zij hare gelofte van kuischheid, dan werd zij in een nis gemetseld en aldus levend begraven. De Vestaalsche maagden genoten daarentegen ook buitengewone voorrechten. Zoo waren zij, na hare opneming, niet meer onderworpen aan de macht van het vaderlijk gezag, die te Rome zeer groot was; zij bekleedden voorts eene eereplaats bij de openbare ceremoniën en de groote volksvergaderingen; en daarenboven konden zij de misdadigers, die men naar de strafplaats voerde, van de doodstraf bevrijden, wanneer zij hen op haren weg ontmoetten. De Vestaalsche maagd droeg een lang wit kleed, en haar hoofd, met een band omwonden, was in een dichten sluier gehuld. Op onze plaat heeft zij dien sluier opgeslagen; en de blik vol weemoed en berusting, waarmee zij de oogen hemelwaarts heft, drukt op welsprekende wijze een vreugdeloos heengevloden jeugd en eene van idealen verstoken toekomst uit.

De nieuwsbladen der wereld.

De statistieken der nieuwsbladpers van alle landen zijn verzameld en geregistreerd door het Fransche tijdschrift ‘La Nature’ tijdens de jongste Internationale Tentoonstelling te Parijs. Uit de daardoor verkregen cijfers blijkt, dat Duitschland aanspraak kan maken op de eer der uitgave van het grootste aantal periodieken in Europa, dat 5500 bedraagt, waarvan 800 dagelijks. Bladen die uitsluitend gewijd zijn aan bepaalde godsdienstige leerstukken, aan geloofszaken en aan wetenschappelijke theoriën, komen in dit land talrijker voor, dan in een der andere

landen. Het oudste Duitsche dagblad is de ‘Post-Zeitung’ te Frankfort, in het jaar 1616 opgericht. Na Duitschland komt Engeland, alwaar meer dan 3000 nieuwsbladen het licht zien, waarvan 800 dagelijks. Dan volgt Frankrijk met een nagenoeg even groot aantal, waarvan slechts een vierde gedeelte dagelijks, tweemaal 's weeks of driemaal per week uitkomt. Italië bekleedt den vierden rang door de uitgave van 1400 bladen, waarvan er 200 verschijnen te Rome, 140 te Milaan, 120 te Napels. 94 te Turijn en 79 te Florence. Hierbij zijn 170 dagbladen. In Oostenrijk-Hongarije telt men 1200 bladen, waaronder 150 die dagelijks verschijnen. Wat nu de andere landen betreft, volgt Spanje met 850 en Rusland met 800; 200 der laatstgenoemden verschijnen te St. Petersburg en 75 te Moskou. In Griekenland is het aantal bladen naar verhouding vrij talrijk: ieder marktplaatsje en dorpje heeft er een. Te Athene verschijnen 54 bladen, die allen dagelijks uitkomen. In Zwitserland worden 450 bladen uitgegeven; België en Nederland leveren een bijna even groot aantal. In Zweden, Noorwegen en Portugal wordt de journalistiek slechts weinig beoefend, terwijl zij zich in Turkije dapper weert. Alles saamgenomen, is Europa begiftigd met over de 20,000 bladen.

Wanneer wij den blik op Azië vestigen, dan blijkt uit de cijfers, dat hier niet minder dan 3000 nieuwsbladen worden uitgegeven, waarvan het meerendeel in Japan en Britsch-Indië verschijnt. China is zeer schaarsch voorzien en heeft alleen de ‘King-Pau’ (het officieele blad van Peking), dat drie editiën per dag geeft, op papier van verschillende kleuren, benevens een blad te Shanghai en een op Corea. Japan daarentegen geeft 1500 bladen uit. Afrika maakt dan al een zeer armoedige figuur, daar het slechts 200 nieuwsbladen bezit, waarvan er 30 in Egypte worden uitgegeven en de overigen in de Europeesche koloniën. Amerika is op zeer groote schaal vertegenwoordigd in de dagbladpers der wereld, wijl er alleen in de Vereenigde Staten 12,500 bladen verschijnen, waarvan 1000 dagelijks. Er zijn bladen in al de talen, welke door de ‘veeltalige’ bevolking der Staten gesproken worden. In Canada worden 700 bladen uitgegeven, waarbij veel Fransche. Naast Mexico en Brazilië, alwaar een vrij groot aantal bladen verschijnt, kan geconstateerd worden, dat de Argentijnsche Republiek 60 bladen bezit. Australië is bedeeld met 700 bladen, die allen in de Engelsche taal geschreven worden.

Men ziet dus dat het verzamelen van alle bladen tot de onmogelijkheden behoort; zelfs het Britsche Museum zou ze ternauwernood kunnen bevatten in zijne uitgestrekte afdeeling nieuwsbladen.

'BEZET!'

Lorre's hulp.

Alexander Boumans was verliefd - verliefd tot over zijne ooren; en het was volstrekt geen gekheid met hem! Want nog nooit in zijn gansche leven - dertig zomers telde hij reeds - was hij ernstig met Amor in conflict gekomen. Maar thans had hij het dan toch werkelijk eens te pakken gekregen, en wel over al zijne leden.

Zij was schoon, engelachtig schoon. - Nog slechts driemaal had hij in hare nabijheid vertoefd, dezelfde lucht met haar ingeademd, hare zoo wonderbaar boeiende oogen - hij wist niet eens of het blauwe of grijze oogen waren - aanschouwd, en reeds voelde hij zich met onweerstaanbare kracht tot haar aangetrokken. Alexander glimlachte onwillekeurig, maar het was een bittere glimlach. Tot haar - dat was ook gemakkelijker gezegd dan gedaan! Waar woonde zij wel? En wie was ze toch eigenlijk, dat drommelsche, neen, dat engelachtige meisje? Toen op dien avond, bij Van Lier, toen hij haar voor het eerst had gezien, had er een bejaard heer met wit haar naast haar in de stalles gezeten: haar vader misschien - misschien ook niet! Na afloop der voorstelling hadden de oude heer en de jonge dame een 'aapje' genomen en waren zij in de nachtelijke duisternis weggereden;

Alexander had niet eens het nummer van het rijtuig kunnen onderscheiden - misschien dat h a r e schoonheid hem zoo verblind had; hij kon derhalve ook geene

inlichtingen bij den koetsier inwinnen. De tweede maal toen hij haar zag - het was bij Carré en zij bevond zich toen weder in gezelschap van den heer met den witten baard - had hij haar eensklaps uit het oog verloren: zij moest blijkbaar in den loop der voorstelling het circus verlaten hebben. En den laatsten keer dat hij haar gezien had, was zij - andermaal begeleid door den ouden heer - in een met twee prachtige paarden bespannen rijtuig hem eensklaps voorbij gereden. Hij wist dus niets anders van haar, dan dat zij een engel op aarde was en dat hij haar afgodisch liefhad, anders niets, neen niets, letterlijk n i e t s meer - noch waar zij woonde, noch hoe zij heette, noch wie de oude heer was, - en dat stemde hem droevig - zeer droevig!

En in zulk een vlaag van melankolieke mistroostigheid had Alexander den weg naar het Vondelpark ingeslagen. Hier kon hij ongestoord den vrijen loop aan zijne gedachten laten, en de hooge, breedgetakte iepen en olmen waren de geduldige toehoorders zijner zuchten.

Lang reeds had hij doelloos door de schilderachtige lanen en laantjes voortgedrenteld, toen een gemakkelijke rustbank, tusschen een halven cirkel van berken ingesloten en door een zwaargebladerden beuk overschaduwd, hem tot zitten uitnoodigde. Behoedzaam sloeg hij met zijn zakdoek het stof van de bank af, en reeds maakte hij zich gereed om te gaan zitten, toen er plotseling met een schorre stem 'bezet!' werd geroepen. Verschrikt keerde Alexander zich om, - de bank was toch ledig geweest! Maar hij kon niemand ontdekken, van wien de waarschuwing afkomstig was.

'Men zou het toch niet voor mogelijk houden, dat men zich zóó vergissen kan!' bromde hij binnensmonds, terwijl hij andermaal aanstalten maakte om zich neder te zetten, - toen hetzelfde schorre 'bezet!' hem opnieuw in de ooren klonk.

Nu begon onzen Alexander de zaak toch wat al te raadselachtig te worden. Hij gaarde al zijn moed bijeen en riep

een luid ‘Wie is daar?’ tusschen de boomen door.

‘Gauwdief!’ luidde het antwoord, dat dadelijk daarop door een ondeugend lachen gevolgd werd.

Verrast wendde Alexander zijne blikken omhoog naar den beuk, want van dáár scheen het geluid der heesche stem afkomstig te zijn, en weldra had hij dan nu ook de oplossing van het raadsel gevonden: tusschen het groene gebladerte zat een grijze papegaai, die met zijne listig fonkelende oogen van zijn landelijke zitplaats op den eenzamen wandelaar nederzag.

‘Morrrrrgen! morrrrrgen!’ krolde hij Alexander bij wijze van begroeting toe.

‘Morgen! morgen!’

‘ANNA! MIJN SCHATJE!

antwoordde Alexander lachend. ‘Gij schijnt mij een fideele knaap te zijn! Vanwaar zijt gij eigenlijk ontsnapt, hè? En hoe heet gij wel?’

‘Lorre! Lorre!’ hernam de papegaai, die inmiddels een takje lager kwam.

‘Zoo zoo, dus Lorre! Zoudt gij niet zoo vriendelijk willen zijn en nog een beetje verder naar beneden komen, dat ik u met mijne hand bereiken kan?’

‘Gauwdief! gauwdief!’ schimpte Lorre.

‘Wel foei, wat een onbeleefde knaap zijt gij!’ sprak Alexander lachend.

‘Mijn schatje!’ klonk het vergoelijkend uit Lorre's snavel.

‘Ziezoo, dat begint mij reeds beter te bevallen, - zoo netjes en goedgehumeurd moet ge maar altijd blijven. Doch hoe moet ik het nu eigenlijk aanleggen, om u naar beneden te krijgen? Want hier in het boschje kunt gij toch niet blijven. Kom, zoete Lorretje, kom!’ Hij stak de papegaai zijne hand toe. De vogel kwam nog een tak lager, wendde en draaide den kop naar alle kanten en bekeek Alexander's vingers eens heel nauwkeurig, maar - wachtte zich wel, er plaats op te nemen.

‘Nu, kom dan toch, mijn schatje!’ riep Alexander hem vleiend toe. ‘Laat u nu niet zoo lang noodigen, - ik meen het werkelijk goed met u!’ Maar Lorre liet zich wèl noodigen, en lang, zeer lang ook. Meer dan een uur achtereen stelde hij Alexander's geduld op de proef. Maar toen liet hij zich toch eindelijk vermurwen en wipte hij op de uitgestrekte hand neer.

‘Ziezoo, mijn Lorretje, dat is braaf van u! Nu zal ik u ook mede naar huis nemen en wat te eten geven.’ Bij die woorden streelde Alexander hem zachtkens over zijne veeren, en Lorre liet zich dit bedaard welgevallen niet alleen, maar toonde zich ook zelfs dankbaar, doordien hij zijn nieuwen meester een vriendschappelijk ‘gauwdief!’ toeriep.

Het begon reeds te schemeren, toen Alexander zijne woning bereikte.

‘Is het H a n d e l s b l a d er al?’ vroeg hij aan zijne hospita, toen deze hem de huisdeur ontsloot.

‘Neen, mijnheer Boumans, nog niet, - maar welk een lief beestje hebt gij daar medegebracht? Och, hoe allerliefst!’ Zij stak de hand naar Lorre uit, maar deze zette zijne veeren op en krolde haar een minachtend: ‘Oude krrrraai!’ toe.

‘Bah, wat een afschuwelijk mormeldier!’ riep de juffrouw verontwaardigd. ‘Gij zijt toch zeker niet van plan, dit beest hier te houden, mijnheer Boumans?’

‘Volstrekt niet, - Lorre behoort mij in 't geheel niet toe. Ik heb hem in het Vondelpark gevangen, en wilde juist in de courant eens nazien, of zijn rechtmatige eigenaar den deserteur ook reeds opeischt. Wees dus zoo goed, mij het avondblad terstond binnen te brengen, zoodra het bezorgd wordt.’

De juffrouw beloofde het, en Alexander trad zijne kamer binnen. Lorre fladderde van zijne hand af naar een kastje, en zette zich daar neder. ‘Anna! Anna! waar zijt gij?’ riep hij, de kamer rondziende alsof hij iemand zocht.

‘Anna? - maar wie is dat? Misschien uwe meesteres?’ vroeg Alexander.

‘Mijn schatje!’ hernam Lorre. En daarop bleef hij in één adem doorroepen om Anna.

Een oogenblik later werd er op de deur geklopt. ‘Binnennnn!’ kraste Lorre, nog eer Alexander op het geklop eenig antwoord kon geven. Op Lorre's ‘binnen!’ trad de hospita met de courant in de hand de kamer in.

‘Dat noem ik een geluk, mijnheer!’ riep zij met

een van spanning gloeiend gelaat. ‘Niet waar, Lorre heet dat monster?’

‘Lorre! Lorre!’ antwoordde Lorre in Alexander's plaats.

‘Tien gulden belooning is voor den terugbrenger uitgeloofd!’ ging de juffrouw gebelgd voort. ‘De menschen moeten toch zeker niet recht snik zijn - tien gulden voor zoo'n allerakeligst mormel! Ik zou er nog vrede mee kunnen hebben, wanneer het een zwaan, of een pauw, of mijnentwege een vette gans om te braden ware, - maar zoo'n....’

‘Lorre is bepaald een allerliefst diertje,’ zeide Alexander te midden van den woordenvloed zijner hospita, ‘en veel meer waard, dan gij u kunt voorstellen. Maar laat mij nu

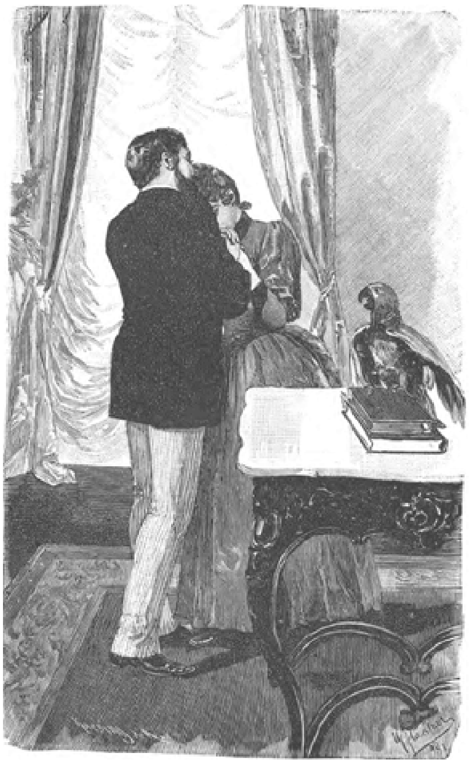

“ANNA! ALEXANDERRRR!.... HOERRRRA!”

eens de advertentie zien, - waar staat zij eigenlijk? Juist - daar: een grijze papegaai, luisterend naar den naam van Lorre, zeer veel sprekend, is heden namiddag weggevlogen. De eerlijke terugbrenger ontvangt eene belooning van tien gulden. Adres: Villa Anna, Gijsbrechtstraat No. 6.’

Alexander legde zijne courant weer neder. ‘Gijsbrechtstraat No. 6’, sprak hij bij zich zelf, ‘dat is vlak bij het park, in het zoogenaamde Vondelkwartier, - zou ik daar van avond nog heen gaan?’

‘Natuurlijk! Gij zult dat monster toch niet van nacht hier in huis willen houden?’ bromde zijne hospita. ‘En per slot van rekening zouden de menschen tegen morgen ochtend wel eens spijt kunnen krijgen van hunne tien gulden. Want, zooals ik zeide, zóóveel geld voor zoo'n....’

‘Oude krrrraai!’ viel Lorre's krassende stem haar in de rede, waarop zij woedend de kamer uitstoof.

Toen de vigelante voor het huis in de Gijsbrechtstraat No. 6 stilhield, was het reeds zóó donker, dat Alexander slechts met groote moeite het naamplaatje op de deur kon

lezen. ‘Mr. L.G. Van Wilgeren, Advocaat’, ontcijferde hij; en nu trok hij manmoedig aan de schelknop. Dadelijk daarop verscheen er een bediende. Hij zag Alexander een oogenblik onderzoekend aan, en zeide toen: ‘O - onze Lorre! In zal u dadelijk bij de juffrouw aandienen.’

Alexander stelde den bediende zijn kaartje ter hand, en weinige oogenblikken later werd hij in eene helder verlichte kamer gebracht.

Lorre gevoelde zich terstond weder tehuis. ‘Anna! Anna! waar zijt gij?’ riep hij. En toen daarop de deur open ging, fladderde hij de binnentredende tegemoet en zette hij zich op haren schouder neer.

Alexander groette de jonge dame met eene hoffelijke buiging. ‘Vergeef mij, mejuffrouw, dat ik zoo laat nog....’ Maar de verdere woorden bleven hem in de keel steken. Een gloeiend rood kleurde plotseling zijn gelaat, en als door tooverkracht waren zijne blikken aan de heerlijke meisjesgestalte geboeid. Dat was zij dan nu, - zij, de lieflijke, de éénige, die nu reeds sedert vele weken het brandpunt van al zijne gedachten en gewaarwordingen vormde! Hoe schoon, hoe hemelsch schoon was zij, nu zij daar zoo voor hem stond! En thans - thans reikte zij hem de hand - een kleine, smalle, fluweelzachte hand - vriendelijk zag zij hem met hare zielvolle oogen aan - blauw waren ze, thans kon hij het duidelijk onderscheiden, - haar rozenmond opende zich en warme woorden van dank stroomden over hare lippen.

Doch plotseling verstomde zij. Verlegen sloeg zij de oogen neder: de bewondering, die uit Alexander's blikken sprak, was dan trouwens ook al te onmiskenbaar!

Gelukkig babbelde Lorre in zijne blijdschap over de behouden thuiskomst drukker en rumoeriger dan ooit. ‘Anna, mijn schatje! Anna, mijn schatje!’ riep hij telkens en telkens weer, lustig rondhuppelend op den schouder zijner meesteres, en dit hielp het tweetal over de pijnlijke pauzen der verlegenheid heen. Alexander verhaalde, hoe en waar hij den deserteur had opgevangen, en Anna van Wilgeren hoorde hem opmerkzaam aan.

Doch eensklaps deed er zich waarlijk weer eene pauze voor. - Anna herinnerde zich plotseling de voor den terugbrenger uitgeloofde belooning van tien gulden. Zou zij het durven wagen, dezen heer dit geld aan te bieden? Voorzeker niet! En toch moest zij hare belofte vervullen! Maar hoe zich uit die moeilijkheid te redden?

Gelukkig kwam Alexander haar een eindweegs tegemoet, en zij was er hem onbeschrijflijk dankbaar voor. ‘Gij hadt eene belooning voor den terugbrenger uitgeloofd, mejuffrouw,’ sprak hij; ‘mag ik u verzoeken, dat geld aan het een of andere arme huisgezin te doen toekomen? Voor mij toch is het voorrecht, een zij het ook nòg zoo korten tijd in uwe nabijheid te mogen vertoeven, de schoonst mogelijke belooning!’

Hij maakte eene buiging. Nog éénmaal voelde hij

de kleine, zachte hand in de zijne, hoorde hij de melodieuse stem, - en daarna stond hij weer buiten in de stille, donkere Gijsbrechtstraat.

Half bedwelmd van blijdschap en zalige verrukking, reed hij thans huiswaarts. Voor alles ter wereld niet had hij nu in den kring zijner vrienden willen vertoeven, - slechts háár alleen, der goddelijk schoone, mochten zijne gedachten gewijd zijn. Maar rust vond hij niet. Slapeloos wentelde hij zich dien nacht op zijne legerstede rond, en toen eindelijk de morgenschemering grauwde, kleedde hij zich haastig aan, om in de frissche lucht zijn brandend hoofd te doen bekoelen.

Naar het Vondelpark, naar den kant der Gijsbrechtstraat, wendde hij zijne schreden, - dáárheen voelde hij iederen vezel van zijn hart aangetrokken.

Het was een keurig huisje, nummer zes, zooals hij het daar voor zich zag. Een wilde wijngaard kronkelde zich langs de muren omhoog, breede lindeboomen beschaduwden de vensters, en met purperen glans straalden de metalen letters van het opschrift: ‘Villa Anna’ in de eerste, schuine stralen der morgenzon.

Waar z i j nu wel vertoeven zou? Zeker sluimerde zij nog! Maar waar? In eene op de straat, of in eene op het park uitziende kamer?

Doch zie.... wat was dat? Bewoog zich daar niet een der openslaande vensterramen? En thans.... een wit, guitig mutsje; daaronder een rooskleurig gezichtje, - waarlijk, zij is het - zij zelve!

Bedremmeld nam Alexander zijn hoed af, en glimlachend, nauw merkbaar het blozende kopje buigend, beantwoordde Anna den groet. - Alexander zwom in een oceaan van genot en zaligheid.

En den volgenden morgen op hetzelfde uur groette Alexander weder zijne aangebedene, en dankte Anna hem met een vriendelijk hoofdknikje; en zoo ging het voort alle dagen, een, twee weken lang, totdat Alexander op zekeren morgen al de jalousiën der Villa Anna neergelaten vond. Uren lang liep hij dien dag voor de woning zijner geliefde op en neder, maar er was geen teeken van leven in te bespeuren: huis en tuin lagen daar als uitgestorven. En toen het ook al de volgende dagen, waarop Alexander het park en de Gijsbrechtstraat doorwandelde, zoo bleef, begon de wanhoop zich van hem meester te maken. Wat zou hij nog in dezen omtrek, ja in de gansche hoofdstad doen, nu hij er háár niet meer zien kon? ‘Weg! - ver weg!’ fluisterde eene inwendige stem hem toe, en hij gaf aan die aansporing gehoor, pakte zijn koffer en keerde nog dienzelfden dag heel Amsterdam den rug toe. Werwaarts hij zijne schreden zou richten, was hem totaal onverschillig, - als hij maar weg was, weg van hier!

In het badhotel te Zandvoort betrok onze Alexander voor eenige dagen een paar kamers. Het was reeds laat in den avond, toen hij daar aankwam, en hij begaf zich derhalve spoedig ter rust. Den volgenden morgen liet hij zijn ontbijt op het bij zijne kamer behoorende balkon gereed zetten; de kellner bracht hem de gewenschte couranten, en Alexander wilde zich juist eens op zijn gemak in een leuningstoel nederzetten, toen hij plotseling beneden zich een schetterend ‘Morrrrgen! Morrrrgen!’ te hooren kreeg.

Als geëlectriseerd sprong hij op, boog zich over de balustrade van het balkon heen en aanschouwde.... vriend Lorre; een klein zilveren kettinkje kluisterde hem aan het ijzeren traliewerk van het balkon der benedenverdieping.

En weder kraste Lorre zijn ‘Morrrrgen! morrrrgen!’ - en binnen uit de kamer werd de groet door een zachte vrouwenstem beantwoord. ‘Goeden morgen, lieve Lorre!’ klonk het door de openstaande balkondeuren naar buiten, en Alexander had wel

luidkeels willen juichen en jubelen van zalige blijdschap - want dat was immers h a r e stem - de stem van Anna, van zijne geliefde Anna?

'Lorre! Lorre!' riep hij over den rand van het balkon naar beneden.

Lorre luisterde. Hij draaide zijn kop naar alle kanten, en bemerkte eindelijk na lang zoeken den roeper boven zich.

'Gauwdief! gauwdief!' riep hij naar boven.

'Foei, Lorre! wilt gij dat schelden wel eens laten!' hoorde Alexander de zachte stem bestraffend waarschuwen.

'Mijn schatje!' riep Lorre, om zijne jonge meesteres tevreden te stellen. 'Anna! mijn schatje!'

'Nu, wat is er, Lorre?' vroeg de vrouwenstem weder.

'Lorre heeft hongerrrr!'

'Zoo? Heeft Lorre honger? Dan moet ik hem zeker wat te knabbelen geven?

Suikerrrr! suikerrrr! hoerrrra!' snaterde Lorre vol pret.

Er werd een sneeuwwitte arm zichtbaar - de wijde mouw was afgegleden - en Alexander zag, hoe zijne aangebedene den papegaai een stukje suiker toereikte. 'Wat zegt een zoet papje?' vroeg zij daarbij.

'Suikerrrr! suikerrrr! hoerrrra!' antwoordde Lorre.

'O neen, Lorre, - wat zegt een zoet papje?'

'Gauwdief! gauwdief!'

Anna moest lachen, of zij wilde of niet. 'Dank u! moet papje zeggen.'

Maar Lorre bleef vandaag bij zijn 'gauwdief! gauwdief!' - en daarbij keek hij zóó schelmsch naar boven, naar Alexander, dat deze zich niet weerhouden kon, in een luid gelach uit te barsten.

Zeer verrast trad Anna naar voren, tot aan de balustrade van het balkon, en zag zij naar den lacher op. Een donkerroode blos overtoog haar gelaat, toen zij Alexander ontdekte en herkende.

'Dat noem ik geluk, juffrouw Van Wilgeren!' riep deze van boven, terwijl hij haar een hoffelijken groet toewuifde, 'zoo op avontuur af de wereld in te trekken, en al dadelijk op de eerste pleisterplaats de beste ú te ontmoeten!'

'Sedert wanneer zijt gij hier?' vroeg Anna, om in hare verlegenheid ten minste iets te zeggen.

'Gisteren avond pas ben ik hier gekomen. - Maar ik verbeeld mij, dat het alles behalve gemakkelijk voor u is, hier zoo naar boven te staan spreken. Hebt gij uwe morgenwandeling reeds gedaan?'

'Neen - wilt ge mij gezelschap houden?'

'Als ge het mij vergunt - zeer gaarne!'

'Goed - in tien minuten ben ik beneden aan den ingang.'

Nog een vluchtig hoofdknikje, en Anna verdween in de kamer. Ook Alexander trad van het balkon terug, om zich voor de wandeling gereed te maken.

Plotseling echter vernam hij buiten weder Lorre's stem. ‘Bezet! bezet!’ riep hij herhaalde malen achtereen.

Om te zien, wien papje daar nu weder een zitplaats wilde betwisten, boog Alexander zich nogmaals over den rand van het balkon heen en herkende hij tot zijn niet geringen schrik den bejaarden heer met witten baard, in wiens gezelschap hij zijne geliefde het eerst gezien had. Een bediende was bezig, hem een zachte deken om te slaan - de oude heer scheen min of meer lijdend te zijn; ‘gelukkig voor mij!’ dacht Alexander bij zich zelven, ‘want anders zou hij wellicht aan de morgenwandeling deelnemen.’ Maar het volgende oogenblik schaamde hij zich reeds over die gedachte. Want wie zou de oude heer anders kunnen zijn, dan Anna's vader....?

‘Anna, waar zijt gij? Anna, waar zijt gij?’ liet zich op dit oogenblik de stem van Lorre hooren, waardoor Alexander in zijne overpeinzingen gestoord werd. Zou Anna reeds beneden op hem wachten? Hij zag even uit het raam. Ja wel, daar stond zij, vriendelijke knikjes en woordjes tot Lorre richtend.

Met een paar sprongen was Alexander de trappen af; en weinige oogenblikken later stapte hij aan Anna's zijde den strandweg langs. -

De bejaarde heer met zijn langen witten baard was, zooals Alexander terecht verondersteld had, Anna's vader. Alexander werd na afloop van die eerste morgenwandeling aan hem voorgesteld, en bracht nu bijna al zijn tijd in gezelschap van Anna en haren vader door. Aan verre wandelingen kon de oude heer wegens zijne rhumatische ongesteldheid met deelnemen, - die moesten de beide jongelieden dus maar alleen ondernemen, - maar vervolgens ging men gezamenlijk in de vertrekken van den heer Van Wilgeren dineeren en bleef men het overige gedeelte van den dag en ook des avonds bij elkaar.

Veertien dagen waren op deze wijze reeds verloopen. Op zekeren voormiddag kwamen Anna en Alexander weder van een morgenwandeling tehuis. Zij vonden de kamer ledig - de heer Van Wilgeren had zich door een bediende in een rolstoel naar het strand laten rijden. Alleen Lorre was er. Hij zat mistroostig in een hoek: hij gevoelde zich gekrenkt, dat hij hier zoo eenzaam en verlaten moest blijven zitten. - Toen de jongelui de kamer binnentraden, kwam hij dan ook vroolijk uit zijn hoek te voorschijn huppelen en fladderde hij regelrecht op Anna's schouder.

‘Mijn schatje! Mijn schatje!’ riep hij telkens en telkens weer.

‘Maar wie is uw schatje dan toch, Lorre?’ vroeg Alexander.

‘Anna! Anna!’ riep Lorre.

Anna lachte. Maar Alexander trad dicht op Lorre toe, streelde hem zacht over zijne veeren en fluisterde: ‘Benijdenswaardig gelukkig beestje!’

Een donkere blos kleurde Anna's gelaat. Onuitsprekelijk verlegen sloeg zij de oogen neder, daar zij Alexanders gloeiende blikken op zich gevestigd voelde, en slechts met groote moeite kon zij hare ontroering bedwingen.

‘Is dat waar, wat Lorre daar zegt?’ vroeg Alexander, terwijl hij Anna's hand vatte. ‘Of hebt gij in uw hart nog voor een ander plaats?’

‘Bezet!’ riep Lorre. Maar Alexander stoorde er zich niet aan De blik die hem uit Anna's oogen trof, had hem verraden, dat Lorre niet de waarheid sprak. Zachtkens trok hij het geliefde meisje tot zich en drukte hij een kus op haar blank voorhoofd.

‘Gauwdief! gauwdief!’ riep Lorre verontwaardigd. Doch Anna dreigde hem met den vinger. ‘Wel foei, Lorre, wat zijt gij weer aan 't schelden!’ sprak zij op

bestraffenden toon. ‘Hoe heet mijn schatje? Ik heb het u toch leeren zeggen! Vertel het mijnheer maar eens. Nu, - hoe heet mijn schatje?’

‘Alexanderrrr! Alexanderrrr!’ schetterde Lorre gehoorzaam.

Toen kwam er een glans van zalige blijdschap in Alexander's oogen. Overgelukkig breidde hij zijne armen uit; en Anna, blozend van verwarring en vreugde tegelijk, wist voor haar engelachtig hoofdje geen betere schuilplaats te vinden dan aan zijne kloeke, trouwe borst.

Maar Lorre fladderde verschrikt van Anna's schouder af, zette zich op de tafel neder en sloeg het gelukkige paartje een poos met verwonderde blikken gade. En toen riep hij plotseling, alsof hij zeer goed wist wat er eigenlijk was voorgevallen: ‘Anna! Alexanderrrr!.... Hoerrrra!’

De voorlooper onzer piano's.

Tot de alleroudste soorten van muziekinstrumenten behoort ongetwijfeld het o r g e l , waarvan de uitvinding wordt toegeschreven aan den beroemdsten natuurkundige der oudheid, namelijk aan Archimedes, die in het jaar 287 vóór Christus geboren werd. De syrinx, de fluit van den herdersgod Pan, heeft zeer waarschijnlijk het eerste denkbeeld tot den bouw van het orgel doen ontstaan, want de pijpen van dit toonwerktuig zijn oorspronkelijk niet anders dan vergroote herdersfluiten, waaraan door middel van kunstmatig voortgebrachten wind de tonen ontlokt worden. Het spreekt van zelf, dat zulk een ontzaglijk instrument, als tegenwoordig de kerkgebouwen en muziekzalen met bruisende accoorden vervult, velerlei veranderingen heeft moeten ondergaan, eer het den thans bereikten graad van volkomenheid verkreeg; en de eerste beginselen waren dan ook werkelijk van zóó primitieven aard, dat de hedendaagsche inrichting er nog slechts in de verste verte aan herinnert. De voorganger der thans algemeen in gebruik gekomen windorgels was het waterorgel, waarbij voor de regeling van den luchtdruk werd gebruik gemaakt van water; doch de bij het water onvermijdelijke schommelingen en golvingen, en vooral het verdampen en bevriezen, maakten het waterorgel - ondanks het gering aantal pijpen - tot een hoogst onbetrouwbaar instrument.

Zonderling klinkt het, dat de stoom, de natuurkracht die thans de gansche wereld in beweging brengt, reeds in den aanvang der middeleeuwen als een mechanisch hulpmiddel werd toegepast, en wel bij het orgel. In het jaar 757 gaf Constantijn Kapronymos, een der invloedrijkste Keizers die ooit op den troon van Byzantië gezeteld hebben, aan Koning Pepin van Frankrijk een orgel ten geschenke, het eerste dat in het westen van Europa verscheen en door

middel van stoom bespeeld werd. In een reservoir werd kokend water onder de orgelpijpen aangebracht; de opstijgende stoom opende de kleppen, en wanneer de toetsen nedergedrukt werden en de stoom de pijpen binnenstroomde, bracht hij daar een toon voort. Intusschen was ook deze constructie hoogst onvoldoende; men gaf zich niet eens de moeite om er verbeteringen aan te brengen, zoodat zelfs het geheim van de wijze waarop zij gebouwd waren, geheel verloren is gegaan. Men nam ter vervanging van den stoom zijn toevlucht tot den wind, en de daartoe aangebrachte blaasbalgen dreven hem in het binnengedeelte van het orgel. Deze verbetering, waardoor de grond gelegd werd tot het tegenwoordige systeem van orgelbouw, vond evenwel eerst in den aanvang der veertiende eeuw algemeene toepassing, nadat tot dusver het waterorgel overal de voorkeur had gehad, want het gebruik van waterdamp was nooit op uitgebreide schaal voor dit doel in toepassing gebracht.

De aanwending van het orgel voor godsdienstige doeleinden schijnt omstreeks de negende eeuw in de Westersche landen in zwang te zijn gekomen. De beslissende stoot hiertoe werd zeer waarschijnlijk gegeven door Karel den Groote, die in het jaar 812 een orgel voor den Dom te Aken liet bouwen; want de bewering van sommige muziekschrijvers, dat Paus Vitilianus I, die reeds in het jaar 672 stierf, het orgel in de kerk zou hebben ingevoerd, kan uit niets bewezen worden. Eerst door de toepassing der blaasbalgen werd dit heerlijke instrument op den weg tot zijne eigenlijke bestemming geleid; het was de grondslag eener nieuwe, krachtig opbloeiende kunstindustrie, die allereerst, ondersteund en begunstigd door de Pausen, in de hoofdstad der Christenheid, in Rome, haren zetel opsloeg en zich vandaar langzamerhand over Italië en het Westen verspreidde. De gewichtige werking van het pedaal schijnt tegelijkertijd met de aanwending der blaasbalgen te zijn uitgevonden, - zooveel is intusschen zeker, dat er zich reeds omstreeks het einde der veertiende eeuw aan vele orgels pedalen bevonden. Algemeene toepassing vonden zij echter eerst nadat Bernhardt de Duitscher, de beroemdste organist van zijn tijd, in het jaar 1497 het pedaal naar Venetië had overgebracht.

Ondanks deze aanmerkelijke verbetering, liet het orgel aan toon en bespeling nog veel te wenschen over, en voor de scheppende gaven van het muzikaal en het mechanisch genie ontsloot zich hier een uitgestrekt veld van dankbare werkzaamheid. Er moeten geweldige krachtsinspanningen noodig geweest zijn om het instrument tonen te ontlokken, want de vijf tot zes duim breede en een halven duim van elkander verwijderde toetsen der klaviatuur moesten wel een voet diep naar beneden gedrukt worden. Daarvan is dan ook de thans nog in Duitschland gebruikelijke uitdrukking ‘orgel slaan’ afkomstig, die echter tegenwoordig, nu de toetsen met het grootste gemak door een kind in beweging zijn te brengen, niet meer met de waarheid overeenkomt.

Een wonderlijk soort van orgel schijnt het geweest te zijn, dat in de Westminster-abdij te Londen werd geplaatst. Het mechanisme van dit instrument was zeer ingewikkeld, want voor de 400 pijpen, waarmede de tonen gevormd werden, had men niet minder dan 25 blaasbalgen aangebracht, die door een even groot aantal van de sterkste mannen slechts met de grootste moeite in beweging konden gebracht worden. De toetsen hadden een breedte van zes duim en waren zóó zwaar, dat zij door de spelers met de voeten getrapt moesten worden.

In de zestiende en de zeventiende eeuw werd eindelijk het orgel door de volhardende pogingen en scherpzinnige combinatiën van bekwame deskundigen

gaandeweg tot de hoogte van zijne tegenwoordige volkomenheid gebracht, en zijn er op het gebied dezer instrumenten ware wonderwerken vervaardigd. Zoo had het instrument, dat de orgelmaker Glaber te Reigensburg in het jaar 1750 voor de abdij Weingarten samenstelde, 66 registers, met 6666 verschillende tonen.

De beroemdste meesters in de kunst van den orgelbouw zijn: Buchholz, Förner, Friedrici, Ladegast en Mende, doch boven alle anderen staat de familie Silbermann, die verschillende uitstekende vertegenwoordigers dezer kunst opleverde. De voornaamste onder hen is Gottfried Silbermann, den 14den Januari 1683 in een dorp bij Freiberg in Saksen geboren. Hij heeft in het geheel 42 orgels gemaakt, waarvan dat in den Dom te Freiberg, in de Vrouwenkerk te Dresden, maar vooral in de Katholieke kerk aldaar de grootsten en best geslaagden zijn. Zijne orgels onderscheiden zich door smaak, nauwkeurigheid en uitwendige schoonheid van vorm. Een ander lid dezer familie, Andreas Silbermann, vervaardigde niet minder dan 54 orgels, waartoe o.a. het beroemde instrument in den Dom te Straatsburg behoort. Gottfried Silbermann was het ook, die in het jaar 1726 te Freiberg de eerste pianoforte in Duitschland vervaardigde, en daardoor den grondslag eener tot den grootsten bloei ontwikkelde industrie legde.

Van het tijdstip af, toen de aanwending van den door blaasbalgen voortgebrachten wind niet alleen eene meerdere volheid, maar ook eene grootere menigvuldigheid van tonen bewerkte, begon het orgel een plaats te beslaan in de rijen van die instrumenten, welker met meer of minder virtuositeit uitgevoerde bespeling de studie en het ideaal van bepaalde specialiteiten op het gebied der kunst werd. Reeds in de veertiende eeuw, dus in een tijd toen het orgel zich nog in een zeer onvolkomen toestand bevond, verwierf zekere Laudino zich een groote vaardigheid in het spel op dit instrument; beroemder werden een eeuw later de bovengenoemde Bernhardt de Duitscher en diens tijdgenooten Paul Hoffheimber en Konrad Paumann. In de zeventiende eeuw vond men reeds een groote menigte voortreffelijke orgelspelers, want het hoe langer hoe vollediger gemaakte instrument gaf den virtuozen gelegenheid tot ontwikkeling eener belangrijke technische vingervlugheid en tot toepassing der in den generalen bas verworven kundigheden.

Dit éène is echter onloochenbaar: dat het denkbeeld om de orgels in onze bedehuizen in te voeren, werkelijk hoogst gelukkig was, onverschillig of dit denkbeeld dan van den Katholieken Kerkvorst Vitilianus I of van den Duitschen Keizer Karel den Groote is uitgegaan. Wanneer de plechtige sonore, klanken van het orgel, nu eens loeiend als een onweers-

vlaag, dan weer zacht en liefelijk als de tonen van engelenharpen, door de gewijde ruimte zweven, dan wordt zelfs de onverschilligste mensch met eerbied vervuld en paart hij onwillekeurig zijne stem met het lofgezang der gemeente, dat als een melodieus gebed naar den troon des Eeuwigen opstijgt.

Een kinderkamer.

Dat er voor een stadsjongen niet veel aardigheid aan een varken is, laat zich zeer goed begrijpen. Hij krijgt het beest alleen te zien als het door een meestal vrij ruwen en hardhandigen drijver langs grachten en straten wordt voortgejaagd, of als het, ‘schoon aan den haak’, tusschen de bloedroode palen van de een of andere slachterij hangt. Maar hoe zoo'n varken er in normale omstandigheden uitziet, hoe het eet en drinkt en loopt en ligt wanneer er van geen slachtersmes sprake is, dat alles blijft voor de stadskinderen een diepe verborgenheid, - totdat zij in de gelegenheid zijn om door eigen aanschouwing zich van al deze dingen op de hoogte te stellen. En dan valt er heel wat te zien, en worden er heel wat uitroepen van verwondering gehoord!

EEN KINDERKAMER. Naar M. Liebermann.

Vandaar dan ook de ingespannen aandacht der beide jongens op onze plaat, die door hun vader gedurende de zomervacantie bij een boer zijn ‘besteed’, en nu telkens allerlei kleine ontdekkingsreizen in deze voor hen zoo geheel nieuwe wereld doen. Zoo worden zij al dadelijk den eersten dag den beste door de boerin uitgenoodigd om eens even mee te komen naar een hoek van de schuur, ‘dan za'k je doar's wat oarrigs loaten kieken.’ En ja - aardig is het! De boerin nam een grooten schotel met gekookte aardappelschillen mee, buigt zich over een kleine afschutting en giet het lekker warme kostje in den trog der varkens-kinderkamer uit. Wat een opschudding geeft dat! Van alle kanten komen de biggetjes aanwaggelen, wel tien of twaalf, alsof ze uit den grond opschieten. De oude dikke zeug blijft met philosophische kalmte het woelige tooneeltje aanzien en begeleidt het zeker met een goedkeurend geknor. De zoon des huizes komt met een onverschillig gezicht even binnenloopen, om te zien of het kleine goedje terdege groeit; maar de beide jongens uit stad zijn één en

al belangstelling. Zij kijken hunne oogen uit, en zullen hun bezoek aan deze eigenaardige kinderkamer zeker nog dikwijls hernieuwen. Wie kon ook denken, dat het in een varkenshuishouden zoo vroolijk en gezellig toeging!

De leugenaar. Naar Henry James. (*Vervolg van bladz.* 359.)

II.

Lyon vond in Sir David Ashmore een prachtig ‘sujet’, en bovendien iemand die alleraangenaamst poseerde. Daarbij was hij een zeer gezellig oud man, schrikkelijk gerimpeld, maar nog volkomen helder van geest; en hij droeg juist den met bont omzoomden pelsjas, die Lyon gekozen zou hebben. Hij was trotsch op zijn ouderdom, maar schaamde zich over de gebreken van zijn leeftijd, die hij evenwel grootelijks overdreef en die dan ook geen beletsel voor hem waren om daar met even groote onderworpenheid te poseeren, alsof het portretteeren een soort van chirurgische operatie was. Hij logenstrafte het sprookje als zou hij bang geweest zijn, dat de ‘operatie’ een noodlottigen invloed op hem kon hebben, en gaf er een verklaring van, die onzen vriend veel beter beviel. Hij was van oordeel, dat iemand zich slechts ééns in zijn leven moest laten schilderen, - dat het ijdel en kinderachtig was, zich hier en daar en overal op te laten hangen. Dat was goed voor vrouwen, die een fraaie wandversiering opleverden; maar het mannelijk gelaat leende zich volstrekt niet tot zulke decoratieve herhalingen. De meest geschikte tijd voor de gelijkenis was op het laatst van het leven, wanneer de geheele man er was, - men krijgt dan het totaal zijner ervaringen. Lyon kon hier niet op antwoorden, dat die periode niet altijd een zuiver ‘kort begrip’ van 's menschen leven was, - en dat men ook rekening moest houden met hetgeen er op den langen weg verloren was gegaan; want er was geen enkel scheurtje of berstje in Sir Davids cristallisatie. Hij sprak over zijn portret alsof het een volledige landkaart moest worden, die zijne kinderen dan later in geval van onzekerheid zouden kunnen raadplegen. Een juiste kaart kon alleen gemaakt worden wanneer men het gansche land bereisd had. Hij gaf Lyon zijne ochtenden, totdat het tijd werd om te lunchen; en zij spraken over allerlei dingen, waarbij het natuurlijk niet uit kon blijven, dat de menschen, die op dit oogenblik in zijn huis vertoefden, de noodige stof tot gesprek opleverden. Nu hij niet meer ‘uit ging’, zooals hij zeide, zag hij veel minder van de bezoekers van Stayes dan vroeger; er kwamen en gingen thans menschen van wie hij niets afwist, en hij vond het nu zeer aangenaam, ze door Lyon te hooren beschrijven. De kunstenaar schetste met fijne trekjes en maakte geen carricaturen, en gewoonlijk kwam het zoo uit, dat als Sir David de zoons en dochters niet kende, hij toch de vaders en moeders had gekend. Hij was een van die verschrikkelijke oude heeren, die als 't ware een museum van herinneringen vormen. Maar in zake de familie Blacking, op welke zij met een gemakkelijken overgang het gesprek leidden, omvatte zijne kennis twee, of zelfs drie geslachten. Generaal Blacking was een oude bekende van hem, en hij herinnerde zich ook diens vader heel goed. Deze was een vrij kranig soldaat, maar in het particuliere leven van een veel te speculatieve natuur: altijd in de stad rondzwervend om zijn geld weg te werpen. Hij trouwde een meisje dat hem eenig geld aanbracht, en zij kregen een half dozijn kinderen. Hij wist niet recht wat er van hen allen geworden was, behalve dat er een in kerkelijken dienst was getreden en het daarin zeer ver had gebracht, - was hij niet Deken van Rockingham geworden? Clement, de zoon die thans op Stayes logeerde,

had eenig militair talent; hij had in de Oost gediend, en hij was met een mooi meisje getrouwd. Hij had tegelijk met Arthur te Eton op kostschool gelegen, en gewoonlijk kwam hij den vacantietijd op Stayes doorbrengen. Toen hij laatst in Engeland terugkwam, was hij hier weer komen logeeren met zijne vrouw; dat was eer hij - de oude man - voortdurend gedwongen was, zijne kamer te houden. Het was een beste kerel, maar hij had één monsterachtig gebrek.

'Een monsterachtig gebrek?' vroeg Lyon.

'Hij is een aartsleugenaar.'

Lyon's penseel bleef eensklaps steken, terwijl hij herhaalde, want hij kon werkelijk zijn eigen ooren niet gelooven: 'Een aartsleugenaar?'

'Gij zijt wel zeer gelukkig geweest, dat gij dit nog niet ontdekt hebt.'

'Nu, ik moet bekennen dat ik wel een romantisch bijsmaakje bemerkt heb -'

'O, het is niet altijd romantisch! Hij zal liegen als hij u zegt hoe laat het is, of als hij u den naam van zijn hoedenmaker opgeeft. Het schijnt dat er zulke menschen zijn.'

'Nu, het zijn prachtexemplaren van schurken!' verklaarde Lyon, terwijl zijne stem een weinig beefde bij de gedachte aan de wijze waarop Everina Brant zich 'vergooid' had.

'O, niet altijd,' zeide de oude man. 'Deze snaak is in de verste verte geen schurk. Hij doet niemand kwaad, en hij heeft ook geen slechte bedoelingen; hij steelt niet, hij lastert niet, hij speelt niet, hij drinkt niet; hij is zeer goedhartig, - hij aanbidt zijne vrouw, en hij is dol op zijne kinderen. Het eenige is maar, dat hij u nooit een oprecht antwoord kan geven.'

'Dan moet ik veronderstellen, dat alles wat hij mij gisteren avond vertelde, pure duimzuigerij was; hij heeft zijn hart dan eens terdege lucht gegeven! Zijne vertelsels kwamen mij al dadelijk vrij ongelooflijk voor; maar ik had nooit gedacht aan zulk een eenvoudige verklaring.'

'Zonder twijfel is hij dan tegenover u eens recht op dreef geweest,' ging Sir David voort. 'Het is eene natuurlijke eigenschap, - evenals bij iemand die scheel is, of stottert, of linksch is. Ik geloof dat zoo iets opkomt en verdwijnt, evenals tusschenpoozende koorts. Mijn zoon heeft mij verteld, dat zijne vrienden er gewoonlijk alles van weten en zij de zaak maar blauw blauw laten, ter wille van zijne vrouw.'

'O, zijne vrouw - zijne vrouw!' mompelde Lyon, terwijl hij haastig voortschilderde.

'Ik durf zeggen, dat zij er al aan gewoon is.'

'Totaal onmogelijk, Sir David! Hoe kan zij daaraan gewoon zijn geworden?'

'Och, mijn waarde heer, als een vrouw tot over hare ooren verliefd is! - En roeien zij niet meestal met dezelfde riemen? Zij zijn kenners en hebben sympathie voor een mede-vertooner.'

Lyon bleef een oogenblik zwijgen; hij had geen reden om te loochenen, dat mevrouw Blacking zeer

gehecht was aan haren echtgenoot. Maar een poosje later meende hij toch te moeten zeggen: ‘O, die éene niet! Ik heb haar reeds jaren geleden gekend - lang vóór haar huwelijk; ik kende haar goed, en bewonderde haar. Zij was zoo oprecht als een spiegel!’

‘Ik houd zeer veel van haar,’ zeide Sir David; ‘maar ik heb gezien, hoe zij hem de hand boven 't hoofd hield.’

Lyon bleef Sir David een oogenblik zwijgend aanzien, - niet in het licht van een model. ‘Zijt gij daar volkomen zeker van?’

De oude heer aarzelde; maar eindelijk antwoordde hij glimlachend: ‘Gij zijt verliefd op haar.’

‘Zeer waarschijnlijk. God weet, dat ik het geweest ben!’

‘Zij moet hem toch uit den brand redden, - zij kan hem niet laten uitlachen.’

‘Zij kan haar mond houden!’ merkte Lyon op.

‘Nu, tegenover u zal zij dat waarschijnlijk wel doen.’

‘Daar ben ik juist zoo nieuwsgierig naar.’ En Lyon voegde er in zijne gedachten bij: ‘Goede hemel, wat moet hij van haar gemaakt hebben!’ Hij hield die opmerking echter wijselijk voor zich, want hij was van oordeel, dat hij zijne gemoedsgesteldheid ten opzichte van mevrouw Blacking reeds meer dan genoeg verraden had. Niettemin verkeerde hij nu in geweldige spanning over de vraag, hoe zulk eene vrouw zich uit zulk een moeielijken toestand zou weten te redden. Hij sloeg haar met eene diepgevoelde belangstelling gade, toen hij zich weder bij het gezelschap voegde; hij had zijne eigene levenszorgen, - maar zelden of nooit was hij zóó verlangend geweest naar iets, als nu om te zien waartoe de loyauteit eener vrouw en de aanstekelijkheid van een slecht voorbeeld een volkomen oprecht karakter gebracht zouden hebben. O, wat hem betrof, voor hèm stond het onwrikbaar vast, dat - hoever andere vrouwen ook mochten afdwalen - deze éene nooit of nimmer in staat was geweest om een haarbreed van den rechten weg af te wijken. Ook al was zij niet te oprecht om iemand te misleiden, zou zij er te trotsch toe zijn geweest; en indien zij niet te nauwgezet van geweten was, zou zij er toch te weinig lust in gehad hebben. Zoo iets was wel het allerlaatste, waaraan zij zich zou hebben onderworpen of medegewerkt, - juist iets wat eene vrouw als zij nooit zou hebben kunnen vergeven. Verkeerde zij in angst terwijl haar echtgenoot zijne luchtsprongen maakte, of was zij nu ook reeds zóó bedorven, dat zij het iets heerlijks vond als iemand boeiend was ten koste van zijne eer? Er zou een wonderbare alchemie noodig zijn geweest - achterwaarts werkende, als 't ware - om het laatstgenoemde resultaat te verkrijgen. Behalve die twee alternatieven (dat zij in stilte de grootste martelingen leed, of dat zij zóó verliefd was, dat de vernederende karakterloosheid van haren echtgenoot in háár oog slechts een schat te meer was, een bewijs van leven en talent), bestond er nog altijd de mogelijkheid, dat zij hem nog niet doorgrond had, dat zij zijne droombeelden voor goede munt aannam. Een weinig nadenken evenwel maakte die veronderstelling onhoudbaar; het was te duidelijk, dat de lezing, die hij van de feiten en toestanden gaf, herhaaldelijk in botsing moest zijn gekomen met hare eigene ervaringen. Een paar uur nadat hij hen hier voor 't eerst ontmoette, had Lyon zelf haar in kennis gesteld met het totaal uit de lucht gegrepen verzinsel omtrent de wijze, waarop zij over zijne vroegere schilderij hadden beschikt. En zelfs dááronder had zij, voor zoover hij zien kon, niet geleden, en - maar voor het oogenblik moest hij zich tevreden stellen met bespiegelingen over het geval.

En zelfs al ware de zaak niet, ten gevolge van zijne onverflauwde genegenheid voor mevrouw Blacking, met iets spannends vermengd geweest, dan zou zij zich tóch nog aan hem voorgedaan hebben als een niet alledaagsch vraagstuk; want hij had niet gedurende zoovele jaren portretten geschilderd, zonder min of meer een psychologist te worden. Zijn onderzoek was voor het oogenblik beperkt tot de gelegenheid, die een der drie volgende dagen wellicht kon opleveren, want na dien tijd zouden de Colonel en zijne vrouw ergens anders gaan logeeren. Dat onderzoek gold natuurlijk ook voor een groot deel den Colonel; die goede man scheen uit zulk een zonderlinge verzameling van tegenstrijdigheden te bestaan. Bovendien zou het zeer schielijk moeten gaan. Lyon was te schroomvallig om aan andere menschen te vragen wat zij van het geval dachten: hij was te bang om de vrouw te compromitteeren, die hij eens bemind had. De waarschijnlijkheid bestond ook, dat het gewenschte licht voor hem zou ontstoken worden door de gesprekken der overige leden van het gezelschap; de zonderlinge gewoonte van den Colonel zou, zoowel wat zijn eigen toestand als wat zijne vrouw betrof, schering en inslag der gesprekken zijn in al de huizen, waar hij nu en dan placht te vertoeven. In de kringen die hij gewoon was te bezoeken, had Lyon nooit iets bespeurd van een bepaalden weerzin om critiek te oefenen op de eigenaardigheden hunner leden. Het was een groot beletsel voor den goeden uitslag zijner pogingen, dat de Colonel den geheelen dag op de jacht was, terwijl hij zijne penseelen hanteerde en met Sir David babbelde; maar er kwam een Zondag tusschen, en dit deed hem gedeeltelijk slagen. Mevrouw Blacking ging gelukkig niet mede ter jacht, en wanneer zijn werk was afgeloopen, was zij niet ontoegankelijk. Hij deed een paar lange wandelingen met haar (zij hield zeer veel van wandelen), en wist haar, in het theeuurtje, naar een gezellig hoekje der zaal mee te tronen. Doch hoe hij haar ook aanzag, hij kon er geen genoegzame zekerheid van verkrijgen, dat zij verteerd werd door een verborgen schaamte; het gevoel van gehuwd te zijn met een man, wiens woord geene waarde had, was, zoover hij kon nagaan, niet voor haren geest de kanker in de roos. Haar gelaat scheen geene andere sporen te vertoonen dan van hare eigene kalme openhartigheid, en wanneer hij haar in de oogen zag (zeer diep, zooals hij zich van tijd tot tijd veroorloofde), dan was er geen zweem van onrust of verlegenheid in te bemerken. Telkens en telkens weder sprak hij met haar over de heerlijke dagen van ouds, en herinnerde hij haar aan dingen, waarvan hij (vóór deze hereeniging) volstrekt niet gedacht had dat hij ze nog wist. Daarna sprak hij met haar over haren echtgenoot, prees hij diens voorkomen, zijn talent voor conversatie, bekende hij al spoedig vriendschap voor hem gevoeld te hebben, en vroeg hij (met een inner-

lijke vrijpostigheid, die hem een weinig deed beven) wat soort van man hij was. 'Wat soort van man?' vroeg mevrouw Blacking. 'Lieve hemel! hoe kan iemand een beschrijving geven van zijn eigen echtgenoot? Ik houd zeer veel van hem.'

'O, dat hebt gij mij reeds gezegd!' riep Lyon uit, met overdreven spijtigheid.

'Waarom vraagt ge er mij dan nog eens naar?' Maar een oogenblik later liet zij er op volgen, alsof zij zóó gelukkig was, dat zij zich wel kon verwaardigen om medelijden met hem te hebben: 'Hij is één en al goedheid en vriendelijkheid. Hij is een soldaat - en een edel man - en een lieve man! Hij heeft geen enkel gebrek. En hij is zéér bekwaam.'

'Ja, - hij maakt den indruk van iemand die groote bekwaamheden bezit. Maar natuurlijk kan ik hem geen lieven man vinden.'

'Het is mij onverschillig, hoe gij hem vindt,' zeide mevrouw Blacking, waarbij het hem toescheen, dat zij, toen zij glimlachte, er schooner uitzag dan hij haar ooit gezien had. Zij was òf door en door cynisch, òf in nog grooter mate door en door onpeilbaar; en hij had slechts weinig hoop, dat hij van haar de vertrouwelijke inlichtingen zou bekomen, die hij zoo vurig verlangde, - eenig blijk van eene bij haar opgekomen overtuiging dat zij, alles saamgenomen, liever de vrouw had moeten worden van een man, die niet de levende verpersoonlijking was van de verachtelijkste en laaghartigste aller ondeugden. Groote goden! had zij dan niets gezien - had zij dan niets gevoeld - van den glimlach, die er rondging toen haar echtgenoot weer een bijzonder karakteristieke improvisatie ten beste gaf? Hoe kon een vrouw van zóó edele natuur dit verdragen, dag aan dag, jaar aan jaar, tenzij hare natuur niet meer zoo edel was als vroeger? Maar hij zou in die verlaging van haar karakterpeil eerst dàn gelooven, wanneer hij h a a r had hooren liegen. Hij werd geheel en al beheerscht door de quaestie, half betooverd en half tot wanhoop gedreven, en hij deed zich allerlei soorten van vragen. Loog zij niet reeds, welbeschouwd, wanneer zij zijne verzinsels zonder een woord van protest liet doorgaan? Was haar leven niet een eindeloos warnet en doolhof, en schonk zij hem geen hulp en aanmoediging door het enkele feit reeds, dat zij niet van hem walgde? Dan weer dacht hij, dat zij misschien wèl van hem walgde, en dat het louter de wanhoop van haren trots was, die haar zulk een ondoordringbaar masker had doen aannemen. Misschien protesteerde zij, als zij onder vier oogen waren, hartstochtelijk tegen zijn gedrag; misschien deed zij hem iederen avond, in hunne eigene vertrekken, na al de hatelijke dingen van den afgeloopen dag, de bitterste verwijtingen. Maar indien al die tooneelen niets baatten, en hij geen moeite meer deed om zich te beteren, hoe kon zij hem dan aanzien - en nog wel na zoovele jaren zijne vrouw geweest te zijn! - met die volkomen ongekunstelde ingenomenheid, waardoor zij Lyon al dadelijk dien eersten dag aan tafel zoozeer verrast had? Als onze vriend haar niet bemind had, kon hij de stoutigheden des Colonels van de lachwekkende zijde beschouwd hebben; maar zooals de zaak nú stond, namen zij in zijne gedachten altijd een tragisch karakter aan, zelfs terwijl hij een gevoel had, dat er om zijne bezorgdheid misschien óók verdiende gelachen te worden.

Uit zijne waarnemingen gedurende deze drie dagen bleek hem intusschen, dat Blacking wel een vruchtbaar, maar geen kwaadaardig leugenaar was, en dat zijn prachtig talent zich hoofdzakelijk oefende op onderwerpen van minder overwegend belang. 'Hij is een Platonisch leugenaar,' zeide hij bij zich zelven; 'hij gaat belangeloos te werk: het is hem niet te doen om winst te behalen, en evenmin handelt

hij uit zucht om te beleedigen. Het is eene kunst als iedere andere, en hij wordt gedreven door de liefde voor het schoone. Hij heeft een innerlijk visioen van wat misschien had k u n n e n gebeuren, van hetgeen had m o e t e n gebeuren, en hij komt de goede zaak te hulp door de eenvoudige aanbrenging van een “nuance”. Hij schildert als het ware, en dat doe ik óók!’ Zijne werkstukken kenmerkten zich door de grootst mogelijke verscheidenheid; maar allen vertoonden zij toch eenzelfden familietrek, hoofdzakelijk bestaande in hunne zonderlinge onmogelijkheid. En juist dit maakte ze zoo hatelijk; zij belemmerden den geregelden loop der gesprekken, namen een kostbaren tijd in beslag, en deden het onderhoud veranderen in een soort van schitterenden, door de zon bestraalden nevel. Een noodleugen, uitgesproken onder een onweerstaanbaren drang, kan men gewoonlijk wel eens plaatsen, bijv. als iemand zich bij de première van een nieuw tooneelstuk toegang weet te verschaffen door middel van een vervalscht briefje van den schrijver. Maar de leugen buiten noodzaak is de heer zonder bewijsstuk of kaartje, die zich eenvoudig op een stoel in den doorloop neerzet.

In één enkel opzicht moest Lyon zijn gelukkiger medeminnaar vrijspreken. Hij had zich met verwondering afgevraagd of Blacking, die anders nooit in staat was zich in toom te houden, zijne verbeelding ook wel den vrijen teugel vierde ten opzichte van den militairen dienst. Maar hij bemerkte, dat de Colonel den dienst eerbiedigde: deze eerwaardige instelling bleef beveiligd tegen zijne fantastische uitspattingen. Want schoon er vrij wat bluf met zijne vertelsels gemengd was, golden zijne snorkerijen - zonderling genoeg! - slechts zeer zelden zijne krijgsbedrijven. Hij had een hartstocht voor de jacht, hij had meegedaan aan jachtpartijen in verre landen, en eenigen zijner stoutste stukjes waren herinneringen aan geheel alleen doorstane gevaren en reddingen. Hoe eenzamer de plaats der handeling was, des te kraniger was natuurlijk het avontuur van den verteller. Elke nieuwe kennis, dien de Colonel opdeed, werd altijd vereerd met een uitgelezen bouquetje van deze bloemen; die ervaring had Lyon al zeer spoedig opgedaan. Maar deze buitengewone man had ook inconsequenties en onverwachte buien, - buien waarin hij botweg de waarheid sprak. Lyon merkte ook zijnerzijds op, wat Sir David hem reeds gezegd had, dat Blackings afdwalingen iets van vlagen of aanvallen hadden, - dat hij soms wel een maand lang den koninklijken weg hield. Zijne muze bezielde hem geheel naar willekeur; ja, dikwijls liet zij hem een poos in den steek. Hij verzuimde dan de prachtigste gelegenheden om zijne kunst te beoefenen; doch zoodra de gunstige bries slechts even opstak, ging hij er weer met volle zeilen van door. Over het algemeen

waren zijne vertelsels meer een bevestiging van het onware, dan wel een loochening van het ware; maar toch gebeurde het ook wel, dat die verhouding op eene in 't oog loopende wijze omgekeerd werd. Zeer dikwijls stemde hij hartelijk in met het gelach, dat ten zijnen koste werd aangeheven: hij scheen daarmede te willen erkennen, dat hij ongelooflijke dingen vertelde, en dat een groot deel zijner anecdoten het karakter eener proefneming hadden. Toch trok hij zijne woorden nooit ten volle in of terug, - hij dook onder, en kwam op een andere plaats weer boven. Lyon vermoedde, dat hij bij voorkomende gelegenheden wel in staat was om met kracht en geweld zijne positie te verdedigen; maar alleen dan, wanneer die positie totaal onhoudbaar was. Dan kon hij wel eens gevaarlijk worden, - dan zou hij er in den blinde op losslaan en niet voor lasteringen terugdeinzen. Dergelijke gelegenheden konden de zelfbeheersching zijner vrouw op een zware proef stellen, - Lyon zou haar in zulke oogenblikken gaarne eens gezien hebben. In de rookkamer, en overal elders, had het gezelschap, voor zoover het uit zijne kennissen bestond, altijd een lachwekkend protest bij de hand; maar voor de lieden die hem reeds lang gekend hadden, was zijne opgesmukte voordracht eene oude geschiedenis, zóó oud, dat zij er niet eens meer over spraken, - en Lyon vond het, zooals wij gezegd hebben, niet de moeite waard, het oordeel uit te lokken van hen, die wellicht zijne eigene verbazing zouden gedeeld hebben.

Het zonderlingste van alles was, dat nòch deze verbazing, nòch deze bekendheid een hinderpaal waren tegen de algemeene ingenomenheid met den Colonel; zijne hoogste wissels op de ongeloovige aandacht werden geaccepteerd als een overmaat van levenslust en vroolijkheid, - ja, bijna van een goede inborst. Hij deed niets liever dan zijne dapperheid afschilderen, en hanteerde daarbij een zeer reusachtig penseel; en toch was hij ontegenzeggelijk dapper. Hij was een eerste ruiter en schutter, in weerwil van zijn onuitputtelijken anecdotenschat ter ophemeling van die eigenschappen; in één woord, hij was werkelijk bijna zoo vernuftig, en zijn loopbaan was werkelijk bijna zoo wonderbaar geweest, als hij voorgaf. Zijne beste eigenschap evenwel was en bleef die onverstoorbare gezelligheid, welke zich bij voorbaat van belangstelling en geloof verzekerd hield en waarop hij het minst snoefde. Zij maakte hem banaal, zij maakte hem zelfs in zekeren zin vulgair; maar zij was zóó aanstekelijk, dat zijn toehoorder min of meer op zijne hand was, al streed het ook tegen de waarschijnlijkheid. Het was eene eigengedane ontdekking van Oliver Lyon, dat hij niet allen loog, maar dat men zich ook zelf een leugenaar gevoelde, zelfs (of vooral) als men hem tegensprak. Des avonds, aan tafel, en ook later, bespiedde onze vriend het gelaat zijner vrouw, om te zien of er geen zweem van wrevel of afkeer op te bespeuren was. Maar zij liet niets blijken; en het verwonderlijkste was, dat, wanneer hij sprak, zij bijna altijd luisterde. Dat was haar trots; zij wilde zelfs de verdenking niet opwekken, als zou zij niet dweepen met die muziek. Lyon had niettemin een martelend visioen van eene gesluierde gedaante, die den volgenden dag in de schemering hier en daar heen sloop, om de door den Colonel aangerichte schade te herstellen, evenals de familieleden van met kleptomanie behepte personen zich geregeld naar de winkels begeven, die onder hunne aangeboren zucht tot diefstal geleden hebben.

'Ik moet u wel verschooning vragen, het was natuurlijk niet waar, - ik hoop dat het niemand kwaad gedaan heeft - het is alleen zijne ongeneeslijke - -' O, de stem van die vrouw te hooren bij zóó diepe zelfvernedering! Lyon had geene gruwzame

plannen, - hij was niet bepaald voornemens, een aanval op hare gevoeligheid te doen; maar hij zeide bij zichzelven, dat hij haar toch gaarne tot het besef zou willen brengen, dat er meer waardigheid zou geweest zijn in een vereeniging met zeker ander persoon. Hij droomde zelfs van het uur, waarin zij, met een van schaamte gloeiend gelaat, h e m zou vragen, er geene ruchtbaarheid aan te geven. Dan zou hij bijna getroost zijn, - hij zou grootmoedig wezen.

Lyon voltooide zijne schilderij en vertrok van het landgoed, na er gewerkt te hebben in een sfeer van belangstelling, die hem deed gelooven aan zijn succes, zoodat hij bemerkte dat hij iedereen behaagd had, vooral den heer en mevrouw Ashmore, juist toen hij twijfelmoedig begon te worden. Het gezelschap was min of meer veranderd; Colonel en mevrouw Blacking waren huns weegs gegaan. Hij was evenwel in staat om tot zichzelven te zeggen, dat zijne scheiding van de dame niet zoozeer een einde, dan wel een begin was; en kort nadat hij in de stad was teruggekeerd, bracht hij haar een bezoek. Zij had hem de uren medegedeeld, waarop zij thuis was, - zij scheen hem gaarne ten harent te zien. Maar als zij van hem hield, waarom was zij dan zijne vrouw niet geworden, of waarom had zij er dan in ieder geval geen spijt van, dat zij het niet geworden was? A l s zij er spijt van had, dan wist zij het maar al te goed te verbergen. Lyon's nieuwsgierigheid te dien opzichte zal den lezer misschien vrij kinderachtig voorkomen; maar bij een teleurgesteld man moet men iets door de vingers zien. Hij was voor het overige niet veeleischend; hij eischte niet, dat zij hem nu nog zou liefhebben, of dat zij hem vrijheid zou geven om haar te zeggen, dat hij haar beminde, - maar alleen dat zij hem op de eene of andere wijze zou doen blijken, dat zij berouw had. In plaats daarvan bepaalde zij er zich voor het oogenblik toe, hem haar dochtertje voor te stellen. Het kind zag er prachtig uit en had de liefste en onschuldigste oogen, die hij ooit gezien had: wat hem echter niet belette om zich met verwondering af te vragen, of zij óók zulke afschuwelijke leugens opdischte. Dit denkbeeld gaf hem veel stof tot peinzen, - dat visioen van den angst waarmede hare moeder, als zij ouder werd, zou letten op de eerste verschijnselen van de erfelijkheid der kwaal. Dat zou een fraaie bezigheid zijn voor Everina Brant! Loog zij zelve het kind voor, omtrent haren vader? - was dit noodzakelijk, wanneer zij hare dochter aan haren boezem drukte, om de sporen van zijne trekken in haar gelaat niet te zien? Hield hij zich in tegenwoordigheid van het meisje in bedwang, zoodat zij hem geen dingen kon hooren zeggen, waarvan zij wist, dat zij anders waren dan hij ze voorstelde? Lyon betwijfelde dit: zijn instinct zou hem te machtig zijn, en de eenige veiligheid voor het kind zou hierin bestaan, dat zij te dom

was om te ontleden, om waarheid en verdichting van elkaar te onderscheiden. Men kon daar nu nog niet over oordeelen, - zij was nog te jong. Als zij verstandig opgroeide, zou zij ongetwijfeld in zijne voetstappen treden: een prachtig vooruitzicht, van het standpunt harer moeder geoordeeld! Haar klein gezichtje had niets bedriegelijks, maar dat had het groote van haren vader óók niet; dus dit bewees niets.

Lyon herinnerde zijne vrienden meer dan eens aan hunne belofte, dat Amy voor hem poseeren zou, en het was nu slechts de vraag, wanneer hij er tijd toe had. En intusschen kwam het verlangen bij hem op, den Colonel zelf óók te schilderen: een werk waarvan hij zich een rijke zelfvoldoening beloofde. Hij zou hem te zien geven zooals hij werkelijk was; hij zou hem tentoonstellen in die totaliteit, waarover hij met Sir David gesproken had, en alleen de ingewijden zouden het weten. Maar zij zouden dan ook het stuk hoogelijk waardeeren, en het zou wel zes gronden diep worden: een meesterstuk van fijne karakterontleding, van gewettigd verraad. Het was reeds jaren lang zijn ideaal geweest, iets voort te brengen dat zoowel den stempel zou dragen van den psychologist als van den schilder, en hier had hij dan nu eindelijk zijn onderwerp gevonden. Jammer genoeg dat het niet beter was, - maar dat kon hij niet helpen. Hij hield er zich van overtuigd, dat hij nu reeds beter dan iemand anders den Colonel doorzag, en hij deed het niet alleen uit instinct, maar volgens een bepaald plan. Er kwamen oogenblikken, dat hij bijna bevreesd was voor het succes van zijn plan: de arme Colonel dreef zijn bedrog zoo vreeselijk ver! Hij zou den een of anderen dag komen binnenstormen, Lyon met doordringende blikken aanzien, begrijpen dat men hem een poets gespeeld had, - wat dan weer ten gevolge zou hebben, dat zijne vrouw het óók begreep! Lyon bekommerde zich daar evenwel niet veel om, zoolang zij niet vermoedde (en dat kon zij niet) dat zij zelve óók in zijne grap betrokken was. Hij maakte er nu allengs zoozeer een gewoonte van, haar des Zondagsnamiddags te gaan bezoeken, dat het een teleurstelling voor hem was, als zij uit de stad ging. Dit gebeurde dikwijls, daar het echtpaar vele bezoeken aflegde en de Colonel altijd naar jachtpartijen uitzag, die hem het best bevielen wanneer zij uit eens andermans beurs bekostigd werden. Lyon meende te moeten veronderstellen, dat dit soort van leven al bijzonder weinig naar haren smaak was, want hij hield er zich verzekerd van, dat haar echtgenoot juist op buitenplaatsen en jachtsloten het krachtigst zijne talenten ontwikkelde. Hem er alleen heen te laten gaan, om er geen getuige van te moeten zijn hoe zij zich blootstelde, - dat zou waarschijnlijk een verlichting en een genot voor haar geweest zijn. Zij verhaalde Lyon dan ook inderdaad, dat zij eigenlijk veel liever thuis bleef; maar zij zeide er niet bij, dat het was omdat zij bij andere menschen aan huis altijd op de pijnbank zat, - de reden, die zij er voor opgaf, was, dat zij zoo moeilijk van het kind af kon. Er was misschien niets berispelijks in het te berde brengen van zulk een verontschuldiging, maar het was toch zeer banaal; de arme Lyon slaakte een zucht van verlichting, toen hij tot die gevolgtrekking kwam. Voorzeker, den een of anderen dag zou ook de Colonel de grenslijn overschrijden en een schadelijk gedierte worden. Ja, op dit eigen oogenblik was hij reeds banaal, in weerwil van zijne talenten, zijn knap uiterlijk en zijne straffeloosheid. Tweemaal liet hij, bij uitzondering, tegen het einde van den winter, toen hij de stad uitging om buiten een paar dagen te jagen, zijne vrouw tehuis. Lyon was nog niet zoo ver gekomen om zichzelven de vraag te stellen, of de begeerte om twee zijner bezoeken niet te missen, in eenig verband kon staan met haar tehuis blijven. Dit onderzoek zou misschien beter over eenigen tijd kunnen geschieden, wanneer hij het kind begon te

schilderen en zij er telkens mede bij hem kwam. Maar zij was er de vrouw niet naar om de dingen niet bij den rechten naam te noemen, of om uitvluchten te zoeken; en Lyon kon zien, dat zij wel moederlijken hartstocht bezat, ondanks het slechte bloed in de aderen van het meisje.

Zij kwam onveranderlijk elken keer mede, ofschoon Lyon het aantal zittingen zeer vermeerderde, - Amy mocht nooit aan de kindermeid of de gouvernante toevertrouwd worden. Hij had den armen ouden Sir David in tien dagen klaar gespeeld; maar het portret van dit eenvoudige kindergelaat was mooi op weg om tot in het volgende jaar te duren. Hij vroeg de eene zitting na de andere; en wie er bij tegenwoordig was geweest, zou allicht de opmerking gemaakt hebben, dat hij het kleine meisje noodeloos vermoeide. Maar hij wist wel beter, en mevrouw Blacking wist het óók wel; zij waren beiden getuigen van de lange rustpoozen, die hij haar gunde, als zij hare pose opgaf en in het ruime atelier rondsprong, zich vermakende met al de curiositeiten die zij er vond, of als zij stond te spelen met de oude draperiën en costumes, waarbij zij volkomen vrijheid had om te doen wat zij goedvond. Dan gingen haar moeder en de heer Lyon wat met elkaar zitten praten; hij legde zijne penseelen ter zijde en leunde achterover in zijn stoel, en altijd schonk hij haar thee. Wat mevrouw Blacking niet wist, was de wijze waarop hij gedurende die weken andere bestellingen onuitgevoerd liet: vrouwen zijn niet in staat om zich eenig begrip te maken van het werk van een man, uitgenomen het vage denkbeeld dat het er niet veel op aankomt. Het was een feit, dat Lyon alles uitstelde en verscheidene beroemdheden wachten liet. Later kwamen er weer halve uren van stilte, waarin hij onafgebroken penseel en palet hanteerde en zich ternauwernood scheen te herinneren, dat Everina in zijne nabijheid zat. Zij scheen zich hier zeer goed in te kunnen schikken, wanneer hij haar niet bepaald tot spreken drong, en zij werd er niet in onrust of verlegenheid door gebracht. Soms nam zij een boek ter hand, - er was voorraad genoeg beschikbaar; soms ook, een weinig zijwaarts van hem in haren stoel gezeten, sloeg zij de vorderingen van zijn werk gade (zonder echter in de verste verte aan raadgevingen of verbeteringen te denken), alsof zij toe wilde zien op elken penseelstreek, die de beeltenis harer dochter hielp voltooien. Die streken waren nu en dan wel wat woest: hij dacht zooveel meer aan zijn hart dan aan zijne hand! Hare verlegenheid was niet grooter dan de zijne, maar hij was meer geagiteerd; het was alsof er in den loop der zittingen (want ook het kind was verwonderlijk rustig) iets tusschen hen groeide, of reeds gegroeid was: een soort van ver-

TWIST IN EEN DORPSHERBERG. Naar H.F.C. ten Kate.

trouwelijkheid, van een onuitsprekelijk geheim. Hij gevoelde dat het zoo was; maar met dat al wist hij toch niet volkomen zeker, of het haar óók zoo ging. Wat hij wenschte dat zij voor hem deed, was zeer weinig; zij had zelfs niet behoeven te erkennen, dat zij ongelukkig was. Hij zou het reeds als een onwaardeerbaar voorrecht beschouwd hebben, wanneer zij hem had doen bemerken, al ware het slechts door een heimelijken wenk, hoe zij nu inzag dat haar leven met hem schooner zou zijn geweest. Somtijds meende hij - zijne veronderstellingen gingen zoo ver - dien wenk te kunnen zien in hare bereidwilligheid om hier te komen zitten.

III.

Eindelijk en ten laatste bracht hij het denkbeeld ter sprake om den Colonel te schilderen: het was nu zeer laat in het seizoen, - er bleef nog slechts weinig tijds beschikbaar vóór de algemeene verstrooiing. Hij zeide dat men het zoo goed mogelijk moest trachten te maken; de hoofdzaak was maar, er aan te beginnen, en dan kon men het in 't najaar, als zij weer in Londen kwamen wonen, wel verder voortzetten. Mevrouw Blacking had er een groot bezwaar tegen: dat zij er werkelijk niet in kon toestemmen, nogmaals een geschenk van zoo groote waarde van hem aan te nemen! Lyon had haar reeds eenmaal haar eigen portret gegeven, in vroeger dagen, en hij had gezien, hoe onkiesch zij er mede gehandeld hadden. Thans had hij haar weer deze prachtige beeltenis van het kind aangeboden, - want prachtig zou het zeker wezen als het voltooid was, indien hij slechts zichzelven kon bevredigen, - een kostbaar kleinood, dat zij altijd op hoogen prijs zou stellen. Maar hiermede moest zijne edelmoedigheid dan ook een einde nemen: zij konden hem niet zoo geweldig ‘verplicht’ zijn. Zij konden de schilderij niet bestellen, - dat zou hij wel begrijpen, ook zonder dat zij het nader verklaarde: het was een weelde die hun bereik te boven ging, want zij wisten welke aanzienlijke prijzen hij gewoon was te ontvangen. Daarbij, wat hadden zij ooit gedaan, - wat, bovenal, had *zij* ooit gedaan, dat hij hen met weldaden zou overladen? Neen, werkelijk waar, hij was àl te goed; het was bepaald onmogelijk, dat Clement voor hem zou poseeren. Lyon hoorde haar zonder een woord van protest aan, zonder haar een enkele maal in de rede te vallen, terwijl hij zich over zijn werk heenboog; maar op het laatst zeide hij: ‘Nu, als gij het portret dan niet hebben wilt, waarom zou hij dan niet voor mijn eigen genoegen en voordeel voor mij poseeren? Laat het dan een gunst of een dienst wezen, dien ik van hem vraag. Het zal mij ongelooflijk veel goed doen, hem eens te schilderen, en het portret blijft onder mijne berusting.’

‘Op welke wijze zal het u zooveel goed doen?’ vroeg mevrouw Blacking.

‘Och, hij is zulk een zeldzaam model, - zulk een belangwekkend onderwerp. Zijn gelaat is zoo vol uitdrukking. Ik zal er kolossaal veel door leeren!’

‘Vol uitdrukking van wat?’ vroeg mevrouw Blacking weer.

‘Wel, van zijn karakter.’

‘En zijt ge dus zoo verlangend om zijn karakter te schilderen?’

‘Natuurlijk ben ik dat. Zoo iets krijgt men alleen door een groot portret, en van den Colonel zal ik een groot maken. Het zal mij een heel eind verder brengen!.... Zoo ziet gij dus, dat er aan mijn verzoek een groote massa eigenbelang ten grondslag ligt.’

‘Hoe kunt gij nog een heel eind verder komen dan gij reeds zijt?’

‘O, ik ben onverzadelijk! Dat zult gij mij moeten toestemmen,’ zeide Lyon.

‘Ja, zijn karakter is zeer edel,’ merkte mevrouw Blacking op.

‘O, laat dat maar aan mij over; ik zal het er wel in weten te brengen!’ riep Lyon uit, min of meer beschaamd over zichzelven.

Mevrouw Blacking zeide, eer zij heenging, dat haar echtgenoot waarschijnlijk wel aan zijne uitnoodiging gevolg zou geven; maar tegelijkertijd voegde zij er bij: ‘Niets zou mij kunnen overhalen, om *mij* op die wijze door u te laten begluren!’

‘O, wat u betreft,’ antwoordde Lyon lachend, ‘ú zou ik in donker kunnen schilderen!’

Kort daarna stelde de Colonel zijne ledige uren ter beschikking van den schilder, en in het laatst van Juli had hij hem reeds verscheidene bezoeken gebracht. Lyon zag zich evenmin teleurgesteld in de eigenschappen van zijn model, als in het peil waartoe hij zichzelven bij deze gelegenheid verhief; hij geloofde werkelijk met volkomen vertrouwen dat hij iets zeer schoons zou voortbrengen. Hij bevond zich in de goede stemming; hij was ingenomen met zijn *motief* en stelde ten hoogste belang in de opgevatte taak. Het eenige wat hem zorg baarde, was het denkbeeld, dat, wanneer hij zijne schilderij naar de tentoonstelling in de Academie zond, hij niet in staat zou zijn om als titel, voor den catalogus, eenvoudig op te geven ‘De Leugenaar’. Dit maakte evenwel weinig uit; want hij was nu tot het besluit gekomen, dat dit karakter zelfs voor het bekrompenste verstand waarneembaar zou zijn, - even onbedriegelijk als het voor hem, volgens zijn eigen waarnemingsvermogen, in den levenden man was te zien geweest. En daar hij tegenwoordig in den Colonel niets anders zag, gaf hij zich met hart en ziel over aan het genot om dan ook niets anders te schilderen. Hoe hij het deed, had hij u niet kunnen uitleggen; maar het kwam hem voor, dat het mysterie van de wijze waarop hij het doen moest; hem telkens wanneer hij zich aan 't werk zette, bij vernieuwing werd geopenbaard. Het lag in de oogen en het lag in den mond, het lag in iedere lijn van het gelaat en in iederen plooi van het uiterlijk voorkomen, in de ronding der kin, in de wijze waarop het haar was gegroeid en de knevels waren gekruld, de glimlach opkwam en verdween, de ademhaling rees en daalde. Het lag aan de wijze waarop hij staarde naar zijne opgeplakte wereld, - in één woord: aan de wijze waarop hij er altijd zou uitzien. Er waren een half dozijn portretten in Europa, die Lyon hoogschatte als uitstekend; hij beschouwde ze als onsterflijk, want zij waren even voortreffelijk bewaard gebleven als voortreffelijk geschilderd. Onder die kleine, onvergankelijke groep wenschte hij een plaats ingenomen te zien door het doek, waaraan hij thans bezig was. Een van de kunstwerken, die tot deze verzameling behoorden, was de verrukkelijke Moroni van de National Gallery:

de jonge kleedermaker in het witte buis, met zijn schaar in de hand. De Colonel was geen kleedermaker, en Moroni's model was - wat men volstrekt niet van alle kleedermakers kan zeggen - geen leugenaar; maar wat de meesterlijke zuiverheid betrof, waarmede het individu was weergegeven, moest zijn werk er op één lijn mede kunnen gesteld worden. Hij smaakte in eene mate zooals vroeger zelden het geval was geweest, de voldoening, het leven meer en meer onder zijn penseel te zien groeien. De Colonel was, zooals spoedig bleek, een groot liefhebber van poseeren, en terwijl hij poseerde, maakte hij gaarne een praatje, wat zeer gelukkig was, daar zijn discours grootelijks medewerkte om Lyon te inspireeren. Lyon bracht nu het denkbeeld in uitvoering, dat hij reeds sedert zoovele weken gevormd had: een portret van Blacking's karakter te geven; en voor dat oogmerk kon hij onmogelijk in een betere relatie met hem gekomen zijn. Hij moedigde hem aan, hij bepraatte hem en prikkelde zijn hartstocht, legde eene onbegrensde goedgeloovigheid aan den dag, - en hield alleen dan op met werken, wanneer de Colonel er niet op antwoordde. Deze had ook zijne lustelooze buien, zijne uren van onvruchtbaarheid, - en dan gevoelde Lyon, dat de schilderij eveneens kwijnde. Hoe meer uitstapjes op het gebied der phantaisie de ander maakte, hoe beter hij schilderde; hij kon hem zijn vlucht nooit hoog genoeg doen nemen. Hij zweepte hem voort, als hij dreigde te verslappen; en in sommige oogenblikken begon hij werkelijk te vreezen, dat de Colonel zijn spel zou doorzien. Maar dit deed hij blijkbaar niet; hij koesterde en ontwikkelde zich in het schoone, bestendige licht van des schilders aandacht. Op die wijze vorderde de schilderij zeer snel; het was verbazend, zoo weinig tijd als zij kostte, vergeleken met het portret van het kleine meisje. Op den 5den Augustus was het stuk nagenoeg voltooid, - dat was de datum der laatste zitting, die de Colonel voor het oogenblik in staat was te geven, daar hij den volgenden dag met zijne vrouw uit de stad zou gaan. Lyon was tamelijk tevreden: hij zag zijn weg zoo duidelijk voor zich afgeteekend; hij zou nu wel in staat zijn om op zijn gemak af te werken wat er nog aan te doen was, met of zonder den bijstand van zijn vriend. In ieder geval, daar er volstrekt geen haast bij was, zou hij het portret onvoltooid laten staan tot hij zelf te Londen terugkwam, in November, wanneer hij het als 't ware met een opgefrischten blik zou weerzien. Op het verzoek van den Colonel of zijne vrouw het den volgenden dag eens zou mogen komen zien, als zij er een oogenblik tijd voor kon vinden - zij verlangde er zoo vurig naar! - vroeg Lyon, als een bijzondere gunst, dat zij hiermede nog zou wachten: hij was nog zoo ver van voldaan. Dit verzoek was de herhaling van een voorstel, dat mevrouw Blacking hem gedaan had bij gelegenheid van zijn laatste bezoek ten harent, en hij had toen om een uitstel gevraagd, - bewerende dat hij volstrekt niet tevreden was. In werkelijkheid was hij verrukt; maar tegelijkertijd gevoelde hij zich ook min of meer beschaamd over zichzelven.

Dien 5den Augustus was het zeer warm weder, en om die reden zette Lyon, terwijl de Colonel in de voorgeschreven pose zat te babbelen, bij wijze van ventilatie een kleine zijdeur open, waarmede men regelrecht uit zijn atelier in den tuin kwam en die somtijds dienst deed als in- en uitgang voor modellen en voor de bezoekers van lageren stand, en tevens voor het vervoer van doeken, lijsten, pakkisten en andere artikelen van dien aard. De hoofdtoegang was door het huis en door zijne eigene vertrekken; en deze weg had de bekoorlijke eigenaardigheid, dat men eerst werd toegelaten in een hooge galerij, van waar men langs een schilderachtige wenteltrap afdaalde in de ruime, prachtig versierde en met een bonten chaos bezette zaal. Het

gezicht op deze zaal, beneden hen, met al hare artistieke kleinigheden en al de voorwerpen van waarde, die Lyon er had bijeengebracht, ontlokte altijd uitroepen van verbazing en bewondering aan de personen, die de galerij binnenkwamen. De weg door den tuin was eenvoudiger, en daarbij ook practischer en vertrouwelijker. Lyon's woning, in St. John's Wood te Londen, was niet zeer uitgestrekt, maar wanneer op een zomerdag die deur open stond, had men een bekoorlijk kijkje op boomen en bloemen; men kon er de heerlijkste geuren opsnuiven en hoorde er de vogels zingen. Op dien bijzonderen morgen was aan dezen toegang de voorkeur gegeven door eene onaangediende bezoekster: eene jonge vrouw, die in de kamer stond eer de Colonel haar had opgemerkt, en die hij opmerkte eer zijn vriend iets van hare komst bespeurd had. Zij bleef zeer bedaard staan en keek van den eenen heer naar den anderen. ‘Och hemel, daar hebben wij er alwéér een!’ riep Lyon, zoodra hij haar in 't oog kreeg. Zij bleek te behooren tot een tamelijk lastige menschensoort: het model, dat hier of daar plaatsing zoekt, en bij wijze van toelichting deelde zij mede, dat zij zoo vrij was geweest om langs dezen weg regelrecht binnen te komen, daar het zeer dikwijls gebeurde, als zij zich bij de heeren schilders kwam aanmelden, dat de bedienden haar voor den gek hielden, haar wegzonden en haar naam niet wilden gaan zeggen.

(*Slot volgt.*)

Twist in een dorpsherberg.

Bijloo! 't gaat er alles behalve vreedzaam toe in de zestiende-eeuwsche taveerne, waar we door het voortreffelijk penseel van onzen landgenoot H.F.C. ten Kate worden binnengeleid. Bij het zien dezer rumoerige groep zijn wij als met een oogopslag verplaatst naar de woelige dagen tusschen 1570 en '90, toen Hollands erf om strijd het bloed van landzaat en van vreemden dronk. Tooneelen uit die veelbewogen tijden zijn zóó dikwijls beschreven, dat de twistende soldaten en burgers op de plaat ons als oude bekenden voorkomen, en wij ons zonder veel moeite het gansche verloop van den twist kunnen voorstellen. Zulk een plaat zou menige bladzijde uit de vaderlandsche romans van Van Lennep of Schimmel kunnen illustreeren, - en dan ook werkelijk een illustratie, een verfraaiing zijn. Want de geheele voorstelling mag alleszins op den naam van kunstwerk aanspraak maken, zoowel wegens de uitnemende wijze van groepeering, als om de meesterlijke teekening van elke figuur in 't bijzonder en de weldoordachte behandeling der détails. De hoofdpersonen van den twist zijn vol leven en karakter; de beleedigde wordt slechts

met de grootste moeite weerhouden, zijn goed recht te doen gelden, de overige aanwezigen verbeiden met angst en vrees den afloop, en - de omgestorte Delftsche kan op tafel geeft genoegzaam te kennen, dat de wijn niet vreemd is aan de zaak, ja zelfs onder de tafel, waar de hond partij kiest voor zijn meester, laat zich de strijdlust gelden. Over de schreeuwende en kijvende mannen en de angstig toesnellende vrouwen valt door de kleine, gekleurde ruitjes een zachtgetemperd licht, dat met beredeneerde zorg over de verschillende partijen verdeeld is. De twist in de dorpsherberg behoort ontegenzeggelijk tot Ten Kate's beste werken.

Goud.

Marie was er zeer trotsch op, dat men haar den schat had toevertrouwd.

Het was overigens geen bijzonder kostbare vondst geweest, want het op eene bemoste schelp gelijkende stuk goud woog niet veel meer dan driekwart kilogram; maar het vertegenwoordigde de geheele opbrengst van den vele weken langen en ingespannen arbeid van een man, en het kon in deze betrekkelijk goudarme streek toch altijd als een zeer aanzienlijk buitenkansje beschouwd worden.

De gelukkige vinder, Tom Wraa, had bij zich zelven gezegd, dat het stuk onder de hoede van zijn dochtertje beter bewaard zou zijn, dan in zijne eigene handen.

De streek wemelde, gelijk alle pas ontgonnen gouddistricten, allerwegen van dieven en roofziek gespuis, wien zijn vondst niet verborgen kon blijven en die zeer zeker hun best zouden doen om er zich bij de eerste gelegenheid de beste van meester te maken. Natuurlijk zouden zij dan geen plekje in de omgeving zijner hut, dat als schuilplaats dienen kon, ondoorzocht laten; misschien slopen zij ook wel bij nacht en ontijd de hut binnen, om met hunne diefachtige vingers onder zijn hoofdkussen te grabbelen of onder zijne dekens en kleederen naar de ‘gele aarde’ te zoeken, om welke de menschen elkander zoo haten en vervolgen.

Het spreekt van zelf dat hij den dief, als hij hem betrapte, overhoop zou schieten; maar het was toch beter, dat hij den schat niet blootstelde aan het gevaar van gestolen te worden.

Om die reden had hij de gouden schelp aan de kleine Marie toevertrouwd, opdat deze het kostbare stuk in haar werkdoosje verbergen zou.

In zulk een ongewone bergplaats zouden de dieven den schat wel niet zoeken.

‘Draag er ter dege zorg voor, lieve hart!’ vermaande hij het kind. ‘Gij weet, het is voor uwe goede moeder.’

En Marie verbergde het stuk goud in den ondersten hoek van het oude notenhouten werkdoosje, dat van hare moeder geweest was, onder het naaigereedschap, tusschen de klosjes garen en de kluwetjes wol, en onder de oude kousen, die zij voor haren vader stoppen moest.

Zij gevoelde zich innerlijk vereerd door de waarde en de verantwoordelijkheid dezer nieuwe opdracht van vertrouwen. Zij wist dat deze gele aarde zeer kostbaar was; want welk eene verre en moeilijke reis had haar vader niet moeten ondernemen om die te vinden, en dag aan dag was zij getuige geweest van zijn harden, onverpoosden arbeid, van zijne zorgen en van zijne wanhoop, toen al zijne bemoeienissen zoo lang vruchteloos gebleven waren.

En ver aan de kust, in de stad Brisbane, zat hare zwakke en ziekelijke moeder ten huize eener met hen bevriende, reeds vóór vele jaren naar Australië geëmigreerde

Engelsche familie, waar zij op den terugkeer harer dierbaren wachtte, en waar zij bad dat 's vaders arbeid toch niet vruchteloos zou zijn.

Toen Marie het goud verborgen had, ging zij de hut uit, om in het rond te zien, of er ook iemand in de nabijheid was, die haar had kunnen bespieden.

Zij bemerkte niemand.

Niemand dan alleen Billy, den zwarte, 'King Billy', zooals hij in het diggercamp (gouddelverskamp) genoemd werd, een inboorling die den rang van koning der Boschnegers bekleedde, die zulk een groote voorliefde voor tabak en rum had, en die juist bezig was, wat brandhout voor haar klein te hakken. King Billy had blijkbaar niets bemerkt, want hij zwaaide zijne bijl met gansch buitengewonen ijver; en al mocht Billy ook iets gezien hebben, dan had dit toch niets te beteekenen, want Marie schonk hem haar volle vertrouwen.

En de reden waarom de dochter van Tom Wraa den zwarte zoo onvoorwaardelijk vertrouwde, was tamelijk ongewoon en kan daarom hier niet onvermeld blijven.

Zij vertrouwde hem, omdat zij hem wèlgedaan had.

Marie was namelijk pas twaalf jaar oud.

Toen het kind voor de deur der hut stond, met haar blond, los neerhangend haar door den helderen, overal indringenden zonneschijn omstroomd, de kleine bruine handjes beschuttend boven de lichtblauwe oogen, die zoo vriendelijk den ouden King Billy bij zijnen arbeid gadesloegen, streek er een troep jackassen[1)] op een der naburige gomboomen neder en barstten zij daar in een werkelijk oorverscheurend hoongelach los.

Jackassen worden als onheilspellende vogels beschouwd. Wat bewoog hen hier tot zulk een demonische vroolijkheid? Wat kwam hun zoo belachelijk voor? Marie's vertrouwen? Of Billy's dankbaarheid?

'Jaag die leelijke vogels weg, Billy!' riep Marie.

De gehoorzame koning liet de bijl vallen en slingerde een stuk hout naar den top van den boom. De jackassen verstomden en vlogen weg.

'Billy moede,' sprak de zwarte grijnzend. 'Te veel werk - genoeg hout!'

Bij die woorden wees hij op het resultaat van zijn arbeid.

'Ja wel, goede Billy, dat is genoeg. Ik dank u. Gij zoet, goed en braaf; ik zal u nu ook wat tabak geven.'

'Billy dorstig.'

'Dan zult gij óók een kop thee hebben.'

'Niet thee, - rum.'

'Neen, Billy, rum is niet goed voor u.'

'Goed voor diggers, goed voor Billy.'

1) *Laughing Jackass*, naam van een Australischen kraaiachtigen vogel, wiens stem op het lachen van een mensch gelijkt. Jackass is ook een soort van ezel.

'Dat hebt ge mis, Billy; rum is óók niet goed voor de diggers,' hernam Marie met nadruk. 'Rum maakt hen boos en toornig, zoodat zij elkander schelden en slaan.'

'Rum heerlijk gevoel voor zwarten man,' verzekerde Billy met rollende oogen.

Dit laatste argument gaf den doorslag.

Marie ging de hut in - haar vader was aan zijn werk gegaan - en schonk een weinig rum in een blikken 'pannekin.'

Billy dronk het vuurwater met het grootste genot uit, smakte een paar maal met zijne dikke, blauwzwarte lippen en legde zich daarna in de schaduw der hut neder, om te slapen.

De lange namiddag kroop voor het meisje slechts traag om. De weinige huiselijke werkzaamheden waren spoedig afgeloopen. De hut was netjes opgeruimd en het eenvoudige avondmaal gereed gezet, en nog altijd zou het eenige uren duren eer vader thuis kwam. Waarmede zou zij zich thans bezig houden? Zij had niet meer dan twee boeken in haar bezit, - een Bijbel en een bundel verhalen voor kleine meisjes, dat hare moeder uit het vaderland had medegenomen. Om den Bijbel te begrijpen, was zij nog te jong, ook was de druk voor haar veel te klein; en de vertellingen voor kleine meisjes had zij wel reeds drie jaar geleden uit het hoofd kunnen opzeggen.

Zij zou gaarne een weinig geslapen hebben.

Alles om haar heen lokte haar tot rust uit: de zoele hitte, het scherpe daglicht buiten, het verwijderde gemurmel der stemmen van de achter het bosch werkende diggers, het eentonige gegons der insecten tusschen de boomen, de nu en dan weerklinkende kreten van een wilden vogel en het regelmatige gesnork van den onttroonden koning, die in de schaduw der hut lag te slapen. Zelfs het brommen der lastige vliegen kwam de overal en op alles drukkende slaperigheid nog vermeerderen.

Marie wist stellig en zeker, dat zij onvermijdelijk voor den slaap bezwijken zou, als zij zich ook maar een oogenblik nederzette.

Zij dacht aan de gouden schelp.

Als zij sliep, zou er een dief kunnen binnensluipen en het kleinood stelen.

Zij besloot daarom, de verzoeking te ontvlieden; zij zette haren breedgeranden hoed op en ging uit de koelheid en de schaduw der hut naar buiten in den laaien zonnegloed.

Tom Wraa's woning stond op de glooiing van een dal, tegenover de blauwe, dicht begroeide heuvelen. Op een afstand van ongeveer vijftig meters lag, midden tusschen allerlei rondom opgeschoten struikgewas, onder oude boomen een reusachtig, dikbemost rotsblok, aan welks voet Marie een kleine, heerlijk frissche bron ontdekt had. Derwaarts richtte zij hare schreden. Herhaaldelijk keek zij achter zich om, of er ook iemand naar de hut ging. Zij bukte zich, baadde haar gezicht en hare handen in het opborrelende water, droogde ze aan haar boezelaar af en schudde hare natte haren in den zonneschijn uit. Vervolgens sloeg zij den terugweg weer in.

Er was geen vreemde te zien geweest; doch King Billy was intusschen wakker geworden en slenterde thans traag en lusteloos in de richting van het boschje voort.

Marie keek hem half lachend na. Zijn ruig hoofd hing voorover en zijne magere schouders waren ronder gebogen dan anders. Zij moest onwillekeurig lachen bij de gedachte aan de aangeboren traagheid van dezen Boschneger, die zich door een weinig houthakken blijkbaar zoo afgetobt gevoelde.

Zij trad de hut binnen, en het glimlachje speelde nog altijd om hare lippen terwijl zij het werkdoosje te voorschijn haalde, om den daarin bewaarden gelen schat nog

eens te beschouwen, als om zich te overtuigen dat hij bij deze onuitsprekelijke hitte nog niet gesmolten en verdampt was.

Het duurde een poos, eer de lach van haren rozigen mond en uit hare heldere oogen verdween, - want er ging een geruimen tijd mede heen, eer zij het vreeselijke ongeluk recht bemerkte, inzag en begreep. - - Zij tastte met hare bevende vingers nog eenmaal in den bekenden hoek rond - zij pakte het garen en de kousen uit het doosje op de tafel - maar zij vond niets, - - het stuk goud was verdwenen!

Hare blauwe oogen sperden zich wijd en strak open, - een ijzige schrik en een groote vrees spraken uit den blik dier oogen; een bleeke doodsangst verspreidde zich langzamerhand over het aanminnige kindergelaat, en het scheen of het arme kleine hart nooit meer zou kloppen.

Geen woord kwam er over de lippen van het meisje, geen kreet, geen zucht zelfs; zij sloot hare oogen, dicht, heel dicht; en daarop keek zij nog eens in het doosje.

Neen! het was geen vergissing geweest. Het stuk goud was weg - - - Het eerste goud dat haar vader gevonden had, dat hij aan hare trouwe zorg en bewaking had toevertrouwd, en dat aan hare wachtende moeder zou worden toegezonden, - het was en het bleef verdwenen.

Zij zette het werkdoosje weder op zijne plaats, stil en bedaard; en vervolgens ging zij naar buiten in het volle, heldere daglicht.

Het zonlicht kwam haar ongewoon dof en dampig voor, en zij verbeeldde zich, dat het straks nog zoo blauwe uitspansel zwart was geworden. De boomen staken hunne lange takken omhoog, alsof het spoken met magere armen waren; de insecten in het bosch waren verstomd; alleen de wilde vogel in de verte liet zijn heesch en telkens afgebroken geroep weerklinken:

‘Wat zal vader wel zeggen? Wat zal vader wel zeggen?’

Terwijl zij daar zoo stond in hare wanhoop, kwam er weder licht in haren blik, - en nu bespeurde zij tusschen het lage hakhout van het bosch eene zwarte gedaante, die haar met een paar geelachtige, rollende oogen voortdurend bespiedde.

Zij herkende die zwarte gestalte; en thans wist zij óók, wie haar dat gruwzame leed had aangedaan.

King Billy!

En juist hèm had zij toch zooveel goeds en vriendelijks bewezen!

Zij barstte in een hartstochtelijk schreien los.

De zwarte kroop en schoof tusschen de struiken heen en weder, zonder echter het meisje ook maar één seconde uit het oog te verliezen.

En de jackassen zetten zich weer op den ouden boom neder, en lachten nog luider en spottender dan

straks - over 's meisjes vertrouwende goedheid en over 's Boschnegers dankbaarheid.

* * *

Het was 's avonds tien uur.

In de kleine hut van den digger heerschte duisternis en stilte

In het kamp aan gene zijde van het bosch ging het nog levendig toe. Daar werd gespeeld en gedronken, en de stemmen der deels door toorn, deels door vroolijkheid opgewonden mannen drongen van tijd tot tijd door tot de eenzame hut.

Wraa echter was een verstandig en matig man: hij leefde hier in de wildernis enkel en alleen voor zijne dochter, en om harentwille had hij ook zijne woonplaats ver buiten het woeste,

VRIENDEN. Naar O. Eerelman.

te, rumoerige kamp gevestigd.

Hij was, als gewoonlijk, laat en van 't harde werken afgemat thuisgekomen; hij had de boterhammen, die zijn kind hem voorzette, stil en peinzend opgegeten en was daarna ter ruste gegaan, zonder van het gevonden stuk goud te spreken.

Marie was hem er in stilte dankbaar voor.

Zij had er onbeschrijfelijk tegen op gezien, het verlies ter sprake te moeten brengen, en in haar onschuldig kinderhart koesterde zij nog altijd een vage, onbestemde hoop, dat eene vriendelijke Voorzienigheid haar in de geheimzinnige nachtelijke duisternis de gouden schelp teruggeven en haar zoo van dien vreeselijken angst verlossen kon.

En om zulk een wonder bad zij dan ook met al den innigen ernst harer reine ziel, eer zij hare legerstede opzocht.

Of zij dien nacht nog geslapen had, heeft zij nooit kunnen zeggen.

Uren achtereen bleef zij half sluimerend liggen; haar lichaam was zóó moede, dat het zich gaarne en gewillig aan den slaap zou hebben overgegeven, waarvoor echter haar onophoudelijk en martelend werkende geest telkens weer terugschrikte. Zij bevond zich in een toestand, waarin de droomen tot werkelijkheid schijnen te worden, en waarin de werkelijkheid in droomende nevelen overgaat.

En een droom moest het ook geweest zijn, toen zij langs de heldere maanstralen een klein, goudkleurig voorwerp door het smalle raampje naar beneden zag zweven. En toch.... toen zij hare oogen gesloten en daarna weder geopend had, zweefde het nog altijd in de duisternis voor haar, - wat bleeker slechts en omgeven door een mat schijnsel. Doch dadelijk daarop verdween het weer; het was niets anders geweest dan een gruwzame, sarrende droom!

Maar was het dan óók een droom, toen het oude gordijn, dat haar hoekje van het verblijf haars vaders afscheidde, zich van onderen, dicht bij den grond, bewoog en zachtkens werd opgeheven?....

Zij bleef heel stil liggen, roerloos; het was zoo vreemd, en zij was nieuwsgierig, wat er toch gebeuren zou.

Eensklaps rekte er zich onder het gordijn een donkere, magere arm naar voren - langzaam - onhoorbaar stil - en op den arm volgde een groot, ruig, wollig hoofd - -

De stralen der maan vielen op een gelaat. Zij schenen het te kussen, zoo zwart en zoo leelijk als het was, want zij hadden in de zwarte hand het kleine, goudgele voorwerp gevonden, dat zooeven in den eersten droom naar binnen gezweefd was.

Doch dit alles was zóó wezenlijk, zóó schoon, dat het kind bijna geen adem durfde halen, uit vrees dat de verschijning weder in het donkere niets zou wegvloeien.

Maar was nu ook de stem haars vaders een droom?

‘Werda!... Antwoord, of ik schiet!...’

Zij wilde roepen; maar de schrik sloot hare lippen dicht. Dat was geen droom meer!

Het schot knalde - King Billy wentelde zich een paar maal om en om op den grond, en bleef toen stil en dood liggen, zijne magere hand met het stuk goud, dat hij berouwvol had willen terugbrengen, tegen zijn hart drukkend, waarin ook nog een weinigje goud aanwezig scheen te zijn geweest....

Buiten in den gomboom waren de jackassen, door het schot in hun slaap gestoord, uit de takken opgefladderd, en weder lachten zij luid en met een snerpend gekrijsch - over Billy's rechtschapenheid. Ditmaal klonk het geluid der leelijke vogels bitter en toornig, want hun heer en meester, de duivel, had zich de arme ziel van een zwarten koning zien ontglippen.

RONDREIZENDE KUNSTENMAKERS IN BOSNIË. Naar J. Aranjo. (Zie blz. 382.)

Rondreizende kunstenmakers in Bosnië.

Met de ellende voor hen uit, de armoede om hen heen, en de honger in hun achterhoede, - zoo gaan zij goedsmoeds en zorgeloos huns weegs! Zoo komen zij afdalen van de bergen en heuvelen langs den uitersten zoom der Dinarische Alpen, en verder voort naar het vlakke land aan de boorden der Save. En zoo zwerven zij heen langs de Bosnische straatwegen, levend van wat het toeval hun in den schoot werpt, nimmer denkende aan den dag van morgen, en zonder eenige herinnering aan dien van gisteren, de man evenmin als de vrouw. Het zou de vraag zijn, wie de onverschilligste is van heel het troepje: de vader en moeder, de slapende kinderen op den lusteloos voortstappenden ezel, of de caricatuurachtige beer. Als kunstenmakers trekken zij het land door, van de eene kermis naar de andere, vandaag hun potsen en grollen opsnijdend voor de brooddronken deelnemers aan een boerendanspartij, morgen springend en huppelend met den half dooden beer en den droomerigen ezel op het voorplein van een oudadellijk slot, waar de stalknechts hun een handvol kopergeld toewerpen, met wat overgeschoten brokken van het keukenmaal, die de kunstenmakende menschen en beesten broederlijk onder elkaar verdeelen. En dan maar weer verder, altijd maar verder, - totdat de ellendige pariahs eindelijk niet verder meer kúnnen en gewillig bezwijken als slachtoffers van het gebrek, dat hen als een vraatziek monster heeft aangegrijnsd van het uur hunner geboorte af. Wie bekommert er zich ook om zulke zwervelingen, die nog minder geacht zijn dan de bedelaar op den hoek der straat, of de schurkige boef in het rasphuis! Wie ziet er naar hen om? Wie vraagt hun, vanwaar zij komen of waar zij heengaan, wat zij van het leven hebben te hopen of te vreezen? Zij bekreunen zich niet om de wereld, en de wereld zich niet om hen; en terwijl ginds in de beschaafde maatschappij de weelderigste feestmalen gehouden worden, en beeldschoone zangeressen hare heerlijkste liederen doen weerklinken, en welsprekende leeraars den roem verkondigen van reddende engelen en barmhartige Samaritanen, en alles zich baadt in een zee van licht en glans en leven, - dwalen zij hier in de stilte en de eenzaamheid voort langs hun ongebaand pad, ver van alles wat naar beschaving en veredeling zweemt. Wat zouden zij ook anders? Zijn wij geen rondreizende kunstenmakers, hoort ge hen vragen, - gedoemd om de rol der misdeelden, der verworpenen, der gevloekten in het treurspel des levens te vervullen; en kunnen zij iets beters doen dan zich met lijdelijke berusting aan die onontwijkbare uitspraak van het noodlot te onderwerpen? Zoekt ge naar de stemming van deze groep, - dit is haar stemming: eene met voordacht gekweekte gevoelloosheid, een stelselmatige dooding van ziel en hart, een schier gelijk en gelijkvormig worden aan de beesten die zij meêvoeren. En zoo slijten en verslijten zij hun jammerlijke, armzalige leven.

De leugenaar.
Naar Henry James.
(*Vervolg en slot van bladz.* 377.)

‘Maar hoe zijt gij eigenlijk in den tuin gekomen?’ vroeg Lyon.

‘Het hek was open, mijnheer, - het bediendenhek. De kar van den slager stond er voor.’

‘Dan had de slager het dicht moeten doen,’ zeide Lyon.

‘Dus hebt ge mij niet noodig, mijnheer?’ ging de dame voort.

Lyon bleef inmiddels rustig voortschilderen; hij had haar eerst met een streng onderzoekenden blik opgenomen, maar verder zag hij haar niet meer aan. Doch de Colonel sloeg haar voortdurend met belangstelling gade. Zij was iemand van wie men eigenlijk niet recht kon zeggen, of zij jong was en er oud uitzag, dan of zij er jong uitzag en oud was. Zij had, in ieder geval, blijkbaar reeds heel wat medegemaakt in het leven; en haar gelaat was wel blozend, maar bezat toch iets eigenaardigs, dat niet aan frischheid deed denken. Niettemin was zij toch wel mooi, en zag zij er zelfs uit alsof zij indertijd voor haar teint geposeerd kon hebben. Zij droeg een hoed met een menigte vederen, een costuum met een menigte kralen, lange zwarte handschoenen, omsloten door zilveren braceletten, en zeer slechte schoenen. Zij had iets over zich, dat eenigszins het midden hield tusschen de buiten betrekking zijnde gouvernante en de naar een emplooi zoekende actrice, maar dat in ieder geval deed denken aan een verlaten werkkring, of zelfs aan een mislukte loopbaan. Zij was tamelijk vuil en groezelig, en nadat zij eenige oogenblikken in de kamer was geweest, kwam er een zekere alcoholische geur in de lucht, of althans in de neusgaten. Zij had moeite om de *h* uit te spreken, en toen Lyon haar eindelijk bedankte en zeide dat hij haar niet noodig had - hij was op 't oogenblik niet aan iets bezig, waarbij zij hem van dienst kon zijn, - antwoordde zij op een min of meer gekrenkten toon: ‘Nu, gij weet toch, dat ge mij vroeger wel eens 'ier ge'ad 'ebt?’

‘Ik kan mij u niet herinneren,’ zeide Lyon.

‘Nu, ik durf zeggen dat de menschen, die uwe schilderijen zagen, zich mij wèl zullen 'erinneren! Ik 'eb niet veel tijd, maar dacht dat ik toch eens even moest binnenloopen.’

‘Ik ben u zeer verplicht.’

‘Als ge mij ooit mocht noodig 'ebben, be'oeft ge mij maar even een briefkaart te zenden...’

‘Ik verzend nooit briefkaarten,’ zeide Lyon.

‘Nu, goed, - ik zou een particulieren brief op 'oogen prijs stellen! 'et adres is: Aan Miss Geraldine, Mortimer Terrace Mews, Notting 'ill -’

‘Heel goed; ik zal het onthouden,’ zeide Lyon.

Miss Geraldine aarzelde. ‘Ik dacht dat ik juist van pas kwam, dat er nu juist gelegenheid zou zijn.’

‘Ik vrees dat ik u geen hoop kan geven; ik heb het zoo druk met portretten,’ vervolgde Lyon.

‘Ja, dat zie ik. Ik wenschte daar wel in de plaats van dien 'eer te zitten!’

‘Ik vrees dat het in dat geval niet op mij zou lijken,’ zei de Colonel lachend.

‘O, 'et zou er natuurlijk niet in vergelijking mede kunnen komen, - 'et zou niet zoo mooi zijn! Maar ik 'eb een 'ekel aan die portretten!’ verklaarde Miss Geraldine. ‘Zij stooten ons altijd zoo 'et brood uit den mond.’

‘Nu, er zijn er heel wat, die ze niet kunnen schilderen,’ merkte Lyon op, bij wijze van troost.

‘O, ik 'eb geposeerd voor de allerbesten, - en alléén voor de besten! Velen 'unner kunnen 'et niet buiten mij stellen.’

‘Het doet mij genoegen, dat gij zoo in trek zijt.’ Lyon begon het gesprek vervelend te vinden, en hij voegde er bij, dat hij haar niet langer wilde ophouden, - dat hij wel om haar zou zenden, als hij haar noodig mocht hebben.

‘Zeer goed; ont'oud vooral de Mews - meer is niet noodig. Gij zit niet zoo goed als wij!’ vervolgde Miss Geraldine, met een blik op den Colonel.

‘Gij hindert hem; gij maakt hem verlegen,’ zeide Lyon.

‘'èm verlegen maken! - o genadige goed'eid!’ riep de bezoekster, met een lach die weer een eigenaardigen geur verspreidde.

De arme vrouw ging eindelijk heen, met een weifelenden, besluiteloozen stap. Zij vertrok weer door den tuin, evenals zij gekomen was.

‘Hoe akelig toch, - zij is dronken!’ zeide Lyon. Hij was druk aan 't schilderen, maar hij hield even stil en zag op; Miss Geraldine, die nog in de geopende deur stond, had het hoofd omgewend.

‘Ja, ik 'aat ze - dat soort van dingen!’ riep zij, met eene uitbarsting van vroolijkheid, die Lyon's meening bevestigde. En daarop verdween zij voor goed.

‘Welk soort van dingen, -wat bedoelt zij eigenlijk?’ vroeg de Colonel.

‘O, dat ik u schilder, terwijl ik liever háár moest schilderen.’

‘En hebt gij haar wel eens geschilderd?’

‘Nooit van mijn leven; het is voor den eersten, en ik hoop voor den laatsten keer, dat ik haar zie! Zij heeft het glad mis.’

De Colonel bewaarde een oogenblik het stilzwijgen; en toen maakte hij de opmerking: ‘Zij was zeer mooi - een jaar of tien geleden.’

‘Dat geloof ik ook; maar zij is nu totaal weg. Voor mij worden zij bedorven door den laatsten druppel, dien zij te veel drinken; ik zou haar voor alles ter wereld niet willen hebben.’

‘Beste jongen, zij is geen model!’ sprak de Colonel lachend.

‘Vandaag is zij stellig en zeker dien naam niet waard; maar zij is er een geweest.’

‘*Jamais de la vie!* Dat is louter een voorwendsel.’

‘Een voorwendsel?’ Lyon spitste de ooren, - hij begon zich met verwondering af te vragen, wat er nu weer komen zou.

‘Het was haar niet om ú te doen - maar om mij.’

‘Ik bemerkte wel, dat zij u met meer dan gewone opmerkzaamheid gadesloeg. Wat wil ze van u hebben?’

‘O, mij een leelijken poets spelen. Zij haat mij - zooals een massa vrouwen doen. Zij loert op mij - zij volgt mij overal op de hielen.’

Lyon leunde achterover in zijn stoel, - hij geloofde van dit alles geen enkel woord. Maar niettemin vond hij er het grootste vermaak in, en ook in de vroolijke, naïeve manier, waarop de Colonel zijne verzinsels opsneed. De geschiedenis was, in al haar geuren en kleuren, hier zoo pas ontloken. ‘Maar mijn waarde Colonel!’ mompelde hij, met veel vriendelijke belangstelling en medelijden.

‘Ik vond het vervelend, dat zij binnenkwam - maar ontstelde er volstrekt niet door,’ vervolgde zijn sujet.

‘En al waart gij het, dan hebt ge het uitnemend verborgen!’

‘Och, wanneer iemand reeds zooveel heeft meegemaakt als ik! Evenwel, ik moet bekennen dat ik er vandaag half op voorbereid was. Ik had haar hier in de buurt zien rondzwerven, - zij weet altijd waar ik ben of heenga. Dezen morgen was zij in den omtrek van mijn huis, - zij moet mij gevolgd zijn.’

‘Maar wie is zij dan - om hier zoo'n standje te komen maken?’

‘Ja, zoo is zij nu eenmaal,’ sprak de Colonel; ‘maar, zooals gij hebt opgemerkt, zij was niet normaal. Maar toch had zij ze in de mouw, zooals men zegt, toen zij hier kwam. O, het is zoo'n slecht schepsel! Zij is geen model, en zij is het ook nooit geweest; maar zij heeft denkelijk met een paar van die vrouwen omgegaan en zich hare manieren eigen gemaakt. Zij heeft kennis gehad aan een vriend van mij, tien jaar geleden: een domme jonge gans, die eigenlijk niet beter verdiende dan dat men hem door haar naar hartelust had laten plukken, maar met wien ik wel verplicht was mij te bemoeien, uithoofde van familie-relatiën. Het is een lange geschiedenis, - ik had het werkelijk zoo goed als geheel vergeten. Zij is zeven en dertig jaar, zoo zij niet ouder is. Ik liep er binnen en haalde hem van haar weg - en haar zelve joeg ik eenvoudig de deur uit. Zij wist dat ik de man was, aan wien zij dat te danken had. Zij heeft het mij nooit kunnen vergeven, - ik denk dat zij er gek van geworden is. Maar nooit van mijn leven geloof ik, dat zij Geraldine heet; en ik betwijfel ook sterk of het door haar opgegeven adres wel juist is.’

‘Ha zoo! Maar hoe heet zij dan?’ vroeg Lyon, met vertoon van de grootst mogelijke nieuwsgierigheid. De details begonnen zich altijd te vermenigvuldigen, in steeds wassenden overvloed, zoodra de ander maar eenmaal goed op dreef was, - zij stormden dan voorwaarts bij gansche bataillons tegelijk.

‘Zij heet Herson, Harriet Herson; maar zij noemde zich gewoonlijk altijd Grenadine; was dat niet een bijnaam die naar den drank riekte? Grenadine - Geraldine - die overgang was gemakkelijk genoeg.’ Lyon was verrukt over de vaardigheid, waarmee dit antwoord gegeven werd; en dadelijk daarop ging het weer als in één adem voort: ‘Ik had sedert jaren niet meer aan haar gedacht - ik had haar geheel uit het oog verloren. Ik weet niet wat zij in het schild voert, maar feitelijk is zij onschadelijk. Toen ik hier binnenkwam, meende ik haar te zien, een klein eindje verder den weg op. Zij moet er iets van vernomen hebben, dat ik in den laatsten tijd dikwijls hier kom, en vóór mij hierheen gegaan zijn. Ik zou wel durven zeggen - of liever, ik ben er zeker van - dat zij mij nu ergens staat op te wachten.’

'Zou het niet beter zijn, dat gij bescherming hadt?' vroeg Lyon lachend.

'De beste bescherming is vijf shillings - ik ben bereid daartoe over te gaan, tenzij ze werkelijk een flesch vitriool bij zich mocht hebben. Maar zij werpen alleen vitriool naar die mannen, die haar bedrogen hebben, en ik heb haar nooit bedrogen, - den eersten keer dat ik haar zag, heb ik haar reeds gezegd dat het niet ging. Och, als zij er is, zullen wij samen een eindje op wandelen en er nog eens over praten; en, zooals ik zeide, ik zal tot vijf shillings toe gaan.'

'Nu,' zeide Lyon, 'dan zal *ik* er nog vijf bij doen.'' Hij voor zich vond, dat hij hiermede het vermakelijke onderhoud niet te duur betaald had.

De voor hem zoo aangename bezigheid werd intusschen tijdelijk gestoord door het vertrek van den Colonel. Lyon hoopte op een brief, die hem het gefingeerde vervolg zou brengen; maar blijkbaar was zijn prachtig model niet even vaardig met de pen als met de tong. In ieder geval, Blacking verliet de stad zonder hem geschreven te hebben; zij hadden de afspraak gemaakt, elkaar over drie maanden weder te ontmoeten. Oliver Lyon bracht zijn vacantietijd altijd op dezelfde wijze door. Gedurende de eerste weken ging hij logeeren bij zijn oudsten broeder, de gelukkige bezitter van een merkwaardig oud huis in het zuiden van Engeland, met echte parken en tuinen, waarin hij naar hartelust kon genieten. En daarna begaf hij zich buitenslands, - gewoonlijk naar Italië of Spanje. Ook dit jaar volgde hij weer zijne oude gewoonte, na een laatsten blik geworpen te hebben op zijn bijna voltooid werk, waarmede hij nagenoeg evenzeer ingenomen was als met iedere andere verwezenlijking van zijne denkbeelden door zijne hand, - hoewel het, volgens hem, altijd een onvolkomen verwezenlijking bleef. Op zekeren zonnigen achtermiddag, terwijl hij buiten was en op een der oude terrassen zijne pijp zat te rooken, kwam het verlangen bij hem op, het stuk nog eens te zien en er nog een paar kleinigheden aan te doen; hij had er reeds zoo dikwijls over gedacht, terwijl hij daar liep rond te slenteren. De aandrift was te sterk om bedwongen te kunnen worden; en schoon hij plan gemaakt had om in den loop der volgende week naar de stad terug te keeren, kon hij zich geen dag langer uitstel getroosten. Een blik van vijf minuten op de schilderij zou genoeg zijn: daardoor zouden eenige duistere punten opgehelderd worden, die nu in zijn brein rondspookten. Om zich die weelde te gunnen, nam hij den volgenden morgen plaats op den trein naar Londen. Hij zond geen bericht van zijne komst vooruit; hij zou in zijne club koffie drinken, en waarschijnlijk om 5 uur 45 naar Sussex terugkeeren.

In St John's Wood vloeit de stroom des menschelijken levens nimmer zeer snel, en in de eerste dagen van September vond Lyon dan ook de bekende ledigheid in de rechte, zonnige straten, waar de kleine gepleisterde tuinmuurtjes, met hunne als deuren gemetselde nissen, een min of meer Oostersch aanzien hadden. Er heerschte eene onverstoorbare stilte in zijn eigen huis, waar hij zich toegang verschafte door middel van zijn sleutel, dien hij altijd bij zich droeg, daar hij voor zich de meening was toegedaan, dat het wel eens goed was, de bedienden onvoorbereid te verrassen. De goede vrouw, die met het algemeen toezicht belast was en tegelijkertijd de functiën van keukenmeid en huishoudster vervulde, kwam evenwel op het hooren van zijn voetstap terstond te voorschijn, en (hij hield er van, zijne dienstboden met zekere vertrouwelijke openhartigheid te behandelen) zij ontving hem zonder de verlegenheid der verrassing. Hij zeide haar, dat zij niet moest denken dat er iets niet in orde was; hij zou waarschijnlijk niet langer dan een paar uur blijven, - alleen om het een en

ander in zijn atelier in orde te brengen. Hierop gaf zij hem te kennen, dat hij juist van pas kwam om er eene dame en een heer aan te treffen, die zich op 't oogenblik daar bevonden, - zij waren een minuut of vijf geleden gekomen. Zij had hun gezegd dat hij niet thuis was, maar zij meenden dat dit er volstrekt niet op aan kwam; zij zouden maar even naar een schilderij gaan kijken en alles onaangeroerd laten. ‘Ik hoop dat ik er geen kwaad aan gedaan heb, mijnheer’, besloot de huishoudster. ‘De heer zegt dat gij zijn portret onder handen hebt, en hij gaf mij ook zijn naam op, - een mij onbekende naam; ik geloof dat hij een Colonel is. De dame is een zeer schoone vrouw; en in ieder geval zijn zij er nu, mijnheer.’

‘O, het is heel goed!’ zeide Lyon, nu het hem duidelijk geworden was, wie zijne bezoekers waren. De goede vrouw kon het niet weten, want zij bemoeide zich gewoonlijk zeer weinig met de komenden en gaanden; en zijn bediende, die de menschen inen uitliet, was met hem mede naar buiten gegaan. Het verwonderde hem grootelijks, dat mevrouw Blacking het portret van haren man was komen bezichtigen, nu zij bekend was met den wensch van den schilder, dat zij er nog wat mede zou wachten; maar hij wist van ouds, dat zij eene vrouw van bijzondere denkbeelden was. Bovendien, misschien was de dame n i e t mevrouw Blacking; de Colonel kon ook wel de eene of andere belangstellende vriendin hebben medegebracht, eene dame die een portret van haar eigen echtgenoot geschilderd wenschte te hebben. Maar wat deden de Blackings op dit oogenblik eigenlijk in de stad? Lyon begaf zich met zekere nieuwsgierige spanning op weg naar het atelier; hij kon werkelijk niet recht begrijpen, wat zijne vrienden daar ‘uitvoerden’. Hij schoof het gordijn ter zijde, dat in de communicatiedeur hing, - de deuropening op de hooger gelegen galerij, die men gemakshalve had aangebracht toen het atelier aan het huis was toegevoegd. Wanneer wij zeggen, dat hij het ter zijde schoof, hebben wij ons niet volkomen juist uitgedrukt; hij vatte het wel met de hand aan, maar op hetzelfde oogenblik werd hij weerhouden door een zeer zonderling geluid. Het kwam onder uit de zaal beneden hem, en vervulde hem met onuitsprekelijke verbazing, daar het blijkbaar niets anders was dan een hartstochtelijke weeklacht - een soort van gesmoorden gil - gepaard met een heftige uitbarsting van tranen. Oliver Lyon bleef een oogenblik ademloos toeluisteren, en daarna ging hij verder voorwaarts tot op het balkon, dat met een oud, zwaar Moorsch tapijt belegd was. Zijn stap was onhoorbaar, hoewel hij zich hiertoe niet opzettelijk moeite gegeven had; doch na dit eerste oogenblik vond hij eene onweerstaanbare bekoring in de toevallige omstan-

digheid, dat hij de aandacht niet getrokken had van de beide personen in het atelier, die zich een twintig voet beneden hem bevonden. En zij waren dan ook werkelijk aan zulk een hevige en zonderlinge gemoedsbeweging ten prooi, dat hunne onbewustheid van hetgeen er om hen heen gebeurde, daardoor voldoende verklaard werd. Het tooneel, dat daar omlaaf voor Lyon's oogen werd afgespeeld, was een der vreemdsoortigste, die hij ooit aanschouwd had. Een gevoel van kieschheid en van totale onmacht om iets te begrijpen van hetgeen hij zag, weerhield hem in 't eerste oogenblik, hier storend tusschenbeiden te komen. -

MARGUERITE. Naar Hans Knöchl. (Zie blz. 391.)

te komen. - want wat hij aanschouwde, was een vrouw, die onder een vloed van tranen hare armen om den hals van haren echtgenoot had geslagen, - en deze indrukken werden een minuut later (de minuten waren zeer klein en zeer vluchtig) gevolgd door een beslissende gewaarwording, die thans krachtig genoeg was om hem achter het gordijn terug te doen treden. Wij kunnen er bijvoegen, dat zij óók krachtig genoeg was om hem voor verdere beschouwing gebruik te doen maken van een kijkgat, gevormd door het bijeen nemen van de twee helften der portière. Hij was zich volkomen bewust van de rol die hij speelde: op dit oogenblik was hij feitelijk een luistervink en een spion; maar hij was er zich óók bewust van, dat er daar een zeer zonderlinge zaak plaats had, waarin met zijn vertrouwen gespeeld werd, en dat zij hem misschien wel in zeker opzicht niets aanging, maar in andere opzichten toch ook weer zeer veel. Al zijne opmerkingen en overwegingen schoten hem als een bliksemstraal door het hoofd.

Zijne bezoekers stonden beiden in het midden der zaal. Mevrouw Blacking hield haren echtgenoot omvat, schreiend en snikkend alsof haar hart zou breken. Hare droefheid was iets afgrijselijks voor Oliver Lyon; maar zijn verbazing was toch nog grooter dan zijn afschuw, toen hij den Colonel die tranen en snikken hoorde beantwoorden met de op heftigen toon uitgeroepen verwensching: ‘O, die vervloekte kerel! die vervloekte kerel!’ Wat ter wereld kon er gebeurd zijn? Waarom snikte zij zoo, en wie werd er door hem vervloekt? Wat er gebeurd was, zag Lyon het volgende oogenblik: de Colonel had ten slotte zijn onvoltooid portret voor den dag gehaald (hij wist in welken hoek de kunstenaar het gewoonlijk neerzette, om het uit den weg te hebben, met het gezicht naar den muur), en het tegenover zijne vrouw geplaatst, op een ledigen ezel. Zij had er eenige oogenblikken naar gekeken, en toen had - waarschijnlijk althans - hetgeen zij er in zag, een uitbarsting van weerzin en ergernis bij haar teweeggebracht. Zij snikte veel te luidruchtig, en de Colonel had het veel te druk met haar vast te houden en zijne verwensching te herhalen, om op of om te zien. Het tooneel kwam Lyon zóó onverwacht voor, dat hij het in de gegeven omstandigheden niet kon beschouwen als een bewijs van de triomf zijner kunst - van eene overweldigend treffende gelijkenis: hij kon zich slechts met verbazing afvragen, wat ter wereld hier te doen kon zijn. Het denkbeeld van triomf kwam een weinig later. Want nu kon hij het portret zien, van de plaats waar hij stond; hij was verwonderd over het leven dat er in lag - hij had niet gedacht dat het zóó meesterlijk zou slagen. Mevrouw Blacking rukte zich van haren echtgenoot los, - zij viel in den naastbijzijnden stoel neder, leunde daar op een tafel en begroef haar gelaat in hare armen. Haar schreien was eensklaps niet meer hoorbaar; doch zij lag daar te beven, alsof zij overstelpt was door angst en schaamte. Haar man bleef een oogenblik naar de schilderij staren; daarna trad hij op haar toe, boog zich over haar heen, hield haar weder vast en troostte haar. ‘Wat is er, lieveling? Wat is het toch in 's hemels naam?’ vroeg hij.

Lyon kon haar antwoord verstaan. ‘Het is wreed, - o, het is al te wreed!’

‘Die vervloekte kerel! - die vervloekte kerel!’ begon de Colonel weer.

‘Alles is er in! - alles! - - alles!’ ging mevrouw Blacking voort.

‘Maar spreek dan toch! Wat alles?’

‘Alles wat er niet in wezen moest, - alles wat hij gezien heeft, - het is àl te vreeselijk!’

‘Alles wat hij gezien heeft? Nu, ben ik dan niet iemand die er goed uitziet? Hij heeft me geweldig mooi gemaakt!’

Mevrouw Blacking was weder opgesprongen; zij had nogmaals een schuwen blik geworpen op het geschilderde verraad. ‘Mooi? Afschuwelijk! afschuwelijk! O God, neen! - neen, dat niet! - dat nooit!’

‘W a t niet, in 's hemels naam?’ brulde de Colonel bijna. Lyon kon zijn gloeiend, verwilderd gelaat zien.

‘Wat hij van u gemaakt heeft, - wat ge wel weet! H i j weet het! - hij heeft het g e z i e n ! En nu zal iedereen het zien! Verbeeld u, dat ding in de Academie!’

‘Gij zult er nog krankzinnig van worden, lieveling; maar als gij het zoo haat en verafschuwt, behoeft het er niet heen te gaan.’

‘O, hij zal het er toch heen zenden - het is zoo goed! Kom mede! - laat ons weggaan - weg, ver van hier!’ jammerde mevrouw Blacking, terwijl zij haren echtgenoot bij den arm greep.

‘Is het zóó goed geschilderd?’ riep de arme man.

‘Kom mede! - kom mede!’ herhaalde zij slechts; en zij keerde zich reeds om naar de trap, waarmede men op de galerij kwam.

‘Niet dien weg! niet het huis door, in den toestand waarin gij u op 't oogenblik bevindt!’ hoorde Lyon den Colonel hiertegen inbrengen. ‘Dezen weg - wij kunnen hier óók door,’ voegde hij er bij; en hij trok zijne vrouw mede naar de kleine deur, die in den tuin uitkwam. Deze was met een grendel gesloten; hij schoof den grendel weg en deed de deur open. Zij trad haastig naar buiten; maar hij bleef nog staan en keek achter zich om in de zaal. ‘Wacht hier een oogenblik op mij!’ riep hij haar toe; en met gejaagde schreden liep hij het atelier weer binnen. Hij ging nogmaals voor de schilderij staan, en nogmaals beschouwde hij haar met groote opmerkzaamheid. ‘Die vervloekte kerel! - die vervloekte kerel!’ barstte hij bij vernieuwing los. Het was Lyon niet duidelijk, of die verwensching betrekking had op het origineel, of op den schilder van het portret. De Colonel keerde zich weder om en liep haastig de zaal rond, alsof hij naar iets zocht; voor het oogenblik kon Lyon zijne bedoeling onmogelijk gissen; Maar al spoedig zeide de kunstenaar bij zich zelven, onwillekeurig fluisterend: ‘Hij zal het gaan bederven!’ Zijne eerste opwelling was, naar beneden te snellen en hem tegen te houden; maar hij aarzelde, daar de nagalm van Everina's snikken hem nog altijd in de ooren klonk. De Colonel vond eindelijk wat hij zocht, - hij vond het tusschen allerlei rommel op een klein tafeltje, en snelde er mede terug naar den ezel. Op één en hetzelfde oogenblik bemerkte Lyon, èn dat het gezochte en gevonden voorwerp een kleine Oostersche dolk was, èn - dat hij dien in het doek had gestoken. Hij scheen onder den invloed eener plotselinge razernij te verkeeren, want met ongelooflijke krachtsinspanning rukte hij het wapen naar beneden (Lyon wist dat het geen zeer scherpe snede had), en maakte hij er een lange, afschuwelijke scheur mede. Vervolgens trok hij den dolk er uit en stak hij hem weder verscheidene malen in het gelaat van het portret, juist alsof hij een menschelijk slachtoffer doorboorde; het maakte een allerzonderlingsten indruk en deed denken aan een soort van studie

voor een zelfmoord. Weinige oogenblikken later had de Colonel den dolk weggeworpen, - terwijl hij dit deed, keek hij er naar, alsof hij verwacht had dat hij rooken zou van het warme bloed - en snelde hij het huis uit, waarbij hij de deur achter zich sloot.

Het zonderlingste bij dit alles was - gelijk men ongetwijfeld zal oordeelen - dat Oliver Lyon geen voet verzette om zijne schilderij te redden. Maar hij had geen gevoel alsof hij haar verloor, of anders bekommerde hij zich niet om dat verlies, - zóóveel sterker was zijn besef, dat hij hier eene volkomen zekerheid won. Zijne oude vriendin s c h a a m d e z i c h over haren echtgenoot, en h i j had er haar toe gebracht, - hij had een groot succes behaald, zelfs al was de schilderij nu ook aan flarden gesneden. Deze openbaring bracht hem in zóó groote spanning - gelijk overigens het geheele tooneel reeds gedaan had - dat hij, de trap afgaande nadat de Colonel vertrokken was, voortdurend beefde van zalige ontroering; hij was duizelig en moest een oogenblik gaan zitten. Het portret had een dozijn gapende wonden bekomen - de Colonel had het letterlijk doodgekorven. Lyon liet het staan waar het was, raakte er niet aan, keek er zelfs bijna niet naar; hij liep slechts in zijn atelier op en neder, nog altijd in een toestand van opgewondenheid, wel een uur lang. Na verloop van dien tijd kwam zijne goede huishoudster hem vermanen, dat hij toch wat zou eten en drinken; er was een gang, onder de trap door, naar de benedenverdieping.

‘O, zijn de dame en de heer vertrokken, mijnheer? Ik heb hen niet hooren heengaan.’

‘Ja, zij zijn door den tuin gegaan.’

Maar eensklaps bleef zij stilstaan en gaapte zij met verbazing de schilderij op den ezel aan. ‘Groote goedheid! wat hebt gij dat toegetakeld, mijnheer!’

Lyon deed als de Colonel. ‘Ja, ik heb het aan flarden gesneden - in een bui van tegenzin.’

‘Wel lieve hemel! En nadat gij er zooveel moeite aan gehad hebt! Omdat het hun niet beviel, mijnheer?’

‘Ja, het beviel hun niet.’

‘Nu, dan schijnen zij nog al wat noten op hun zang te hebben! Hadden zij het mij maar gegeven!’

‘'k Heb het kort en klein gesneden; het is nu goed om er het vuur mede aan te maken,’ zeide Lyon. Hij ging met den trein van 3 uur 30 weer naar buiten, en stak een paar dagen later naar Frankrijk over. Gedurende de twee maanden dat hij uit Engeland afwezig was, hoopte hij op iets, - hij kon eigenlijk zelf niet zeggen wat; een of ander levensteeken van den kant des Colonels. Zou hij niet eens schrijven, zou hij het gebeurde niet ophelderen, zou hij er zich niet verzekerd van houden dat Lyon had ontdekt, op welke wijze hij, zooals de keukenmeid het noemde, de schilderij had ‘toegetakeld’, en zou hij zich niet, al ware het dan slechts welstaanshalve, verplicht achten om zijn leedwezen te betuigen over zijn dollemans-

werk? Zou hij schuld bekennen, of de verdenking van zich af trachten te weren? Het laatste zou niet zeer gemakkelijk gaan en eene buitengewone krachtsinspanning van zijn genie noodig maken, met het oog op de stellige getuigenis van Lyon's huishoudster, die de bezoekers had binnengelaten en het verband zou aanwijzen tusschen hunne aanwezigheid in het atelier en het daar gepleegde vernielingswerk. Zou de Colonel eenigerlei verontschuldiging of eene schadevergoeding aanbieden; of zou ieder woord van hem slechts eene uiting te meer zijn van die verwoestende brooddronkenheid, waartoe onze vriend hem door zijne vrouw zoo plotseling en zoo krachtig had zien aanzetten? Hij zou òf moeten verklaren dat hij de schilderij niet had aangeraakt, òf moeten bekennen dat hij het wèl gedaan had; maar in ieder geval zou hij dan een prachtige geschiedenis hebben op te disschen. Lyon reikhalsde met ongeduld naar die geschiedenis, en toen er geen brief kwam, gevoelde hij zich geweldig teleurgesteld. Zijn ongeduld was evenwel nog veel grooter ten opzichte van mevrouw Blacking's voorstelling van de zaak, gesteld dat zij er een eigen voorstelling van gaf; want dit zou dan voorzeker het afdoende bewijs zijn, - daaruit zou dan blijken, hoe ver zij zou gaan voor haren man aan den eenen kant, of voor hem, Oliver Lyon, aan den anderen. Hij kon zich bijna niet bedwingen van ongeduld om te zien, welken weg zij zou inslaan: of zij zich eenvoudig zou aansluiten bij de verklaring van den Colonel, hoe die dan ook wezen mocht. Hij wenschte haar zonder langer dralen iets te ontlokken, bij voorbaat iets van hare gedachten te weten. Te dien einde schreef hij haar uit Venetië een brief, op den toon van hunne jarenlange vriendschap, - een brief waarin hij vroeg, of er ook nieuws was, waarin hij het een en ander verhaalde van zijne zwerftochten en de hoop uitsprak, dat zij elkaar spoedig in Londen zouden weerzien; maar zonder een enkel woord van de schilderij te reppen. De eene dag verliep als de andere, na het afzenden van dit schrijven, maar hij ontving geen antwoord; waarop hij tot de gevolgtrekking kwam, dat zij zichzelve niet genoeg vertrouwde om aan hem te schrijven, - dat zij nog te veel onder den invloed der ontroering verkeerde, die zijn ‘verraad’ bij haar had teweeggebracht. Haar man had in die ontroering gedeeld, en zij had gedeeld in de daad, welke hij tengevolge daarvan bedreven had; en het was nu een volkomen breuk, en alles was tusschen Lyon en de Blackings uit! Lyon vond dit vooruitzicht zeer bedroevend, terwijl het hem tegelijkertijd betreurenswaardig voorkwam, dat zulke innemende lieden zóó ver op den verkeerden weg waren afgedwaald. Eindelijk werd hij in verrukking gebracht, maar toch nog veel meer teleurgesteld, door de aankomst van een brief, kort maar hartelijk van vorm en inhoud, die echter in geen enkel opzicht aan een grief of aan een kwaad geweten deed denken. Het belangwekkendste gedeelte er van was, in Lyon's oog althans, het postscriptum, dat uit deze woorden bestond: ‘Ik moet u nog een bekentenis doen. Wij zijn den 1sten September voor een paar dagen naar de stad gegaan, en van die gelegenheid heb ik gebruik gemaakt om uw verbod te overtreden, - het was zeer slecht van mij, maar ik kon het niet laten. Ik verzocht Clement, mij naar uw atelier te brengen, - ik was zoo vreeselijk verlangend om eens te gaan zien, wat gij wel van hem gemaakt hadt, niettegenstaande uwen stelligen wensch dat ik het portret nog ongezien zou laten. Wij verzochten uw bedienden ons binnen te laten, en toen heb ik de schilderij eens goed bekeken. Zij is bewonderenswaardig!’ ‘Bewonderenswaardig’ was geen bekentenis; maar - met dien brief in de hand kon er althans geen sprake van een breuk zijn.

De derde dag na Lyon's terugkomst in Londen was een Zondag, zoodat hij bij mevrouw Blacking kon gaan koffiedrinken. Zij had hem in het voorjaar eene doorloopende uitnoodiging daarvoor gegeven, en hij had er reeds verscheidene malen gebruik van gemaakt. Bij die gelegenheden (eer hij voor hem poseerde) had hij het familiaarst met den Colonel omgegaan. Onmiddellijk na afloop van den lunch verdween zijn gastheer (hij ging dan uit, om - zooals hij zeide - z i j n e dames te gaan bezoeken), en het daarop volgende half uur was het beste, ook al waren er andere menschen. En thans, in de eerste dagen van December, was Lyon zoo gelukkig het echtpaar alleen te vinden, zelfs zonder Amy, die dezen keer niet aan de koffietafel verscheen. Zij zaten in het salon te wachten op de aankondiging dat mijnheer en mevrouw bediend waren; en zoodra hij binnentrad, snelde de Colonel op hem toe met den uitroep: ‘Beste vriend, wat verheugt het mij, u te zien! Ik ben zoo verlangend om weer te beginnen!’

‘O, ga er toch aan voort! het is zoo prachtig!’ zeide mevrouw Blacking, terwijl zij hem de hand gaf.

Lyon keek beurtelings de een en den ander aan; hij wist zelf niet recht, wat hij eigenlijk verwacht had, maar zeer zeker had hij dit n i e t verwacht. ‘Wel zoo, - gij denkt dus, dat ik er iets goeds van gemaakt heb?’

‘Gij hebt er alles goeds van gemaakt,’ zeide mevrouw Blacking, met een glimlach in hare goudbruine oogen.

‘Heeft zij u geschreven over onze stoutigheid?’ vroeg haar man. ‘Zij sleepte mij er heen - ik moest wel mede.’ Lyon vroeg zich een oogenblik met verwondering af, of hij met hunne ‘stoutigheid’ den aanval op het doek bedoelde; maar de volgende woorden van den Colonel bevestigden die opvatting niet. ‘Gij weet dat ik zoo gaarne voor u poseer, - het geeft mij zulk een goede gelegenheid om aan mijne babbelzucht bot te vieren. En ik heb nu juist den tijd.’

‘Gij zult u herinneren, dat ik het bijna voltooid had,’ merkte Lyon op.

‘Dat is zoo. Maar het spijt mij genoeg. Ik voor mij zou wel willen, dat gij nog eens begont.’

‘Lieve vriend, ik zal werkelijk nog eens moeten beginnen!’ zeide Oliver Lyon lachend, terwijl hij mevrouw Blacking aanzag. Zijn blik ontmoette den hare echter niet, - zij was opgestaan en schelde den bediende, om te vragen of de koffietafel gereed was. ‘De schilderij is stukgesneden’, vervolgde Lyon.

‘Stukgesneden? Maar waarom hebt ge dàt gedaan?’ vroeg mevrouw Blacking, terwijl zij daar voor hem stond in al haar reine, prachtige schoonheid. Nu zij hem aanzag, was zij ondoordringbaar.

‘Ik heb het zelf niet gedaan - ik vond haar zoo - met een dozijn gaten er in gestoken!’

'Wat zegt ge daar?' riep de Colonel.

Lyon vestigde, nog altijd glimlachend, zijne oogen op hem. 'Ik hoop dat *gij* het toch niet gedaan hebt?'

'Is het geheel vernield?' vroeg de Colonel. Hij scheen even volkomen ter goeder trouw als Everina, en zette eenvoudig een gezicht alsof Lyon's vraag niet ernstig gemeend kon zijn. 'Ter wille van het poseeren? Beste vriend, als ik daaraan gedacht had, zou ik het gedaan hebben!'

'En gij óók niet?' vroeg de schilder aan mevrouw Blacking.

Eer zij nog den tijd had om te antwoorden, had haar man haren arm gegrepen, alsof het raadsel eensklaps voor hem ware opgelost. 'Zeg eens, melieve, die vrouw - die vrouw!'

'Die vrouw?' herhaalde mevrouw Blacking; en Lyon begreep ook niet dadelijk, welke vrouw hij bedoelde.

'Herinnert gij u niet meer - toen wij het huis uit kwamen - dat zij bij de deur stond - of een klein eindje er van af? Ik heb met u over haar gesproken - ik vertelde u het een en ander van haar. Geraldine - Grenadine - die meid, die toen op dien dag kwam binnenstappen,' zeide hij, bij wijze van toelichting, tot Lyon. 'Wij zagen haar in den omtrek rondzwerven - ik maakte Everina nog opmerkzaam op haar.'

'Bedoelt gij, dat zij het op mijne schilderij voorzien had?'

'O ja, ik herinner het mij,' zeide mevrouw Blacking, met een zucht.

'Zij sloop weder naar binnen - zij had nu den weg geleerd - zij wachtte haar kans af,' vervolgde de Colonel. 'O, dat kleine monster!'

Lyon sloeg de oogen neer: hij voelde dat hij bloosde. Op zóó iets had hij juist gewacht - op een oogenblik waarin de Colonel koelbloedig een onschuldig persoon zou opofferen. En kon zijne vrouw zich medeplichtig maken aan die verfijnde wreedheid? Lyon had zich gedurende de afgeloopen weken herhaalde malen herinnerd, dat, toen de Colonel zijn wandaad bedreef, zij het atelier reeds verlaten had; maar niettemin hield hij er zich van overtuigd - het was een beslissende zekerheid - dat hij, zoodra hij zich weer bij haar voegde, haar onmiddellijk had medegedeeld wat hij gedaan had. Hij brandde nu eenmaal van verlangen om vertoon te maken; en zelfs al had hij met geen enkel woord gerept van hetgeen hij gedaan had, zou zij het tóch geraden hebben. Hij sloeg geen oogenblik geloof aan het vertelsel, dat de arme Miss Geraldine in den omtrek van zijn huis had rondgezworven; en evenmin had hij zich door het verhaal, dat de Colonel den vorigen zomer had opgedischt omtrent zijne verhouding tot die juffer, ook maar in de verste verte om den tuin laten leiden. Lyon had haar nooit of nimmer gezien vóór den dag, waarop zij in zijn atelier was verschenen; maar hij herkende haar toch en wist haar dadelijk een plaats te geven onder de klasse waartoe zij behoorde. Hij was bekend met de Londensche vrouwelijke modellen in al hare variëteiten - in elken graad van hare ontwikkeling en elken trap van haar verval. Toen hij op dien Septembermorgen zijn huis binnentrad, even na de komst van den Colonel en zijne vrouw, was er in den ganschen omtrek geen spoor van eene nogmaals verschijnende Miss Geraldine te zien geweest. Dit feit was in zijne gedachten geprent door zijne herinnering aan de leegte der straat toen zijne keukenmeid hem mededeelde, dat er eene dame en een heer in zijn atelier waren: het had hem bevreemd, dat er geen koets of huurrijtuig voor zijn deur stond. Later had hij er over gedacht, dat zij wel met den ondergrondschen spoorweg konden gekomen zijn; hij woonde dicht bij het Marlborough Road station, en hij wist dat de

Colonel, wanneer hij bij hem kwam poseeren, meer dan eens van die geriefelijkheid had gebruik gemaakt. 'Hoe ter wereld kan zij er in gekomen zijn?' Hij richtte deze vraag op een onverschilligen toon tot zijn gastheer en diens vrouw.

'Laat ons nu naar beneden gaan om koffie te drinken,' zeide mevrouw Blacking, terwijl zij de kamer verliet.

'Wij zijn door den tuin gegaan - om uwen bediende niet lastig te vallen - ik wilde mijne vrouw dien weg eens laten zien.' Lyon volgde de vrouw des huizes en haren man; maar de Colonel hield hem boven aan de trap nog even staande. 'Beste vriend, *ik* kan mij toch niet schuldig gemaakt hebben aan de nalatigheid van de deur niet te sluiten?'

'Dat zou ik u niet met zekerheid kunnen zeggen, Colonel,' antwoordde Lyon, terwijl zij samen naar beneden gingen. 'Het moet een zeer vastberaden hand geweest zijn - op en top een wilde kat!'

'Nu, zij *is* een wilde kat - en eene afschuwelijke óók! Daarom heb ik zoo mijn best gedaan om hem van haar weg te krijgen.'

'Maar ik kan mij onmogelijk eenig begrip maken van haar beweegreden.'

'Zij is half gek - en zij haat mij; dàt was haar beweegreden.'

'Maar zij haat *mij* toch niet, beste vriend!' zeide Lyon lachend.

'Zij haat de schilderij - herinnert gij u niet meer, dat zij het zelve gezegd heeft? Hoe meer portretten er zijn, des te minder werk is er voor zulk slag menschen.'

'Ja, - maar als zij niet werkelijk een model is, zooals zij beweert te zijn, hoe kan dat haar dan hinderen?' vroeg Lyon.

Die vraag deed den Colonel een oogenblik verbluft staan; maar ook niet langer dan een oogenblik. 'Och, zij was in een kwade bui! Zooals ik u zeide: zij is half gek!'

Zij traden nu de eetzaal binnen, waar mevrouw Blacking hare plaats reeds had ingenomen. 'Het is al te slecht! het is al te afschuwelijk!' sprak zij. 'Gij ziet, dat het lot zich tegen u verklaard heeft. De Voorzienigheid wilde niet toelaten, dat gij zóó onbaatzuchtig zoudt zijn en geheel belangeloos meesterstukken schilderen!'

'Hebt *gij* de vrouw gezien?' vroeg Lyon met zekere strengheid in zijn toon, die hij niet bedwingen kon.

Mevrouw Blacking scheen hiervan niets te bemerken, of, als zij het bemerkte, er zich niet aan te storen. 'Er liep iemand rond, niet ver van uwe deur, op wie Clement mij opmerkzaam maakte. Hij vertelde mij iets van haar, - maar wij gingen den anderen kant uit.'

'En zoudt gij denken, dat *die* vrouw het gedaan heeft?'

‘Hoe kan ik dat zeggen? En als zij het gedaan heeft, was zij krankzinnig, het arme schepsel!’

‘Ik zou haar zeer gaarne eens in verhoor willen nemen,’ zeide Lyon. Dat was een onware verklaring, want hij was volstrekt niet verlangend om in eenige verdere gedachtenwisseling met Miss Geraldine te

QUISCALUS MAJOR. Naar E. Juillerat. (Zie blz. 391.)

treden. Hij had zijne vrienden tentoongesteld voor zichzelven; maar hij wenschte hen niet voor iemand anders ten toon te stellen, en wel allerminst voor hen zelven.

‘O, reken er op: zij zal zich nooit weer vertoonen. Gij zijt veilig!’ riep de Colonel.

‘Maar ik heb haar adres onthouden: Mortimer Terrace Mews, Notting Hill.’

'O, dat is puur verzinsel; zoo'n buurt is er niet.'

'Groote goden, wat een bedriegster!' zeide Lyon.

'Hebt gij nog tegen iemand anders verdenking?' ging de Colonel voort.

'Neen, tegen geen sterveling.'

'En wat zeggen uwe bedienden wel?'

'Zij zeggen dat *zij* het niet gedaan hebben, en ik betuig dan dat ik dit ook nooit beweerd heb. Dat is ongeveer het hoofdbestanddeel onzer gedachtenwisselingen.'

'En wanneer ontdekten zij de verwoesting?'

'Die hebben zij volstrekt niet ontdekt. Ik was de eerste, die er iets van te zien kreeg, - toen ik terug kwam.'

'Wel, zij kan het doek gemakkelijk stukgetrapt hebben,' meende de Colonel. 'Herinnert gij u niet, hoe zij zich dien dag om en om draaide, evenals een clown in het paardenspel?'

'Ja zeker, - zij kan het karreweitje in drie seconden klaargespeeld hebben, behalve dat de schilderij niet op den ezel stond.'

'Beste vriend, vloek mij niet! - maar natuurlijk heb ik haar te voorschijn gehaald en op den ezel gezet.'

'En hebt gij haar niet weer opgeborgen?' vroeg Lyon, op hoogst tragische wijze.

'Ach, Clement! Clement! heb ik het u niet gezegd?' jammerde mevrouw Blacking, op den toon van het zachtmoedigst verwijt.

De Colonel snikte, echt dramatisch; hij bedekte zijn gelaat met zijne handen. De woorden zijner vrouw waren, voor Lyon, de allesbeslissende slag: zij deden al zijne luchtkasteelen ineenstorten en logenstraften heel zijne theorie, als zou zij zelve in 't geheim oprecht en ongeveinsd zijn gebleven. Zelfs voor haren ouden minnaar wilde zij dat niet zijn! Hij was ziek; hij kon niet eten; hij wist dat hij er zeer zonderling uitzag. Hij mompelde iets over het volkomen nuttelooze van verdere gesprekken over kogels, die nu eenmaal toch door de kerk waren, - hij trachtte de conversatie op andere onderwerpen over te brengen. Maar het was een afgrijselijke poging, en hij vroeg zich met verwondering af, of zij het evenzeer gevoelden als hij. Hij was eigenlijk benieuwd naar allerlei soort van dingen: of zij vermoedden dat hij hen niet geloofde (dat hij hen gezien had, zouden zij natuurlijk nooit vermoeden); of zij hunne geschiedenis reeds vooruit hadden gereed gemaakt, dan of het slechts eene ingeving van het oogenblik was geweest; of zij weerstand geboden en geprotesteerd had, toen de Colonel haar zijne verzinsels voorsloeg en zij zich daarna door hem had laten medeslepen; of zij, in één woord, zich zelve niet haatte en verfoeide, zooals zij daar zat. De wreedheid, de laaghartigheid, om de schuld van hun vloekwaardig bedrijf op de schouders dier ongelukkige vrouw te wentelen, maakte op hem den indruk van iets monsterachtigs, - niet minder monsterachtig trouwens dan de lichtzinnigheid, die hen kon blootstellen aan het gevaar, dat zij, in hare alleszins billijke verontwaardiging, hunne leugen aan het licht bracht. Natuurlijk kon dit gevaar slechts een vrijspraak voor haar en geene beschuldiging tegen hen opleveren, wijl zij door de waarschijnlijkheden zoo volkomen gedekt werden; en waar de Colonel op rekende (waar hij reeds den eigen dag op gerekend zou hebben, toen hij zich uit de moeielijkheid redde, na haar eerst gezien te hebben, in het atelier, gesteld al dat hij toen over de zaak gedacht en niet uit de oorspronkelijke ingeving van zijn genie gesproken had), was eenvoudig dit, dat Miss Geraldine feitelijk weer voor altijd verdwenen was in de onbekendheid, waaruit zij was voortgekomen. Lyon was zóó

verlangend, van het onderwerp af te stappen, dat, toen mevrouw Blacking hem een poosje later vroeg: 'Maar zou er dan niets meer aan te doen zijn? Kan de schilderij niet meer hersteld worden? Gij weet, men brengt tegenwoordig zulke wonderen op dit gebied tot stand,' hij haar eenvoudig ten antwoord gaf: 'Dat weet ik niet, - het is mij ook onverschillig - alles is nu toch afgeloopen, - *n'en parlons plus!*' Hare huichelarij walgde hem. En toch, als om haar het masker heel en al van het gelaat te rukken, begon hij kort daarna weer opnieuw tot haar: 'En het beviel u werkelijk goed?' Waarop zij uitriep, terwijl zij hem strak aanzag, zonder te blozen, zonder bleek te worden, zonder eenigen zweem van verlegenheid: 'O, ik dweepte er mede!' Waarlijk, haar man had haar goed gedresseerd! Daarna sprak Lyon er geen woord meer over, en de anderen zagen dan ook voor 't oogenblik van verderen aandrang af, als lieden van tact en sympathie, nu zij bemerkten dat het betreurenswaardige voorval hem diep gegriefd had.

Toen zij van tafel opstonden, ging de Colonel heen, zonder eerst weder boven te komen; maar Lyon keerde naar het salon terug, met zijne gastvrouw, wie hij evenwel onderweg deed opmerken, dat hij slechts een oogenblik blijven kon. Hij bracht dat oogenblik door - het werd nog een weinig gerekt - met een gesprek, terwijl zij samen voor den schoorsteenmantel stonden. Zij ging niet zitten, en noodigde er ook hem niet toe uit; aan hare bewegingen kon men zien, dat zij voornemens was uit te gaan. Ja, haar man had haar g o e d gedresseerd; toch droomde Lyon nog een oogenblik dat zij, nu hij alleen met haar was, misschien zou bezwijken, terugtreden, vergiffenis vragen, vertrouwelijk worden, en tot hem zeggen: 'Beste oude vriend, vergeef deze afschuwelijke komedie, - gij begrijpt er alles van!' En hoe zou hij haar dan liefgehad hebben, en haar beklaagd en bewaakt en altijd geholpen hebben! Als zij niet geneigd was om iets van dien aard te doen, waarom had zij hem dan behandeld alsof hij een dierbare oude vriend van haar was; waarom had zij hem dan, maanden lang, zekere dingen doen veronderstellen; waarom was zij dan in zijn atelier gekomen, dag aan dag, om in zijne nabijheid te zitten, onder voorwendsel van het kinderportret, alsof zij zich gaarne voorstelde hoe alles had k u n n e n zijn? Waarom was zij dan zoo op de grens van eene zwijgende bekentenis gekomen, in één woord, als zij niet geneigd was een duimbreed verder te gaan? En zij was er niet toe geneigd - zeer zeker niet: dat kon hij zien terwijl hij daar stond te praten. Zij liep af en toe de kamer eens door, en verschikte hier en daar een paar kleine voorwerpen op de tafeltjes; maar meer deed zij niet. Plotseling sprak hij de vraag uit: 'Welken kant liep zij op, toen gij buiten kwaamt?'

'Zij? - de vrouw die wij zagen?'

'Ja, die zonderlinge kennis van uw man. Het is een raadsel, dat de moeite van het oplossen wel schijnt

te zullen loonen.' Hij wenschte haar geen vrees aan te jagen; het was eenig en alleen zijn doel, de onweerstaanbare opwelling teweeg te brengen, die haar zou doen uitroepen: 'Ach, spaar mij! - en spaar h è m ! Er was nergens zulk een vrouw te zien.'

In plaats daarvan gaf mevrouw Blacking hem ten antwoord: 'Zij liep van ons weg - zij stak dwars de straat over. Wij begaven ons regelrecht naar het station.'

'En scheen zij den Colonel te herkennen, - zag zij om zich heen?'

'Ja, zij keek rond, maar ik sloeg er niet veel acht op. Er kwam een vigelante voorbij. En daar stapten wij in. Eerst toen vertelde Clement mij, wie zij was: ik herinnerde mij nog, hoe hij zeide, dat zij, hierheen komende, zeker niet veel goeds in 't schild voerde. Ik geloof dat wij beter hadden gedaan met terug te keeren.'

'Ja, daarmede zoudt gij de schilderij gered hebben.'

Voor het oogenblik zeide zij niets, maar daarop zag zij hem met een glimlach aan. 'Om uwentwil doet het mij zeer leed. Maar gij moet bedenken, dat ik het origineel bezit!'

Bij die woorden keerde Lyon zich om. 'Nu, ik moet vertrekken,' zeide hij; en hij verliet haar, zonder een ander woord van afscheid, en zoo ging hij het huis uit. Terwijl hij langzaam de straat doorliep, herinnerde hij zich weer zijne gewaarwording van dien eersten keer, toen hij haar weergezien had op Stayes, - de wijze waarop hij haar, dwars over de tafel heen, naar haren echtgenoot had zien staren. Lyon bleef op den hoek der straat staan, met een droomenden, onbestemden blik heen en weer kijkend. Hij zou er nooit weer heen gaan - dat kon hij niet. Zij was nog altijd verliefd op den Colonel - hij had haar maar àl te goed gedresseerd!

Marguerite.

'Marguerite' heeft de schilder zelf haar gedoopt, en wij kunnen dus niet beter doen, dan het lieve meisje ook onder dien naam aan onze lezers voor te stellen. Trouwens, zij doet haren naam eer aan; want hoe kwistig de natuur haar ook bedeelde met uiterlijk schoon, toch bestaat haar heerlijkste tooi ongetwijfeld in de zedige bescheidenheid, waarmede zij hare lieve naamgenoote in de plantenwereld evenaart. Schroomvallig duikt het madeliefje of Meizoetje in de weilanden tusschen het hooge gras weg, en hoewel het den ganschen zomer zijne bevallige kleuren op het veld doet prijken, zoekt het toch nooit de aandacht te trekken door bonte pracht van schitterende tinten. Wèl mocht Marguerite zich dus met die bloemen den boezem sieren: het zinnebeeld der bescheiden zedigheid voegt uitnemend op háár kleed en mag terecht haar lievelingsbloem genoemd worden. Of wilt ge het 'Marguerite' anders overzetten en aan de parel denken, die mede dien naam draagt, - ook dàn behoeft het aanvallige kind niet beschaamd de groote, donkere oogen neer te slaan. Vrij mag zij hare ooren en haar kapsel met paarlen tooien, want stil en zacht als de glans van het kleinood der zee is ook de luister harer eigene schoonheid, zonder iets dat naar gemaaktheid of pronkzucht zweemt. Bloem of parel, - zij is in alle opzichten een echte, volmaakte 'marguerite'.

Quiscalus major.
Door Dr. H.J. Veth.

Amerika is uiterst rijk aan vogels, die in meerdere of mindere mate aan onze spreeuwen verwant zijn. Daaronder is het geslacht Quiscalus niet het minst merkwaardige, om den eigenaardigen vorm van den staart der mannetjes, een kenmerk, dat op onze afbeelding, ten gevolge van den stand des vogels, niet zichtbaar is. Geene andere vogels toch bezitten een staart als deze, waarbij de uiterste stuurpennen bovenwaarts gekeerd zijn, zoodat de vorm van een bootje ontstaat en waaraan zij dan ook den Hoogduitschen naam ‘Bootschwanz’ te danken hebben.

Eene der meest bekende soorten van dit geslacht is de Quiscalus major. Onze afbeelding is genomen naar een levend voorwerp uit den acclimatatietuin te Parijs. Deze vogel is iets grooter dan onze spreeuw, daar hij eene lengte van ongeveer acht en dertig centimeters bereikt, en voorzien van stevige pooten, maar overigens fraaier van vorm. De bek is ruim zoo lang als de kop, loopt puntig toe en is een weinig gekromd. Het mannetje heeft een fraaie zwarte kleur met allerlei weerschijntinten, purper op den kop, blauw op den rug, de borst en de zijden, bronskleurig op de stuit en groen op de vleugels. Het wijfje is iets kleiner en veel minder schoon gekleurd, daar bruin, dat aan de onderzijde in het geelachtige overgaat, bij haar de voornaamste tint uitmaakt. De verschillende soorten van het geslacht Quiscalus vertoonen groote overeenkomst, slechts aan een gering onderscheid in kleur en door den vorm en de grootte van bek, vleugels en staart, zijn zij van elkander te onderscheiden.

Onze vogel bewoont het zuidelijk gedeelte der Vereenigde Staten van Noord-Amerika; zeldzaam is hij er niet, maar toch niet meer zoo algemeen als voor een halve eeuw. Volgens Audubon was hij toen uiterst talrijk in de moerasachtige streken van Louisiana, Florida en Georgië, maar strekte hij zich niet westelijker of noordelijker uit. In dit tamelijk beperkte gebied blijven de meeste vogels het geheele jaar, maar tegen den winter vormen zij groote troepen, die zich dan in de nabijheid van bewoonde plaatsen ophouden. Hun hoofdvoedsel bestaat uit garnalen en andere kleine schaaldieren, insecten, wormen en weekdieren, maar in sommige deelen van het jaar zijn zij ook zeer belust op zaden. Zij kunnen dan zoo groote verwoestingen in de rijstvelden aanrichten, dat de eigenaars verplicht zijn die, door daartoe aangestelde personen, te doen bewaken. In het begin van Februari houdt de goede verstandhouding onder de Quiscalen op, tengevolge van de jaloerschheid der mannelijke vogels. Dan nemen zij de houding aan, op onze afbeelding voorgesteld: de vederen van den staart worden opgericht en vormen een stralenkrans om den kop. Op den hoogsten tak van een eik gezeten, dagen zij elken mededinger door stem en gebaren uit, de keel zwelt op, de vederen worden opgericht, de vleugels hangen naar beneden, de staart verkrijgt den eigenaardigen bootvorm, die wij reeds vroeger bespraken en bij dit alles laat hij af en toe een onaangenaam gekrijsch hooren. Na eenige weken keert de kalmte terug, de verschillende paren hebben zich gevormd

en deze beginnen nu een nest te maken of nog liever, zoo mogelijk, het nest van een vorig jaar te herstellen. In dit nest worden vier of vijf vuilwitte eieren gelegd. Volgens Audubon hebben de jongen groote vijanden in de alligators. 'Wanneer de Quiscalus', zegt hij, 'in het hooge riet der open baaien en meren van Louisiana en Florida broedt, trekt het geschreeuw der jongen dikwijls de opmerkzaamheid der alligators tot zich, die dan, ter wille van het voortreffelijke wild, zachtjes in het riet voortzwemmen en plotseling aan den van een nest voorzienen stengel met den staart een slag geven, met het doel, de onvoorzichtige jongen uit het nest te slingeren. Die, welke in het water vallen, worden oogenblikkelijk verslonden. Zelden echter gelukken den kaaiman meer dan een of twee zijner aanvallen, daar de ouden spoedig zeer voorzichtig worden en de jongen bijtijds waarschuwen'. Brehm trekt echter de waarheid dezer mededeeling zeer in twijfel.

Nog algemeener is eene andere soort, de Quiscalus versicolor, die het noorden en westen der Vereenigde Staten bewoont, maar in den winter naar het zuiden trekt. Hoewel ook deze soort door het vangen van insecten veel nut kan bewijzen, weegt dit nut nauwelijks op tegen de schade, die zij veroorzaakt door het verslinden van eieren van lijsters en andere zangvogels. Zelfs schaamt zij zich niet de jongen dezer vogels, bij afwezigheid hunner ouders, uit het nest te halen en op te eten. Aan dit laatste feit schijnt ook de Quiscalus major niet geheel vreemd te zijn.

Amerikaansche advertenties.

Drukte maken en de aandacht trekken - wat het ook koste! - is een der leuzen van het bontgekleurde Amerikaansche leven. Het adverteeren heeft zich ontwikkeld tot een kunst, tot eene geheel bijzondere virtuositeit, waarin geen volk onze Transatlantische buren evenaart. Wie per stoomboot de Hudsonrivier bevaart, of den 'vader der stroomen', den Mississippi, doorklieft, ziet in het hooge riet langs de oevers groote plakkaten met 'Vinegar-Bitters', met 'Sozodont' of 'Soothing Syrup'; op de heuvels bespeurt gij meterlange letters, die u op zeep en kachels, op pillen en poetspoeder opmerkzaam maken. De rotsen hebben opschriften, die 's nachts verlicht worden en een nieuw soort van hondenbrood aanprijzen; doosvormige, met vlaggen versierde bootjes drijven over de rivier en bevelen de nieuwst gepatenteerde uitvinding aan. Midden in de bosschen hangt een banier, die afschuwelijk bont geschilderd is: 'Koopt alleen Millar's kousenbanden! Zij zijn de éénig bruikbare!' In de zoutsteppen heeft men een getimmerte opgericht, op welks top een groot bord den roem van den buitengewonen uitvinder der 'Indisch-Amerikaansche haarolie' verkondigt. De natuur wordt letterlijk op alle mogelijke wijzen ontsierd; de minnaars van mooie vergezichten klagen er over, dat hun genot meerendeels door de advertentiën bedorven wordt. Ook de schilderachtige rotsen langs den Hudson, de zoogenaamde 'Palisaden', zijn aan hun noodlot, om als middelen van reclame dienst te doen, niet ontsnapt; om de letters te kunnen schilderen, heeft men steigers moeten zetten, - maar wat zou er voor de vindingrijke en in alle werktuigkundige ondernemingen zoo ervaren Amerikanen in dit opzicht onmogelijk zijn!

Tengevolge van die advertentie-woede is de aanblik der Amerikaansche groote steden geheel anders dan de onze. Zoo zijn de huizen en winkels van een theekooper te New-York, om ze reeds van verre kenbaar te maken en het publiek aan te lokken,

met de schreeuwendste kleuren, bloedrood en hemelsblauw, beschilderd. Kolossale vlaggen, die het opschrift ‘aardbeienkoekjes’ dragen, strekken zich over de straten uit; het trottoir is inmiddels óók vol annonces, en de omnibussen en tramwagens hebben veel van rariteitenkastjes. Voor de sigarenwinkels staan reusachtige, bontgeschilderde Indianen of Negers. Die schoenmaker daar heeft een twintig voet hooge laars voor zijn winkeldeur. Een kleermaker, wiens ‘specialiteit’ de vervaardiging van pantalons was, liet wagens door de stad rijden, die zijne firma en zijn roem uitbazuinden; midden op elk voertuig bevond zich een groote klok, die elke minuut aangeslagen werd en een dof gebrom deed hooren. Een hoedenmaker liet sneeuwwit gekleede lieden met zwarte cilinderhoeden door de straten wandelen; een apotheker stalde dienstmannen met lange, wijde sleepjassen uit, die in bonte kleuren de aanprijzing zijner dranken en zalven te lezen gaven. En wil dat alles niet helpen, dan neemt men tot brutaler middelen zijn toevlucht; men plakt advertenties op vrachtwagens en equipages, ja, op zekeren dag zag men twee paarden loopen, die door den agent van een advertentiebureau met een veelkleurig plakkaat beplakt waren. De eigenaar der paarden deed hem een proces aan, maar verloor het, daar hij de individualiteit van den verwoeden adverteerder niet had kunnen bewijzen. Te Chicago sprong op zekeren Zondagmiddag een man van de over het Michiganmeer gebouwde landingsbrug af. Duizenden menschen stonden er omheen; hij werd terstond gered. Toen men hem aan het vochtige element ontrukt had, vond men op den gewaanden zelfmoordenaar een plakkaat met een reeks advertentiën, dat rondom zijn lichaam gewikkeld was; tegelijkertijd deelden agenten van dezelfde zaak onder het publiek duizenden briefjes met advertenties uit. Het ‘toppunt’ der reclame schijnt echter thans een drogist te Philadelphia bereikt te hebben; hij steeg in een luchtballon omhoog en liet uit de wolken duizenden advertenties, een ware regen van reclamebiljetten, op de stad neerfladderen. Met dat al zijn die vertooningen niet altijd vruchteloos. Velen hebben het gewenschte gevolg; want menig vermogen is alleen door het onophoudelijke, jaren lang met energie en volharding voortgezette adverteeren verworven. Het publiek is aan zulke dingen gewoon; het kijkt naar dat soort van advertenties en koopt in Amerika veel meer wonderdranken, elixers, zalven, pillen, nieuwe zeepen en dergelijken dan in Duitschland of Frankrijk.

Het Amerikaansche stelsel van adverteeren, of liever van reclame maken, breekt dan ook meer en meer door, en heeft zelfs in kleine landjes van de oude wereld ingang weten te vinden. New-York en Philadelphia zijn de éénige groote steden niet, waar door middel van rij- en voertuigen de aandacht van het publiek gevestigd wordt op de dingen, die ‘de beste en goedkoopste in het gebruik’ zijn.

De geschiedenis eener wals.

Ik was aan 't zoeken, - niet naar een volkslied, ook niet naar eene bravour-aria voor volleerde zangers, en evenmin naar eene eigenaardige melodie, - neen, de wals die mij zoo bijzonder interesseerde, hadden mijne moeder en mijne zuster mij als wiegelied, wanneer zij mij in slaap wilden maken; voorgezongen.

Ik kon er mij niets meer van te binnen brengen dan de eerste acht maten; en deze acht maten vervolgden mij als een onverbiddelijk schuldeischer, die mij als 't ware al de lieflijke herinneringen mijner jeugd een voor een wilde ontrooven.

Diezelfde acht maten echter werkten aan den anderen kant ook weer als een toovenaar, die mij met onweerstaanbare kracht het tehuis mijner kindsheid, de stemmen dergenen die ik liefhad, en wier afwezigheid ik diep betreurde, in het geheugen terugriep.

Terwijl ik mij zoo geheel alleen in Parijs bevond, waar ik door het bespelen van de violoncel in de Opera Comique, op een leeftijd als andere knapen nog naar school gaan, in mijn levensonderhoud voorzag, werd ik dikwijls gekweld door de eenzaamheid; en deze wals, die overigens volstrekt niets buitengewoons was, had voor mij de beteekenis van een zeldzaam meesterstuk verkregen.

Zij was bijna als een gebed, dat ik van 's morgens vroeg tot 's avonds laat bleef neuriën. Niet opdat het ten hemel zou opstijgen, - maar wanneer ik mij deze melodie te binnen bracht, kwam het mij voor, dat mijne dierbaren in het verre vaderland dichter bij mij waren en mij antwoord gaven.

O die wals! Wat zou ik er niet voor gegeven hebben, als ik haar g e h e e l gekend had!

Dikwijls heb ik haar voltooid en het thema op mijne manier uitgewerkt; en hoewel ik de personen, die naar mij luisterden, er wel mede kon misleiden, kon ik er toch niet mijzelven door bedriegen.

Wat ik componeerde, kwam mij in 't eerst zeer bekoorlijk voor, maar later beviel het mij niet meer, daar het alleen op mijzelven betrekking had, niet op mijne dierbaren in de verte, en evenmin op de vroegere gelukkige dagen.

De tijd vloog heen. De acht maten waren niet vergeten, maar bleven onuitwischbaar in mijn geheugen geprent.

Wanneer men oud wordt, vergeet men òf verschillende voorvallen uit de blijde jaren der jeugd geheel en al, òf men blijft ze met zeldzame duidelijkheid voor zich zien. Ik behoor tot dezulken, die een goed geheugen hebben; en dit beschouw ik als een gelukkig voorrecht. Niets is aangenamer, dan de kille werkelijkheid van het tegenwoordige door eene terugtoovering van langvervlogen schoone droomen te ontvlieden.

Op zekeren dag besloot ik, mij opweg te begeven om mijn wals te zoeken. Ik wilde naar huis gaan en zien of mijne ouders mij daarbij op de eene of andere wijze de behulpzame hand konden bieden. Ik gaf hun van te voren geen kennis van mijne komst. Zij schreven mijn bezoek eenig en alleen aan mijne liefde voor hen toe, en ik beminde dan ook niemand hartelijker dan hen. Ik aarzelde echter om hun het eigenlijke doel mijner overkomst te onthullen: zij zouden gedacht hebben, dat ik mij eene aardigheid wilde veroorloven.

Op een avond noodigde mijn vader mij uit, hem iets voor te spelen; hij hoorde mij gaarne en was een streng, door en door bekwaam musicus, zoodat ik altijd met zekeren

schroom tegen hem opzag. Dien avond echter behoefde hij mij niet lang aan te sporen. Als voorspel en om mijne vingers lenig te maken, begon ik met de weinige maten van mijn martelwals.

'Wel!' riep mijn vader eensklaps, 'herinnert ge u die wals van Zimmer nog?'

'Zimmer?' vroeg ik verbaasd. 'Is dit een wals van Zimmer? Zijt gij daar volkomen zeker van? Wie was of wie is die Zimmer?'

'Het was een jong componist, die wel eenig succes had,' antwoordde mijn vader. 'Zijne eerste compositiën beloofden veel, hij werd populair, - maar plotseling verdween hij en heeft men nooit weder iets van hem gehoord.'

'Kent gij die wals?' vroeg ik in spanning.

'Neen.'

'Wat? gij hebt anders zulk een goed geheugen, en hebt gij nu die wals vergeten?'

'Omdat ik haar nooit gekend heb. Uwe goede moeder placht u met die maten in slaap te zingen. Ook zij heeft er verder niets van onthouden.'

Den volgenden dag begon ik een ontdekkingstocht in al de muziekwinkels te ondernemen en vroeg ik daar om een wals van Zimmer. Den titel er van kon ik niet opgeven. Ik zong den aanvang der melodie, en zeide dan: 'Zoo begint zij.'

Men zag mij glimlachend aan en antwoordde: 'Dat hebben wij nooit gehoord, - dat kennen wij niet.'

In vrij neerslachtige stemming keerde ik naar Parijs terug. Jaren achtereen en op al mijne reizen kwam ik nooit in een muziekhandel, zonder naar die wals te vragen. Ik ontving steeds hetzelfde antwoord. Eindelijk gaf ik de hoop op, ooit het ontbrekende gedeelte te zullen vernemen, en stelde ik mij tevreden met de acht maten, die mij telkens en telkens weder in de gedachten kwamen.

Op zekeren morgen, juist toen ik mijne rekening met Brandus, mijnen uitgever, vereffende, zeide hij toevallig tot mij: 'Ik heb mij zooeven door een armen drommel, die niet zonder talent is, iets laten voorspelen.'

'Wilt gij het een of ander van hem in den handel brengen?' vroeg ik.

'Och, ik zou het met alle genoegen doen; maar hij is arm en heeft geen naam.'

'Misschien krijgt hij er juist daardoor een.'

'Hij beweert, in vroeger jaren nog al opgang gemaakt te hebben.'

'Hoe heet hij?'

'Zimmer.'

'Zimmer? Zegt gij niet Zimmer? O, waar woont hij? Spreek dan toch, man!'

'Ik weet het niet; hij zal morgen naar zijn manuscript komen hooren.'

'Brandus, beste vriend, bewijs mij een dienst - een grooten dienst! Geef het manuscript uit; betaal hem voor mijne rekening de tienvoudige waarde, en zend dien man tot mij, - ik moet hem noodzakelijk spreken!'

Brandus nam er genoegen mede. Ik bleef den

volgenden dag ongeduldig wachten, den daarna volgenden dag óók, - en zoo verliepen er maanden, en zelfs jaren. Zimmer kwam nooit of nimmer opdagen. Ik was aanvankelijk zeer teleurgesteld; doch daarna troostte ik mij met de gedachte, dat de rest der wals misschien de moeite van 't hooren niet waard was, en deed ik op die wijze mijn best om haar uit mijne gedachten te verbannen.

Toen ik in het jaar 1871 te Weenen vertoefde, om de repetitie van een mijner werken bij te wonen, en op zekeren dag met eenige vrienden uitreed, werden wij in de nabijheid van een 'café-concert', een verzamelplaats voor arbeiders, soldaten en voerlieden, door een grooten volkshoop tegengehouden. Wij zagen al spoedig, dat er een man op den grond lag, en men verhaalde ons, dat hij plotseling doodgebleven was.

Dokter Falkner, die zich in ons gezelschap bevond, sprong uit het rijtuig, drong door de menschenmassa heen, boog zich over den ongelukkige en verklaarde, dat de man niet dood was, maar van honger stierf.

Men schaarde zich om den lijder, goot hem wat wijn in en hield eene inzameling, waaraan wij zonder bedenken iets bijdroegen.

De dokter beloofde, den volgenden dag nog eens naar den beklagenswaardige te zullen komen zien, en vroeg daartoe naar zijn adres.

In antwoord daarop werd hem een kaartje, dat onderstaanden naam droeg, ter hand gesteld:

Rudolf Zimmer,
M u z i e k - o n d e r w i j z e r .
Sterngasse, No. 33.

'Zimmer!' riep ik, 'dien ken ik! Spoedig! gezwind! tilt hem in het rijtuig! Ik zal voor hem zorgen!'

Wij kwamen in de Sterngasse aan. Zimmers verblijf bevond zich op de derde verdieping, en een diepe weemoed maakte zich van ons meester, toen wij bij ons binnentreden niet een kamer, maar een hok, waarin de man woonde, bespeurden: - vier kale wanden, een weinig stroo, twee of drie armzalige meubelen, dat was alles!

Gelukkigerwijs waren er in het huis nog verscheidene kamers te huur; wij lieten het beste der beschikbare vertrekken voor den zieke inruimen, en dokter Falkner verzekerde mij, dat hij hem met de meest mogelijke zorgvuldigheid zou behandelen.

Acht of tien dagen later diende de kellner van mijn hotel den heer Rudolf Zimmer bij mij aan. Eindelijk zou ik dan toch mijn wals krijgen!

Ik keek op en zag een lang, oud man van een deftig voorkomen tegenover mij. Het ongeluk had diepe rimpels in zijn gelaat gegroefd, maar de uitdrukking van dat gelaat was zachtmoedig en onderworpen.

Lang, wit haar hing op zijn kaalgesleten maar uiterst zindelijke jas; zijn geheele voorkomen maakte een sympathieken en aangenamen indruk.

'Ik kom u bedanken voor de mij bewezen vriendelijkheid,' begon hij.

'O neen,' antwoordde ik; 'ik volgde slechts het voorbeeld uwer vrienden.'

'Ik heb geen enkelen vriend. Ik zal niet eens meer lang genoeg leven, om u geheel en ten volle mijne dankbaarheid te bewijzen; en ik kan niets anders doen dan u nogmaals mijne diepste erkentelijkheid betuigen.'

'Eénmaal is genoeg,' antwoordde ik droogjes. Ik vond - schoon ik niet kon zeggen waarom - dat de betuiging zijner dankbaarheid mij onaangenaam stemde.

'Ik verzeker u, dat gij mij niets schuldig zijt,' begon ik op nieuw. 'Weet gij, wie ik ben?'

'Jacques Offenbach.'

'Ja - en onder collega's is wel het minste, wat men doen kan, elkander te steunen en te helpen.'

'Collega's!' mompelde Zimmer, op bitteren toon. 'Gij zegt dat uit vriendelijkheid. Ach, ik ben een arme muziekmeester zonder lessen, zonder iets ter wereld!'

'Maar gij hebt uwen tijd gehad, - gij hebt talent ontwikkeld.'

'Hartelijk dank voor uwe beleefdheid!'

'Dat is geen beleefdheid, dat is mijne innige overtuiging!'

'Gij hebt er waarschijnlijk iets van gehoord, en gij herhaalt het nu misschien om de bitterheid van den aalmoes te verzoeten. Gij kent mij niet; gij hebt mij nooit gekend.'

'Nu vergist gij u,' antwoordde ik haastig; 'en hier is het bewijs er voor.'

Ik zette mij aan de piano en speelde de acht maten, die ik zoo goed kende.

Bij de eerste noten had de oude man het hoofd opgeheven; hevige ontsteltenis en onbeschrijflijke vreugde waren op zijn gelaat te lezen. De kunstenaar hief zich in zijne volle lengte op.

Een straal van gelukkige blijdschap blonk door de tranen heen, die langs zijne vermagerde wangen gleden. Ik was getroffen, want zijne ontroering had mij diep geschokt. Ik stond op. Hij kwam haastig naar mij toe en drukte mij de hand.

'O professor, dierbare professor!' riep hij, 'moge God u dat loonen! Gij hebt veel voor mij gedaan; gij hebt mijn leven, dat niets was, gered; gij hebt mij moed ingeboezemd om voort te leven, en dat is alles! Er is dus nog iemand, die mij begrijpen kan, en die man zijt gij; gij, die - gij, die - - O, hoe kan ik u voor die zoo groote, die zoo onverwachte blijdschap mijne dankbaarheid bewijzen!'

'Zeer gemakkelijk, lieve vriend. Speel mij het overige van uwe wals eens voor.'

'De rest, het vervolg van mijne wals?' vroeg hij.

'Ja, dat is inderdaad het grootste genoegen, dat gij mij verschaffen kunt. Als ik u zeg waarom, dan zult gij zien, dat niet gij verplichting aan mij hebt, maar dat ik uw schuldenaar ben.'

Zimmer nam aan de piano plaats en speelde, evenals ik gedaan had, de eerste acht maten, waarna hij ophield.

Ik hing vol spanning aan zijne vingertoppen, - ik klemde mij aan iedere noot vast.

De uitdrukking van opgetogenheid op zijn gelaat veranderde in diepen weemoed.

'Ik kan het mij niet meer herinneren; ik ben niet in staat, mij het overige in het geheugen terug te roepen. O, mijn God! ik word er nog waanzinnig onder! Misschien is het slechts eene oogenblikkelijke zenuwachtigheid, omdat gij naar mij luistert, want nog dezen eigen morgen heb ik de wals gespeeld.

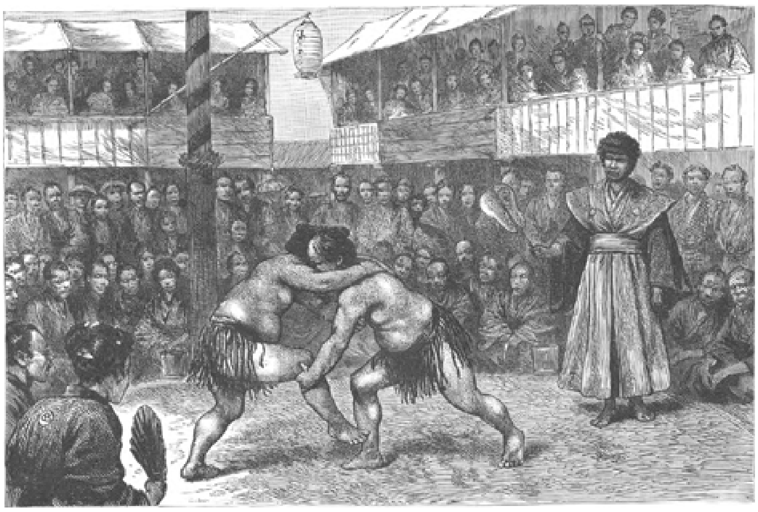

JAPANSCHE WORSTELAARS. (Zie blz. 396.)

Deze wals, ziet ge, is de geschiedenis van mijn leven, en eene zeer treurige geschiedenis ook. Maar ik zal er aan denken; ik heb haar bij mij tehuis, - ik zal er even heengaan en haar voor u halen.'

'Heel goed; doch ik zal u een beteren voorslag doen. Kom mij morgen aan het ontbijt bezoeken; gij kunt mij dan uwe wals voorspelen en uwe geschiedenis verhalen.'

Dienzelfden avond werd ik door een telegram naar Parijs teruggeroepen.

De volgende maand na mijne terugkomst deed ik bij dokter Falkner navraag naar Zimmer.

'Zimmer is dood,' antwoordde hij. 'Hij heeft mij een pakje voor u gegeven; ik zal het u zenden.'

Met diepe ontroering opende ik het pakje. Het bevatte de wals, benevens een kleinen, met safieren getooiden ring, eene reeds tamelijk geel geworden enveloppe en de volgende weinige, met bevende hand geschreven regelen: 'Waarde professor, - Aan u ben ik de éénige vreugde verschuldigd, die ik sedert 40 jaren gesmaakt heb. Sta mij toe, dat ik de drie dingen, die mij aan mijn vervlogen geluk herinneren, in uwe handen achterlaat. Ik beloofde u mijne geschiedenis. Hier is zij:

Ik was 25 jaar oud en sedert drie jaren verloofd. Ik had mijn meisje zielslief; ik werkte dag en nacht om beroemd te worden en haar gelukkig te maken.

Ik was trotsch op haar: zij was zoo schoon. Nog zijn er eenige menschen in leven, die zich haar herinneren en die u zeker zeggen zullen, dat zij even deugdzaam als schoon was.

Op een avond zeide hare moeder tot mij: "Clara is nu 20 jaar; mij dunkt dat het thans tijd voor haar is, om aan trouwen te denken." Ik omhelsde de oude vrouw, en het was mij onmogelijk, mijne gevoelens in woorden uit te drukken. Weinige dagen later reisde ik naar Praag, om mijnen vader af te halen, en ik keerde weldra met hem terug.

Overgelukkig snelde ik naar haar huis. Juist toen ik wilde aankloppen, riep een buurman mij toe: "Klop niet, zij is dood!" - Het was maar al te waar. Bitterlijk weenend trof ik de oude moeder geheel alleen tehuis. Kan iemand zich met mogelijkheid eenig begrip vormen van de smart, die mijne ziel doorvlijmde? - Ware zij in eene ziekte langzamerhand verminderd, dan had ik haar ten minste mijne innige liefde geheel en ten volle kunnen betuigen. Maar zoo plotseling weggenomen, in een oogenblik, bijna alsof God zelf er niets van geweten had!... Het was vreeselijk.

Mijn vader weende, en terwijl hij mij wegleidde, fluisterde hij mij toe: "Wees sterk!" - Hij had haar nooit gekend.

Ondanks al mijne krachtsinspanning om weder te worden wat ik vroeger was, heb ik zonder hoop, zonder moed, in rouw en vergetenheid voortgeleefd. In eene enveloppe zult gij een haarlok mijner geliefde vinden. Toen ik mijn einde voelde naderen, wilde ik die lok verbranden; maar ik deed het niet, daar ik zonder dit herinneringsteeken, indien ik misschien nog herstellen mocht, niet zou kunnen leven. Verbrand, bid ik u, de lok, zonder de enveloppe te openen.

Dezen ring schonk ik Clara bij onze verloving. Hij kostte mij honderd gulden; en dikwijls had ik, terwijl ik hem aanzag, grooten honger. Ik laat u dien ring, opdat hij niet verkocht zal worden. Nog eenmaal dank ik u. God behoede u, en behoede allen, die u liefhebben!'

Ik verbrandde de enveloppe, zonder een blik op den inhoud te werpen. De ring zal niet in handen van een kooper komen. De wals was compleet, - en behoef ik nog wel te verzekeren, dat haar bezit een bron van voortdurend genot voor mij was?

Japansche worstelaars.

Een wedstrijd van worstelaars in Japan - zegt de heer Savage Landor, van wien ook de teekening der bijbehoorende gravure afkomstig is - mag een bezienswaardig schouwspel genoemd worden. Inplaats van door het langdurige ‘traineeren’ zóó vermagerd te zijn, dat er niets dan beenderen en spieren is overgebleven, zijn de Japansche worstelaars vet en vleezig, echte schommels en dikzakken, en gedurende een worstelkamp zijn zij geheel naakt, met uitzondering van een soort van gordel, gewoonlijk van blauwe zijde vervaardigd, waaraan eene menigte franjes of linten hangen. Het strijdperk bevindt zich op een klein heuveltje, van omstreeks twintig voet in middellijn en twee voet hoogte, en bestaat uit zand, zaagsel en zoden, alles omzoomd met een strooien rand. Wanneer de worstelaars de kampplaats zijn binnengetreden, gaan zij op hun hurken zitten en wachten zoo de komst van den scheidsrechter af. Zoodra deze verschijnt - gekleed met al den zwier der Japansche mode - werpen de worstelaars hunne lichamen voorwaarts en rusten zij op hunne vingers en teenen, totdat het sein voor den aanvang van den strijd gegeven wordt. Dan klampen zij zich aan elkander vast op dezelfde wijze als de gladiatoren deden bij de Grieksche en Romeinsche kampspelen, met inachtneming van al de wettelijk voorgeschreven grepen, standen en houdingen. Intusschen is het niet bepaald noodzakelijk, om een der strijders te doen winnen, dat hij den ander op den grond geworpen heeft; een der kampioenen behoeft slechts buiten den kring van het worstelperk geworpen te worden, waarop de scheidsrechter zijn waaier laat zakken en den naam des overwinnaars proclameert, die dan weer met anderen moet vechten, totdat hij òf zelf overwonnen wordt, òf als ‘de kampioen van den dag’ uit den strijd te voorschijn treedt. Nadat het laatste gevecht heeft plaats gehad, verschijnen al de worstelaars weder in het perk; doch thans is elk hunner getooid met een prachtig zijden voorschoot, waarop goud- of zilverborduursel is aangebracht. De menigte toeschouwers, die allen rondom het strijdperk zijn neergehurkt op matten of op de bouwvallige trubines, voor deze gelegenheid opgericht, geraken niet dikwijls in geestdrift; maar na den afloop van den een of anderen mooien kamp worden er hagelbuien van citroenen, appelen en hoeden in het strijdperk geworpen en daar gretig bijeengezameld door den scheidsrechter, die de hoeden natuurlijk aan hunne respectieve eigenaars moet teruggeven, maar de citroenen en de mandarijntjes voor zichzelven behoudt en den volgenden dag zeer goede zaakjes met den vruchtenhandel maakt. Zulke wedstrijden van worstelaars, een echt Japansche ‘sport,’

worden gewoonlijk in de open lucht gehouden en duren meestal acht uren.

De ‘torpedo-koning’.

De ‘Torpedo-koning’ is dood! Te Titusville, in den Noord-Amerikaanschen Staat Pennsylvanië, is hij onlangs overleden. Hij heette William Roberts, en voor zijn naam zette hij ook nog den titel van Doctor, want van zijn vak was de man eigenlijk tandarts. Eerst in later tijd avanceerde hij tot bovengenoemde waardigheid. Bij zijn dood liet hij het niet onaardige vermogen na van tien millioen gulden - of nog iets meer. Bij zulk een sommetje komt dat er niet zoo precies op aan. Aan een boom, zóó vol geladen, let men op een pruimpje niet, zouden wij met een variant op vader Van Alphen kunnen zeggen.

Een man, die tien millioen bezat, kan reeds hierom alleen beslist aanspraak maken op het voorrecht, als een belangwekkend man beschouwd te worden. Is hij nu nog bovendien een *selfmade man*, en heeft hij, zooals Dr. William Roberts, zijn vermogen op gemakkelijke wijze door de practische toepassing van een gelukkig denkbeeld binnen weinige jaren verworven, dan zal wel niemand hem die aanspraak kunnen of willen bestrijden.

Ja, Mr. Roberts is zonder zorg of moeite een tienvoudig millionair geworden. Hij heeft zijne levensdagen niet met hard werken doorgebracht; evenmin heeft hij slapelooze nachten doorworsteld met het mijmeren over zijn denkbeeld. Hij had in zijn geheele leven één enkel goed idée, en als een echte Yankee zette hij dit met groote behendigheid en doortastende energie in geld om. Wij hebben gezien, met welken uitslag.

Dr. William Roberts was dus tandarts te New-York. Of hij zijn vak goed verstaan heeft of niet, daarover weet men niets met zekerheid te zeggen. In ieder geval evenwel schijnt het getal zijner patienten niet bijzonder groot geweest te zijn. Want weldra zien wij hem zijn praktijk in de wereldstad opgeven. Hij keert haar den rug toe en begeeft zich, gelijk zoovele anderen, naar het petroleumland Pennsylvanië, om hier zijn geluk te zoeken. En hij vond het er.

De beweging, die destijds ontstond en duizenden naar Pennsylvanië, het beloofde land der petroleum dreef, is niet beter te vergelijken dan bij de tien jaar oudere beweging, die het goudland Californië ten doel had. De petroleumkoorts was een waardig pendant van de goudkoorts. Landstreken die eeuwen lang braak gelegen hadden en bijna nooit door 's menschen voet betreden waren geworden, werden nu plotseling dicht bevolkt. Er verrezen groote steden, en handel en wandel bloeiden in het petroleumland. Hierheen dus wendde Roberts zijne schreden. Hij kwam er evenwel niet, zooals de anderen, met het voornemen om naar de nieuwe vloeistof te graven. Hij wilde in deze geheel nieuw ontstane streek eenvoudig zijne tandmeesterlijke kunst uitoefenen, en hoopte hier, waar hij geene concurrentie behoefde te vreezen, meer succes te hebben, dan in de groote stad aan de monding van den Hudson.

Daarin had hij zich misrekend. Hetzij dat de hartstocht van het winstbejag de tandpijnen verdreef, of dat de werkzaamheid des lichaams den tanden ten goede kwam, - genoeg, het atelier van den armen dentiste bleef ledig. Hoe ijverig hij zijn best ook deed, en hoe nauwgezet hij zijne operatiën ook ten uitvoer bracht, het ging hem niet voor den wind. Toen was zijn geduld ten einde. Op een goeden dag hing hij heel zijne kiezentrekkerskunst aan den kapstok, nam van de verborgenheden der

odontologie voorgoed afscheid, en besloot nu, evenals zoovele anderen, de petroleum tot hefboom van zijn geluk te maken.

In vroeger tijden, toen men met de waarde der petroleum nog niet ten volle bekend was, - toen men nog niet wist, dat de aarde in haren schoot reusachtige reservoirs van licht en warmte bevatte in den vorm van een vocht, dat gemakkelijk te verkrijgen en gemakkelijk te gebruiken is, - toen gaf men zich natuurlijk geen bijzondere moeite om de vreemdsoortige vloeistof, die als het water eener bron uit spleten in den grond voortsijpelde, of op den bodem van eenige kuilen dreef, uit te graven en zoodoende de productie dezer minerale olie te vergrooten. De inboorlingen legden op de bronnen of op den bodem der gaten oude dekens, of andere buiten gebruik gestelde stoffen, en als die volgetrokken waren, nam men ze op en wrong ze boven een kuip of emmer uit.

Zoodra men echter inzag, dat de dusver niet nagespeurde vloeistof een natuurlijken rijkdom vertegenwoordigde, die slechts in ontvangst behoefde te worden genomen, stelde men zich, zooals wel van zelf spreekt, niet langer tevreden met de bovenbeschreven, hoogst primitieve wijze van opzameling der olie. Men begon het vocht uit te graven, en hoopte langs dien weg de productie winstgevender te maken. Daarin had men juist gezien. Overal gelukte de nieuwe onderneming.

Dikwijls gebeurt het, wanneer de gegraven bron in een natuurlijk petroleum-reservoir binnendringt, dat de brandbare vloeistof plotseling met een reusachtige straal hoog in de lucht opspuit. Maar dit duurt niet lang. De straal wordt hoe langer hoe kleiner, en na verloop van weinige dagen houdt het opborrelen der petroleum zelfs geheel op. Men is dan gedwongen, de petroleum uit den grond op te pompen. En dat is dan ook de gewone wijze van exploitatie.

De aanleg dezer bronnen geschiedt op dezelfde wijze als bij de gewone welputten, die bestemd zijn om water te leveren. Men doorboort den grond en verwijdert het boorsel door middel van opzettelijk daartoe vervaardigde, speciale werktuigen, die door machines in beweging gebracht worden. De zijwanden van het daardoor ontstaande gat houdt men loodrecht, doordien men gaandeweg in de gemaakte opening, naar mate de boor dieper doordringt, een ijzeren buis drijft. Is men zoo op de petroleumlaag gekomen, dan behoeft men nog slechts op deze lange ijzeren buis een pomp te plaatsen. Zoodra men die in beweging zet, stroomt de petroleum uit de buis.

Men ziet dus, dat de constructie van de petroleumbron en de Nortonpomp dezelfde is. En toch bestaat er tusschen die beiden een hoogst belangrijk onderscheid. Het water van de welput vernieuwt zich door voortdurende toevloeiing telkens weder, hoeveel men er ook van oppompt. Doch bij de petroleum

gaat het anders. Deze is onder den grond in haar reservoir opgesloten. Zoodra zulk een reservoir nu is uitgeput, heeft er geen vanzelf toevloeiende aanvulling der petroleum plaats; en daarom schiet er voor den eigenaar der bron niets anders over, dan haar te laten voor wat zij is en op eenigen afstand eene nieuwe aan te leggen. En dit kan slechts ten koste eener zeer belangrijke opoffering van geld, tijd en werkkracht geschieden.

Hoe zou dit bezwaar te overwinnen zijn? vroeg Dr. Roberts zich af; en over die vraag dacht hij eens goed na. Hij had er trouwens tijd genoeg toe. Wat zal men ook doen, wanneer men niets te doen heeft? Men denkt dan maar na. De hoofdzaak is dan echter, dat iemand op een goeden inval komt. En Roberts kwam op een goeden inval. ‘Hoe zou het gaan,’ vroeg hij zich af, ‘wanneer men op den bodem der petroleumbron eens een ontploffing veroorzaakte?’ Dàt was de goede inval, dien hij had, en welks uitvoering zijn geldkist tot berstens toe gevuld heeft. Voor de verwezenlijking van zijn idée behoefde hij volstrekt geene voorafgaande langdurige onderzoekingen in het werk te stellen, of zich groote geldsommen te verschaffen. Eenige dollars voor het aankoopen van den eersten torpedo, - dat was het gansche bedrijfskapitaal, waarmede hij aanving. De goedhartigheid van den eigenaar eener menigte petroleumbronnen vergemakkelijkte hem zijne onderneming zeer. De zaak werd nu gezwind op touw gezet, en gelukte boven alle verwachting. Het was zijn eerste debut als ‘Torpedo-koning.’

Roberts associeerde zich nu met zijn broeder voor de exploitatie van zijn denkbeeld. Nadat de proefneming zoo schitterend geslaagd was, bestormden de eigenaars van petroleumbronnen den verloopen tandarts met aanvragen, om hun waardeloos geworden eigendom door middel van de ontploffing eener torpedo te verbeteren. Er waren in Pennsylvanië meer dan 25,000 petroleumbronnen, en bij elk dezer werden de torpedo's op bepaalde tijdstippen in toepassing gebracht. Zoo liet Roberts meer dan 150,000 torpedo's springen. Men kan dus niet zeggen, dat zijn titel van ‘Torpedo-koning’ hem ten onrechte is toegekend.

De methode was zeer eenvoudig. Men liet tot op den bodem der put voorzichtig eene met nitroglycerine (dynamiet bestond er toen nog niet) gevulde tinnen buis zakken. Vervolgens schoof men over het touw, waaraan de buis bevestigd was, een tamelijk zwaar gewicht, dat men dan snel naar beneden liet glijden. De slag van dit gewicht op de buis was voldoende, om de lading nitroglycerine te doen ontploffen. Door die uitbarsting werd de grond dan losgewoeld en voor de vloeistof nieuwe wegen geopend naar het reservoir, dat tegelijkertijd onder de pomp ontstond.

Deze operatie was buitengewoon eenvoudig en kostte aan materialen en werkkracht zoo goed als niets. Maar des te duurder liet Roberts er zich voor betalen. Hij werd door een ‘patent’ beschermd en kon daarom den prijs naar zijn goeddunken vaststellen. Eenige eigenaars van bronnen waagden wel eens eene poging om zich aan die tyrannie te onttrekken, maar het hoogste gerechtshof stelde hen in het ongelijk en de ‘Torpedo-koning’ won het proces.

Thans durfde niemand zich meer tegen den Torpedokoning verzetten, en allen bogen zich voor zijne macht. Doch zij duurde niet lang meer. Zoodra de wettelijke termijn van het octrooi des uitvinders verstreken was, ging ook de heerlijkheid van Zijne Majesteit bij de gratie der petroleum voor goed onder. Niemand liet zijne bronnen meer door Roberts ontploffen, want ieder bracht de zeer eenvoudige operatie nu zelf ten uitvoer. De geheele streek haalde ruimer adem, als van een zwaren last

bevrijd. Nu verdwenen ook van de straatwegen de zware wagens van den heer Roberts, die zonder eenige voorzorg - naar den aard der Yankee's - kolossale ladingen nitroglycerine op alle uren van den dag en in allerlei richtingen transporteerden. Het gebeurde soms, dat een al te hevig schokken van den wagen de gevaarlijke stof eensklaps deed ontploffen. Na een vreeselijk gekraak zag men dan niets meer van het gansche transport terug. Paarden, wagens, koetsier - alles was verdwenen. Maar... er ontstaat dan ook nergens eene monarchie zonder den bloeddoop!

Het is overigens te vreezen, dat die overdreven ontploffing van torpedo's niet zonder kwade gevolgen zal blijven voor de oppervlakte van den grond en de daarop geplaatste gebouwen. De hoeveelheid opgepompte petroleum is ongelooflijk groot, en de ondergrond van Pennsylvanië bestaat eigenlijk nog slechts uit reusachtige catacomben. Wanneer nu door die veelvuldige uitbarstingen de grondpijlers geslecht worden, die de ledige ruimten scheiden, waarin vroeger de petroleum bevat was, dan moeten daardoor ten slotte instortingen teweeggebracht worden, welker uitwerkselen zich tot aan de oppervlakte des aardbodems op de noodlottigste wijze zouden doen gevoelen. Dit kan nog lang duren. Doch daar men niet ziet, welke gevolgen de onderaardsche ontploffingen na zich sleepen, kan onder bepaalde omstandigheden ééne enkele noodlottige ontploffing voldoende zijn, om het gansche terrein uit zijn verband te rukken en eene instorting te veroorzaken, zooals de menschheid er nog nooit een gedroomd, laat staan dan beleefd heeft.

Het geheel in puin gevallen Pennsylvanië ware dan een waardig rijk voor den Torpedo-koning. Doch wat maakt dat voor hem uit? Hij is dood; hij is gestorven met het gelukkig bewustzijn van in een denkbeeld, dat hem misschien een kwartier nadenkens gekost heeft, millioenen gevonden te hebben, terwijl een knap geleerde het in zijn gansche leven en bij zwaren arbeid vaak niet eens tot het noodigste kan brengen. - Alles is best in deze allerbeste wereld!

De edelmoedigheid van Montesquieu.

De beroemde schrijver van den ‘Esprit des lois’, Charles de Secondat, Baron de la Brède et de Montesquieu (1689-1755), was buitengewoon liefdadig, maar deed ook tevens altijd angstvallig zijn best om het goede, dat hij verrichtte, te verbergen; en slechts door een toeval ontdekte men na zijn dood een trek van goedhartigheid, die bewondering verdient. Montesquieu was namelijk gewoon, van tijd tot tijd een bezoek te brengen aan een zijner zusters, die te Marseille woonde. Toen hij bij gelegenheid van zulk een

bezoek op zekeren Zondagavond langs de haven ging wandelen, noodigde een jeugdig matroos hem uit, zich van zijne boot voor een roeitochtje op zee te bedienen. Montesquieu stapte in het schuitje, maar bemerkte al heel spoedig dat de jonkman niet best de kunst van roeien verstond, en vroeg hem hoe dat kwam. De matroos antwoordde, dat hij eigenlijk goudsmidsknecht was, maar dat hij zijne boot op Zon- en feestdagen verhuurde, om nog eenig geld te verdienen, ten einde zoo met medewerking van zijne moeder en zijne zusters hun vader los te koopen, die door Algerijnsche zeeroovers gevangen genomen en als slaaf naar Tetuan gevoerd was.

Montesquieu werd door het verhaal van den jongen man diep getroffen, vroeg nadere inlichtingen naar zijn familie, benevens naar den naam van zijn vader en van den meester te Tetuan, wien hij thans in eigendom toebehoorde; en toen hij weder aan land stapte, stelde hij den bootroeier zijne beurs ter hand, die zestien Louis d'or (f384) bevatte. - Zes weken later kwam de vader te Marseille bij zijne familie terug, en hij stond niet weinig verbaasd toen hij hoorde, dat hij niet aan de zijnen, zooals hij gedacht had, zijne invrijheidstelling verschuldigd was. En niet alleen was hij losgekocht, maar men had voor hem ook kleederen en overvaart naar Frankrijk betaald en hem nog bovendien de som van vijftig Louis d'or (f800) overhandigd.

De jonge man herinnerde zich terstond den onbekende, dien hij in zijne boot gevaren had, en deed zijn uiterste best om hem terug te vinden; maar eerst na verloop van twee jaar ontmoette hij hem weder op straat en smeekte hij hem dringend, zijne familie toch in de gelegenheid te stellen om den edelen weldoener haren dank te mogen betuigen. Montesquieu echter deed alsof hij volstrekt niet begreep wat de ander bedoelde, en verdween ijlings onder de menigte, die zich reeds om het tweetal had heengeschaard.

Eerst na zijn dood vond men onder zijne papieren eene aanteekening waaruit bleek, dat de som van 7500 francs was afgezonden aan een Engelschen bankier, die te Cadix woonde. Men wendde zich nu tot dezen, die ten antwoord gaf, dat deze som voor het loskoopen van een Marseillaan, Robert geheeten, een slaaf te Tetuan, gebruikt was geworden, - en slechts langs dezen weg en door het verhaal der familie van den geredde kwam men den waren staat van zaken te weten.

Echos uit de modewereld, door Coquette.

Hoewel bij velen de kachels nog wel niet zullen branden, in deze mooie, tweede helft van October, zoo worden toch van lieverlede zomermantels, hoeden en japonnen opgeborgen voor het volgend jaar. De wintermantels worden veel langer gedragen dan in jaren het geval was, en nu ziet men weer eens welk een tyran de mode toch is, want vroeger vonden wij lange paletots onuitstaanbaar en stijf, en thans vertoonen zelfs de nieuwste jaquetten verlengstukken over de heupen, om de taille beter te doen uitkomen. Gekleede, aansluitende herfstmantels, lang en bijna op den voet vallend als een royale robe-princesse vormen, voor oudere dames, een elegante en tevens gedistingeerde dracht; men ziet ze gegarneerd met vederbont of met een dichte soutachebewerking.

Zeer gewild schijnt de eigenaardige jaquetvorm Louis XIII, naar de wijze der heeren-jassen uit de 17e eeuw, gesloten door een dubbele rij knoopen en versierd

met breede revers. De mouwen zijn wijd naar den schouder toe, en aan den pols zeer nauw; de hooge opstaande kappen aan de bovenmouw nemen vooralsnog niet af in omvang. Er is zulk een ruime keuze in kleur en snit op het gebied der wintermantels, dat men eigenlijk niet weet welk model en welke kleur te verkiezen. Bruine en zwart peluche mantels zijn bijkans een rage, sommige met sluitenden rug en losse voorpanden, de andere geheel in jaquetvorm.

Ook koetsiersmantels met gesoutacheerde pélérines behooren tot de nieuwste en meest practische winterdracht. Terwijl van vele mantels, jaquetten of paletots, de voor- en zijpanden uit fluweel of peluche zijn vervaardigd, zijn de mouwen veelal van zijde of astrakan ook wel van dicht gesoutacheerd laken.

Op het gebied der japonnen verschijnt weer de slankkleedende robe-princesse. Ik zag een zeer elegant princessekleed van fijn kastanjebruin laken op een rok van bruin satijn, waarvan de lange geplisseerde strooken tusschen de voorpanden uitkwamen. De mouwen waren eveneens van bruin satijn, wijdloopend naar den schouder, zeer sluitend naar den pols toe; de buste was met een overslag, gesoutacheerd met zijden galon, van beide schouders afdalend en zich voortzettend tot onder aan de robe. Een Mediciskraag van zwart zijden guipure sloot om de ronde uitsnijding van den hals. Men ziet ook weer de dubbele ruche dragen van effen of gemoesde tulle, ter zijde of van achteren afgemaakt met een strik.

Als een variatie op het chapiter hooge kragen, is zeer aanbevelenswaard de dracht der geplooide sjaals uit zijden neteldoek, in Parijs met voorliefde gedragen en voorhanden in alle kleuren, die men dan kiezen kan overeenkomstig het kostuum waarbij zij worden gedragen. Men maakt er ook dikwijls een fichu van met afhangende einden. In de galons heerscht een bijkans Oostersche weelde, een groote verscheidenheid; men vervaardigt tegenwoordig breede galons in Byzantijnsche stijl, met goud- en zilversoutache met ingeweven bonte steentjes, blauw, rood en groen; fluweelen passementen benaaid met git, vedergarneersels, waarmede men de randen der japonnen omzet, ook wel de mouwen en de Medicis-kragen. Donzige ruches van witte of gekleurde vederen doen een slanken hals goed uitkomen. Aan de nieuwe vormen der ronde winterhoeden zijn de platte bollen en breede randen nog immer in zwang. De van

achteren smalle rand verbreedt zich aanmerkelijk naar voren toe, wordt een weinig opgeslagen of ingebogen tot een oploopende punt. De kapothoedjes zijn niets meer dan een soort toque, van voren en achteren met een touffe veertjes gegarneerd, gedragen met of zonder smalle keelbanden.

Ook de reis-jockeypetten worden nog als hoofdbedekking gedragen, vervaardigd uit warmer stoffen

WANDELTOILETTEN.

en behalve met pelswerk, gegarneerd met een weefsel van fijne fazantenveertjes; hoe kleuriger veertjes hoe mooier. Enfin, de mode van dit jaar is niet juist geschikt om de zucht naar weelde van het opkomend geslacht tegen te gaan, veel meer om het oog van lieverlede te wennen aan overdreven versiering, doch een verstandig mensch zal ook hierin wel weten te geven en te nemen, en zonder een slaafsch navolgster der mode te zijn, het midden weten te houden tusschen een ouderwetsch ridicuul type, en de echte modepop.

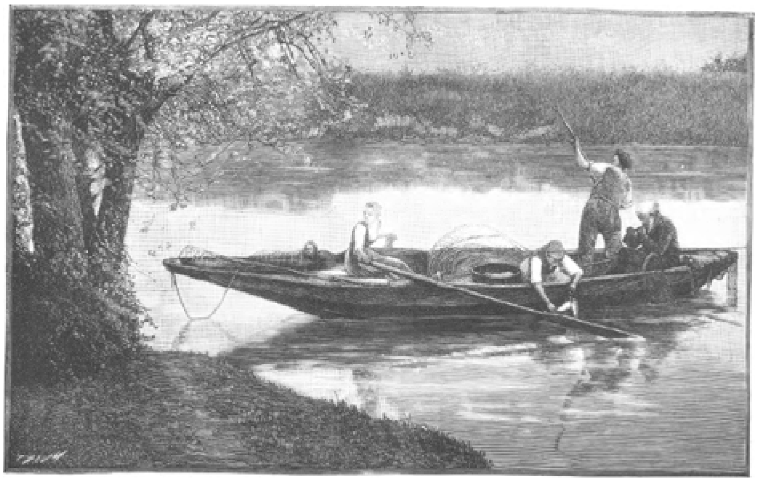

HUISWAARTS OP 'T MEER. Naar Boucher. (Zie blz. 402.)

Huiswaarts op 't meer.

De wind jaagt zelfs geen rimpel over 't nat,
En heeft nauw kracht genoeg om 't dorrend blad
Te dompelen als in een zilvren bad
   Met gouden glansen,

Die 't watervlak weerspiegelt van omhoog,
Waar de avondzon, in haar scharlaken boog,
Vol majesteit weer statig westwaarts toog
   Aan 's hemels transen...

't Is stil alom. Alleen het riemgeplas
Der volle schuit, die langs het oevergras
Op 't water zweeft, alsof ze een vogel was,
   Weerklinkt in 't ronde, -

Totdat in 't eind de blinde visscherman,
Wiens fluitspel vaak zijn nacht verheldren kan,
Een danktoon mengt in 't plechtig zwijgen van
   Deze avondstonde...

OCTOBER, '90.
H.V.

Goed nieuws voor luchtschippers.

Honderd jaren zijn er verloopen, sedert een menschelijk wezen zich hoog in de lucht verhief - en toch verkeert de zoogenaamde luchtscheepvaart nog altijd in den toestand der kindsheid. Boven ons breidt zich de onbegrensde luchtoceaan uit, vrijer dan de zee, ten allen tijde toegankelijk, en gekliefd door tallooze levende wezens, - maar het voorbeeld dat de natuur ons tot beheersching van het luchtrijk in den vliegenden vogel gegeven heeft, kon tot dusver door den mensch niet nagebootst worden, ja zelfs de mechaniek der vogelvlucht was vrij lang volkomen duister. Onze tegenwoordige luchtscheepvaart heeft zich niet den v o g e l ten voorbeeld gesteld, maar den v i s c h ; het toeval, dat de gebroeders Montgolfier op het gebruik van een ballon met warme, lichte lucht bracht, bleef steeds den toon aangeven, want alle latere proefnemingen hielden zich trouw aan den oorspronkelijken hoofdvorm van den ballon.

Intusschen bestaat er een gewichtig feit, het bewijs opleverend, dat de mensch zich hiermede waarschijnlijk niet op den rechten weg bevindt. De natuur namelijk, deze groote leermeesteres, in wier organisatiën zich allerwegen een groot, het onze oneindig ver te boven gaand verstand, ja, eene goddelijke wijsheid uitspreekt, heeft voor de bewoners der lucht niet de z w e m b l a a s gekozen, maar deze slechts aan de in het water levende dieren verleend. Dit is een duidelijke vingerwijzing, die ons herinnert dat deze blaas - en dus ook de met licht gas gevulde ballon - voor de beweging door de lucht ongeschikt is en in alle opzichten verworpen moet worden. Of wij met al de verschillende gronden voor die ongeschiktheid volkomen bekend zijn of niet, is totaal bijzaak; de omstandigheid dat de natuur het grondbeginsel van

den ballon bij de dieren der lucht n i e t toegepast heeft, is een afdoend en beslissend bewijs voor het feit, dat het in dit geval ónbruikbaar is. Wil men dus ten opzichte van de luchtscheepvaart tot werkelijke vorderingen geraken, dan moet men tot de natuur terugkeeren en de vogelvlucht bestudeeren. De vliegende vogel leert ons, dat het mogelijk is, de luchtzee even volkomen te beheerschen als den waterocean. Onze rivier- en zeeschepen zijn niets anders dan meer of minder onvolkomen toepassingen van de wet, die aan den bouw van den visch ten grondslag ligt; doch onze luchtschippers moeten hun voorbeeld in den vliegenden vogel zoeken. Deze eenvoudige waarheid is dan ook inderdaad reeds uitgesproken; ja, men behoeft niet eens naar de oude sage van den Griek Daedalus terug te keeren, om menschen te vinden, die pogingen in het werk gesteld hebben om met kunstmatige vleugels te vliegen. De uitslag was wel is waar steeds allerjammerlijkst, - maar, zou men ook kunnen vragen, hoevele menschen zouden er wel in het water zijn omgekomen, eer het den eerste gelukte, al zwemmende een rivier over te steken?

Uit den jongsten tijd kan onder de vliegkunstenaars de Belg De Groof genoemd worden, die ongeveer zestien jaar geleden in Engeland daartoe pogingen in het werk stelde. Den lichaamsbouw der vledermuis tot voorbeeld nemend, had hij twee reusachtige vleugels van 37 voet lengte en 4 voet breedte vervaardigd, en daaraan nog een 18 voet langen staart toegevoegd; en de geheele toestel was zoo ingericht, dat De Groof vleugels en staart in beweging kon brengen door op een onder zijne voeten aangebrachte plank te trappen. Door den luchtreiziger Simmons liet hij zich, aan een lang touw bevestigd, mede naar boven nemen, en daalde toen van verscheidene honderden voeten hoogte gemakkelijk en veilig naar de aarde neder. Door deze welgeslaagde proefneming stoutmoedig geworden, ondernam de man op dezelfde wijze een tweeden vliegtocht, waarbij hij verpletterd nederstortte. Dien slechten afloop kan niemand verwonderen, want bij elke nieuwe uitvinding komen door hare eerste toepassing gebreken aan den dag, - en bij de proefnemingen op het gebied der vliegkunst loopt elke mislukking onvermijdelijk uit op den dood van hem, die het waagstuk ondernomen heeft.

De eerste, die zich wetenschappelijk met de voorwaarden van het vliegen bezig hield, is de Napolitaansche professor Bozelli geweest, van wien in het jaar 1680 te Rome een voor den toenmaligen tijd voortreffelijk werk: ‘Over de beweging der dieren’ verscheen. Hij verklaarde het vliegen voor eene samengestelde beweging met snel herhaalde sprongen door de lucht; het vliegen van den mensch beschouwt hij als iets totaal onmogelijks, wijl deze de daartoe vereischte borstspieren mist.

Een ander belangrijk onderzoek aangaande het vliegen werd in het jaar 1799 door den beroemden mathematicus Nicolaus Fusz te Petersburg in het werk gesteld. Daaruit bleek, dat een krachtig vlieger, die slechts zijn eigen gewicht te dragen heeft, wel in staat is om zich louter door de kracht zijner vleugels met steeds toenemende snelheid tot eene belangrijke hoogte op te heffen, en tevens dat hem na een aanhoudenden en krachtigen vleugelslag nog genoeg snelheid overblijft, om ook zonder zichtbare beweging der vleugels nog een tijdlang horizontaal in de lucht voort te zweven.

Later heeft J.J. Prechtl de nasporingen betreffende de vogelvlucht voortgezet, en tengevolge daarvan aangetoond, dat de snelheid en stijgkracht van den vogel

beheerscht wordt door de snelheid van den vleugelslag en de grootte van den slaghoek. Practische resultaten evenwel hebben die onderzoekingen geen van allen gehad, omdat men bij de proefnemingen steeds uitging van het beginsel, den dooden last door de stijgkracht van een met licht gas gevulden ballon te doen dragen. Tot voortbeweging van het geheel in horizontale richting heeft men zich voorts in den jongsten tijd bediend van een luchtschroef, die door een electrischen motor in draaiende beweging gebracht werd. Het beroemdste 'bestuurbare' luchtschip van dien aard is de door twee Franschen, Rénard en Krebs, vervaardigde ballon, die met eene snelheid van 6 meters in de seconde den dampkring doorsneed, of, beter gezegd, gedurende een korten tijd doorkroop.

In dezen stand der zaak komt nu een uitstekend mathematicus, professor Von Miller-Hauenfels, met nieuwe onderzoekingen over het vliegen, en beschrijft hij in zijn werk 'De gemakkelijke zeilvlucht der vogels en de zeilende luchtscheepvaart als einddoel van een honderdjarig streven' het hieronder behandelde luchtschip met zeilen en luchtvleugels als het goedkoopste en beste middel voor het snelle vervoer van personen en goederen. Die uitspraak is van zeer verre strekking, en professor Von Miller is zich daarvan dan ook wel bewust. Hij grondt zijne bewering intusschen op physisch-mathematische onderzoekingen van de vogelvlucht, die hem tot het resultaat brachten, dat bij de zeilvlucht der vogels volstrekt geen zweefarbeid verricht wordt en de nauwkeurige nabootsing dezer vliegwijze derhalve aan de zeilende luchtscheepvaart voor het verkeer op groote schaal de overwinning op alle andere stelsels - ook op de proefnemingen om ze binnen onzen dampkring in toepassing te brengen - moet verzekeren, vooral daar de theorie geene grenzen ten opzichte der te vervoeren lasten stelt.

Nu is het een feit, dat onze vogels over het geheel slechts een bescheiden omvang bezitten, en zou men dus de tegenwerping kunnen maken, dat de natuur toch zelve bij de groote gieren blijkbaar reeds op de grens van het mogelijke gekomen is en de zwaardere struisvogel zijne vleugels volstrekt niet tot vliegen gebruikt. Die tegenwerping is zonder eenigen twijfel zeer belangrijk, waartegenover theoretische argumenten misschien niet veel gewicht in de schaal zouden kunnen leggen. Maar het is zeer waarschijnlijk, dat de grenzen van grootte en zwaarte in de vogelwereld niet dáárom betrekkelijk zoo nauw getrokken zijn, omdat daarbuiten de mechanische voorwaarden van het vliegen ongunstiger verhoudingen aannemen, maar alleen omdat zulke reusachtige vogels alsdan tengevolge van de vereischte grootere vleugeloppervlakten niet gemakkelijk de voor hen geschikte schuilplaatsen en slechts met groote moeite het voor hen benoodigde voedsel zouden vinden. In eene vroegere ontwikkelingsperiode der aarde werd dan ook werkelijk de lucht door ware vliegende monsters doorsneden, welker versteende overblijfselen ons door de palaeontologie beschreven worden.

Op grond zijner onderzoekingen komt professor Von Miller-Hauenfels tot een reeks van gevolgtrekkingen betreffende het machinale kunstvliegen, die zeer opmerkelijk zijn. Allereerst legt hij er den nadruk op, dat de mensch voor altijd, de zeilvogel slechs voor het grootste gedeelte van zijn levensduur aan den vasten grond gebonden is, - daarom moet de eerstgenoemde zich voor luchtreizen evenzoo inrichten als de laatste, d.w.z. hij moet een voertuig kiezen, dat zwaarder is dan de verplaatste lucht. 'Het langdurige voorbijzien dezer eenvoudige waarheid', zegt hij, 'en de buitengewoon langzame wijze, helaas! waarop zij ingang verkrijgt, omdat men tot

in den jongsten tijd de ongelukkige meening bleef toegedaan, dat alleen en uitsluitend de ballon met opstuwende kracht voor den mensch de taak van den vogel kan vervullen, - dit alles is oorzaak geweest, dat de luchtscheepvaart gedurende een tijdperk, waarin nijverheid en verkeer waarlijk reusachtige vorderingen maakten, een eeuw lang bijna op hetzelfde standpunt is blijven staan. Men had er geene oogen voor, dat de ballon met opstuwende kracht een geheel andere taak heeft, dan nuttige lasten van grooten omvang over een aanmerkelijken afstand te vervoeren. Het is inderdaad goed bedacht en zeer verlokkend, een met licht gas gevulde ballon op zoodanige wijze met het luchtvaartuig in verbinding te brengen, dat de doode last nagenoeg of geheel geneutraliseerd en de te vervoeren of nuttige last tegelijkertijd als een voor de zeilvlucht zelf noodzakelijke ballast gebezigd wordt. Doch laat ons weder een blik werpen op de voorbeelden in de natuur, die steeds onze leermeesteres blijven moet, omdat uit hare inrichtingen en voortbrengselen overal de hoogste wijsheid spreekt! Ware voor de zeilvogels eene dergelijke, met eene ijlere middenstof dan de lucht gevulde blaas onvermijdelijk noodzakelijk, dan zou de natuur hen daarmede zeker wel toegerust hebben. Daarom geloof ik, dat bij de pogingen om de luchtscheepvaart voor het verkeer op groote schaal bruikbaar te maken, eindelijk geheel en voor goed van den ballon moet afgezien worden.'

Wat de vliegproeven van den mensch aangaat, gelooft prof. Von Miller-Hauenfels, dat deze nooit van groote beteekenis zullen worden en hoogstens nu en dan als *sport* dienst zullen doen. Zonder zich hierbij dan ook lang op te houden, geeft hij het ontwerp van een l u c h t s c h i p z o n d e r b a l l o n, dat, in plaats van den ballon, horizontaal staande zeilen benevens luchtvleugels (luchtschroeven) bezit, die door een stoommachine in beweging gebracht worden. Voor de détails moeten wij den belangstellenden lezer naar het boekje van Miller-Hauenfels verwijzen, daar ze hier moeielijk uiteen gezet kunnen worden; alleen zij nog met een enkel woord aangestipt, dat een luchtschip van de bovenbedoelde soort volgens de berekening van den uitvinder voor 25 personen eene zeiloppervlakte van 29 meters lengte en spanwijdte, en een voor 10 personen een vliegdak van 18½ meter lengte en spanwijdte vordert. De berekenaar is in zijne voorstellen zeer behoedzaam; wel is hij van de juistheid zijner onder cijfers gebrachte denkbeelden overtuigd en zegt hij zelf: 'De zaak is volkomen rijp voor proefnemingen, en daar de hulpmiddelen der wetenschap, wanneer zij echte waar en geen prullen zijn, niet bedriegen kunnen, zal zij ook spoedig rijp zijn voor de algemeene invoering en toepassing'; maar tóch is hij van oordeel, dat de proefnemingen voorloopig met een goed werkend model moeten uitgevoerd worden, waaraan men op grond der gedane

waarnemingen zoo lang veranderingen zou kunnen maken, totdat de gang van het geheel onberispelijk schijnt. De gansche machinerie, die men het best bij een vliegenden draak zou kunnen vergelijken, is overigens niet in staat, van den vlakken grond op te stijgen, maar moet van een hoogte, die een steile glooiing bezit, haren aanloop nemen, en op eene dergelijke hoogte moet zij ook landen. Dit maakt de proefnemingen nu wel min of meer kostbaar, maar kan toch voor de uitvoering geen al te groot bezwaar geacht worden; evenmin als iemand er bij de stoomvaart een onoverkomelijk bezwaar in ziet, dat men slechts van een steiger of met een vlet het stoomschip kan bereiken, of het er bij den spoorweg in vindt, dat de trein niet elken reiziger onmiddellijk voor zijne huisdeur afzet. 'Alles saamgenomen', zegt Von Miller-Hauenfels,

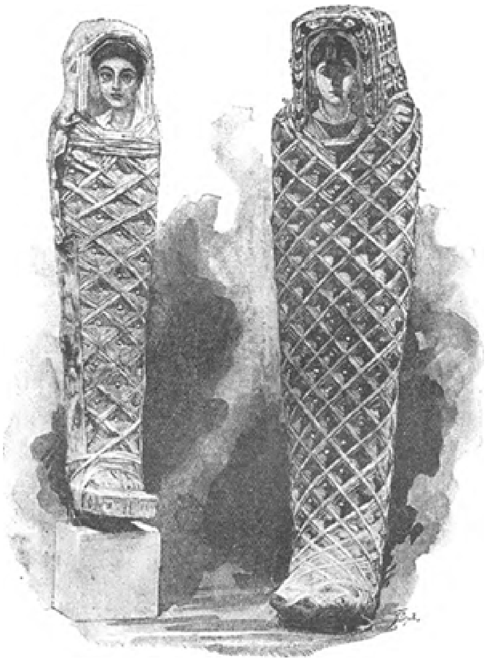

AFBEELDING VAN PROTRET-MUMMIËN.

'kan men moeielijk de oogen sluiten voor het feit, dat wij hier met een vervoermiddel te doen hebben, dat, wat de snelheid betreft (20 of 30 meter in de seconde), ja zelfs in economisch opzicht, en voorâl hierin, bestemd is om voor het spoorwegverkeer en de waterscheepvaart een ernstig concurrent worden. Het is zelfs niet onwaarschijnlijk, dat men eenmaal, met gebruikmaking van Pelagische eilanden voor brandstofmagazijnen, den oceaan goedkooper en sneller zal kunnen o v e r v l i e g e n dan d o o r v a r e n .'

Dat zijn b l i k k e n in een zeer ver verschiet, en prof. Von Miller ontveinst zich dan ook niet, dat de maaiers voor het rijpe graan nog een tijdlang aarzelend zullen blijven staan; dat de waarheid wel ten slotte zal zegepralen, maar de zaak het gewone verloop hebben zal: in het eerst schouderophalen over den bespottelijken dweeper, die evenals de adelaar de lucht wil doorklieven, en ten slotte bewondering van den een of anderen Amerikaan, die de zaak in gang zal brengen. Laat ons hopen, dat die veronderstellingen n i e t bewaarheid worden, maar dat er in de oude wereld evengoed menschen te vinden zullen zijn, die het onderzoek van Miller-Hauenfels' denkbeelden zooveel mogelijk zullen trachten te bevorderen. Dat is ook de reden waarom wij de vrijheid nemen, de redeneeringen van den geleerden Grätzer mathematicus, voor

zoover dit hier in een algemeen verstaanbaren vorm geschieden kon, aan den grooten lezerskring van dit tijdschrift ter inzage en overweging voor te leggen. Natuurlijk komt alles op de uitvoering aan, want zoo ergens, dan geldt op het gebied der luchtscheepvaart de oude waarheid: ‘Probeeren gaat boven studeeren!’

Iets over de Grieksche schilderkunst.

Het ziet er met onze kennis van de grieksche schilderkunst treurig uit. Geen enkel stuk van een der groote meesters is bewaard gebleven; copiën bezitten we evenmin. We moeten ons tevreden stellen met de korte, onduidelijke beschrijvingen, die de klassieke schrijvers ons ter loops van een paar dier meest beroemde stukken geven. Eene reconstructie met behulp van deze gegevens is dan ook onmogelijk. Pausanias beschrijft ons uitvoerig de twee beroemde werken van Polygnotos in Delphi, het eene de verwoesting van Troje, het ander de onderwereld voorstellende, maar tot op heden is het nog niet gelukt de vraag naar de compositie dezer beiden op bevredigende wijze op te lossen. Zoo kennen we dan alleen eenige namen van beroemde schilders, en eenige anekdoten van hen, maar van het karakter hunner kunst noch van het streven der verschillende scholen hebben we eene juiste voorstelling.

Een tijdlang had men hoop dat de opgravingen te Pompeji licht zouden verspreiden over dit donker gedeelte der kunstgeschiedenis. In dit kleine campaansche landstadje, dat in 79 n. Chr. door de bekende uitbarsting van den Vesuvius onder een aschlaag bedolven werd, waarvan het sedert het midden der vorige eeuw gaandeweg bevrijd wordt, vindt men huizen, wier wanden, volgens den toenmaals in Rome heerschenden smaak, op de bontste wijze beschilderd zijn. Deze wijze van versiering van het binnenhuis dateert uit den tijd na Alexander den Grooten en nadat Rome in de Grieksche steden van Egypte en Klein-Azië hiermede had kennis gemaakt, had het haar overgenomen. Daar nu Rome's geheele kunst in werkelijkheid niets anders was dan de grieksche kunst, op Italiaanschen bodem overgeplant, hoopte men in deze Pompejaansche fresco's eenige copiën naar bekende Grieksche meesters te kunnen aanwijzen. Deze hoop is niet vervuld. Motieven ann grieksche werken ontleend vindt men in groote massa, door fijne combinatiën heeft men menig beeld in verbinding gebracht met een werk van een beroemd meester dat we uit eene beschrijving kennen, maar met zekerheid kent men tot dusverre slechts ééne

copie naar de beroemde Medea van Timomachos, voorgesteld op het oogenblik dat zij hare beide kindertjes gaat vermoorden om zich op deze wijze te wreken op haren ontrouwen echtgenoot.

Eene betere voorstelling van wat de Grieksche schilderkunst beteekend heeft dan ooit de vluchtige schetsen op de wanden van Pompeji's huizen kunnen geven, krijgen we bij het zien van de buitengewoon fijne en keurige mozaieken, waarvan men in Pompeji enkele gevonden heeft. Het beste voorbeeld hiervan is de zoogenaamde 'Alexander-slag.' Ongelukkig is het niet heelemaal ongeschonden bewaard gebleven. Waarschijnlijk hebben we hier den slag bij Issos voor ons. Het beslissende oogenblik van den strijd is gekomen. In woeste vaart, niet merkende dat hem de helm van het hoofd gevallen is, nadert van links de macedonische held. Een prachtig gekleede Pers snelt op hem af: een goed gemikte stoot met de machtige lans doorboort hem het lijf. Vol ontzetting ziet koning Darius op zijn strijdwagen dit feit aan. Aan eigen gevaar denkt hij niet. Zijn wagenmenner drijft de paarden ter vlucht aan: er is in het gedrang geen ontkoming! Angstig zijn aller oogen op den koning gericht! Hij schijnt verloren: daar stijgt een uit zijn gevolg van zijn paard en biedt het den koning ter vlucht aan, niettegenstaande hij zelf zijne opofferende daad wel met den dood zal moeten bekoopen.

Hier hebben we echte grieksche kunst, hier vinden we haar talent, van met de eenvoudigste middelen iets grootsch te scheppen, terug. Het orgineel waarnaar dit mozaiek gemaakt is, werd waarschijnlijk in den tijd van Alexander zelf vervaardigd.

Of er misschien niet in de toekomst helderder licht zal opgaan?

Wanneer we letten op datgene, wat de laatste tien jaren ons gebracht hebben, willen we niet wanhopen. Ik heb hier vooral het oog op twee hoogst interessante ontdekkingen. De eerste is die van de

GRIEKSCH-EGYPTISCHE PORTRETTEN. (Uit de verzameling van Theodor Graf in Weenen.)

reliefs van een verbazend groot grafmonument in Gjöl-Baschi in Lykië. Reeds in 1842 was het door Schönborn ontdekt en kort beschreven, in 1882 bracht eene Oostenrijksche expeditie, onder leiding van den verdienstelijken Benndorf, de reliefs naar Weenen. Dit grafmonument bestond uit een groot vierkant, door een muur omgeven: in het midden hiervan stond de groote sarkophaag met nog andere beeldhouwwerken. De muur was aan den binnenkant met reliefs versierd, die in twee rijen boven elkaar den geheelen muur langs liepen. Ofschoon de reliefs sterk verweerd zijn, is toch de inhoud der voorstelling niet moeielijk te vinden. Onder anderen vinden we hier een amazonenslag, den vrijermoord van Odysseus, de schaking der dochters van Leukippos door Kastor en Pollux. Het valt niet moeielijk te bewijzen dat deze reliefs vervaardigd zijn door kunstenaars, die onder den invloed staan der Attische schilderkunst van de vijfde eeuw v. Chr. en daar we weten dat de groote mannen van dien tijd, Polygnotos en Mikon deze zelfde onderwerpen behandeld hebben, ligt het voor de hand de werken dezer laatsten als voorbeelden voor onze reliefs aan te nemen. Dit aangenomen zijnde, kunnen we uit hen eenige voorstelling krijgen van de werken dezer mannen.

Belangrijker nog is de tweede ontdekking. Terwijl we al het bovenstaande slechts ter loops konden aanstippen, willen we bij deze een oogenblik langer stil staan. Een paar jaren geleden is eene zeldzame collectie oude grieksche portretten naar Europa gekomen. Ze zijn afkomstig uit Rubaijat, ± 3 mijlen ten noordoosten van de ruïnen van het oude Krokodilopolis, het latere Arsinoë, gelegen, de hoofdstad van de vruchtbare oase in Egypte, die op dit oogenblik den naam draagt van El-Fajjum. De in de rotsen uitgehouwen graven, waar ze van daan komen, zijn als de meeste Egyptische begraafplaatsen in de oudheid geplunderd, de kisten en de mummiën zijn, bij het zoeken naar goud en edelgesteenten, vernield, wat voor de roovers zonder waarde was en hiertoe behooren gelukkig ook de portretten, werd door hen in het woestijnzand geworpen, dat alles zeer zorg-

vuldig voor ons bewaard heeft. Een paar jaar geleden werden ze aldaar door Arabieren ontdekt, die ze verkochten aan agenten van het handelshuis Theodor Graf in Weenen, en op deze wijze is deze zeldzame verzameling in Europa gekomen, waar ze nu een triomftocht houden door alle groote steden. Een jaar geleden had schrijver dezes gelegenheid ze in Amsterdam te bewonderen.

Het portret van den doode op de kisten van hout of papier-mâché, die de mummie bevatten, aan te brengen is eene Egyptische gewoonte, die tot diep in de oudheid opklimt. Dit portret werd niet op de kist geschilderd, maar daarop gebeeldhouwd. Gewoonlijk werden alhier het hoofd, de handen en voeten plastisch aangegeven. Van eene wedergave van de trekken des overledene is hierbij geen sprake. Al deze sarkophagen vertoonen hetzelfde type, denzelfden stijven, conventioneelen vorm van gezicht en haar en baard.

De grieksche bevolking, die na Alexander den Groote, na de stichting van Alexandrië, de Nijl-delta tot nieuwe bloei bracht, heeft deze wijze van begraven overgenomen, en wat telkens blijkt, wanneer het Grieksche volk vreemde kultuurelementen overneemt, gebeurt ook hier. De Grieken nemen, Kosmopolieten als ze zijn, de eerbiedwaardige Egyptische gewoonten over, maar wijzigen haar aanstonds naar de eischen van een beteren smaak. Het portret van den doode blijft behouden, maar in plaats van op de kist gebeeldhouwd, wordt het nu op een dun paneeltje geschilderd, ook wel op het linnen, waarin de mummie gewikkeld is. Wie in de Egyptische verzameling in Dresden komt, verzuime niet een paar prachtige exemplaren hiervan te gaan bezien. De afbeelding op blz. 404 is misschien in staat ons eenig denkbeeld van zulk een mummiën-portret te geven. Ter plaatse van het hoofd legde men het paneeltje, vervolgens wordt de mummie ingewikkeld, waarbij men zorg draagt dat de randen van het portret door het linnen gedekt worden, maar het beeld zelf zichtbaar blijft. Meestal worden de randen van het portret met een of anderen kleefstof aan de omhulling vastgemaakt. Wanneer nu de mummie verder over hare geheele lengte omwikkeld is, krijgt het den schijn dat de doode den beschouwer aankijkt van uit zijn linnen omhulsel. Eene op deze wijze gepraepareerde mummie werd daarna in een houten kist gelegd, waarvan men het hoofdeinde van het deksel kon oplichten. Op deze wijze kon men altijd door het gezicht van den doode beschouwen, telkens wanneer men daartoe begeerte voelde. De juiste Grieksche smaak zorgde er voor dat thans in de plaats der stijve, conventioneele, Egyptische wijze van portretteering het streven naar de juiste wedergave der trekken van den doode optreedt.

De bovengenoemde collectie bestaat uit een honderdtal portretten, de meeste borstbeelden, van ongeveer denzelfden aard, maar van verschillende uitvoering en waarde. We zien hier voor ons knapen, jongelingen en jonge meisjes, mannen in den bloei des levens, jonge vrouwen, ook een paar grijsaards en bejaarde vrouwen. Te oordeelen naar de rijke kleeding en de sieraden aan hals en in haar en ooren schijnen de meesten tot de hoogste standen behoord te hebben. Ook de types van de gezichten zijn verschillend. Naast het Egyptische en het Grieksche type vinden we eenige portretten, die zonder twijfel het semitische type vertoonen, zelfs is er één portret, dat dadelijk aan een neger doet denken.

Egyptologen en klassieke archeologen hebben onmiddellijk al hunne aandacht aan dit zeldzaam geschenk van een gunstig toeval gewijd en o.a. de vraag gesteld uit welken tijd het meerendeel van deze portretten afkomstig is. Dat het heidensche

Egyptenaren, geene christenen zijn is duidelijk uit de velerlei heidensche symbolen, die we op de portretten aantreffen. Na het jaar 395 n. Chr. toen Theodosius met alle gestrengheid het heidendom te lijf ging, kunnen ze niet ontstaan zijn. Evenmin kunnen ze vervaardigd zijn onmiddellijk na de stichting van Alexandrië, omdat er eerst een geruime tijd verloopen moest zijn, voor de samensmelting der nationaal-Egyptische en der Grieksche beschaving zóó ver gegaan is, als we uit onze portretten opmerken. Overwinnaars en overwonnenen volgen dezelfde wijze van begraving. De Grieksche overwinnaars hebben de Egyptische mummificeering aangenomen, de overwonnen inboorling draagt aan Grieksche kunstenaars het maken van het portret van zijn geliefden doode op. Beide elementen wonen aldus broederlijk naast elkander, een toestand, die eerst onder den tweeden Ptolemaeus begonnen is. De Grieksche letters, die op eenige van de paneeltjes gevonden zijn, wijzen door hun vorm naar de 1e en 2e eeuw n. Chr. en het is dus waarschijnlijk dat het meerendeel in dien tijd, laat ons zeggen in den tijd van Hadrianus, ontstaan is.

Grieksche schilders zijn het dus, die onze portretten gemaakt hebben. Deze staan niet allen op dezelfde lijn. Terwijl sommige de duidelijkste sporen dragen door een eenvoudig handwerksman gemaakt te zijn, zonder twijfel in overeenstemming met de maatschappelijke positie van den afgestorvene, zijn de meeste door echte kunstenaars gemaakt, met de beste portretschilders van latere tijden op ééne lijn te stellen. Een eigenaardig onderscheid vormt deze Grieksche kunst met de vroegere. Terwijl deze in alle opzichten op het ideale gericht was en de koppen, die we uit dien bloeitijd kennen, nooit het werkelijke portret van den persoon weêrgeven, is er sedert Alexander eene merkbare verandering van richting waar te nemen. De portretten van onzen grooten held zijn er zelve het bewijs voor. Nog zijn wel de trekken door den glans eener ideale schoonheid geadeld, maar de kunstenaars versmaden het niet langer de werkelijkheid geheel en al daaraan op te offeren. Alexander had een scheeven nek: dit heelemaal negeeren durven ze niet langer, het eenvoudig weer te geven, durven ze nog niet, omdat ze nog te veel aan den leiband der traditie loopen, ze kiezen daarom een middenweg en geven ons den prachtigen kop een weinig naar links gewend. Het blijkt dat dit realistisch streven gaandeweg terrein heeft gewonnen. De prachtige hellenistische reliefs, die onlangs door Schreiber zijn uitgegeven, vertoonen ditzelfde karakter, en onze portretten toonen ons de volkomen overwinning van deze kunstrichting. Het is alles waar, getrouw in alle details, wat we hier voor ons zien. Ten bewijze hiervoor geven we op blz. 405 de afbeeldingen van een viertal.

Het eerste portret is dat van een allerliefst jong meisje. Het fijn besneden ovaal gezicht, de sierlijke mond, de grieksche neus, het edele voorhoofd, door prachtig golvend haar omlijst, de hooge frisuur, en dan vóór alles die diepe, zwarte oogen met de sierlijk gebogen wenkbrauwen en hun eenvoudigen, openhartigen, onschuldigen blik - dit alles k a n niet nalaten iederen beschouwer met de diepste bewondering te vervullen. Welk eene edele, reine verschijning! En wat een eenvoudige, ware, maar toch hooge kunst.

Een waardig pendant van dit heerlijke meisjeskopje is ons vierde portret. Hier hebben we een prachtigen mannenkop, een type van een patriciër, een geboren heerscher. Uit zijn krachtige, maar toch fijne trekken spreekt een voorname rust. Ook hij kan de wereld gerust in de oogen zien, want het lot heeft hem alles, stand, rijkdom, schoonheid en kracht, in den schoot geworpen. Let maar op zijne kleeding. Om zijn voorhoofd loopt een gouden lauwerkrans - de godin der overwinning had wel een slechteren gunsteling kunnen vinden. Over de borst loopt als teeken der hooge waardigheid, die hij zeker bekleedt, een roode sjerp, met gouden en zilveren knoopen bezet, die zeer goed uitkomt op zijn fijn, wit onderhemd. Deze jongeling en dat meisje, welk een prachtig, edel menschenpaar!

Niet minder interessant, zoo al niet uit het oogpunt van schoonheid, dan toch uit dat der physiognomie en niet minder uit dat der kunst, is No. 3, want ook hier hebben we het werk van een groot kunstenaar. Aan dit portret is alles leven en waarheid. Talentvol is het licht op voorhoofd en neus aangebracht. Het geheele wezen van den man drukt vastberadenheid, slimheid, de heldere oogen een helder verstand uit. In de trekken van het gezicht ligt iets van het Semitische type. Elke lijn van het gezicht is karaktervol en juist geteekend.

No. 2 trekt ons minder aan. Dit flauwe, karakterlooze, onmannelijke, vlakke portret, zonder eenig relief, is zeker door een minder goed schilder gemaakt. Niet de minste kracht spreekt er uit deze nuchtere trekken. Nog meer dan aan andere portretten van onze verzameling treedt hier het verschijnsel op dat de oogen buitengewoon groot geteekend zijn. Intusschen moeten we hier rekening houden met het feit dat de oude Egyptenaren zoo goed als de tegenwoordige, hunne wenkbrauwen en oogharen zwart verfden, waardoor de oogen veel grooter lijken dan ze zijn. Merkwaardig is de zonderlinge lok, die van achter het rechter oor te voorschijn komt. Ze heeft den vorm van een omgekeerd vraagteeken en eindigt in twee dunne lokjes, die van onderen vastgeknoopt zijn. Hier hebben we de aan de Egyptologen bekende ‘knapen- of prinsenlok’, waarmee op de Egyptische beeldhouwwerken altijd de jonge god Horus, verder ook de prinsen van den bloede worden afgebeeld. Prof. Ebers meent dan ook in onzen jonkman een prins te moeten erkennen. Dat hij van hooge afkomst is, bewijst in elk geval de gouden lauwerkrans, die zijn geheele voorhoofd omgeeft.

Misschien zullen onze lezers, wanneer ze bovenstaande afbeeldingen nauwkeurig bezien hebben, eenig denkbeeld gekregen hebben van het voortreffelijke in deze realistische kunst. Laten ze verder niet vergeten dat onze afbeeldingen in de verste verte den toon van de oorspronkelijke stukken niet weêrgeven. En hunne sympathie voor dit stuk Grieksche kunst zal nog stijgen wanneer ze vernemen dat deze portretten gemaakt zijn niet door de eerste portretschilders van Alexandrië, maar door eenvoudige kunstenaars uit een klein provinciestadje. Wat zouden we dan wel staan kijken, wanneer er eens plotseling een stuk van een meester te voorschijn kwam! Na het verschijnen dezer portretten in de bewering, dat de Grieken wel in de

beeldhouwkunst, maar niet in de schilderkunst op zoo'n hoogen trap gestaan hebben, als men doorgaans aanneemt, de moeite eener ernstige bestrijding niet meer waard.

Arabische zangeres.

Eigenlijk zou men een Arabier moeten zijn, om de schoonheid dezer jonge dame naar verdienste te waardeeren. Want een beauté in haar soort zal zij wel zijn. Wat haar voor onzen Westerschen smaak minder aantrekkelijk maakt, is niet zoozeer te zoeken in afwijkingen van o n z e n schoonheids-maatstaf, dan wel in die typische lijnen en vormen, welke nu eenmaal het eigenaardig kenmerk van h a a r ras zijn. En zóóveel is in ieder geval zeker: in haar eigen oogen mag zij ongetwijfeld tot die dochteren van Arabië gerekend worden, welke door moeder natuur niet op het karigst met hare gaven bedeeld zijn. Zij doet althans al het mogelijke om die voordeelen op het gunstigst te doen uitkomen: de coquet geplooide kanten sluier over den glanzigen schat van het lange, koolzwarte, in dichte krullen afhangende hoofdhaar, de zware, fonkelende gesteenten, waarmede zij zich de ooren sierde, de niet minder opzichtige keten, die haar hals omsluit, de met veelkleurige bloemen geborduurde tunica, die haar boezem, schouders en armen dekt, - dit alles is reeds genoeg om meer dan gewone aandacht voor hare verschijning te wekken. En met dat costuum getooid, den tambourijn in de linkerhand, de volle, zwellende lippen, die de schitterend witte tanden als met een purperen krans omlijsten, ten halve geopend, - zoo zingt zij de liederen van haar vaderland en haren stam: korte, haastig uitgestooten woorden, op een droomerig sleepende melodie, en aangehoord door een even phlegmatiek, onaandoenlijk publiek: door zwaargebaarde mannen in wijde burnous en met roode of witte tulbanden op, neergehurkt op de matten van het koffiehuis en welbehagelijk hun pijp smookend. Alles gaat er even bedaard en rustig toe, en slechts nu en dan komt er wat meer gloed in den blik der zwijgende rookers, als het meisje haren rinkelenden tamboerijn hoog boven haar hoofd laat dreunen en klinken, met opgeheven armen, zoodat de rondingen van het lichte overkleed al den rijkdom harer weelderige vormen verraden. Maar het volgende oogenblik is er geen spoor meer van die verheffing te ontdekken, en laat de zangeres weer haar gewone kwijnende, droefgeestige tonen hooren.

Op Nisida. Uit het Italiaansch van Matilde Serao

I.

In den van licht schitterenden, warmen voormiddag had de Napolitaansche landstreek onder de blakerende Augustus-zon vier uur lang, stil, verlaten, onbeweeglijk geslapen. Geene menschelijke schaduw had zich bewogen op de uitgestrekte, groene vlakte der Bagnoli; geen rijtuig, geene kar op den door vreemdelingen en Napolitanen zoo gezochten langen, witten straatweg van Posilipo; geen rijtuig, geene kar ook op den rechten weg van Fuorigrotta, die bij de Bagnoli zijn eersten hoek maakt, en van daar naar Pozzuoli, Cuma en Baia leidt. Op zee geen enkel schip dat de heerlijk schoone kaap Posilipo omzeilde om dan als eene drijvende, met eene vage pluim van rook gekroonde streep langzaam weg te trekken; geen enkel wit zeil op het kanaal van Procida; geene enkele boot bij Nisida, het groene, bloeiende eiland dat, van af het zoele strand der Bagnoli, in zijne geheele lengte zichtbaar is.

Gedurende den langen middagslaap was de badinrichting op het strand geheel verlaten: de telkens openwaaiende luiken lieten leege kamertjes zien; de herberg, verzamelplaats van leegloopers, liefhebbers van duelleeren en minnende paren, had al hare deuren, al hare vensters opengezet; men hoorde er geen lied, geen kreet, geene stem.

Zelfs de in het zonlicht flikkerende zee scheen in den langen slaap van mensch en natuur onbeweeglijk te zijn geworden. Alleen had de wind op de wegen naar Posilipo en Fuorigrotta van tijd tot tijd dwarrelende stofwolkjes opgejaagd, en het loof der aan de kust geplante dichte bundels papavers heen en weer gezwaaid; zacht was hij heengestreken over de passiebloemen, die langs het traliewerk der terrassen van het hotel opklommen. Maar de westenwind, dat is bekend, dient bij den slaap der Napolitaansche landstreek menschen en boomen tot wiegelied.

Het middaguur ging over in eene lange zomeravondschemering met zachte, koele tinten; de zee scheen in het dommelend halfduister van den avond uit haar slaap ontwaakt: drie visschersvaartuigen naderden, door het kanaal van Procida, tot bij Pozzuoli. Zooals zij, door het zachte avondkoeltje voortgestuwd, achter elkaar zeilden, kon men het voortdurend uitgeworpen *sciabica* - het groote vischnet tot algemeen gebruik - niet zien.

In de badinrichting werden drie of vier kamertjes gesloten, en tien minuten later hoorde men het vroolijk gesnap en geplas van badende kinderen die van uit de zee iets toeriepen aan de badvrouw, lang, bruin, mager, met bronskleurige beenen en bloote voeten; een groot pak pas gedroogde lakens op den linkerarm, stond zij, haar rechterhand voor zonnescherm gebruikend, van af het platform lachend naar de bokkensprongen der kinderen te kijken. 't Was of het heele strand met haar en de kinderen meelachte.

Op den weg van Fuorigrotta vertoonde zich nu en dan een wagen die rechtdoor naar Pozzuoli reed; eene leege groentekar die in Napels al de tomaten had verkocht, waarmee zij 's morgens bevracht was geweest; eene kar met leege wijnflesschen, waarvan de uit Procida afkomstige inhoud in de stad was achtergebleven. En de voerlui zaten, met de beenen afhangend en hun buis over den schouder, op een smal voorbankje een lustig liedje te zingen, waarbij de regelmatige, lichte tred van het paard als accompagnement dienst deed.

Ook in de richting van Posilipo werden enkele voertuigen zichtbaar: zij waren bevracht met provincialen, naar Napels gekomen om te baden, en die met de meeste nauwgezetheid al de omstreken der stad bezochten; nergens vermaakten zij zich, maar deden overal hun best om voor vreemdelingen door te gaan. De koetsier hield op het strand stil, en zich omkeerend lei hij uit, dat dit de plek was waar de soldaten bij het aanbreken van den dag kwamen exerceeren, en dat daar het eiland Nisida lag, *Niseta* zooals de Napolitanen zeggen.

'Mooi, mooi,' riepen de provinciebewoners, in bewondering over het eiland dat zich liefelijk weerspiegelde in de nu reeds staalkleurige zee.

De koetsier keerde zich om, en reed verder; den weg naar Fuorigrotta inslaand, bracht hij zijn provincialen *onder de grot.*[1] Somtijds ook was het eene equipage die over den weg van Posilipo reed - een deftig rijtuig waarin eene schoone, elegante dame, die om de eene of andere gril van de zomerreis had afgezien, en in Napels was gebleven; de koetsier reed langzaam, en de groote, witte, met rood gevoerde parasol vormde als een stralenkrans om een peinzend gezichtje: ook dit rijtuig hield op het strand stil om het heerlijke eiland Nisida te zien, en terwijl het langzaam naar de stad terugreed, maakte de dame zich allerlei voorstellingen van wat die hel verlichte stip wel mocht zijn, die haar scherp gezicht op het hoogste punt van het eiland tusschen het groen had ontdekt.

Van het eiland met zijn heerlijken plantengroei stak eene boot in zee; twee in donkerblauw laken gekleede mannen met zwarte petten op roeiden haar naar het recht tegenover liggend strand. Stil en zwijgend bukten de roeiers zich over de riemen die, bijna zonder eenig geluid, eene opening maakten in de golven; met een doffen schok landde de boot. Twee karabiniers die uit een op het strand wachtenden grooten, somber zwarten wagen gestapt waren, sprongen in de roeiboot. Een jonge man van omstreeks vijf en twintig jaar volgde; zijne handen waren geboeid met eene zware ketting die tweemaal om de polsen gewonden was, en waarvan een groot hangslot, als een somber gevangenissieraad, zwaar en log neerhing. Vlug, zonder met zijne houding verlegen te zijn, stapte hij in de roeiboot; een derde karabinier volgde hen op den voet.

Zoodra de boot van wal stak, keerde de zwarte koets die het inschepen had afgewacht, en verdween spoedig in de richting van Napels.

Langzaam, veel langzamer dan zij gekomen was, roeide de boot naar Nisida terug; de roeiers bogen zich dieper over hunne riemen, alsof de vracht zwaar,

1) De 'grotta del monte di Posilippo', de oudste tunnel van Europa. VERT.

zeer zwaar was. De boot van den gevangene gleed somber en stil, nog somberder en stiller dan of zij een lijk overbracht, over die heerlijk schoone zee, waarvan minnenden en dichters droomen, waarin zeevarenden en visschers hun bestaan en hun geluk vinden, en die kinderen en armen vreugde en genot brengt. De karabiniers zaten vlak bij den veroordeelde, en verloren hem geene minuut uit het oog; dubbele waakzaamheid, dubbele ijver was noodig bij dezen gevaarlijken tocht per boot, die eene poging om zich in zee te werpen

ARABISCHE ZANGERES. Naar Makoluski. (Zie blz. 407.)

deed vreezen; de bewakers keken hem voortdurend vlak in het gezicht, alsof de ondervinding dezen eenvoudigen soldaten had geleerd, dat het menschelijk oog dikwijls door een snel lichten de meest verborgen plannen verraadt.

Maar deze gevangene dacht niet aan vluchten; op zee bleef hij even rustig als bij het instappen der sloep. Hij keek om zich heen, alsof hij genoot van de zee, de lucht en den tocht in het wiegelend bootje. Zijne geboeide handen lagen als door eene natuurlijke beweging over elkaar gekruist op zijne knieën; stil zat hij tusschen de zwijgende karabiniers en de roeiers der gevangenis. Op alle scheepjes die deze heerlijk schoone zee bevoeren: op de roode pleizierboot waarvan het afdak door den weerschijn der parasols een rossen gloed kreeg, zoowel als op de grove visschersvaartuigen, weerklonken vroolijke stemmen van vrouwen, van kinderen of van visschers; alleen op deze schuit met den gevangene en zijn escorte zweeg alles; somber en stom, bracht zij een stuk menschenleven, eene tragedie over naar de plaats der kastijding.

‘Wij zijn er,’ zei de gevangene zacht, als tot zich zelf.

De boot was tegen de kleine, steenen landingsplaats van het eiland gestooten; de roeiers maakten haar stevig aan een paal vast. De stoet stapte aan wal in dezelfde orde als zij zich had ingescheept: de soldaten met den veroordeelde tusschen zich in.

‘Blijf wachten,’ zei een der karabiniers tot de roeiers.

‘Heel goed.’

Het beklimmen van het eiland nam een aanvang: langs een breeden weg, vol schaduwen en vogelengezang, steeg men in den zonsondergang hooger en hooger. Terwijl beneden bij de landingsplaats het duister reeds viel, werd de stoet nog door het daglicht beschenen. Als wilde hij dat licht drinken, als ware hij bedwelmd door al die zonnige natuurstemmen, hief de gevangene het hoofd op.

De weg was lang, maar klom zoo gemakkelijk, zoo geleidelijk, als voerde hij door een park naar een kasteel, een lustoord. Alleen schitterde nu en dan iets tusschen de boomengroepen of de rozenhagen; maar de gevangene zag het niet, hij keek recht voor zich uit, verrukt over deze wandeling door een heerlijk landschap - hij die zoo lang, als een beest in eene kooi, tusschen vier muren had heen en weer geloopen. Maar terwijl hij, zonder zich om zijn escorte te bekommeren, vlug voortliep, hoorde hij plotseling tusschen de struiken eenig gedruisch: het scherpe, door eene lange eenzaamheid geoefende oor van den gevangene ving het op: hij begreep, dat het een schildwacht was, dat daar tusschen de boomen een geweerloop schitterde. Hij werd doodsbleek en schudde het hoofd, als was hem eene heerlijke illusie ontnomen. Misschien had hij, ondanks zijne ketting, ondanks zijn

geleide, onder den indruk van dat schoone landschap, een oogenblik gemeend vrij te zijn, slechts een oogenblik!

De droom was uit. Zij stonden nu voor een grooten muur; eene zware ijzeren deur werd door een schild wacht bewaakt. De chef van het escorte liet een stuk papier zien: de schildwacht zette zijn geweer neer, en nam al de stevige kettingen van de ijzeren deur: deze liet een geknars hooren van geroest metaal, en viel toen, loom en zwaar, dicht achter den gevangene en zijn escorte. Zij bevonden zich nu op een klein plein, gevormd door vier rijen huisjes van één verdieping: de kantoren der Koninklijke Strafgevangenis van Nisida. Een der karabiniers, die hier den weg kende, liep naar het eenige dier huisjes, dat twee verdiepingen had, en trad binnen in een der gelijkvloersche kantoren. Het was schraal gemeubileerd: twee schrijftafels, een divan, een paar stoelen, een crucifix, een portret van den koning. Voor een der bureaux zat een magere, armelijk gekleede jonge man in een groot, dik boek te schrijven.

'Is de directeur niet hier?' vroeg de soldaat.

'Hij komt straks,' antwoordde de klerk.

En hij ging door met schrijven, zonderden veroordeelde met een blik verwaardigd te hebben. De directeur kwam binnen. Hij was een lang, stevig gebouwd man van omstreeks veertig jaar, met een goedhartig, maar ernstig gelaat. De karabiniers gaven hem het militair saluut. Hij groette terug, en nam, na een snellen, heimelijken blik op den gevangene, aan het tweede schrijfbureau plaats. De karabinier gaf het stuk over, dat zijne consignes bevatte.

'Hoe heet ge?' vroeg de directeur, als om het voor hem liggende document te verifieeren.

'Rocco Traetta,' antwoordde deze zacht.

'Geen bijnaam?'

'Ze noemen mij S c i u r i l l o , "den stille."

Van waar?'

'Van Napels.'

'Hoe oud?'

'Zes en twintig.'

'Vaders naam?' vroeg de directeur, het hoofd opheffend.

'Gennaro,' zei de veroordeelde, zonder dat zijne stem beefde.

'Gevonnisd voor vadermoord,' liet de directeur er op volgen, het hoofd vooroverbuigend, om eene rilling te verbergen.

Rocco Traetta antwoordde niet. Hij verwachtte nog eene vraag. De klerk had intusschen den pas aangekomen galeislaaf in het register opgeteekend.

'Levenslang?' vroeg de klerk den directeur op onverschilligen toon.

'Levenslang,' antwoordde deze kortaf.

'Nommer 417, roode pet', schreef de klerk op een der bladen.

De directeur schelde. Een in het grijs gekleede man met eene zwarte pet op kwam binnen.

'Naar het kleedingmagazijn,' zei de directeur, op den gevangene wijzend.

Rocco Traetta ging met den gevangenbewaarder de deur uit; de karabiniers bleven achter. Hij was nu alleen met den cipier, maar deze liep, in het papier lezend, door als bekommerde hij zich volstrekt niet om den veroordeelde. Zij liepen door de straten der gevangenis - de breede straten met treden en hier en daar een reeds bloeienden acacia. Aan beide zijden stonden huisjes van één verdieping; voor verscheiden

vensters prijkten potten met bloemen. Twee of driemaal sloegen zij, de cipier altijd voorop, een hoek om. Eindelijk traden zij een reeds half donker vertrek binnen; achterin brandde een groot vuur, en twee smids klopten voortdurend op een aanbeeld. Een ander gevangenisbewaarder zat op eenige zakken. Het kleeden van Rocco Traetta duurde niet lang: een grof linnen hemd, een broek, vest en buis van donker bruine stof en eene helroode pet; alles gemerkt met nommer 417. Bij het kleeden had men hem zijne ketting afgenomen en die in een hoek geworpen. Het om den enkel vastsoldeeren van de galeislaven-ketting was eene zaak die meer tijd nam. De twee smids hamerden, op den grond gebukt, beurt om beurt op het heete ijzer.

'Is ze niet te nauw?' vroeg een van hen.

'Neen, ze past goed' zei Rocco, die al dadelijk een vreeselijk wicht voelde.

De ketting was meer dan een meter lang.

'Zullen ze mij aan een ander vastbinden?' vroeg hij met voorgewende onverschilligheid.

'Neen,' antwoordde de cipier, 'je kunt de ketting aan je ceintuur haken.

In het ceintuur van de pantalon was een oog gesoldeerd; maar zelfs wanneer de ketting daaraan werd vastgehaakt, was ze toch zeer zwaar, en de om den enkel gesmede ring was eene voortdurende, eene ondraaglijke kwelling.

De klok die stilte gebood, had geslagen. Eene diepe, zoele, door sterren verlichte nacht heerschte over het eiland Nisida en de zee. Een blik werpend op de flikkerende lichtjes aan het strand, begaven de dwangarbeiders zich langs de eenzame wegen van Nisida bij troepjes naar hunne slaapzalen. In de groote zaal waar hem eene bank, eene matras en twee grove lakens werden toegewezen, was juist boven de slaapplaats van Rocco Traetta een groot venster vanwaar men den vonkelenden sterrenhemel en de phosphorisch lichtende zee kon zien - een venster dat altijd open bleef, omdat met de warmte de reuk van al die menschelijke lichamen ondraaglijk was. Toen het gas was neergedraaid, en de tweede stilte bevelende bel had geluid, keek hij, terwijl reeds velen zijner makkers snorkten, uit zijn bed naar dat stuk lucht en zee. Als altijd hoorde men met iedere beweging het rammelen der ketens, die onzichtbare, ijskoude slaapgezellen, en dat geluid wekte zijne fantasie op. Hoe gemakkelijk zou men uit dat venster kunnen vluchten!

Maar op eens hoorde hij op zeer verren afstand eene zwakke, maar duidelijke stem:

'Op post, schildwacht!'

En eene minuut daarna eene andere stem, op minder verren afstand:

'Op post, schildwacht!'

'Present!' werd dichterbij met eene sterke, heldere stem geantwoord.

Kort daarna, nog krachtiger:

'Op post, schildwacht!'

En eindelijk werden, vlak onder het venster der kamer waar Rocco Traetta niet sliep, dezelfde woor-

den geroepen. Daarna hoorde hij, telkens met korte tusschenpoozen de steeds flauwer klinkende stemmen. Over het geheele eiland riepen zij elkaar die woorden toe.

Daarna werd alles weer stil. Ontmoedigd, verpletterd, trachtte Rocco Traetta zich zijn droombeeld weer voor den geest te roepen. Maar nauwelijks had hij daartoe moed, of weer hoorde hij die stem, evenals de eerste maal op grooten afstand:

'Op post, schildwacht!'

'Present!'

Helder klinkend en kalm, wisselden die stemmen elkaar steeds af. Elk kwartier, elk kwartier. Als in eene nachtmerrie. Onder het roepen der schildwachten keerden de gevangenen zich, in hun slaap, onrustig om op hunne harde bedden. Maar Rocco Traetta sliep niet; hij trilde. De soldatenstemmen zeiden trouw en zeker: 'Wij houden de wacht; wij staan hier, gewapend en scherp hoorend; wij zullen oppassen dat nooit iemand ontvlucht; wij houden de wacht; niets kan onze stem tot zwijgen brengen. - Hij beefde van machteloozewoede; de nachtmerrie duurde altijd voort. Elk kwartier; het was vreeselijk. In de stille sterrennacht, over de zee, klonk het roepen, duidelijk en sterk. Nooit, nooit zou hij kunnen vluchten. En toen de nacht half voorbij was, en die stemmen zich telkens opnieuw deden hooren, brak het koude hart van den misdadiger; hij weende.

II.

De directeur van het Bagno zat, na het eten, in zijn gemakkelijken stoel met eene courant voor zich; hij las die van het begin tot het einde langzaam en oplettend. Als allen die, ver van eene der groote middelpunten van beschaving en gezellig verkeer, in hunne afzondering niet onverschillig zijn geworden voor wat daar buiten gebeurt, genoot en overpeinsde hij zijn dagblad. De brave directeur wiens goedhartig gelaat in den familiekring geen spoor van koelheid vertoonde, schudde nu en dan het hoofd, alsof hij slecht nieuws las. Hij was een dapper soldaat geweest, een warm verdediger van zijn vaderland, en in deze strafgevangenis waar hij was heengezonden, was zijn moed, zijne geestdrift voor de goede zaak niet verflauwd. En Italië beleefde kwade dagen na de ramp van Lissa en Custoza; zijne gelukster scheen onder te gaan.

'Slechte tijdingen?' vroeg zijne vrouw die voor het balkonraam zat te naaien.

'Heel slechte', zei kapitein Gigli kortaf.

Zij boog het hoofd weer over haar werk; zij had die vraag gedaan, niet omdat zij zich voor de politiek of den oorlog interesseerde, maar om haar goeden man door een enkel woord hare belangstelling te toonen. Zij was eene jonge vrouw met een ovaal, bleek en peinzend gelaat; haar teer figuurtje werd omsloten door eene zwart wollen japon. Nu en dan keek zij liefdevol naar den knaap die, midden in het vertrek, op een stuk tapijt zat, en de platen van eene illustratie uitknipte. Het was een bleek kind van drie jaar; de uitdrukking van zijn smal gezichtje was, evenals bij zijne moeder, zacht en nadenkend. Hij zat stil met de losse bladen van zijn journaal om zich heen, en scheen blij te zijn als hij met zijne schaar netjes, zonder eene figuur te beschadigen of in zijne vingertjes te prikken, eene plaat had uitgeknipt.

'Mario,' zei de vader opeens, nadat hij hem een tijdlang oplettend had aangekeken.

'Papatje!' De groote, donkere oogen keken den vader vragend aan.

'Knip je enkel soldaten uit? Zijn het mooie soldaten?'

‘Heel mooie, papa.’
‘Kom mij eens een zoen geven.’
Het kind stond dadelijk op; hij was groot voor zijn leeftijd, maar evenals zijne moeder zwak. Hij lei het hoofdje op zijn vaders knie alsof hij moe was; de aanraking van het kleine, witte gezichtje was zacht als die van eene bloem.
‘Hij is immers niet ziek?’ vroeg de vader.
‘Neen, zeker niet,’ gaf zij snel ten antwoord.
‘Maar waarom gaat hij dan niet uit? Hij moet eiken dag uit. Heeft Gennaro Campanile zijn wagentje gerepareerd? En de boekenplanken die hij zou ophangen, waar zijn die? Ik zie ze nergens. Hij moet die gauw komen ophangen.’
‘Ik zal het zelf wel doen met Grazietta; ik kan het heel goed zelf doen’, zei zij haastig.
Hij keek haar treurig aan.
‘Wil je hem niet in huis hebben? Mag geen van de gevangenen hier komen?’ vroeg hij langzaam.
Zij keek hem smeekend aan, als vroeg zij vergiffenis voor dien tegenzin, en mompelde zacht:
‘Ze komen toch telkens in huis.’
‘Heb je een afkeer van hen?’
‘Ja,’ zei zij, nog zachter.
‘Je toont niet veel christelijke liefde.’ Hij deed zich geweld aan op strengen toon te spreken. ‘Het zijn toch menschen, Christenen, Cecile.’
‘Het zijn dieven en moordenaars.’
‘Het zijn menschen, arme, ongelukkige menschen,’ antwoordde hij op vasten toon.
Zij zweeg. Met koortsige haast naaide zij door om het zenuwachtig beven harer vingers te verbergen; een zwak blosje brandde op hare wangen.
‘Kapitein Gigli had zijne courant opgevouwen, en die, als allen die een eentonig, stil leven leiden, netjes en zorgvuldig op hare plaats gelegd. Het was tijd om naar zijn bureau te gaan. Toen hij naar zijne vrouw toeging om haar een kus te geven, zei zij:
Laat Gennaro Campanile maar komen; ik ga met het kind uit. Grazietta is dan alleen thuis, en zal wel oppassen.’
‘Heel goed, lieve.’
Maar toen de brave man, de liefhebbende echtgenoot heen was gegaan om zijn moeielijken plicht te vervullen, die hem, den edelen man, dwong te midden van boosdoeners te leven, boog zij het hoofd over dat van haar zoontje, en weende: weinige, maar brandend heete tranen vielen in den hals van het kind. Vol moed was zij haar huwelijksleven begonnen in deze zonderlinge omgeving, waar de grootst mogelijke afzondering werd afgewisseld door het gezelschap van dieven en moordenaars. Zij was een arm meisje, zonder betrekkingen of vrienden, dat als gezelschap van eene oude tante een karig stuk brood verdiende, en kapitein Gigli, met zijn groot, edel hart, had haar zonder huwelijksgift, uit genegenheid getrouwd. Had

zij niet geweten, dat zij op een afgezonderd eiland te midden van galeiboeven zou moeten leven? Zij wist het, en dacht dat de verbintenis met zulk een braaf, edelmoedig mensch haar zou schadeloos stellen voor al wat zij miste. Met haar gevoelig temperament was zij even vatbaar voor smartelijke als voor teedere emoties; toch had zij ook die innerlijke kracht die het deel is van alle waarlijk goede vrouwen. Toen zij op het eiland kwam wonen had zij, op het punt van moeder te worden, zich in haar huis opgesloten om die omgeving waarvan zij gruwde, niet te zien. Maar het sluiten van deuren en vensters had haar niet kunnen verlossen van de nachtelijke stemmen der schildwachten. Hoevele uren had zij slapeloos doorgebracht, en dan altijd, elk kwartier, die zich telkens herhalende woorden gehoord! Wanneer zij 's avonds in haar eenvoudig, maar met smaak versierd huis zat, en het eentonig geluid der zee hoorde, kon zij zich voorstellen op een - zooals het werkelijk was - heerlijk schoon eiland te wonen, waar zij, omringd van lucht en zee, te midden van bloemen en geuren een onbezorgd leven leidde; maar dan werd haar droom verstoord door die nooit tot zwijgen te brengen stem die zei:

'Denk er aan, dit eiland is een gevangenis!'

O, die nachten! Terwijl kapitein Gigli na zijn drukken arbeid kalm sliep, lag zij, in afwachting van dat roepen der schildwachten, de oogen wijd opengesperd, te staren in het flauwe schijnsel der nachtlamp, dat haar vreeselijke visioenen deed zien.

Het was in eene van die lange, lange nachten dat Mario geboren werd: een klein, zwak schepseltje met het temperament der moeder en een bleek gezichtje dat duidelijk de sporen vertoonde van de pijnigende nachtelijke droombeelden waaronder zij zoo geleden had. En veel van de poëzie die de geboorte van een eersteling in elk huis meebrengt, ging verloren; want deze kleine kwam in eene gevangenis, in een bagno ter wereld; wanneer de moeder hem hartstochtelijk kuste, was er in hare omhelzing iets treurigs, iets als wilde zij hem troosten over dit droevig feit! En te vergeefs, te vergeefs had zij getracht zich af te zonderen, te vergeefs allerlei middelen bedacht om niet in aanraking te komen met de galeislaven, ze niet te zien: de wieg waarin Mario sliep, was afkomstig uit de smederij waar die ongelukkigen werkten; de eerste schoentjes - die verrukkelijke eerste schoentjes waarbij elke moeder trilt van zaligheid - waren in de werkplaats der gevangenen gemaakt. Hoe kon het anders! Het traktement van den directeur was niet ruim, en wat op Nisida in de werkplaatsen gemaakt werd kostte slechts een derde van hetgeen men er voor moest betalen, wanneer men het uit Napels liet komen. En zij trachtte haar afkeer en hare vrees zooveel mogelijk te verbergen; maar wanneer zij, voor het venster staande, haar man omringd zag van gevangenen die hem een verzoek deden, kon zij niet anders dan woede en bedreigingen lezen in hunne dikwijls angstig smeekende blikken; dan drukte zij haar zoontje krampachtig aan hare borst.

Nooit liet zij het jongske met Grazietta alleen uitgaan; zij leefde in voortdurenden angst, dat een dezer boosdoeners, hetzij om zich over zijne gevangenisschap te wreken, hetzij uit ingeschapen lust tot moord en doodslag, het kind zou vermoorden. Altijd droeg zij hem, als de vrouwen uit het volk, zelf op de armen, en wanneer zij een gevangene tegenkwam, sloeg zij de oogen neer. Gewoonlijk bleven deze mannen, na haar gegroet te hebben, stilstaan om naar het kind te kijken; zelfs de meest verharde booswichten voelen zich bij instinct aangetrokken tot een onschuldig kind. Maar zij versnelde haar tred, en vluchtte als het ware met haar kleinen jongen.

Er was één gevangene dien zij op hare wandelingen met Mario, altijd tegenkwam: een jonge man met een blank teint, zacht blauwe oogen en rossig haar; blijkens zijne roode muts was hij tot levenslangen dwangarbeid veroordeeld. Het scheen wel, dat hij de jonge moeder met haar kind opwachtte, en altijd bleef hij, wanneer zij hem voorbij ging, onbeweeglijk staan om haar zoo lang mogelijk na te kijken.

Een langer verblijf op het eiland had haar angst voor de galeislaven, dien zij voor haar man trachtte te verbergen, gematigd, maar nooit weggenomen. Zij trachtte hare melancholie te vergoeden door zachtheid en teederheid, en was eene liefhebbende, altijd geduldige echtgenoote.

Heden schaamde zij zich, meer dan anders, voor dien afkeer van haar verblijf. Haar man had haar niet streng, maar ernstig toegesproken. Wat was hij oneindig veel beter dan zij! Zij droogde hare tranen, en liet den zwaren, lompen kinderwagen naar beneden bij de deur brengen. Het kind sprong er vroolijk in; Grazietta, de veertigjarige dienstbode, stond zwijgend toe te kijken.

'Gennaro Campanile zal de boekenplanken komen ophangen,' zei de meesteres. 'Pas dus goed op!'

Grazietta glimlachte; zij wist hoe angstig hare mevrouw was. Zij was overal haar man gevolgd, die in een twist iemand had doodgeschoten; overal, van Portolongone naar Ischia, van Ischia naar Nisida was zij hem trouw gevolgd. Door een vasten wil en eene stalen volharding was zij er altijd in geslaagd een dienst te krijgen op het eiland waar hij gevangen zat. De helft van hare verdienste, van haar voedsel gaf zij in stilte door het traliewerk van het keukenvenster aan haar man. Zij, eene vrouw van ondervinding, schudde het hoofd over den angst van hare meesteres, die zij alleen aan jeugdige onervarenheid toeschreef; zij was overtuigd, dat moorden alleen bij ongeluk, niet met boos opzet plaats hebben; zulk een ongeluk kon iedereen overkomen.

'Waar zullen wij naar toe gaan?' vroeg de moeder aan het jongske.

'Daar, daar!' zei het kind, voor zich uit wijzend.

De wegen op Nisida waren zeer lang, en dikwijls hobbelig. Hier en daar verspreidde een in October nog groene accacia eene donkere schaduw. De huisjes van een of twee verdiepingen, waar de beambten, de leveranciers of de cipiers woonden, zagen er uit als kleine, kokette, in het groen gebouwde nestjes; midden op het eiland stak, hoog en somber, de eigenlijke gevangenis als eene sterke, onvergankelijke rots boven deze villatjes uit. Nu en dan had men op den rondom Nisida loopenden straatweg, tusschen de landelijke huisjes en de boomen door, het gezicht op de zonnige zee: een lachend visioen van koelte en frischheid. De knaap, gemakkelijk in de kussens gedoken, sperde de oogen wijd open, en mompelde: 'Daar, daar!'

De moeder duwde langzaam den zwaren wagen voort; moe en overspannen, voelde zij zich plotseling eene bezwijming nabij; zij liet den wagen los, en ging op een steenen bank zitten.

'Rijd door, mama.... rijdt u niet door?' vroeg het kind zacht en bedeesd.

'Straks, straks,' zei zij met eene stem zoo zwak als hoorde men slechts eene ademhaling.

'Mag ik den wagen voortduwen, excellentie,' zei eene mannenstem op nederig vragenden toon.

Waar was die gevangene met het blanke teint en de zacht blauwe oogen zoo onverwacht vandaan gekomen? Wat vroeg hij, wat wilde hij? Zij keek hem verschrikt aan.

'De kleine is zwaar,' zei de gevangene, op nog onderdaniger toon, 'en de wagen ook. Mag ik dien duwen, excellentie?'

Nu begreep zij het. Zij werd bleek, en antwoordde, de lippen op elkaar klemmend, kortaf:

'Neen.'

Hij keek haar een oogenblik zwijgend aan, en zei toen even nederig:

'Neem mij niet kwalijk, maar het is geen werk voor u; ik zou met den kleine overal kunnen rondrijden, en hem nu en dan dragen. U behoeft niet bang te wezen,' zei hij eindelijk smeekend, bijna met tranen in de stem.

'Ik ben volstrekt niet bang,' zei zij koel, 'maar ik wil niet dat je het kind draagt.'

Zij stond op, en begon met eene heldhaftige poging om zich te herstellen, den wagen voort te duwen. Hij liet moedeloos de armen zakken, droevig rinkelde de aan den gordel vastgehaakte ketting, en zwijgend zag hij moeder en kind na. Zij beefde nog van boosheid, als had die gevangene haar beleedigd, gehoond door het aanbieden zijner diensten. De eenzame weg voerde door de weilanden waar de paarden der officieren kwamen grazen.

Zij liep nog een eind voort. Beiden zwegen. Zij waren reeds twee of drie schilderhuisjes voorbij gegaan. De kleine jongen keek de soldaten aan, en wuifde lachend, tegen hen.

'Mama!'

'Wat is er, liefje?'

'Die man wou mij overal ronddragen, niet waar?'

'Ja, ja.'

'Het is een arme, ongelukkige man.

Wie heeft dat gezegd?'

'Papa,' antwoordde hij op zegevierenden toon.

Zij boog het hoofd, zonder te antwoorden.

'Zijn de soldaten ook ongelukkige menschen, mama?'

'De soldaten zijn brave, dappere menschen,' zei zij snel.

'De gevangenen zijn ongelukkig, en de soldaten zijn brave, dappere menschen. Wat ben ik, mama? Het kleintje?'

'Mijn lief, lief zoontje,' zei zij, hem op het mondje kussend, en teeder in hare armen sluitend.

Zij waren nu in eene bloemrijke weide. De moeder ging, dood moe, op het gras zitten. De kleine jongen keek peinzend, veel te ernstig voor zijn leeftijd, naar het gras, de bloemen en de zee. Een sterke, doordringende geur steeg op uit de kruisemunt,

het kruid dat op Nisida het weligst groeit, en uit de rozen die, het geheele jaar bloeiend, telkens haar geurig leven van één dag leven.

'Wat een heerlijke bloemengeur!' zei zij, als bij zich zelve. En half bedwelmd door dien sterken geur, uitgeput door vermoeienis, viel zij, het hoofd tegen den wagen geleund, in slaap.

Toen zij wakker werd, hoorde zij in de diepe stilte slechts een zacht gedruisch. De kleine jongen zat achterovergeleund in zijn wagentje, en glimlachte tegen den langen galeislaaf met het rossig haar en het blanke teint, die hem met een groot vijgeblad koelte toewaaide. Het kind sloot en opende de oogen bij het op- en neergaan van het blad, en lachte zachtjes.

Het groote, in donker linnen gekleede lichaam van den gevangene scheen, op het gras uitgestrekt, een kinderlijk goedaardige kolos; verderop lag de roode met 417 gemerkte pet, als eene groote, nog laat bloeiende papaver, tusschen het groene kruid.

Cecile voelde, wakker wordend, niets dan eene vreeselijke zwakte; de kin op de handen steunend, keek zij haar zoontje en den gevangene zonder angst of toorn aan. Rocco Traetta was haastig opgestaan, en stond verlegen den steel van het blad tusschen zijne vingers rond te draaien.

'Kom, wij moeten heengaan,' zei zij, opstaande.

En met een zachtzinnig gebaar wees zij Traetta het wagentje. Hij raapte schielijk zijne pet op, en begon vroolijk den wagen voort te duwen. Langzaam volgde zij; mat, lusteloos en kwijnend, voelde zij zich overwonnen, gebroken, en liep gedachtenloos mee.

III.

Kapitein Gigli, directeur van het Koninklijk Bagno op Nisida en Colonna, inspecteur van het gevangeniswezen, liepen, zacht maar druk sprekend, op een November-middag langzaam over het eiland. De inspecteur logeerde sedert drie of vier dagen op Nisida in het huis van den directeur. Hij was een man van ongeveer vijftig jaar, die zijne betrekking zeer nauwgezet, met bureaucratischen ijver waarnam; hij vroeg naar alles, wilde alles in kleinigheden nagaan. En kapitein Gigli gaf hem, bedaard en geduldig, de noodige inlichtingen, opdat zijn rapport over Nisida zoo kompleet mogelijk zou zijn.

'En hoe staat het met den werklust der gevangenen? Willen zij werken?' vroeg de inspcteur.

'Niet allen. Ik heb er ongeveer vijftig, de onhandelbaarste en gevaarlijkste, die ik niet aan den arbeid kan krijgen.'

'Heeft u de dwangmiddelen toegepast?'

'Ja, zij zijn daardoor verbitterd, maar niet getemd.'

'Kunt u nagaan wat de reden is van dien onwil?'

'Het zijn de veroordeelden die als vagebonden van roof en diefstal geleefd hebben. Geregelde arbeid is voor hen iets ondraaglijks. Ik zal er een roepen.'

En zich tot een galeislaaf wendend, die op een steen een stuk brood zat te kauwen, riep hij: 'Calamà!'

De gevangene keerde zich, zelfs toen hij een tweeden keer geroepen werd, niet om.

'*Ingannalamorte!*'[1] riep kapitein Gigli ongeduldig.

1) Een bijnaam - in Italië is onder de volksklasse het geven van aan karakter of eigenaardigheden ontleende bijnamen zeer algemeen - die beteekent: hij bedriegt, hij fopt den dood.

Dadelijk stond de gevangene op. Hij was klein en dik; zijn groot hoofd, met platten neus en laag op het voorhoofd geplante haren deed aan een bezem denken. Hij nam zijne pet niet af, en ging zonder zich om de tegenwoordigheid der heeren te bekommeren voort met eten.

'Hoe heet je?' vroeg de inspecteur streng.

'*Fop-den-dood*,' zei de man met eene heesche stem.

'Heb je geen anderen naam?'

'Die telt niet mee,' zei hij, op minachtenden toon.

'Waarom wil je niet werken?'

'*Fop-den-dood* heeft nooit gewerkt.

De wet heeft je toch veroordeeld tot dwangarbeid.'

'De wet kan mij hier gevangen zetten; daar is niets aan te doen.... Maar bij Christus, daar moet het bij blijven, verder kunnen ze toch niet gaan!'

'Vloek niet. Je m o e t werken!'

'Hier blijven, enfin, daar is niets aan te doen; de ketting meesleepen moet ik ook, dat is het horloge dat wij van Victor present krijgen. Maar werken en moe zijn, neen, dat nooit!'

Die woorden werden op krachtigen, dreigend somberen toon uitgesproken.

'Het zou een aanbeveling zijn als je goed werkte,' zei de directeur.

'Wat geef ik om een aanbeveling? Ik moet toch mijn twintig jaar uit zitten. Maar wie weet of ik dat wel doe....' voegde hij er uitdagend bij.

'Hoe zoo?'

'O, er kan zooveel gebeuren. Ik kan dood gaan, en ik kan ontsnappen....'

'Het is onmogelijk van Nisida te ontsnappen,' zei kapitein Gigli zacht, maar vast.

'Het is mogelijk, het is wèl mogelijk,' riep de galeiboef triomfantelijk. 'Als het niet lukt, ben je morsdood, dat is zoo. Maar één is toch heusch ontsnapt, excellentie.'

De inspecteur keek den kapitein vragend aan. Deze knikte onmerkbaar van ja.

'Het was er maar één, dat is waar,' ging de gevangene voort. 'Maar waar één doorkomt, kunnen er meer door. Het komt er maar op aan geen lafaard te zijn zooals die anderen, en den grooten sprong te wagen. En dan.... en dan.... wie weet of wij niet eens een ander gouvernement krijgen.'

'Genoeg!' viel de inspecteur hem streng in de rede. 'Ik zal rapport maken van je gedrag.'

De galeislaaf haalde de schouders op, en liep weg.

'Ontembaar, ontembaar. Zoo heb ik er minstens vijftig,' zei Gigli.

'Zijn zij nooit aan het muiten geslagen?'

'Eens. Ik heb ze toen tot bedaren gebracht door met hen te spreken, maar het ging niet gemakkelijk.'

'Is u alleen onder de muiters gegaan?'

'Ja,' zei de directeur eenvoudig. 'Zij hadden gelijk in hetgeen zij vroegen; zij wilden verlof hebben hunne familie ééns in de maand, in plaats van om de twee maanden bij zich te zien. Ik heb hun dit toegestaan.'

'Daar hadt u gelijk in. En krijgen zij dikwijls bezoek van hunne betrekkingen?'

'Zelden. Verscheiden van de gevangenen komen uit de noordelijke provinciën; die krijgen nooit bezoek. Die uit Napels zijn, zien hunne familie zoo wat om het half jaar. Sommigen.... hebben hunne eigen betrekkingen vermoord, en natuurlijk komt niemand naar hen toe. Daar is b.v. Rocco Traetta, bijgenaamd den *stille*, die zijn

vader heeft vermoord. Het is een bedaarde jongen, die op den duur aan zijne moeder schrijft, en haar smeekt naar hem toe te komen. Al die brieven gaan door mijn handen. Ze zijn soms hartverscheurend'

''t Spreekt van zelf, dat die moeder niet komt,' zei de strenge Piemontees.

'Maar moeders zijn soms zoo vreemd, zoo onbegrijpelijk, als het haar kinderen geldt,' zei Gigli peinzend. 'Ik dacht, dat zij zou komen. En haar zoon verwacht het nog altijd; hij denkt dat zijne brieven niet terecht komen, of dat zij geen geld voor de reis heeft.'

'Vertelt die Traetta dat aan u?'

'Neen, aan mijn kleinen jongen,' zei Gigli glimlachend.

'Aan uw kleinen jongen?'

'Zeker. Traetta dwaalt altijd om hem heen, met die soort van trouwe liefde waarmee groote honden de wacht houden over kleine.'

'En laat u hem bij het kind?'

'Ja. Ik geloof, dat het beter is ze als menschen, als Christenen te behandelen. Wie zou een onschuldig kind kwaad kunnen doen? Het is voor Mario ook goed, hij wordt daardoor flinker, moediger.'

'U heeft zonderlinge ideeën,' zei de inspecteur met een ongeloovig lachje.

Langzaam en zwijgend liepen zij verder in het heerlijk zoele schemerduister; de grauwe Novemberdag naderde, zacht en stil, zijn einde.

'Wat een menigte vensters die op zee uitzien!' zei de inspecteur Calonna, naar het kolossale gebouw opkijkend. 'Hoe is het mogelijk, dat die gevangenen niet aan vluchten denken!'

'Daar denken zij allen over. De bedaardsten, de werkzaamsten, de onverschilligsten, de schijnheiligsten,' allen zonder onderscheid berekenen de kans van ontvluchten. Ik laat ze overal rondloopen, daardoor hebben zij het gevoel van vrij te zijn. Als ze stil op de zee zitten staren, zie ik aan het samentrekken der wenkbrauwen, dat zij in gedachten den afstand, de diepte van het water berekenen, hoe ver het is van hier naar het strand, en van daar naar Procida.'

'Het lijkt zoo gemakkelijk hier vandaan te komen. Het eiland schijnt zoo slecht bewaakt.'

'Dit lijkt zoo,' zei de directeur glimlachend, 'maar zie eens op welk eene hoogte men hier is.'

En hij bracht hem op het hoogste punt. Het was om duizelig te worden; de zee leek een afgrond.

'Zoo is het overal, en nacht en dag staat om de honderd pas een schildwacht; 's nachts zijn er nog meer. Elk kwartier roepen zij elkaar het consigne toe. De ongelukkige gevangenen denken altijd, dat het niet moeielijk zou zijn te ontsnappen, zoo lang zij nog niet op het hoogste punt zijn geweest, van waar zij in zee moeten springen. Dien sprong durven zij niet wagen.'

'Toch zijn er pogingen gedaan om te ontvluchten.'

'Zeker. Acht of tien maal. De helft van die keeren merkten de schildwachten bijtijds, dat er onraad was. Van de vier andere is er maar één ontsnapt.'

'Is hij nooit gepakt?'

'Neen. Hij was uit Napels, een van de zoogenaamde

SCHAPEN. Naar J.B. Tom.

Sommozzatori, die van kind af in zee duiken om het geld op te halen, dat vreemdelingen voor hen in het water gooien. Zij zijn geboren duikers. Die is nooit gevat. Waarschijnlijk is hij op een koopvaardijschip terecht gekomen, en zoo buitenslands gegaan.

'En de drie anderen?'

'Dood. Ze zijn den volgenden dag tusschen de rotsen verpletterd gevonden.'

'Dat was misschien een waarschuwend voorbeeld voor de anderen.'

'Het heeft wel een schrik gegeven, maar toch blijven allen peinzen over eene mogelijke vlucht. Zij zijn allen bang om hier te sterven. Dat vinden zij een schrikkelijk denkbeeld.'

'Zoo, ja,' zei de inspecteur vaag; en zwijgend liepen beiden naar huis in het laatste uur van den zachten, grijzen Novemberdag.

(*Slot volgt.*)

Naar stal.

Ook op kunstgebied, als op zooveel ander terrein, hebben wij onze 'specialiteiten'. Men kent en bewondert de guitige poesjes van mevrouw Ronner, de paarden van Eerelman en Nakken, de honden van Cunaeus, en - niet minder dan deze allen - de schapen van onzen rijkbegaafden Tom. Daar is hij nu eenmaal éénig in. Zijne landschappen en luchten zien er goed en trouw en innig natuurlijk uit; alles echte, zuiver geziene en gevoelde kunst, - maar hoog boven dit alles staat het buitengewone meesterschap, waarmee Tom schapen weet te schilderen. De oogen, de koppen, de vachten, de pooten, heel de bouw en het samenstel en de bewegingen dezer wollige viervoeters hebben geen geheimen meer voor zijn kunstenaarsoog, en talrijk zijn dan ook de stukken van dien aard, waarmede hij onze vaderlandsche musea en particuliere verzamelingen verrijkt heeft.

De 'Huisvriend' beschouwt het als een voorrecht, zijn lezers nevensstaande gravure naar eene schilderij van Tom te kunnen aanbieden. Men zal er het geheel oorspronkelijk talent van den uitnemenden kunstenaar weer ten volle in kunnen bewonderen. De oude, door den last der jaren gekromde herder bevindt zich met zijne kudde op weg naar de schaapskooi. De ondergaande najaarszon werpt een breed, zacht licht over de groep, over de ruggen der schapen en de hooge plekjes van den grond. Het is laat in den herfst, de boomen hebben nog slechts weinige bladeren over, maar de wind is gaan liggen en het landschap heeft het aanzien van stille, vredige kalmte. En even rustig, even kalm keeren de schapen in kleine troepjes huiswaarts, rammen en ooien en lammeren vertrouwelijk dooreen gemengd, trippelend de fijne, ranke pootjes bewegend en onder zacht geblaat hier en daar aan een boomtakje of een bosje gras knabbelend. Deze schapen van Tom, vol kracht en leven, zijn een aanwinst voor de kunst en - een schat voor den gelukkigen bezitter van dit uitmuntende doek.

Geen hart.
Een kleine dorpsvertelling.

‘Maar zij heeft ook geen hart!’ zeiden de menschen schouderophalend. En zij, van wie de menschen dit zeiden, hurkte bibberend in een hoek der kamer neer en staarde met hare zwarte, somber glinsterende oogen naar de lange houten kist, waarin hare moeder lag opgesloten. Maar toen de mannen met zwarte mantels de lijkkist op hunne schouders genomen en waggelend door de lage deur weggedragen hadden; toen al de menschen, met het opengeslagen gezangboek in de hand, met plechtige stappen de hut verlaten hadden, - toen vloog de kleine Sascha, alleen gelaten, in hevige ontroering naar de plaats midden in de kamer heen, waar nog zooeven de zwartgelakte kist gestaan had, en wierp zij zich hartstochtelijk snikkend op den grond, waar zij met hare bruine handjes teederlijk het voetebankje liefkoosde, waarop het hoofd harer moeder het laatst gerust had.

‘Zij heeft geen hart!’ zeiden de menschen, toen zij twee uren later van het verafgelegen kerkhof terugkeerden en het kind druk bezig vonden met de gebruikte wijnglazen om te spoelen en, zich vlug en behendig op hare teenen oprichtend, ze weder in de kast te zetten. Sascha perste hare dunne lippen vast opeen en hield hooghartig de oogen nedergeslagen; zij zeide er niets van, dat die vijf of zes oude glazen hare moeder bijzonder dierbaar geweest waren, en dat zij zich voorgenomen had, alles zoo te doen, als hare moeder het van haar gewenscht zou hebben.

De ‘grootboer’ sloeg het meisje met zijn harde vuist op haren schouder, zoodat zij van schrik ineenkromp. Maar hij had het goed gemeend. ‘Gij gaat mede naar mijne boerderij, kleine! en blijft voorloopig bij ons. Waar zoovelen genoeg te eten krijgen, valt er ook voor ééne meer nog wel wat af; en ik geloof, wanneer gij eerst maar wat beter doorvoed zijt geworden, zult gij ook wel behoorlijk mede kunnen werken, - natuurlijk, wanneer gij met de school hebt afgerekend. Pak dus uwe paar stukjes goed bijeen en kom mede!’

De menschen vonden het vreeselijk gevoelloos, dat het arme weesmeisje geen woord van dank voor haren weldoener over had, en zoo maar zwijgend en werktuigelijk hare weinige doeken, boezelaars en schoenen in een klein pakje bijeenbond. ‘Maar bedank dan toch!’ - ‘Kus den grootboer de hand!’ - ‘Waardeer het geluk, dat u te beurt valt!’ fluisterden zij het kind van alle kanten toe. Toen was het of er tranen in Sascha's oogen wilden opwellen; maar zij perste ze dapper weer terug, ging met een strak gelaat naar den grootboer toe en zeide alleen: ‘Ik ben klaar.’

Zoo verliet zij stil en met droge oogen het hutje, dat tot dusver haar éénig tehuis geweeest was, en reed zij met den grootboer op diens wagen naar haar nieuw tehuis in het bovendorp toe.

* * *

Sascha werd door al de dorpskinderen benijd, zoodra het ruchtbaar geworden was, dat de grootboer haar naar zijne hoeve had medegenomen. Hoe heerlijk moest zij het daar wel hebben, waar altijd de vetste room op de melk, de sappigste kersen in den boomgaard, de meeste rozijnen in den kermiskoek waren! Met hoeveel nieuwsgierigheid werd zij op school uitgehoord over het huishouden der rijke, kinderlooze lieden, totdat de kameraadjes eindelijk al die korte, onbestemde antwoorden van het niet zeer spraakzame meisje vervelend begonnen te vinden en het

er eens over werden, dat Sascha volstrekt geen waarde scheen te hechten aan het geluk, dat haar door de edelmoedigheid van den grootboer te beurt gevallen was. Sascha had geen hart, dat wist al spoedig groot en klein in het dorp, en zij zelve had het ten langen laatste óók dikwijls genoeg gehoord om het te gelooven; alleen wist zij nog niet recht, wat dit woord beduidde, en het kostte haar hoofdbreken genoeg.

Ten huize van den grootboer had zij het overigens heel goed. Zij kreeg genoeg te eten, en had zelfs méér dan genoeg kunnen krijgen, als zij het gewild had. Zij werd niet gescholden of ruw aangesproken; veeleer werd hare handige en vlijtige manier van werken door de grootboerin geprezen, en men noemde haar een verstandig, flink ding. Maar geen glans van blijdschap gleed bij dergelijke loftuitingen over haar smal, fijnbesneden gezichtje. Wat had zij aan zulke woorden van koele waardeering? Hare moeder had haar nooit geprezen; maar deze had, wanneer Sascha overdag een goed en gehoorzaam kind geweest was, haar 's avonds vast aan haar hart gedrukt en met hare vereelte hand het zwarte, ordeloos kroesende haar van haar voorhoofdje weggestreken. Dááraan dacht thans op de hoeve van den grootboer niemand onder de vele menschen, want men wist toch reeds algemeen, dat Sascha geen hart had. En toch snakte en smachtte zij dikwijls zoo innig, zoo vurig naar een liefkozing, naar een blijk van warme, hartelijke teederheid!

Des Zondagsmiddags, wanneer al het werk stilstond en iedereen vrijheid had om te gaan waar en te doen wat hij goedvond, sloop Sascha soms heimelijk weg naar het benedendorp, naar de eenzaam geworden hut, waarin zij met hare moeder, bij al hunne armoede, zulke gelukkige dagen had doorgebracht. Dan tuurde zij lang met hare schitterende, brandende oogen door de verweerde vensterruitjes naar binnen in de kamer, waar nog altijd het spinnewiel harer moeder en haar blauwe houten kist stond; in de kast stonden nog de glazen, zooals Sascha ze op dien vreeselijken dag weder weggezet had; en op den grond lag een verdord takje rozemarijn, dat blijkbaar van de lijkkist was afgevallen. Hoe gaarne zou Sascha dat dorre takje in haar bezit gehad hebben, om het als een lieven, laatsten groet van haar dood moedertje te koesteren en het stil tusschen de bladeren van haren Catechismus te leggen! Maar zij zou het nooit van zich verkregen hebben, dit aan den grootboer te zeggen, en die had toch den sleutel van het armzalige krotje in bewaring. En daarom wierp zij zich in hare woeste, onbetoomde smart in het hooge gras achter het huisje neer, en begroef zij haar gelaat in hare beide handen. Kwam zij 's avonds tehuis, dan waren alle tranen weggewischt en hield zij een ruikertje veldbloemen in de hand, die zij langs den weg geplukt had. ‘Maar zij heeft ook geen hart!’ zeiden de knechts en de meiden halfluid, zoodat zij het wel hooren moest; ‘in plaats van naar het kerkhof te gaan, loopt me dat ding buiten rond te slenteren en bonte bloemen te plukken!’

* * *

In hetzelfde huis woonde ook een ‘oom’, een veel jongere broeder van den grootboer. Hij was aan één voet kreupel, al sedert zijne kindsche jaren, en dus voor geen werk op het veld of in de schuren te gebruiken. Maar de boer was altijd een edel, grootmoedig man, voor wien het volstrekt niets uitmaakte, zijn gebrekkigen broeder bij zich op de boerderij den kost te geven. In ruil daarvoor kwam oom George hem dikwijls te hulp met zijne vaardige hand en schreef hij voor hem met mooie, duidelijke

letters allerlei brieven over zaken; ook hield hij zorgvuldig en trouw de boeken en rekeningen bij. Maar het liefst zat de oom alleen; en dan speelde hij zóó heerlijk op zijne viool, dat het voor iemand een genot was, naar hem te luisteren, en iets diep weemoedigs bovendien, want in de weeke, smeltende tonen, die 's avonds uit zijne kamer in den zoelen avond naar buiten drongen, scheen eene gekerkerde en met stomheid geslagen ziel al haar verborgen leed en hare verlangens te klagen, terwijl er slechts zelden een schetterende jubelklank over de snaren gleed.

Sascha bleef dikwijls met hare melkkuipen stilstaan, om te luisteren, wanneer oom George den strijkstok over zijn viool liet gaan. Die klanken maakten een wonderbaren indruk op haar, zoodat zij een gevoel had alsof in haar binnenste alles werd omgekeerd en er vuur en ijs tegelijk door hare leden vloeide. Geen menschenwoord of menschenstem had haar ooit zóó aangegrepen, als die zielroerende taal van een dood muziekinstrument. ‘'t Is het Zigeunerbloed, dat in haar schuilt,’ riepen de meisjes lachend, wanneer Sascha als betooverd bij de klanken der viool staan bleef.

Eens was de predikant op een Zondagavond bij den grootboer een bezoek komen brengen, en had ook hij den oom hooren spelen. Toen had de predikant verbaasd toegeluisterd, en later gezegd dat zulk spelen eene bijzondere gave Gods was - en dat de oom zijn gansche hart in de viool had gelegd. - Dàt kon Sascha nooit vergeten, en zij mijmerde er over, hoe zij zoo'n ding toch eens te zien zou kunnen krijgen, dat zij zelve miste en dat oom George in zijn viool gelegd had. Toen de oom eens meegereden was naar de stad, sloop zij naar zijne kamer en nam zij schroomvallig de viool van den muur, om eens door de spleten van het instrument te gluren, hoe dat hart, dat er binnen in zat, er toch wel zou uitzien. Maar zij ontdekte niets in de ledige, holle ruimte. Toen hing zij teleurgesteld het instrument weer aan den spijker, zoodat de snaren door den plotselingen schok begonnen te trillen en geluid te geven. Sascha schrok er geweldig van en keek angstig toe, of zij ooms dierbaarste kleinood ook wellicht met hare onbedreven handen beschadigd kon hebben, - en zij was eerst weder gerust, toen zij er hem den volgenden avond als gewoonlijk op hoorde spelen.

* * *

Een half jaar was er sedert den dood harer moeder verloopen, toen de boer op een Zondagmorgen Sascha bij zich riep. Voor hem op de tafel lag een klein, zwart boekje.

‘Sascha,’ begon hij, ‘wij zijn tevreden over u, en gij kunt voortaan bij ons blijven. Wanneer gij eenmaal uwe belijdenis gedaan hebt, dan zult gij ook loon bij ons krijgen en kunt gij af en toe eens een sommetje voor uw uitzet wegleggen. Kijk eens, hier heeft oom op mijn verzoek een spaarbankboekje voor

u in orde gemaakt, - daar staat uwe kleine bezitting reeds in opgeschreven. Uw huisje is verkocht, met alles wat er in was, en de opbrengst is hier als kapitaal ingeschreven.'

Sascha staarde hem als verbijsterd met hare groote, woeste oogen aan. 'Ons huisje - verkocht? - Mocht gij dat doen, zonder dat ik het wist?'

'Verkocht,' herhaalde de boer met beredeneerde kalmte en beslistheid, zich min of meer verlustigend in het schouwspel, dat het opgewonden kind hem verschafte; 'verkocht aan Frits Riemer, die met St. Jan bruiloft houdt.'

'En het spinnewiel? - en de glazen? - en het takje rozemarijn?' stamelde Sascha in toenemenden angst.

'Is tegelijk met al het andere verkocht; wat zoudt gij ook met den ouden rommel doen? Ik zal wel wat beters voor u koopen, als gij eenmaal trouwen gaat!'

Maar nu vloog Sascha meer dan zij ging de kamer uit; zij wierp de deur achter zich in het slot en rende, zoo gezwind als hare voeten haar slechts dragen wilden, naar het benedendorp en het oude kluisje.

Ademloos kwam zij het kamertje binnenstormen, waar Frits Riemer juist in stilte zijn ochtendgebed deed. 'Het spinnewiel en de klossen zijn niet van u, Frits!' riep zij hem toe, 'en de glazen óók niet: dat is alles van mijne moeder zaliger en behoort mij; en de rozemarijn, - o Frits, dien hebt ge misschien wel met het vuil weggeveegd!' En woest snikkend wierp zij zich op den grond, juist op de plek waar de lijkkist harer moeder gestaan en later het verdroogde rozemarijntakje gelegen had.

Frits Riemer wist niet zoo dadelijk, wat hij eigenlijk met het onhandelbare meisje beginnen moest, en deed daardoor juist het allerbeste wat hij doen kon: hij liet haar tijd om tot bedaren te komen. Daarna nam hij haar bij de hand en bracht hij haar behoedzaam, ongeveer zooals men een krankzinnige behandelt, dien men niet recht vertrouwen kan en bij wien men telkens weer een nieuwen aanval te vreezen heeft, weder bij den grootboer terug, die juist zijn kerkjas uit de kast te voorschijn haalde. Met een gevoel van verlichting leverde Frits het nog over al hare leden bevende kind weder aan hem af en verhaalde hij, zelf nog niet volkomen bedaard, met welk eene heftigheid Sascha bij hem binnen was komen stormen. 'Verdiend hebt gij het wel niet met uwe woeste en onhandelbare manieren, meisje; maar omdat gij een arm weeskind zijt, waarmee ik medelijden heb, zal ik u de klossen en het spinnewiel uwer moeder ten geschenke geven. Dezen namiddag zal ik ze u zenden; en ik wensch u daarbij een stillen, zachtmoedigen geest toe, zooals het voor meisjes betaamt!'

Daarop ging Frits Riemer weer heen, en ook de grootboer stapte - nadat hij nog een ernstig bestraffenden blik naar Sascha geslingerd had - eerbiedig met de grootboerin ter kerke. Sascha verbergde zich met haar hartzeer diep achter in een schuur, waar niemand haar vond en waar zij tot den avond bleef. En dien eigen middag reeds wist het heele dorp, dat het ondankbare Zigeunerkind haren goedhartigen pleegvader zulk een schande had aangedaan en zich zoo heftig en ongemanierd tegen den stillen Frits Riemer gedragen had. 'Het is dan ook op en top een verwilderd schepsel, zonder hart of gevoel!' - zeiden de menschen.

* * *

Het scheen alsof Frits Riemer's wensch aan Sascha in vervulling zou komen: zij was rustiger en handelbaarder geworden. Heur haar hing niet meer zoo verward om hare

slapen, want zij droeg het nu in een lange, zwarte vlecht om haar hoofd gewonden, en zij keek ook niet meer zoo brutaal uit hare oogen als vroeger. Vooral sedert zij onderricht in de Christelijke leer genoot, was haar geheele voorkomen merkelijk zachter geworden, zonder dat zij daarom iets van hare eenzelvigheid had opgegeven. Sascha was en bleef altijd eene eenzame in het dorp, en dat vond iedereen dan ook volkomen natuurlijk: zij had immers geen hart?

Naar het vioolspel van oom George luisterde zij echter nog altijd even gaarne als vroeger, en zij gevoelde zich daarbij dikwijls nog plechtiger gestemd dan in de kerk, wanneer uit zijne kamer de langgerekte, innige tonen door de avondlucht naar buiten zweefden, als een lied zonder taal en zonder woorden. Nu begreep zij het reeds - of had zij er althans een schemerachtig vermoeden van - wat de predikant bedoeld had, toen hij destijds zeide, dat oom zijn geheele hart in de viool had gelegd. Eigenlijk geloofde zij door dien oom voor de eerste maal van haar leven te begrijpen, wat dat buitengewoon raadselachtige woord ‘hart’ beduidde. Hetzelfde dat uit zijne weeke, melodieuse vioolstreken klonk, straalde ook uit zijne goede, blauwe oogen, en sprak ook uit zijne zachte, welluidende stem, wanneer hij - wat echter over 't geheel slechts zeer zelden gebeurde - de lippen tot een kort woord opende. Sascha had voor oom George alles willen doen wat zij maar kon; doch juist hij stelde haar de minste eischen en liet haar nooit voor zijne bediening loopen en draven, zooals al de anderen in huis vaak deden. Ja, sedert zij zich betamelijker gedroeg en heur haar netjes en glad gescheiden droeg, zooals de andere meisjes van haren leeftijd, had hij haar nooit weder vriendelijk met de hand over het hoofd gestreeld, zooals hij vroeger dikwijls placht te doen. En dat deed haar leed: want zoover zij wist, had zij hem toch nooit door iets gekrenkt.

Zoo naderde de dag harer kerkelijke aanneming. Vele gedachten gingen er haar van te voren door het hoofd, en te midden van al die overpeinzingen kwam zij tot het besluit, den grootboer en de boerin dank te zeggen voor alles, wat zij aan haar gedaan hadden. Zij hadden het toch goed met haar voor gehad en 's Heeren zegen aan haar verdiend; dus moest zij haren schroom om te spreken trachten te overwinnen.

Het was de avond vóór Palmzondag. Zij liep aarzelend naar de witgeschuurde kamer, waar zij den boer en de boerin hoorde spreken; en ook had zij oom George een poosje geleden naar binnen zien strompelen, - dat gaf haar moed. Maar toen zij binnentrad, zag zij bij de drie anderen ook nog den schoolmeester op de bank bij den haard zitten, en in zijne tegenwoordigheid ontzonk het meisje de moed weder. In hare verlegenheid ging Sascha het

een en ander aan het huisraad op de schoorsteenplank verschikken; en daarna wilde zij ongemerkt weer wegsluipen, toen een luide uitroep van den schoolmeester haar aan de deur terughield.

'Wel, kind,' begon de schoolmeester, terwijl hij haar door zijne brilleglazen scherp aankeek, 'hebt gij aan dezen uwen weldoener wel uwen betamenden dank betuigd voor al het goede, dat u in zijn huis tot hiertoe ten deel is gevallen, zooals voedsel, kleeding, huisvesting en opvoeding?'

'Neen,' zeide Sascha zachtkens, met neergeslagen oogen, terwijl zij hare lippen vaster opeen klemde dan wel noodig was.

'Zoo? Wat moet ik van u hooren?!' - En zijn toon werd nu werkelijk bestraffend. - 'Altijd nog de verstokte stijfkop van vroeger? Weet gij niet, dat gij als een arm, hongerig, verkleumend weeskind in de wereld zoudt rondzwerven, zonder de menschlievende goedheid van dezen edelen man? Kom hier,' beval hij streng, 'en kus hem thans daarvoor de hand!'

Sascha werd vuurrood tot onder de haren van haar voorhoofd; hare oogen fonkelden. 'Neen, meester! voor ú doe ik dat niet. Zooeven had ik het willen doen, uit eigen beweging, toen ik binnenkwam; maar wanneer men het mij bevelen gaat, kan ik het nooit doen!' En met geweld drong zij de heftig opbruisende tranen terug, totdat zij de deur uit was.

'Het spijt mij van het smerige onkruid, dat gij daar op uwen akker geplant hebt, grootboer!' sprak de schoolmeester, terwijl hij bedenkelijk het hoofd heen en weer schudde. 'Maar ik heb het u van te voren wel gezegd: de wilde aard gaat er nooit uit!'

'Zij was toch anders heel gezeggelijk en bedaard geworden,' merkte de grootboer op, die zelf ontsteld was over de ontembare koppigheid van het meisje. De boerin zuchtte hoorbaar en veelbeteekonend; de oom zweeg en keek bedrukt naar den grond. En de schoolmeester vertelde nog dienzelfden avond in de herberg, met welk een snooden ondank dat goddelooze schepsel van een Zigeunermeid den grootboer voor zijne edelmoedige weldaden beloonde.

Toen de grootboer dienzelfden avond door de donkere gang van het huis naar zijne slaapkamer stapte, voelde hij plotseling zijne ruwe, grove hand vastgrijpen en een vluchtige warmte als van meisjeslippen er op; en tegelijkertijd werd er haastig en zacht naast hem gefluisterd: 'Grootboer, ik dank u voor alles!' waarna iemand ijlings wegsloop. Met de boerin ging het later evenzoo. Maar van dat alles kwam de schoolmeester niets te weten, en daarom werd het dan ook niet in de herberg verteld.

* * *

Sascha was een knap meisje geworden, slank van vormen en innemend van uiterlijk. Maar men zag haar nooit, zooals de andere meisjes, 's avonds met een boerenjongen bij het hek staan babbelen. Niemand durfde haar in scherts of in ernst te na komen; wie het ooit beproefde, dien trof een koude, afwijzende bliksemstraal uit hare zwarte oogen, zoodat hij er voor altijd genoeg van had. De menschen vonden dit dan ook weder volkomen natuurlijk: zij had immers geen hart? - hoe kon een jonkman dan bij haar op liefde rekenen, om liefde smeeken?

En tóch was er ten slotte een, die de stoute schoenen aantrok en aanzoek deed om hare hand. Het was Tony de visscher, een rechtschapen, stille jongen, die reeds lang zin in het meisje gehad had. Hij poogde eerst bij Sascha zijn verzoek te berde te brengen; maar toen ook hij niet gelukkiger bij haar was dan de andere jongelieden, droeg hij den grootboer zijne belangen voor, en deze beloofde hem, zijne zaak zoo goed mogelijk te zullen bepleiten.

Daarom zette hij zich dan ook op zekeren avond naast het meisje neer, terwijl zij juist op de bank onder den lindeboom zat en naar het vioolspel luisterde, dat boven uit de kamer klonk. Hij deelde haar het verlangen van Tony den visscher mede, en wees er haar op, welk een flinke en oppassende jongen het was, die ruimschoots zijn brood had. Sascha liet hem bedaard uitspreken, schudde toen het hoofd en zeide: 'Maar ik wil hem niet hebben!'

'Sascha, wees verstandig en denk aan uw geluk! Voor eene onbemiddelde weeze, zooals gij zijt, bieden er zich niet licht weder zulke goede vooruitzichten aan!'

'Maar ik wil hem toch niet hebben!'

Daarbij bleef zij, - en verder was er niets uit haar te krijgen.

De boer zag thans van zijne vruchtelooze pogingen af en trachtte langs een omweg zijn doel te bereiken. 'George,' zeide hij den volgenden avond tot oom, 'gij hebt wel eenigen invloed op het meisje, en naar u zal zij nog het meest hooren. Breng haar die zaak met Tony den visscher toch eens goed en naar waarheid onder het oog!'

De oom knikte, kwam kort daarop de trap afstrompelen en zette zich naast Sascha neer op de lindebank, haar gewone plaatsje. Sascha schoof verbaasd en bedremmeld op zijde.

'Sascha,' begon oom, terwijl hij haar met zijne goede zachte oogen eens vriendelijk aankeek, 'gelooft gij, dat ik het goed met u meen?'

Sascha zag hem even aan en was als met een purperen gloed overtogen. De stem weigerde haar den dienst, - zij knikte hem slechts sprakeloos toe.

'Welnu, laat mij dan eens vertrouwelijk een woordje met u spreken. Kijk eens, gij zijt nu oud genoeg om aan uwe toekomst en aan trouwen te denken!' -

Dieper boog zij het hoofd; hooger gloeide de blos op hare wangen.

'Vertel mij eens, waarom wilt gij Tony den visscher toch niet hebben? Hij is immers een braaf en oppassend jonkman - -'

Een kreet van wanhopige zielesmart deed hem plotseling zwijgen. Sascha sprong van de bank op, sloeg hare beide handen voor haar gelaat en vloog als een gejaagd stuk wild het huis in, waar zij zich in hare kamer opsloot.

* * *

Den volgenden dag lag Sascha in een hevige koorts. Men had de kamerdeur met geweld moeten openen, om tot het in hare eenzaamheid rusteloos en overluid sprekende meisje door te dringen; en het was ijzingwekkend, hare vurige, fonkelende oogen te zien, hare onzamenhangende taal aan te hooren.

'Moeder, moeder, laat mij toch binnen bij u in de kamer, dan kan ik het takje rozemarijn komen halen! Zie, daar ligt het immers in den bleeken maneschijn, - maak den grendel van het venster maar los, dan kan ik naar binnen klimmen. Hoort ge mij niet? Dan zal ik onophoudelijk tegen de ruiten blijven kloppen, totdat ge mij hoort. Moeder!.... o wee, daar ligt het glas in scherven, en mijn vinger bloedt! O, dat doet mij pijn, - evenveel pijn als ik binnen in mijn lichaam gevoel, wanneer zij zeggen dat ik geen hart heb. En ik geloof dat ik er toch wèl een heb, - maar oom heeft het mij afgenomen en in zijn viool opgesloten; daar zit het nu in gevangen, en zingt en klaagt het dikwijls zóó droevig, dat ik altijd zachtkens

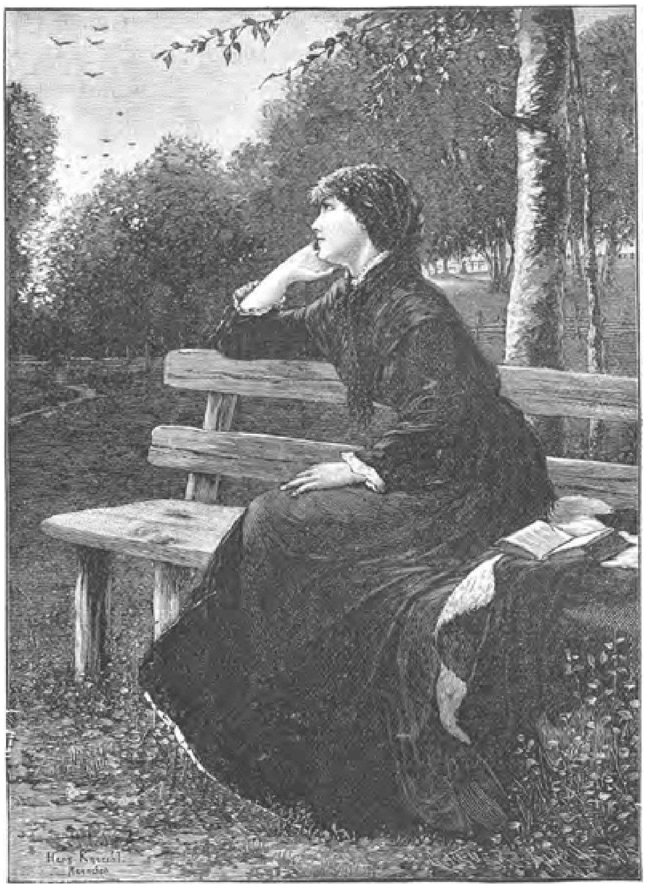

VERLANGEN. Naar H. Knoechl.

mede moet schreien!' -

En dan verhief zij hare stem en zong zij zachte, droevige melodiën, en daarbij kwamen er tranen in hare koortsig gloeiende oogen.

Uit de stad werd een dokter gehaald. Hij schudde bedenkelijk het hoofd, sprak van gemoedsaandoeningen en geschokte zenuwen en beval in de allereerste plaats rust aan. Rust vond Sascha alleen dàn, wanneer oom George zijne zachte, smalle hand op heur zwarte haar legde, zooals hij in vroeger tijden dikwijlsgedaan had, toen zij nog een kind was, en zooals het grooter wordende meisje het zoo pijnlijk gemist had. Dan werden hare oogen stiller, hare gedachten vriendelijker, hare pols rustiger.

'Wat zijt gij weder lief voor mij, oom! O, nu heb ik het goed: nu brandt het niet meer zoo in mijne hersens, wanneer uwe hand er op rust. Kom, laat mij die hand, opdat ik er slechts éénmaal een kus op drukke, - maar de schoolmeester mag het niet zien, want ik ben bang voor zijne vreeselijke oogen. Jaag hem weg! jaag hem toch

weg! En Tony den visscher óók, - o, van hèm moogt gij mij nooit weder spreken, oom; dat deed mij al te veel pijn! Maar nu zijt gij weder goed voor mij, en blijft ge bij mij, en speelt ge mij iets voor op uwe viool, zooals ik het zoo gaarne hoor; en dan zal ik u óók eens iets zeggen, zachtkens, heel zachtkens, - mijn groot geheim, dat niemand weten mag, en gij óók niet, wanneer gij het niet zelf raadt!' En zij glimlachte en drukte zijne hand tusschen de hare, zoodat het hem bijna pijn deed; en zij zag hem aan met een vreemden, langen, diepen blik, totdat zij uitgeput in hare kussens terugviel.

Vier dagen bleef zij zoo voortijlen in hare koorts, en de oom hield al dien tijd trouw bij haar de wacht. Want zoodra hij de kamer verliet, werden hare droombeelden heftiger, hare visioenen angstwekkender. Bovendien was de boerin met het optreden van haren zwager als ziekenverpleger zeer tevreden, want zij zelve was bevreesd voor de besmettelijkheid der kwaadaardige koorts en ontweek derhalve de ziekenkamer zooveel mogelijk. Zoo zat dan de kreupele George bleek en stil aan het bed van het zieke meisje, en er dwaalden zonderlinge gedachten door zijn hoofd, die vroeger nooit bij hem waren opgekomen....

Den vijfden dag lag Sascha rustig en stil, als in een heerlijken droom. Het scheen een begin van beterschap, maar de dokter gaf slechts weinig hoop. Tegen den avond deed zij langzaam en vermoeid hare oogen open; een onbeschrijflijk lieftallig en zoet lachje, zooals men er vroeger nooit een om haren stroeven mond had opgemerkt, speelde om hare lippen en zij fluisterde zacht: 'Dank, oom, - voor - alles!' En toen sloot zij voor altijd de oogen.

Drie dagen later werd zij begraven. De grootboer ontzag geen geld en liet haar alle mogelijke eer aandoen. De menschen vonden het buitengewoon mooi van hem, dat hij tot het laatste toe zoo edel met dat ondankbare schepsel handelde, dat hem toch voor zijne goedheid zoo slecht beloond had.

'Ik begin ten slotte toch te gelooven,' zeide hij op twijfelenden toon, terwijl hij vragend naar de boerin keek, 'dat zij zoo iets als een hart toonde te hebben, hè?' Maar de boerin prevelde slechts een paar onverstaanbare woorden.

De oom zeide in het geheel niets; en het duurde lang, eer hij zijne viool weder ter hand nam.

Bologna en haar hoogeschool.
(Bladen uit de reisportefeuille.)

Op den spoorrit naar Bologna zat er tegenover mij in de coupé eene levenslustig rondziende jonge vrouw, eene Française, met haar twaalf- of dertienjarig dochtertje. Zij had in de omstreken van Villach den herfst doorgebracht; en haar echtgenoot, die om zijne zaken tehuis moest blijven, had haar den raad gegeven, vóór haren terugkeer nog even een uitstapje naar Venetiëte doen. Dáár had de blauwachtig glinsterende lucht, het zachte geklots der golven aan de Riva dei Schiavoni, de vroolijkheid van het Marcusplein, heel de ongedwongenheid der levenswijze, dit zieltjezonder-zorg gansch en al in beslag genomen. Zij vond het o zoo verrukkelijk, overal menschen aan te treffen, die hare taal spraken! In de voortreffelijke albergo (hotel) ‘Aurora,’ in de café's onder de Procuratiën, voor het paleis der Doges, overal had men haar Fransch verstaan en haar in het Fransch antwoord gegeven. En dit was niet alleen het geval met enkele indringerige gidsen en cicerones, maar ook met mannen en vrouwen wien hare eenvoudige, hartelijke manieren sympathie schenen ingeboezemd te hebben. Overal was

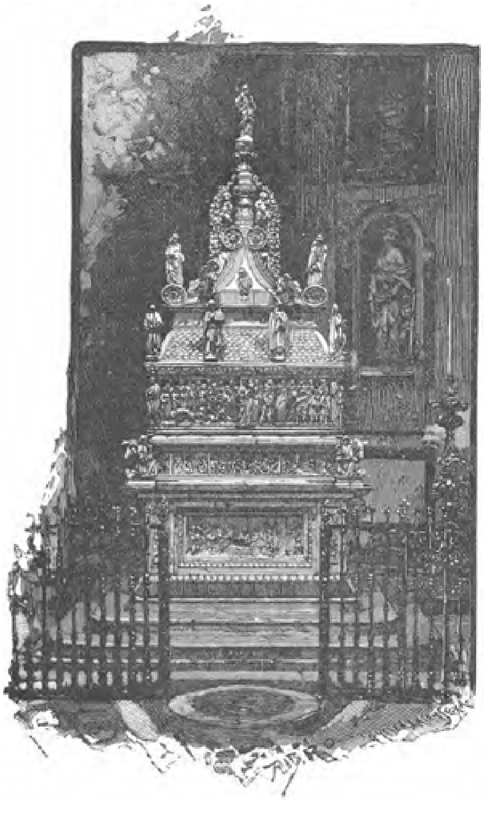

GRAF VOOR DEN H. DOMINICUS.

men haar behulpzaam geweest. Zij was bepaald trotsch over haar succes op deze reis, die zij slechts met een kloppend

ZIJGANG DER UNIVERSITEIT.

hart had aanvaard; en vooral onder den aandrang van hare dochter, de nieuwsgierig in de wereld rondziende kleine Lise, al spoedig mijne groote vriendin, had zij heimelijk besloten, nog eene andere van die schoone, Italiaansche steden te gaan zien.

Doch toen wij in de avondschemering over de Po reden, door de van vruchtbaarheid overvloeiende, maar eentonige vlakte was het blijde vertrouwen waarmede zij mij, den almede Fransch sprekenden Hollander, weldra niet alleen haar plan, maar ook al hare omstandigheden verhaalde, toch weer eenige graden gedaald. In het Westen straalde de hemel wel met zijn avondrood in onvergelijkelijke pracht boven de zijtakken der Apenijnen, maar spoedig daalde de nacht neder, - een loodzware, stikdonkere nacht. Het station te Bologna zag er somber en onvriendelijk uit; de rit naar het hotel in een nauwen omnibus liet slechts den half bewusten indruk achter, dat de wagen tusschen onafgebroken rijen zuilengangen doorreed, die het ratelen der wielen met een doffe echo weerkaatsten. Weldra hoorde ik uit het fluisteren van moeder en dochter, dat zij elkander moed inspraken tegenover die wonderlijke, verschrikkelijk griezelige wereld.

In den vroegen morgen doorwandelde ik weder de straten der stad, die mij reeds bij vroegere bezoeken lief en dierbaar waren geworden. Nog altijd huisde in die straten de plechtige ernst en de wonderbare bekoring eener alom in duizende gedenkteekenen zich

openbarende grootsche geschiedenis: de vermenging der herinneringen uit vele eeuwen, die echter niet - als in Rome - scherpe contrasten, maar een samenhangend stadstafreel opleverden. Langs de rijwegen strekken zich voor de huizen in lange rijen zuilengangen uit. Reeds in de middeneeuwen bestond hier de eigenaardige gewoonte, aan de wandelaars een boven het straatplaveisel opgehoogden, tegen zon en regen beschermden weg te verschaffen. Maar sedert vijf eeuwen en langer is het schoonheidsgevoel der Bologneezen er op bedacht, het eenvoudige hoofdmotief van dit portiek in een nieuwen vorm om te scheppen, met nieuwe fijnheid uit te werken: duizendvoudig wisselen de kapiteelen, de versieringen der bogen, de

HET STADSPLEIN MET DE NEPTUNUS-FONTEIN.

onderlinge verhoudingen, enz.

Zoodoende wordt de zuilengang niet vervelend en maakt zij van de straat een soort van galerij of feestzaal, waarbinnen het bonte leven der stad in eindeloos wisselende tafreelen wordt afgespeeld, - waar de indrukwekkende gestalten der Bologneezen en hunne kloeke, gracieuse vrouwen heen en weer wandelen, rondkijken, koopen, lachen, schertsen en, met levendige gebarentaal elkaar bestrijdend, onder veel drukte en rumoer hunne inkoopen doen. En telkens weder doen er zich nieuwe verrassingen op: de poorten der paleisvormige huizen zijn wijd geopend, door breede vestibules heeft men het uitzicht op de tuinen, waar jasmijnen en oranjeboomen bloeien, een geur van frisch groen stroomt u uit die heerlijke parken tegemoet; de ruime en hooge zalen, de prachtige trappen - Bologna is de eigenlijke geboorteplaats der smaakvolle statietrappen - dit alles verleent aan de uiterlijk schijnbaar zoo ernstige en statige paleizen eene weergalooze bevalligheid en een vroolijken, feestelijken luister. En dan verbreedt de straat zich plotseling weer, doordien de zuilengangen ophouden, en krijgt men nu een openbaar gebouw, een kerk, het paleis van een groot heer, die

zich boven de stadswetten meent te kunnen stellen, in al hun gewicht en majesteit te zien, dubbel belangrijk schijnend, wijl dit alles met het overige karakter der stad juist zoo beslist in tegenspraak is. Maar bij deze bouwgewrochten hebben de vormen niet de grootte en de monumentale koelheid van die te Rome. Den 'travertijn,' den gemakkelijk te bewerken natuurlijken steen, mist men te Bologna, dat zich, evenals onze Hollandsche steden, met gewonen baksteen moet vergenoegen. Maar hoe rijk is de afwisseling der vormen! - hoe bekoorlijk is uit kleine vormsteenen, uit sierlijke ornamentplaten, het geheel samengesteld! - hoe onuitputtelijk heeft de phantasie de bescheiden motieven verwerkt, om telkens weder iets nieuws, telkens weder iets bevalligs voort te brengen! Gebonden door het materiaal, schiep de architectuur door den geest, waarmede zij het behandelde, juist de rechte vrijheid. '*Libertas*' luidt dan ook het devies, dat op haar wapen staat. En niet alleen op ieder openbaar gebouw straalt dat trotsche woord 'Vrijheid' ons met gouden letters tegemoet, maar het spreekt uit a l l e voortbrengselen der bouwkunst. Want het te Bologna heerschende begrip vanvrijheidwas een ander dan b.v. dat van Florence. Toen de burgers genoeg hadden van den strijd der groote heerschersgeslachten, van de onderdrukkingen der Bentivogli, stelden zij zich onder de heerschappij van den Paus, maar bedongen daarbij de voorwaarde, dat deze noch een kasteel zou mogen bouwen, noch belastingen heffen: '*Bologna senza castello e senza fisco!*' was het wachtwoord. En langs dien weg, in wettelijke vrijheid, onder de hoede eener sterke maar vrije macht, minder onderhevig aan de eindelooze wisselvalligheden, die door roem- en eerzucht, ongebreidelde wilskracht en egoîsme in de zelfstandige Staten van Italië werden teweeggebracht, vond Bologna tijd en kalmte om zich voortdurend in haren rijkdom te verlustigen, - *la grassa*, de vette, luidt de bijnaam dezer stad in de volkstaal - en voor kunsten en wetenschappen zelfs een vèr stralend licht te zijn, juist toen over andere deelen van Italië hun schitterende glans begon te verbleeken.

Men bezie bijvoorbeeld het bevallige kleine kerkje van Madonna di Galbera, dat in het jaar 1320 gesticht werd, maar in 1688 van binnen eene algeheele herschepping onderging. De voorgevel echter, die als een pronkstuk tegen den zwaren, plompgevormden toren aanleunt, dagteekent van het jaar 1478 en geeft recht duidelijk de elegante vroolijkheid van den Bologneeschen baksteenbouw te zien - zelfs in den toestand van verval, waarin hij tegenwoordig verkeert.

En toen ik eindelijk uit het gewoel der straten en der zuilengangen was doorgedrongen tot het middenpunt der stad, - hoe onweerstaanbaar werd ik door den indruk eener grootsche geschiedenis overmeesterd, toen ik tegenover de zware, drukkende massa's van het Palazzo Pubblicco stond, tegenover dat bouwgewrocht,

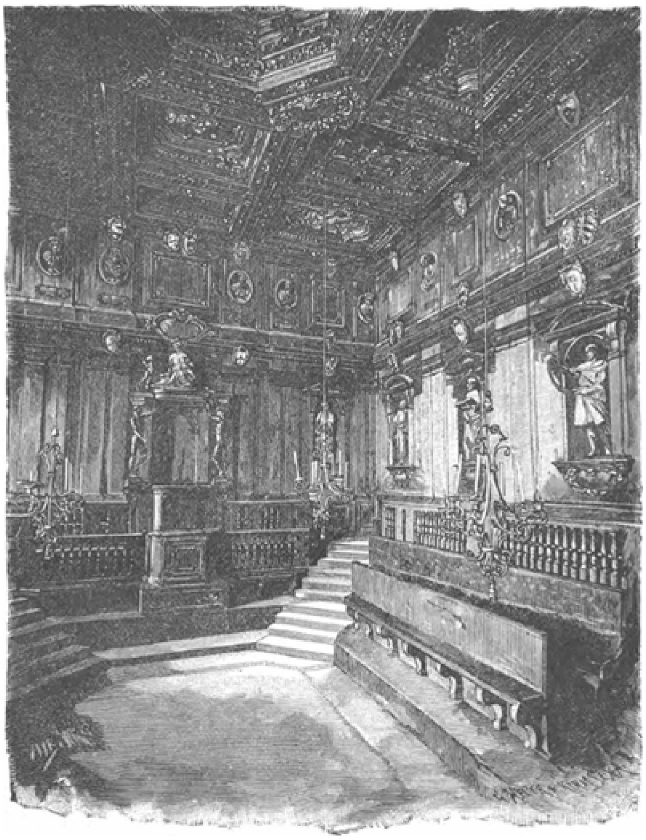

GEHOORZAAL DER UNIVERSITEIT VOOR DE ANATOMISCHE COLLEGES.

dat de dertiende eeuw eens als een bolwerk in de stad oprichtte en welks kolossale, donkerroode baksteenen muren, later met allerlei vroolijke architectonische motieven opgesierd en afgewisseld, zich nog altijd vol trots en fierheid voor het oog des beschouwers omhoog heffen. Hier, boven de hoofdpoort, troont de kloeke bronzen beeltenis van Paus Gregorius XIII, een van de edelste zonen der stad, uit het geslacht der Buoncampagni's. Het schaadde niets, dat de Franschen hem in 1796 zijne drievoudige kroon ontnamen, en men hem zoodoende tot een ‘patronius’, tot een stadsheilige, wilde vervormen. De ernst van den kop, de doordringende oogen, het breede, van wilskracht getuigende voorhoofd, lieten zich niet veranderen: zij verkondigen den man, die het kwijnende Katholicisme na de Reformatie met een nieuwer, dieper, inniger leven wist te bezielen en het daardoor tot den nu reeds sedert eeuwen durenden strijd tegen de nieuwe leer toerustte.

En daar tegenover staat het Palazzo del Podestà, dat in het jaar 1201 begonnen en welks reusachtige wachttoren in 1264 voltooid werd. Ook dit gebouw is, hoe ernstig en krijgshaftig het er ook uitziet, een voortbrengsel van die '*Libertas*,' van dat streven naar rechtmatige vrijheid, waarop Bologna zoo trotsch is. Want eer men in den Paus den bewaker der openbare macht, den onderdrukker der zich boven de burgerlijke orde verheffende groote geslachten zocht, hoopte men door de aanstelling van een Podestà de stad tegen gewelddadigheden te beschermen. Men koos allereerst uit de Noord-Italiaansche steden voor Bologna een beproefd krijgsman, wien men de macht toevertrouwde, welke tot dusver de verjaagde keizerlijke despoten in handen gehad hadden, om zoodoende eenheid der regeering, spoed in de te nemen maatregelen en besluiten, en vrijheid in de plaatselijke quaestiën te verkrijgen. Met huurtroepen deed de Podestà zijn intocht, nadat hij zich verbonden had om zich in de stad bij eene partij aan te sluiten, er familieleden in op te nemen, en een legermacht tegen de in den partijstrijd elkaar vernietigende geslachten te vormen.

En dit paleis is het, waarin de levenskracht van een der grootste keizersgeslachten haar graf vond. Hier zat koning Heinz, de zoon van keizer Frederik II, na den ongelukkigen slag van Fossalta (1249) gedurende 23 lange jaren gevangen. Enzio werd hij genoemd door de Italianen, deze laatste der Hohenstaufen, wiens gansche wezen hen bevreemdde en afstiet. Want hij was vrij van die grenzelooze zelfzucht, die heel het Italiaansche leven destijds beheerschte: hij streefde naar eerbied voor de goede zeden, naar erkenning van het wetsgeldige recht, en wijl het hem niet gelukte, de zaak van het recht te doen zegepralen, meende hij geroepen te zijn om als wreker der beleedigde gerechtigheid op te treden en sloeg hij in zijne verbittering eindelijk over tot tergende en gruwzame handelingen, tot een blinde vervolgingswoede. Eens kwam een boer bij hem zijn beklag doen, dat zijn buurman de kersen van zijn boom had gestolen. Deze echter poogde de onwaarheid dier aanklacht te bewijzen door de bewering, dat de boer de stammen zijner boomen zóó dicht met doornen omwoeld had, dat het onmogelijk was ze te beklimmen. Enzio beschouwde het als een beleediging der justitie, dat de boer zijn eigendom minder goed beveiligd achtte door 's konings liefde voor recht en gerechtigheid dan door de aangebrachte doornen, en daarom - strafte hij den aanklager.

En toen daarna de Bologneezen den Keizerszoon gevangen hadden genomen; toen deze als dichter, zanger en toonkunstenaar zijne gevangenis herschiep in een wereld, die rijker was dan zijne overwinnaars het zich konden voorstellen; toen de liefde zelfs de hechtste ketenen verbrak, wijl de edele Lucia

DE UNIVERSITEIT.

Viadagola den Duitechen vorst door hare sympathie gelukkig maakte, zooals zij hem reeds haar hart geschonken had op het oogenblik toen hij geboeid de stad binnentrok, - toen zou in dat paleis nog éénmaal een zweem van die romantische poëzie ontluiken, die onafscheidelijk met het edele geslacht der Hohenstaufen verbonden is. En toen Enzio daarna in vereeniging met een uit den stam der Asinelli's de vlucht wilde nemen; toen hij zich in een vat verschool, om zich zoo door een kuiper het paleis en de stad te laten uitdragen, - toen bleek het tot zijn ongeluk, dat zijn nobel lichaam zich tegen een zóó onwaardig hulsel verzette: een lok van zijn goudblond hoofdhaar, dat uit

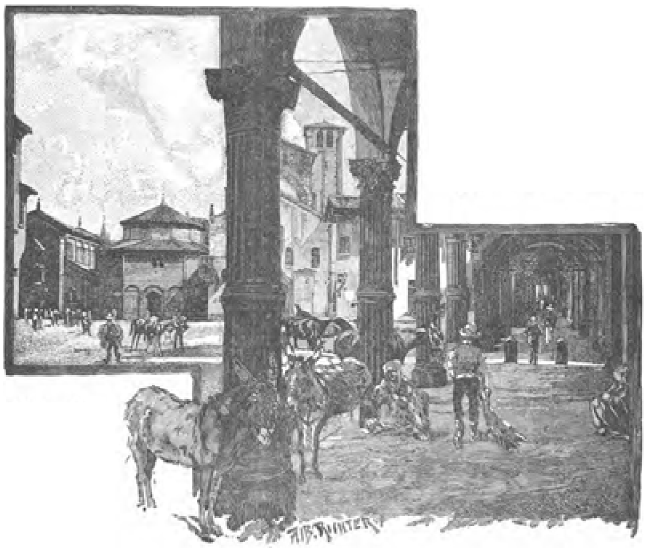

PLEIN EN KERK VAN DEN H. STEFANUS.

het spongat te voorschijn kwam, verried het plan en vernietigde de hoop van het groote keizersgeslacht.

De derde zijde van het uitgestrekte hoofdplein wordt begrensd door de ontzaglijke kerk van San Petronio, tot welker bouw in het jaar 1388 besloten werd. Zij is in Gothischen stijl opgetrokken. Maar deze stijl, dien Duitsche meesters uit het noorden naar Italië hadden overgebracht, is daar nooit geheel inheemsch geworden: hij onderging op zuidelijken bodem eene eigenaardige herschepping, en juist de San Petronio is het hoogste, wat de Italiaansche Gothiek schiep. Het ontwerp was reusachtig: het beoogde de verwezenlijking van een bouwplan, dat al het dusver geschapene zou overtreffen. Groot in hun willen en vermetel in hun plannen maken waren die geslachten; zij twijfelden nooit aan de toekomst hunner stad, zij wachtten niet tot zij de middelen bijeen hadden, die hun zekerheid voor de voltooiing hunner onderneming gaven, maar hoopten van hunne zonen dezelfde offervaardigheid en dezelfde geestdrift voor de kunst, als zij zelven in zoo rijke mate bezaten. En zoo vingen zij dan zonder aarzelen den bouw aan. Maar op de wisselvalligheid der tijden was niet gerekend. Reeds werd het schip der kerk afgewerkt en met de kostbare marmeren bekleeding van den gevel een aanvang gemaakt, toen de belangstelling begon te verflauwen, toen de pas ontdekte antiek aan den smaak eene andere richting gaf en de renaissance op den voorgrond trad. Een der meesters, die den bloei van dezen stijl het krachtigst en het schoonst bevorderden, Leon Battista Alberti, zeide reeds in het laatst der vijftiende eeuw, dat de San Petronio niet vóór het einde der wereld voltooid zou worden. En al werd ook later de ruimte van het schip overwelfd, al werden er ook honderden plannen gemaakt, om den voor een vierde gedeelte afgewerkten voorgevel te voltooien, toch is de bouw nog niet verder gevorderd, dan toen men er in de vijftiende eeuw mede bleef

steken. Op de open ruimte, waar eenmaal het koor zou komen te staan, die door het afbreken van vele burgerhuizen en acht kerken in het jaar 1390 aan het bebouwde gedeelte der stad onttrokken werd, staan thans in lange rijen profane huurrijtuigen, en staat ook het monument van een man, die van kerkelijke zijde nu juist niet veel sympathie pleegt te genieten, namelijk van Galvani. Het gedenkteeken geeft den geleerde te zien, op het oogenblik dat hij, met aanwending van de door hem ontdekte geheimzinnige macht van het galvanisme, een voor hem op een tafeltje liggenden kikvorsch in trillende beweging brengt en als met blijden schrik nieuw leven in het doode lichaam ziet ontstaan.

Tusschen deze drie hoofdgewrochten der middeneeuwsche kunst te Bologna hebben de latere eeuwen zich zeer huiselijk nedergezet. Daar staat de heerlijke Neptunus-fontein van Giovanni da Bologne, den besten navolger van

DE TWEE SCHEEVE TORENS DER ASINELLI'S EN GARISENDA'S.

Michel-Angelo, een werk van buitengewone levenskracht, dat in iederen vezel het hartstochtelijk bruisende leven der stad wedergeeft en haren rijkdom verkondigt, die ons in al zijn weelde en volheid bij elken voetstap tegemoet stroomt, evenals hier aan de fontein het verkwikkende water uit de mythologische beelden op de hoeken van het voetstuk!

En ook het hedendaagscheleven laat zich door de ernstige, monumentale omgeving zijne opgewektheid niet ontnemen. Een bont marktgewoel hoopt zich hier opeen. Al de rijkdom van de vruchten des velds en der tuinen, welke de warme zon aan de Po-vlakte ontlokt, al de glinsterende visschen welke de Adriatische zee oplevert, al de gekleurde stoffen en weefsels welke de boeren uit het naburige gebergte voor hunne vrouwen mede naar huis nemen, liggen hier te koop uitgestald. Onverpoosd wordt het aanprijzend geschreeuw der kooplui en het gelach der lovers en bieders door de donkere baksteenen muren der paleizen weerkaatst; en de ezels, die tegelijkertijd èn de dienaars èn de vrienden der boeren zijn, blijven niet in gebreke, hun zielroerende stem almede in dit marktgejoel te mengen.

Hier, bij een vruchtenkraampje, in de schaduw van een der wijd uitgespannen zeilen, waaronder de verkoopers gezeten waren, vond ik ook mijne reisgenoote, de opgeruimde Française, met haar kind weder. Van verre reeds klonk mij haar vroolijk gelach in de ooren. De negotianten verdrongen zich met echt Italiaansche levendigheid

om haar heen, ten einde haar hunne waren aan te prijzen. Maar het goede vrouwtje verstond geen woord Italiaansch; zij koos dus maar op goed geluk uit wat haar beviel, en gaf daarop hare geldbeurs af, opdat de koopman het hem toekomende bedrag er zelf uit zou nemen. Ik waarschuwde haar reeds, dat wij hier niet op een markt in het land der volmaaktheid waren. Zij daarentegen wilde van Italië geen kwaad hooren en verzekerde mij, dat het hier nòg schooner was dan in Venetië, nog veel aardiger, en dat die Italianen toch werkelijk juweeltjes van menschen waren. En terwijl zij mij met de rechterhand een prachtige druif aanbood, vroeg zij met eene beweging van de linker hare beurs terug.

Maar - die beurs kwam niet

Eenige jonge snuiters begonnen er over te twisten, waarbij de een den ander verweet, dat hij haar het laatst gehad had. Honderden nieuwsgierigen stroomden toe; allen schreeuwden, gesticuleerden, beschuldigden elkaar, verdedigden zich, - maar in een ommezien waren de kooplui weg; de jonge vrouw keek mij met tranen in de oogen aan, tastte nog eens werktuigelijk in hare zakken rond, maar......!

Wat was er aan te doen? Ik bood haar mijn arm aan en ging met haar naar het Palazzo Pubblico. Een hoofdambtenaar der politie stond ons hier te woord en verwees ons naar een ander, die wanhopige pogingen in 't werk stelde om een gesprek in het Fransch met ons te voeren. Ik werd naar mijn naam, plaats van herkomst, leeftijd en beroep gevraagd. Daarna moest ik, ondanks mijne tegenwerpingen, dezelfde opgaven betreffende mijne ouders verstrekken. Ik poogde de opmerking te maken, dat de heeren dieven middelerwijl wel tamelijk ver weg zouden zijn. Maar dit baatte niets. Nu kwam de mededeeling aangaande de toedracht der zaak. Vervolgens een dergelijk allerpijnlijkst verhoor van de jonge vrouw. Zelfs de vermelding van haren geboortedag werd haar niet bespaard. Maar eene onuitspre-

kelijke verbazing legde de politie-ambtenaar aan den dag over het feit, dat wij niet denzelfden naam droegen. Eindelijk kwam de kleine Lise in 't verhoor, die zachtkens schreiend het overschot van haars moeders vermogen, de blauwe druiven, geconsumeerd had. Toen het nu per slot van rekening bleek, dat deze Lise niet eens mijn kind was, dat wij eigenlijk volstrekt niet bij elkaar behoorden, dat ik daarentegen louter als getuige tegenwoordig was, werd de ambtenaar van politie geweldig boos, want hij had mij in zijne acten reeds als aanklager genoteerd, en zoo moest dan nu het proces-verbaal op nieuw opgemaakt worden, nadat hij het oude stukgescheurd had....

Na verloop van een uur, toen wij weder buiten kwamen op het door den zonnegloed geblakerde marktplein, wisten wij, dat heel de treurige historie nu uitstekend geregistreerd en geprocesverbaliseerd was, - maar dat er van het geld waarschijnlijk nooit weer een cent zou terecht komen. Doch op mij rustte nu de plicht om mijne reisgenoote wat op te vroolijken en haar ten spoedigste, in een enkelen namiddag, weder het besef bij te brengen, dat Bologna ondanks alles tóch de moeder des rechts is. Of mij dit mocht gelukken, zou ik niet met zekerheid kunnen zeggen. Want zij stelde meer vertrouwen in de veiligheid van haren koffer, dan in de bescherming der politie, en keerde nog dienzelfden avond naar Venetië terug, om met een verlichte kas de thuisreis naar de oevers der Seine te aanvaarden. Zij beweerde, dat koning Enzio's zonderlinge wijze van rechtspleging tegenover de boeren vermoedelijk niet veel sympathie bij haren echtgenoot zou vinden, - veeleer was zij bang voor zijne spotternijen en voor zijn goeden raad om in het vervolg de kersenboomen toch liever met doornen en het geld met veilige sloten te voorzien!

Onze weg leidde ons over het plein, waarop indertijd het koor der San-Petronio-kerk zou komen te staan. Aan de linkerzijde strekken zich de zuilengangen van het archigymnasium uit, van de tegenwoordige Stadsbibliotheek, alwaar eenige jaren geleden de feestelijkheden ter viering van het 800-jarig bestaan der Universiteit plaats hadden. De prachtige anatomische collegezaal, een der plaatsen waar de kennis van het menschelijk lichaam, voor zoover zij aan de ontleedtafel te verkrijgen is, de belangrijkste vorderingen maakte, werd bezocht. De bruine, in vakken afgedeelde zoldering, die een ernstigen, zelfs min of meer plechtigen indruk maakt, de eigenaardige versiering der wanden met in hout gesneden anatomische spierweefsels, - dit alles geeft aan de trotsche ruimte eene hoogst schilderachtige bekoring. Vroolijker, maar niet minder schilderachtig, ziet het er uit op het binnenplein, welks wanden en zuilengangen bedekt zijn met wapens en gedenkteekenen, als zoovele getuigen van de verbintenis der Hoogeschool met het nationale leven en van de dankbaarheid harer leerlingen, die in den loop der jaren hare ijverigste voorstanders zijn geworden.

En terwijl de weg zoo verder liep, voorbij ontzaglijke paleizen en schilderachtige kerken naar de sierlijke oude Beurs, de ‘Loggia dei Mercanti’, kwamen wij weder aan een gebouw, dat aan die overoude geschiedenis der stad herinnert, welke door de Universiteitsfeesten weer zoo levendig in herinnering is gebracht: het klooster San Stefano. Hier, in de kleine ronde kerk San Sepolcro, die uit de tiende eeuw dagteekent, bevinden zich de overblijfselen van den beschermheilige der stad, San Petronio; hier staat nog een kansel, die uit de negende eeuw afkomstig moet zijn; hier ontmoeten wij de blijken dier vermenging van het antieke kunstleven met de Christelijk-Germaansche opvattingen, die uit de Universiteit zelve voortvloeide.

Het hedendaagsche Universiteitsgebouw is evenwel niet meer hetzelfde, waarin Bologna zich in de oudste tijden den roem der geleerdheid verwierf. Lang reeds zijn de zalen verdwenen, die oorspronkelijk aan het oude heiligdom van Petronius, den beschermheilige en voormaligen bisschop der stad, grensden. Bij het leven van dezen man en op zijne aansporing zou er namelijk reeds door keizer Theodosius II (425) eene Hoogeschool gesticht zijn. Met den wasdom van Bologna, dat van Karel den Groote de rechten eener vrije stad ontving, wiesen ook de Duitsche invloeden op de Italiaansche bevolking. Hier, waar door de nabuurschap van Ravenna, de stad die het langst de Romeinsche keizers, zij het ook die te Byzantium, diende, hield het antieke leven het krachtigst stand. Vooral uit rechtskundig oogpunt bleven de Romeinsche invloeden hier toongevend. De geestelijkheid leefde overeenkomstig de oude rechtsbeschouwingen; en de onderhoorigen, de plattelandsbevolking, werden er naar geregeerd. Zelfs de van elders overgekomen groote Duitsche grondeigenaars veranderden weinig aan de maatschappelijke toestanden hunner onderhoorigen, schoon zij, wat hun persoonlijk betrof, het Duitsche recht lieten gelden. Waar echter ook de handel een woordje had mede te spreken, bijv. in het destijds nog met Venetië wedijverende Ravenna, moesten die grondstellingen der Romeinen, welke zij eenmaal met de scherpte des zwaards naar alle deelen der toenmaals bekende wereld hadden overgebracht, en die dus overal geldig waren, wel van kracht blijven. Daardoor bezat Ravenna wellicht reeds in de elfde eeuw eene rechtsgeleerde school. Maar het frisschere leven te Bologna, de meer onmiddellijke aanraking der variëteiten van het Romeinsche en het Germaansche maatschappelijke leven, had ten gevolge, dat deze in bloei toenemende stad weldra het middenpunt van eene nieuwe wetenschappelijke behandeling der rechtsgeleerdheid werd. In een veelkleurig mengelmoes warden toentertijd de natiën dooreen. De eerste groote leermeester der nieuwe rechtsgeleerde school, Irnerius, was wel, zooals Savigny bewezen heeft, een Bolognees van geboorte, maar aan zijn naam, die ook Warnerius, Quarnerius enz. geschreven wordt, kan men bemerken, dat deze geleerde uit een Duitsch geslacht afkomstig was. Hij is het, die Bologna het eerst met den luister eener bijzondere rechtsgeleerdheid tooide, welke haar den eerenaam '*la dotta*', de geleerde, deed verwerven. Zelfs de keizer wendde zich tot hem met de neteligste juridische vraagstukken; ja zelfs de rechten, die hem bij de keuze der pausen toekwamen, dus bij een der gewichtigste politieke aangelegenheden, had hij aan zijne wijsheid te danken.

En het was destijds hóóg noodig, dat er iemand optrad, die het gezag der wetboeken weder wist te doen handhaven. Want het ongeschreven gewoonterecht der Germanen was nergens meer vol-

doende, aangezien het letterlijk onmogelijk geworden was om te beslissen, of iemand volgens de Romeinsche of volgens de Germaansche wetten gevonnisd moest worden. Het buitengewone succes, dat de Universiteit van Bologna in de twaalfde eeuw had, is een gevolg van de door geheel Italië verspreide overtuiging, dat er op den grondslag der Romeinsche begrippen een uniform recht moest geschapen worden. Daarom ontstond er uit het vrije verkeer van leeraars en leerenden al spoedig een in dienst des keizers staande openbare instelling, die voorloopig ten taak had, het privaatrecht voor de tot een steeds werkzamer leven zich ontwikkelende stedelijke Republieken te grondvesten en de letterlijke bewoordingen der wet op nieuw vast te stellen, - de éénige wijze waarop weder orde en regelmaat in de uit te spreken vonnissen kon gebracht worden. De opvolgers van Irnerius, de niet minder beroemde ‘vier Doctoren van Bologna’, de ‘hechte steunpilaren des rechts’, voltooiden het werk van hun leermeester.

Hoe ingewikkeld de rechtstoestanden in die dagen waren, blijkt uit allerlei door de sage tot ons overgebrachte verhalen omtrent oneenigheden tusschen de beide invloedrijkste Doctoren, tusschen B u l g a r u s , bijgenaamd ‘Goudmond’, en M a r t i n u s , bijgenaamd ‘het wandelende wetboek’ (*copia legum*).

Eens hadden zij een geschil over de vraag, of de bruidschat, dien de vader aan zijne dochter ten huwelijk meegeeft, na den dood der laatstgenoemde aan den echtgenoot of aan den vader vervallen moet. Zulke principieele quaestiën waren namelijk destijds nog zeer twijfelachtig. Bulgarus stond er op, dat de huwelijksgift weder aan den vader moest uitgekeerd worden, - maar toen stierf toevallig juist zijne vrouw en gaf Martinus aan den schoonvader den raad, om nu toch vooral den bruidschat terug te eischen, gelijk Bulgarus zelf als de éénig houdbare beslissing verkondigd had. Doch Bulgarus van zijn kant verklaarde, dat hij het geld als zijn rechtmatig erfdeel beschouwde, overeenkomstig de zienswijze van Martinus, maar - dat hij het aan den vader zijner vrouw ten geschenke gaf.

Toen Bulgarus eens met een zijner leerlingen eene wandeling buiten de stad deed, en de jonkman daar een in een strik gevangen everzwijn hoorde schreeuwen, herinnerde hij er zijn meester aan, dat deze zelf geleeraard had, hoe het vangen in den strik het dier nog niet tot het wettig en rechtmatig eigendom van den jager maakte, en dat het dus geen diefstal was, wanneer men een aldus gevangen beest uit den strik losmaakte en medenam. Doch de leermeester verbood zijn discipel, zich van het zwijn meester te maken, omdat zijn goede naam daaronder zou lijden.

Zóó zonderling waren recht en gewoonte toen nog dooreen geward. En zoo kon dan ook nog keizer Frederik II in het jaar 1231 aan de beide juristen, toen hij zich met hen op eene wandeling onderhield, de vraag voorleggen, of hij de heer der wereld was Bulgarus bestreed dit, in zooverre er sprake was van e i g e n d o m ; doch Martinus gaf een toestemmend antwoord op de vraag van den keizer, om Zijne Majesteit te vleien, die hem daarvoor dan ook zijn paard ten geschenke gaf. Toen zeide Bulgarus met eene geestige woordspeling: ‘*Amisi equum*, *quia dixi aequm*, *quod non fuit aequum*,’ wat ongeveer zeggen wil: ‘Ik kreeg het paard niet, omdat niet recht was, wat ik voor recht verklaarde.’

De hoofdvoorwaarden eener afdoende wetgeving zijn slechts dáár voorhanden, waar een helder besef van de onder het volk levende begrippen omtrent hetgeen recht en billijk is, en een voor geene macht ter wereld terugdeinzende ernst van het rechtsgevoel met elkaar gepaard gaan. Slechts dáár kan men op een duurzamen bloei

der jurisprudentie hopen. Eerst langzaam vormde zich hiertoe in Bologna de grond. Op de vaste fundamenten van het Justiniaansche wetboek werden de begrippen en zienswijzen der Bologneezer school opgebouwd; de Paus en de Keizer verleenden haar als eene gewichtige zedelijke inrichting bijzondere rechten, - ja, in het jaar 1216 dwong de Paus de stad, om alle tegen de vrijheid der leeraren en studenten afgekondigde bepalingen weder in te trekken, en in 1242 werden al hare Doctoren vrij van den krijgsdienst verklaard. Terwijl de juridische faculteit hare grondlegging van het jaar 1088 dagteekent, ontstond de medische omstreeks 1298. Theologie werd er in het jaar 1159 reeds onderwezen door den lateren Paus Alexander III. Een en ander had ten gevolge, dat de Universiteit bestendig in bloei toenam, dat er zich mannen uit de hoogste levenskringen lieten inschrijven, ja zelfs dezulken, die reeds voorname ambten en waardigheden bekleedden en die louter uit zucht naar vermeerdering van kennis en wetenschap weder op de leerbanken plaats namen. In het jaar 1262 telde de Hoogeschool te Bologna 10,000, zegge t i e n d u i z e n d studenten!

Keert men echter het oude klooster van San Stefano den rug toe, dan toont het merkwaardige, voor den beschouwer zich uitstrekkende stadsgezicht, welk een strijd het kostte, het rechtsgevoel aan de van top tot teen gewapende wereld weder te geven, - dan verheffen er zich twee plompe, vormlooze en wansmakelijke figuren, die zich vriendschappelijk tot elkander buigen, maar gezamenlijk met honenden spot op de beschaafde wereld aan hunne voeten nederzien: twee scheeve torens, Torre Asinelli en Torre Garisenda. Dit zijn vestingwerken zooals de familiën ze, uit wederkeerig wantrouwen jegens elkander, in de twaalfde eeuw midden in de stad oprichtten. Niet tevreden met hun de grootst mogelijke hoogte te geven, stelde ieder er nog zijn eer in, ze zeer in 't oog loopend scheef te bouwen. De hoogste helt omstreeks 1 meter, de lagere ongeveer 2 meter over. Evenals de reus Antaeus, zegt Dante, buigt het bolwerk van het huis Garisenda zich tot de aarde neder, om uit hare aanraking nieuwe krachten te putten. En dien der Asinelli's hield men nog in de vorige eeuw voor den hoogste der wereld, ofschoon hij slechts 83 meter bedraagt, misleid door den overweldigenden indruk, dien zijne lijnrechte, slank opstijgende massa teweegbrengt op den aan zijn voet geplaatsten beschouwer.

De avond was weder overheerlijk. Ik geleidde mijne reeds lang getrooste gezellin de Porta Saragozza uit. Zelfs buiten de stadspoort strekken zich de zuilengangen uit, overschrijden daarna met hoogst origineel gevormde triomfbogen den straatweg, en leiden met 635 arcaden als een overdekte gang naar de hoogte van den berg, waarop de prachtige, in het jaar 1731 gebouwde bedevaartskerk Madonna di San Luca staat. Een blik in hare wijde koepelruimte herinnerde ons

aan het tafreel van die schitterende kunstperiode, die Bologna in de 16de tot de 18de eeuw doorleefde: aan den tijd toen het geleerde naturalisme en het ontwakende levensgevoel der Caracci's en van Domenichino de Italiaansche kunst bij vernieuwing deden opleven, - toen het onovertroffen genie van Michel Angelo door zijne medewerking aan de beroemde Arca di San Domenico, den met het heerlijkste beitelwerk gesierde grafsteen van dien heilige, aan de beeldhouwkunst nieuw levensbloed gaf, en zij zich in Giovanni da Bologna tot een nieuwe vlucht verhief, - toen eindelijk Carlo Dolce zijne bekoorlijk weemoedige Madonna's schilderde, en de geniaal overdrevene tooneelschrijvers Galli en Bibbiena de wereld der feesten van bijna geheel Europa onder den invloed hunner onuitputtelijke phantasie gevangen namen!

En een blik op het landschap deed zien, van waar een zoo rijke zin voor het schoone bij de Bologneezen afkomstig was: daar lag de stad met hare tallooze kerken, volgens eene oude vergelijking aan den grondvorm van een schip herinnerend, in een dal, tusschen golvende, met villa's bedekte heuvelen. De beide torens der Asinelli's en Garisenda's staken als masten omhoog. Boven de daken en koepels hing een fijne, meer en meer roodachtig gekleurde nevel, die zich uitstrekte in de richting van de donkere bergtoppen der Apenijnen. En zijwaarts breidde zich de wijde vlakte uit, de velden waarop Brutus, Octavianus en Antonius den beslissenden strijd tusschen Republiek en Keizerrijk streden, tot ginds bij den Rubicon, door welker overschrijding Cesar eens zijn besluit tot den kamp tegen de Republiek te kennen gaf, - en over de onmetelijke vlakte dier velden heen, in de richting van Ravenna, van ouds de zetel van het Grieksche keizerschap in Italië. Langs elken der naar beide zijden in het verschiet zich verliezende beroemde heirwegen, de Aemilia, trokken eens de Hohenstaufer keizers op hunne Romeinsche tochten, trokken Paus Clemens VII en Karel V, toen zij te Bologna in het jaar 1529 de verhoudingen van Italië en daardoor ook die van de wereld poogden te regelen. En ver op den achtergrond glinsterde ons de Adriatische zee toe, die den weg naar het verre Oosten opent.

Het viel ons moeilijk, van deze plaats te scheiden. Mijne nieuwe vriendin had zich verzoend zoowel met de eerst zoo ernstig en somber schijnende stad, als met het verlies van haar zakgeld, en zij had geen berouw meer van haar besluit, nu nog wat verder een kijkje genomen te hebben in de vreemdsoortige Italiaansche wereld. Naast de schilderachtige schoonheid echter, die zich over berg en vlakte, stad en land gelijkmatig uitbreidde, werd ik het meest getroffen door het waas der geschiedenis, dat over de heuvelen en dalen gespreid lag. Ik dacht aan al de worstelingen die er doorstreden hadden moeten worden, om uit den nacht der middeneeuwsche duisternissen te komen tot het meerdere licht van den huidigen dag; ik herinnerde mij, welk een groot aandeel Bologna in die worsteling genomen had; mijn hart was vervuld met erkentelijkheid en waardeering voor de verdiensten der groote stad, en onwillekeurig slaakte ik bij mijn heengaan den triomfkreet:

Evviva Bologna la dotta!

Het jachtmes.

Op zekeren dag had Voltaire grooten lust om eer hij op reis ging een hartsvanger te koopen en liet hij zich een aantal van die wapens brengen, ten einde er een uit te zoeken. Hij vond er dan ook spoedig een dat hem beviel; maar de koopman vroeg er een Louis d'or (24 francs) voor, terwijl Voltaire er op stond om niet meer dan 18 francs te betalen. Nu begon er in tegenwoordigheid van den beroemden schrijver Marmontel, die den dichter juist een bezoek bracht, een loven en bieden tot in het oneindige, waarbij Voltaire alles in het werk stelde om den koopman tot een prijsvermindering te overreden. Voltaire verzekerde hem, dat hij den stempel van een eerlijk man op zijn voorhoofd droeg, en dat hij als eerlijk man toch toegeven moest, dat het wapen met 18 francs goed betaald was. De koopman streek meesmuilend den hem toegebrachten lof, maar niet de hem aangeboden 18 francs op, met de betuiging, dat hij, juist omdat hij een eerlijk man was, slechts vroeg wat zijne koopwaar waard was, en dat hij die niet goedkooper van de hand mocht zetten, omdat hij anders een onrecht aan zijne kinderen begaan zou.

'Hebt gij kinderen?' vroeg Voltaire.

'Ja, mijnheer, vijf: drie jongens en twee meisjes.'

'Zoozoo, - dan moeten wij er eens over denken om de jongens aan een goede betrekking en de meisjes aan een goeden man te helpen. Ik heb relaties met het Ministerie van finantiën en goede vrienden bij de regeering; maar laten wij eerst eens even ons zaakje in orde brengen: hier zijn 18 francs.'

De koopman bedankte duizendmaal voor de protectie, die Voltaire zijnen kinderen beloofde, maar wilde ondanks dit alles den prijs volstrekt niet verlagen en bleef bij zijne verzekering, dat hij het voor geen cent minder kon doen. Nog een kwartier lang putte Voltaire al zijne welsprekendheid en alle hulpmiddelen der overredingskracht uit, om den koopman tot andere gedachten te brengen, - minder om de zes francs te besparen, die hij, vrijgevig als hij anders was, misschien aan de armen zou geschonken hebben, dan wel om zijn wil door te zetten; maar alles was vergeefsch, en wrevelig wierp Voltaire eindelijk het gevraagde geld op de tafel. De koopman betuigde vriendelijk zijn dank en ging heen.

'Ik ben zeer blijde,' zeide Marmontel, toen de ander de deur achter zich sloot.

'Waarom?' vroeg Voltaire, 'of waarover?'

'Daarover, dat het gezin van dezen braven man nu van zorgen ontheven is. De zoons zullen eenmaal in goede betrekkingen geplaatst, de meisjes uitgehuwelijkt worden; en wat hem zelf betreft, hij heeft zijn mes zoo duur verkocht als hij wilde, en gij hebt het ondanks al uwe welsprekendheid betaald. Als de man u uw zin had gegeven, zou ik hem misschien een pak slaag hebben toegediend.' Voltaire zweeg een oogenblik en zeide toen lachend:

'Hoor eens, als Molière dit tooneel had bijgewoond, zou hij er zijn voordeel mede hebben gedaan.'

Naar de markt.

Ook al stond het niet met zoovele woorden onder de plaat te lezen, zou iedereen toch bij den eersten

oogopslag deze drie eerwaardige matrones als Zuid-Hollandsche vischvrouwen herkennen. In Dordrecht, Den Briel en omliggende plaatsen kan men ze zoo overal ontmoeten, en de teekenaar onzer plaat zal dit drietal dan ook wel ergens in dien omtrek hebben aangetroffen. Geen wonder dat hem de lust bekroop, ze met een paar vluchtige lijnen op het papier te zetten, om ze, later met het penseel wat bijgewerkt,

NAAR DE MARKT. Naar Fr. Kallmorgen. (Zie blz. 428.)

als een kostbare aanwinst voor zijn schetsboek te bewaren. Het zijn drie vrouwtjes - ook de reuzinnen van dit gilde blijven altijd ‘vrouwtjes’, - die als de zuivere en onvervalschte typen van haar soort mogen gelden. Zoo kan men ze zien op de markten en langs de huizen, haar kostelijk zeebanket rondventend en het wiskunstig zekere betoog leverend, dat zij reeds sedert jaar en dag van haar verlies leven; zoo treft men ze aan in de spoorwagens derde klasse en op het achterdek der stoombooten, tusschen de wielen van een ouderwetschen vrachtwagen of op het balkon van den modernen stoomtram, - ja, waar

al niet! ‘Want onze Hollandsche vischvrouwtjes reizen en trekken den ganschen lieven dag, week in week uit, om hare als met zilver geschubde koopwaar aan den man te brengen.

Ons drietal vinden wij hier bijeen op een bank van de veerschuit, waarmede zij zich over de rivier laten zetten, om vervolgens den weg naar de stad en de markt in te slaan. Zij hebben dien tocht reeds vele honderde malen gedaan en zijn dan ook oude bekenden voor den veerman en zijn knecht, die het vreemd vinden als zij zich eens een dag of wat niet vertoond hebben. Maar dit gebeurt niet dikwijls, want zoolang er geen ijs in het water ligt of geen ziekte in 't spel is, behooren zij bijna dagelijks tot de trouwe comparanten. Zoodoende zijn zij tegen wind en weer gehard geworden; geen brandende zon, geen plassende regenbui, geen gierende storm - niets ontzien zij, waar het de uitoefening van haar zwaar en vermoeiend beroep geldt. Met parasols of glacés hebben zij zich nooit veel opgehouden, dat kunt gij aan hare gerimpelde gezichten en zware, bruine handen en armen wel zien; maar die rimpels en groeven zijn als zoovele eereteekenen voor langdurigen trouwen en ijverigen arbeid. De zon heeft haar huid geblakerd, en de wind heeft jaar aan jaar hare wangen en handen gestriemd en er diepe voren in geploegd, - maar de wakkere vrouwen behoeven zich voor al die merkteekenen van den strijd des levens niet te schamen, hetgeen zij dan trouwens ook volstrekt niet doen. Misschien zijn zij er wel even trotsch op, als menige salondame op haar onberispelijke teint en keurig gesoigneerde vingers, - en zij hebben recht om er fier op te zijn, want de door eerlijken arbeid vereelte hand is een brief van adeldom, dien niemand haar betwisten kan.

Gezellig en vreedzaam zitten ze daar bijeen, in gedwongen rust, terwijl de veerschuit langzaam en bedaard haren weg vervolgt. De frissche, opwekkende rivierwind speelt om haar heen; vroolijk glinstert het water in de stralen der ochtendzon, en vroolijk is ook het praatje over het lief en leed der dagelijksche wederwaardigheden, waarmede zij elkaar den tijd korten. Straks, als de schuit aanlegt, stappen zij uit en gaat elk zijns weegs. Wie reikt ze handgift?

Op Nisida.
Uit het Italiaansch van Matilde Serao.
(*Vervolg en slot van bladz.* 416.)

Boven het balkon vanwaar men tusschen twee hooge gebouwen een stuk zee zag, was tot bescherming tegen zon en vocht een linnen zeil gespannen. Wanneer de kleine Mario een zijner uit zwakte voortkomende aanvallen van lusteloosheid had, wanneer hij niet wilde spelen, niet wandelen, niet slapen en niet in zijn wagentje uitgaan, en treurig, zwijgend zat te denken - waarover kon zijne moeder zelfs niet raden - zette zij hem in zijn stoeltje met zijn speelgoed en zijne prentenboeken, op dit terras waar vlammend roode geraniums, violen, bonte anjelieren en de geurige basiliscus stonden te bloeien. Hij zat daar uren achtereen stil, zonder iemand te roepen. De bleeke moeder keek dan met een plotselingen angst haar lieveling ongerust aan.

‘Scheelt er iets aan, kind-lief?’

‘Niets, mama.’

‘Voel je je ziek?’

‘Heusch niet, mama,’ antwoordde het kind met een engelachtig geduldigen glimlach die hem veel ouder deed lijken.

‘Is er iets dat je heel gaarne zou willen?’

‘Niets, mama.’

‘Zou je graag naar Napels willen gaan?’

‘Ja, mama.’

‘O, kind, kind!’ riep zij, hem droevig kussend.

‘Maar 't is hier ook mooi, hier is het ook mooi,’ zei hij, als een braaf, volgzaam kind, dat zijne moeder geen verdriet wil aandoen.

Maar de moeder voelde telkens wanneer zij haar jongen zoo bleek en stil zag zitten, eene scherpe, eene wanhopende pijn in het hart.

‘Het is die gevangenis, het is die gevangenis!’ dacht zij altijd.

Dit schrikkelijk denkbeeld bleef haar steeds bij. Zij dacht er niet meer aan, dat zij hier hare illusies had verloren, dat zij hare jeugd verkwijnde. Haar hartverscheurende angst gold alleen haar kind, het teere bloempje dat, in eene gevangenis geboren, tusschen geketende ongelukkigen opgroeide. Vandaar zeker die in een kind zoo vreemde zwaarmoedigheid, die kwijnende gezondheid.

‘Het is die gevangenis, het is die gevangenis!’

Op verlangen van haar man die meende dat het den kleinen jongen afleiding zou geven, stond zij toe, dat Rocco Traetta het wagentje voortduwde, en soms op het balkon bij hem kwam praten. Stil, onderdanig bewoog Rocco Traetta zich door het huis, en deed zijn best om de keten zoo min mogelijk te doen rammelen. Elken morgen ging hij, afwachtend of men hem zou binnenroepen, bij het huis van den directeur aan de deur staan, als een hond wien men een been toewerpt, en die, vertrouwend op het medelijden van de menschen, het niet durft gaan halen. Wanneer hij dan binnen mocht komen bloosde de gevangene van blijdschap, en Cecilia wiens afkeer hij raadde, zooveel mogelijk vermijdend, liep hij haastig naar den kleinen jongen, en tilde hem, tot groot genoegen van het kind, hoog op.

Uren zaten zij samen op dat balkon, de gevangene op den grond met de ketting naast zich, en dan hielden Mario en Rocco Traetta soms zonderlinge gesprekken:

‘Wie heeft dat buis voor je gemaakt?’

‘Het gouvernement.’

‘En die pet ook?’

‘Ja, jongeheer.’

‘Dat is lief van het gouvernement,’ zei het kind.

De dwangarbeider keek hem zwijgend aan. Als het kind midden op den dag gezegd had, dat het stik duistere nacht was, zou hij gemompeld hebben: ja, 't is donker.

‘Wat hebben ze je te eten gegeven, *stille?*’ vroeg het kind na een poos.

‘Boonensoep, jongeheer.’

‘En het tweede gerecht?’

‘Ook boonensoep.’

‘En voor dessert?’

'Boonen,' zei de gevangene lachend.

Beiden lachten. Op eens werd het kind nadenkend, en zei toen:

'Ik heb maccaroni gegeten.'

'Wel bekome het u!' zei de gevangene vroolijk.

'Houd je van maccaroni?'

'Ja, jongeheer.'

'Als ik ze weer krijg, zal ik er minder van eten, en wat voor jou bewaren.'

'Doe dat niet, jonge heer,' zei de gevangene ontroerd.

'Zeker, je moet ze eten,' riep de kleine jongen half boos.

'Niet boos worden, jongeheer, ik zal het doen,' riep Rocco Traetta verschrikt.

Een oogenblik later vroeg Mario, in zijn prentenboek bladerend:

'Lees mij eens voor wat onder dat plaatje staat. Kan je niet lezen? O, wat ben je dom!'

'Als ik lezen kon, zou ik niet hier zijn,' zei Rocco Traetta droevig.

'Je bent hier, omdat je kwaad hebt gedaan,' zei het kind lachend.

'Ja jongeheer, maar wie lezen kan komt niet in de gevangenis.'

'Je hebt kwaad gedaan, en daarom hebben ze je in de gevangenis gezet,' hield Mario eigenzinnig vol.

'Ja, jongeheer, dat is zoo,' zei Rocco Traetta zacht en onderdanig.

Zij zwegen. De kleine jongen keek naar de bonte anjelieren die op het tegen den wind beschutte balkon in November nog bloeiden. Eene dikke laag fijn stof bedekte alle planten.

'Moet ik gieten?' vroeg de galeislaaf, die de gedachten van het kind raadde.

'Ja, maar niet met water morsen.'

En Rocca Traetta stond op om uit de keuken den gieter te halen; terwijl hij voorzichtig de bloemen begoot, keek het kind aandachtig toe.

'Wat moet ik nu doen?' vroeg de gevangene geduldig, toen al de bloemen en het balkon zelf begoten waren. 'Wil ik u een geschiedenis vertellen?'

'Neen, je vertelt zulke leelijke verhalen.'

'Wil ik iets voor u zingen?'

'Ja, zing eens.'

'En Rocco Traetta begon zacht op eene wild vroolijke wijs een liedje te zingen, waarbij de gevangene dreigt den kerker in brand te steken, zoodra hij daaruit ontslagen zal zijn.

Dat is te vroolijk. Zing iets anders' zei het kind lusteloos.

En met zachte stem hief hij een treurig lied aan, dat hij had gehoord in de gevangenis te Napels, waar hij twee jaar was opgesloten geweest, vóór hij zijn vonnis kreeg. Het was een lang, melancholiek lied dat door het grillige rythmus zeer zonderling klonk. Twee of driemaal had Mario onder dit wonderlijke gezang met het hoofd geknikt; bij den aanvang der laatste strofe, waar de gevangene de vrijheid aanroept, sliep het kind, in zijn onschuldigen slaap gewiegd door het zachte, droeve gevangenislied.

IV.

In het schemerduister van de kamer waar de luiken bijna geheel gesloten waren, vertelde de moeder, over het bedje heengebogen, den kleinen zieke een sprookje. Het kind lag te luisteren met wijd geopende, van koorts glinsterende oogen en roode, droge lipjes waaruit de adem met moeite te voorschijn kwam. Sedert vijf dagen was de keel gezwollen en bedekt met kwaadaardige witte plekken. Twee- soms driemaal daags kwam dokter Caracciolo de pijnlijke keel branden; als de kleine patient gedurende deze operatie droevig schreide, moest de moeder, bleek, zwijgend en bevend, zich op de lippen bijten om niet te schreeuwen.

'Lief kind, mijn lief, lief zoontje!....' zei zij zacht, en met een oneindig medelijden.

Maar na een uur haalde het kind ruimer adem, de koorts nam af, en hij lag te sluimeren zonder die fluitende ademhaling die de moeder wanhopig maakte. De kleine jongen nam geduldig alles wat hem tot ondersteuning der krachten gegeven werd, en als hij een uur gerust sliep kreeg de moeder die de minuten telde van dien slaap waarop zij hare hoop gevestigd had, weer moed. Plotseling opende het kind dan de oogen, en het kleine handje zocht het gezicht der moeder.

'Hier ben ik, kind-lief; hoe gaat het?'

'Goed,' zei de patient altijd, met een glimlach.

'Vertel mij eens een verhaaltje, mama,' zei hij na een poos.

En de moeder begon dan, over het bedje heengebogen, een fabel te vertellen, een fantastisch, zelf bedacht sprookje. Soms kwam, midden onder zulk een verhaal, kapitein Gigli zacht binnensluipen, en zat in het half donker geduldig te wachten op het slot van het vertelsel dat altijd eindigde met de zegepraal der deugd en schoonheid en de straf der ondeugd en leelijkheid.

'Hoe gaat het met hem?' vroeg hij aan zijne vrouw.

'Goed,' zei het kind, nog eer de moeder kon antwoorden.

'Dat zegt hij altijd, het arme kind,' mompelde zij, de mat glanzende haren liefkoozend, 'dat zegt hij om ons moed in te spreken.'

'Maar gaat het niet goed?' vroeg de vader zacht en angstiger dan hij schijnen wilde.

'Zóó, zóó,' zei Cecile, de kussens opschuddend.

En zij bleef somber en zwijgend, voor zich kijken.

Haar man raadde gedeeltelijk wat haar bedroefde en beangstte.

'Zou je hem hier vandaan willen hebben?' vroeg hij.

'Ja, maar de dokter zegt, dat daar nu geen denken aan is,' zei zij wanhopig.

'Ik wil graag hier blijven, 't is hier heel goed,' zei het zwakke stemmetje van den kleinen zieke.

'Beloof mij één ding,' zei Cecile zacht.

'Alles, kind.'

'Dat ik, zoodra hij getransporteerd kan worden, met hem naar Napels mag gaan. Wil je mij dat beloven?'

'Zeker, lieve, zeker,' zei kapitein Gigli, haar liefkoozend zooals hij den kleinen jongen liefkoosde.

'Beloof je het?'

'Stellig.'

Hij begreep, dat de ziekte van haar kind den nooit geheel overwonnen afkeer van de gevangenis weer had opgewekt. 's Avonds werd, zooals in vele ziektegevallen, het kind altijd erger. Dan verhief zich de

koorts, en de ademhaling werd moeielijker. Wanneer de kleine patient, na lang onrustig woelen, een oogenblik insluimerde, trilde het teere lichaam plotseling bij het hooren der stemmen van de elkaar toeroepende en antwoordende schildwachten. De moeder, voor wie de rust van vermoeiden en zieken verstorende stemmen, eene nachtmerrie waren, ging in haar angst soms zoo ver dat zij het kind de handjes in de ooren stopte, opdat hij ze niet zou hooren.

'Het komt er niet op aan, mama,' zei de kleine, zich onrustig om- en omwendend.

'O, die galeien, die galeien!' zei de moeder zacht.

''t Komt er heusch niet op aan; 't is niets,' klonk het zwakke stemmetje.

O die lange, droevige nachten! Niettegenstaande het smeeken van haar man en de dringende beden van Grazietta, wilde Cecile niemand hare plaats aan dat bedje afstaan - dat bedje waarin haar geheele leven zich had samengetrokken. 'Ik slaap dáár' zei zij, op het witte kussen van het kind wijzend; en wanneer de zieke even sluimerde, lei zij, uitgeput, het moede hoofd op dat kussen. Het was geen slapen, maar een onrustig, telkens door het geroep der schildwachts afgebroken sluimeren. O, die lange, lange nachten! Hoe verlangde zij naar den morgenstond die een eind maakte aan die akelig sombere stemmen van de bewakers van dezen kerker. Tegen vijf uur kwam er een koeltje naar binnen, een flauwe lichtstraal drong door de gesloten luiken, en het kind bleef een tijd stil, onbeweeglijk liggen, het hoofdje in de kussens gedrukt, zoo moe en mat, dat de moeder plotseling rilde van schrik, als zag zij een akelig visioen. Tegen acht uur kwam dokter Caracciola zijn ochtendbezoek maken.

'Hoe is de nacht geweest?'

'Slecht; heel onrustig.'

'Maar nu slaapt hij toch.'

'Ja, eerst tegen vijf uur is hij ingesluimerd. O, die gevangenis, die gevangenis!' zei zij droevig.

'Maar dat doet er niets toe,' zei de dokter, het penseel gereed makend, 'in Napels heerscht ook dyphteritis.'

Wat ging haar dat aan? Voor haar had de gevangenis de schuld van alles. Reeds op den eersten dag van Mario's ziekte had zij Grazietta zoo stellig geboden geen gevangene in huis te laten, dat de dienstbode, verschrikt, haar man gewaarschuwd had niet voor het keukenvenster te komen; hij moest haar op zeker punt van het eiland op wachten, waar zij hem, als altijd, haar middageten zou brengen.

'Ik wil niemand in huis hebben; je man niet, Gennaro Campanile niet, Rocco Traetta niet; niemand, niemand!' had zij gezegd, als vreesde zij het 'kwade oog,' een invloed uit den booze.

En toch dwaalde Rocco Traetta, sedert de ziekte van het kind, altijd om het huis. Den eersten dag had hij getracht binnen te komen, maar Grazietta had hem tegengehouden.

'Hoe gaat het met het *kleintje?*?' vroeg hij, op den drempel staande, met een snik in de stem.

'Slecht; laat ons God bidden dat Hij hem beter maakt.'

'Ja, laat ons God bidden,' zei Rocco Traetta nederig.

En telkens als hij Grazietta zag, riep hij angstig:

'Hoe gaat het met hem? Hoe gaat het?'

'Dan eens beter, dan weer erger; het gaat op en neer, wij moeten op de Moeder Gods vertrouwen.'

‘Ja, wij moeten op de Moeder Gods vertrouwen.’

En den geheelen dag door liep hij telkens weg van zijn werk, om rond de woning van den directeur te dwalen, altijd in de hoop iemand te zien, wien hij berichten kon vragen. Hij kreeg straf op straf, maar hij stoorde zich daar niet aan; hij vergat te eten en te slapen, alleen om naar dat balkon te staan kijken, waarop 's avonds door de gesloten luiken een zwakke lichtstraal viel. Het was hem eene vreeselijke kwelling niet in dat huis te mogen komen, en op zekeren dag, den derden of vierden, kon hij het niet langer uithouden, en trad binnen in het kantoor van kapitein Gigli. Met de pet in de hand stond hij te wachten tot de directeur van zijn schrijfwerk opkeek.

‘Ben jij het, Rocco Traetta? Wat wil je?’

‘Ik wilde zoo graag.... ik wou.... iets van het *kleintje* weten, uwe excellentie,’ mompelde de galeislaaf.

‘Arm kind, hij lijdt veel! 't Is een vreeselijke ziekte.’

‘O, heilige Moeder Gods, heilige Moeder Gods!’ riep Rocco Traetta droevig uit.

‘En het arme kind is zoo geduldig,’ zei de vader zacht en als bij zich zelven. ‘Zijn moeder is geen oogenblik van zijn bed.’

‘Maar hij zal toch nu wel gauw beter worden! Wanneer denkt u dat hij beter zal zijn?’

‘Het kan nog lang duren.’

De gevangene stond stil en verlegen voor zich te kijken, als wilde hij iets zeggen, maar durfde niet. Maar dáárvoor was hij toch gekomen; hij zei dus zacht: ‘.... en mag hij niemand zien?’

Kapitein Gigli keek den boosdoener strak in het gelaat, en las daarop eene vurige begeerte, een angstig afwachten.

‘Nog niet; hij is hoogst zenuwachtig, en alles vermoeit hem.’

‘Al was het maar één keer. Ik kan hem altijd opvroolijken; dat zegt hij altijd.’

‘Dat is waar; maar nu mag hij niemand zien; dat heeft de dokter ook gezegd.’

‘.... ik.... zal wachten.... morgen misschien, of overmorgen?’

‘Later, veel later. Hij moet nu rust hebben?’

Weer een verlegen stilzwijgen; de directeur begon, om Rocco Traetta weg te krijgen, druk te schrijven. Maar deze bleef, zijne pet in de hand ronddraaiend, stil staan, en zei eindelijk aarzelend:

‘Wil uwe Excellentie, die altijd zoo goed is, mij een dienst bewijzen?’

‘Wat dan?’ vroeg kapitein Gigli kortaf en ongeduldig.

‘Wilt u het *kleintje* van mij groeten? Wilt u zeggen dat de *stille* hem laat groeten? Zal uwe Excellentie dat niet vergeten?’

‘Ik zal het doen; dat beloof ik je.’

De gevangene mompelde: dank u, excellentie, en ging langzaam weg. Kapitein Gigli keek hem na; in de zeven jaar dat hij directeur was van dit Bagno had hij vreemde dingen gezien, en niets verbaasde hem: onhandelbaarheid, woestheid, noch onderworpenheid, goed noch kwaad. Maar nu en dan kreeg

hij toch een inzicht in de menschelijke natuur dat hem een raadsel scheen. Rocco Traetta had, uit belangzucht, zijn vader vermoord, met één slag. Het was eene schandelijke misdaad geweest - schrikkelijk zoowel om de oorzaak als om de omstandigheden. En die man die tien minuten van zijn leven, erger, woester was geweest dan een wild dier, beefde van smart als hij van een ziek kind sprak. Kapitein Gigli wist - zooals hij alles wist wat op het eiland gebeurde - dat Rocco Traetta om het huis zwierf. Men had hem gewaarschuwd, dat hij zeker pogingen deed om te ontvluchten; maar de directeur wist wel beter; hij wist, dat het den gevangene alleen te doen was om in huis te komen, om bij den zieke te worden toegelaten. Maar hij wist ook, dat zijne zachtzinnige, teere vrouw onmeedoogend was tegen die gehate gevangenen. Zij wilde ze niet in huis hebben, dat had zij stellig verklaard. Zelfs wanneer er over Nisida, over de galeien gesproken werd, sloot zij de oogen als om den toorn te verbergen, die daar plotseling uit sprak; dan boog zij zich diep over het bedje heen, kuste de magere wangen van haar kind, en streek liefkoozend over zijne zachte, matglanzende haren.

'Lief kind, mijn lief zoontje!'

Alles wat haar herinnerde aan die gehate gevangenis waaraan zij de ziekte van haar kind toeschreef, had zij uit de ziekenkamer geweerd; zij trachtte die galeien te vergeten; alleen de stemmen 's nachts waren niet tot zwijgen te brengen. Dat daar buiten iemand met doodsangst in het hart stond te wachten liet haar koel; al haar medelijden trok zich samen in haar kind. Zij, de moeder met hare oneindige liefde, hare vurige begeerte om hem te behouden, te redden, stelde zich tusschen het kind en de wereld waarin hij moest leven. Haar geheele leven loste zich op in een vurig gebed, eene aanroeping tot God. Niets dan gebed. Niemand dan God alleen.

Sedert acht dagen ging het met den kleinen zieke op en neer; de toestand was nu eens beter, dan weer erger. Maar eindelijk scheen er beterschap te komen; de zwelling in de keel verminderde, de koorts nam af. De moeder was vol hoop; maar het gezicht van den dokter stond even ernstig als in het begin van de ziekte, en het pijnlijke branden werd streng volgehouden; eene groote dosis quinine en veel versterkend voedsel werd steeds door hem noodig geoordeeld. Zoo dikwijls neemt die ziekte onverwacht eene slechte wending. En dat gebeurde ook nu: plotseling vertoonden zich weer de witte plekken, de koorts verhief zich, en het kind bracht, doodsbenauwd, de handjes aan de keel. De moeder was verplet van schrik; zij had geene stem om haar gewoon liedje voor hem te zingen, maar kon slechts zacht zijn naam noemen.

Zoo werd van dag tot dag, van nacht op nacht haar hart verscheurd door het slingeren tusschen hoop en wanhoop. Den twaalfden dag vooral was de zieke erger dan anders. De dokter was, na zijn avondbezoek, ernstig en nadenkend als gewoonlijk heengegaan. Terwijl Cecile naast het bed zat, en de vader tegen het ijzeren voorstuk van het ledikant leunde, werd de kleine zieke op eens veel kalmer.

'Hoe gaat het?' vroeg de vader.

'Beter,' zei het kind met zijn fijn stemmetje.

Na een oogenblik stilzwijgen opende hij de oogen, en zijn vader en moeder aanziend:

'Houdt u heel veel van mij?'

Beiden kregen een schok op het hooren van die vraag, en keken elkaar zwijgend aan.

‘Houdt u heel veel van mij? Ik geloof het wel, niet waar, papa en mama,’ zei hij op nieuw, en sloot de oogen.

‘Mijn kind, mijn lief kind!’ zei de moeder, met geweld hare tranen bedwingend.

‘O, zoo veel, zoo veel,’ mompelde de vader.

Het begin van den nacht was vrij goed; het kind lag bleek en uitgepuf op zijn kussen, maar de benauwdheid was veel minder. Nu en dan sluimerde hij zacht, en keek, wakker wordend, zwijgend en kalm rond.

‘Mij dunkt dat hij iets beter is,’ zei de vader laat in den nacht.

‘Ik geloof, dat hij kalm slaapt. Ga nu ook wat rust nemen,’ fluisterde zij.

‘Ik kom gauw terug,’ zei hij zacht.

Na een uur kwam hij weer in de kamer. Het kind scheen vaster te slapen. Wel hoorde men nu en dan de fluitende ademhaling, maar toch sliep hij rustig.

‘Hij slaapt,’ zei de vader,’ bijna onhoorbaar zacht.

De moeder knikte van ja, en kapitein Gigli ging heen. Cecile boog het hoofd om ook in te slapen, toen zij wakker werd door een ademtocht: het stemmetje van het kind.

‘Mama, de lamp.’

‘Is het te licht? Wil ik de lamp neerdraaien?’

‘Neen, ik zie niets.’

Zij had het niet goed verstaan; zij dacht dat de zieke het te donker vond, en keerde de lamp zoo dat het licht op het kind viel.

‘Is het zóó goed?’

Hij glimlachte, knikte van ja, en sloot de oogen als om weer te gaan slapen. Zij bleef nog een poos wakker om naar zijne ademhaling te luisteren, maar toen viel zij van vermoeienis in slaap. Tegen vier uur opende het kind weer zijne oogen, en keek verwonderd rond, als om te zien of hij alleen was. Maar toen hij met groote inspanning het hoofdje oprichtte, zag hij dat zijne moeder vlak naast hem zat, en sliep. Hij keek haar aan met zijne mooie, groote, van koorts schitterende oogen, en viel toen als uitgeput weer op het kussen neer. De lamp scheen helder op het magere gezichtje. De kleine zieke haalde moeielijk adem, maar hij riep niet, zei niets; alleen lei hij een handje op de wang zijner moeder. Zelfs in den slaap voelde zij de aanraking, en zei, zonder de oogen te openen:

‘Lief kind!....’

Hij knikte nog even met het hoofd tot antwoord, en sloot de oogen. Het handje bleef op de wang liggen, als wilde het de moeder liefkoozen of daar rust vinden.

Het kind was daarboven.

V.

Er werd zacht aan de deur geklopt. Kapitein Gigli die, met het hoofd in de handen, alleen aan de tafel zat, beurde het betraande gelaat op.

'Binnen!'

Het was Grazietta die hem een stukje papier overhandigde. 'Denk aan de belofte', stond daar met bevende hand in potlood geschreven. Niets anders.

Het was van zijne vrouw. Wat kon zij, de wanhopende moeder, aan het doodbed van haar kind gezeten, hem te vragen hebben? Plotseling herinnerde hij zich die belofte.

'Zeg dat ik kom.'

De deur van het door waskaarsen flauw verlichte kamertje, waaruit hem een sterke bloemengeur tegemoet kwam, stond open. Maar de dappere soldaat die op het slagveld en in hospitalen den dood zonder beven onder de oogen had gezien, durfde niet binnen gaan. Hij wachtte een oogenblik en riep toen;

'Cecile!'

Langzaam kwam de moeder nader; met de armen slap langs het lichaam en dwalende, zoekende oogen, die vergeefs trachtten zich bij een denkbeeld te bepalen, stond zij onbeweeglijk op den drempel, zich telkens omwendend als verwachtte zij geroepen te worden.

'Liefste,' zei hij, haar liefkoozend over de haren strijkend en groote tranen in de oogen.

'Niet schreien,' zeide zij met toonlooze stem. 'Ik schrei ook niet. Zal je doen wat je beloofd hebt?'

'Nu?'

'Ja, nu,' zei zij zeer beslist. En toen hij haar weifelend aankeek, voegde zij er op harden toon bij:

'Ik wil hem hier van daan brengen.'

'Hier van daan brengen? *Zoo?*'

'Ja. *Zoo.* Hij is in de galeien geboren en grootgebracht; ik wil hem overbrengen naar Napels, waar geen galeislaven zijn....'

'Naar Napels?'

'Naar het kerkhof te Napels, waar geen galeislaven zijn, waar hij tusschen brave, eerlijke menschen zal liggen.'

'Daar zullen veel moeielijkheden aan verbonden zijn,' zei hij, hare hand in de zijne nemend.

'Al moest ik hem op mijne armen dragen, zal ik hem naar Napels brengen,' zei zij streng en hard.

'Je hebt gelijk.'

'Alles uit Napels, Luigi, alles uit Napels; alles, niet waar?' zei zij smeekend. 'Ter liefde van hem, niets van hier, niets, niets.'

'Niets, liefste, dat beloof ik je.'

De vader vond afleiding voor zijne diepe droefheid in het overwinnen der ontzaglijke moeielijkheden die aan zulk een transport naar Napels verbonden waren, en den geheelen dag werden er telegrammen gewisseld tusschen Pozzuoli, Napels en Nisida. Maar die bedrijvigheid bepaalde zich tot het kantoor. In het huis waarvan al de deuren openstonden, heerschte eene diepe stilte; alleen Grazietta liep, zich van tijd tot tijd de oogen met haar blauw katoenen schort afdrogend, op de teenen heen en weer. Op het voorplein kon men het bleeke schijnsel zien van de waskaarsen die in de sterfkamer brandden.

In het kantoor was een groote toevloed van menschen, mannen en vrouwen, die den vader zacht vroegen of zij het kind mochten gaan zien. Dit is de gewoonte in de Zuidelijke provinciën: als er een doode in huis is, worden alle deuren opengezet, en iedereen mag naar binnen gaan om den gestorvene te zien; is het een jonge doode, een kind, dan gaat men niet alleen om te zien, maar in het vrome geloof dat het onschuldig kind alle gebeden aan God kan overbrengen. Maar de vader antwoordde steeds:

'Nog niet; later.'

Want tweemaal had hij Cecile geroepen om haar te vragen of men bij het kind mocht komen, maar tweemaal had zij somber gezegd:

'Neen, ik wil niet.'

'Ach, Cecile, laat de menschen die voor hem willen bidden, toch bij hem.'

'Het kind is daarboven; hij heeft hunne gebeden niet noodig.'

En toen haar man verder aanhield:

'Nog niet; nu nog niet... later.'

Allen gingen, met dit antwoord tevreden, dadelijk heen. Alleen Rocco Traetta bleef stil in een hoek van het kantoor zitten. Toen hij op zekeren morgen weer bij het huis stond te wachten op iemand die hem berichten kon geven, had Grazietta hem onder een vloed van tranen gezegd, dat het *kleintje* in het Paradijs was.

Traetta was als versteend blijven staan.

'Het *kleintje*, het *kleintje!*' zei hij eindelijk.

'Uwe Excellentie, mag ik het *kleintje* niet meer zien...'

'Later, later!' zei de vader, haastig.

'Wil uwe Excellentie aan mevrouw zeggen, dat ik nooit ben gekomen toen hij ziek was, omdat ik wist dat zij mij niet in huis wilde hebben; vraag haar of ik hem nu mag zien; vraag haar of zij mij dit niet wil weigeren.'

'Ik zal het haar vragen.'

En toen de gevangene 's avonds terugkwam, en met het onoverwinnelijk geduld van een liefhebbend hart zijne vraag herhaalde, zeide kapitein Gigli:

'Morgenochtend, vóór wij vertrekken.'

'Dank u, Excellentie.'

Het was een zachte November-ochtend; in het huis van kapitein Gigli stonden alle deuren open, en voortdurend liepen er menschen in en uit, die het doode kind hun groet kwamen brengen. Uit Napels waren de lange kaarsen gekomen, die als een symbool van de ziel eens Christens die in het geloof opgaat, zacht en stil brandden; uit Napels de frissche bloemen waarmee zijn bedje, zijne kamer, het geheele huis, zelfs de trappen bestrooid waren; uit Napels het witte kleedje en de schoentjes waarin de kleine zijne laatste reis zou maken; uit Napels zijn laatste bedje: de met wit satijn gevoerde kist.

De eerste die zacht, bijna schuifelend naar binnenkwam, was Rocco Traetta. Op korten afstand van het bed zat de moeder; in het zwart gekleed en met de handen om de knieën gevouwen, keek zij den gevangene aan als zag zij hem niet. Traetta knielde zacht naast het bedje; met het voorhoofd tegen het ijzeren traliewerk, zat hij een tijdlang zonder te schreien, zonder zich te bewegen. Toen nam hij voorzichtig een der waskleurige handjes van den kleine, kuste het, en stopte er iets in. De moeder bleef den gevangene strak, ijskoud aankijken. Hij stond op, verliet de kamer maar bleef in de gang staan, waar hij van uit het half duister eene menigte menschen voorbij zag gaan: vrouwen, kinderen, soldaten, officieren, allen die uit medelijden of door een weemoedige

nieuwsgierigheid naar den dood gedreven, in de welriekende kamer waar het kind lag, in- en uitliepen. Niemand vroeg wat dat als een brief toegevouwen en verzegelde papier beduidde, en wie dat den kleine in handen had gegeven? Wanneer in de Zuidelijke provinciën een kind sterft, steken zij, die de doode

ALLEEN! Naar K. Freibach. (Zie blz. 437.)

gaan zien, soms de ouders zelven, hem een briefje tusschen het ceintuur of in de plooien van het kleed; bijna altijd is het een tot den Heer of de Heilige Maagd gericht verzoek dat het kind in het graf of naar het paradijs met zich neemt. Zoo had Rocco Traetta het kind een briefje in de handjes gegeven aan

de Moeder der Smarten, waarin hij haar bad hem vergiffenis te schenken. Zwijgend, zonder schreien, maar met als door een aandrang van bloedige tranen in hunne kassen brandende oogen, stond de gevangene toe te kijken.

Het was half twaalf. Op het voorplein stonden de officieren met hunne vrouwen bijeen. Door soldaten gedragen, werd de baar - een groote, geurige last - tusschen hen neergezet; overal, op de kist, op de baar, een overvloed van bloemen, en daarachter weer soldaten met kransen in de hand.

Een oogenblik later kwamen de vader en moeder. Zij had eene dichte, zwarte voile voor, maar schrikte toch terug van het volle daglicht en de kleine verzameling menschen. Langzaam bewoog zich de stoet. De moeder hield, op den arm van haar man geleund, strak het oog gericht op de baar die bij het dalen zacht op- en neerging. Het landschap, eerst nevelig, verward, werd verder op den dag door een flauwen zonneschijn verlicht.

Aan de groote ijzeren poort namen zij die niet naar Napels medegingen, afscheid; allen drukten kapitein Gigli de hand, en spraken hem een vertroostend woord toe. De poort ging open, en sloot zich achter den kleinen stoet: de twee soldaten met de baar, de ouders, twee officieren en twee civiele ambtenaren; de anderen gingen langzaam, steeds klimmend, terug. Maar Rocco Traetta bleef, onopgemerkt op de groene vlakte staan, en keek strak naar de kleine kist die, altijd dalend, op het golvend terrein nu eens tusschen de hooge struiken verdween en dan weer te voorschijn kwam; naar de bontgekleurde bloemen die telkens van dat kistje afvielen; naar het *kleintje* dat heenging, voor altijd.

Waarschijnlijk zocht men hem overal; maar toch bleef hij, toen de stoet bij een bocht van den straatweg, geheel verborgen was, geduldig staan wachten; scherp keek hij naar beneden, naar het strand, tot de kleurige optocht daar weer zichtbaar werd.

Aan de roeiboot die den stoet opwachtte, was geen teeken van rouw; integendeel, niets dan bloemen, op den bodem en op de banken. De beide roeiers salueerden door het opheffen der riemen, en de kleine kist werd, met kransen beladen, midden in de bloemen neergezet; niets, niets zag men dan bloemen. Voorop zaten, bleek, in rouw gekleed, de vader en moeder; naast hen de personen die hen begeleidden. Zoo gleed de boot vol geurige bloemen over de blauwe zee, langzaam, als bracht zij een vroolijken stoet over; zoo zag Rocco Traetta haar, kleurig en welriekend over de stille golven glijden. Zoo ging het kind voor altijd heen; van de gevangenis, de galeien ging hij te midden van bloemen, over de azuren, kalme zee naar de vrijheid. En Rocco Traetta die hem, levend, niet had mogen vaarwel zeggen, gaf den jongen doode een zacht gemompelden groet mee, waarbij hij het *kleintje*, zijn lief, mooi *kleintje* den brief aan de Moeder Gods aanbeval, dien hij hem had meegegeven, en dien zij in de kist hadden geborgen. Het kind was nu ver weg; de boot landde reeds aan het strand waar niets te zien was dan twee rijtuigen. Alles stapte aan wal; de kist werd, altijd tusschen bloemen, in de eerste koets gezet, waar de vader en moeder ook in stegen; de anderen stapten in het tweede rijtuig. Het kind was ver, ver weg: de koetsen reden snel, in de richting van Pozzuoli, en waren spoedig uit het gezicht.

Alles was voorbij. Het kind was dood, verdwenen.

VI.

Een nacht zonder maan. Over dag was de lucht bedekt geweest met een dunnen, sneeuwvoorspellenden sluier die des avonds een donker wolkenkleed was geworden. Eene zwarte lucht boven, eene zwarte zee, en op geheel het eiland Nisida eene zwarte, diepe duisternis. Maar niets voorspelde storm of regen; overal volmaakte rust; de op post staande militairen tuurden doelloos in die duisternis. Een dezer soldaten had in zijn schilderhuisje een licht aangestoken, omdat al de lantaarns van het eiland waren uitgegaan; maar het flauwe lichtje was achter den schildwacht niet zichtbaar. Diepe duisternis en diepe rust. Alleen begon, als altijd, elk kwartier het roepen der schildwachts, dat van uit één punt van het eiland zich, met het antwoord, rondom verspreidde.

'Op post, schildwacht!'

'Present!'

De toon waarop de vraag gedaan werd, was waarschuwend, opwekkend; het antwoord klonk bedaard, vertrouwend. Alles was dien nacht zoo volkomen rustig.

Tegen twee uur echter sprong de wacht die naar den scherpsten hoek van het eiland in de richting van Pozzuoli uitkeek, verschrikt op. Soms gebeurt het, dat men in eene donkere kamer of op een donkeren weg, zonder iets te hooren of te zien, zonder m a t e r i e e l e zekerheid, als 't ware de nabijheid v o e l t van iets dat zich in het donkere ruim beweegt. Zoo ging het den schildwacht. Scherp rondkijkend, zag hij niets. In de meening dat het de naastbijzijnde wacht kon geweest zijn, die bij hem zijne pijp wilde komen opsteken, riep hij zeer zacht:

'Werda?'

Geen antwoord. Hij schudde het hoofd, en dacht, dat hij zich vergist had. Maar, uit Calabrië afkomstig, en dus gewoon 's nachts voorzichtig over onveilige wegen te loopen, was hij op zijne hoede. Na verloop van een half uur meende hij op nieuw beneden zich in eene met struiken begroeide ravijn beweging te hooren. In plaats van het o p post! te beantwoorden, lei hij het geweer aan, en gaf vuur. Een lange, hartverscheurende kreet, en onmiddellijk daarna over het geheele eiland, overal waar een schildwacht stond, een heftig, luidruchtig roepen:

'Te wapen, te wapen, te wapen!'

Eerst werden gelijktijdig drie of vier schoten gelost, en daarop klonk over het geheele eiland een losbranden van geweren die, op de zee gericht, in den blinde werden afgeschoten; het consigne was naar beneden te schieten op de onbekende voortvluchtigen. Geheel Nisida lag plotseling in een krans van rook.

In het gebouw waar alles ontwaakt was, heerschte een geweldig rumoer: soldaten die op bevel der officieren op verkenning uitgingen en geweren die geladen werden. In de slaapzalen riepen de cipiers de namen der gevangenen af om te zien wie van hen ontbrak, terwijl een bode vlug en voorzichtig naar het strand afdaalde om de twee booten uit te

zetten. Overal waren de lichten weer aangestoken; geheel Nisida was op de been. Half gekleed, bleek en verschrikt over zijne verantwoordelijkheid, ging de onderdirecteur, die kapitein Gigli verving, in elk der slaapzalen rond om bij het appèl te zijn. De gevangenen luisterden, nog slaperig, niet naar het oproepen, en antwoordden niet dadelijk; het was een vervaarlijk gebrul en gevloek van de cipiers, een verward geschreeuw van de gevangenen, een regen van straffen. Bij elke slaapzaal die kompleet was bevonden, haalde de onderdirecteur diep adem. Wie weet, misschien was het een valsch alarm geweest, misschien ontbrak er geen. De cipiers gingen voort met het oproepen der namen, dat nu en dan beantwoord werd met een treurig: ‘present; ik ben present; gezegend hij die ontvlucht is!’

Ja, allen benijdden de onbekenden die gevlucht waren. Dat las men op de gezichten, in den kwaadwilligen glimlach; men hoorde het uit de binnen's monds gemompelde gesprekken. De cipiers waren woedend. En eerst in de laatste slaapzaal waar zestig gevangenen moesten zijn, werden er slechts acht en vijftig gevonden; de bewaker hield, uit vrees van zich te vergissen, driemaal appèl. Er waren slechts acht en vijftig gevangenen; twee ontbraken. Zich tot den nu vaalbleek geworden onderdirecteur wendend, zei hij;

‘Er zijn er twee gevlucht.’

‘Wie?’

‘Giacomo Calamà, bijgenaamd *fop-den-dood.*’

‘En de andere?’

‘Rocco Traetta, bijgenaamd *den stille.*’

‘Waren zij jong?’

‘Ja. Jong.’

De onderdirecteur beet zich op de lippen om niet te vloeken, en ging toen haastig zijne orders geven om alles voor de nasporingen te organiseeren. Over het geheele eiland klonken die beide namen. Overal dwaalden lichten rond, in de ravijnen, tusschen de struiken der rotsspleten; overal kletterden de sabels der officieren. Aan het strand der Bagnoli, tegenover het eiland, werd een licht ontstoken. Eerst na een uur waren de roeibooten bemand; hare groote, roode lantaarns lieten op de zee een bloedig spoor achter, en deden de geweerkolven der militairen schitteren met een rossen gloed. Nu en dan hoorde men een geweerschot, en de onderdirecteur, die zenuwachtig heen en weer liep, bleef staan als was dit een teeken, dat de vluchtelingen gevat waren.

Al de gevangenen waren weer naar bed gestuurd, maar geen van hen sliep; zij praatten luid, het was onmogelijk hen tot zwijgen te krijgen; enkelen uitten hardop den wensch, dat de vluchtelingen niet gepakt mochten worden. De opschudding en de nasporingen duurden voort tot den morgen, toen den onderdirecteur verslag werd gedaan van de vlucht. Men had de twee ketens, met de ringen netjes doorgezaagd, teruggevonden tusschen de struiken in de ravijn, daar waar de schildwacht uit Calabrië de tegenwoordigheid der vluchtelingen g e v o e l d had.

Giacomo Calamà, bijgenaamd *fop-den-dood* had men, dood noch levend, op zee noch op het land, te Pozzuoli noch op de klippen terug kunnen vinden; hij werd verklaard te zijn o n t v l u c h t . Rocco Traetta, bijgenaamd *den stille* was dood, verbrijzeld, op de rotsen teruggevonden.

Alleen!

Zij hebben schier geen tranen meer, - geen klacht
Ontsnapt de moedloos saamgeperste lippen;
Nauw hoort ge een zucht haar schreiend hart ontglippen,
Om wat het wreede lot haar beiden bracht.

De vader viel ter helfte van zijn baan,
De moeder kwijnde in 't beste van haar dagen, -
Arm zusterpaar!... Een taak háár opgedragen,
Die rijpe krachten eischt! - Wat vangen ze aan?

Als weezen blijven ze achter, gansch alleen,
Verstoken van de hulp en zorg der ouders, -
Hoe zwaar drukt 's levens last haar jonge schouders,
Hoe volgen dood en nood reeds nu haar schreên!

Toch rest haar één bemoedigende troost:
Zij zijn nog voor elkaâr gespaard gebleven,
Om hand in hand en hart aan hart te leven, -
Schoon morgenrood, dat boven 't duister bloost!

Juni '90.
H.V.

Hoe men reist.

‘Hoe de menschen reizen’, zal een Duitsch tijdschrift ons eens vertellen; en het kwijt zich van die voor het tegenwoordige seizoen niet onbelangrijke taak door het opsommen van de volgende karaktertrekken:

De E n g e l s c h m a n neemt altijd en overal zijne geregelde levenswijze mede, en wijkt er alleen in de dringendste noodzakelijkheid van af. Zonder eene behoorlijke bevrediging van zijn maag op de Engelsche manier, zonder een met zijne positie, middelen en gewoonten overeenkomend comfort, is het rechte genot voor hem bijna niet denkbaar. De belangstelling voor de natuur, de omstreken en hunne bezienswaardigheden komt gewoonlijk eerst in de tweede plaats.

Veel overeenkomst met den Engelschman heeft de H o l l a n d e r, wiens bezoek door de hotelhouders vooral met het oog op trouw en gehechtheid gewaardeerd wordt. Intusschen stelt de Hollander met betrekking tot logies hooger eischen dan de Engelschman, en legt hij bovenal een grooten af keer van trappen klimmen aan den dag.

De F r a n s c h m a n, vervuld met souvereine minachting voor alles wat naar geographische kennis zweemt, werpt Staten, zeeën, landen en bergen op goed geluk door elkaar, weet zelden waar hij zich eigenlijk bevindt, en nooit waar de reis heen gaat, behoudt er echter altijd zijn goed humeur bij, en let hoofdzakelijk op goed, d.w.z. vroolijk gezelschap. Hij geraakt in alle mogelijke ongelegenheden, maar weet er zich toch met een grap ge-

woonlijk goed uit te redden, en - amuseert zich voortreffelijk.

Gaat een A m e r i k a a n op reis, dan is een potlood het voornaamste artikel zijner bagage. Zonder potlood geen Amerikaan. Alle toestanden moet hij berekenen en in cijfers uitdrukken. Hij bemoeit zich met alles, vraagt veel en meestal zeer zakelijk, ook al is hij omtrent een voorwerp voldoende op de hoogte; hij volgt gewoonlijk het tegendeel van de ontvangen raadgevingen op, en is uiterst verheugd over een vermeend voordeel, dat hij aan zijne sluwheid te danken meent te hebben; daarbij legt hij echter niet veel consideratie jegens andere menschen aan den dag. De hoofdmaaltijd van den Amerikaan is het ontbijt, het eenige waaraan hij zich iets gelegen laat liggen; ook vraagt de Yankee dikwijls reeds naar het uur van vertrek eer hij nog recht is aangekomen.

De I t a l i a a n is op reis meestal opmerkelijk bedaard en daarbij vroolijk, maar toch weer niet zoo bewegelijk als de Franschman; bovendien schijnt de Italiaan, evenals de Franschman, vaak den zin voor natuurschoonheden te missen, - altijd volgens het hier aangehaalde tijdschrift.

De R u s reist meestal met zijne geheele familie bij zich, en zelden vlug; hij betaalt òf zeer goed, òf zeer middelmatig. Hoe gezocht de aanzienlijke Russische gasten in de hotels ook zijn, hoe aantrekkelijk hun beleefd gedrag en de goede toon in den familiekring ook is, vindt men toch een aantal Russen van de tweede categorie, die door hunne eigenaardige begrippen op het stuk van orde en zindelijkheid den schrik der hotelhouders, maar de blijdschap der behangers vormen.

De D u i t s c h e r eindelijk - zegt het blad van zijne landgenooten - wil bovenal het doel zijner reis bereikt zien, en daarbij wil hij zoo mogelijk alles zien. Hij is een onrustige geest, die juist door zijne besluiteloosheid en zijne vele vragen eigenlijk geen recht genot smaakt. Hij knoopt gaarne kennismakingen aan.

Vacantie voor den ‘markies’.
Een levensbeeldje, door Amstelaar.

Een kleine dertig jaar geleden had de gunstig bekende ‘Dag- en kostschool voor leerlingen uit den deftigen stand’ van mijnheer Robert Asterhout, ergens in den Gelderschen achterhoek gelegen, het tijdperk van haren hoogsten roem en bloei bereikt. Door den gezamenlijken invloed van allerlei omstandigheden: de veranderde denkbeelden omtrent opvoeding en onderwijs, de strengere eischen der wetenschappelijke ontwikkeling, de uitbreiding van stoombootdiensten en spoorwegnetten, de scherpe concurrentie van buitenlandsche pensionaten en Anstalten, - en de mode niet te vergeten! - is ook langzamerhand 's heeren Asterhouts bloeiende inrichting den weg van zeer vele Nederlandsche kostscholen gegaan: eerst de vermindering, toen de kwijning, eindelijk de sluiting. Het is haar gegaan als de bloem des velds, waarvan de psalmdichter spreekt: men kent en vindt haar standplaats zelfs niet meer. Maar vóór dertig jaar zouden wij, internen van mijnheer Asterhouts school, ongeloovig het hoofd geschud hebben, als men ons voorspeld had dat het eenmaal zoo ver komen zou. Wij geloofden in mijnheer Robert Asterhout, in zijn school, en in ons zelven. Onze betrekking tot die uitstekend gerenommeerde inrichting vervulde ons jongensgemoed met een zeker gevoel van trots en eigenwaarde, zoo iets als er huizen moet in de borst van de ‘onsterfelijken’ der Fransche Akademie, of in het

hart van de leden eener watersnood-commissie. Wij werden er 'klaargemaakt' voor Breda, voor Delft, voor Willemsoord, voor de posterij, de telegrafie, en nog vele andere nuttige instellingen meer. Ik geloof dat de waardige heer Robert Asterhout alles van een jongen kon maken wat men maar wilde, desnoods een Minister of een Gouverneur-Generaal; doch ik herinner mij niet, dat men hem hiertoe ooit heeft aangezocht.

Wij 'kostjongens van Asterhout' konden overal waar wij onze opgeschoten figuren en uniforme petjes vertoonden, onbevreesd een potje breken, - een voorrecht dat zich zeker wel twee uren in den omtrek uitstrekte. Men beschouwde, behandelde en beoordeelde ons eenigszins op de manier, waarop Leidens, Utrechts en Groningens burgerij de zonen harer Alma Mater bejegent: meteen zekere mate van ontzag en toegevende inschikkelijkheid. Als een landlooper een paar kersen had geannexeerd, stuurde men den wachthond of een dosis los kruit op hem af. Maar als de kostjongens van Asterhout naar hartelust in een boomgaard hadden huisgehouden, haalde de boer zijn schouders eens op en schudde hij met goedige verdrietelijkheid zijn geelbehaard hoofd. De dagjongens waren minder in tel bij het publiek en werden door de internen in den regel met zekere hooghartige bescherming behandeld, en bovendien bij voorkomende gelegenheden behoorlijk genegerd.

Het was een gelukkige tijd voor ons! Het schoolreglement was streng, maar niet hard; de bepalingen er van werden door onzen monitor steeds met rechtvaardigheid toegepast, doch zonder ooit de billijkheid uit het oog te verliezen. Wij hadden een roeiclub, een schutterscorps, een reciteercollege, een liefhebberijtooneel, en voor de lange winteravonden een soort van vergaderingen in de groote zaal, die het midden hielden tusschen societeit en debatingclub, waar ieder kon vragen en zeggen wat hij op 't hart had. 'Elk wat wils', was er de leus, en het ging er zoo joviaal mogelijk toe, en ik mag ook wel zeggen zoo druk mogelijk. Wat kon het er gezellig en jolig wezen, als de snorrende kachel gloeiend stond en de groote hanglampen onze opgewonden gezichten en bewegingen beschenen.

Op een van zulke avonden, terwijl het buiten knappend vroor en er een soort van sneeuwstorm woei, die de deuren en vensters van het groote schoolgebouw deed schudden en rammelen, maakte de 'markies' voor het eerst zijne verschijning in ons midden. In het vuur der discussie over ik weet niet meer welk gewichtig onderwerp, hoorden wij in eens het geluid van de bellen en zweepslagen eener postkoets boven den wind uit; doch de wagen ging niet als gewoonlijk voorbij, maar bleef voor onze deur stilstaan. Een oogenblik later trad er een deftig, bejaard heer de zaal binnen, die ons met een stijve buiging in het Fransch goeden avond heette en ver-

gezeld was van een kleinen bleeken knaap, met lang haar en fletse oogen. Door middel van het aangeboren instinct, dat allen kostjongens en dagscholieren ter wereld in gelijke mate eigen is, begrepen we met een enkelen oogopslag, dat we hier het altijd merkwaardig optreden van 'een nieuwen jongen' te zien kregen. Hij keek met zijne groote, eenigszins dweepende oogen vrijmoedig, maar toch bescheiden in het rond; en na een vluchtige beschouwing van den nieuweling gaven wij elkander met een knipoogje te verstaan, dat de eerste kennismaking ons niet tegenviel. Maar tot grondiger bestudeering van onzen nieuwen makker hadden wij geen tijd, daar hij en zijn bejaarde geleider het volgende oogenblik naar het kabinet van den directeur werden geleid. Dien geleider zagen wij niet terug; maar de nieuwe voedsterling van Asterhouts school trad een half uur later de zaal weder binnen aan de zijde van den secondant voor wis- en natuurkunde, die ons uit naam van den directeur een goed onthaal kwam vragen voor een nieuwen interne, Maurice Delpré geheeten, een jongen van Fransche afkomst, maar die toch tamelijk verstaanbaar Hollandsch sprak.

Is er iemand onder mijne geachte lezers, die wel eens in de eigenaardige positie van een 'nieuwen jongen' heeft verkeerd? Als het hem dan nog mogelijk is, zich weder in dien toestand te verplaatsen, zal hij zich eenig begrip kunnen vormen van het uit blikken, gebaren, wenken, uitroepen en woorden bestaande tirailleursvuur, waaraan de veertienjarige Maurice dien avond was blootgesteld. Deze stille en zachtaardige 'groen' uit de kostschoolwereld prikkelde in dubbele mate onze aandacht en onze critische talenten. Daar stond hij, niet ver van de deur, in de groote, holle zaal met hare witte muren en zwartgeschilderde 'lambriseeringen', af en toe eens een paar passen voorwaarts of ter zijde doende, blijkbaar uitziende naar een gelegenheid om kennis te maken met een der dichtst bij hem staande oud-gedienden, zonder dat dit echter van hunnen kant ook maar eenigszins werd aangemoedigd. De surveilleerende secondant hield zich, gelijk in zulke gevallen gebruikelijk is, strikt onzijdig: hij was na afloop der officieele voorstelling hoorende doof en ziende blind geworden en had zich tot over de ooren in zijn courant verdiept. Wij zetten voor de leus onze gesprekken of de bestudeering onzer lessen voort; maar bleven ter sluiks al onze opmerkzaamheid wijden aan den nieuwen Franschen jongen, die thans midden in de zaal stond en door het volle lamplicht werd beschenen. Hij verdiende naar onze meening die opmerkzaamheid in tweeërlei opzicht: vooreerst omdat hij een nieuwe jongen, en ten andere omdat hij een Fransche was.

Een Fransche - ja, en een van het zuiverste water. Dat vernamen wij reeds den volgenden ochtend van den bleeken, tengeren jongen zelf, na afloop van de ontbijttafel, toen het ijs zoo zachtjes aan begon te breken. Trouwens, wij waren belust op een praatje met dezen jeugdigen Galliër, de een om te hooren hoe hij onze lieve moedertaal wel radbraakte, de ander om zijne vaardigheid in de coulante Fransche conversatie te luchten. Dat hij tusschen de veertien en vijftien jaar oud was, vernamen wij met onverholen verbazing, - hij leek op zijn best elf, met zijn meisjesachtig gezicht en zijn kleine, fijne handjes! Als zijn gestel het toeliet - hij zeide dit met een ongeloovig, half wanhopig glimlachje - zou hij volgens verlangen van zijn oom en voogd (den deftigen bejaarden heer, dien we den vorigen avond gezien hadden) de voorbereidende studiën doen om tot officier bij het Nederlandsche leger te worden opgeleid. Hij wenschte niets liever dan aan den wensch van zijn oom te voldoen, wien hij als zijn beschermer en weldoener veel verplicht was; maar hij voor zich gevoelde geen bijzondere geestdrift voor den krijgsdienst: hij was geen minnaar van

zwaard of degen, en tegen dat blokken en studeeren zag hij op als tegen een berg, want 'toujours cet affreux mal de tête, savez-vous.'

Neen, op de glorie van den oorlogsheld of de lauweren van den krijgsroem was hij niet verzot. Die berokkenden hem nu reeds cet affreux mal de tête, welke hem herhaaldelijk de smalle, magere hand naar het hooggewelfde voorhoofd deed brengen. Maar waar was hij dan verzot op?.... Die arme, jonge dweeper! Wat hield hij er een zonderlinge levensbeschouwing op na, en welk een onpeilbare ziel huisde er in dat nietige, wanhopig brooze lichaam! Welk een onbeschrijflijk vreemden indruk maakte het op ons, gewone Hollandsche kostschooljongens, als hij onder levendige gebaren en peinzende glimlachjes in zijn eigenaardig Proven§aalsch dialect ons vertelde van zijn land en zijn huis. Dan kwam er vuur in zijn blik en kracht in zijne trekken. Ja, hij was wèl een van hartstocht gloeiend kind van de schoone, lachende Provence, met hare weelderige gaarden van kostelijke zuidervruchten en hare door heel de wereld vermaarde olijfboomen, van dat éénige Provence, waarvan de Proven§aalsche dichter bij uitnemendheid, de innig gemoedelijke Jean Aicard, eens zong, dat daar

> La querelle des nids emplit les chênes verts,
> L'épine disparait sous le fouillis des roses;
> Dans la haie, où les fleurs du jasmin sont écloses,
> Un frais et monstrueux chardon s'épanouit,
> La montagne respire, et tout se rejouit.

Dat was hem urt het hart gezongen! Aan mathesis en geographie onderwierp hij zich, gedwee en gehoorzaam, schoon met vreeze en beving; maar met de sjilpende en kweelende vogels tusschen de groenende eiken, met de kleurige rozen en de geurige jasmijnen, met de zonnige bergen en de vredige dalen van zijn heerlijk Provence leefde en dweepte hij. Met zijn Frankrijk en zijn Keizer (de roem van Napoleon III was door den Krim-oorlog toen juist tot vollen luister gestegen), met zijn vaderland Provence en zijne geboortestad Darguignan, en - - met zijne moeder. Zou wel ooit het hart van een kind geklopt hebben voor zijne moeder als het hart van dien kleinen bleeken Franschen knaap voor de zijne? Als zijne moeder beminde hij haar, als een engel vereerde hij haar, als eene godin aanbad hij haar! Hoe eerbiedig klonk zijne stem, als hij haar naam uitsprak; welk een bewonderend ontzag lag er in zijn toon van spreken, als hij ons van die moeder vertelde! En door die vertellingen werd ons, ongezocht van zijnen kant, maar voor ons niet minder welkom, het raadsel van zijn komst op Asterhouts kostschool ontsluierd.

(*Slot volgt.*)

Echos uit de modewereld, door Coquette.

Deze afbeelding geeft eene smaakvolle pélerinemantel te zien, vervaardigd van beiger laken met een feston-versiering van geborduurd fluweel; van voren evenals in den rug is een puntig toeloopend stuk ingezet van hetzelfde fluweel, eindigend in een sluitende geborduurde kraag.

MANTEL VOOR JONGE VROUWEN EN MEISJES.

De pélérine vertoont nog hooge schouders, hoewel wij reeds hoorden gewagen dat deze mode haar décadence nadert. De rand der pélérine is met een dubbel feston van balfranje gegarneerd. Voor het zelf-vervaardigen biedt zulk een mantel voor de handigen en vindingrijken geen groote zwarigheden. Men kan daartoe zelfs aanwenden reeds gedragen Schotsche plaids, Turksche sjaals enz., die vroeger in de mode waren.

Deze pelerine-mantel is een gekleede en geschikte dracht voor jonge vrouwen en volwassen meisjes, en een gereede overgang tot den zwaarderen wintermantel. Al naderen wij zoo zoetjes aan December, de atmosfeer blijft in den regel zacht als ware

het lente, en worden wij ook in de laatste jaren nog al eens vergast op een Indischen zomer, herfst en winter stellen ons ten minste eenigszins schadeloos voor den regen-moesson in den veelbelovendsten tijd van het jaar. Evenals men tegenwoordig de zieken en teringlijders sommige badplaatsen en herstellingsoorden ontraadt, waar het vroeger altijd zomer was en het nu zeer guur kan zijn, evengoed is het mogelijk dat ons klimaat van lieverlede een verandering ten goede ondergaat. Waar zijn tenminste de winters, waarin onze voorouders met paard en wagen over de bevroren rivieren trokken? Wie weet of men er niet eenmaal toe komt in onze dennenbosschen sanatoria op te richten voor longlijders, zooals met dit doel thans bestaan te Hyères, Nizza en Mentone, plaatsen, die men tegenwoordig juist den zieke ontraadt. Doch een grooter gevaar voor verval, dan dat van het klimaat alleen, bedreigt deze toevluchtsoorden in onzen tijd, namelijk de vooruitgang van de wetenschap, die zelfs voor de meest hopelooze ziekte eene afdoende remedie heeft gevonden. Blijft echter ons klimaat zoo vooruitgaan, dan mag de mode hierop wel beginnen te rekenen, hoewel zij voorloopig nog aankondigt dat in dezen winter veel pelswerk zal gedragen worden, echter meer als garneersel dan wel om borst en longen warm te dekken. Men versiert tegenwoordig met pels-guirlandes den onderrand van laken robes, evenals men die roeger afmaakte met breede zijden ruches. Gekleurde robes belegt men nog bij voorkeur met passementen, galons en borduursel ook veel met zwarte pels, een bontwerk waaraan men dit jaar bizondere voorkeur schijnt te geven, zoodat men zelfs gezelschapstoiletten met gekleurden pelsrand versierd. Een garnituur van struisveer is ook een geliefkoosd ornement voor mantels, wandelkostuums, ja zelfs voor bal- en plechtgewaden. Vederen en bloemen betwisten elkander den voorrang op de winterhoeden, met dit enorme onderscheid dat men de bloemen kan namaken, terwijl menig arm vogeltje zijn leven en dat van zijn nestje moet opofferen om de hoofden van onze moderne schoonen te versieren. In sommige tijdschriften en modebladen protesteert men zelfs tegen dit overmatig gebruik van vogels en vederen als garnituur. De mode heeft dan ook hierin dit jaar haar climax bereikt en zal van nu aan zeer zeker diminuendo gaan.

Zoo zij het.

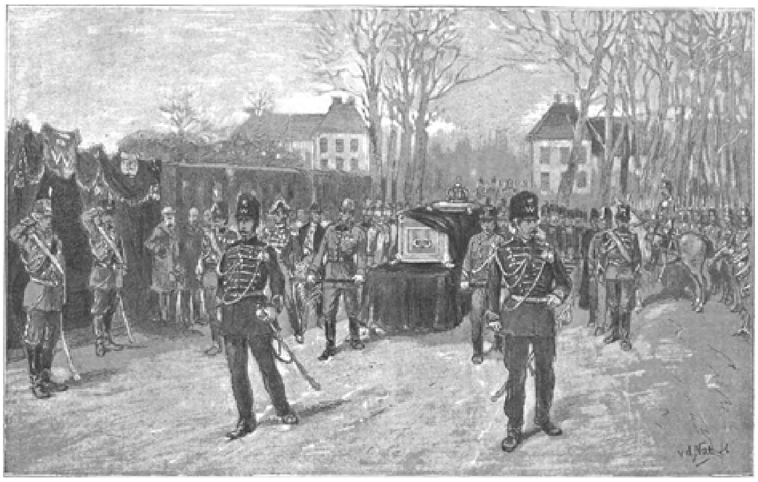

'S KONINGS UITVAART OP HET LOO. Naar eene teekening van Willem M. v.d. Nat.

Laatste levensjaren en dood van koning Willem III.

I.
Wijze voorzorgen.

‘De Koning is gestorven!’ klonk het verpletterend in den vroegen Zondagmorgen-ure van 23 November op het kasteel het Loo. ‘De Koning dood’, herhaalde men op droeven toon, van het vorstelijke lustslot door Apeldoorn, van dorp tot stad, het geheele land door van mond tot mond. Velen hadden de treurmare reeds vóór de geopende kerkdeur vernomen; van den kansel bevestigden de voorgangers, dat ook hij, de eens zoo krachtige Vorst, de laatste mannelijke telg van het heldengeslacht, dat goed en bloed en leven voor het vaderland heeft veil gehad, was opgeroepen voor den troon des Almachtigen. De reeds geruimen tijd gevreesde slag was nog geheel onverwacht gevallen. De laatste Oranje-vorst was niet meer....

Een rilling ging op dien onbeschrijflijk somberen Zondag door de natuur en door gansch Nederland. Terwijl daar buiten de zware regen eentonig plaste op straten en wegen, het zonlicht niet vermocht door het benevelde zwerk te breken, werd het oog vochtig bij het pijnlijke besef, dat met den dood van Koning Willem III de zon, die driehonderd jaar Nederland's staatswezen had beschenen, voor langen tijd was ondergegaan.

Maar is de dood van Koning Willem III een ramp en een reden van diepen rouw voor Nederland, valt de beteekenis daarvan voor alsnog niet af te meten, Gode dank leeft de naam voort, die herinnert aan ons roemrijk verleden. De naam van het hart onzes volks leeft voort in het lieftallige kind, dat eenmaal den troon zal beklimmen en ons Oranje kan doen voortleven.

Zonder Oranje kunnen wij ons Nederland niet denken. Nauwer schare zich het volk om den troon en om de Koningin-Regentes, die recht heeft op onze liefde en trouw en ze ten volle verdient.

In de kerkgebouwen van alle gezindten klonk op dien onvergetelijk droeven Zondag de bede: ‘Spaar Heer Uw volk, en geef Uwe erve niet over!’

Het ‘Koningsnummer’ van dit tijdschrift, waarin wij vier jaar geleden in feestelijke dagen een terugblik wierpen op het toen zeventigjarig levenstijdperk van Willem III, ontheft ons van de treurige taak om het leven van den Koning bij zijn dood te beschrijven.

Herinneren wij thans alleen aan de laatste jaren van 's Konings ruim veertigjarige regeering, aan zijn lijden, aan zijn uitvaart onder eerbiedig geleide van schier de geheele natie.

Een schoone tegenstelling vormde de maand April 1887 met de onverkwikkelijke beweging, die den Koning in de vierde lentemaand zijner regeering, bij het herstel der bisschoppelijke hiërarchie in Nederland, had genoodzaakt een zijner meest begaafde staatsdienaars als minister te ontslaan. In 1853 heerschten haat en nijd en klonken kreten van verontwaardiging, omdat Koning Willem III niet had gewild, dat aan een groot deel zijner onderdanen de hun eigen kerkvoogdij zou worden onthouden, terwijl alle andere gezindheden hare kerkordening naar behoeften hadden geregeld. Wat de Koning toen als souverein heeft begeerd, namelijk dat de grondwet een

waarheid zou zijn voor allen, was der natie bij de viering van 19 Februari 1887 en op 12 Mei 1889 in merg en been gedrongen. Geen dorp of gehucht, hoe klein ook, of het vierde feest op die dagen: vlaggedoek en groen, festoenen en guirlanden, toespraken en feestmalen, optochten, muziek- en schilderkunst toonden om strijd wat al vaderlandslievende harten in Nederland en in den vreemde, in Oost en West klopten voor den geliefden Oranje-stam. De eenige 'maar' bij de algemeene stemming vormde de overtuiging, dat Zijner Majesteits gezondheidstoestand den Koning belette daaraan zoo levendig deel te nemen als vroeger op nationale gedenkdagen. De Koningin en het Prinsesje vertoonden zich meestal alléén op de glanspunten van luister der algemeene feestviering.

Trots zijn wankelende gezondheid werkte de vrijzinnige Vorst onvermoeid mede om door grondwetsherziening zijn volk een nieuwe staatkundige toekomst te gemoet te voeren, door regeling van de voogdij het lot te verzekeren van zijn dochter, de schoonste nalatenschap van zijn Huis, wanneer hij het moede hoofd zou nederleggen.

Den 6den November 1887 werd de nieuwe Grondwet door den Koning bekrachtigd. De hoofdpunten der wijziging betroffen de troonopvolging, uitbreiding van het kiesrecht met vermeerdering van het aantal leden der Tweede Kamer van de Staten-Generaal tot honderd, en de landsverdediging.

Bij de verkiezingen in Maart 1888 bleven de vertegenwoordigers der liberale partij in de minderheid. Het ministerie der grondwetsherziening meende te moeten aftreden: de minister Heemskerk met baron du Tour van Bellinchave en generaal Weitzel, beiden in April 1883 met hem opgetreden, benevens de vijf bewindsleden, die vroeger of later de in het kabinet geschoten of gevallen bressen hadden gevuld. De werkzame leider van het kabinet werd vervangen door baron Mackay, wien de heer Keuchenius bijstond tot het bestuur der Koloniën. Na de aftreding van laatstgenoemden minister in den aanvang van dit jaar was het historisch bewind van 1890 samengesteld uit de ministers baron Mackay voor Koloniën, jonkheer de Savornin Lohman voor Binnenlandsche Zaken, jonkheer Ruijs van Beerenbroek voor Justitie, den kapitein ter zee Dyserinck voor Marine, mr. jonkheer Godin de Beaufort voor Financiën, den generaal-majoor Bergansius voor Oorlog en den heer Havelaar voor het departement van Waterstaat, Handel en Nijverheid.

Een verheffing van 's Konings kwaal verijdelde de hoop, dat de Koninklijke familie in de laatste dagen van Augustus of de eerste van herfstmaand 1888 bij de viering van den achtsten verjaardag van Prinses Wilhelmina, enkele hoofdplaatsen van ons land zou bezoeken. De Koning had het Loo op 17 Mei 1888 betrokken.... om het bij zijn leven niet meer te verlaten.

Belangrijk is het een oogenblik stil te staan bij hetgeen de nieuwe Grondwet had tot stand gebracht en voorbereid tot regeling van de troonopvolging en het defensie-wezen.

Volgens het Tweede Hoofdstuk der Grondwet gaat de kroon onbetwist over op Prinses Wilhelmina, dochter des Konings. Vervolgens staat het dichtst bij den troon Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Sophie der Nederlanden, Groothertogin van Saksen, de eenig overgeblevene der kinderen van Koning Willem II. Zoolang er, behalve Koningin Wilhelmina, geen rechtstreeksche nakomelingen bestaan van Koning Willem III, is de Groothertogin feitelijk onze Kroonprinses. Hare rechten gaan over op den Erfgroothertog, die twee zoons heeft. Voorts bezit de Groothertogin twee dochters, van welke de oudste gehuwd is met Prins Hendrik VII van Reuss, de jongste met Prins Johan Albert van Mecklenburg.

Bij het ontbreken van een troonopvolger uit het Weimarsche huis komen aan de beurt, volgens de uitlegging der Grondwet door de Regeering en de Staten-Generaal, de drie lijnen uit Prinses Marianne der Nederlanden, waarvan de oudste is die van Prins Albert van Pruisen, regent van Brunswijk, met drie zoons. Zijn oudste zuster, Prinses Charlotte van Pruisen, had uit haar huwelijk met George II, Hertog van Saksen-Meiningen, twee kinderen nagelaten: den Erfprins Leonard van Saksen-Meiningen, gehuwd met Prinses Charlotte van Pruisen, dochter van wijlen Keizer Frederik, en Prinses Maria van Meiningen. De jongste zuster van Prins Albert, Prinses Alexandrine van Pruisen, weduwe van Hertog Willem van Mecklenburg-Schwerin, heeft eene dochter, Charlotte, die gehuwd is met Prins Hendrik XVIII van Reuss.

Eerst na hen zouden komen de lijnen der beide dochters van wijlen Z.K.H. Prins Frederik der Nederlanden, de Kroonprinses van Denemarken en Prinses Marie der Nederlanden. De moeder van eerstgenoemde, Prinses Louise der Nederlanden, was gehuwd met Koning Karel XV van Zweden en Noorwegen. De Deensche Kroonprinses heeft vier zoons en drie dochters. De jongste dochter van Prins Frederik, Prinses Marie, is gehuwd met den Vorst van Wied, en bezit drie zoons en twee dochters.

Waar wij binnen korten tijd vier geslachten van Oranje in de mannelijke lijn zagen uitsterven, en de ervaring leerde hoe spoedig een bloeiende stam verwelkte, zouden ook de laatst gerechtigden tot den troon de eersten kunnen worden. Maar hoe ook, de toekomst voor Nederland mét Oranje schijnt verzekerd. De oudste rechthebbende lijn, het huis van Weimar, telt drie kinderen en zes kleinkinderen; de jongste tak uit Prins Frederik, het huis van Wied, vijf nakomelingen. Allervreemdst klinkt het dat, ofschoon Prins Frederik ouder was dan zijne zuster, Prinses Marianne, de bewoordingen van de Grondwet hare afstammelingen tot de kroon roepen, vóór de huizen van Denemarken en van Wied.

Eerst na de lijn van Prins Frederik komen voor de troonopvolging in Nederland in aanmerking de afstammelingen van Prinses Caroline van Oranje Nassau, de zuster van Prins Willem V en gehuwd met den Vorst van Nassau-Weilburg, uit wien de tegenwoordige Groothertog van Luxemburg, Adolf van Nassau, en de zijnen zijn gesproten.

Heeft de herziene Grondwet zoodoende de quaestie van de troonopvolging opgelost, tevens bekrachtigde de Koning op 14 September 1888 de wet, volgens welke zijne gemalin, voor het geval Prinses Wilhelmina bij minderjarigheid tot den troon werd geroepen, als voogdes zou optreden. Deze maatregel betrof niet de regeering maar het toezicht op de persoon der minderjarige Koningin en het beheer harer goederen.

Een raad van voogden, gekozen uit de aanzienlijksten des lands, stond de Koningin als voogdes ter zijde.

Met de herziening van het lager en van het militair onderwijs en de wetgeving op den arbeid, behoorde tot de gewichtigste en laatste maatregelen van 's Konings bestuur de instelling eener staatscommissie tot wettelijke regeling van het leger en eener commissie van zeeofficieren en officieren van de landmacht voor de kustverdediging. Terwijl laatstgenoemden voortwerken aan hun taak, bracht de staatscommissie binnen weinige maanden een hoogst belangrijk verslag uit (2 Februari 1889). Ofschoon dit nog niet in openlijke behandeling is gekomen, heeft het als grondslag gestrekt voor de ontwerp legerwet, die op 22 Juni dv. door den Koning der Tweede Kamer van de Staten-Generaal werd aangeboden. Het was den Koning niet beschoren dit ontwerp, evenmin als de zoogenaamde Steden-wet, in het Staatsblad met zijne handteekening te bekrachtigen.

De legerwet bedoelt een sinds lang dringend noodige hervorming van de levende strijdkrachten met invoering van den verplichten krijgsdienst en afschaffing der plaatsvervanging: het beginsel, waarvoor generaal Scharnhorst na 1806 in Pruisen acht jaar lang heeft gestreden tot verlossing van het Fransche juk; het beginsel, dat Pruisen in Duitschland heeft opgelost en Duitschland's éénheid heeft bevestigd. Ook bij dit wetsontwerp gaf de Koning met echt-constitutioneelen zin eigen inzichten prijs, ten einde het bij de bestaande krijgsregeling kwetsende gevoel van onmacht en moedeloosheid onder de natie te doen verdwijnen. Deze hervorming beoogt een belangrijke verhooging van 's lands weerbaarheid en van de zedelijke kracht des volks, herleving van het zelfvertrouwen, opwekking van de nationale geestkracht, vestiging van het bewustzijn, dat mocht eenmaal vreemd geweld ons volksbestaan bedreigen, de kans op een goede uitkomst van den strijd mag verzekerd worden geacht. Veel meer dan thans, worde bij het aannemen van de legerwet, welke deel uitmaakt van de staatkundige nalatenschap van Koning Willem III, de landsverdediging een n a t i o n a a l belang en een n a t i o n a l e taak, waartoe alle kringen der bevolking hunne leden, elk gezin zijne zonen zal beschikbaar stellen.

Het moedbetoon bij het Indische leger en de Marine beloonde de Koning gedurende zijne laatste regeeringsjaren door benoeming tot leden in de Militaire Willems Orde van hen, die zich in 1887 en 1890 bij Edi, Kota-Radja Bedil en Kota Toeanboe het meest hadden onderscheiden.

Welsprekender dan woorden wijzen enkele cijfers op den vooruitgang, die ons land gedurende 's Konings bestuur op schier elk gebied is ten deel gevallen.

De bevolking des Rijks is sedert het eind van 1849, toen 3057000 bedragende, tot ruim 4600000 gestegen: dus binnen veertig jaren een vermeerdering van ruim 50 pCt.

Verblijdend vooral is de meer verstandelijke ontwikkeling van het volk. In 1849 bedroeg het getal rekruten bij het leger, die bij de inlijving konden lezen noch schrijven - een deugdelijke maatstaf tot beoordeeling van het intellectuëel peil in de maatschappij - 22.6 pCt.; in 1889 slechts 8.2 pCt. Als bewijs dat deze vooruitgang aan meerdere verspreiding van het onderwijs mag worden toegeschreven, strekke dat de vermindering per 100 gevangenen, die bij hunne opneming niet konden lezen, veel geringer is dan onder de lotelingen: hun getal bedroeg in 1849 ongeveer 45 pCt., in 1888 nog 24 pCt. De zorgen der regeering voor het lager onderwijs vertolken inzonderheid de duizenden schoolgaande kinderen: hun aantal, in 1849 nauwelijks 380000, is sinds verdubbeld. Het middelbaar onderwijs was bij den aanvang van 's Konings regeering gansch niet geregeld; thans tellen wij meer dan honderd scholen voor den werkenden stand met bijna 10000 leerlingen, benevens 70 hoogere burgerscholen met 6600 toehoorders.

Niettegenstaande de toeneming der bevolking zijn de bedeelden van ± 500000 tot ± 210000 verminderd. Het getal banken van leening nam af met de helft; daarentegen zijn de besparingen sinds de oprichting der postspaarbankboekjes vertienvoudigd. Vóór veertig jaar eischte de rente der staatsschuld nog meer dan 60 pCt. der gewone rijksinkomsten; nu neemt ze slechts 30 pCt. dier ontvangsten in beslag. Met dat al is een groot aantal drukkende belastingen opgeheven. Het ‘Koningsnummer’ noemde daaronder de rijksaccijnsen op het gemaal, het geslacht en de brandstoffen, de plaatselijke accijnsen, scheepvaart- en registratierechten, tol- en bakengelden, en zooveel anderen. Alleen de belasting op de suiker en de spiritualiën en de heffing op nalatenschappen zijn verhoogd.

Voegt men daarbij de nieuwe regeling van ons staats-, gewestelijk en gemeentebestuur, de wijzigingen in het beheer der koloniën, de afschaffing van de slavernij en van den gedwongen arbeid, den krachtig vermeerderden invloed van het volk op 's lands zaken, de ontzaglijke toeneming der middelen van verkeer en onderlinge gemeenschap, de uitvoering van reusachtige openbare werken tot landaanwinning en bevordering van de scheepvaart, van spoor- en tramwegen, telegraphische en telephonische verbindingen, de oprichting van tal van inrichtingen en fabrieken, welke in de laatste veertig jaar als uit den grond zijn verrezen - dan wordt de uitwerking der grondwetsherziening in 1848 aanschouwelijk. Later nog meer dan thans zal men de langdurige regeering van Koning Willem III zegenen, die zich, na staatkundige woelingen hier te lande heeft gekenmerkt door ongestoorden vrede, in Nederlandsch-Indië door schitterende wapenfeiten, beide in het moederland en de koloniën door gestadigen vooruitgang in stoffelijken en geestelijken zin. Geen der Oranje's heeft zoo lang en zoo gelukkig geregeerd als Koning Willem III. Dankbaar zij Nederland's volk voor zooveel goeds en voor de beloften, die de Grondwetsherziening nog in haar schoot verborgen houdt. De laatste mannelijke telg uit het huis van Oranje heeft de liefde van het volk voor het koningschap verhoogd, ter wille van onze vrijheid, van onze onafhankelijkheid en van onze welvaart.

Evenals ieder had ook de overleden Koning zijne menschelijke zwakheden. Maar tegenover eigenaardigheden als mensch stonden groote deugden. Koning Willem III had een sterk geheugen, was erkentelijk voor bewezen diensten, een trouw vriend, rondborstig en oprecht. Hij leefde in edelen zin mede met zijn volk en steunde hunne belangen: vaak heeft hij eigen vermogen ten nutte des lands aangewend. Echt vorstelijk beschermde hij de kunst: die faam weerklonk tot ver buiten de grenzen.

Toen in de dagen van kracht en gezondheid 's Konings gezicht nog niet had geleden, moest menigeen de oogen neerslaan voor zijn doordringenden blik. Bij nood van vuur of water kende Willem III geen gevaar, en lenigde hij met woord en daad. Roemrijke veldtochten hadden 's Konings naam als dapper en beleidvol vorst niet hooger kunnen aanschrijven dan zijn voorbeeld en zijne daden in de gedenkwaardige jaren 1855 en '61. 's Konings terugkomst van het tooneel der watersnood geleek dan ook telkens een triomftocht onder de uit het hart gewelde hulde en bewondering van het gansche volk. Door alle eeuwen heen blijft het jaar 1861 de schoonste bladzijde in de geschiedenis van den laatst overleden Koning, die met recht werd genoemd ‘de Waterheld van 't Loo.’ Veel had hij over voor den arbeidenden stand; de landbouw bevorderde hij; weldadigheid maakte hem bemind en populair vooral in de provinciën.

Bovenal was Willem III - meermalen wezen wij er op - een echt constitutioneel vorst. Geen souverein heeft trouwer zijn woord gehouden om de Grondwet te beschermen en de vrijheid te handhaven. Streng en consequent heeft hij zijn taak als constitituoneel vorst opgevat en uitgevoerd. Werd de Koning gesteld voor de moeilijke keuze tusschen zijne ministers en de meerderheid der volksvertegenwoordiging, dan vroeg hij wel voorlichting maar geen raad, en ging naar eigen overtuiging te werk. Van het recht tot ontbinding der Staten-Generaal maakte hij alleen bij hooge noodzakelijkheid gebruik; de natie heeft hem daarbij nooit in het ongelijk gesteld. Nimmer heeft de Koning de volksgunst kunstmatig gezocht. Nimmer heeft de Koning gestreefd naar machtvermeerdering ten koste der volksrechten. Nimmer stelde de Koning zich als hoofd eener partij. Daarom was hij het vereenigingspunt voor allen: de Koning van het geheele Nederlandsche volk.

II.
Langdurig lijden.

De langdurige en pijnlijke ziekte - nierontsteking, daarna suikerziekte - - waaraan de Koning leed, verhinderde Zijne Majesteit aanvankelijk niet, zich geregeld met de behandeling der staatsaangelegenheden bezig te houden. Eerst in de tweede helft van 1888 gevoelde de Koning zich enkele malen voor korten tijd niet in staat de gewone werkzaamheden te verrichten.

Met ontroering nam de natie kennis van de ongunstige bulletins, die in November 1888 en in den aanvang van het vorige jaar omtrent 's Konings toestand werden medegedeeld. Op Vrijdag 11 Januari 1889 des avonds tegen negen uur nam 's Konings toestand plotseling een ernstige wending. Zijne Ma-

DE ROUWKAMER TEN PALEIZE ‘HET OUDE HOF’ TE 'S GRAVENHAGE. Naar eene teekening van J. Hoynck van Papendrecht.

jesteit werd, in bed zittende, door een soort van verdooving overvallen, die in verband stond met nieuwe complicatiën van de chronische kwaal, waardoor een drinkkop den Koning ontviel. Op het geluid van den val schoten de kamerdienaars toe; zij vonden den Koning bewusteloos, en waarschuwden aanstonds de Koningin.

Groote ontsteltenis ontstond ten paleize. De verdooving duurde ongeveer den ganschen nacht. De Koninklijke lijder herkende zijne omgeving niet, ook niet de Koningin, die tot half drie uur na middernacht aan het ziekbed waakte. Tegen den morgen trad eenige beterschap in. Hoewel de krachten van den Hoogen lijder en het gebruik van voedsel verminderden, dreigde toch oogenblikkelijk geen gevaar. Maar door het geheele land heerschten angst en vrees voor een spoedigen en noodlottigen afloop. Behalve den bijstand van 's Konings artsen dokter Vinkhuijzen en dokter Vlaanderen - beiden oud-officieren van gezondheid - werd als vroeger een en andermaal de raad van den hoogleeraar dr. Rozenstein te Leiden ingeroepen.

De Koningin, alleen tot de hoogst noodige rust afgewisseld door de geneesheeren, week niet van het ziekbed.

Ofschoon 's Konings toestand niet zichtbaar verergerde, was hij toch na den 16den Februari genoodzaakt zich van nagenoeg allen arbeid te onthouden. Een maand later wendde de raad van ministers zich tot 's Konings geneesheeren om inlichtingen. Volgens hunne verklaring had het chronisch lijden zoodanigen invloed uitgeoefend, dat de Koning voor het oogenblik niet bij machte was zich met staatszaken bezig te houden. Bedachtzaam voegden zij daarbij, dat zoo al volgens medische ondervinding en wetenschap in de naaste toekomst geen verandering was te wachten, niet met zekerheid kon worden beoordeeld of de toestand zoodanig mocht verbeteren, dat Zijne Majesteit de regeering zou kunnen hervatten. Toch bleef beterschap mogelijk.

Nu men de hoop op 's Konings spoedig herstel scheen te moeten opgeven, terwijl stremming in het bestuur van 's lands zaken zich deed gevoelen, trof de Raad van ministers de vereischte maatregelen om daarin te voorzien. Nadat enkelen uit hun midden den Koning op het Loo hadden bezocht, gaven de ministers kennis aan den Raad van State, dat Zijne Majesteit volgens hun oordeel buiten staat was de regeering waar te nemen. In een op 3 April d.a.v. gehouden vereenigde zitting der beide Kamers van de Staten-Generaal werd eenparig besloten, dat het in het eerste lid van artikel 38, der Grondwet voorschreven geval ‘het koninklijk gezag wordt mede aan een Regent opgedragen, ingeval de Koning buiten staat geraakt de regeering waar te nemen’ - aanwezig was.

De Staats Courant van 5 April bevatte de kennisgeving, volgens welke, in afwachting der benoeming van een Regent of Regentes, de Raad van State de waarneming, in naam des Konings, van het koninklijk gezag had aanvaard. Drie dagen daarna trad Hertog Adolf van Nassau op als Regent in het Groother-togdom Luxemburg. Intusschen viel toen reeds in 's Konings toestand eenige beterschap op te merken.

Drie weken wachtte men alvorens de beide Kamers nogmaals bijeen te roepen om in het Regentschap te voorzien. Tot het indienen van een daartoe strekkend wetsontwerp kwam het niet, omdat, toen op 30 April de Staten-Generaal vergaderden, de mededeeling kwam van 's Konings geneesheeren, dat de ingetreden beterschap zich had bestendigd en Zijne Majesteit de regeering weder kon aanvaarden. Inderdaad nam de Koning den 3den Mei de teugels van het bewind in Nederland en het Groothertogdom opnieuw in handen.

Verheugd, maar toch niet onbezorgd, vierde geheel Nederland op 12 Mei 1889 feest. Dankbaar werd de proclamatie ontvangen, die de Koning bij de veertigste herdenking zijner kroning tot het volk richtte.

's Konings krachten namen allengs toe. Afgescheiden van de lust tot regeeringswerkzaamheden, herleefde bij den grijzen Vorst de liefhebberij voor land- en tuinbouw. De 'Koninklijke Landbouw-Vereeniging' was weleer op zijne aanmoediging ontstaan. Gedurende het laatste jaar van zijn lijden bleef de Koning aan deze vereeniging, aan de 'Heide-Maatschappij' en soortgelijke ondernemingen in Noordbrabant en Limburg groote belangstelling toonen. Elk beroep op steun vond gehoor op het Loo. Nog geen twee jaar geleden legde Zijne Majesteit den grondslag voor een ondersteuningsfonds ten bate der arbeiders van het Helenaveen en de Peel, waarvan menigeen thans vruchten plukt. Hoe vorstelijk Willem III in gezonde dagen het streven van zijn volk naar welvaart en ontwikkeling op kunstgebied had gesteund, stelde de 'Huisvriend' vroeger in het licht. Zoo menige tak van bedrijf en nijverheid, ambachtsscholen, en de 'Willemschool' te Apeldoorn, verschillende maatschappijen, voortreffelijk gevormde toonkunstenaars, schilders en tooneelisten getuigen daarvan. Krijgslieden en bevelhebbers. die zich in Indië hadden verdienstelijk gemaakt, overlaadde de Koning met weldaden, als weleer Frankrijk's groote keizer zijne maarschalken.

Herleving was echter geen genezing. Om de natie niet noodeloos te verontrusten hoorde men slechts zelden van de bezoeken van 's Konings geneesheeren op het Loo. Toch straalde het uit, dat bij elken aanval der ziekte de krachten van den hoogen lijder verminderden. De zorgen en de trouwe hulp van de Koningin voor haar echtgenoot, de bescheidenheid van 's Konings raadslieden en naaste omgeving tot bevordering van kalmte in de ziekenkamer en in den lande, zijn boven allen lof verheven.

Voor de laatste maal in zijn leven bekrachtigde de lijdende Vorst in den aanvang van Februari een wijziging in het regeerings-kabinet, toen de Eerste Kamer de begrooting van den minister Keuchenius had verworpen.

De dood van koningin Augusta, de weduwe van keizer Wilhelm 'der Siegreichen'; de terugtred uit het staatkundig leven van den Germaanschen Titan, die den eerbied van de wereld voor Duitschland had gewonnen en sinds 1871 de orde in Europa had gehandhaafd; het arbeids-congres te Berlijn, en de fiere houding van Nederland op de internationale conferentie te Brussel - alwaar aan de voorstellen ter beteugeling van den slavenhandel in Midden-Afrika, trots de bepalingen van het tractaat van Berlijn in 1885 en in strijd met de belangen van den jongen

handel aan den Congo, zeer bezwarende voorwaarden werden verbonden - kenmerkten de laatste maanden van 's Konings regeering.

III.
23 November 1890.

Sinds het begin van Augustus verzwakten 's Konings geestvermogens en ging zijn vroeger zoo sterk geheugen bij oogenblikken verloren. 't Was soms alsof de kranke vorst meende te 's Gravenhage te zijn; op andere oogenblikken drukte hij zijn oude vrienden weer goedhartig en met volle bewustzijn de hand.

De tiende verjaardag van prinses Wilhelmina vormde een der laatste vreugdedagen op het lustslot te Apeldoorn. Zelfs de leerlingen van openbare scholen zonden telegrammen van gelukwensching aan het Vorstenkind, waarop zich aller hoop voor de toekomst vereenigde.

Sedert 26 September greep een vrij plotselinge verandering plaats in 's Konings toestand. De verschijnselen van aandoening der nieren en van de suikerziekte traden, na een korte verheffing van pijnen, meer op den achtergrond. Daarentegen deden zich physische verschijnselen voor, die zich onderscheidden door algemeene verwarring van denkbeelden en de onmogelijkheid om de aandacht zelfs voor korten tijd op een zelfde punt gevestigd te houden. Ook de physieke krachten toonden langzamen achteruitgang. Herhaalde consulten van 's Konings geneesheeren met den hoogleeraar dr. Rozenstein en het bezoek der heeren ministers van Koloniën en van Justitie op het Loo (13 October) hadden tengevolge dat de Raad van State op 30 October, daartoe den vorigen dag door de Staten-Generaal gemachtigd, op nieuw het koninklijk gezag aanvaardde. Den 6den November zag Hertog Adolf van Nassau weer in Luxemburg.

Ditmaal bestond zeer weinig uitzicht op een gunstige wending in de ziekte van den hoogen lijder. Reeds één week na zijn optreden kondigde de Raad van State de indiening aan van een wetsontwerp, waarbij de Koningin tot Regentes van het koninkrijk zou worden benoemd. De opdracht had weldra plaats in het Parlement.

Op Donderdag 20 November kwam Hare Majesteit alleen van het Loo, van het ziekbed des Konings in het bont gewoel der residentie, om te doen wat plicht gebood in het belang van het land, van echtgenoot en kind. Eerbiedig schaarde de bevolking langs den door haar gevolgden weg van het Noordeinde naar het Buitenhof. Geen vlag of wimpel van kerk of woning, geen krijgsmuziek, klokkenspel of juichtonen: alleen eerbied begeleidde de beproefde Vrouwe.

Onvergetelijk was het oogenblik toen de Koningin met haar gevolg de niet groote troonzaal binnentrad. Haar eenvoudige donkere kleeding droeg een sombere voorspelling in die zaal vol mannen met rijk beladen galarokken, schitterende uniformen, terwijl kostbare toiletten de tribunes overvulden. Met ontzag afdwingenden eenvoud, majestueus, zwoer de Koningin te zullen doen al wat 'een goed en getrouw regent schuldig is te doen.'

Met een gevoel van verlatenheid, niettegenstaande haar talrijk gevolg, verliet de Regentes de troonzaal. Allerminst had men gedacht Hare Majesteit binnen enkele

weken in dezelfde vergadering zwaar gesluierd te zien wederkeeren om een nieuwen eed af te leggen bij aanvaarding van het Regentschap voor de minderjarige koningin.

Schijnbaar toch dreigde den Souverein geen levensgevaar, al hadden zich enkele onrustbarende verschijnselen der nierziekte voorgedaan. Inderdaad hadden de Parzen de schaar reeds ter hand genomen om den levensdraad van den laatsten mannelijken telg uit het geliefde Oranje-huis af te snijden.

De angstige verschijnselen van vóór vier dagen verdwenen weder. Maar de Koning bleef zeer onrustig. Des Zaterdags herhaalden zich meer zorgwekkend de verschijnselen van ‘uraemie’, d.i. bloedvergiftiging wegens verlamming der nieren. Vooral de avond boezemde bezorgdheid in. De polsslag verminderde sterk. Men vreesde het ergste. De ademhaling versnelde; de Koninklijke lijder had alleen nog gevoel, kon onmogelijk slikken en lag bewusteloos neder. In afwachting van dokter Vinkhuijzen en professor Rozenstein, deed Hare Majesteit dokter Roessingh uit Deventer ontbieden tot bijstand van den hofarts Vlaanderen.

Nachten achtereen had de Koningin gewaakt naast de ziekenkamer in het ruime vertrek, waar de Koning vóór drie weken nog kon vertoeven en dat hem den geheelen duur van zijn laatste verblijf op het Loo tot werkkamer had gediend. Ook daar bracht Hare Majesteit den laatsten bangen nacht door, telkens weder naar de sponde ijlende.

Dr. Vlaanderen en graaf Du Monceau, particulier-secretaris des Konings, bleven voortdurend in de ziekenkamer. Tegen vier uur 's nachts nam de Koningin zeer vermoeid eenige rust. Dokter Roessingh hield met een kamerdienaar de wacht bij den hoogen lijder. Tegen half zes uur was voormelde arts bezig de temperatuur van het lichaam op te nemen, toen Zijne Majesteit plotseling zacht en kalm den geest gaf. Uitputting, als gevolg van de ‘uraemie’ had een einde gemaakt aan het langdurige ziekbed van den Koninklijken lijder.

De aanblik van den overleden Koning, wiens gelaat slechts weinig vermagerde, was schoon en indrukwekkend.

Het in Italiaansche stijl met mozaïk bewerkte rustbed was geheel wit, bedekt met een deken van geelachtig peluche aan het voeteinde. Ter zijde van den doode prijkten reusachtige palmtakken, door de Koningin daar neergelegd. Op een klein meubel naast het bed stond een glas met een handvol eenvoudige bloemen uit den tuin van de Koninklijke weeze. Daartegenover hing een groote photographie van Koningin Emma; enkele schilderstukken en aquarellen versierden de wanden, rechts de schoorsteenmantel met garnituur; links eikenhouten kasten. Tussehen de beide op het park uitziende ramen stond een toilet, midden in de sterfkamer een eveneens met geel peluche bedekte tafel.

Aangezien de uitkomst de diagnose der geneesheeren ten volle had bevestigd, liet men op uitdrukkelijk verlangen der Koningin het vorstelijk lijk eerbiedig rusten. Alleen onderging het onder toezicht van dokter Vinkhuijzen de noodige bewerking tot be-

waring. Door den schilder Josselin de Jong werd een uitstekend geslaagde houtskool-teekening van den overleden Koning vervaardigd. Twee deskundigen van het Nationaal Museum te Amsterdam

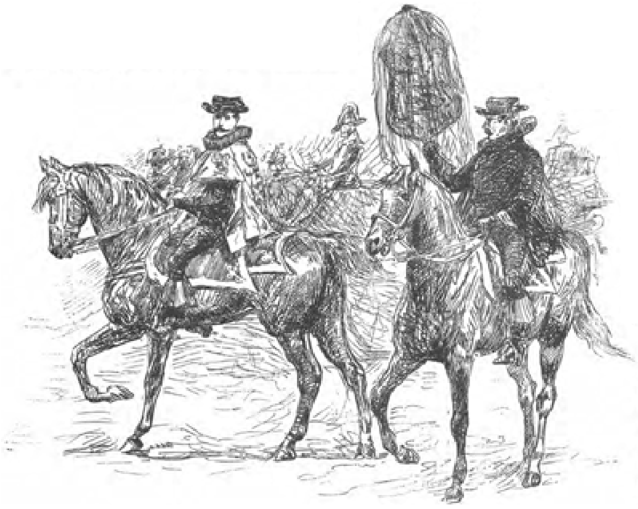

HERAUT EN WAPENDRAGER. Naar J. Hoynck van Papendrecht.

maakten een afdruk in gips van 's Konings gelaat.

Zoo zagen den Vorst o.a. de minsiters van Koloniën en van Justitie, baron Mackay en jonkheer Ruijsch, die ten gemeentehuize van Apeldoorn aangifte deden van het overlijden van Zijne Majesteit Willem III, Koning der Nederlanden. Ook aan den burgemeester en het personeel van de hofhouding was het vergund een blik te werpen op het sterfbed. Voortdurend werd daarbij door officieren van 's Konings huis wacht gehouden.

De eerbiedige stilte op de gangen van het kasteel, van welker tinne de Koninklijke standaard halverstok wapperde, werd geenszins verbroken, door de aankomst van adjudanten, grootwaardigheidbekleeders en deputatiën, later ook van 's Konings hooge verwanten.

IV.
's Konings uitvaart op het loo.

Apeldoorn was één rouw. In bonte rijen wisselden elkaar de krijgslieden, die met omfloerste standaard, trommen en vaandels de eerewacht op het Loo betrokken.

Dinsdag avonds werd 's Konings stoffelijk overschot gekleed in volle admiraals-uniform, in de rouwkamer in tegenwoordigheid van dokter Vlaanderen gekist. De binnenste, looden kist, was aan de binnenwanden met matrassen van witte zijde gecapitonneerd. Om dit omhulsel sloot een kist van zwaar eikenhout, die weder geplaatst was in een kist van gepolijst mahonie met acht verzilverd wit metalen handvatsels, waarop zinnebeelvaalf des doods, en twaalf schroeven of kussens met daarop bevestigde kronen. Onder een zilveren dekplaat liet een glas het gelaat van den ontslapen monarch zichtbaar. De kist rustte opacht zilveren leeuwenklauwen.

Het lijk was alvorens op een brancard door 's Konings trouwste bedienden, onder geleide van Zijner Majesteit's adjudanten en particuliere secretarissen, graaf Du

Monceau en jonkheer de Ranitz, naar de tot rouwzaal ingerichte audientiekamer gedragen tegenover den ingang van het kasteel, alwaar de adjudanten en kamerheeren van dienst geschaard stonden.

In de eenvoudig ingerichte rouwkamer bedekte een zwart kleed het Smyrnasche tapijt. Langs de wanden hingen met krip omwoelde lustres. Op den schoorsteen, aan den ingang en in de hoeken der zaal brandden waskaarsen en verlichtten, met aan weerszijden staande zwarte candelabres, de kist in een berceau van hoog opgaand groen, palmtakken en laurierplanten; de kostbare met gouden randen om-

DE HOFFOURIER. Naar J. Hoynok van Papendrecht.

DE KONINKLIJKE LIJKWAGEN. Naer eene teekening van J. Hoynck, van Papendrecht.

lijste schilderingen op de muurvakken en de koepelvormige zoldering bleven in het duister. Op de kist lagen de ordeteekenen van den overleden vorst, bloemen en kransen van de Koningin en de Koningin-Regentes. De ruiker der jonge Koningin, op den sterfdag van haren vader geplukt, was hem op het hart gelegd. Alom bloemkransen, azalia's, camelia's en palmen, die de zaal met zachte geuren balsemden.

In deze rouwzaal leidde de eerwaardige dominé Beets des avonds vóór het vorstelijk lijk naar 's Gravenhage werd overgebracht, in tegenwoordigheid van Hare Majesteiten en Haar gevolg, van enkele genoodigden, van de hofbeambten en de bedienden een korten treffenden lijkdienst.

De hemel was aanvankelijk somber en de lucht kil op Maandag 1 December. Moedeloos wapperden de zwarte wimpels heen en weder aan de schuin opgestoken vlaggestokken, die den geheelen omtrek in rouw hulden. Zelfs het rood-wit-blauw tegen de vensters, door den kleur der smarte saamgebonden, gaf geen bemoedigenden indruk. Tusschen de statige rijen hooge boomen op de breede laan naar het Koninklijke sterfhuis schemerden in de verte de witte muren en de gesloten vensters, alsof men daar nog lang na het opgaan der zon bleef doorsluimeren. Langzaam begon het helderder blauw te blinken tusschen daken en boomen. Weldra vulden zich de ruimten tusschen de eeuwenoude beuken, het paleis en het station met rouwdragenden, burgers en krijgslieden van allerlei soort.

Nadat de Koningin-Weduwe en de Koningin kort na negen uur met een extra-trein naar 's Gravenhage waren vertrokken, reed de rouwtrein, samengesteld uit den lijkwagen en vijf waggons, het Loo-station binnen.

De rouwwagen was geheel met zwart laken gedrapeerd: van het smaakvol in halve bogen geplooide floers om de bovenlijst, hingen zware gordijnen neder, die te halver hoogte met koorden konden opgenomen worden. Midden boven de rechterzijde van den rouwwagen was het wapen van het Koninkrijk aangebracht, ter linkerzijde het wapen van het Groothertogdom. Vóórop, dus aan het voeteneinde der plaats, waar de lijkbaar zou komen, prijkte een rouwschild met het gekroonde naamcijfer des Konings in zilver; aan de achterzijde, boven het hoofdeinde, het wapen van den overleden Vorst, de klimmende leeuw van Oranje-Nassau. Rechts en links van het Koninklijk Nederlandsche wapen en van het wapen van Luxemburg ter overzijde herinnerden de schilden van Oranje Nassau en van Pruisen, van Rusland en van Wurtemburg aan de vier geslachtskwartieren van den overledenen Koning. Op den zwart bekleeden hemel van den rouwwagen een schitterende gouden kroon.

Tegen half twaalf dreunde het eerste kanonschot uit de zijwaarts van het kasteel opgestelde batterij rijdende artillerie, ten teeken dat het Koninklijke lijk het lustslot zou verlaten. Het dienstpersoneel van het Loo had zich op het voorplein op een rij opgesteld; het personeel van het domein schaarde zich van het hek tot het station. Bloothoofds liet men, onder het bulderen van het geschut, den door jonkheer de Ranitz geleiden stoet voorbijtrekken.

Voorop een eskadron huzaren met den omfloersten standaard, gevolgd door een compagnie infanterie met het vaandel en de regimentsmuziek uit Arnhem; daarna, de beide ordonnansen des Konings, een hunner getooid met het kruis van moed, beleid en trouw, ditmaal de herauten bij de uitvaart van hun meester.

Onmiddellijk achter deze trouwe dienaren volgde de Koninklijke lijkbaar onder een breed, afhangend rouwkleed, waarop de kroon op een rood fluweelen kussen,

de veldmaarschalkstaf, de sabel, de sjerp, de Nederlandsche en de Luxemburgsche ordeteekenen van Zijne Majesteit waren bevestigd. Het stoffelijk overschot werd gedragen, aan de éene zijde door twaalf jagers en jachtopzieners des Konings, aan de andere zijde door twaalf onderofficieren.

Ter weerszijden schreden voort mr. graaf Schimmelpenninck van Nijenhuis, grootmeester van het huis Harer Majesteiten, de opper-hofmaarschalk-generaal graaf Du Monceau, en de adjudant-generaal der marine, chef van het militaire huis des Konings, jonkheer van Capellen. Achter de kist droegen vier jachtopzieners een andere zwaar met kransen en bloemen beladen draagbaar. Langzaam volgden de adjudanten, de kamerheer en de ordonnans-officier van dienst, de jagermeester des Konings in Gelderland, de intendant van het paleis en het domein het Loo, en 's Konings hofarts. Een compagnie infanterie en een eskadron huzaren sloten den rouwtrein.

Het Koninklijke lijk werd aan het station opgewacht door den Commissaris des Konings in Gelderland, leden van Gedeputeerde Staten der provincie, civiele en militaire autoriteiten en deputatiën. De vier-en-twintig dragers tilden hun kostbaren last in den rouwwagen. De Koninklijke lijkbaar was als bedolven onder kransen, waaronder, behalve die van Hare Majesteiten en één van H.K.H. de Groothertogin van Saksen, door haar zelf uit Weimar medegebracht, de huldebewijzen van vereenigingen te Berlijn, Brussel, Luxemburg, Wildungen, Frankfurt en veel andere uit het buitenland, het Groothertogdom en het Koninkrijk.

De locomotief van den rouwtrein was in zwart floers gehuld, afgezet met rosetten van oranje. Steunend en zwoegend ving de stoomer zijn ditmaal zoo droevigen arbeid aan en bracht langzaam den trein in beweging. Velen welden een traan in het oog, toen zij onder den machtigen indruk van Chopin's aandoenlijken treurmarsch den geëerbiedigden landheer uit hun midden zagen wegvoeren.

Middelerwijl was de zon met kracht doorgebroken en kleurde den hemel helder. Het was alsof de Oranjezon stralen van hoop en bemoediging wilde mengen in den algemeenen rouw bij den laatsten tocht van den Nassauer naar zijne hofstad.

Van Apeldoorn langs Amersfoort, ter banne van Utrecht, te Woerden, te Gouda en overal langs den weg deden plattelandbewoners en stedelingen blijken van hunne deelneming. In de garnizoensplaatsen en op de forten begroetten militaire eerbewijzen, treurmuziek en dof galmende saluutschoten den rouwtrein, die telkens aldaar zijn vaart verminderde.

Overal klokkengelui, nieuwe kransen, hulde en rouwbetoon. Op aller gelaat was verslagenheid te lezen. Hier en daar knielde een geestelijke of een landman in het gras en zond bij het voorbijgaan van den rouwklagenden trein een kort gebed ten hemel

voor het Vorstenkind: ja Koningin, maar weezel voor de Koningin-Weduwe, voor het Vaderland, dat, hoewel vol vertrouwen, toch een nieuwe toekomst te gemoet ging.

In denzelfden telkens getemperden gang, plechtig en statig vervolgde de rouwtrein zijn weg, tot men onder overal herhaalde bewijzen van verknochtheid aan Oranje de residentie naderde.

Toen de trein zacht steunend het station binnenreed was de zon reeds in nevelen weggezonken en de glazen kap in duister gehuld.

V.
Terugkeer op het oude hof.

De rouwversiering der hofkamer van het voormalige Rijnstation was indrukwekkend schoon. Bijna al het nog overgebleven daglicht verdween in de hooge zwarte behangsels. De penanten tusschen de op het perron uitkomende deuren waren behangen met geplooid rouwlaken; de frontons daarboven waren bedekt met draperieën van dezelfde stof, hier en daar, evenals de zwarte bekleeding in de schemerachtig verlichte Koninklijke wachtkamer, bezet met palmtakken. De vestibule was mede in rouw gehuld. Aan den uitgang bevond zich een soort van rouwkapel. De veranda was door een krippen schot in tweeën verdeeld: het buitenste gedeelte geheel gefloerst, met gedroogde palmtakken langs de wanden.

Op het perron wachtten de hofdignitarissen, de hoofden der departementen van algemeen bestuur en de ministers van staat, de adjudanten des Konings in buitengewonen dienst te 's Gravenhage of van elders overgekomen, de leden van den Raad van State, de voorzitters en deputatiën der beide Kamers van de Staten-Generaal, de Commissaris des Konings, raden en afgevaardigden van alle hooge colleges van staat, de burgemeester en gemeenteraadsleden. Aan de vóórzijde van het stationsgebouw hadden zich de opper-, de hoofd- en de overige officieren vereenigd, die elders geen dienst deden. Wuivende pluimen van allerlei vorm en soort, plechtige ambtsgewaden met zwarten mantel en barret, hovelingen bezaaid met ridderkruizen en goud, het vroolijke huzarenuniform tegenover stemmiger gedoschte Indische-, zee- en schutterofficieren woelden dooréén - tot het eerste saluutschot uit de Maliebaan elke beweging als bij tooverslag deed staken. Onbeweeglijk stil aanschouwden allen met ongedekten hoofde, hoe het Koninklijk lijk door dragers in het zwart werd getild uit den rouwwagen, met kransen overdekt en door de geleiders van het Loo omringd, langzaam uit de wachtkamer werd gedragen naar den rouwwagen vóór het station. Weemoedig klonk daarbij het in de treurmuziek gevlochte volkslied.

Enkel eerbied heerschte op het ruime plein, waar achter de schutterij en een gedeelte van het garnizoen, een dichte menigte 's Konings laatste komst verbeidde. Bij de invallende duisternis - het was reeds over vieren - wierpen de vlammen der omfloerste gaslantaarns een nevelachtige zwartgele tint over het tafereel van rouw.

Dof roffelden de trommen, wisselend met Beethoven's, Polak's en Chopin's treurmarschen door Dunkler's kapel: zich ditmaal meer dan ooit inspannende voor den Grootmeester, hun steun na den dood van den militairen maestro tot handhaving van den ouden roem.

De hoffourier Metzel en twee rijknechts te paard vormden het eigenlijke hoofd van den stoet, welke onder het wisselspel van alle kerktorens, van geschutsalvos en treurklanken den weg insloeg door het schilderachtige stadsgedeelte tusschen het oude Rijnstation en het Noordeinde.

De scharlaken rooden rok met gouden nestels en bezetsels, wit zeemlederen broek en zwart verlakte laarzen van den hoffourier zijn te 's Gravenhage wel bekend. Hij en zijn gevolg van gegalonneerde rijknechts te paard, met groote schuine steken, lange jassen, korte broeken, en kaplaarzen, schijnen in het Koninklijk 's Gravenhage even onmisbaar bij elke officiëele plechtigheid als weleer de deftige staatsboden van het Binnenhof der oude Republiek. Ditmaal ging ons een huivering door de leden, toen wij den vóórrijder van den laatst overleden Nassauer uit de Ottonische linie, zijn schuimend paard met inspanning breidelend tot een langzamen stap, den Vijverberg zagen afrijden, waarlangs op korten afstand de tinnen van het jachtslot, eertijds door Tweeden Graaf Willem van Holland den Roomsch Koning gesticht, in het water spiegelden.

Op den Vijverberg, eveneens op het vóórplein van het Oude Hof tegenover het wit beijzelde ruiterstandbeeld van Willem den Eerste, maakte de koninklijke rouwstoet een onuitwischbaren indruk.

In ademlooze stilte, niettegenstaande honderden gewapenden te voet en te paard met zware vuurmonden en gevulde munitie-wagens; onder het flikkeren der reeds vroeg ontstoken lantaarns, terwijl hier en daar een enkele ster zichtbaar werd aan den hemel; bij geheimzinnige paukenslagen en klanken des doods, elke minuut afgebroken door in de ijle lucht en tegen het zwaar geboomte als in woede losbarstende kanonschoten; onder den onzekeren rooden gloed van honderden toortsen, wier walm en schijnsel tegen de huizenmassa opklommen, zagen wij den kostbaren last naar de Plaats afdalen. Slechts door enkele kleurige koetsen voorafgegaan, van alle zijden omgeven door een trits van hoogwaardigheidsbekleeders te voet en bewakers van hoogen rang op onrustig trappelende rossen, gevolgd door onafzienbare rijen van officieren, waggelde de prachtige lijkwagen voort naar de Koninklijke woning.

De met een lang, aan beide zijden breed afhangend rouwlaken gedekte lijkbaar onder de gouden, rood gevoerde kroon, waarnaast 's Konings veld- en ordeteekenen als Legervoogd en Grootmeester, was van alle zijden zichtbaar.

De rouwwagen, van een geheel anderen vorm dan die bij vroegere vorstelijke begrafenissen gebezigd, was ontworpen door 's Konings stalmeester, A.C. baron Snouckaert van Schauburg, naar de teraardebestelling van den Erfstadhouder Willem IV. Ook deze had den lande zijn gemalin als Gouvernante nagelaten in afwachting der meerderjarigheid van den jongen Batavus. Anna van Hannover mocht dien dag niet beleven. Gelijktijdig met de ontzachlijke toeneming van rijkdom in de Republiek begon onder haar bewind en dat van den hertog van Brunswijk-Wolfenbüttel het vermolmde gebouw der Unie op

HET VERTREK VAN DEN ROUWSTOET VAN HET PALEIS TE 'S GRAVENHAGE. Naar eene photographie.

zijne grondvesten te schudden. De Staten waren blind voor de dreigende gevaren, maar verlangden in praalvertoon niet onder te doen voor het Engelsche hof, waartoe de Voogdes behoorde, en gaven zeventig duizend gulden uit voor de statige begrafenis der weduwe van Willem IV. - In een dergelijke rouwkoets als hij, lag thans zijn nazaat, de Derde op den Koninklijken troon. De met zilver omlijste gebeeldhouwde rand van den gebombeerden hemel werd gedragen door vier stijlen. Uit den baldakijn liepen langs de kolommen in plooien afhangende gordijnen van zwart fluweel, met zilveren draperieën en tranen, door koorden en kwasten opgenomen. Boven den draaghemel wuifden groote witte en zwarte struisveeren. Hoeveel schooner was deze schepping dan de haast wanstaltige wagen, waarin wij 's Konings heldhaftigen vader zagen ten grave dragen!

De mat zilveren harnachementen en smaakvolle dekkleeden der acht zwart behangen paarden waren eveneens fonkelnieuw. Men hoorde enkel de hoefslagen der bespanningen; de getha-percha banden om de wielen van het voertuig smoorden elk ratelend geluid.

Zoo naderde men het paleis 'Oude Hof,' dat menige traditie bezit, maar nog nimmer den standaard halverstok had geheschen als sterfhuis van den Souverein!

Het Koninklijke lijk werd door vier-en-twintig der verdienstelijkste onderofficieren van de zee- en landmacht tusschen twee dubbele rijen flambouwen uit den rouwwagen naar het paleis gevoerd. Een onuitsprekelijk gevoel van aandoening en wee wekte op den vóórhof de mengeling van zwart en kleurige gala-weelde, van duister en hellen toortsgloed tegen de witte paleis-muren, met den bronzen Zwijger op den achtergrond.

Voorafgegaan door de dienstdoende kamerheeren, de grootofficieren, den opper-ceremoniemeester en den hofmaarschalk, gevolgd door het militaire huis, tal van opper- en hoofdofficieren, zag men de lijkbaar dragen door de vestibule en de daarnaast gelegen wachtzaal ter audientie naar de kleine eetzaal, die tot 'Chambre ardente' was ingericht.

Zoodra het lijk op de estrade was geplaatst, verwijderden zich allen, uitgezonderd de enkelen, die bestemd waren, daarbij dienst te doen.

De rouwkamer bood een ontzagwekkenden aanblik. Het plafond, de wanden en de vloer waren geheel gedrapeerd met zwart laken, afgezet met zwarte franje en tot boven omzet met stolle plooien van rouwstof. In het midden van den grooten zijwand, binnenkomende rechts, verhief zich het praalbed onder een troonhemel van zwart fluweel, met wit satijn gevoerd. De zwart fluweelen lijst was afgezet met zilver en glinsterde van tranen De kroonlijst hield een lambrequin, geheel omgeven met zilveren galon, tranen en kwasten; aan beide zijden hingen af zwart fluweelen gordijnen, met wit satijn gevoerd, met zilveren franje, bouillons en galon versierd, de gordijnen opgenomen door zilveren koorden. De wit satijnen hemel was als een halve zon geplooid, met wit zijden kabels langs de randen. Op den achtergrond van smal, recht geplooid wit satijn prijkte het door vredepalmen omkransde Koninklijke wapen.

Onder dien troonhemel rustte de glansend bruine lijkkist op een zwarte estrade, door zilver galon gelijnd. Aan den voet en aan weerszijden lagen kransen van koninklijke schenking; rechts en links aan beide zijden, vier rouwzuilen, waarop kroon, rijksappel - het oud-Romeinsche zinnebeeld van macht -, schepter en rijkszwaard; voorzijds, wit marmeren voetstukken met groote mat zilveren

candelabres. Van de zilveren kroon in het midden en de talrijke luchters langs de wanden en de estrade bescheen een zacht getemperd licht het praalbed.

Aan den in- en uitgang van de rouwkamer waren portières van zwart laken aangebracht.

Met elk uur hoopten zich om de lijkkist en langs de wanden reusachtige kransen en bloemstukken op, door vorstelijke verwanten en eenvoudige onderdanen, door staatscolleges, vereenigingen en genootschappen van allerlei aard in Nederland, Luxemburg en den vreemde, door vloot en leger, schutterijen en weerbaarheidskorpsen, hoogescholen, geleerde en andere corporatiën, door synodale commissiën, liefdadigheidsgenootschappen en toonkunstenaars, door Nederlanders van verre en door buitenlanders alhier toegezonden: allen één in de gedachte van eerbied en hulde.

Ook deze rouwpracht herinnerde aan het verscheiden van Holland's vóórlaatsten Stadhouder.

Twee dagen werd aan deputatiën en particulieren vergund om een bezoek te brengen aan het Koninklijk overschot, terwijl buiten het paleis alle korpsen onzer krijgsmachten te land en te water afwisselend de eerewacht betrokken.

VI.
Ten grave.

Voor de zesde maal sinds 1877 had zich in de Nieuwe Kerk te Delft het gewelf geopend, dat de assche der Oranjes omsluit.

Het gewelf wekt eerbied door zijn eenvoud. Geen beeld of opschrift siert de glad betegelde wanden der beide kelders. Groote kaarsen op zilveren candelabres met breed uitstekende armen wierpen juist genoeg licht in de gangen en nissen, alwaar kransen zonder tal de kisten geheel of ten deele aan het oog onttrekken. Langs de helder witte boven zijde van het gewelf en de wanden paarlden hier en daar druppels, als weende de bazuinende engel op het praalgraf van den Grooten Zwijger over de te dikwerf en bij te korte tusschenpoozen gestoorde rust van het vorstelijk gebeente daaronder.

Enkele jaren geleden was de eerste nis links nog ledig. Thans staat daar de onder verwelkte bloemen en kransen bedolven kist van Prins Alexander der Nederlanden, den laatst overleden Prins van Oranje: den arme, wien het leven niets dan lijden had geschonken! Twee daarboven aangebrachte ijzeren balkons wachtten thans zijn Koninklijken vader. Daarop volgt de nis, waarin Prins Hendrik werd bijgezet boven het lijk van zijne eerste gemalin. Verdorde bladeren verheelen de schade, die de tand des tijds hier reeds heeft aangericht. Links ombuigende komt men in het verwulf, waar naast de zwart fluweel bekleede kist van Koning Willem II, de weldadige Anna Paulowna, de Prinsen Alexander

en Maurits. Hare Majesteit Koningin Sophie en haar oudste zoon, Kroonprins Willem van Oranje, rusten. Alleen deze laatste staat met het voeteneinde naar voren onder zijne moeder. Op verlangen van Prins Alexander was de kist op rolletjes zoo geplaatst; wanneer hij af en toe den grafkelder bezocht, deed hij de kist vooruittrekken om door het glazen deksel nog een blik te werpen op zijn broeder. In de nis daarnaast staat de buitensporig groote kist van Koning Willem I, als graaf van Nassau gestorven in het 'Niederländsche Palais' te Berlijn. Op weg van Berlijn naar Hamburg, en later van Hellevoet naar Delft, was de lijkwagen meermalen bezweken onder zijn overmatigen last. - In de zesde nis van den nieuwen kelder vond in 1881 de wijze Prins Frederik der Nederlanden eene plaats, rechts van zijne gade en zijne beide kinderen, die hij nog op meer dan tachtigjarigen leeftijd met heete tranen had beweend.

De rechterzijde van den kelder is nog geheel onbezet en niet van nissen voorzien.

Onmiddellijk onder het beroemde praalgraf en grenzende aan de nieuw gemetselde groeve bevindt zich de oude kelder. Dit gewelf is minder hoog dan het andere; nauwelijks kan men daar rechtop staan. De oude kelder heeft slechts twee nissen. Zijn roem vormt het stoffelijk overschot van Willem den Eerste, den grondvester onzer staatkundige en godsdienstige vrijheid, wiens nagedachtenis in eere te houden een behoefte is voor elk rechtgeaard Nederlander. Het looden kistje, dat volgens overlevering het bekende hondje van Oranje zou bevatten, staat aan den ingang van de nis: als wilde ook de stof van het trouwe dier de wachthouden over dat van zijn meester. Hier zijn ook bijgezet de drie gemalinnen van den Prins en de in rechte lijn uit hem gesproten Stadhouders. De Koning Stadhouder Willem III bleef in Westminster Abbey te Londen. Prins Willem IV, de gemalin en de dochter van den laatsten Erfstadhouder vonden eveneens een rustplaats in den grafkelder te Delft. Willem V zelf bleef te Brunswijk. Met zijn zoon, Prins Willem George Frederik, vergeten in de 'Chiesa degli Eremitani' te Padua, en met zijn kleindochter, Prinses Pauline, welke in de kerstdagen van 1806 te Freijenwalde bezweek als gevolg der vermoeienissen op de vlucht der Oranjes uit Berlijn na de dagen van Jena en Auerstädt, rust Holland's laatste Stadhouder buiten de grenzen van zijn geliefd vaderland.

Nauw waren op 4 December jl. in den Koninklijken grafkelder de laatste toebereidselen getroffen en de laatste lichten ontstoken om den laatsten Oranje te ontvangen, toen de kerk zich reeds met toeschouwers en genoodigden begon te vullen.

In vergelijking van de grootsche half gebogen rouwpoort vóór de kerk, met haar zware plooien, zilveren rouwkransen en wapenborden, met de Koninklijke teekens en het rijkswapen bóven de omlijsting, geheel in overeenstemming met de afmetingen en de verweerde tinten van het oude Godsgebouw, mocht de versiering daarbinnen sober heeten. Toch kwamen wellicht dientengevolge de hoog gewelfde kerkbogen en de strakke lijnen der pilaren te krachtiger uit. De met breede zwarte linten omwonden kolommen van het koor en de gefloerste wapenbeelden der provinciën teekenden scherp af tegen den wit gepleisterden achtergrond. Van den ingang der kerk tot het mausoléum van Holland's Eersten Willem dekte een zwart kleed den vloer. Zwart was het geheele koor, waar de Koninklijke grafstede het brandpunt vormde van aller blikken en gedachten. De waarheid dat de dood niemand spaart, zou binnen enkele uren te dezer plaatse op nieuw worden aanschouwd.

Allengs vonden de genoodigden plaats in de rouwtribunes en de kerkbanken, waarlangs de stoet zou voorbijgaan. De stroom van belangstellenden en van hen, die den naam van Nederland tot eere strekken, nam voortdurend toe. Tegen één uur in den namiddag bleef in het afgesloten ruim der kerk geen plaats meer onbezet. Verwonderd en krassend zagen de gewiekten in de bovenste raambogen neder op zooveel pracht en verscheidenheid van kleuren, op zooveel bewegelijkheid en afwisseling in den anders stillen tempel.

Alleen de zwart zijden toga's en tabbaarden met zwarte barret der kerkleeraren en der leden van de rechterlijke macht stemden overeen met de beteekenis van het oogenblik en de plaats, waar zij zich bewogen. Overigens krioelde het in de kerk van met goud en zilver bestikte rokken en militaire kleedijen, van schitterende ridderorden en eereteekenen, van licht en donker blauw, hel rood en bont borduursel. De door de kerkgordijnen gebroken zonnestralen en het doffe licht der zwarte kerklampen beteugelden de speling van kleuren, die op andere oogenblikken schel afstaken tegen den nu half donkeren, dan weer plotseling glinsterenden achtergrond.

In de woelende menigte, waarboven onder het dreunen van kanonschoten en het dof gelui der beiaard in den ouden toren het orgel ruischte van Nicolaï's treurmarsch, van Guilmant's gebed en de compositiën van Duitschland's grootsten treurtoondichter, merkten wij op den eerwaardigen ondervoorzitter van den Raad van State, jonkheer van Reenen, thans voogd van het Koninklijke kind, mr. Heemskerk Azn., als zijn voorganger Thorbecke één der bekwaamste van 's Konings raadslieden, en andere staatsmannen van naam. Onder de leden van het tegenwoordige regeeringskabinet, hooge hofbeambten en staatsraden, bejaarde bevelhebbers in het meer voor jongeren leeftijd geëigende huzarenuniform met roode, goud geborduurde kolbakzakken en sabeltasschen, vermengden zich in bont gewemel, afgevaardigden van allerlei colleges, officieren en diplomaten van alle landen en mogendheden.

Na een poos rust, begon tegen drie uur de stroom van binnenkomenden op nieuw te wassen. De Koninklijke rouwwagen was de markt van de stad der graven opgereden. Zijne geleiders traden binnen. Onder hen, die hun vorst tot het laatste oogenblik begeleidden, behoorden zijne geneesheeren. Het meest trok het oog 's Konings lijfarts, dokter Vinkhuijzen, trots zijn zeven-en-zeventigste levensjaar nog weinig gebogen. Met zijn Koning bracht dokter Vinkhuijzen tevens een veeljarigen vriend ten grave.

Op de hooge ambtenaren in Nederland en Luxemburg volgden de secretaris van den Koning Groothertog en de directeur van 's Konings kabinet, be-

nevens zijn stalmeester in buitengewonen dienst, in rood kostuum.

Allengs hadden de Koninklijke bloedverwanten en de vreemde vertegenwoordigers hunne zes- en vier-spannige rijtuigen verlaten. De vader der Koningin-Weduwe, de bejaarde Vorst van Waldeck en Pyrmont, was met den schoonbroeder des Konings, den Groothertog Karel Alexander van Saksen en Hertog Adolf van Nassau, den opvolger van den overleden Groothertog, den Koninklijken lijkwagen als eerste rouwdragende gevolgd. Daarna kwamen Grootvorst Alexis van Rusland, Aartshertog Frederik van Oostenrijk in witten wapenrok, Prins Albert van Pruisen, de Regent van Brunswijk, half van Hollandschen bloede, en Prins Eduard van Saksen Weimar in roode uniform: respectievelijk vertegenwoordigende de met Oranje vermaagschapte huizen van Romanow, van Habsburg, van Hohenzollern en van Hannover. Prins Victor Emmanuël van Savoye, de Graaf van Vlaanderen, Prins Willem van Wurtemberg en Prins Waldemar van Denemarken, door hunne adjudanten en toegevoegde officieren vergezeld, zetten het vorsten-défilé voort. Dit werd gesloten door de Erf-groothertogen van Saksen en Luxemburg, den Hertog van Mecklenburg Schwerin, den Prins van Schaumburg Lippe en den Prins van Bentheim und Steinfurt. De Prins van Wied had zich vooruit naar Delft begeven. Onder de rouwmantels der vorsten verhoogden het breede lint en het juweel van den Nederlandschen Leeuw den luister hunner wapendracht. Ook de vertegenwoordigers van andere hoven vertoonden grooten praal. Naast de zwartgroene uniformen met roode uitmonstering, zilveren tressen en lage zwarte pelsmutsen der officieren van het Regiment Russische Grenadiers van Kiew teekenden kleurig de gala-kleeding en de fez van den Turkschen gezant en de roode beenbekleedsels der Fransche officieren, onder wien de hier te lande als wetenschappelijk officier algemeen bekende Generaal-majoor Derrécagaix. Hun blauwen dolman met smaakvolle gouden bezetsels en vlugge steken speelden schalks met de pickelhauben der Pruisen, de kleine chacots der Oostenrijkers van het 63ste Regiment infanterie in fraaie blauw en roode versierde wapenrokken, met zilveren bandelieren en degendragers. Een geestige verschijning maakten de kleine kolbakken, de van groen en zilver weerschijnende attila's der officieren van het 2de Westphaalsche Regiment Huzaren n°. 11 uit Dusseldorf, in het gevolg van de ‘reich besternten’ gezanten van den Keizer van Duitschland, van den Koning van België en van Frankrijk's President, getooid met het schitterende lint van het Eeren-Legioen.

Plechtig naderden 's Konings oudste adjudanten de kerkdeuren met zich voerende de militaire- en ordeteekenen van den overleden Vorst. Vooraan de Luitenant-Generaal Mac Leod met den veldmaarschalksstaf op een rood fluweelen kussen, de hooggeplaatste drager der ridderorden van Nederland, Luxemburg en Nassau: onder hen de bejaarde held van Samalangan. Schilderachtig bovenal was de groep van krijgsoversten en edellieden met de zinnebeelden van het Koninklijk gezag: de met linten en eereteekenen rijk beladen Luitenant-Generaal ridder van Alewijn met den standaard des Rijks, de Adjudant-Generaal, baron Klerck, met het ontblootе Rijkszwaard, baron van Nagell van Ampsen, graaf van Lynden en baron van Pallandt van Beijerland met rijksappel, schepter en kroon.

Terwijl zij in een breeden kring plaats namen om den grafkelder, bemerkte men haast niet dat in de stoet een pauze scheen te zijn ingetreden, tot - en dit oogenblik vormde, mèt het uitgeleide van de lijkbaar door de Koningin-Weduwe en de Groothertogin van Saksen ván de rouwkamer in het ‘Oude Hof’ naar de vestibule

van het paleis, één der meest indrukwekkende tafereelen van de vorstelijke uitvaart - 's Konings hofmaarschalk en kamerheer-ceremoniemeester baron de Constant Rebecque verscheen, mannelijk schoon, in prachtigen dosch, zijn staf naar beneden gestrekt als een soldaat van de oude garde, die zijn bevelhebber vóórging naar het graf. Met zijne herauten, omringd en gevolgd door een eerestoet van vorsten, grootofficieren, kamerheeren, dienstdoende en buitengewone adjudanten, werd statig het stoffelijk overschot van Koning Willem III de kerk binnen gedragen.

De plechtige stilte in den tempel werd een oogenblik verbroken door vier koortsachtig haastige slagen van het uurwerk in den toren. Langzaam schreed de lijkbaar voort onder de wegsmeltende melodieën van het orgel, tusschen twee rijen kamerheeren, in een halven cirkel opgewacht door de dragers der insignia van het Koninklijk gezag en tallooze bijstanders.

De herauten en hunne wapendragers stelden zich rechts en links van den grafkelder. Eigenaardig prijkten naar oud gebruik aan de Koninklijke groeve de nationale kleuren dier herauten en van hun gevolg. Hen ziende was 't, alsof wij tot den féodalen tijd der ridderschap waren teruggekeerd. Baron van Hardenbroek, in zwarte onderkleeding, den wapenrok met het Luxemburgsche wapen bestikt en een breed lint met zilveren penning om den hals, getooid met zwarten vederbos op de fluweelen barret, stelde het Groothertogdom Luxemburg voor. Niet minder trok het prachtige kostuum van mr. van Welderen baron Rengers ter overzijde de aandacht: een blauw fluweelen overkleed geheel afgezet met goud, met de wapens van Nederland op borst, rug en schouders geborduurd, zwarte onderkleeding met kaplaarzen, het hoofd gedekt met een blauw fluweelen barret, waarvan een zwarte vederbos afhing. Met de rechterhand hielden de herauten op de dij een staf met de kleuren van het Luxemburgsche en het Nederlandsche wapen en een gouden rijksappel bovenop. Hunne wapendragers droegen zwarte kleeding, voerende de wapenborden der betrokken Rijken. De herauten waren vóór de rouwpoort bij den ingang van de kerk van hunne paarden gestegen, die met blauw, goud en rouwkokarden getoomd, met blauwe schabrakken en ornamenten van edel metaal geharnarcheerd waren. Daar hadden zij den hoogen Leenheer opgewacht, en stonden tot het laatste oogenblik als schildhouders van hun gestorven Ridder naast de plaats, waar zijn asch zou verzinken.

Boven den ingang van den grafkelder lieten de dragers de nog slechts met zilveren kransen en de bloemen van Hare Majesteiten bedekte lijkkist zachtkens op den grafsteen neder

Daar treedt de meer dan tachtigjarige hofprediker ds. van Koetsveld vooruit tot zijn Koning, die ook hem, een zijner waardigste onderdanen, kwistig met

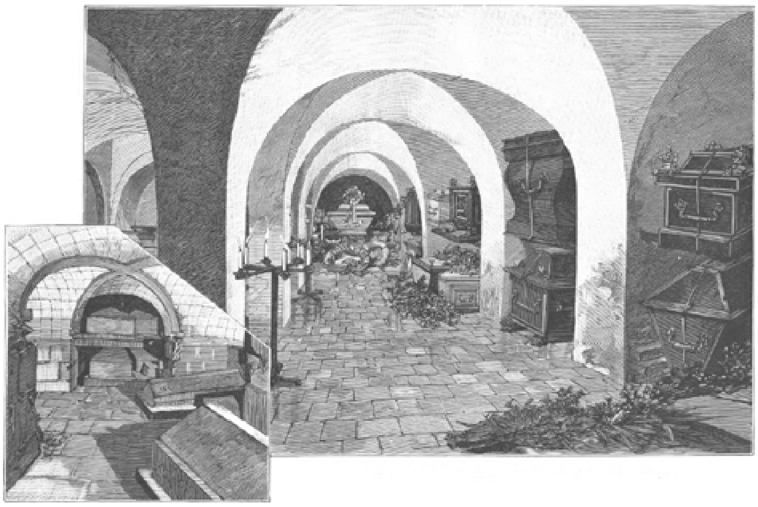

DE KONINKLIJKE GRAFKELDER IN DE NIEUWE KERK TE DELFT.

eereteekenen had begiftigd. Als de grijze leeraar den mond opent tot een laatst klaagen loflied, zwijgen de orgeltonen. Alleen het kanon en de beiaard begeleiden zijn stem. Aandoenlijk, waar en oprecht stort de hoogbejaarde al zijn weemoed uit.

Hij herinnert aan zooveel trekken in het karakter van Koning Willem III, die van trouwhartigheid, van gevoel en warme vaderlandsliefde getuigden, al vermocht het snel, veelal hartstochtelijk bruisende bloed in den *mensch* het zelfbedwang missen, dat den *Koning* immer tot onvergankelijken lof zal strekken. In zienerstaal bidt de grijze leeraar vóor de grafdeur, waarin de geschiedenis van ons Vorstenhuis als met doodsbeenderen staat geschreven:

‘Nog eens, o God! en nu helaas de laatste uit de mannelijke lijn van Oranje!

De taak is bijna te zwaar! Mijn hart is te vol, mijne herinneringen overstelpen mij. Ik heb mijn Koning lief gehad en hij mij; en de liefde is niet altijd welsprekend! Vier malen zag ik hem daar tegenover mij; en nu, in dezen wijden kring van vorsten, al waardeeren wij hunne belangstelling, geen eigen zoon of broeder om te troosten! De eenige zuster weent te huis in stilte. God trooste haar! Dat juist is 't aandoenlijke van dezen oogenblik. De zonen, die onzen Koning hadden moeten opvolgen, wachten hem al lang in het graf, en wij brengen hier onzen afscheidsgroet aan den laatsten Oranje Nassau. Zal 't zijn om hem te oordeelen, zooals de oude Egyptenaars hunne dooden? Maar dat staat aan ons niet. De geschiedenis oordeelt den *Koning;* maar den *mensch* oordeelt God alleen.

En wat zal nu de geschiedenis van dezen Koning zeggen? Hij heeft het langst geregeerd van alle Oranje-vorsten, 41 ½ jaar, en was de vijfde in regeeringsjaren van de tachtig vorsten van Europa. Na een veertigjarig bestuur kon hij zeggen: ‘Mijn volk zal van mij getuigen, dat ik mijn koninklijk woord bij het aanvaarden mijner regeering heb gestand gedaan.’

‘Zoo is dan ons Koningshuis uitgestorven. Maar God dank! niet geheel. Wat in een hoogeren zin de Profeet van David's huis zeide, is ook op 't onze van toepassing: ‘Een rijske zal voortkomen uit den afgehouwen tronk en eene scheut uit zijne wortelen zal vrucht dragen.’ Ons blijft de jeugdige Koningin, als prinses reeds de oogappel van ons volk, dat nu met dubbelen nadruk bidt: ‘O God! bescherm, bewaar en leid haar aan de hand eener vrome en wijze moeder. Dat eens de spruit een boom worde als vroeger. Troost en sterk beiden vooral in deze droeve dagen!

Vreemde vorsten en gezanten! Gaat henen met den dank van ons allen en zegt het te uwent, dat het kleine Nederland niet wanhoopt: altoos nog groot door zijn trouw aan Oranje, aan zijne geschiedenis en aan zijn God.

En zoo rust dan nu, geliefde doode, na al de onrust van het leven. Wij treuren, maar niet als die geene hope hebben. Want vorsten en volken verzinken voor en na in den nacht des doods; maar eens - Christus is er ons borg voor -, eens daagt de morgen der opstanding over de graven.’

Toen 's Konings grafredenaar het ‘Amen’ had uitgesproken en de kist met het stoffelijk overschot van Koning Willem III als door onzichtbare geesten opgevangen onhoorbaar wegzonk in de diepte, hieven, langzaam en overweldigend, de bazuinen en klavieren van het orgel het oude lied aan van Marnix van St. Aldegonde.

Nooit maakte het ‘Wilhelmus van Nassouwe’ een dieperen indruk, dan op dit oogenblik en op deze plaats. Met het blijmoedige Wilhelmus-lied had één van Nederland's edelsten ‘Oraengiën’ begroet, toen hij voor godsdienst en vrijheid het zwaard trok tegen den machtigen koning van ‘Hispaengiën’; het Wilhelmus-lied

loofde het in den laatsten mannelijken oir uit zijn Doorluchtig geslacht, dat ook hij, evenals zijne voorgangers, tot den laatsten snik aan het triumflied onzer vaderen was trouw gebleven.

Zwak klonk tegenover de sombere macht dier orgeltonen de stem van Nederland's heraut, om den volke te verkonden, dat het stoffelijk overschot van Zijne Majesteit Willem III, Koning der Nederlanden, bij de asch der zijnen was verzameld.

Toen de witte vlag van den toren daartoe het teeken had gegeven, zweeg het geschut en het krijgsvolk presenteerde voor de laatste maal het geweer. Op dit zelfde oogenblik lagen in de voornaamste hoofdsteden van Europa, te Londen en te Parijs, te Brussel en St. Petersburg de daar gevestigde Nederlanders bij plechtige lijkdiensten geknield. Even als vóór vieren-zeventig jaar van de Theems tot de Newa, van het Rijk der Keizerlijke Anna Paulowna tot in het hart van Insulinde, Neèrland's Erfprins blijde was begroet, riepen heden de klokken van hofkerk en Grieksche kapel de rouwdragenden bijéén om onder den toevloed van de grootsten en de edelsten van alle mogendheden de nagedachtenis te huldigen van hem, in wien het bloed van Oranje met dat der voornaamste vorstenhuizen van Europa was vereend.

Voor hen, die met ons van meening zijn, dat een dochter niet bij een zoon achterstaat, blijft trots het verscheiden van den laatsten Prins van Oranje, Oranje heerschen in Nederland. Zoo goed als naar een man kan eene dynastie naar eene vrouw worden genoemd. Ook in Rusland, Engeland, Oostenrijk, Zweden en Portugal is de kroon overgegaan in de vrouwelijke linie. Moge het vaderschap van den eerstvolgenden Prins van Oranje behooren aan een Nederlander van edele geboorte, van reinen zin en krachtige natuur! Maar ook bij een vreemden vorst als vader zal de natie voor zijn zoon geen anderen naam hebben dan dien van

PRINS VAN ORANJE.

Zoo lang mogen, der nagedachtenis van onzen overleden Koning ter eere, in eigen kring en in den ‘Huisvriend’ de woorden worden bewaard, waarmede één onzer voor Koningin en Koningin-Regentes het volkslied omzette:

Wien Neêrland's bloed door de aderen vloeit
In 't land, door Willem vrij,
Wie dankbaar voor Oranje gloeit
Verheff' den zang als wij;
Hij stell' voor 't Stamhuis onzer keus
Het lied der vaderen in:
Oranje boven! blijft de leus,
Heil! Neêrlands Koningin!

Wie staan aan 't hoofd van Neêrlands macht?...
Een liefelijk kind, een vrouw!
Haar zwakte dwingt met reuzenkracht
Tot edele mannentrouw!
Zoo wijd de vlag van Neêrland zwiert,
Wordt, jonge Koningin,
Uw naam, d' Oranjenaam, gevierd
Door heel uw huisgezin!

O, vrouwenhand vol zacht beleid,
Beur op wie hulp behooft;
Hef op de zwakken, sterk en leid
Wie grootsche taak beproeft;
Wijs ons den weg op zee, op land,
Beziel ons, landsvriendin!
O God! bestuur de jonge hand
Van Neêrland's Koningin!

Oranje leev'! Vol kracht en glans
Blijv' Nederland in stand!
En vlechte kunst haar lauwerkrans
Om de oude vlag van 't land.
God geve ons kracht; Hij geve ons vreê....
Maar, dringt een vijand in,
De zwaarden springen uit de scheê
Voor Neêrland's Koningin!

's GRAVENHAGE, 27 December 1890.
F. DE BAS.

Vacantie voor den 'markies'.
Een levensbeeldje, door Amstelaar.
(*Vervolg en slot van bladz.* 439.)

Sedert jaren was zijne moeder weduwe - en arm. Beide zijne ouders, wier éénig kind hij was, waren afstammelingen van ouden Provençaalschen adel, die in den omtrek der residentiestad Arles uitgestrekte goederen bezaten. Zijn vader had zich bij zijn leven om het beheer dier goederen weinig bekommerd; na zijn dood bleek alles in een verwarden en ordeloozen toestand te zijn, en van die noodlottige omstandigheid maakten hebzuchtige en gewetenlooze bloedverwanten gebruik, om der schier wanhopige weduwe een proces aan te doen, dat ten langen laatste eindigde met het verlies van al hare eigendommen en - haren financieelen ondergang. Toen moest zij, de eens zoo gevierde en benijde echtgenoote van den oud-adellijken markies De la Motte Delpré, zich de zwaarste vernederingen getroosten, daarmede eindigende, dat zij zelve een ondergeschikte positie moest aanvaarden bij op vorstelijken voet levende parvenu's te Parijs, en zich nog dankbaar moest toonen toen haar lieve Maurice het genadebrood mocht gaan eten bij een aangehuwden oom, die tot zijn voogd benoemd was en groote ijzerfabrieken had op de Fransch-Belgische grenzen. Zoo vertrok de markiezin uit de voormalige woonstede van haar geluk, er niets achterlatende dan

een beproefd vriend, een rechtsgeleerd raadsman, die beloofde voor hare belangen te zullen waken en zoo mogelijk in hooger beroep een gunstiger afloop van haar proces te bewerken.

In de wereld van ijzer en staal bij zijn oom was de jonge markies, die hier eenvoudig Maurice Delpré heette, niet thuis. De bejaarde, schatrijke industrieel dacht bij zijn neef belangstelling voor hoogovens en retorten te wekken; doch zoodra hij bemerkte, dat hier nooit iets van komen zou, bedacht hij, dat er in Holland goede kostscholen en respectabele officiersposten waren, en besloot hij langs dien dubbelen uitweg zich van zijn oud-adellijken, maar armen en onpractischen neef te ontdoen. Hij ging zoover als een oom, wiens hart te zeer vervuld is met renten en dividenden, om er óók nog een plaatsje voor een nadeelig saldo in den vorm van een berooiden aangehuwden neef in open te houden, in zulke gevallen gaan kan. Hij bracht zelf den 'onnoozelen' jongen naar Asterhouts kostschool, regelde persoonlijk met den directeur de quaestiën van het kostgeld, de kleeding, de boeken, de toekomstige carrière van den nieuwen leerling, - en knipte dus als met een schaartje de geheele lotsbestemming van den 'markies' in eens pasklaar. De oom was werkelijk een practisch man, die er van hield om spijkers met koppen te slaan! Toen hij alles afgesproken en een half jaar kostgeld vooruitbetaald had, keerde hij dan ook met tevredenheid en zelfvoldoening weer naar zijne dreunende machines en hooge schoorsteenen terug....

Zoo kwam 'het markiesje' in ons midden, en - wonderlijk! - wij waren met hem en hij met ons veel spoediger maatjes, dan ooit met eenigen anderen 'groen' op Asterhouts school het geval was geweest. Al deden wij ook niet in ijzer en staal - toch had het er veel van, of al de internes zijne ooms en voogden waren geworden; en sommigen onzer behandelden den markies zelfs met een soort van beschermende teederheid, die den arme verlatene goed deed en vooral sterk uitkwam als wij naar huis geweest waren en ons aan de koesterende liefde onzer eigene moeders verkwikt hadden.

Naar huis geweest!... Dat gebeurde voor de meesten alleen met de groote vacantie, want de kleine (van Kerstmis tot half Januari) was door haar korten duur slechts voor enkelen de moeite en de kosten van een reis naar huis waard. Maar met de groote vacantie, vier weken in Juli en drie in Augustus, liep Asterhouts kostschool leeg als een bijenkorf in een veld boekweit. Dan vlogen de internes wijd en zijd uiteen, naar al de windstreken van het kompas; dan was het of de anders zoo hokvaste kostjongens door het een of ander reusachtig monster links en rechts waren uiteengedreven. Dan heerschten de stilte van het graf en de rust van het kerkhof in de anders zoo woelige en levendig bevolkte zalen van het groote schoolgebouw; dan verhuisden secondanten, vakleeraars en leerlingen - kwart-, half- of driekwart-klaargemaakt - met pak en zak naar ouders, magen of vrienden; en dan zocht men in het holle, leege huis tevergeefs de welbekende gezichten die er anders geest en leven aan gaven.

Of ja.... één kon men er toch altijd vinden: den bleeken Franschen jongen. De arme Maurice de la Motte Delpré, de mishandelde en misdeelde erfgenaam en stamhouder van een Provençaalsch markiezaat, had n o o i t vacantie. Een tocht naar zijne moeder behoorde in hare tegenwoordige positie nu eenmaal tot de onmogelijkheden. En zijn oom? Stipt op den eersten dag van elk halfjaar kwam er zes maanden schoolgeld, een stel kleeren, de benoodigde boeken - voor al welke weldaden neef Maurice

steeds per ommegaande eigenhandig zijn dank moest betuigen - en een postscriptum, waarin oom berichtte, dat zijne zaken hem niet toelieten om ‘den jongen Delpré’ met de vacantie te laten overkomen: hij moest dien tijd dan maar besteden om zich met te meer ijver in zijne speciale vakken in te werken. Die oom van Maurice was werkelijk een practisch man!

Wellicht zou hij echter tóch een kleine wijziging in zijne practische maatregelen gebracht hebben, als hij zijn neef en pupil den een of anderen dag eens bezocht had. Dan zou hij zich misschien verwonderd hebben over het veranderde en vervallen uiterlijk van den tengeren jongen; hij zou dan misschien opgemerkt hebben, dat de bleeke knaap te veel zijn vaderland, zijne bergen, zijn zon en zijne moeder miste; hij had dan misschien gezien, dat deze zoon van het zachte, warme zuiden hier in de koude Noorderlucht ineenkromp en verkwijnde. Misschien... want practische menschen, met harten vol ijzer en staal, zijn voor zulk soort van dingen soms doof en blind.

Zoo had de Fransche jongen dus, in afwachting dat zijn oom tijd en gelegenheid zou hebben om hem te laten overkomen, nooit vacantie. De door het lot gedegradeerde markiezenzoon was als het ware vereenzelvigd met Asterhouts school. De vacantiedagen in het winterseizoen sleet hij in gezelschap der andere ‘overblijvers’ - of op zijn ziekbed, waarheen hij door ‘cet affreux mal de tête’ gestadig meer en telkens langduriger verwezen werd. En na elke herstelling bleven zijn gezondheid en zijne krachten meer ten achteren. Hem in zulke dagen eens een poos gezelschap te houden, was nog meer een genoegen voor ons zelf dan voor hem, want zijn opgeruimde, tevreden en inschikkelijke aard begaf hem nooit. Des zomers was hij gedurende de vacantie geheel alleen, onder de hoede van een paar huisbewaarders, als de heer Asterhout zijn jaarlijksch reisje langs den Rijn of de Seine deed. Dan kon men den schralen, bleeken teringlijder bijna den ganschen dag achter in den tuin vinden, in het prieel, waar hij zich door de zomerzon liet stoven en zich in de eenzaamheid bezig hield met zijne lievelingsboeken: verzen en schetsen van de zangerigste Fransche dichters, met zijne gedachten en - met de vijftigste of honderdste herlezing van de brieven zijner moeder. Dan gevoelde hij zich werkelijk thuis, niet tusschen de smeltovens en de schoorsteenen van zijn practischen oom, maar bij *haar*, die zijn hart en zijn ziel vervulde en met wie hij zich tot in zijne droomen bezighield. O die brieven met het postmerk ‘Parijs’ en het door een fijne vrouwenhand geschreven adres! - hoe gelukkig maakten ze den knaap en welk een heerlijke feestdag was het voor hem, als er een kwam! Soms had hij er vijf of zes tegelijk in zijn zak, en hoe zieker hij werd, hoe beter hij ze van buiten kende. Dat bemerkten wij, als hij aan 't vertellen raakte en gansche brokstukken uit de brieven zijner moeder tusschen zijne verhalen invlocht. Hoe teeder en weemoedig klonken die aan het papier toevertrouwde kussen en liefkozingen in den mond van den lijdenden knaap, en met welk een geloovig vertrouwen sprak zij hem steeds moed en hoop in! Zij durfde nog moed en hoop voeden, want zij wist het ergste niet: om haar en zichzelven te sparen, schreef hij haar nooit naar volle waarheid hoe ziek en ellendig hij zich gevoelde.

In elken brief troostte zij hem, zooals alleen een moeder troosten kan, over het gemis van zijn dierbaar Provence, van zijne bosschen en bergen en van zijne vrijheid. En dan bemoedigde zij hem met het vooruitzicht, dat zij elkander nu toch misschien spoedig zouden wederzien. Zij was aan het oversparen; en als zij genoeg bijeen had, zou zij een kleine woning huren en hem laten overkomen - voor altijd. En had zij

niet van hunnen rechtsgeleerden vriend te Darguignan vernomen, dat de kansen van haar proces beter begonnen te staan, en dat de hoop op een verblijdenden uitslag niet zoo geheel onmogelijk meer was? Wie weet!.... Waarom schudde de jonge markies zoo droevig het hoofd, toen hij ons dat vertelde? Geloofde hij niet meer aan de zegepraal van recht en billijkheid? Of....

En ja, de eerst zoo slechte kansen begonnen werkelijk meer en meer te verbeteren: al de Parijsche brieven getuigden er van, al kon de zwakke, bedlegerige knaap ze bij de lezing ook bijna niet meer tusschen zijne bevende vingers vasthouden. De vogels zongen hun zomeravondlied tusschen het prachtig geboomte van het Geldersch landschap, toen hij ons in de schemering van een heerlijken Junidag met zijne koortsig gloeiende lippen toefluisterde, dat hij zijne lieve moeder en ‘sa chère Provence’ nooit, nooit weer zou zien. Toch beleefde hij de blijde, langverbeide tijding nog, dat hij en zijne moeder in hun rang en rijkdom hersteld waren: de brief, waarin hem dit geboodschapt werd, en die, welken de heer Asterhout aan zijne moeder zond om op hare onmiddellijke overkomst aan te dringen, hadden elkander gekruist: een schaduw des doods en een lichtstraal der zon. De brief der markiezin was één lange juichkreet: den 10den Juli, 's middags te vier uur, zou zij haar lieven zieken jongen komen halen, en hem medenemen naar hun dierbaar Provence, en er samen voor altijd weer gaan wonen tusschen de bloeiende boomen en de hooge bergen, waar hij weer gezond en sterk en vroolijk zou worden, niet waar? Wie weet!...

Wie weet!... Dien 10den Juli, toen de morgenschemering begon te lichten, sloot de jonge markies De la Motte Delpré voor altijd de oogen. Het was de eerste dag zijner groote vacantie...

Venetiaansche achterbuurt.

Italië is bij uitnemendheid het land der contrasten, zoowel wat de toestanden der bevolking als den aanblik der steden betreft. Niet overal is de tegenstelling tusschen armoede en rijkdom, tusschen overdaad en gebrek, zoo schril en snijdend als in de schaduw der paleizen van Venetië en Napels, van Genua en Florence. Hier houdt binnen de wit marmeren muren van de heerlijke bouwgewrochten der renaissance de fabelachtigste weelde hare feesten en maaltijden, - en ginds, op luttel schreden afstands, sleept in een vunzige stulp, verstoken van al wat het leven zoet en schoon maakt, het gebrek zijn ellendig bestaan voort van den eenen dag tot den anderen. De uitersten raken elkaar hier van zeer nabij.

In Venetië, de stad der paleizen en lagunen, valt dit contrast wellicht meer dan ergens elders in het oog. De bewonderende aandacht van den vreemdeling

VENETIAANSCHE ACHTERBUURT. Naar J.M. ten Kate Mzn. (Zie blz. 460.)

wordt er onweerstaanbaar geboeid door gansche rijen trotsche, verblindend schoone kasteelen, waarin de Venetiaansche adel zijn zetel heeft gevestigd; maar diezelfde vreemdeling blikt straks met onverholen weemoed op het jammerlijk voorkomen van de verblijven der armoede in buurten, die onmiddellijk aan deze vorstelijke wijken grenzen. In zulk een Venetiaansche achterbuurt geeft de kunstvaardige hand van onzen talentvollen landgenoot J.M. ten Kate ons een belangwekkend kijkje: de huizen, de bewoners en de eigenaardige stoffeering, alles is hier in alle opzichten naar het leven geteekend. Vrouwen die haar waschgoed gaan spoelen, houden een vertrouwelijk buurpraatje; anderen poozen van den arbeid en trachten nu en dan een woord van het gesprek op te vangen; een bloemenmeisje schikt hare koopwaar op het tafeltje, een scharenslijper onderhandelt op den achtergrond met een paar klanten, - het is in één woord een hoekje uit een echte Venetiaansche volksbuurt, waarbij zelfs de traditioneele duiven niet ontbreken. Men ziet met een oogopslag, dat hier het rijk der 'kleyne luyden' is, - maar tóch ligt er over de geheele omgeving zeker cachet van oorspronkelijkheid, dat den Italiaanschen steden in het algemeen en Venetië in het bijzonder eigen is.

Het nieuwe oudheidkundig museum 'Het Steen', te Antwerpen.

Trouwe bezoekers der Amsterdamsche schilderijententoonstellingen van vroeger jaren herinneren zich voorzeker nog steeds met onverflauwd genot een kunstwerk van den Dordrechtschen schilder Van Trigt, waarop een strafoefening in den Geuzentijd binnen de muren der gevangenis 'Het Steen' te Antwerpen werd voorgesteld. Binnen de muren is eigenlijk niet juist; de beschouwer krijgt slechts den buitenomtrek der beruchte strafplaats te zien, terwijl daar binnen een executie plaats heeft, getuige het donkerroode menschenbloed, dat door een goot uit een der muren naar buiten sijpelt. Daar rondom heen staan een aantal toevallig voorbijkomende Antwerpenaars, lieden van allerlei rang en stand: werkvolk en geestelijken, pages en soldaten, oude vrouwen en schuchtere meisjes, - en op elks gelaat brengt de roode bloedstroom een eigenaardige uitdrukking teweeg, van schrik, van verbeten woede, van voldane wraakzucht, van lijdelijke onverschilligheid, en nog veel meer. Het geheele tafreel, zoowel de sporen der terechtstelling als de gewaarwordingen der omstanders, maakt op den beschouwer van Van Trigts schilderij een overweldigenden, onuitwischbaren indruk.

Thans is 'het Steen' van bestemming veranderd: de voormalige gevangenis werd in een oudheidkundig museum herschapen en als zoodanig onlangs met veel plechtigheid ingewijd, te midden der tallooze feestelijkheden van de Antwerpsche kermis. Het oude, eerwaardige gedenkteeken uit een veelbewogen verleden is thans geheel gerestaureerd en vernieuwd; en hetzelfde sombere gebouw, dat eertijds zoo menig slachtoffer zag kwijnen en bezwijken, draagt thans door zijne sierlijke en smaakvolle vormen grootelijks bij tot verfraaiing van den omtrek. Zoo veranderen de tijden - en de gebouwen mèt hen!

Ali.
Van Ernst Lundquist.

De partij ter eere van patroon Ostman's verjaarfeest naderde het einde. Uit de groote eetkamer waar de maaltijd gehouden was, had men de tafels opgeruimd; de vioolspeler Kalle en Johan met de harmonica zaten weer goed verborgen in hun hoekje naast de reusachtige kachel en de cotillon was in vollen gang. De kaarsen op de kroon en in de candelabres langs den muur hadden haar lied bijna uitgezongen en toonden dropsteenvormige figuurtjes. De vloer was blank geschuurd door een zeven uren volgehouden dans en in de zaal heerschte een atmosfeer vol etenslucht, walmende kaarsen en menschelijke uitwaseming. De onvermoeide jeugd zwierde even vlug als bij het begin van den avond rond; maar de moeders, die langs den muur zaten toe te kijken, knipten slaperig met de oogen en menige, meer of minder bedekte blik werd verlangend naar de hooge Dalekarlische klok gericht, die in een hoek stond, wit en spookachtig als eene onverbiddelijke herinnering aan den korten duur van alle vermaken hier op aarde. De slappe trekken der dames en hare verhitte aangezichten schenen langzamerhand uit de dommeling wakker te worden en de oude veerkracht weer te verkrijgen al naarmate de wijzers op de groote plaat der klok het schoone cijfer II naderden. Want om twee uur gingen de gasten naar huis; dat was men op Karlslund altijd gewoon, na iedere feestelijkheid.

Na den maaltijd waren de oudere heeren met den gastheer naar diens kleine zitkamer verdwenen, om onder 't genot van pijp of sigaar een partij whist te spelen. Gustaf Kägg, de eenige onder de jonge heeren die niet danste, had een poosje, achter de kaarten staande, het spel gevolgd; maar het scheen dat een sterker magneet hem naar de danszaal trok. Opeens was hij weg en daar stond hij nu weer, tegen de deurpost geleund, naar de dansenden te zien, zooals hij reeds den geheelen vooravond had gedaan.

Eigenlijk hield hij bijna onafgewend het oog op eene enkele der dansenden, Signhild Bengtsson, gericht. Het jonge meisje was voor een tijdlang bij zijne ouders ‘en pension’ om het huishouden te leeren.

Het was voor niemand der aanwezigen een geheim, dat hij op haar verliefd was; men had gelegenheid te over gehad om te zien welken koers zijne oogen dezen geheelen avond weer hadden gevolgd. Zijne moeder, mevrouw Kägg, die telkens door eene der andere dames omtrent dit belangrijk vraagstuk werd ‘geïnterviewd’ had met een vergenoegd glimlachje toegestemd ook wel te gelooven dat haar Gustaf nu de gewenschte levensgezellin had ontmoet. De hoop zijner ouders, den eenigen zoon weldra in het huwelijksbootje te zien stappen, scheen dus waarlijk haar vervulling te naderen. Haar jongen was een flinke, stoere knaap en vijf-en-twintig jaar oud. Vader en moeder konden hem eerlang ontvallen en als hij dan ‘Ekeberga’ voor eigen rekening aanhield, moest hij iemand hebben die de huishouding bestuurde. Een ongetrouwde landheer is immers een plaag voor God en menschen! Wel bekende mevrouw Kägg ronduit dat zij aan eene meer praktisch opgevoede schoon-

dochter de voorkeur zou hebben gegeven; het zou haar liever zijn geweest, als Gustafs keuze gevallen ware op eene, die meer op de hoogte was van alles wat er op eene boerderij te doen valt; maar - de liefde komt als een niesbui - het baat niet er tegen te strijden en buitendien - Signhild was een aardig, mooi meisje en die steedsche manieren zou men haar wel spoedig afleeren. Men mocht niet al te veel eischend zijn ten opzichte van zulk een jong ding, dat haar leven lang te Upsala had gewoond en het halve studentencorps aan hare voeten had gezien. Als men haar die studentenfeesten kon doen vergeten en haar wat meer smaak voor het huiselijke kon bijbrengen, dan zou alles best gaan. Of zij nog al een goede hulp in de huishouding was? Nu - dat mocht wel zoo wezen! Zij sliep meestal tot negen uur; en dezer dagen, denkt eens: had zij een stuk vleesch met boter gebraden! Maar mevrouw Kägg had wel erger stadspoppetjes dan zij was gedrild en alles wel beschouwd, was het meisje ook nog niet zoo heel lang bij haar in huis; eerst sedert Februari. -

Of Gustaf's genegenheid beantwoord werd? Dat zou natuurlijk wel het geval zijn. Onder al de jonge meisjes die jaar in en jaar uit haar praktische opvoeding in het huishouden van mevrouw Kägg hadden voltooid, was er geen enkele, die niet op Gustaf verliefd was geweest, hoewel hij geene van haar ook maar had willen aanzien. Maar nu had hij het van de eerste minuut af beet gehad; Signhild had nauwelijks haar voet over den drempel gezet, of de jongen was als omgetooverd. Opeens was hij spraakzaam geworden en - wat vroeger nooit was gebeurd - hij had eens zelfs het buitenwerk verzuimd; hij deed niets liever dan bij de dames binnen zitten en haar voorlezen - iets wat hij ook nooit van zijn leven had willen doen - en toen Signhild eens had gezegd, dat zij de boeken uit de leesbibliotheek hier vervelend vond, was hij naar Upsala gereden en teruggekomen met een heel pak nieuwe romans. En dat Gustaf, die vroeger zulk een af keer van romans had!

Of hij reeds zijn aanzoek had gedaan? Wel neen, dat ging zoo maar niet; hij was altijd vreeselijk verlegen in den omgang met jonge meisjes; maar nu zou het toch zeker niet lang meer duren. Gisteravond had hij nog laat op zijn kamer heen-en-weer geloopen en iets hard-op van buiten geleerd; dat was een stellig teeken. Mevrouw Kägg had verwacht, dat hij op den weg hierheen zijn aanzoek zou hebben gedaan en daarom had haar man met haar in de kleine kalesch gereden en zij hadden Gustaf tot Signhilds koetsier in het tweepersoons rijtuigje aangesteld. Het was een weg van ruim zes kwartier tusschen ‘Ekeberga’ en Karlslund en hij had dus ruim den tijd gehad. Maar toen zij hier aangekomen waren had zij aan Signhild gevraagd, waarover zij al zoo hadden gepraat onderweg en het meisje had met een tamelijk knorrig gezicht geantwoord, dat mijnheer Kägg, den geheelen weg over, niet anders had gedaan dan geschiedenissen van Ali, het paard dat voor hun kariol liep, vertellen. Er zou voor mevrouw Kägg niet anders opzitten dan haar jongen een handje te helpen, den eersten keer als hij weer kwam voorlezen.

Daar stond hij nu tegen de deurpost en zag hoe Signhild van den eenen arm tot den anderen overging en hoe zij tegen ieder dier heeren even vriendelijk lachte, even vroolijk met hen keuvelde. Dat ellendige dansen! Zou er op Gods aardbodem wel iets laffers te bedenken zijn! Zooveel stond bij hem vast: het eerste wat hij zijn meisje verbieden zou, was wis en zeker het dansen; - met meisjes, dit kon er nog door; maar met heeren... foei! Hij was dien avond in een bitter slecht humeur en als zij niet van tijd tot tijd eens, op de plaats waar hij scheen vastgegroeid, bij hem was gekomen en een praatje met hem had gemaakt, dan zou hij al lang den aftocht hebben geblazen.

Dat gemeene dansen - het was onzedelijk - op zijn minst genomen zeer ongepast. Signhild was ook geheel anders vanavond; niet half zoo lief en bevallig als zij thuis was. Nu en dan hoorde hij haar, onder het voorbijwandelen tusschen den dans, tot de heeren dingen zeggen, die hij ten hoogste afkeurde en hij nam zich stellig voor haar hierop morgenochtend opmerkzaam te maken. Straks had zij tot hem ook iets gezegd, dat volstrekt niet was zoo als het behoorde. Tusschen twee dansen in was zij bij hem gekomen en met eene beweging van haar hoofd naar de voorkamer wijzende, waar de gastvrouw, die beste, vriendelijke mevrouw Ostman, met een paar andere dames zat te praten, had zij lachend gezegd: ‘Iemand als u, mijnheer Kägg, die zooveel belang stelt in dier- en plantkunde, zou eene studie kunnen maken van het kapsel dezer dame. Verbeeld-je! een kolibri, die de wacht moet houden bij een gemberpeer, in een vogelkooitje van roomkleurige kant! Het is gelukkig, dat de kolibri geen scherpen snavel meer heeft, de punten zijn afgestompt; anders zou ik voortdurend in angst zijn het beestje die peer te zien oppeuzelen!’

Hij vond aan dat gezegde niets aardigs. Geestige menschen kon hij niet uitstaan en het eerste dat hij zijn meisje zou verbieden, dacht hij nu, zou wezen geestig te zijn. Het was nu wel heel mooi en goed daar te staan en te bedenken wat hij haar al zoo wilde verbieden; maar als hij weer met Signhild onder vier oogen kwam, dan was hij alles behalve moedig. Hij had immers bepaald plan gehad haar onder weg in het rijtuigje, als zij zoo zouden zitten, dat zij hem niet in 't aangezicht kon zien en hem met haar mooie oogen geheel in de war brengen, haar eene liefdesverklaring te doen. De gelegenheid was zoo gunstig mogelijk; want Signhild zat op het voorbankje van de ‘kariol’ waar slechts voor één persoon plaats is en hij, als koetsier, stond achter haar op de ‘kusksäte’ - maar wie meent dat hij er toe had kunnen komen zou zich leelijk vergissen. ‘Voor wij aan Upsala komen, zal ik het doen,’ had hij gedacht. Maar, jawel! Was het niet of een booze geest hem bezield had en hem had gedwongen onophoudelijk oude geschiedenissen van Ali te zitten vertellen? En toen zij Upsala voorbij waren en het Svartbäcksche tolhek hadden gepasseerd, zwoer hij, dat het gebeurd zou zijn eer zij de groote laan van Karlslund bereikten; - maar ook dezen keer hield hij zijn duur gezworen eed niet. Op dit oogenblik, nu hij hier bij de deurpost stond, deed hij zichzelf de heilige belofte, dat hij van nacht onder het naar huis rijden - dan was het bovendien donker en dan ging het praten altijd gemakkelijker - dat hij dan -

Maar - wat was dat? Een gil! - Signhild? Ja,

Signhild was bij het dansen uitgegleden en gevallen!

Bliksemsnel was hij in het midden der zaal, op de plek waar het ongeluk gebeurd was; hij duwde haren danser, die over haar heengebogen stond en niets deed dan haar verlegen aan te gapen, ruw ter zijde en lichtte haar met een flinken ruk overeind; nu lag zij daar ten minste niet langer op den grond, ten aanzien van 't geheele personeel, de toegesnelde dienstboden in kluis. Dat ellendige dansen!

‘Au, au! O, mijn voet,’ klaagde zij, zwaar op zijn schouder leunend. ‘Ik kan er niet op staan. Au, au! Wat doet het verschrikkelijk pijn!’

‘Het been zal toch niet gebroken zijn?’ vroeg hij met een angstig bezorgden blik.

‘Ik weet het niet - maar ik denk het wel - het doet zoo vreeselijk pijn!’ En de dikke tranen liepen haar over de wangen.

Dit te zien was voor hem te veel. Buiten zich zelve van medelijden sloeg hij zijn armen om haar heen en droeg haar als een kind naar de slaapkamer, waar hij haar behoedzaam op een rustbank neerlegde. Zijne moeder, mevrouw Ostman en een paar andere dames waren hem op de hielen gevolgd en toen hij nu, als een wervelwind ronddraaiend, naar de kamer der heeren stormde en dokter Brink van de speeltafel met zich meê trok, werd de dokter alleen binnengelaten. Hij zelf moest in de gang blijven staan wachten, hoewel haar kreunen en gillen hem door de ziel sneed. Men moest hem bijna met geweld tegen houden, anders zou hij toch de kamer zijn ingeloopen, ondanks het verbod.

Het duurde lang - een eeuwigheid van angst en marteling - eer eindelijk de kamerdeur openging en mevrouw Ostman er uit trad.

‘De voet is eenvoudig verzwikt,’ zeide zij op een eenigszins knorrigen toon, ‘en dokter Brink zegt, dat het 't werk van een oogenblik is dien weer in het gelid te brengen. Maar dat mag hij niet. Het onverstandige meisje is bang dat dit haar al te veel pijn zal doen.’

‘Zoo iets *doet* natuurlijk geducht pijn,’ zei Gustaf driftig.

‘Het heeft niets te beteekenen als men niet zoo laf kleinzeerig is. Maar zij ligt daar te kermen en te gillen en trekt haar voet onder haar rokken, zoodra de dokter een beweging maakt dien aan te pakken. Men moest haar eenvoudig met geweld vasthouden - met zulke eigenzinnige kinderen zou ik korte metten lezen; het gekste is, dat de voet onderwijl hoe langer zoo meer gaat opzwellen.’

‘Maar wat zullen wij dan nu beginnen?’ riep Gustaf geheel radeloos. Hij wilde door de half openstaande deur naar binnen dringen, doch hierin werd hij door een paar in de gang staande heeren verhinderd.

‘Zij zegt, dat zij zich niet aan de operatie wil onderwerpen - verbeeldt-je, zij noemt dit een *operatie!* - als zij niet gechloroformiseerd wordt. Zij schijnt te denken dat ik er chloroform in voorraad op na houd. Neen, hoor! Als zij het geheele huis doorzoekt zal zij niets anders vinden dan een fleschje wonderolie en wat Hoffman's droppels.’ Thans kwam ook zijne moeder de gang in.

‘Het meisje is half gek,’ zeide zij, nog eer Gustaf den tijd had gehad haar iets te vragen. ‘Zij wil dat wij iemand naar de stad zullen zenden om chloroform te halen. Zij wil liever den geheelen nacht pijn lijden dan zich aan die eenvoudige kunstbewerking, die een oogenblik duurt, te onderwerpen. Zij ligt te kermen en te gillen dat men er akelig van wordt haar aan te hooren. Ik had nooit gedacht, dat zij zulk een domme gans zou zijn.’

Maar thans wist Gustaf wat hem te doen stond.

‘Tracht haar tot bedaren te brengen, moeder,’ zeide hij. ‘Ik rijd naar de stad om chloroform te halen. Ik zal spoedig terug zijn.’

‘Ben je dwaas, jongen? Twee mijlen heen en terug rijden, in dien stikdonkeren nacht!’ riep zij hem achterna; maar hij was reeds verdwenen.

Met de hulp van een slaperigen staljongen kreeg hij een zadel uit den stal en terwijl Ali werd gezadeld, bracht hij in mijnheer Ostmans kleedkamer in allerijl de noodzakelijkste veranderingen in zijn toilet. Voorzien van een geleend buis en rij-laarzen, kwam hij een oogenblik later beneden, sprong op zijn ouden trouwen Ali en daar joeg hij als een orkaan, het kiezelpad af, de laan door en het hek uit.

Het zal wel omstreeks twee uur in den nacht geweest zijn. Men was in het laatst van Maart, het weer was vinnig koud, met hagelbuien en daarbij steenharde, brokkelige wegen. Donker, zoodat men ternauwernood een paar el voor zich uit kon zien. Onrustig joegen de wolken door de lucht; hier en daar kwamen een paar bleeke bevrozen sterren eventjes te voorschijn, maar om aanstonds weer schuil te gaan achter dikke wolken die daaraan voorbij trokken. De paardehoeven kletterden tegen den harden grond met een scherp geluid, dat door den wind werd overstemd. Glad was het ook op sommige plaatsen; gelukkig dat Ali was ‘scherp gezet.’

Zulk een rit had deze nog nooit in zijn langdurig paardenleven gedaan; niet eens toen zij beiden, hij en zijn jonge meester, nog in de wilde jongensjaren waren.

In het begin had Ali duidelijk zijn voornemen te kennen gegeven tegen een dergelijke wilde jacht te opponeeren; maar toen eerst de zweep werd gebruikt en later zelfs de sporen aan het spel meêdeden, begreep hij dat zijn meester het ernstig meende en van dat oogenblik af scheen hij er een eer in te stellen, zich volkomen berekend te toonen voor de eischen die deze hem stelde. Gustaf had op het eerste oogenblik geaarzeld zijn trouwen vriend voor dezen overhaasten rit dienst te laten doen en er over gedacht een van papa's wagenpaarden te nemen. Maar de rijtuigpaarden waren niet gewoon om onder den man te loopen en daarbij kwam nog, dat zijne ouders waarschijnlijk over een poosje naar huis terug zouden willen keeren en het ging toch niet aan, hun een der paarden weg te nemen. Mijnheer Ostman's schimmels kon hij ook niet leenen; die moesten den predikant thuis brengen; dat had hij daar juist gehoord. Er bleef dus niemand anders over dan Ali, als redder in den nood; en dat hij zijn best zou doen, hiervan was Gustaf ten volle verzekerd. In alle tijden, in goede en in minder aangename dagen, hadden zij elkander steeds hun trouwe vriendschap bewezen.

Zij waren in hetzelfde jaar, ja, op den zelfden dag geboren en dit had aanleiding gegeven dat zij, als natuurlijk bij elkander behoorend, werden gerekend. Het eerste wat Gustaf dus zijn eigendom mocht

noemen, en wel toen hij nog in zijne wieg lag, was een klein paardje, dat voor hem werd opgevoed. Van den dag af, dat hij zijn eigendom kon aanvaarden, waren zij onafscheidelijke vrienden geweest. Altijd had Gustaf zijn paard zelf gevoerd en verzorgd; geen der knechts zou 't ook in zijn hoofd hebben gehaald den jongen heer daarin te vervangen: Ali was fier en hij wist zich behoorlijk in respect te zetten. Niemand dan Gustaf had hem totnogtoe gereden of voor de 'kariol' laten loopen en aan niemand anders dan Gustaf gehoorzaamde hij. Hiervoor werd hij door dezen dan ook veeleer behandeld als

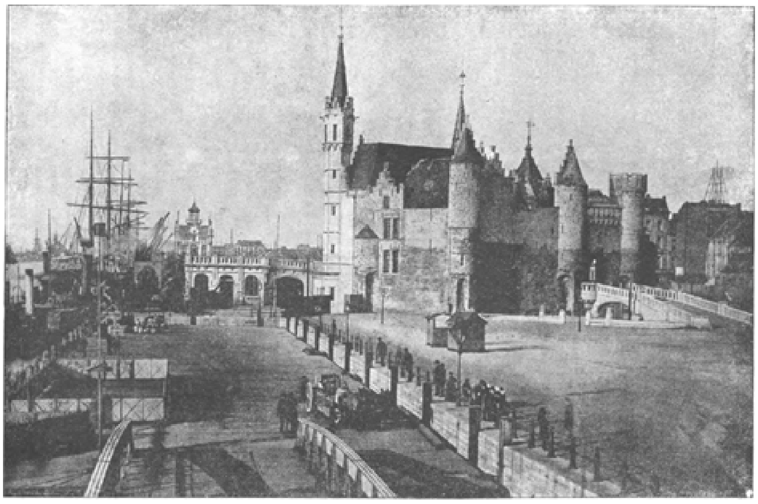

HET NIEUWE OUDHEIDKUNDIG MUSEUM 'HET STEEN', TE ANWERPEN. (Zie blz. 462.)

een vriend, een kameraad, dan als een schepsel zonder ziel of verstand.

Het hinderde Gustaf geducht zijn ouden jongen tot zulk een toer als in dezen nacht te moeten dwingen, maar hij *moest* voort; het was alsof een troep wolven hem op de hielen zat, zoo joeg hij berg-op en berg-af. Hij was nog altijd overstuur door het gebeurde in de danszaal en zoodra hij er even over dacht waarom hij hier in vollen galop door nacht en duisternis reed, verbeeldde hij zich het kermen en gillen van Signhild weer te hooren, dat door de spleet van de deur, tot hem was doorgedrongen toen deze op een kier stond; hij zag weer die dikke tranen over de zachte wangen rollen en - dan was het of

zijne ademhaling stokte; hij greep de zweep vaster in de hand en gaf Ali een klap, zoodat deze als een schim over de donkere vlakte vooruitstoof.

Gustaf had zich niet den tijd gegund om bij zijne aankomst te Upsala na te zien hoelang hij onderweg was geweest. Hij reed in scherpen draf de donkere straten tot Islandet door en daar liet hij zijn paard stilstaan; hij was aan het huis van dokter Edberg, den huisdokter der familie Kägg, gekomen.

Het ging niet gemakkelijk de huisdeur in te komen. Terwijl hij herhaalde malen op den knop der électrische schel drukte, stond Ali gelukkig zoo stil als een lam; hij was doodmoê na eene mijl op deze geweldige manier te zijn afgejakkerd en het zweet droop van zijn hals; dit voelde Gustaf toen hij afsteeg. Eindelijk werden slepende voetstappen in de gang vernomen en een slechts half aangekleed dienstmeisje met eene lamp in de hand, kwam opendoen.

Ja, dokter was thuis en wakker was hij ook; daarvoor had mijnheer waarlijk wel gezorgd met zijn verschrikkelijk geschel!

Zoo, lag de dokter te bed? Nu, dat kwam er niet op aan; hij zou maar naar boven gaan; wat hij den dokter te vragen had kon hij best voor diens bed zittend, afhandelen.

Geen kwestie van. Mevrouw sliep daar ook.

Dan zou hij, als 't niet anders was, in de spreekkamer wachten maar vraag, ‘of dokter zich asjeblieft wil haasten.’

Hij zat onophoudelijk naar de klok te kijken van zijne plaats op de canapé, die hem een gloeiende plaat toescheen. Drie - vijf minuten over drie - zeven minuten - acht - eindelijk, daar kwam hij aan.

Den toestand der patient op te helderen was het werk van een oogenblik en hoewel dokter Edberg, zooals uit sommige minder welluidende korte woordjes duidelijk bleek, er niet over gesticht was, voor zulk een bagatel te zijn opgescheld, ging hij toch naar eene muurkast, sloot deze open en nam er een klein fleschje uit, wat hij Gustaf terhand stelde, als een beer brommend:

‘Daar! In de apotheek had mijnheer lang kunnen wachten en daarom moest mijne schel er van nacht maar aan gelooven. Op het étiket kunnen zij lezen hoeveel er van gebruikt mag worden. Goeden nacht; doe mijne groeten aan je vader en moeder!’

Ali stond heel goedig voor de stoep van de huisdeur, waar zijn meester hem zonder eenige voorzorg had laten staan en het was niet zonder zelfverwijt dat Gustaf thans zag, hoe het arme dier grijs van schuim was en op zijne beenen trilde. In allerijl droogde hij het met zijn zakdoek wat af, streelde hem over de lenden, zooals hij gewoon was en sprong toen weer in het zaal. Een stukje zilvergeld aan het dienstmeisje voor hare moeite en - daar reed hij weg, de stadspoort uit.

Maar er zat geen vaart in Ali. Telkens besnuffelde hij de straatsteenen en eerst toen zij, voorbij het tolhek van Svartbäck op den zandweg kwamen, gelukte het Gustaf hem in zijn gelijkmatigen korten draf te brengen.

Ten naastenbij een kwartier van Upsala, kwam hem een rijtuig tegen. In de grijze schemering van den aanbrekenden dag, herkende hij dit voor de calêche van zijne ouders. Zij moesten dus niet lang nadat hij was weggereden van Karlslund vertrokken zijn.

‘Hoe is het met haar?’ riep hij reeds op een afstand.

‘Altijd hetzelfde gezeur,’ hoorde hij de stem van zijn vader knorrig antwoorden, op het oogenblik dat hij langs hen voorbij draafde.

Verderop kwam hij verscheidene rijtuigen met naar huis keerende gasten tegen; hij gunde zich echter niet den tijd zijne vaart te verminderen om navraag naar den toestand op Karlslund te doen; in stilte vreesde hij nog menigen keer het antwoord van zijn vader te hooren herhalen.

Als hij er nu maar was, om een einde aan het lijden der arme Signhild te maken! Het was onverantwoordelijk van zijn vader en moeder en van al die andere gasten, om zoo den gek te steken met haar gebrek aan zelfbeheersching! Hoe konden zij verlangen, dat een zoo teergevoelig meisje zooals zij, dat misschien nog nimmer had ondervonden wat lichamelijke smart was, hoe konden zij verlangen dat zij dit alles zou verdragen met dezelfde kracht als de forsche boerenmenschen hier uit den omtrek? Hij deed zijn best om zich, tegen beter weten in, wijs te maken, dat juist deze teergevoeligheid het kenmerk was van edeler afkomst, de adellijke stempel van fijner gevormde zenuwen. Maar dit begreep geen van die domme menschen daarginds; natuurlijk niet; en het arme meisje was hopeloos aan hunne niemand en niets ontziende lompheden en onhandigheid overgelaten, tot hij kwam. Bij de gedachte hieraan knersetandde hij van kwaadheid; hoezeer wenschte hij zijn Ali en diens trage voeten met het gloeiend verlangen naar 't bereiken van hun doel dat hem bezielde, te kunnen vervullen.

Maar - hij moest 't zich tot zijn schrik bekennen - Ali's krachten verminderden met elke minuut. Het was bijna onmogelijk hem weer in draf te brengen; een paar keeren was hij reeds stil blijven staan en, als om zijn besluit te kennen te geven niet verder te willen gaan, had hij met den fijnen kop geschud. Onophoudelijk klepten zijne hoeven op den hardgevroren grond, of struikelden over het bevrozen wagenspoor; en het arme beest snoof en hijgde zoo, dat het waarlijk hartverscheurend was te hooren. Het witte schuim vloog in groote vlokken langs zijn gebit.

Ééns was hij zelfs op zijn knieën gevallen en met groote moeite weer opgestaan. En er moest nog meer dan een halve mijl worden afgelegd! Gustaf zag op zijn horloge. Er was een onverantwoordelijk lange tijd met dat eind van Upsala tot hier, zoek gebracht. Met een jong, frisch paard zou hij den weg in de helft van dien tijd hebben teruggereden. En het was totaal onmogelijk, nu nog eene poging te doen Ali sneller te laten loopen. Integendeel; hij moest er zich in voegen hem zijn weg een poos stapvoets te laten vervolgen; hij kon zijn Ali toch niet doodrijden!

Nu kwam hij in 't geheel geen rijtuigen meer tegen. Op Karlslund was het dus leeg geworden. De lichten waren er zeker uitgedaan; misschien waren de bewoners allen doodkalm naar bed gegaan en in de groote, holle logeerkamer hoorde men niet anders, dan de hartverscheurende jammerkreten van het arme meisje, dat zoo vreeselijk veel pijn moest uitstaan....

Neen - het was niet om uit te houden daaraan te denken! Waarheen zou hij met zijne gedachten de vlucht nemen in dat eeuwigdurend half-uur dat nog voor hem lag?

Het begon in het Oosten te lichten en de geheele streek lag in eene grijze schemering, als in een nevel gehuld. De wind was minder geworden; de wolken zakten in zuidelijke richting af en op het violetkleurige gewelf van het luchtruim vertoonde zich nog slechts hier en daar een donker stukje, overblijfselen van den wilden dans van dien nacht. Verweg, aan den horizont, onderscheidde zijn scherp oog een groep jonge boomen en daarachter lag Karlslund en dáár wachtte een arm, schreiend jong meisje in pijnlijken angst op zijne komst, als op.... Neen, neen; dit was immers alweer dat ééne waaraan hij niet wilde denken! Hoe zou hij de nog overige vijf en-twintig minuten doorkomen - misschien twintig, als het hem mocht gelukken een weinig vuur in Ali te brengen.... Hij deed zijn best om te overleggen wat hij den volgenden dag thuis te doen had. Hij zou voor de pachters rogge moeten uitmeten; dan moest het boek uit de melkerij worden nagerekend en ja, dan had hij beloofd stokjes voor Signhild's knoopwerk te zullen snijden....

Zie nu eens aan - was hij daar niet alweer bij Signhild? Hij poogde met geweld al zijne gedachten bij Ali te bepalen. Hij deed zijn best zich voor te stellen, hoe hij het paard zou koesteren en verzorgen, opdat het geen nadeelige gevolgen van dezen nachtelijken rit mocht hebben. Er kon geen spraak van zijn dat hij van morgen nog naar Ekeberga terug zou moeten loopen. Gustaf zou een van patroon Ostman's paarden ter leen vragen, om daarmee Signhild naar huis te rijden. Ali mocht in den stal te Karlslund tenminste een paar dagen blijven uitrusten en dan zou hij hem voetstaps en zorgvuldig toegedekt, thuis halen en dan zou hij hem veertien dagen lang niets anders laten doen dan eten, languit liggen en slapen, tot hij geheel en al zou zijn uitgerust. Zoo en zooveel haver zou hij elken dag krijgen en Gustaf zou zoo vaak als hij maar kon bij hem in den stal komen en lang bij hem blijven; want dit vond Ali zoo prettig.

Maar het was allerakeligst zoo langzaam als zij vorderden - intusschen, het ging toch altijd nog iets sneller dan als hij afstapte en te voet ging. Met de gewone opwekkende vriendelijke woorden gelukte het hem ten slotte Ali nog eens weer in een kort drafje te brengen, en terwijl de populieren daarginds voortdurend duidelijker omtrekken verkregen, trachtte Gustaf zijne ooren dicht te stoppen tegen het jammerlijk kermen en kreunen van het ongeduldig wachtende meisje. Met eene bewonderenswaardige zelfheheersching begon hij nu voor zich zelf de oude geschiedenissen van Ali, die hij gisteren aan Signhild had verteld, te herhalen. En er waren aardige herinneringen aan de tezamen doorgebrachte jongensjaren van Ali en hem verbonden.

In de eerste plaats die geschiedenis op de weide. Hij herinnerde zich die niet zoo precies, want hij was toen pas vijf jaar; hij had het geval echter zoo dikwijls hooren vertellen, dat hij soms niet duidelijk kon onderscheiden, wat hij zelf had onthouden en wat hij door anderen wist. Hij was zonder verlof naar de weide geslopen om met Ali, die daar zijn ontbijt vond, te gaan spelen. Na een poos had men hem tehuis gemist; men had hem overal gezocht en toen men eindelijk op de weide kwam werd men daar door een buitengewonen aanblik verrast: De kleine jongen lag op een hoop zoden uitgestrekt, zooals men eerst dacht, bewusteloos; de groote stalbok, die hier ook mocht grazen, nam telkens een aanloopje alsof hij hem met zijne horens wilde stooten, maar hij werd hierin verhinderd door Ali, die zich voor het kind had geplaatst

en telkens achteruit schopte, zoodra de vijand eene aanvallende beweging maakte. Toen zijn vader den bok had weggehaald kon men den kleinen Gustaf naderen; en nu bleek het dat hij rustig lag te slapen met zijn handje onder de wang. Waarschijnlijk had hij zich moe gespeeld in den wedloop met zijn vierbeenigen makker, en was in den lekkeren zonneschijn in slaap gevallen. Men kon niet begrijpen, dat hij onder die bataille van aanvaller en verdediger niet wakker was geworden; maar hoewel men hem van top tot teen zorgvuldig liet onderzoeken, kon men ook niet de minste kwetsuur, zelfs geen 'blauwe plekken' vinden; en hiervoor had men zijn dapperen verdediger te danken. Van dien dag af werd Ali de gunsteling van alle familieleden en met het Kerstfeest had hij een keurig fijn blauw dekje gekregen, waarop mevrouw zelf G.H., de letters van zijn jongen meester, had geborduurd. Het aardige was ook, dat Ali den bok sedert het gebeurde niet meer kon uitstaan. Zoodra die in den stal kwam werd het paard wild; het stond bij zijne ruif te stampen en te briesen en naar alle kanten te slaan en te schoppen. Het was alsof zijn fijne neus er de lucht van kreeg, zoodra zijn vijand in de buurt kwam; en om aan dit telkens herhaald onrustig tooneel een einde te maken, was men er toe overgegaan den bok te slachten.

Maar ook ten tweeden male had Ali zijn vriend uit een groot gevaar gered. Dit was verscheidene jaren later gebeurd, toen zij den eerbiedwaardigen leeftijd van twaalf jaar hadden bereikt. Gustaf was alleen uitgegaan om te botaniseeren. Tegen het etensuur was hij nog niet thuis, en toen 't laat op den namiddag werd en hij nog niet kwam opdagen, begonnen zijne ouders zich ongerust te maken en lieten den vluchteling, of 'het verdwaalde kind', opzoeken. Na een paar uren tevergeefs te hebben gezocht en geroepen, meende een der knechts op een herhaalden roep Ali te hooren hinniken, een eind ver het bosch in, in de richting van de zanderij; en toen men daar kwam, zag men hem onrustig langs den rand van de zandgroeve heen en weer loopen telkens zoo luid hinnikende, dat het door het bosch werd teruggekaatst.

Bij nader onderzoek bleek het dat hier een nieuwe verzanding had plaats gehad en dat Gustaf beneden zat, tot aan zijne schouders in een dikke laag zand en kiezels begraven en niet in staat zich te bewegen. Als het paard de zoekenden niet op het juiste spoor had geholpen, zou men den geheelen nacht tevergeefs hebben gezocht, want de arme jongen had zoo lang en zoo luid om hulp geroepen, dat hij nu niet meer in staat was eenig geluid te geven.

Sedert dit voorval was de vriendschap tusschen hen beiden zoo mogelijk nog inniger geworden. Gustaf

ging naar Upsala school en dagelijks reed hij in zijn licht rijtuigje met Ali, dien hij zelf mende, de halve mijl heen en terug. Dit was echter ook het eenige werk dat van het paard werd verlangd. In de vacanties, als

BLINDEMANNETJE. Naar Aug. Truphême. (Zie blz. 472.)

Gustaf thuis bleef en vaak in bosch en veld botanische tochten ondernam, met zijn kruiddoos op den rug, volgde Ali hem als een hond, altijd op drie passen afstand. Als het naar zijne meening al te lang duurde en zijn jonge meester zich buitengewoon lang met het nauwkeurig onderzoek van een of andere plant bezig hield, ging Ali op zijn achterpooten zitten, zooals Gustaf het hem had geleerd, en wachtte geduldig. Den meegenomen voorraad deelden zij broederlijk samen; als er een boterham van huisbakken brood in de trommel was, kreeg Ali gewoonlijk het grootste stuk; want hiervan hield hij bijzonder veel. Trouwens, dit was niet het eenige punt waaromtrent Ali meer had van een mensch dan van een dier!

Langen tijd na die schooljaren, toen Gustaf reeds een groote knaap geworden was, werd Ali voor het eerst in zijn leven ziek. Hij had een leelijk gezwel en de veearts dien men er bij had gehaald, scheen niet recht te weten hoe hij dit moest behandelen. De paardendokter kwam dagelijks uit Upsala, maar men vorderde niet. Gustaf nam een flink besluit: hij scheepte zich en Ali op de stoomboot in en voer naar Stockholm, waar de twee vrienden eene maand lang bleven, Ali in het veterinair-instituut gelogeerd, waar hij zorgvoldig werd verpleegd. Gustaf had eene kleine kamer in de buurt dezer beroemde Stockholmsche inrichting gehuurd en het grootste gedeelte van den dag bracht hij ook in het instituut door. Hij hielp bij het verplegen van zijn vriend, gaf hem water en voerde hem, en bij het onderzoek en bij het leggen van 't verband hield hij het zieke paard vast, terwijl zijn vriendelijke woorden er niet weinig toe bijdroegen, den patient gedurende het verbinden rustig te houden. Allen in de inrichting waren het dan ook hieromtrent eens, dat Ali, zonder het gezelschap en de toespraak van zijn jongen meester, niet half zoo spoedig zou zijn hersteld.

Dit alles trachtte Gustaf weer voor zijn geest te roepen, terwijl hij op een sukkeldrafje over den straatweg reed en gedurig op zijn horloge keek. Maar hoe hij ook zijn best deed zijne gedachten bij iets anders te bepalen, kon hij deze toch niet verhinderen telkens weer op de vlucht te gaan in de richting van Karlslund, dat hij

in de verte zag opdagen. Hoe hartelijk verlangde hij daar me Ali even zoo snel te kunnen komen als met zijne gedachten! Gelukkig hadden zij nu eindelijk de groote laan bereikt; nog een paar minuten, dan was de moeielijke reis ten einde gebracht en Signhild zou haar chloroform hebben.

Ternauwernood had hij zich met die gedachte moed ingesproken, of Ali spitste zijne ooren, deed een zijsprong, viel op beide knieën en rolde naar links-af, zoodat Gustaf ijlings uit het zaal moest springen, om geen gevaar te loopen onder het paard te geraken. En daar lag Ali op den grond, zijne twee voorpooten, als stokken zoo stijf, voor zich uitgestrekt; het schuim stond op zijn mond en de ooren trilden niet meer; - hij was dood.

Gustaf lag naast hem neergeknield; radeloos betastte hij overal zijn lijk; riep hem bij zijn naam; sprak tot hem, met de vriendelijkste woorden en begon werktuigelijk het zaal en den toom los te maken.... Op eens sprong hij overeind, zag in de laan rond en zette het toen op een loopen, naar het heerenhuis toe. Het was alsof hij de zevenmijlslaarzen van den reus uit Kleinduimpje had geleend. Het fleschje! Eerst moest hij dit ter plaatse zijner bestemming afgeven, voor hij aan iets anders denken mocht.

In het geheele huis, met uitzondering van het terrein der keukens, was het donker en stil. Toen Gustaf, nog hijgende van zijn geforceerden marsch de keukondeur open rukte, zag hij mevrouw Ostman staan; zij was bezig het tafelzilver in een mand te tellen. Hij stapte onmiddellijk op haar af en, niet in staat een woord te spreken, stelde hij haar het fleschje met chloroform ter hand.

‘Zoo, beste Gustaf, ben je daar weer,’ zeide zij vriendelijk. ‘Ja, zie-je, dat gevaarlijk goedje is nu niet meer noodig. De voet van juffrouw Bengtsson is al lang weer in orde.’

Hij bleef haar verbaasd en zwijgend aanstaren. Zij scheen dit niet op te merken, althans zij sprak rustig voort:

‘Daarvoor moeten wij dokter Brink bedanken. Nadat de gasten vertrokken waren, zaten hij en ik alleen bij juffrouw Signhild in de logeerkamer. Zij had zoolang gekermd en geschreid, dat zij ten laatste op de canapé, waarop je haar gelegd had, in slaap was gevallen, of althans in een lichte dommeling. Zij hield hare oogen toe, en merkte het dus niet, dat de dokter mij een wenk gaf om, zoo noodig, de weerspannige vast te houden; en.... een, twee, drie, pakte hij haar met beide handen boven den voet - zij gaf een gil - en het was gebeurd.

Je begrijpt dat zij erg uit haar humeur was

op jou te moeten wachten, en niet aanstonds naar huis te kunnen rijden, zooals de anderen hadden gedaan. Die jonge juffrouw is geen katje om zonder handschoenen aan te pakken, dat verzeker ik je! Naar mijne meening had zij den dokter wel vriendelijk behooren te bedanken; maar in plaats daarvan, zeide zij hem allerlei brutale dingen. Hij nam het haar niet kwalijk, lachte slechts en liet zijn rijtuigje voor komen. Ben je hem op weg niet tegengekomen?'

'Dat is wel mogelijk,' zeide Gustaf op onverschilligen toon; zijn gedachten waren bij Ali.

'Zij wou dadelijk naar huis rijden,' vervolgde de oude dame, 'maar daar hier in de buurt geen postgelegenheid is, moest zij er zich wel in voegen te blijven wachten. Met veel moeite haalde ik er haar toe over om in het roode kamertje wat te bed te gaan liggen. Gelukkig had ik nog wat Goulard-water in huis om de compressen voor haar voet nat te houden en daarmee ligt zij nu boven; ik geloof dat zij slaapt. Jij moest nu ook wat rust nemen; in de groote logeerkamer heb ik een bed voor je laten opmaken. Er is immers geen haast bij; zij kan vooreerst toch zeker geen laars aan dien gezwollen voet krijgen en je paard zal ook wel wat moeten uitrusten.'

Gustaf's mondhoeken trokken zenuwachtig. Hij beet op zijne lippen, zag naar een anderen kant en zeide:

'Ali is onder mij in elkaar gezakt - hij is dood.'

Mevrouw Ostman liet van schrik de zilveren lepels uit haar handen vallen, maar eer zij aan haar gevoel lucht had kunnen geven, vervolgde Gustaf met een vreemde klank in zijne stem:

'Hij ligt buiten - in de laan. Ik - ik ga naar hem toe. Zou u zoo vriendelijk willen zijn een paar van de knechts te laten roepen? Zij kunnen dan met de platte kar komen om hem hierheen te halen.'

En toen ging hij de deur uit.

Hoe meer hij de plek waar Ali lag naderde, des te meer versnelde hij zijn pas. Verbeeldde hij het zich of was het paard van houding veranderd? O, als er nog eens leven in hem mocht zijn! Edoch, naderbij gekomen, bleek dit niet anders dan gezichtsbedrog te zijn geweest; - hij haalde geen adem meer.

Een lange poos bleef Gustaf voor hem staan, met de handen in de zakken van zijn buis; en hij bleef hem zoolang aanstaren, tot hij hem niet meer zien kon door de tranen die over zijne wangen rolden en in den blonden baard afliepen. Hij kon het nog maar niet vatten dat zijn beste vriend, zijn éénige vriend, hier dood voor hem lag en nog wel door zijne schuld. Zonder die ellendige chloroformgeschiedenis had Ali anders misschien nog jaren lang voor hem en met hem kunnen leven.

En wat zou Signhild het zich aantrekken als zij 't hoorde! Want in den grond der zaak was zij toch de onschuldige aanleiding tot het ongeluk. Dat hij juist gisteren, onder weg naar Karlslund, er over had moeten praten, hoe innig hij aan Ali gehecht was! Hij herinnerde het zich maar al te goed, dat hij onder anderen tot haar had gezegd: behalve vader en moeder, op de geheele wereld niemand te weten van wien hij zooveel hield als van Ali. En dan al die geschiedenissen met Ali in hun jongensjaren, dat hij die nu ook juist aan Signhild had verhaald! Neen, neen, zij mocht niet vernemen op hoe treurige wijze het paard aan zijn einde was gekomen; zij was nu nog te zeer ontroerd over haar ongeval van dien nacht, om haar den droevigen afloop van zijn nachtelijken rit, ook al een gevolg van datzelfde ongeval,

vandaag reeds mede te deelen. Gelukkig sliep zij nu. Zij behoefde er dus niets van te merken als zij Ali's dood lichaam op de platte kar binnenbrachten.

Hij was ter zijde van zijn dooden vriend neergeknield; met zijn zakdoek wischte hij hem het schuim van den mond en streelde hem zachtjes over den hals, alsof hij nog leefde en de liefkoozingen van zijn jongen meester nog voelen kon.

'Ali! oude jongen!'

Zoo zat hij nog, toen de knechts met de platte kar, waarvoor zij een paar ossen gespannen hadden, kwamen aanrijden. Want de paarden waren, van de pastorie terugkomende, dadelijk weer naar Upsala gedraafd; zij moesten de kookvrouw, die voor den maaltijd gezorgd had, naar de stad terugbrengen; want morgenochtend had zij voor een andere partij eene menigte dingen te bezorgen.

Toen zij met elkander Ali op de kar hadden getild, nam Gustaf de leidsels in de hand, en nu bracht hij langs een achterweg zijn last naar den stal. Op deze manier was het niet noodig de plaats over te rijden, waarop de ramen van het roode logeerkamertje uitkwamen.

Eer men het doode paard het hoofdstel had afgenomen en zijn toilet na den nachtelijken rit had gemaakt - Gustaf kamde en borstelde hem zelf en nooit was Ali's zwarte huid zachter en blanker geweest dan thans - verliep er een tamelijk langen tijd. Toen Gustaf daarna stil naar mijnheer Ostman's kamer sloop, om zijn eigene kleeren weer aan te trekken, zag hij dat de pendule reeds bijna op acht uur stond. In de eetkamer komende, was hij verrast de familie al aan het ontbijt verzameld te vinden; ook Signhild ontbrak niet aan het gezelschap. Zij zag er bleek en vermoeid uit en scheen in geen goede stemming te zijn.

Zoodra Gustaf binnenkwam stond zij op en een weinig met den zieken voet strompelende, trad zij hem tegemoet. Zijn hart begon sneller te kloppen. Nu zou het komen!

'Goeden morgen, mijnheer Kägg,' zeide zij zeer bedaard, terwijl zij hem de hand toestak. 'Laat mij u wel bedanken voor al de moeite die u zich voor mij gegeven heeft. Het is niet mijne schuld, dat die geheele rit onnoodig is gebleken.'

Goddank, zij wist het dus nog niet.

De ontbijttafel stond gedekt en men deed zich aan de degelijke spijzen, die er uitlokkend uitzagen, algemeen te goed.

'Juffrouw Bengtsson wil aanstonds naar huis rijden,' fluisterde mevrouw Ostman Gustaf in. 'Zij is vreeselijk uit haar humeur, en het baat niet of men haar tegenspreekt; dit maakt haar alleen nog maar knorriger. Hoe zullen wij het inrichten, om haar den zin te geven? De paarden zijn nog in de stad en Ali...'

'Is het paard van de melkkar thuis?'

'Ja.'

'Wees dan zoo goed, mevrouw, en laat dit dadelijk voor mijn kariol spannen. Ik kom voor den middag hier terug om Ali te halen en dan zal ik Melk-Lotta in dank thuis brengen.'

Mevrouw Ostman verliet de kamer. Tamelijk zwij-

gende werd de koffie gedronken. Toen ten laatste het ontbijt was afgeloopen, nam Signhild stijf en koel afscheid van haar gastheer en gastvrouw, en voor Gustaf staan blijvende, zeide zij:

'Als u gereed is, mijnheer Kägg, om mij naar huis te rijden, dan...'

'Maar uw voet?'

'Dat zal wel gaan; ik heb hem alleen met mijn bonten overschoen bekleed.'

Nu ging hij zeggen, dat men maar moest voorkomen, en een oogenblik later stond het rijtuigje voor de stoep. Het was, dit viel niet te ontkennen, een geheel andere equipage, dan die van gisteren: inplaats van den mooien, glanzigen, fieren Ali, werd de kariol getrokken door een klein ruig, biersoepkleurig wezen, met korten staart, dat er bepaald grappig uitzag. Gustaf slaakte een zucht. Ja, er hielp niets aan; wat zou Signhild wel zeggen? Want zij zou het natuurlijk dadelijk begrijpen, dat er met Ali iets niet in orde was.

Daar kwam zij aan, in haar keurig reiskostuum en op den arm van mevrouw Ostman leunende, de stoep af. Mijnheer Ostman had in huis al afscheid van de logée genomen; hij werd op zijn kantoor door den opzichter gewacht, die zijn berichten moest inleveren.

'Wat moet d a t beteekenen?' riep Signhild op verdrietigen toon, zoodra zij de oude 'Melk-Lotta' in het oog kreeg. 'Waarom hebben wij Ali niet voor de kariol?'

'Beste juffrouw Bengtsson, het kan heusch niet anders,' stamelde mevrouw Ostman verlegen, 'het paard...'

'Is het misschien ook naar de stad?'

'Neen,' gaf mevrouw, door haar onaangenamen toon geprikkeld, ten antwoord, 'maar van nacht - toen Ali chloroform voor u ging halen - is er te veel van zijne krachten gevergd. Het arme dier zakte op den weg in elkaar - het is dood.'

'Dood?

Zij ontstelde en zag met een vragenden blik naar Gustaf, die strak naar den grond bleef staren, met een gloeienden blos - zij dacht van verlegenheid - op zijne wangen; het scheen dat hij haar om vergiffenis wilde vragen voor het doodrijden van zijn paard.

'U rijdt ook altijd zoo verschrikkelijk wild,' zeide zij vinnig. 'Voor mij was dat heldenstuk waarlijk niet noodig geweest. Als u voorzichtiger gereden had,' voegde zij er met gedempte stem bij, ten einde niet door mevrouw Ostman te worden verstaan, 'dan zou het hatelijk gevoel mij bespaard zijn gebleven, met dit onmogelijke paard, dat meer op een natten poedel dan op iets anders gelijkt, door Upsala te moeten rijden. Het ontbreekt er nog maar aan, dat wij kennissen in de stad tegen komen, die zich braaf vroolijk over mij zullen maken, als zij mij achter dit boeren-melkwagenpaard zien zitten.'

Zij had in haar drift zeer snel, hoewel zacht, gesproken, en met het gelaat van eene niet bepaald onderworpen martelares, stapte zij onder het uiten der laatste woorden op de kariol. Zij zag recht voor zich uit in afwachting dat Gustaf achter haar zou opklimmen.

Maar hij stond haar onafgewend, met een bleek gelaat aan te zien. Er flikkerde iets in zijne anders zoo vriendelijke oogen en hij maakte niet de minste beweging de leidsels van den staljongen, die het paard vasthield, over te nemen.

'Daar bedenk ik iets,' zeide hij, met een moeielijk bedwongen trilling in zijne stem. 'Het is beter dat ik hier blijf en voor het overbrengen van mijn paard zorg.

Jonsson kan, als u het goed vindt, mevrouw, juffrouw Bengtsson wel naar Ekeberga rijden.'

'Wel zeker, dat kan best!' stemde mevrouw Ostman toe, met een bereidwilligheid, die niet van eene geheime voldoening over het verloop der zaak was vrij te pleiten. 'Klim maar dadelijk op, Jonsson, en rijd weg, dan behoeft de juffrouw niet langer te wachten.'

Jonsson deed wat hem gezegd was. Signhild werd vuurrood en zij wierp Gustaf een langen blik toe.

'U kunt, desverkiezende, aan de Svartbäckstol uitstappen en te voet door de stad gaan. Jonsson kan u bij de Islandsbrug wachten en op die manier wordt u het hatelijk gevoel bespaard, door uwe kennissen te worden uitgelachen.'

Gustaf had onder het spreken den voetzak over haar voeten dichtgeknoopt.

'Dat zal ik natuurlijk doen,' zeide zij, hem beleedigd aanziende.

Nog een stijve buiging van weerskanten en daar rolde de vreemdsoortige equipage den weg op.

Zacht giegelend keerde mevrouw Ostman in huis terug.

'Blijf daar niet langer buiten staan, Gustaf; je wordt zoo koud,' was het laatste, dat zij tot dezen zeide, eer zij in de gang verdween.

Maar Gustaf bleef nog een lange poos het wegrollend rijtuigje nastaren.

Zijn toorn was reeds bedaard; maar het leed, de teleurstelling van dit uur, zou hij die ooit te boven komen? Hij had verwacht, ja eigenlijk had hij in stilte gehoopt, dat zij, om zijnentwil wanhopig bedroefd zou zijn geweest als zij het ongelukkig einde van zijn lieveling vernam; op een woord van hartelijke deelneming in zijn groot verlies had hij althans met zekerheid gerekend en integendeel - o hoe blind, hoe stekeblind was hij geweest! Maar nu zag hij helder; een scherp licht was voor hem opgegaan en het was zoo plotseling ontstoken, dat het hem pijn deed.

Eene uitdrukking, die zijne moeder nog onlangs gebezigd had, schoot hem opeens in de gedachte:

'Tweemaal,' had zij gezegd, 'tweemaal heeft Ali onzen Gustaf uit een groot gevaar gered; maar alle goede dingen bestaan in drie; het zal mij eens verwonderen wat hier het derde wezen zal.'

Het derde! Hij wist het nu wat dit derde gevaar was, waaruit Ali hem had gered. En welbeschouwd was dit gevaar niet minder te achten dan die beide vorige keeren; maar het afwenden er van had aan zijn vriend het leven gekost.

'Mijn oude, brave Ali!'

Hij slaakte een diepen zucht, schudde zich, als wilde hij voor goed eene hem kwellende gedachte van zich afzetten en hierna ging hij langzaam naar den stal, om zijn besten, zijn éénigen vriend den laatsten dienst te bewijzen.

Blindemannetje.

Zooeven was het nog stil en eenzaam op de ruime speelplaats der meisjesschool. De musschen vlogen en trippelden er ongehinderd rond, en zelfs kwam er wel eens een schuchter poesje uit de buurt opdagen, om een kleinen verkenningstocht op het terrein te doen, waar nu en dan een broodkorst of een afgekeurd stukje kaas te snappen is. Maar thans is er van die rust en verlatenheid geen spoor meer te vinden. Nauwelijks had de groote staande klok in de vestibule van het schoolgebouw de twaalf slagen van het middaguur doen hooren, of het werd er levendig en bewegelijk in de leerkamers en de gangen, op

NA DEN VERJAARDAG Naar H. Seeger.

de trappen en portalen. Als een zwerm bijen uit de openingen van een korf, stroomde van alle kanten de blijde jeugd bijeen, in de gelukkige stemming welke op dien leeftijd 's menschen deel is, wanneer voor een uurtje de leerplicht is opgeheven. Pas zijn de boterhammen geconsumeerd, of allen reppen de kleine voeten, want - het speeluur heeft geslagen. Vooruit dus, vooruit! alsof het een wedstrijd om de hoogste prijzen gold. Het algemeene vereenigingspunt is de groote buitentrap, die onder de veranda door naar de speelplaats leidt en nu weldra dreunt van het getrappel der naar beneden snellende meisjes. Over het spelletje, waarmede zij zich ditmaal vermaken zullen, zijn ze het spoedig eens. Gisteren was het krijgertje - o, dol prettig! - maar vandaag moeten zij zich eens verlustigen met het niet minder pleizierige blindeman-spelletje. Wie zal ‘hem’ wezen? Want al is 't hier een meisjesschool, de te kiezen blinde is - met souvereine minachting van geslacht en naamval - altijd een ‘hem.’ Natuurlijk is de beurt het eerst aan een der groote meisjes. De kring is spoedig gevormd, en dan begint het deuntje van het ‘aftellen’:

'Daar zit er een in den gouden ketel,'

of een variant van dien aard, al naar de locale traditie het aangeeft. Eindelijk is de veelbenijde, die 'hem' wezen zal, door het lot aangewezen, en onder algemeen gelach wordt haar de doek voor de oogen gebonden. Dit beslissend moment is door onzen kunstenaar als naar het leven geteekend. 't Is of men de vroolijke uitroepen en de kleine plagerijen der meisjes hoort, vermengd met de twijfelende opmerkingen van enkelen, die zich geroepen achten om controle over het blinddoeken te oefenen en 'toe te zien' dat zij nu werkelijk 'niets zien' kan; een is zelfs op den grond gaan zitten, om zich te overtuigen of de doek wel ver genoeg over de oogen sluit. En als dan de gewichtige operatie is afgeloopen, volgt het andere speeldeuntje: de samenspraak tusschen den blindeman en zijne kwelgeesten:

'Blindeman, blindeman!
Waar ga je naar toe?'
'Naar Rome!'
'Wat ga je daar doen?'
'Pap eten!'
'Heb je al een lepel?'
'Neen!'
'Zoek er dan een!'

Dit is het sein tot den aanvang van het eigenlijke spelletje, - het sein om gichelend en lachend en joelend naar alle kanten uiteen te stuiven, gevolgd door den al rondtastend voortscharrelenden blindeman. Zelfs de kleine Benjamine der school, die nog maar zoo nu en dan eens met hare groote zus medekomt, zou wel mee willen doen en trappelt van de pret. - Gelukkige kinderen! Wat zullen ze later nog dikwijls met zeker heimwee aan de genoegens van die speelplaats terugdenken!